2

Demostenes en griego. Consultese á Colon y Rojo.

M.S. f.l tabla, gran folio, sin foliar, completo, bien tratado.

R no tiene.

La nota borrada de la 1.a hoja decia — Deste colegio del Angel de carmelitas descalzos de Sevilla era de la libreria del conde Duque q. estaba en el alcazar compròla este colegio año 1648.

Δημοσθένους λόγοι.

α

Ἀντὶ πολλῶν ἂν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι χρημάτων ὑμᾶς ἑλέσθαι νομίζω, εἰ φανερὸν γένοιτο τὸ μέλλον συνοίσειν τῇ πόλει περὶ ὧν νυνὶ σκοπεῖτε. ὅτ' οὖν τοῦθ' οὕτως ἔχει, προσήκει προθύμως ἐθέλειν ἀκούειν τῶν βουλομένων συμβουλεύειν· οὐ γὰρ μόνον εἴ τι χρήσιμον ἐσκεμμένος ἥκει τις, τοῦτ' ἂν ἀκούσαντες λάβοιτε, ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐνίοις ἂν ἐπελθεῖν εἰπεῖν, ὥστ' ἐξ ἁπάντων ῥᾳδίαν τὴν τοῦ συμφέροντος ὑμῖν αἵρεσιν γενέσθαι. ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς ὦ ἀθηναῖοι μόνον οὐχὶ λέγει φωνὴν ἀφιεὶς, ὅτι τῶν πραγμάτων ὑμῖν ἐκείνων αὐτοῖς ἀντιληπτέον ἐστὶν, εἴπερ ὑπὲρ σωτηρίας αὐτῶν φροντίζετε· ἡμεῖς δ' οὐκ οἶδ' ὅντινά μοι δοκοῦμεν ἔχειν τρόπον πρὸς αὐτά. ἔστι δὴ τά γ' ἐμοὶ δοκοῦντα, ψηφίσασθαι μὲν ἤδη τὴν βοήθειαν, καὶ παρασκευάσασθαι τὴν ταχίστην, ὅπως ἐνθένδε βοηθήσετε, καὶ μὴ πάθητε ταὐτὸν ὅπερ καὶ πρότερον· πρεσβείαν δὲ πέμπειν, ἥτις ταῦτ' ἐρεῖ καὶ παρέσται τοῖς πράγμασιν. ὡς ἔστι μάλιστα τοῦτο δέος, μὴ πανοῦργος ὢν καὶ δεινὸς ἄνθρωπος πράγμασι χρῆσθαι, τὰ μὲν εἴκων, ἡνίκ' ἂν τύχῃ, τὰ δ' ἀπειλῶν, ἀξιόπιστος δ' ἂν εἰκότως φαίνοιτο, τὰ δ' ἡμᾶς διαβάλλων καὶ τὴν ἀπουσίαν τὴν ἡμετέραν, τρέψηται καὶ παρασπάσηταί τι τῶν ὅλων πραγμάτων. οὐ μὴν ἀλλ' ἐπιεικῶς ὦ ἀθηναῖοι τοῦθ' ὃ δυσμαχώτατόν ἐστι τῶν Φιλίππου πραγμάτων, καὶ βέλτιστον ὑμῖν. τὸ γὰρ εἶναι πάντων ἐκεῖνον ἕνα ὄντα κύριον καὶ ῥητῶν καὶ ἀπορρήτων, καὶ ἅμα στρατηγὸν καὶ δεσπότην καὶ ταμίαν, καὶ πανταχοῦ αὐτὸν παρεῖναι τῷ στρατεύματι, πρὸς μὲν τὸ τὰ τοῦ πολέμου ταχὺ καὶ κατὰ καιρὸν πράττεσθαι πολλῷ προέχει, πρὸς δὲ τὰς καταλλαγὰς ἃς ἂν ἐκεῖνος ποιήσαιτ' ἄσμενος πρὸς Ὀλυνθίους, ἐναντίως ἔχει. δῆλον γάρ ἐστι τοῖς Ὀλυνθίοις, ὅτι νῦν οὐ περὶ δόξης, οὐδ' ὑπὲρ μέρους χώρας πολεμοῦσιν, ἀλλ' ἀναστάσεως καὶ ἀνδραποδισμοῦ τῆς πατρίδος, καὶ ἴσασιν ἅ τ' Ἀμφιπολιτῶν ἐποίησε τοὺς παραδόντας αὐτῷ τὴν πόλιν, καὶ Πυδναίων τοὺς ὑποδεξαμένους· καὶ ὅλως ἄπιστον οἶμαι ταῖς πολιτείαις ἡ τυραννίς, ἄλλως τε κἂν ὅμορον χώραν ἔχωσι. ταῦτ' οὖν ἐγνωκότας ὑμᾶς ὦ ἀθηναῖοι καὶ τἆλλα ἃ προσήκει πάντα ἐνθυμουμένους, φημὶ δεῖν ἐθελῆσαι καὶ παροξυνθῆναι, καὶ τῷ πολέμῳ προσέχειν, εἴπερ ποτὲ καὶ νῦν, χρήματ' εἰσφέροντας προθύμως καὶ αὐτοὺς ἐξιόντας, καὶ μηδὲν ἐλλείποντας. οὐδὲ γὰρ λόγος οὐδὲ σκῆψις ἔθ' ὑμῖν τοῦ μὴ τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθέλειν ὑπολείπεται. νυνὶ γὰρ ὃ πάντες ἐθρυλεῖτε, Ὀλυνθίους ἐκπολεμῶσαι δεῖν Φίλιππον, γέγονεν αὐτόματον, καὶ ταῦθ' ὡς ἂν ὑμῖν μάλιστα συμφέροι. εἰ μὲν γὰρ ὑφ' ὑμῶν πεισθέντες ἀνείλοντο τὸν πόλεμον, σφαλεροὶ σύμμαχοι καὶ μέχρι του ταῦτ' ἂν ἐγνωκότες ἦσαν ἴσως· ἐπειδὴ δ' ἐκ τῶν πρὸς αὐτοὺς ἐγκλημάτων μισοῦσι, βεβαίαν εἰκὸς τὴν ἔχθραν αὐτοὺς ὑπὲρ ὧν φοβοῦνται καὶ πεπόνθασιν ἔχειν. οὐ δεῖ δὴ ὦ ἀθηναῖοι τοιοῦτον παραπεπτωκότα καιρὸν ἀφεῖναι, οὐδὲ παθεῖν ταὐτὸν ὅπερ ἤδη πολλάκις πρότερον πεπόνθατε. εἰ γὰρ ὅθ' ἥκομεν Εὐβοεῦσι βεβοηθηκότες, καὶ παρῆσαν Ἀμφιπολιτῶν Ἱέραξ καὶ Στρατοκλῆς ἐπὶ τουτὶ τὸ βῆμα, κελεύοντες ἡμᾶς πλεῖν καὶ παραλαμβάνειν τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν παρειχόμεθ' ἂν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν προθυμίαν, ἥνπερ ὑπὲρ τῆς Εὐβοέων σωτηρίας, εἴχετ' ἂν Ἀμφίπολιν τότε, καὶ πάντων τῶν μετὰ ταῦτα ἂν ἦτε ἀπηλλαγμένοι πραγμάτων. καὶ πάλιν ἡνίκα Πύδνα, Ποτίδαια, Μεθώνη, Παγασαὶ, τἆλλα, ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγων διατρίβω, πολιορκούμενα ἀπηγγέλλετο, εἰ τότε τούτων ἑνὶ τῷ πρώτῳ προθύμως καὶ ὡς προσῆκεν ἐβοηθήσαμεν αὐτοὶ, ῥᾳδίῳ καὶ πολὺ ταπεινοτέρῳ νῦν ἂν ἐχρώμεθα τῷ Φιλίππῳ. νῦν δὲ τὸ μὲν παρὸν ἀεὶ προϊέμενοι, τὰ δὲ μέλλοντα αὐτόματα οἰόμενοι σχήσειν καλῶς, ηὐξήσαμεν ὦ ἀθηναῖοι Φίλιππον ἡμεῖς, καὶ κατεστήσαμεν τηλικοῦτον, ἡλίκος οὐδεὶς πώποτε βασιλεὺς Μακεδονίας γέγονε. νυνὶ δὲ καιρὸς ἥκει τις οὗτος ὁ τῶν Ὀλυνθίων αὐτόματος τῇ πόλει, ὃς οὐδενός ἐστιν ἐλάττων τῶν προτέρων ἐκείνων. καὶ ἔμοιγε δοκεῖ τις ἂν ὦ ἀθηναῖοι δίκαιος λογιστὴς τῶν παρὰ τῶν θεῶν ἡμῖν ὑπηργμένων καταστὰς, καίπερ οὐκ ἐχόντων ὡς δεῖ πολλῶν, ὅμως μεγάλην ἂν ἔχειν αὐτοῖς χάριν, εἰκότως. τὸ μὲν γὰρ πολλὰ ἀπολωλεκέναι κατὰ τὸν πόλεμον, τῆς ἡμετέρας ἀμελείας ἄν τις θείη δικαίως. τὸ δὲ μήτε πάλαι τοῦτο πεπονθέναι, πεφηνέναι δέ τινα ἡμῖν συμμαχίαν τούτων ἀντίρροπον, ἂν βουλώμεθα χρῆσθαι, τῆς παρ' ἐκείνων εὐνοίας εὐεργέτημα ἂν ἔγωγε θείην. ἀλλ' οἶμαι παρόμοιόν ἐστιν, ὅπερ καὶ περὶ τῆς τῶν χρημάτων κτήσεως· ἂν μὲν γὰρ ὅσα ἄν τις λάβῃ καὶ σώσῃ, μεγάλην μεμνῆσθαι τῇ τύχῃ τὴν χάριν· καὶ περὶ τῶν πραγμάτων οὕτως οἱ μὴ χρησάμενοι τοῖς καιροῖς ὀρθῶς, οὐδ' ἂν συμβῇ τι παρὰ τῶν θεῶν χρηστὸν, μνημονεύουσι. πρὸς γὰρ τὸ τελευταῖον ἐκβὰν, ἕκαστον τῶν ὑπαρξάντων ὡς τὰ πολλὰ κρίνεται. διὸ καὶ σφόδρα δεῖ τῶν λοιπῶν ὑμᾶς ὦ ἀθηναῖοι φροντίσαι, ἵνα ταῦτ' ἐπανορθωσάμενοι, τὴν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις ἀδοξίαν ἀποτριψώμεθα.

εἰ δὲ προησόμεθα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ τούτους τοὺς ἀνθρώπους· εἶτ' ὄλυνθον ἐκεῖνος καταστρέψεται· φρασάτω
τίς ἐμοὶ· τί τὸ κωλῦον ἔσται· ἔτ' αὐτὸν βαδίζειν ὅποι βούλεται· ἆρά γε λογίζεται τις ὑμῶν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ θε-
ωρεῖ τὸν τρόπον δι' ὃν μέγας γέγονεν· ἀσθενὴς ὢν τὸ κατ' ἀρχὰς φίλιππος· τὸ πρῶτον ἀμφίπολιν λαβὼν·
μετὰ ταῦτα πύδναν· πάλιν ποτίδαιαν· μεθώνην αὖθις· εἶτα θετταλίας ἐπέβη· μετὰ ταῦτα φεράς· παγασάς·
μαγνησίαν· πάνθ' ὃν ἐβούλετο εὐτρεπίσας τρόπον· ᾤχετ' εἰς θρᾴκην· εἶτ' ἐκεῖ τοὺς μὲν ἐκβαλὼν τοὺς δὲ
καταστήσας τῶν βασιλέων ἠσθένησε· πάλιν ῥαΐσας οὐκ ἐπὶ τὸ ῥᾳθυμεῖν ἀπέκλινεν· ἀλλ' εὐθὺς ὀλυνθίοις ἐπε-
χείρησε· τὰς δ' ἐπ' ἰλλυριοὺς καὶ παίονας αὐτοῦ καὶ πρὸς ἀρύββαν· καὶ ὅποι τις ἂν εἴποι παραλείπω
στρατείας· τί οὖν ἄν τις εἴποι ταῦτα λέγεις ἡμῖν νῦν; ἵνα γνῶτε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ αἴσθησθε ἀμφότερα· καὶ τὸ
προΐεσθαι καθ' ἕκαστον ἀεί τι τῶν πραγμάτων ὡς ἀλυσιτελές· καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην ᾗ χρῆται καὶ συζῇ φί-
λιππος· ὑφ' ἧς οὐκ ἔστιν ὅπως ἀγαπήσας τοῖς πεπραγμένοις ἡσυχίαν σχήσει· εἰ δ' ὁ μὲν ὡς ἀεί τι μεῖ-
ζον τῶν ὑπαρχόντων δεῖ πράττειν ἐγνωκὼς ἔσται· ἡμεῖς δ' ὡς οὐδενὸς ἀντιληπτέον ἐρρωμένως τῶν πραγ-
μάτων· σκοπεῖσθε εἰς τί ποτ' ἐλπὶς ταῦτα τελευτῆσαι· πρὸς θεῶν· τίς οὕτως εὐήθης ἐστὶν ὑμῶν ὅστις ἀγνοεῖ
τὸν ἐκεῖθεν πόλεμον δεῦρ' ἥξοντα ἂν ἀμελήσωμεν· ἀλλὰ μὴν εἰ τοῦτο γενήσεται· δέδοικα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι
μὴ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ῥᾳδίως ἐπὶ τοῖς μεγάλοις τόκοις μικρὸν εὐπορήσαντες
χρόνον ὕστερον καὶ τῶν ἀρχαίων ἀπέστησαν· οὕτω καὶ ἡμεῖς ἂν ἐπὶ πολλῷ φανῶμεν ἐρρᾳθυμηκότες καὶ ἅπαντα
πρὸς ἡδονὴν ζητοῦντες· πολλὰ καὶ χαλεπὰ ὧν οὐκ ἐβουλόμεθα· ὕστερον εἰς ἀνάγκην ἔλθωμεν ποιεῖν·
καὶ κινδυνεύσωμεν περὶ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ· τὸ μὲν οὖν ἐπιτιμᾶν ἴσως φήσαι τις ἂν ῥᾴδιον καὶ παντὸς
εἶναι· τὸ δ' ὑπὲρ τῶν παρόντων ὅ τι δεῖ πράττειν ἀποφαίνεσθαι· τοῦτ' εἶναι συμβούλου· ἐγὼ δ' οὐκ ἀγνοῶ μὲν
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοῦθ' ὅτι πολλάκις ὑμεῖς οὐ τοὺς αἰτίους· ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ τῶν πραγμάτων εἰπόντας
ἐν ὀργῇ ποιεῖσθε· ἄν τι μὴ κατὰ γνώμην ἐκβῇ· οὐ μὴν οἶμαι δεῖν τὴν ἰδίαν ἀσφάλειαν σκοποῦντα ὑποστεί-
λασθαι· περὶ ὧν ὑμῖν συμφέρειν ἡγοῦμαι· φημὶ δὴ διχῇ βοηθητέον εἶναι τοῖς πράγμασιν ὑμῖν· τῷ τε
τὰς πόλεις τοῖς ὀλυνθίοις σῴζειν· καὶ τοὺς τοῦτο ποιήσοντας στρατιώτας ἐκπέμπειν· καὶ τῷ τὴν ἐκείνου
χώραν κακῶς ποιεῖν· καὶ τριήρεσι καὶ στρατιώταις ἑτέροις· εἰ δὲ θατέρου τούτων ὀλιγωρήσετε· ὀκνῶ μὴ
μάταιος ἡμῖν ἡ στρατεία γένηται· εἴτε γὰρ ὑμῶν τὴν ἐκείνου κακῶς ποιούντων ὑπομείνας τοῦτο ὄλυνθον παρα-
στήσεται· ῥᾳδίως ἐπὶ τὴν οἰκείαν ἐλθὼν ἀμυνεῖται· εἴτε βοηθησάντων μόνον ὑμῶν εἰς ὄλυνθον ἀκινδύνως
ὁρῶν ἔχοντα τὰ οἴκοι· προσκαθεδεῖται καὶ προσεδρεύσει τοῖς πράγμασιν· περιέσται τῷ χρόνῳ τῶν πολιορκου-
μένων· δεῖ δὴ πολλὴν καὶ διχῇ τὴν βοήθειαν εἶναι· καὶ περὶ μὲν τῆς βοηθείας· ταῦτα γιγνώσκω· περὶ δὲ
χρημάτων πόρου· ἔστιν ὦ ἀθηναῖοι χρήματα ὑμῖν· ἔστιν ὅσα οὐδενὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων στρατιωτικά· ταῦτα
δ' ὑμεῖς οὕτως ὡς βούλεσθε λαμβάνετε· εἰ μὲν οὖν ταῦτα τοῖς στρατευομένοις ἀποδώσετε· οὐδενὸς ὑμῖν
προσδεῖ πόρου· εἰ δὲ μή· προσδεῖ· μᾶλλον δ' ἅπαντος ἐνδεῖ τοῦ πόρου· τί οὖν ἄν τις εἴποι· σὺ γράφεις ταῦτ' εἶναι
στρατιωτικά· μὰ δί' οὐκ ἔγωγε· ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι στρατιώτας δεῖν κατασκευασθῆναι· καὶ ταῦτ' εἶναι στρατιωτικά·
καὶ μίαν σύνταξιν εἶναι τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαμβάνειν καὶ τοῦ ποιεῖν τὰ δέοντα· ὑμεῖς δ' οὕτω πως ἄνευ πραγ-
μάτων λαμβάνειν εἰς τὰς ἑορτάς· ἔστι δὴ λοιπὸν οἶμαι πάντας εἰσφέρειν· ἂν πολλῶν δέῃ· πολλά· ἂν ὀλίγων·
ὀλίγα· δεῖ δὲ χρημάτων· καὶ ἄνευ τούτων οὐδὲν ἔστι γενέσθαι τῶν δεόντων· λέγουσι δὲ τινὲς καὶ ἄλλους πόρους· ὧν ἕλεσθε
ὅστις ὑμῖν συμφέρειν δοκεῖ· καὶ ἕως ἐστὶ καιρὸς ἀντιλάβεσθε τῶν πραγμάτων· ἄξιον δ' ἐνθυμηθῆναι καὶ λογίσα-
σθαι τὰ πράγματα· ἐν ᾧ καθέστηκε νυνὶ τὰ φιλίππου· οὔτε γὰρ ὡς δοκεῖ καὶ φήσειέ τις ἂν μὴ σκοπῶν ἀκριβῶς·
εὐπρεπῶς· οὐδ' ὡς ἂν κάλλιστ' αὐτῷ τὰ παρόντ' ἔχει· οὔτ' ἂν ἐξήνεγκε τὸν πόλεμόν ποτε τοῦτον ἐκεῖνος
εἰ πολεμεῖν ᾠήθη δεήσειν αὐτόν· ἀλλ' ὡς ἐπιὼν ἅπαντα τότε ἤλπιζε τὰ πράγματα ἀναιρήσεσθαι· κᾆτα διέ-
ψευσται· τοῦτο δὴ πρῶτον αὐτὸν ταράττει παρὰ γνώμην γεγονὸς· καὶ πολλὴν ἀθυμίαν αὐτῷ παρέχει· εἶτα
τὰ τῶν θετταλῶν· ταῦτα γὰρ ἄπιστα μὲν ἦν δήπου φύσει· καὶ ἀεὶ πᾶσιν ἀνθρώποις· κομιδῇ δ' ὥσπερ ἦν καὶ νῦν ἐστι τούτῳ·
καὶ γὰρ παγασὰς ἀπαιτεῖν αὐτόν εἰσιν ἐψηφισμένοι· καὶ μαγνησίαν κεκωλύκασι τειχίζειν· ἤκουον δ' ἔγωγέ
τινων· ὡς οὐδὲ τοὺς λιμένας καὶ τὰς ἀγορὰς ἔτι δώσοιεν αὐτῷ καρποῦσθαι· τὰ γὰρ κοινὰ τὰ θετταλῶν ἀπὸ
τούτων δέοι διοικεῖν· οὐ φίλιππον λαμβάνειν· εἰ δὲ τούτων ἀποστερηθήσεται τῶν χρημάτων· εἰς στενὸν κομιδῇ τὰ τῆς
τροφῆς τοῖς ξένοις αὐτῷ καταστήσεται· ἀλλὰ μὴν τόν γε παίονα καὶ τὸν ἰλλυριὸν καὶ ἁπλῶς τούτους ἅπαντας
ἡγεῖσθαι χρὴ αὐτονόμους ἥδιον ἂν καὶ ἐλευθέρους· ἢ δούλους εἶναι· καὶ γὰρ ἀήθεις τοῦ κατακούειν τινός εἰσι· καὶ ὁ ἄνθρωπος
ὑβριστής ὥς φασι· καὶ μὰ δί' οὐδὲν ἄπιστον ἴσως· τὸ γὰρ εὖ πράττειν παρὰ τὴν ἀξίαν· ἀφορμὴ τοῦ κακῶς
φρονεῖν τοῖς ἀνοήτοις γίγνεται· διόπερ πολλάκις δοκεῖ τὸ φυλάξαι τἀγαθὰ· τοῦ κτήσασθαι χαλεπώτερον
εἶναι· δεῖ τοίνυν ὑμᾶς ὦ ἀθηναῖοι τὴν ἀκαιρίαν τὴν ἐκείνου καιρὸν ὑμέτερον νομίσαντας· ἑτοίμως συνα-
ράσθαι τὰ πράγματα· καὶ πρεσβευομένους ἐφ' ἃ δεῖ καὶ στρατευομένους αὐτοὺς καὶ παροξύνοντας τοὺς
ἄλλους ἅπαντας· λογιζομένους· εἰ φίλιππος λάβοι καθ' ἡμῶν τοιοῦτον καιρὸν· καὶ πόλεμος γένοιτο

πρὸς τὴν χώραν· πῶς ἂν αὐτὸν οἴεσθε ἑτοίμως ἐφ' ὑμᾶς ἐλθεῖν; εἶτ' οὐκ αἰσχύνεσθε, εἰ μηδ' ἃ πάθοιτ' ἄν, εἰ δύναιτ' ἐκεῖνος, ταῦτα ποιῆσαι καιρὸν ἔχοντες οὐ τολμήσετε; ἔτι τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι, μηδὲ τοῦθ' ὑμᾶς λανθανέτω, ὅτι νῦν αἵρεσίς ἐστιν ὑμῖν πότερον ὑμᾶς ἐκεῖ χρὴ πολεμεῖν, ἢ παρ' ὑμῖν ἐκεῖνον. ἐὰν μὲν γὰρ ἀντέχῃ τὰ τῶν ὀλυνθίων, ὑμεῖς ἐκεῖ πολεμήσετε, καὶ τὴν ἐκείνου κακῶς ποιήσετε, τὴν ὑπάρχουσαν καὶ τὴν οἰκείαν ταύτην, ἀδεῶς καρπούμενοι. ἂν δ' ἐκεῖνα φίλιππος λάβῃ, τίς αὐτὸν ἐπικωλύσει δεῦρο βαδίζειν; θηβαῖοι; μὴ λίαν πικρὸν εἰπεῖν ᾖ, καὶ συνεισβαλοῦσιν ἑτοίμως. ἀλλὰ φωκεῖς; οἱ τὴν οἰκείαν οὐχ οἷοί τε ὄντες φυλάττειν, ἐὰν μὴ βοηθήσητε ὑμεῖς. ἢ ἄλλος τις; ἀλλ' ὦ τᾶν οὐχὶ βουλήσεται. τῶν ἀτοπωτάτων μέντἂν εἴη, εἰ ἃ νῦν ἄνοιαν ὀφλισκάνων ὅμως ἐκλαλεῖ, ταῦτα δυνηθεὶς μὴ πράξει. ἀλλὰ μὴν ἡλίκα γ' ἐστὶ τὰ διάφορα, ἐνθάδε ἢ ἐκεῖ πολεμεῖν, οὐδὲ λόγου προσδεῖν ἡγοῦμαι. εἰ γὰρ ὑμᾶς δεήσειεν αὐτοὺς τριάκοντα ἡμέρας ἔξω γενέσθαι, καὶ ὅσ' ἀνάγκη στρατοπέδῳ χρωμένους, ἐκ τῶν τῆς χώρας λαμβάνειν, μηδενὸς ὄντος ἐν αὐτῇ πολεμίου λέγω, πλέον ἂν οἶμαι ζημιωθῆναι τοὺς γεωργοῦντας ὑμῶν, ἢ ὅσα εἰς ἅπαντα τὸν πρὸ τοῦ πόλεμον δεδαπάνησθε. εἰ δὲ δὴ πόλεμός τις ἥξει, πόσα χρὴ νομίσαι ζημιώσεσθαι. καὶ πρόσεσθ' ἡ ὕβρις, καὶ ἔτι ἡ τῶν πραγμάτων αἰσχύνη, οὐδεμιᾶς ἐλάττων ζημίας, τοῖς γε σώφροσιν. πάντα δὴ ταῦτα δεῖ συνιδόντας ἅπαντας, βοηθεῖν καὶ ἀπωθεῖν ἐκεῖσε τὸν πόλεμον. τοὺς μὲν εὐπόρους, ἵν' ὑπὲρ τῶν πολλῶν ὧν καλῶς ποιοῦντες ἔχουσι μικρὰ ἀναλίσκοντες, τὰ λοιπὰ ἀδεῶς καρπῶνται. τοὺς δὲ ἐν ἡλικίᾳ, ἵνα τὴν τοῦ πολεμεῖν ἐμπειρίαν ἐν τῇ φιλίππου χώρᾳ κτησάμενοι, φοβεροὶ φύλακες τῆς οἰκείας ἀκεραίου γένωνται. τοὺς δὲ λέγοντας, ἵν' αἱ τῶν πεπολιτευμένων αὐτοῖς εὔθυναι ῥᾴδιαι γένωνται, ὡς ὁποῖ' ἄττ' ἂν ὑμᾶς περιστῇ τὰ πράγματα, τοιοῦτοι κριταὶ καὶ τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς ἔσεσθε. χρηστὰ δ' εἴη παντὸς εἵνεκα:

ροσηκόντων μὲν τῶν πρέσβεων τῶν ὀλυνθίων, οἱ ἀθηναῖοι καὶ βοηθεῖν αὐτοῖς κεκρίκασι· μελλόντων δὲ περὶ τὴν ἔξοδον καὶ δεδιότων, ὡς δυσπολέμητον τὸν φίλιππον· παρελθὼν ὁ δημοσθένης, πειρᾶται θαρσύνειν τὸν δῆμον· ἐπιδεικνὺς ὡς ἀσθενῆ τὰ τῶν μακεδόνων πράγματα· καὶ γὰρ τοῖς συμμάχοις αὐτόν, ὕποπτον εἶναι φησί· καὶ τὴν οἰκείαν δύναμιν, οὐκ ἰσχυρόν· τοὺς γὰρ μακεδόνας, ἀγαθοὺς εἶναι καθ' ἑαυτούς:

πὶ πολλῶν μὲν ἄν τις ἰδεῖν ὦ ἀθηναῖοι δοκεῖ μοι τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν, φανερὰν γιγνομένην τῇ πόλει. οὐχ ἥκιστα δὲ ἐν τοῖς παροῦσι πράγμασι. τὸ γὰρ τοὺς πολεμήσοντας φιλίππῳ γεγενῆσθαι καὶ χώραν ὅμορον καὶ δύναμίν τινα κεκτημένους· καὶ τὸ μέγιστον ἁπάντων, τὴν ὑπὲρ τοῦ πολέμου γνώμην τοιαύτην ἔχοντας, ὥστε τὰς πρὸς ἐκεῖνον διαλλαγάς, πρῶτον μὲν ἀπίστους, εἶτα τῆς αὐτῶν πατρίδος νομίζειν ἀνάστασιν εἶναι, δαιμονίᾳ τινὶ καὶ θείᾳ παντάπασιν ἔοικεν εὐεργεσίᾳ. δεῖ τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι, τοῦτ' ἤδη σκοπεῖν αὐτούς, ὅπως μὴ χεῖρον περὶ ἡμᾶς αὐτοὺς εἶναι δόξομεν τῶν ὑπαρχόντων. ὡς ἔστι τῶν αἰσχρῶν, μᾶλλον δὲ τῶν αἰσχίστων, μὴ μόνον πόλεων καὶ τόπων ὧν ἦμέν ποτε κύριοι φαίνεσθαι προϊεμένους, ἀλλὰ καὶ τῶν ὑπὸ τῆς τύχης παρασκευασθέντων συμμάχων καὶ καιρῶν. τὸ μὲν οὖν ὦ ἀθηναῖοι τὴν φιλίππου ῥώμην διεξιέναι, καὶ διὰ τούτων τῶν λόγων προτρέπειν τὰ δέοντα ποιεῖν ὑμᾶς, οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι. διὰ τί; ὅτι μοι δοκεῖ πάνθ' ὅσ' ἂν εἴποι τις ὑπὲρ τούτων, ἐκείνῳ μὲν ἔχειν φιλοτιμίαν, ἡμῖν δ' οὐχὶ καλῶς πεπρᾶχθαι. ὁ μὲν γὰρ ὅσῳ πλείονα ὑπὲρ τὴν ἀξίαν πεποίηκε τὴν αὑτοῦ, τοσούτῳ θαυμαστότερος παρὰ πᾶσι νομίζεται. ὑμεῖς δ' ὅσῳ χεῖρον ἢ προσῆκε κέχρησθε τοῖς πράγμασι, τοσούτῳ πλείονα αἰσχύνην ὠφλήκατε. ταῦτα μὲν οὖν παραλείψω. καὶ γὰρ εἰ μετ' ἀληθείας τις ὦ ἀθηναῖοι σκοποῖτο, ἐνθένδ' ἂν αὐτὸν ἴδοι μέγαν γεγενημένον, οὐχὶ παρ' αὑτοῦ. ὧν οὖν ἐκεῖνος ὀφείλει τοῖς ὑπὲρ αὐτοῦ πεπολιτευμένοις χάριν, ὑμῖν δὲ δίκην προσήκει λαβεῖν, ὑπὲρ τούτων, οὐχὶ νῦν ὁρῶ τὸν καιρὸν τοῦ λέγειν. ἃ δὲ καὶ χωρὶς τούτων ἔνι λέγειν, καὶ βέλτιόν ἐστιν ἀκηκοέναι πάντας ὑμᾶς, καὶ μεγάλα ὦ ἀθηναῖοι κατ' ἐκείνου φαίνοιτ' ἂν ὀνείδη βουλομένοις ὀρθῶς δοκιμάζειν, ταῦτ' εἰπεῖν πειράσομαι. τὸ μὲν οὖν ἐπίορκον καὶ ἄπιστον καλεῖν, ἄνευ τοῦ τὰ πεπραγμένα δεικνύναι, λοιδορίαν εἶναί τις ἂν φήσειε κενὴν δικαίως. τὸ δὲ πάνθ' ὅσα πώποτε ἔπραξε διεξιόντα, ἐφ' ἅπασι τούτοις ἐλέγχειν, καὶ βραχέος λόγου συμβαίνει δεῖσθαι, καὶ δυοῖν ἕνεκ' ἡγοῦμαι συμφέρειν εἰρῆσθαι. τοῦ τ' ἐκεῖνον ὅπερ καὶ ἀληθὲς ὑπάρχει φαῦλον φαίνεσθαι, καὶ τοὺς ὑπερεκπεπληγμένους ὡς ἄμαχόν τινα τὸν φίλιππον, ἰδεῖν ὅτι πάντα διεξελήλυθεν οἷς πρότερον παρακρουόμενος μέγας ηὐξήθη, καὶ πρὸς αὐτὴν ἥκει τὴν τελευτὴν τὰ πράγματ' αὐτῷ. ἐγὼ γὰρ ὦ ἀθηναῖοι, σφόδρ' ἂν ἡγούμην καὶ αὐτὸς φοβερὸν εἶναι τὸν φίλιππον καὶ θαυμαστόν, εἰ τὰ δίκαια πράττοντα ἑώρων αὐτὸν ηὐξημένον. νῦν δὲ θεωρῶν καὶ σκοπῶν, εὑρίσκω τὴν μὲν ἡμετέραν εὐήθειαν τὸ κατ' ἀρχάς, ὅτε ὀλυνθίους ἀπήλαυνόν τινες ἐνθένδε, βουλομένους ὑμῖν διαλεχθῆναι, τῷ τὴν ἀμφίπολιν φάσκειν παραδώσειν, καὶ τὸ θρυλλούμενόν ποτε ἀπόρρητον ἐκεῖνο κατασκευάσειν, τούτῳ προσαγαγόμενον. τὴν δὲ ὀλυνθίων φιλίαν μετὰ ταῦτα, τῷ ποτίδαιαν οὖσαν ὑμετέραν ἐξελεῖν, καὶ τοὺς μὲν

πρὸς τοὺς συμμάχους ὑμᾶς ἀδικήσας παραδώσειν αὐτοῖς ἐκείνοις· Θετταλοὺς δὲ νῦν τὰ τελευταῖα Μαγνησίαν παραδώσ-
ειν ὑποσχέσθαι καὶ τὸν Φωκικὸν πόλεμον πολεμήσειν ὑπὲρ αὐτῶν ἀναδέξασθαι· ὅλως δ' οὐδείς ἐστιν ὅντινα
οὐ πεφενάκικεν ἐκεῖνος τῶν αὐτῷ χρησαμένων· τὴν γὰρ ἑκάστων ἄνοιαν ἀεὶ τῶν ἀγνοούντων αὐτὸν ἐξαπατῶν καὶ προσ-
λαμβάνων οὕτως ηὐξήθη· ὥσπερ οὖν διὰ τούτων ἤρθη μέγας, ἡνίκα ἕκαστοι συμφέρον αὐτοῖς ᾤοντό τι πράξειν,
οὕτως ὀφείλει διὰ τῶν αὐτῶν τούτων καὶ καθαιρεθῆναι πάλιν, ἐπειδὴ πάνθ' ἕνεκα ἑαυτοῦ ποιῶν ἐξελήλεγκται· καιροῦ
μὲν δή, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς τοῦτο πάρεστι Φιλίππῳ τὰ πράγματα· ἢ παρελθών τις ἐμοί, μᾶλλον δ' ὑμῖν δειξάτω,
ἢ ὡς οὐκ ἀληθῆ ταῦτ' ἐγὼ λέγω, ἢ ὡς οἱ τὰ πρῶτα ἐξηπατημένοι τὰ λοιπὰ πιστεύσουσιν αὐτῷ, ἢ ὡς οἱ παρὰ τὴν αὑτῶν
ἀξίαν δεδουλωμένοι Θετταλοὶ νῦν οὐκ ἂν ἐλεύθεροι γένοιντο ἄσμενοι· καὶ μὴν εἴ τις ὑμῶν ταῦτα μὲν οὕτως ἔχειν
ἡγεῖται, οἴεται δὲ βίᾳ καθέξειν αὐτὸν τὰ πράγματα τῷ τὰ χωρία καὶ λιμένας καὶ τὰ τοιαῦτα προειληφέναι, οὐκ ὀρ-
θῶς οἴεται· ὅταν μὲν γὰρ ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα συστῇ καὶ πᾶσι ταὐτὰ συμφέρῃ τοῖς μετέχουσι τοῦ πολέμου,
καὶ συμπονεῖν καὶ φέρειν τὰς συμφορὰς καὶ μένειν ἐθέλουσιν ἄνθρωποι· ὅταν δ' ἐκ πλεονεξίας καὶ πονηρίας τις
ὥσπερ οὗτος ἰσχύσῃ, ἡ πρώτη πρόφασις καὶ μικρὸν πταῖσμα ἅπαντα ἀνεχαίτισε καὶ διέλυσεν· οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ
ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀδικοῦντα καὶ ἐπιορκοῦντα καὶ ψευδόμενον δύναμιν βεβαίαν κτήσασθαι· ἀλλὰ τὰ
τοιαῦτα εἰς μὲν ἅπαξ καὶ βραχὺν χρόνον ἀντέχει καὶ σφόδρα γε ἤνθησεν ἐπὶ ταῖς ἐλπίσιν, ἂν τύχῃ· τῷ χρόνῳ
δὲ φωρᾶται καὶ περὶ αὑτὰ καταρρεῖ· ὥσπερ γὰρ οἰκίας, οἶμαι, καὶ πλοίου καὶ τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων τὰ κάτωθεν ἰσχυρότατα
εἶναι δεῖ, οὕτω καὶ τῶν πράξεων τὰς ἀρχὰς καὶ τὰς ὑποθέσεις ἀληθεῖς καὶ δικαίας εἶναι προσήκει· τοῦτο δ' οὐκ ἔνι
νῦν ἐν τοῖς πεπραγμένοις Φιλίππῳ· φημὶ δὴ δεῖν ὑμᾶς ἅμα τοῖς μὲν Ὀλυνθίοις βοηθεῖν, καὶ ὅπως τις λέγει
κάλλιστα καὶ τάχιστα, οὕτως ἀρέσκει μοι· πρὸς δὲ Θετταλοὺς πρεσβείαν πέμπειν, ἢ τοὺς μὲν διδάξει ταῦτα,
τοὺς δὲ παροξυνεῖ· καὶ γὰρ νῦν εἰσιν ἐψηφισμένοι Παγασὰς ἀπαιτεῖν αὐτὸν καὶ περὶ Μαγνησίας λόγους
ποιεῖσθαι· σκοπεῖσθε μέντοι τοῦτο, ὦ Ἀθηναῖοι, ὅπως μὴ λόγους ἐροῦσι μόνον οἱ παρ' ἡμῶν πρέσβεις, ἀλλὰ
καὶ ἔργον τι δεικνύειν ἕξουσιν ἐξεληλυθότων ὑμῶν ἀξίως τῆς πόλεως καὶ ὄντων ἐπὶ τοῖς πράγμασιν· ὡς ἅπας
μὲν λόγος, ἂν ἀπῇ τὰ ἔργα, μάταιόν τι φαίνεται καὶ κενόν, μάλιστα δὲ ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως· ὅσῳ γὰρ ἑ-
τοιμότατα αὐτῷ δοκοῦμεν χρῆσθαι, τοσούτῳ μᾶλλον ἀπιστοῦσι πάντες αὐτῷ· πολλὴν δὴ τὴν μετάστασιν
καὶ μεγάλην δεικτέον τὴν μεταβολήν, εἰσφέροντας, ἐξιόντας, ἅπαντα ποιοῦντας ἑτοίμως, εἴπερ τις ὑμῖν προσέ-
ξει τὸν νοῦν· κἂν ταῦτα ἐθελήσητε ὡς προσήκει καὶ δεῖ περαίνειν, οὐ μόνον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ συμμαχικὰ
ἀσθενῶς καὶ ἀπίστως ἔχοντα φανήσεται Φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς οἰκείας ἀρχῆς καὶ δυνάμεως κακῶς ἔχοντα
ἐξελεγχθήσεται· ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις καὶ ἀρχὴ ἐν μὲν προσθήκης μέρει ἐστί τις οὐ μικρά· οἷον
ὑπῆρξέ ποθ' ὑμῖν ἐπὶ Τιμοθέου πρὸς Ὀλυνθίους· πάλιν αὖ πρὸς Ποτείδαιαν Ὀλυνθίοις ἐφάνη τι τοῦτο συναμφότερον·
νυνὶ δὲ Θετταλοῖς νοσοῦσι καὶ στασιάζουσι καὶ τεταραγμένοις ἐπὶ τὴν τυραννικὴν οἰκίαν ἐβοήθησεν· καὶ ὅποι
τις ἄν, οἶμαι, προσθῇ κἂν μικρὰν δύναμιν, πάντα ὠφελεῖ· αὐτὴ δὲ καθ' αὑτὴν ἀσθενὴς καὶ πολλῶν κακῶν ἐστι
μεστή· καὶ γὰρ οὗτος ἅπασι τούτοις οἷς ἄν τις μέγαν αὐτὸν ἡγήσαιτο, τοῖς πολέμοις καὶ ταῖς στρατείαις, ἔτι ἐπι-
σφαλεστέραν αὐτὴν ἢ ὑπῆρχε φύσει κατεσκεύακεν αὐτῷ· μὴ γὰρ οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς Φίλιππόν
τε χαίρειν καὶ τοὺς ἀρχομένους· ἀλλ' ὁ μὲν δόξης ἐπιθυμεῖ καὶ τοῦτο ἐζήλωκε, καὶ προῄρηται πράττων καὶ κιν-
δυνεύων, ἂν συμβῇ τι, παθεῖν, τὴν τοῦ διαπράξασθαι ταῦτα ἃ μηδεὶς πώποτε ἄλλος Μακεδόνων βασιλεὺς
δόξαν ἀντὶ τοῦ ζῆν ἀσφαλῶς ᾑρημένος· τοῖς δὲ τῆς μὲν φιλοτιμίας τῆς ἀπὸ τούτων οὐ μέτεστι, κοπτόμενοι
δὲ ἀεὶ ταῖς στρατείαις ταύταις ταῖς ἄνω καὶ κάτω λυποῦνται καὶ συνεχῶς ταλαιπωροῦσιν, οὔτε ἐπὶ τοῖς ἔργοις
οὔτε ἐπὶ τοῖς αὐτῶν ἰδίοις ἐώμενοι διατρίβειν, οὔθ' ὅσ' ἂν ποιήσωσιν οὕτως ὅπως ἂν δύνωνται ταῦτα ἔχοντες
διαθέσθαι, κεκλεισμένων τῶν ἐμπορίων τῶν ἐν τῇ χώρᾳ διὰ τὸν πόλεμον· οἱ μὲν οὖν πολλοὶ Μακεδόνων πῶς ἔχουσι
Φιλίππῳ, ἐκ τούτων ἄν τις σκέψαιτο οὐ χαλεπῶς· οἱ δὲ δὴ περὶ αὐτὸν ὄντες ξένοι καὶ πεζέταιροι δόξαν μὲν ἔχουσιν
ὡς εἰσὶ θαυμαστοὶ καὶ συγκεκροτημένοι τὰ τοῦ πολέμου· ὡς δ' ἐγὼ τῶν ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ γεγενημένων τινὸς ἤκουον
ἀνδρός, οὐδαμῶς οἵου τε ψεύδεσθαι, οὐδένων εἰσὶ βελτίους· εἰ μὲν γάρ τις ἀνήρ ἐστιν ἐν αὐτοῖς οἷος ἔμπειρος
πολέμου καὶ ἀγώνων, τούτους μὲν φιλοτιμίᾳ πάντας ἀπωθεῖν αὐτὸν ἔφη, βουλόμενον πάντα αὐτοῦ δοκεῖν εἶναι
τὰ ἔργα· πρὸς γὰρ αὖ τοῖς ἄλλοις καὶ τὴν φιλοτιμίαν ἀνυπέρβλητον εἶναι· εἰ δέ τις σώφρων ἢ δίκαιος
ἄλλως, τὴν καθ' ἡμέραν ἀκρασίαν τοῦ βίου καὶ μέθην καὶ κορδακισμοὺς οὐ δυνάμενος φέρειν, παρεῶσθαι καὶ
ἐν οὐδενὸς εἶναι μέρει τὸν τοιοῦτον· λοιποὺς δὴ περὶ αὐτὸν εἶναι λῃστὰς καὶ κόλακας καὶ τοιούτους ἀνθρώπους οἵους
μεθυσθέντας ὀρχεῖσθαι τοιαῦτα, οἷα ἐγὼ νῦν ὀκνῶ πρὸς ὑμᾶς ὀνομάσαι· δῆλον δ' ὅτι ταῦτα ἐστὶν ἀληθῆ· καὶ γὰρ
οὓς ἐνθένδε πάντες ἀπήλαυνον ὡς πολὺ τῶν θαυματοποιῶν ἀσελγεστέρους ὄντας, Καλλίαν ἐκεῖνον τὸν δημόσιον
καὶ τοιούτους ἀνθρώπους, μίμους γελοίων καὶ ποιητὰς αἰσχρῶν ᾀσμάτων, ὧν εἰς τοὺς συνόντας ποιοῦσιν ἕνεκα τοῦ γελασθῆναι,
τούτους ἀγαπᾷ καὶ περὶ αὐτὸν ἔχει· καίτοι ταῦτα, καὶ εἰ μικρά τις ἡγεῖται, μεγάλα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δείγματα
τῆς ἐκείνου γνώμης καὶ κακοδαιμονίας ἐστὶ τοῖς εὖ φρονοῦσιν· ἀλλ', οἶμαι, νῦν μὲν ἐπισκοτεῖ τούτοις τὸ κα-

τορθοῦν· αἱ γὰρ εὐπραξίαι δειναὶ συγκρύψαι καὶ συσκιάσαι τὰ τοιαῦτ' ὀνείδη· εἰ δέ τι πταίσει, τότ' ἀκριβῶς
αὐτοῦ ταῦτ' ἐξετασθήσεται· ταῦτα δοκεῖ δέ μοι, ὦ ἀθηναῖοι, δείξειν οὐκ εἰς μακράν, ἂν οἵ τε θεοὶ θέλωσι καὶ ὑ-
μεῖς βούλησθε. ὥσπερ γὰρ ἐν τοῖς σώμασι, τέως μὲν ἂν ἐρρωμένος ᾖ τις, οὐδὲν ἐπαισθάνεται τῶν καθ' ἕκαστα
σαθρῶν· ἐπὰν δὲ ἀρρώστημά τι συμβῇ, πάντα κινεῖται, κἂν ῥῆγμα κἂν στρέμμα κἂν ἄλλο τι τῶν ὑπαρχόντων
σαθρὸν ᾖ, οὕτω καὶ τῶν πόλεων καὶ τῶν τυράννων, ἕως μὲν ἂν ἔξω πολεμῶσιν, ἀφανῆ τὰ κακὰ τοῖς πολλοῖς ἐστιν·
ἐπειδὰν δὲ ὅμορος πόλεμος συμπλακῇ, πάντα ἐποίησεν ἔκδηλα. εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἀθηναῖοι, τὸν Φίλιππον εὐτυ-
χοῦντα ὁρῶν, ταύτῃ φοβερὸν προσπολεμῆσαι νομίζει, σώφρονος μὲν ἀνθρώπου λογισμῷ χρῆται· μεγάλη γὰρ ῥοπή,
μᾶλλον δὲ τὸ ὅλον ἡ τύχη παρὰ πάντ' ἐστὶ τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα. οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγε εἴ τις αἵρεσίν μοι δοίη, τὴν τῆς
ἡμετέρας πόλεως τύχην ἂν ἑλοίμην, ἐθελόντων ἃ προσήκει ποιεῖν ὑμῶν αὐτῶν καὶ κατὰ μικρόν, ἢ τὴν ἐκείνου· πολὺ
πλείους ἀφορμὰς εἰς τὸ τὴν παρὰ τῶν θεῶν εὔνοιαν ἔχειν ὁρῶ ὑμῖν ἐνούσας ἢ ἐκείνῳ. ἀλλ', οἶμαι, καθήμεθα οὐδὲν
ποιοῦντες· οὐκ ἔνι δ' αὐτὸν ἀργοῦντα οὐδὲ τοῖς φίλοις ἐπιτάττειν ὑπὲρ αὐτοῦ τι ποιεῖν, μή τί γε δὴ τοῖς θεοῖς. οὐ δὴ
θαυμαστόν ἐστιν εἰ στρατευόμενος καὶ πονῶν ἐκεῖνος αὐτὸς καὶ παρὼν ἐφ' ἅπασι καὶ μηδένα καιρὸν μηδ' ὥραν
παραλείπων, ἡμῶν μελλόντων καὶ ψηφιζομένων καὶ πυνθανομένων περιγίγνεται. οὐδὲ θαυμάζω τοῦτ' ἐγώ· τοὐναντίον
γὰρ ἦν θαυμαστόν, εἰ μηδὲν ποιοῦντες ἡμεῖς ὧν τοῖς πολεμοῦσι προσήκει, τοῦ πάντα ποιοῦντος περιῆμεν.
ἀλλ' ἐκεῖνο θαυμάζω, εἰ Λακεδαιμονίοις μέν ποτε, ὦ ἀθηναῖοι, ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν δικαίων ἀντήρατε, καὶ πολλὰ
ἰδίᾳ πλεονεκτῆσαι πολλάκις ὑμῖν ἐξὸν οὐκ ἠθελήσατε, ἀλλ' ἵν' οἱ ἄλλοι τύχωσι τῶν δικαίων, τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν ἀ-
νηλίσκετε εἰσφέροντες καὶ προεκινδυνεύετε στρατευόμενοι, νυνὶ δ' ὀκνεῖτε ἐξιέναι καὶ μέλλετε εἰσφέρειν
ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων αὐτῶν κτημάτων, καὶ τοὺς μὲν ἄλλους σεσώκατε πολλάκις πάντας καὶ καθ' ἕν' αὐτῶν ἕκαστον
ἐν μέρει, τὰ δ' ὑμέτερ' αὐτῶν ἀπολωλεκότες κάθησθε. ταῦτα θαυμάζω, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις, εἰ μηδεὶς ὑμῶν, ὦ
ἀθηναῖοι, δύναται λογίσασθαι πόσον πολεμεῖτε χρόνον Φιλίππῳ, καὶ τί ποιούντων ὑμῶν ὁ χρόνος ἅπας διελήλυθεν
οὗτος. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι μελλόντων ὑμῶν, ἑτέρους τινὰς ἐλπιζόντων πράξειν, αἰτιωμένων ἀλλήλους, κρινόντων,
πάλιν ἐλπιζόντων, σχεδὸν ταῦθ' ἅπερ νυνὶ ποιούντων, ἅπας ὁ χρόνος διελήλυθεν. εἶθ' οὕτως ἀγνωμόνως
ἔχετε, ὦ ἀθηναῖοι, ὥστε δι' ὧν ἐκ χρηστῶν φαῦλα τὰ πράγματα τῆς πόλεως γέγονε, διὰ τούτων αὐτῶν ἐλπίζετε
πράξεων ἐκ φαύλων αὐτὰ χρηστὰ γενήσεσθαι; ἀλλ' οὔτ' εὔλογον οὔτ' ἔχον ἐστὶ φύσιν τοῦτό γε· πολὺ γὰρ ῥᾷον
ἔχοντας φυλάττειν ἢ κτήσασθαι πάντα πέφυκε. νῦν δ' ὅ τι μὲν φυλάξομεν, οὐδέν ἐστιν ὑπὸ τοῦ πολέμου
λοιπὸν τῶν πρότερον, κτήσασθαι δὲ δεῖ. αὐτῶν οὖν ἡμῶν ἔργον τοῦτ' ἤδη. φημὶ δὴ δεῖν εἰσφέρειν χρήματα, αὐτοὺς
ἐξιέναι προθύμως, μηδέν' αἰτιᾶσθαι πρὶν ἂν τῶν πραγμάτων κρατήσητε, τηνικαῦτα δ' ἀπ' αὐτῶν τῶν ἔργων
κρίναντας, τοὺς μὲν ἀξίους ἐπαίνου τιμᾶν, τοὺς δ' ἀδικοῦντας κολάζειν, τὰς προφάσεις δ' ἀφελεῖν καὶ τὰ
καθ' ὑμᾶς ἐλλείμματα· οὐ γὰρ ἔστι πικρῶς ἐξετάσαι τί πέπρακται τοῖς ἄλλοις, ἂν μὴ παρ' ὑμῶν αὐτῶν πρῶτον ὑπάρξῃ
τὰ δέοντα. τίνος γὰρ ἕνεκα, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νομίζετε τοῦτον μὲν φεύγειν τὸν πόλεμον πάντας ὅσους ἂν ἐκ-
πέμψητε στρατηγούς, ἰδίους δ' εὑρίσκειν πολέμους, εἰ δεῖ τι τῶν ὄντων καὶ περὶ τῶν στρατηγῶν εἰπεῖν; ὅτι ἐνταῦθα
μέν ἐστι τὰ ἆθλα ὑπὲρ ὧν ἐστιν ὁ πόλεμος ὑμέτερα· Ἀμφίπολις ἂν ληφθῇ, παραχρῆμα αὐτὴν ὑμεῖς κομιεῖσθε·
οἱ δὲ κίνδυνοι τῶν ἐφεστηκότων ἴδιοι, μισθὸς δ' οὐκ ἔστιν· ἐκεῖ δὲ κίνδυνοι μὲν ἐλάττους, τὰ δὲ λήμματα
τῶν ἐφεστηκότων καὶ τῶν στρατιωτῶν, Λάμψακος, Σίγειον, τὰ πλοῖα ἃ συλῶσιν. ἐπὶ οὖν τὸ λυσιτελοῦν αὐτοῖς ἕκαστοι
χωροῦσιν. ὑμεῖς δ' ὅταν μὲν εἰς τὰ πράγματα ἀποβλέψητε φαύλως ἔχοντα, τοὺς ἐφεστηκότας κρίνετε· ὅταν
δὲ δόντες λόγον τὰς ἀνάγκας ἀκούσητε ταύτας, ἀφίετε. περίεστι τοίνυν ὑμῖν ἀλλήλοις ἐρίζειν καὶ διεστάναι,
τοῖς μὲν ταῦτα πεπεισμένοις, τοῖς δὲ ταῦτα, τὰ κοινὰ δ' ἔχειν φαύλως. πρότερον μὲν γάρ, ὦ ἀθηναῖοι, εἰσ-
φέρετε κατὰ συμμορίας, νυνὶ δὲ πολιτεύεσθε κατὰ συμμορίας. ῥήτωρ ἡγεμὼν ἑκατέρων, καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ καὶ
οἱ βοησόμενοι, οἱ τριακόσιοι· οἱ δὲ ἄλλοι προσνενέμησθε, οἱ μὲν ὡς τούτους, οἱ δὲ ὡς ἐκείνους. δεῖ δὴ ταῦτ'
ἐπανέντας καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἔτι καὶ νῦν γενομένους, κοινὸν καὶ τὸ λέγειν καὶ τὸ βουλεύεσθαι καὶ τὸ πράττειν ποιῆσαι·
εἰ δὲ τοῖς μὲν ὥσπερ ἐκ τυραννίδος ὑμῶν ἐπιτάττειν ἀποδώσετε, τοῖς δ' ἀναγκάζεσθαι τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν,
στρατεύεσθαι, τοῖς δὲ ψηφίζεσθαι κατὰ τούτων μόνον, ἄλλο δὲ μηδ' ὁτιοῦν συμπονεῖν, οὐχὶ γενήσεται τῶν δεόντων ὑμῖν
οὐδὲν ἐν καιρῷ· τὸ γὰρ ἠδικημένον ἀεὶ μέρος ἐλλείψει, εἶθ' ὑμῖν τούτους κολάζειν ἀντὶ τῶν ἐχθρῶν περιέσται.
λέγω δὴ κεφάλαιον, πάντας εἰσφέρειν ἀφ' ὅσων ἕκαστος ἔχει τὸ ἴσον, πάντας ἐξιέναι κατὰ μέρος ἕως ἂν πάντες
στρατεύσησθε, πᾶσι τοῖς παριοῦσι λόγον διδόναι, καὶ τὰ βέλτιστα ὧν ἂν ἀκούσητε αἱρεῖσθαι, μὴ ἃ ἂν ὁ δεῖνα
ἢ ὁ δεῖνα εἴπῃ. κἂν ταῦτα ποιήσητε, οὐ τὸν εἰπόντα μόνον παραχρῆμα ἐπαινέσεσθε, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον,
πολλῷ βέλτιον τῶν ὅλων πραγμάτων ὑμῖν ἐχόντων: +

πέμψαι βοήθειαν τοῖς Ὀλυνθίοις οἱ ἀθηναῖοι καί τι κατορθοῦν ἔδοξαν διὰ ταύτης, καὶ ταῦτα αὐτοῖς ἀπηγγέλ-
λετο· ὁ δὲ δῆμος περιχαρὴς καὶ οἱ ῥήτορες παρακαλοῦσιν ἐπὶ τιμωρίαν Φιλίππου. δέδοικε τοίνυν ὁ Δημοσθένης

μὴ θαρρήσαντες ὡς τὰ πάντα μεγίστη ἀνάγκη καὶ ἀκίνδυνον βοηθεῖ πεποιημένος δι' Ὀλυνθίοις. τῶν λοιπῶν πολιτῶν ῥητόρσι· διὸ δὴ τοῦτο παρελθὼν ἐπικόπτει τῶν ἄλλων ὁρμὴν αὐτῶν, καὶ προσευλαβεῖσθαι συμβουλεύει, τὴν γνώμην μεθιστησι λέγων· οὐ περὶ τῆς Φιλίππου τιμωρίας αὐτοῖς εἶναι τὸν λόγον, ἀλλὰ περὶ τῆς τῶν συμμάχων σωτηρίας. οἶδε γὰρ ὅτι καὶ Ἀθηναίοις καὶ ἄλλοις πού τισι, τὸ μὲν μὴ τὰ οἰκεῖα προέσθαι ποιοῦσι ταφρόντιδα· περὶ δὲ τοῦ τιμωρήσασθαι τοὺς ἐχθροὺς, ἧττον σπουδάζουσιν. ἐν δὲ τούτῳ τῷ λόγῳ καὶ περὶ τῶν θεωρικῶν χρημάτων συμβουλὴν φανερὰν ἀπέτεινε καὶ ἀξιοῖ λῦσαι νόμους τοὺς ἐπὶ τιθέντας ζημίαν τοῖς γράψασι, στρατιωτικὰ, ἵνα δὴ ἐξῇ τοῖς συμβουλεύουσι τὰ βέλτιστα. παραινεῖ δὲ ὅλως πρὸς τὸν τῶν προγόνων ζῆλον ἐπανελθεῖν, καὶ στρατεύεσθαι σώμασιν οἰκείοις καὶ ἐπιτιμήσει πολλὰ καὶ χρηστὰ καὶ τοῦ δήμου τοὺς ἐκλελυμένον καὶ τῶν δημαγωγῶν οὐκ ὀρθῶς προϊσταμένων τῆς πόλεως:

Οὐχὶ ταὐτὰ παρίσταταί μοι γιγνώσκειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅταν τε εἰς τὰ πράγματα ἀποβλέψω, καὶ ὅταν πρὸς τοὺς λόγους οὓς ἀκούω· τοὺς μὲν γὰρ λόγους περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον ὁρῶ γιγνομένους, τὰ δὲ πράγματα εἰς τοῦτο προήκοντα, ὥστε ὅπως μὴ πεισόμεθα αὐτοὶ πρότερον κακῶς, σκέψασθαι δέον. οὐδὲν οὖν ἄλλο μοι δοκοῦσιν οἱ τὰ τοιαῦτα λέγοντες, ἢ τὴν ὑπόθεσιν περὶ ἧς βουλεύεσθε, οὐχὶ τὴν οὖσαν παριστάντες ὑμῖν ἁμαρτάνειν. ἐγὼ δὲ ὅτι μέν ποτε ἐξῆν τῇ πόλει καὶ τὰ αὑτῆς ἔχειν ἀσφαλῶς καὶ Φίλιππον τιμωρήσασθαι, καὶ μάλα ἀκριβῶς οἶδα· ἐπ' ἐμοῦ γὰρ, οὐ πάλαι γέγονε ταῦτα ἀμφότερα. νῦν μέντοι πέπεισμαι τοῦθ' ἱκανὸν προλαβεῖν ἡμῖν εἶναι τὴν πρώτην, ὅπως τοὺς συμμάχους σώσομεν. ἐὰν γὰρ τοῦτο βεβαίως ὑπάρξῃ, τότε καὶ περὶ τοῦ τίνα τρόπον τιμωρήσεταί τις ἐκεῖνον ἐξέσται σκοπεῖν· πρὶν δὲ τὴν ἀρχὴν ὀρθῶς ὑποθέσθαι, μάταιον ἡγοῦμαι περὶ τῆς τελευτῆς ὁντινοῦν ποιεῖσθαι λόγον. ὁ μὲν οὖν παρὼν καιρὸς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἴπερ ποτὲ καὶ νῦν πολλῆς φροντίδος καὶ βουλῆς δεῖται· ἐγὼ δὲ οὐχ ὅ τι χρὴ περὶ τῶν παρόντων συμβουλεῦσαι χαλεπώτατον ἡγοῦμαι, ἀλλ' ἐκεῖνο ἀπορῶ, τίνα χρὴ τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς ὑμᾶς περὶ αὐτῶν εἰπεῖν. πέπεισμαι γὰρ ἐξ ὧν παρὼν καὶ ἀκούων σύνοιδα, τὰ πλείω τῶν πραγμάτων ὑμᾶς ἐκπεφευγέναι τῷ μὴ βούλεσθαι τὰ δέοντα ποιεῖν, ἢ τῷ μὴ συνιέναι. ἀξιῶ δὲ ὑμᾶς, ἐὰν μετὰ παρρησίας ποιῶμαι τοὺς λόγους, ὑπομένειν, τοῦτο θεωροῦντας, εἰ τἀληθῆ λέγω, καὶ διὰ τοῦτο, ἵνα τὰ λοιπὰ βελτίω γένηται· ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐκ τοῦ πρὸς χάριν δημηγορεῖν ἐνίους, εἰς πᾶν προελήλυθε μοχθηρίας τὰ παρόντα πράγματα. ἀναγκαῖον δὲ ὑπολαμβάνω μικρὰ τῶν γεγενημένων πρῶτον ὑμᾶς ὑπομνῆσαι. μέμνησθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτε ἀπηγγέλθη Φίλιππος ὑμῖν ἐν Θρᾴκῃ τρίτον ἢ τέταρτον ἔτος τουτὶ Ἡραῖον τεῖχος πολιορκῶν. τότε τοίνυν μὴν μὲν ἦν μαιμακτηριών· πολλῶν δὲ λόγων καὶ θορύβου γιγνομένου παρ' ὑμῖν, ἐψηφίσασθε τετταράκοντα τριήρεις καθέλκειν, καὶ τοὺς μέχρι πέντε καὶ τετταράκοντα ἐτῶν αὐτοὺς ἐμβαίνειν, καὶ τάλαντα ἑξήκοντα εἰσφέρειν. καὶ μετὰ ταῦτα διελθόντος τοῦ ἐνιαυτοῦ τούτου, ἑκατομβαιὼν, μεταγειτνιὼν, βοηδρομιών· τούτου τοῦ μηνὸς μόλις μετὰ τὰ μυστήρια δέκα ναῦς ἀπεστείλατε ἔχοντα κενὰς Χαρίδημον καὶ πέντε τάλαντα ἀργυρίου. ὡς γὰρ ἠγγέλθη Φίλιππος ἀσθενῶν ἢ τεθνεὼς, ἦλθε γὰρ ἀμφότερα, οὐκέτι καιρὸν οὐδένα τοῦ βοηθεῖν νομίσαντες, ἀφεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν ἀπόστολον. ἦν δὲ οὗτος ὁ καιρὸς αὐτός· εἰ γὰρ τότε ἐκεῖσε ἐβοηθήσαμεν, ὥσπερ ἐψηφισάμεθα, προθύμως, οὐκ ἂν ἠνώχλει νῦν ἡμῖν ὁ Φίλιππος σωθείς. τὰ μὲν δὴ τότε πραχθέντα, οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι. νῦν δ' ἑτέρου πολέμου καιρὸς ἥκει τις, δι' ὃν καὶ περὶ τούτων ἐμνήσθην, ἵνα μὴ ταὐτὰ πάθητε. τί δὴ χρησόμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτῳ; εἰ γὰρ μὴ βοηθήσετε παντὶ σθένει κατὰ τὸ δυνατόν, θεάσασθε ὃν τρόπον ὑμεῖς ἐστρατηγηκότες ἔσεσθε πάντα ὑπὲρ Φιλίππου. ὑπῆρχον Ὀλύνθιοι δύναμίν τινα κεκτημένοι, καὶ διέκειθ' οὕτω τὰ πράγματα· οὔτε Φίλιππος ἐθάρρει τούτους, οὔθ' οὗτοι Φίλιππον. ἐπράξαμεν ἡμεῖς κἀκεῖνοι πρὸς ἡμᾶς εἰρήνην· ἦν τοῦθ' ὥσπερ ἐμπόδισμά τι τῷ Φιλίππῳ καὶ δυσχερὲς, πόλιν μεγάλην ἐφορμεῖν τοῖς αὑτοῦ καιροῖς διηλλαγμένην πρὸς ἡμᾶς. ἐκπολεμῶσαι δεῖν ᾠόμεθα τοὺς ἀνθρώπους ἐκ παντὸς τρόπου· καὶ ὃ πάντες ἐθρύλλουν τέως, νῦν πέπρακται ὁπωσδήποτε. τί οὖν ὑπόλοιπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πλὴν βοηθεῖν ἐρρωμένως καὶ προθύμως; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ· χωρὶς γὰρ τῆς περιστάσης ἂν ἡμᾶς αἰσχύνης, εἰ καθυφείμεθά τι τῶν πραγμάτων, οὐδὲ τὸν φόβον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μικρὸν ὁρῶ τὸν τῶν μετὰ ταῦτα, ἐχόντων μὲν ὡς ἔχουσι Θηβαίων ἡμῖν, ἀπειρηκότων δὲ χρήμασι Φωκέων, μηδενὸς δὲ ἐμποδὼν ὄντος Φιλίππῳ, τὰ παρόντα καταστρεψαμένῳ, πρὸς ταῦτα ἐπικλῖναι τὰ πράγματα. ἀλλὰ μὴν εἴ τις ὑμῶν εἰς τοῦτο ἀναβάλλεται ποιήσειν τὰ δέοντα, ἰδεῖν ἐγγύθεν βούλεται τὰ δεινά, ἐξὸν ἀκούειν ἄλλοθι γιγνόμενα, καὶ βοηθοὺς αὑτῷ ζητεῖν, ἐξὸν νῦν ἑτέροις αὐτὸν βοηθεῖν· ὅτι γὰρ εἰς τοῦτο περιστήσεται τὰ πράγματα, ἐὰν τὰ παρόντα προώμεθα, σχεδὸν ἴσμεν ἅπαντες δήπου. ἀλλ' ὅτι μὲν δὴ δεῖ βοηθεῖν, εἴποι τις ἂν, πάντες ἐγνώκαμεν, καὶ βοηθήσομεν· τὸ δὲ ὅπως, τοῦτο λέγε. μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θαυμάσητε, ἂν παράδοξον εἴπω τι τοῖς πολλοῖς. νομοθέτας καθίσατε· ἐν δὲ τούτοις τοῖς νομοθέταις μὴ θῆσθε νόμον μηδένα, εἰσὶ γὰρ ὑμῖν ἱκανοί, ἀλλὰ τοὺς εἰς τὸ παρὸν βλάπτοντας ὑμᾶς λύσατε. λέγω τοὺς περὶ τῶν θεωρικῶν σαφῶς οὑτωσὶ, καὶ τοὺς περὶ τῶν στρατευομένων ἐνίους, ὧν οἱ μὲν τὰ στρατιωτικὰ τοῖς οἴκοι μένουσι διανέμουσι θεωρικά, οἱ δὲ τοὺς ἀτακτοῦντας ἀθῴους καθιστᾶσιν, εἶτα καὶ τοὺς τὰ δέοντα ποιεῖν βουλομένους ἀθυμοτέρους ποιοῦσιν. ἐπειδὰν δὲ ταῦτα λύσητε, καὶ τὴν τοῦ τὰ βέλτιστα λέγειν ὁδὸν παράσχητε ἀσφαλῆ, τηνικαῦτα τὸν γράψοντα ἃ πάντες ἴστε ὅτι συμφέρει ζητεῖτε. πρὶν δὲ ταῦτα πρᾶξαι,

: f' ἀφόνατε

μὴ σκοπεῖτε· τίς εἰπὼν τὰ βέλτιστα ὑπὲρ ὑμῶν· ὑφ' ὑμῶν ἀπολέσθαι βουλήσεται· οὐ γὰρ εὑρήσετε· ἄλλως τε
καὶ τούτου μόνου περιγίγνεσθαι μέλλοντος· τοῦ παθεῖν ἀδίκως τι κακὸν τὸν ταῦτ' εἰπόντα καὶ γράψαντα· μηδὲν
δ' ὠφελῆσαι τὰ πράγματα· ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ λοιπὸν μᾶλλον ἔτι ἢ νῦν· τὸ τὰ βέλτιστα λέγειν φοβερώτερον ποιῆσαι·
καὶ λύειν γ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς νόμους δεῖ τούτους τοὺς αὐτοὺς ἀξιοῦν· οἵπερ καὶ τεθήκασιν· οὐ γάρ ἐστι δίκαιον τὴν μὲν
χάριν ἣ πᾶσαν ἔβλαπτε τὴν πόλιν τοῖς τότε θεῖσιν ὑπάρχειν· τὴν δ' ἀπέχθειαν δι' ἧς ἂν ἅπαντες ἄμεινον πράξαιμεν
τῷ νῦν τὰ βέλτιστα εἰπόντι ζημίαν γενέσθαι· πρὶν δὲ ταῦτ' εὐτρεπίσαι· μηδαμῶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μηδένα
ἀξιοῦτε τηλικοῦτον εἶναι παρ' ὑμῖν· ὥστε τοὺς νόμους τούτους παραβάντα· μὴ δοῦναι δίκην· μηδ' οὕτως ἀνόητον
ὥστ' εἰς προῦπτον κακὸν αὑτὸν ἐμβαλεῖν· οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γ' ὑμᾶς ἀγνοεῖν δεῖ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ὅτι ψήφισμα οὐδενὸς
ἄξιόν ἐστιν· ἂν μὴ προσγένηται τὸ ποιεῖν ἐθέλειν τά γε δόξαντα προθύμως ὑμᾶς· εἰ γὰρ αὐτάρκη τὰ ψηφίσματα
ἦν· ἢ ὑμᾶς ἀναγκάζειν ἃ προσήκει πράττειν· ἢ περὶ ὧν γραφείη διαπράξασθαι· οὔτ' ἂν ὑμεῖς πολλὰ ψηφι-
ζόμενοι· μικρὰ μᾶλλον δ' οὐδὲν ἐπράττετε τούτων· οὔτε Φίλιππος τοσοῦτον ὑβρίκει χρόνον· πάλαι γὰρ ἂν εἵνεκά γε
ψηφισμάτων ἐδεδώκει δίκην· ἀλλ' οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχει· τὸ γὰρ πράττειν τοῦ λέγειν καὶ χειροτονεῖν ὕστερον ὂν τῇ τάξει·
πρότερον τῇ δυνάμει καὶ κρεῖττόν ἐστι· τοῦτ' οὖν δεῖ προσεῖναι· τὰ δ' ἄλλα ὑπάρχει· καὶ γὰρ εἰπεῖν τὰ δέοντα
παρ' ὑμῖν εἰσὶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δυνάμενοι· καὶ γνῶναι πάντων ὑμεῖς ὀξύτατοι τὰ ῥηθέντα· καὶ πρᾶξαι δὲ δυνήσεσθε
νῦν· ἐὰν ὀρθῶς ποιῆτε· τίνα γὰρ χρόνον· ἢ τίνα καιρὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦ παρόντος βελτίω ζητεῖτε· ἢ πότ'
ἃ δεῖ πράξετε· εἰ μὴ νῦν· οὐχ ἅπαντα μὲν ἡμῶν προείληφε τὰ χωρία ὁ ἄνθρωπος· εἰ δὲ καὶ ταύτης κύριος τῆς χώρας
γενήσεται· πάντων αἴσχιστα πεισόμεθα· οὐχ οὓς εἰ πολεμήσαιεν ἑτοίμως σώσειν ὑπισχνούμεθα· οὗτοι
νῦν πολεμοῦσιν· οὐκ ἐχθρός· οὐκ ἔχων τὰ ἡμέτερα· οὐ βάρβαρος· οὐχ ὅ τι ἂν εἴποι τις· ἀλλὰ πρὸς θεῶν
πάντ' ἐάσαντες· καὶ μόνον οὐχὶ συγκατασκευάσαντες αὐτῷ· τότε τοὺς αἰτίους οἵτινες τούτων ζητήσομεν·
οὐ γὰρ αὐτοί γ' αἴτιοι φήσομεν εἶναι· σαφῶς οἶδα τοῦτ' ἐγώ· οὐδὲ γὰρ ἐν τοῖς τοῦ πολέμου κινδύνοις· τῶν φυγόντων
οὐδεὶς ἑαυτοῦ κατηγορεῖ· ἀλλὰ τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν πλησίον· καὶ πάντων μᾶλλον· ἥττηνται δ' ὅμως διὰ πάντας
τοὺς φυγόντας δήπου· μένειν γὰρ ἐξῆν τῷ κατηγοροῦντι τῶν ἄλλων· εἰ δὲ τοῦτ' ἐποίει ἕκαστος· ἐνίκων ἄν·
καὶ νῦν οὐ λέγει τις τὰ βέλτιστα· ἀναστὰς ἄλλος εἰπάτω· μὴ τοῦτον αἰτιάσθω· ἕτερος λέγει τις βελτίω· ταῦτα
ποιεῖτε ἀγαθῇ τύχῃ· ἀλλ' οὐχ ἡδέα ταῦτα· οὐκέτι τοῦθ' ὁ λέγων ἀδικεῖ· πλὴν εἰ δέον εὔξασθαι παραλείπει·
εὔξασθαι μὲν γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ῥᾴδιον· εἰς ταὐτὸ πάντα ὅσα βούλεταί τις ἀθροίσαντα ἐν ὀλίγῳ χρόνῳ· ἑλέσθαι δ'
ὅταν περὶ πραγμάτων προτεθῇ σκοπεῖν· οὐκέθ' ὁμοίως εὔπορον· ἀλλὰ δεῖ τὰ βέλτιστα ἀντὶ τῶν ἡδέων ἂν μὴ
συναμφότερα ἐξῇ λαμβάνειν· εἰ δέ τις ἡμῖν ἔχει καὶ τὰ θεωρικὰ ἐᾶν· καὶ πόρους ἑτέρους λέγειν στρατιωτικούς·
οὐχ οὗτος κρείττων· φήσαι τις ἄν· φήμ' ἔγωγε εἴπερ ἔστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλὰ θαυμάζω· εἴ τῳ ποτὲ ἀνθρώπων· ἢ γέ-
γονεν· ἢ γενήσεται· ἂν τὰ παρόντα ἀναλώσῃ πρὸς ἃ μὴ δεῖ· τῶν ἀπόντων εὐπορῆσαι πρὸς ἃ δεῖ· ἀλλ' οἶμαι μέγα
τοῖς τοιούτοις ὑπάρχει λόγοις· ἡ παρ' ἑκάστου βούλησις· διόπερ ῥᾷστον ἁπάντων ἐστὶν αὑτὸν ἐξαπατῆσαι· ὃ γὰρ βούλεται
τοῦθ' ἕκαστος καὶ οἴεται· τὰ δὲ πράγματα πολλάκις οὐχ οὕτω πέφυκεν· ὁρᾶτ' οὖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταῦτα οὕτως ὅπως
καὶ τὰ πράγματα ἐνδέχεται· καὶ δυνήσεσθε ἐξιέναι· καὶ μισθὸν ἕξετε· οὔ τοι σωφρόνων οὐδὲ γενναίων ἐστὶν ἀνθρώπων ἐλλείπον-
τάς τι δι' ἔνδειαν χρημάτων τῶν τοῦ πολέμου εὐχερῶς τὰ τοιαῦτα ὀνείδη φέρειν· οὐδ' ἐπὶ μὲν Κορινθίους καὶ
Μεγαρέας ἁρπάσαντας τὰ ὅπλα πορεύεσθαι· Φίλιππον δ' ἐᾶν πόλεις Ἑλληνίδας ἀνδραποδίζεσθαι δι' ἀπορίαν
ἐφοδίων τοῖς στρατευομένοις· καὶ ταῦτ' οὐχ ἵν' ἀπέχθωμαί τισιν ὑμῶν· τὴν ἄλλως προῄρημαι λέγειν· οὐ γὰρ οὕτως
ἄφρων οὐδ' ἀτυχής εἰμ' ἐγὼ· ὥστ' ἀπεχθάνεσθαι βούλεσθαι μηδὲν ὠφελεῖν νομίζων· ἀλλὰ δικαίου πολίτου κρίνω
τὴν τῶν πραγμάτων σωτηρίαν ἀντὶ τῆς ἐν τῷ λέγειν χάριτος αἱρεῖσθαι· καὶ γὰρ τοὺς ἐπὶ τῶν προγόνων ἡμῶν λέγοντας ἀκούω·
ὥσπερ ἴσως καὶ ὑμεῖς· οὓς ἐπαινοῦσι μὲν οἱ παριόντες ἅπαντες· μιμοῦνται δ' οὐ πάνυ· τούτῳ τῷ ἔθει καὶ τῷ τρόπῳ
τῆς πολιτείας χρῆσθαι· τὸν Ἀριστείδην ἐκεῖνον· τὸν Νικίαν· τὸν ὁμώνυμον ἐμαυτῷ· τὸν Περικλέα· ἐξ οὗ δ'
οἱ διερωτῶντες ὑμᾶς οὗτοι πεφήνασι ῥήτορες· τί βούλεσθε· τί γράψω· τί ὑμῖν χαρίσωμαι· προπέποται
τῆς παραυτίκα χάριτος τὰ τῆς πόλεως πράγματα· καὶ τοιαυτὶ συμβαίνει· καὶ τὰ μὲν τούτων πάντα καλῶς ἔχει·
τὰ δ' ὑμέτερα αἰσχρῶς· καίτοι σκέψασθε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἅ τις ἂν κεφάλαια εἰπεῖν ἔχοι· τῶν τ' ἐπὶ τῶν προγόνων
ἔργων· καὶ τῶν ἐφ' ὑμῶν· ἔσται δὲ βραχὺς καὶ γνώριμος ὑμῖν ὁ λόγος· οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῖν χρωμένοις παραδείγ-
μασιν· ἀλλ' οἰκείοις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι εὐδαίμοσιν ἔξεστι γενέσθαι· ἐκεῖνοι τοίνυν οἷς οὐκ ἐχαρίζοντο οἱ λέγοντες·
οὐδ' ἐφίλουν αὐτοὺς ὥσπερ ὑμᾶς οὗτοι νῦν· πέντε μὲν καὶ τετταράκοντα ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἦρξαν ἑκόντων· πλείω
δ' ἢ μύρια τάλαντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀνήγαγον· ὑπήκουε δ' ὁ ταύτην τὴν χώραν ἔχων αὐτοῖς βασιλεύς· ὥσπερ
ἐστὶ προσῆκον βάρβαρον Ἕλλησι· πολλὰ δὲ καὶ καλὰ καὶ πεζῇ καὶ ναυμαχοῦντες ἔστησαν τρόπαια αὐτοὶ
στρατευόμενοι· μόνοι δ' ἀνθρώπων κρείττω τὴν ἐπὶ τοῖς ἔργοις δόξαν τῶν φθονούντων κατέλιπον· ἐπὶ μὲν δὴ τῶν
Ἑλληνικῶν ἦσαν τοιοῦτοι· ἐν δὲ τοῖς κατὰ τὴν πόλιν αὐτὴν· θεάσασθε ὁποῖοι ἔν τε τοῖς κοινοῖς καὶ ἰδίοις· δημοσίᾳ μὲν
τοίνυν οἰκοδομήματα καὶ κάλλη τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα κατεσκεύασαν ἡμῖν ἱερῶν καὶ τῶν ἐν τούτοις ἀναθημάτων·

ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι· ἰδίᾳ δ' οὕτω σώφρονες ἦσαν καὶ σφόδρα ἐν τῷ τῆς πολιτείας ἤθει μένοντες, ὥστε τὴν Ἀριστείδου καὶ τὴν Μιλτιάδου καὶ τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν εἴ τις ἄρα οἶδεν ὑμῶν ὁποία ποτ' ἐστίν, ὁρᾷ τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν σεμνοτέραν οὖσαν· οὐ γὰρ εἰς περιουσίαν αὐτοῖς ἐπράττετο τὰ τῆς πόλεως, ἀλλὰ τὸ κοινὸν ἕκαστος αὔξειν ᾤετο δεῖν. ἐκ δὲ τοῦ τὰ μὲν ἑλληνικὰ πιστῶς, τὰ δὲ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβῶς, τὰ δ' ἐν αὑτοῖς ἴσως διοικεῖν, μεγάλην εἰκότως ἐκτήσαντο εὐδαιμονίαν. τότε μὲν δὴ τοῦτον τὸν τρόπον εἶχε τὰ πράγματα ἐκείνοις, χρωμένοις οἷς εἶπον προστάταις· νῦν δὲ πῶς ὑμῖν ὑπὸ τῶν χρηστῶν τούτων τὰ πράγματα ἔχει; ἆρά γε ὁμοίως ἢ παραπλησίως; ἢ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, πολλὰ ἂν ἔχων εἰπεῖν· ἀλλ' ὅσης ἅπαντες ὁρᾶτε ἐρημίας ἐπειλημμένοι, καὶ Λακεδαιμονίων μὲν ἀπολωλότων, Θηβαίων δ' ἀσχόλων ὄντων, τῶν δ' ἄλλων οὐδενὸς ὄντος ἀξιόχρεω περὶ τῶν πρωτείων ὑμῖν ἀντιτάξασθαι, ἐξὸν δ' ἡμῖν καὶ τὰ ἡμέτερα αὐτῶν ἀσφαλῶς ἔχειν καὶ τὰ τῶν ἄλλων δίκαια βραβεύειν, ἀπεστερήμεθα μὲν χώρας οἰκείας, πλείω δὲ ἢ χίλια καὶ πεντακόσια τάλαντα ἀνηλώκαμεν εἰς οὐδὲν δέον, οὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμάχους ἐκτησάμεθα, εἰρήνης οὔσης ἀπολωλέκασιν οὗτοι, ἐχθρὸν δ' ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς τηλικοῦτον ἠσκήσαμεν. ἢ φρασάτω τις ἐμοὶ παρελθών, πόθεν ἄλλοθεν ἰσχυρὸς γέγονεν ἢ παρ' ἡμῶν αὐτῶν Φίλιππος. ἀλλ' ὦ τάν, εἰ ταῦτα φαύλως, τά γ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει νῦν ἄμεινον ἔχει. καὶ τί ἂν εἰπεῖν τις ἔχοι; τὰς ἐπάλξεις ἃς κονιῶμεν, καὶ τὰς ὁδοὺς ἃς ἐπισκευάζομεν, καὶ κρήνας καὶ λήρους; ἀποβλέψατε δὴ πρὸς τοὺς ταῦτα πολιτευομένους, ὧν οἱ μὲν ἐκ πτωχῶν πλούσιοι γεγόνασιν, οἱ δ' ἐξ ἀδόξων ἔντιμοι, ἔνιοι δὲ τὰς ἰδίας οἰκίας τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας εἰσὶ κατεσκευασμένοι· ὅσῳ δὲ τὰ τῆς πόλεως ἐλάττω γέγονε, τοσούτῳ τὰ τούτων ηὔξηται. τί δὴ τὸ πάντων αἴτιον τούτων, καὶ τί δή ποτε ἅπαντα εἶχε καλῶς τότε, καὶ νῦν οὐκ ὀρθῶς; ὅτι τὸ μὲν πρῶτον καὶ στρατεύεσθαι τολμῶν αὐτὸς ὁ δῆμος δεσπότης τῶν πολιτευομένων ἦν, καὶ κύριος αὐτὸς ἁπάντων τῶν ἀγαθῶν, καὶ ἀγαπητὸν ἦν παρὰ τοῦ δήμου τῶν ἄλλων ἑκάστῳ καὶ τιμῆς καὶ ἀρχῆς καὶ ἀγαθοῦ τινος μεταλαβεῖν· νῦν δὲ τοὐναντίον κύριοι μὲν οἱ πολιτευόμενοι τῶν ἀγαθῶν, καὶ διὰ τούτων ἅπαντα πράττεται, ὑμεῖς δ' ὁ δῆμος ἐκνενευρισμένοι καὶ περιῃρημένοι χρήματα καὶ συμμάχους, ἐν ὑπηρέτου καὶ προσθήκης μέρει γεγένησθε, ἀγαπῶντες ἐὰν μεταδιδῶσι θεωρικῶν ὑμῖν ἢ Βοηδρόμια πέμψωσιν οὗτοι, καὶ τὸ πάντων ἀνδρειότατον, τῶν ὑμετέρων αὐτῶν χάριν προσοφείλετε. οἱ δ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει καθείρξαντες ὑμᾶς ἐπάγουσιν ἐπὶ ταῦτα καὶ τιθασεύουσι χειροήθεις αὑτοῖς ποιοῦντες. ἔστι δ' οὐδέποτ', οἶμαι, μέγα καὶ νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας· ὁποῖα ἄττα γὰρ ἂν τὰ ἐπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ᾖ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημα ἔχειν. ταῦτα μὰ τὴν Δήμητρα οὐκ ἂν θαυμάσαιμι εἰ μείζων εἰπόντι ἐμοὶ γένοιτο παρ' ὑμῶν βλάβη τῶν πεποιηκότων αὐτὰ γενέσθαι· οὐδὲ γὰρ παρρησία περὶ πάντων ἀεὶ παρ' ὑμῖν ἐστιν, ἀλλ' ἔγωγε ὅτι καὶ νῦν γέγονε θαυμάζω. ἐὰν οὖν ἀλλὰ νῦν γ' ἔτι ἀπαλλαγέντες τούτων τῶν ἐθῶν ἐθελήσητε στρατεύεσθαί τε καὶ πράττειν ἀξίως ὑμῶν αὐτῶν, καὶ ταῖς περιουσίαις ταῖς οἴκοι ταύταις ἀφορμαῖς ἐπὶ τὰ ἔξω τῶν ἀγαθῶν χρῆσθαι, ἴσως ἄν, ἴσως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τέλειόν τι καὶ μέγα κτήσαισθε ἀγαθὸν καὶ τῶν τοιούτων λημμάτων ἀπαλλαγείητε, ἃ τοῖς ἀσθενοῦσι παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις διδομένοις ἔοικε. καὶ γὰρ ἐκεῖνα οὔτ' ἰσχὺν ἐντίθησιν οὔτ' ἀποθνήσκειν ἐᾷ· καὶ ταῦτα ἃ νέμεσθε νῦν ὑμεῖς, οὔτε τοσαῦτά ἐστιν ὥστε ὠφέλειαν ἔχειν τινὰ διαρκῆ, οὔτ' ἀπογνόντας ἄλλο τι πράττειν ἐᾷ, ἀλλ' ἔστι ταῦτα τὴν ἑκάστου ῥᾳθυμίαν ὑμῶν ἐπαυξάνοντα. οὐκοῦν σὺ μισθοφορὰν λέγεις; φήσει τις. καὶ παραχρῆμά γε τὴν αὐτὴν σύνταξιν ἁπάντων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἵνα τῶν κοινῶν ἕκαστος τὸ μέρος λαμβάνων, ὅτου δέοιτο ἡ πόλις, τοῦτο ὑπάρχοι. ἔξεστιν ἄγειν ἡσυχίαν· οἴκοι μένων βελτίων, τοῦ δι' ἔνδειαν ἀνάγκῃ τι ποιεῖν αἰσχρὸν ἀπηλλαγμένος. συμβαίνει τι τοιοῦτον οἷον καὶ τὰ νῦν· στρατιώτης αὐτὸς ὑπάρχων ἀπὸ τῶν αὐτῶν τούτων λημμάτων, ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον ὑπὲρ τῆς πατρίδος. ἔστι τις ἔξω τῆς ἡλικίας ὑμῶν· ὅσα οὗτος ἀτάκτως νῦν λαμβάνων οὐκ ὠφελεῖ, ταῦτα ἐν ἴσῃ τάξει λαμβάνων πάντα ἐφορῶν καὶ διοικῶν ἃ χρὴ πράττεσθαι. ὅλως δ' οὔτ' ἀφελὼν οὔτε προσθείς, πλὴν μικρῶν, τὴν ἀταξίαν ἀνελὼν εἰς τάξιν ἤγαγον τὴν πόλιν, τὴν αὐτὴν τοῦ λαβεῖν, τοῦ στρατεύεσθαι, τοῦ δικάζειν, τοῦ ποιεῖν τοῦτο ὅ τι καθ' ἡλικίαν ἕκαστος ἔχοι καὶ ὅτου καιρὸς εἴη, τάξιν ποιήσας. οὐκ ἔστιν ὅπου τοῖς μηδὲν ποιοῦσι τὰ τῶν ποιούντων εἶπον ὡς δεῖ νέμειν, οὐδ' αὐτοὺς μὲν ἀργεῖν καὶ σχολάζειν καὶ ἀπορεῖν, ὅτι δὲ οἱ τοῦ δεῖνος νικῶσι ξένοι, ταῦτα πυνθάνεσθαι· ταῦτα γὰρ νυνὶ γίγνεται. καὶ οὐχὶ μέμφομαι τὸν ποιοῦντά τι τῶν δεόντων ὑπὲρ ὑμῶν, ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν ἀξιῶ πράττειν ταῦτα ἐφ' οἷς ἑτέρους τιμᾶτε, καὶ μὴ παραχωρεῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς τάξεως, ἣν ὑμῖν οἱ πρόγονοι τῆς ἀρετῆς μετὰ πολλῶν καὶ καλῶν κινδύνων κτησάμενοι κατέλιπον. σχεδὸν εἴρηκα ἃ νομίζω συμφέρειν· ὑμεῖς δ' ἕλοισθε ὅ τι καὶ τῇ πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν συνοίσειν μέλλει:

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προὐτίθετο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχὼν ἂν ἕως οἱ πλεῖστοι τῶν εἰωθότων γνώμην ἀπεφήναντο, εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι τῶν ὑπὸ τούτων ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἦγον, εἰ δὲ μή, τότ' ἂν αὐτὸς ἐπειρώμην ἃ γιγνώσκω λέγειν· ἐπειδὴ δ' ὑπὲρ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον συμβαίνει καὶ νυνὶ σκοπεῖν, ἡγοῦμαι καὶ

πρῶτος ἀνέστην, εἰκότως ἂν συγγνώμης τυγχάνοιμι· εἰ γὰρ ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου τὰ δέοντα οὗτοι συνεβούλευσαν, οὐδὲν ἂν ὑμᾶς νῦν ἔδει βουλεύεσθαι. πρῶτον μὲν οὖν οὐκ ἀθυμητέον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς παροῦσι πράγμασιν, οὐδ' εἰ πάνυ φαύλως ἔχειν δοκεῖ. ὃ γάρ ἐστι χείριστον αὐτῶν ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ὅτι οὐδέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ πράγματα ἔχει· ἐπεί τοι, εἰ πάνθ' ἃ προσῆκε πραττόντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ βελτίω γενέσθαι. ἔπειτ' ἐνθυμητέον καὶ παρ' ἄλλων ἀκούουσι καὶ τοῖς εἰδόσιν αὐτοῖς ἀναμιμνησκομένοις, ἡλίκην ποτ' ἐχόντων δύναμιν Λακεδαιμονίων, ἐξ οὗ χρόνος οὐ πολύς, ὡς καλῶς καὶ προσηκόντως οὐδὲν ἀνάξιον ὑμεῖς τῆς πόλεως ἐπράξατε, ἀλλ' ὑπεμείνατε ὑπὲρ τῶν ἑλληνικῶν δικαίων τὸν πρὸς ἐκείνους πόλεμον. τίνος οὖν ἕνεκα ταῦτα λέγω; ἵν' εἰδῆτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεάσησθε, ὅτι οὐδὲν οὔτε φυλαττομένοις ὑμῖν ἐστι φοβερόν, οὔτ', ἂν ὀλιγωρῆτε, τοιοῦτον οἷον ἂν ὑμεῖς βούλοισθε, παραδείγμασι χρώμενοι τῇ τότε ῥώμῃ τῶν Λακεδαιμονίων, ἧς ἐκρατεῖτε ἐκ τοῦ προσέχειν τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τῇ νῦν ὕβρει τούτου, δι' ἣν ταραττόμεθα ἐκ τοῦ μηδὲν φροντίζειν ὧν ἐχρῆν. εἰ δέ τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δυσπολέμητον οἴεται τὸν Φίλιππον εἶναι, σκοπῶν τό τε πλῆθος τῆς ὑπαρχούσης αὐτῷ δυνάμεως καὶ τὸ τὰ χωρία πάντ' ἀπολωλέναι τῇ πόλει, ὀρθῶς μὲν οἴεται, λογισάσθω μέντοι τοῦθ', ὅτι εἴχομέν ποθ' ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Πύδναν καὶ Ποτείδαιαν καὶ Μεθώνην καὶ πάντα τὸν τόπον τοῦτον οἰκεῖον κύκλῳ, καὶ πολλὰ τῶν μετ' ἐκείνου νῦν ὄντων ἐθνῶν αὐτονομούμενα καὶ ἐλεύθερα ὑπῆρχε, καὶ μᾶλλον ἡμῖν ἐβούλετο οἰκείως ἔχειν ἢ ἐκείνῳ. εἰ τοίνυν ὁ Φίλιππος τότε ταύτην ἔσχε τὴν γνώμην, ὡς χαλεπὸν πολεμεῖν ἐστιν Ἀθηναίοις ἔχουσι τοσαῦτα ἐπιτειχίσματα τῆς αὐτοῦ χώρας ἔρημον ὄντα συμμάχων, οὐδὲν ἂν ὧν νυνὶ πεποίηκεν ἔπραξεν, οὐδὲ τοσαύτην ἐκτήσατ' ἂν δύναμιν. ἀλλ' εἶδεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο καλῶς ἐκεῖνος, ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν ἅπαντα τὰ χωρία ἆθλα τοῦ πολέμου κείμενα ἐν μέσῳ, φύσει δ' ὑπάρχει τοῖς παροῦσι τὰ τῶν ἀπόντων, καὶ τοῖς ἐθέλουσι πονεῖν καὶ κινδυνεύειν τὰ τῶν ἀμελούντων. καὶ γάρ τοι ταύτῃ χρησάμενος τῇ γνώμῃ πάντα κατέστραπται καὶ ἔχει, τὰ μὲν ὡς ἂν ἑλών τις ἔχοι πολέμῳ, τὰ δὲ σύμμαχα καὶ φίλα ποιησάμενος· καὶ γὰρ συμμαχεῖν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν τούτοις ἐθέλουσιν ἅπαντες, οὓς ἂν ὁρῶσι παρεσκευασμένους καὶ πράττειν ἐθέλοντας ἃ χρή. ἂν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμεῖς ἐπὶ τῆς τοιαύτης ἐθελήσητε γενέσθαι γνώμης νῦν, ἐπειδήπερ οὐ πρότερον, καὶ ἕκαστος ὑμῶν, οὗ δεῖ καὶ δύναιτ' ἂν παρασχεῖν αὑτὸν χρήσιμον τῇ πόλει, πᾶσαν ἀφεὶς τὴν εἰρωνείαν ἕτοιμος πράττειν ὑπάρξῃ, ὁ μὲν χρήματ' ἔχων εἰσφέρειν, ὁ δ' ἐν ἡλικίᾳ στρατεύεσθαι, συνελόντι δ' ἁπλῶς ἂν ὑμῶν αὐτῶν ἐθελήσητε γενέσθαι, καὶ παύσησθε αὐτὸς μὲν οὐδὲν ἕκαστος ποιήσειν ἐλπίζων, τὸν δὲ πλησίον πάνθ' ὑπὲρ αὐτοῦ πράξειν, καὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν κομιεῖσθε, ἂν θεὸς θέλῃ, καὶ τὰ κατερρᾳθυμημένα πάλιν ἀναλήψεσθε, κἀκεῖνον τιμωρήσεσθε. μὴ γὰρ ὡς θεῷ νομίζετε ἐκείνῳ τὰ παρόντα πεπηγέναι πράγματα ἀθάνατα, ἀλλὰ καὶ μισεῖ τις ἐκεῖνον καὶ δέδιεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ φθονεῖ, καὶ τῶν πάνυ νῦν δοκούντων οἰκείως ἔχειν αὐτῷ· καὶ ἅπανθ' ὅσα περ καὶ ἐν ἄλλοις τισὶν ἀνθρώποις ἔνι, ταῦτα κἀν τοῖς μετ' ἐκείνου χρὴ νομίζειν ἐνεῖναι. κατέπτηχε μέντοι πάντα ταῦτα νῦν, οὐκ ἔχοντα ἀποστροφὴν διὰ τὴν ὑμετέραν βραδυτῆτα καὶ ῥᾳθυμίαν· ἣν ἀποθέσθαι φημὶ δεῖν ἤδη. ὁρᾶτε γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα, οἷ προελήλυθεν ἀσελγείας ἅνθρωπος, ὃς οὐδ' αἵρεσιν ὑμῖν δίδωσι τοῦ πράττειν ἢ ἄγειν ἡσυχίαν, ἀλλ' ἀπειλεῖ καὶ λόγους ὑπερηφάνους, ὥς φασι, λέγει, καὶ οὐχ οἷός ἐστιν ἔχων ἃ κατέστραπται μένειν ἐπὶ τούτοις, ἀλλ' ἀεί τι προσπεριβάλλεται καὶ κύκλῳ πανταχῇ μέλλοντας ἡμᾶς καὶ καθημένους περιστοιχίζεται. πότ' οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πότε ἃ χρὴ πράξετε; ἐπειδὰν τί γένηται; ἐπειδὰν νὴ Δί' ἀνάγκη τις ᾖ. νῦν δὲ τί χρὴ τὰ γιγνόμενα ἡγεῖσθαι; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι τοῖς ἐλευθέροις μεγίστην ἀνάγκην τὴν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων αἰσχύνην εἶναι. ἢ βούλεσθε, εἰπέ μοι, περιιόντες αὑτῶν πυνθάνεσθαι· λέγεταί τι καινόν; γένοιτο γὰρ ἄν τι καινότερον ἢ Μακεδὼν ἀνὴρ Ἀθηναίους καταπολεμῶν καὶ τὰ τῶν Ἑλλήνων διοικῶν; τέθνηκε Φίλιππος; οὐ μὰ Δία, ἀλλ' ἀσθενεῖ. τί δ' ὑμῖν διαφέρει; καὶ γὰρ ἂν οὗτός τι πάθῃ, ταχέως ὑμεῖς ἕτερον Φίλιππον ποιήσετε, ἄνπερ οὕτω προσέχητε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν· οὐδὲ γὰρ οὗτος παρὰ τὴν αὑτοῦ ῥώμην τοσοῦτον ἐπηύξηται ὅσον παρὰ τὴν ἡμετέραν ἀμέλειαν. καίτοι καὶ τοῦτο· εἴ τι πάθοι καὶ τὰ τῆς τύχης ἡμῖν ὑπάρξειεν, ἥπερ ἀεὶ βέλτιον ἢ ἡμεῖς ἡμῶν αὐτῶν ἐπιμελούμεθα, καὶ τοῦτ' ἐξεργάσαιτο, ἴσθ' ὅτι πλησίον μὲν ὄντες, ἅπασιν ἂν τοῖς πράγμασι τεταραγμένοις ἐπιστάντες ὅπως βούλεσθε διοικήσαισθε, ὡς δὲ νῦν ἔχετε, οὐδὲ διδόντων τῶν καιρῶν Ἀμφίπολιν δέξασθαι δύναισθ' ἄν, ἀπηρτημένοι καὶ ταῖς παρασκευαῖς καὶ ταῖς γνώμαις. ὡς μὲν οὖν δεῖ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλοντας ὑπάρχειν ἅπαντας ἑτοίμως, ὡς ἐγνωκότων ὑμῶν καὶ πεπεισμένων, παύομαι λέγων· τὸν δὲ τρόπον τῆς παρασκευῆς ἣν ἀπαλλάξαι ἂν τῶν τοιούτων πραγμάτων ὑμᾶς ἡγοῦμαι, καὶ τὸ πλῆθος ὅσον, καὶ πόρους οὕστινας χρημάτων, καὶ τἄλλα ὡς ἄν μοι βέλτιστα καὶ τάχιστα δοκεῖ παρασκευασθῆναι, καὶ δὴ πειράσομαι λέγειν, δεηθεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσοῦτον. ἐπειδὰν ἅπαντα ἀκούσητε, κρίνατε, καὶ μὴ πρότερον προλαμβάνετε· μηδ' ἂν ἐξ ἀρχῆς δοκῶ τινι καινὴν παρασκευὴν λέγειν, ἀναβάλλειν με τὰ πράγματα ἡγείσθω. οὐ γὰρ οἱ ταχὺ καὶ τήμερον εἰπόντες μάλιστα εἰς δέον λέγουσιν· οὐ γὰρ ἂν τά γε ἤδη γεγενημένα τῇ νυνὶ βοηθείᾳ κωλῦσαι δυνηθεῖμεν

ὁ λόγος ἂν δείξῃ τίς πορίζεσθαι παρασκευή· καὶ πόση καὶ πόθεν διαμένειν δυνήσεται, ἕως ἂν ἢ διαλυσώμεθα
πεισθέντες τὸν πόλεμον, ἢ περιγενώμεθα τῶν ἐχθρῶν· οὕτω γὰρ οὐκέτι τοῦ λοιποῦ πάσχοιμεν ἂν κακῶς. οἶμαι τοίνυν
ἐγὼ ταῦτα λέγειν ἔχειν, μὴ κωλύων εἴ τις ἄλλος ἐπαγγέλλεταί τι. ἡ μὲν οὖν ὑπόσχεσις οὕτω μεγάλη· τὸ δὲ πρᾶγμα
ἤδη τὸν ἔλεγχον δώσει· κριταὶ δ' ὑμεῖς ἔσεσθε. πρῶτον μέν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τριήρεις πεντήκοντα παρασκευάσασθαι
φημὶ δεῖν· εἶτ' αὐτοὺς οὕτω τὰς γνώμας ἔχειν, ὡς ἐάν τι δέῃ, πλευστέον εἰς ταύτας αὐτοῖς ἐμβᾶσιν. πρὸς δὲ τούτοις
τοῖς ἡμίσεσι τῶν ἱππέων ἱππαγωγοὺς τριήρεις καὶ πλοῖα ἱκανὰ εὐτρεπίσαι κελεύω. ταῦτα μὲν οἶμαι δεῖν ὑπάρχειν
ἐπὶ τὰς ἐξαίφνης ταύτας ἐπὶ τῆς οἰκείας χώρας αὐτοῦ στρατείας, εἰς πύλας καὶ χερρόνησον, καὶ ὄλυνθον, καὶ ὅποι
βούλεται· δεῖ γὰρ ἐκείνῳ τοῦτ' ἐν τῇ γνώμῃ παραστῆσαι, ὡς ὑμεῖς ἐκ τῆς ἀμελείας ταύτης τῆς ἄγαν, ὥσπερ εἰς εὔβοιαν
καὶ πρότερόν ποτέ φασιν εἰς ἁλίαρτον, καὶ τὰ τελευταῖα πρώην εἰς πύλας, ἴσως ἂν ὁρμήσαιτε· οὔτοι παντελῶς οὐδ'
εἰ μὴ ποιήσαιτ' ἂν τοῦτο, ὡς ἔγωγέ φημι δεῖν, εὐκαταφρόνητόν ἐστιν· ἵν' ἢ διὰ τὸν φόβον εἰδὼς εὐτρεπεῖς ὑμᾶς, ἴσασι γὰρ
ἀκριβῶς· εἰσὶ γάρ, εἰσὶν οἱ πάντ' ἐξαγγέλλοντες ἐκείνῳ παρ' ἡμῶν αὐτῶν πλείους τοῦ δέοντος, ἡσυχίαν ἔχῃ, ἢ παρι-
δὼν ταῦτα ἀφύλακτος ληφθῇ, μηδενὸς ὄντος ἐμποδὼν πλεῖν ἐπὶ τὴν ἐκείνου χώραν ὑμῖν, ἂν ἐνδῷ καιρόν. ταῦτα
μέν ἐστιν ἃ πᾶσι δεδόχθαι φημὶ δεῖν, καὶ παρεσκευάσθαι προσήκειν οἴομαι. πρὸ δὲ τούτων δύναμίν τινα, ὦ
ἄνδρες ἀθηναῖοι, φημὶ προχειρίσασθαι δεῖν ὑμᾶς, ἣ συνεχῶς πολεμήσει καὶ κακῶς ἐκεῖνον ποιήσει. μή μοι μυρίους, μηδὲ
δισμυρίους ξένους, μηδὲ τὰς ἐπιστολιμαίους ταύτας δυνάμεις, ἀλλ' ἣ τῆς πόλεως ἔσται, κἂν ὑμεῖς ἕνα, κἂν πλείους,
κἂν τὸν δεῖνα, κἂν ὁντινοῦν χειροτονήσητε στρατηγόν, τούτῳ πείσεται καὶ ἀκολουθήσει. καὶ τροφὴν ταύτῃ πορίσαι
κελεύω. ἔσται δ' αὕτη τίς ἡ δύναμις καὶ πόση, καὶ πόθεν τὴν τροφὴν ἕξει, καὶ πῶς ταῦτ' ἐθελήσει ποιεῖν; ἐγὼ φράσω,
καθ' ἕκαστον τούτων διεξιὼν χωρίς. ξένους μὲν λέγω, καὶ ὅπως μὴ ποιήσετε ὃ πολλάκις ὑμᾶς ἔβλαψεν· πάντα
ἐλάττω νομίζοντες εἶναι τοῦ δέοντος, καὶ τὰ μέγιστα ἐν τοῖς ψηφίσμασιν αἱρούμενοι, ἐπὶ τῷ πράττειν οὐδὲ τὰ
μικρὰ ποιεῖτε· ἀλλὰ τὰ μικρὰ ποιήσαντες καὶ πορίσαντες, τούτοις προστίθετε, ἂν ἐλάττω φαίνηται. λέγω δὴ
τοὺς πάντας στρατιώτας δισχιλίους· τούτων δὲ ἀθηναίους φημὶ δεῖν εἶναι πεντακοσίους, ἐξ ἧς ἄν τινος ὑμῖν ἡλικίας
καλῶς ἔχειν δοκῇ, χρόνον τακτὸν στρατευομένους, μὴ μακρὸν τοῦτον, ἀλλ' ὅσον ἂν δοκῇ καλῶς ἔχειν, ἐκ διαδοχῆς ἀλ-
λήλοις· τοὺς δ' ἄλλους ξένους εἶναι κελεύω. καὶ μετὰ τούτων ἱππέας διακοσίους, καὶ τούτων πεντήκοντα ἀθηναίους
τοὐλάχιστον, ὥσπερ τοὺς πεζούς, τὸν αὐτὸν τρόπον στρατευομένους· καὶ ἱππαγωγοὺς τούτοις. εἶεν· τί πρὸς τούτοις ἔτι;
ταχείας τριήρεις δέκα· δεῖ γάρ, ἔχοντος ἐκείνου ναυτικόν, καὶ ταχειῶν τριήρων ἡμῖν, ὅπως ἀσφαλῶς ἡ δύναμις πλέῃ.
πόθεν δὴ τούτοις ἡ τροφὴ γενήσεται; ἐγὼ καὶ τοῦτο φράσω καὶ δείξω, ἐπειδὰν διότι τηλικαύτην ἀποχρῆν οἶμαι τὴν
δύναμιν, καὶ πολίτας τοὺς στρατευομένους εἶναι κελεύω, διδάξω. τοσαύτην μέν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, διὰ ταῦτα, ὅτι οὐκ ἔνι
νῦν ἡμῖν πορίσασθαι δύναμιν τὴν ἐκείνῳ παραταξομένην, ἀλλὰ λῃστεύειν ἀνάγκη, καὶ τούτῳ τῷ τρόπῳ τοῦ πολέμου
χρῆσθαι τὴν πρώτην. οὐ τοίνυν ὑπέρογκον αὐτήν, οὐ γὰρ ἔστι μισθὸς οὐδὲ τροφή· οὐδὲ παντελῶς ταπεινὴν εἶναι
δεῖ. πολίτας δὲ παρεῖναι καὶ συμπλεῖν διὰ ταῦτα κελεύω, ὅτι καὶ πρότερόν ποτ' ἀκούω ξενικὸν τρέφειν ἐν κορίν-
θῳ τὴν πόλιν, οὗ πολύστρατος ἡγεῖτο, καὶ ἰφικράτης καὶ χαβρίας καὶ ἄλλοι τινές, καὶ αὐτοὺς ὑμᾶς συστρατεύεσθαι.
καὶ οἶδα ἀκούων ὅτι λακεδαιμονίους παραταττόμενοι μεθ' ὑμῶν, ἐνίκων οὗτοι οἱ ξένοι, καὶ ὑμεῖς μετ' ἐκείνων. ἐξ οὗ δ' αὐτὰ
καθ' αὑτὰ τὰ ξενικὰ ὑμῖν στρατεύεται, τοὺς φίλους νικᾷ καὶ τοὺς συμμάχους, οἱ δ' ἐχθροὶ μείζους τοῦ δέοντος γεγόνασι·
καὶ παρακύψαντα ἐπὶ τὸν τῆς πόλεως πόλεμον, πρὸς ἀρτάβαζον καὶ πανταχοῖ μᾶλλον οἴχεται πλέοντα· ὁ δὲ
στρατηγὸς ἀκολουθεῖ εἰκότως· οὐ γὰρ ἔστιν ἄρχειν μὴ διδόντα μισθόν. τί οὖν κελεύω; τὰς προφάσεις ἀφελεῖν, καὶ
τοῦ στρατηγοῦ καὶ τῶν στρατιωτῶν, μισθὸν πορίσαντας, καὶ στρατιώτας οἰκείους ὥσπερ ἐπόπτας τῶν στρατηγουμένων
παρακαταστήσαντας· ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἔσθ' ὡς χρώμεθα τοῖς πράγμασιν. εἰ γὰρ ἔροιτό τις ὑμᾶς, εἰρήνην ἄγετε, ὦ ἄν-
δρες ἀθηναῖοι; μὰ Δί' οὐχ ἡμεῖς γ', εἴποιτ' ἄν, ἀλλὰ φιλίππῳ πολεμοῦμεν. οὐκ ἐχειροτονεῖτε δ' ἐξ ὑμῶν αὐτῶν δέκα
ταξιάρχους καὶ στρατηγοὺς καὶ ἱππάρχους, καὶ φυλάρχους δύο; τί οὖν οὗτοι ποιοῦσι; πλὴν ἑνὸς ἀνδρός, ὃν ἂν
πέμψητε ἐπὶ τὸν πόλεμον, οἱ λοιποὶ τὰς πομπὰς πέμπουσιν ὑμῖν μετὰ τῶν ἱεροποιῶν· ὥσπερ γὰρ οἱ πλάττοντες
τοὺς πηλίνους, εἰς τὴν ἀγορὰν χειροτονεῖτε τοὺς ταξιάρχους καὶ τοὺς φυλάρχους, οὐκ ἐπὶ τὸν πόλεμον. οὐ γὰρ ἐχρῆν,
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταξιάρχους παρ' ὑμῶν, ἵππαρχον παρ' ὑμῶν, ἄρχοντας οἰκείους εἶναι, ἵν' ἦν ὡς ἀληθῶς τῆς πόλεως
ἡ δύναμις; ἀλλ' εἰς μὲν λῆμνον τὸν παρ' ὑμῶν ἵππαρχον δεῖ πλεῖν, τῶν δ' ὑπὲρ τῆς πόλεως κτημάτων ἀγωνιζομένων
μενέλαον ἱππαρχεῖν. καὶ οὐ τὸν ἄνδρα μεμφόμενος ταῦτα λέγω, ἀλλ' ὑφ' ὑμῶν ἔδει κεχειροτονημένον εἶναι
τοῦτον, ὅστις ἂν ᾖ. ἴσως δὲ ταῦτα μὲν ὀρθῶς ἡγεῖσθε λέγεσθαι· τὸ δὲ τῶν χρημάτων, πόσα καὶ πόθεν ἔσται, μάλιστα
ποθεῖτε ἀκοῦσαι. τοῦτο δὴ καὶ περαίνω. χρήματα τοίνυν. ἔστι μὲν ἡ τροφὴ σιτηρέσιον μόνον
τῇ δυνάμει ταύτῃ τάλαντα ἐνενήκοντα καὶ μικρόν τι πρός· δέκα μὲν ναυσὶ ταχείαις, τετταράκοντα τάλαντα,
εἴκοσιν εἰς τὴν ναῦν μναῖ, τοῦ μηνὸς ἑκάστου· στρατιώταις δὲ δισχιλίοις, τοσαῦθ' ἕτερα, ἵνα δέκα τοῦ μηνὸς ὁ στρα-
τιώτης δραχμὰς σιτηρέσιον λαμβάνῃ· τοῖς δ' ἱππεῦσι διακοσίοις οὖσιν, ἐὰν τριάκοντα δραχμὰς ἕκαστος λαμβάνῃ
τοῦ μηνός, δώδεκα τάλαντα. εἰ δέ τις οἴεται μικρὰν ἀφορμὴν εἶναι σιτηρέσιον τοῖς στρατευομένοις ὑπάρχειν, οὐκ ὀρθῶς

γνώμην· ἐγὼ γὰρ οἶδα σαφῶς, ὅτι ἂν τοῦτο γένηται, προσποριεῖ τὰ λοιπὰ αὐτὸ τὸ στράτευμα ἀπὸ τοῦ πολέμου, οὐδένα τῶν ἑλλήνων ἀδικοῦν οὐδὲ τῶν συμμάχων, ὥστ' ἔχειν μισθὸν ἐντελῆ· ἐγὼ συμπλέων ἐθελοντὴς πάσχειν ὁτιοῦν ἕτοιμος, ἐὰν μὴ ταῦτα οὕτως ἔχῃ. πόθεν οὖν ὁ πόρος τῶν χρημάτων ἃ παρ' ὑμῶν κελεύω γενέσθαι; τοῦτ' ἤδη λέξω.

ἃ μὲν οὖν ὑμεῖς ὦ ἀθηναῖοι δεδυνήμεθ' εὑρεῖν, ταῦτά ἐστιν· ἐπειδὰν δ' ἐπιχειροτονῆτε τὰς γνώμας, ἃ ἂν ὑμῖν ἀρέσκῃ χειροτονήσετε, ἵνα μὴ μόνον ἐν τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς ἐπιστολαῖς πολεμῆτε φιλίππῳ, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις. δοκεῖτε δέ μοι πολὺ βέλτιον ἂν περὶ τοῦ πολέμου καὶ ὅλης τῆς παρασκευῆς βουλεύσασθαι, εἰ τὸν τόπον ὦ ἀθηναῖοι τῆς χώρας πρὸς ἣν πολεμεῖτε τῆς παρασκευῆς βουλεύσασθαι εἰ τὸν τόπον ὦ ἀθηναῖοι τῆς χώρας πρὸς ἣν πολεμεῖτε ἐνθυμηθείητε καὶ λογίσαισθε· τὸν τόπον ὦ ἀθηναῖοι τῆς χώρας πρὸς ἣν πολεμεῖτε ἐνθυμηθείητε καὶ λογί[σαισθε ὅτι τοῖς πνεύμασι καὶ ταῖς ὥραις τοῦ ἔτους τὰ πολλὰ προλαμβάνων διαπράττεται φίλιππος καὶ] φυλάξας τοὺς ἐτησίας ἢ τὸν χειμῶνα ἐπιχειρεῖ, ἡνίκ' ἂν ἡμεῖς μὴ δυναίμεθα ἐκεῖσε ἀφικέσθαι. δεῖ τοίνυν ταῦτ' ἐνθυμουμένους μὴ βοηθείαις πολεμεῖν· ὑστεριοῦμεν γὰρ ἁπάντων· ἀλλὰ παρασκευῇ συνεχεῖ καὶ δυνάμει. ὑπάρχει δ' ὑμῖν χειμαδίῳ μὲν χρῆσθαι τῇ δυνάμει λήμνῳ καὶ θάσῳ καὶ σκιάθῳ καὶ ταῖς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ νήσοις, ἐν αἷς καὶ λιμένες καὶ σῖτος καὶ ἃ χρὴ στρατεύματι πάντα ὑπάρχει· τὴν δ' ὥραν τοῦ ἔτους, ὅτε καὶ πρὸς τῇ γῇ ... ἐμπορίων στόμασι ῥᾳδίως ἔσται. ἃ μὲν οὖν χρήσεται καὶ πότε τῇ δυνάμει, παρὰ τὸν καιρὸν ὁ τούτων κύριος καθεστηκὼς ὑφ' ὑμῶν βουλεύσεται. ἃ δ' ὑπάρξαι δεῖ παρ' ὑμῶν, ταῦτ' ἐστὶν ἃ ἐγὼ γέγραφα. ἂν ταῦτα ὦ ἀθηναῖοι πορίσητε τὰ χρήματα πρῶτον ἃ λέγω, εἶτα καὶ τἆλλα παρασκευάσαντες, τοὺς στρατιώτας, τὰς τριήρεις, τοὺς ἱππέας, ἐντελῆ πᾶσαν τὴν δύναμιν νόμῳ κατακλείσητε ἐπὶ τῷ πολέμῳ μένειν, τῶν μὲν χρημάτων αὐτοὶ ταμίαι καὶ πορισταὶ γιγνόμενοι, τῶν δὲ πράξεων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ τὸν λόγον ζητοῦντες, παύσεσθ' ἀεὶ περὶ τῶν αὐτῶν βουλευόμενοι καὶ πλέον οὐδὲν ποιοῦντες, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις πρῶτον μὲν ὦ ἀθηναῖοι τὸν μέγιστον τῶν ἐκείνου πόρων ἀφαιρήσεσθε. ἔστι δ' οὗτος τίς; ἀπὸ τῶν ὑμετέρων ὑμῖν πολεμεῖ συμμάχων, ἄγων καὶ φέρων τοὺς πλέοντας τὴν θάλασσαν. ἔπειτα τί πρὸς τούτῳ; τοῦ πάσχειν αὐτοὶ κακῶς ἔξω γενήσεσθε, οὐχ ὥσπερ τὸν παρελθόντα χρόνον εἰς λῆμνον καὶ ἴμβρον ἐμβαλὼν αἰχμαλώτους πολίτας ὑμετέρους ᾤχετ' ἔχων, πρὸς τῷ γεραιστῷ τὰ πλοῖα συλλαβὼν ἀμύθητα χρήματ' ἐξέλεξε, τὰ τελευταῖα εἰς μαραθῶνα ἀπέβη καὶ τὴν ἱερὰν ἀπὸ τῆς χώρας ᾤχετ' ἔχων τριήρη, ὑμεῖς δ' οὔτε ταῦτα δύνασθε κωλύειν, οὔτ' εἰς τοὺς χρόνους οὓς ἂν προθῆσθε βοηθεῖν. καίτοι τί δήποτε ὦ ἀθηναῖοι νομίζετε τὴν μὲν τῶν παναθηναίων ἑορτὴν καὶ τὴν τῶν διονυσίων ἀεὶ τοῦ καθήκοντος χρόνου γίγνεσθαι, ἄν τε δεινοὶ λάχωσιν ἄν τ' ἰδιῶται οἱ τούτων ἑκατέρων ἐπιμελούμενοι, εἰς ἃ τοσαῦτ' ἀναλίσκεται χρήματα, ὅσ' οὐδ' εἰς ἕνα τῶν ἀποστόλων, καὶ τοσοῦτον ὄχλον καὶ παρασκευὴν ὅσην οὐκ οἶδ' εἴ τι τῶν ἁπάντων ἔχει, τοὺς δ' ἀποστόλους πάντας ὑμῖν ὑστερίζειν τῶν καιρῶν, τὸν εἰς μεθώνην, τὸν εἰς παγασάς, τὸν εἰς ποτείδαιαν; ὅτι ἐκεῖνα μὲν ἅπαντα νόμῳ τέτακται, καὶ πρόοιδεν ἕκαστος ὑμῶν ἐκ πολλοῦ τίς χορηγὸς ἢ γυμνασίαρχος τῆς φυλῆς, πότε καὶ παρὰ τοῦ καὶ τί λαβόντα τί δεῖ ποιεῖν, οὐδὲν ἀνεξέταστον οὐδ' ἀόριστον ἐν τούτοις ἠμέληται· ἐν δὲ τοῖς περὶ τοῦ πολέμου καὶ τῇ τούτου παρασκευῇ ἄτακτα, ἀδιόρθωτα, ἀόριστα ἅπαντα. τοιγαροῦν ἅμα ἀκηκόαμέν τι καὶ τριηράρχους καθίσταμεν καὶ τούτοις ἀντιδόσεις ποιούμεθα καὶ περὶ χρημάτων πόρου σκοποῦμεν, καὶ μετὰ ταῦτα ἐμβαίνειν τοὺς μετοίκους ἔδοξε καὶ τοὺς χωρὶς οἰκοῦντας, εἶτ' αὐτοὺς πάλιν, εἶτ' ἀντεμβιβάζειν, εἶτ' ἐν ὅσῳ ταῦτα μέλλεται, προαπόλωλε τὸ ἐφ' ὃ ἂν ἐκπλέωμεν· τὸν γὰρ τοῦ πράττειν χρόνον εἰς τὸ παρασκευάζεσθαι ἀναλίσκομεν, οἱ δὲ τῶν πραγμάτων καιροὶ οὐ μένουσι τὴν ἡμετέραν βραδυτῆτα καὶ εἰρωνείαν. ἃς δὲ τὸν μεταξὺ χρόνον δυνάμεις οἰόμεθ' ἡμῖν ὑπάρχειν, οὐδὲν οἷαί τ' οὖσαι ποιεῖν ἐπ' αὐτῶν τῶν καιρῶν ἐξελέγχονται. ὁ δ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἐλήλυθεν ὥστ' ἐπιστέλλειν εὐβοεῦσιν ἤδη τοιαύτας ἐπιστολάς:

οὕτω ὦ ἀθηναῖοι τὰ ἐγνωσμένα ἀληθῆ μὲν ἐστὶ τὰ πολλὰ ὡς οὐκ ἔδει, ἴσως δ' οὐχ ἡδέα ἀκούειν· ἀλλ' εἰ μὲν ὅσ' ἄν τις ὑπερβῇ τῷ λόγῳ, ἵνα μὴ λυπήσῃ, καὶ τὰ πράγματα ὑπερβήσεται, δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δ' ἡ τῶν λόγων χάρις, ἂν ᾖ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημία γίγνεται, αἰσχρόν ἐστιν ὦ ἀθηναῖοι φενακίζειν ἑαυτούς, καὶ πάντ' ἀναβαλλομένους ὅσ' ἂν ᾖ δυσχερῆ πάντων ὑστερεῖν τῶν ἔργων, καὶ μηδὲ τοῦτο δύνασθαι μαθεῖν, ὅτι δεῖ τοὺς ὀρθῶς πολέμῳ χρωμένους μὴ ἀκολουθεῖν τοῖς πράγμασιν, ἀλλ' αὐτοὺς ἔμπροσθεν εἶναι τῶν πραγμάτων, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ τῶν στρατευμάτων ἀξιώσειέ τις ἂν τὸν στρατηγὸν ἡγεῖσθαι, οὕτω καὶ τῶν πραγμάτων τοὺς βουλευομένους ἡγεῖσθαι χρή, ἵν' ἃ ἂν ἐκείνοις δοκῇ, ταῦτα πράττηται καὶ μὴ τὰ συμβαίνοντα ἀναγκάζωνται διώκειν.

λδ. ὑμεῖς δὲ ὦ ἀθηναῖοι πλείστην δύναμιν ἁπάντων ἔχοντες, τριήρεις, ἱππέας, ὁπλίτας, χρημάτων πρόσοδον, τούτων μὲν μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδενὶ πώποτε εἰς δέον τι κέχρησθε, οὐδὲν δ' ἀπολείπετε, ὥσπερ οἱ βάρβαροι πυκτεύουσιν, οὕτω πολεμεῖν φιλίππῳ. καὶ γὰρ ἐκείνων ὁ πληγεὶς ἀεὶ τῆς πληγῆς ἔχεται, κἂν ἑτέρωσε πατάξῃ τις, ἐκεῖσ' εἰσὶν αἱ χεῖρες· προβάλλεσθαι δ' ἢ βλέπειν ἐναντίον οὔτ' οἶδεν οὔτ' ἐθέλει. καὶ ὑμεῖς, ἂν ἐν χερρονήσῳ πύθησθε φίλιππον, ἐκεῖσε βοηθεῖν ψηφίζεσθε, ἂν ἐν πύλαις, ἐκεῖσε, ἂν ἄλλοθί που, συμπαραθεῖτ' ἄνω καὶ κάτω, καὶ στρατηγεῖσθε μὲν ὑπ' ἐκείνου, βεβούλευσθε δ' οὐδὲν αὐτοὶ συμφέρον περὶ τοῦ πολέμου, οὐδὲ πρὸ τῶν πραγμάτων προορᾶτε οὐδέν, πρὶν ἂν ἢ γεγενημένον ἢ γιγνόμενόν τι πύθησθε. ταῦτα δ' ἴσως πρότερον μὲν ἐνῆν ποιεῖν·

νῦν δ' ἐπ' αὐτὴν ἥκει τὴν ἀκμήν, ὥστ' οὐκέτ' ἐγχωρεῖ. δοκεῖ δέ μοι θεῶν τις, ὦ ἀθηναῖοι, τοῖς γιγνομένοις ὑπὲρ τῆς πόλεως αἰσχυνόμενος, τὴν φιλοπραγμοσύνην ταύτην ἐμβαλεῖν Φιλίππῳ. εἰ γὰρ ἔχων ἃ κατέστραπται καὶ προείληφεν ἡσυχίαν ἔχειν ἤθελε, καὶ μηδὲν ἔπραττεν ἔτι, ἀποχρῆν ἐνίοις ὑμῶν ἄν μοι δοκεῖ, ἐξ ὧν αἰσχύνην καὶ ἀνανδρίαν καὶ πάντα τὰ αἴσχιστα ὠφληκότες ἂν ἦμεν δημοσίᾳ. νῦν δ' ἐπιχειρῶν ἀεί τινι καὶ τοῦ πλείονος ὀρεγόμενος, ἴσως ἂν ἐκκαλέσαιθ' ὑμᾶς, εἴπερ μὴ παντάπασιν αὐτῶν ἀπεγνώκατε. θαυμάζω δ' ἔγωγε εἰ μηδεὶς ὑμῶν μήτ' ἐνθυμεῖται μήτε ὀργίζεται, ὁρῶν, ὦ ἀθηναῖοι, τὴν μὲν ἀρχὴν τοῦ πολέμου γεγενημένην περὶ τοῦ τιμωρήσασθαι Φίλιππον, τὴν δὲ τελευτὴν οὖσαν ἤδη ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν αὐτοὺς κακῶς ὑπὸ Φιλίππου. ἀλλὰ μὴν ὅτι γε οὐ στήσεται, δῆλον, εἰ μή τις κωλύσει. εἶτα τοῦτο ἀναμενοῦμεν; καὶ τριήρεις κενὰς καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ δεῖνος ἐλπίδας ἂν ἀποστείλητε, πάντ' οἴεσθε καλῶς; οὐκ ἐμβησόμεθα; οὐκ ἔξιμεν αὐτοὶ μέρει γέ τινι στρατιωτῶν οἰκείων νῦν, εἰ καὶ μὴ πρότερον; οὐκ ἐπὶ τὴν ἐκείνου πλευσόμεθα; ποῖ οὖν προσορμιούμεθα; ἤρετό τις. εὑρήσει τὰ σαθρά, ὦ ἀθηναῖοι, τῶν ἐκείνου πραγμάτων, αὐτὸς ὁ πόλεμος, ἂν ἐπιχειρῶμεν. ἂν μέντοι καθώμεθα οἴκοι, λοιδορουμένων ἀκούοντες καὶ αἰτιωμένων ἀλλήλους τῶν λεγόντων, οὐδέποτ' οὐδὲν ἡμῖν μὴ γένηται τῶν δεόντων. ὅποι μὲν γὰρ ἂν οἶμαι μέρος τι τῆς πόλεως συναποσταλῇ, κἂν μὴ πᾶσα παρῇ, καὶ τὸ τῶν θεῶν εὐμενὲς καὶ τὸ τῆς τύχης συναγωνίζεται· ὅποι δ' ἂν στρατηγὸν καὶ ψήφισμα κενὸν καὶ τὰς ἀπὸ τοῦ βήματος ἐλπίδας ἐκπέμψητε, οὐδὲν ὑμῖν τῶν δεόντων γίγνεται, ἀλλ' οἱ μὲν ἐχθροὶ καταγελῶσιν, οἱ δὲ σύμμαχοι τεθνᾶσι τῷ δέει τοὺς τοιούτους ἀποστόλους. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν ἕνα ἄνδρα δυνηθῆναί ποτε ταῦθ' ὑμῖν πρᾶξαι ἅπανθ' ὅσα βούλεσθε· ὑποσχέσθαι μέντοι καὶ φῆσαι καὶ τὸν δεῖν' αἰτιάσασθαι καὶ τὸν δεῖνα ἔστι, τὰ δὲ πράγματα ἐκ τούτων ἀπόλωλεν. ὅταν γὰρ ἡγῆται μὲν ὁ στρατηγὸς ἀθλίων ἀπομίσθων ξένων, οἱ δ' ὑπὲρ ὧν ἂν ἐκεῖνος πράξῃ πρὸς ὑμᾶς ψευδόμενοι ῥᾳδίως ἐνθάδ' ὦσιν, ὑμεῖς δ' ἐξ ὧν ἂν ἀκούσητε ὅ τι ἂν τύχητε ῥᾳδίως ψηφίζησθε, τί καὶ χρὴ προσδοκᾶν; πῶς οὖν ταῦτα παύσεται; ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἀθηναῖοι, τοὺς αὐτοὺς ἀποδείξητε στρατιώτας καὶ μάρτυρας τῶν στρατηγουμένων καὶ δικαστὰς οἴκαδ' ἐλθόντας τῶν εὐθυνῶν, ὥστε μὴ ἀκούειν ὑμᾶς μόνον τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν, ἀλλὰ καὶ παρόντας ὁρᾶν. νῦν δ' εἰς τοῦθ' ἥκει τὰ πράγματα αἰσχύνης, ὥστε τῶν στρατηγῶν ἕκαστος δὶς καὶ τρὶς κρίνεται παρ' ὑμῖν περὶ θανάτου, πρὸς δὲ τοὺς ἐχθροὺς οὐδεὶς οὐδ' ἅπαξ αὐτῶν ἀγωνίσασθαι περὶ θανάτου τολμᾷ, ἀλλὰ τὸν τῶν ἀνδραποδιστῶν καὶ λωποδυτῶν θάνατον μᾶλλον αἱροῦνται τοῦ προσήκοντος· κακούργου μὲν γάρ ἐστι κριθέντα ἀποθανεῖν, στρατηγοῦ δὲ μαχόμενον τοῖς πολεμίοις. ἡμῶν δ' οἱ μὲν περιιόντες μετὰ Λακεδαιμονίων φασὶ Φίλιππον πράττειν τὴν Θηβαίων κατάλυσιν, καὶ τὰς πολιτείας διασπᾶν· οἱ δ' ὡς πρέσβεις πέπομφεν ὡς βασιλέα· οἱ δ' ἐν Ἰλλυριοῖς πόλεις τειχίζειν· οἱ δὲ λόγους πλάττοντες ἕκαστοι περιερχόμεθα. ἐγὼ δ' οἶμαι μέν, ὦ ἀθηναῖοι, νὴ τοὺς θεοὺς ἐκεῖνον μεθύειν τῷ μεγέθει τῶν πεπραγμένων, καὶ πολλὰ τοιαῦτα ὀνειροπολεῖν ἐν τῇ γνώμῃ, τήν τ' ἐρημίαν τῶν κωλυσόντων ὁρῶντα, καὶ τοῖς πεπραγμένοις ἐπῃρμένον· οὐ μέντοι μὰ Δί' οὕτω προαιρεῖσθαι πράττειν, ὥστε τοὺς ἀνοητοτάτους τῶν παρ' ἡμῖν εἰδέναι τί μέλλει ποιεῖν ἐκεῖνος· ἀνοητότατοι γάρ εἰσιν οἱ λογοποιοῦντες. ἀλλ' ἂν ἀφέντες ταῦτα ἐκεῖνο εἰδῶμεν, ὅτι ἐχθρὸς ἄνθρωπος καὶ τὰ ἡμέτερα ἡμᾶς ἀποστερεῖ, καὶ χρόνον πολὺν ὕβρικε, καὶ ἅπανθ' ὅσα πώποτ' ἠλπίσαμέν τινα πράξειν ὑπὲρ ἡμῶν καθ' ἡμῶν εὕρηται, καὶ τὰ λοιπὰ ἐν ἡμῖν αὐτοῖς ἐστι, κἂν μὴ νῦν ἐθέλωμεν ἐκεῖ πολεμεῖν αὐτῷ, ἐνθάδ' ἴσως ἀναγκασθησόμεθα τοῦτο ποιεῖν, ἂν ταῦτα εἰδῶμεν, καὶ τὰ δέοντα ἐσόμεθα ἐγνωκότες, καὶ λόγων ματαίων ἀπηλλαγμένοι. οὐ γὰρ ἅττα ποτ' ἔσται δεῖ σκοπεῖν, ἀλλ' ὅτι φαῦλα, ἂν μὴ προσέχητε τοῖς πράγμασι τὸν νοῦν, καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν ἐθέλητε, εὖ εἰδέναι. ἐγὼ μὲν οὖν οὔτ' ἄλλοτε πώποτε πρὸς χάριν εἱλόμην λέγειν, ὅ τι ἂν μὴ καὶ συνοίσειν ὑμῖν πεπεισμένος ὦ, νῦν τε ἃ γιγνώσκω πάνθ' ἁπλῶς, οὐδὲν ὑποστειλάμενος, πεπαρρησίασμαι. ἐβουλόμην δ' ἄν, ὥσπερ ὑμῖν συμφέρον τὰ βέλτιστα ἀκούειν οἶδα, οὕτως εἰδέναι συνοῖσον καὶ τῷ τὰ βέλτιστα εἰπόντι· πολλῷ γὰρ ἂν ἥδιον εἶπον. νῦν δ' ἐπ' ἀδήλοις οὖσι τοῖς ἀπὸ τούτου ἐμαυτῷ γενησομένοις, ὅμως ἐπὶ τῷ συνοίσειν ὑμῖν ἂν πράξητε ταῦτα πεπεῖσθαι, λέγειν αἱροῦμαι. νικῴη δ' ὅ τι πᾶσιν ὑμῖν μέλλει συνοίσειν.

[Ὁ]ρῶμεν ὦ ἀθηναῖοι τὰ παρόντα πράγματα πολλὴν δυσκολίαν ἔχοντα καὶ ταραχήν, οὐ μόνον τῷ πολλὰ προεῖσθαι καὶ μηδὲν εἶναι προὔργου τὸ περὶ αὐτῶν εὖ λέγειν, ἀλλὰ καὶ τῷ τῶν συμφερόντων μηδὲ καθ' ἓν τὸ συμφέρον ἅπαντας ἡγεῖσθαι, ἀλλὰ τοῖς μὲν ὡδί, τοῖς δ' ἑτέρως δοκεῖν. δυσκόλου δ' ὄντος φύσει καὶ χαλεποῦ τοῦ βουλεύσασθαι, ἔτι πολλῷ χαλεπώτερον ὑμεῖς αὐτὸ πεποιήκατε, ὦ ἀθηναῖοι. οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες ἄνθρωποι πρὸ τῶν πραγμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῷ βουλεύεσθαι, ὑμεῖς δὲ μετὰ τὰ πράγματα. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει παρὰ πάντα τὸν χρόνον ὃν ἐγὼ οἶδ', ὃς μὲν ἐφ' οἷς ἂν ἁμάρτητε ἐπιτιμῶντα εὐδοκιμεῖν καὶ δοκεῖν εὖ λέγειν, τὰ δὲ πράγματα καὶ περὶ ὧν βουλεύεσθε ἐκφεύγειν ὑμᾶς. οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων, οἶμαι καὶ πεπεισμένος ἀνέστηκα, ἂν ἐθελήσητε τοῦ θορυβεῖν καὶ φιλονικεῖν ἀποστάντες ἀκούειν ὡς ὑπὲρ πόλεως βουλευομένοις καὶ τηλικούτων πραγμάτων προσήκει, ἕξειν καὶ λέγειν καὶ συμβουλεύειν δι' ὧν καὶ τὰ παρόντα ἔσται βελτίω καὶ τὰ προειμένα σωθήσεται. ἀκριβῶς δ' εἰδὼς, ὦ ἀθηναῖοι, τὸ λέγειν περὶ ὧν αὐτὸς

εἶπέ τις καὶ περὶ αὐτοῦ· παρ᾽ ὑμῖν μὲν ἀεὶ τῶν πάνυ λυσιτελούντων τοῖς τολμῶσίν ἐστιν· οὕτως δ᾽ ἐστὶ φορτικὸν καὶ ἐ-
παχθὲς, ὥστε ἐγὼ ἀναγκαίαν οὖσαν ὁρῶν, ὅμως ἀποκνῶ· νομίζω δ᾽ ἄμεινον ἂν ὑμᾶς, περὶ ὧν νῦν ἐρῶ κρῖναι, μικρὰ τῶν
πρότερόν ποτε ῥηθέντων ὑπ᾽ ἐμοῦ μνημονεύσαντας. ἐγὼ γὰρ ὦ ἀθηναῖοι πρῶτον μὲν ἡνίκα ἔπειθόν τινες ὑμᾶς
τῶν ἐν εὐβοίᾳ πραγμάτων, παραστῆναι βοηθεῖν πλουτάρχῳ, καὶ πόλεμον ἄδοξον καὶ δαπανηρὸν ἀναιρεῖσθαι, πρῶτος καὶ
μόνος παρελθὼν ἀντεῖπον· καὶ μόνον οὐ διεσπάσθην, ὑπὸ τῶν ἐπὶ μικροῖς λήμμασι πολλὰ καὶ μεγάλα ὑμᾶς
ἁμαρτάνειν πεισάντων. καὶ βραχέος διελθόντος χρόνου, μετὰ τοῦ προσοφλεῖν αἰσχύνην, καὶ παθεῖν οἷα τοὺς οὐδένες ἄν-
θρωποι πώποτε πεπόνθασιν, ὑπὸ τούτων οἷς ἐβοηθήσατε, πάντες ἔγνωτε ὑμεῖς, τήν τε τῶν ταῦτα πεισάντων
κακίαν, καὶ τὰ βέλτιστα εἰρηκότα ἐμέ. πάλιν τοίνυν ὦ ἀθηναῖοι κατιδὼν νεοπτόλεμον τὸν ὑποκριτὴν, τῷ μὲν
τῆς τέχνης προσχήματι, τυγχάνοντα ἀδείας, κακὰ δ᾽ ἐργαζόμενον τὰ μέγιστα τὴν πόλιν, καὶ τὰ παρ᾽ ὑμῶν διοικοῦν-
τα φιλίππῳ καὶ πρυτανεύοντα, παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς, οὐδεμιᾶς ἕνεκα οὔτε ἔχθρας οὔτε συκοφαντίας
ἰδίας, ὡς ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα ἔργων γέγονε δῆλον. καὶ οὐκέτι περὶ τούτων αἰτιάσομαι, τοὺς ὑπὲρ νεοπτολέμου
λέγοντας, οὐδεὶς γὰρ ἦν· ἀλλ᾽ ὑμᾶς αὐτούς· εἰ γὰρ ἐν διονύσου τραγῳδοὺς ἐθεᾶσθε, ἀλλὰ μὴ περὶ σωτηρίας καὶ κοινῶν
πραγμάτων ἦν ὁ λόγος, οὐκ ἂν οὕτως οὔτ᾽ ἐκείνου πρὸς χάριν, οὔτ᾽ ἐμοῦ πρὸς ἀπέχθειαν ἠκούσατε. καίτοι τοῦτο ὑμῶν
οἶμαι γιγνώσκειν, ὅτι τὴν εἰς τοὺς πολεμίους ἐποιήσατο ὑπὲρ τοῦ τὰ ἐκεῖ χρήματα ὀφειλόμενα ὡς
φη κομίσας δεῦρο λειτουργεῖν· καὶ τούτῳ τῷ λόγῳ πλεῖστα χρησάμενος, ὡς δεινὸν εἴ τις ἐγκαλεῖ τοῖς ἐκεῖθεν ἐνθάδε
τὰς εὐπορίας ἄγουσιν· ἐπειδὴ διὰ τῆς εἰρήνης ἄδειας ἔτυχεν, ἣν ἐνθάδε ἐκέκτητο οὐσίαν φανερὰν, ταύτην ἐξαργυ-
ρίσας, προσέκειτο ἐκείνῳ. ᾤχετο. δύο μὲν δὴ ταῦτα ἃ προεῖπον, ἐμαρτύρει δὴ τοῖς τότε γεγενημένοις λόγοις,
ὀρθῶς καὶ δικαίως οἷα ἀπέβη ἀποφανθέντα ὑπ᾽ ἐμοῦ. τρίτον δὲ ὦ ἀθηναῖοι καὶ μόνον μὲν τοῦτο εἶπον ἔτι. καὶ δὴ ἐπειδὴ τοὺς
ὅρκους τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης ἀπειληφότες ἥκομεν οἱ πρέσβεις, τότε ὑπισχνουμένων τινῶν θεσπιὰς
καὶ πλαταιὰς ὑπισχνουμένων οἰκισθήσεσθαι, καὶ τοὺς μὲν φωκέας τὸν φίλιππον ἂν γένηται κύριος σώσειν, τὴν δὲ
θηβαίων πόλιν διοικιεῖν, καὶ τὸν ὠρωπὸν ὑμῖν ὑπάρξειν, καὶ τὴν εὔβοιαν ἀντ᾽ ἀμφιπόλεως ἀποδοθήσεσθαι, καὶ τοι-
αύτας ἐλπίδας καὶ φενακισμοὺς, οἷς ὑπαχθέντες ὑμεῖς, οὔτε συμφόρως, οὔτ᾽ ἴσως καλῶς προεῖσθε φωκέας,
οὐδὲν τούτων οὔτ᾽ ἐξαπατήσας, οὔτε σιγήσας ἐγὼ φανήσομαι, ἀλλὰ προειπὼν ὑμῖν, ὡς οἶδ᾽ ὅτι μνημονεύετε,
ὅτι ταῦτα οὔτε οἶδα οὔτε προσδοκῶ, νομίζω δὲ τὸν λέγοντα ληρεῖν. ταῦτα τοίνυν ἅπαντα ἃ φαίνομαι βέλτιον
τῶν ἄλλων προορῶν, οὐδ᾽ εἰς μίαν ὦ ἀθηναῖοι οὔτε δεινότητα, οὔτ᾽ ἀλαζονείαν ἐπανοίσω, οὐδὲ προσποιήσομαι
δι᾽ οὐδὲν ἄλλο γιγνώσκειν καὶ προαισθάνεσθαι, πλὴν δι᾽ ἃ ὑμῖν ἐρῶ δύο· ἓν μὲν ὦ ἀθηναῖοι, διὰ τύχην, ἣν ὁρῶ πα-
σῶν ἐγὼ τῶν ἐν ἀνθρώποις δεινοτήτων καὶ σοφιῶν κρατοῦσαν. ἕτερον δὲ τὸ προῖκα τὰ πράγματα κρίνειν καὶ
λογίζεσθαι· καὶ οὐδὲν λῆμμα οὐδεὶς ἂν ἔχοι προσθεῖναι τῷ πεπολιτεῦσθαι καὶ λέγω δεῖξαι προσηρτημένον. ὀρθὸν οὖν ὅ τί ἂν
ποτε ἐκ τῶν πραγμάτων αὐτῶν φαίνεται τὸ συμφέρον, φαίνεταί μοι· ὅταν δ᾽ ἐπὶ θάτερα ὥσπερ εἰς τρυτάνην ἀργύριον προσ-
τεθῇ, οἴχεται φέρον, καὶ καθείλκυσε τὸν λογισμὸν ἐπ᾽ αὐτό· καὶ οὐκέτ᾽ ἂν ὀρθῶς οὐδ᾽ ὑγιῶς ὁ τοῦτο ποιήσας περὶ
οὐδενὸς λογίσαιτο. ἓν μὲν δὴ πρῶτον φημὶ δεῖν, ἐάν τε συμμάχους, ἐάν τε σύνταξιν, ἐάν τ᾽
ἄλλο βούληταί τις κατασκευάζειν τῇ πόλει, τὴν ὑπάρχουσαν εἰρήνην μὴ λύοντα τοῦτο ποιεῖν· οὐχ ὡς θαυμαστὴν οὐδ᾽
ἀξίαν οὖσαν ὑμῶν· ἀλλ᾽ ὁποία ποτ᾽ ἐστὶν αὕτη, μὴ γενέσθαι μᾶλλον ἔχει τοῖς πράγμασι καιρὸν, ἢ γεγενημένην δι᾽ ὑμῶν
λυθῆναι. πολλὰ γὰρ προείμεθα, ὧν ὑπαρχόντων τότε ἂν ἦν ἀσφαλέστερος καὶ ῥᾴων ἡμῖν ὁ πόλεμος. δεύτερον
δ᾽ ὁρᾶν, ὅπως μὴ προαξόμεθα ὦ ἀθηναῖοι τοὺς συνεληλυθότας τούτους καὶ φάσκοντας ἀμφικτύονας εἶναι νῦν
εἰς ἀνάγκην καὶ πρόφασιν κοινοῦ πολέμου πρὸς ἡμᾶς. ἐγὼ γὰρ εἰ γένοιτο νῦν πρὸς φίλιππον πάλιν πόλεμος
δι᾽ ἀμφίπολιν, ἢ τι τοιοῦτον ἔγκλημα ἴδιον, οὗ μὴ μετέχουσι θετταλοὶ, μηδ᾽ ἀργεῖοι, μηδὲ θηβαῖοι, οὐκ ἂν ἡγοῦμαι οἶμαι
τούτων οὐδένα πολεμῆσαι, καὶ πάντων ἥκιστα, καί μοι μηδεὶς θορυβήσῃ, μηδεὶς πρὶν ἀκοῦσαι, θηβαίους· οὐχ ὡς ἡδέως ἔ-
χουσιν ἡμῖν, οὐδ᾽ ὡς οὐκ ἂν χαρίζοιντο φιλίππῳ, ἀλλ᾽ ἴσασιν ἀκριβῶς, εἰ καὶ πάνυ φησί τις αὐτοὺς ἀναισθήτους
εἶναι, ὅτι εἰ γένοιτο ὁ πόλεμος πρὸς ὑμᾶς, αὐτοῖς τὰ μὲν κακὰ πάντα ἕξουσιν αὐτοί, τὰ δ᾽ ἀγαθὰ ἐφεδρεύων ἕ-
τερος καθεδεῖται. οὐκ οὖν προεῖντ᾽ ἂν αὐτοὺς εἰς τοῦτο, μὴ κοινῆς τῆς ἀρχῆς καὶ τῆς αἰτίας οὔσης τοῦ πολέμου.
οὐδ᾽ εἰ πάλιν πρὸς θηβαίους πολεμήσαιμεν δι᾽ ὠρωπὸν, ἤ τι τῶν ἰδίων, οὐδὲν ἂν ἡμᾶς παθεῖν ἡγοῦμαι. καὶ γὰρ
ἡμῖν κἀκείνοις τοὺς βοηθήσοντας ἂν οἶμαι, εἰς τὴν οἰκείαν εἴ τις ἐμβάλλοι, βοηθεῖν, οὐ συνεισβαλεῖν θατέροις.
καὶ γὰρ αἱ συμμαχίαι τοῦτον ἔχουσι τὸν τρόπον, ὅσαι καὶ φροντίσειαν τις, καὶ τὸ πρᾶγμα φύσει τοιοῦτόν ἐστιν· οὐχ ἕ-
τοιμος ἑκάστοις ἐστὶν ἄλλου. οὔθ᾽ ἡμῖν, οὔτε θηβαίοις, ὥστε εἶναι καὶ κρατεῖν τῶν ἄλλων· ἀλλὰ σῶς μὲν εἶναι πάντες
ἂν βούλοιντο, τοῦ γ᾽ ἕνεκα αὐτῶν· κρατήσαντας δὲ τοὺς ἑτέρους, δεσπότας ὑπάρχειν αὐτῶν, οὐδείς. τί οὖν ἡγοῦμαι φο-
βερόν; καὶ τί φυλάξασθαι δεῖν ὑμᾶς; ὅπως μὴ κοινὴν πρόφασιν καὶ κοινὸν ἔγκλημα ὁ μέλλων πόλεμος πρὸς ἅπαντας
λάβῃ. εἰ γὰρ ἀργεῖοι μὲν καὶ μεσσήνιοι καὶ μεγαλοπολῖται, καί τινες τῶν λοιπῶν πελοποννησίων, ὅσοι ταὐτὰ τούτοις
φρονοῦσιν, διὰ τὴν πρὸς λακεδαιμονίους ἡμῖν ἐπικηρυκείαν, ἀχθρῶς σχήσουσι, καὶ διὰ τὸ δοκεῖν ἐκδέχεσθαι τι τῶν ἐκείνοις
πεπραγμένων, θηβαῖοι δ᾽ ἔχουσι μὲν ὡς λέγουσιν ἀπεχθῶς, ἔτι δ᾽ ἐχθροτέρως σχήσουσιν, ὅτι τοὺς παρ᾽ ἐκείνων φυγάδας

+

σώζομεν· καὶ πάντα τρόπον τὴν δυσμένειαν ἐνδεικνύμεθ' αὐτοῖς· θετταλοὶ δ' ὅτι τοὺς φωκέων φυγάδας σώζομεν· φίλι-
ππος δ' ὅτι κωλύομεν αὐτὸν κοινωνεῖν τῆς ἀμφικτυονίας· φοβοῦμαι μὴ πάντες περὶ τῶν ἰδίων ἕκαστος ὀργιζόμενοι
κοινὸν ἐφ' ἡμᾶς ἀγάγωσι τὸν πόλεμον, τὰ τῶν ἀμφικτυόνων προστησάμενοι δόγματα. εἶτ' ἐπισπασθῶσιν ἕκαστοι
πέρα τοῦ συμφέροντος αὐτοῖς ἡμῖν πολεμῆσαι, ὥσπερ καὶ περὶ φωκέας. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι νῦν θηβαῖοι καὶ φί-
λιππος καὶ θετταλοί, οὐχὶ ταὐτὰ ἕκαστοι μάλιστα ἐσπουδακότες, ταὐτὰ πάντες ἔπραξαν· οἷον θηβαῖοι παρελθεῖν
καὶ λαβεῖν τὰς παρόδους οὐκ ἐδύναντο κωλῦσαι, οὐδέ γε τῶν αὐτοῖς πεπονημένων ὕστατον ἐλθόντα τὴν δόξαν ἔχειν
τὸν φίλιππον. νῦν γὰρ θηβαίοις πρὸς μὲν τὸ τὴν χώραν κεκομίσθαι κάλλιστα πέπρακται, πρὸς δὲ τιμὴν καὶ δόξαν
αἴσχιστα· εἰ γὰρ μὴ παρῆλθε φίλιππος, οὐδὲν ἂν αὐτοῖς ἐδόκει εἶναι. ταῦτα δ' οὐκ ἠβούλοντο, ἀλλὰ τῷ τὸν ὀρχομενὸν
καὶ κορώνειαν λαβεῖν ἐπιθυμεῖν, μὴ δύνασθαι δέ, πάντα ταῦθ' ὑπέμειναν. φιλίππου τοίνυν τινὲς μὲν δήπου
τολμῶσι λέγειν ὡς οὐκ ἐβούλετο θηβαίοις ὀρχομενὸν καὶ κορώνειαν παραδοῦναι, ἀλλ' ἠναγκάσθη. ἐγὼ δὲ τούτοις
μὲν ἐρρῶσθαι λέγω· ἐκεῖνο δ' οἶδ' ὅτι οὐ μᾶλλόν γε ταῦτ' ἔμελλεν αὐτῷ ἢ τὰς παρόδους λαβεῖν ἐβούλετο καὶ τὴν δόξαν
τοῦ πολέμου, τοῦ δοκεῖν δι' αὐτὸν κρίσιν εἰληφέναι, καὶ τὰ πύθια θεῖναι δι' αὐτοῦ· καὶ ταύτην ὡς μάλιστ' ἐγλίχετο.
θετταλοὶ δ' ἔτι· οὐδέτεροι ἐβούλοντο τούτων· οὔτε θηβαίους οὔτε τὸν φίλιππον μέγαν γενέσθαι· ταῦτα γὰρ πάντα
ἐφ' αὑτοὺς ἡγοῦντο εἶναι· τῆς πυλαίας δ' ἐπιθυμοῦντες καὶ τῶν ἐν δελφοῖς πλεονεκτημάτων δυοῖν κύριοι γενέσθαι· τῷ δὲ τούτων
τυχεῖν ἐφίεσθαι, ταῦτα συγκατέπραξαν. τοίνυν ἰδίων ἕνεχ' εὑρήσετε ἕκαστον πολλὰ προηγμένον, ὧν οὐδὲν ἐβούλετο πρᾶ-
ξαι. τοῦτο μέντοι τὸ ὑμῶν ὅτι τοιοῦτόν ἐστι, φυλακτέον ὑμῖν. τὰ κελευόμενα ἡμᾶς ἄρα δεῖ ποιεῖν ταῦτα, φοβουμένους;
καὶ σὺ ταῦτα κελεύεις; πολλοῦ γε καὶ δέω. ἀλλ' ὡς οὔτε πράξομεν οὐδὲν ἀνάξιον ἡμῶν αὐτῶν, οὔτ' ἔσται πόλεμος, νοῦν τε
δόξομεν πᾶσιν ἔχειν καὶ τὰ δίκαια λέγειν, τοῦτ' οἶμαι δεῖ ζητεῖν. πρὸς δὲ τοὺς θρασέως ὁτιοῦν οἰομένους ὑπομένειν δεῖν
καὶ μὴ προορωμένους τὸν πόλεμον ἐκεῖνα βούλομαι λογίσασθαι. ἡμεῖς θηβαίους ἐῶμεν ἔχειν ὠρωπόν· κἂν εἴ τις ἔροιθ'
ἡμᾶς, κελεύσας εἰπεῖν τἀληθῆ διὰ τί, ἵνα μὴ πολεμῶμεν φαίημεν ἄν. καὶ φιλίππῳ νυνὶ κατὰ τὰς συνθήκας ἀμφίπολιν
παρακεχωρήκαμεν, καὶ καρδιανοὺς ἐῶμεν ἔξω χερρονησιτῶν τῶν ἄλλων τετάχθαι, καὶ τὸν κᾶρα τὰς νήσους καταλαμβάνειν,
χίον, κῶ, καὶ ῥόδον, καὶ βυζαντίους κατάγειν τὰ πλοῖα, δηλονότι τὴν ἀπὸ τῆς εἰρήνης ἡσυχίαν πλειόνων ἀγαθῶν αἰτίαν
εἶναι νομίζοντες ἢ τὸ προσκρούειν καὶ φιλονεικεῖν περὶ τούτων. οὐκοῦν εὔηθες καὶ κομιδῇ σχέτλιον, πρὸς ἑκάστους
καθ' ἕνα οὕτω προσενηνεγμένους περὶ τῶν οἰκείων καὶ ἀναγκαιοτάτων πρὸς ἅπαντας περὶ τῆς ἐν δελφοῖς σκιᾶς νυνὶ πο-
λεμῆσαι:

ταν ὦ ἀθηναῖοι λόγοι γίγνωνται περὶ ὧν ὁ φίλιππος πράττει καὶ βιάζεται παρὰ τὴν εἰρήνην, ἀεὶ τοὺς ὑπὲρ ἡμῶν
λόγους καὶ δικαίους καὶ φιλανθρώπους ὁρῶ φαινομένους, καὶ λέγειν μὲν ἅπαντας ἀεὶ τὰ δέοντα δοκοῦντας τοὺς
κατηγοροῦντας φιλίππου, γίγνεται δ' οὐδὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν τῶν δεόντων, οὐδ' ὧν ἕνεκα ταῦτα ἀκούειν ἄξιον· ἀλλ' εἰς
τοῦτ' ἤδη προηγμένα τυγχάνει πάντα τὰ πράγματα τῇ πόλει, ὥσθ' ὅσῳ τις ἂν μᾶλλον καὶ φανερώτερον ἐξελέγχῃ
φίλιππον καὶ τὴν πρὸς ἡμᾶς εἰρήνην παραβαίνοντα καὶ πᾶσι τοῖς ἕλλησιν ἐπιβουλεύοντα, τοσούτῳ τὸ τί χρὴ
ποιεῖν συμβουλεῦσαι χαλεπώτερον εἶναι. αἴτιον δὲ τούτου, ὅτι πάντες, ὦ ἀθηναῖοι, τοὺς πλεονεκτεῖν ζητοῦντας
ἔργῳ κωλύειν καὶ πράξεσιν, οὐχὶ λόγοις δέον, πρῶτον μὲν ἡμεῖς οἱ παριόντες τούτων μὲν ἀφέσταμεν καὶ γράφειν καὶ
συμβουλεύειν, τὴν πρὸς ὑμᾶς ἀπέχθειαν ὀκνοῦντες, οἷα ποιεῖ δ' ὡς δεινὰ καὶ χαλεπὰ ταῦτα διεξερχόμεθα.
ἔπειθ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι, ὡς μὲν ἂν εἴποιτε δικαίους λόγους καὶ λέγοντος ἄλλου συνείητε, ἄμεινον φιλίππου παρε-
σκεύασθε, ὡς δὲ κωλύσετε τὸν ἐκεῖνον πράττειν ταῦτα ἐφ' ὧν ἐστι νῦν, παντελῶς ἀργῶς ἔχετε. συμβαίνει δὴ πρᾶγμα
ἀναγκαῖον οἶμαι καὶ ἴσως εἰκός· ἐν οἷς ἑκάτεροι διατρίβετε καὶ περὶ ἃ σπουδάζετε, ταῦτ' ἄμεινον ἑκατέροις ἔχειν,
ἐκείνῳ μὲν αἱ πράξεις, ὑμῖν δ' οἱ λόγοι. εἰ μὲν οὖν καὶ νῦν λέγειν δικαιότερα ὑμῖν ἐξαρκεῖ, ῥᾴδιον, καὶ πόνος οὐδεὶς
πρόσεστι τῷ πράγματι· εἰ δ' ὅπως τὰ παρόντα ἐπανορθωθήσεται δεῖ σκοπεῖν καὶ μὴ προελθόντα ἔτι πορρω-
τέρω λήσει πάντας, μηδ' ἐπιστήσεται μέγεθος δυνάμεως πρὸς ἣν οὐδ' ἀνταραῖ δυνησόμεθα, οὐχ ὁ αὐτὸς τρόπος
ὅσπερ καὶ πρότερον τοῦ βουλεύεσθαι, ἀλλὰ τοῖς λέγουσιν ἅπασι καὶ τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν τὰ βέλτιστα καὶ τὰ σώσοντα
ἀντὶ τῶν ῥᾳδίων καὶ ἡδίστων προαιρετέον. πρῶτον μὲν, εἴ τις, ὦ ἀθηναῖοι, θαρρεῖ ὁρῶν ἡλίκος ἤδη καὶ ὅσων κύριός ἐστι
φίλιππος, καὶ μηδένα οἴεται κίνδυνον φέρειν τοῦτο τῇ πόλει, μηδ' ἐφ' ὑμᾶς ταῦτα πάντα παρασκευάζεσθαι, θαυ-
μάζω· καὶ δεηθῆναι πάντων ὁμοίως ὑμῶν βούλομαι τοὺς λογισμοὺς ἀκοῦσαί μου διὰ βραχέων, δι' οὓς τἀναντία ἐμοὶ πα-
ρέστηκε προσδοκᾶν καὶ δι' ὧν ἐχθρὸν ἡγοῦμαι φίλιππον· ἵν' ἐὰν μὲν ἐγὼ δοκῶ βέλτιον τῶν ἄλλων προορᾶν, ἐμοὶ πει-
σθῆτε, ἂν δ' οἱ θαρροῦντες καὶ πεπιστευκότες αὐτῷ, τούτοις προσθῆσθε. ἐγὼ τοίνυν, ὦ ἀθηναῖοι, λογίζομαι, τίνων
ὁ φίλιππος κύριος πρῶτον μετὰ τὴν εἰρήνην κατέστη· πυλῶν καὶ τῶν ἐν φωκεῦσι πραγμάτων. τί οὖν; πῶς τούτοις ἐχρήσατο;
ἃ θηβαίοις συμφέρει, καὶ οὐχ ἃ τῇ πόλει, πράττειν προείλετο. τί δήποτε; ὅτι πρὸς πλεονεξίαν, οἶμαι, καὶ τὸ πάν-
θ' ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι τοὺς λογισμοὺς ἐξετάζων, καὶ οὐ πρὸς εἰρήνην οὐδ' ἡσυχίαν οὐδὲ δίκαιον οὐδέν, οἶδε
τοῦτ' ὀρθῶς, ὅτι τῇ μὲν ἡμετέρᾳ πόλει καὶ τοῖς ἤθεσι τοῖς ἡμετέροις οὐδὲν ἂν ἐνδείξαιτο τοιοῦτον οὐδὲ ποιήσαι
ὅ τι πεισθέντες ὑμεῖς τῆς ἰδίας ἕνεκ' ὠφελείας τῶν ἄλλων τινὰς ἑλλήνων ἐκείνῳ [1] τῷ πράγματι φεύγοντες,

+

[1] προέσθαι, ἀλλὰ καὶ τοῦ δικαίου λόγον ποιούμενοι, καὶ τὴν προσοῦσαν ἀδοξίαν

Καὶ ταῦτα ἃ προσήκει προορώμενοι· ὁμοίως ἀνθίστασθαι· ἄν τι τοιοῦτον ἐπιχειρῇ πράττειν· ὥσπερ ἂν εἰ πο-
λεμοῦντες τύχοιτε. Τοὺς δὲ Θηβαίους ἡγεῖτο ὅπερ συνέβη, ἀντὶ τῶν αὐτοῖς γιγνομένων, τὰ λοιπὰ ἐάσειν ὅπως βούλεται πρά-
ττειν αὐτόν, καὶ οὐχ ὅπως ἀντιπράξειν καὶ διακωλύσειν, ἀλλὰ καὶ συστρατεύσειν ἂν αὐτοὺς κελεύῃ. Καὶ νῦν τοὺς
Μεσσηνίους καὶ τοὺς Ἀργείους ταὐτὰ ὑπειληφὼς εὖ ποιεῖ. ὃ καὶ μέγιστόν ἐστι καθ' ὑμῶν ἐγκώμιον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. κέκρισθε γὰρ
ἐκ τούτων τῶν ἔργων, μόνοι τῶν ἁπάντων μηδενὸς ἂν κέρδους, τὰ κοινὰ δίκαια τῶν Ἑλλήνων προέσθαι· μηδ' ἀντα-
λλάξασθαι μηδεμιᾶς χάριτος μηδ' ὠφελείας τὴν εἰς τοὺς Ἕλληνας εὔνοιαν. Καὶ ταῦτ' εἰκότως καὶ περὶ ὑμῶν ὑπείληφε.
καὶ κατ' Ἀργείων καὶ Θηβαίων ὡς ἐναντίως, οὐ μόνον εἰς τὰ παρόντα ὁρῶν, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸ τούτων λογιζόμενος. εὑρίσκει γὰρ
οἶμαι καὶ ἀκούει τοὺς μὲν ὑμετέρους προγόνους, ἐξὸν αὐτοῖς τῶν λοιπῶν ἄρχειν Ἑλλήνων, ὥστε αὐτοὺς ὑπακούειν βασιλεῖ,
οὐ μόνον οὐκ ἀνασχομένους τὸν λόγον τοῦτον, ἡνίκ' ἦλθεν Ἀλέξανδρος ὁ τούτων πρόγονος περὶ τούτων κῆρυξ, ἀλλὰ τὴν πόλιν
ἐκλιπεῖν προελομένους, καὶ παθεῖν ὁτιοῦν ὑπομείναντας, καὶ μετὰ ταῦτα πράξαντας ταῦθ' ἃ πάντες ἀεὶ
γλίχονται λέγειν, ἀξίως δ' οὐδεὶς εἰπεῖν δεδύνηται· διόπερ κἀγὼ παραλείψω δικαίως. ἔστι γὰρ μείζω τἀκείνων ἔργα
ἢ ὡς τῷ λόγῳ τις ἂν εἴποι. τοὺς δὲ Θηβαίων καὶ Ἀργείων προγόνους, τοὺς μὲν συστρατεύσαντας τῷ βαρβάρῳ, τοὺς δ' οὐκ ἐναντι-
ωθέντας. οἶδεν οὖν ἀμφοτέρους ἴδια τὰ λυσιτελοῦντα ἀγαπήσοντας, οὐχ ὅτι συνοίσει κοινῇ τοῖς Ἕλλησι σκεψομένους.
ἡγεῖτ' οὖν, εἰ μὲν ὑμᾶς ἕλοιτο φίλους, ἐπὶ τοῖς δικαίοις αἱρήσεσθαι· εἰ δ' ἐκείνοις προσθεῖτο, συνεργοὺς ἕξειν τῆς αὑτοῦ
πλεονεξίας. διὰ ταῦτα ἐκείνους ἀνθ' ὑμῶν, καὶ τότε καὶ νῦν αἱρεῖται. οὐ γὰρ δὴ τριήρεις γε ὁρᾷ πλείους αὐτοῖς
ἢ ὑμῖν οὔσας· οὐδ' ἐν τῇ μεσογείᾳ τιν' ἀρχὴν εὕρηκε, τῆς δ' ἐπὶ τῇ θαλάττῃ καὶ τῶν ἐμπορίων ἀφέστηκεν. οὐδ' ἀμνη-
μονεῖ τοὺς λόγους οὐδὲ τὰς ὑποσχέσεις ἐφ' αἷς τῆς εἰρήνης ἔτυχεν. ἀλλὰ νὴ Δί' εἴποι τις ἂν ὡς πάντα ταῦτα
εἰδώς, οὐ πλεονεξίας ἕνεκεν, οὐδ' ὧν ἐγὼ κατηγορῶ τότε ταῦτ' ἔπραξεν, ἀλλὰ τῷ δικαιότερα τοὺς
Θηβαίους ἢ ὑμᾶς, ἀλλὰ τοῦτον καὶ μόνον πάντων τῶν λόγων οὐκ ἔνεστιν αὐτῷ νῦν εἰπεῖν. ὁ γὰρ Μεσσήνην Λακεδαιμονί-
ους ἀφιέναι κελεύων, πῶς ἂν Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν τότε Θηβαίοις παραδούς, τῷ δίκαια νομίζειν ταῦτ' εἶναι πε-
ποιηκέναι σκήψαιτο; ἀλλὰ νὴ Δί' ἐβιάσθη· τοῦτο γάρ ἐσθ' ὑπόλοιπον· καὶ παρὰ γνώμην τῶν Θετταλῶν ἱππέων καὶ τῶν Θηβαίων
ὁπλιτῶν ἐν μέσῳ ληφθεὶς συνεχώρησε ταῦτα. καλῶς. οὐκοῦν φασὶ μὲν μέλλειν πρὸς Θηβαίους αὐτὸν ὑπόπτως
ἔχειν. καὶ λογοποιοῦσι περιιόντες τινὲς ὡς Ἐλάτειαν τειχιεῖ. ὁ δὲ ταῦτα μὲν μέλλει καὶ μελλήσει ὡς ἐγὼ κρίνω. τοῖς
Μεσσηνίοις δὲ καὶ τοῖς Ἀργείοις ἐπὶ τοὺς Λακεδαιμονίους συμβάλλειν οὐ μέλλει. ἀλλὰ καὶ ξένους εἰσπέμπει καὶ χρήματα
ἀποστέλλει· καὶ δύναμιν μεγάλην ἔχων αὐτός ἐστι προσδόκιμος. τοὺς μὲν ὄντας ἐχθροὺς Θηβαίων Λακεδαιμονίους
ἀναιρεῖ· οὓς δ' ἀπώλεσεν αὐτὸς πρότερον Φωκέας, νῦν σῴζει; καὶ τίς ἂν ταῦτα πιστεύσειεν; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδ' ἂν ἡ-
γοῦμαι Φίλιππον, οὔτ' εἰ τὰ πρῶτα βιασθεὶς ἄκων ἔπραξεν, οὔτ' εἰ νῦν ἀπεγίγνωσκε Θηβαίους, τοῖς ἐκείνων
ἐχθροῖς συνεχῶς ἐναντιοῦσθαι· ἀλλ' ἀφ' ὧν νῦν ποιεῖ, κἀκεῖνα ἐκ προαιρέσεως δῆλός ἐστι ποιήσας. ἐκ πάντων δ'
ἄν τις ὀρθῶς θεωρῇ, πάντα πραγματεύεται συντάττων ἐπὶ τὴν πόλιν. καὶ τοῦτ' ἐξ ἀνάγκης τρόπον τιν' αὐτῷ
νῦν γε δὴ συμβαίνει. λογίζεσθε γάρ· ἄρχειν βούλεται· τούτου δ' ἀνταγωνιστὰς μόνους ὑπείληφεν ὑμᾶς. ἀδικεῖ πολὺν
ἤδη χρόνον. καὶ τοῦτ' αὐτὸς ἄριστα σύνοιδεν αὑτῷ· οἷς γὰρ οὖσιν ὑμετέροις ἔχει χρῆσθαι, τούτοις πάντα τἄλλ' ἀσφαλῶς
κέκτηται. εἰ γὰρ Ἀμφίπολιν καὶ Ποτείδαιαν προεῖτο, οὐδ' ἂν οἴκοι μένειν βεβαίως ἡγεῖτο. ἀμφότερα οὖν οἶδε,
καὶ αὑτὸν ὑμῖν ἐπιβουλεύοντα καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους. εὖ φρονεῖν δ' ὑμᾶς ὑπολαμβάνων, δικαίως αὐτὸν
μισεῖν νομίζει, καὶ παροξύνεται, πείσεσθαί τι προσδοκῶν ἂν καιρὸν λάβητε, ἐὰν μὴ φθάσῃ ποιήσας
πρότερος. διὰ ταῦτα ἐγρήγορεν, ἐφέστηκεν ἐπὶ τῇ πόλει, θεραπεύει τινὰς Θηβαίους, καὶ Πελοποννησίων τοὺς ταὐτὰ
βουλομένους τούτοις, οὓς διὰ μὲν πλεονεξίαν τὰ παρόντα ἀγαπήσειν οἴεται, διὰ δὲ σκαιότητα τρόπων, τῶν μετὰ
ταῦτ' οὐδὲν προόψεσθαι. καίτοι σωφρονοῦσί γε καὶ μετρίως ἐναργῆ παραδείγματα ἔστιν ἰδεῖν, ἃ καὶ πρὸς Μεσσηνίους
καὶ πρὸς Ἀργείους ἔμοιγ' εἰπεῖν συνέβη, βέλτιον δ' ἴσως καὶ πρὸς ὑμᾶς ἐστιν εἰρῆσθαι. πῶς γὰρ οἴεσθ' ἔφην ὦ ἄνδρες
Μεσσήνιοι, δυσχερῶς ἀκούειν Ὀλυνθίους, εἴ τις λέγοι τι κατὰ Φιλίππου, κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους, ὅτ' Ἀνθεμοῦντα μὲν
αὐτοῖς ἀφίει, ἧς πάντες οἱ πρότερον Μακεδονίας βασιλεῖς ἀντεποιοῦντο, Ποτείδαιαν δ' ἐδίδου, τοὺς Ἀθηναίων ἀ-
ποίκους ἐκβάλλων· καὶ τὴν μὲν ἔχθραν τὴν πρὸς ἡμᾶς αὐτὸς ἀνῄρητο, τὴν χώραν δ' ἐκείνοις ἐδεδώκει καρποῦσθαι;
ἆρα προσδοκᾶν αὐτοὺς τοιαῦτα πείσεσθαι, ἢ λέγοντος ἄν τινος πιστεῦσαι, οὐκ οἴεσθε; ἀλλ' ὅμως ἔφην ἐγώ, μικρὸν
χρόνον τὴν ἀλλοτρίαν καρπωσάμενοι, πολὺν τῆς αὑτῶν ὑπ' ἐκείνου στέρονται, αἰσχρῶς ἐκπεσόντες· οὐ κρατηθέντες
μόνον, ἀλλὰ καὶ προδοθέντες ὑπ' ἀλλήλων καὶ πραθέντες. οὐ γὰρ ἀσφαλεῖς ταῖς πολιτείαις αἱ πρὸς τοὺς τυράννους
αὗται λίαν ὁμιλίαι. Τί δ' οἱ Θετταλοί; ἆρ' οἴεσθ' ἔφην, ὅτ' αὐτοῖς τοὺς τυράννους ἐξέβαλλε, καὶ πάλιν Νίκαιαν καὶ Μαγνησίαν
ἐδίδου, προσδοκᾶν τὴν καθεστῶσαν νῦν δεκαδαρχίαν ἔσεσθαι παρ' αὐτοῖς; ἢ τὸν τὴν πυλαίαν ἀποδόντα, τοῦτον
τὰς ἰδίας αὐτῶν προσόδους παραιρήσεσθαι; οὐκ ἔστι ταῦτα. ἀλλὰ μὴν γέγονε ταῦτα καὶ πᾶσιν ἔστιν εἰδέναι. ὑμεῖς
δ' ἔφην ἐγώ, διδόντα μὲν καὶ ὑπισχνούμενον θεωρεῖτε Φίλιππον, ἐξηπατηκότα δ' ἤδη καὶ παρακεκρουμένον
ἀπεύξασθε, εἰ σωφρονεῖτε δή, ἰδεῖν. ἔστι τοίνυν νὴ Δί' ἔφην ἐγώ, παντοδαπὰ εὑρημένα ταῖς πόλεσι πρὸς φυλακὴν καὶ σωτη-
ρίαν οἷον χαρακώματα καὶ τείχη καὶ τάφροι καὶ τἄλλα ὅσα τοιαῦτα. καὶ ταῦτα μέν ἐστιν ἅπαντα χειροποίητα, καὶ δα-

πάνυ γε πολλῆς προσδεῖται. ἓν δέ τι κοινὸν ἡ φύσις τῶν εὖ φρονούντων ἐν αὑτῇ κέκτηται φυλακτήριον, ὃ πᾶσι μέν ἐστιν ἀγαθὸν καὶ σωτήριον, μάλιστα δὲ τοῖς πλήθεσι πρὸς τοὺς τυράννους. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ἀπιστία. ταύτην φυλάττετε, ταύτης ἀντέχεσθε· ἂν ταύτην σῴζητε, οὐδὲν μὴ δεινὸν πάθητε. τί ζητεῖτε; ἔφην. ἐλευθερίαν; εἶτ' οὐχ ὁρᾶτε Φίλιππον ἀλλοτριωτάτας ταύτῃ καὶ τὰς προσηγορίας ἔχοντα; βασιλεὺς γὰρ καὶ τύραννος ἅπας ἐχθρὸς ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐναντίος. οὐ φυλάξεσθ' ἔφην ὅπως μὴ πολέμου ζητοῦντες ἀπαλλαγῆναι δεσπότην εὕρητε; ταῦτ' ἀκούσαντες ἐκεῖνοι καὶ θορυβοῦντες ὡς ὀρθῶς λέγεται, καὶ πολλοὺς ἑτέρους λόγους καὶ παρὰ τῶν πρέσβεων καὶ παρόντος ἐμοῦ καὶ πάλιν ὕστερον, ὡς ἔοικεν, οὐδὲν μᾶλλον ἀποσχήσονται τῆς Φιλίππου φιλίας οὐδ' ὧν ἐπαγγέλλεται. καὶ οὐ τοῦτ' ἔστιν ἄτοπον, εἰ Μεσσήνιοι καὶ Πελοποννησίων τινὲς παρ' ἃ τῷ λογισμῷ βέλτισθ' ὁρῶσι πράξουσιν· ἀλλ' ὑμεῖς οἱ καὶ συνιέντες αὐτοὶ καὶ τῶν λεγόντων ἀκούοντες ἡμῶν ὡς ἐπιβουλεύεσθε, ὡς περιστοιχίζεσθε, ἐκ τοῦ μηδὲν ἤδη ποιεῖν λήσεσθ', ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, πάνθ' ὑπομείναντες· οὕτως ἡ παραυτίκα ἡδονὴ καὶ ῥᾳστώνη μεῖζον ἰσχύει τοῦ ποθ' ὕστερον συνοίσειν μέλλοντος. περὶ μὲν δὴ τῶν ὑμῖν πρακτέων καθ' ὑμᾶς αὐτοὺς ὕστερον βουλεύσεσθε, ἂν σωφρονῆτε· ἃ δὲ νῦν ἀποκρινάμενοι τὰ δέοντ' ἂν εἴητ' ἐψηφισμένοι, ταῦτ' ἤδη λέξω. ἦν μὲν οὖν δίκαιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς ἐνεγκόντας τὰς ὑποσχέσεις ἐφ' αἷς ἐπείσθητε ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην, καλεῖν· οὔτε γὰρ αὐτὸς ἄν ποτε ὑπέμεινα πρεσβεύειν, οὔτ' ἂν ὑμεῖς οἶδ' ὅτι ἐπαύσασθε πολεμοῦντες, εἰ τοιαῦτα πράξειν τυχόντα εἰρήνης Φίλιππον ᾤεσθε· ἀλλ' ἦν πολὺ τούτων ἀφεστηκότα τὰ τότε λεγόμενα. καὶ πάλιν γ' ἑτέρους καλεῖν. τίνας; τοὺς ὅτ' ἐγὼ γεγονυίας ἤδη τῆς εἰρήνης ἀπὸ τῆς ὑστέρας ἥκων πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους, αἰσθόμενος φενακιζομένην τὴν πόλιν, προὔλεγον καὶ διεμαρτυρόμην καὶ οὐκ εἴων προέσθαι Πύλας οὐδὲ Φωκέας, λέγοντας ὡς ἐγὼ μὲν ὕδωρ πίνων εἰκότως δύστροπος καὶ δύσκολός εἰμί τις ἄνθρωπος, Φίλιππος δ', ἅπερ εὔξαισθ' ἂν ὑμεῖς, ἐὰν παρέλθῃ, πράξει, καὶ Θεσπιὰς μὲν καὶ Πλαταιὰς τειχιεῖ, Θηβαίους δὲ παύσει τῆς ὕβρεως, Χερρόνησον δὲ τοῖς αὑτοῦ τελέσι διορύξει, Εὔβοιαν δὲ καὶ τὸν Ὠρωπὸν ἀντ' Ἀμφιπόλεως ὑμῖν ἀποδώσει. ταῦτα γὰρ ἅπαντ' ἐπὶ τοῦ βήματος ἐνταῦθα μνημονεύετ' οἶδ' ὅτι ῥηθέντα, καίπερ ὄντες οὐ δεινοὶ τοὺς ἀδικοῦντας μεμνῆσθαι. καὶ τὸ πάντων αἴσχιστον, καὶ τοῖς ἐκγόνοις πρὸς τὰς ἐλπίδας τὴν αὐτὴν εἰρήνην ταύτην εἶναι ἐψηφίσασθε· οὕτω τελέως ὑπήχθητε. τί δὴ ταῦτα νῦν λέγω καὶ τούτους καλεῖν φημὶ δεῖν; ἐγὼ νὴ τοὺς θεοὺς τἀληθῆ μετὰ παρρησίας ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι. οὐχ ἵν' εἰς λοιδορίαν ἐμπεσὼν ἐμαυτῷ μὲν ἐξ ἴσου λόγον παρ' ὑμῖν ποιήσω, τοῖς δ' ἐμοὶ προσκρούσασιν ἐξ ἀρχῆς καινὴν παράσχω πρόφασιν τοῦ πάλιν τι λαβεῖν παρὰ Φιλίππου, οὐδ' ἵνα τὴν ἄλλως ἀδολεσχῶ. ἀλλ' οἶμαί ποθ' ὑμᾶς λυπήσειν ἃ Φίλιππος πράττει μᾶλλον ἢ τὰ νυνί· τὸ γὰρ πρᾶγμα ὁρῶ προβαῖνον, καὶ οὐχὶ βουλοίμην μὲν ἂν εἰκάζειν ὀρθῶς, φοβοῦμαι δὲ μὴ λίαν ἐγγὺς ᾖ τοῦτ' ἤδη. ὅταν οὖν μηκέθ' ὑμῖν ἀμελεῖν ἐξουσία γίγνηται τῶν συμβαινόντων, μηδ' ἀκούηθ' ὅτι ταῦτ' ἐφ' ὑμᾶς ἐστιν ἐμοῦ μηδὲ τοῦ δεῖνος, ἀλλ' αὐτοὶ πάντες ὁρᾶτε καὶ εὖ εἰδῆτε, ὀργίλους καὶ τραχεῖς ὑμᾶς ἔσεσθαι νομίζω. φοβοῦμαι δὴ μὴ τῶν πρέσβεων σεσιωπηκότων, ἐφ' οἷς αὑτοῖς συνίσασι δεδωροδοκηκόσι, τοῖς ἐπανορθοῦν τι πειρωμένοις τῶν διὰ τούτους ἀπολωλότων τῇ παρ' ὑμῶν ὀργῇ περιπεσεῖν συμβῇ· ὁρῶ γὰρ ὡς τὰ πολλὰ ἐνίους οὐκ εἰς τοὺς αἰτίους ἀλλ' εἰς τοὺς ὑπὸ χεῖρα μάλιστα τὴν ὀργὴν ἀφιέντας. ἕως οὖν ἔτι μέλλει καὶ συνίσταται τὰ πράγματα καὶ κατακούομεν ἀλλήλων, ἕκαστον ὑμῶν καίπερ ἀκριβῶς εἰδότα ὅμως ἐπαναμνῆσαι βούλομαι, τίς ὁ Φωκέας πείσας καὶ Πύλας ποιήσας προέσθαι, ὧν καταστὰς ἐκεῖνος κύριος τῆς ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν ὁδοῦ καὶ τῆς εἰς Πελοπόννησον κύριος γέγονε, καὶ πεποίηχ' ὑμῖν μὴ περὶ τῶν δικαίων μηδ' ὑπὲρ τῶν ἔξω πραγμάτων εἶναι τὴν βουλήν, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐν τῇ χώρᾳ καὶ τοῦ πρὸς τὴν Ἀττικὴν πολέμου, ὃς λυπήσει μὲν ἕκαστον, ἐπειδὰν παρῇ, γέγονε δ' ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ. εἰ γὰρ μὴ παρεκρούσθητε τόθ' ὑμεῖς, οὐδὲν ἂν ἦν τῇ πόλει πρᾶγμα· οὔτε γὰρ ναυσὶ δήπου κρατήσας εἰς τὴν Ἀττικὴν ἦλθεν ἄν ποτε στόλῳ Φίλιππος, οὔτε πεζῇ βαδίζων ὑπὲρ τὰς Πύλας καὶ Φωκέας, ἀλλ' ἢ τὰ δίκαι' ἂν ἐποίει καὶ τὴν εἰρήνην ἄγων ἡσυχίαν εἶχεν, ἢ παραχρῆμ' ἂν ἦν ἐν ὁμοίῳ πολέμῳ δι' ὃν τότε τῆς εἰρήνης ἐπεθύμησε. ταῦτ' οὖν, ὡς μὲν ὑπομνῆσαι, νῦν ἱκανῶς εἴρηται, ὡς δ' ἂν ἐξετασθείη μάλιστ' ἀκριβῶς, μὴ γένοιτο, ὦ πάντες θεοί· οὐδένα γὰρ βουλοίμην ἂν ἔγωγε, οὐδ' εἰ δίκαιός ἐστ' ἀπολωλέναι, μετὰ τοῦ πάντων κινδύνου καὶ τῆς ζημίας δίκην ὑποσχεῖν. +

Ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐκ ἔστιν ὅπως αἱ αἰτίαι ἃς Φίλιππος αἰτιᾶται τοὺς ὑπὲρ τῶν δικαίων πρὸς ὑμᾶς λέγοντας κωλύσουσι συμβούλους ὑμᾶς γίγνεσθαι ὑπὲρ τῶν ὑμῖν συμφερόντων· δεινὸν γὰρ ἂν εἴη τὴν ἀπὸ τοῦ βήματος παρρησίαν ὑπὸ τῶν παρ' ἐκείνου πεμπομένων ἐπιστολῶν ἀνελεῖν. ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βούλομαι πρῶτον μὲν περὶ ὧν Φίλιππος ἐπέσταλκε περὶ τούτων διεξελθεῖν, ὕστερον δὲ περὶ ὧν οἱ πρέσβεις λέγουσι καὶ ἡμεῖς λέξομεν. Φίλιππος γὰρ ἄρχεται μὲν περὶ Ἁλοννήσου λέγειν, ὡς ὑμῖν δίδωσιν ἑαυτοῦ οὖσαν, ἀπαιτεῖν δ' οὔ φησιν ὑμᾶς δικαίως αὐτήν· οὔτε γὰρ ὑμετέραν οὖσαν οὔτε λαβεῖν οὔτε νῦν ἔχειν, ἀλλ' αὐτὸς λῃστὰς ἀφελόμενος κατασχεῖν καὶ προσήκειν αὐτὴν ἑαυτοῦ εἶναι. τοῦτον δὲ τὸν λόγον ὡς οὐκ ἐστὶ δίκαιος χαλεπὸν οὐκ ἔστιν αὐτοῦ ἀφελέσθαι· ἅπαντες γὰρ οἱ λῃσταὶ τοὺς ἀλλοτρίους τόπους καταλαμβάνοντες καὶ τούτους ὀχυροὺς ποιούμενοι ἐντεῦθεν τοὺς ἄλλους κακῶς ποιοῦσιν. ὁ δὴ τοὺς λῃστὰς τιμωρησάμενος καὶ κρατήσας οὐκ ἂν δήπου εὐλόγως λέγοι ὡς ἃ ἐκεῖνοι ἀδίκως ἀλλότρια εἶχον, ταῦτ' αὐτοῦ γίγνεται. εἰ γὰρ ταῦτα συγ-

χωρίς τῶν ... τί κωλύει καὶ εἴ τινα τῆς Ἀττικῆς λῃσταὶ τόπον καταλάβοιεν ἢ Λήμνου ἢ Ἴμβρου ἢ Σκύρου, καί τινες
τούτους τοὺς λῃστὰς ἐκκόψαιεν, εὐθὺς τὸν τόπον ἐν ᾧ ἦσαν οἱ λῃσταὶ τὸν ὄντα ἡμέτερον, τῶν τιμωρησαμένων
τοὺς λῃστὰς γίνεσθαι· Φίλιππος δ' οὐκ ἀγνοεῖ ταῦτα οὐ δίκαια λέγων· ἀλλ' εἰ καί τις ἄλλος ἐπιστάμενος, παρακρούσεσθαι
οἴεται ὑμᾶς οἴεται ὑπὸ τῶν ἐνθάδε διοικήσειν μελλόντων ὡς ἂν αὐτὸς ἐκεῖνος βούληται, καὶ πρὶν ὑποσχομένων
ὑμῖν πραττόντων. ἀλλὰ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο ἀγνοεῖ, ἐξ οὗ ἀμφοτέρων τῶν ὀνομάτων, ὁποτέρῳ ἂν χρήσηται,
ὑμεῖς ἕξετε τὴν νῆσον, ἐάν τε λάβητε, ἐάν τε ἀπολάβητε. τί οὖν αὐτῷ διαφέρει μὴ τῷ δικαίῳ ὀνόματι
χρησάμενον ἀποδοῦναι ὑμῖν, ἀλλὰ δωρεὰν δεδωκέναι τῷ ἀδίκῳ; οὐχ ἵνα εὐεργέτημά τι λογίσηται πρὸς
ὑμᾶς· γελοῖον γὰρ ἂν εἴη τοῦτο τὸ εὐεργέτημα· ἀλλ' ἵνα ἐνδείξηται τοῖς ἅπασι τοῖς Ἕλλησιν, ὅτι Ἀθηναῖοι τὰ
ἐν τῇ θαλάττῃ χωρία ἀγαπῶσι παρὰ τοῦ Μακεδόνος λαμβάνοντες. τοῦτο δ' ὑμῖν οὐ ποιητέον ἐστίν, ὦ Ἀθηναῖοι.
ὅταν δὲ λέγῃ περὶ τούτου ὡς ἐθέλει δίκας δοῦναι, οὐδὲν ἄλλο ἢ χλευάζει ὑμᾶς, πρῶτον μὲν ἀξιῶν Ἀθηναίους
ὄντας πρὸς τὸν ἐκ Πέλλης ὁρμώμενον περὶ τῶν νήσων δικάζεσθαι, πότερα ὑμέτεραι ἢ ἐκείνου εἰσίν. ὁπότε γὰρ ἡ
δύναμις ἡ ὑμετέρα ἡ ἐλευθερώσασα τοὺς Ἕλληνας μὴ δύναται ὑμῖν τὰ ἐν τῇ θαλάττῃ χωρία διασώζειν, οἱ δὲ δικασταί,
οἷς ἂν ἐπιτρέψητε, οἱ κύριοι τῆς ψήφου, ταῦθ' ὑμῖν σώσουσιν, ἐὰν μὴ Φίλιππος αὐτοὺς πρίηται; πῶς οὐχ ὑμεῖς
ὁμολογουμένως, ὅταν ταῦτα διαπράττησθε, τὰ ἐν τῇ ἠπείρῳ πάντ' ἀφεστήκατε, καὶ ἐπιδείκνυτε πᾶσιν
ἀνθρώποις ὅτι οὐδὲν ἐφ' ἑνὸς ὧν αὐτοὶ διαγωνιεῖσθε, εἴ γε περὶ τῶν ἐν τῇ θαλάττῃ φασὶ μὴ διαγωνιεῖσθε
ἀλλὰ διαδικάσεσθε; ἔτι περὶ συμβόλων φησὶ πεπομφέναι πρὸς ὑμᾶς τοὺς ποιησομένους. ταῦτα δὲ κύρια ἔσεσθαι,
οὐκ ἐπειδὰν ἐν τῷ δικαστηρίῳ τῷ παρ' ὑμῖν κυρωθῇ, ὥσπερ ὁ νόμος κελεύει, ἀλλ' ἐπειδὰν ὡς αὑτὸν ἐπανενεχθῇ, ἔφεσιν
ποιούμενος τῆς ὑμετέρας γνώσεως ὡς αὑτόν. βούλεται γὰρ ὑμῶν τοῦτο προλαβεῖν καὶ ὁμολογούμενον ἐν τοῖς
συμβόλοις καταστῆσαι, ὅτι τὰ περὶ Ποτίδαιαν γεγενημένα ἀδικήματα οὐδ' ἐγκαλεῖτε αὐτῷ ὡς ἀδικοῦντι, ἀλλὰ βεβαιοῦτε
ὅτι δικαίως αὐτὴν ἐκεῖνος λαβὼν καὶ κέκτηται. καίτοι Ἀθηναῖοι ἐν Ποτιδαίᾳ κατοικοῦντες, οὐ κοινοῦ τότε ὄντος
πολέμου πρὸς Φίλιππον, ἀλλὰ συμμαχίας καὶ ὅρκων ὀμωμοσμένων, οὓς Φίλιππος τοῖς οἰκοῦσιν ἐν Ποτιδαίᾳ ὤμοσεν,
ἀφῃρέθησαν ὑπ' αὐτοῦ τὰ κτήματα. ταῦτα δὴ βούλεται τὰ ἀδικήματα παντάπασι παρ' ὑμῶν βεβαιώσασθαι, ὅτι οὐκ
ἐγκαλεῖτε αὐτῷ οὐδ' ἡγεῖσθε ἀδικεῖσθαι. ὅτι δ' οὐδὲν συμβόλων δέονται Μακεδόνες πρὸς Ἀθηναίους, ὁ παρεληλυθὼς
χρόνος τεκμήριον γενέσθω· οὔτε γὰρ Ἀμύντας ὁ πατὴρ Φιλίππου οὔτε οἱ ἄλλοι βασιλεῖς οὐδεπώποτε
σύμβολα ἐποιήσαντο πρὸς τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν. καίτοι πλείους γε ἐπιμιξίαι τότε πρὸς ἀλλήλους
ἦσαν ἢ νῦν εἰσιν· ἡ μὲν γὰρ Μακεδονία ὑφ' ἡμῖν ἦν καὶ φόρους ἡμῖν ἔφερε, καὶ τοῖς ἐμπορίοις τότε μᾶλλον ἢ νῦν ἡμεῖς τε τοῖς
ἐκεῖ κἀκεῖνοι τοῖς παρ' ἡμῖν ἐχρῶντο, καὶ ἐμπορικαὶ δίκαι οὐκ ἦσαν ὥσπερ νῦν ἀκριβεῖς, αἳ κατὰ μῆνα ποιοῦσι
μηδὲν δεῖσθαι συμβόλων τοὺς οὕτω πολὺ ἀλλήλων ἀπέχοντας. ἀλλ' ὅμως οὐδενὸς τοιούτου τότε ὄντος, οὐκ ἐλυσιτέλει
σύμβολα ποιησαμένους οὔτ' ἐκ Μακεδονίας πλεῖν Ἀθήναζε δίκας ληψομένους, οὔθ' ἡμῖν εἰς Μακεδονίαν· ἀλλ'
ἡμεῖς τε τοῖς ἐκεῖ νομίμοις, ἐκεῖνοί τε τοῖς παρ' ἡμῖν τὰς δίκας ἐλάμβανον. μὴ οὖν ἀγνοεῖτε ὅτι τὰ σύμβολα
ταῦτα γίγνεται εἰς ὑποδοχὴν τοῦ μὴ ἀμφισβητῆσαι ὑμᾶς ἔτι περὶ Ποτιδαίας. περὶ δὲ τῶν λῃστῶν δίκαιον
φησὶν εἶναι κοινῇ φυλάττειν τοὺς ἐν τῇ θαλάττῃ κακουργοῦντας ὑμᾶς τε καὶ αὐτόν, οὐδὲν ἄλλο ἢ τοῦτ' ἀξιῶν, ὑφ' ὑμῶν
εἰς τὴν θάλατταν καταστῆναι, καὶ ὁμολογῆσαι ὑμᾶς ὡς ἄνευ Φιλίππου οὐδὲ τὴν ἐν θαλάττῃ φυλακὴν δύνασθε
φυλάττειν. ἔτι δὲ ἄδειαν αὐτῷ γενέσθαι περιπλέοντι καὶ ὁρμιζομένῳ εἰς τὰς νήσους,
προφάσει τῇ τῶν λῃστῶν φυλακῇ, ἢ λόγῳ ἢ χρήμασι διαφθείρειν τοὺς νησιώτας, καὶ ἀφιστάναι ἀφ' ὑμῶν. καὶ μὴ
μόνον τοὺς φυγάδας τοὺς τὰ αὐτοῦ φρονοῦντας παρ' αὐτοῦ εἰς Θάσον κατακεκομικέναι διὰ τῶν ὑμετέρων στρατηγῶν, ἀλλὰ
καὶ τὰς ἄλλας νήσους οἰκειώσασθαι, συμπέμπων τοὺς πλέοντας μετὰ τῶν ὑμετέρων στρατηγῶν, ὡς κοινωνοὺς ὄντας
τῆς κατὰ θάλατταν φυλακῆς. καίτοι φασί τινες αὐτὸν οὐ προσδεῖσθαι τῆς θαλάττης· ὁ δ' οὐδὲν δεόμενος τριήρεις
κατασκευάζεται καὶ νεωσοίκους οἰκοδομεῖται καὶ ἀποστόλους ἀποστέλλειν βούλεται καὶ δαπάνας οὐ μικρὰς δαπανᾶν
εἰς τοὺς κατὰ θάλατταν κινδύνους, ὧν οὐδὲν αὐτῷ προτιμᾷ. ταῦτ' οὖν οἴεσθε, ὦ Ἀθηναῖοι, Φίλιππον ἀξιοῦν ὑμᾶς
συγχωρῆσαι αὐτῷ, εἰ μὴ ὑμῶν μὲν καταφρονεῖ, οὐδὲν δ' ἔθελε πρὸ ... φίλους κέκτηται, τοὺς ἐνθάδε πιστεύων,
οἳ οὐκ αἰσχύνονται Φιλίππῳ ζῶντες καὶ οὐ τῇ ἑαυτῶν πατρίδι, καὶ τὰς παρ' ἐκείνου δωρεὰς λαμβάνοντες
οἴονται οἴκαδε λαμβάνειν, τὰ οἴκοι πωλοῦντες. περὶ δὲ τῆς ἐπανορθώσεως τῆς εἰρήνης, ἣν ἔδοσαν ἡμῖν
οἱ πρέσβεις οἱ παρ' ἐκείνου πεμφθέντες ἐπανορθώσασθαι, ὅτι ἐπηνωρθώσαμεν ὃ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις
ὁμολογεῖται δίκαιον εἶναι, ἑκατέρους ἔχειν τὰ αὑτῶν, ἀμφισβητεῖ μὴ δεδωκέναι μηδὲ τοὺς πρέσβεις ταῦτ'
εἰρηκέναι πρὸς ὑμᾶς, οὐδὲν ἄλλο ἢ πεπεισμένος ὑπὸ τούτων, οἷς χρῆται φίλοις, ὡς ὑμεῖς οὐ μνημονεύετε
τὰ ἐν τῇ εἰρήνῃ. μόνου δὲ τούτου οὐχ οἷόν τε ὑμῖν ἐστιν ἀμνημονῆσαι· ἐν γὰρ τῇ αὐτῇ ἐκκλησίᾳ καὶ οἱ πρέ-
σβεις οἱ παρ' ἐκείνου ἥκοντες ἔλεγον, καὶ τὸ ψήφισμα ἐγράφη, ὥστε οὐχ οἷόν τέ ἐστι παραχρῆμα
τὸ λεχθὲν εἰρημένον καὶ ἐλθεῖν τοὺς ψηφισαμένους ἀναγιγνωσκομένῳ τῷ ψηφίσματι, τὴν γνώμην τῶν πρέσβεων ὑμᾶς
χειροτονῆσαι, ὥσπερ τοῦτο μὴ κατ' ὑμῶν, ἀλλὰ καθ' ὑμῶν ἐπεσπάσαντο, ὡς ὑμεῖς περὶ οὗ

ἠκηκόατε περὶ τούτων ἀποκρινομένου τὴν γνώμην ἣν ἀπεστάλκατε. Καὶ οἱ μὲν πρέσβεις αὐτοῦ οὓς ἐκάλεσε παρὰ τὸ ψή-
φισμα, ὃ ἐπεὶ ἀπεκρίνασθε αὐτοῖς, ἀγνοοῦσιν περὶ ἐπιξενίας αὐτοῖς ἐκαλεῖτο, οὐκ ἐτόλμησαν προσελθεῖν
οὐδὲ εἰπεῖν, ὅτι καὶ τὸ ψεῦδος ἐστὶ ἡμῶν ὦ ἀθηναῖοι καὶ φαίνεται ἡμᾶς ἀρνήσασθαι ἃ οὐ εἰρήκαμεν, ἀλλὰ ὅσοι ποτὲ
τοῦτο ἔχουσι. Βούλομαι δὲ ὑμᾶς ὦ ἀθηναῖοι καὶ ἀναμνῆσαι παρ' ὑμῖν ὃ πύθων ἐν τῇ δημηγορίᾳ
ὁ τότε πρεσβεύων, αὐτοὺς τοὺς λόγους οὓς ἔλεγεν ὑπομνῆσαι, οἷς δ' ἄρα ὅτι ἐμνημονεύσατε, παρὰ πρέσβεις οἳ δὲ ἦσαν
οἷς καὶ ὑμῶν ἐπαίνει Φίλιππος. ἐκβάλλειν γὰρ ἡμῖν τοὺς διαβάλλοντας τὸν Φίλιππον. Καὶ ὑμεῖς μέμφεσθε
ὅτι πρόθυμος ὢν τοὺς αὐτοὺς ποιεῖν ὑμᾶς, προῃρημένος μάλιστα τῶν Ἑλλήνων φίλους κεκτῆσθαι, αὐτοῖς κωλύετε
ἀποδεχόμενοι τοὺς λόγους τῶν συκοφαντούντων τοὺς λαμβάνοντας χρήματα ἐκείνους διαβάλλοντας. ἐκβάλλειν γὰρ
τοιούτοις λόγοις, ὅταν ἀπαγγελλόντων ἀκούητε ὅτι καλῶς οὐκ ἤκουσαν. ὑμεῖς δὲ ἀποδέχεσθε, μὴ βάλλειν
αὐτοῦ τὴν γνώμην ὅταν ἄπιστος φαίνηται τούτοις οὓς προείρηται εὐεργέτης εἶναι. Ἐκέλευσε δὲ ὑμᾶς
τοὺς λέγοντας ἐν τῷ δήμῳ τὴν μὲν εἰρήνην μὴ ἐπιτιμᾶν. οὐ γὰρ ἄξιον εἶναι λύειν· εἰ δέ τι μὴ καλῶς
γέγραπται ἐν τῇ εἰρήνῃ, τοῦτο ἐπανορθώσασθαι, ὡς ἅπαντα φιλίππου ποιήσοντος, ὅσα ἂν ὑμεῖς ψη-
φίσησθε. ἐὰν δὲ διαβάλλωσι μὲν, αὐτοὶ δὲ μηδὲν γράφωσιν δι' οὗ ἡ μὲν εἰρήνη μένει, παύσεται δὲ ἀπιστού-
μενος φίλιππος, μὴ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς τοιούτοις. καὶ τούτους τοὺς λόγους ὑμεῖς ἀκούοντες ἀπεδέχεσθε
καὶ δίκαια ἔφασκε τὸν πύθωνα λέγειν. καὶ ὦν δίκαια. ἔλεγε δὲ τούτους τοὺς λόγους οὐχ ὥστε ἐξελεῖν ἐκ τῆς εἰρήνης ἃ τῷ
ἐκείνῳ συμφέροντα καὶ ὧν πολλὰ χρήματα ἀνηλώκει ὥστε πεισθῆναι, ἀλλ' ὑπὸ τῶν ἐνθάδε διδασκάλων προδε-
διδαγμένος, οἳ οὐκ ᾤοντο οὐδένα ἐναντία γράψειν τῷ φιλοκράτους ψηφίσματι τῷ ἀπολέσαντι ἀμφίπολιν.
ἐγὼ δὲ ὦ ἀθηναῖοι παράνομον μὲν οὐδὲν ἐτόλμησα γράψαι. τῷ δὲ φιλοκράτους ψηφίσματι τῷ ὄντι παρανόμῳ
τἀναντία ἔγραψα, ὡς ἐγὼ ἐπιδείξω. τὸ γὰρ ψήφισμα τὸ τοῦ φιλοκράτους, καθ' ὃ ὑμεῖς ἀπωλέσατε ἀμφίπολιν,
ἐναντίον ἦν τοῖς προτέροις ψηφίσμασι, καθ' ἃ ὑμεῖς ἐκτήσασθε ταύτην τὴν χώραν. τοῦ δ' ἐμοῦ οὖν παρανόμου
ὄντος ψηφίσματος τοῦ φιλοκράτους, καὶ ἐχρῆν τὸν τὰ ἔννομα γράφοντα, πάντα τῷ παρανόμῳ ψηφίσματι
γράφειν ἐναντία, ἐκείνοις δὲ τοῖς προτέροις ψηφίσμασιν οὖσιν ἐννόμοις καὶ σώζουσι τὴν ὑμετέραν χώραν ταὐτὰ γράφ-
ειν, ταῦτα γνώμην ἔγραψα καὶ ἐξήλεγξα τὸν φίλιππον ὅτι ἐξηπάτα ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἐπανορθώσασθαι ἐβούλετο
τὴν εἰρήνην, ἀλλὰ τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν λέγοντας ἀπίστους καταστῆσαι. Καὶ ὅτι μὲν οὖν τὴν ἐπανόρθωσιν νῦν ἔ-
ξαρνός ἐστιν, ἅπαντες ἴστε. φησὶ δὲ ἀμφίπολιν ἑαυτοῦ εἶναι. ὑμᾶς γὰρ ψηφίσασθαι ἐκείνου εἶναι, ὅτε
ἐψηφίσασθε ἔχειν αὐτὸν ἃ εἶχεν. ὑμεῖς δὲ τὸ μὲν ψήφισμα τοῦτο ἐψηφίσασθε, οὐ μέντοι γε ἐκείνου εἶναι ἀμ-
φίπολιν. ἔστι γὰρ ἔχειν καὶ τἀλλότρια, καὶ οὐχ ἅπαντες οἱ ἔχοντες τὰ αὐτῶν ἔχουσιν, ἀλλὰ πολλοὶ καὶ τἀλλό-
τρια κέκτηνται. ὥστε τοῦτό γε τὸ σόφισμα αὐτοῦ εὔηθές ἐστι. καὶ τοῦ μὲν φιλοκράτους ψηφίσματος μέμνηται.
τῆς δὲ ἐπιστολῆς ἣν πρὸς ὑμᾶς ἔπεμψεν ὅτε ἀμφίπολιν ἐπολιόρκει, ἐπιλέλησται, ἐν ᾗ ὡμολόγει τὴν ἀμφίπολιν
ὑμετέραν εἶναι. ἔφη γὰρ ἐκπολιορκήσας ὑμῖν ἀποδώσειν ὡς οὖσαν ὑμετέραν, καὶ οὐ τῶν ἐχόντων. καὶ ἐκεῖνοι μὲν,
ὡς ἔοικεν, οἱ πρότερον ἐν ἀμφιπόλει οἰκοῦντες πρὶν φίλιππον λαβεῖν, τὴν ἀθηναίων χώραν εἶχον. ἐπειδὴ δὲ
φίλιππος αὐτὴν εἴληφεν, οὐ τὴν ἀθηναίων χώραν, ἀλλὰ τὴν ἑαυτοῦ ἔχει, ὥσπερ ὄλυνθον οὐδὲ ἀπολλωνίαν
οὐδὲ παλλήνην οὐκ ἀλλοτρίας, ἀλλὰ τὰς ἑαυτοῦ χώρας κέκτηται. ἆρ' οὖν ὑμῖν δοκεῖ πεφυλαγμένως ἅπαντα
πρὸς ὑμᾶς ἐπιστέλλειν, ὅπως ἂν φαίνηται καὶ λέγων καὶ πράττων ἃ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ὁμολογεῖται δίκαια
εἶναι, ἀλλ' οὐ σφόδρα καταπεφρονηκέναι, ὃς τὴν χώραν ἣν οἱ ἕλληνες καὶ βασιλεὺς ὁ περσῶν ἐψηφίσαντο καὶ ὡμο-
λογήκασιν ὑμετέραν εἶναι,[1] ἐπειδὴ δὲ τῶν ἑτέρων ἐπανορθωμάτων ὧν ὑμεῖς ἐν τῇ εἰρήνῃ ἐπανωρθώσασθε,
τοὺς ἄλλους ἕλληνας ὅσοι μὴ κοινωνοῦσι τῆς εἰρήνης ἐλευθέρους καὶ αὐτονόμους εἶναι, καὶ ἐάν τις ἐπ' αὐτοὺς
στρατεύῃ, βοηθεῖν τοὺς κοινωνοῦντας τῆς εἰρήνης, ἡγούμενοι καὶ δίκαιον εἶναι τοῦτο καὶ φιλάνθρωπον, μὴ μόνον ἡμᾶς
καὶ τοὺς συμμάχους τοὺς ἡμετέρους καὶ φίλιππον καὶ τοὺς συμμάχους τοὺς ἐκείνου ἄγειν τὴν εἰρήνην, τοὺς δὲ μήτε
ἡμετέρους ὄντας μήτε φιλίππου συμμάχους, ἐν μέσῳ κεῖσθαι καὶ ὑπὸ τῶν κρειττόνων ἀπόλλυσθαι, ἀλλὰ καὶ τούτοις
διὰ τὴν ὑμετέραν εἰρήνην σωτηρίαν ὑπάρχειν, καὶ τῷ ὄντι τὴν εἰρήνην ἡμᾶς ἄγειν καταθεμένους τὰ ὅπλα. τοῦτο
δὲ τὸ ἐπανόρθωμα ὁμολογῶν ὡς ἐν τῇ ἐπιστολῇ ἀκούετε δίκαιον εἶναι καὶ δέχεσθαι, φεραίους μὲν ἀφῄρηται τὴν πόλιν
καὶ φρουρὰν ἐν τῇ ἀκροπόλει καθέστηκεν, ἵνα δὴ αὐτόνομοι ὦσιν. ἐπὶ δὲ ἀμβρακίαν στρατεύεται. τὰς δὲ
ἐν κασσωπίᾳ τρεῖς πόλεις, πανδοσίαν καὶ βούχετα καὶ ἐλάτειαν, ἠλείων ἀποικίας, κατακαύσας τὴν χώραν καὶ εἰς τὰς
πόλεις βιασάμενος, παρέδωκεν ἀλεξάνδρῳ τῷ κηδεστῇ τῷ αὑτοῦ δουλεύειν. σφόδρα δὲ βούλεται τοὺς ἕλληνας
ἐλευθέρους εἶναι καὶ αὐτονόμους, ὡς δηλοῖ τὰ ἔργα. περὶ δὲ τῶν ὑποσχέσεων ὧν ὑμῖν διατελεῖ ὑπισχνούμενος
ὡς μεγάλα ὑμᾶς εὐεργετήσει, καὶ ψευδῆ ἔφη με αὐτὸν διαβάλλοντα πρὸς τοὺς ἕλληνας. οὐδὲν γὰρ ἡμῖν πώ-
ποτε φησὶν ἐπαγγείλασθαι. οὕτως ἀναιδής ἐστιν, ὃς ἐν ἐπιστολῇ γέγραφεν, ἥ ἐστιν ἐν τῷ βουλευτηρίῳ, ὅτι ἐπιστώ-
σατο εἰρήνην, ἔφη, τοῖς αὐτοῦ, τοὺς λέγοντας, εἰ γὰρ εἰρήνη γένοιτο, τοσαῦτα ὑμᾶς ἀγαθὰ ποιήσειν, ἃ γράψειν ἂν
ἤδη, εἰ ᾔδει καὶ τὴν συμμαχίαν ἐσομένην. ὡς προκεχειρισμένων τῶν ἀγαθῶν ἃ ἐμέλλομεν πείσεσθαι

[1] ταύτην φασὶν ἑαυτοῦ [illegible]

τῆς εἰρήνης ἔσεσθαι· γενομένης δὲ τῆς εἰρήνης, ἃ μὲν ὑμεῖς ἐμέλλετε ἀγαθὰ πείσεσθαι, ἐκποδὼν εἶναι· φθορὰ δὲ τῶν Ἑλλήνων τοσαύτη γέγονεν ὅσην ὑμεῖς ἴστε. μηδὲ ἐν τῇ νῦν ἐπιστολῇ ὑπισχνεῖται, ἐὰν οἱ μὲν αὐτοῦ φίλοι καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ λέγοντες πιστεύωνται, ἡμᾶς δὲ τοὺς διαβάλλοντας αὐτὸν πρὸς ὑμᾶς τιμωρήσησθε, ὡς μεγάλα ὑμᾶς εὐεργετήσειν. τὰ μὲν τί εὐεργετήματα τοιαῦτα ἔσται· οὔτε τὰ ὑμέτερα ὑμῖν ἀποδώσει· αὑτοῦ γάρ φησιν εἶναι· οὔτε ἐν τῇ οἰκουμένῃ αἱ δωρεαὶ ἔσονται, ἵνα μὴ διαβληθῇ πρὸς τοὺς Ἕλληνας· ἀλλὰ ἄλλη τις χώρα καὶ ἄλλος τις, ὡς ἔοικε, τόπος φανήσεται, οὗ ὑμῖν αἱ δωρεαὶ δοθήσονται. ἐπειδὴ δὲ ὅσα ἐν τῇ εἰρήνῃ ἔλαβεν ἀφείλετο ὑμῶν, ἔχει, καὶ μὴ λύσῃ τὴν εἰρήνην· ἐπειδὴ οὐκ ἔχει ὅ τι εἴπῃ, ἀλλὰ ἀδικῶν φανερῶς ἐξελέγχεται, ἐπιτρέπειν φησὶ περὶ τούτων ἕτοιμος εἶναι ἴσῳ καὶ κοινῷ δικαστηρίῳ· περὶ ὧν οὐδὲν δεῖ ἐπιτροπῆς, ἀλλὰ ἀριθμὸς ἡμερῶν ἐστιν ὁ κρίνων· ἅπαντες γὰρ ἴσμεν τίνι μηνὶ καὶ ποίᾳ ἡμέρᾳ ἡ εἰρήνη ἐγένετο· ὥσπερ δὲ ἴσμεν ταῦτα, κἀκεῖνα ἴσμεν, τίνι μηνὶ καὶ ποίᾳ ἡμέρᾳ Σέρριον τεῖχος καὶ Ἐργίσκη καὶ Ἱερὸν ὄρος ἑάλω. οὐ δὴ ἀφανῆ ἐστι τὰ οὕτω πραχθέντα, οὐδὲ κρίσεως δεόμενα, ἀλλὰ πᾶσι γνώριμα, πότερος πρότερος μήν ἐστιν, ἐν ᾧ ἡ εἰρήνη ἐγένετο, ἢ ἐν ᾧ ταῦτα ἑάλω. φησὶ δὲ καὶ τοὺς αἰχμαλώτους ἡμῶν ὅσοι ἐν τῷ πολέμῳ ἑάλωσαν ἀποδεδωκέναι· ὃς τὸν μὲν Καρύστιον πρόξενον τῆς ἡμετέρας πόλεως, ὑπὲρ οὗ ἡμεῖς τρεῖς πρεσβείας ἐπέμψαμεν ἀπαιτοῦντες, τοῦτον οὕτως ὁ ἀνὴρ ἐκεῖνος σφόδρα ἡμῖν ἐβούλετο χαρίσασθαι, ὥστε ἀπέκτεινε καὶ οὐδὲ ἀναιρεθῆναι ἔδωκεν ἐπὶ ταφήν. περὶ δὲ Χερρονήσου ἃ ἐπιστέλλει πρὸς ὑμᾶς ἄξιόν ἐστιν ἐξετάσαι, ἐπειδὴ καὶ ἃ πράττει, καὶ ταῦτα ἴδωμεν. τὴν μὲν γὰρ χώραν πᾶσαν τὴν ἔξω Ἀγορᾶς, ὡς ἑαυτοῦ οὖσαν καὶ οὐχ ὑμετέραν, δέδωκε καρποῦσθαι Ἀπολλωνίδῃ τῷ Καρδιανῷ· καίτοι Χερρονήσου οἱ ὅροι εἰσὶν οὐκ Ἀγορά, ἀλλὰ βωμὸς τοῦ Διὸς τοῦ Ὁρίου, ὅς ἐστι μεταξὺ Πτελεοῦ καὶ Λευκῆς ἀκτῆς, οὗ ἡ διορυχὴ ἔμελλε Χερρονήσου ἔσεσθαι, ὡς τὸ ἐπίγραμμα τὸ ἐπὶ τοῦ βωμοῦ τοῦ Διὸς τοῦ Ὁρίου δηλοῖ. ἔστι δὲ τουτί·

ἐπίγραμμα τόδε ἀναγνώσεται· τόνδε καθιδρύσαντο θεοῖς περικαλλέα βωμὸν λευκῆς πτελεοῦ μέσσον ὁρισσάμενοι ἐνναέται χώρης· σημεῖον δ᾽ ἔμμορε δὲ αὐτὸς ἥρως μάκαρ ἐστὶ Κρονίδης.

ταύτην μέντοι τὴν χώραν, τοσαύτην οὖσαν τὸ μέγεθος, τὴν μὲν αὐτὸς καρποῦται, τὴν δὲ ἄλλοις δωρεὰν δέδωκε, καὶ ἅπαντα τὰ ἡμέτερα ὑφαιρεῖται ποιεῖται. καὶ οὐ μόνον τὴν ἔξω Ἀγορᾶς χώραν σφετερίζεται, ἀλλὰ ἐν πρὸς Καρδιανοὺς οἳ οἰκοῦσιν ἔξω Ἀγορᾶς ἐπιστέλλει ἐν τῇ νῦν ἐπιστολῇ ὡς δεῖ ὑμᾶς διαδικάζεσθαι πρὸς Καρδιανοὺς τοὺς κατοικοῦντας ἐν τῇ ὑμετέρᾳ· εἴ τι πρὸς αὐτοὺς διαφέρεσθε· διαφέρονται δὲ πρὸς ὑμᾶς· σκέψασθε. ἐπειδὴ μικροῦ ἑαυτῶν φασι τὴν χώραν οὖσαν οἰκεῖν καὶ οὐχ ὑμετέραν· καὶ τὰ μὲν ὑμέτερα ἄνευ κτήματα λαβεῖν ὡς ἀλλότρια, τὰ δὲ αὑτῶν κτήματα ὡς ἐνοίκια· καὶ ταῦτα ὑμέτερον πολίτην γράψαι ψήφισμα Καλλίππον τὸν Παιανιέα· καὶ τοῦτο ὁ Παιανιεὺς ἔγραψεν· ἐγὼ μὲν οὖν τὸ παράνομον γραφὴν ἐγραψάμην· ὑμεῖς δὲ ἀπεψηφίσασθε· διὰ ταῦτα ἀμφισβητεῖ τῆς ὑμετέρας χώρας ἀκίνδυνος. ὁ ποτε δὲ ἐπὶ τούτῳ τολμήσετε πρὸς Καρδιανοὺς διαδικάζεσθαι περὶ τῆς ὑμετέρας αὐτῶν ἢ περὶ τῆς ἐκείνων χώρας, διὰ τί οὐ καὶ πρὸς τοὺς ἄλλους Χερρονησίτας τοὺς αὐτοῦ δικαιοῦν ἔσται; καὶ οὕτως ὑβριστικῶς ὑμῖν κέχρηται, ὥστε φησὶν ἐὰν μὴ θέλωσι διαδικάζεσθαι οἱ Καρδιανοί, αὐτὸς ἀναγκάσειν· ὡς ὑμῖν μὲν οὐ δυναμένοις οὐδὲ ἀναγκάσαι Καρδιανοὺς ὑμῖν ποιῆσαι τὰ δίκαια· ἐπειδὴ δὲ ὑμεῖς οὐ δύνασθε, αὐτός φησιν τοῦτο ἀναγκάσειν αὐτοὺς ποιῆσαι. δῆλον ὅτι μεγάλα φαίνεται ὑμᾶς εὐεργετῶν. καὶ τὴν ἐπιστολήν τινες ἔφασαν γεγράφθαι οἱ πολλοὶ ὑμῶν Φίλιππος μισοῦσιν. ἐκεῖνος μὲν γὰρ ἑαυτὸν τῇ μεγίστῃ καὶ δόξῃ καὶ μεγάλα ἀγαθὰ ποιεῖν πάντα καθ᾽ ὑμῶν πράττει· οἱ δ᾽ Ἀθηναῖοι οὗτοι τῇ πατρίδι· ἀλλὰ Φιλίππῳ εὔνοιαν ἐνδείκνυνται· προσήκει αὐτοὺς κακοὺς κακῶς ἀπολέσθαι, οἳ ὑπὲρ ὑμῶν τὴν ἐπὶ φόβον ἐν τοῖς Δικροτάφοις, ἀλλὰ μὴ ἐν ταῖς πόλεσιν καὶ τῇ πατρίδι φορεῖτε. πολλοί που μισοῦσιν τὴν ἐπιστολὴν τὴν ἔργον καὶ τοὺς λόγους τῶν πρέσβεων· γράψαι τὴν ἀπόκρισιν· ἣν ἡ γνώμη δικαίαν τε εἶναι καὶ συμφέρουσαν ὑμῖν.

Ἔδει μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς λέγοντας ἅπαντας ἐν ὑμῖν, μήτε πρὸς ἔχθραν ποιεῖσθαι λόγον μηδένα, μήτε πρὸς χάριν, ἀλλ᾽ ὃ βέλτιστον ἕκαστος ἡγεῖτο, τοῦτο ἀποφαίνεσθαι, ἄλλως τε καὶ περὶ κοινῶν πραγμάτων καὶ μεγάλων ὑμῶν βουλευομένων. ἐπεὶ δὲ ἔνιοι τὰ μὲν φιλονεικίᾳ, τὰ δὲ ἐξ ἧς δήποτε αἰτίας προάγονται λέγειν, ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς πολλοὺς δεῖ, πάντα τὰ ἄλλα ἀφέντας, ἃ τῇ πόλει νομίζετε συμφέρειν, ταῦτα καὶ ψηφίζεσθαι καὶ πράττειν. ἡ μὲν οὖν σπουδὴ περὶ τῶν ἐν Χερρονήσῳ πραγμάτων ἐστὶ καὶ τῆς στρατείας, ἣν ἕνδεκα μῆνα τουτονὶ Φίλιππος ἐν Θρᾴκῃ ποιεῖται· τῶν δὲ λόγων οἱ πλεῖστοι περὶ ὧν Διοπείθης πράττει καὶ μέλλει ποιεῖν εἰρήκασιν. ἐγὼ δὲ ὅσα μὲν τῶν αἰτιῶν τούτων εἰς τοὺς νόμους φέρεται, ἐφ᾽ ὑμῖν ἐστι κολάζειν, καὶ νῦν καὶ ὅταν δοκῇ, κἂν μικρὸν ἐπισχόντας περὶ αὐτῶν σκοπεῖν, ἐξ ἀρχῆς ἐξεῖναι ὑμῖν· καὶ οὔτε ἐγὼ οὔτε ἄλλος οὐδεὶς ἰσχυρίζεται· ὅσα δὲ ἐχθρὸς ὑπάρχων τῇ πόλει Φίλιππος σὺν δυνάμει πολλῇ περὶ Ἑλλήσποντον ὢν πειρᾶται προλαβεῖν, κἂν ἅπαξ ὑστερήσωμεν, οὐκέτι ἐξ ὅλου

1 ὅσοι οἱ πολλοὶ ὑμῶν ... ὡς ... οὖσαν.

φράσαι· περὶ τούτων δέομαι τὰ βέλτιστα συμφέρειν καὶ βεβουλεῦσθαι καὶ παρεσκευάσθαι. Καὶ μὴν τοῖς ἐπεὶ τ' ἐν θορύβοις καὶ ταῖς κατηγορίαις ἀπὸ τούτου ὡς ἀποδράναι. πολλὰ δὲ θαυμάζων τῶν εἰωθότων λέγεσθαι παρ' ὑμῖν, οὐδενὸς ἧττον ἐθαύμασα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τεθαύμακα, ὃ καὶ πρῴην τινὸς ἤκουσα εἰπόντος ἐν τῇ βουλῇ, ὡς ἄρα δεῖ τὸν συμβουλεύοντα ἢ πολεμεῖν ἁπλῶς ἢ τὴν εἰρήνην ἄγειν συμβουλεύειν. ἔστι δὲ τοῦτο· εἰ μὲν ἡσυχίαν ἄγει φίλιππος καὶ μήτε τῶν ἡμετέρων ἔχει παρὰ τὴν εἰρήνην μηδὲν μήτε συσκευάζεται πάντας ἀνθρώπους ἐφ' ὑμᾶς, οὐδὲν δεῖ λέγειν, ἀλλ' ἁπλῶς εἰρήνην ἀκτέον· καὶ τὰ παρ' ὑμῶν ἑτοίμως ὑπάρχονθ' ὁρῶ. εἰ δ' ἃ μὲν ὠμόσαμεν καὶ ἐφ' οἷς τὴν εἰρήνην ἐποιησάμεθα ἔστιν ἰδεῖν καὶ γέγραπται κεῖται, φαίνεται δὲ ἀπ' ἀρχῆς ὁ φίλιππος, πρὶν διοπείθη ἐκπλεῦσαι καὶ τοὺς κληρούχους, οὓς νῦν αἰτιῶνται πεποιηκέναι τὸν πόλεμον, πολλὰ μὲν τῶν ἡμετέρων ἀδίκως εἰληφώς, ἐφ' οἷς ταυτὶ πάντα τὰ ψηφίσματα ταδὶ τὸν ἄλλον χρόνον συνεχῶς τῶν ἄλλων ἑλλήνων καὶ βαρβάρων ἐφ' ὑμᾶς συσκευαζόμενος, τί ποτε λέγουσιν ὡς πολεμεῖν ἢ ἄγειν εἰρήνην δεῖ; οὐ γὰρ αἵρεσίς ἐστιν ἡμῖν τοῦ πράγματος, ἀλλ' ὑπολείπεται τὸ δικαιότατον καὶ ἀναγκαιότατον τῶν ἔργων, ὃ παριᾶσιν ἑκόντες οὗτοι. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ἀμύνεσθαι τὸν πρότερον πολεμοῦντα ἡμῖν. πλὴν εἰ μὴ τοῦτο λέγειν, μὴ διὰ τέως ἂν ἀπέχηται τῆς ἀττικῆς καὶ τοῦ πειραιῶς ὁ φίλιππος, οὐτε ἀδικεῖν τὴν πόλιν οὔτε ποιεῖν πόλεμον. εἰ δ' ἐν τούτῳ τὰ δίκαια τίθενται καὶ τὴν εἰρήνην ταύτην ὁρίζονται, ὅτι μὲν οὐδ' ὅπως θεμιτὸς οὔτ' ἀνεκτὰ λέγουσιν οὔτε ὑμῖν ἀσφαλῆ, δῆλόν ἐστι πᾶσιν· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ἐναντία συμβαίνει ταῖς κατηγορίαις ἃς διοπείθους κατηγοροῦσιν αὐτὰ ταῦτα λέγειν αὐτούς. τί γὰρ δή ποτε τῷ μὲν φιλίππῳ πάντα τἆλλα ποιεῖν ἐξουσίαν δώσομεν, ἐὰν τῆς ἀττικῆς ἀπέχηται, τῷ δὲ διοπείθει δ' οὐδὲ βοηθεῖν τοῖς θρᾳξὶν ἐξέσται, ἢ πόλεμον ποιεῖν αὐτὸν φήσομεν; ἀλλὰ νὴ δία ταῦτα μὲν ἐξελέγχονται, δεινὰ δὲ ποιοῦσιν οἱ ξένοι περιϊόντες τὰ ἐν ἑλλησπόντῳ, καὶ διοπείθης ἀδικεῖ κατάγων τὰ πλοῖα, καὶ δεῖ μὴ ἐπιτρέπειν αὐτῷ. ἔστω, γιγνέσθω ταῦτα· οὐδὲν ἀντιλέγω. οἶμαι μέντοι δεῖν, εἴπερ ὡς ἀληθῶς ἐπὶ πᾶσι δικαίοις ταῦτα συμβουλεύουσιν, ὥσπερ τὴν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει δύναμιν ἀμφισβητοῦσι, τὴν ἐφεστηκότα καὶ ποριζόμενον χρήματα· ταῦτα δὴ δι' ἄλλου τινὸς ... οἱ μὲν ... τὸν φιλίππου δύναμιν δείξαι διαλυθησομένην· εἰ δὲ μὴ, σκοπεῖτε ὅτι οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν ἢ καθιστᾶσι τὴν πόλιν εἰς τὸν αὐτὸν τρόπον, δι' οὗ τὰ παρόντα πράγματα πάντα ἀπόλωλεν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦτο, ὅτι οὐδενὶ τῷ παντὶ πλέον κεκράτηκε τῆς πόλεως φίλιππος ἢ τῷ πρότερος πρὸς τοῖς πράγμασι γίγνεσθαι. ὁ μὲν γὰρ ἔχων δύναμιν ἀεὶ συνεστηκυῖαν περὶ αὑτὸν, καὶ προειδὼς ἃ βούλεται πρᾶξαι, ἐξαίφνης ἐφ' οὓς ἂν αὐτῷ δόξῃ πάρεστιν· ἡμεῖς δ' ἐπειδὰν πυθώμεθα τι γιγνόμενον, τηνικαῦτα θορυβούμεθα καὶ παρασκευαζόμεθα. εἶτ' οἶμαι συμβαίνει τῷ μὲν, ἐφ' ἃ ἂν ἔλθῃ, πάντα ἔχειν κατὰ πολλὴν ἡσυχίαν, ὑμῖν δ' ὑστερίζειν, καὶ ὅσα ἂν δαπανήσωμεν, ἅπαντα μάτην ἀνηλωκέναι· καὶ τὴν μὲν ἔχθραν καὶ τὸ βούλεσθαι κωλύειν ἐνδεδεῖχθαι, ὑστερίζοντας δὲ τῶν ἔργων, αἰσχύνην προσοφλισκάνειν. μὴ τοίνυν ἀγνοεῖτε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ὅτι καὶ νῦν τὰ μὲν ἄλλα λόγοι ταῦτα καὶ προφάσεις, πράττεται δὲ τοῦτο καὶ κατασκευάζεται, ὅπως ὑμῶν μὲν οἴκοι μενόντων, ἔξω δὲ μηδεμιᾶς οὔσης τῇ πόλει δυνάμεως, μετὰ πλείστης ἡσυχίας ἅπαντα ὅσα βούλεται φίλιππος διοικήσεται. θεωρεῖτε γὰρ τὸ παρὸν πρῶτον τὸ γιγνόμενον νυνί. δύναμιν μεγάλην ἐκεῖνος ἔχων ἐν θρᾴκῃ διατρίβει καὶ μεταπέμπεται πολλὴν, ὥς φασιν οἱ παρόντες, ἀπὸ μακεδονίας καὶ θετταλίας. ἐὰν οὖν περιμείνας τοὺς ἐτησίας ἐπὶ βυζάντιον ἐλθὼν πολιορκῇ, πρῶτον μὲν οἴεσθε τοὺς βυζαντίους μενεῖν ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἀνοίας ὥσπερ νῦν, καὶ οὔτε παρακαλέσειν ὑμᾶς οὔτε βοηθεῖν αὐτοῖς ἀξιώσειν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι, ἀλλὰ καὶ εἴ τισι μᾶλλον ἀπιστοῦσιν ἢ ἡμῖν, καὶ τούτους εἰσφρήσεσθαι μᾶλλον ἢ ἐκείνῳ παραδώσειν τὴν πόλιν, ἂν μὴ φθάσῃ λαβὼν αὐτούς. οὐκοῦν ἂν μὲν ἡμεῖς μὴ δυνώμεθα ἐνθένδε ἀναπλεῦσαι, ἐκεῖ δὲ μηδεμία ὑπάρχῃ βοήθεια, οὐδὲν αὐτοὺς ἀπολωλέναι κωλύσει. νὴ δία κακοδαιμονοῦσι γὰρ οὗτοι καὶ περιάλλοισιν ἀνοίᾳ. πάνυ γε· ἀλλ' ὅμως αὐτοὺς δεῖ σῶς εἶναι· συμφέρει γὰρ τῇ πόλει. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε δῆλόν ἐστιν ἡμῖν, ὡς ἐπὶ χερρόνησον οὐχ ἥξει· ἀλλ' εἴ γε ἐκ τῆς ἐπιστολῆς δεῖ σκοπεῖν ἣν ἔπεμψε πρὸς ἡμᾶς, ἀμυνεῖσθαί φησι τοὺς ἐν χερρονήσῳ. ἂν μὲν τοίνυν ᾖ τὸ συνεστηκὸς τοῦτο στράτευμα, καὶ τῇ χώρᾳ ἂν βοηθῆσαι δυνήσεται καὶ τῶν ἐκείνου τινὰ κακῶς ποιῆσαι· εἰ δ' ἅπαξ διαφθαρήσεται καὶ διαλυθήσεται, τί ποιήσομεν, ἂν ἐπὶ χερρόνησον ἴῃ; κρινοῦμεν διοπείθην νὴ δία. καὶ τί τὰ πράγματα ἔσται βελτίω; ἀλλ' ἐνθένδε βοηθήσαιμεν αὐτοί; ἂν δ' ὑπὸ τῶν πνευμάτων μὴ δυνώμεθα; ἀλλὰ μὰ δία οὐχ ἥξει. καὶ τίς ἐγγυητής ἐστι τούτου; ἆρ' ὁρᾶτε καὶ λογίζεσθε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὴν ἐπιοῦσαν ὥραν τοῦ ἔτους, εἰς ἣν ἐρημοῦν τινὲς οἴονται δεῖν τὸν ἑλλήσποντον καὶ τὴν ὑμετέραν ποιῆσαι καὶ παραδοῦναι φιλίππῳ; τί δ' ἐὰν ἀπελθὼν ἐκ θρᾴκης καὶ μηδὲ προσελθὼν χερρονήσῳ μηδὲ βυζαντίῳ, καὶ γὰρ ταῦτα λογίζεσθε, ἐπὶ χαλκίδα ἢ μέγαρα ἥκῃ, τὸν αὐτὸν τρόπον ὃν ἐπ' ὠρεὸν πρῴην, πότερον κρεῖττον ἐνθένδε αὐτὸν ἀμύνεσθαι καὶ προσελθεῖν τὸν πόλεμον πρὸς τὴν ἀττικὴν ἐᾶσαι, ἢ κατασκευάζειν ἐκεῖ τιν' ἀσχολίαν αὐτῷ; ἐγὼ μὲν οἶμαι τοῦτο. ταῦτα τοίνυν ἅπαντας εἰδότας καὶ λογιζομένους, χρήματα δία οὐχ ὧν διοπείθης πειρᾶται διὰ τῶν μὲν τὴν πόλιν παρασκευάζει καὶ τὴν αὐτοῦ δύναμιν καὶ γε

καὶ διαλύειν παρ' ἃ ἔθηκα, ἀλλ' ἑτέρους αὐτοῖς προσπαρασκευάζειν καὶ συμπορίζειν τὰς ἐκείνου χρήματα καὶ τἄλλα οἰκείως συναγωνιζομένους. εἰ γάρ τις ἔροιτο Φίλιππον, εἰπέ μοι, πότερα βούλοιο τούτους τοὺς στρατιώτας οὓς Διοπείθης συνέχει, τοὺς ὁποίους τινὰς οὖν, εὖ γὰρ οὐ τί λέγω, εὐθηνεῖν καὶ παρὰ Ἀθηναίοις εὐδοκιμεῖν καὶ πλείους γενέσθαι τῆς πόλεως συναγωνιζομένης, ἢ διαβαλλόντων τινῶν καὶ κατηγορούντων διασπασθῆναι καὶ διαφθαρῆναι, ταῦτα ἂν οἶμαι φήσειεν. ἃ τοίνυν Φίλιππος ἂν εὔξαιτο τοῖς θεοῖς, ταῦτα ἡμῶν τινες ἐνθάδε πράττουσιν. εἶτα ζητεῖτε πόθεν τὰ τῆς πόλεως ἀπόλωλε πάντα. βούλομαι τοίνυν ὑμῖν μετὰ παρρησίας ἐξετάσαι τὰ παρόντα πράγματα τῇ πόλει, καὶ σκέψασθαι τί ποιοῦμεν αὐτοὶ νῦν, καὶ ὅπως χρώμεθα αὐτοῖς. ἡμεῖς οὔτε χρήματα εἰσφέρειν βουλόμεθα, οὔτ' αὐτοὶ στρατεύεσθαι τολμῶμεν, οὔτε τῶν κοινῶν ἀπέχεσθαι δυνάμεθα, οὔτε τὰς συντάξεις Διοπείθει δίδομεν, οὔθ' ὅσα ἂν αὐτὸς αὑτῷ πορίσηται ἐπαινοῦμεν, ἀλλὰ βασκαίνομεν καὶ σκοποῦμεν πόθεν καὶ τί μέλλει ποιεῖν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα, οὔτ' ἐπειδήπερ οὕτως ἔχομεν, τὰ ἡμέτερα αὐτῶν πράττειν ἐθέλομεν, ἀλλ' ἐν μὲν τοῖς λόγοις τοὺς τῆς πόλεως λέγοντας ἀξίως ἐπαινοῦμεν, ἐν δὲ τοῖς ἔργοις τοῖς ἐναντιουμένοις τούτοις συναγωνιζόμεθα. ὑμεῖς μὲν οὖν ἑκάστοτε τὸν παριόντα ἐρωτᾶτε, τί οὖν χρὴ ποιεῖν; ἐγὼ δ' ὑμᾶς ἐρωτῆσαι βούλομαι, τί οὖν χρὴ λέγειν; εἰ γὰρ μήτ' εἰσοίσετε μήτ' αὐτοὶ στρατεύσεσθε μήτε τῶν κοινῶν ἀφέξεσθε μήτε τὰς συντάξεις Διοπείθει δώσετε μήθ' ὅσα ἂν αὐτὸς αὑτῷ πορίσηται ἐάσετε μήτε τὰ ὑμέτερα αὐτῶν πράττειν ἐθελήσετε, οὐκ ἔχω τί λέγω. οὐ γὰρ δήπου τοσαύτην ἐξουσίαν δεδώκατε τοῖς αἰτιᾶσθαι καὶ διαβάλλειν βουλομένοις ὥστε καὶ περὶ ὧν φασι μέλλειν αὐτὸν ποιεῖν, καὶ περὶ τούτων προκατηγορούντων ἀκροᾶσθαι. τί δύνανται λέγειν; ὅ τι ποιεῖν ἂν δύναιτο ταῦτα ποιεῖν, ἐνίους μαθεῖν ὑμᾶς δεῖ μετὰ παρρησίας· οὐδὲν γὰρ ἂν ἄλλως δυναίμην. ἅπαντες ὅσοι πώποτε ἐκπεπλεύκασι παρ' ὑμῶν στρατηγοί, ἢ ἐγὼ πάσχειν ὁτιοῦν τιμῶμαι, καὶ παρὰ Χίων καὶ παρ' Ἐρυθραίων καὶ παρ' ὧν ἂν ἕκαστοι δύνωνται, τούτων τῶν τὴν Ἀσίαν οἰκούντων λέγω, χρήματα λαμβάνουσι. λαμβάνουσι δὲ οἱ μὲν ἔχοντες μίαν ἢ δύο ναῦς ἐλάττονα, οἱ δὲ μείζω δύναμιν πλείονα. καὶ οἱ διδόντες οὔτε τὰ μικρὰ οὔτε τὰ πολλὰ ἀντ' οὐδενὸς διδόασιν (οὐ γὰρ οὕτω μαίνονται), ἀλλ' ὠνούμενοι μὴ ἀδικεῖσθαι τοὺς παρ' αὐτῶν ἐκπλέοντας ἐμπόρους, μὴ συλᾶσθαι, παραπέμπεσθαι τὰ πλοῖα τὰ ἑαυτῶν, τὰ τοιαῦτα. φασὶ δ' εὐνοίας διδόναι, καὶ τοῦτο τοὔνομα ἔχει τὰ λήμματα ταῦτα. καὶ δὴ καὶ νῦν τῷ Διοπείθει στράτευμα ἔχοντι σαφῶς ἐστι τοῦτο δῆλον, ὅτι δώσουσι χρήματα πάντες οὗτοι· πόθεν γὰρ οἴεσθε ἄλλοθεν τὸν μήτε λαμβάνοντα παρ' ὑμῶν μηδὲν μήτ' αὐτὸν ἔχοντα ὁπόθεν μισθοδοτήσει στρατιώτας τρέφειν; ἐκ τοῦ οὐρανοῦ; οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλ' ἀφ' ὧν ἀγείρει καὶ προσαιτεῖ καὶ δανείζεται, ἀπὸ τούτων διάγει. οὐδὲν οὖν ἄλλο ποιοῦσιν οἱ κατηγοροῦντες ἐν ὑμῖν ἢ προλέγουσι πᾶσι μηδοτιοῦν ἐκείνῳ διδόναι, ὡς καὶ τοῦ μέλλειν δώσοντι δίκην, μή τι ποιήσαντι ἢ κτησαμένῳ. τοῦτο εἰσὶν οἱ λόγοι· μέλλει πολιορκεῖν, τοὺς Ἕλληνας ἐκδίδωσιν. μέλει γάρ τινι τούτων τῶν τὴν Ἀσίαν οἰκούντων Ἑλλήνων; ἀμείνους μέντἂν εἶεν τῶν ἄλλων ἢ τῆς πατρίδος κήδεσθαι. καὶ τὸ εἰς τὸν Ἑλλήσποντον ἐκπέμπειν ἕτερον στρατηγόν, τοῦτό ἐστιν. εἰ γὰρ δεινὰ ποιεῖ Διοπείθης καὶ κατάγει τὰ πλοῖα, μικρόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μικρὸν πινάκιον ταῦτα πάντα κωλῦσαι δύναιτ' ἄν· καὶ λέγουσιν οἱ νόμοι ταῦτα, τοὺς ἀδικοῦντας εἰσαγγέλλειν, οὐ μὰ Δί' οὐ δαπάναις καὶ τριήρεσι τοσαύταις ἡμᾶς αὐτοὺς φυλάττειν· τοῦτο γὰρ ἐστὶν ὑπερβολὴ μανίας. ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοὺς ἐχθρούς, οὓς οὐκ ἔστι λαβεῖν ὑπὸ τοῖς νόμοις, καὶ στρατιώτας τρέφειν καὶ τριήρεις ἐκπέμπειν καὶ χρήματα εἰσφέρειν δεῖ καὶ ἀναγκαῖόν ἐστιν, ἐπὶ δὲ ἡμᾶς αὐτούς, ψήφισμα, εἰσαγγελία, πάραλος. ταῦτα ἐστὶν εὖ φρονούντων ἀνθρώπων, ἃ δ' ἐπηρεάζοντες διαφθείρουσι τὰ πράγματα, ἃ νῦν οὗτοι ποιοῦσιν. καὶ τὸ μὲν τούτων τινὰς εἶναι τοιούτους δεινὸν ὂν οὐ δεινόν ἐστιν· ἀλλ' ὑμεῖς οἱ καθήμενοι ἤδη οὕτω διάκεισθε, ὥστ' ἂν μέν τις παρελθὼν ὅτι Διοπείθης ἐστὶ πάντων τῶν κακῶν αἴτιος ἢ Χάρης ἢ Ἀριστοφῶν ἢ ὃν ἂν τύχῃ τις τῶν πολιτῶν εἴπῃ τις, εὐθέως φατὲ καὶ θορυβεῖτε ὡς ὀρθῶς λέγει· ἂν δὲ παρελθὼν λέγῃ τις τἀληθῆ, ὅτι ληρεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· πάντων τούτων τῶν κακῶν καὶ τῶν πραγμάτων τούτων Φίλιππός ἐστιν αἴτιος· εἰ γὰρ ἐκεῖνος ἦγεν ἡσυχίαν, οὐδὲν ἂν ἦν τῇ πόλει πρᾶγμα, ὡς μὲν οὐκ ἀληθῆ ταῦτά ἐστιν οὐκ ἔχετε ἀντιλέγειν, ἄχθεσθαι δέ μοι δοκεῖτε καὶ ὥσπερ ἀπολλύναι τι νομίζειν. αἴτιον δὲ τούτων, καί μοι πρὸς θεῶν, ὅταν ὑπὲρ τῶν βελτίστων λέγω, ἔστω παρρησία, παρεσκευάκασιν ὑμᾶς ἐκ πολλοῦ τῶν πολιτευομένων ἔνιοι ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις φοβεροὺς καὶ χαλεπούς, ἐν δὲ ταῖς παρασκευαῖς ταῖς τοῦ πολέμου ῥᾳθύμους καὶ καταφρονήτους. ἂν μὲν οὖν τὸν αἴτιον εἴπῃ τις ὃν ἴστε ὅτι λήψεσθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, φατὲ καὶ βούλεσθε· ἂν δὲ τοιοῦτον λέγῃ τις ὃν κρατήσαντας τοῖς ὅπλοις ἄλλως οὐκ ἔστι κολάσαι, οὐκ ἔχετε, οἴομαι, τί ποιήσετε, ἐξελεγχόμενοι δὲ ἄχθεσθε. ἔδει γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὐναντίον ἢ νῦν ἅπαντας τοὺς πολιτευομένους ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις πρᾴους καὶ φιλανθρώπους ὑμᾶς ἐθίζειν εἶναι· πρὸς γὰρ ὑμᾶς αὐτοὺς καὶ τοὺς συμμάχους ἐν ταύταις ἐστὶ τὰ δίκαια· ἐν δὲ ταῖς παρασκευαῖς ταῖς τοῦ πολέμου φοβεροὺς καὶ χαλεποὺς ἐπιδεικνύναι· πρὸς γὰρ τοὺς ἐχθροὺς καὶ τοὺς ἀντιπάλους ἐκεῖνός ἐστιν ὁ ἀγών. νῦν δὲ δημαγωγοῦντες ὑμᾶς καὶ χαριζόμενοι καθ' ὑπερβολὴν οὕτω διατεθείκασιν, ὥστ' ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις τρυφᾶν καὶ κολακεύεσθαι πάντα πρὸς ἡδονὴν ἀκούοντας, ἐν δὲ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς γιγνομένοις περὶ τῶν ἐσχάτων ἤδη κινδυνεύειν. φέρε γὰρ πρὸς Διός

26

τὸν λόγον ὑμᾶς ἅπαντες ἴσασιν οἱ Ἕλληνες ὅσον ὑμῖν παρεῖκατε καιρὸν διὰ ῥᾳθυμίαν. καὶ ἔροιτο τις ὑμᾶς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πέμπετε ὡς ἡμᾶς ἑκάστοτε πρέσβεις καὶ λέγετε ὡς ἐπιβουλεύει Φίλιππος ἡμῖν καὶ πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν, καὶ ὡς φυλάττεσθαι δεῖ τὸν ἄνθρωπον καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα; ἀνάγκη φάσκειν καὶ ὁμολογεῖν· ποιοῦμεν γὰρ ταῦτα. εἶτα ὦ πάντων ἀνθρώπων φαυλότατοι, δέκα μῆνας ἀπογενομένου τοῦ ἀνθρώπου καὶ νόσῳ καὶ χειμῶνι καὶ πολέμοις ἀποληφθέντος ὥστε μὴ δύνασθαι ἐπανελθεῖν οἴκαδε, οὔτε τὴν Εὔβοιαν ἠλευθερώσατε οὔτε τῶν ὑμετέρων αὐτῶν οὐδὲν ἐκομίσασθε· ἀλλ' ἐκεῖνος μὲν ὑμῶν οἴκοι μενόντων, σχολὴν ἀγόντων, ὑγιαινόντων, εἰ δεῖ τοὺς ταῦτα ποιοῦντας ὑγιαίνειν φῆσαι, δύ' ἐν Εὐβοίᾳ κατέστησε τυράννους, τὸν μὲν ἀπαντικρὺ τῆς Ἀττικῆς ἐπιτειχίσας, τὸν δ' ἐπὶ Σκίαθον· ὑμεῖς δ' οὐδὲ ταῦτα ἀπελύσασθε, εἰ μηδὲν ἄλλο ἐβούλεσθε, ἀλλ' ἐάκατε· ἀφέστατε δῆλον ὅτι αὐτῷ, καὶ φανερὸν πεποιήκατε ὅτι οὐδ' ἂν δεκάκις ἀποθάνῃ, οὐδὲν μᾶλλον ὑμεῖς κινήσεσθε. τί οὖν πρεσβεύεσθε καὶ κατηγορεῖτε καὶ πράγματα ἡμῖν παρέχετε; ἂν ταῦτα λέγωσι, τί ἐροῦμεν; τί φήσομεν, ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ. εἰσὶ τοίνυν τινὲς οἳ τότε ἐξελέγχειν τὸν παριόντα οἴονται, ἐπειδὰν ἐρωτήσωσι τί οὖν χρὴ ποιεῖν; οἷς ἐγὼ μὲν τὸ δικαιότατον καὶ ἀληθέστατον τοῦτο ἀποκρινοῦμαι, ταῦτα μὴ ποιεῖν ἃ νυνὶ ποιεῖτε· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ καθ' ἕκαστον ἀκριβῶς ἐρῶ· καὶ ὅπως ὥσπερ ἐρωτῶσι προθύμως, οὕτω καὶ ποιεῖν ἐθελήσουσι. πρῶτον μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο παρ' ὑμῖν αὐτοῖς βεβαίως γνῶναι, ὅτι τῇ πόλει Φίλιππος πολεμεῖ καὶ τὴν εἰρήνην λέλυκε, καὶ παύσασθε περὶ τούτου κατηγοροῦντες ἀλλήλων· καὶ κακόνους μέν ἐστι καὶ ἐχθρὸς ὅλῃ τῇ πόλει καὶ τῷ τῆς πόλεως ἐδάφει, προσθήσω δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ τοῖς μάλιστα οἰομένοις αὐτῷ χαρίζεσθαι. εἰ δὲ μή, σκεψάσθωσαν Εὐθυκράτην καὶ Λασθένην τοὺς Ὀλυνθίους, οἳ δοκοῦντες οἰκειότατα αὐτῷ διακεῖσθαι, ἐπειδὴ τὴν πόλιν προὔδοσαν, πάντων κάκιστα ἀπολώλασιν. οὐδενὶ μέντοι μᾶλλον ἢ τῇ πολιτείᾳ πολεμεῖ οὐδ' ἐπιβουλεύει, καὶ σκοπεῖ μᾶλλον οὐδὲν τῶν πάντων ἢ ὅπως ταύτην καταλύσῃ. καὶ τοῦτο εἰκότως τρόπον τινὰ πράττει· οἶδε γὰρ ἀκριβῶς ὅτι οὐδ' ἂν πάντων τῶν ἄλλων γένηται κύριος, οὐδὲν ἔσται αὐτῷ βεβαίως ἔχειν, ἕως ἂν ὑμεῖς δημοκρατῆσθε· ἀλλ' ἐάν ποτε συμβῇ τι πταῖσμα, ἃ πολλὰ ἂν γένοιτο ἀνθρώπῳ, ἥξει πάντα τὰ νῦν συμβεβιασμένα καὶ καταφεύξεται πρὸς ὑμᾶς. ἐστὲ γὰρ ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ πλεονεκτῆσαι καὶ κατασχεῖν ἀρχὴν εὖ πεφυκότες, ἀλλ' ἕτερον λαβεῖν κωλῦσαι καὶ ἔχοντα ἀφελέσθαι δεινοί, καὶ ὅλως ἐνοχλῆσαι τοῖς ἄρχειν βουλομένοις καὶ πάντας ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν ἐξελέσθαι ἕτοιμοι. οὔκουν βούλεται τοῖς ἑαυτοῦ καιροῖς τὴν παρ' ὑμῶν ἐλευθερίαν ἐφεδρεύειν, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ, οὐ κακῶς οὐδ' ἀργῶς ταῦτα λογιζόμενος. πρῶτον μὲν δὴ δεῖ τοῦτο, ἐχθρὸν ὑπειληφέναι τῆς πολιτείας καὶ τῆς δημοκρατίας ἀδιάλλακτον ἐκεῖνον· εἰ γὰρ μὴ τοῦτο πεισθήσεσθε ταῖς ψυχαῖς, οὐκ ἐθελήσετε ὑπὲρ τῶν πραγμάτων σπουδάζειν· δεύτερον δὲ εἰδέναι σαφῶς ὅτι πάντα ὅσα πραγματεύεται καὶ κατασκευάζεται νῦν, ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν παρασκευάζεται, καὶ ὅπου τις ἐκεῖνον ἀμύνεται, ἐνταῦθα ὑπὲρ ἡμῶν ἀμύνεται. οὐ γὰρ οὕτως ἐστὶν εὐήθης οὐδείς, ὃς ὑπολαμβάνει τὸν Φίλιππον τῶν μὲν ἐν Θρᾴκῃ κακῶν (τί γὰρ ἄλλο τις εἴποι Δρογγίλον καὶ Καβύλην καὶ Μάστειραν καὶ ἃ νῦν ἐξαιρεῖ καὶ κατασκευάζεται;) τούτων μὲν ἐπιθυμεῖν καὶ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα λαβεῖν καὶ πόνους καὶ χειμῶνας καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους ὑπομένειν, τῶν δὲ Ἀθηναίων λιμένων καὶ νεωρίων καὶ τριήρων καὶ τῶν ἔργων τῶν ἀργυρείων καὶ τοσούτων προσόδων οὐκ ἐπιθυμεῖν, ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑμᾶς ἐάσειν ἔχειν, ὑπὲρ δὲ τῶν μελινῶν καὶ τῶν ὀλυρῶν τῶν ἐν τοῖς Θρᾳκίοις σιροῖς ἐν τῷ βαράθρῳ χειμάζειν. οὐκ ἔστι ταῦτα, ἀλλὰ κἀκεῖνα ὑπὲρ τοῦ τούτων γενέσθαι κύριος καὶ τἆλλα πάντα πραγματεύεται. τί οὖν εὖ φρονούντων ἀνθρώπων ἐστίν; εἰδότας ταῦτα καὶ ἐγνωκότας τὴν μὲν ὑπερβάλλουσαν καὶ ἀνήκεστον ταύτην ῥᾳθυμίαν ἀποθέσθαι, χρήματα δὲ εἰσφέρειν καὶ τοὺς συμμάχους ἀξιοῦν, καὶ ὅπως τὸ συνεστηκὸς τοῦτο συμμενεῖ στράτευμα ὁρᾶν καὶ πράττειν, ἵν' ὥσπερ ἐκεῖνος ἕτοιμον ἔχει δύναμιν τὴν ἀδικήσουσαν καὶ καταδουλωσομένην ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας, οὕτω καὶ ὑμεῖς τὴν σώσουσαν καὶ βοηθήσουσαν ἅπασιν ἕτοιμον ἔχητε. οὐ γὰρ ἔστι βοηθείαις χρωμένους οὐδέποτε οὐδὲν τῶν δεόντων πρᾶξαι, ἀλλὰ κατασκευάσαντας δεῖ δύναμιν καὶ τροφὴν ταύτῃ πορίσαντας καὶ ταμίας καὶ δημοσίους, καὶ ὅπως ἔνι τὴν τῶν χρημάτων φυλακὴν ἀκριβεστάτην γενέσθαι οὕτω ποιήσαντας, τὸν μὲν τῶν χρημάτων λόγον παρὰ τούτων λαμβάνειν, τὸν δὲ τῶν ἔργων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ. κἂν οὕτω ποιήσητε καὶ ταῦτα ἐθελήσητε ὡς ἀληθῶς, ἄγειν εἰρήνην δικαίαν καὶ μένειν ἐπὶ τῆς αὐτοῦ Φίλιππον ἀναγκάσετε, οὗ μεῖζον οὐδὲν ἂν γένοιτο ἀγαθόν, ἢ πολεμήσετε ἐξ ἴσου. εἰ δέ τῳ δοκεῖ ταῦτα καὶ δαπάνης μεγάλης καὶ πόνων πολλῶν καὶ πραγματείας εἶναι, καὶ μάλα ὀρθῶς δοκεῖ· ἀλλ' ἐὰν λογίσηται τὰ τῇ πόλει μετὰ ταῦτα γενησόμενα, ἂν ταῦτα μὴ ἐθέλῃ ποιεῖν, εὑρήσει λυσιτελοῦν τὸ ἑκόντας ποιεῖν τὰ δέοντα. εἰ μὲν γάρ ἐστί τις ἐγγυητὴς θεῶν (οὐ γὰρ δὴ ἀνθρώπων γε οὐδεὶς ἂν γένοιτο ἀξιόχρεως τηλικούτου πράγματος) ὡς, ἐὰν ἄγητε ἡσυχίαν καὶ ἅπαντα προῆσθε, οὐκ ἐπ' αὐτοὺς ὑμᾶς τελευτῶν ἐκεῖνος ἥξει, αἰσχρὸν μὲν νὴ τὸν Δία καὶ πάντας θεοὺς καὶ ἀνάξιον ὑμῶν καὶ τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καὶ πεπραγμένων τοῖς προγόνοις, τῆς ἰδίας ἕνεκα ῥᾳθυμίας τοὺς ἄλλους πάντας Ἕλληνας εἰς δουλείαν προέσθαι·

Καὶ ἔγωγε αὐτὸς πεισθείην ἂν μᾶλλον ἢ ταῦτα εἴρηκα βουλοίμην· οὐ μὴν ἀλλ' εἴ τις ἄλλος λέγει καὶ ὑμᾶς
πείθεσθε ἅπαντα προεῖσθε· εἰ δὲ μηδ' ἡμῖν μὲν τοῦτο δοκεῖ, τοὐναντίον οὐδὲ προΐεσθαι ἅπαντες, ὁπόσῳ ἂν πλεί-
ονα ἐκεῖνον ἐάσωμεν γενέσθαι κύριον, τοσούτῳ χαλεπωτέρῳ καὶ ἰσχυροτέρῳ χρησόμεθα ἐχθρῷ, ποῖ ἀναδυόμεθα
ἢ τί μέλλομεν; ἢ πότε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθελήσομεν; ὅταν νὴ Δία ἀναγκαῖον ᾖ; ἀλλ' ἣν μὲν ἄν τις
ἐλευθέρων ἀνθρώπων ἀνάγκην εἴποι, οὐ μόνον ἤδη πάρεστιν, ἀλλὰ καὶ πάλαι παρελήλυθε· τὴν δὲ τῶν δούλων ἀπεύχεσθαι
δήπου μὴ γενέσθαι δεῖ. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ἐστὶν ἐλευθέρῳ μὲν ἀνθρώπῳ μεγίστη ἀνάγκη ἡ ὑπὲρ τῶν γιγνομένων
αἰσχύνη, καὶ μείζω ταύτης οὐκ οἶδα ἥντινα ἂν εἴποι τις· δούλῳ δὲ πληγαὶ καὶ ὁ τοῦ σώματος αἰκισμός, ἃ μήτε
γένοιτο οὔτε λέγειν ἄξιον. πάντα τοίνυν τἆλλα εἰπὼν ἂν ἡδέως καὶ δείξας ὃν τρόπον ὑμᾶς ἔνιοι καταπολιτεύονται,
τὰ μὲν ἄλλα ἐάσω· ἀλλ' ἐπειδάν τι τῶν πρὸς Φίλιππον ἐμπέσῃ, εὐθὺς ἀναστάς τις λέγει, τὸ τὴν εἰρήνην ἄγειν ὡς ἀγαθόν,
καὶ τὸ τρέφειν δύναμιν μεγάλην ὡς χαλεπόν· καὶ διαρπάζειν τινὲς τὰ χρήματα βούλονται· καὶ τοιούτους λόγους,
ἐξ ὧν ἀναβάλλουσι μὲν ὑμᾶς, ἡσυχίαν δὲ ποιοῦσιν ἐκείνῳ πράττειν ὅ τι βούλεται. ἐκ δὲ τούτων περιγίνεται ὑμῖν μὲν
ἡ σχολὴ καὶ τὸ μηδὲν ἤδη ποιεῖν, ἃ δέδοικα ὅπως μή ποτε αἰσθήσεσθε ἐπὶ πολλῷ γεγενῆσθαι· τούτοις δὲ αἱ χάριτες
καὶ ὁ μισθὸς ὁ τούτων. ἐγὼ δὲ οἶμαι τὴν μὲν εἰρήνην ἄγειν οὐχ ὑμᾶς δεῖν πείθειν, οἳ πεπεισμένοι κάθησθε, ἀλλὰ τὸν τὰ
τοῦ πολέμου πράττοντα· ἐὰν γὰρ ἐκεῖνος πεισθῇ, τά γε ἀφ' ὑμῶν ἕτοιμα ὑπάρχει· νομίζειν δὲ εἶναι χαλεπὰ
οὐχ ὅσα ἂν εἰς τὴν σωτηρίαν δαπανῶμεν, ἀλλ' ἃ πεισόμεθα, ἂν ταῦτα μὴ ἐθέλωμεν ποιεῖν· καὶ τὸ διαρπασθήσεται τὰ
χρήματα, τῷ φυλακὴν εἰπεῖν δι' ἧς σωθήσεται κωλύειν, οὐχὶ τῷ τοῦ συμφέροντος ἀφεστάναι. καίτοι ἔγωγε ἀγανακτῶ
καὶ αὐτὸ τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ τὰ μὲν χρήματα λυπεῖ τινας ὑμῶν εἰ διαρπασθήσεται, ἃ καὶ φυλάττειν καὶ κολάζειν
τοὺς ἀδικοῦντας ἐφ' ὑμῖν ἐστι· τὴν δὲ Ἑλλάδα πᾶσαν ἐφεξῆς οὑτωσὶ Φίλιππος ἁρπάζων οὐ λυπεῖ, καὶ ταῦτα
ἐφ' ὑμᾶς ἁρπάζων. τί ποτε οὖν ἐστι τὸ αἴτιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ τὸν μὲν οὕτω φανερῶς στρατεύοντα, ἀδικοῦντα,
πόλεις καταλαμβάνοντα, μηδένα πώποτε τούτων εἰπεῖν ὡς ἀδικεῖ καὶ πόλεμον ποιεῖ· τοὺς δὲ μὴ ἐπιτρέπειν
μηδὲ προΐεσθαι ταῦτα συμβουλεύοντας, τούτους τὸν πόλεμον ποιεῖν αἰτιᾶσθαι; ἐγὼ διδάξω. ὅτι τὴν ὀργὴν ἣν
εἰκός ἐστι γενέσθαι παρ' ὑμῶν, ἄν τι λυπῆσθε τῷ πολέμῳ, εἰς τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν λέγοντας τὰ βέλτιστα τρέψαι βούλονται,
ἵνα τούτους κρίνητε, μὴ Φίλιππον ἀμύνησθε· καὶ κατηγορῶσι μὲν αὐτοί, μὴ δίκην δὲ δῶσιν ὧν ποιοῦσι νῦν. τοῦτο
αὐτοῖς δύναται τὸ λέγειν ὡς ἄρα βούλονται πόλεμόν τινες ποιῆσαι παρ' ὑμῖν· καὶ περὶ τούτου ἡ διαδικασία αὕτη
ἐστίν. ἐγὼ δὲ οἶδα ἀκριβῶς ὅτι οὐ γράψαντος Ἀθηναίων οὐδενός πω πόλεμον, καὶ ἄλλα πολλὰ Φίλιππος ἔχει τῶν τῆς
πόλεως, καὶ νῦν εἰς Καρδίαν πέπομφε βοήθειαν. εἰ μὲν τοίνυν βουλόμεθα ἡμεῖς μὴ προσποιεῖσθαι πολεμεῖν αὐτὸν
ἡμῖν, ἀνοητότατος πάντων ἂν εἴη τῶν ὄντων ἀνθρώπων, εἰ τοῦτο ἐξελέγχοι· ἀλλ' ἐπειδὰν ἐπ' αὐτοὺς ἡμᾶς
ἴῃ, τί φήσομεν τότε; ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν ἡμῖν, ὥσπερ οὐδὲ Ὠρείταις, τῶν στρατιωτῶν ὄντων ἐν τῇ χώρᾳ, οὐδὲ
Φεραίοις πρότερον, πρὶν ἢ πρὸς τὰ τείχη προσβάλλειν αὐτῶν, οὐδὲ Ὀλυνθίοις ἐξ ἀρχῆς, ἕως ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τὸ
στράτευμα παρὼν ἔχων ἦν. ἢ καὶ τότε τοὺς ἀμύνεσθαι κελεύοντας πόλεμον ποιεῖν φήσομεν; οὐκοῦν ὑπόλοιπον δου-
λεύειν· οὐ γὰρ ἄλλο γε οὐδέν ἐστι μεταξὺ τοῦ μήτε ἀμύνεσθαι μήτε ἄγειν ἡσυχίαν ἐᾶσθαι. καὶ μὴν οὐχ ὑπὲρ τῶν ἴσων ὑ-
μῖν τε καὶ ἄλλοις ἐστὶν ὁ κίνδυνος· οὐ γὰρ ὑφ' αὑτῷ τὴν πόλιν ποιήσασθαι βούλεται Φίλιππος, ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν.
οἶδε γὰρ ἀκριβῶς ὅτι δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὔτε ἐθελήσετε, οὔτε ἐὰν ἐθελήσητε, ἐπιστήσεσθε· ἄρχειν γὰρ εἰώθατε· πρά-
γματα δὲ αὐτῷ παρασχεῖν ἂν καιρὸν λάβητε, πλείω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων δυνήσεσθε. ὡς οὖν ὑπὲρ
τῶν ἐσχάτων ὄντος τοῦ ἀγῶνος, οὕτω προσήκει γιγνώσκειν, καὶ τοὺς πεπρακότας αὑτοὺς ἐκείνῳ μισεῖν καὶ ἀποτυμπα-
νίσαι· οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστι τῶν ἔξω τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κολάσητε ἐχθρούς,
ὑπηρετοῦντας ἐκείνῳ· ἀλλ' ἀνάγκη τούτοις ὥσπερ προβόλοις προσπταίοντας ὑστερίζειν ἐκείνων. πόθεν γὰρ
οἴεσθε νῦν αὐτὸν ὑβρίζειν ὑμᾶς; οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔμοιγε δοκεῖ ποιεῖν ἢ τοῦτο· καὶ τοὺς μὲν ἄλλους εὖ ποιοῦντα,
εἰ μηδὲν ἄλλο, ἐξαπατᾶν, ὑμῖν δὲ ἀπειλεῖν ἤδη; οἷον Θετταλοὺς πολλὰ δοὺς ὑπηγάγετο εἰς τὴν νυνὶ παροῦσαν δουλείαν·
οὐδ' ἂν εἰπεῖν δύναιτο οὐδεὶς ὅσα τοὺς ταλαιπώρους Ὀλυνθίους πρότερον δοὺς Ποτείδαιαν ἐξηπάτησε καὶ πολλὰ
ἕτερα· Θηβαίους τε νῦν ὑπάγεται τὴν Βοιωτίαν αὐτοῖς παραδοὺς καὶ ἀπαλλάξας πολέμου πολλοῦ καὶ χαλεποῦ·
ὥστε καρπωσάμενοί τινα ἕκαστοι τούτων πλεονεξίαν, οἱ μὲν ἤδη πεπόνθασιν ἃ δὴ πάντες ἴσασιν, οἱ δὲ ὅ τι ἄν ποτε
συμβῇ πείσονται. ὑμεῖς δὲ ὅσων μὲν ἀπεστέρησθε, σιωπῶ· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι πόσα ἐξη-
πάτησθε, πόσων ἀπεστέρησθε; οὐχὶ Φωκέας, οὐ Πύλας, οὐχὶ τὰ ἐπὶ Θρᾴκης, Δορίσκον, Σέρριον, τὸν Κερσοβλέπτην
αὐτόν; οὐ νῦν τὴν πόλιν τὴν Καρδιανῶν ἔχει καὶ ὁμολογεῖ; τί ποτε οὖν ἐκείνως τοῖς ἄλλοις, καὶ οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον
ὑμῖν προσφέρεται; ὅτι ἐν μόνῃ τῶν πασῶν πόλεων τῇ ἡμετέρᾳ ἄδεια ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λέγειν δέδοται· καὶ λα-
βόντα χρήματα αὐτὸν ἀσφαλές ἐστι λέγειν παρ' ὑμῖν, κἂν ἀφῃρημένοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἦτε. οὐκ ἦν ἀσφαλὲς λέγειν
ἐν Ὀλύνθῳ τὰ Φιλίππου, μὴ συνευπεπονθότων τῶν πολλῶν Ὀλυνθίων τῷ Ποτείδαιαν καρποῦσθαι· οὐκ ἦν ἀσφαλὲς
λέγειν ἐν Θετταλίᾳ τὰ Φιλίππου, μὴ συνευπεπονθότος τοῦ πλήθους τοῦ Θετταλῶν τῷ τοὺς τυράννους ἐκβαλεῖν
Φίλιππον αὐτοῖς καὶ τὴν Πυλαίαν ἀποδοῦναι· οὐκ ἦν ἐν Θήβαις ἀσφαλές, πρὶν τὴν Βοιωτίαν παρέδωκε καὶ τοὺς

φωκέας ἀπώλεσεν· ἀλλ' ἀθήνησιν οὐ μόνον ἀμφίπολιν καὶ τὴν καρδιανῶν χώραν ἀπεστερηκότος φιλίππου· ἀλλὰ καὶ κατασκευάζοντος ὑμῖν ἐπιτείχισμα τὴν εὔβοιαν· καὶ νῦν ἐπὶ βυζάντιον παριόντος· ἀσφαλές ἐστι λέγειν ὑπὲρ φιλίππου. καὶ γὰρ τοι τούτων μὲν ἐκ πτωχῶν ἐνίοι ταχὺ πλούσιοι γίγνονται· καὶ ἐξ ἀνωνύμων καὶ ἀδόξων ἔνδοξοι καὶ γνώριμοι· ὑμεῖς δὲ τοὐναντίον ἐκ μὲν ἐνδόξων ἄδοξοι· ἐκ δ' εὐπόρων ἄποροι· πόλεως γὰρ ἔγωγε πλοῦτον ἡγοῦμαι συμμάχους· πίστιν· εὔνοιαν· ὧν πάντων ἐστὲ ὑμεῖς ἄποροι· ἐκ δὲ τοῦ τούτων ὀλιγώρως ἔχειν καὶ ἐᾶν ταῦτα φέρεσθαι· ὁ μὲν εὐδαίμων καὶ μέγας καὶ φοβερὸς πᾶσιν ἕλλησι καὶ βαρβάροις· ὑμεῖς δ' ἔρημοι καὶ ταπεινοί· τῇ μὲν τῶν ὠνίων ἀφθονίᾳ λαμπροί· τῇ δὲ ὧν προσῆκε παρασκευῇ καταγέλαστοι. οὐ τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον περί θ' ὑμῶν καὶ περὶ αὑτῶν ἐνίους τῶν λεγόντων ὁρῶ βουλευομένους· ὑμᾶς μὲν γὰρ ἡσυχίαν ἄγειν φασὶ δεῖν κἄν τις ὑμᾶς ἀδικῇ· αὐτοὶ δ' οὐ δύνανται παρ' ὑμῖν ἡσυχίαν ἄγειν· οὐδενὸς αὐτοὺς ἀδικοῦντος· εἶτά φησιν ὃς ἂν τύχῃ παρελθών· οὐ γὰρ ἐθέλεις γράφειν οὐδὲ κινδυνεύειν· ἀλλ' ἄτολμος εἶ καὶ μαλακός· ἐγὼ δὲ θρασὺς μὲν καὶ βδελυρὸς καὶ ἀναιδὴς οὔτ' εἰμὶ μήτε γενοίμην· ἀνδρειότερον μέντοι πολλῶν πάνυ τῶν ἰταμῶς πολιτευομένων παρ' ὑμῖν ἐμαυτὸν ἡγοῦμαι· ὅστις μὲν γάρ ὦ ἀθηναῖοι παριδὼν ἃ συνοίσει τῇ πόλει· κρίνει· δημεύει· δίδωσι· κατηγορεῖ· οὐδεμιᾷ ταῦτ' ἀνδρείᾳ ποιεῖ· ἀλλ' ἔχων ἐνέχυρον τῆς αὑτοῦ σωτηρίας τὸ πρὸς χάριν ὑμῖν λέγειν καὶ πολιτεύεσθαι ἀσφαλῶς θρασύς ἐστιν· ὅστις δ' ὑπὲρ τοῦ βελτίστου πολλὰ τοῖς ὑμετέροις ἐναντιοῦται βουλήμασι· καὶ μηδὲν λέγει πρὸς χάριν ἀλλὰ τὸ βέλτιστον ἀεί· καὶ τὴν τοιαύτην πολιτείαν προαιρεῖται· ἐν ᾗ πλειόνων ἡ τύχη κυρία γίγνεται ἢ οἱ λογισμοί· τούτων δ' ἀμφοτέρων ἑαυτὸν ὑπεύθυνον ὑμῖν παρέχει· οὗτός ἐστιν ἀνδρεῖος· καὶ χρήσιμός γε πολίτης ὁ τοιοῦτός ἐστιν· οὐχ οἱ τῆς παραυτίκα χάριτος τὰ μέγιστα τῆς πόλεως ἀπολωλεκότες· οὓς ἐγὼ τοσούτου δέω ζηλοῦν· ἢ νομίζειν ἀξίους πολίτας τῆς πόλεως εἶναι· ὥστ' εἴ τις ἔροιτό με· εἰπέ μοι σὺ δὲ δὴ τί τὴν πόλιν ἡμῖν ἀγαθὸν πεποίηκας· ἔχων ὦ ἀθηναῖοι καὶ τριηραρχίας εἰπεῖν· καὶ χορηγίας· καὶ χρημάτων εἰσφοράς· καὶ λύσεις αἰχμαλώτων· καὶ τοιαύτας ἄλλας φιλανθρωπίας· οὐδὲν ἂν τούτων εἴποιμι· ἀλλ' ὅτι τῶν τοιούτων πολιτευμάτων· οὐδὲν πολιτεύομαι· ἀλλὰ δυνάμενος ἂν ἴσως ὥσπερ καὶ ἕτεροι καὶ κατηγορεῖν καὶ χαρίζεσθαι καὶ δημεύειν καὶ τἄλλα ἃ ποιοῦσιν οὗτοι ποιεῖν· οὐδ' ἐφ' ἓν τούτων πώποτε ἐμαυτὸν ἔταξα· οὐδὲ προήχθην οὔθ' ὑπὸ κέρδους οὔθ' ὑπὸ φιλοτιμίας· ἀλλὰ διαμένω λέγων ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πολλῶν ἐλάττων εἰμὶ παρ' ὑμῖν· ὑμεῖς δ' εἰ πείθοισθέ μοι μείζους ἂν εἴητε· οὕτω γὰρ ἴσως ἀνεπίφθονον εἰπεῖν· οὐ δοκεῖ δέ μοι δικαίου τοῦτ' εἶναι πολίτου· τοιαῦτα πολιτεύματα εὑρίσκειν ἐξ ὧν ἐγὼ μὲν πρῶτος ὑμῶν ἔσομαι εὐθέως· ὑμεῖς δὲ τῶν ἄλλων ὕστατοι· ἀλλὰ συναύξεσθαι δεῖ τὴν πόλιν τοῖς τῶν ἀγαθῶν πολιτῶν πολιτεύμασι· καὶ τὸ βέλτιστον ἀεί· μὴ τὸ ῥᾷστον ἅπαντας λέγειν· ἐπ' ἐκεῖνο μὲν γὰρ ἡ φύσις· ἐπὶ τὰ ἐκείνου μὲν ἡ φύσις αὐτὴ βαδιεῖται· ἐπὶ τοῦτο δὲ τῷ λόγῳ δεῖ προάγεσθαι διδάσκοντα τὸν ἀγαθὸν πολίτην. ἤδη τοίνυν τινὸς ἤκουσα καὶ τοιοῦτόν τι λέγοντος· ὡς ἄρα ἐγὼ λέγω μὲν ἀεὶ τὰ βέλτιστα· ἔστι δ' οὐδὲν ἄλλο ἢ λόγοι τὰ παρ' ἐμοῦ· δεῖ δ' ἔργων τῇ πόλει καὶ πράξεώς τινος· ἐγὼ δ' ὡς ἔχω περὶ τούτων λέξω πρὸς ὑμᾶς· καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι· οὐκ εἶναι νομίζω τοῦ συμβουλεύοντος ὑμῖν ἔργον οὐδὲν πλὴν εἰπεῖν τὰ βέλτιστα· καὶ τοῦθ' ὅτι τοιοῦτον ἔχει τὸν τρόπον ῥᾳδίως οἶμαι δείξειν· ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι τιμόθεός ποτ' ἐκεῖνος ἐν ὑμῖν ἐδημηγόρησεν ὡς δεῖ βοηθεῖν καὶ τοὺς εὐβοέας σῴζειν· ὅτε θηβαῖοι κατεδουλοῦντ' αὐτούς· καὶ λέγων εἶπεν οὕτω πως· εἰπέ μοι βουλεύεσθε ἔφη θηβαίους ἔχοντες ἐν νήσῳ τί χρήσεσθε καὶ τί δεῖ ποιεῖν· οὐκ ἐμπλήσετε τὴν θάλατταν ὦ ἀθηναῖοι τριήρων· οὐκ ἀναστάντες ἤδη πορεύσεσθε εἰς τὸν πειραιᾶ· οὐ καθέλξετε τὰς ναῦς· οὐκοῦν εἶπε μὲν ταῦθ' ὁ τιμόθεος· ἐποιήσατε δ' ὑμεῖς· ἐκ δὲ τούτων ἀμφοτέρων τὸ πρᾶγμα ἐπράχθη· εἰ δ' ὁ μὲν εἶπεν ὡς οἷόν τε τὰ ἄριστα ὥσπερ εἶπεν· ὑμεῖς δὲ ἀπερρᾳθυμήσατε καὶ μηδὲν ὑπηκούσατε· ἆρ' ἂν ὧν γέγονέ τι τῇ πόλει συμβαίη· οὐχ οἷόν τε· οὕτω τοίνυν καὶ περὶ ὧν ἂν ἐγὼ λέγω καὶ περὶ ὧν ἂν ὁ δεῖνα ἀεὶ λέγῃ· τὰ μὲν ἔργα παρ' ὑμῶν αὐτῶν ζητεῖτε· τὰ βέλτιστα δ' ἐπισταμένως λέγειν παρὰ τῶν παριόντων· ἐν κεφαλαίῳ δ' ἃ λέγω φράσας καταβαίνειν βούλομαι· χρήματ' εἰσφέρειν φημὶ δεῖν· τὴν ὑπάρχουσαν δύναμιν συνέχειν· ἐπανορθοῦντας εἴ τι δοκεῖ μὴ καλῶς ἔχειν· μὴ εἴ τις αἰτιάσαιτο τὸ ὅλον καταλύοντας· πρέσβεις ἐκπέμπειν πανταχοῖ τοὺς διδάξοντας· νουθετήσοντας· πράξοντας· ὅσα δύνανται τῇ πόλει· παρὰ πάντα ταῦτα τοὺς ἐπὶ τοῖς πράγμασι δωροδοκοῦντας κολάζειν καὶ μισεῖν ἀεὶ καὶ πανταχοῦ· ἵν' οἱ μέτριοι καὶ δικαίους ἑαυτοὺς παρέχοντες εὖ βεβουλεῦσθαι δοκῶσι καὶ τοῖς ἄλλοις καὶ ἑαυτοῖς· ἂν οὕτω τοῖς πράγμασι χρῆσθε καὶ παύσησθε ὀλιγωροῦντες ἁπάντων· ἴσως ἂν ἴσως καὶ νῦν ἔτι βέλτιον γένοιτο· εἰ μέντοι καθεδεῖσθε ἄχρι τοῦ θορυβῆσαι καὶ ἐπαινέσαι σπουδάζοντες· ἐὰν δὲ δέῃ τι ποιεῖν ἀναδυόμενοι· οὐχ ὁρῶ λόγον ὅστις ἄνευ τοῦ ποιεῖν ὑμᾶς ἃ προσήκει δυνήσεται τὴν πόλιν σῶσαι:

Philipp. III

πολλῶν ὦ ἀθηναῖοι λόγων γιγνομένων ὀλίγου δεῖν καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν περὶ ὧν φίλιππος ἀφ' οὗ τὴν εἰρήνην ἐποιήσατο· οὐ μόνον ὑμᾶς ἀλλὰ καὶ τοὺς ἄλλους ἕλληνας ἀδικεῖ· καὶ πάντων οἶδ' ὅτι φησάντων γ' ἄν· καὶ μὴ ποιοῦσι τοῦτο· καὶ λέγειν δεῖν καὶ πράττειν ἅπασι προσήκειν· ὅπως ἐκεῖνος παύσεται τῆς ὕβρεως καὶ δίκην δώσει·

εἰς τοῦτο ὑπηγμένα πάντα τὰ πράγματα καὶ προειμένα ὁρῶ, ὥστε δέδοικα μὴ βλάσφημον μὲν εἴπω, ἀληθὲς δὲ ᾖ· εἰ καὶ λέγειν ἅπαντες ἐβούλοντο οἱ παριόντες, καὶ χειροτονεῖν ὑμεῖς, ἐξ ὧν ὡς φαυλότατα ἔμελλε τὰ πράγματα ἕξειν, οὐκ ἂν ἡγοῦμαι δύνασθαι χεῖρον ἢ νῦν αὐτὰ διατεθῆναι. πολλὰ μὲν οὖν ἴσως ἐστὶν αἴτια τούτων, καὶ οὐ παρ᾽ ἓν οὐδὲ δύο εἰς τοῦτο τὰ πράγματα ἀφῖκται· μάλιστα δὲ, ἄνπερ ἐξετάζητε ὀρθῶς, εὑρήσετε διὰ τοὺς χαρίζεσθαι μᾶλλον ἢ τὰ βέλτιστα λέγειν προαιρουμένους· ὧν τινὲς μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐν οἷς εὐδοκιμοῦσιν αὐτοὶ καὶ δύνανται, ταῦτα φυλάττοντες, οὐδεμίαν περὶ τῶν μελλόντων πρόνοιαν ἔχουσιν· οὐκοῦν οὐδ᾽ ὑμᾶς οἴονται δεῖν ἔχειν. ἕτεροι δὲ τοὺς ἐπὶ τοῖς πράγμασιν ὄντας αἰτιώμενοι καὶ διαβάλλοντες, οὐδὲν ἄλλο ποιοῦσιν ἢ ὅπως ἡ μὲν πόλις αὐτὴ παρ᾽ αὑτῆς δίκην λήψεται καὶ περὶ τοῦτ᾽ ἔσται, Φιλίππῳ δ᾽ ἐξέσται καὶ λέγειν καὶ πράττειν ὅ τι βούλεται. αἱ δὲ τοιαῦται πολιτεῖαι συνήθεις μὲν εἰσὶν ὑμῖν, αἴτιαι δὲ τῆς ταραχῆς καὶ τῶν ἁμαρτημάτων. ἀξιῶ δ᾽, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐάν τι τῶν ἀληθῶν μετὰ παρρησίας λέγω, μηδεμίαν μοι διὰ τοῦτο παρ᾽ ὑμῶν ὀργὴν γενέσθαι. σκοπεῖτε γὰρ ὡδί· ὑμεῖς τὴν παρρησίαν ἐπὶ μὲν τῶν ἄλλων οὕτω κοινὴν οἴεσθε δεῖν εἶναι πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει, ὥστε καὶ τοῖς ξένοις καὶ τοῖς δούλοις αὐτῆς μεταδεδώκατε· καὶ πολλοὺς ἄν τις οἰκέτας ἴδοι παρ᾽ ὑμῖν μετὰ πλείονος ἐξουσίας ὅ τι βούλονται λέγοντας, ἢ πολίτας ἐν ἐνίαις τῶν ἄλλων πόλεων· ἐκ δὲ τοῦ συμβουλεύειν παντάπασιν ἐξεληλάκατε. εἶθ᾽ ὑμῖν συμβέβηκεν ἐκ τούτου ἐν μὲν ταῖς ἐκκλησίαις τρυφᾶν καὶ κολακεύεσθαι, πάντα πρὸς ἡδονὴν ἀκούουσιν· ἐν δὲ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς γιγνομένοις περὶ τῶν ἐσχάτων ἤδη κινδυνεύειν. εἰ μὲν οὖν καὶ νῦν οὕτω διάκεισθε, οὐκ ἔχω τί λέγω· εἰ δ᾽ ἃ συμφέρει χωρὶς κολακείας ἐθελήσετε ἀκούειν, ἕτοιμος λέγειν. καὶ γὰρ εἰ πάνυ φαύλως τὰ πράγματα ἔχει καὶ πολλὰ προεῖται, ὅμως ἔστιν, ἐὰν ὑμεῖς τὰ δέοντα ποιεῖν βούλησθε, ἔτι πάντα ταῦτα ἐπανορθώσασθαι. καὶ παράδοξον μὲν ἴσως ἐστὶν ὃ μέλλω λέγειν, ἀληθὲς δέ· τὸ χείριστον ἐν τοῖς παρεληλυθόσι, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν ἐστι τοῦτο; ὅτι οὔτε μικρὸν οὔτε μέγα οὐδὲν τῶν δεόντων ποιούντων ὑμῶν κακῶς τὰ πράγματα ἔχει· ἐπεί τοι εἰ πάνθ᾽ ἃ προσήκει πραττόντων οὕτω διέκειτο, οὐδ᾽ ἂν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ γενέσθαι βελτίω. νῦν δὲ τῆς μὲν ῥᾳθυμίας τῆς ὑμετέρας καὶ τῆς ἀμελείας κεκράτηκε Φίλιππος, τῆς πόλεως δ᾽ οὐ κεκράτηκεν· οὐδ᾽ ἥττησθε ὑμεῖς, ἀλλ᾽ οὐδὲ κεκίνησθε. εἰ μὲν οὖν ἅπαντες ὡμολογοῦμεν Φίλιππον τῇ πόλει πολεμεῖν καὶ τὴν εἰρήνην παραβαίνειν, οὐδὲν ἄλλο ἔδει τὸν παριόντα λέγειν καὶ συμβουλεύειν, ἢ ὅπως ἀσφαλέστατα καὶ ῥᾷστα αὐτὸν ἀμυνούμεθα. ἐπειδὴ δ᾽ οὕτως ἀτόπως ἔνιοι διάκεινται, ὥστε πόλεις καταλαμβάνοντος ἐκείνου, καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων ἔχοντος καὶ πάντας ἀνθρώπους ἀδικοῦντος, ἀνέχεσθαί τινων ἐν ταῖς ἐκκλησίαις λεγόντων πολλάκις, ὡς ἡμῶν τινές εἰσιν οἱ ποιοῦντες τὸν πόλεμον, ἀνάγκη φυλάττεσθαι καὶ διορθοῦσθαι περὶ τούτου. ἔστι γὰρ δέος μήποθ᾽ ὡς ἀμυνούμεθα γράψας τις καὶ συμβουλεύσας εἰς τὴν αἰτίαν ἐμπέσῃ τοῦ πεποιηκέναι τὸν πόλεμον. ἐγὼ δὴ τοῦτο πρῶτον ἁπάντων λέγω καὶ διορίζομαι· εἰ ἐφ᾽ ἡμῖν ἐστι τὸ βουλεύεσθαι περὶ τοῦ πότερον εἰρήνην ἄγειν ἢ πολεμεῖν δεῖ. εἰ μὲν οὖν ἔξεστιν εἰρήνην ἄγειν τῇ πόλει, καὶ ἐφ᾽ ἡμῖν ἐστι τοῦτο, ἵν᾽ ἐντεῦθεν ἄρξωμαι, φημὶ ἔγωγε ἄγειν ἡμᾶς δεῖν, καὶ τὸν ταῦτα λέγοντα γράφειν καὶ πράττειν καὶ μὴ φενακίζειν ἀξιῶ. εἰ δ᾽ ἕτερος τὰ ὅπλα ἐν ταῖς χερσὶν ἔχων καὶ δύναμιν πολλὴν περὶ αὑτὸν, τοὔνομα μὲν τὸ τῆς εἰρήνης ὑμῖν προβάλλει, τοῖς δ᾽ ἔργοις αὐτὸς τοῖς τοῦ πολέμου χρῆται, τί λοιπὸν ἄλλο πλὴν ἀμύνεσθαι; φάσκειν δὲ εἰρήνην ἄγειν εἰ βούλεσθε, ὥσπερ ἐκεῖνος, οὐ διαφέρομαι. εἰ δέ τις ταύτην εἰρήνην ὑπολαμβάνει, ἐξ ἧς ἐκεῖνος πάντα τἆλλα λαβὼν ἐφ᾽ ἡμᾶς ἥξει, πρῶτον μὲν μαίνεται· ἔπειτα ἐκείνῳ παρ᾽ ὑμῶν, οὐχ ὑμῖν παρ᾽ ἐκείνου τὴν εἰρήνην λέγει. τοῦτο δ᾽ ἐστὶν ὃ τῶν ἀναλισκομένων χρημάτων ἁπάντων Φίλιππος ὠνεῖται· αὐτὸς μὲν πολεμεῖν ὑμῖν, ὑφ᾽ ὑμῶν δὲ μὴ πολεμεῖσθαι. καὶ μὴν εἰ μέχρι τούτου περιμενοῦμεν, ἕως ἂν ἡμῖν ὁμολογήσῃ πολεμεῖν, πάντων ἐσμὲν εὐηθέστατοι· οὐδὲ γὰρ ἂν ἐπὶ τὴν Ἀττικὴν αὐτὴν βαδίζῃ καὶ τὸν Πειραιᾶ, τοῦτ᾽ ἐρεῖ, εἴπερ οἷς πρὸς τοὺς ἄλλους πεποίηκε δεῖ τεκμαίρεσθαι. τοῦτο μὲν γὰρ Ὀλυνθίοις τετταράκοντα ἀπέχων τῆς πόλεως στάδια, εἶπεν ὅτι δεῖ δυοῖν θάτερον, ἢ ἐκείνους ἐν Ὀλύνθῳ μὴ οἰκεῖν, ἢ αὑτὸν ἐν Μακεδονίᾳ· πάντα τὸν ἄλλον χρόνον εἴ τις αὐτὸν αἰτιάσαιτό τι τοιοῦτον, ἀγανακτῶν καὶ πρέσβεις πέμπων τοὺς ἀπολογησομένους. τοῦτο δ᾽ εἰς Φωκέας ὡς πρὸς συμμάχους καὶ φίλους ἐπορεύετο, καὶ πρέσβεις Φωκέων ἦσαν οἳ παρηκολούθουν αὐτῷ πορευομένῳ, καὶ παρ᾽ ἡμῖν ἤριζον πολλοὶ Θηβαίοις οὐ λυσιτελήσειν τὴν ἐκείνου πάροδον. καὶ μὴν καὶ Φερὰς πρῴην ὡς φίλος καὶ σύμμαχος εἰς Θετταλίαν ἐλθὼν ἔχει καταλαβών· καὶ τὰ τελευταῖα τοῖς ταλαιπώροις Ὠρείταις τουτοισὶ ἐπισκεψομένους ἔφη τοὺς στρατιώτας πεπομφέναι κατ᾽ εὔνοιαν· πυνθάνεσθαι γὰρ αὐτοὺς ὡς νοσοῦσι καὶ στασιάζουσιν· συμμάχων δ᾽ εἶναι καὶ φίλων ἀληθινῶν ἐν τοῖς τοιούτοις καιροῖς παρεῖναι. εἶτ᾽ οἴεσθε, οἳ ἐποίησαν μὲν οὐδὲν ἂν αὐτὸν κακὸν, μὴ παθεῖν δ᾽ ἐφύλαξαντ᾽ ἂν ἴσως, τούτους μὲν ἐξαπατᾶν αἱρεῖσθαι μᾶλλον ἢ προλέγοντα βιάζεσθαι, ὑμῖν δὲ ἐκ προρρήσεως πολεμήσειν, καὶ ταῦθ᾽ ἕως ἂν ἑκόντες ἐξαπατᾶσθε; οὐκ ἔστι ταῦτα· καὶ γὰρ ἂν ἀβελτερώτατος εἴη πάντων ἀνθρώπων, εἰ τῶν ἀδικουμένων ὑμῶν μηδὲν αὐτῷ ἐγκαλούντων, ἀλλ᾽ ὑμῶν αὐτῶν τινὰς αἰτιωμένων, ἐκεῖνος ἐκλύσας τὴν πρὸς ἀλλήλους ἔριν ὑμῶν καὶ

φιλονεικεῖ· ἐφ' αὑτὸν προείποι τρέπεσθαι· καὶ τῶν παρ' ἑαυτοῦ μισθοφορούντων τοὺς λόγους ἀφέλοιτο, οἷς ἀναβάλλουσιν ὑμᾶς λέγοντες ὡς ἐκεῖνός γ' οὐ πολεμεῖ τῇ πόλει. ἀλλ' ἔστιν, ὦ πρὸς τοῦ Διός, ὅστις εὖ φρονῶν ἐκ τῶν ὀνομάτων μᾶλλον ἢ τῶν πραγμάτων τὸν ἄγοντ' εἰρήνην ἢ πολεμοῦνθ' αὑτῷ σκέψαιτ' ἄν; οὐδεὶς δήπου. ὁ τοίνυν Φίλιππος ἐξ ἀρχῆς, ἄρτι τῆς εἰρήνης γεγονυίας, οὔπω Διοπείθους στρατηγοῦντος, οὐδὲ τῶν ὄντων ἐν Χερρονήσῳ νῦν ἀπεσταλμένων, Σέρριον καὶ Δορίσκον κατελάμβανε, καὶ τοὺς ἐκ Σερρείου τείχους καὶ Ἱεροῦ ὄρους στρατιώτας ἐξέβαλλεν, οὓς ὁ ὑμέτερος στρατηγὸς κατέστησεν. καίτοι ταῦτα πράττων τί ἐποίει; εἰρήνην μὲν γὰρ ὀμωμόκει. καὶ μηδεὶς εἴπῃ, τί δὲ ταῦτ' ἐστίν, ἢ τί τούτων μέλει τῇ πόλει; εἰ μὲν γὰρ μικρὰ ταῦτα, ἢ μηδὲν ὑμῖν αὐτῶν ἔμελλεν, ἄλλος ἂν εἴη λόγος οὗτος· τὸ δ' εὐσεβὲς καὶ τὸ δίκαιον, ἄν τ' ἐπὶ μικροῦ τις ἄν τ' ἐπὶ μείζονος παραβαίνῃ, τὴν αὐτὴν ἔχει δύναμιν. φέρε δὴ νῦν, ἡνίκ' εἰς Χερρόνησον, ἣν βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες ὑμετέραν ἐγνώκασιν εἶναι, ξένους εἰσπέμπει καὶ βοηθεῖν ὁμολογεῖ καὶ ἐπιστέλλει ταῦτα, τί ποιεῖ; φησὶ μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν· ἐγὼ δὲ τοσούτου δέω ταῦτα ποιοῦντα ἐκεῖνον ὁμολογεῖν ἄγειν τὴν πρὸς ὑμᾶς εἰρήνην, ὥστε καὶ Μεγάρων ἁπτόμενον καὶ ἐν Εὐβοίᾳ τυραννίδα κατασκευάζοντα καὶ νῦν ἐπὶ Θρᾴκην παριόντα καὶ τὰ ἐν Πελοποννήσῳ σκευωρούμενον καὶ πάνθ' ὅσα πράττει μετὰ τῆς δυνάμεως ποιοῦντα, λύειν φημὶ τὴν εἰρήνην καὶ πολεμεῖν ὑμῖν· εἰ μὴ καὶ τοὺς τὰ μηχανήματα ἐφιστάντας εἰρήνην ἄγειν φήσετε, ἕως ἂν αὐτὰ τοῖς τείχεσιν ἤδη προσαγάγωσιν. ἀλλ' οὐ φήσετε· ὁ γὰρ οἷς ἂν ἐγὼ ληφθείην ταῦτα πράττων καὶ κατασκευαζόμενος, οὗτος ἐμοὶ πολεμεῖ, κἂν μήπω βάλλῃ μηδὲ τοξεύῃ. τίσιν οὖν ὑμεῖς κινδυνεύσαιτ' ἄν, εἴ τι γένοιτο; τῷ τὸν Ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆναι, τῷ Μεγάρων καὶ τῆς Εὐβοίας τὸν πολεμοῦνθ' ὑμῖν γενέσθαι κύριον, τῷ Πελοποννησίους τἀκείνου φρονῆσαι. εἶτα τὸν τοῦτο τὸ μηχάνημα ἐπὶ τὴν πόλιν ἱστάντα, τοῦτον εἰρήνην ἄγειν ἐγὼ φῶ πρὸς ὑμᾶς; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἀνεῖλε Φωκέας, ἀπὸ ταύτης ἔγωγ' αὐτὸν πολεμεῖν ὁρίζομαι. ὑμᾶς δέ, ἐὰν ἀμύνησθ' ἤδη, σωφρονήσειν φημί, ἐὰν δ' ἐάσητε, οὐδὲ τοῦθ' ὅταν βούλησθε δυνήσεσθαι ποιῆσαι. καὶ τοσοῦτόν γ' ἀφέστηκα τῶν ἄλλων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν συμβουλευόντων, ὥστ' οὐδὲ δοκεῖ μοι περὶ Χερρονήσου νῦν σκοπεῖν οὐδὲ Βυζαντίου, ἀλλ' ἐπαμῦναι μὲν τούτοις, καὶ διατηρῆσαι μή τι πάθωσι, καὶ τοῖς οὖσιν ἐκεῖ νῦν στρατιώταις πάνθ' ὅσων ἂν δέωνται ἀποστεῖλαι, βουλεύεσθαι μέντοι περὶ πάντων τῶν Ἑλλήνων ὡς ἐν κινδύνῳ μεγάλῳ καθεστηκότων. βούλομαι δ' εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς ἐξ ὧν ὑπὲρ τῶν πραγμάτων οὕτω φοβοῦμαι, ἵν' εἰ μὲν ὀρθῶς λογίζομαι, μετάσχητε τῶν λογισμῶν καὶ πρόνοιάν τιν' ὑμῶν γ' αὐτῶν, εἰ μὴ καὶ τῶν ἄλλων ἄρα βούλεσθε, ποιήσησθε, ἂν δὲ ληρεῖν καὶ τετυφῶσθαι δοκῶ, μήτε νῦν μήτ' αὖθις ὡς ὑγιαίνοντί μοι προσέχητε. ὅτι μὲν δὴ μέγας ἐκ μικροῦ καὶ ταπεινοῦ τὸ κατ' ἀρχὰς ὁ Φίλιππος ηὔξηται, καὶ ἀπίστως καὶ στασιαστικῶς ἔχουσι πρὸς αὑτοὺς οἱ Ἕλληνες, καὶ ὅτι πολλῷ παραδοξότερον ἦν τοσοῦτον αὐτὸν ἐξ ἐκείνου γενέσθαι ἢ νῦν, ὅθ' οὕτω πολλὰ προείληφε, καὶ τὰ λοιπὰ ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι, καὶ πάνθ' ὅσα τοιαῦτ' ἂν ἔχοιμι διεξελθεῖν, παραλείψω. ἀλλ' ὁρῶ συγκεχωρηκότας ἅπαντας ἀνθρώπους ἀφ' ὑμῶν ἀρξαμένους αὐτῷ, ὑπὲρ οὗ τὸν ἄλλον ἅπαντα χρόνον ἅπαντες οἱ πόλεμοι γεγόνασιν οἱ Ἑλληνικοί. τί οὖν ἐστι τοῦτο; τὸ ποιεῖν ὅ τι βούλεται, καὶ καθ' ἕν' οὑτωσὶ περικόπτειν καὶ λωποδυτεῖν τῶν Ἑλλήνων, καὶ καταδουλοῦσθαι τὰς πόλεις ἐπιόντα. καίτοι προστάται μὲν ὑμεῖς ἑβδομήκοντα ἔτη καὶ τρία τῶν Ἑλλήνων ἐγένεσθε, προστάται δὲ τριάκοντα ἑνὸς δέοντα Λακεδαιμόνιοι· ἴσχυσαν δέ τι καὶ Θηβαῖοι τουτουσὶ τοὺς τελευταίους χρόνους μετὰ τὴν ἐν Λεύκτροις μάχην. ἀλλ' ὅμως οὔθ' ὑμῖν οὔτε Θηβαίοις οὔτε Λακεδαιμονίοις οὐδεπώποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, συνεχωρήθη τοῦθ' ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, ποιεῖν ὅ τι βούλοισθε, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ· ἀλλὰ τοῦτο μὲν ὑμῖν, μᾶλλον δὲ τοῖς τότ' οὖσιν Ἀθηναίοις, ἐπειδή τισιν οὐ μετρίως ἐδόκουν προσφέρεσθαι, πάντες ᾤοντο δεῖν, καὶ οἱ μηδὲν ἐγκαλεῖν ἔχοντες αὐτοῖς, μετὰ τῶν ἠδικημένων πολεμεῖν· καὶ πάλιν Λακεδαιμονίοις ἄρξασι καὶ παρελθοῦσιν εἰς τὴν αὐτὴν δυναστείαν ὑμῖν, ἐπειδὴ πλεονάζειν ἐπεχείρουν καὶ πέρα τοῦ μετρίου τὰ καθεστηκότ' ἐκίνουν, πάντες εἰς πόλεμον κατέστησαν, καὶ οἱ μηδὲν ἐγκαλοῦντες αὐτοῖς. καὶ τί δεῖ τοὺς ἄλλους λέγειν; ἀλλ' ἡμεῖς αὐτοὶ καὶ Λακεδαιμόνιοι, οὐδὲν ἂν εἰπεῖν ἔχοντες ἐξ ἀρχῆς ὅ τι ἠδικούμεθ' ὑπ' ἀλλήλων, ὅμως ὑπὲρ ὧν τοὺς ἄλλους ἀδικουμένους ἑωρῶμεν, πολεμεῖν ᾠόμεθα δεῖν. καίτοι πάνθ' ὅσ' ἐξημάρτηται καὶ Λακεδαιμονίοις ἐν τοῖς τριάκοντ' ἐκείνοις ἔτεσιν καὶ τοῖς ἡμετέροις προγόνοις ἐν τοῖς ἑβδομήκοντα, ἐλάττονά ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὧν Φίλιππος ἐν τρισὶ καὶ δέκα οὐχ ὅλοις ἔτεσιν, οἷς ἐπιπολάζει, ἠδίκηκε τοὺς Ἕλληνας, μᾶλλον δ' οὐδὲ πολλοστὸν μέρος τούτων ἐκεῖνα. καὶ τοῦτ' ἐκ βραχέος λόγου ῥᾴδιον δεῖξαι. Ὄλυνθον μὲν δὴ καὶ Μεθώνην καὶ Ἀπολλωνίαν καὶ δύο καὶ τριάκοντα πόλεις ἐπὶ Θρᾴκης ἐῶ, ἃς ἁπάσας οὕτως ὠμῶς ἀνῄρηκεν ὥστε μηδ' εἰ πώποτ' ᾠκήθησαν προσελθόντ' εἶναι ῥᾴδιον εἰπεῖν· καὶ τὸ Φωκέων ἔθνος τοσοῦτον ἀνῃρημένον σιωπῶ. ἀλλὰ Θετταλία πῶς ἔχει; οὐχὶ τὰς πόλεις καὶ τὰς πολιτείας αὐτῶν παρῄρηται καὶ τετραρχίας κατέστησεν, ἵνα μὴ μόνον κατὰ πόλεις ἀλλὰ καὶ κατ' ἔθνη δουλεύωσιν; αἱ δ' ἐν Εὐβοίᾳ πόλεις οὐκ ἤδη τυραννοῦνται, καὶ ταῦτα ἐν νήσῳ πλησίον Θηβῶν καὶ Ἀθηνῶν; οὐ διαρρήδην εἰς τὰς ἐπιστολὰς γράφει· ἐμοὶ δ' ἐστὶν εἰρήνη πρὸς τοὺς ἀκούειν ἐμοῦ βουλομένους; καὶ οὐ γράφει μὲν ταῦτα, τοῖς δ'

ἔργοις οὐ ποιεῖ; ἀλλ' ἐφ' Ἑλλήσποντον οἴχεται, πρότερον ἧκεν ἐπ' Ἀμβρακίαν, Ἦλιν ἔχει τηλικαύτην πόλιν ἐν Πελοποννήσῳ, Μεγαρεῦσιν ἐπεβούλευσε πρώην, οὔθ' ἡ Ἑλλὰς οὔθ' ἡ βάρβαρος τὴν πλεονεξίαν χωρεῖ τἀνθρώπου. καὶ ταῦθ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἅπαντες καὶ ἀκούοντες οὐ πέμπομεν πρέσβεις περὶ τούτων πρὸς ἀλλήλους κἀγανακτοῦμεν, οὕτω δὲ κακῶς διακείμεθα καὶ διορωρύγμεθα κατὰ πόλεις ὥστ' ἄχρι τῆς τήμερον ἡμέρας οὐδὲν οὔτε τῶν συμφερόντων οὔτε τῶν δεόντων πρᾶξαι δυνάμεθα, οὐδὲ συστῆναι, οὐδὲ κοινωνίαν βοηθείας καὶ φιλίας οὐδεμίαν ποιήσασθαι, ἀλλὰ μείζω γιγνόμενον τὸν ἄνθρωπον περιορῶμεν, τὸν χρόνον κερδᾶναι τοῦτον ὃν ἄλλος ἀπόλλυται ἕκαστος ἐγνωκώς, ὡς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, οὐχ ὅπως σωθήσεται τὰ τῶν Ἑλλήνων σκοπῶν οὐδὲ πράττων, ἐπεὶ ὅτι γε ὥσπερ περίοδος ἢ καταβολὴ πυρετοῦ ἤ τινος ἄλλου κακοῦ καὶ τῷ πάνυ πόρρω δοκοῦντι νῦν ἀφεστάναι προσέρχεται, οὐδεὶς ἀγνοεῖ δήπου. καὶ μὴν κἀκεῖνό γ' ἴστε, ὅτι ὅσα μὲν ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἢ ὑφ' ἡμῶν ἔπασχον οἱ Ἕλληνες, ἀλλ' οὖν ὑπὸ γνησίων γ' ὄντων τῆς Ἑλλάδος ἠδικοῦντο, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον ἄν τις ὑπέλαβε τοῦτο, ὥσπερ ἂν εἰ υἱὸς ἐν οὐσίᾳ πολλῇ γεγονὼς γνήσιος διῴκει τι μὴ καλῶς μηδ' ὀρθῶς, κατ' αὐτὸ μὲν τοῦτ' ἄξιος μέμψεως εἶναι καὶ κατηγορίας, ὡς δ' οὐ προσήκων ἢ ὡς οὐ κληρονόμος τούτων ὢν ταῦτα ἐποίει, οὐκ ἐνεῖναι λέγειν. εἰ δέ γε δοῦλος ἢ ὑποβολιμαῖος τὰ μὴ προσήκοντα ἀπώλλυε καὶ ἐλυμαίνετο, Ἡράκλεις ὅσῳ μᾶλλον δεινὸν καὶ ὀργῆς ἄξιον πάντες ἂν ἔφασαν εἶναι. ἀλλ' οὐχ ὑπὲρ Φιλίππου καὶ ὧν ἐκεῖνος πράττει νῦν, οὐχ οὕτως ἔχουσιν, οὐ μόνον οὐχ Ἕλληνος ὄντος οὐδὲ προσήκοντος οὐδὲν τοῖς Ἕλλησιν, ἀλλ' οὐδὲ βαρβάρου ἐντεῦθεν ὅθεν καλὸν εἰπεῖν, ἀλλ' ὀλέθρου Μακεδόνος, ὅθεν οὐδ' ἀνδράποδον σπουδαῖον οὐδὲν ἦν πρότερον πρίασθαι. καίτοι τί τῆς ἐσχάτης ὕβρεως ἀπολείπει; οὐ πρὸς τῷ πόλεις ἀνῃρηκέναι τίθησι μὲν τὰ Πύθια, τὸν κοινὸν τῶν Ἑλλήνων ἀγῶνα, κἂν αὐτὸς μὴ παρῇ, τοὺς δούλους ἀγωνοθετήσοντας πέμπει; κύριος δὲ Πυλῶν καὶ τῶν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας παρόδων ἐστί, καὶ φρουραῖς καὶ ξένοις τοὺς τόπους τούτους κατέχει; ἔχει δὲ καὶ τὴν προμαντείαν τοῦ θεοῦ, παρώσας ἡμᾶς καὶ Θετταλοὺς καὶ Δωριέας καὶ τοὺς ἄλλους Ἀμφικτύονας, ἧς οὐδὲ τοῖς Ἕλλησιν ἅπασι μέτεστι; γράφει δὲ Θετταλοῖς ὃν χρὴ τρόπον πολιτεύεσθαι; πέμπει δὲ ξένους τοὺς μὲν εἰς Πορθμὸν τὸν δῆμον ἐκβαλοῦντας τὸν Ἐρετριέων, τοὺς δ' ἐπ' Ὠρεὸν τύραννον Φιλιστίδην καταστήσοντας; ἀλλ' ὅμως ταῦθ' ὁρῶντες οἱ Ἕλληνες ἀνέχονται, καὶ τὸν αὐτὸν τρόπον μοι δοκοῦσι θεωρεῖν ὥσπερ τὴν χάλαζαν, εὐχόμενοι μὴ καθ' ἑαυτοὺς ἕκαστοι γενέσθαι, κωλύειν δ' οὐδεὶς ἐπιχειρῶν. οὐ μόνον δ' ἐφ' οἷς ἡ Ἑλλὰς ὑβρίζεται ὑπ' αὐτοῦ οὐδεὶς ἀμύνεται, ἀλλ' οὐδ' ὑπὲρ ὧν αὐτὸς ἕκαστος ἀδικεῖται· τοῦτο γὰρ ἤδη τοὔσχατόν ἐστιν. οὐ Κορινθίων ἐπ' Ἀμβρακίαν ἐλήλυθε καὶ Λευκάδα; οὐκ Ἀχαιῶν Ναύπακτον ὀμώμοκεν Αἰτωλοῖς παραδώσειν; οὐχὶ Θηβαίων Ἐχῖνον ἀφῄρηται, καὶ νῦν ἐπὶ Βυζαντίους πορεύεται συμμάχους ὄντας; οὐχ ἡμῶν, ἐῶ τἆλλα, ἀλλὰ Χερρονήσου τὴν μεγίστην ἔχει πόλιν Καρδίαν; ταῦτα τοίνυν πάσχοντες ἅπαντες μέλλομεν καὶ μαλακιζόμεθα καὶ πρὸς τοὺς πλησίον βλέπομεν, ἀπιστοῦντες ἀλλήλοις, οὐ τῷ πάντας ἡμᾶς ἀδικοῦντι. καίτοι τὸν ἅπασιν ἀσελγῶς οὕτω χρώμενον τί οἴεσθε, ἐπειδὰν καθ' ἕν' ἡμῶν ἑκάστου κύριος γένηται, τί ποιήσειν;

τί οὖν αἴτιον τουτωνί; οὐ γὰρ ἄνευ λόγου καὶ δικαίας αἰτίας οὔτε τόθ' οὕτως εἶχον ἑτοίμως πρὸς ἐλευθερίαν οἱ Ἕλληνες οὔτε νῦν πρὸς τὸ δουλεύειν. ἦν τι τότ', ἦν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐν ταῖς τῶν πολλῶν διανοίαις, ὃ νῦν οὐκ ἔστιν, ὃ καὶ τοῦ Περσῶν ἐκράτησε πλούτου καὶ ἐλευθέραν ἦγε τὴν Ἑλλάδα καὶ οὔτε ναυμαχίας οὔτε πεζῆς μάχης οὐδεμιᾶς ἡττᾶτο, νῦν δ' ἀπολωλὸς ἅπαντα λελύμανται καὶ ἄνω καὶ κάτω πεποίηκε τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα. τί οὖν ἦν τοῦτο; τοὺς παρὰ τῶν ἄρχειν βουλομένων ἢ διαφθείρειν τὴν Ἑλλάδα χρήματα λαμβάνοντας ἅπαντες ἐμίσουν, καὶ χαλεπώτατον ἦν τὸ δωροδοκοῦντα ἐξελεγχθῆναι, καὶ τιμωρίᾳ μεγίστῃ τοῦτον ἐκόλαζον. τὸν οὖν καιρὸν ἑκάστου τῶν πραγμάτων, ὃν ἡ τύχη καὶ τοῖς ἀμελοῦσι κατὰ τῶν προσεχόντων πολλάκις παρασκευάζει, οὐκ ἦν πρίασθαι παρὰ τῶν λεγόντων οὐδὲ τῶν στρατηγούντων, οὐδὲ τὴν πρὸς ἀλλήλους ὁμόνοιαν, οὐδὲ τὴν πρὸς τοὺς τυράννους καὶ τοὺς βαρβάρους ἀπιστίαν, οὐδ' ὅλως τοιοῦτον οὐδέν. νῦν δ' ἅπανθ' ὥσπερ ἐξ ἀγορᾶς ἐκπέπραται ταῦτα, ἀντεισῆκται δὲ ἀντὶ τούτων, ὑφ' ὧν ἀπόλωλε καὶ νενόσηκεν ἡ Ἑλλάς. ταῦτα δ' ἐστὶ τί; ζῆλος, εἴ τις εἴληφέ τι· γέλως, ἂν ὁμολογῇ· συγγνώμη τοῖς ἐλεγχομένοις· μῖσος, ἂν τούτοις τις ἐπιτιμᾷ· τἆλλα πάνθ' ὅσα ἐκ τοῦ δωροδοκεῖν ἤρτηται. ἐπεὶ τριήρεις γε καὶ σωμάτων πλῆθος καὶ χρημάτων προσόδους καὶ τῆς ἄλλης κατασκευῆς ἀφθονίαν, καὶ τἆλλα οἷς ἄν τις ἰσχύειν τὰς πόλεις κρίνοι, νῦν ἅπαντα καὶ πλείω καὶ μείζω ἐστὶ τῶν τότε πολλῷ. ἀλλὰ ταῦτα πάντα ἄχρηστα, ἄπρακτα, ἀνόνητα ὑπὸ τῶν πωλούντων γίγνεται. ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, τὰ μὲν νῦν ὁρᾶτε δήπου καὶ οὐδὲν ἐμοῦ προσδεῖσθε μάρτυρος· τὰ δ' ἐν τοῖς ἄνωθεν χρόνοις ὅτι τἀναντία εἶχεν, ἐγὼ δηλώσω, οὐ λόγους ἐμαυτοῦ λέγων, ἀλλὰ γράμματα τῶν προγόνων τῶν ὑμετέρων δεικνύς, ἃ 'κεῖνοι κατέθεντο εἰς στήλην χαλκῆν γράψαντες εἰς ἀκρόπολιν, οὐχ ἵν' αὐτοῖς ᾖ χρήσιμα (καὶ γὰρ ἄνευ τούτων τῶν γραμμάτων τὰ δέοντα ἐφρόνουν), ἀλλ' ἵν' ὑμεῖς ἔχητε ὑπομνήματα καὶ παραδείγματα ὡς ὑπὲρ τῶν τοιούτων σπουδάζειν προσήκει. τί οὖν λέγει τὰ γράμματα; ἄρθμιος φησὶν ὁ Πυθώνακτος ὁ Ζελείτης

ἄτιμος ἔστω καὶ πολέμιος τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων αὐτὸς καὶ γένος. εἶθ' ἡ αἰτία γέγραπται δι' ἣν ταῦτ' ἐγένετο· ὅτι τὸν χρυσὸν τὸν ἐκ Μήδων εἰς Πελοπόννησον ἤγαγεν. ταῦτ' ἐστὶ τὰ γράμματα. λογίζεσθε δὴ πρὸς θεῶν καὶ θεωρεῖτε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, τίς ἦν ποθ' ἡ διάνοια τῶν Ἀθηναίων τῶν τότε ταῦτα ποιούντων, ἢ τί τὸ ἀξίωμα. ἐκεῖνοι Ζελείτην τινὰ Ἄρθμιον δοῦλον βασιλέως (ἡ γὰρ Ζέλειά ἐστι τῆς Ἀσίας), ὅτι τῷ δεσπότῃ διακονῶν χρυσίον ἤγαγεν εἰς Πελοπόννησον, οὐκ Ἀθήναζε, ἐχθρὸν αὐτῶν ἀνέγραψαν καὶ τῶν συμμάχων αὐτὸν καὶ γένος, καὶ ἀτίμους. τοῦτο δ' ἐστὶν οὐχ ἣν οὑτωσί τις φήσειεν ἀτιμίαν· τί γὰρ τῷ Ζελείτῃ τοῦτ' ἔμελλεν; ἀλλ' οὐ τοῦτο λέγει, ἀλλ' ἐν τοῖς φονικοῖς γέγραπται νόμοις, ὑπὲρ ὧν ἂν μὴ διδῷ δίκας φόνου δικάσασθαι, ἀλλ' εὐαγὲς ᾖ τὸ ἀποκτεῖναι· καὶ ἄτιμος φησὶ τεθνάτω. τοῦτο δὴ λέγει, καθαρὸν τὸν τούτων τινὰ ἀποκτείναντα εἶναι. οὐκοῦν ἐνόμιζον ἐκεῖνοι τῆς πάντων τῶν Ἑλλήνων σωτηρίας αὐτοῖς ἐπιμελητέον εἶναι· οὐ γὰρ ἂν αὐτοῖς ἔμελεν εἴ τις ἐν Πελοποννήσῳ τινὰς ὠνεῖται καὶ διαφθείρει, μὴ τοῦθ' ὑπολαμβάνουσιν· ἐκόλαζον δ' οὕτως καὶ ἐτιμωροῦντο οὓς αἰσθάνοιντο δωροδοκοῦντας, ὥστε καὶ στηλίτας ποιεῖν. ἐκ δὲ τούτων εἰκότως τὰ τῶν Ἑλλήνων ἦν τῷ βαρβάρῳ φοβερά, οὐχ ὁ βάρβαρος τοῖς Ἕλλησιν. ἀλλ' οὐ νῦν· οὐ γὰρ οὕτως ἔχεθ' ὑμεῖς οὔτε πρὸς τὰ τοιαῦτα οὔτε πρὸς τἆλλα, ἀλλὰ πῶς; ἴστ' αὐτοί· τί γὰρ δεῖ περὶ πάντων ὑμῶν κατηγορεῖν; καὶ παραπλησίως καὶ οὐδὲν βέλτιον ὑμῶν ἅπαντες οἱ λοιποὶ Ἕλληνες· διόπερ φημὶ ἔγωγε καὶ σπουδῆς πολλῆς καὶ βουλῆς ἀγαθῆς τὰ παρόντα πράγματα προσδεῖσθαι. τίνος; εἴπω κελεύετε; καὶ οὐκ ὀργιεῖσθε;

ἔστι τοίνυν τις εὐήθης λόγος παρὰ τῶν παραμυθεῖσθαι βουλομένων τὴν πόλιν, ὡς ἄρα οὔπω Φίλιππός ἐστι τοιοῦτος οἷοί ποτ' ἦσαν Λακεδαιμόνιοι, οἳ θαλάττης μὲν ἦρχον καὶ γῆς ἁπάσης, βασιλέα δὲ σύμμαχον εἶχον, ὑφίστατο δ' οὐδὲν αὐτούς· ἀλλ' ὅμως ἠμύνατο κἀκείνους ἡ πόλις καὶ οὐκ ἀνηρπάσθη. ἐγὼ δὲ ἁπάντων ὡς ἔπος εἰπεῖν πολλὴν εἰληφότων ἐπίδοσιν, καὶ οὐδὲν ὁμοίων ὄντων τῶν νῦν τοῖς πρότερον, οὐδὲν ἡγοῦμαι πλέον ἢ τὰ τοῦ πολέμου κεκινῆσθαι καὶ ἐπιδεδωκέναι. πρῶτον μὲν γὰρ ἀκούω Λακεδαιμονίους τότε καὶ πάντας τοὺς ἄλλους, τέτταρας μῆνας ἢ πέντε, τὴν ὡραίαν αὐτήν, ἐμβαλόντας καὶ κακώσαντας τὴν χώραν τῶν ἀντιπάλων ὁπλίταις καὶ πολιτικοῖς στρατεύμασιν ἀναχωρεῖν ἐπ' οἴκου πάλιν· οὕτω δ' ἀρχαίως εἶχον, μᾶλλον δὲ πολιτικῶς, ὥστ' οὐδὲ χρημάτων ὠνεῖσθαι παρ' οὐδενὸς οὐδέν, ἀλλ' εἶναι νόμιμόν τινα καὶ προφανῆ τὸν πόλεμον. νυνὶ δ' ὁρᾶτε μὲν δήπου τὰ πλεῖστα τοὺς προδότας ἀπολωλεκότας, οὐδὲν δ' ἐκ παρατάξεως οὐδὲ μάχης γιγνόμενον· ἀκούετε δὲ Φίλιππον οὐχὶ τῷ φάλαγγα ὁπλιτῶν ἄγειν βαδίζονθ' ὅποι βούλεται, ἀλλὰ τῷ ψιλούς, ἱππέας, τοξότας, ξένους, τοιοῦτον ἐξηρτῆσθαι στρατόπεδον. ἐπειδὰν δὲ ἐπὶ τούτοις πρὸς νοσοῦντας ἐν αὐτοῖς προσπέσῃ καὶ μηδεὶς ὑπὲρ τῆς χώρας δι' ἀπιστίαν ἐξίῃ, μηχανήματ' ἐπιστήσας πολιορκεῖ. καὶ σιωπῶ θέρος καὶ χειμῶνα, ὡς οὐδὲν διαφέρει, οὐδ' ἐστὶν ἐξαίρετος ὥρα τις ἣν διαλείπει. ταῦτα μέντοι πάντας εἰδότας καὶ λογιζομένους οὐ δεῖ προσέσθαι τὸν πόλεμον εἰς τὴν χώραν, οὐδ' εἰς τὴν εὐήθειαν τὴν τοῦ τότε πρὸς Λακεδαιμονίους πολέμου βλέποντας ἐκτραχηλισθῆναι, ἀλλ' ὡς ἐκ πλείστου φυλάττεσθαι τοῖς πράγμασι καὶ ταῖς παρασκευαῖς, ὅπως οἴκοθεν μὴ κινήσεται σκοποῦντας, οὐχὶ συμπλακέντας διαγωνίζεσθαι. πρὸς μὲν γὰρ πόλεμον πολλὰ φύσει πλεονεκτήμαθ' ἡμῖν ὑπάρχει, ἄνπερ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ποιεῖν ἐθέλωμεν ἃ δεῖ, ἡ φύσις τῆς ἐκείνου χώρας, ἧς ἄγειν καὶ φέρειν ἔστι πολλὴν καὶ κακῶς ποιεῖν, ἄλλα μυρία· εἰς δ' ἀγῶνα ἄμεινον ἡμῶν ἐκεῖνος ἤσκηται. οὐ μόνον δὲ δεῖ ταῦτα γιγνώσκειν, οὐδὲ τοῖς ἔργοις ἐκεῖνον ἀμύνεσθαι τοῖς τοῦ πολέμου, ἀλλὰ καὶ τῷ λογισμῷ καὶ τῇ διανοίᾳ τοὺς παρ' ὑμῖν ὑπὲρ αὐτοῦ λέγοντας μισῆσαι, ἐνθυμουμένους ὅτι οὐκ ἔστι τῶν τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν τοὺς ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κολάσηθ' ὑπηρετοῦντας ἐκείνοις. ὃ μὰ τὸν Δία καὶ τοὺς ἄλλους θεοὺς οὐ δυνήσεσθε ὑμεῖς ποιῆσαι, ἀλλ' εἰς τοῦτο ἀφῖχθε μωρίας ἢ παρανοίας ἢ οὐκ ἔχω τί λέγω (πολλάκις γὰρ ἔμοιγ' ἐπελήλυθε καὶ τοῦτο φοβεῖσθαι, μή τι δαιμόνιον τὰ πράγματα ἐλαύνῃ), ὥστε λοιδορίας, φθόνου, σκώμματος, ἧστινος ἂν τύχηθ' ἕνεκα αἰτίας, ἀνθρώπους μισθωτούς, ὧν οὐδ' ἂν ἀρνηθεῖεν ἔνιοι ὡς οὐκ εἰσὶ τοιοῦτοι, λέγειν κελεύετε, καὶ γελᾶτε ἄν τισι λοιδορηθῶσιν. καὶ οὐχὶ τοῦτό πω δεινόν, καίπερ ὂν δεινόν· ἀλλὰ καὶ μετὰ πλείονος ἀσφαλείας πολιτεύεσθαι δεδώκατε τούτοις ἢ τοῖς ὑπὲρ ὑμῶν λέγουσιν. καίτοι θεάσασθε ὅσας συμφορὰς παρασκευάζει τὸ τῶν τοιούτων ἐθέλειν ἀκροᾶσθαι. λέξω δ' ἔργα ἃ πάντες εἴσεσθε. ἦσαν ἐν Ὀλύνθῳ τῶν ἐν τοῖς πράγμασι τινὲς μὲν Φιλίππου καὶ πάνθ' ὑπηρετοῦντες ἐκείνῳ, τινὲς δὲ τοῦ βελτίστου καὶ ὅπως μὴ δουλεύσουσιν οἱ πολῖται πράττοντες. πότεροι δὴ τὴν πατρίδα ἀπώλεσαν; ἢ πότεροι τοὺς ἱππέας προὔδοσαν, ὧν προδοθέντων Ὄλυνθος ἀπώλετο; οἱ τὰ Φιλίππου φρονοῦντες, καὶ ὅτ' ἦν ἡ πόλις τοὺς τὰ βέλτιστα λέγοντας συκοφαντοῦντες καὶ διαβάλλοντες οὕτως, ὥστε τόν γε Ἀπολλωνίδην καὶ ἐκβαλεῖν ὁ δῆμος ὁ τῶν Ὀλυνθίων ἐπείσθη. οὐ τοίνυν παρὰ τούτοις μόνοις τὸ ἔθος τοῦτο πάντα κακὰ εἰργάσατο, ἄλλοθι δ' οὐδαμοῦ· ἀλλ' ἐν Ἐρετρίᾳ, ἐπειδὴ ἀπαλλαγέντος Πλουτάρχου καὶ τῶν ξένων ὁ δῆμος εἶχε τὴν πόλιν καὶ τὸν Πορθμόν, οἱ μὲν ἐφ' ὑμᾶς ἦγον τὰ πράγματα, οἱ δ' ἐπὶ Φίλιππον. ἀκούοντες δὲ τούτων τὰ πολλά, μᾶλλον δὲ τὰ πάντα, οἱ ταλαίπωροι καὶ δυστυχεῖς Ἐρετριεῖς τελευτῶντες ἐπείσθησαν τοὺς ὑπὲρ αὐτῶν λέγοντας ἐκβαλεῖν. καὶ γάρ τοι πέμψας Ἱππόνικον ὁ σύμμαχος αὐτοῖς Φίλιππος καὶ ξένους χιλίους, τὰ τείχη

εἰ τῶν ἀθηναίων κοινῶν μὴ μεθέξειν ἔμελλεν

περιεῖλε τοὺς πορθμοὺς καὶ τρεῖς κατέστησε τυράννους· ἵππαρχον· αὐτομέδοντα· κλείταρχον· καὶ μετὰ ταῦτ'
ἐξελήλακεν ἐκ τῆς χώρας δὶς ἤδη, βουλομένους σώζεσθαι· τότε μὲν πέμψας τοὺς μετ' εὐρυλόχου ξένους,
πάλιν δὲ τοὺς μετὰ παρμενίωνος. καὶ τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; ἀλλ' ἐν ὠρεῷ φιλιστίδης μὲν ἔπραττε φιλίππῳ.
καὶ μένιππος καὶ σωκράτης καὶ θόας καὶ ἀγαπαῖος, οἵπερ νῦν ἔχουσι τὴν πόλιν· καὶ ταῦτ' ἤδεσαν ἅπαντες·
εὐφραῖος δέ τις ἄνθρωπος καὶ παρ' ὑμῖν ποτ' ἐνθάδ' οἰκήσας, ὅπως ἐλεύθεροι καὶ μηδενὸς δοῦλοι ἔσονται.
οὗτος τὰ μὲν ἄλλα ὡς ὑβρίζετο καὶ προὐπηλακίζετο ὑπὸ τοῦ δήμου, τῶν ὠρειτῶν πολλὰ ἂν εἴη λέγειν· ἐνιαυτῷ δὲ
πρότερον τῆς ἁλώσεως ἐνέδειξεν ὡς προδότην τὸν φιλιστίδην καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ, αἰσθόμενος ἃ πράττουσιν.
συστραφέντες δ' ἄνθρωποι πολλοὶ καὶ χορηγὸν ἔχοντες φίλιππον καὶ πρυτανευόμενοι παρ' ἐκείνου ἀπάγου-
σι τὸν εὐφραῖον εἰς τὸ δεσμωτήριον ὡς συνταράττοντα τὴν πόλιν. ὁρῶν δὲ ταῦθ' ὁ δῆμος ὁ τῶν ὠρειτῶν ἀντὶ τοῦ τῷ
μὲν βοηθεῖν, τοὺς δ' ἀποτυμπανίσαι, τοῖς μὲν οὐκ ὠργίζετο, τὸν δ' ἐπιτήδειον εἶναι ταῦτα παθεῖν ἔφη καὶ ἐπέχαιρ-
εν. μετὰ ταῦθ' οἱ μὲν ἐπ' ἐξουσίας ὁπόσης ἐβούλοντο ἔπραττον ὅπως ἡ πόλις ληφθήσεται καὶ κατεσκευάζοντο τὴν πρᾶ-
ξιν· τῶν δὲ πολλῶν εἴ τις αἴσθοιτο, ἐσίγα καὶ κατεπέπληκτο, τὸν εὐφραῖον οἷα ἔπαθε μεμνημένος. οὕτω δ' ἀθλίως
διέκειντο ὥστε οὐ πρότερον ἐτόλμησεν οὐδεὶς τοιούτου κακοῦ προσιόντος ῥῆξαι φωνήν, πρὶν διασκευασάμενοι
πρὸς τὰ τείχη προσῇσαν οἱ πολέμιοι. τηνικαῦτα δ' οἱ μὲν ἠμύνοντο, οἱ δὲ προὐδίδοσαν. τῆς πόλεως δ' οὕτως ἁλούσης
αἰσχρῶς καὶ κακῶς, οἱ μὲν ἄρχουσι καὶ τυραννοῦσι, τοὺς τότε σώζοντας αὑτοὺς καὶ τὸν εὐφραῖον ἑτοίμους ὁτιοῦν
ποιεῖν ὄντας, τοὺς μὲν ἐκβαλόντες, τοὺς δ' ἀποκτείναντες· ὁ δ' εὐφραῖος ἐκεῖνος ἀπέσφαξεν ἑαυτόν, ἔργῳ
μαρτυρήσας ὅτι καὶ δικαίως καὶ καθαρῶς ὑπὲρ τῶν πολιτῶν ἀνθειστήκει φιλίππῳ. τί οὖν ποτ' αἴτιον, θαυμάζετ'
ἴσως, τὸ καὶ τοὺς ὀλυνθίους καὶ τοὺς ἐρετριεῖς καὶ τοὺς ὠρείτας ἥδιον πρὸς τοὺς ὑπὲρ φιλίππου λέγοντας ἔχειν ἢ τοὺς
ὑπὲρ ἑαυτῶν; ὅπερ καὶ παρ' ὑμῖν γίγνεται· ὅτι τοῖς μὲν ὑπὲρ τοῦ βελτίστου λέγουσιν οὐδὲ βουλομένοις ἔνεστιν
ἐνίοτε πρὸς χάριν οὐδὲν εἰπεῖν· τὰ γὰρ πράγματ' ἀνάγκη σκοπεῖν ὅπως σωθήσεται· οἱ δ' ἐν αὐτοῖς οἷς χαρίζονται,
φιλίππῳ συμπράττουσιν. εἰσφέρειν ἐκέλευον, οἱ δ' οὐδὲν δεῖν ἔφασαν· πολεμεῖν καὶ μὴ πιστεύειν, οἱ δ' ἄγειν εἰ-
ρήνην ἕως ἐγκατελήφθησαν. τἄλλα τὸν αὐτὸν τρόπον οἶμαι πάνθ', ἵνα μὴ καθ' ἕκαστα λέγω· οἱ μὲν ἐφ' οἷς ἂν
χαριοῦνται ταῦτ' ἔλεγον, οἱ δ' ἐξ ὧν ἔμελλον σωθήσεσθαι· πολλὰ δὲ
καὶ τὰ τελευταῖα οὐχ οὕτως οὔτε πρὸς χάριν οὔτε δι' ἄγνοιαν οἱ πολλοὶ προΐεντο, ἀλλ' ὑποκατακλινόμενοι, ἐπειδὴ
τοῖς ὅλοις ἡττᾶσθαι ἐνόμιζον. ὃ νὴ τὸν Δία καὶ τὸν Ἀπόλλω δέδοικ' ἐγὼ μὴ πάθηθ' ὑμεῖς, ἐπειδὰν εἰδῆτ'
ἐκλογιζόμενοι μηδὲν ὑμῖν ἐνόν. καὶ τοὺς εἰς τοῦθ' ὑπάγοντας ὑμᾶς ὁρῶν, οὐκ ὀρρωδῶ, ἀλλὰ δυσωποῦμαι· ἢ γὰρ
ἐξεπίτηδες ἢ δι' ἄγνοιαν εἰς χαλεπὸν πρᾶγμα ὑπάγουσι τὴν πόλιν. καίτοι μὴ γένοιτο, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὰ πράγ-
ματ' ἐν τούτῳ· τεθνάναι γὰρ μυριάκις κρεῖττον ἢ κολακείᾳ τι ποιῆσαι φιλίππου καὶ προέσθαι τῶν ὑπὲρ ὑμῶν
λεγόντων τινάς. καλήν γ' οἱ πολλοὶ νῦν ἀπειλήφασιν ὠρειτῶν χάριν, ὅτι τοῖς φιλίππου φίλοις ἐπέτρεψαν
αὑτούς, τὸν δ' εὐφραῖον ἐώθουν· καλήν γ' ὁ δῆμος ὁ ἐρετριέων, ὅτι τοὺς ὑμετέρους μὲν πρέσβεις ἀπήλασε, κλειτάρ-
χῳ δ' ἐνέδωκεν αὑτόν· δουλεύουσί γε μαστιγούμενοι καὶ σφαττόμενοι. καλῶς ὀλυνθίων ἐφείσατο τῶν τὸν λα-
σθένην ἵππαρχον χειροτονησάντων, τὸν δ' ἀπολλωνίδην ἐκβαλόντων. μωρία καὶ κακία τὰ τοιαῦτα ἐλπίζειν
κακῶς βουλευομένους, καὶ μηδὲν ὧν προσήκει ποιεῖν ἐθέλοντας, ἀλλὰ τῶν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λεγόντων ἀ-
κροωμένους, τηλικαύτην ἡγεῖσθαι πόλιν οἰκεῖν τὸ μέγεθος, ὥστε μηδ' ἂν ὁτιοῦν ᾖ δεινὸν πείσεσθαι. καὶ μὴν ἐκεῖνό γε
αἰσχρὸν, ὕστερόν ποτ' εἰπεῖν· τίς γὰρ ἂν ᾠήθη ταῦτα γενέσθαι; νὴ τὸν Δία· ἔδει γὰρ τὸ καὶ τὸ ποι-
ῆσαι καὶ τὸ μὴ ποιῆσαι. πολλὰ ἂν εἰπεῖν ἔχοιεν ὀλύνθιοι νῦν, ἃ τότ' εἰ προείδοντο, οὐκ ἂν ἀπώλοντο· πολλὰ ἂν
ὠρεῖται, πολλὰ φωκεῖς, πολλὰ τῶν ἀπολωλότων ἕκαστοι. ἀλλὰ τί τούτων ὄφελος αὐτοῖς; ἕως ἂν σώζηται
τὸ σκάφος, ἄν τε μεῖζον ἄν τ' ἔλαττον ᾖ, τότε χρὴ καὶ ναύτην καὶ κυβερνήτην, καὶ πάντ' ἄνδρα ἑξῆς προθύμους
εἶναι, καὶ ὅπως μήθ' ἑκὼν μήτ' ἄκων μηδεὶς ἀνατρέψει, τοῦτο σκοπεῖσθαι· ἐπειδὰν δὲ ἡ θάλαττα ὑπέρσχῃ,
ματαία ἡ σπουδή. καὶ ἡμεῖς τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἕως ἐσμὲν σῷοι, πόλιν μεγίστην ἔχοντες, ἀφορμὰς
πλείστας, ἀξίωμα κάλλιστον, τί ποιῶμεν; πάλαι τις ἡδέως ἂν ἐρωτήσας κάθηται· ἐγὼ νὴ Δί' ἐρῶ, καὶ γράψω δέ,
ὥστ' ἂν βούλησθε χειροτονήσετε. αὐτοὶ πρῶτον ἀμυνόμενοι καὶ παρασκευαζόμενοι, τριήρεσι, χρήμασι,
καὶ στρατιώταις λέγω· καὶ γὰρ ἂν ἅπαντες δουλεύειν συγχωρῶσιν οἱ ἄλλοι, ἡμῖν γ' ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας
ἀγωνιστέον. ταῦτα δὴ πάντα παρεσκευασμένοι καὶ ποιήσαντες φανερά, τοὺς ἄλλους ἤδη παρα-
καλῶμεν, καὶ τοὺς ταῦτα διδάξοντας ἐκπέμπωμεν πρέσβεις πανταχοῖ, εἰς πελοπόννησον, εἰς χίον, εἰς
ῥόδον, ὡς βασιλέα λέγω· οὐδὲ γὰρ τῶν ἐκείνῳ συμφερόντων ἀφέστηκε τὸ μὴ τοῦτον ἐᾶσαι πάντα καταστρέ-
ψασθαι· ἵν' ἐὰν μὲν πείσητε, κοινωνοὺς ἔχητε καὶ τῶν κινδύνων καὶ τῶν ἀναλωμάτων, ἄν τι δέῃ· εἰ δὲ μή, χρόνους γ' ἐμ-
ποιῆτε τοῖς πράγμασιν. ἐπειδὴ γάρ ἐστιν πρὸς ἄνδρα καὶ οὐχὶ συνεστώσης πόλεως ἰσχὺν ὁ πόλεμος, οὐδὲ
τοῦτ' ἄχρηστον· οὐδ' αἱ πέρυσι πρεσβεῖαι περὶ τὴν πελοπόννησον ἐκεῖναι καὶ κατηγορίαι, ἃς ἐγὼ καὶ πολύ-
ευκτος ὁ βέλτιστος ἐκεινοσὶ καὶ ἡγήσιππος καὶ οἱ ἄλλοι πρέσβεις περιήλθομεν καὶ ἐποιήσαμεν ἐπισχεῖν ἐκεῖνον

34

καὶ μήτε τ' ἐπ' Ἀμβρακίαν ἐλθεῖν μήτ' εἰς Πελοπόννησον ὁρμῆσαι. οὐ μέντοι λέγω μηδ' αὐτοὺς ὑπὲρ αὐτῶν τἀναγκαῖα ἐθέλοντας ποιεῖν τοὺς ἄλλους παρακαλεῖν· καὶ γὰρ εὔηθες τὰ οἰκεῖα αὐτοὺς προϊεμένους τῶν ἀλλοτρίων φάσκειν κήδεσθαι, καὶ τὰ παρόντα περιορῶντας ὑπὲρ τῶν μελλόντων τοὺς ἄλλους φοβεῖν. οὐ λέγω ταῦτ', ἀλλὰ τοῖς μὲν ἐν Χερρονήσῳ χρήματα ἀποστέλλειν φημὶ δεῖν καὶ τἆλλα ὅσα ἀξιοῦσι ποιεῖν, αὐτοὺς δὲ παρασκευάζεσθαι, τοὺς δ' ἄλλους Ἕλληνας συγκαλεῖν, συνάγειν, διδάσκειν, νουθετεῖν· ταῦτ' ἐστὶ πόλεως ἀξίωμα ἐχούσης ἡλίκον ὑμῖν ὑπάρχει. εἰ δ' οἴεσθε Χαλκιδέας τὴν Ἑλλάδα σώσειν ἢ Μεγαρέας, ὑμεῖς δ' ἀποδράσεσθαι τὰ πράγματα, οὐκ ὀρθῶς οἴεσθε· ἀγαπητὸν γὰρ ἂν αὐτοὶ σῴζωνται τοῦτ' ἔστιν ἑκάστοις. ἀλλ' ὑμῖν τοῦτο πρακτέον· ὑμῖν οἱ πρόγονοι τοῦτο τὸ γέρας ἐκτήσαντο καὶ κατέλιπον μετὰ πολλῶν καὶ καλῶν καὶ μεγάλων κινδύνων. εἰ δ' ὃ βούλεται ζητῶν ἕκαστος καθεδεῖται, καὶ ὅπως μηδὲν αὐτὸς ποιήσει σκοπῶν, πρῶτον μὲν οὐδὲ μή ποθ' εὕρῃ τοὺς ποιήσοντας, ἔπειτα δέδοικα ὅπως μὴ πάνθ' ὅσα οὐ βουλόμεθα ποιεῖν ἡμῖν ἀνάγκη γενήσεται. ἐγὼ μὲν δὴ ταῦτα λέγω, ταῦτα γράφω· καὶ οἴομαι καὶ νῦν ἔτι ἐπανορθωθῆναι ἂν τὰ πράγματα τούτων γιγνομένων. εἰ δέ τις ἔχει τούτου βέλτιον, λεγέτω καὶ συμβουλευέτω. ὅ τι δ' ὑμῖν δόξει, τοῦτο, ὦ πάντες θεοί, συνενέγκαι. +

καὶ σπουδαῖα νομίζων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ ὧν βουλεύεσθε, καὶ ἀναγκαῖα τῇ πόλει, πειράσομαι περὶ αὐτῶν εἰπεῖν ἃ νομίζω συμφέρειν. οὐκ ὀλίγων δ' ὄντων ἁμαρτημάτων οὐδ' ἐκ μικροῦ χρόνου συνειλεγμένων, ἐξ ὧν φαύλως ταῦτ' ἔχει, οὐδέν ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πάντων δυσκολώτερον εἰς τὸ παρὸν ἢ ὅτι ταῖς γνώμαις ὑμεῖς ἀφεστήκατε τῶν πραγμάτων, καὶ τοσοῦτον χρόνον σπουδάζετε, ὅσον ἂν κάθησθε ἀκούοντες ἢ προσαγγελθῇ τι νεώτερον, εἶτ' ἀπελθὼν ἕκαστος ὑμῶν οὐ μόνον οὐδὲν φροντίζει περὶ αὐτῶν, ἀλλ' οὐδὲ μέμνηται. ἡ μὲν οὖν ἀσέλγεια καὶ πλεονεξία, ᾗ πρὸς ἅπαντας ἀνθρώπους Φίλιππος χρῆται, τοσαύτη τὸ πλῆθος ὅσην ἀκούετε· ὅτι δ' οὐκ ἔνι ταύτης ἐκεῖνον ἐπισχεῖν ἐκ λόγου καὶ δημηγορίας, οὐδεὶς ἀγνοεῖ δήπου. καὶ γὰρ εἰ μηδ' ἀφ' ἑνὸς τῶν ἄλλων τοῦτο μαθεῖν δυνατόν, ὧδε λογισάσθω· ἡμεῖς οὐδαμοῦ πώποτε ὅπου περὶ τῶν δικαίων εἰπεῖν ἔδει ἡττήθημεν οὐδ' ἀδικεῖν ἐδόξαμεν, ἀλλὰ πανταχοῦ πάντων κρατοῦμεν καὶ περίεσμεν τῷ λόγῳ. ἆρ' οὖν διὰ τοῦτ' ἐκείνῳ φαύλως ἔχει τὰ πράγματα ἢ τῇ πόλει καλῶς; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἐπειδὰν γὰρ ὁ μὲν λαβὼν μετὰ ταῦτα τὰ ὅπλα πᾶσι δίδωσιν ἑτοίμως κινδυνεύειν, ἡμεῖς δὲ καθήμεθα, οἱ μὲν εἰρηκότες τὰ δίκαια, οἱ δ' ἀκηκοότες, εἰκότως, οἶμαι, τὰ ἔργα τοῖς λόγοις περιγίγνεται, καὶ προσέχουσιν ἅπαντες οὐχ οἷς εἴπομέν ποθ' ἡμεῖς δικαίοις ἢ νῦν ἂν εἴποιμεν, ἀλλ' οἷς ποιοῦμεν. ἔστι δὲ ταῦτα οὐδένα τῶν ἀδικουμένων σῴζειν δυνάμενα· οὐδὲ γὰρ δεῖ πλείω περὶ αὐτῶν λέγειν. τοιγαροῦν διεστηκότων εἰς δύο μέρη τῶν ἐν ταῖς πόλεσι, τῶν μὲν εἰς τὸ μήτ' ἄρχειν βίᾳ βούλεσθαι μηδενὸς μήτε δουλεύειν ἄλλῳ, ἀλλ' ἐν ἐλευθερίᾳ καὶ νόμοις ἐξ ἴσου πολιτεύεσθαι, τῶν δ' εἰς τὸ ἄρχειν μὲν τῶν πολιτῶν ἐπιθυμεῖν, ἑτέρῳ δ' ὑπακούειν, δι' ὅτου ποτ' ἂν οἴωνται τοῦτο δυνήσεσθαι ποιῆσαι, οἱ τῆς ἐκείνου προαιρέσεως, οἱ τυραννίδων καὶ δυναστειῶν ἐπιθυμοῦντες, κεκρατήκασι πανταχοῦ, καὶ πόλις δημοκρατουμένη βεβαίως οὐκ οἶδ' εἴ τίς ἐστι τῶν πασῶν λοιπὴ πλὴν ἡ ὑμετέρα. καὶ κεκρατήκασιν οἱ δι' ἐκείνου τὰς πολιτείας ποιούμενοι πᾶσιν ὅσοις πράγματα πράττεται, πρώτῳ μὲν καὶ πλείστῳ τῷ τοῖς βουλομένοις χρήματα λαμβάνειν ἔχειν τὸν δώσοντα ὑπὲρ αὐτῶν, δευτέρῳ δὲ καὶ οὐδὲν ἐλάττονι τούτου τῷ δύναμιν τὴν καταστρεψομένην τοὺς ἐναντιουμένους αὐτοῖς ἐν οἷς ἂν αἰτῶσι χρόνοις παρεῖναι. ἡμεῖς δ' οὐ μόνον τούτοις ἐπολειπόμεθα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλ' οὐδ' ἀνεγερθῆναι δυνάμεθα, ἀλλὰ μανδραγόραν πεπωκόσιν ἢ τι φάρμακον ἄλλο τοιοῦτον ἐοίκαμεν ἀνθρώποις. εἶτ', οἶμαι, δεῖ γάρ, ὡς ἐγὼ κρίνω, λέγειν τἀληθῆ, οὕτω διαβεβλήμεθα καὶ καταπεφρονήμεθα ἐκ τούτων ὥστε τῶν ἐν αὐτῷ τῷ κινδυνεύειν ὄντων οἱ μὲν ὑπὲρ τῆς ἡγεμονίας ἡμῖν ἀντιλέγουσιν, οἱ δ' ὑπὲρ τοῦ ποῦ συνεδρεύσουσι, τινὲς δὲ καθ' αὑτοὺς διαμύνεσθαι μᾶλλον ἢ μεθ' ὑμῶν ἐγνώκασιν. τοῦ χάριν δὴ ταῦτα λέγω καὶ διεξέρχομαι; οὐ γὰρ ἀπεχθάνεσθαι μὰ τὸν Δία καὶ πάντας τοὺς θεοὺς προαιροῦμαι. ἀλλ' ἵν' ὑμῶν ἕκαστος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτο γνῷ καὶ ἴδῃ, ὅτι ἡ καθ' ἡμέραν ῥᾳστώνη καὶ ῥᾳθυμία, ὥσπερ τοῖς ἰδίοις βίοις, οὕτω καὶ ταῖς πόλεσιν οὐ καθ' ἕκαστον τῶν ἀμελουμένων ποιεῖ τὴν αἴσθησιν εὐθέως, ἀλλ' ἐπὶ τῷ κεφαλαίῳ τῶν πραγμάτων ἀπαντᾷ. ὁρᾶτε Σέρριον καὶ Δορίσκον· ταῦτα γὰρ πρῶτον ὠλιγωρήθη μετὰ τὴν εἰρήνην, ἃ πολλοῖς ὑμῶν οὐδὲ γνώριμά ἐστιν ἴσως. ταῦτα μέντοι τὰ προεθέντα καὶ παροφθέντα ἀπώλεσε Θρᾴκην καὶ Κερσοβλέπτην, σύμμαχον ὄνθ' ὑμῶν. πάλιν ταῦτα ἀμελούμενα ἰδὼν καὶ οὐδεμιᾶς βοηθείας τυγχάνοντα παρ' ὑμῶν, κατέσκαπτε Πορθμόν, καὶ τυραννίδα ἀπαντικρὺ τῆς Ἀττικῆς ἐπετείχισεν ὑμῖν ἐν τῇ Εὐβοίᾳ. ταύτης δ' ὀλιγωρουμένης, Μέγαρα ἑάλω παρὰ μικρόν. οὐδὲν ἐφροντίσατε, οὐδ' ἐπεστράφητε οὐδὲ ἓν τούτων, οὐδ' ἐνεδείξασθε ὅτι οὐκ ἐπιτρέψετε τοῦτο ποιεῖν αὐτῷ. Ἀντρῶνας ἐπρίατο καὶ μετ' οὐ πολὺν χρόνον τὰ ἐν Ὠρεῷ πράγματα εἰλήφει. πολλὰ δ' ἑκὼν παραλείπω, Φεράς, τὴν ἐπ' Ἀμβρακίαν ὁδόν, τὰς ἐν Ἤλιδι σφαγάς, ἄλλα μυρία· οὐ γὰρ ἵν' ἐξαριθμήσωμαι τοὺς βιασθέντας καὶ τοὺς ἠδικημένους ὑπὸ Φιλίππου ταῦτα διεξῆλθον, ἀλλ' ἵνα τοῦθ' ὑμῖν δείξω ὅτι οὐ στήσεται πάντας

ἀθρόα ποιεῖ ἀδικῶν τὰ δ' ὑφ' αὑτοῦ ποιούμενα Φίλιππος· ἐὰν μή τις αὐτὸν κωλύσῃ· εἰσὶ δέ τινες οἳ πρὶν ἀκοῦσαι
τοὺς ὑπὲρ τῶν πραγμάτων λόγους εὐθέως εἰώθασιν ἐρωτᾶν· τί οὖν χρὴ ποιεῖν· οὐχ ἵνα ἀκούσαντες ποιήσωσι·
χρησιμώτατοι γὰρ ἂν ἦσαν ἁπάντων· ἀλλ' ἵνα τοῦ λέγοντος ἀπαλλαγῶσιν. δεῖ δ' ὅμως εἰπεῖν· ὅ τι χρὴ
ποιεῖν. πρῶτον μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτο παρ' ὑμῖν αὐτοῖς βεβαίως γνῶναι· ὅτι τῇ πόλει Φίλιππος
πολεμεῖ· καὶ τὴν εἰρήνην λέλυκεν· καὶ κακόνους μέν ἐστι καὶ ἐχθρὸς ὅλῃ τῇ πόλει καὶ τῷ τῆς πόλεως ἐδάφει·
προσθήσω δὲ καὶ τοῖς ἐν τῇ πόλει θεοῖς· οἵπερ αὐτὸν ἐξολέσειαν· οὐδενὶ μέντοι μᾶλλον ἢ τῇ πολιτείᾳ
πολεμεῖ· οὐδ' ἐπιβουλεύει καὶ σκοπεῖ μᾶλλον οὐδὲ ἓν τῶν ἁπάντων· ἢ ὅπως ταύτην καταλύσει· καὶ τοῦτ' ἐξ ἀνά-
γκης τρόπον τινὰ νῦν γε δὴ ποιεῖ· λογίζεσθε γάρ· ἄρχειν βούλεται· τούτου δ' ἀνταγωνιστὰς μόνους ὑπεί-
ληφεν ὑμᾶς· ἀδικεῖ πολὺν ἤδη χρόνον· καὶ τοῦτ' αὐτὸς ἄριστα σύνοιδεν ἑαυτῷ· οἷς γὰρ οὖσιν ὑμετέροις ἔχει
χρῆσθαι· τούτοις ἅπαντα τἄλλα βεβαίως κέκτηται· εἰ γὰρ Ἀμφίπολιν καὶ Ποτίδαιαν προεῖτο· οὐδ' ἂν ἐν
Μακεδονίᾳ μένειν ἀσφαλῶς ἡγεῖτο· ἀμφότερα οὖν οἶδεν· καὶ αὑτὸν ὑμῖν ἐπιβουλεύοντα· καὶ ὑμᾶς αἰσθανομένους·
εὖ φρονεῖν δ' ὑμᾶς ὑπολαμβάνων· δικαίως μισεῖν αὑτὸν ἡγεῖται· πρὸς δὲ τούτοις τοσούτοις οὖσιν· οἶδεν ἀ-
κριβῶς ὅτι οὐδ' ἂν ἁπάντων τῶν ἄλλων γένηται κύριος· οὐδὲν ἔστ' αὐτῷ βεβαίως ἔχειν· ἕως ἂν ὑμεῖς δημο-
κρατῆσθε· ἀλλ' ἐάν ποτε συμβῇ τι πταῖσμα· πολλὰ δ' ἂν γένοιτ' ἀνθρώπῳ· ἥξει πάντα τὰ νῦν βεβιασμένα
καὶ καταφεύξεται πρὸς ὑμᾶς· ἐστὲ γὰρ ὑμεῖς οὐκ αὐτοὶ πλεονεκτῆσαι καὶ κατασχεῖν ἀρχὴν εὖ πεφυκότες· ἀλλ' ἕτερον
λαβεῖν κωλῦσαι καὶ τὸν ἔχοντα ἀφελέσθαι· καὶ ὅλως ἐνοχλῆσαι τοῖς ἄρχειν βουλομένοις· καὶ πάντας
ἀνθρώπους εἰς ἐλευθερίαν ἐξελέσθαι δεινοί· οὐκοῦν βούλεται τοῖς αὑτοῦ καιροῖς τὴν παρ' ὑμῶν ἐλευθερίαν ἐ-
φεδρεύειν· οὐ κακῶς οὐδ' ἀργῶς ταῦτα λογιζόμενος· πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο δεῖ χάριν ἐχθρὸν ὑπειληφέναι
τῆς πολιτείας καὶ τῆς δημοκρατίας ἀδιάλλακτον ἐκεῖνον· δεύτερον δ' εἰδέναι σαφῶς· ὅτι πάνθ' ὅσα πραγ-
ματεύεται καὶ κατασκευάζεται νῦν· ἐπὶ τὴν ἡμετέραν πόλιν παρασκευάζεται· οὐ γὰρ οὕτως εὐήθης ἐστὶν
ὑμῶν οὐδεὶς ὡς ὑπολαμβάνειν τὸν Φίλιππον τῶν μὲν ἐν Θρᾴκῃ κακῶν· τί γὰρ ἂν ἄλλο τις εἴποι Δρογγίλον
καὶ Καβύλην καὶ Μάστειραν· καὶ ἃ νῦν φασιν αὐτὸν ἔχειν· τούτων μὲν ἐπιθυμεῖν· καὶ ὑπὲρ τοῦ ταῦτα λαβεῖν
καὶ πόνους καὶ χειμῶνας καὶ τοὺς ἐσχάτους κινδύνους ὑπομένειν· τῶν δ' Ἀθήνησι λιμένων καὶ τριήρων καὶ νεωρίων
καὶ τῶν ἔργων τῶν ἀργυρείων καὶ τοσούτων προσόδων καὶ τόπου καὶ δόξης· ὧν μήτ' ἐκείνῳ μήτ' ἄλλῳ γένοιτο μηδενὶ
χειρωσαμένῳ τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν· οὐκ ἐπιθυμεῖν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ὑμᾶς ἐάσειν ἔχειν·
ὑπὲρ δὲ τῶν μελινῶν καὶ τῶν ὀλυρῶν τῶν ἐν τοῖς Θρᾳκίοις σιροῖς· ἐν τῷ βαράθρῳ χειμάζειν· οὐκ ἔστι ταῦτ'·
ἀλλὰ κἀκεῖνα ὑπὲρ τοῦ τούτων γενέσθαι κύριος καὶ τἄλλα πάντα πραγματεύεται· ταῦτα τοίνυν ἕκαστον εἰδό-
τα καὶ γιγνώσκοντα παρ' αὑτῷ· δεῖ μὰ Δί' οὐ γράψαι κελεύειν πόλεμον τὸν τὰ βέλτιστα ἐπὶ πᾶσι δικαίοις συμ-
βουλεύοντα· τοῦτο μὲν γάρ ἐστιν ὅτῳ πολεμήσετε λαμβάνειν βουλομένων· οὐχ ἃ τῇ πόλει συμφέρει πράττειν·
ὁρᾶτε γάρ· εἰ δι' ἃ πρῶτα παρεσπόνδησε Φίλιππος· ἢ δεύτερα ἢ τρίτα· πολλὰ γάρ ἐστιν ἐφεξῆς· ἔγραψε
τις αὐτῷ πολεμεῖν· ὁ δ' ὁμοίως ὥσπερ νῦν οὐ γράφοντος Ἀθηναίων οὐδενὸς πόλεμον Καρδιανοῖς ἐβοήθει· οὐ
κ ἀνηρπασμένος ἂν ἦν ὁ γράψας· καὶ διὰ τοῦτο ἅπαντες ᾐτιῶντο τοῖς Καρδιανοῖς βεβοηθηκέναι· μὴ τοίνυν ζη-
τεῖτε ὅντινα ἀνθ' ὧν Φίλιππος ἐξαμαρτάνει μισήσετε· καὶ τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσιν διασπάσα-
σθαι παραβαλεῖτε· μηδ' αὐτοὶ χειροτονήσαντες πόλεμον· βούλεσθε περὶ ὑμῖν αὐτοῖς ἐρίζειν· εἰ δέον ἢ
μὴ δέον ὑμᾶς τοῦτο πεποιηκέναι· ἀλλ' ὃν ἐκεῖνος πολεμεῖ τρόπον τοῦτον ἀμύνεσθε· τοῖς μὲν ἀμυνομένοις
ἤδη χρήματα καὶ τἄλλα ὧν ἂν δέωνται διδόντες· αὐτοὶ δ' εἰσφέροντες ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ κατασκευαζόμενοι στρά-
τευμα· τριήρεις ταχείας· ἵππους· ἱππαγωγούς· καὶ τἄλλα ὅσα εἰς πόλεμον· ἐπεὶ νῦν γε γέλως ἐσθ' ὡς χρώμεθα
τοῖς πράγμασι· καὶ Φίλιππον δ' αὐτὸν οἶμαι οὐδ' ἂν ἄλλα μὰ τοὺς θεοὺς εὔξασθαι ποιεῖν τὴν πόλιν· ἢ ταῦτα
ἃ ποιεῖτε· ἀναλίσκετε· ὅτῳ παραδῶτε τὰ πράγματα ζητεῖτε· δυσχεραίνετε· ἀλλήλους αἰτιᾶσθε·
ἀφ' ὅτου δὲ ταῦτα γίγνεται· ἐγὼ διδάξω· καὶ ὅπως παύσεται λέξω· οὐδὲν πώποτε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν πραγ-
μάτων ἐξ ἀρχῆς ἐνεστήσασθε· οὐδὲ κατεσκευάσασθε ὀρθῶς· ἀλλὰ τὸ συμβαῖνον ἀεὶ διώκετε· εἶτ' ἐπειδὰν ὑστερή-
σητε· παύεσθε· ἕτερον πάλιν ἐὰν συμβῇ τι· παρασκευάζεσθε καὶ θορυβεῖσθε· τὸ δ' οὐχ οὕτως ἔχει·
οὐκ ἔνεστι βοηθείαις χρωμένους· οὐδὲν τῶν δεόντων πώποτε πρᾶξαι· ἀλλὰ κατασκευάσαντας δεῖ δύναμιν καὶ τροφὴν
ταύτῃ πορίσαντας καὶ ταμίας καὶ δημοσίους· καὶ ὅπως ἐνῇ τὴν τῶν χρημάτων φυλακὴν ἀκριβεστάτην γενέσθαι
οὕτω ποιήσαντας· τὸν μὲν τῶν χρημάτων λόγον παρὰ τούτων λαμβάνειν· τὸν δὲ τῶν ἔργων παρὰ τοῦ στρατηγοῦ·
καὶ μηδεμίαν πρόφασιν τούτῳ πλεῖν ἄλλοσε ἢ πράττειν ἄλλο τι τῷ στρατηγῷ καταλιπεῖν· ἂν οὕτως ποιήσητε
καὶ τοῦτ' ἐθελήσητε· ὡς ἀληθῶς ἄγειν εἰρήνην δικαίαν· καὶ μένειν ἐπὶ τῆς αὑτοῦ Φίλιππον ἀναγκάσετε·
ἢ πολεμήσετε ἐξ ἴσου· καὶ ἴσως ἄν· ἴσως ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ὥσπερ ὑμεῖς νῦν πυνθάνεσθε τί ποιεῖ Φίλιππος
καὶ ποῖ πορεύεται· οὕτως ἐκεῖνος φροντίσει ποῖ ποτε ἡ τῆς πόλεως ἀπῆρκε δύναμις καὶ ποῦ φανήσεται· εἰ δέ τῳ
δοκεῖ ταῦτα καὶ δαπάνης πολλῆς καὶ πόνου πολλοῦ καὶ πραγματείας εἶναι· καὶ μάλ' ὀρθῶς δοκεῖ· ἀλλ' ἐὰν λογίσηται

τὴν πόλιν. ταῦτα γὰρ ἔνι μὲν, ἐὰν ταῦτα μὴ ἐθέλητε ποιεῖν, χρήσιμα· ἃ δὲ οὐκ ἔνι, τελευτῶν δ' ἐκόντας ποιεῖν τὰ δέοντα·
ἐὰν μὲν γὰρ ἐγγυητὴς ὑμῖν γένηται θεῶν· οὐ γὰρ ἀνθρώπων γ' οὐδεὶς ἂν γένοιτο ἀξιόχρεως τηλικούτου πράγματος.
ὡς ἐὰν ἄγητε ἡσυχίαν καὶ ἅπαντα προῆσθε, οὐκ ἐπ' αὐτοὺς ὑμᾶς τελευτῶν ἐκεῖνος ἥξει, αἰσχρὸν μὲν νὴ τὸν
Δία καὶ πάντας θεοὺς καὶ ἀνάξιον ὑμῶν καὶ τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καὶ τῶν πεπραγμένων τοῖς προγόνοις, τῆς
ἰδίας ῥᾳθυμίας ἕνεκα τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἅπαντας εἰς δουλείαν προέσθαι· καὶ ἔγωγε αὐτὸς τεθνάναι μᾶλλον
ἂν ἢ ταῦτ' εἰρηκέναι βουλοίμην· οὐ μὴν ἀλλ' εἴ τις ἄλλος λέγει καὶ ὑμᾶς πείθει, ἔστω, μὴ ἀμύνεσθε, ἅπαντα
προΐεσθε. εἰ δὲ μηδενὶ τοῦτο δοκεῖ, τοὐναντίον δὲ πρόϊσμεν ἅπαντες, ὅτι ὅσῳ ἂν πλειόνων ἐάσωμεν ἐκεῖνον
γενέσθαι κύριον, τοσούτῳ χαλεπωτέρῳ καὶ ἰσχυροτέρῳ χρησόμεθα ἐχθρῷ, ποῖ ἀναδυόμεθα ἢ τί μέλλομεν;
ἢ πότε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ δέοντα ποιεῖν ἐθελήσομεν; ὅταν νὴ Δία ἀνάγκη τις ᾖ. ἀλλ' ἣν μὲν ἄν τις ἐλευθέρων
ἀνθρώπων ἀνάγκην εἴποι, οὐ μόνον ἤδη πάρεστιν, ἀλλὰ καὶ πάλαι παρελήλυθε· τὴν δὲ τῶν δούλων ἀπεύχεσθαι
δήπου μὴ γενέσθαι δεῖ. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ἐστὶν ἐλευθέρῳ μὲν ἀνθρώπῳ μεγίστη ἀνάγκη ἡ ὑπὲρ τῶν γιγνομένων
αἰσχύνη, καὶ μείζω ταύτης οὐκ οἶδα ἥντιν' ἂν εἴποι τις· δούλῳ δὲ πληγαὶ καὶ ὁ τοῦ σώματος αἰκισμός, ἃ μήτε
γένοιτο οὔτε λέγειν ἄξιον. τὸ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς ταῦτα ὀκνηρῶς διακεῖσθαι, ἃ δεῖ τοῖς
σώμασι καὶ ταῖς οὐσίαις λειτουργῆσαι ἕκαστον, ἔστι μὲν οὐκ ὀρθῶς, οὐ πολλοῦ δεῖ, ὅμως δ' ἀλλ' ἔχει τινὰ
πρόφασιν ὅμως· τὸ δὲ μηδ' ὅσα ἀκοῦσαι δεῖ, μηδ' ὅσα βουλεύσασθαι προσήκει, μηδὲ
ταῦτ' ἐθέλειν ἀκούειν, τοῦτ' ἤδη πᾶσαν ἐπιδέχεται κατηγορίαν. ὑμεῖς τοίνυν οὐκ ἀκούειν, πρὶν ἂν ὥσπερ
νυνὶ παρῇ τὰ πράγματα, οὐ βουλεύεσθαι περὶ οὐδενὸς εἰώθατε ἐφ' ἡσυχίας, ἀλλ' ὅταν μὲν ἐκεῖνος
παρασκευάζηται, ἀμελήσαντες τοῦ ποιεῖν ταὐτὸ καὶ ἀντιπαρασκευάζεσθαι, ῥᾳθυμεῖτε, κἄν τις
λέγῃ, ἐκβάλλετε· ἐπειδὰν δὲ ἀπολωλὸς ἢ πολιορκούμενόν τι πύθησθε, τηνικαῦτα ἀκροᾶσθε καὶ παρα-
σκευάζεσθε. ἦν δ' ἀκηκοέναι μὲν καὶ βεβουλεῦσθαι τότε καιρός, ὅθ' ὑμεῖς οὐκ ἠθέλετε, πράττειν δὲ
καὶ χρῆσθαι τοῖς παρεσκευασμένοις νῦν ἡνίκ' ἀκούετε. τοιγαροῦν ἐκ τοῦ τοιούτου ἔθους μόνοι τῶν πάντων
ἀνθρώπων ὑμεῖς τοὐναντίον τοῖς ἄλλοις ποιεῖτε· οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πρὸ τῶν πραγμάτων εἰώθασι χρῆσθαι τῷ
βουλεύεσθαι, ὑμεῖς δὲ μετὰ τὰ πράγματα. ὃ δὲ λοιπόν ἐστι, καὶ πάλαι μὲν ἔδει, διαφέρει δὲ οὐδ' ὑμῖν, τοῦτ'
ἐρῶ. οὐδὲν ἐγὼ τῶν πάντων οὕτως ὁρῶ ὡς χρημάτων δεῖ τῇ πόλει πρὸς τὰ νῦν ἐπιόντα πράγματα. συμβέβηκε
δὲ τύχῃ καλά τινα ἀπὸ ταὐτομάτου, οἷς ἂν χρησώμεθα ὀρθῶς, ἴσως ἂν γένοιτο τὰ δέοντα. πρῶτον μὲν γὰρ οἷς
βασιλεὺς πιστεύει καὶ εὐεργέτας ὑπείληφεν αὑτοῦ, οὗτοι μισοῦσι καὶ πολεμοῦσι Φιλίππῳ. ἔπειθ' ὁ πράττων
καὶ συνειδὼς πάνθ' ὅσα Φίλιππος κατὰ βασιλέως παρασκευάζεται, οὗτος ἀνάσπαστος γέγονε, καὶ πάσας
τὰς πράξεις βασιλεὺς οὐχ ἡμῶν κατηγορούντων ἀκούσεται, οὓς ὑπὲρ τοῦ συμφέροντος τοῦ αὑτῶν νομίσειεν ἂν
λέγειν, ἀλλὰ τοῦ πράξαντος αὐτοῦ καὶ διοικοῦντος, ὥστ' εἶναι πιστὰς τὰς κατηγορίας, καὶ λοιπὸν ἔργον ἦν
τοῖς παρ' ὑμῶν πρέσβεσιν, ὃν ἡδέως βασιλεὺς ἀκούσαιτ' ἂν, ὡς τὸν ἀμφοτέρους ἀδικοῦντα κοινῇ τιμωρή-
σασθαι δεῖ, καὶ ὅτι πολὺ τῷ βασιλεῖ φοβερώτερός ἐσθ' ὁ Φίλιππος, ἂν προτέροις ἡμῖν ἐπιθῆται· εἰ γὰρ ἐγκα-
ταλειπόμενοί τι πεισόμεθ' ἡμεῖς, ἀδεῶς ἐπ' ἐκεῖνον ἤδη πορεύσεται. ὑπὲρ δὴ τούτων ἁπάντων οἶμαι δεῖν
ὑμᾶς πρεσβείαν ἐκπέμπειν, ἥτις τῷ βασιλεῖ διαλέξεται, καὶ τὴν ἀβελτηρίαν ἀποθέσθαι, δι' ἣν πολλάκις
ἠλαττώθητε, ὁ δὲ βάρβαρος καὶ ὁ κοινὸς ἅπασιν ἐχθρὸς καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα. ἐγὼ γὰρ ὅταν τινὰ ἴδω τὸν μὲν
ἐν Σούσοις καὶ Ἐκβατάνοις δεδοικότα καὶ κακόνουν εἶναι τῇ πόλει φάσκοντα, ὃς καὶ πρότερον συνεπηνώρθωσε
τὰ τῆς πόλεως πράγματα καὶ νῦν ἐπηγγέλλετο· εἰ δὲ μὴ ἐδέχεσθ' ὑμεῖς, ἀλλ' ἀπεψηφίσασθε, οὐ τἀκείνου
αἴτια· ὑπὲρ δὲ τοῦ ἐπὶ ταῖς θύραις ἐγγὺς οὑτωσὶ ἐν μέσῃ τῇ Ἑλλάδι αὐξανομένου λῃστοῦ τῶν Ἑλλήνων ἄλλο τι λέγοντα,
θαυμάζω, καὶ δέδοικα τοῦτον, ὅστις ἂν ᾖ ποτε, ἐπειδὴ Φίλιππον οὗτος οὐ φοβεῖται. ἔστι τοίνυν τι πρᾶγμα ἄλλο
ὃ λυμαίνεται τὴν πόλιν, ὑπὸ βλασφημίας ἀδίκου καὶ λόγων οὐ προσηκόντων διαβεβλημένον· ἔτι δὲ τοῖς μηδὲν τῶν
δικαίων ἐν τῇ πολιτείᾳ βουλομένοις ποιεῖν πρόφασιν παρέχει· καὶ πάνθ' ὅσ' ἐκλείπεται δέον γίγνεσθαι παρὰ τοῦ πολίτου,
ἐπὶ τοῦτ' εὑρήσετε τὴν αἰτίαν ἀναφερομένην. ὃ ἐγὼ πάνυ μὲν φοβοῦμαι λέγειν, ὅμως δὲ ἐρῶ. οἶμαι γὰρ ἕξειν
καὶ ὑπὲρ τῶν ἀπόρων τὰ δίκαια εἰπεῖν τῆς πόλεως ἀπέναντι πρὸς τοὺς εὐπόρους, καὶ ὑπὲρ τῶν κεκτημένων
τὰς οὐσίας πρὸς τοὺς ἐνδεεῖς. εἰ γὰρ ἀνέλοιμεν ἐκ μέσου τάς τε λοιδορίας ἃς ἐπὶ τῷ θεωρικῷ ποιοῦνταί τινες
οὐ δικαίως, καὶ τὸν φόβον ὡς οὐ στήσεται τοῦτο ἄνευ μεγάλου τινὸς κακοῦ, οὐδὲν ἂν μεῖζον εἰς τὰ πράγματα
συνενέγκαιμεν, οὐδ' ὃ μᾶλλον ἂν τὸ κοινὸν ἐπιρρώσειε τῆς πόλεως. οὕτω δὲ σκέψασθε· ἐρῶ δὲ ὑπὲρ τῶν
ἐν χρείᾳ δοκούντων εἶναι πρῶτον. ἦν ποτ' οὐ πάλαι παρ' ἡμῖν, ὅτε τῇ πόλει προσῄει τάλαντα οὐ πλείω τριάκοντα
καὶ ἑκατόν· καὶ οὐδεὶς ἔστιν ὅστις τῶν τριηραρχεῖν δυναμένων ἢ τῶν εἰσφέρειν, οὐκ ἠξίου ποιεῖν τὰ καθήκοντα αὑτῷ
διὰ τὸ χρήματα μὴ περιεῖναι, ἀλλὰ καὶ τριήρεις ἐπλέοντο καὶ χρήματα ἐγίγνετο καὶ πάντα ἐποιοῦμεν τὰ δέοντα. μετὰ ταῦτα ἡ τύχη καλῶς ποιοῦσα
πολλὰ πεποίηκε τὰ κοινά, καὶ τετρακόσια ἀντὶ τῶν ἑκατὸν ταλάντων προσέρχεται, οὐδενὸς οὐδὲν ζημιουμένου
τῶν τὰς οὐσίας ἐχόντων, ἀλλὰ καὶ προσλαμβανόντων· οἱ γὰρ εὔποροι πάντες ἔρχονται μεθέξοντες τούτων.

καὶ καλῶς ποιοῦσιν· τί οὖν παθόντες τοῦτο ὀνειδίζομεν ἀλλήλοις· καὶ προφάσει χρώμεθα τοῦ μηδὲν τῶν δεόντων
ποιεῖν· πρῶτον μὲν τὴν παρὰ τῆς τύχης [illegible]· τοῖς ἀπόροις φθονοῦμεν· οἷς οὐ πάντα αἰτιασαίμην
ἔγωγε τοῦτο ἄξιον· οὐδὲ γὰρ ὧν ταῖς ἰδίαις οἰκίαις ὁρῶ δὲ ἐν ἡλικίᾳ πρὸς τοὺς πρεσβυτέρους οὕτω διακειμένους· οὐδ'
οὕτως ἀγνώμονας οὐδ' ἀτόπως ταῦτα ὄντας οὐδένα· ὥστε ἃ μὴ ποιήσειεν ἅπαντες ὅσα ἂν αὐτὸς οὐ φάσκοντα
ποιήσειν οὐδὲν οὐδ' ἀπὸ τοῦ· καὶ γὰρ ἐν τοῖς τῆς κακῶς τῶν ἀγνώμοσιν οὐ τοῦτο πέφυκος· δεῖ γάρ, οἶμαι, τοὺς γονέας
ἐν ὥρᾳ εἶναι [illegible] ἀμφοτέρων φερόμενον παρὰ τῆς φύσεως καὶ παρὰ τῶν νόμων δικαίως φέρειν καὶ ἑκόντας ὑποτελεῖν· ὥσπερ
τοίνυν ἐνὸς ἡμῶν ἑκάστου τις ἐστὶ γονεύς· οὕτως σύμπασι τῆς πόλεως κοινοὺς δεῖ γονέας τοὺς σύμπαντας ἡγεῖσθαι·
καὶ προσήκειν τούτοις ὥσπερ ὅπως ἂν ἡ πόλις διδῶσιν ὠφελεῖσθαί τι· ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν τούτων· ἄλλο θεῖν σκοπεῖν
ὅπως μηθένα ἴσον ὄντες οὐδεὶς περιοφθήσονται· τοῖς μὲν τοίνυν ἀπόροις τοῖς τῇ χρωμένοις τῇ γνώμῃ οὐ μόνον ἤ
ὑμᾶς τὰ δίκαια ποιεῖν ἄν· ἀλλὰ καὶ τὰ λυσιτελῆ· τὸ γὰρ τὴν ἀνάγκην τινὰς ἀποστρέφειν· κοινὴν κακόν [illegible]
ποιεῖν· πολλοὺς ὄντας τοῖς πράγμασιν· τοὺς δὲ ἐν εὐδίᾳ διαγράφειν [illegible] τὸ πρᾶγμα οἵτινες ἔχοντες
[illegible] ὑπόρους δικαίως· τούτων ἀφελεῖν ἂν συμβουλεύσαιμι· δι' ἃ μὴ διὰ τὸ φορὰν τινα τοὺς τρόπους καὶ τῆς
τῶν ἀπόρων οὐκ ὀκνήσας εἰπεῖν τἀληθῆ· ἐμοὶ γὰρ οὐδεὶς οὕτως ἄθλιος οὐδ' ὅμως ἀγαθὸς δοκεῖ τὴν γνώμην οὐ
κοινῇ Ἀθηναίων εἶναι· ἀλλ' οὐδὲ τὸν ἄλλων· ὥστε λυπεῖσθαι ταῦτα λαμβάνοντας ὁρῶν τοὺς ἀπόρους καὶ τὴν
ἀνάγκην ἐνδεεῖς ὄντας· ἀλλὰ ποῦ συντρίβεται τὸ πρᾶγμα καὶ ποῦ διαχραίνεται· ὅταν τὸ ἀπὸ τῶν κοινῶν ἔθος
[illegible] ἴδια μεταβιβάζοντας ὁρῶσί τινας· καὶ μετὰ ἡμῶν ὄντα περὶ ὧν ἀθέως τὸν λέγοντα· ἀθάνατον
ἐκ ἀσφαλείας· ἕτερον δὲ τὴν κρυφίαν ψῆφον τοῦ φανεροῦ θορύβου· ταῦτα ἐπὶ παίαν· ταῦτ' ὀργὴν ἔχει·
δεῖ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαίως ἀλλήλοις τῆς πολιτείας κοινωνεῖν· τοὺς μὲν ἀπόρους ἃς μὲν τὸν βίον τοὺς εὐπόρους
ἀσφαλῶς ἔχειν νομίζοντας· καὶ ἐπεὶ τούτων μηδὲ ἀδικοῦντας· ἃς δὲ τοὺς κινδύνους κοινῇ ὑπὲρ τῆς σωτηρίας ταῦτα
τῇ πατρίδι παρέχοντας· τοὺς δὲ λοιποὺς τὰ μὲν κοινὰ κοινὰ νομίζοντας καὶ μετέχοντας τὸ μέρος· τὰ δὲ ἑκάστου
ἴδια τοῦ κεκτημένου· οὕτω καὶ μικρὰ πόλις μεγάλη γίνεται· καὶ μεγάλη σώζεται· ὡς μὲν οὖν ἃ ποιεῖ ἕκαστον
παρ' ἑκάτερον εἶναι δεῖ ταῦτ' ἐστίν· ὡς δὲ καὶ γένοιτο ἂν ὅ[?] νόμος διορθῶσαι δεῖ· τῶν δὲ παρόντων πραγμάτων
καὶ τῆς ταραχῆς· πολλὰ πόρρωθεν ἐστὶ τὰ αἴτια· ἃ βουλομένοις ὑμῖν ἀκούειν ἐστίν· ἐθέλω λέγειν· ὑπεστῆτε
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῆς ὑποθέσεως φήμας οἱ πρόγονοι κατέλιπον· καὶ τὸ μὲν προΐστασθαι τῶν Ἑλλήνων· καὶ δύνα-
μιν συνεστηκυῖαν ἔχοντας πᾶσι τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν· περιεργίᾳ δ' ἐπείσθητε εἶναι καὶ ματαιομανίᾳ·
[illegible] ποτ' οὖν ταῦτα πολιτεύεσθαι δεόντων πράττειν· ἀλλὰ προϊεμένους καθ' ἕκαστον πάντα ἑτέροις ἐᾶσαι λαβεῖν·
θαυμαστὴν εὐδαιμονίαν καὶ πολλὴν ἀσφάλειαν ἕξειν ᾤεσθε· ὁ δὲ τούτων παρελθὼν ἐπὶ τὴν τάξιν
φῆς ὑμῖν τετάχθαι προσῆκεν ἕτερος· οὗτος εὐδαίμων καὶ μέγας καὶ πολλῶν κύριος γέγονεν· εἰκότως·
πρᾶγμα γὰρ ἔντιμον καὶ μέγα καὶ λαμπρόν· καὶ περὶ οὗ πάντα τὸν χρόνον αἱ μέγισται τῶν πόλεων πρὸς ἑαυτὰς
διεφέροντο· Λακεδαιμονίων μὲν ἠτυχηκότων· Θηβαίων δὲ ἀσχολουμένων διὰ τὸν Φωκικὸν πόλεμον· ἡμῶν δὲ
ἀμελούντων· ἔρημον ἀνείλετο· τοιγαροῦν τὸ μὲν φοβεῖσθαι τοῖς ἄλλοις· τὸ δὲ συμμάχους πολλοὺς καὶ δύναμιν
μεγάλην ἔχειν· ἐκείνῳ περιγέγονε· καὶ τοσαῦτα πράγματα καὶ τοιαῦτα ἤδη περιέστηκε τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας
ὥσπερ μηδ' ὅ τι χρὴ συμβουλεύειν εὐπορεῖν ἔχειν· οὕτως ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν παρόντων πραγμάτων πᾶσιν
ὡς ἐγὼ κρίνω φοβερῶν· οὐδεὶς ἐν μείζονι κινδύνῳ τῶν πάντων ἐστὶν ὑμῶν· οὐ μόνον τῷ μάλιστα ὑμῖν ἐπιβου-
λεύειν Φίλιππον· ἀλλὰ καὶ τῷ πάντων ἀργότατα αὐτοὺς διακεῖσθαι· εἰ τοίνυν τὸ τῶν ὠνίων πλῆθος
ὁρῶντες καὶ τὴν ἀγορὰν μεστὴν καὶ τὴν ἀγορὰν τούτοις κεκήλησθε· ὡς ἐν οὐδενὶ δεινῷ τῆς πόλεως οὔσης
οὔτε προσηκόντως· οὔτε ὀρθῶς τὸ πρᾶγμα κρίνετε· ἀγορὰν μὲν γὰρ ἄν τις καὶ πανήγυριν ἐκ τούτων ἢ
φαύλως ἢ καλῶς κατεσκευάσθαι κρίνοι· πόλιν δ' ἣν ὑπειλήφασιν ὅσοι ἂν τῶν Ἑλλήνων ἀρχὴν· ἀεὶ κωλύηται
μόνην ἂν ὑπὲρ τῆς πάντων ἐλευθερίας προστῆναι· οὐ μὰ Δί' ἐκ τῶν ὠνίων εἰ καλῶς ἔχει δοκιμάζειν
δεῖ· ἀλλ' εἰ συμμάχων εὐνοίᾳ πιστεύει· εἰ τοῖς ὅπλοις ἰσχύει· ταῦθ' ὑπὲρ τῆς πόλεως δεῖ σκοπεῖν· ἃ φαύλως
ἡμῖν καὶ οὐ καλῶς ἅπαντα ἔχει· γνοίητε δ' ἂν ὧδε σκεψάμενοι ἐκείνως· πότε μάλιστα ἐν ταραχῇ τὰ τῶν Ἑλλήνων
γέγονε πράγματα· οὐδένα γὰρ χρόνον ἄλλον ἢ τὸν νυνὶ παρόντα οὐδ' ἂν εἷς εἴποι· τὸν μὲν γὰρ ἄλλον ἅπαντα
εἰς δύο ταῦτα διῄρητο τὰ τῶν Ἑλλήνων· Λακεδαιμονίους καὶ ἡμᾶς· τῶν δ' ἄλλων Ἑλλήνων· οἱ μὲν ὑμῖν οἱ δὲ ἐκείνοις
ὑπήκουον· βασιλεὺς δὲ καθ' αὑτὸν μὲν ἀπίστως ὁμοίως ἅπασιν ἦν· τοὺς δὲ κρατουμένους τῷ πολέμῳ προσ-
λαμβάνων· ἕως οὗ τοῖς ἑτέροις ἐξ ἴσου ποιήσειε· διετίθει· ἔπειτ' οὐχ ἧττον αὐτὸν εἰρήνην ὤσειεν· τῶν
προεχόντων ἐχθρὸς ὑπῆρχε· νῦν δὲ πρῶτον μὲν οἱ βασιλεῖ Ἕλληνες ἅπασιν τοῖς Ἕλλησιν οἰκείως ἔχει καὶ πάντων
ἥκιστα ἡμῖν· ἂν τι μὴ νῦν ἐπανορθωσώμεθα· ἔπειτα προστασίαι πολλαὶ καὶ παντοδαπαὶ γίγνονται· καὶ τῶν
πρωτείων μὲν ἀντιποιοῦνται ἅπαντες· ἀφεστᾶσι δ' ἔνιοι καὶ φθονοῦσι καὶ ἀπιστοῦσιν ἑαυτοῖς οὐχ ὡς ἔδει·
γεγόνασι καθ' αὑτοὺς ἕκαστοι· Ἀργεῖοι· Θηβαῖοι· Λακεδαιμόνιοι· Κορίνθιοι· Ἀρκάδες· ἡμεῖς· ἀλλ' ὅμως
εἰς τοσαῦτα μέρη καὶ τοσαύτας δυναστείας διῃρημένων τῶν Ἑλληνικῶν πραγμάτων· εἰ δεῖ τἀληθῆ μετὰ παρρησίας

[margin, by line 26:] [illegible]

[catchword/quire mark at foot of page:] [illegible]

ἃ πᾶν· τὰ παρόντα δ' ἐστὶ τοῦτ' ἀργία καὶ ῥᾳθυμία· ἐρημότερα δ' ἂν ποιεῖ δ' οἱ τῶν ἑλληνικῶν πραγμάτων· ἢ τὰ
παρ' ὑμῖν· ἀκούσας· οὔτε γὰρ φίλον οὔτε πιστὸν οὔτε φρονούμενος· οὐδ' ἐστὶν ὑμῖν διαλλάττεσθαι· αἴτιον δὲ τοῦτ' ἐγὼ
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ῥᾴδιον γὰρ ἦν ἂν ὑμῖν μὴ θέλειν· ἀλλὰ πολλάκις πάντων δαπανᾶν ἐκ πάντων τῶν ἡμαρτημένων
τοῦ χρόνου· ὧν τὸ καθ' ἕκαστον ἐάσας, ἐν εἰς ὃ πάντα συντείνει λέξω· δεηθεὶς ὑμῶν, ἂν λέγω τἀληθῆ μετὰ
παρρησίας, μηδὲν ἄχθεσθ' Ἀθηναῖοι· πρόσθεν πράττειν τὰ συμφέροντα ἐφ' ἑκάστου τῶν καιρῶν. καὶ μετειλήφατ'
ὑμεῖς μὲν τῆς σχολῆς καὶ τῆς ἡσυχίας· ὑφ' ὧν κεκλημένοι, τοῖς ἀδικοῦσιν οὐ πικρῶς ἔχετε· ἕτεροι δ' ἔχουσι τὰς
τιμὰς ἔχουσι· καὶ τὰ μὲν ἄλλα οὐκ ἄξιον ἐξετάσαι νῦν· ἀλλ' ἐπειδὰν τι τῶν πρὸς Φίλιππον ἐμπέσῃ,
εὐθὺς ἀναστάς τις λέγει ὡς οὐ δεῖ ληρεῖν καὶ γράφειν πόλεμον· παραθεὶς εὐθέως ἑξῆς τὸ τὴν εἰρήνην ἄγειν ὡς
ἀγαθόν· καὶ τὸ τρέφειν δύναμιν μεγάλην ὡς χαλεπόν. καὶ διαρπάζειν τινὲς τὰ χρήματα βούλονται. καὶ ἄλλους
λόγους ὡς οἷόν τ' ἀληθεστάτους λέγουσιν· ἀλλὰ δεῖ δήπου τὴν μὲν εἰρήνην ἄγειν ὑμᾶς πείθειν, οἵ γε πεπεισμένοι
κάθησθε· ἀλλὰ τὸν τὰ τοῦ πολέμου πράττοντα· ἂν γὰρ ἐκεῖνος πεισθῇ, τὰ γ' ἀφ' ὑμῶν ὑπάρχει· νομίζειν δὲ
δεῖ χαλεπὰ οὐχ ὅσ' ἂν εἰς σωτηρίαν δαπανῶμεν· ἀλλ' ἃ πεισόμεθ' ἂν ταῦτα μὴ θέλωμεν ποιεῖν· καὶ τὸ διαρ-
πασθήσεσθαι τὰ χρήματα, τῷ φυλακὴν εἰπεῖν δι' ἧς σωθήσεται κωλύειν, οὐκ ἀποστάντας τοῦ συμφέροντος ἀποστῆναι.
καίτοι ἔγωγε ἀγανακτῶ καὶ τοῦτο· εἰ τὰ μὲν χρήματα λυπεῖ τινας ὑμῶν εἰ διαρπασθήσεται· ἃ καὶ φυλάττειν καὶ κο-
λάζειν τοὺς ἁρπάζοντας ἐφ' ὑμῖν ἐστι, τὴν δ' Ἑλλάδα πᾶσαν ἐφεξῆς οὑτωσὶ Φίλιππος ἁρπάζων οὐ λυπεῖ·
καὶ ταῦτα ἐφ' ὑμᾶς ἁρπάζων. τί ποτ' οὖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸν μὲν οὕτω φανερῶς ἀδικοῦντα καὶ πόλεις
καταλαμβάνοντα, οὐδεὶς πώποτε τούτων εἶπεν ὡς ἀδικεῖ καὶ πόλεμον ποιεῖ· τοὺς δὲ μὴ ἐπιτρέπειν μηδὲ
προΐεσθαι ταῦτα συμβουλεύοντας, τούτους πόλεμον ποιεῖν φασιν· ὅτι τὴν αἰτίαν τῶν ἐκ τοῦ πολέμου
συμβησομένων δυσχερῶν· ἀνάγκη γὰρ ἀνάγκη πολλὰ λυπηρὰ ἐκ τοῦ πολέμου γίγνεσθαι· τοῖς ὑπὲρ ὑμῶν τὰ
βέλτιστα λέγειν οἰομένοις ἀναθεῖναι βούλονται· ἡγοῦνται γὰρ ἐὰν μὲν ὑμεῖς ὁμοθυμαδὸν ἐκ
μιᾶς γνώμης Φίλιππον ἀμύνησθε, καὶ ἐκείνου κρατήσειν ὑμᾶς· καὶ αὐτοῖς οὐκ ἔσεσθαι μισθαρνεῖν· ἂν δ' ἀπὸ
τῶν πρώτων θορύβων αἰτιασάμενοί τινας πρὸς τὸ κρίνειν τράπησθε· αὐτοὶ μὲν τούτων κατηγοροῦντες, ἀμφό-
τερα ἕξειν· καὶ παρ' ὑμῖν εὐδοκιμήσειν, καὶ παρ' ἐκείνου χρήματα λήψεσθαι· ὑμᾶς δ' ὑπὲρ ὧν δεῖ παρὰ τούτων
δίκην λαμβάνειν· παρὰ τῶν ὑπὲρ ὑμῶν εἰρηκότων λήψεσθαι· αἱ μὲν ἐλπίδες αὗται τούτοις· καὶ τὸ κατασκεύασμα
τὸ τῶν αἰτιῶν, ὡς ἄρα βούλονταί τινες πόλεμον ποιῆσαι· ἐγὼ δ' οἶδ' ἀκριβῶς, ὅτι οὐ γράψαντος Ἀθηναίων
οὐδενός πω πόλεμον· πολλὰ Φίλιππος ἔχει τῶν τῆς πόλεως· καὶ νῦν εἰς Καρδίαν πέπομφε βοήθειαν· εἰ
μέντοι βουλόμεθ' ἡμεῖς μὴ προσποιεῖσθαι πολεμεῖν ἡμῖν ἐκεῖνον· ἀνοητότατος πάντων ἂν εἴη, εἰ τοῦτ' ἐξελέγ-
χοι· ὅταν γὰρ οἱ ἀδικούμενοι ἀρνῶνται, τί τῷ ἀδικοῦντι προσήκει· ἀλλ' ἐπειδὰν ἐφ' ἡμᾶς αὐτοὺς ἴῃ, τί φήσομεν
τότε· ἐκεῖνος μὲν γὰρ οὐ πολεμεῖν, ὥσπερ οὐδ' Ὠρείταις τῶν στρατιωτῶν ὄντων ἐν τῇ χώρᾳ, οὐδὲ Φεραίοις πρότερον
ἢ πρὸς τὰ τείχη προσβάλλων· οὐδ' Ὀλυνθίοις ἐξ ἀρχῆς, ἕως ἐν αὐτῇ τῇ χώρᾳ τὸ στράτευμα παρὼν ἔχων ἦν· ἢ καὶ τότε
τοὺς ἀμύνεσθαι κελεύοντας πόλεμον ποιεῖν φήσομεν· οὐκοῦν ὑπόλοιπον δουλεύειν· οὐ γὰρ ἄλλο γ' οὐδέν ἐστι· καὶ
μὴν οὐδ' ὑπὲρ τῶν ἴσων ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις ἐσθ' ὁ κίνδυνος· οὐ γὰρ ὑφ' αὑτῷ ποιήσασθαι τὴν
πόλιν βούλεται Φίλιππος ἡμῶν, ἀλλ' ὅλως ἀνελεῖν· οἶδεν γὰρ ἀκριβῶς ὅτι δουλεύειν μὲν ὑμεῖς οὔτ' ἐθελή-
σετε, οὔτ' ἂν ἐθελήσητε ἐπίστασθε· ἄρχειν γὰρ εἰώθατε· πράγματα δ' ἐκείνῳ παρασχεῖν, ἂν καιρὸν λάβητε,
πλείω τῶν ἄλλων ἀνθρώπων ἁπάντων δυνήσεσθε· διὰ ταῦτα ὑμῶν οὐ φείσεται, εἴπερ ἐγκρατὴς γενήσεται.
ὡς οὖν ὑπὲρ τῶν ἐσχάτων ἐσομένου τοῦ ἀγῶνος ὑμῖν, οὕτω προσήκει γιγνώσκειν· καὶ τοὺς πεπρακότας αὑτοὺς
ἐκείνῳ φανερῶς ἀποτυμπανίσαι· οὐ γὰρ ἔστιν, οὐκ ἔστι τῶν ἔξω τῆς πόλεως ἐχθρῶν κρατῆσαι, πρὶν ἂν τοὺς
ἐν αὐτῇ τῇ πόλει κολάσητε ἐχθρούς· ἀλλ' ἀνάγκη τούτοις ὥσπερ προβόλοις προσπταίοντας ὑστερίζειν ὑμᾶς·
οὐδὲν γὰρ ἄλλο ἔμοιγε δοκεῖ ποιεῖν, ἢ τοῦτο καὶ τοὺς μεγάλους ἃ ποιοῦντα· ἃ μηδένα ἄλλον ἐξαπατῶν ὑμῖν
ἀπειλεῖν ἤδη· οἷον Θετταλοὺς πολλὰ δοὺς, ὑπηγάγετο εἰς τὴν νυνὶ παροῦσαν δουλείαν· οὐδ' ἂν εἰπεῖν δύναιτο οὐ-
δείς, ὅσα τοὺς ταλαιπώρους Ὀλυνθίους πρότερον δοὺς Ποτείδαιαν ἐξηπάτησε· καὶ πολλὰ ἕτερα· Θηβαίους νῦν
ὑπάγεται τὴν Βοιωτίαν αὐτοῖς παραδοὺς καὶ ἀπαλλάξας πολέμου πολλοῦ καὶ χαλεποῦ· ὥστε καρπωσά-
μενοί τινα ἕκαστοι τούτων πλεονεξίαν, οἱ μὲν ἤδη πεπόνθασιν ἃ δὴ πάντες ἴσασιν· οἱ δ' ὅταν ποτὲ συμβῇ
πείσονται· ὑμεῖς δὲ ὧν μὲν ἀπεστέρησθε, σιωπῶ· ἀλλ' ἐν αὐτῷ τῷ τὴν εἰρήνην ποιήσασθαι, πόσα ἐξηπά-
τησθε· πόσων ἀπεστέρησθε· οὐχὶ Φωκέας; οὐ Πύλας; οὐχὶ τὰ ἐπὶ Θρᾴκης· Σέρριον· Δορίσκον· τὸν Κερσοβλέπτην
αὐτόν· οὐ νῦν Καρδίαν ἔχει καὶ ὁμολογεῖ; τί ποτ' οὖν ἐκείνως τοῖς ἄλλοις καὶ ὑμῖν οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον προσφέ-
ρεται· ὅτι ἐν μόνῃ τῶν πασῶν πόλεων τῇ ἡμετέρᾳ ἄδεια ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν λέγειν δέδοται· καὶ λαμβάνοντα χρή-
ματα αὐτόν, ἀσφαλές ἐστι λέγειν παρ' ὑμῖν, κἂν ἀφῃρημένοι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἦτε· οὐκ ἦν ἀσφαλὲς
λέγειν ἐν Ὀλύνθῳ τὰ Φιλίππου, μὴ συνευπεπονθότων τῶν πολλῶν Ὀλυνθίων τῷ Ποτείδαιαν καρποῦσθαι· οὐκ ἦν
ἀσφαλὲς λέγειν ἐν Θετταλίᾳ, μὴ συνευπεπονθότος τοῦ πλήθους τοῦ Θετταλῶν τῷ τοὺς τυράννους ἐκβαλεῖν

φίλιππον αὐτοῖς καὶ τὴν πόλιν ἀποδοῦναι· οὐκ ἦν ἐν θήβαις ἀσφαλές· πρὶν τὴν ὠρωπίαν ἀπέδωκεν·
καὶ τοὺς φωκέας ἀνεῖλεν· ἀλλ' ἀθήνησιν οὐ μόνον ἀμφίπολιν καὶ τὴν καρδιανῶν χώραν ἀπεστερηκότος
φιλίππου· ἀλλὰ καὶ κατασκευάζοντος ὑμῖν ἐπιτείχισμα τὴν εὔβοιαν· καὶ νῦν ἐπὶ βυζάντιον παριόντος·
ἀσφαλές ἐστι λέγειν ὑπὲρ φιλίππου· καὶ γάρ τοι τούτων μὲν ἐκ πτωχῶν ἔνιοι ταχὺ πλούσιοι γεγόνασι· καὶ
ἐξ ἀνωνύμων καὶ ἀδόξων ἔνδοξοι· ἐκ δ' εὐπόρων ἄποροι· πόλεως γὰρ ἔγωγε πλοῦτον ἡγοῦμαι συμμάχους
πίστιν εὔνοιαν· ὧν ἁπάντων ἐστὲ ὑμεῖς ἄποροι· ἐκ δὲ τοῦ τούτων ὀλιγώρως ὑμᾶς ἔχειν· καὶ ἐᾶν τοῦτον τὸν τρόπον
τὰ πράγματα φέρεσθαι· ὁ μὲν εὐδαίμων καὶ μέγας καὶ φοβερός ἐστι πᾶσιν ἕλλησι καὶ βαρβάροις· ὑμεῖς δ'
ἔρημοι καὶ ταπεινοί· τῇ μὲν κατὰ τὴν ἀγορὰν εὐετηρίᾳ λαμπροί· τῇ δ' ὧν προσῆκε παρασκευῇ καταγέλαστοι· οὐ
τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον περί τε ὑμῶν καὶ περὶ αὑτῶν ἐνίους τῶν λεγόντων ὁρῶ βουλευομένους· ὑμᾶς μὲν γὰρ ἡσυχίαν
ἄγειν φασὶ δεῖν· κἄν τις ὑμᾶς ἀδικῇ· αὐτοὶ δ' οὐ δύνανται παρ' ὑμῖν ἡσυχίαν ἄγειν· οὐδενὸς αὐτοὺς ἀδικοῦντος·
καίτοι λοιδορίας χωρὶς ἅ τις ἐρεῖ δ'· εἰπέ μοι τί δὴ γιγνώσκων ἀκριβῶς ἀριστόδημε· οὐδεὶς γὰρ τὰ τοιαῦτα ἀγνοεῖ·
τὸν μὲν τῶν ἰδιωτῶν βίον ἀσφαλῆ καὶ ἀπράγμονα καὶ ἀκίνδυνον ὄντα· τὸν δὲ τῶν πολιτευομένων φιλαίτιον καὶ
σφαλερὸν καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν ἀγώνων καὶ κακῶν μεστόν· οὐ τὸν ἡσύχιον καὶ ἀπράγμονα ἀλλὰ τὸν ἐν τοῖς
κινδύνοις αἱρῇ· τί ἂν εἴποις· εἰ γὰρ ὃ βέλτιστον ἀπεῖν ἂν ἔχοις· τοῦτό σοι συγχωρήσαιμεν ἀληθὲς λέγειν
ὡς ὑπὲρ φιλοτιμίας καὶ δόξης πάντα ταῦτα ποιεῖς· θαυμάζω τί δή ποτε σαυτῷ μὲν ὑπὲρ τούτων ἅπαντα
ποιητέον ἡγεῖ καὶ πονητέον καὶ κινδυνευτέον· τῇ πόλει δὲ προέσθαι ταῦτα διὰ ῥᾳθυμίαν συμβου-
λεύεις· γὰρ ἐκεῖνό γ' ἂν εἴποις· ὡς σὲ μὲν ἐν τῇ πόλει δεῖ τινα φαίνεσθαι· τὴν πόλιν δ' ἐν τοῖς ἕλλησι μηδενὸς
ἀξίαν εἶναι· καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε ὁρῶ ὡς τῇ πόλει μὲν ἀσφαλές ἐστι τὰ αὐτῆς πράττειν· σοὶ δ' ἐπικίνδυνον
εἰ μηδὲν τῶν ἄλλων πλεῖον περιεργάσῃ· ἀλλὰ τοὐναντίον· σοὶ μὲν ἐξ ὧν ἐργάζῃ καὶ περιεργάζῃ· τοὺς
ἐσχάτους ὁρῶ κινδύνους· τῇ πόλει δ' ἐκ τῆς ἡσυχίας· ἀλλὰ νὴ δία παππῷα καὶ πατρῷα δόξα σοι ὑπάρχει
ἣν αἰσχρόν ἐστιν ἐν σοὶ καταλῦσαι· τῇ πόλει δ' ὑπῆρξεν ἀνώνυμα καὶ φαῦλα τὰ τῶν προγόνων· ἀλλ' οὐδὲ τοῦθ'
οὕτως ἔχει· σοὶ μὲν γὰρ ἦν κλέπτης ὁ πατήρ· εἴπερ ἦν ὅμοιος σοί· τῇ πόλει δ' ἡ μὲν ὡς πάντες ἴσασιν οἱ ἕλληνες
δὶς ἐκ τῶν μεγίστων κινδύνων ὑπὸ τῶν προγόνων ἧμεν σεσωσμένοι· ἀλλὰ γὰρ οὐκ ἴσως οὐδὲ πολιτικῶς ἔνιοι τὰ καθ'
αὑτοὺς καὶ τὰ κατὰ τὴν πόλιν πολιτεύονται· πῶς γάρ ἐστιν ἴσον τούτων μέν τινας ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου προϊόντας
ἑαυτοὺς ἀγνοεῖν· τὴν πόλιν δ' ἣ πρότερον προεστήκει τῶν ἄλλων ἑλλήνων τέως καὶ τὸ πρωτεῖον εἶχεν· νῦν ἐν ἀδοξίᾳ
πάσῃ καὶ ταπεινότητι καθεστάναι· πολλὰ τοίνυν ἔχων ἔτι καὶ περὶ πολλῶν εἰπεῖν παύσομαι· καὶ γὰρ οὐ λόγων
ἐνδεᾶ μοι δοκεῖ τὰ πράγματα οὔτε νῦν οὔτε ἄλλοτε πώποτε φαύλως ἔχειν· ἀλλ' ὅταν πάντα ἀκούσαν-
τες ὑμεῖς τὰ δέοντα καὶ ὁμογνωμονοῦντες ὡς ὀρθῶς λέγεται γενόμενοι· τῶν λυμαίνεσθαι καὶ διαστρέφειν ταῦτα
βουλομένων ἐξ ἴσου καθῆσθε ἀκροώμενοι· οὐκ ἀγνοοῦντες αὐτούς· ἴστε γὰρ ἀεὶ ἰδόντες ἀκριβῶς· τίς μισθοῦ λέγει·
καὶ τίς ὑπὲρ φιλίππου πολιτεύεται· καὶ τίς ὡς ἀληθῶς ὑπὲρ τῶν βελτίστων· ἀλλ' ἵνα αἰτιασάμενοι τούτους
καὶ τὸ πρᾶγμα εἰς γέλωτα καὶ λοιδορίαν ἐμβαλόντες· μηδὲν αὐτοὶ τῶν δεόντων ποιῆτε· ταῦτ' ἐστι τἀληθῆ
μετὰ πάσης παρρησίας ἁπλῶς εὐνοίᾳ τὰ βέλτιστα εἰρημένα· οὐ κολακείας καὶ βλάβης καὶ ἀπάτης λόγος
μεστός· ἀργύριον μὲν τοῖς λέγουσι ποιήσων· τὰ δὲ πράγματα τῆς πόλεως τοῖς ἐχθροῖς ἐγχειριῶν· ἢ οὖν παυ-
στέον τούτων τῶν ἐθῶν· ἢ μηδένα ἄλλον αἰτιατέον τοῦ πάντα φαύλως ἔχειν· ἢ ὑμᾶς αὐτούς: +

τί μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι φίλιππος οὐκ ἐποιήσατο τὴν εἰρήνην πρὸς ὑμᾶς· ἀλλ' ἀνεβάλετο τὸν πόλεμον·
πᾶσιν ὑμῖν φανερὸν γέγονεν· ἐπειδὴ γὰρ φαρσαλίοις ἅλον παρέδωκεν· καὶ τὰ περὶ φωκέας διῴκησε· καὶ τὴν
θρᾴκην κατεστρέψατο πᾶσαν· αἰτίας οὐκ οὔσας πλασάμενος καὶ προφάσεις ἀδίκους ἐξευρών· τῷ μὲν ἔργῳ πάλαι
πολεμεῖ πρὸς τὴν πόλιν· τῷ δὲ λόγῳ νῦν ὁμολογεῖ διὰ τῆς ἐπιστολῆς ἧς ἔπεμψεν· ὅτι δὲ χρὴ μήτε ὀρρωδεῖν
ἡμᾶς τὴν ἐκείνου δύναμιν· μήτε ἀγεννῶς ἀντιτετάχθαι πρὸς αὐτόν· ἀλλὰ καὶ σώμασι καὶ ναυσὶ καὶ πᾶσιν
ὡς ἁπλῶς εἰπεῖν ἀφειδῶς ὁρμῆσαι πρὸς τὸν πόλεμον· ἐγὼ πειράσομαι διδάσκειν· πρῶτον μὲν γὰρ εἰκὸς
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοὺς θεοὺς μεγίστους ἡμῖν ὑπάρχειν συμμάχους καὶ βοηθούς· οὓς ἐκεῖνος τὰς πίστεις
ὑπερβὰς καὶ τοὺς ὅρκους ἐπιορκῶν· λέλυκεν ἀδίκως τὴν εἰρήνην· ἔπειθ' οἷς πρότερον ηὐξήθη φενακίζων
ἅπαντας καὶ μεγάλα ἐπαγγελλόμενος εὐεργετήσειν· πάντα ταῦτα διεξελήλυθεν ἤδη· καὶ γιγνώσκεται μὲν ὑπὲρ
τῶν περινθίων καὶ βυζαντίων καὶ τῶν ἐκείνοις συμμαχούντων· ὡς ἐπιθυμεῖ προσενεχθῆναι τούτοις τὸν αὐτὸν
τρόπον· ὃν ὀλυνθίοις πρότερον· οὐκ ἀγνοεῖται δὲ ὑπὸ θετταλῶν δεσπόζειν ἀλλ' οὐχ ἡγεῖσθαι τῶν συμμάχων
προαιρούμενος· ὑποπτεύεται δὲ ὑπὸ τῶν θηβαίων νίκαιαν μὲν φρουρᾷ κατέχων· εἰς δὲ τὴν ἀμφικτυονίαν εἰσ-
δεδυκώς· τὰς δὲ πρεσβείας τὰς ἐκ πελοποννήσου πρὸς αὑτὸν ἄγων· καὶ τὴν ἐκείνων συμμαχίαν παραιρούμενος·
ὥστε τῶν αὐτῷ προσφιλῶν τοὺς μὲν νῦν πολεμεῖν ἀσπόνδως· τοὺς δὲ μηκέτι προθύμους εἶναι συναγω-
νίζεσθαι· ἅπαντας δὲ ὑφορᾶσθαι καὶ διαμέμφεσθαι πρὸς αὐτόν· ἔτι τοίνυν οὐδὲ γὰρ τοῦτ' ἔστι μικρὸν· οἰκ-

τῶν ἐς Ἀσίαν σατραπῶν καθεστώτων· ἔναγχος μὲν ξένους μισθοφόρους ἐσπέμψαντες ἐκώλυσαν ἐκπολιορκηθῆναι
Πέρινθον· νυνὶ δὲ τῆς ἔχθρας αὐτοῖς ἐγγιγνομένης, καὶ τοῦ κινδύνου πλησίον ὄντος, ἀχθεσθήσεται καὶ ζάντιον,
οὐ μόνον αὐτοὶ προθύμως συμπολεμήσουσιν, ἀλλὰ καὶ βασιλέα τὸν περὶ τῶν χρήματα χορηγεῖν ἡμῖν προτρέ-
ψονται· ὃς τοσοῦτον μὲν κέκτηται πλοῦτον, ὅσον οὐδ' οἱ λοιποὶ πάντες· τηλικαύτην δὲ ἔχει ῥοπὴν πρὸς τὰς
ἐνθάδε πράξεις, ὥστε καὶ πρότερον ἡνίκα Λακεδαιμονίοις ἐπολεμοῦμεν, ὁποτέροις προσθοῖτο, τούτους ἐποίει
κρατεῖν τῶν ἑτέρων· καὶ νῦν μεθ' ἡμῶν γενόμενος, ῥᾳδίως καταπολεμήσει τὴν Φιλίππου δύναμιν· πρὸς τούτοις
τοίνυν τηλικούτοις οὖσιν, οὐκ ἐκεῖνο μὲν ὡς οὐ διὰ τὴν εἰρήνην πολλὰ προειλήφασιν ἡμῶν χωρία καὶ λιμένας καὶ τοι-
αῦθ' ἕτερα χρήσιμα πρὸς πόλεμον· ὁρῶ δὲ ὡς ὅταν μὲν ὑπ' εὐνοίας τὰ πράγματα συνέχηται, καὶ ταῦτα
πᾶσι συμφέρῃ τοῖς μετέχουσι τοῦ πολέμου, μένει τὰ συσταθέντα βεβαίως· ὅταν δ' ἐξ ἐπιβουλῆς καὶ πλεονε-
ξίας ἀπάτης καὶ βίᾳ κατέχηται καθάπερ ὑπὸ τούτου νῦν, μικρὰ πρόφασις καὶ τὸ τυχὸν πταῖσμα ταχέως ἅπαντα
διέσεισε καὶ διέλυσεν· καὶ πολλάκις εὑρίσκω λογιζόμενος, οὐ μόνον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰ συμμαχικὰ τῷ Φιλίππῳ
πρὸς ὑποψίαν ἥκοντα καὶ διεσμένοντα, ἀλλὰ καὶ τὰ τῆς ἰδίας ἀρχῆς οὐ συνήρμοσε καλῶς οὐδ' οἰκείως· οὐδ' ὡς οἴε-
ταί τις· ὅλως μὲν γὰρ ἡ Μακεδονικὴ δύναμις ἐν μὲν προσθήκης μέρει ῥοπὴν ἔχει τινὰ καὶ χρῆσιν· αὐτὴ δὲ καθ' αὑτὴν
ἀσθενής ἐστι· καὶ πρὸς τηλικούτου ὄγκον πραγμάτων ἐλάττων φρονήματος· ἐπεὶ δὲ αὐτὴν αὐτὸς τοῖς πολέμοις καὶ ταῖς στρα-
τείαις καὶ πᾶσιν οἷς ἄν τις αὐτὸν μέγαν εἶναι νομίσειεν, σφαλερωτέραν αὐτῷ πεποίηκεν. μὴ γὰρ οἴεσθε
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς αὐτοῖς Φίλιππόν τε χαίρειν καὶ τοὺς ἀρχομένους· ἀλλ' ἐννοεῖσθε ὡς ὁ μὲν ἐπιθυμεῖ δόξης,
οἱ δὲ ἀσφαλείας· καὶ αὐτῷ μὲν οὐκ ἔστι τυχεῖν ταύτης ἀκινδύνως· οἱ δ' οὐδὲν δέονται καταλιπόντες οἴκοι τέκνα
γυναῖκας, φθείρεσθαι καὶ καθ' ἑκάστην ἡμέραν κινδυνεύειν ὑπὲρ αὐτοῦ· ὥστε τοὺς μὲν πολλοὺς τῶν Μα-
κεδόνων, ἐκ τούτων ἄν τις ἴδοι ὅπως διάκεινται πρὸς τὸν Φίλιππον· τοὺς δὲ περὶ αὐτὸν ὄντας ἑταίρους καὶ τῶν
ξένων ἡγεμόνας, ἄριστον δόξαν μὲν ἔχοντας ἐπ' ἀνδρείᾳ, πεσεῖσθαι δὲ μᾶλλον τῶν ἀδοξούντων· τοῖς μὲν
γὰρ ὁ πρὸς τοὺς πολεμίους μόνον ὑπάρχει κίνδυνος· οἱ δὲ πρὸς τοὺς κόλακας καὶ τοὺς διαβάλλοντας αὐτοὺς
μᾶλλον ἢ τὰς μάχας δεδίασιν· κἀκεῖνοι μὲν μετὰ πάντων ἀγωνίζονται πρὸς τοὺς ἀντιταχθέντας· τοῖς δὲ καὶ τῶν
ἐν τοῖς πολέμοις καλῶν οὐκ ἐλάχιστον μέρος μέτεστιν· καὶ χωρὶς ἴδια φοβεῖσθαι τὸν τρόπον τὸν τοῦ βασιλέως
συμβέβηκεν· οἱ δὲ τῶν μὲν πολλῶν, ἐπειδὰν ἁμάρτῃ τις, ζημίαν καὶ τὴν ἀξίαν ἔλαβε· οἱ δ' ὅταν μέγιστα
κατορθώσωσιν, τότε μάλιστα σκορακίζονται καὶ προπηλακίζονται παρὰ τὸ προσῆκον· καὶ τούτοις οὐδ' ἂν εἷς εὖ
φρονῶν ἀπιστήσειεν· οὐ γὰρ αὐτὸν φιλότιμον εἶναι φασὶν οἱ διατρίψαντες, ὥστε βουλόμενον τὰ κάλλιστα
τῶν ἔργων ἅπαντα αὐτοῦ δοκεῖν εἶναι, μᾶλλον ἄχθεσθαι τῶν στρατηγῶν καὶ τῶν ἡγεμόνων τοῖς ἀξιον ἐπαίνου
τι πράξασιν ἢ τοῖς ὅλως ἀποτυχοῦσιν· πῶς οὖν ἐπείπερ ἐστὶ ταῦτα τοιαῦτα, πιστῶς ἤδη πολὺν χρόνον αὐτῷ
πεπραγμένα ἐστίν; ὅτι νῦν μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ κατορθοῦν αὐτὸν ἐπισκοτεῖ πᾶσι τοῖς τοιούτοις· αἱ γὰρ εὐπρα-
ξίαι δειναὶ συγκρύψαι καὶ συσκιάσαι τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων εἰσίν· εἰ δέ τι πταίσῃ, τότ' ἀκριβῶς διακαλυ-
φθήσεται πάντα ταῦτα· συμβαίνει γὰρ ὥσπερ ἐν τοῖς σώμασιν ἡμῶν· ὅταν μὲν ἐρρωμένος ᾖ τις, οὐδὲν ἐπαισθά-
νεται τῶν καθ' ἕκαστα σαθρῶν· ἐπὰν δὲ ἀρρωστήσῃ, πάντα κινεῖται, κἂν ῥῆγμα, κἂν στρέμμα, κἂν ἄλλο τι τῶν
ὑπαρχόντων ᾖ μὴ τελέως ὑγιεινόν· οὕτω καὶ τῶν βασιλειῶν καὶ πασῶν τῶν δυναστειῶν· ἕως μὲν ἂν ἐν τοῖς πο-
λέμοις κατορθῶσιν, ἀφανῆ τοῖς πολλοῖς ἐστι τὰ κακά· ἐπὰν δέ τι πταίσωσιν, οὐ μὴν ἄχθος παθεῖν ἐκεῖνον μεῖζον
φορτίον ἢ καθ' αὑτὸν ἀράμενον, γίγνεται φανερὰ τὰ δυσχερῆ πάντα τοῖς ἅπασιν· εἰ δέ τις ὑμῶν ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι τὸν Φίλιππον ὁρῶν εὐτυχοῦντα φοβερὸν ἀναγκαίως νομίζει καὶ δυσπολέμητον, σώφρονος μὲν ἀνδρὸς
χρῆται προνοίᾳ· μεγάλη γὰρ ῥοπή, μᾶλλον δὲ ὅλον ἡ τύχη ἐστὶ πρὸς ἅπαντα τὰ τῶν ἀνθρώπων πράγματα.
καίτοι πολλοὺς μὲν τοῖς πρὸ ποσὶν ἕλοιτ' ἄν τις ὅσον ἔχει τὴν ἡμετέραν εὐτυχίαν ἢ τὴν ἐκείνου· παρά τε γὰρ τῶν προγόνων
ἐκ πλείονος χρόνου παρειλήφαμεν τὴν ἡγεμονίαν· οὐ τούτου μόνον, ἀλλὰ συνελόντι φράσαι, πάντων τῶν
ἐν Μακεδονίᾳ βασιλευσάντων· κἀκεῖνοι μὲν Ἀθηναίοις φόρους ἤνεγκαν· ἡ δ' ἡμετέρα πόλις οὐδενὶ πώποτε τῶν
ἁπάντων ἀνθρώπων· ἔπειτα τοσούτῳ πλείους ἀφορμὰς αὐτοῦ πρὸς τὴν τῶν θεῶν εὔνοιαν ἔχομεν, ὅσῳ διατελοῦμεν
εὐσεβέστερα καὶ δικαιότερα πράττοντες· τί ποτ' οὖν ἐκεῖνος ἐν τῷ προτέρῳ πολέμῳ πλείω κατώρθωσεν ἡμῶν;
ὅτι ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρρησιάσομαι γὰρ πρὸς ὑμᾶς, ὁ μὲν αὐτὸς στρατεύεται καὶ ταλαιπωρεῖ καὶ τοῖς κινδύνοις
πάρεστιν, καὶ οὔτε καιρὸν παρίησιν οὔτε ὥραν ἔτους παραλείπει οὐδεμίαν· ἡμεῖς δέ, εἰρήσεται γὰρ τἀληθές,
οὐδὲν ποιοῦντες ἐνθάδε καθήμεθα μέλλοντες ἀεὶ καὶ ψηφιζόμενοι· καὶ πυνθανόμενοι κατὰ τὴν ἀγοράν, εἴ τι λέ-
γεται νεώτερον· καίτοι τί γένοιτ' ἂν νεώτερον ἢ Μακεδὼν ἀνὴρ καταφρονῶν Ἀθηναίων; καὶ τολμῶν ἐπιστολὰς
πέμπειν τοιαύτας, οἵας ἠκούσατε μικρῷ πρότερον· καὶ τῷ μὲν ὑπάρχουσι μισθοφόροι στρατιῶται καὶ νὴ Δία
πρὸς τούτοις τῶν παρ' ἡμῖν ῥητόρων τινές, οἳ τὰς παρ' ἐκείνου δωρεὰς οἴκαδε λαμβάνοντες, οὐκ αἰσχύνονται φιλιππί-
ζοντες, οὐδ' αἰσθάνονται πάντα καὶ τὰ τῆς πόλεως καὶ τὰ σφῶν αὐτῶν μικροῦ λήμματος πωλοῦντες· ἡμεῖς
δὲ οὔτε τῶν ἐκείνου πραγμάτων οὐδὲν ἐξετάζειν παρασκευαζόμεθα, οὔτε ξενοτροφεῖν ἐθέλομεν, οὔτε αὐτοὶ στρα-

τάττεσθαι τολμῶσιν. οὐκοῦν ἄξιόν ἐστιν οὐδ' ἡμῖν θαυμαστόν, εἴ τις πεπλεονέκτηκεν ἡμῶν κατὰ τὸν πρότερον πόλεμον· ἀλλὰ μᾶλλον εἰ μηδὲν ἡμεῖς ποιοῦντες ὧν προσήκει τοὺς πολεμοῦντας, νομίζομεν κρατήσειν τῶν πάντα πραττόντων, ἃ δεῖ τοὺς πλεονεκτήσειν μέλλοντας. ὧν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρὴ λαβόντας ἔννοιαν, λογίσασθαι ὡς οὐδ' ἔφη μένειν ἐστὶν τὸ φάσκειν ἄγειν εἰρήνην· ἤδη γὰρ ἐκεῖνος καὶ προηγόρευκε τὸν πόλεμον καὶ τοῖς ἔργοις ἐξενήνοχεν· μηδενὸς μὲν φείδεσθαι μήτε τῶν κοινῶν μήτε τῶν ἰδίων· στρατεύεσθαι δὲ ἐάν που καιρὸς ᾖ προθύμως ἅπαντας· χρῆσθαι δὲ στρατηγοῖς ἀμείνοσιν ἢ πρότερον. μὴ γὰρ ὑπολάβῃ τις ὑμῶν, δι' ὧν ἐκ χρηστῶν ἐγένετο τὰ πράγματα χείρω τὰ τῆς πόλεως, διὰ τούτων αὐτὰ πάλιν ἀναληφθήσεσθαι καὶ γενήσεσθαι βελτίω· μηδὲ νομίζετε ῥᾳθυμούντων ὑμῶν ὥσπερ πρότερον, ἑτέρους ὑπὲρ τῶν ὑμετέρων ἀγωνιεῖσθαι προθύμως. ἀλλ' ἐννοεῖσθε ὡς αἰσχρόν ἐστι τοὺς μὲν πατέρας ὑμῶν πολλοὺς πόνους καὶ κινδύνους μεγάλους ὑποστῆναι Λακεδαιμονίοις πολεμοῦντας, ὑμᾶς δὲ μηδ' ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνοι δικαίως κτησάμενοι παρέδοσαν ὑμῖν ἐθέλειν ἐρρωμένως ἀμύνεσθαι· ἀλλὰ τὸν μὲν ἐκ Μακεδονίας ὁρμώμενον οὕτως εἶναι φιλοκίνδυνον ὥσθ' ὑπὲρ τοῦ μείζω ποιῆσαι τὴν ἀρχὴν κατατετρῶσθαι τὸ σῶμα τοῖς πολεμίοις μαχόμενον, Ἀθηναίους δέ, οἷς πάτριόν ἐστι μηδενὸς ὑπακούειν ἀλλὰ πάντων κρατεῖν τοῖς πολέμοις, τούτους διὰ μαλακίαν ἢ ῥᾳθυμίαν ἅμα καὶ λιπεῖν τά τε τῶν προγόνων ἔργα καὶ τὰ συμφέροντα τῆς πατρίδος. ἵνα δὲ μὴ μακρολογῶ, φημὶ χρῆναι πάντας ἡμᾶς παρασκευάζεσθαι μὲν τὸν πόλεμον· παρακαλεῖν δὲ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας μὴ λόγοις ἀλλὰ καὶ τοῖς ἔργοις πρὸς τὴν παρ' ἡμῶν συμμαχίαν· ὡς ἅπας μέν ἐστι λόγος μάταιος, πράξεων ἀμοιρῶν γενόμενος, τοσούτῳ δὲ μάλιστα ὁ παρὰ τῆς ἡμετέρας πόλεως, ὅσῳ δοκοῦμεν αὐτῷ προχειρότατα χρῆσθαι τῶν ἄλλων Ἑλλήνων: +

Φίλιππος Ἀθηναίων τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ χαίρειν. Ἐπειδὴ πολλάκις μου πρέσβεις ἀποστείλαντος, ἵν' ἐμμένωμεν τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς ὁμολογίαις, οὐδεμίαν ἐποιεῖσθε ἐπιστροφήν, ᾤμην δεῖν πέμψαι πρὸς ὑμᾶς περὶ ὧν ἀδικεῖσθαι νομίζω. μὴ θαυμάσητε δὲ τὸ μῆκος τῆς ἐπιστολῆς· πολλῶν γὰρ ὑπαρχόντων ἐγκλημάτων, ἀναγκαῖόν ἐστιν ὑπὲρ ἁπάντων δηλῶσαι καθαρῶς. πρῶτον μὲν γὰρ Νικίου τοῦ κήρυκος ἁρπασθέντος ἐκ τῆς χώρας τῆς ἐμῆς, οὐ τοῖς παρανομοῦσιν ἐπετιμήσατε ὅτι τῆς δίκης, ἀλλὰ τὸν ἀδικούμενον εἵρξατε δέκα μῆνας, ἃς δ' ἔφερε παρ' ἡμῶν ἐπιστολάς, ἀνέγνωτε ἐπὶ τοῦ βήματος. ἔπειτα Θασίων ὑποδεχομένων τὰς Βυζαντίων τριήρεις καὶ τῶν λῃστῶν τοὺς βουλομένους, οὐδὲν φροντίζετε, τῶν συνθηκῶν διαρρήδην λεγουσῶν πολεμίους εἶναι τοὺς ταῦτα ποιοῦντας. ἔτι τοίνυν περὶ τοὺς αὐτοὺς χρόνους Διοπείθης ἐμβαλὼν εἰς τὴν χώραν, Κρωβύλην μὲν καὶ Τιρίστασιν ἐξηνδραποδίσατο, τὴν δὲ προσεχῆ Θρᾴκην ἐπόρθησε· τὸ πέρας δὲ εἰς τοῦτο ἦλθε παρανομίας, ὥστε Ἀμφίλοχον ὑπὲρ τῶν αἰχμαλώτων ἐλθόντα πρεσβευτὴν συλλαβὼν καὶ τὰς ἐσχάτας ἀνάγκας ἐπιθείς, ἀπελύτρωσεν ταλάντων ἐννέα. καὶ ταῦτα τοῦ δήμου δοκοῦντα ἐποίησεν. καίτοι τὸ παρανομεῖν εἰς κήρυκας καὶ πρέσβεις καὶ τοῖς ἄλλοις τε πᾶσιν ἀσεβὲς εἶναι δοκεῖ, καὶ μάλιστα ὑμῖν. Μεγαρέων γοῦν Ἀνθεμόκριτον ἀνελόντων εἰς τοῦτο ἐληλύθει ὁ δῆμος, ὥστε μυστηρίων μὲν εἶρξαι αὐτούς, ὑπόμνημα δὲ τῆς ἀδικίας ἔστησαν ἀνδριάντα πρὸ τῶν πυλῶν. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν φανερῶς οὕτως ἐμισήσατε τοὺς δράσαντας, νῦν αὐτὰ φαίνεσθαι ποιοῦντας; Καλλίας τοίνυν ὁ παρ' ὑμῶν στρατηγὸς τὰς μὲν πόλεις τὰς ἐν τῷ Παγασιτικῷ κόλπῳ κατοικουμένας ἁπάσας εἷλεν, ὑμῖν μὲν ἐνόρκους, ἐμοὶ δὲ συμμαχούσας· τοὺς δὲ εἰς Μακεδονίαν πλέοντας ἐπώλει πάντας πολεμίους κρίνων. καὶ διὰ ταῦθ' ὑμᾶς ἐπῄνει τὸν ἐν τοῖς ψηφίσμασιν. ὥστε ἔγωγε ἀπορῶ τί ποτ' ἔσται καινότερον, ἐὰν ὁμολογήσητε μοι πολεμεῖν· καὶ γὰρ ὅτε φανερῶς διεφερόμεθα, λῃστὰς ἐξεπέμπετε, καὶ τοὺς πλέοντας ὡς ἡμᾶς ἐπωλεῖτε, τοῖς ἐναντίοις ἐβοηθεῖτε, τὴν χώραν μου κακῶς ἐποιεῖτε. χωρὶς τοίνυν εἰς τοῦτο παρανομίας ἀφῖχθε καὶ δυσμενείας, ὥστε καὶ πρὸς τὸν Πέρσην πρέσβεις ἀπεστάλκατε, πείσοντας αὐτὸν ἐμοὶ πολεμεῖν· ὃ μάλιστα ἄν τις θαυμάσειε. πρὸ μὲν γὰρ τοῦ καὶ Αἴγυπτον καὶ Φοινίκην ἑλεῖν, ἐψηφίσασθε, ἂν ἐκεῖνος τι νεωτερίζῃ, παρακαλεῖν ὁμοίως ἐμὲ καὶ τοὺς ἄλλους Ἕλληνας ἅπαντας ἐπ' αὐτόν· νῦν δὲ τοσοῦτον ὑμῖν πλεονάζει τὸ πρὸς ἐμὲ μῖσος, ὥστε πρὸς ἐκεῖνον διαλέγεσθαι περὶ τῆς ἐπιμαχίας. καὶ τοῖς παλαιοῖς οἱ πατέρες ὑμῶν, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, τοῖς Πεισιστρατίδαις ἐπετίμων ὡς ἐπάγουσι τὸν Πέρσην ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας· ὑμεῖς δ' οὐκ αἰσχύνεσθε ταῦτα ποιοῦντες, ἃ διετελεῖτε τοῖς τυράννοις ἐγκαλοῦντες. ἀλλὰ πρὸς τοῖς ἄλλοις καὶ γράφετε ἐν τοῖς ψηφίσμασιν ἐμοὶ προστάττοντες Τήρην καὶ Κερσοβλέπτην ἐᾶν Θρᾴκης ἄρχειν, ὡς ὄντας Ἀθηναίους. ἐγὼ δὲ τούτους οὔτε περὶ τῆς εἰρήνης συνθήκας οἶδα μετόντας ὑμῖν, οὔτ' ἐν ταῖς στήλαις ἀναγεγραμμένους, οὔτ' Ἀθηναίους ὄντας, ἀλλὰ Τήρην μὲν μετ' ἐμοῦ στρατευόμενον ἐφ' ὑμᾶς, Κερσοβλέπτην δὲ τοῖς ἐμοῖς πρέσβεσιν ἰδίᾳ μὲν τοὺς ὅρκους ὀμόσαι προθυμούμενον, κωλυθέντα δ' ὑπὸ τῶν ὑμετέρων στρατηγῶν, ἀποφαινόντων αὐτὸν Ἀθηναίων ἐχθρόν. καίτοι πῶς ἴσον ἐστὶ τοῦτ' ἢ δίκαιον, ὅταν μὲν ὑμῖν συμφέρῃ, πολέμιον εἶναι φάσκειν αὐτὸν τῆς πόλεως, ὅταν δ' ἐμὲ

+

συκοφαντεῖν βούλεσθε· πολίτην ἀποδεικνύσθαι τὸν αὐτὸν φυλῆς. Καὶ Σιτάλκου μὲν ἀποθανόντος
ᾧ μετέδοτε τῆς πολιτείας, εὐθὺς ἐποιήσασθε πρὸς τὸν ἀποκτείναντα φιλίαν· ὑπὲρ δὲ Κερσοβλέπτου
πόλεμον αἱρεῖσθαι πρὸς ἡμᾶς. Καίτοι ταῦτα σαφῶς εἰδότας, ὅτι τῶν λαμβανόντων τὰς δωρεὰς τὰς τοιαύτας
οὐδεὶς οὔτε τῶν νόμων οὔτε τῶν ψηφισμάτων οὐδὲν φροντίζει τῶν ὑμετέρων. Οὐ μὴν ἀλλ' εἰ δεῖ πάντα τὰ
ἄλλα παραλιπόντα συντόμως εἰπεῖν· ὑμεῖς ἔδοτε πολιτείαν Εὐαγόρᾳ τῷ Κυπρίῳ καὶ Διονυσίῳ τῷ
Συρακουσίῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις τοῖς ἐκείνων. Ἐὰν οὖν πείσητε τοὺς ἐκβαλόντας ἑκατέρους αὐτῶν ἀποδοῦναι πάλιν
τὰς ἀρχὰς τοῖς ἐκπεσοῦσι, κομίζεσθε καὶ παρ' ἐμοῦ τὴν Θρᾴκην, ὅσης Τήρης καὶ Κερσοβλέπτης ἦρχον. Εἰ δὲ
τοῖς μὲν ἐκείνων κρατήσασι μηδὲν ἐγκαλεῖν ἀξιοῦτε μηδέν, ἐμὲ δ' ἐνοχλεῖτε, πῶς οὐ δικαίως ὑμᾶς ἀμυνοίμην ἄν·
περὶ μὲν οὖν τούτων πολλὰ λέγειν ἔχων ἔτι δίκαια, παραλιπεῖν προαιροῦμαι. Καρδιανοῖς δὲ φημὶ βοηθεῖν,
ὡμολογηκὼς αὐτοῖς πρὸ τῆς εἰρήνης σύμμαχος, οὐκ ἐθελόντων ὑμῶν ἐλθεῖν εἰς κρίσιν, πολλάκις μὲν ἐμοῦ δεηθέντος,
οὐκ ὀλιγάκις δὲ ἐκείνων. Ὥστε πῶς οὐκ ἂν εἴην πάντων φαυλότατος, εἰ καταλιπὼν τοὺς συμμάχους μᾶλλον ὑμῶν φρον-
τίζοιμι τῶν πάντα μοι τρόπον ἐνοχλούντων, ἢ τῶν βεβαίως μοι φίλων ἀεὶ μενόντων· ἀλλὰ τοίνυν οὐδ' εἰ μηδὲ τοῦτο
παραλιπεῖν· εἰς τοσοῦτον ἐληλύθατε πλεονεξίας, ὥστε πρότερον μὲν ἐνεκαλεῖτέ μοι τὰ προειρημένα μόνον, τὰ
δὲ τελευταῖα Πεπαρηθίων φασκόντων δεινὰ πεπονθέναι, προσετάξατε τῷ στρατηγῷ δίκην παρ' ἐμοῦ
λαμβάνειν ὑπὲρ ἐκείνων. Οὓς ἐγὼ μὲν ἐτιμωρησάμην ἠπιώτερον ἢ προσῆκεν· ἐκεῖνοι δὲ εἰρήνης οὔσης καταλαβόντες
Ἀλόννησον, οὔτε τὸ χωρίον οὔτε τοὺς φρουροὺς ἀπεδίδοσαν, πέμψαντος ὑπὲρ αὐτῶν ἐμοῦ πολλάκις. Ὑμεῖς δὲ ὧν
μὲν ἠδίκησαν ἐμὲ Πεπαρήθιοι, τούτων μὲν οὐδεμίαν ἐπεσκέψασθε, τῶν δὲ τιμωριῶν ἀκριβῶς εἰδότες. Καίτοι τὴν
νῆσον οὔτε παρ' ἐκείνων οὔτε παρ' ὑμῶν ἀφειλόμην, ἀλλὰ Σώστρατον τὸν λῃστήν. Εἰ μὲν οὖν αὐτοὶ φατὲ παραδοῦναι Σω-
στράτῳ, λῃστὰς ὁμολογεῖτε καὶ πέμπειν· εἰ δὲ ἀκόντων ὑμῶν ἐκεῖνος κατεκράτει, τί δεινὸν πεπόνθατε λαβόντος
ἐμοῦ, καὶ τὸν τόπον τοῖς πλέουσιν ἀσφαλῆ παρέχοντος. Τοσαύτην δέ μου ποιουμένου πρόνοιαν τῆς ὑ-
μετέρας πόλεως, καὶ διδόντος αὐτὴν τὴν νῆσον, οἱ ῥήτορες λαμβάνειν μὲν οὐκ εἴων, ἀπολαμβάνειν δὲ συνεβούλευον, συνεβουλ
ὅπως ὑπομείνας μὲν τὸ προσταττόμενον, τὴν ἀλλοτρίαν ἔχειν ὁμολογῶ, μὴ προέμενος δὲ τὸ χωρίον, ὕποπτος
γένωμαι τῷ πλήθει. Γνοὺς ἐγὼ ταῦτα, προυκαλούμην κριθῆναι περὶ τούτων πρὸς ὑμᾶς, ἵν' εἰ μὲν ἐμὴ γνωσθείη,
παρ' ἐμοῦ δοθῇ τὸ χωρίον ὑμῖν, ἐὰν δὲ ὑμετέρα κριθῇ, τότε ἀποδῶ τῷ δήμῳ. Ταῦτα δέ μου πολλάκις
ἀξιοῦντος, ὑμεῖς μὲν οὐ προσείχετε, Πεπαρήθιοι δὲ τὴν νῆσον κατέλαβον. Τί οὖν ἐχρῆν με ποιεῖν; οὐ
δίκην λαμβάνειν παρὰ τῶν παραβεβηκότων τοὺς ὅρκους; οὐ τιμωρήσασθαι τοὺς οὕτως ὑβριστικῶς ἀσελγαίνοντας;
Εἰ γὰρ ἦν Πεπαρηθίων ἡ νῆσος, τί προσῆκεν ἀπαιτεῖν Ἀθηναίους; εἰ δὲ ὑμετέρα, πῶς οὐκ ἐκείνοις ὀργίζεσθε
καταλαβοῦσι τὴν ἀλλοτρίαν; Εἰς τοῦτο δὲ προεληλύθαμεν ἔχθρας, ὥστε βουλόμενος ταῖς ναυσὶν εἰς τὸν Ἑλλή-
σποντον παραπλεῖν, ἠναγκάσθην τὰς ναῦς παραπέμψαι διὰ Χερρονήσου τῇ στρατιᾷ· τῶν μὲν κληρούχων
κατὰ τὸ Πολυκράτους δόγμα πολεμούντων ὑμῖν, ὑμῶν δὲ τοιαῦτα ψηφιζομένων, τοῦ δὲ στρατηγοῦ Βυζαν-
τίους τε παρακαλοῦντος καὶ διαγγέλλειν πρὸς ἅπαντας, ὅτι πόλεμον αὐτῷ προστάττετε, ἂν καιρὸν λάβῃ. Τοιαῦτα
δὲ πάσχων, ὅμως τῆς πόλεως καὶ τῶν τριήρων καὶ τῆς χώρας ἀπεσχόμην, ἱκανῶς δυνάμενος τὰ πλεῖστα λαβεῖν ἢ πάντα.
Καὶ διατετέλεκα ὑμᾶς προκαλούμενος εἰς κρίσιν ἐλθεῖν περὶ ὧν αἰτιώμεθα ἀλλήλους. Καίτοι σκοπεῖσθε
πότερον κάλλιόν ἐστιν ὅπλοις ἢ λόγοις διακρίνεσθαι, καὶ πότερον αὐτοὺς εἶναι βραβευτὰς ἢ πεῖσαί τινας
ἑτέρους. Καὶ λογίζεσθε ὡς ἄλογόν ἐστιν Ἀθηναίους Θασίους μὲν καὶ Μαρωνείτας ἀναγκάσαι περὶ Στρύμης δια-
κριθῆναι λόγοις, αὐτοὺς δὲ πρὸς ἐμὲ μὴ διαλύσασθαι περὶ ὧν ἀμφισβητοῦμεν τὸν τρόπον τοῦτον, ἄλλως τε καὶ γι-
γνώσκοντας, ὅτι νικηθέντες μὲν οὐδὲν ἀποβαλεῖτε, κρατήσαντες δὲ κτήσεσθε τὸ νῦν ὑφ' ἡμῶν ὄν. Τὰ πάντων
δέ μοι δοκεῖ παραλογώτατον εἶναι· διότι πέμψαντος ἐμοῦ πρέσβεις ἀπὸ τῆς συμμαχίας πάσης, ἵν' ὦσι
μάρτυρες, καὶ βουλομένου ποιήσασθαι πρὸς ὑμᾶς δικαίας ὁμολογίας ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων, οὐδὲ τοὺς περὶ τούτων
λόγους ἐδέξασθε παρὰ τῶν πρεσβευόντων· ἐξὸν ὑμῖν ἢ τῶν κινδύνων ἀπαλλάξαι τοὺς διὰ χρείας ὑποπτεύοντάς τι
καθ' ἡμῶν, ἢ φανερῶς ἐξελέγξαι με φαυλότατον ὄντα τῶν ἁπάντων. Τῷ μὲν οὖν δήμῳ ταῦτα συνέφερεν·
τοῖς δὲ λέγουσιν οὐκ ἐλυσιτέλει. Φασὶ γὰρ οἱ τῆς πολιτείας τῆς παρ' ὑμῖν ἔμπειροι, τὴν μὲν εἰρήνην πόλεμον
αὐτοῖς εἶναι, τὸν δὲ πόλεμον εἰρήνην· ἢ γὰρ συναγωνιζομένους τοῖς στρατηγοῖς, ἢ συκοφαντοῦντας, ἀεί τι
λαμβάνειν παρ' αὐτῶν· ἔτι δὲ τῶν πολιτῶν τοῖς γνωριμωτάτοις καὶ τοῖς ἔξωθεν τοῖς ἐνδοξοτάτοις λοιδο-
ρουμένους ἐπὶ τοῦ βήματος, περιποιεῖσθαι παρὰ τοῦ πλήθους δόξαν, ὡς εἰσὶ δημοτικοί. Ῥᾴδιον μὲν οὖν ἐστί
μοι παῦσαι τῆς βλασφημίας αὐτούς, μικρὰ πάνυ προέμενον, καὶ ποιῆσαι λέγειν ἐπαίνους ὑπὲρ ἡμῶν. Ἀλλ' αἰσχυ-
νοίμην ἂν εἰ τὴν πρὸς ὑμᾶς εὔνοιαν παρὰ τούτων φαινοίμην ὠνούμενος· οἳ πρὸς τοῖς ἄλλοις εἰς τοῦτο τόλμης ἥ-
κουσιν, ὥστε καὶ περὶ Ἀμφιπόλεως πρὸς ἡμᾶς ἀμφισβητεῖν ἐπιχειροῦσιν. Ὑπὲρ ἧς τῶν ἀντιποιουμένων αὐτῆς
οἶμαι πολὺ δικαιότερα λέγειν αὐτός· εἰ γὰρ τῶν ἐξ ἀρχῆς κρατησάντων γίνεται, πῶς οὐ δικαίως ἡμεῖς αὐτὴν
ἔχομεν, Ἀλεξάνδρου τοῦ προγόνου πρώτου κατασχόντος τὸν τόπον, ὅθεν καὶ τῶν αἰχμαλώτων Μήδων ἀπαρχὴν

ἀνδριάντα χρυσοῦν ἀνέστησεν εἰς Δελφούς· ὥστε τούτων μὲν ἀμφισβητήσειέ τις, ἀξιοῖ δὲ γίνεσθαι τῶν ὑπὸ προγόνων
κυρίων· ἀπαρχὴ μοι καὶ τοῦτο δίκαιον· ἐκπολιορκήσας γὰρ τοὺς ὑμᾶς μὲν ἐκβαλόντας, ὑπὸ Λακεδαιμο-
νίων δὲ κατοικισθέντας, ἔλαβον τὸ χωρίον· καίτοι πάντες οἰκοῦμεν τὰς πόλεις ἢ τῶν προγόνων παραδόντων,
ἢ κατὰ πόλεμον κρατήσαντες· ὑμεῖς δὲ οὔτε πρῶτοι λαβόντες οὔτε νῦν ἔχοντες, ἐλάχιστον δὲ χρόνον ἐν τοῖς
τόποις ἐμμείναντες, ἀντιποιεῖσθε τῆς πόλεως· καὶ ταῦτα πίστιν ὑπὲρ ἡμῶν αὐτοὶ μεγίστην ἐπιθέν-
τες· πολλάκις γὰρ ἐμοῦ γράψαντος ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς ὑπὲρ αὐτῆς, ἐγνωκότες δικαίως ἔχειν ἡμᾶς, τότε
μὲν ποιησάμενοι τὴν εἰρήνην ἔχοντος ἐμοῦ τὴν πόλιν, καὶ σύμμαχοι γενόμενοι ἐπὶ ταῖς αὐταῖς ὁμολογίαις· καίτοι
πῶς ἂν κτῆμα γένοιτο βεβαιότερα ταύτης κτήσεως· τῆς μὲν ἐξ ἀρχῆς καταλειφθείσης ἡμῖν ὑπὸ τῶν προγόνων, τῆς
δὲ κατὰ πόλεμον ἐμῆς γεγενημένης, τρίτον δὲ συγχωρηθείσης ὑφ' ὑμῶν τῶν εἰθισμένων ἀμφισβητεῖν· καὶ τούτων
μὲν προσηκόντων ἀμφοτέρων ἐγκαλῶ· ταῦτ' ἐστίν· ὡς δὲ προϋπαρχόντων καὶ διὰ τὴν ἐμὴν ἀκρασίαν μᾶλλον
ἤδη τοῖς πράγμασιν ἐπιτίθεμαι, καὶ καθ' ὅσον ἂν ὑμεῖς κακοποιῆτε, ὑμᾶς ἀμυνοῦμαι μετὰ τοῦ δικαίου·
καὶ μάρτυρας τοὺς θεοὺς ποιησάμενος διαλήψομαι περὶ τῶν καθ' ὑμᾶς:

Περὶ μὲν τοῦ παρόντος ἀργυρίου καὶ ὧν ἕνεκα τὴν ἐκκλησίαν ποιεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδέτερον μοι δοκεῖ
τῶν χαλεπῶν εἶναι· οὔτ' ἐπιτιμήσαντα τοῖς νέμουσι καὶ διδοῦσι τὰ κοινὰ εὐδοκιμῆσαι παρὰ τοῖς βλάπτεσθαι
διὰ τοῦτ' ἡγουμένοις τὴν πόλιν· οὔτε συνειπόντα καὶ παραινέσαντα ὡς δεῖ λαμβάνειν, χαρίσασθαι τοῖς σφόδρα
ἐν χρείᾳ τοῦ λαμβάνειν οὖσιν· οὐδέτεροι γὰρ πρὸς τὸ τῇ πόλει συμφέρον σκοποῦντες, οὔτ' ἐπαινοῦσιν οὔτε
δυσχεραίνουσι τὸ πρᾶγμα, ἀλλ' ὡς ἑκάτεροι χρείας καὶ εὐπορίας ἔχουσιν· ἐγὼ δὲ οὔτ' ἂν εἰσηγη-
σαίμην, οὔτ' ἂν ἀντείποιμι ὡς οὐ δεῖ λαμβάνειν· παραινῶ μέντοι σκοπεῖν καὶ λογίζεσθαι πρὸς ὑμᾶς
αὐτούς, ὅτι τὸ ἀργύριον μὲν ἐστὶ τοῦτο περὶ οὗ βουλεύεσθε μικρόν, τὸ δὲ ἔθος μέγα ὃ γίγνεται μετὰ τούτου·
εἰ μὲν οὖν μετὰ τοῦ πράττειν ἃ προσήκει καὶ τὸ λαμβάνειν κατασκευάσεσθε, οὐ μόνον οὐ βλάψετε, ἀλλὰ
καὶ τὰ μέγιστα ὠφελήσετε τὴν πόλιν καὶ ὑμᾶς αὐτούς· εἰ δὲ τὸ μὲν λαμβάνειν καὶ ἑορτὴ καὶ πᾶσα
ἀρκέσει πρόφασις, τὰ δ' ἀπὸ τούτων δεῖ ποιεῖν μηδὲ τοὺς λόγους ἀκούειν ἐθελήσετε, ὁρᾶτε μὴ ποθ'
ἃ νῦν ὀρθῶς ἡγεῖσθε πράττειν, σφόδρ' ἡμαρτηκέναι νομίσητε· ἐγὼ δέ φημι δεῖν, καί μοι μὴ θορυβήσητε
ἐφ' ᾧ μέλλω λέγειν, ἀλλ' ἀκούσαντες κρίνατε· ὥσπερ τοῦ λαμβάνειν ἐκκλησίαν ἀπεδώκαμεν, οὕτω καὶ περὶ τοῦ
συνταχθῆναι καὶ παρασκευασθῆναι τὰ πρὸς τὸν πόλεμον ἐκκλησίαν ἀποδοῦναι· καὶ παρασχεῖν ἕκαστον αὐ-
τὸν μὴ μόνον ταῦτα ἀκούειν ἐθέλοντα, ἀλλὰ καὶ πράττειν βουλόμενον· ἵν', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ἀγαθῶν τὰς
ἐλπίδας δι' ὑμῶν αὐτῶν ἔχητε, καὶ μὴ τὸν δεῖνα πυνθάνησθε τί πράττει· καὶ τὰ μὲν προσιόντα
τῇ πόλει πάντα, καὶ ἃ νῦν ἐκ τῶν ἰδίων προσαναλίσκετε εἰς οὐδὲν δέον, καὶ ὅσα ἐκ τῶν συμμάχων ὑπάρχει,
λαμβάνειν ὑμᾶς φημὶ χρῆναι τὸ ἴσον ἕκαστον· τοὺς μὲν ἐν ἡλικίᾳ, στρατιωτικόν· τοὺς δ' ὑπὲρ τὸν κατάλογον, ἐ-
ξεταστικόν, ἢ ὅπως ἄν τις ὀνομάσαι τοῦτο· στρατεύεσθαι δὲ αὐτοὺς καὶ μηδενὶ τούτου παραχωρεῖν· ἀλλὰ
τὴν δύναμιν τῆς πόλεως οἰκείαν εἶναι, καὶ κατεσκευασμένην ἀπὸ τούτων, ἵνα εὐπορῆτε καὶ τὰ δέοντα ποιῆτε·
καὶ τὸν στρατηγοῦντα ἡγεῖσθαι ταύτης· ἵν' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ταῦτα ἅπερ νυνὶ συμβαίνῃ· τοὺς στρατηγοὺς
κρίνετε, καὶ περίεστιν ὑμῖν ἐκ τῶν πραγμάτων, ὁ δεῖνα τοῦ δεῖνος τὸν δεῖνα εἰσήγγειλεν, ἄλλο δὲ οὐδέν· ἀλλὰ τί
γένηται; πρῶτον μὲν οἱ σύμμαχοι μὴ φρουραῖς, ἀλλὰ τῷ τὰ αὐτὰ συμφέρειν ὑμῖν τε κἀκείνοις
ὦσιν οἰκεῖοι· ἔπειθ' οἱ στρατηγοὶ μὴ ξένους ἔχοντες τοὺς μὲν συμμάχους ἄγωσι καὶ φέρωσι, τοὺς δὲ πολεμίους
μηδ' ὁρῶσιν· ἀφ' ὧν αἱ μὲν ὠφέλειαι τούτων εἰσὶν ἴδιαι, τὰ δὲ μίση καὶ τὰ ἐγκλήματα ὅλην ἔρχεται
τὴν πόλιν· ἀλλὰ πολίτας τοὺς ἀκολουθοῦντας ἔχοντες, τοὺς ἐχθροὺς ἄγωσι, τοῖς συμμάχοις καὶ φίλους
ποιῶσιν· χωρὶς δὲ τούτων, πολλὰ τῶν πραγμάτων τὴν ὑμετέραν ποθεῖ παρουσίαν· ἄνευ γὰρ τοῦ πρὸς τοὺς
ἐκείνους πολέμου, οἰκείᾳ χρῆσθαι δυνάμει συμφέρει, καὶ πρὸς τὰ ἄλλα πράγματα ἀναγκαῖόν ἐστιν· εἰ μὲν γὰρ
ἡσυχίαν ἔχειν ὑμῖν ἀπέχρη καὶ μηδενὶ τῶν Ἑλληνικῶν περιεργάζεσθαι, ὥσπερ ἄλλος ἂν ἦν λόγος·
νῦν δὲ προστατεύειν μὲν ἀξιοῦτε, καὶ τὰ δίκαια ὁρίζειν τοῖς ἄλλοις· τὴν δὲ ταῦτα ἐπισκεψομένην καὶ φυ-
λάξουσαν δύναμιν οὔτε κατεσκευάσατε· ἀλλ' ἐπὶ πολλῆς μὲν ἡσυχίας καὶ περιουσίας ὑμῶν, ὅ τε Μυτιληναίων
δῆμος καταλέλυται· ἐπὶ πολλῆς δὲ ἡσυχίας ὁ Ῥοδίων, ἐχθρὸς γε ὢν ἡμῖν φαίη τις ἄν· ἀλλὰ μείζω χρὴ νομίζειν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν πρὸς τὰς ὀλιγαρχίας ὑπὲρ αὐτῆς τῆς προαιρέσεως ὀργήν, ἢ τὴν πρὸς τοὺς δήμους
ὑπὲρ ὧν ποτ' ἂν ᾖ· ἀλλ' ἵν' ἐκεῖσε ἐπανέλθω, φημὶ δεῖν ὑμᾶς συντετάχθαι· καὶ τὴν αὐτὴν τοῦ τε λαμβάνειν
καὶ τοῦ ποιεῖν ἃ προσήκει σύνταξιν εἶναι· διελέχθην δὲ ὑμῖν περὶ τούτων καὶ πρότερον, καὶ διεξῆλθον ὡς
ἂν συνταχθείητε οἵ τε ὁπλῖται καὶ οἱ ἱππεῖς καὶ ὅσοι τούτων ἐκτός εἰσι, καὶ εὐπορία τίς ἂν ἅπασι γένοιτο κοι-
νή· ὃ δέ μοι πλείστην ἀθυμίαν ἁπάντων παρέσχηκεν, ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι· ὅτι πολλῶν
καὶ καλῶν καὶ μεγάλων ὄντων τούτων ἁπάντων, τῶν μὲν ἄλλων οὐδενὸς οὐδεὶς μέμνηται, τοῖν δυοῖν δ' ὀβολοῖν

λύτε παρεσκευάσαι

ἅπαντες. καίτοι τοῖς μὲν οὐκ ἔστι πλείονος ἢ δυοῖν ὀβολοῖν ἀξίοις εἶναι· τὰ δ' ἄλλα μὲν τούτων οὖν ἦν που, πᾶσι λέ-
ξια εἶναι χρημάτων, πόλιν τοσούτους ὁπλίτας ἔχουσαν καὶ τριήρεις καὶ ἵππους καὶ χρημάτων πρόσοδον, συντετάχθαι
καὶ παρεσκευάσθαι. τί οὖν φαίη τις ἂν ταῦτα σὺ λέγεις; ὅτι φημὶ δεῖν ὑμᾶς, ἐπειδὴ τὸ μὲν ἅπαντας
μισθοφορεῖν δυσχεραίνουσί τινες, τὸ δὲ συντετάχθαι καὶ παρεσκευάσθαι παρὰ πάντων χρήσιμον εἶναι δοκι-
μάζεται, ἐντεῦθεν ἄρξασθαι τοῦ πράγματος καὶ προθεῖναι περὶ τούτου τῷ βουλομένῳ γνώμην ἀποφήνασθαι.
ὡς οὕτως ἔχει· ἐὰν μὲν ὑμεῖς νῦν πεισθῆτε τούτου καιρὸν εἶναι νομίσαντες, ὅταν εἰς χρείαν αὐτῶν ἔλθητε,
ἕτοιμα ὑπάρξει· ἐὰν δ' ἀκαιρεῖν ἡγησάμενοι παρίδητε, ὅταν δέῃ χρῆσθαι, τότ' ἀναγκασθήσεσθε παρασκε-
υάζεσθαι. ἤδη δέ τις εἶπεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐ λέγων ὑμῶν τῶν πολλῶν, ἀλλὰ τῶν διαρρηγνυμένων εἰ ταῦτα
γενήσεται· τί δ' ἡμῖν ἀπὸ τῶν Δημοσθένους λόγων ἀγαθὸν γέγονεν; παρελθὼν ἡμῖν, ὅταν αὐτῷ δόξῃ, ἐνέπλησε
τὰ ὦτα λόγων, καὶ διέσυρε τὰ παρόντα, καὶ τοὺς προγόνους ἐπῄνεσε, καὶ μετεωρίσας καὶ φυσήσας
ἡμᾶς, κατέβη. ἐγὼ δ' εἰ μὲν ὑμᾶς δυναίμην ὧν λέγω τι πεῖσαι, τηλικαῦτ' ἂν οἶμαι τὴν πρᾶξαι ἀγαθὰ
ὥστ' εἰ λέγειν νῦν ἐπιχειρήσαιμι, πολλοὺς ἂν ἀπιστῆσαι ὡς μείζοσιν ἢ δυνατοῖς. οὐ μὴν οὐδὲ τοῦτο μικρὸν ὠ-
φελεῖν οἶμαι, εἰ τὰ βέλτιστα ἀκούειν ὑμᾶς συνεθίζω. δεῖ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν βουλόμενόν τι ποιῆσαι τὴν
πόλιν ὑμῶν ἀγαθὸν τὰ ὦτα πρῶτον ὑμῶν ἰάσασθαι· διέφθαρται γάρ· οὕτω πολλὰ καὶ ψευδῆ καὶ πάντα
μᾶλλον ἢ τὰ βέλτιστα ἀκούειν συνείθισθε. οἷον, ὅπως δὲ μὴ θορυβήσῃ μοι μηδεὶς πρὶν ἂν ἅπαντα
εἴπω, ἀνέῳξάν τινες πρῴην που τὸν ὀπισθόδομον. οὐκοῦν οἱ παριόντες ἅπαντες τὸν δῆμον καταλε-
λύσθαι, τοὺς νόμους οὐκέτ' εἶναι, τοιαῦτ' ἔλεγον. καίτοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σκοπεῖτε ἂν ἀληθῆ
λέγω· οἱ μὲν ταῦτα ποιοῦντες ἄξια ἐποίουν θανάτου, ὁ δῆμος δ' οὐ διὰ τούτων καταλύεται. πάλιν κώ-
πας τις ὑφείλετο· μαστιγοῦν, στρεβλοῦν, πάντες ἐβόων, λέγοντες καταλύεσθαι τὸν δῆμον. ἐγὼ δὲ τί
φημι; τὸν μὲν ὑφαιρούμενον θανάτου ποιεῖν ἄξια ὥσπερ ἐκεῖνοι, τὸν δῆμον δ' οὐ διὰ τούτων καταλύεσθαι.
ἀλλὰ πῶς καταλύεται, οὐδεὶς λέγει οὐδὲ παρρησιάζεται. ἐγὼ δὲ φράσω· ὅταν ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
φαύλως ἠγμένοι, πολλοὶ καὶ ἄποροι καὶ ἄοπλοι καὶ ἀσύντακτοι, καὶ μὴ ταὐτὰ γιγνώσκοντες
ἦτε, καὶ μήτε στρατηγὸς μήτ' ἄλλος μηδεὶς ὧν ἂν ὑμεῖς ψηφίσησθε φροντίζῃ, καὶ ταῦτα μηδεὶς
λέγειν ἐθέλῃ μηδ' ἐπανορθοῖ, μηδ' ὅπως παύσεται τοιαῦτ' ὄντα πράττῃ, ὃ νῦν ἀεὶ συμβαίνει. καὶ νὴ Δία,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἕτεροί γε λόγοι παρερρυήκασι πρὸς ὑμᾶς ψευδεῖς καὶ πολλὰ τὴν πολιτείαν βλάπτοντες,
οἷον ὅτι ἐν τοῖς δικαστηρίοις ὑμῖν ἐστιν ἡ σωτηρία, καὶ δεῖ τῇ ψήφῳ τὴν πολιτείαν ὑμᾶς φυλάττειν. ἐγὼ δ' οἶδα
ὅτι ταῦτα μὲν ὑμῖν τὰ δικαστήρια τῶν πρὸς ἀλλήλους δικαίων ἐστὶ κύρια, ἐν δὲ τοῖς ὅπλοις δεῖ κρατεῖν τοὺς ἐχθρ-
ούς, καὶ διὰ τούτων ἐστὶν ἡ σωτηρία τῆς πολιτείας. οὐ γὰρ τὸ ψηφίσασθαι τοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ποιήσει νικᾶν, ἀλλ' οἱ
μετὰ τούτων κρατοῦντες τοὺς ἐχθροὺς καὶ ψηφίσασθαι καὶ ἄλλο ὅ τι βούλεσθε ποιεῖν ὑμᾶς ἐξουσίαν καὶ ἄδειαν
παρασκευάζουσιν. δεῖ γὰρ ἐν μὲν τοῖς ὅπλοις φοβεροὺς, ἐν δὲ τοῖς δικαστηρίοις φιλανθρώπους εἶναι. εἰ
δέ τῳ δοκῶ μείζους ἢ κατ' ἐμαυτὸν λέγειν λόγους, αὐτὸ τοῦτο ὀρθῶς ἔχειν αὐτῷ δοκῶ· τὸν γὰρ ὑπὲρ τηλικαύτης πό-
λεως ῥηθησόμενον λόγον καὶ τηλικούτων πραγμάτων πάντων τοῦ λέγοντος ἀεὶ μείζω φαίνεσθαι δεῖ, καὶ τῆς ἀξίας
τῆς ὑμετέρας ἐγγὺς εἶναι, μὴ τῆς τοῦ λέγοντος. ὅτι δ' οὐδεὶς τῶν ὑφ' ὑμῶν τιμωμένων ταύτας λέγει τὰς προφάσεις,
ἐγὼ δὲ ἐξ ἐμοῦ ὑμῖν· οἱ μὲν πρὸς ἀρχαιρεσίας καὶ ταύτην τὴν τάξιν προσιόντες, δοῦλοι τῆς ἐπὶ τῷ χειροτο-
νεῖσθαι χάριτος περιέρχονται, πελεσθῆναι στρατηγὸς ἕκαστος σπουδάζων, οὐκ ἀνδρὸς ἔργον οὐδὲν πρᾶξαι.
εἰ δέ τις καὶ τοιοῦτός ἐστιν οἷός τε ἔργον χρηστὸν ποιεῖν, νῦν μὲν ἡγεῖται τὴν τῆς πόλεως δόξαν ἀφορμὴν ἔχων καὶ τὸ ὄ-
νομα, τῆς τῶν ἐναντίων ἐρημίας ἀπολαύων, τὰς ἐλπίδας ὑμῖν ὑποτείνων, ἀλλ' οὐδενὸς κινδύνου, κληρονομήσειν αὐτὸς
τῶν ὑμετέρων ἀγαθῶν, ὅπερ ἐστὶν ἀληθές· δι' ὑμῖν δι' ὑμῶν αὐτῶν ἕκαστα πράττηται, τὸ ἴσον τοῖς ἄλλοις, ὥσπερ τῶν
ἔργων, οὕτως καὶ τῶν ἐκ τούτων ἕξειν. οἱ δὲ πολιτευόμενοι καὶ περὶ ταῦτα ὄντες, τὸ τὰ βέλτιστα λέγειν ὑμῖν ἀ-
φέντες, προσκεχωρήκασι πρὸς τούτους. καὶ πρότερον μὲν κατὰ συμμορίας ῥήτωρ ἡγεμὼν καὶ στρατηγὸς ὑπὸ τούτῳ,
καὶ οἱ βοησόμενοι μεθ' ἑκατέρων τριακόσιοι· οἱ δ' ἄλλοι προσνενέμησθε οἱ μὲν ὡς τούτους, οἱ δ' ὡς ἐκείνους. τί γὰρ ὑ-
μῖν περίεστιν ἐκ τούτων; ὁ δεῖνα χαλκοῦς καὶ ὁ δεῖνα εὐδαίμων, εἷς ἢ δύο ὑπὲρ τὴν πόλιν· οἱ δ' ἄλλοι μάρτυρες
τῆς τούτων εὐδαιμονίας κάθησθε, τῆς καθ' ἡμέραν ῥᾳθυμίας πολλῶν καὶ μεγάλων ὑπαρχόντων ὑμῖν εὐδαιμονί-
αν τούτοις παρεχόμενοι. καίτοι σκέψασθε ὅπως ἐπὶ τῶν προγόνων ταῦτ' εἶχεν· οὐ γὰρ ἀλλοτρίοις ὑμῖν παραδείγμα-
σι χρησαμένοις, ἀλλ' οἰκείοις, ἔξεστιν ἃ προσήκει πράττειν εἰδέναι. ἐκεῖνοι Θεμιστοκλέα τὸν τὴν ἐν Σαλαμῖνι
ναυμαχίαν στρατηγήσαντα, καὶ Μιλτιάδην τὸν ἡγούμενον ἐν Μαραθῶνι, καὶ πολλοὺς ἄλλους, οὐκ ἴσα τοῖς νῦν στρατη-
γοῖς ἀγαθὰ εἰργασμένους, μὰ Δί' οὐ χαλκοῦς ἵστασαν οὐδ' ὑπερηγάπων, ἀλλ' ὡς οὐκ αὐτῶν κρείττους ὄντας ἐτίμων.
οὐ γὰρ τοῦ ἔργου οὐδενός, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν πόλιν ἀπεστέρησαν αὐτούς· οὐδ' ἔστιν οὐδεὶς ὅστις ἂν εἴποι
τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν Θεμιστοκλέους, ἀλλ' Ἀθηναίων, οὐδὲ τὴν ἐν Μαραθῶνι μάχην Μιλτιάδου, ἀλλὰ τῆς πό-
λεως. νῦν δὲ οἱ πολλοὶ τοῦτο λέγουσιν, ὡς Κέρκυραν εἷλε Τιμόθεος, καὶ τὴν μόραν κατέκοψεν Ἰφικράτης, καὶ τὴν

÷ τὴν πόλιν

⁖ ἀσεφφύλε. νῦν δὲ συντέταχθε κατὰ συμμορίας.

περὶ τὴν Νάξον ναυμαχίαν Χαβρίου· δοκεῖτε γὰρ αὐτοὶ τοῦ ἔργου τούτου παραχωρεῖν τῶν τιμῶν ταῖς ὑπερβολαῖς ἃς δεδώκατε ἐν αὐτοῖς ἑκάστῳ τούτων. τὰς μὲν δὴ πολιτείας δωρεὰς ἐκεῖνοι καλῶς ἔνεμον, καὶ ὑμεῖς οὐκ ὀρθῶς. τὰς δὲ τῶν ξένων πῶς; ἐκεῖνοι μὲν Μένωνι τῷ Φαρσαλίῳ δώδεκα μὲν τάλαντα ἀργυρίου δόντι πρὸς τὸν ἐπ' Ἠιόνι τῇ πρὸς Ἀμφιπόλει πόλεμον, διακοσίοις δ' ἱππεῦσι πενέσταις ἰδίοις συμβοηθήσαντι, οὐκ ἐψηφίσαντο πολιτείαν, ἀλλ' ἀτέλειαν ἔδωκαν μόνον. καὶ πρότερον τούτου Περδίκκᾳ τῷ κατὰ τὴν τοῦ βαρβάρου ποτ' ἐπιστρατείαν βασιλεύοντι Μακεδονίας, τοὺς ἀναχωροῦντας ἐκ Πλαταιῶν τῶν βαρβάρων ἀπὸ τῆς ἥττης διαφθείραντι καὶ τέλειον τἀτύχημα ποιήσαντι τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἐψηφίσαντο πολιτείαν, ἀλλ' ἀτέλειαν ἔδωκαν μόνον, μεγάλην καὶ τιμίαν οἰόμενοι καὶ σεμνὴν τὴν αὑτῶν πατρίδα ἡγούμενοι καὶ πάσης μείζονα εὐεργεσίας. νῦν δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φθόρους ἀνθρώπους, οἰκοτρίβων οἰκότριβας, τιμὴν ὥσπερ ἄλλου τινὸς τῶν ὠνίων λαμβάνοντες, ποιεῖσθε πολίτας. καὶ ταῦτα δ' ὑμῖν συμβέβηκε πράττειν, οὐχ ὅτι τὰς φύσεις χείρους ἐστὲ τῶν προγόνων, ἀλλ' ὅτι τοῖς μὲν ἐφ' αὑτοῖς παρέστηκε μέγα φρονεῖν, ὑμῶν δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περιῄρηται τοῦτο. οὐδέποτε γὰρ οἶμαι δυνατὸν μικρὰ καὶ φαῦλα πράττοντας μέγα καὶ νεανικὸν φρόνημα λαβεῖν, ὥσπερ οὐδὲ λαμπρὰ καὶ καλὰ πράττοντας μικρὸν καὶ ταπεινὸν φρονεῖν· ὁποῖ' ἄττα γὰρ ἂν τἀπιτηδεύματα τῶν ἀνθρώπων ᾖ, τοιοῦτον ἀνάγκη καὶ τὸ φρόνημα ἔχειν. σκέψασθε δ' ἅ τις κεφάλαι' ἂν ἔχοι εἰπεῖν περὶ τῶν τ' ἐκείνοις πεπραγμένων καὶ τῶν ὑμῖν, ἂν ἄρα ὑμῶν αὐτῶν ἐκ τούτων δυνήσησθε γενέσθαι βελτίους. πέντε μὲν τοίνυν καὶ τετταράκοντα ἔτη τῶν Ἑλλήνων ἦρξαν ἑκόντων ἐκεῖνοι, πλείω δ' ἢ μύρια τάλαντα εἰς τὴν ἀκρόπολιν συνήγαγον, πολλὰ δὲ καὶ καλὰ καὶ πεζῇ καὶ ναυμαχοῦντες ἔστησαν τρόπαια, ἐφ' οἷς ἔτι καὶ νῦν φιλοτιμούμεθα. καὶ ταῦτα νομίζετε αὐτοὺς στῆσαι, οὐχ ἵνα θαυμάζωμεν μόνον ἡμεῖς αὐτὰ θεωροῦντες, ἀλλ' ἵνα καὶ μιμώμεθα τὰς τῶν ἀναθέντων ἀρετάς. ἐκεῖνοι μὲν δὴ ταῦτα· ἡμεῖς δ' ὅσης ἅπαντες ὁρᾶτε ἐρημίας ἐπειλημμένοι, σκέψασθε εἰ παραπλήσια. οὐ πλείω μὲν ἢ χίλια καὶ πεντακόσια τάλαντα ἀνήλωται μάτην εἰς τοὺς τῶν Ἑλλήνων ἀπόρους; ἐξανήλωνται δὲ αἱ τ' ἴδιοι πάντες οἶκοι καὶ τὰ κοινὰ τῆς πόλεως καὶ τὰ παρὰ τῶν συμμάχων· οὓς δ' ἐν τῷ πολέμῳ συμμάχους ἐκτησάμεθα, οὗτοι νῦν ἐν τῇ εἰρήνῃ ἀπολωλέκασιν. ἀλλὰ νὴ Δία ταῦτα μόνον τότε εἶχε βέλτιον ἢ νῦν, τὰ δ' ἄλλα χεῖρον· πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλ' ὅ τι βούλεσθε ἐξετάσωμεν. οἰκοδομήματα μέν γε καὶ κόσμον τῆς πόλεως ἱερῶν καὶ λιμένων καὶ τῶν ἀκολούθων τούτοις τοιοῦτον καὶ τοσοῦτον κατέλιπον ἐκεῖνοι, ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι· προπύλαια ταῦτα, νεώσοικοι, στοαί, τἆλλα οἷς ἐκεῖνοι κοσμήσαντες τὴν πόλιν ἡμῖν παρέδωκαν. τὰς δὲ ἰδίας οἰκίας τῶν ἐν δυνάμει γενομένων οὕτως μετρίας καὶ τῷ τῆς πολιτείας ὀνόματι ἀκολούθους, ὥστε τὴν Θεμιστοκλέους καὶ τὴν Κίμωνος καὶ τὴν Ἀριστείδου καὶ τῶν τότε λαμπρῶν οἰκίαν, εἴ τις ἄρ' οἶδεν ὑμῶν ὁποία ποτ' ἐστίν, ὁρᾷ τῆς τοῦ γείτονος οὐδὲν σεμνοτέραν οὖσαν. νῦν δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοσίᾳ μὲν ἡ πόλις ἡμῖν τὰς ὁδοὺς ἀγαπᾷ κατασκευάζουσα καὶ κρήνας καὶ κονιάματα καὶ λήρους. καὶ οὐ τοῖς εἰσηγησαμένοις ταῦτ' ἐπιτιμῶ, πολλοῦ γε καὶ δέω, ἀλλ' ὑμῖν, εἰ ταῦτα ἱκανὰ ὑμῖν αὐτοῖς ὑπολαμβάνετε εἶναι. ἰδίᾳ δ' οἱ τῶν κοινῶν ἐπὶ τῷ γεγενημένοι, οἱ μὲν τῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας τὰς ἰδίας οἰκίας κατεσκευάκασιν, οὐ μόνον τῶν πολλῶν ὑπερηφανωτέρας, οἱ δὲ γῆν συνεωνημένοι γεωργοῦσιν ὅσην οὐδ' ὄναρ ἤλπισαν πώποτε. τούτων δ' αἴτιον πάντων, ὅτι τότε μὲν ὁ δῆμος ἦν δεσπότης καὶ κύριος ἁπάντων, καὶ ἀγαπητὸν ἦν παρ' ἐκείνου τῶν ἄλλων ἑκάστῳ καὶ τιμῆς καὶ ἀρχῆς καὶ ἀγαθοῦ τινος μεταλαμβάνειν. νῦν δὲ τοὐναντίον κύριοι μὲν τῶν ἀγαθῶν οὗτοι, καὶ διὰ τούτων ἅπαντα πράττεται, ὁ δὲ δῆμος ἐν ὑπηρέτου καὶ προσθήκης μέρει, καὶ ὑμεῖς ἀγαπᾶτε ἃ ἂν τι αὐτοὶ μεταδιδῶσι λαμβάνοντες. τοιγαροῦν ἐκ τούτων τοιαῦτα τὰ πράγματα τῆς πόλεώς ἐστιν, ὥστε εἴ τις ἀναγνοίη τὰ ψηφίσματα ὑμῶν καὶ τὰς πράξεις ἐφεξῆς διέλθοι, οὐδ' ἂν εἷς πιστεύσειε τῶν αὐτῶν εἶναι ταῦτα κἀκεῖνα. οἷον ἃ πρὸς τοὺς καταράτους Μεγαρέας ἐψηφίσασθε ἀποτεμνομένους τὴν ὀργάδα, ἐξιέναι, κωλύειν, μὴ ἐπιτρέπειν· ἃ πρὸς Φλιασίους ὅτε ἐξέπεσον ἔναγχος, βοηθεῖν καὶ μὴ ἐπιτρέπειν τοῖς σφαγεῦσι τῶν ἐν Πελοποννήσῳ, τοὺς βουλομένους παρακαλεῖν. ἅπαντα καλά, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦτα καὶ δίκαια καὶ τῆς πόλεως ἄξια· τὰ ἔργα δὲ τὰ ἀπὸ τούτων οὐδαμοῦ. οὐκοῦν τὴν μὲν ἀπέχθειαν διὰ τῶν ψηφισμάτων ἐκφέρεσθε, τῶν δ' ἔργων οὐδενὸς κύριοι γίγνεσθε. τὰ μὲν γὰρ ψηφίσματα πρὸς τὸ τῆς πόλεως ἀξίωμα ψηφίζεσθε, τὴν δὲ δύναμιν οὐκ ἀκόλουθον τοῖς ψηφιζομένοις ἔχετε. ἐγὼ δ' ἐπαραινέσαιμ' ἂν ὑμῖν, καὶ μή μοι ὀργισθῆτε, ἔλαττον φρονεῖν καὶ τὰ ὑμέτερα αὐτῶν ἀγαπᾶν πράττοντας, ἢ μείζω δύναμιν παρασκευάζεσθαι. εἰ μὲν οὖν Σικυωνίοις ἢ Φλιασίοις ἢ τισὶν ἄλλοις τοιούτοις συνῄδειν ὑμῖν, ἔλαττον φρονεῖν συνεβούλευον ἄν· ἐπειδὴ δέ ἐστ' Ἀθηναῖοι, τὸ τὴν δύναμιν παρασκευάζεσθαι παραινῶ. αἰσχρὸν γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, αἰσχρὸν λιπεῖν τὴν τοῦ φρονήματος τάξιν, ἣν ὑμῖν οἱ πρόγονοι παρέδωκαν. πρὸς δὲ τούτοις, οὐδ' ἔστιν ὑμῖν, οὐδ' ἐὰν βούλησθε, ἀποστῆναι τῶν Ἑλληνικῶν· πολλὰ γὰρ ὑμῖν ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου πέπρακται, καὶ τοὺς μὲν φίλους τοὺς ὑπάρχοντας αἰσχρὸν προέσθαι, τοῖς δ' οὖσιν ἐχθροῖς οὐκ ἔνι πιστεῦσαι καὶ μεγάλους ἐᾶσαι γενέσθαι. ὅλως δ' ὅπερ οἱ πολιτευόμενοι πεπόνθασι πρὸς ὑμᾶς, οὐκ ἔξεστ' αὐτοῖς ὅταν

πολιτικάς

οὐ βούλωνται παύσασθαι τούτου καὶ ὑμῖν ὥσπερ ἐστὶν ἐκ τῆς πολιτείας ἕστηκε γὰρ ὑμῶν τοῖς Ἕλλησιν· ὅτι ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κεφάλαιον ἁπάντων τῶν εἰρημένων· οὐδέποθ' ὑμᾶς οἱ λέγοντες οὔτε πονηροὺς οὔτε χρηστοὺς ποιοῦσιν· ἀλλ' ὑμεῖς τούτους ὁποίους ἂν βούλησθε· οὐ γὰρ ὑμεῖς οὓς ἂν οὗτοι βούλωνται τοιοῦτοι γίγνεσθε· ἀλλ' οὗτοι ὁποίους ἂν ὑμεῖς· δεῖ οὖν ὑμᾶς ὑπάρξαι δεῖ χρηστὰ βουλομένους. καὶ πάντ' ἐξέσται καλῶς· ἢ γὰρ οὐδεὶς ἐρεῖ φαῦλον οὐδέν· ἢ οὐδὲν ἀπολαύσει τοῦ λέγειν, οὐκ ἔχων τοὺς πεισομένους: +

Οἱ μὲν ἐπαινοῦντες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς προγόνους ὑμῶν, λόγον εἰπεῖν μοι δοκοῦσι προαιρεῖσθαι κεχαρισμένον· οὐ μὴν συμφέροντά γ' ἐκείνοις οὓς ἐγκωμιάζουσι ποιεῖν· περὶ γὰρ πραγμάτων ἐπιχειροῦντες λέγειν ὧν οὐδ' ἂν εἷς ἀξίως ἐφικέσθαι δύναιτο τῷ λόγῳ, αὐτοὶ μὲν τὴν τοῦ δοκεῖν ἱκανοὶ λέγειν δόξαν ἐκφέρονται, τὴν δ' ἐκείνων ἀρετὴν ἐλάττω τῆς ὑπειλημμένης παρὰ τοῖς ἀκούουσι φαίνεσθαι ποιοῦσιν. ἐγὼ δ' ἐκείνων μὲν ἔπαινον τὸν χρόνον ἡγοῦμαι μέγιστον εἶναι, οὗ πολλοῦ γεγενημένου, μείζω τῶν ὑπ' ἐκείνων πραχθέντων οὐδένες ἄλλοι παραδείξασθαι δεδύνηνται. αὐτὸς δὲ πειράσομαι τὸν τρόπον ὃν ὑμῖν μοι δοκεῖ μάλιστα παρεσκευάσθαι. καὶ γὰρ οὕτως ἔχει· εἰ μὲν ἡμεῖς ἅπαντες οἱ λέγειν ἀξιοῦντες δεινοὶ φανείημεν, οὐδὲν ἂν τὰ ὑμέτερα βέλτιον ἔχοι, οἶδ' ὅτι· εἰ δὲ παρελθὼν εἷς ὁστισοῦν δύναιτο διδάξαι καὶ φράσαι τίς παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν πορισθεῖσα χρήσιμος ἔσται τῇ πόλει, πᾶς ὁ παρὼν φόβος λελύσεται. ἐγὼ δὲ τοῦτ', ἂν ἄρα οἷός τε ὦ, πειράσομαι ποιῆσαι, μικρὰ προειπὼν ὑμῖν ὡς ἔχω γνώμης περὶ τῶν πρὸς βασιλέα. ἐγὼ νομίζω κοινὸν ἐχθρὸν ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων εἶναι βασιλέα, οὐ μὴν διὰ ταῦτα παραινέσαιμ' ἂν μόνοις τῶν ἄλλων ὑμῖν πόλεμον πρὸς αὐτὸν ἄρασθαι· οὐδὲ γὰρ αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας ὁρῶ κοινοὺς ἀλλήλοις ὄντας φίλους, ἀλλ' ἐνίους μᾶλλον ἐκείνῳ πιστεύοντας ἢ σφίσιν αὐτοῖς. ἐκ δὴ τῶν τοιούτων τοιοῦτον νομίζω συμφέρειν ὑμῖν, τὴν ἀρχὴν τοῦ πολέμου ζητεῖν, ὅπως ἴση καὶ δικαία γενήσεται, παρασκευάζεσθαι δὲ ἃ προσήκει πάντα, καὶ τοῦθ' ὑποκεῖσθαι τὴν γνώμην. ἡγοῦμαι γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς Ἕλληνας, εἰ μὲν εἴη τι φανερὸν καὶ σαφὲς ὡς βασιλεὺς αὐτοῖς ἐπιχειρεῖ, καὶ συμμαχῆσαι καὶ μεγάλην χάριν ἕξειν τοῖς πρὸ αὐτῶν καὶ μετ' αὐτῶν ἐκεῖνον ἀμυνομένοις· εἰ δ' ἔτι ἀδήλου τούτου καθεστηκότος προαπεχθησόμεθα, δέδια, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ τοῖς μετ' ἐκείνου πολεμεῖν ἀναγκασθῶμεν, ὧν ὑπὲρ προνοούμεθα. ὁ μὲν γὰρ ἐπισχὼν τὴν ὁρμήν, εἰ ἄρα ἀληθῶς ἐγχειρεῖν ὥρμηκε τοῖς Ἕλλησι, χρήματα δώσει τισὶν αὐτῶν καὶ φιλίαν προτενεῖται· οἱ δὲ τοὺς ἰδίους πολέμους ἐπανορθώσασθαι βουλόμενοι, καὶ ταύτην τὴν γνώμην ἔχοντες, τῆς κοινῆς ἁπάντων σωτηρίας ὑπερόψονται. εἰς δὴ ταύτην τὴν ταραχὴν καὶ τὴν ἀγνωμοσύνην μὴ προκαταβάλλειν τὴν πόλιν ὑμῶν. οὐδὲ γὰρ ἐξ ἴσου τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι καὶ ὑμῖν ὁρῶ τὴν πρὸς βασιλέα οὖσαν βουλήν, ἀλλ' ἐκείνων μὲν πολλοῖς ἐνδέχεσθαί μοι δοκεῖ τῶν ἰδίᾳ τι συμφερόντων διοικουμένοις τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀμελῆσαι, ὑμῖν δ' οὐδ' ἀδικουμένοις παρὰ τῶν ἀδικούντων καλόν ἐστι λαβεῖν ταύτην τὴν δίκην, ἐάσαντάς τινας αὐτῶν ὑπὸ τῷ βαρβάρῳ γενέσθαι. ὅπου δὲ τοῦθ' οὕτως ἔχει, σκεπτέον χρὴ ὅπως μὴ ἡμεῖς ἐν τῷ πολέμῳ γενησόμεθα οὐκ ἴσοι, μηδ' ἐκεῖνος, ὃν ἡμεῖς ἐπιβουλεύειν ἡγούμεθα τοῖς Ἕλλησι, τῷ φίλος αὐτοῖς δοκεῖν εἶναι πίστιν λήψεται. πῶς οὖν ταῦτ' ἔσται; ἂν ἡ μὲν δύναμις τῆς πόλεως ἐξητασμένη καὶ παρεσκευασμένη πᾶσιν ᾖ φανερά, τὰ δὲ δίκαια ἐπὶ τῷ σωφρονεῖν αἱρουμένη. τοῖς δὲ θρασυνομένοις καὶ σφόδρα ἑτοίμως πολεμεῖν κελεύουσιν ἐκεῖνο λέγω, ὅτι τὸ μὲν βουλεύσασθαι δέον ἀνδρείας λαμβάνειν, οὐ τὸ τοῦ κινδύνου πλησίον ὄντος δεινὸν εἰπεῖν φανῆναι, ἀλλ' ἐκεῖνο καὶ χαλεπὸν καὶ προσῆκον, ἐπὶ μὲν τῶν κινδύνων τὴν ἀνδρείαν ἐπιδείκνυσθαι, ἐν δὲ τῷ συμβουλεύειν φρονιμώτερα τῶν ἄλλων ἔχειν εἰπεῖν. ἐγὼ δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζω τὸν μὲν πόλεμον τὸν πρὸς βασιλέα χαλεπὸν τῇ πόλει, τὸν δ' ἀγῶνα τὸν ἐκ τοῦ πολέμου ῥᾴδιον ἂν συμβῆναι. διὰ τί; ὅτι πᾶσι μὲν οἶμαι πολέμοις ἀναγκαίως ἀπαιτεῖσθαι τριήρεις, χρήματα, τόπους σπουδάσασθαι, ταῦτα δὲ πάντα ἀφθονώτερα ἐκεῖνον ἔχοντα ἢ ἡμᾶς εὑρίσκω· τοῦ δὲ ἀγῶνος οὐδενὸς οὕτω τῶν ἄλλων ὁρῶ δεομένους ὡς ἀνδρῶν· τούτους δὲ ἡμῖν καὶ τοῖς μεθ' ἡμῶν κινδυνεύουσι πλείους ὑπάρχειν νομίζω. ὑμᾶς δὴ πόλεμον μὲν διὰ ταῦτα παραινῶ μηδ' ἐξ ἑνὸς τρόπου προτέρους ἄρασθαι, πρὸς δὲ τὸν ἀγῶνα ὀρθῶς φημι παρεσκευασμένους ὑπάρχειν χρῆναι. εἰ μὲν οὖν ἕτερος μὲν ἦν τις τρόπος δυνάμεως ᾧ τοὺς βαρβάρους οἷόν τε ἦν ἀμύνασθαι, ἕτερος δὲ τίς ᾧ τοὺς Ἕλληνας, εἰκότως ἂν ὡς φανερῶς πρὸς ἐκεῖνον ἂν ἐγιγνόμεθα ἀντιτεταγμένοι· ἐπειδὴ δὲ πάσης παρασκευῆς εἷς ὁ αὐτὸς τρόπος, καὶ δεῖ ταὐτὰ κεφάλαια τῆς δυνάμεως, τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνασθαι δύνασθαι, τοῖς οὖσι συμμάχοις βοηθεῖν, τὰ ὑπάρχοντα ἀγαθὰ σῴζειν, τί τοὺς ὁμολογουμένους ἐχθροὺς ἔχοντες ἑτέρους ζητοῦμεν; ἀλλ' οὐ παρασκευαζόμεθα μὲν πρὸς τούτους, ἀμυνούμεθα δὲ κἀκεῖνον, ἐὰν ἡμᾶς ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ; καὶ νῦν μὲν καλεῖτε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς τοὺς Ἕλληνας. ἐὰν δ' ἃ κελεύουσιν ὑμῖν μὴ ποιῆτε, ἀηδῶς τινων ὑμῖν ἐχόντων, πῶς χρὴ προσδοκᾶν τινα ὑπακούσεσθαι; ὅτι νὴ Δία ἀκούσονται παρ' ὑμῶν ὅτι ἐπιβουλεύει βασιλεὺς αὐτοῖς. καὶ πρὸς Διός, οἴεσθε τοῦτ' αὐτοὺς οὐ προορᾶν; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι. ἀλλ' οὔπω μείζων οὗτος ὁ φόβος τῆς πρὸς ὑμᾶς καὶ πρὸς ἀλλήλους ἐνίοις διαφορᾶς. οὐδὲν οὖν ἄλλο ἢ ῥαψῳδήσουσιν οἱ πρέσβεις περιιόντες. εἶτα ἴσως ἄρα ἃ νῦν ἐλπίζομεν ἡμεῖς παρ' αὐτήν· οὐδεὶς δ' ἂν πω

μηδ' ἐξ ἑνὸς τρόπου

τῶν ἀπὸ τῶν Ἑλλήνων τηλικοῦτον ὑφ' ἑαυτῷ φρονήσει· ὅτι ἔστιν ὁρῶν ὑμῖν χιλίους μὲν ἱππέας, ὁπλίτας δὲ ὅσους ἂν ἐθέλη-
τις, ναῦς δὲ τριακοσίας, οὐχ ἥξει καὶ δεήσεται μετὰ τούτων ἀσφαλέστατ' ἂν ὑπάρξειν σύμμαχος γενέσθαι; οὐκοῦν ἐκ μὲν τοῦ
καλεῖν ἤδη, τὸ δεῖσθαι κἂν μή τι τύχῃ τὸ διαμαρτεῖν· ἐκ δὲ τοῦ μέλλειν παρεσκευάσθαι τὰ ὑμέτερα αὐτῶν, ἐπισχεῖν
δεομένους σώζειν, καὶ εἰδέναι πάντας ἥξοντας ἐστίν. ἐγὼ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταῦτά τε καὶ τὰ παραπλή-
σια τούτοις λογιζόμενος, λόγον μὲν οὐ δεῖν ᾤμην θρασὺν οὐδὲ μάταιον ἔχοντα μῆκος ἄρξειν. τὴν μέντοι
παρασκευὴν ὅπως ἀρίστη καὶ τάχιστα γενήσεται, πάνυ πολλὰ πράγματα ἔχων σκοπῶν· οἶμαι δὲ δεῖν ἀκούσαν-
τας ὑμᾶς αὐτήν, ἂν ἀρέσκῃ, ψηφίσασθαι. ἔστι τοίνυν πρῶτον μὲν τῆς παρασκευῆς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ μέγιστον
οὕτω διακεῖσθαι τὰς γνώμας ὑμῶν, ὡς ἕκαστον ἑκόντα προθύμως ὅ τι ἂν δέῃ ποιήσοντα. ὁρᾶτε γὰρ ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ὅτι ὅσα μὲν πώποτε ἅπαντες ἐβουλήθητε, καὶ μετὰ ταῦτα τὸ πράττειν αὐτὸς ἕκαστος ἑαυτῷ προσήκειν
ἡγήσατο, οὐδὲν πώποθ' ὑμᾶς ἐξέφυγεν· ὅσα δ' ἐβουλήθητε μέν, μετὰ ταῦτα δ' ἀπεβλέψατε πρὸς ἀλλήλους
ὡς αὐτὸς μὲν ἕκαστος οὐ ποιήσων, τὸν δὲ πλησίον πράξοντα, οὐδὲν πώποθ' ὑμῖν ἐγένετο. ἐχόντων δὲ ὑμῶν
οὕτως καὶ παρωξυμμένων, τοὺς διακοσίους καὶ χιλίους ἀναπληρῶσαι φημὶ χρῆναι, καὶ ποιῆσαι δισχιλίους, ὀκτακοσίους
αὐτοῖς προσνείμαντας· ἐὰν γὰρ τοῦτ' ἀποδείξητε τὸ πλῆθος, ἡγοῦμαι τοὺς ἐπικλήρους καὶ τοὺς ὀρφανοὺς καὶ τοὺς
κληρουχικοὺς καὶ τοὺς κοινωνικοὺς καὶ εἴ τις ἀδύνατος ἀφαιρεθέντων, ἔσεσθαι χίλια καὶ διακόσια ταῦτα ὑμῖν σώ-
ματα. ἐκ τούτων τοίνυν οἶμαι δεῖν ποιῆσαι συμμορίας εἴκοσιν, ὥσπερ νῦν εἰσιν, ἑξήκοντα σώματα ἔχουσαν ἑ-
κάστην. τούτων δὲ τῶν συμμοριῶν ἑκάστην διελεῖν κελεύω πέντε μέρη καὶ δώδεκα ἄνδρας, ἀνταναπληροῦντας
πρὸς τὸν εὐπορώτατον ἀεὶ τοὺς ἀπορωτάτους. καὶ τὰ μὲν σώματα οὕτω φημὶ δεῖν συντετάχθαι· δι' ὃ δέ, γνώσεσθε
ἐπειδὰν ὅλον τὸν τρόπον τῆς συντάξεως ἀκούσητε. τὰς δὲ τριήρεις πῶς; τὸν ἅπαντα ἀριθμὸν κελεύω τριακοσί-
ας ἀποδείξαντας, καὶ πεντεκαίδεκα ναῦς ἀφ' εἴκοσι ποιῆσαι μέρη, τῶν πρώτων ἑκατόν, πέντε, καὶ τῶν δευτέρων ἑκατόν,
πέντε, καὶ τῶν τρίτων ἑκατόν, πέντε ἑκάστῳ μέρει διδόντας. εἶτα συγκληρῶσαι συμμορίᾳ σώματα ἑκάστῃ τὴν
πεντεκαιδεκαναΐαν. τὴν δὲ συμμορίαν ἑκάστῳ τῶν μερῶν τῶν αὐτῶν τρεῖς ἀποδοῦναι τριήρεις. ἐπειδὰν δὲ
ταῦτα οὕτως ἔχοντα ὑπάρχῃ, κελεύω, ἐπειδὴ τὸ τίμημά ἐστι τὸ τῆς χώρας ἑξακισχιλίων ταλάντων, ἵν' ὑμῖν
ᾖ τὰ χρήματα συντεταγμένα, διελεῖν τοῦτο καὶ ποιῆσαι καθ' ἑξήκοντα τάλαντα ἑκατὸν μέρη. εἶτα πέντε
ἑξηκονταταλαντίας εἰς ἑκάστην τῶν μεγάλων τῶν εἴκοσι συμμοριῶν ἐπικληρῶσαι· τὴν δὲ συμμορίαν ἑκάστῳ τῶν
μερῶν μίαν ἑξηκονταταλαντίαν ἀποδοῦναι, ὅπως ἐὰν μὲν ὑμῖν ἑκατὸν δέῃ τριήρων, τὴν μὲν δαπάνην ἑξή-
κοντα τάλαντα συντελῇ, τριήραρχοι δ' ὦσι δώδεκα· ἐὰν δὲ δὴ διακοσίων, τριάκοντα μὲν ᾖ τάλαντα τὴν
δαπάνην συντελοῦντα, ἓξ δὲ σώματα τριηραρχοῦντα· ἐὰν δὲ τριακοσίων, εἴκοσι μὲν τάλαντα τὴν δαπάνην
διαλύοντα, τέτταρα δὲ σώματα τριηραρχοῦντα. τὸν αὐτὸν δὲ τρόπον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ τὰ νῦν ὀφειλόμενα
τὰ σκεύη ἐπὶ τὰς τριήρεις τιμήσαντας ἅπαντα, ἐκ τοῦ διαγράμματος νεῖμαι κελεύω μέρη εἴκοσι· ἔπειτα
ταῖς μεγάλαις ἐπικληρῶσαι συμμορίαις μέρος ἓν χρηστῶν ἑκάστῃ. τὴν δὲ συμμορίαν ἑκάστην διανεῖμαι τῶν ἐ-
αυτῆς μερῶν ἑκάστῳ τὸ ἴσον. τοὺς δὲ δώδεκα τοὺς ἐν ἑκάστῳ τῷ μέρει ταῦτ' εἰσπράξαντας, τὰς τριήρεις
ἃς ἂν ἕκαστοι λάχωσι παρεσκευασμένας παρέχειν. τὴν μὲν δαπάνην καὶ τὰ σκάφη καὶ τοὺς τριηράρχους
καὶ τὴν τῶν σκευῶν εἴσπραξιν οὕτως ἂν ἄριστ' ἡγοῦμαι καὶ πορισθῆναι καὶ παρασκευασθῆναι. πληρώσεις δὲ
ἣ καὶ σαφεστάτη καὶ ῥᾳδία, μετὰ ταῦτα λέξω. φημὶ τοὺς στρατηγοὺς δεῖν διανεῖμαι τόπους δέκα τῶν νεωρίων, σκε-
ψαμένους ὅπως ὡς ἐγγύτατα ἀλλήλων καὶ τριάκοντα ὦσι νεώσοικοι· ἐπειδὰν δὲ τοῦτο ποιήσωσι, δύο
συμμορίας καὶ τριάκοντα τριήρεις τούτων ἑκάστῳ προσνεῖμαι τῶν τόπων· εἶτ' ἐπικληρῶσαι τὰς φυλάς. τὸν δὲ
τριήραρχον ἕκαστον καθ' ἕκαστον νεώριον, ἵν' ὦσιν αἱ συμμορίαι δύο, τριήρεις τριάκοντα, φυλὴ μία. ὃν δ' ἂν
ἡ φυλὴ τόπον λάχῃ, διελεῖν τρίχα καὶ τὰς ναῦς ὡσαύτως· εἶτ' ἐπικληρῶσαι τὰς τριττῦς, ὅπως ἂν ᾖ τῶν ὅλων
νεωρίων ἐν ἑκάστῃ μέρος ἡ τῶν φυλῶν. τοῦ δὲ μέρους ἑκάστου τρίτον μέρος ἡ τριττὺς ἔχῃ· ἵν' εἴ ποτε δέοι,
δέῃ πρῶτον μὲν τὴν φυλὴν ὅπου τέτακται, μετὰ ταῦτα δὲ τὴν τριττύν, εἶτα τριηράρχους τίνες καὶ τριήρεις πόσαι,
καὶ τριάκοντα μὲν ἡ φυλή, δέκα δ' ἡ τριττὺς ἑκάστη τριήρεις ἔχῃ. ἐὰν γὰρ ταῦτα οὕτως εἰς ὁδὸν καταστῇ, εἴ τι καὶ παρα-
λέλοιπε νῦν· πάντα γὰρ ἀκριβῶς πως ἀρχὴν οὐ ῥᾴδιον· αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἑαυτῷ ἀνευρήσει, καὶ μία σύνταξις
ἔσται πασῶν τῶν νεῶν καὶ μέρους ἑκάστου. περὶ δὲ χρημάτων καὶ πόρου φανεροῦ τινος, ἤδη παράδοξον μὲν οἶδα μέλλων
λόγον λέγειν· ὅμως δ' εἰρήσεται. πιστεύω γὰρ ἐάν τις ὀρθῶς σκοπῇ, μόνος τἀληθῆ καὶ τὰ γενησόμενα εἰρηκὼς
φανήσεσθαι. ἐγὼ φημὶ χρῆναι μὴ λέγειν νυνὶ περὶ χρημάτων· εἶναι γὰρ πόρον, ἐὰν δέῃ, μέγαν καὶ καλὸν καὶ δίκαιον·
ὃν ἐὰν μὲν νῦν ἤδη ζητῶμεν, οὐδ' εἰς τὸ ὑπάρχειν ἡγησόμεθα ὑμῖν· οὕτω πολὺ τοῦ ποριεῖσθαι νῦν ἀποστατεῖ· ἐὰν δ'
ἐάσωμεν, ἔσται. τίς οὖν ἐστιν οὗτος ὁ νῦν μὲν οὐκ ὤν, ὑπάρξων δὲ τότε; αἰνίγματι γὰρ ὅμοιον τοῦτο. ἐγὼ φράσω. ὁρᾶ-
τε τὴν πόλιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πᾶσαν ταυτηνί; ἐν ταύτῃ χρήματα ἔνεστιν ὀλίγου δέω πρὸς ἁπάσας τὰς ἄλλας
εἰπεῖν πόλεις. ταῦτα δὲ οἱ κεκτημένοι τοιοῦτον ἔχουσι τὸν νοῦν, ὥστ' εἰ πάντες οἱ λέγοντες φοβοῖεν ὡς ἥξει
βασιλεύς, ὡς πάρεστιν, ὡς οὐχ οἷόν τε ταῦτ' ἄλλως ἔχειν, καὶ μετὰ τῶν λεγόντων εἰ τὸ πλῆθος τούτοις χρησμῳ-
δοῖεν·

ἐκ λόγων οὐκ ἄξιόν ἐστιν ἡγεῖσθαι· ἀλλ' οὐδ' ἂν εἷς δείξαιεν· οὐδ' ἂν ὁμολογήσαι κεκτῆσθαι· ἃ μὲν τοίνυν διὰ τῶν λόγων
φανερὰ ἔργῳ πράττειν μέγα ἀγαθὸν· οὐδεὶς γὰρ οὕτως ἠλίθιός ἐστιν, ὅστις οὐχ ἑκὼν ἂν δοίη, καὶ πρῶτος ἐσενέγ-
κοι· τίς γὰρ αἱρήσεται μᾶλλον αὐτὸς καὶ τὰ ὄντα πάντα ἀπολωλέναι, ἢ μέρος τῶν ὄντων ὑπὲρ αὑτοῦ καὶ τῶν
λοιπῶν εἰσενεγκεῖν· χρήματα μὲν δή φημι εἶναι τότε, ὅταν ἀληθῶς δέῃ, πρότερον δὲ οὔ· διὸ μηδὲ ζητεῖν πορίζειν·
ὅσα γὰρ νῦν ποριεῖσθ' ἂν, εἰ προέλοισθε ποριεῖν, πλείων ἐστὶ γέλως τοῦ μηδαμῶς· φέρε γάρ· τὴν ἑκατοστήν τις εἰσ-
φέρειν ἐρεῖ ὑμῖν· οὐκοῦν ἑξήκοντα τάλαντα ἔρρει· ἀλλὰ πεντηκοστήν τις ἐρεῖ τὸ διπλοῦν· οὐκοῦν ἑκατὸν εἴκοσι·
καὶ τί τοῦτ' ἐστὶ πρὸς διακοσίας καὶ χιλίας καμήλους, ἃς βασιλεῖ τὰ χρήματα ἄγειν φασὶν οὗτοι· ἀλλὰ θῶμεν
ἔασθω δωδεκάτην ἡμᾶς εἰσοίσειν, πεντακόσια τάλαντα· ἀλλ' οὐ ταῦτ' ἂν ἀνάσχοισθε· εἰ δὲ κατάθειτε, ἄξια τὸ τοῦ
πολέμου τὰ χρήματα· δεῖ τοίνυν ὑμᾶς τἆλλα παρασκευάσασθαι· τὰ δὲ χρήματα νῦν μὲν ἐᾶν τοὺς κεκτημένους
ἔχειν· οὐδαμοῦ γὰρ ἂν κάλλιον ἢ ὡς σῴζοιτο τῇ πόλει· ἐὰν δέ ποθ' ὁ καιρὸς οὗτος ἔλθῃ, τότε παρ' ἑκόντων εἰσφερόντων αὐτὰ
λαμβάνειν· ταῦτα δὲ καὶ δυνατά ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· καὶ πράττειν καλὰ καὶ συμφέροντα· καὶ βασιλεῖ
πρὸς ὑμᾶς ἐπιτήδεια ἀπαγγελθῆναι· καὶ φόβος οὐκ ὀλίγος γένοιτ' ἂν ἐκείνῳ διὰ τούτων· οἶδεν μέν γε τριακοσίαις
τριήρεσιν, ὧν ἑκατὸν παρεσχόμεθα ἡμεῖς, τοὺς προγόνους αὐτοῦ χιλίας ἀπολέσαντας ναῦς· ἀκούσεται δὲ
τριακοσίας αὐτοὺς ὑμᾶς παρεσκευασμένους τριήρεις, ὥστ' εἰ καὶ σφόδρα μαίνοιτο, οὐ νομίσαι ῥᾴδιον τὸ
τὴν ἡμετέραν πόλιν ἐχθρὰν ποιήσασθαι· ἀλλὰ μὴν εἴ γε ἐπὶ χρήμασιν αὐτῷ μέγα ἐπέρχεται φρονεῖν, καὶ ταύτην ἀσθε-
νεστέραν ἀφορμὴν τῆς ὑμετέρας εὑρήσει· ὃ μέν γε χρυσίον ὥς φασιν ἄγει, τοῦτο δ' ἂν διαδῷ, ζητήσει· καὶ γὰρ τὰς
κρήνας καὶ τὰ φρέατα ἐπιλείπειν πέφυκεν, ἐάν τις ἀθρόα καὶ πολλὰ λαμβάνῃ· ἡμῖν δὲ τὸ τῆς χώρας
τίμημα ὑπάρχον ἀφορμὴν ἑξακισχίλια τάλαντα ἀκούσεται· ὑπὲρ ἧς ὡς μὲν τοὺς ἐπιόντας ἐκείνους ἀμυνού-
μεθα, οἶδεν Μαραθῶνι τοὺς προγόνους αὐτοῦ μάλιστ' ἂν δεῖξαι· ἕως δ' ἂν κρατῶμεν, οὐκ ἂν ἤδη που χρήματα ἡμᾶς
ἐπιλιπεῖν· καὶ μὴν οὐδὲ ὅ τινες δεδίασιν, μὴ ξενικὸν πολὺ συστήσηται χρήματ' ἔχων, ἀληθὲς εἶναί μοι δοκεῖ· ἐγὼ γὰρ
ἡγοῦμαι ἐπὶ μὲν Αἴγυπτον καὶ Ὀρόντην καί τινας τῶν ἄλλων βαρβάρων, πολλοὺς ἂν ἐθελῆσαι τῶν Ἑλλήνων μισθοφορῆσαι
παρ' ἐκείνῳ, οὐχ ἵν' ἐκεῖνος ἕλῃ τινὰ τούτων, ἀλλ' ἵν' εὐπορίαν ἕκαστος αὑτῷ κτησάμενος, ἀπαλλαγῇ τῆς ὑπαρχού-
σης πενίας· ἐπὶ δὲ τὴν Ἑλλάδα, Ἕλληνα οὐδένα ἐθελήσειν ἄλλοις ἐλθεῖν ἡγοῦμαι· ποῖ γὰρ αὐτὸς τρέψεται μετὰ ταῦτα·
εἰς Φρυγίαν ἐλθὼν δουλεύσει· οὐ γὰρ ὑπὲρ ἄλλου τινός ἐστιν ὁ πρὸς τὸν βάρβαρον πόλεμος, ἢ περὶ χώρας καὶ βίου
καὶ ἐθῶν καὶ ἐλευθερίας καὶ πάντων τῶν τοιούτων· τίς οὖν οὕτως ἐστὶ δυστυχής, ὅστις ἑαυτόν, γονέας, τάφους, πατρίδα,
ἕνεκα κέρδους μικροῦ προέσθαι βουλήσεται· ἐγὼ μὲν οὐδένα ἡγοῦμαι· καὶ μὴν οὐδ' ἐκείνῳ συμφέρει ξένοις κρατῆσαι
τῶν Ἑλλήνων· οἱ γὰρ ἡμῶν κρατήσαντες, ἐκείνου γε πολλῷ κρείττους εἰσίν· οὐ βούλεται δ' ἐκεῖνος οὐκ ἂν ἑλὼν ἡμᾶς
ὑπ' ἄλλοις εἶναι· ἀλλὰ μάλιστα μὲν πάντων, εἰ δὲ μή γε, τῶν ὑπαρχόντων δούλων αὐτῷ ἄρχειν· εἰ τοίνυν τις οἴεται
Θηβαίους ἔσεσθαι μετ' ἐκείνου, χαλεπὸς μὲν πρὸς ὑμᾶς ὁ περὶ ἐκείνων λόγος· διὰ γὰρ τὸ μισεῖν αὐτούς, οὐδ' ἂν ἀληθὲς
ἡδέως οὐδ' ἀγαθὸν οὐδὲν περὶ αὐτῶν ἀκούσαιτε· ὅμως δὲ ἀλλὰ δεῖ τοὺς περὶ πραγμάτων μεγάλων σκοποῦντας, μηδένα
συμφέροντα λογισμὸν παραλείπειν διὰ μηδεμίαν πρόφασιν· ἐγὼ τοίνυν οἶμαι τοσοῦτον ἀπέχειν Θηβαίους τοῦ
μετ' ἐκείνου ποτ' ἂν ἐλθεῖν ἐπὶ τοὺς Ἕλληνας, ὥστε πολλὰ ἂν χρήματα εἰ ἔχοιεν δοῦναι, πειρᾶσθαι γενέσθαι
τινὰ αὐτοῖς καιρὸν, δι' οὗ τὰς προτέρας διαλύσονται πρὸς τοὺς Ἕλληνας ἁμαρτίας· εἰ δ' ἄρα πάντα πάσι τις
οὕτως οἴεται φύσει δυστυχεῖς Θηβαίους εἶναι, ἐκεῖνό γε δήπου θ' ἅπαντες ἐπίστασθε, ὅτι Θηβαίων τὰ ἐκείνου φρο-
νούντων, ἀνάγκη τοὺς τούτων ἐχθροὺς τὰ τῶν Ἑλλήνων φρονεῖν· ἡγοῦμαι τοίνυν ἐγὼ ταύτην τὴν τάξιν τὴν δικαίαν
καὶ τοὺς μετ' αὐτῆς ὄντας, τῶν προδοτῶν κρατήσειν καὶ τοῦ βαρβάρου ἔσεσθαι πρὸς ἅπαντας· ὥστε τοίνυν φοβεῖσθαι
φημὶ δεῖν παρὰ τὸ μέτριον, οὔτε προαχθῆναι προτέρους ἐκφέρειν τὸν πόλεμον· καὶ μὴν οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδένα
ὁρῶ τῶν Ἑλλήνων φοβηθέντα τὸν πόλεμον τοῦτον· τίς γὰρ οὐκ οἶδεν αὐτῶν, ὅτι ἕως μὲν ἐκεῖνον κοινὸν ἐχθρὸν
ὑπολαμβάνοντες ὡμονόουν ἀλλήλοις, πολλῶν ἀγαθῶν ἦσαν κύριοι· ἐπειδὴ δὲ φίλον αὐτὸν νομίσαντες αὐτοῖς
ὑπάρχειν, περὶ τῶν πρὸς αὑτοὺς διηνέχθησαν διαφορῶν, ὅσα ἂν οὐδ' εὐξάμενος ἄρειέ τις αὐτοῖς, τοσαῦτα
πεπόνθασι κακά· εἶθ' ὃν ἡ τύχη καὶ τὸ δαιμόνιον φίλον μὲν ἀλυσιτελῆ, συμφέροντα δὲ ἐχθρὸν ἐμφανίζει, τοῦτον
ἡμεῖς φοβώμεθα· μηδαμῶς· ἀλλὰ μὴ ἀδικῶμεν ἡμεῖς αὐτῶν ἕνεκα καὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ταραχῆς καὶ ἀπιστίας·
ἐπεὶ εἰ ἐνῆν μεθ' ὁμονοίας δυνηθῆναι πάντων ἐπιθέσθαι μόνων, οὐδ' ἀδικεῖν ἂν ἡμᾶς ἐκεῖνον ἀδίκημα ἂν ἔθηκα· ἐπειδὴ δὲ
τοῦτ' οὐχ οὕτως ἔχει, φυλάττεσθαι φημὶ δεῖν, μὴ πρόφασιν δῶμεν βασιλεῖ τοῦ τὰ δίκαια ὑπὲρ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων
ζητεῖν· ἡσυχίαν μὲν γὰρ ἐχόντων ὑμῶν, ὕποπτος ἂν εἴη τοιοῦτό τι πράττων· πόλεμον δὲ ποιησάντων προτέρων, εἰ-
κότως ἂν δοκοίη διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς ἔχθραν τοῖς ἄλλοις φίλος εἶναι βούλεσθαι· μὴ οὖν ἐξελέγξητε ὡς κακῶς ἔχει
τὰ Ἑλληνικά, συγκαλοῦντες ὅτε οὐ πείσετε, καὶ πολεμοῦντες ὅτε οὐ δυνήσεσθε· ἀλλ' ἔχετε ἡσυχίαν, θαρροῦν-
τες καὶ παρασκευαζόμενοι· καὶ βούλεσθε ἀπαγγέλλεσθαι περὶ ὑμῶν πρὸς βασιλέα, μὴ μὰ Δία ὡς ἀποροῦσι καὶ φοβοῦνται
καὶ θορυβοῦνται πάντες οἱ Ἕλληνες καὶ Ἀθηναῖοι, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλ' ὅτι εἰ μὴ τοῖς Ἕλλησιν ὁμοίως αἰσχρὸν ἦν ψεύσασθαι καὶ
ἐπιορκεῖν ὥσπερ ἐκείνῳ καλόν, πάλαι ἂν ὑμεῖς ἐπ' ἐκεῖνον ἐπορεύεσθε· νῦν δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἂν ποιῆσαι τε

οἶμαι ἕνεκα αὐτῶν· ἄχθεσθε δὲ πᾶσι τοῖς θεοῖς τῶν αὐτῶν μετέχειν παρ' ὧν οἱ ἐκεῖνοι· ὧνπερ ποτὲ τοὺς προγόνους
αὐτοῦ. καὶ ταῦτ' ἂν ἐπισκοπεῖν αὐτῶν· οὐκ ὀλιγώρως ὑμᾶς βουλομένους χρήσεσθαι ἐκ μεγίστων τῶν πρὸς τοὺς ἑαυτῶν
προγόνους πολέμων. συνοίδατε τὴν πόλιν εὐδαίμονα καὶ μεγάλην γεγενημένην ἐκ δὲ τῆς ἡσυχίας ἣν ἦγε πρὸ τοῦ τῶν Ἑλληνίδων
πόλεων οὐδεμιᾶς τοσοῦτον ὅσον ὑπεραίρουσαν· καὶ μὴν καὶ τοὺς Ἕλληνας ὁρᾶτε δεομένους ἤτοι τινὸς ἑκουσίου ἢ ἀκουσίου
διαλλακτοῦ. τοῦτον δ' αὐτὸν ἂν οἶδε φανῇ τ' αὐτοῖς ὁ πόλεμος κοινὸς ᾖ· ὥστε καὶ γνώριμα καὶ πιστὰ αὐτῶν τῶν ἀπα-
γελλόντων ἀκούειν ἔσται. ἵνα δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ μακρὰν ἀδολεσχίαν ἔχω, τὰ κεφάλαια ὧν συμβουλεύω
φράσας ἄπειμι. παρασκευάζεσθαι πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας ἐχθροὺς κελεύω· ἀμύνασθαι δὲ καὶ βασιλέα καὶ πάντας
ἂν ἀδικεῖν ἐπιχειρῶσι τῇ αὐτῇ δυνάμει φημὶ δεῖν· ἄρχειν δὲ μηδενὸς μήτε λόγου μήτε ἔργου ἀδίκου· τὰ δὲ ἔργα
ἡμῶν ὅπως ἄξια τῶν προγόνων ἔσται σκοπῶμεν, μὴ τοὺς ἐπὶ τοῦ βήματος λόγους. κἂν ταῦτα ποιῆτε, καὶ ὑμῖν αὐτοῖς
καὶ τοῖς τἀναντία πείθουσι συμφέροντα πράξετε· οὐ γὰρ ὀργισθήσεσθε αὐτοῖς ὕστερον ἁμαρτοῦσι νῦν:

Οἶμαι δεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τηλικούτων βουλευομένους διδόναι παρρησίαν ἑκάστῳ τῶν συμβουλευόντων.
ἐγὼ δὲ οὐδεπώποτε ἡγησάμην χαλεπὸν τὸ διδάξαι τὰ βέλτιστα ὑμᾶς· ὡς γὰρ εἰπεῖν ἁπλῶς, ἅπαντες ἐγνωκότες
ὑπάρχειν μοι δοκεῖτε· ἀλλὰ τὸ πράττειν πεῖσαι ταῦτα. ἐπειδὰν γάρ τι δόξῃ καὶ ψηφισθῇ, τότε ἴσον τοῦ πρα-
χθῆναι ἀπέχει, ὅσον περ πρὶν δόξαι. ἔστι μὲν οὖν ἓν ὧν ἐγὼ νομίζω χάριν ὑμᾶς τοῖς θεοῖς ὀφείλειν, τὸ τοὺς διὰ τὴν
αὐτῶν ὕβριν ὑμῖν πολεμήσαντας οὐ πάλαι νυνὶ ἐν ὑμῖν μόνοις τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἔχειν τὰς ἐλπίδας.
ἄξιον δὲ ἡσθῆναι τῷ παρόντι καιρῷ. συμβήσεται γὰρ ὑμῖν, ἐὰν ἃ χρὴ βουλεύσησθε ὑπὲρ αὐτοῦ, τὰς παρὰ τῶν δια-
βαλλόντων τὴν πόλιν ἡμῶν βλασφημίας ἔργῳ μετὰ δόξης καλῆς ἀπολύσασθαι. ᾐτιάσαντο μὲν γὰρ ἡμᾶς
ἐπιβουλεύειν αὐτοῖς Χῖοι καὶ Βυζάντιοι καὶ Ῥόδιοι· καὶ διὰ ταῦτα συνέστησαν ἐφ' ἡμᾶς τὸν τελευταῖον τοῦτον
πόλεμον. φανήσεται δὲ ὁ μὲν πρυτανεύσας ταῦτα καὶ πείσας Μαύσωλος, φίλος εἶναι φάσκων Ῥοδίων, τὴν ἐ-
λευθερίαν αὐτῶν ἀφῃρημένος· οἱ δ' ἀποδείξαντες αὑτοὺς συμμάχους Χῖοι καὶ Βυζάντιοι, τοῖς ἀτυχήμασιν αὐτῶν
οὐ βεβοηθηκότες· ὑμεῖς δὲ οὓς ἐφοβοῦντο, μόνοι τῶν πάντων τοῖς σωτηρίας αὐτοῖς αἴτιοι. ἐκ δὲ τοῦ ταῦτα
ὑπὸ πάντων ὀφθῆναι, ποιήσετε τοὺς πολλοὺς ἐν ἁπάσαις ταῖς πόλεσι τοῦτο ποιεῖσθαι σύμβολον τῆς αὐτῶν
σωτηρίας, ἐὰν ὑμῖν ὦσι φίλοι· οὐ μεῖζον οὐδὲν ἂν ὑμῖν γένοιτο ἀγαθόν, ἢ παρὰ πάντων ἑκόντων ἄνευ ὑποψίας
τυχεῖν εὐνοίας. θαυμάζω δ' ὅτι τοὺς αὐτοὺς ὁρῶ ὑπὲρ μὲν Αἰγυπτίων τἀναντία πράττειν βασιλεῖ τὴν πόλιν πεί-
θοντας, ὑπὲρ δὲ τοῦ Ῥοδίων δήμου φοβουμένους τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον τοῦτον· καίτοι τοὺς μὲν Ἕλληνας
ὄντας ἅπαντες ἴσασι, τοὺς δ' ἐν τῇ ἀρχῇ τῇ ἐκείνου μεμερισμένους. οἶμαι δὲ ὑμῶν μεμνῆσθαι ἐνίους ὅτι ἡνίκα
ἐβουλεύεσθε περὶ τῶν βασιλικῶν, παρελθὼν πρῶτος ἐγὼ παρῄνεσα, οἶμαι δὲ καὶ μόνος ἢ δεύτερος ἁπάντων,
ὅτι μοι σωφρονεῖν ἂν δοκοῖτε, εἰ τὴν πρόφασιν τῆς παρασκευῆς μὴ τὴν πρὸς ἐκεῖνον ἔχθραν ποιοῖσθε, ἀλλὰ πα-
ρασκευάζοισθε μὲν πρὸς τοὺς ὑπάρχοντας ἐχθρούς, ἀμύνοισθε δὲ κἀκεῖνον, ἐὰν ὑμᾶς ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ. καὶ οὐκ
ἐγὼ μὲν ταῦτα εἶπον, ὑμῖν δὲ οὐκ ἐδόκουν ὀρθῶς λέγειν, ἀλλὰ καὶ ὑμῖν ἤρεσκε ταῦτα. ἀκόλουθος τοίνυν ὁ λό-
γος ἐστί μοι τῷ τότε ῥηθέντι. ἐγὼ γὰρ εἰ βασιλεὺς πρὸς αὐτὸν ὄντα με σύμβουλον ποιοῖτο, ταῦτ' ἂν αὐτῷ παραινέ-
σαιμι ἅπερ ὑμῖν· ὑπὲρ μὲν τῶν ἑαυτοῦ πολεμεῖν, ἐάν τις ἐναντιῶται τῶν Ἑλλήνων· τῶν δὲ μηδὲν αὐτῷ προσηκόν-
των μηδ' ἀμφισβητεῖσθαι τὴν ἀρχήν. εἰ μὲν οὖν ὅλως ἐγνώκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅσων ἂν βασιλεὺς ἐγκρατὴς γέ-
νηται φθάσας καὶ παρακρουσάμενός τινας τῶν ἐν ταῖς πόλεσι, παραχωρεῖν, οὐ καλῶς ἐγνώκατε, ὡς ἐγὼ κρίνω· εἰ
δ' ὑπὲρ τῶν δικαίων καὶ πολεμεῖν ἂν, εἰ δέοι, καὶ πάντα πάσχειν οἴεσθε χρῆναι, πρῶτον μὲν ὑμῖν ἧττον δεήσει
τούτων, ὅσῳ ἂν μᾶλλον ἐγνωκότες ἦτε ταῦτα· ἔπειτα ἃ προσήκει φρονεῖν δόξετε. ὅτι δ' οὐδὲν καινὸν οὐδὲ ἐγὼ
λέγω κελεύων Ῥοδίους ἐλευθεροῦν, οὐδ' ὑμεῖς, ἂν πεισθῆτε μοι, ποιήσετε· ἓν ἀναμνήσας ὑμᾶς τι καὶ συ-
νενηνοχὸς ὑπομνήσω. ὑμεῖς ἐξεπέμψατέ ποτε Τιμόθεον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βοηθήσοντα Ἀριοβαρζάνῃ,
προσγράψαντες τῷ ψηφίσματι, μὴ λύοντα τὰς σπονδὰς τὰς πρὸς βασιλέα· ἰδὼν δὲ ἐκεῖνος τὸν μὲν Ἀριοβαρ-
ζάνην φανερῶς ἀφεστῶτα τοῦ βασιλέως, Σάμον δὲ φρουρουμένην ὑπὸ Κυπροθέμιδος, ὃν κατέστησε Τιγράνης
ὁ βασιλέως ὕπαρχος, τῷ μὲν ἀπέγνω μὴ βοηθεῖν, τὴν δὲ προσκαθεζόμενος καὶ πολεμήσας ἠλευθέρωσεν. καὶ
μέχρι τῆς σήμερον ἡμέρας οὐδεὶς γέγονε πόλεμος διὰ ταῦθ' ὑμῖν. οὐ γὰρ ὁμοίως οὐδεὶς ὑπέρ τε τοῦ πλεονεκτεῖν
πολεμήσειεν ἂν καὶ ὑπὲρ τῶν ἑαυτοῦ· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν ὧν ἐλαττοῦνται, μέχρι τοῦ δυνατοῦ πάντες
πολεμοῦσιν· ὑπὲρ δὲ τοῦ πλεονεκτεῖν, οὐχ οὕτως· ἀλλ' ἐφίενται μέν, ἐάν τις ἐᾷ· ἐὰν δὲ κωλυθῶσιν, οὐδὲν ἠδικη-
κέναι τοὺς ἐναντιωθέντας ἡγοῦνται. ὅτι δὲ οὐδ' ἂν ἐναντιωθῆναι μοι δοκεῖ τῇ πράξει ταύτῃ νῦν Ἀρτεμισία,
τῆς πόλεως οὔσης ἐπὶ τῷ πράγματι, μικρὰ ἀκούσαντες σκοπεῖτε εἰ ὀρθῶς ἐγὼ λογίζομαι ταῦτα. ἐγὼ
καὶ μὴν ἡγοῦμαι ζῶ πράττοντος μὲν ἐν Αἰγύπτῳ πάντα ὡς ὥρμηκε βασιλέως, σφόδρ' ἂν Ἀρτεμισίαν
πρὸς Ἀθηναίους ἐθελῆσαι ποιήσασθαι Ῥόδον αὐτῷ, οὐ τῇ βασιλέως εὐνοίᾳ, ἀλλὰ τῷ βούλεσθαι πλησίον αὐτῆς διατρί-
βοντος ἐκείνου, μεγάλην εὐεργεσίαν καταθέσθαι πρὸς αὐτόν, ἵν' ὡς οἰκειότατα αὐτὴν ἀποδέχοιτο. πράττοντ

ἀφῃρημένοι

ὤν

δι' ἃς ἐλέγχεται καὶ δίκην ἁμαρτηκότες οἷς ἐπεχάρη, ἠτιᾶσθαι τὴν νῦν ταύτην ὑπὲρ αὐτῶν· ἄλλο μὲν οὐδὲν ἂν ἡγοῦμαι βασιλεῖ λυ-
σιτελέστερον εἶναι τῷ παρόντι· τῆς δ' αὐτῆς ἀρχῆς ἐπιτείχισμα, πρὸς τὸ μηδ' ὁτιοῦν παρακινεῖν. ὥστ' ἐμοὶ δοκεῖ μᾶλλ-
ον ὑμᾶς ἐᾶν μὴ φανερῶς αὐτῆς ἐνδόσεως ἢ ἐκεῖνον λαβεῖν βούλεσθαι· οἶμαι μὲν οὖν οὐδὲ βοηθήσειν αὐτήν·
ἂν δ' ἄρα τοῦτο ποιῇ, φαύλως καὶ κακῶς. ἐπεὶ καὶ βασιλέα ὅ τι μέν ποτε ποιήσει μὰ Δί' οὐκ ἂν φαίην εἰδέναι· ὅτι δ'
ὡς οἶδα ὅτι μέντοι συμφέρει τῇ πόλει δῆλον ἤδη γενέσθαι πότερ' ἄν τι ποιήσεται τῆς πόλεως τῆς Ῥοδίων, ἢ οὐ ταῦ-
τα ἀγνοεῖν εἰσαίμην· οὐ γὰρ ὑπὲρ Ῥοδίων βουλευτέον αὐτῷ τι ποιητέον μόνον· ἀλλ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν καὶ πάντων τῶν
Ἑλλήνων. οὐ μὴν οὐδ' ἂν εἰ δι' αὑτῶν εἶχον τὴν πόλιν οἱ νῦν ὄντες ἐν αὐτῇ Ῥόδιοι, παρῄνεσ' ἂν ὑμῖν τούτων
ἐγκρατεῖς γενέσθαι, οὐδ' εἰ πάντα ὑπισχνοῖντο ὑμῖν ποιήσειν. ὁρῶ γὰρ αὐτοὺς τὸ μὲν πρῶτον ὅπως καταλύσωσι τὸν δῆμον
προσλαβόντας τινὰς τῶν πολιτῶν, ἐπειδὴ δὲ τοῦτ' ἔπραξαν, πάλιν ἐκβαλόντας τούτους. τοὺς οὖν μηδετέροις
πιστοὺς γεγενημένους, οὐδ' ἂν ὑμῖν βεβαίους ἡγοῦμαι γενέσθαι συμμάχους. καὶ ταῦτα οὐδέποτ' εἶπον ἂν εἰ τῷ Ῥοδί-
ων δήμῳ μόνῳ ἡγούμην συμφέρειν· οὔτε γὰρ πρόξενος τῶν ἀνδρῶν οὔτ' ἰδίᾳ ξένος αὐτῶν οὐδείς ἐστί μοι. οὐ μὴν οὐδ'
εἰ ταῦτα ἀμφότερα ἦν, εἰ μὴ συμφέρειν ὑμῖν ἡγούμην, ἂν εἶπον· ἐπεὶ Ῥοδίοις γε οὔτε τοῦτ' εἰπεῖν τὸν συναγορε-
ύοντα τῇ σωτηρίᾳ αὐτῶν, συγχαίρω τῶν γεγενημένων, ὅτι τοὺς κομίσασθαι τὰ ὑμέτερα ὑμῖν φθονήσαντες τὴν αὑτ-
ῶν ἐλευθερίαν ἀπολωλέκασιν· καὶ παρὸν αὐτοῖς Ἕλλησι καὶ βελτίοσιν ὑμῖν αὐτῶν ἐξ ἴσου συμμαχεῖν, βαρβά-
ροις καὶ δούλοις, οὓς εἰς τὰς ἀκροπόλεις παρεῖνται, δουλεύουσιν. ὀλίγου δὲ δέω λέγειν ἂν ὑμεῖς αὐτοῖς ἐθελήσητε
βοηθῆσαι, ὡς καὶ συνενήνοχε ταῦτ' αὐτοῖς. εὖ μὲν γὰρ πράττοντες, οὐκ οἶδ' εἴ ποτ' ἂν σωφρονῆσαι ἠθέλησαν, ὄντες
Ῥόδιοι· ἔργῳ δὲ πειραθέντες καὶ διδαχθέντες ὅτι πολλῶν κακῶν ἡ ἄνοια πολλοῖς αἰτία γίγνεται, τάχ' ἂν ἴσως
σωφρονέστεροι πρὸς τὸν λοιπὸν τὸν χρόνον γένοιντο· τοῦτο δ' οὐ μικρὸν αὐτοῖς ὄφελος ἡγοῦμαι. φημὶ δὴ χρῆναι
πειρᾶσθαι σῴζειν τοὺς ἄνδρας καὶ μὴ μνησικακεῖν, ἐνθυμουμένους ὅτι πολλὰ καὶ ὑμεῖς ὑπὸ τῶν βουλευσάντων
ἐξηπάτησθε, ὧν οὐδενὸς αὐτοὶ δίκην δοῦναι δίκαιον ἂν εἶναι φήσαιτε. ὁρᾶτε δὲ κἀκεῖνο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι πολλοὺς
ὑμεῖς πεπολεμήκατε πολέμους καὶ πρὸς δημοκρατίας καὶ πρὸς ὀλιγαρχίας· καὶ τοῦτο μὲν ἴστε καὶ αὐτοί· ἀλλ' ὑ-
πὲρ ὧν πρὸς ἑκατέρους ἐστὶν ὑμῖν ὁ πόλεμος, τοῦτ' ἴσως ὑμῶν οὐδεὶς λογίζεται. ὑπὲρ τίνος οὖν ἐστιν; πρὸς μὲν τοὺς
δήμους, ἢ περὶ τῶν ἰδίων ἐγκλημάτων, οὐ δυνηθέντων δημοσίᾳ διαλύσασθαι ταῦτα, ἢ περὶ γῆς μέρους ἢ ὅρων ἢ φιλοτιμίας
ἢ τῆς ἡγεμονίας· πρὸς δὲ τὰς ὀλιγαρχίας, ὑπὲρ μὲν τούτων οὐδενός, ὑπὲρ δὲ τῆς πολιτείας καὶ τῆς ἐλευθερίας· ὥστε
ἔγωγ' οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι εἰπεῖν μᾶλλον ἡγεῖσθαι συμφέρειν δημοκρατουμένους τοὺς Ἕλληνας ἅπαντας πολεμεῖν,
ἢ ὀλιγαρχουμένους φίλους εἶναι. πρὸς μὲν γὰρ ἐλευθέρους ὄντας, οὐ χαλεπῶς ἂν ὑμᾶς εἰρήνην ποιήσασθαι νομίζω,
ὁπότε βουληθείητε· πρὸς δὲ τοὺς ὀλιγαρχουμένους οὐδὲ τὴν φιλίαν ἀσφαλῆ νομίζω· οὐ γὰρ ἔσθ' ὅπως ὀλίγοι πο-
λλοῖς καὶ ζητοῦντες ἄρχειν τοῖς μετ' ἰσηγορίας ζῆν ᾑρημένοις εὖνοι γένοιντ' ἄν. θαυμάζω δ' εἰ μηδεὶς ὑμῶν ἡγεῖται,
Χίων ὀλιγαρχουμένων καὶ Μυτιληναίων, καὶ νῦν Ῥοδίων καὶ πάντων ἀνθρώπων ὀλίγου δέω λέγειν εἰς ταύτην τὴν δουλείαν
ὑπαγομένων, συγκινδυνεύειν τι τὴν παρ' ἡμῖν πολιτείαν, μηδὲ λογίζεται τοῦθ', ὅτι οὐκ ἔστιν ὅπως, εἰ δι' ὀλιγαρχί-
ας ἅπαντα συστήσεται, τὸν παρ' ὑμῖν δῆμον ἐάσουσιν. ἴσασι γὰρ οὐδένας ἄλλους ἐπὶ τὴν ἐλευθερίαν τὰ πράγματα
ἐπάξοντας· ὅθεν δὴ κακὸν αὑτοῖς ἄν τι γενέσθαι προσδοκῶσιν, τοῦτο ἀνελεῖν βουλήσονται. τοὺς μὲν οὖν ἄλλους
τοὺς ἀδικοῦντάς τινας, αὐτοὺς τοὺς κακῶς πεπονθότας ἐχθροὺς ἡγεῖσθαι χρή· τοὺς δὲ τὰς πολιτείας καταλύοντας καὶ μεθι-
στάντας εἰς ὀλιγαρχίαν, κοινοὺς ἐχθροὺς παραινῶ νομίζειν πάντων τῶν ἐλευθερίας ἐπιθυμούντων. ἔτι τοίνυν καὶ δίκαιον, ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοκρατουμένους αὐτοὺς τοιαῦτα φρονοῦντας φαίνεσθαι περὶ τῶν ἀτυχούντων δήμων, οἷα τοὺς ἄλλους
ἀξιώσαιτε φρονεῖν περὶ ὑμῶν, εἴ ποτε, ὃ μὴ γένοιτο, τοιοῦτό τι συμβαίη. καὶ γὰρ εἰ δικαίως τις ἂν φήσειε Ῥοδίους πεπονθέναι,
οὐκ ἐπιτήδειος ὁ καιρὸς ἐφησθῆναι· δεῖ γὰρ τοὺς εὐτυχοῦντας περὶ τῶν ἀτυχούντων ἀεὶ φαίνεσθαι βουλευομένους
τὰ βέλτιστα, ἐπειδήπερ ἄδηλον τὸ μέλλον ἅπασιν ἀνθρώποις. ἀκούω δ' ἔγωγε πολλάκις ἐν τῷ δήμῳ παρ' ὑμῖν τινων λεγόντων,
ὡς ὅτ' ἠτύχησεν ἡ πόλις ἡμῶν, συνεβουλεύθησάν τινες αὐτὴν σωθῆναι· ὧν ἐγὼ μόνων Ἀργείων ἐν τῷ παρόντι μνησθήσομαι
βραχέως· οὐ γὰρ ἂν ὑμᾶς βουλοίμην δόξαν ἔχοντας τοῦ σῴζειν τοὺς ἀτυχήσαντας ἀεὶ χείρους Ἀργείων ἐν ταύτῃ τῇ πράξει
φανῆναι· οἳ χώραν ὅμορον τῇ Λακεδαιμονίων οἰκοῦντες, ὁρῶντες ἐκείνους γῆς καὶ θαλάττης ἄρχοντας, οὐκ ἀπώκνησαν
οὐδ' ἐφοβήθησαν εὐνοϊκῶς ὑμῖν ἔχοντες φανῆναι, ἀλλὰ καὶ πρέσβεις ἐλθόντας ἐκ Λακεδαίμονος, ὥς φασιν, ἐξαιτήσοντάς
τινας τῶν φυγάδων τῶν ὑμετέρων, ἐψηφίσαντο, ἐὰν μὴ πρὸ ἡλίου δυσμῶν ἀπαλλάττωνται, πολεμίους κρίνειν.
οὐκ οὖν αἰσχρόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ τὸ μὲν Ἀργείων πλῆθος οὐκ ἐφοβήθη τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχὴν ἐν ἐκείνοις τοῖς καιροῖς, οὐδὲ τὴν
ῥώμην, ὑμεῖς δ' ὄντες Ἀθηναῖοι βάρβαρον ἄνθρωπον, καὶ ταῦτα γυναῖκα φοβηθήσεσθε; καίτοι ἐκεῖνοι μὲν ἂν εἶ-
χον εἰπεῖν, ὅτι πολλάκις ἥττηνται ὑπὸ Λακεδαιμονίων· ὑμεῖς δὲ νενικήκατε μὲν πολλάκις βασιλέα, ἥττηθε-
τε δ' οὐδ' ἅπαξ, οὔτε τῶν δούλων τῶν βασιλέως, οὔτ' αὐτοῦ ἐκείνου· εἰ γάρ τί που κεκράτηκε τῆς πόλεως βασιλεύς,
ἢ τοὺς πονηροτάτους τῶν Ἑλλήνων καὶ προδότας αὐτῶν χρήμασι πείσας, ἢ οὐδαμῶς ἄλλως κεκράτηκε. καὶ οὐδὲ τοῦτο
αὐτῷ συνενήνοχεν· ἀλλ' ἅμα εὑρήσετε αὐτὸν τήν τε πόλιν διὰ Λακεδαιμονίων ἀσθενῆ ποιήσαντα, καὶ περὶ τῆς
αὑτοῦ βασιλείας κινδυνεύσαντα πρὸς Κλέαρχον καὶ Κῦρον. οὔτ' οὖν ἐκ τοῦ φανεροῦ κεκράτηκεν, οὔτ' ἐπιβου-

λέσαι συνεγνωκόσι τοῦτο· ὁρῶ δ' ὑμῶν ἐνίους Φιλίππου μὲν ὡς ἄρα οὐδενὸς ἀξίου πολλάκις ὀλιγωροῦντας·
βασιλέα δ' ὡς ἰσχυρὸν ἐχθρὸν οἷς ἂν προέληται φοβουμένους. εἰ δὲ τὸν μὲν ὡς φαῦλον οὐκ ἀμυνούμεθα, τῷ δ' ὡς φοβερῷ
πάντα ὑπείξομεν, πρὸς τίνας ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι παραταξόμεθα; εἰσὶ δή τινες ὦ Ἀθηναῖοι δεινότατοι τὰ δίκαια λέγειν
περὶ τῶν ἄλλων πρὸς ὑμᾶς· οἷς παραινέσαιμ' ἂν ἔγωγε τοσοῦτον μόνον ὑπὲρ ὑμῶν πρὸς τοὺς ἄλλους ζητεῖν τὰ δίκαια
λέγειν, ἵν' αὐτοὶ τὰ προσήκοντα πρῶτοι φαίνωνται ποιοῦντες. ὡς ἔστιν ἄτοπον περὶ τῶν δικαίων ὑμᾶς διδάσκειν, αὐτὸν
οὐ δίκαια ποιοῦντα. οὐ γάρ ἐστι δίκαιον ὄντα πολίτην τοὺς καθ' ὑμῶν λόγους ἀλλὰ μὴ τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν ἐσκέφθαι. φέρε
γὰρ πρὸς τῶν θεῶν σκοπεῖτε τί δή ποτε ἐν Βυζαντίῳ οὐδείς ἐσθ' ὁ διδάσκων ἐκείνους μὴ καταλαμβάνειν Χαλκηδόνα
ἣ βασιλέως μέν ἐστιν, εἴχετε δ' ὑμεῖς αὐτήν, ἐκείνοις δ' οὐδαμόθεν προσήκει· μηδὲ Σηλυμβρίαν πόλιν ὑμετέραν πο-
τὲ σύμμαχον οὖσαν, ὡς αὑτοὺς συντελῆ ποιεῖν καὶ Βυζαντίων ὁρίζειν τὴν τούτων χώραν, παρὰ τοὺς ὅρκους καὶ τὰς
συνθήκας ἐν αἷς αὐτονόμους τὰς πόλεις εἶναι γέγραπται· οὐδὲ Μαύσωλον ζῶντα· οὐδὲ τελευτήσαντος ἐκείνου τὴν Ἀρ-
τεμισίαν οὐδεὶς ἐστὶν ὁ διδάξων μὴ καταλαμβάνειν Κῶ καὶ Ῥόδον καὶ ἄλλας πόλεις ἑτέρας Ἑλληνίδας· ὧν καὶ βασιλεὺς
ὁ ἐκείνων δεσπότης ἐν ταῖς συνθήκαις ἀπέστη τοῖς Ἕλλησι· καὶ περὶ ὧν πολλοὺς κινδύνους καὶ καλοὺς ἀγῶνας οἱ κατ' ἐκείνους
τοὺς χρόνους Ἕλληνες ἐποιήσαντο. εἰ δ' ἄρα καὶ λέγει τις ἀμφοτέροις αὐτοῖς, ἀλλ' οἱ πεισόμενοι τούτοις ὡς ἔοικεν οὐκ εἰ-
σίν. ἐγὼ δὲ δίκαιον μὲν εἶναι νομίζω κατάγειν τὸν Ῥοδίων δῆμον· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ δίκαιον μὴ ᾖ, ὅταν εἰς ἃ ποιοῦσιν
οὗτοι βλέψω, προσήκειν οἶμαι παραινέσαι κατάγειν. διὰ τί; ὅτι πάντων μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰ δίκαια ποιεῖν
ὡρμηκότων, αἰσχρὸν ἦν ἡμᾶς μόνους μὴ ἐθέλειν· ἁπάντων δὲ τῶν ἄλλων ὅπως ἀδικεῖν δυνήσονται παρασκευα-
ζομένων, μόνους ἡμᾶς τὰ δίκαια προτείνεσθαι μηδενὸς ἀντιλαμβανομένους οὐ δικαιοσύνην ἀλλ' ἀνανδρίαν ἡγοῦμαι.
ὁρῶ γὰρ ἅπαντας πρὸς τὴν παροῦσαν δύναμιν καὶ τῶν δικαίων ἀξιουμένους. καὶ παράδειγμα τούτου λέγειν βούλομαι πᾶ-
σιν ὑμῖν γνώριμον. εἰσὶ συνθῆκαι τοῖς Ἕλλησι διτταὶ πρὸς βασιλέα· ἃς ἐποιήσατο ἡ πόλις ἡ ἡμετέρα ἃς
ἅπαντες ἐγκωμιάζουσι· καὶ μετὰ ταῦτα ὕστερον Λακεδαιμόνιοι ταύτας ὧν δὴ κατηγοροῦσι· καὶ ἐν ταύταις οὐχὶ ταὐ-
τὰ δίκαια ἀμφοτέροις ὥρισται. τῶν μὲν γὰρ ἰδίων τῶν ἐν ταῖς πολιτείαις οἱ νόμοι κοινὴν τὴν μετουσίαν ἔδοσαν καὶ
ἴσην καὶ τοῖς ἀσθενέσι καὶ τοῖς ἰσχυροῖς· τῶν δ' Ἑλληνικῶν δικαίων οἱ κρατοῦντες ὁρισταὶ τοῖς ἥττοσι γίγνονται. ἐπεὶ
τοίνυν ὑμῖν ἔγνωσται τὰ δίκαια καὶ ποιεῖν ὑπάρχει, ὅπως καὶ πρᾶξαι ταῦτα ἐφ' ὑμῖν ἔσται δεῖ σκοπεῖν. ἔσται
δὲ ταῦτα, ἐὰν ὑποληφθῆτε κοινοὶ προστάται τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας εἶναι. εἰκότως δέ μοι δοκεῖ χαλεπὸν
πάντων ὑμῖν εἶναι πρᾶξαι τὰ δέοντα. τοῖς μὲν γὰρ ἄλλοις ἅπασιν ἀνθρώποις εἷς ἀγών ἐστιν, ὁ πρὸς τοὺς
προδήλους ἐχθρούς· οὓς ἐὰν κρατήσωσιν, οὐδὲν ἐμποδὼν αὐτοῖς κυρίοις τῶν ἀγαθῶν εἶναι. ὑμῖν δὲ ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι δύο· οὗτός τε ὃ καὶ τοῖς ἄλλοις, καὶ πρόσεσθ' ἕτερος τούτου πρότερος καὶ μείζων· δεῖ γὰρ ὑμᾶς βουλευομένους
κρατῆσαι τῶν τἀναντία τῇ πόλει παρ' ὑμῖν πράττειν προῃρημένων. ὅταν οὖν μηδὲν ἀκονιτί τε τῶν δεόντων γί-
γνεσθαι, πολλῶν διαμαρτάνειν εἰκότως ὑμῖν συμβαίνει. τοῦ μὲν τοίνυν πολλοὺς ἀδεῶς ταύτην τὴν τάξιν αἱρεῖσθαι
τῆς πολιτείας, ἴσως μὲν αἱ παρὰ τῶν μισθοδοτούντων αὐτοῖς ὠφέλειαι μάλιστα αἴτιαι· οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ ὑμᾶς
ἄν τις ἔχοι δικαίως αἰτιάσασθαι. χρῆν γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὴν αὐτὴν ἔχειν διάνοιαν ὑμᾶς περὶ τῆς ἐν τῇ πο-
λιτείᾳ τάξεως ἥνπερ περὶ τῆς ἐν τῇ στρατείᾳ τάξεως ἔχετε. τίς οὖν ἐστιν αὕτη; ὑμεῖς τὸν λείποντα
τὴν ὑπὸ τοῦ στρατηγοῦ τάξιν ταχθεῖσαν ἄτιμον οἴεσθε προσήκειν εἶναι καὶ μηδενὸς τῶν κοινῶν μετέχειν.
χρῆν τοίνυν καὶ τοὺς τὴν ὑπὸ τῶν προγόνων τάξιν ἐν τῇ πολιτείᾳ παραδεδομένην λείποντας καὶ πολιτευομένους
ὀλιγαρχικῶς ἀτίμους τοῦ συμβουλεύειν ὑμῖν αὐτοὺς ποιεῖσθαι. νῦν δὲ τῶν μὲν συμμάχων τοὺς τὸν αὐτὸν ἐχθρὸν
καὶ φίλον ὑμῖν ὀμωμοκότας νομίζετε εὐνουστάτους· τῶν δὲ πολιτευομένων οὓς ἴστε σαφῶς τοὺς τῆς πόλεως ἐχθροὺς
ᾑρημένους, τούτους πιστοτάτους ἡγεῖσθε. ἀλλὰ γὰρ οὐχ ὅτι τις κατηγορήσει τούτων ἢ τοῖς ἄλλοις ὑμῖν ἐπιπλήξει
χαλεπὸν εὑρεῖν· ἀλλὰ ἀφ' ὁποίων λόγων ἢ ποίας πράξεως ἐπανορθώσεταί τις ἃ νῦν οὐκ ὀρθῶς ἔχει, τοῦτ' ἔργον εὑ-
ρεῖν. ἀλλ' ἐὰν ἃ προῄρησθε δυνηθῆτε ἐπικυρῶσαι συμφέρουσάν τινι πρᾶξιν, καὶ τἄλλα ἴσως καθ' ἓν ἀεὶ
βέλτιον ἕξει. ἐγὼ μὲν οὖν οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ἀντιλαμβάνεσθαι τούτων τῶν πραγμάτων ἐρρωμένως, καὶ πράττειν
ἄξια τῆς πόλεως, ἐνθυμουμένους ὅτι χαίρετε ἀκούοντες ὅταν τις ἐπαινῇ τοὺς προγόνους ὑμῶν, καὶ τὰ πεπραγ-
μένα ἐκείνοις διεξίῃ, καὶ τὰ τρόπαια λέγῃ. νομίζετε τοίνυν ταῦτα ἀναθεῖναι τοὺς προγόνους ὑμῶν οὐχ ἵνα θαυ-
μάζητε ταῦτα θεωροῦντες μόνον, ἀλλ' ἵνα καὶ μιμῆσθε τὰς τῶν ἀναθέντων ἀρετάς:

÷ ἴσως μὲν δ' οὖν οὐ τοῦ παρόντος καιροῦ περὶ πάντων λέγειν.

μφότεροί μοι δοκοῦσιν ἁμαρτάνειν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ τοῖς Ἀρκάσι καὶ οἱ τοῖς Λακεδαιμονίοις συνειρηκό-
τες. ὥσπερ γὰρ ἀφ' ἑκατέρων ἥκοντες, οὐχ ὑμῶν ὄντες, πρὸς οὓς ἀμφότεροι πρεσβεύονται, κατηγοροῦσι καὶ διαβά-
λλουσιν ἀλλήλους. ἦν δὲ τοῦτο μὲν τῶν ἀφιγμένων ἔργον, τὸ δὲ κοινῶς ὑπὲρ τῶν πραγμάτων λέγειν καὶ τὰ βέλτιστα
ὑπὲρ ὑμῶν σκοπεῖν ἄνευ φιλονεικίας τῶν ἐνθάδε συμβουλεύειν ἀξιούντων. νῦν δὲ εἴ τις αὐτῶν ἀ-
φέλοι τὸ γιγνώσκεσθαι καὶ τὸ τῇ φωνῇ λέγειν Ἀττικῶς, πολλοὺς ἂν οἶμαι τοὺς μὲν Ἀρκάδας, τοὺς δὲ Λάκωνας
αὐτῶν εἶναι νομίσαι. ἐγὼ δὲ ὁρῶ μὲν ὡς χαλεπόν ἐστι τὰ βέλτιστα λέγειν· συνεξηπατημένων γὰρ ὑμῶν καὶ

τῶν μὲν ταῦτ' εἶναι βουλομένων, τῶν δὲ ταυτί· ἐὰν τὰ μεταξύ τις ἐγχειρῇ λέγειν καὶ ὑμεῖς μὴ περιμείνητε μαθεῖν,
χαριεῖται μὲν οὐδετέροις, διαβληθήσεται δὲ πρὸς ἀμφοτέρους. οὐ μὴν ἀλλ' αἱρήσομαι μᾶλλον αὐτὸς, ἂν ἄρα
τοῦτο πάθω, δοκεῖν φλυαρεῖν, ἢ παρὰ τὰ βέλτιστα νομίζω τὴν πόλιν προέσθαι τισὶν ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι. τὰ
μὲν οὖν ἄλλα ὕστερον, ἂν ὑμῖν βουλομένοις ᾖ, λέξω· ἀπὸ δὲ τῶν ὁμολογουμένων ὑφ' ἁπάντων ἄρξομαι, ἃ
κράτιστα νομίζω διδάσκειν. οὐκοῦν οὐδεὶς ἂν εἴποι, ὡς οὐ συμφέρει τῇ πόλει καὶ Λακεδαιμονίους ἀσθενεῖς
εἶναι καὶ Θηβαίους τουτουσί. ἔστι τοίνυν ἔν τινι καιρῷ τοιοῦτο τὰ πράγματα νυνί, εἰ δεῖ τοῖς εἰρημένοις πολλά-
κις παρ' ὑμῖν λόγοις τεκμήρασθαι, ὥστε Θηβαίους μὲν Ὀρχομενοῦ καὶ Θεσπιῶν καὶ Πλαταιῶν οἰκισθεισῶν ἀσθε-
νεῖς γενέσθαι, Λακεδαιμονίους δ', ἂν ποιήσωνται Ἀρκαδίαν ὑφ' αὑτοῖς καὶ Μεγάλην πόλιν ἀνέλωσι, πάλιν
ἰσχυροὺς γενήσεσθαι. σκεπτέον τοίνυν μὴ πρότερον τούσδε γενέσθαι φοβεροὺς καὶ μεγάλους ἐάσωμεν ἢ ἐκείνους
μικροὺς γενέσθαι, καὶ λάθωσιν ἡμᾶς πλέον μείζους οἱ Λακεδαιμόνιοι γιγνόμενοι ἢ ὅσῳ τοὺς Θηβαίους ἐλάττους
συμφέρει γενέσθαι. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ' ἂν εἴποιμεν, ὡς ἂν ἀλλάξασθαι βουλοίμεθ' ἀντιπάλους Λακεδαιμονίους
ἀντὶ Θηβαίων. οὐδὲ τοῦτ' ἔσθ' ὃ σπουδάζομεν, ἀλλ' ὅπως μηδέτεροι δυνήσονται μηδ' ἡμᾶς ἀδικεῖν. οὕτω
γὰρ ἡμεῖς μετὰ πλείστης ἀδείας ἂν εἴημεν. ἀλλὰ νὴ Δία ταῦτα μὲν οὕτω δεῖν ἔχειν φήσομεν, δεινὸν δὲ εἰ πρὸς
οὓς παρεταττόμεθα ἐν Μαντινείᾳ, τούτους συμμάχους αἱρησόμεθα, εἶτα βοηθήσομεν τούτοις, ὅτ' ἐκείνοις
μεθ' ὧν τότε ἐκινδυνεύσαμεν. κἀμοὶ ταῦτα δοκεῖ· προσδεῖσθαι δέ τινος τοῦ τὰ δίκαια ποιεῖν ἐθελόντων τῶν ἑ-
τέρων. ἐὰν μὲν τοίνυν ἐθελήσωσι πάντες εἰρήνην ἄγειν, οὐ βοηθήσομεν τοῖς Μεγαλοπολίταις. οὐδὲν γὰρ δε-
ήσει. ὥστ' οὐδὲν οὐδὲ ὑπεναντίον ὑμῖν ἔσται πρὸς τοὺς συμπαραταξαμένους. σύμμαχοι δ' ἡμῖν οἱ μὲν
ὑπάρχουσιν, ὥς φασιν, οἱ δὲ προσγενήσονται νυνί. καὶ τί ἂν ἄλλο βουλοίμεθα; ἐὰν δ' ἀδικῶσι καὶ πο-
λεμεῖν οἴωνται δεῖν, εἰ μὲν ὑπὲρ τούτου μόνου βουλευτέον, εἰ χρὴ Μεγάλην πόλιν ἡμᾶς προέσθαι Λακεδαι-
μονίοις ἢ μὴ, δίκαιον ὁμολογῶ. συγχωρῶ δ' ἔγωγ' ἐᾶσαι καὶ μηδὲ ἐναντιωθῆναι τοῖς ὑπὲρ τῶν αὐτῶν μεθ' ἡμῶν
κινδυνεύσασιν. εἰ δὲ πάντες ἐπίστασθε ὅτι ταύτην λαβόντες ἴασιν ἐπὶ Μεσσήνην, φρασάτω τις ἐμοὶ τῶν νῦν χα-
λεπῶν τοῖς Μεγαλοπολίταις ὄντων τί ἡμῖν συμβουλεύει ποιεῖν. ἀλλ' οὐδεὶς ἐρεῖ. καὶ μὴν πάντες
ἐπίστασθ' ὡς καὶ παραινούντων τούτων καὶ μὴ, βοηθητέον· καὶ διὰ τοὺς ὅρκους οὓς ὀμωμόκαμεν Μεσσηνίοις, καὶ
διὰ τὸ συμφέρειν εἶναι καθεστηκυῖαν ταύτην τὴν πόλιν. σκοπεῖσθε δὴ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς, ποτέραν τὴν ἀρχὴν
καλλίονα καὶ φιλανθρωποτέραν ποιήσεσθε τοῦ μὴ ἀδικεῖν ἐπιτρέπειν Λακεδαιμονίοις, τὴν ὑπὲρ Μεγά-
λης πόλεως, ἢ τὴν ὑπὲρ Μεσσήνης. νῦν μὲν γὰρ βοηθεῖν δόξετε Ἀρκάσι καὶ τῆς εἰρήνης σπουδάζειν ἐγνωκέ-
ναι, ὑπὲρ ἧς ἐκινδυνεύσατε καὶ παρετάξασθε. τότε δ' ἄδηλοι πᾶσι γένοισθε οὐ τοῦ δικαίου μᾶλλον ἕ-
νεκα Μεσσήνην εἶναι βουλόμενοι, ἢ τοῦ πρὸς Λακεδαιμονίους φόβου. δεῖ δὲ σκοπεῖν μὲν ἀεὶ καὶ πράττειν τὰ
δίκαια· συμπαρατηρεῖν δὲ, ὅπως ἅμα καὶ συμφέροντα ἔσται ταῦτα. ἔστι τοίνυν καὶ τοιοῦτός τις λόγος παρὰ
τῶν ἀντιλεγόντων, ὡς κομίσασθαι δεῖ Ὠρωπὸν ἡμᾶς· εἰ γὰρ εἶναι δεῖ τοὺς βοηθήσοντας ἂν ἡμῖν ἐχθροὺς
ποιησώμεθα νυνὶ, οὐχ ἕξομεν συμμάχους. ἐγὼ δὲ Ὠρωπὸν μὲν κομίσασθαι Ὠρωπόν, πειρᾶσθαι φημὶ δεῖν καὶ αὐτός·
τοὺς δ' ἐχθροὺς ἡμῖν ἔσεσθαι Λακεδαιμονίους νῦν, ἐὰν ποιησώμεθα συμμάχους Ἀρκάδας τοὺς βουλομένους ἡμῖν εἶναι
φίλους, μόνοις οὐδ' ἐπιχειρεῖν ἐξεῖναι νομίζω τοῖς πείσασιν ὑμᾶς, ὅτ' ἐκινδύνευον Λακεδαιμόνιοι, βοηθεῖν αὐτοῖς.
οὐ γὰρ ταῦτα λέγοντες ἔπειθον ὑμᾶς, πάντων τῶν Πελοποννησίων ἐλθόντων ὡς ὑμᾶς καὶ μεθ' ὑμῶν ἀξιούντων ἐπὶ τοὺς
Λακεδαιμονίους ἰέναι, τούτους μὲν μὴ προσδέξασθαι· καὶ διὰ τοῦθ' ὅπερ λοιπὸν ἦν αὐτοῖς ἐπὶ Θηβαίους
ἦλθον· ὑπὲρ δὲ Λακεδαιμονίων σωτηρίας καὶ χρήματ' εἰσφέρειν καὶ τοῖς σώμασι κινδυνεύειν. καὶ τοῦτ' ἂν ὑμεῖς
ἠθελήσατε δήπου σώζειν αὐτοὺς, εἰ τοῦτο προὔλεγον ὑμῖν, ὅτι σωθέντες ἐὰν μὴ ποιεῖν ὅ τι βούλονται πάλιν αὐτοὺς
ἐᾶτε καὶ ἀδικεῖν, οὐδεμίαν χάριν ὑμῖν ἕξουσι τῆς σωτηρίας. καὶ μὴν εἰ καὶ σφόδρα ἐναντιοῦται τοῖς Λακεδαιμο-
νίων ἐπιχειρήμασι τὸ τοὺς Ἀρκάδας ὑμᾶς συμμάχους ποιήσασθαι, προσήκει δήπου πλείω χάριν αὐτοὺς
εἰδέναι ὅτι ἐσώθησαν ὑφ' ὑμῶν, ὅτ' εἰς τοὺς ἐσχάτους ἐλθόντες κινδύνους, ἢ ὧν ἀδικεῖν κωλύονται νῦν ὀργίζεσθαι. ὥστε
πῶς οὐ κωλύσουσιν ὑμῖν Ὠρωπόν; ἢ κάκιστοι πάντων ἀνθρώπων δόξουσιν εἶναι. ὦ μὰ τοὺς θεοὺς ἔγωγε
θαυμάζω τινῶν τῶν λεγόντων τὸν λόγον τοῦτον, ὡς εἰ συμμάχους ποιησόμεθα Ἀρκάδας καὶ ταῦτα πράξομεν,
μεταβάλλεσθαι δόξει καὶ οὐδὲν ἔχειν πιστὸν ἡ πόλις. ἐμοὶ γὰρ δοκεῖ τοὐναντίον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. διὰ τί;
ὅτι τῶν ἁπάντων οὐδένα ἂν ἀντειπεῖν οἶμαι, ὡς οὐ καὶ Λακεδαιμονίους καὶ πρότερον Θηβαίους καὶ τὸ τε-
λευταῖον Εὐβοέας ἔσωσεν ἡ πόλις, καὶ μετὰ ταῦτα συμμάχους ἐποιήσατο, ἕν τι καὶ ταὐτὸ ἀεὶ βουλομένη πρά-
ττειν. ἔστι δὲ τοῦτο τί; τοὺς ἀδικουμένους σώζειν. εἰ τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει, οὐκ ἔτ' ἂν ἡμεῖς εἶμεν οἱ μεταβαλλό-
μενοι, ἀλλ' οἱ μὴ θέλοντες τοῖς δικαίοις ἐμμένειν· καὶ φανήσεται τὰ πράγματα διὰ τοὺς ἀεὶ πλεονεκτεῖν
βουλομένους μεταβαλλόμενα, οὐχ ἡ πόλις ἡμῶν. δοκοῦσι δέ μοι Λακεδαιμόνιοι πάνδεινόν τι ἔργον ἀνθρώπων
ποιεῖν. νῦν γάρ φασιν ἐκεῖνοι δεῖν Ἠλείους τῆς περὶ Φυλίαν τινὰ κομίσασθαι, Φλιασίους τὸ Τρικάρανον, ἄλλους
δέ τινας τῶν Ἀρκάδων τὴν αὑτῶν, καὶ τὸν Ὠρωπὸν ἡμᾶς, οὐχ ἵνα ἑκάστους ἡμῶν ἴδωσιν ἔχοντας τὰ ἑαυτῶν, οὐ

ὀλίγου δεῖ· ὅπως γὰρ ἂν φιλάνθρωποι γιγνόμενοι [illegible]· ἀλλ' ἵνα πᾶσι δοκῶσι συμπράττειν, ὅπως ἂν ἕ-
κάστοι κομίζωνται ταῦθ' ἃ φασὶν ἑαυτῶν εἶναι· ἵν' ἐπειδὰν ἴωσιν ἐπὶ Μεσσήνην, καὶ αὐτοῖς συμπαραταττόντων πάν-
τες αὐτοῖς καὶ βοηθῶσι προθύμως, ἢ δοκῶσιν ἀδικεῖν, περὶ ὧν ἔφασαν ἑκάστοις σφῶν αὐτῶν ἄγειν· συμ-
ψήφους λαβόντες ἐκείνους, μὴ τὴν ὁμοίαν αὐτοῖς χάριν ἀποδιδῶσιν. ἐγὼ δ' ἐνομίζον τὴν πόλιν προὔργου μ-
ᾶλλον ἔχειν τοῦ καθυφεῖναι Λακεδαιμονίοις τὴν Ἀρκαδίαν, ὥσπερ ἂν κομίσασθαι· καὶ μετ' ἐκείνων ἂν τὰ
δίκαια ποιεῖν ἐθέλωσι βοηθούντων, ἢ μετὰ τῶν ἄλλων τῶν οὐκ οἰομένων δεῖν Θηβαίους ἔχειν ἑαυτῶν τὰ ἀλλότρια.
Εἰ δ' ἄρα τοῦτ' ἄδηλον ἡμῖν ἐστιν, εἰδότι ἡμῖν Λακεδαιμονίους ἐῶντες τὴν Πελοπόννησον κατασκευάσασθαι· ἐγὼ οἶ-
μαι οὔτ' εἰ τόδ' ἂν Ὠρωπὸν λαβεῖν αἱρετώτερον μοι δοκεῖ τοῦ πείθειν ἡμᾶς ὅτι ἐὰν ἢ Λακεδαιμονίοις Μεσσήνην προέσθαι
ἢ Πελοπόννησον. ἐγὼ γὰρ ἂν ἡγοῦμαι περὶ τούτου μόνου ἡμῖν εἶναι τὸν λόγον πρὸς ἐκείνους, ἀλλ' ἐάν τι ἕτερον ἐπέλθῃ,
ἐπείπερ μοι περὶ πολλῶν δ' ἂν οἶμαι κινδυνεύειν ἡμῖν γενέσθαι. ἀλλὰ μὴν ἃ λέγουσί τινες πεπρᾶχθαι διὰ Θηβαίων
τοῖς Μεγαλοπολίταις ὑπεναντία πρὸς ὑμᾶς, ἄτοπον ἡγοῦμαι νῦν ἐγκλήματος μέρος ποιεῖσθαι· βουλομένων
δ' ἐγγενέσθαι φίλων αὐτῶν ἵνα τοὐναντίον ποιῶσιν ὑμᾶς· ἀλλὰ καὶ γινώσκειν σκοπεῖν ὅπως μὴ γένηται·
μὴ ἐπιγινώσκειν ὅτι ἴσως ἂν σπουδαιοτέρους τούτους περὶ Θηβαίους ἀνηγμένους ἀποδείξωσιν. τοσοῦτο πολ-
λοὺς ὀργισαμένους αὐτοὺς δικαίως ἂν τις λέγοι· τοιούτων συμμάχων τὴν πόλιν ὥστε ὑμᾶς προτέροις ἦλθον ἢ Θηβαίοις
ἀποστερήσειν. ἀλλ' οἶμαι ταῦτα μὲν ἔστι δ' ἕτερον ἀνθρώπων βουλομένων ἑτέρους ποιῆσαι τούτους συμμάχους.
ἐγὼ δ' οἶδα ὡς ἂν ἐκ λογισμοῦ σκοπῶν τις εἰκάσαι καὶ τοὺς πολλοὺς ὑμῶν οἴομαι ταῦτα φῆσαι, ὅτι εἰ λήψονται
Μεγάλην πόλιν Λακεδαιμόνιοι, κινδυνεύσει Μεσσήνη· εἰ δ' ἐκεῖνοι ταύτην λήψονται, φημὶ ὑμᾶς ἔσεσθαι συμμάχους
Θηβαίων. πολὺ δὴ κάλλιον καὶ ἄμεινον τὴν Θηβαίων συμμαχίαν αὐτοὺς προσλαμβάνειν ἢ τὴν Λακεδαιμονίων πλε-
ονεξίαν μὴ ἐπιτρέπειν. ἡγοῦμαι ὀκνοῦντας μὲν τοὺς Θηβαίων σώσομεν συμμάχους τούτους μὲν προέσθαι, πολὺ δὲ
δόξαν αὐτοὺς Θηβαίους. καὶ προσέτι ἐὰν φαίνωσι καθεστάναι περὶ ἡμῶν αὐτῶν· ἐγὼ γὰρ εἴπερ ἀδεῶς τοῦτο πολεμ-
ούντων τῇ πόλει, δ' λαβεῖν Μεγάλην πόλιν Λακεδαιμονίους, καὶ πάλιν γενέσθαι μεγάλους. ὁρῶ γὰρ αὐτοὺς ἐγνωκότας
ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν τι κακὸν πόλεμον ἀραμένους, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ κομίσασθαι τὴν πρότερον οὖσαν ἑαυτοῖς
δύναμιν. οὐδ' ὅτι ἐκείνην εἶχον ὀρθῶς· ταῦθ' ὑμεῖς μᾶλλον εἰδότες ἢ ἐγὼ φοβεῖσθ' ἂν εἰκότως. ἡδέως δ' ἂν
πυθοίμην τῶν λεγόντων καὶ τοὺς Θηβαίους μισεῖν φασκόντων καὶ τοὺς Λακεδαιμονίους, πότερα δι' ἑκάτεροι μι-
σοῦσιν οὓς δὴ μισοῦσιν, ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τοῦ συμφέροντος ὑμῖν, ἢ ὑπὲρ μὲν Λακεδαιμονίων Θηβαίους, ὑπὲρ δὲ
Θηβαίων Λακεδαιμονίους ἑκάτεροι. εἰ μὲν γὰρ ὑπὲρ ἐκείνων, οὐδετέροις ὡς μαινομένοις πείθεσθαι προσήκει· εἰ δ' ὑ-
πὲρ ὑμῶν φήσουσι, τί παρὰ τοῦ καιροῦ τοὺς ἑτέρους ἐπαίρουσιν; ἔστι γάρ, ἔστι Θηβαίους ταπεινοὺς ποιεῖν ἄνευ
τοῦ Λακεδαιμονίους ἰσχυροὺς καθιστάναι, καὶ πολύ γε ῥᾷον. ὡς δέ, πειράσομαι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ἴσμεν ἅ-
παντες τοῦθ' ὅτι τὰ μὲν δίκαια πάντες, ἐὰν καὶ μὴ βούλωνται, μέχρι τοῦ γ' αἰσχύνονται μὴ πράττειν, τοῖς δ'
ἀδικοῦσιν ἐναντιοῦνται φανερῶς, ἄλλως τε κἂν τινες βλάπτωνται· καὶ τοῦτο λυμαίνομαι πάνθ' εὑρήσομεν καὶ
ταύτην ἀρχὴν οὖσαν πάντων τῶν κακῶν, τὸ μὴ θέλειν τὰ δίκαια πράττειν ἁπλῶς. ἵνα τοίνυν μὴ τοῦτ' ἐμποδὼν
γένηται τῷ Θηβαίους γενέσθαι μικρούς, τὰς μὲν Θεσπιὰς καὶ τὸν Ὀρχομενὸν καὶ τὰς Πλαταιὰς κατοικίζεσθαι φῶμεν
δεῖν, καὶ συμπράττωμεν αὐτοῖς καὶ τοὺς ἄλλους ἀξιῶμεν· ταῦτα γὰρ καλὰ καὶ δίκαια, μὴ περιορᾶν πόλεις
ἀρχαίας ἐξανεστώσας· τὴν δὲ Μεγάλην πόλιν καὶ τὴν Μεσσήνην μὴ προώμεθα τοῖς ἀδικοῦσι, μηδ' ἐπὶ τῇ προφά-
σει τῇ Θεσπιέων καὶ Πλαταιέων τὰς οὔσας καὶ κατοικουμένας πόλεις ἀναιρεθείσας περιίδωμεν. κἂν μὲν ᾖ πρό-
δηλα ταῦτα, οὐδεὶς ὅστις οὐ βουλήσεται παύσασθαι Θηβαίους ἔχοντας τὴν ἀλλοτρίαν· ἂν δὲ μή, πρῶτον μὲν ἐναν-
τίους ἕξομεν πρὸς ἐκεῖνα τούτους εἰκότως, ὅταν ἡγῶνται τὴν ἐκείνων κατοίκισιν ἑαυτοῖς ὄλεθρον φέρειν·
ἔπειτ' ἀνήνυτα πραγματευσόμεθ' αὐτοί. τί γὰρ ὡς ἀληθῶς ἔσται πέρας, ὅταν ἀεὶ τὰς μὲν οὔσας πόλεις ἐῶμεν ἀναιρεῖ-
σθαι, τὰς δ' ἀνῃρημένας ἀξιῶμεν οἰκίζειν; λέγουσι τοίνυν οἱ μάλιστα δοκοῦντες δίκαια λέγειν, ὡς δεῖ τὰς στήλας
καθελεῖν τὰς πρὸς Θηβαίους, εἴπερ μέλλουσιν ἡμῖν βεβαίως ἔσεσθαι σύμμαχοι. οἱ δὲ φασὶ μὲν αὐτοῖς οὐκ εἶναι στήλας
ἀλλὰ τὸ συμφέρον εἶναι τὸ ποιοῦν τὴν φιλίαν, τοὺς δὲ βοηθοῦντας ἑαυτοῖς τούτους νομίζειν εἶναι συμμάχους.
ἐγὼ δ' εἰ τὰ μάλιστ' εἰσὶ τοιοῦτοι, ὧδε πως ἔχω· φημὶ δεῖν ἅμα τούτους τε ἀξιοῦν καθαιρεῖν τὰς στήλας, καὶ
Λακεδαιμονίους ἄγειν εἰρήνην· ἐὰν δὲ μὴ ἐθέλωσι ποιεῖν ὁπότεροι ταῦτα, τοῖς ἤδη μετ' ἐθέλουσιν ἡμᾶς
γίγνεσθαι. εἰ μὲν γὰρ εἰρήνης τετυχηκότες αὐτοὺς οἱ Μεγαλοπολῖται ἔτι τῆς Θηβαίων συμμαχίας ἕξονται, φανεροὶ δή-
που πᾶσιν ἔσονται τὴν πλεονεξίαν τὴν Θηβαίων, οὐ τὰ δίκαια αἱρούμενοι· εἰ δὲ συμμάχους ἀδόλως ἡμᾶς τῶν Μεγαλο-
πολιτῶν ποιουμένων μὴ θελήσουσιν εἰρήνην ἄγειν οἱ Λακεδαιμόνιοι, δῆλοι δήπου πᾶσιν ἔσονται οὐχ ἵνα Θεσπιαὶ κα-
τοικισθῶσι ποιούμενοι τὴν σπουδήν, ἀλλ' ἵνα τοῦ πολέμου τούτου περιεστηκότος Θηβαίοις τὴν Πελοπόννησον ὑφ'
ἑαυτοῖς ποιήσωνται. θαυμάζω δ' ἐνίων, εἰ τοὺς μὲν Θηβαίων συμμάχους εἶναι τοὺς Λακεδαιμονίων ἐχθροὺς φοβοῦνται,
εἰ δὲ κρατήσαντες Λακεδαιμόνιοι τούτους αὐτοὺς μηδένα ἡγοῦνται φοβερόν. καίτοι τὸ ἔργον ἐπείρασεν ἡμῖν ὑποδε-
δωκότος τοῦ χρόνου, ὅτι Θηβαῖοι μὲν τούτοις συμμάχοις ἐπὶ Λακεδαιμονίους ἀεὶ χρῶνται, Λακεδαιμόνιοι

δέοιτ' εἰ χωρὶς αὐτοῦ φήμας γράφω. οἶμαι τοίνυν ἅπασι κἀκεῖνο ἐνθυμεῖσθαι δεῖν, ὅτι μὴ προσδεξα-
μένων μὲν ὑμῶν τοὺς Μεγαλοπολίτας, ἐὰν μὲν ἀναιρεθῶσι καὶ διοικισθῶσιν, ἰσχυροῖς Λακεδαιμονί-
οις εὐθὺς ἔστιν εἶναι· ἐὰν δὲ σωθῶσιν ἄρα, ὡς ἤδη τι καὶ παρ' ἐλπίδας συμβαίνει, βέβαιοι σύμμαχοι Θηβαίοις δικαίως
ἔσονται. ἐὰν δὲ προσδέξησθε, τοῦτο μὲν ὑπάρξει διασεσῶσθαι δι' ὑμᾶς· τὸ δὲ συμβησόμενον καὶ τὸν τῶν κινδύνων
λογισμὸν μεταγαγόντες σκοπῶμεν ἐπὶ Θηβαίων καὶ Λακεδαιμονίων. ἐὰν μὲν τοίνυν καταπολεμηθῶσιν οἱ Θη-
βαῖοι, ὥσπερ αὐτοὺς δεῖ, οὐκ ἔσονται μείζους τοῦ δέοντος οἱ Λακεδαιμόνιοι, τούτους ἔχοντες ἀντιπάλους τοὺς
Ἀρκάδας ἐγγὺς οἰκοῦντας. ἐὰν δὲ ἀνενέγκωσιν ἄρα Θηβαῖοι καὶ σωθῶσι καὶ μὴ πέσωσιν, ἀλλ' οὖν ἀσθενέστεροι
γεγενημένοι, ἡμῖν σύμμαχοι γεγενημένοι τούτων δι' ἡμᾶς σεσωσμένων· ὥστε πάντα ἡμῖν συμφέρει μήτε προέσθαι τοὺς
Ἀρκάδας, μήτε δι' αὐτοὺς ἂν ἄρα σωθῶσι, τὸ γεγονέναι δοκεῖν, μήτε δι' ἄλλους τινάς, ἀλλὰ δι' ἡμᾶς.
ἐγὼ μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὰ τοὺς θεοὺς οὔτε φιλῶν οὐδετέρους οὔτε μισῶν ἰδίᾳ εἴρηκα, ἀλλ' ἃ νομίζω συμ-
φέρειν ὑμῖν, καὶ παραινῶ μὴ προέσθαι Μεγαλοπολίτας, μηδ' ἄλλον ἁπλῶς μηδένα τῶν ἐλαττόνων
τοῖς μείζοσιν:

ξιόν ἀποδέχεσθαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σφόδρα τῶν τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς συνθήκαις διακελευομένων ἐμμένειν,
εἴπερ αὐτὸ πεπεισμένοι ποιοῦσιν· οἶμαι γὰρ οὐδὲν οὕτως τοῖς δημοκρατουμένοις πρέπειν ὡς περὶ
τὸ ἴσον καὶ τὸ δίκαιον σπουδάζειν. δεῖ τοίνυν τοὺς λίαν σφόδρα ἐπὶ τοῦτο παρακαλοῦντας μὴ τῷ μὲν λόγῳ κατα-
χρωμένους ἐνοχλεῖν, πάντα δὲ μᾶλλον πράττειν· ἀλλ' ὑπομείναντας νυνὶ τὸν ἐξετασμόν, ἢ καὶ τὸ
λοιπὸν πειθομένους ὑμᾶς ἔχειν περὶ αὐτῶν, ἢ παραχωρήσαντας ἐᾶν συμβουλεύειν τοὺς ἀληθέστερα περὶ
τῶν δικαίων ἀποφαινομένους, ἵν' ἢ ἑκόντες ἀδικούμενοι ἀνέχησθε καὶ χαρίζησθε τῷ ἀδικοῦντι,
ἢ προελόμενοι περὶ πλείστου ποιήσασθαι τὸ δίκαιον, ἀνεγκλήτως πρὸς ἅπαντας χρῆσθε τῷ συμφέροντι μηδὲν ἔ-
τι μέλλοντες. ἐξ αὐτῶν δὲ τῶν συνθηκῶν καὶ τῶν ὅρκων σκοπουμένοις τῶν περὶ τῆς κοινῆς εἰρήνης, ἔξεστιν
ἰδεῖν ἤδη τίνες εἰσὶν οἱ παραβεβηκότες. ὡς δὲ περὶ μεγάλων συντόμως διδάξω. ἆρ' εἴ τις ἔροιτο ὑμᾶς,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐπὶ τίνι ἂν μάλιστα ἀγανακτήσαιτε· ἐγὼ μὲν οἶμαι πάντες, εἴ τις ἀναγκάζοι· εἰ ἦσαν
καὶ τὸν ἐγγὺς χρόνον οἱ Πεισιστρατίδαι, καὶ τίς ἐκείνων κατέστησεν αὐτοὺς δεῦρο, ἁρπάσαντας ἂν ὑμᾶς
τὰ ὅπλα πάντα κίνδυνον ὑπομεῖναι ἀντὶ τοῦ παραδέχεσθαι, ἢ πεισθέντας ἂν δουλεύειν ἀντὶ τῶν ἀργυρωνήτων
τοσούτῳ μᾶλλον, ὅσῳ τὸν μὲν οἰκέτην οὐδεὶς ἂν ἑκὼν ἀποκτείνειεν· τοὺς δὲ τυραννουμένους ἀκρίτους
ὁρῶμεν ἀπολλυμένους ἅμα καὶ ὑβριζομένους εἰς παῖδας καὶ γυναῖκας. παρὰ τοὺς ὅρκους τοίνυν καὶ τὰς
συνθήκας τὰς ἐν τῇ κοινῇ εἰρήνῃ γεγραμμένας, Ἀλέξανδρος εἰς Μεσσήνην κατήγαγε τοὺς Φιλιάδου παῖδας
ὄντας τυράννους. ἆρα φροντίσας τοῦ δικαίου; ἀλλ' οὐ χρησάμενος τῷ αὑτοῦ ἤθει τῷ τυραννικῷ, ὀλιγωρήσας
ὑμῶν καὶ τῆς κοινῆς ὁμολογίας. οὐκοῦν εἰ μέν τις ὑμᾶς ταῦτα βιάζοιτο, μάλιστα ἀγανακτήσαιτ'· ἐὰν δὲ ἑτέρω-
θί που γένηται παρὰ τοὺς πρὸς ὑμᾶς ὅρκους, μὴ φυλάξασθαι; τοῦτο τοίνυν ὑμᾶς ἔχειν καὶ ὅρκους μὴ φυλάξασθαι
ἐν ἡμῖν διακελεύεσθαί τινας ἐνταῦθ' οἳ ἐμμένειν τοῖς ὅρκοις, τοῖς δ' οὕτως περιφανῶς ἀνηρηκό-
σιν καταλιπεῖν ταύτην τὴν ἐξουσίαν; ἀλλ' οὐχ οἷόν τε ταῦθ' οὕτως ἔχειν, ἐὰν βούλησθε τῷ δικαίῳ χρῆσθαι.
καὶ γὰρ ἔτι προσγέγραπται ἐν ταῖς συνθήκαις πολέμιον εἶναι τὸν ἐκεῖνα ποιοῦντα ἅπερ Ἀλέξανδρος, ἅπα-
σι τοῖς τῆς εἰρήνης κοινωνοῦσι, καὶ τὴν χώραν αὐτοῦ, καὶ στρατεύεσθαι ἐπ' αὐτὸν ἅπαντας. οὐκοῦν ἐὰν ποιῶμεν
τὰ συγκείμενα, πολεμίῳ χρησόμεθα τῷ κατάγοντι. ἀλλὰ γὰρ εἴποιεν ἂν οἱ τυραννίζοντες οὗτοι ὅτι πρὶν τὰς
συνθήκας γενέσθαι ἐτυράννουν Μεσσηνίων οἱ Φιλιάδου παῖδες· διὸ καὶ κατάγειν τὸν Ἀλέξανδρον αὐτούς.
ἀλλὰ καταγέλαστος ὁ λόγος, τοὺς μὲν ἐκ Λέσβου τυράννους, οἷον ἐξ Ἀντίσσης καὶ Ἐρέσου, ἐκβάλλειν ὡς ἀδικήματος
ὄντος τοῦ πολιτεύματος, τοὺς πρὸ τῶν ὁμολογιῶν τυραννήσαντας, ἐν δὲ Μεσσήνῃ μηδὲν οἴεσθαι διαφέρειν
τῆς αὐτῆς δυσχερείας ὑπαρχούσης. ἔπειτα καὶ ἐπὶ ταῖς τῆς συνθήκης εὐθὺς ὑπάρχει ἐλευθέρους εἶναι καὶ αὐτο-
νόμους τοὺς Ἕλληνας. διὸ καὶ πῶς οὐχ ὑπεράτοπον ἡγεῖσθαι μὲν τῶν συνθηκῶν τὸ αὐτονόμους εἶναι καὶ ἐλευθέρους,
τοὺς δ' εἰς δουλείαν ἄγοντα μὴ οἴεσθαι τἀναντία ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις διαπεπρᾶχθαι; οὐκοῦν ἀνάγκη, καὶ
ὁμέ(?) εἴπερ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἴπερ τοῖς ὅρκοις καὶ ταῖς συνθήκαις ἐμμενοῦμεν καὶ τὰ δίκαια ποιήσομεν, ἐφ' ἃ ἡ-
μᾶς παρακαλοῦσι καθάπερ ἄρτι εἶπον, λαμβάνειν τὰ ὅπλα καὶ στρατεύεσθαι ἐπὶ τοὺς παραβεβηκότας
μετὰ τῶν βουλομένων. ἢ νομίζετε τὸν μὲν καιρόν ποτε ἰσχύειν καὶ ἄνευ τοῦ δικαίου τὸ συμφέρον πράττειν, νυνὶ δ'
ὅτε εἰς ταὐτὸ τὸ δίκαιον ἅμα καὶ ὁ καιρὸς καὶ τὸ συμφέρον συνδεδράμηκεν, ἄλλον ἄρα τινὰ χρόνον ἀναμενεῖ-
τε τῆς ἰδίας ἐλευθερίας ἅμα καὶ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἀντιλαμβάνεσθαι; ἐπ' ἄλλο δὲ δίκαιον ἔρχομαι τῶν κατὰ
τὰς συνθήκας. ἔστι γὰρ γεγραμμένον, ἐάν τινες τὰς πολιτείας τὰς παρ' ἑκάστοις οὔσας, ὅτε τοὺς ὅρκους τοὺς περὶ
τῆς εἰρήνης ὤμνυσαν, καταλύσωσι, πολεμίους εἶναι πᾶσι τοῖς τῆς εἰρήνης μετέχουσι. σκέψασθε δή, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ὅτι Ἀχαιοὶ μὲν οἱ ἐν Πελοποννήσῳ ἐδημοκρατοῦντο· τούτων δ' ἐν Πελλήνῃ νῦν καταλέλυκε τὸν

δῆμον ὁ Μακεδὼν ἐκ μὲν τῆς πόλεως τοὺς πλείστους, τὰ δ' ἐκείνων τοῖς οἰκέταις ἔδωκε· Χαίρωνα δὲ τὸν πα-
λαιστὴν τύραννον κατέστησεν. ἡμεῖς δὲ τῆς εἰρήνης μετέχομεν τῆς προσταττούσης πολεμίους εἶναι
τοὺς ταῦτα πράττοντας· ἐκ δὴ τούτων πότερον πειθώμεθα τοῖς κοινοῖς προστάγμασι πολεμίοις αὐτοῖς
χρώμενοι, ἢ καὶ δυσχεράναιτέ τις οὐ φάσκων τούτων τῶν μισθοφορούντων παρὰ τοῦ Μακεδόνος καὶ τῶν καθ' ὑμῶν
πεπλουτηκότων· οὐ γὰρ δὴ λέληθέν γε αὐτοὺς οὐδὲν τούτων· ἀλλ' εἰς τοῦθ' ὕβρεως ἥκουσιν ὥστε δορυφο-
ρούμενοι τοῖς τοῦ τυράννου στρατοπέδοις ὑμᾶς μὲν τοῖς παρακειμένοις ὅρκοις ἐμμένειν ὑμῖν διακελεύον-
ται, ὡς καὶ τῆς ἐπιορκίας αὐτοκράτορος οὔσης ἐκείνου· τοὺς δ' ἰδίους ὑμᾶς νόμους ἀναγκάζουσι λύειν,
τοὺς δὲ κεκριμένους ἐν τοῖς δικαστηρίοις ἀφιέντες, ἕτερα δὲ παμπληθῆ τοιαῦτα βιαζόμενοι παρανομεῖν.
εἰκότως· οἱ γὰρ πεπρακότες αὐτοὺς τοῖς ἐναντία τῇ πατρίδι συμφέρουσιν, οὐκ ἐνδέχεται μέλειν οὔτε νόμων οὔτε ὅρ-
κων· οἷς ὀνόμασιν αὐτῶν μόνοις ἀποχρώμενοι, παρακρούονται τοὺς παρέργως ἐνταυθοῖ ἀλλ' οὐκ ἐξε-
ταστικῶς ἐκκλησιάζοντας, καὶ νομίζοντας τὴν παραυτίκα ἡσυχίαν οὐκ ἔσεσθαί ποτε αἰτίαν ταραχῆς αὐτῶν
μεγάλης. κελεύω δ' ἔγωγε καθάπερ ἐν ἀρχῇ προεῖπον, πείθεσθαι τούτοις τοῖς φάσκουσι δεῖν ἐν ταῖς κοιναῖς
ὁμολογίαις ἐμμένειν τοῖς ὅρκοις· οὐ λέγειν αὐτοὺς τὸ μηδὲν ἀδικεῖσθαι· οὐδ' ἐν ἀδίοιονται αἰσθήσεσθαι
τυραννίδας ἀντὶ δημοκρατιῶν καθισταμένας καὶ τῶν πολιτειῶν καταλυομένων. τοῦτο δ' ἔστι καταγελαστότατον·
ἔστι γὰρ ἐν ταῖς συνθήκαις ἐπιμελεῖσθαι τοὺς συνεδρεύοντας καὶ τοὺς ἐπὶ τῇ κοινῇ φυλακῇ τεταγμένους,
ὅπως ἐν ταῖς κοινωνούσαις πόλεσι τῆς εἰρήνης μὴ γίγνωνται θάνατοι καὶ φυγαὶ παρὰ τοὺς κειμένους ταῖς πό-
λεσι νόμους· μηδὲ χρημάτων δημεύσεις, μηδὲ γῆς ἀναδασμοί, μηδὲ χρεῶν ἀποκοπαί, μηδὲ δούλων ἀπελευθε-
ρώσεις ἐπὶ νεωτερισμῷ. οἱ δὲ τοσοῦτον δέουσι τούτων τι κωλύειν, ὥστε καὶ συγκατασκευάζουσιν. οὓς πῶς οὐ προσή-
κει ἀπολωλέναι; οἳ τηλικαύτας συμφορὰς παρασκευάζουσιν ἐν ταῖς πόλεσιν, ἃς διὰ τὸ μέγεθος αὐτοῖς το-
σούτοις οὖσι μὴ περιορᾶν συνέταξαν. ἔτι δὲ τοῦτο δείξω λελυκότας τὰς συνθήκας· ἔστι γὰρ γεγραμμένον
ἐκ τῶν πόλεων τῶν κοινωνουσῶν τῆς εἰρήνης μὴ ἐξεῖναι φυγάδας ὁρμήσαντας ὅπλα ἐπιφέρειν ἐπὶ πο-
λέμῳ μηδεμιᾷ πόλει τῶν μετεχουσῶν τῆς εἰρήνης· εἰ δὲ μή, ἔκσπονδον εἶναι τὴν πόλιν ἐξ ἧς ἂν ὁρμήσωσιν. οὕτω
τοίνυν ῥᾳδίως τὰ ὅπλα ἐπήνεγκεν ὁ Μακεδών, ὥστε οὐδὲ κατέθετο πώποτε, ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἔχων περι-
έρχεται καθ' ὅσον δύναται· τοσούτῳ δὲ νῦν μᾶλλον ἢ πρότερον, ὅτι ἐκ προστάγματος ἄλλους τε ἑτέρωθι καὶ τὸν
παιδοτρίβην ἐν Σικυῶνι κατήγαγεν. οὐκοῦν δεῖ πείθεσθαι ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις καθάπερ οὗτοί φασιν,
ἔκσπονδοι ἡμῖν εἰσιν αὗται αἱ πόλεις ταῦτα διαπεπραγμέναι. ἀμέλει οὖν δεῖ ἐπικρύπτεσθαι τἀληθῆ· οὐδὲ
λέγειν ὅτι εἰσὶν αἱ Μακεδονικαί· ἀλλ' εἰ οὐκ ἀνιᾶσιν οἱ καθ' ὑμῶν τῷ Μακεδόνι ὑπηρετοῦντες, προστάττοντες παραβαί-
νειν τὰ ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις, πειθώμεθα αὐτοῖς, ἐπειδὴ τὰ δίκαια λέγουσι, καὶ καθάπερ κελεύει ὁ ὅρκος, ἔκσπονδον
αὐτοὺς ποιήσαντες, βουλευσώμεθα πῶς δεῖ χρῆσθαι τοῖς δεσποτικῶς καὶ ἀσελγῶς διακειμένοις, καὶ διατελ-
οῦσι τὰ μὲν ἐπιβουλεύουσι, τὰ δὲ πράττουσι, καὶ καταγελῶσι τῆς κοινῆς εἰρήνης. διὰ τί γὰρ οὐ φήσουσιν οὗτοι δὴ ταῦτα
οὕτως ἔχειν; ἢ τὴν μὲν ὁμολογίαν τὴν κατὰ τῆς πόλεως οὖσαν κυρίαν ἀξιοῦσιν εἶναι· τὴν δὲ σῴζουσαν οὐ συγχω-
ροῦσιν; ἆρά γε δοκεῖ δίκαια γίγνεσθαι; κἂν μέν τι ᾖ πρὸς τῶν ἐχθρῶν κατὰ τῆς πόλεως ἐν τοῖς ὅρκοις, τοῦτο
μὲν ἰσχυρὸν ἀεὶ ποιήσουσιν· ἐὰν δέ τι ὑμέτερον ἢ κατ' ἐκείνων ἅμα δίκαιον καὶ σύμφορον, πρὸς τοῦτο δια-
μαχόμενοι οὐδέποτε παύσασθαι οἴονται δεῖν αὐτούς. ἵνα δὲ σαφῆ τε ἐπὶ σαφέστερον ὅτι οὐδεὶς ὑμῖν ἐγκα-
λέσει ποτὲ τῶν Ἑλλήνων ὡς ἄρα παρέβητέ τι τῶν κοινῇ ὁμολογηθέντων, ἀλλὰ καὶ χάριν ἕξουσιν ὅτι μόνοι ἐξηλέγ-
ξατε τοὺς ταῦτα ποιοῦντας, μικρὰ ἐπιδραμοῦμαι περὶ αὐτῶν πολλῶν ὄντων. ἔστι γάρ που ἐν ταῖς συνθήκαις
τὴν θάλατταν πλεῖν τοὺς μετέχοντας τῆς εἰρήνης, καὶ μηδένα κωλύειν αὐτοὺς μηδὲ κατάγειν πλοῖον μηδενὸς
τούτων· ἐὰν δέ τις παρὰ ταῦτα ποιῇ, πολέμιον εἶναι πᾶσι τοῖς τῆς εἰρήνης μετέχουσιν. οὐκοῦν ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι, ὑμεῖς μὲν ἐναργέστατα ἴστε τοῦθ' ὑπὸ τῶν Μακεδόνων γεγενημένον· εἰς τοῦτο γὰρ παρανομίας ἦλθον, ὥστε
εἰς Τένεδον ἅπαντα τὰ ἐκ τοῦ Πόντου πλοῖα κατήγαγον, καὶ σκευωρούμενοι περὶ αὐτὰ οὐ πρότερον ἀφεῖσαν, πρὶν
ὑμεῖς ἐψηφίσασθε τριήρεις ἑκατὸν πληροῦν καὶ καθέλκειν αὐτὰς τότε, καὶ στρατηγὸν ἐπ' αὐτὰς ἐτάξατε
Μενεσθέα. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον τοσαῦτα μὲν εἶναι καὶ τηλικαῦτα ἡμαρτημένα ἑτέροις, τοὺς δ' ἐνταῦθα φίλους
αὐτῶν μὴ ἐκείνους ἀποτρέπειν τοὺς παραβαίνοντας, ἀλλ' ὑμῖν συμβουλεύειν ἐμμένειν τοῖς οὕτως ὀλιγωρη-
μένοις; ὥσπερ καὶ τούτου προσγεγραμμένου, τοῖς μὲν ἐξεῖναι πλημμελεῖν, τοῖς δὲ μηδὲ ἀμύνεσθαι. πῶς δὲ
οὐχ ἅμα παρενόμουν ἐκεῖνοι καὶ ἀναίσθητα, οἵ γε τηλικοῦτον παρέβησαν τὸν ὅρκον, ὃ παρ' ἐλάχιστον ἐ-
ποίησεν αὐτοὺς ἀφαιρεθῆναι δικαίως τὴν κατὰ θάλατταν ἡγεμονίαν. καὶ νῦν ἔτι παραδεδώκασιν τοῦτο τὸ δίκαιον
ἀναλήπτως ἡμῖν, ὁπόταν βουλώμεθα χρῆσθαι· οὐ γὰρ ὅτι ἐπαύσαντο ἁμαρτάνοντες, ἧττόν τι δή που παρα-
βεβήκασι τὰς κοινὰς ὁμολογίας, ἀλλὰ τυγχάνουσιν εὐτυχοῦντες ἀποχρώμενοι τῇ ἡμετέρᾳ ῥᾳθυμίᾳ· τῇ οὐδ' ἔτι τῶν δι-
καίων ἀπολαύειν προαιρουμένῃ. ὃ καὶ ὑπερηφανώτατον τῶν συμβεβηκότων· οἱ μὲν ἄλλοι Ἕλληνες καὶ βάρβαροι ἅ-
παντες τὴν πρὸς ὑμᾶς ἔχθραν φοβοῦνται· οὗτοι δὲ οἱ νεόπλουτοι μόνοι καταφρονεῖν ὑμᾶς ὑφ' αὑτῶν ἀναγκάζουσιν.

ἐμμένειν· εἰ μὴ ὁ ἀγνο
νομίζουσιν, ὅταν μὲν
λέγωσιν ὡς

τὰ μὲν πείθοντες· τὰ δὲ βιαζόμενοι· ὥσπερ ἂν Ἀβδηρίταις ἢ Μαρωνείταις· ἀλλ' οὐκ Ἀθηναίοις πολι-
τευόμενοι. Καὶ ἅμα μὲν μικρὰ τὰ ἡμέτερα πράγματα ποιοῦσιν· τὰ δὲ τῶν ἐχθρῶν ἰσχυρά· ἅμα δὲ
λανθάνουσιν ἑαυτοὺς ἀνυπόστατον τὴν πόλιν ὁμολογοῦντες εἶναι· διακελευόμενοι τὸ δίκαιον οὐ δικαίως
διαφυλάττειν· ὡς τῷ συμφέροντι εἰ προελοίμεθα χρῆσθαι· κρατεῖν ἂν τῶν πολεμίων ῥᾳδίως δυνηθεῖσαν·
Εἰκότως δὲ αὐτὸ πεπόνθασιν· ἕως γὰρ ἂν ἐξῇ τῶν κατὰ θάλατταν καὶ μόνοις ἀναμφισβητήτως εἶναι κυρίοις
τοῖς κατὰ γῆν πρὸς τῇ ὑπαρχούσῃ δυνάμει ἔστι προσβολὰς [?] ἑτέρας εὑρέσθαι· ἄλλως τε καὶ πεπαυμένους ὑπὸ τῆς
τύχης τῶν δορυφορουμένων ὑπὸ τῶν τυραννικῶν στρατοπέδων· καὶ τῶν μὲν διεφθαρμένων· τῶν δὲ ἐξεληλαμένων·
οὐδ' ὅμως ἀξιούντων [?]· τὸ μὲν οὖν περὶ τὰ πλοῖα· πρὸς τοῖς ἄλλοις τοῖς προειρημένοις ὁ Μακεδὼν τηλικοῦτον
παρείη [?]· τὸ δὲ ὑπερηφανικώτατον καὶ ὑπεροπτικώτατον τῶν Μακεδόνων τὸ πρώην γεγενημένον ἐστί· ὃ τολμῆσαι
εἰσπλεῦσαι εἰς τὸν Πειραιᾶ παρὰ τὰς κοινὰς ἡμῖν πρὸς αὐτοὺς συνθήκας· καὶ τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐχ ὅτι
μία τριήρης ἦν μικρὸν ὑποληπτέον· ἀλλ' ὅτι ἀποπειρά ἐστιν [?] ... ἵνα καὶ πλείοσιν αὐτοῖς ἐγγε-
νηται τοῦτο πράττειν· καὶ ὅτι οὐκ ἐφρόντισαν τῶν κοινῶν δογμάτων· καθάπερ οὐδὲ τῶν προειρημένων· Ἐπεὶ ὅτι γε
τοῦτο παράδοσις ἦν κατὰ μικρὸν καὶ ἐθισμὸς τοῦ ἀνέχεσθαι ἡμᾶς τοὺς τοιούτους εἴσπλους· κἀκεῖθεν δῆλον·
ὁ γὰρ τότε εἰσπλεύσαντα ἐπὶ τῆς νεὼς οὐδὲ δικαιοῦμεν [?] τῆς τριήρους ὑφ' ὑμῶν ἀπολωλυίας· ἂν πεῖσθαι [?] ναυ-
πηγήσασθαι μικρὰ πλοῖα ἐν τοῖς ἡμετέροις λιμέσι· πῶς οὐ καταφανὲς ποιεῖ ὅτι διανοοῦνται [?] καὶ εἰσπλεῖν· τὸ Ἀθή-
νῃσιν [?] εἶναι ἐμπλοῦν [?]· κἂν [?] ἐπὶ τὰ πλοῖα ὑπομένουσιν· ὀλίγον ὕστερον καὶ τριήρεις· καὶ εἰς τὸ πρῶτον ὀλίγας·
μικρὸν ὕστερον πολλάς· οὐ γὰρ δὴ ἐστὶν εἰπεῖν ὡς Ἀθήνησι μὲν ἄφθονος ὄντων τῶν ναυπηγησίμων ξύλων τῶν
πόρρωθεν καὶ μόλις εἰσκομιζομένων· ἐν δὲ τῇ Μακεδονίᾳ ἐπ' εὐτελείας [?] πολλῶν· ᾗ καὶ τοῖς ἄλλοις τοῖς βουλομένοις
εὐπορώτατα καθίστανται [?]· ἀλλ' ὤοντο ἅμα τε ναυπηγήσεσθαι ἐνταῦθα καὶ πληρώσεσθαι ἐν τῷ λιμένι τῷ προ-
ειρημένῳ· ἐν ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις διειρημένου μηδένα τοιοῦτον εἰσδέχεσθαι· καὶ ταῦτα ἐξέσται ἐπὶ πλέον ἀεὶ
ποιεῖν· οὕτως πάντοθεν καταπεφρονηκότως ἐκεῖνοι τῇ πόλει χρῶνται διὰ τοὺς ἐνταῦθα διδασκάλους· τοὺς ὑπα-
γορεύοντας αὐτοῖς ἃ δεῖ ποιεῖν· οὕτω καταγνώκασι μετὰ τούτων ἀδυναμίαν τινὰ τῆς πόλεως ἔκλυσιν καὶ μαλακίαν·
καὶ οὔτε πρόνοιαν ὑπὲρ τῶν μελλόντων εἶναι· οὔτε λογισμὸν οὐδένα παραγγέλλεσθαι· τίνα τρόπον χρήσεται ὁ
τύραννος ταῖς κοιναῖς ὁμολογίαις· αἷς ἐγὼ διακελεύομαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πείθεσθαι καθάπερ ἐδίδαξα·
ὡς δὲ ἐμπειρότατος [?] ὢν τὴν ἡλικίαν ἔχων· ἅμα καὶ τὸ δικαίως ἡμᾶς ἂν ἐγκλήματος [?] καὶ τοῖς καιροῖς ἀσφαλέστατα
χρῆσθαι τοῖς ἐπὶ τὸ συμφέρον καθεστῶσιν [?]· καὶ γὰρ ἔτι προσγέγραπται ταῖς συνθήκαις· ἐὰν βουλώμεθα τῆς
κοινῆς εἰρήνης μετέχειν· τὸ δὲ ἐὰν βουλώμεθα· ἔστιν ἅμα καὶ τοὐναντίον· εἰ ἄρα ποτὲ δεῖ παύσασθαι αἰσχρῶς
ἑτέροις ἀκολουθοῦντας· ἀλλὰ μηδ' ἀναμνησθῆναι μηδεμιᾶς φιλοτιμίας τῶν ἀρχαιοτάτων καὶ πλείστων
καὶ μάλιστα πάντων ἀνθρώπων ἡμῖν ὑπαρχόντων· ἐὰν οὖν κελεύητε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γράψω καθάπερ
αἱ συνθῆκαι κελεύουσι· πολεμεῖν τοῖς παραβεβηκόσιν:

ρῶτον μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς θεοῖς εὔχομαι πᾶσι καὶ πάσαις· ὅσην εὔνοιαν ἔχων ἐγὼ διατελῶ τῇ τε
πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν· τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα· ἔπειθ' ὅπερ ἐστὶ μάλιστ'
ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῆς ὑμετέρας εὐσεβείας τε καὶ δόξης· τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς ὑμῖν· μὴ τὸν ἀντίδικον
σύμβουλον ποιήσασθαι περὶ τοῦ πῶς ἀκούειν ὑμᾶς ἐμοῦ δεῖ· σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε· ἀλλὰ τοὺς
νόμους καὶ τὸν ὅρκον· ἐν ᾧ πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις δικαίοις καὶ τοῦτο γέγραπται· τὸ ὁμοίως ἀμφοῖν ἀκροάσασθαι·
Τοῦτο δ' ἐστὶν οὐ μόνον τὸ μὴ προκατεγνωκέναι μηδέν· οὐδὲ τὸ τὴν εὔνοιαν ἴσην ἀμφοτέροις ἀποδοῦναι· ἀλλὰ
καὶ τὸ τῇ τάξει καὶ τῇ ἀπολογίᾳ· ὡς βεβούληται καὶ προῄρηται τῶν ἀγωνιζομένων ἕκαστος· οὕτως ἐᾶσαι χρή-
σασθαι· πολλὰ μὲν οὖν ἔγωγ' ἐλαττοῦμαι κατὰ τουτονὶ τὸν ἀγῶνα Αἰσχίνου· δύο δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ μεγάλα·
ἓν μέν· ὅτι οὐ περὶ τῶν ἴσων ἀγωνίζομαι· οὐ γάρ ἐστιν ἴσον νῦν ἐμοὶ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας διαμαρτεῖν· καὶ τούτῳ
μὴ ἑλεῖν τὴν γραφήν· ἀλλ' ἐμοὶ μέν· οὐ βούλομαι δυσχερὲς εἰπεῖν οὐδὲν ἀρχόμενος τοῦ λόγου· οὗτος δ' ἐκ περι-
ουσίας μου κατηγορεῖ· ἕτερον δ', ὃ φύσει πᾶσιν ἀνθρώποις ὑπάρχει· τῶν μὲν λοιδοριῶν καὶ τῶν κατηγοριῶν
ἀκούειν ἡδέως· τοῖς ἐπαινοῦσι δ' αὑτοὺς ἄχθεσθαι· τούτων τοίνυν ὃ μέν ἐστι πρὸς ἡδονήν· τούτῳ δέδοται· ὃ δὲ
πᾶσιν ὡς ἔπος εἰπεῖν ἐνοχλεῖ· λοιπὸν ἐμοί· κἂν μὲν εὐλαβούμενος τοῦτο μὴ λέγω τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ·
οὐκ ἔχειν ἀπολύσασθαι τὰ κατηγορημένα δόξω· οὐδ' ἐφ' οἷς ἀξιῶ τιμᾶσθαι δεικνύναι· ἐὰν δ' ἐφ' ἃ καὶ πεποίηκα
καὶ πεπολίτευμαι βαδίζω· πολλάκις λέγειν ἀναγκασθήσομαι περὶ ἐμαυτοῦ· πειράσομαι μὲν οὖν ὡς με-
τριώτατα τοῦτο ποιεῖν· ὅ τι δ' ἂν τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἀναγκάζῃ· τούτου τὴν αἰτίαν οὗτός ἐστι δίκαιος ἔχειν·
ὁ τοιοῦτον ἀγῶνα ἐνστησάμενος· οἶμαι δ' ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντας ἂν ὁμολογῆσαι· κοινὸν εἶναι τουτο-
νὶ τὸν ἀγῶνα ἐμοί τε καὶ Κτησιφῶντι· καὶ οὐδὲν ἐλάττονος ἄξιον σπουδῆς ἐμοί· πάντων μὲν γὰρ ἀποστερεῖσθαι
λυπηρόν ἐστι καὶ χαλεπόν· ἄλλως τε κἂν ὑπ' ἐχθροῦ τῳ τοῦτο συμβαίνῃ· μάλιστα δὲ τῆς παρ' ὑμῶν εὐνοίας

ς φιλανθρωπίας· ὥσπερ καὶ τὸ τυχεῖν τούτων μέγιστόν ἐστιν. περὶ τούτου δ' ὄντος τουτουὶ τοῦ ἀγῶνος, ἀξιῶ καὶ δέομαι πάντων ὁμοίως ὑμῶν ἀκοῦσαί μου περὶ τῶν κατηγορημένων ἀπολογουμένου δικαίως, ὥσπερ οἱ νόμοι κελεύουσιν, οὓς ὁ τιθεὶς ἐξ ἀρχῆς Σόλων, εὔνους ὢν ὑμῖν καὶ δημοτικός, οὐ μόνον τῷ γράψαι κυρίους ᾤετο δεῖν εἶναι, ἀλλὰ τῷ τοὺς δικάζοντας ὀμωμοκέναι, οὐκ ἀπιστῶν ὑμῖν, ὥς γ' ἐμοὶ φαίνεται, ἀλλ' ὁρῶν ὅτι τὰς αἰτίας καὶ τὰς διαβολάς, ἃς ἐκ τοῦ πρότερος λέγειν ÷ εἰ μὴ τῶν δικαζόντων ἕκαστος ὑμῶν τὴν πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσέβειαν διαφυλάττων καὶ τὰ τοῦ λέγοντος ὑστέρου δίκαια εὐνοϊκῶς προσδέξεται. Καὶ παρασχὼν ἑαυτὸν ἴσον καὶ κοινὸν ἀμφοτέροις ἀκροατήν, οὕτω τὴν διάγνωσιν ποιήσεται περὶ πάντων. μέλλων δὲ τοῦ τε ἰδίου βίου παντός, ὡς ἔοικε, λόγον διδόναι τήμερον καὶ τῶν κοινῇ πεπολιτευμένων, βούλομαι καθάπερ ἐν ἀρχῇ πάλιν τοὺς θεοὺς παρακαλέσαι, καὶ ἐναντίον ὑμῶν εὔχομαι· πρῶτον μὲν ὅσην εὔνοιαν ἔχων διατελῶ τῇ τε πόλει καὶ πᾶσιν ὑμῖν, τοσαύτην ὑπάρξαι μοι παρ' ὑμῶν εἰς τουτονὶ τὸν ἀγῶνα· ἔπειθ' ὅ τι μέλλει συνοίσειν καὶ πρὸς εὐδοξίαν κοινῇ καὶ πρὸς εὐσέβειαν ἑκάστῳ, τοῦτο παραστῆσαι τοὺς θεοὺς πᾶσιν ὑμῖν περὶ ταυτησὶ τῆς γραφῆς γνῶναι. εἰ μὲν οὖν περὶ ὧν ἐδίωκε μόνον κατηγόρησεν Αἰσχίνης, κἀγὼ περὶ αὐτοῦ τοῦ προβουλεύματος εὐθὺς ἂν ἀπελογούμην· ἐπειδὴ δ' οὐκ ἐλάττω λόγον τἆλλα διεξιὼν ἀνήλωκε, καὶ τὰ πλεῖστα κατεψεύσατό μου, ἀναγκαῖον εἶναι νομίζω καὶ δίκαιον ἅμα, βραχέα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τούτων πρῶτον εἰπεῖν, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν τοῖς ἔξωθεν λόγοις ἠγμένος ἀλλοτριώτερον τῶν ὑπὲρ τῆς γραφῆς δικαίων ἀκούῃ μου. περὶ μὲν δὴ τῶν ἰδίων ὅσα λοιδορούμενος βεβλασφήμηκε περὶ ἐμοῦ, θεάσασθε ὡς ἁπλᾶ καὶ δίκαια λέγω. εἰ μὲν ἴστε με τοιοῦτον οἷον οὗτος ᾐτιᾶτο· οὐ γὰρ ἄλλοθί που βεβίωκα ἢ παρ' ὑμῖν· μηδὲ φωνὴν ἀνάσχησθε, μηδ' εἰ πάντα τὰ κοινὰ ὑπέρευ πεπολίτευμαι, ἀλλ' ἀναστάντες καταψηφίσασθε ἤδη· εἰ δὲ πολλῷ βελτίω τούτου καὶ ἐκ βελτιόνων, καὶ μηδενὸς τῶν μετρίων, ἵνα μηδὲν ἐπαχθὲς λέγω, χεῖρον καὶ ἐμὲ καὶ τοὺς ἐμοὺς ὑπειλήφατε καὶ γιγνώσκετε, τούτῳ μὲν μηδ' ὑπὲρ τῶν ἄλλων πιστεύετε· δῆλον γὰρ ὡς ὁμοίως ἅπαντ' ἐπλάττετο· ἐμοὶ δ' ἣν παρὰ πάντα τὸν χρόνον εὔνοιαν ἐνδέδειχθε ἐπὶ πολλῶν ἀγώνων τῶν πρότερον γεγενημένων, καὶ νυνὶ παράσχεσθε. κακοήθης δ' ὤν, Αἰσχίνη, τοῦτο παντελῶς εὔηθες ᾠήθης, τοὺς περὶ τῶν πεπραγμένων καὶ πεπολιτευμένων λόγους ἀφέντα με, πρὸς τὰς λοιδορίας τὰς παρὰ σοῦ τρέψεσθαι. οὐ δὴ ποιήσω τοῦτο· οὐχ οὕτω τετύφωμαι· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῶν πεπολιτευμένων ἃ κατεψεύδου καὶ διέβαλλες ἐξετάσω· τῆς δὲ πομπείας ταύτης τῆς ἀνέδην γεγενημένης ὕστερον, ἂν βουλομένοις ἀκούειν ᾖ τουτοισί, μνησθήσομαι. τὰ μὲν οὖν κατηγορημένα πολλά, καὶ περὶ ὧν ἐνίων μεγάλας καὶ τὰς ἐσχάτας οἱ νόμοι διδόασι τιμωρίας· τοῦ δὲ παρόντος ἀγῶνος ἡ προαίρεσις αὕτη· ἐχθροῦ μὲν ἐπήρειαν ἔχει καὶ ὕβριν καὶ λοιδορίαν καὶ προπηλακισμὸν ὁμοῦ καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· τῶν μέντοι κατηγοριῶν καὶ τῶν αἰτιῶν τῶν εἰρημένων, εἴπερ ἦσαν ἀληθεῖς, οὐκ ἔνι τῇ πόλει δίκην ἀξίαν λαβεῖν, οὐδ' ἐγγύς. οὐ γὰρ ἀφαιρεῖσθαι δεῖ τὸ προσελθεῖν τῷ δήμῳ καὶ λόγου τυχεῖν, οὐδ' ἐν ἐπηρείας τάξει καὶ φθόνου τοῦτο ποιεῖν. οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς ὀρθῶς ἔχον, οὔτε πολιτικόν, οὔτε δίκαιόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλ' ἐφ' οἷς ἀδικοῦντά με ἑώρα τὴν πόλιν, οὖσί γε τηλικούτοις ἡλίκα νῦν ἐτραγῴδει καὶ διεξῄει, ταῖς ἐκ τῶν νόμων τιμωρίαις παρ' αὐτὰ τἀδικήματα χρῆσθαι· εἰ μὲν εἰσαγγελίας ἄξια πράττοντά με ἑώρα, εἰσαγγέλλοντα, καὶ τοῦτον τὸν τρόπον εἰς κρίσιν καθιστάντα παρ' ὑμῖν· εἰ δὲ γράφοντα παράνομα, παρανόμων γραφόμενον· οὐ γὰρ δήπου Κτησιφῶντα μὲν δύναται διώκειν δι' ἐμέ, ἐμὲ δ' εἴπερ ἐξελέγξειν ἐνόμιζεν, αὐτὸν οὐκ ἂν ἐγράψατο. καὶ μὴν εἴ τι τῶν ἄλλων ὧν νυνὶ διέβαλλε καὶ διεξῄει, ἢ καὶ ἄλλο τι ὁτιοῦν ἀδικοῦντά με ὑμᾶς ἑώρα, εἰσὶ νόμοι περὶ πάντων καὶ τιμωρίαι καὶ ἀγῶνες καὶ κρίσεις πικρὰ καὶ μεγάλα ἔχουσαι τἀπιτίμια, καὶ τούτοις ἐξῆν ἅπασι χρῆσθαι, καὶ ὁπηνίκ' ἐφαίνετο ταῦτα πεποιηκὼς καὶ τοῦτον τὸν τρόπον κεχρημένος τοῖς πρὸς ἐμέ, ὡμολογεῖτ' ἂν ἡ κατηγορία τοῖς ἔργοις αὐτοῦ. νῦν δ' ἐκστὰς τῆς ὀρθῆς καὶ δικαίας ὁδοῦ, καὶ φυγὼν τοὺς παρ' αὐτὰ τὰ πράγματ' ἐλέγχους, τοσούτοις ὕστερον χρόνοις αἰτίας καὶ σκώμματα καὶ λοιδορίας συμφορήσας ὑποκρίνεται· εἶτα κατηγορεῖ μὲν ἐμοῦ, κρίνει δὲ τουτονί· καὶ τοῦ μὲν ἀγῶνος ὅλου τὴν πρὸς ἐμὲ ἔχθραν προΐσταται, οὐδαμοῦ δ' ἐπὶ ταύτην ἀπηντηκὼς ἐμοί, τὴν ἑτέρου ζητῶν ἐπιτιμίαν ἀφελέσθαι φαίνεται. καίτοι πρὸς ἅπασιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς ἄλλοις δικαίοις οἷς ἂν εἰπεῖν τις ὑπὲρ Κτησιφῶντος ἔχοι, καὶ τοῦτ' ἔμοιγε δοκεῖ καὶ μάλ' εἰκότως ἂν λέγειν, ὅτι τῆς ἡμετέρας ἔχθρας ἡμᾶς ἐφ' ἡμῶν αὐτῶν δίκαιον ἦν τὸν ἐξετασμὸν ποιεῖσθαι, οὐ τὸ μὲν πρὸς ἀλλήλους ἀγωνίζεσθαι παραλείπειν, ἑτέρῳ δ' ὅτῳ κακόν τι δώσομεν ζητεῖν· ὑπερβολὴ γὰρ ἀδικίας τοῦτό γε. πάντα μὲν τοίνυν τὰ κατηγορούμενα ὁμοίως ἐκ τούτων ἄν τις ἴδοι, οὔτε δικαίως οὔτ' ἐπ' ἀληθείας οὐδεμιᾶς εἰρημένα· βούλομαι δὲ καὶ καθ' ἓν ἕκαστον αὐτῶν ἐξετάσαι, καὶ μάλιστα ὅσα ὑπὲρ τῆς εἰρήνης καὶ τῆς πρεσβείας κατεψεύσατό μου, τὰ πεπραγμένα ἑαυτῷ μετὰ Φιλοκράτους ἀνατιθεὶς ἐμοί. ἔστι δ' ἀναγκαῖον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ προσῆκον ἴσως, ὡς κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους εἶχε τὰ πράγματα, ἀναμνῆσαι ὑμᾶς, ἵνα πρὸς τὸν ὑπάρχοντα καιρὸν ἕκαστα θεωρῆτε. τοῦ γὰρ Φωκικοῦ συστάντος πολέμου, οὐ δι' ἐμέ· οὐ γὰρ δὴ ἔγωγ' ἐπολιτευόμην πω τότε· πρῶτον μὲν ὑμεῖς οὕτω διέκεισθε, ὥστε Φωκέας μὲν ε-

÷ ὁ διώκων ἰσχύει, οὐκ ἔνι τῷ φεύγοντι παρελθεῖν,

ούλεσθαι σωθῆναι καίπερ οὐ δίκαια ποιοῦντας ὁρῶντες· θηβαίοις δ' ὁτιοῦν ἂν ἐφησθῆναι παθοῦσιν· οὐκ
ἀλόγως οὐδ' ἀδίκως αὐτοῖς ὀργιζόμενοι· οἷς γὰρ ηὐτυχήκεσαν ἐν λεύκτροις, οὐ μετρίως ἐκέχρηντο· ἔπειθ'
ἡ πελοπόννησος ἅπασα διειστήκει· καὶ οὔθ' οἱ μισοῦντες λακεδαιμονίους οὕτως ἴσχυον ὥστ' ἀνελεῖν αὐτούς·
οὔθ' οἱ πρότερον δι' ἐκείνων ἄρχοντες κύριοι τῶν πόλεων ἦσαν· ἀλλά τις ἦν ἄκριτος καὶ παρὰ τούτοις καὶ τοῖς ἄλλοις
ἅπασιν ἔρις καὶ ταραχή· ταῦτα δ' ὁρῶν ὁ φίλιππος· οὐ γὰρ ἦν ἀφανῆ· τοῖς παρ' ἑκάστοις προδόταις
χρήματ' ἀναλίσκων, πάντας συνέκρουε καὶ πρὸς αὑτοὺς ἐτάραττεν· εἶτ' ἐν οἷς ἡμάρτανον οἱ ἄλλοι καὶ
κακῶς ἐφρόνουν, αὐτὸς παρεσκευάζετο καὶ κατὰ πάντων ἐφύετο· ὡς δὲ ταλαιπωρούμενοι τῷ μήκει τοῦ
πολέμου οἱ τότε μὲν βαρεῖς, νῦν δ' ἀτυχεῖς θηβαῖοι· φανεροὶ πᾶσιν ἦσαν ἀναγκασθησόμενοι καταφεύγειν
ἐφ' ὑμᾶς· ἵνα μὴ τοῦτο γένοιτο μηδὲ συνέλθοιεν αἱ πόλεις· ὑμῖν μὲν εἰρήνην· ἐκείνοις δὲ βοήθειαν ἐπηγγεί-
λατο· τί οὖν συνηγωνίσατο αὐτῷ πρὸς τὸ λαβεῖν ὀλίγου δεῖν ὑμᾶς ἑκόντας ἐξαπατωμένους· ἡ τῶν ἄλλων ἑλ-
λήνων, εἴτε χρὴ κακίαν εἴτ' ἄγνοιαν εἴτε καὶ ἀμφότερα ταῦτ' εἰπεῖν· οἳ πόλεμον συνεχῆ καὶ μακρὸν πολεμούντων
ὑμῶν· καὶ τοῦτον ὑπὲρ τῶν κοινῇ πᾶσι συμφερόντων ὡς ἔργῳ φανερὸν γέγονεν· οὔτε χρήμασιν οὔτε σώμασιν
οὔτ' ἄλλῳ οὐδενὶ τῶν πάντων συνελάμβανον ὑμῖν· οἷς δικαίως καὶ προσηκόντως ὀργιζόμενοι· ἑτοίμως ὑ-
πηκούσατε τῷ φιλίππῳ· ἡ μὲν οὖν τότε συγχωρηθεῖσα εἰρήνη· διὰ ταῦτ' οὐ δι' ἐμέ· ὡς οὗτος διέβαλλεν, ἐπρά-
χθη· τὰ δὲ τούτων ἀδικήματα καὶ δωροδοκήματα ἐν αὐτῇ· τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων, ἄν τις ἐξετάζῃ δικαίως·
αἴτια εὑρήσει· καὶ ταυτὶ πάνθ' ὑπὲρ τῆς ἀληθείας ἀκριβολογοῦμαι καὶ διεξέρχομαι· εἰ γὰρ εἶναί τι δοκοίη
τὰ μάλιστα ἐν τούτοις ἀδίκημα· οὐδέν ἐστι δήπου πρὸς ἐμέ· ἀλλ' ὁ μὲν πρῶτος εἰπὼν καὶ μνησθεὶς περὶ τῆς
εἰρήνης· ἀριστόδημος ἦν ὁ ὑποκριτής· ὁ δ' ἐκδεξάμενος καὶ γράψας καὶ ἑαυτὸν μετὰ τούτου μισθώσας
ἐπὶ ταῦτα· φιλοκράτης ὁ ἁγνούσιος· ὁ σὸς αἰσχίνη κοινωνός, οὐχ ὁ ἐμός· οὐδ' ἂν σὺ διαρραγῇς ψευδόμενος· οἱ δὲ
συνειπόντες ὅτου δή ποτε ἕνεκα· ἐῶ γὰρ τοῦτο ἐν τῷ παρόντι· εὔβουλος καὶ κηφισοφῶν· ἐγὼ δ' οὐδὲν οὐδαμοῦ·
ἀλλ' ὅμως τούτων τοιούτων ὄντων· καὶ ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας οὕτω δεικνυμένων· εἰς τοῦθ' ἧκεν ἀναιδείας· ὥστ' ἐτόλ-
μα λέγειν· ὡς ἄρα ἐγὼ πρὸς τῷ τῆς εἰρήνης αἴτιος γεγενῆσθαι· ἔτι καὶ κεκωλυκὼς εἴην τὴν πόλιν μετὰ κοινοῦ συνε-
δρίου τῶν ἑλλήνων ταύτην ποιήσασθαι· εἶτ' ὦ τί ἄν σέ τις ὀρθῶς προσείποι· ἔστιν ὅπου σὺ παρὼν τη-
λικαύτην πρᾶξιν καὶ συμμαχίαν ἡλίκην νυνὶ διεξῄεις, ὁρῶν ἀφαιρούμενόν με τῆς πόλεως· ἠγα-
νάκτησας· ἢ παρελθὼν ταῦτα ἃ νῦν κατηγορεῖς ἐδίδαξας καὶ διεξῆλθες; καὶ μὴν εἰ τὸ κωλῦσαι τὴν τῶν ἑλλήνων
κοινωνίαν ἐπεπράκειν ἐγὼ φιλίππῳ· σοὶ τὸ μὴ σιγῆσαι λοιπὸν ἦν· ἀλλὰ βοᾶν καὶ διαμαρτύρεσθαι καὶ δηλοῦν
τουτοισί· οὐ τοίνυν ἐποίησας οὐδαμοῦ τοῦτο· οὐδ' ἤκουσέ σου ταύτην τὴν φωνὴν οὐδείς· οὐ γὰρ ἦν πρεσβεία
πρὸς οὐδένα ἀπεσταλμένη τότε τῶν ἑλλήνων· ἀλλὰ πάλαι πάντες ἦσαν ἐξεληλεγμένοι· οὔθ' οὗτος ὑγιὲς περὶ τούτων εἴ-
ρηκεν οὐδέν· χωρὶς δὲ τούτων· διαβάλλει τὴν πόλιν τὰ μέγιστα ἐν οἷς ψεύδεται· εἰ γὰρ ὑμεῖς ἅμα τοὺς μὲν
ἄλλους ἕλληνας εἰς πόλεμον παρεκαλεῖτε· αὐτοὶ δὲ πρὸς φίλιππον περὶ εἰρήνης πρέσβεις ἐπέμπετε· εὐρυβάτου
πρᾶγμα· οὐ πόλεως ἔργον· οὐδὲ χρηστῶν ἀνθρώπων διεπράττεσθε· ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα· οὐκ ἔστιν· τί γὰρ καὶ βου-
λόμενοι μετεπέμπεσθ' ἂν αὐτοὺς ἐν τούτῳ τῷ καιρῷ· ἐπὶ τὴν εἰρήνην· ἀλλ' ὑπῆρχεν ἅπασιν· ἀλλ' ἐπὶ τὸν
πόλεμον· ἀλλ' αὐτοὶ περὶ εἰρήνης ἐβουλεύεσθε· οὐκοῦν οὔτε τῆς ἐξ ἀρχῆς εἰρήνης ἡγεμὼν οὐδ' αἴτιος
ὢν ἐγὼ φαίνομαι· οὔτε τῶν ἄλλων ὧν κατεψεύσατο οὐδὲν ἀληθὲς ὂν δείκνυται· ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσατο τὴν
εἰρήνην ἡ πόλις ἐνταῦθα· πάλιν σκέψασθε τί ἡμῶν ἑκάτερος προείλετο πράττειν· καὶ γὰρ ἐκ τούτων εἴσεσθε τίς
ἦν ὁ φιλίππῳ πάντα συναγωνιζόμενος· καὶ τίς ὁ πράττων ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τὸ τῇ πόλει συμφέρον ζητῶν· ἐγὼ μὲν
τοίνυν ἔγραψα· βουλεύων ἀποπλεῖν τὴν ταχίστην τοὺς πρέσβεις ἐπὶ τοὺς τόπους· ἐν οἷς ἂν ὄντα φίλιππον
πυνθάνωνται· καὶ τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν· οὗτοι δέ· οὐδὲ γράψαντος ἐμοῦ ταῦτα ποιεῖν ἠθέλησαν· τί δὲ
τοῦτ' ἠδύνατο ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι· ἐγὼ διδάξω· φιλίππῳ μὲν ἦν συμφέρον· ὡς πλεῖστον τὸν μεταξὺ χρόνον γε-
νέσθαι τῶν ὅρκων· ὑμῖν δ' ὡς ἐλάχιστον· διὰ τί· ὅτι ὑμεῖς μὲν οὐκ ἀφ' ἧς ὠμόσατε μόνον ἡμέρας· ἀλλ' ἀφ' ἧς
ἠλπίσατε εἰρήνην ἔσεσθαι· πάσας ἐξελύσατε τὰς παρασκευὰς τὰς τοῦ πολέμου· ὁ δὲ τοῦτο ἐκ παντὸς
τοῦ χρόνου μάλιστα ἐπραγματεύετο· νομίζων ὅπερ ἦν ἀληθές· ὅσα τῆς πόλεως προλάβοι πρὸ τοῦ τοὺς
ὅρκους ἀποδοῦναι· πάντα ταῦτα βεβαίως ἕξειν· οὐδένα γὰρ τὴν εἰρήνην λύσειν τούτων ἕνεκα· ἃ ἐγὼ προορώ-
μενος ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ λογιζόμενος· τὸ ψήφισμα τοῦτο γράφω· πλεῖν ἐπὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν ᾖ φιλί-
ππος· καὶ τοὺς ὅρκους τὴν ταχίστην ἀπολαμβάνειν· ἵν' ἐχόντων τῶν θρᾳκῶν τῶν ὑμετέρων συμμάχων τὰ χωρία ταῦθ'
ἃ νῦν οὗτος διέσυρε· τὸ σέρριον καὶ τὸ μυρτίον καὶ τὴν ἐργίσκην· οὕτω γίγνοιντο οἱ ὅρκοι· καὶ μὴ προλαβὼν ἐκεῖνος
τοὺς ἐπικαίρους τῶν τόπων· κύριος τῆς θρᾴκης κατασταίη· μηδὲ πολλῶν μὲν χρημάτων· πολλῶν δὲ στρατιωτῶν εὐ-
πορήσας· ἐκ τούτων ῥᾳδίως τοῖς λοιποῖς ἐπιχειροίη πράγμασιν· εἶτα τοῦτο μὲν οὐχὶ λέγει τὸ ψήφισμα·
οὐδ' ἀναγιγνώσκει· εἰ δὲ βουλεύων ἐγὼ προσάγειν τοὺς πρέσβεις ᾤμην δεῖν· τοῦτό μου διαβάλλει· ἀλλὰ τί ἐχρῆν
με ποιεῖν· μὴ προσάγειν γράψαι τοὺς ἐπὶ τοῦθ' ἥκοντας ἵν' ὑμῖν διαλεχθῶσιν· ἢ θέαν μὴ κατανεῖμαι τὸν ἀρχιτέ-

καὶ τὴν αὐτοῖς κεχαρίσθαι· ἀλλ' ἐγὼ τοῖς μὲν οὐδ' ὁτιοῦν ἠκολούθουν, ἐθεώρουν δ' ἂν, εἰ μὴ τοῦτ' ἔγραψα, τὰ μικρὰ συμφέροντα τῆς πόλεως ἔδει με φυλάττειν, τὰ δ' ὅλα ὥσπερ οὗτοι πεπράκεσαν; οὐ δήπου. λέγε τοίνυν μοι τὸ ψήφισμα τουτὶ λαβών, ὃ σαφῶς οὗτοι παρέβησαν. λέγε:

αὐτὰ γράψαντος ἐμοῦ τότε καὶ τὰ τῇ πόλει συμφέροντα Φιλίππου ζητοῦντος, καὶ τὰ φροντισάντων, οἱ χρηστοὶ πρέσβεις οὗτοι καθῆντο ἐν Μακεδονίᾳ τρεῖς ὅλους μῆνας, ἕως ἦλθε Φίλιππος ἐκ Θρᾴκης πάντα καταστρεψάμενος τἀκεῖ, ἐξὸν ἡμερῶν δέκα, μᾶλλον δὲ τριῶν ἢ τεττάρων ἐς τὸν Ἑλλήσποντον ἀφῖχθαι καὶ τὰ χωρία σῶσαι, λαβόντας τοὺς ὅρκους πρὶν ἐκεῖνον ἐξελεῖν αὐτά· οὐ γὰρ ἂν ἥψατο αὐτῶν παρόντων ἡμῶν, ἢ οὐκ ἂν ὡρκίζομεν αὐτόν, ὥστε τῆς εἰρήνης ἂν διημαρτήκει, καὶ οὐκ ἂν ἀμφότερα εἶχε, καὶ τὴν εἰρήνην καὶ τὰ χωρία. τὸ μὲν τοίνυν ἐν τῇ πρεσβείᾳ πρῶτον κλέμμα μὲν Φιλίππου, δωροδόκημα δὲ τῶν ἀδίκων τούτων ἀνθρώπων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν, τοιοῦτον ἐγένετο· ὑπὲρ οὗ καὶ τότε καὶ νῦν καὶ ἀεὶ ὁμολογῶ πολεμεῖν καὶ διαφέρεσθαι τούτοις. ἕτερον δ' εὐθὺς ἐφεξῆς ἔτι τούτου μεῖζον κακούργημα θεάσασθε. ἐπειδὴ γὰρ ὤμοσε τὴν εἰρήνην Φίλιππος προσλαβὼν τὴν Θρᾴκην διὰ τούτους οὐχὶ πεισθέντας τῷ ἐμῷ ψηφίσματι, πάλιν ὠνεῖται παρ' αὐτῶν ὅπως μὴ ἀπίωμεν ἐκ Μακεδονίας, ἕως ἂν τὰ τῆς στρατιᾶς τῆς ἐπὶ τοὺς Φωκέας εὐτρεπῆ ποιήσαιτο, ἵνα μὴ δεῦρο ἀπαγγειλάντων ἡμῶν ὅτι μέλλει καὶ παρασκευάζεται πορεύεσθαι, ἐξέλθοιτε ὑμεῖς καὶ περιπλεύσαντες ταῖς τριήρεσιν εἰς Πύλας ὥσπερ πρότερον κλῄσαιτε τὸν πορθμόν, ἀλλ' ἅμα ἀκούοιτε ταῦτα ἀπαγγελλόντων ἡμῶν τούτων κἀκεῖνος ἐντὸς εἴη Πυλῶν, καὶ μηδὲν ἔχοιθ' ὑμεῖς ποιῆσαι. οὕτω δ' ἦν ὁ Φίλιππος ἐν φόβῳ μὴ καὶ ταῦτα προειληφότος αὐτοῦ πρὸ τοῦ τοὺς Φωκέας ἀπολέσθαι, ἀκούσαντες ψηφίσαισθε βοηθεῖν καὶ ἐκφύγοι τὰ πράγματ' αὐτόν, ὥστε πάλιν μισθοῦται τὸν κατάπτυστον τουτονί, οὐκέτι κοινῇ μετὰ τῶν ἄλλων πρέσβεων, ἀλλ' ἰδίᾳ καθ' αὑτὸν τοιαῦτα πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν καὶ ἀπαγγεῖλαι, δι' ὧν ἅπαντ' ἀπώλετο. ἀξιῶ δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ δέομαι τοῦτο μεμνῆσθαι ὑμᾶς παρ' ὅλον τὸν ἀγῶνα, ὅτι μὴ κατηγορήσαντος Αἰσχίνου μηδὲν ἔξω τῆς γραφῆς, οὐδ' ἂν ἐγὼ λόγον οὐδένα ἐποιούμην ἕτερον· ἁπάσαις δ' αἰτίαις καὶ βλασφημίαις ἅμα τούτου κεχρημένου, ἀνάγκη καὶ ἐμοὶ πρὸς ἕκαστα τῶν κατηγορημένων μικρὰ ἀποκρίνασθαι. τίνες οὖν ἦσαν οἱ παρὰ τούτου λόγοι τότε ῥηθέντες, καὶ δι' οὓς ἅπαντ' ἀπώλετο; ὡς οὐ δεῖ θορυβεῖσθαι τῷ παρεληλυθέναι Φίλιππον εἴσω Πυλῶν· ἔσται γὰρ ἅπανθ' ὅσα βούλεσθ' ὑμεῖς, ἐὰν ἔχηθ' ἡσυχίαν, καὶ ἀκούσεσθε δυοῖν ἢ τριῶν ἡμερῶν, οἷς μὲν ἐχθρὸς ἥκει, φίλον αὐτὸν γεγενημένον, οἷς δὲ φίλος, τοὐναντίον ἐχθρόν. οὐ γὰρ τὰ ῥήματα τὰς οἰκειότητας ἔφη βεβαιοῦν, μάλα σεμνῶς ὀνομάζων, ἀλλὰ τὸ ταὐτὰ συμφέρειν· συμφέρειν δὲ Φιλίππῳ καὶ Φωκεῦσι καὶ ὑμῖν ὁμοίως ἅπασι τῆς ἀναλγησίας καὶ τῆς βαρύτητος ἀπαλλαγῆναι τῆς τῶν Θηβαίων. ταῦτα δ' ἀσμένως τινὲς ἤκουον αὐτοῦ διὰ τὴν τόθ' ὑποῦσαν ἀπέχθειαν πρὸς τοὺς Θηβαίους. τί οὖν συνέβη τοῦτ' εὐθὺς οὐκ εἰς μακράν; τοὺς μὲν ταλαιπώρους Φωκέας ἀπολέσθαι καὶ κατασκαφῆναι τὰς πόλεις αὐτῶν, ὑμᾶς δ' ἡσυχίαν ἀγαγόντας καὶ τούτῳ πεισθέντας μικρὸν ὕστερον σκευαγωγεῖν ἐκ τῶν ἀγρῶν, τοῦτον δὲ χρυσίον λαβεῖν, καὶ ἔτι πρὸς τούτοις τὴν μὲν ἀπέχθειαν τὴν πρὸς τοὺς Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς τῇ πόλει γενέσθαι, τὴν δὲ χάριν τὴν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων Φιλίππῳ. ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει, λέγε μοι τό τε τοῦ Καλλισθένους ψήφισμα καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου, ἐξ ὧν ἀμφότερ' ὑμῖν ἅπαντ' ἔσται φανερά. λέγε:

ἆρ' ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσι τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε; ἢ ταῦτ' ἐπηγγέλλεθ' ὑμῖν οὗτος ὁ μισθωτός; λέγε δὲ καὶ τὴν ἐπιστολὴν ἣν δὴ ἔπεμψε Φίλιππος μετὰ ταῦτα:

ἀκούετε ὡς σαφῶς δηλοῖ καὶ διορίζεται ἐν τῇ πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολῇ πρὸς τοὺς ἑαυτοῦ συμμάχους ὅτι ταῦτ' ἐγὼ πεποίηκα ἀκόντων Ἀθηναίων καὶ λυπουμένων· ὥστ' εἴπερ εὖ φρονεῖτε, ὦ Θηβαῖοι καὶ Θετταλοί, τούτους μὲν ἐχθροὺς ὑπολήψεσθε, ἐμοὶ δὲ πιστεύσετε, οὐ τούτοις τοῖς ῥήμασι γράψας, ταῦτα δὲ βουλόμενος δεικνύναι. τοιγαροῦν ἐκ τούτων ᾤχετ' ἐκείνους λαβών, εἰς τὸ μηδ' ὁτιοῦν προορᾶν τῶν μετὰ ταῦτα μηδ' αἰσθάνεσθαι, ἀλλ' ἐᾶσαι πάντα τὰ πράγματα ἐκεῖνον ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσασθαι· ἐξ ὧν ταῖς παρούσαις συμφοραῖς οἱ ταλαίπωροι Θηβαῖοι κέχρηνται. ὁ δὲ ταύτης τῆς πίστεως αὐτῷ συνεργὸς καὶ συναγωνιστὴς καὶ ὁ δεῦρ' ἀπαγγείλας τὰ ψευδῆ καὶ φενακίσας ὑμᾶς οὗτός ἐστιν, ὁ τὰ Θηβαίων ὀδυρόμενος νῦν πάθη καὶ διεξιὼν ὡς οἰκτρά, καὶ τούτων καὶ τῶν ἐν Φωκεῦσι κακῶν καὶ ὅσ' ἄλλα πεπόνθασιν οἱ Ἕλληνες ἁπάντων αὐτὸς ὢν αἴτιος. δῆλον γὰρ ὅτι σὺ μὲν ἀλγεῖς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν, Αἰσχίνη, καὶ τοὺς Θηβαίους ἐλεεῖς, κτῆμ' ἔχων ἐν τῇ Βοιωτίᾳ καὶ γεωργῶν τὰ ἐκείνων, ἐγὼ δὲ χαίρω, ὃς εὐθὺς ἐξῃτούμην ὑπὸ τοῦ ταῦτα πράξαντος. ἀλλὰ γὰρ ἐμπέπτωκα εἰς λόγους, οὓς αὐτίκα μᾶλλον ἴσως ἁρμόσει λέγειν. ἐπάνειμι δὴ πάλιν ἐπὶ τὰς ἀποδείξεις, ὡς τὰ τούτων δωροδοκήματα καὶ ἀδικήματα τῶν νυνὶ παρόντων πραγμάτων γέγονεν αἴτια. ἐπειδὴ γὰρ ἐξηπάτησθε μὲν ὑμεῖς ὑπὸ τοῦ Φιλίππου διὰ τούτων τῶν ἐν ταῖς πρεσβείαις μισθω-

σάντων

αὐτοὺς τῷ φιλίππῳ. καὶ οὐδὲν ἦν ἀληθὲς οὐδὲν ὧν ἀπήγγελλον τότε· ἐξηπάτηντο οἱ ταλαίπωροι φωκεῖς
καὶ ἀνῃρέθησαν αἱ πόλεις αὐτῶν. τί ἐγένετο; οἱ μὲν κατάπτυστοι θετταλοὶ καὶ ἀναίσθητοι θηβαῖοι φίλον, εὐερ-
γέτην, σωτῆρα τὸν φίλιππον ἡγοῦντο· πάντ' ἐκεῖνος ἦν αὐτοῖς· καὶ οὐδὲ φωνὴν ἤκουον εἴ τις ἄλλο τι
βούλοιτο λέγειν· ὑμεῖς δ' ὑφορώμενοι τὰ πεπραγμένα καὶ δυσχεραίνοντες ἤγετε τὴν εἰρήνην ὅμως·
οὐ γὰρ ἦν ὅ τι ἂν ἐποιεῖτε μόνοι. καὶ οἱ ἄλλοι δ' ἕλληνες ὁμοίως ὑμῖν πεφενακισμένοι καὶ διημαρτηκότες
ὧν ἤλπισαν, ἦγον τὴν εἰρήνην ἄσμενοι καὶ αὐτοί· τρόπον τινὰ ἐκ πολλοῦ πολεμούμενοι. ὅτε γὰρ περιιὼν
ὁ φίλιππος ἰλλυριοὺς καὶ τριβαλλούς, τινὰς δὲ καὶ τῶν ἑλλήνων κατεστρέφετο· καὶ δυνάμεις πολλὰς
καὶ μεγάλας ἐποιεῖτο ὑφ' ἑαυτῷ· καί τινες τῶν ἐκ τῶν πόλεων ἐπὶ τῇ τῆς εἰρήνης ἐξουσίᾳ βαδίζοντες
ἐκεῖσε διεφθείροντο, ὧν εἷς οὗτος ἦν· τότε πάντες ἐφ' οὓς ταῦτα παρεσκευάζετο ἐκεῖνος, ἐπολεμοῦντο.
εἰ δὲ μὴ ᾐσθάνοντο, ἕτερος λόγος οὗτος, οὐ πρὸς ἐμέ· ἐγὼ μὲν γὰρ προὔλεγον καὶ διεμαρτυρόμην καὶ παρ' ὑμῖν
ἀεὶ καὶ ὅποι πεμφθείην· αἱ δὲ πόλεις ἐνόσουν· τῶν μὲν ἐν τῷ πολιτεύεσθαι καὶ πράττειν δωροδοκούντων καὶ
διαφθειρομένων ἐπὶ χρήμασιν· τῶν δ' ἰδιωτῶν καὶ πολλῶν τὰ μὲν οὐ προορωμένων· τὰ δὲ τῇ καθ' ἡμέραν ῥᾳστώνῃ
καὶ σχολῇ δελεαζομένων· καὶ τοιουτονί τι πάθος πεπονθότων ἁπάντων· πλὴν οὐκ ἐφ' ἑαυτοὺς οἰομένων ἕκαστον τὸ δεινὸν
ἥξειν. καὶ διὰ τῶν ἑτέρων κινδύνων τὰ ἑαυτῶν ἀσφαλῶς σχήσειν, ὅταν βούλωνται.
εἶτ' οἶμαι συμβέβηκε τοῖς μὲν πλήθεσιν ἀντὶ τῆς πολλῆς καὶ ἀκαίρου ῥᾳθυμίας τὴν ἐλευθερίαν ἀπολω-
λεκέναι· τοῖς δὲ προεστηκόσι καὶ τἄλλα πλὴν ἑαυτοὺς οἰομένοις πωλεῖν, πρώτους ἑαυτοὺς πεπρακόσιν
αἰσθέσθαι· ἀντὶ γὰρ φίλων καὶ ξένων ἃ τότε ὠνομάζοντο ἡνίκα ἐδωροδόκουν, νῦν κόλακες καὶ θεοῖς ἐχθροὶ καὶ τἄλλα
ἃ προσήκει πάντα ἀκούουσιν. οὐδεὶς γάρ, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, τὸ τοῦ προδιδόντος συμφέρον ζητῶν χρήματα ἀνα-
λίσκει· οὐδ' ἐπειδὰν ὧν ἂν πρίηται κύριος γένηται, τῷ προδότῃ συμβούλῳ περὶ τῶν λοιπῶν ἔτι χρῆται·
οὐδὲν γὰρ ἂν ἦν εὐδαιμονέστερον προδότου· ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα· πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλ' ἐπειδὰν
τῶν πραγμάτων ἐγκρατὴς ὁ ζητῶν ἄρχειν καταστῇ, καὶ τῶν ταῦτα ἀποδομένων δεσπότης ἐστί, τὴν δὲ πονηρίαν
εἰδώς, τότε δή, τότε καὶ μισεῖ καὶ ἀπιστεῖ καὶ προπηλακίζει. σκοπεῖτε δέ· καὶ γὰρ εἰ παρελήλυθεν ὁ τῶν
πραγμάτων καιρός, ὁ τοῦ γ' εἰδέναι τὰ τοιαῦτα καιρὸς ἀεὶ πάρεστι τοῖς εὖ φρονοῦσι. μέχρι τούτου λασθένης
φίλος ὠνομάζετο φιλίππου, ἕως προὔδωκεν ὄλυνθον· μέχρι τούτου τιμόλαος, ἕως ἀπώλεσε θήβας·
μέχρι τούτου εὔδικος καὶ σῖμος οἱ λαρισαῖοι, ἕως θετταλίαν ὑπὸ φιλίππῳ ἐποίησαν· εἶτ' ἐλαυνομένων καὶ ὑβρι-
ζομένων καὶ τί κακὸν οὐχὶ πασχόντων, πᾶσα ἡ οἰκουμένη μεστὴ γέγονε προδοτῶν. τί δ' ἀρίστρατος ἐν σικυῶνι; καὶ τί
περίλαος ἐν μεγάροις; οὐκ ἀπερριμμένοι; ἐξ ὧν καὶ σαφέστατ' ἄν τις ἴδοι, ὅτι ὁ μάλιστα φυλάττων τὴν
ἑαυτοῦ πατρίδα καὶ πλεῖστα ἀντιλέγων τούτοις, οὗτος ὑμῖν, αἰσχίνη, τοῖς προδιδοῦσι καὶ μισθαρνοῦσι τὸ ἔχειν
ἐφ' ὅτῳ δωροδοκήσετε περιποιεῖ· καὶ διὰ τοὺς πολλοὺς τουτωνὶ καὶ τοὺς ἀνθισταμένους τοῖς ὑμετέροις βουλή-
μασιν, ὑμεῖς ἐστε σῶοι καὶ ἔμμισθοι· ἐπεὶ διά γε ὑμᾶς αὐτοὺς πάλαι ἂν ἀπωλώλειτε. καὶ περὶ μὲν τῶν
τότε πραχθέντων ἔχων ἔτι πολλὰ λέγειν, καὶ ταῦτα ἡγοῦμαι πλείω τῶν ἱκανῶν εἰρῆσθαι· αἴτιος δ' οὗτος,
ὥσπερ ἑωλοκρασίαν τινά μου τῆς πονηρίας τῆς ἑαυτοῦ καὶ τῶν ἀδικημάτων κατασκεδάσας, ἣν ἀναγκαῖον ἦν πρὸς
τοὺς νεωτέρους τῶν πεπραγμένων ἀπολύσασθαι· παρηνώχλησθε δὲ καὶ ὑμεῖς ἴσως, οἳ καὶ πρὶν ἐμὲ εἰπεῖν ὁτι-
οῦν, ᾔδειτε τὴν τούτου τότε μισθαρνίαν· καί τοι φιλίαν γε καὶ ξενίαν αὐτὴν ὀνομάζει· καὶ νῦν εἶπέ που
λέγων· ὁ τὴν ἀλεξάνδρου ξενίαν ὀνειδίζων ἐμοί· ἐγώ σοι ξενίαν ἀλεξάνδρου; πόθεν λαβόντι; ἢ πῶς ἀξιω-
θέντι; οὔτε φιλίππου ξένον, οὔτ' ἀλεξάνδρου φίλον εἴποιμ' ἂν ἐγώ σε· οὐχ οὕτω μαίνομαι· εἰ μὴ καὶ τοὺς θεριστὰς
καὶ τοὺς ἄλλο τι μισθοῦ πράττοντας φίλους καὶ ξένους δεῖ καλεῖν τῶν μισθωσαμένων. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα· πόθεν; πο-
λλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλὰ μισθωτὸν ἐγώ σε φιλίππου πρότερον καὶ νῦν ἀλεξάνδρου καλῶ, καὶ οὗτοι πάντες· εἰ δ' ἀπι-
στεῖς, ἐρώτησον αὐτούς· μᾶλλον δ' ἐγὼ τοῦθ' ὑπὲρ σοῦ ποιήσω. πότερον ὑμῖν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δοκεῖ μισθωτὸς αἰσ-
χίνης ἢ ξένος εἶναι ἀλεξάνδρου; ἀκούεις ἃ λέγουσι. βούλομαι τοίνυν ἤδη καὶ περὶ τῆς γραφῆς αὐτῆς ἀπολογήσασθαι
καὶ διεξελθεῖν τὰ πεπραγμένα ἐμαυτῷ, ἵνα καίπερ εἰδὼς αἰσχίνης ὅμως ἀκούσῃ δι' ἅ φημι καὶ τούτων τῶν προβεβου-
λευμένων καὶ πολλῷ μειζόνων ἔτι τούτων δωρεῶν δίκαιος εἶναι τυγχάνειν. καί μοι λέγε τὴν γραφὴν αὐτὴν λαβών.
ἃ μὲν διώκει τοῦ ψηφίσματος, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ταῦτ' ἐστίν· ἐγὼ δ' ἀπ' αὐτῶν τούτων πρῶτον οἶμαι δῆλον
ὑμῖν ποιήσειν, ὅτι πάντα δικαίως ἀπολογήσομαι· τὴν γὰρ αὐτὴν τούτῳ ποιησάμενος τῶν γεγραμμένων τάξιν,
περὶ πάντων ἐρῶ καθ' ἕκαστον ἐφεξῆς, καὶ οὐδὲν ἑκὼν παραλείψω. τοῦ μὲν οὖν γράψαι πράττοντα
καὶ λέγοντα τὰ βέλτιστα μὲ τῷ δήμῳ διατελεῖν καὶ πρόθυμον εἶναι ποιεῖν ὅ τι ἂν δύνωμαι ἀγαθόν, καὶ ἐπαινεῖν
ἐπὶ τούτοις, ἐν τοῖς πεπολιτευμένοις τὴν κρίσιν εἶναι νομίζω· ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων εὑρεθήσεται εἴτε τὰ
ἀληθῆ περὶ ἐμοῦ γέγραφε κτησιφῶν ταῦτα καὶ προσήκοντα, εἴτε καὶ ψευδῆ. τὸ δὲ μὴ προσγράψαντα ἐπειδὰν
τὰς εὐθύνας δῷ στεφανοῦν, καὶ ἀνειπεῖν ἐν τῷ θεάτρῳ τὸν στέφανον κελεῦσαι, κοινωνεῖν μὲν ἡγοῦμαι καὶ τοῦτο

δὶς πεπολιτευμένοις· ἃ τῆς μὲν ἀξίας τῆς ἀφθόνου καὶ τῆς ἀναρρήσεως, ἃ περὶ μὲν ἐστὶ μὲν τοῖς νόμοις δεικτέον εἶναι μοι δοκεῖ, καθ' οὓς ταῦτα γράφειν ἐξῆν τούτῳ. ἐγὼ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δίκαιον καὶ ἁπλῶς τὴν ἀπολογίαν ἔγνωκα ποιεῖσθαι. ἵνα δὲ μηδὲ ταῦτα ἃ πέπρακταί μοι, καὶ μὴ μηδεὶς ὑπολάβῃ μ' ἀπαρτᾶν τὸν λόγον τῆς γραφῆς, ἐὰν εἰς ἑλληνικὰς πράξεις καὶ λόγους ἐμπέσω, ὁ γὰρ διώκων τοῦ ψηφίσματος τὸ λέγειν καὶ πράττειν τὰ ἄριστά με καὶ γεγραμμένος ταῦτα ὡς οὐκ ἀληθῆ, οὗτός ἐστιν ὁ τοὺς περὶ ἁπάντων τῶν ἐμοὶ πεπολιτευμένων πεπραγμένων λόγους οἰκείους καὶ ἀναγκαίους τῇ γραφῇ πεποιηκώς. εἶτα καὶ πολλῶν προαιρέσεων οὐσῶν τῆς πολιτείας, τὴν περὶ τὰς ἑλληνικὰς πράξεις εἱλόμην ἐγώ, ὥστε καὶ τὰς ἀποδείξεις ἐκ τούτων δίκαιός εἰμι ποιεῖσθαι. ἃ μὲν οὖν πρὸ τοῦ πολιτεύεσθαι καὶ δημηγορεῖν ἐμὲ προὔλαβε καὶ κατέσχε Φίλιππος, ἐάσω· οὐδὲν γὰρ ἡγοῦμαι τούτων εἶναι πρὸς ἐμέ· ἃ δ' ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐπὶ ταῦτα ἐπέστην ἐγὼ διεκωλύθη, ταῦτ' ἀναμνήσω καὶ τούτων ὑφέξω λόγον, τοσοῦτον ὑπειπών. πλεονέκτημα ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι μέγα ὑπῆρξε Φιλίππῳ. παρὰ γὰρ τοῖς Ἕλλησιν οὐ τισὶν ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοίως, φορὰν προδοτῶν καὶ δωροδόκων καὶ θεοῖς ἐχθρῶν ἀνθρώπων συνέβη γενέσθαι τοσαύτην, ὅσην οὐδείς πω πρότερον μέμνηται γεγονυῖαν· οὓς συναγωνιστὰς καὶ συνεργοὺς λαβὼν καὶ πρότερον κακῶς τοὺς Ἕλληνας ἔχοντας πρὸς ἑαυτοὺς καὶ στασιαστικῶς ἔτι χεῖρον διέθηκε, τοὺς μὲν ἐξαπατῶν, τοῖς δὲ διδούς, τοὺς δὲ πάντα τρόπον διαφθείρων, καὶ διέστησεν εἰς μέρη πολλά, ἑνὸς τοῦ συμφέροντος ἅπασιν ὄντος, κωλύειν ἐκεῖνον μέγαν γίγνεσθαι. ἐν τοιαύτῃ δὲ καταστάσει καὶ ἔτι ἀγνοίᾳ τοῦ συνισταμένου καὶ φυομένου κακοῦ τῶν ἁπάντων Ἑλλήνων ὄντων, δεῖ σκοπεῖν ὑμᾶς ἄνδρες Ἀθηναῖοι τί προσῆκον ἦν ἑλέσθαι πράττειν καὶ ποιεῖν τὴν πόλιν, καὶ τούτων λόγον παρ' ἐμοῦ λαμβάνειν· ὁ γὰρ ἐνταῦθ' ἑαυτὸν τάξας τῆς πολιτείας εἴμ' ἐγώ. πότερον αὐτὴν ἐχρῆν Αἰσχίνη τὸ φρόνημα ἀφεῖσαν καὶ τὴν ἀξίαν τὴν αὑτῆς ἐν τῇ Θετταλῶν καὶ Δολόπων τάξει συγκατακτᾶσθαι Φιλίππῳ τὴν τῶν Ἑλλήνων ἀρχήν, καὶ τὰ τῶν προγόνων καλὰ καὶ δίκαια ἀναιρεῖν; ἢ τοῦτο μὲν μὴ ποιεῖν, δεινὸν γὰρ ὡς ἀληθῶς, ἃ δ' ἑώρα συμβησόμενα εἰ μηδεὶς κωλύσει καὶ προῃσθάνετο ἐκ πολλοῦ, ταῦτα περιιδεῖν γιγνόμενα; ἀλλὰ νῦν ἔγωγε τὸν μάλιστ' ἐπιτιμῶντα τοῖς πεπραγμένοις ἡδέως ἂν ἐροίμην, τῆς ποίας μερίδος γενέσθαι τὴν πόλιν ἐβούλετ' ἄν, πότερον τῆς συναιτίας τῶν συμβεβηκότων τοῖς Ἕλλησι κακῶν καὶ αἰσχρῶν, ἧς ἂν Θετταλοὺς καὶ τοὺς μετὰ τούτων εἴποι τις, ἢ τῆς περιεωρακυίας ταῦτα γιγνόμενα ἐπὶ τῇ τῆς ἰδίας πλεονεξίας ἐλπίδι, ἧς ἂν Ἀρκάδας καὶ Μεσσηνίους καὶ Ἀργείους θείημεν. ἀλλὰ καὶ τούτων πολλοί, μᾶλλον δὲ πάντες, χεῖρον ἡμῶν ἀπαλλάχασιν. καὶ γὰρ εἰ μετὰ τὸ κρατῆσαι Φίλιππος ᾤχετ' εὐθὺς ἀπιὼν καὶ μετὰ ταῦτ' ἦγεν ἡσυχίαν, μήτε τῶν αὑτοῦ συμμάχων μήτε τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μηδένα μηδὲν λυπήσας, ἦν ἄν τις κατὰ τῶν ἐναντιωθέντων οἷς ἔπραττεν ἐκεῖνος μέμψις καὶ κατηγορία· εἰ δὲ ὁμοίως ἁπάντων τὸ ἀξίωμα, τὴν ἡγεμονίαν, τὴν ἐλευθερίαν περιείλετο, μᾶλλον δὲ καὶ τὰς πολιτείας ὅσων ἐδύνατο, πῶς οὐχ ἁπάντων ἐνδοξότατα ὑμεῖς ἐβουλεύσασθ' ἐμοὶ πεισθέντες; ἀλλ' ἐκεῖσ' ἐπανέρχομαι. τί τὴν πόλιν Αἰσχίνη προσῆκε ποιεῖν ἀρχὴν καὶ τυραννίδα τῶν Ἑλλήνων ὁρῶσαν ἑαυτῷ κατασκευαζόμενον Φίλιππον; ἢ τί τὸν σύμβουλον ἔδει γράφειν ἢ λέγειν τὸν Ἀθήνησιν ἐμέ; καὶ γὰρ τοῦτο πλεῖστον διαφέρει, ὃς συνῄδειν μὲν ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου μέχρι τῆς ἡμέρας ἐκείνης ἀφ' ἧς αὐτὸς ἐπὶ τὸ βῆμα ἀνέβην, ἀεὶ περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης ἀγωνιζομένην τὴν πατρίδα, καὶ πλείω καὶ σώματα καὶ χρήματα ἀνηλωκυῖαν ὑπὲρ φιλοτιμίας καὶ τῶν πᾶσι τοῖς Ἕλλησι συμφερόντων, ἢ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων οἱ ὑπὲρ αὑτῶν ἀνηλώκασιν ἕκαστοι, ἑώρων δ' αὐτὸν τὸν Φίλιππον πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγών, ὑπὲρ ἀρχῆς καὶ δυναστείας τὸν ὀφθαλμὸν ἐκκεκομμένον, τὴν κλεῖν κατεαγότα, τὴν χεῖρα, τὸ σκέλος πεπηρωμένον, πᾶν ὅ τι βουληθείη μέρος ἡ τύχη τοῦ σώματος παρελέσθαι, τοῦτο ῥᾳδίως καὶ ἑτοίμως προϊέμενον, ὥστε τῷ λοιπῷ μετὰ τιμῆς καὶ δόξης ζῆν. καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτό γ' οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν τολμήσειεν, ὡς τῷ μὲν ἐν Πέλλῃ τραφέντι, χωρίῳ ἀδόξῳ τότε γ' ὄντι καὶ μικρῷ, τοσαύτην μεγαλοψυχίαν προσῆκεν ἐγγενέσθαι, ὥστε τῆς τῶν Ἑλλήνων ἀρχῆς ἐπιθυμῆσαι καὶ τοῦτ' εἰς τὸν νοῦν ἐμβαλέσθαι, ὑμῖν δ' οὖσιν Ἀθηναίοις καὶ καθ' ἡμέραν ἑκάστην ἐν πᾶσι καὶ λόγοις καὶ θεωρήμασι τῆς τῶν προγόνων ἀρετῆς ὑπομνήματ' ὁρῶσι, τοσαύτην κακίαν ὑπάρξαι, ὥστε τῆς τῶν Ἑλλήνων ἐλευθερίας αὐτεπαγγέλτους ἐθελοντὰς παραχωρῆσαι Φιλίππῳ. οὐδ' ἂν εἷς ταῦτα φήσειεν. λοιπὸν τοίνυν ἦν καὶ ἀναγκαῖον ἅμα πᾶσιν οἷς ἐκεῖνος ἔπραττεν ἀδικῶν ὑμᾶς ἐναντιοῦσθαι δικαίως. τοῦτ' ἐποιεῖτε μὲν ὑμεῖς ἐξ ἀρχῆς εἰκότως καὶ προσηκόντως, ἔγραφον δὲ καὶ συνεβούλευον καὶ ἐγὼ καθ' οὓς ἐπολιτευόμην χρόνους. ὁμολογῶ. ἀλλὰ τί ἐχρῆν με ποιεῖν; ἤδη γάρ σ' ἐρωτῶ, πάντα τἄλλα ἀφείς, Ἀμφίπολιν, Πύδναν, Ποτείδαιαν, Ἁλόννησον· οὐδενὸς τούτων μέμνημαι· Σέρριον δὲ καὶ Δορίσκον καὶ τὴν Πεπαρήθου πόρθησιν καὶ ὅσ' ἄλλα ἡ πόλις ἠδικεῖτο, οὐδ' εἰ γέγονεν οἶδα. καίτοι σύ γ' ἔφησθά με ταῦτα λέγοντα εἰς ἔχθραν ἐμβαλεῖν τουτουσί, Εὐβούλου καὶ Ἀριστοφῶντος καὶ Διοπείθους τῶν περὶ τούτων ψηφισμάτων ὄντων, οὐκ ἐμῶν, ὦ λέγων εὐχερῶς ὅ τι ἂν βουληθῇς. οὐδὲ νῦν περὶ τούτων ἐρῶ. ἀλλ' ὁ τὴν Εὔβοιαν ἐκεῖνος σφετεριζόμενος καὶ κατασκευάζων ἐπιτείχισμα ἐπὶ τὴν Ἀττικήν, καὶ Μεγάροις ἐπιχειρῶν, καὶ καταλαμβάνων Ὠρεόν, καὶ κατασκάπτων Πορθμόν, καὶ καθιστὰς ἐν μὲν Ὠρεῷ Φιλιστίδην τύραννον, ἐν δ' Ἐρετρίᾳ Κλείταρχον, καὶ τὸν Ἑλλήσποντον ὑφ' αὑτῷ ποιούμενος, καὶ Βυζάν-

τιον

ἦν

∴ ὅτι οἱ μὲν ... τέλος ὄντων τῶν μάταιον καὶ ἀνωφελίως ἀπολλυμένων.

πολιορκῶν· καὶ πόλεις ἑλληνίδας τὰς μὲν ἀναιρῶν· εἰς ἃς δὲ τοὺς φυγάδας κατάγων· πότερον ταῦτα πάντα ποιῶν
ἠδίκει καὶ παρεσπόνδει καὶ ἔλυε τὴν εἰρήνην ἢ οὔ· καὶ πότερον φανῆναί τινα τῶν ἑλλήνων τὸν ταῦτα κωλύσοντα
ποιεῖν αὐτὸν ἐχρῆν ἢ μή· εἰ μὲν γὰρ μὴ ἐχρῆν· ἀλλὰ τὴν μυσῶν λείαν καλουμένην τὴν ἑλλάδα οὖσαν ὀφθῆναι ζώντων τῶν
ἀθηναίων καὶ ὄντων· περιείργασμαι μὲν ἐγὼ περὶ τούτων εἰπών· περιείργασται δ' ἡ πόλις ἡ πεισθεῖσ' ἐμοί· ἔστω δὲ
ἀδικήματα πάντα ἃ πέπρακται καὶ ἁμαρτήματα ἐμά· εἰ δὲ ἔδει τινὰ τούτων κωλυτὴν φανῆναι· τίνα ἄλλον ἢ τὸν
ἀθηναίων δῆμον προσήκει γενέσθαι· ταῦτα τοίνυν ἐπολιτευόμην ἐγώ· καὶ ὁρῶν καταδουλούμενον πάντας
ἀνθρώπους ἐκεῖνον· ἠναντιούμην καὶ προλέγων καὶ διδάσκων μὴ προΐεσθαι ταῦτα φιλίππῳ· καὶ μὴν τὴν
εἰρήνην γε ἐκεῖνος ἔλυσε τὰ πλοῖα λαβών· οὐχ ἡ πόλις αἰσχίνη· φέρε δ' αὐτὰ τὰ ψηφίσματα καὶ τὴν ἐπιστολὴν
τὴν τοῦ φιλίππου καὶ λέγε ἐφεξῆς· ἀπὸ γὰρ τούτων ἐξεταζομένων· τίς τίνος αἴτιός ἐστι γενήσεται φανερόν: +
τὸ μὲν τοίνυν ψήφισμα εὔβουλος ἔγραψεν οὐκ ἐγώ· τὸ δ' ἐφεξῆς ἀριστοφῶν· εἶθ' ἡγήσιππος· εἶτα ἀρι-
στοφῶν πάλιν· εἶτα φιλοκράτης· εἶτα κηφισοφῶν· εἶτα πάντες οἱ ἄλλοι· ἐγὼ δ' οὐδὲν περὶ τούτων· λέγε
τὸ ψήφισμα: +
ὥσπερ τοίνυν ἐγὼ ταῦτα δεικνύω τὰ ψηφίσματα· οὕτω καὶ σὺ δεῖξον αἰσχίνη ποῖον ἐγὼ γράψας ψήφισμα
αἴτιός εἰμι τοῦ πολέμου· ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις· εἰ γὰρ εἶχες· οὐδὲν ἂν αὐτοῦ πρότερον νυνὶ παρέσχου·
καὶ μὴν οὐδ' ὁ φίλιππος οὐδὲν αἰτιᾶταί με ὑπὲρ τοῦ πολέμου· ἑτέροις ἐγκαλῶν· λέγε δ' αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν
τὴν τοῦ φιλίππου:
ἐνταῦθα οὐδαμοῦ δημοσθένην γέγραφεν οὐδ' αἰτίαν οὐδεμίαν κατ' ἐμοῦ· τί ποτ' οὖν τοῖς ἄλλοις ἐγκαλῶν· τῶν
ἐμοὶ πεπραγμένων οὐχὶ μέμνηται· ὅτι τῶν ἀδικημάτων ἂν ἐμέμνητο τῶν ἑαυτοῦ· εἴ τι περὶ ἐμοῦ γέγραφεν· τούτων
γὰρ εἰχόμην ἐγώ· καὶ τούτοις ἠναντιούμην· καὶ πρῶτον μὲν· τὴν εἰς πελοπόννησον πρεσβείαν ἔγραψα·
ὅτε πρῶτον ἐκεῖνος εἰς πελοπόννησον παρεδύετο· εἶτα τὴν εἰς εὔβοιαν· ἡνίκα εὐβοίας ἥπτετο· εἶτα τὴν ἐπ'
ὠρεὸν ἔξοδον οὐκέτι πρεσβείαν· καὶ τὴν εἰς ἐρέτριαν· ἐπειδὴ τυράννους ἐκεῖνος ἐν ταύταις ταῖς πόλεσι κατέ-
στησε· μετὰ ταῦτα δὲ τοὺς ἀποστόλους ἅπαντας ἀπέστειλα· καθ' οὓς χερρόνησος ἐσώθη καὶ βυζάντιον καὶ πάντες
οἱ σύμμαχοι· ἐξ ὧν ὑμῖν μὲν τὰ κάλλιστα· ἔπαινοι· δόξαι· τιμαί· στέφανοι· χάριτες παρὰ τῶν εὖ πεπον-
θότων ὑπῆρχον· τῶν δ' ἀδικουμένων· τοῖς μὲν ὑμῖν τότε πεισθεῖσιν ἡ σωτηρία περιεγένετο· τοῖς δ' ὀλιγωρή-
σασι· τὸ πολλάκις ὧν ὑμεῖς προείπατε μεμνῆσθαι καὶ νομίζειν ὑμᾶς μὴ μόνον εὔνους ἑαυτοῖς· ἀλλὰ καὶ
φρονίμους ἀνθρώπους καὶ μάντεις εἶναι· πάντα γὰρ ἐκβέβηκεν ἃ προείπατε αὐτοῖς· καὶ μὴν ὅτι πολλὰ μὲν ἂν
χρήματα ἔδωκε φιλιστίδης ὥστ' ἔχειν ὠρεόν· πολλὰ δὲ κλείταρχος ὥστ' ἔχειν ἐρέτριαν· πολλὰ δ' αὐτὸς
ὁ φίλιππος ὥστε ταῦθ' ὑπάρχειν ἐφ' ἑαυτόν· καὶ περὶ τῶν ἄλλων μηδὲν ἐλέγχεσθαι· μηδ' ἃ ποιῶν ἠδίκει μηδέ-
να ἐξετάζειν πανταχοῦ· οὐδεὶς ἀγνοεῖ· καὶ πάντων ἥκιστα σύ· οἱ γὰρ παρὰ τοῦ κλειτάρχου καὶ τοῦ φιλιστίδου
τότε πρέσβεις δεῦρ' ἀφικνούμενοι· παρὰ σοὶ κατέλυον· καὶ σὺ προὐξένεις αὐτῶν· οὓς ἡ μὲν πόλις ὡς ἐχθροὺς
καὶ οὔτε δίκαια οὔτε συμφέροντα λέγοντας ἀπήλασε· σοὶ δ' ἦσαν φίλοι· οὐ τοίνυν ἐπράχθη τούτων οὐδέν·
ὦ βλασφημῶν περὶ ἐμοῦ καὶ λέγων ὡς σιωπῶ μὲν λαβών· βοῶ δ' ἀναλώσας· ἀλλ' οὐ σύ· ἀλλὰ βοᾷς μὲν ἔχων·
παύσει δὲ οὐδέποτε ἐὰν μή σε οὗτοι παύσωσιν ἀτιμώσαντες τήμερον· στεφανωσάντων τοίνυν ὑμῶν ἐμὲ
ἐπὶ τούτοις τότε· καὶ γράψαντος ἀριστονίκου τὰς αὐτὰς συλλαβὰς ἅσπερ οὑτοσὶ κτησιφῶν νυνὶ γέγραφε·
καὶ ἀναρρηθέντος ἐν τῷ θεάτρῳ τοῦ στεφάνου· καὶ δευτέρου κηρύγματος ἤδη μοι τούτου γιγνομένου· οὔτ' ἀντεῖπεν
αἰσχίνης παρών· οὔτε τὸν εἰπόντα ἐγράψατο· καί μοι λέγε καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα λαβών:
τούτου ἔστιν ὅστις ὑμῶν οἶδέ τινα ἀδοξίαν τῇ πόλει συμβᾶσαν διὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα· ἢ χλευασμὸν ἢ γέλωτα·
ἃ νῦν οὗτος ἔφη συμβήσεσθαι ἐὰν ἐγὼ στεφανῶμαι· καὶ μὴν ὅτε νέα καὶ γνώριμα πᾶσι τὰ πράγματα·
ἐάν τε καλῶς ἔχῃ χάριτος τυγχάνει· ἐάν θ' ὡς ἑτέρως τιμωρίας· φαίνομαι τοίνυν ἐγὼ χάριτος τετυχηκὼς
τότε· καὶ οὐ μέμψεως οὐδὲ τιμωρίας· οὐκοῦν μέχρι μὲν τῶν χρόνων ἐκείνων ἐν οἷς ταῦτ' ἐπράχθη· πάντας
ἀνωμολόγημαι τοὺς χρόνους· τὰ ἄριστα πράττειν τῇ πόλει· τῷ νικᾶν ὅτ' ἐβουλεύεσθε λέγων καὶ γράφων·
τῷ καταπραχθῆναι τὰ γραφέντα· καὶ στεφάνους ἐξ αὐτῶν τῇ πόλει καὶ ἐμοὶ καὶ πᾶσιν ὑμῖν γενέσθαι·
τῷ θυσίας τοῖς θεοῖς καὶ προσόδους ὡς ἀγαθῶν τούτων ὄντων ὑμᾶς πεποιῆσθαι· ἐπειδὴ τοίνυν ἐκ τῆς
εὐβοίας ὁ φίλιππος ὑφ' ὑμῶν ἐξηλάθη τοῖς ὅπλοις· τῇ δὲ πολιτείᾳ καὶ τοῖς ψηφίσμασι κἂν διαρρα-
γῶσί τινες τούτων ὑπ' ἐμοῦ· ἕτερον κατὰ τῆς πόλεως ἐπιτειχισμὸν ἐζήτει· ὁρῶν δ' ὅτι σίτῳ πάντων ἀνθρώ-
πων πλείστῳ χρώμεθ' ἐπεισάκτῳ· βουλόμενος τῆς σιτοπομπίας κύριος γενέσθαι· παρελθὼν ἐπὶ θρᾴκης
βυζαντίους συμμάχους ὄντας αὐτῷ· τὸ μὲν πρῶτον ἠξίου συμπολεμεῖν τὸν πρὸς ὑμᾶς πόλεμον· ὡς δ'
οὐκ ἤθελον οὐδ' ἐπὶ τούτοις ἔφασαν τὴν συμμαχίαν πεποιῆσθαι λέγοντες ἀληθῆ· χάρακα βαλόμενος πρὸς
τῇ πόλει καὶ μηχανήματ' ἐπιστήσας ἐπολιόρκει· τούτων δὲ γιγνομένων ὅ τι μὲν προσῆκε ποιεῖν ὑμᾶς
οὐκ ἐπερωτήσω· δῆλον γάρ ἐστιν ἅπασιν· ἀλλὰ τίς ἦν ὁ βοηθήσας τοῖς βυζαντίοις καὶ σώσας αὐτούς·

Τίς ὁ κωλύσας τὸν Ἑλλήσποντον ἀλλοτριωθῆναι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους; ὑμεῖς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. τὸ δ' ὑμεῖς ὅταν εἴπω, τὴν πόλιν λέγω. τίς δ' ὁ τῇ πόλει λέγων καὶ γράφων καὶ πράττων καὶ ἁπλῶς ἑαυτὸν εἰς τὰ πράγματα ἀφειδῶς δούς; ἐγώ. ἀλλὰ μὴν ἡλίκα ταῦτα ὠφέλησε πάντας, οὐκ ἐκ λόγου δεῖ μαθεῖν, ἀλλ' ἔργῳ πεπείρασθε· ὁ γὰρ τότε ἐνστὰς πόλεμος, ἄνευ τοῦ καλὴν δόξαν ἐνεγκεῖν, ἐν πᾶσι τοῖς κατὰ τὸν βίον ἀφθονωτέροις καὶ εὐωνοτέροις διῆγεν ὑμᾶς τῆς νῦν εἰρήνης, ἣν οὗτοι κατὰ τῆς πατρίδος τηροῦσιν οἱ χρηστοὶ ἐπὶ ταῖς μελλούσαις ἐλπίσιν, ὧν διαμάρτοιεν, καὶ μετάσχοιεν ὧν ὑμεῖς οἱ τὰ βέλτιστα βουλόμενοι τοὺς θεοὺς αἰτεῖτε, μὴ μεταδοῖεν ὑμῖν ὧν αὐτοὶ προῄρηνται. λέγε δ' αὐτοῖς καὶ τοὺς τῶν Βυζαντίων στεφάνους καὶ τοὺς τῶν Περινθίων, οἷς ἐστεφάνουν ἐκ τούτων τὴν πόλιν:

ἔτι καὶ τὸν παρὰ τῶν ἐν Χερρονήσῳ στεφάνων: +

Οὐ μόνον τὸ Χερρόνησον καὶ Βυζάντιον σῶσαι, οὐδὲ τὸ κωλῦσαι τὸν Ἑλλήσποντον ὑπὸ Φιλίππῳ γενέσθαι τότε, οὐδὲ τὸ τιμᾶσθαι τὴν πόλιν ἐκ τούτων ἡ προαίρεσις ἡ ἐμὴ καὶ ἡ πολιτεία διεπράξατο, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἔδειξεν ἀνθρώποις τήν τε τῆς πόλεως καλοκἀγαθίαν καὶ τὴν Φιλίππου κακίαν. ὁ μὲν γὰρ φίλος καὶ σύμμαχος ὢν τοῖς Βυζαντίοις πολιορκῶν αὐτοὺς ἑωρᾶτο ὑπὸ πάντων, οὗ τί γένοιτ' ἂν αἴσχιον ἢ μιαρώτερον; ὑμεῖς δ' οἱ καὶ μεμψάμενοι πολλὰ καὶ δίκαια ἂν ἐκείνοις εἰκότως περὶ ὧν ἠγνωμονήκεσαν εἰς ὑμᾶς ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις, οὐ μόνον οὐ μνησικακοῦντες οὐδὲ προϊέμενοι τοὺς ἀδικουμένους, ἀλλὰ καὶ σώζοντες ἐφαίνεσθε, ἐξ ὧν δόξαν, εὔνοιαν παρὰ πάντων ἐκτᾶσθε. καὶ μὴν ὅτι πολλοὺς μὲν ἐστεφανώκατε ἤδη τῶν πολιτευομένων ἅπαντες ἴσασι· δι' ὅντινα δὲ ἄλλον ἡ πόλις ἐστεφάνωται, σύμβουλον λέγω καὶ ῥήτορα, πλὴν δι' ἐμέ, οὐδ' ἂν εἷς εἰπεῖν ἔχοι. ἵνα τοίνυν καὶ τὰς βλασφημίας, ἃς κατὰ τῶν Εὐβοέων καὶ τῶν Βυζαντίων ἐποιήσατο, εἴ τι δυσχερὲς αὐτοῖς ἐπέπρακτο πρὸς ὑμᾶς ὑπομιμνῄσκων, συκοφαντίας οὔσας ἐπιδείξω μὴ μόνον τῷ ψευδεῖς εἶναι (τοῦτο μὲν γὰρ ὑπάρχειν ὑμᾶς εἰδότας ἡγοῦμαι), ἀλλὰ καὶ τῷ, εἰ τὰ μάλιστα ἦσαν ἀληθεῖς, οὕτως ὡς ἐγὼ κέχρημαι τοῖς πράγμασι συμφέρειν χρήσασθαι, ἓν ἢ δύο βούλομαι τῶν καθ' ὑμᾶς πεπραγμένων καλῶν τῇ πόλει διεξελθεῖν, καὶ ταῦτ' ἐν βραχέσι· καὶ γὰρ ἄνδρα ἰδίᾳ καὶ πόλιν κοινῇ πρὸς τὰ κάλλιστα τῶν ὑπαρχόντων ἀεὶ δεῖ τὰ λοιπὰ πειρᾶσθαι πράττειν. ὑμεῖς τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Λακεδαιμονίων γῆς καὶ θαλάττης ἀρχόντων καὶ τὰ κύκλῳ τῆς Ἀττικῆς κατεχόντων ἁρμοσταῖς καὶ φρουραῖς, Εὔβοιαν, Τάναγραν, τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν, Μέγαρα, Αἴγιναν, Κλεωνάς, τὰς ἄλλας νήσους, οὐ ναῦς, οὐ τείχη τῆς πόλεως τότε κεκτημένης, ἐξήλθετε εἰς Ἁλίαρτον καὶ πάλιν οὐ πολλαῖς ἡμέραις ὕστερον εἰς Κόρινθον, τῶν τότε Ἀθηναίων πολλὰ ἂν ἐχόντων μνησικακῆσαι καὶ Κορινθίοις καὶ Θηβαίοις τῶν περὶ τὸν Δεκελεικὸν πόλεμον πραχθέντων· ἀλλ' οὐκ ἐποίουν τοῦτο, οὐδ' ἐγγύς. καίτοι τότε ταῦτα ἀμφότερα, αἰσχίνη, οὔθ' ὑπὲρ εὐεργετῶν ἐποίουν, οὔτ' ἀκίνδυνα ἑώρων. ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα προΐεντο τοὺς καταφεύγοντας ἐφ' αὑτούς, ἀλλ' ὑπὲρ εὐδοξίας καὶ τιμῆς ἤθελον τοῖς δεινοῖς αὑτοὺς διδόναι, ὀρθῶς καὶ καλῶς βουλευόμενοι. πέρας μὲν γὰρ ἅπασιν ἀνθρώποις ἐστὶ τοῦ βίου θάνατος, κἂν ἐν οἰκίσκῳ τις αὑτὸν καθείρξας τηρῇ· δεῖ δὲ τοὺς ἀγαθοὺς ἄνδρας ἐγχειρεῖν μὲν ἅπασιν ἀεὶ τοῖς καλοῖς, τὴν ἀγαθὴν προβαλλομένους ἐλπίδα, φέρειν δ' ὅ τι ἂν ὁ θεὸς διδῷ γενναίως. ταῦτ' ἐποίουν οἱ ὑμέτεροι πρόγονοι, ταῦθ' ὑμῶν οἱ πρεσβύτεροι, οἳ Λακεδαιμονίους οὐ φίλους ὄντας οὐδ' εὐεργέτας, ἀλλὰ πολλὰ τὴν πόλιν ἡμῶν ἠδικηκότας καὶ μεγάλα, ἐπειδὴ Θηβαῖοι κρατήσαντες ἐν Λεύκτροις ἀνελεῖν ἐπεχείρουν, διεκώλυσαν, οὐ φοβηθέντες τὴν τότε Θηβαίοις ῥώμην καὶ δόξαν ὑπάρχουσαν, οὐδ' ὑπὲρ οἵων πεποιηκότων ἀνθρώπων κινδυνεύσουσι διαλογιζόμενοι. καὶ γάρ τοι πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν ἐδείξατε ἐκ τούτων ὅτι, κἂν ὁτιοῦν τις εἰς ὑμᾶς ἐξαμάρτῃ, τούτων τὴν ὀργὴν εἰς τἆλλα ἔχετε, ἐὰν δ' ὑπὲρ σωτηρίας ἢ ἐλευθερίας κίνδυνός τις αὐτοὺς καταλαμβάνῃ, οὔτε μνησικακήσετε οὔθ' ὑπολογιεῖσθε. καὶ οὐκ ἐπὶ τούτων μόνον οὕτως ἐσχήκατε, ἀλλὰ πάλιν σφετεριζομένων Θηβαίων τὴν Εὔβοιαν οὐ περιείδετε, οὐδ' ὧν ὑπὸ Θεμίσωνος καὶ Θεοδώρου περὶ Ὠρωπὸν ἠδίκησθε ἀνεμνήσθητε, ἀλλ' ἐβοηθήσατε καὶ τούτοις, τῶν ἐθελοντῶν τότε τριηράρχων πρῶτον γενομένων τῇ πόλει, ὧν εἷς ἦν ἐγώ. ἀλλ' οὔπω περὶ τούτων. καὶ καλὸν μὲν ἐποιήσατε καὶ τὸ σῶσαι τὴν νῆσον, πολλῷ δ' ἔτι τούτου κάλλιον τὸ καταστάντες κύριοι καὶ τῶν σωμάτων καὶ τῶν πόλεων ἀποδοῦναι ταῦτα δικαίως αὐτοῖς τοῖς ἐξημαρτηκόσιν εἰς ὑμᾶς, μηδὲν ὧν ἠδίκησθε ἐν οἷς ἐπιστεύθητε ὑπολογισάμενοι. μυρία τοίνυν ἕτερα εἰπεῖν ἔχων παραλείπω, ναυμαχίας, ἐξόδους πεζάς, στρατείας καὶ πάλαι γεγονυίας καὶ νῦν ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν, ἃς ἁπάσας ἡ πόλις τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας πεποίηται. εἶτ' ἐγὼ τεθεωρηκὼς ἐν τοσούτοις τὴν πόλιν ὑπὲρ τῶν τοῖς ἄλλοις συμφερόντων ἐθέλουσαν ἀγωνίζεσθαι, περὶ αὐτῆς τρόπον τινὰ τῆς βουλῆς οὔσης τί ἔμελλον κελεύσειν ἢ τί συμβουλεύειν αὐτῇ ποιεῖν; μνησικακεῖν νὴ Δία πρὸς τοὺς βουλομένους σώζεσθαι, καὶ προφάσεις ζητεῖν δι' ἃς ἅπαντα προησόμεθα. καὶ τίς οὐκ ἂν ἀπέκτεινέ με δικαίως, εἰ τῶν ὑπαρχόντων τῇ πόλει καλῶν λόγῳ μόνον καταισχύνειν ἐπεχείρησα; ἐπεὶ τό γ' ἔργον οὐκ ἂν ἐποιήσατε ὑμεῖς, ἀκριβῶς οἶδ' ἐγώ· εἰ γὰρ ἠβούλεσθε, τί ἦν ἐμποδών; οὐκ ἐξῆν; οὐχ ὑπῆρχον οἱ ταῦτ' ἐροῦντες

ὅτι βουλόμενος τι ὑμῖν ἐπανελθεῖν [illegible] ἐπολιτευόμην· καὶ σκοπεῖτε εἰ τοῦτό τις πάλιν
οὗ τοῦτο τῇ πόλει κάλλιστον ἦν· ὁρῶν γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ ναυτικὸν ὑμῶν καταλυόμενον· καὶ τοὺς μὲν πλουσίους
ἀτελεῖς ἀπὸ μικρῶν ἀναλωμάτων γιγνομένους· τοὺς δὲ μέτρια ἢ μικρὰ κεκτημένους τῶν πολιτῶν τὰ ὄντα
ἀπολλύντας· ἔτι δ' ἐκ τούτων ὑστερίζουσαν τὴν πόλιν τῶν καιρῶν· ἔθηκα νόμον καθ' ὃν τοὺς μὲν τὰ δίκαια
ποιεῖν ἠνάγκασα τοὺς πλουσίους· τοὺς δὲ πένητας ἔπαυσα ἀδικουμένους· τῇ πόλει δ' ὅπερ ἦν χρησιμώτα-
τον· ἐν καιρῷ γίγνεσθαι τὰς παρασκευὰς ἐποίησα. καὶ γραφεὶς τὸν ἀγῶνα τοῦτον εἰς ὑμᾶς ἦλθον καὶ ἀ-
πέφυγον· καὶ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων ὁ διώκων οὐκ ἔλαβεν· καίτοι πόσα χρήματα τοὺς ἡγεμόνας
τῶν συμμοριῶν ἢ τοὺς δευτέρους καὶ τρίτους οἴεσθαί μοι διδόναι· ὥστε μάλιστα μὲν μὴ θεῖναι με τὸν νόμον
τοῦτον· εἰ δὲ μὴ καταβάλλοντα ἐᾶν ἐν ὑπωμοσίᾳ· τοσαῦτα ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ὅσα ὀκνήσαιμ' ἂν εἰπεῖν ἐγὼ
πρὸς ὑμᾶς· καὶ ταῦτ' εἰκότως ἔπραττον ἐκεῖνοι. ἦν γὰρ αὐτοῖς ἐκ μὲν τῶν προτέρων νόμων συνεκκαίδεκα λειτουρ-
γεῖν· αὐτοῖς μὲν μικρὰ καὶ οὐδὲν ἀναλίσκουσι· τοὺς δ' ἀπόρους τῶν πολιτῶν ἐπιτρίβουσιν· ἐκ δὲ τοῦ ἐμοῦ
νόμου· τὸ γιγνόμενον κατὰ τὴν οὐσίαν ἕκαστον τιθέναι· καὶ δυοῖν ἐφάνη τριήραρχος ὁ τῆς μιᾶς ἕκτος καὶ δέκα-
τος ὢν πρότερον συντελής· οὐδὲ γὰρ τριηράρχους ἔτι ὠνόμαζον αὑτούς· ἀλλὰ συντελεῖς. ὥστε δὴ ταῦτα
λυθῆναι καὶ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν ἀναγκασθῆναι· οὐκ ἔσθ' ὅ τι οὐκ ἐδίδοσαν. καί μοι λέγε πρῶτον τὸ ψήφισμα
καθ' ὃ εἰσῆλθον τὴν γραφήν· ἔπειτα τοὺς καταλόγους τόν τ' ἐκ τοῦ προτέρου νόμου καὶ τὸν κατὰ τὸν ἐμὸν λέγε:

ἐρρέθη παρὰ τοῦτον τὸν ἐκ τοῦ νόμου κατάλογον. +

φέρε δὴ καὶ τὸν καλὸν κατάλογον·

ἆρα μικρὰ ὠφελῆσαι τοὺς πένητας ὑμῶν δοκῶ· ἢ μικρὰ ἀναλῶσαι ἂν τὰ ὑπὲρ τοῦ μὴ τὰ δίκαια ποιεῖν οἱ πλούσιοι· οὐ
τοίνυν μόνον τῷ μηδὲν καθυφεῖναι ταῦτα σεμνύνομαι· οὐδὲ τῷ γραφεὶς ἀποφυγεῖν· ἀλλὰ καὶ τῷ συμφέροντα
θεῖναι τὸν νόμον· καὶ τῷ πεῖραν ἔργῳ δεδωκέναι· πάντα γὰρ τὸν πόλεμον τῶν ἀποστόλων γιγνομένων κατὰ τὸν
νόμον τὸν ἐμόν· οὐχ ἱκετηρίαν ἔθηκε τριήραρχος οὐδεὶς πώποτε ὡς ἀδικούμενος παρ' ὑμῖν· οὐκ ἐν Μουνιχίᾳ
ἐκαθέζετο· οὐχ ὑπὸ τῶν ἀποστολέων ἐδέθη· οὐ τριήρης οὔτ' ἔξω καταλειφθεῖσα ἀπώλετο τῇ πόλει· οὔτε
αὐτοῦ ἀπελείφθη οὐ δυναμένη ἀνάγεσθαι· καίτοι κατὰ τοὺς προτέρους νόμους ἅπαντα ταῦτα ἐγίγνετο· τὸ δ'
αἴτιον ἐν τοῖς πένησιν ἦν τὸ λειτουργεῖν μὴ δύνασθαι· πολλὰ δ' ἦν τὰ ἀδύνατα συνέβαινεν· ἐγὼ δ' ἐκ τῶν
ἀπόρων εἰς τοὺς εὐπόρους μετήνεγκα τὰς τριηραρχίας· πάντ' οὖν τὰ δέοντα ἐγίγνετο. καὶ μὴν καὶ κατ'
αὐτὸ τοῦτ' ἄξιός εἰμι ἐπαίνου τυχεῖν· ὅτι πάντα τὰ τοιαῦτα προῃρούμην πολιτεύματα· ἀφ' ὧν ἅμα
δόξαι καὶ τιμαὶ καὶ δυνάμεις συνέβαινον τῇ πόλει· βάσκανον δὲ καὶ πικρὸν καὶ κακόηθες οὐδέν ἐστι πολίτευμα
ἐμόν· οὐδὲ ταπεινὸν οὐδ' ἀνάξιον τῆς πόλεως· ταὐτὸ τοίνυν ἦθος ἔχων ἔν τε τοῖς κατὰ τὴν πόλιν πολιτεύ-
μασι καὶ ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς φανήσομαι· οὔτε γὰρ ἐν τῇ πόλει τὰς παρὰ τῶν πλουσίων χάριτας μᾶλλον ἢ τὰ τῶν
πολλῶν δίκαια εἱλόμην· οὔτ' ἐν τοῖς Ἑλληνικοῖς τὰ Φιλίππου δῶρα καὶ τὴν ξενίαν ἠγάπησα ἀντὶ τῶν κοινῇ
πᾶσι τοῖς Ἕλλησι συμφερόντων· ἡγοῦμαι τοίνυν λοιπὸν εἶναί μοι περὶ τοῦ κηρύγματος εἰπεῖν καὶ τῶν εὐθυνῶν·
τὸ γὰρ ὡς τὰ ἄριστα ἔπραττον καὶ διὰ παντὸς εὔνους εἰμὶ καὶ πρόθυμος εὖ ποιεῖν ὑμᾶς· ἱκανῶς ἐκ τῶν εἰρημένων
δεδηλῶσθαί μοι νομίζω. καίτοι τὰ μέγιστα τῶν πεπολιτευμένων καὶ πεπραγμένων ἐμαυτῷ παραλείπω· ὑ-
πολαμβάνων πρῶτον μὲν ἐφεξῆς τοὺς περὶ αὐτοῦ τοῦ παρανόμου λόγους ἀποδοῦναί με δεῖν· εἶτα
κἂν μηδὲν εἴπω περὶ τῶν λοιπῶν πολιτευμάτων· ὁμοίως παρ' ὑμῶν ἑκάστου τὸ συνειδὸς ὑπάρχειν μοι· τῶν
μὲν οὖν λόγων οὓς οὗτος ἄνω καὶ κάτω διακυκῶν ἔλεγε περὶ τῶν παραγεγραμμένων νόμων· οὔτε μὰ τοὺς θεοὺς
ὑμᾶς οἶμαι μανθάνειν· οὔτ' αὐτὸς ἐδυνάμην συνεῖναι τοὺς πολλοὺς αὐτῶν· ἁπλῶς δὲ τὴν ὀρθὴν περὶ
τῶν δικαίων διαλέξομαι· τοσούτου γὰρ δέω λέγειν ὡς οὐκ εἰμὶ ὑπεύθυνος· ὃ νῦν οὗτος διέβαλλε καὶ διωρί-
ζετο· ὥστε ἅπαντα τὸν βίον ὑπεύθυνος εἶναι ὁμολογῶ ὧν ἢ διακεχείρικα ἢ πεπολίτευμαι παρ'
ὑμῖν· ὧν μέντοι γ' ἐκ τῆς ἰδίας οὐσίας ἐπαγγειλάμενος δέδωκα τῷ δήμῳ· οὐδεμίαν ἡμέραν ὑπεύθυνος
εἶναί φημι· ἀκούεις Αἰσχίνη; οὐδ' ἄλλον οὐδένα· οὐδ' ἂν τῶν ἐννέα ἀρχόντων τις ὢν τύχῃ· τίς γάρ ἐστι νόμος
τοσαύτης ἀδικίας καὶ μισανθρωπίας μεστός· ὥστε τὸν δόντα τι τῶν ἰδίων καὶ ποιήσαντα πρᾶγμα φιλάν-
θρωπον καὶ φιλόδωρον· τῆς χάριτος μὲν ἀποστερεῖν· εἰς τοὺς συκοφάντας δὲ ἄγειν· καὶ τούτους ἐπὶ τὰς
εὐθύνας ὧν ἔδωκεν ἐφιστάναι· οὐδὲ εἷς δήπου· εἰ δέ φησιν οὗτος· δειξάτω· κἀγὼ στέρξω καὶ σιωπήσομαι·
ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλ' οὗτος συκοφαντῶν ὅτι ἐπὶ τῷ θεωρικῷ τότε ὢν ἐπέδωκα τὰ χρήματα·
ἐπῄνεσεν αὐτὸν φησὶν ὑπεύθυνον ὄντα· οὐ περὶ τούτων γ' οὐδενὸς ὧν ὑπεύθυνος ἦν· ἀλλ' ἐφ' οἷς ἐπέδωκα
ὦ συκοφάντα· ἀλλὰ καὶ τειχοποιὸς ἦσθα φησί· καὶ διά γε τοῦτο ὀρθῶς ἐπῃνούμην· ὅτι τὰ ἀνηλωμένα
ἐπέδωκα καὶ οὐκ ἐλογιζόμην· ὁ μὲν γὰρ λογισμὸς εὐθυνῶν καὶ τῶν ἐξετασόντων προσδεῖται· ἡ δὲ δωρεὰ χά-
ριτος καὶ ἐπαίνου δίκαια τυγχάνειν ἐστί· διόπερ ταῦτα ἔγραψεν ὅδε περὶ ἐμοῦ· ὅτι δ' οὕτω ταῦτ' ἔχει
οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις ἀλλὰ καὶ ἐν τοῖς ὑμετέροις ἤθεσιν ὥρισται· ἐγὼ ῥᾳδίως πολλαχόθεν δείξω· πρῶτον
μὲν γὰρ Ναυσικλῆς στρατηγῶν ἐφ' οἷς ἀπὸ τῶν ἰδίων προεῖτο· πολλάκις ἐστεφάνωται ὑφ' ὑμῶν· εἶθ' ὅτε τὰς

ἀσπίδας Διότιμος ἔδωκε. καὶ πάλιν Χαρίδημος ἐστεφανοῦτο. εἶθ' οὗτος Νεοπτόλεμος πολλῶν ἔργων ἐπιστάτης
ὤν, ἐφ' οἷς ἐπέδωκε τετίμηται. σχέτλιον γὰρ ἂν εἴη τοῦτό γε, εἰ τῷ τινα ἀρχὴν ἄρχοντι ἢ διδόναι τὰ ἑ-
αυτοῦ τῇ πόλει διὰ τὴν ἀρχὴν μὴ ἐξέσται, ἢ τῶν δοθέντων ἀντὶ τοῦ κομίσασθαι χάριν εὐθύνας
ὑφέξει. ὅτι τοίνυν ταῦτα ἀληθῆ λέγω, τὰ ψηφίσματά μοι τὰ τούτοις γεγενημένα αὐτὰ λαβὼν λέγε·
οὐκοῦν ἕκαστος, Αἰσχίνη, τῆς μὲν ἀρχῆς ἧς ἦρχεν ὑπεύθυνος ἦν, ἐφ' οἷς δ' ἐστεφανοῦτο, οὐχ ὑπεύθυνος. οὐκοῦν
οὐδ' ἐγώ. ταὐτὰ γὰρ δίκαιά ἐστί μοι περὶ τῶν αὐτῶν τοῖς ἄλλοις δήπου. ἐπέδωκα· ἐπαινοῦμαι διὰ ταῦτα·
οὐκ ὢν ὧν ἐπέδωκα ὑπεύθυνος. ἦρχον· καὶ δέδωκα εὐθύνας ἐκείνων, οὐχ ὧν ἐπέδωκα. νὴ Δία, ἀλλ' ἀδίκως
ἦρξα. εἶτα παρὼν ὅτε με εἰσῆγον οἱ λογισταί, οὐ κατηγόρεις; ἵνα τοίνυν ἴδητε ὅτι αὐτὸς οὗτός μοι μαρτυρεῖ
ἐφ' οἷς οὐχ ὑπεύθυνος ἦν στεφανοῦσθαι, λαβὼν ἀνάγνωθι τὸ ψήφισμα ὅλον τὸ γραφέν μοι. οἷς γὰρ οὐκ ἐγράψατο
τοῦ προβουλεύματος, τούτοις ἃ διώκει φανήσεται συκοφαντῶν. λέγε:

Οὐκοῦν ἃ μὲν ἐπέδωκα, ταῦτ' ἐστὶν ὧν οὐδὲν γέγραψαι· ἃ δέ φησιν ἡ βουλὴ δεῖν ἀντὶ τούτων γενέσθαι μοι,
ταῦτ' ἐσθ' ἃ διώκεις. τὸ λαμβάνειν οὖν τὰ διδόμενα ἔννομον εἶναι ὁμολογῶν, τὸ χάριν τούτων ἀποδοῦναι πα-
ρανόμων γράφῃ; ὁ δὲ παμπόνηρος ἄνθρωπος καὶ θεοῖς ἐχθρὸς καὶ βάσκανος ὄντως ποῖός τις ἂν εἴη πρὸς θε-
ῶν; οὐχ ὁ τοιοῦτος; καὶ μὴν περὶ τοῦ γ' ἐν τῷ θεάτρῳ κηρύττεσθαι, τὸ μὲν μυριάκις μυρίους κεκηρῦχθαι παρα-
λείπω, καὶ τὸ πολλάκις αὐτὸς ἐστεφανῶσθαι πρότερον. ἀλλὰ πρὸς θεῶν οὕτως σκαιὸς εἶ καὶ ἀναίσθητος, Αἰσχί-
νη, ὥστε οὐ δύνασαι λογίσασθαι ὅτι τῷ μὲν στεφανουμένῳ τὸν αὐτὸν ἔχει ζῆλον ὁ στέφανος ὅποι ἂν ἀναρρηθῇ,
τοῦ δὲ τῶν στεφανούντων ἕνεκα συμφέροντος ἐν τῷ θεάτρῳ γίνεται τὸ κήρυγμα; οἱ γὰρ ἀκούσαντες ἅπαντες
εἰς τὸ ποιεῖν εὖ τὴν πόλιν προτρέπονται, καὶ τοὺς ἀποδιδόντας τὴν χάριν μᾶλλον ἐπαινοῦσι τοῦ στεφανου-
μένου. διόπερ τὸν νόμον τοῦτον ἡ πόλις γέγραφε. λέγε δ' αὐτόν μοι τὸν νόμον λαβών:

Ἀκούεις, Αἰσχίνη, τοῦ νόμου λέγοντος σαφῶς, πλὴν ἐάν τινας ὁ δῆμος ἢ ἡ βουλὴ ψηφίσηται· τούτους δ' ἀνα-
γορευέτω. τί οὖν, ὦ ταλαίπωρε, συκοφαντεῖς; τί λόγους πλάττεις; τί σαυτὸν οὐκ ἐλλεβορίζεις ἐπὶ
τούτοις; ἀλλ' οὐδ' αἰσχύνῃ φθόνου δίκην εἰσάγων, οὐκ ἀδικήματος οὐδενός; καὶ νόμους τοὺς μὲν μεταποιῶν,
τῶν δ' ἀφαιρῶν μέρη, οὓς ὅλους δίκαιον ἦν ἀναγιγνώσκεσθαι τοῖς γε ὀμωμοκόσι κατὰ τοὺς νόμους ψηφιεῖσθαι;
ἔπειτα τοιαῦτα ποιῶν λέγεις ἃ δεῖ προσεῖναι τῷ δημοτικῷ, ὥσπερ ἀνδριάντα ἐκδεδωκὼς κατὰ συγγραφήν, εἶτ'
οὐκ ἔχοντα ἃ προσῆκεν ἐκ τῆς συγγραφῆς κομιζόμενος, ἢ λόγῳ τοὺς δημοτικούς, ἀλλ' οὐ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς
πολιτεύμασι γιγνωσκομένους. καὶ βοᾷς ῥητὰ καὶ ἄρρητα ὀνομάζων, ὥσπερ ἐξ ἁμάξης, ἃ σοὶ καὶ τῷ σῷ γένει
πρόσεστιν, οὐκ ἐμοί. καίτοι καὶ τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἐγὼ λοιδορίαν κατηγορίας τούτῳ διαφέρειν ἡγοῦμαι,
τῷ τὴν μὲν κατηγορίαν ἀδικήματ' ἔχειν, ὧν ἐν τοῖς νόμοις εἰσὶ τιμωρίαι, τὴν δὲ λοιδορίαν βλασφημίας,
ἃς κατὰ τὴν αὑτῶν φύσιν τοῖς ἐχθροῖς περὶ ἀλλήλων συμβαίνει λέγειν. οἰκοδομῆσαι δὲ τοὺς προγόνους ταυτὶ
τὰ δικαστήρια οὐχ ὑπείληφα, ἵνα συλλέξαντες ὑμᾶς εἰς ταῦτα ἀπὸ τῶν ἰδίων κακῶς τὰ ἀπόρρητα λέγωμεν
ἀλλήλους, ἀλλ' ἵνα ἐξελέγχωμεν ἄν τις ἠδικηκώς τι τυγχάνῃ τὴν πόλιν. ταῦτα τοίνυν εἰδὼς Αἰσχίνης
οὐδὲν ἧττον ἐμοῦ, πομπεύειν ἀντὶ τοῦ κατηγορεῖν εἵλετο. οὐ μὴν οὐδ' ἐνταῦθα ἔλαττον ἔχων δίκαιός ἐστιν
ἀπελθεῖν. ἤδη δ' ἐπὶ ταῦτα πορεύσομαι, τοσοῦτον αὐτὸν ἐρωτήσας. πότερόν σέ τις, Αἰσχίνη, τῆς πόλεως
ἐχθρὸν ἢ ἐμὸν εἶναι φῇ; ἐμὸν δῆλον ὅτι. εἶτα οὗ μὲν ἦν παρ' ἐμοῦ δίκην κατὰ τοὺς νόμους ὑπὲρ τούτων λαβεῖν,
εἴπερ τούτων λαβεῖν εἴπερ ἠδίκουν, ἐξέλειπες, ἐν ταῖς εὐθύναις, ἐν ταῖς γραφαῖς, ἐν ταῖς ἄλλαις
κρίσεσιν· οὗ δ' ἐγὼ μὲν ἀθῷος ἅπασι, τοῖς νόμοις, τῷ χρόνῳ, τῇ προθεσμίᾳ, τῷ κεκρίσθαι περὶ πάντων πο-
λλάκις πρότερον, τῷ μηδεπώποτε ἐξελεγχθῆναι μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, τῇ πόλει δ' ἢ πλέον ἢ ἔλαττον ἀ-
νάγκη τῶν γε δημοσίᾳ πεπραγμένων μετεῖναι τῆς δόξης, ἐνταῦθα ἀπήντηκας; ὅρα μὴ τούτων μὲν ἐχθρὸς ᾖς,
ἐμοὶ δὲ προσποιῇ. Ἐπειδὴ τοίνυν ἡ μὲν εὐσεβὴς καὶ δικαία ψῆφος ἅπασι δέδεικται, δεῖ δέ με, ὡς
ἔοικε, καίπερ οὐ φιλολοίδορον ὄντα, διὰ τὰς ὑπὸ τούτου βλασφημίας εἰρημένας ἀντὶ πολλῶν καὶ
ψευδῶν, αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα εἰπεῖν περὶ αὐτοῦ, καὶ δεῖξαι τίς ὢν καὶ τίνων ῥᾳδίως ἄρχει τοῦ
κακῶς λέγειν, καὶ λόγους τινὰς διασύρει, αὐτὸς εἰρηκὼς ἃ τίς οὐκ ἂν ὤκνησε τῶν μετρίων ἀνθρώπων φθέγ-
ξασθαι. εἰ γὰρ Αἰακὸς ἢ Ῥαδάμανθυς ἢ Μίνως ἦν ὁ κατηγορῶν, ἀλλὰ μὴ σπερμολόγος, περίτριμμα
ἀγορᾶς, ὄλεθρος γραμματεύς, οὐκ ἂν αὐτὸν οἶμαι ταῦτα εἰπεῖν, οὐδ' ἂν οὕτως ἐπαχθεῖς λόγους πορί-
σασθαι, ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ βοῶντα, ὦ γῆ καὶ ἥλιε καὶ ἀρετὴ καὶ τὰ τοιαῦτα. καὶ πάλιν σύνεσιν καὶ παι-
δείαν ἐπικαλούμενον, ᾗ τὰ καλὰ καὶ τὰ αἰσχρὰ διαγιγνώσκεται· ταῦτα γὰρ δήπου φθεγγομένου ἐπ' αὐτοῦ
λέγοντος. σοὶ δ' ἀρετῆς, ὦ κάθαρμα, ἢ τοῖς σοῖς τίς μετουσία; ἢ καλῶν ἢ μὴ τοιούτων τίς διάγνωσις; πόθεν
ἢ πῶς ἀξιωθέντι; ποῦ δὲ παιδείας σοὶ θέμις μνησθῆναι, ἧς τῶν μὲν ὡς ἀληθῶς τετυχηκότων οὐδ' ἂν
εἷς εἴποι περὶ αὑτοῦ τοιοῦτον οὐδέν, ἀλλὰ κἂν ἑτέρου λέγοντος ἐρυθριάσειεν· τοῖς δ' ἀπολειφθεῖσι μέν,
ὥσπερ σύ, προσποιουμένοις δ' ὑπ' ἀναισθησίας, τὸ τοὺς ἀκούοντας ἀλγεῖν ποιεῖν ὁπόταν λέγωσιν,

ἢ τὸ δοκεῖν τοιούτοις ἀγαπητὸν εἶναι· ἐγὼ δ' ἀπορῶ δ' ὅτι χρὴ περὶ σοῦ εἰπεῖν· ἀπορῶ δ' ὅτου πρῶτον
μνησθῶ· πότερ' ὡς ὁ πατήρ σου τρόμης ἐδούλευε παρ' ἐλπίᾳ τῷ πρὸς τῷ θησείῳ διδάσκοντι γράμματα,
χοίνικας παχείας ἔχων καὶ ξύλον· ἢ ὡς ἡ μήτηρ τοῖς μεθημερινοῖς γάμοις ἐν τῷ κλεισίῳ τῷ πρὸς τῷ
καλαμίτῃ ἥρῳ χρωμένη τὸν καλὸν ἀνδριάντα καὶ τριταγωνιστὴν ἄκρον ἐξέθρεψέ σε· ἀλλ' ὡς ὁ τριη-
ραύλης φορμίων ὁ δίωνος τοῦ φρεαρρίου δοῦλος ἀνέστησεν αὐτὴν ἀπὸ ταύτης τῆς καλῆς ἐργασίας· ἀλλὰ
νὴ τὸν δία καὶ θεούς, ὀκνῶ μὴ περὶ σοῦ τὰ προσήκοντα λέγων αὐτὸς οὐ προσήκοντας ἐμαυτῷ δόξω προ-
ῃρῆσθαι λόγους· ταῦτα μὲν οὖν ἐάσω· ἀπ' αὐτῶν δὲ ὧν αὐτὸς βεβίωκεν ἄρξομαι· οὐδὲ γὰρ ὧν ἔτυχεν ἦν· ἀλλ' οἷς
ὁ δῆμος καταρᾶται· ὀψὲ γάρ ποτε, ὀψὲ λέγω· χθὲς μὲν οὖν καὶ πρώην, ἅμ' ἀθηναῖος καὶ ῥήτωρ γέγονε·
καὶ δύο συλλαβὰς προσθεὶς, τὸν μὲν πατέρ' ἀντὶ τρόμητος ἐποίησεν ἀτρόμητον· τὴν δὲ μητέρα πάνυ
σεμνῶς γλαυκοθέαν, ἣν ἔμπουσαν ἅπαντες ἴσασι καλουμένην· ἐκ τοῦ πάντα ποιεῖν καὶ πάσχειν·
δηλονότι ταύτης τῆς ἐπωνυμίας τυχοῦσαν· πόθεν γὰρ ἄλλοθεν· ἀλλ' ὅμως οὕτως ἀχάριστος εἶ καὶ πονηρὸς
φύσει, ὥστ' ἐλεύθερος ἐκ δούλου καὶ πλούσιος ἐκ πτωχοῦ διὰ τουτουσὶ γεγονὼς, οὐχ ὅπως χάριν αὐτοῖς ἔχεις,
ἀλλὰ μισθώσας αὑτὸν κατὰ τουτωνὶ πολιτεύῃ· καὶ περὶ ὧν μὲν ἐστί τις ἀμφισβήτησις ὡς ἄρα ὑπὲρ τῆς
πόλεως εἴρηκεν, ἐάσω· ἃ δ' ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν φανερῶς ἀπεδείχθη πράττων, ταῦτ' ἀναμνήσω. τίς γὰρ
ὑμῶν οὐκ οἶδεν τὸν ἀποψηφισθέντ' ἀντιφῶντα· ὃς ἐπαγγειλάμενος φιλίππῳ τὰ νεώρια ἐμπρή-
σειν, εἰς τὴν πόλιν ἦλθεν· ὃν λαβόντος ἐμοῦ κεκρυμμένον ἐν πειραιεῖ καὶ καταστήσαντος εἰς τὴν ἐκ-
κλησίαν, βοῶν ὁ βάσκανος οὗτος καὶ κεκραγὼς ὡς ἐν δημοκρατίᾳ δεινὰ ποιῶ, τοὺς ἠτυχηκότας τῶν πολιτῶν
ὑβρίζων καὶ ἐπ' οἰκίας βαδίζων ἄνευ ψηφίσματος, ἀφεθῆναι ἐποίησε· καὶ εἰ μὴ ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου
πάγου τὸ πρᾶγμα αἰσθομένη, καὶ τὴν ὑμετέραν ἄγνοιαν ἐν οὐ δέοντι συμβεβηκυῖαν ἰδοῦσα, ἐπεζήτησε
τὸν ἄνθρωπον, καὶ συλλαβοῦσα ἐπανήγαγεν ὡς ὑμᾶς, ἐξήρπαστ' ἂν ὁ τοιοῦτος, καὶ τὸ δίκην δοῦναι διαδὺς
ἐξεπέμπετ' ἂν ὑπὸ τοῦ σεμνολόγου τουτουί· νῦν δ' ὑμεῖς στρεβλώσαντες αὐτὸν ἀπεκτείνατε, ὡς ἔδει γε
καὶ τοῦτον· τοιγαροῦν εἰδυῖα ταῦτα ἡ βουλὴ ἡ ἐξ ἀρείου πάγου τότε τούτῳ πεπραγμένα, χειροτονησάν-
των αὐτὸν ὑμῶν σύνδικον ὑπὲρ τοῦ ἱεροῦ τοῦ ἐν δήλῳ ἀπὸ τῆς αὐτῆς ἀγνοίας ἀφ' ἧσπερ πολλὰ προΐεσθε
τῶν κοινῶν· ὡς προείλεσθε κἀκείνην καὶ τοῦ πράγματος κυρίαν ἐποιήσατε, τοῦτον μὲν εὐθὺς ἀπήλασεν ὡς
προδότην· ὑπερίδῃ δὲ λέγειν προσέταξε· καὶ ταῦτα ἀπὸ τοῦ βωμοῦ φέρουσα τὴν ψῆφον ἔπραξε,
καὶ οὐδεμία ψῆφος ἠνέχθη τῷ μιαρῷ τούτῳ· καὶ ὅτι ταῦτα ἀληθῆ λέγω, κάλει τούτων τοὺς μάρτυρας:

κοινῷ ὅτι τοῦτον μέλλοντος λέγειν, ἀπήλασεν αὐτὸν ἡ βουλὴ καὶ προσέταξεν ἑτέρῳ, τότε καὶ προδότην
εἶναι καὶ κακόνουν ὑμῖν ἀπέφηνεν· ἓν μὲν τοίνυν τοῦτο τοιοῦτο πολίτευμα τοῦ νεανίου τούτου· ὅμοιόν γε· ἢ γάρ
οἷς ἐμοῦ κατηγορεῖ· ἕτερον δ' ἀναμιμνήσκεσθε· ὅτε γὰρ πύθωνα φίλιππος ἔπεμψε τὸν βυζάντιον καὶ παρὰ τῶν
αὐτοῦ συμμάχων πάντων συνέπεμψε πρέσβεις, ὡς ἐν αἰσχύνῃ ποιήσων τὴν πόλιν καὶ δείξων ἀδικοῦσαν· τότ'
ἐγὼ μὲν τῷ πύθωνι θρασυνομένῳ καὶ πολλῷ ῥέοντι καθ' ὑμῶν, οὐχ ὑπεχώρησα, ἀλλ' ἀναστὰς
ἀντεῖπον, καὶ τὰ τῆς πόλεως δίκαια οὐχὶ προὔδωκα· ἀλλ' ἀδικοῦντα φίλιππον ἐξήλεγξα φανερῶς
οὕτως, ὥστε τοὺς ἐκείνου συμμάχους αὐτοὺς ἀνισταμένους ὁμολογεῖν· οὗτος δὲ συνηγωνίζετο, καὶ τἀναντία
ἐμαρτύρει τῇ πατρίδι, καὶ ταῦτα ψευδῆ· καὶ οὐκ ἀπέχρη ταῦτα· ἀλλὰ πάλιν μετὰ ταῦθ' ὕστερον ἀναξίνῳ τῷ
κατασκόπῳ συνιὼν εἰς τὴν θράσωνος οἰκίαν ἐλήφθη· καίτοι ὅστις τῷ ὑπὸ τῶν πολεμίων πεμφθέντι μόνος μόνῳ
συνῄει καὶ ἐκοινολογεῖτο, οὗτος αὐτὸς ὑπῆρχε τῇ φύσει κατάσκοπος καὶ πολέμιος τῇ πατρίδι· καὶ ὅτι ταῦτ'
ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας:

μυρία τοίνυν ἕτερα εἰπεῖν ἔχων περὶ αὐτοῦ παραλείπω· καὶ γὰρ οὕτω πως ἔχει· πολλὰ ἂν ἐγὼ ἔτι
τούτων ἔχοιμι δεῖξαι, ὧν οὗτος κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους τοῖς μὲν ἐχθροῖς ὑπηρετῶν, ἐμοὶ δ' ἐπηρεάζων
εὑρέθη· ἀλλ' οὐ τίθεται ταῦτα παρ' ὑμῖν εἰς ἀκριβῆ μνήμην, οὐδ' ἣν προσῆκεν ὀργήν· ἀλλὰ δεδώκατε ἔθει
τινὶ φαύλῳ πολλὴν ἐξουσίαν, τῷ βουλομένῳ τὸν λέγοντά τι τῶν ὑμῖν συμφερόντων ὑποσκελίζειν
καὶ συκοφαντεῖν, τῆς ἐπὶ ταῖς λοιδορίαις ἡδονῆς καὶ χάριτος τὸ τῆς πόλεως συμφέρον ἀνταλλαττόμενοι·
διόπερ ῥᾷόν ἐστι καὶ ἀσφαλέστερον ἀεὶ τοῖς ἐχθροῖς ὑπηρετοῦντα μισθαρνεῖν, ἢ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν ἑλόμενον
τάξιν πολιτεύεσθαι· καὶ τὸ μὲν δὴ πρὸ τοῦ πολεμεῖν φανερῶς συναγωνίζεσθαι φιλίππῳ, δεινὸν μὲν ὦ
γῆ καὶ θεοί· πῶς γὰρ οὔ· κατὰ τῆς πατρίδος· δότε δ' εἰ βούλεσθε, δότε αὐτῷ τοῦτο· ἀλλ' ἐπειδὴ φανερῶς ἤδη τὰ
πλοῖα ἐσεσύλητο, χερρόνησος ἐπορθεῖτο, ἐπὶ τὴν ἀττικὴν ἐπορεύετο ἄνθρωπος, οὐκέτ' ἐν ἀμφισβητη-
σίμῳ τὰ πράγματα ἦν, ἀλλ' ἐνειστήκει πόλεμος· ὅ τι μὲν πώποτ' ἔπραξεν ὑπὲρ ὑμῶν ὁ βάσκανος οὗτοσὶ
ἰαμβειοφάγος, οὐκ ἂν ἔχοι δεῖξαι· οὐδ' ἔστιν οὔτε μεῖζον οὔτ' ἔλαττον ψήφισμα οὐδὲν αἰσχίνῃ ὑπὲρ τῶν συμ-
φερόντων τῇ πόλει· εἰ δέ φησι, νῦν δειξάτω ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι· ἀλλ' οὐκ ἔστιν οὐδέν· καίτοι δυοῖν ἀνάγκη
θάτερον, ἢ μηδὲν τοῖς πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ τότ' ἔχοντα ἐγκαλεῖν, μὴ γράφειν παρὰ ταῦθ' ἕτερα·

+

ἢ τὸ τῶν ἐχθρῶν συμφέρον ζητοῦντα, μὴ φέρειν ἐς τὸ μέσον τὰ τούτων ἀμείνω· ἆρ' οὖν οὐδ' ἔλεγεν ὥσπερ οὐδ'
ἔγραφεν ἡνίκα ἐργάσασθαί τι δέοι κακὸν ὑμᾶς; οὐ μὲν οὖν ἦν εἰπεῖν ἑτέρῳ. καὶ τὰ μὲν ἄλλα, καὶ φέρειν ἠδύν-
ατο ὡς ἔοικεν ἡ πόλις, καὶ ποιῶν οὗτος λανθάνειν· ἓν δ' ἐπεξηργάσατο ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοιοῦτον, ὃ πᾶσι
τοῖς προτέροις ἐπέθηκε τέλος· περὶ οὗ τοὺς πολλοὺς ἀνήλωσε λόγους, τὰ τῶν Ἀμφισσέων διεξιὼν δόγματα,
ὡς διαστρέψων τἀληθές. τὸ δ' οὐ τοιοῦτόν ἐστι· πόθεν; πολλοῦ γε καὶ δεῖ· οὐδέποτ' ἐκνίψει σὺ τἀκεῖ πεπραγμένα
σαυτῷ· οὐχ οὕτω πόλλ' ἐρεῖς. καλῶ δ' ἐναντίον ὑμῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς θεοὺς πάντας καὶ πάσας ὅσοι τὴν χώρ-
αν ἔχουσι τὴν Ἀττικήν, καὶ τὸν Ἀπόλλω τὸν Πύθιον, ὃς πατρῷός ἐστι τῇ πόλει, καὶ ἐπεύχομαι πᾶσι τούτοις, εἰ μὲν ἀ-
ληθῆ πρὸς ὑμᾶς εἴποιμι καὶ εἶπον τότ' εὐθὺς ἐν τῷ δήμῳ, ὅτε πρῶτον εἶδον τουτονὶ τὸν μιαρὸν τούτου τοῦ πράγ-
ματος ἁπτόμενον· ἔγνων γὰρ εὐθέως ἔγνων· εὐτυχίαν μοι δοῦναι καὶ σωτηρίαν· εἰ δὲ πρὸς ἔχθραν ἢ φιλονεικίας
ἰδίας ἕνεκα αἰτίαν ἐπάγω τούτῳ ψευδῆ, πάντων τῶν ἀγαθῶν ἀνόνητόν με ποιῆσαι. τί οὖν ταῦτα ἐπαρῶμαι
καὶ διατείνομαι οὑτωσὶ σφοδρῶς; ὅτι καὶ γράμματα ἔχων ἐν τῷ δημοσίῳ κείμενα, ἐξ ὧν ταῦτ' ἐπιδείξω σαφῶς,
καὶ ὑμᾶς εἰδὼς τὰ πεπραγμένα μνημονεύοντας, ἐκεῖνο φοβοῦμαι μὴ τῶν εἰργασμένων αὐτῷ κακῶν οὗτος ἐλάττων
ὑποληφθῇ· ὅπερ πρότερον συνέβη, ὅτε τοὺς ταλαιπώρους Φωκέας ἐποίησεν ἀπολέσθαι τὰ ψευδῆ δεῦρ' ἀ-
παγγείλας. τὸν γὰρ ἐν Ἀμφίσσῃ πόλεμον δι' ὃν εἰς Ἐλάτειαν ἦλθε Φίλιππος, καὶ δι' ὃν ᾑρέθη τῶν Ἀμφικτυόνων ἡγεμὼν,
ὃς ἅπαντα ἀνέτρεψε τὰ τῶν Ἑλλήνων, οὗτός ἐστιν ὁ συγκατασκευάσας, καὶ πάντων εἷς ἀνὴρ τῶν μεγίστων
αἴτιος κακῶν. καὶ τότε εὐθὺς ἐμοῦ διαμαρτυρομένου καὶ βοῶντος ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ· πόλεμον εἰς τὴν Ἀττικὴν εἰσάγεις
Αἰσχίνη, πόλεμον Ἀμφικτυονικόν, οἱ μὲν ἐκ παρακλήσεως συγκαθήμενοι οὐκ εἴων με λέγειν, οἱ δ' ἐθαύμαζον
καὶ κενὴν αἰτίαν διὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν ἐπάγειν με ὑπελάμβανον αὐτῷ. ἥτις δ' ἡ φύσις ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι γέγονε τούτ-
ων τῶν πραγμάτων, καὶ τίνος ἕνεκα ταῦτα συνεσκευάσθη, καὶ πῶς ἐπράχθη, νῦν ἀκούσατε, ἐπειδὴ τότε ἐκωλύθητε·
καὶ γὰρ εὖ πρᾶγμα συντεθὲν ὄψεσθε, καὶ μεγάλα ὠφεληθήσεσθε πρὸς ἱστορίαν τῶν κοινῶν, καὶ ὅση δεινότης ἦν ἐν τῷ Φιλίπ-
πῳ θεάσεσθε. οὐκ ἦν τοῦ πρὸς ὑμᾶς πολέμου πέρας οὐδ' ἀπαλλαγὴ Φιλίππῳ, εἰ μὴ Θηβαίους καὶ Θετταλοὺς
ἐχθροὺς ποιήσειε τῇ πόλει· ἀλλὰ καίπερ ἀθλίως καὶ κακῶς τῶν στρατηγῶν τῶν ὑμετέρων πολεμούντων αὐτῷ, ὅμως
ὑπ' αὐτοῦ τοῦ πολέμου καὶ τῶν λῃστῶν μυρία ἔπασχε κακά· οὔτε γὰρ ἐξήγετο τῶν ἐκ τῆς χώρας γιγνομένων οὐδὲν
οὔτ' εἰσήγετο ὧν ἐδεῖτο αὐτῷ· ἦν δ' οὔτε κατὰ θάλατταν τότε κρείττων ὑμῶν, οὔτ' εἰς τὴν Ἀττικὴν ἐλθεῖν δυνατὸς μήτε
Θετταλῶν ἀκολουθούντων μήτε Θηβαίων διιέντων· συνέβαινε δ' αὐτῷ τῷ πολέμῳ κρατοῦντι τοὺς ὁποίους
δήποτε ὑμεῖς ἐξεπέμπετε στρατηγούς· ἐῶ γὰρ τοῦτό γε· αὐτῇ τῇ φύσει τοῦ τόπου καὶ τῶν ὑπαρχόντων ἑκατέροις
κακοπαθεῖν. εἰ μὲν οὖν τῆς ἰδίας ἕνεκεν ἔχθρας ἢ τοὺς Θετταλοὺς ἢ τοὺς Θηβαίους συμπείθοι βαδίζειν
ἐφ' ὑμᾶς, οὐδένα ἡγεῖτο προσέξειν αὐτῷ τὸν νοῦν· ἂν δὲ τὰς ἐκείνων κοινὰς προφάσεις λαβὼν ἡγεμὼν αἱρε-
θῇ, ῥᾷον ἤλπιζε τὰ μὲν παρακρούσεσθαι, τὰ δὲ πείσειν. τί οὖν; ἐπιχειρεῖ, θεάσασθε ὡς εὖ, πόλεμον ποι-
ῆσαι τοῖς Ἀμφικτύοσι καὶ περὶ τὴν Πυλαίαν ταραχήν· εἰς γὰρ ταῦτα εὐθὺς ὑπελάμβανεν αὐτοὺς αὐτοῦ δεήσεσθαι. εἰ μὲν
τοίνυν τοῦτο τῶν παρ' αὐτοῦ πεμπομένων ἱερομνημόνων ἢ τῶν ἐκείνου συμμάχων εἰσηγοῖτό τις, ὑπόψεσθαι τὸ
πρᾶγμα ἐνόμιζε καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ τοὺς Θετταλοὺς καὶ πάντας φυλάξεσθαι· ἂν δ' Ἀθηναῖος ᾖ καὶ παρ' ὑμῶν
τῶν ὑπεναντίων ὁ τοῦτο ποιῶν, εὐπόρως λήσειν· ὅπερ συνέβη. πῶς οὖν ταῦτα ἐποίησε; μισθοῦται τουτ-
ονί. οὐδενὸς δὲ προειδότος οἶμαι τὸ πρᾶγμα οὐδὲ φυλάττοντος ὥσπερ εἴωθε τὰ τοιαῦτα παρ' ὑμῖν γίγνεσθαι,
προβληθεὶς πυλαγόρας οὗτος καὶ τριῶν ἢ τεττάρων χειροτονησάντων αὐτὸν ἀνερρήθη· ὡς δὲ τὸ τῆς πόλεως ἀξί-
ωμα λαβὼν ἀφίκετο εἰς τοὺς Ἀμφικτύονας, πάντα τἄλλα ἀφεὶς καὶ παριδὼν ἐπέραινεν ἐφ' οἷς ἐμισθώθη·
καὶ λόγους εὐπροσώπους καὶ μύθους ὅθεν ἡ Κιρραία χώρα καθιερώθη, συνθεὶς καὶ διεξελθών, ἀνθρώπους ἀπείρους
λόγων καὶ τὸ μέλλον οὐ προορωμένους, τοὺς ἱερομνήμονας, πείθει ψηφίσασθαι περιελθεῖν τὴν χώραν, ἣν οἱ μὲν
Ἀμφισσεῖς σφῶν αὐτῶν οὖσαν γεωργεῖν ἔφασαν, οὗτος δὲ τῆς ἱερᾶς χώρας ᾐτιᾶτο εἶναι, οὐδεμίαν δίκην τῶν Λοκρ-
ῶν ἐπαγόντων ἡμῖν, οὐδ' ἃ νῦν οὗτος προφασίζεται λέγων οὐκ ἀληθῆ. γνώσεσθε δ' ἐκεῖθεν. οὐκ ἐνῆν ἄνευ τοῦ προσκαλέ-
σασθαι δήπου τοῖς Λοκροῖς δίκην κατὰ τῆς πόλεως συντελέσασθαι. τίς οὖν ἐκάλεσεν ἡμᾶς; ἀπὸ ποίας
ἀρχῆς; εἰπὲ τὸν εἰδότα, δεῖξον. ἀλλ' οὐκ ἂν ἔχοις, ἀλλὰ κενῇ προφάσει ταύτῃ κατεχρῶ καὶ ψευδεῖ. περιιόντων
τοίνυν τὴν χώραν τῶν Ἀμφικτυόνων κατὰ τὴν ὑφήγησιν τὴν τούτου, προσπεσόντες οἱ Λοκροὶ μικροῦ ἅπαντας
κατηκόντισαν, τινὰς δὲ καὶ συνήρπασαν τῶν ἱερομνημόνων. ὡς δ' ἅπαξ ἐκ τούτων ἐγκλήματα καὶ πό-
λεμος πρὸς τοὺς Ἀμφισσεῖς ἐταράχθη, τὸ μὲν πρῶτον ὁ Κόττυφος αὐτῶν τῶν Ἀμφικτυόνων ἤγαγε στρατιάν·
ὡς δ' οἱ μὲν οὐκ ἦλθον, οἱ δ' ἐλθόντες οὐδὲν ἐποίουν, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν πυλαίαν ἐπὶ τὸν Φίλιππον εὐθὺς
ἡγεμόνα ἦγον οἱ κατεσκευασμένοι καὶ πάλαι πονηροὶ τῶν Θετταλῶν καὶ τῶν ἐν ταῖς ἄλλαις πόλεσιν· καὶ προφά-
σεις εὐλόγους εἰλήφασιν· ἢ γὰρ αὐτοὺς εἰσφέρειν καὶ ξένους τρέφειν ἔφασαν δεῖν καὶ ζημιοῦν τοὺς μὴ ταῦτα
ποιοῦντας, ἢ ἐκεῖνον αἱρεῖσθαι. τί δεῖ τὰ πολλὰ λέγειν; ᾑρέθη γὰρ ἐκ τούτων ἡγεμών. καὶ μετὰ ταῦτα εὐθέως δύνα-
μιν συλλέξας καὶ παρελθὼν ὡς ἐπὶ τὴν Κιρραίαν, ἐρρῶσθαι φράσας πολλὰ καὶ Κιρραίοις καὶ Λοκροῖς, τὴν

[illegible]· εἰ μὴ γὰρ οὖν μὴ μετέγνωσαν αἱ Θηβαῖοι καὶ μεθ' ἡμῶν ἐγένοντο· ὥσπερ χειμάρρους ἂν ἅπαν
τοῦτο τὸ πρᾶγμα εἰς τὴν πόλιν εἰσέπεσεν· νῦν δὲ τό γ' ἐξαίφνης ἐπέσχον αὐτὸν ἐκεῖνοι· μάλιστα μέν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, θεῶν τινος εὐνοίᾳ πρὸς ὑμᾶς· εἶτα μέντοι καὶ ὅσον καθ' ἕνα ἄνδρα, καὶ δι' ἐμέ· δὸς δέ μοι τὰ δόγματα
ταῦτα καὶ τοὺς χρόνους ἐν οἷς ἕκαστα πέπρακται· ἵν' εἰδῆτε ἡλίκα πράγματα ἡ μιαρὰ κεφαλὴ ταράξασα αὕτη
δίκην οὐκ ἔδωκε· λέγε μοι τὰ δόγματα:

ἀλλὰ δὴ τοὺς χρόνους ἐν οἷς ταῦτ' ἐγένετο· εἰσὶ γὰρ καθ' οὓς ἐπυλαγόρησεν οὗτος· λέγε:

Δὸς δή μοι τὴν ἐπιστολήν· ἣν ὡς οὐχ ὑπήκουον οἱ Θηβαῖοι, πέμπει πρὸς τοὺς ἐν Πελοποννήσῳ συμμάχους ὁ Φί-
λιππος· ἵν' εἰδῆτε καὶ ἐκ ταύτης σαφῶς· ὅτι τὴν μὲν ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα καὶ τοὺς Θηβαίους καὶ ὑμᾶς πράττειν ἀπεκρύπτετο·
κοινὰ δὲ καὶ τοῖς Ἀμφικτύοσι δόξαντα ποιεῖν προσεποιεῖτο· ὁ δὲ τὰ Ἀμφικτύοσι δόξαντα ποιεῖν προσεποιεῖτο·
ὁ δὲ τὰς ἀφορμὰς ταύτας καὶ τὰς προφάσεις παραδοὺς αὐτῷ, οὗτος ἦν· λέγε:

ῥᾷθ' ὅτι φεύγει μὲν τὰς ἰδίας προφάσεις· εἰς δὲ τὰς Ἀμφικτυονικὰς καταφεύγει· τίς οὖν ὁ ταῦτα συμπαρασκε-
υάσας αὐτῷ· τίς ὁ τὰς προφάσεις ταύτας ἐνδούς· τίς ὁ τῶν κακῶν τῶν γεγενημένων μάλιστ' αἴτιος· οὐχ οὗτος·
μὴ τοίνυν λέγετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περιιόντες ὡς ὑφ' ἑνὸς τοιαῦτα πέπονθεν ἡ Ἑλλὰς ἀνθρώπου· οὐχ ὑφ' ἑνός·
ἀλλ' ὑπὸ πολλῶν καὶ πονηρῶν τῶν παρ' ἑκάστοις· ὦ γῆ καὶ θεοί· ὧν εἷς οὑτοσί ἐστιν· ὃν, εἰ μηδὲν εὐλαβηθέντα τἀληθὲς
εἰπεῖν δέοι, οὐκ ἂν ὀκνήσαιμ' ἔγωγε κοινὸν ἀλιτήριον τῶν μετὰ ταῦτα ἀπολωλότων ἁπάντων εἰπεῖν, ἀνθρώ-
πων, τόπων, πόλεων· ὁ γὰρ τὸ σπέρμα παρασχών, οὗτος τῶν φύντων αἴτιος· ὃν ὅπως ποτὲ οὐκ εὐθέως
ἰδόντες ἀπεστράφητε, θαυμάζω· πλὴν πολύ τι σκότος, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ παρ' ὑμῖν πρὸς τὴν ἀλήθειαν· Συμ-
βέβηκε τοίνυν μοι τῶν κατὰ τῆς πατρίδος τούτῳ πεπραγμένων ἁψαμένῳ, εἰς ἃ τούτοις ἐναντιούμενος αὐτὸς
πεπολίτευμαι ἀφῖχθαι· ἃ πολλῶν μὲν ἕνεκ' ἂν εἰκότως ἀκούσαιτέ μου· μάλιστα δ' ὅτι αἰσχρόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, εἰ ἐγὼ μὲν τὰ ἔργα τῶν ὑπὲρ ὑμῶν πόνων ὑπέμεινα· ὑμεῖς δὲ μηδὲ τοὺς λόγους αὐτῶν ἀνέξεσθε·
ὁρῶν γὰρ ἐγὼ Θηβαίους, σχεδὸν δὲ καὶ ὑμᾶς, ὑπὸ τῶν τὰ Φιλίππου φρονούντων καὶ διεφθαρμένων παρ' ἑκατέροις·
ὃ μὲν ἦν ἀμφοτέροις φοβερὸν καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενον, τὸ τὸν Φίλιππον ἐᾶν αὐξάνεσθαι, παρορῶντας·
καὶ οὐδὲ καθ' ἓν φυλαττομένους· εἰς ἔχθραν δὲ καὶ τὸ προσκρούειν ἀλλήλοις ἑτοίμως ἔχοντας· ὅπως τοῦτο μὴ γέ-
νοιτο παρατηρῶν διετέλουν· οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμαυτοῦ γνώμης μόνον ταῦτα συμφέρειν ὑπολαμβάνων· ἀλλ' εἰδὼς
Ἀριστοφῶντα καὶ πάλιν Εὔβουλον πάντα τὸν χρόνον βουλομένους πρᾶξαι ταύτην τὴν φιλίαν· καὶ περὶ τῶν
ἄλλων πολλάκις ἀντιλέγοντας ἑαυτοῖς, τοῦθ' ὁμογνωμονοῦντας ἀεί· οὓς σὺ ζῶντας μέν, ὦ κίναδος, κολακεύων
παρηκολούθεις· τεθνεώτων δ' οὐκ αἰσθάνει κατηγορῶν· ἃ γὰρ περὶ Θηβαίων ἐπιτιμᾷς ἐμοί, ἐκείνων πολὺ
μᾶλλον ἢ ἐμοῦ κατηγορεῖς· τῶν πρότερον ἢ ἐγὼ ταύτην τὴν συμμαχίαν δοκιμασάντων· ἀλλ' ἐκεῖσ' ἐπάνειμι·
ὅτι τὸν ἐν Ἀμφίσσῃ πόλεμον τούτου μὲν ποιήσαντος, συμπεραναμένων δὲ τῶν ἄλλων τῶν συνεργῶν αὐτοῦ τὴν πρὸς
τοὺς Θηβαίους ἔχθραν· συνέβη τὸν Φίλιππον ἐλθεῖν ἐφ' ἡμᾶς· οὗπερ ἕνεκα τὰς πόλεις οὗτοι συνέκρουον· καὶ
εἰ μὴ προεξανέστημεν μικρόν, οὐδ' ἀναλαβεῖν ἂν ἠδυνήθημεν· οὕτω μέχρι πόρρω προήγαγον οὗτοι
τὸ πρᾶγμα· ἐν οἷς δ' ἦτε ἤδη τὰ πρὸς ἀλλήλους, τουτωνὶ τῶν ψηφισμάτων ἀκούσαντες καὶ τῶν ἀποκρίσεων εἴσεσθε·

Καί μοι λέγε ταῦτα λαβών:

ἀλλὰ δὴ τὰς ἀποκρίσεις:

Οὕτω διαθεὶς ὁ Φίλιππος τὰς πόλεις πρὸς ἀλλήλας διὰ τούτων, καὶ τούτοις ἐπαρθεὶς τοῖς ψηφίσμασι καὶ ταῖς
ἀποκρίσεσιν, ἧκεν ἔχων τὴν δύναμιν· καὶ τὴν Ἐλάτειαν κατέλαβεν· ὡς οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτ' ἔτι συμπνευ-
σάντων ὑμῶν καὶ τῶν Θηβαίων· ἀλλὰ μὴν τὸν τότε συμβάντα ἐν τῇ πόλει θόρυβον ἴστε μὲν ἅπαντες· μίκρ' ἀ-
κούσατε ἐν τῇ πόλει θόρυβον ἴστε μὲν ἅπαντες· μίκρ' ἀκούσατε δ' ὅμως αὐτὰ τὰ ἀναγκαιότατα· ἑσπέρα
μὲν γὰρ ἦν· ἧκε δ' ἀγγέλλων τις ὡς τοὺς πρυτάνεις ὡς Ἐλάτεια κατείληπται· καὶ μετὰ ταῦτα οἱ μὲν εὐθὺς ἐξανασ-
τάντες μεταξὺ δειπνοῦντες· τούς τε ἐκ τῶν σκηνῶν τῶν κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐξεῖργον καὶ τὰ γέρρα ἐνεπίμπρασαν· οἱ δὲ
τοὺς στρατηγοὺς μετεπέμποντο καὶ τὸν σαλπικτὴν ἐκάλουν· καὶ θορύβου πλήρης ἦν ἡ πόλις· τῇ δ' ὑστεραίᾳ ἅμα
τῇ ἡμέρᾳ· οἱ μὲν πρυτάνεις τὴν βουλὴν ἐκάλουν εἰς τὸ βουλευτήριον· ὑμεῖς δ' εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἐπορεύεσθε·
καὶ πρὶν ἐκείνην χρηματίσαι καὶ προβουλεῦσαι, πᾶς ὁ δῆμος ἄνω καθῆτο· καὶ μετὰ ταῦτα ὡς εἰσῆλθεν ἡ βουλή·
καὶ ἀπήγγειλαν οἱ πρυτάνεις τὰ προσηγγελμένα ἑαυτοῖς, καὶ τὸν ἥκοντα παρήγαγον, κἀκεῖνος εἶπεν· ἠρώτα μὲν
ὁ κῆρυξ τίς ἀγορεύειν βούλεται· παρῄει δ' οὐδείς· πολλάκις δὲ τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος· οὐδὲν μᾶλλον ἀνίστατο
οὐδείς· ἁπάντων μὲν τῶν στρατηγῶν παρόντων· ἁπάντων δὲ τῶν ῥητόρων· καλούσης δὲ τῆς κοινῆς τῆς πατρίδος
φωνῆς τὸν ἐροῦνθ' ὑπὲρ σωτηρίας· ἣν γὰρ ὁ κῆρυξ κατὰ τοὺς νόμους φωνὴν ἀφίησι, ταύτην κοινὴν τῆς πατρίδος
δίκαιόν ἐστιν ἡγεῖσθαι· καίτοι εἰ μὲν τοὺς σωθῆναι τὴν πόλιν βουλομένους παρελθεῖν ἔδει, πάντες ἂν ὑμεῖς
καὶ οἱ ἄλλοι Ἀθηναῖοι ἀναστάντες ἐπὶ τὸ βῆμα ἐβαδίζετε· πάντες γὰρ οἶδ' ὅτι σωθῆναι αὐτὴν ἐβούλεσθε·
εἰ δὲ τοὺς πλουσιωτάτους, οἱ τριακόσιοι· εἰ δὲ τοὺς ἀμφότερα ταῦτα, καὶ εὔνους τῇ πόλει καὶ πλουσίους,
οἱ μετὰ ταῦτα τὰς μεγάλας ἐπιδόσεις ἐπιδόντες· καὶ γὰρ εὐνοίᾳ καὶ πλούτῳ τοῦτ' ἐποίησαν· ἀλλ' ὡς ἔοικεν ἐκεῖνος

ὁ καιρὸς καὶ ἡ ἡμέρα ἐκείνη οὐ μόνον εὔνουν καὶ πλούσιον ἄνδρ' ἐκάλει· ἀλλὰ καὶ παρηκολουθηκότα τοῖς πράγμασιν ἐξ ἀρχῆς καὶ συλλελογισμένον· ὁ γὰρ μὴ ταῦτα εἰδὼς μηδ' ἐξητακὼς πόρρωθεν ἐπιμελῶς, οὔτ' εἰ εὔνους ἦν οὔτ' εἰ πλούσιος, οὐδὲν μᾶλλον ἔμελλεν ὅ τι χρὴ ποιεῖν εἴσεσθαι, οὐδ' ὑμῖν ἕξειν συμβουλεύειν. ἐφάνην τοίνυν οὗτος ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ ἐγώ· καὶ παρελθὼν εἶπον εἰς ὑμᾶς· ἅ μου δυοῖν ἕνεκ' ἀκούσατε· ἑνὸς μὲν, ἵν' εἰδῆτε ὅτι μόνος τῶν λεγόντων καὶ πολιτευομένων ἐγὼ τὴν τῆς εὐνοίας τάξιν ἐν τοῖς δεινοῖς οὐκ ἔλιπον· ἀλλὰ καὶ λέγων καὶ γράφων ἐξηταζόμην τὰ δέοντα ὑπὲρ ὑμῶν ἐν αὐτοῖς τοῖς φοβεροῖς· ἑτέρου δὲ, ὅτι μικρὸν ἀναλώσαντες χρόνον πολλῷ πρὸς τὰ λοιπὰ τῆς πάσης πολιτείας ἔσεσθ' ἐμπειρότεροι. εἶπον τοίνυν ὅτι τοὺς μὲν ὡς ὑπαρχόντων Θηβαίων Φιλίππῳ λίαν θορυβουμένους ἀγνοεῖν τὰ παρόντα πράγματα ἡγοῦμαι· εὖ γὰρ οἶδ' ὅτι εἰ τοῦθ' οὕτως ἐτύγχανεν ἔχον, οὐκ ἂν αὐτὸν ἠκούομεν ἐν Ἐλατείᾳ ὄντα, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἡμετέροις ὁρίοις. ὅτι μέντοι ἵν' ἕτοιμα ποιήσηται τὰ ἐν Θήβαις ἥκει, σαφῶς ἐπίσταμαι. ὡς δ' ἔχει ταῦτ' ἔφην ἀκούσατέ μου. ἐκεῖνος ὅσους ἢ πεῖσαι χρήμασι Θηβαίων ἢ ἐξαπατῆσαι ἐνῆν, ἅπαντας ηὐτρέπισται· τοὺς δ' ἀπ' ἀρχῆς ἀνθεστηκότας αὐτῷ καὶ νῦν ἐναντιουμένους οὐδαμῶς πεῖσαι δύναται. τί οὖν βούλεται καὶ τίνος ἕνεκα τὴν Ἐλάτειαν κατείληφε; πλησίον δύναμιν δείξας καὶ παραστήσας τὰ ὅπλα, τοὺς μὲν ἑαυτοῦ φίλους θρασεῖς ποιῆσαι καὶ ἐπᾶραι, τοὺς δ' ἐναντιουμένους καταπλῆξαι· ἵν' ἢ συγχωρήσωσι φοβηθέντες ἃ νῦν οὐκ ἐθέλουσιν, ἢ βιασθῶσιν. εἰ μὲν οὖν προαιρησόμεθα ἡμεῖς ἔφην ἐν τῷ παρόντι, εἴ τι δύσκολον πέπρακται Θηβαίοις πρὸς ἡμᾶς, τούτου μεμνῆσθαι καὶ ἀπιστεῖν αὐτοῖς ὡς ἐν τῇ τῶν ἐχθρῶν οὖσι μερίδι· πρῶτον μὲν ἃ ἂν εὔξαιτο Φίλιππος ποιήσομεν· εἶτα φοβοῦμαι μὴ προσδεξαμένων τῶν νῦν ἀνθεστηκότων αὐτῷ καὶ μιᾷ γνώμῃ πάντων φιλιππισάντων, εἰς τὴν Ἀττικὴν ἔλθωσιν ἀμφότεροι. ἂν μέντοι πεισθῆτ' ἐμοὶ καὶ πρὸς τῷ σκοπεῖν ἀλλὰ μὴ φιλονεικεῖν περὶ ὧν ἂν λέγω γένησθε, οἶμαι καὶ τὰ δέοντα λέγειν δόξειν καὶ τὸν ἐφεστηκότα κίνδυνον τῇ πόλει διαλύσειν. τί οὖν φημι δεῖν; πρῶτον μὲν τὸν παρόντα ἐπανεῖναι φόβον· εἶτα μεταθέσθαι καὶ φοβεῖσθαι πάντας ὑπὲρ Θηβαίων· πολὺ γὰρ τῶν δεινῶν εἰσιν ἐγγυτέρω καὶ προτέροις αὐτοῖς ὁ κίνδυνος· ἔπειτα ἐξελθόντας Ἐλευσῖνάδε τοὺς ἐν ἡλικίᾳ καὶ τοὺς ἱππέας δεῖξαι πᾶσιν ὑμᾶς αὐτοὺς ἐν τοῖς ὅπλοις ὄντας· ἵνα τοῖς ἐν Θήβαις φρονοῦσι τὰ ὑμέτερα ἐξ ἴσου γένηται τὸ παρρησιάζεσθαι περὶ τῶν δικαίων, ἰδοῦσιν ὅτι ὥσπερ τοῖς πωλοῦσι Φιλίππῳ τὴν πατρίδα πάρεστιν ἡ βοηθήσουσα δύναμις ἐν Ἐλατείᾳ, οὕτω τοῖς ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας ἀγωνίζεσθαι βουλομένοις ὑπάρχεθ' ὑμεῖς ἕτοιμοι καὶ βοηθήσετε ἐάν τις ἐπ' αὐτοὺς ἴῃ. μετὰ ταῦτα χειροτονῆσαι κελεύω δέκα πρέσβεις, καὶ ποιῆσαι τούτους κυρίους μετὰ τῶν στρατηγῶν καὶ τοῦ πότε δεῖ βαδίζειν ἐκεῖσε καὶ τῆς ἐξόδου. ἐπειδὰν δ' ἔλθωσιν οἱ πρέσβεις εἰς Θήβας, πῶς χρήσασθαι τῷ πράγματι παραινῶ; τούτῳ πάνυ μοι πρόσεχετε τὸν νοῦν. μὴ δεῖσθαι Θηβαίων μηδὲν· αἰσχρὸς γὰρ ὁ καιρός· ἀλλ' ἐπαγγέλλεσθαι βοηθήσειν ἂν κελεύωσιν, ὡς ἐκείνων ὄντων ἐν τοῖς ἐσχάτοις κινδύνοις, ἡμῶν δ' ἄμεινον ἢ κεῖνοι τὸ μέλλον προορωμένων· ἵν' ἐὰν μὲν δέξωνται ταῦτα καὶ πεισθῶσιν ἡμῖν, καὶ ἃ βουλόμεθα ὦμεν διῳκημένοι καὶ μετὰ προσχήματος ἀξίου τῆς πόλεως ταῦτα πράξωμεν· ἐὰν δ' ἄρα μὴ συμβῇ κατατυχεῖν, ἐκεῖνοι μὲν αὑτοῖς ἐγκαλῶσιν ἄν τι νῦν ἐξαμαρτάνωσιν, ἡμῖν δὲ μηδὲν αἰσχρὸν μηδὲ ταπεινὸν ᾖ πεπραγμένον. ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις εἰπὼν κατέβην. συνεπαινεσάντων δὲ πάντων καὶ οὐδενὸς εἰπόντος ἐναντίον οὐδὲν, οὐκ εἶπον μὲν ταῦτα, οὐκ ἔγραψα δέ· οὐδ' ἔγραψα μὲν, οὐκ ἐπρέσβευσα δέ· οὐδ' ἐπρέσβευσα μὲν, οὐκ ἔπεισα δὲ Θηβαίους· ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἀρχῆς διὰ πάντων ἄχρι τῆς τελευτῆς διεξῆλθον, καὶ ἔδωκ' ἐμαυτὸν ὑμῖν ἁπλῶς εἰς τοὺς περιεστηκότας τῇ πόλει κινδύνους. καί μοι φέρε τὸ ψήφισμα τὸ τότε γενόμενον. καίτοι τίνα βούλει σε Αἰσχίνη καὶ τίνα ἐμαυτὸν ἐκείνην τὴν ἡμέραν εἶναι θῶ; βούλει ἐμαυτὸν μὲν, ὃν ἂν σὺ λοιδορούμενος καὶ διασύρων καλέσαις, Βάτταλον· σὲ δὲ μηδ' ἥρωα τὸν τυχόντα, ἀλλὰ τούτων τινὰ τῶν ἀπὸ τῆς σκηνῆς, Κρεσφόντην ἢ Κρέοντα ἢ ὃν ἐν Κολλυτῷ ποτε Οἰνόμαον κακῶς ὑποκρινόμενος ἐπέτριψας. τότε τοίνυν κατ' ἐκεῖνον τὸν καιρὸν ὁ Παιανιεὺς ἐγὼ Βάτταλος Οἰνομάου τοῦ Κοθωκίδου σοῦ πλείονος ἄξιος ὢν ἐφάνην τῇ πατρίδι. σὺ μέν γε οὐδὲν οὐδαμοῦ χρήσιμος ἦσθα· ἐγὼ δὲ πάντα ὅσα προσῆκε τὸν ἀγαθὸν πολίτην ἔπραττον. ψήφισμα:

αὕτη τῶν περὶ Θήβας ἐγίγνετο πραγμάτων ἀρχὴ καὶ κατάστασις πρώτη, τὰ πρὸ τούτων εἰς ἔχθραν καὶ μῖσος καὶ ἀπιστίαν τῶν πόλεων ὑπηγμένων ὑπὸ τούτων. τοῦτο τὸ ψήφισμα τὸν τότε τῇ πόλει περιστάντα κίνδυνον παρελθεῖν ἐποίησεν ὥσπερ νέφος. ἦν μὲν τοίνυν τοῦ δικαίου πολίτου τότε δεῖξαι πᾶσιν εἴ τι τούτων εἶχεν ἄμεινον, μὴ νῦν ἐπιτιμᾶν. ὁ γὰρ σύμβουλος καὶ ὁ συκοφάντης, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲν ἐοικότες, ἐν τούτῳ πλεῖστον ἀλλήλων διαφέρουσιν· ὁ μέν γε πρὸ τῶν πραγμάτων γνώμην ἀποφαίνεται, καὶ δίδωσιν αὑτὸν ὑπεύθυνον τοῖς πεισθεῖσι, τῇ τύχῃ, τοῖς καιροῖς, τῷ βουλομένῳ· ὁ δὲ σιγήσας ἡνίκ' ἔδει λέγειν, ἄν τι δύσκολον συμβῇ, τοῦτο βασκαίνει. ἦν μὲν οὖν ὅπερ εἶπον ἐκεῖνος ὁ καιρὸς τοῦ γε φροντίζοντος ἀνδρὸς τῆς πόλεως καὶ τῶν δικαίων λόγων· ἐγὼ δὲ τοσαύτην ὑπερβολὴν ποιοῦμαι ὥστ' ἂν νῦν ἔχῃ τις δεῖξαί τι βέλτιον, ἢ ὅλως εἴ τι ἄλλο ἐνῆν πλὴν ὧν ἐγὼ προειλόμην, ἀδικεῖν ὁμολογῶ. εἰ γάρ ἐσθ' ὅ τι τις νῦν ἑώρακεν ὃ συνήνεγκεν ἂν τότε πραχθέν, τοῦτ' ἐγώ φημι δεῖν ἐμὲ μὴ λαθεῖν.

ἐμου

+

εἰ δὲ μήτ' ἔστι μήτ' ἦν μήτ' ἂν εἰπεῖν ἔχοι μηδεὶς μηδέπω καὶ τήμερον, τί τὸν σύμβουλον ἐχρῆν ποιεῖν; οὐ τῶν φαινομένων
καὶ ἐνόντων τὰ κράτιστα ἑλέσθαι; τοῦτο τοίνυν ἐποίησα, τοῦ κήρυκος ἐρωτῶντος, Αἰσχίνη, τίς ἀγορεύειν βούλεται;
οὐ τίς αἰτιᾶσθαι περὶ τῶν παρεληλυθότων, οὐδὲ τίς ἐγγυᾶσθαι τὰ μέλλοντα ἔσεσθαι. σοῦ δ' ἀφώνου κατ'
ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐν ταῖς ἐκκλησίαις καθημένου, ἐγὼ παρελθὼν ἔλεγον. ἐπειδὴ δ' οὐ τότε, ἀλλὰ νῦν δεῖξον.
εἰπὲ τίς ἢ λόγος ὅντινα ἐχρῆν εὑρεῖν ἢ καιρὸς συμφέρων ὑπ' ἐμοῦ παρελείφθη τῇ πόλει; τίς δὲ συμμαχία, τίς
πρᾶξις ἐφ' ἣν μᾶλλον ἔδει με ἀγαγεῖν τουτουσί; ἀλλὰ μὴν τὸ μὲν παρεληλυθὸς ἀεὶ παρὰ πᾶσιν ἀφεῖται, καὶ οὐδεὶς περὶ
τούτου προτίθησιν οὐδαμοῦ βουλήν· τὸ δὲ μέλλον ἢ τὸ παρὸν τὴν τοῦ συμβούλου τάξιν ἀπαιτεῖ. τότε τοίνυν τὰ
μὲν ἤμελλεν, ὡς ἐδόκει, τῶν δεινῶν, τὰ δ' ἤδη παρῆν, ἐν οἷς τὴν προαίρεσίν μου σκόπει τῆς πολιτείας, μὴ τὰ
συμβαίνοντα συκοφάντει. τὸ μὲν γὰρ πέρας ὡς ἂν ὁ δαίμων βουληθῇ πάντων γίγνεται· ἡ δὲ προαίρεσις
αὐτὴ τὴν τοῦ συμβούλου διάνοιαν δηλοῖ. μὴ δὴ τοῦτο ὡς ἀδίκημα ἐμὸν θῇς, εἰ κρατῆσαι συνέβη Φιλίππῳ
τῇ μάχῃ· ἐν γὰρ τῷ θεῷ τὸ τούτου τέλος ἦν, οὐκ ἐμοί. ἀλλ' ὡς οὐχ ἅπαντα ὅσα ἐνῆν κατ' ἀνθρώπινον λογισμὸν
εἱλόμην, καὶ δικαίως ταῦτα καὶ ἐπιμελῶς ἔπραξα καὶ φιλοπόνως ὑπὲρ δύναμιν, ἢ ὡς οὐ καλὰ καὶ τῆς πόλεως
ἄξια πράγματα ἐνεστησάμην καὶ ἀναγκαῖα, ταῦτά μοι δεῖξον, καὶ τότ' ἤδη κατηγόρει μου. εἰ δ' ὁ συμβὰς σκηπτὸς
ἢ χειμὼν μὴ μόνον ἡμῶν ἀλλὰ καὶ πάντων τῶν ἄλλων Ἑλλήνων μείζων γέγονεν, τί χρὴ ποιεῖν; ὥσπερ ἂν εἴ τις ναύ-
κληρον πάντ' ἐπὶ σωτηρίᾳ πράξαντα καὶ κατασκευάσαντα τὸ πλοῖον ἀφ' ὧν ὑπελάμβανε σωθήσεσθαι, εἶτα
χειμῶνι χρησάμενον καὶ πονησάντων αὐτῷ τῶν σκευῶν ἢ καὶ συντριβέντων ὅλως, τῆς ναυαγίας αἰτιῷτο. ἀλλ'
οὔτ' ἐκυβέρνων τὴν ναῦν, φήσειεν ἄν, ὥσπερ οὐδ' ἐστρατήγουν ἐγώ, οὔτε τῆς τύχης κύριος ἦν, ἀλλ' ἐκείνη τῶν πάντων.
ἀλλ' ἐκεῖνο λογίζου καὶ ὅρα· εἰ μετὰ Θηβαίων ἡμῖν ἀγωνιζομένοις οὕτως εἵμαρτο πρᾶξαι, τί χρῆν προσδοκᾶν εἰ
μηδὲ τούτους ἔσχομεν συμμάχους, ἀλλὰ Φιλίππῳ προσέθεντο, ὑπὲρ οὗ τότ' ἐκεῖνος πάσας ἀφῆκε φωνάς;
καὶ εἰ νῦν τριῶν ἡμερῶν ὁδὸν ἀπὸ τῆς Ἀττικῆς τῆς μάχης γενομένης τοσοῦτος κίνδυνος καὶ φόβος περιέστη
τὴν πόλιν, τί ἂν, εἴ που τῆς χώρας ταὐτὸ τοῦτο πάθος συνέβη, προσδοκῆσαι χρῆν; ἆρ' οἶσθ' ὅτι νῦν μὲν στῆναι,
συνελθεῖν, ἀναπνεῦσαι, πολλὰ μία ἡμέρα καὶ δύο καὶ τρεῖς ἔδοσαν τῶν εἰς σωτηρίαν τῇ πόλει· τότε δ' οὐκ ἄξιον
εἰπεῖν ἅ γε μηδὲ πεῖραν ἔδωκε θεῶν τινος εὐνοίᾳ καὶ τῷ προβαλέσθαι τὴν πόλιν ταύτην τὴν συμμαχίαν ἧς σὺ κατηγορεῖς.
ἔστι δὲ ταυτὶ πάντα μοι τὰ πολλὰ πρὸς ὑμᾶς, ἄνδρες δικασταί, καὶ τοὺς περιεστηκότας ἔξωθεν καὶ ἀκροωμένους,
ἐπεὶ πρός γε τοῦτον τὸν κατάπτυστον βραχὺς καὶ σαφὴς ἐξήρκει λόγος. εἰ μὲν γὰρ ἦν σοὶ πρόδηλα τὰ μέλλοντα,
Αἰσχίνη, μόνῳ τῶν ἄλλων, ὅτ' ἐβουλεύεθ' ἡ πόλις περὶ τούτων, τότ' ἔδει προλέγειν. εἰ δὲ μὴ προῄδεις, τῆς αὐτῆς
ἀγνοίας ὑπεύθυνος εἶ τοῖς ἄλλοις, ὥστε τί μᾶλλον ἐμοῦ σὺ ταῦτα κατηγορεῖς ἢ ἐγὼ σοῦ; τοσούτῳ γὰρ ἀμείνων
ἐγὼ σοῦ πολίτης γέγονα εἰς αὐτὰ ταῦτα ἃ λέγω (καὶ οὔπω περὶ τῶν ἄλλων διαλέγομαι), ὅσον ἐγὼ μὲν ἔδωκα ἐμαυτὸν
εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα συμφέρειν, οὐδένα κίνδυνον ὀκνήσας ἴδιον οὐδ' ὑπολογισάμενος, σὺ δ' οὔθ' ἕτερα εἶπες βελ-
τίω τούτων (οὐ γὰρ ἂν τούτοις ἐχρῶντο), οὔτ' εἰς ταῦτα χρήσιμον οὐδὲν σαυτὸν παρέσχες, ὅπερ δ' ἂν ὁ φαυλότα-
τος καὶ δυσμενέστατος ἄνθρωπος ποιήσειε τῇ πόλει, τοῦτο πεποίηκας ἐπὶ τοῖς συμβᾶσιν ἐξητασμένος. καὶ
ἅμα Ἀρίστρατος ἐν Νάξῳ καὶ Ἀριστόλεως ἐν Θάσῳ, οἱ καθάπαξ ἐχθροὶ τῆς πόλεως, τοὺς Ἀθηναίων κρίνουσι φίλους,
καὶ Ἀθήνησιν Αἰσχίνης Δημοσθένους κατηγορεῖ. καίτοι ὅτῳ τὰ τῶν Ἑλλήνων ἀτυχήματα ἐνευδοκιμεῖν ἀπέ-
κειτο, ἀπολωλέναι μᾶλλον οὗτός ἐστι δίκαιος ἢ κατηγορεῖν ἑτέρου· καὶ ὅτῳ συνενηνόχασιν οἱ αὐτοὶ καιροὶ καὶ τοῖς
τῆς πόλεως ἐχθροῖς, οὐκ ἔνι τοῦτον εὔνουν εἶναι τῇ πατρίδι. δηλοῖς δὲ ἐξ ὧν ζῇς καὶ ποιεῖς καὶ πολιτεύῃ καὶ πάλιν οὐ πολι-
τεύῃ. πράττεταί τι τῶν ὑμῖν δοκούντων συμφέρειν· ἄφωνος Αἰσχίνης. ἀντέκρουσέ τι καὶ γέγονεν οἷον
οὐκ ἔδει· πάρεστιν Αἰσχίνης. ὥσπερ τὰ ῥήγματα καὶ τὰ σπάσματα, ὅταν τι κακὸν τὸ σῶμα λάβῃ, τότε
κινεῖται. ἐπειδὴ δὲ πολὺς τοῖς συμβεβηκόσιν ἔγκειται, βούλομαί τι καὶ παράδοξον εἰπεῖν. καί μου πρὸς Διὸς
καὶ θεῶν μηδεὶς τὴν ὑπερβολὴν θαυμάσῃ, ἀλλὰ μετ' εὐνοίας ὃ λέγω θεωρησάτω. εἰ γὰρ ἦν ἅπασι πρό-
δηλα, πρόδηλα τὰ μέλλοντα γενήσεσθαι, καὶ προῄδεσαν πάντες, καὶ σὺ προὔλεγες, καὶ διεμαρτύρου βοῶν
καὶ κεκραγώς, ὃς οὐδ' ἐφθέγξω, οὐδ' οὕτως ἀποστατέον τῇ πόλει τούτων ἦν, εἴπερ ἢ δόξης ἢ προγόνων ἢ τοῦ
μέλλοντος αἰῶνος εἶχε λόγον. νῦν μὲν γὰρ ἀποτυχεῖν δοκεῖ τῶν πραγμάτων, ὃ πᾶσι κοινόν ἐστιν ἀνθρώποις,
ὅταν τῷ θεῷ ταῦτα δοκῇ· τότε δ' ἀξιοῦσα προεστάναι τῶν ἄλλων, εἶτ' ἀποστᾶσα τούτου, Φιλίππῳ προδε-
δωκέναι πάντας ἂν ἔσχεν αἰτίαν. εἰ γὰρ ταῦτα προεῖτο ἀκονιτί, περὶ ὧν οὐδένα κίνδυνον ὅντιν' οὐχ ὑ-
πέμειναν οἱ πρόγονοι, τίς οὐχὶ κατέπτυσεν ἂν σοῦ; μὴ γὰρ τῆς πόλεώς γε μηδ' ἐμοῦ. τίσι δ' ὀφθαλμοῖς
πρὸς Διὸς ἑωρῶμεν ἂν τοὺς εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους ἀφικνουμένους, εἰ τὰ μὲν πράγματα εἰς ὅπερ νυνὶ
περιέστη, ἡγεμὼν δὲ καὶ κύριος ᾑρέθη Φίλιππος ἁπάντων, τὸν δ' ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι ταῦτα ἀγῶνα ἕτεροι
χωρὶς ἡμῶν ἦσαν πεποιημένοι, καὶ ταῦτα μηδεπώποτε τῆς πόλεως ἐν τοῖς ἔμπροσθεν χρόνοις ἀσφά-
λειαν ἄδοξον μᾶλλον ἢ τὸν ὑπὲρ τῶν καλῶν κίνδυνον ᾑρημένης; τίς γὰρ οὐκ οἶδεν Ἑλλήνων, τίς δὲ βάρβαρος
ὅτι καὶ παρὰ Θηβαίων καὶ παρὰ τῶν ἔτι τούτων πρότερον ἰσχυρῶν γενομένων Λακεδαιμονίων καὶ παρὰ τοῦ

πρόσοδον βασιλέως· μετὰ πολλῆς χάριτος ταῦτ' ἂν ἀσμένως ἔδωκε τῇ πόλει ὁ Φίλιππος λαβοῦσι καὶ τὰ ἑ-
αυτῆς ἔχειν, τὸ κελευόμενον ποιεῖν, καὶ ἐᾶν ἕτερον τῶν Ἑλλήνων προεστάναι· ἀλλ' οὐκ ἦν ταῦτα, ὡς ἔοικε, τοῖς
Ἀθηναίοις πάτρια, οὐδ' ἀνεκτά, οὐδ' ἔμφυτα· οὐδ' ἐδυνήθη πώποτε τὴν πόλιν οὐδεὶς ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου
πεῖσαι τοῖς ἰσχύουσι μέν, μὴ δίκαια δὲ πράττουσι προσθεμένην ἀσφαλῶς δουλεύειν· ἀλλ' ἀγωνιζο-
μένη περὶ πρωτείων καὶ τιμῆς καὶ δόξης κινδυνεύουσα πάντα τὸν αἰῶνα διατετέλεκε· καὶ ταῦθ' οὕτω σεμνὰ
καὶ προσήκοντα τοῖς ὑμετέροις ἤθεσιν ὑμεῖς ὑπολαμβάνετ' εἶναι· ὥστε καὶ τῶν προγόνων τοὺς ταῦτα πράξαντας
μάλιστ' ἐπαινεῖτε· εἰκότως· τίς γὰρ οὐκ ἂν ἀγάσαιτο τῶν ἀνδρῶν ἐκείνων τῆς ἀρετῆς· οἳ καὶ τὴν χώραν καὶ τὴν
πόλιν ἐκλιπεῖν ὑπέμειναν εἰς τὰς τριήρεις ἐμβάντες, ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ κελευόμενον ποιῆσαι· τὸν μὲν ταῦτα
συμβουλεύσαντα Θεμιστοκλέα στρατηγὸν ἑλόμενοι, τὸν δ' ὑπακούειν τοῖς ἐπιταττομένοις ἀποφηνά-
μενον Κυρσίλον καταλιθώσαντες, οὐ μόνον αὐτόν, ἀλλὰ καὶ αἱ γυναῖκες αἱ ὑμέτεραι τὴν γυναῖκα αὐτοῦ· οὐ γὰρ
ἐζήτουν οἱ τότε Ἀθηναῖοι οὔτε ῥήτορα οὔτε στρατηγὸν δι' ὅτου δουλεύσουσιν εὐτυχῶς· ἀλλ' οὐδὲ ζῆν ἠξίουν, εἰ μὴ
μετ' ἐλευθερίας αὐτοῖς ἐξέσται τοῦτο ποιεῖν· ἡγεῖτο γὰρ αὐτῶν ἕκαστος οὐχὶ τῷ πατρὶ καὶ τῇ μητρὶ μόνον γεγενῆσθαι·
ἀλλὰ καὶ τῇ πατρίδι. διαφέρει δὲ τί; ὅτι ὁ μὲν τοῖς γονεῦσι μόνον γεγενῆσθαι νομίζων, τὸν τῆς εἱμαρμένης καὶ τὸν
αὐτόματον θάνατον περιμένει· ὁ δὲ καὶ τῇ πατρίδι, ὑπὲρ τοῦ μὴ ταύτην ἐπιδεῖν δουλεύουσαν, ἀποθνῄσκειν ἐ-
θελήσει· καὶ φοβερωτέρας ἡγήσεται τὰς ὕβρεις καὶ τὰς ἀτιμίας, ἃς ἐν δουλευούσῃ τῇ πόλει φέρειν ἀνάγκη, τοῦ θανά-
του. εἰ μὲν τοίνυν τοῦτ' ἐπεχείρουν λέγειν, ὡς ἐγὼ προήγαγον ὑμᾶς ἄξια τῶν προγόνων φρονεῖν, οὐκ ἔστιν ὅστις οὐκ ἂν εἰ-
κότως ἐπετίμησέ μοι· νῦν δ' ἐγὼ μὲν ὑμετέρας τὰς τοιαύτας προαιρέσεις ἀποφαίνω, καὶ δείκνυμι ὅτι καὶ πρὸ
ἐμοῦ τοῦτ' εἶχε τὸ φρόνημα ἡ πόλις· τῆς μέντοι διακονίας τῆς ἐφ' ἑκάστοις τῶν πεπραγμένων καὶ ἐμαυτῷ μετεῖναί
φημι· οὗτος δὲ τῶν ὅλων κατηγορῶν, καὶ κελεύων ὑμᾶς ἐμοὶ πικρῶς ἔχειν ὡς φόβων καὶ κινδύνων αἰτίῳ τῇ πόλει
γεγενημένῳ, τῆς μὲν εἰς τὸ παρὸν τιμῆς ἐμὲ ἀποστερῆσαι γλίχεται· τὰ δ' εἰς ἅπαντα τὸν λοιπὸν χρόνον ἐγκώμι-
α ὑμῶν ἀφαιρεῖται· εἰ γὰρ ὡς οὐ τὰ βέλτιστα ἐμοῦ πολιτευσαμένου τουδὶ καταψηφιεῖσθε, ἡμαρτηκέναι
δόξετε, οὐ τῇ τῆς τύχης ἀγνωμοσύνῃ τὰ συμβάντα παθεῖν· ἀλλ' οὐκ ἔστιν, οὐκ ἔστιν ὅπως ἡμάρτετε, ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τὸν ὑπὲρ τῆς ἁπάντων ἐλευθερίας καὶ σωτηρίας κίνδυνον ἀράμενοι· οὐ μὰ τοὺς Μαραθῶνι προ-
κινδυνεύσαντας τῶν προγόνων, καὶ τοὺς ἐν Πλαταιαῖς παραταξαμένους, καὶ τοὺς ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχήσαντας·
καὶ τοὺς ἐπ' Ἀρτεμισίῳ, καὶ πολλοὺς ἑτέρους τοὺς ἐν τοῖς δημοσίοις μνήμασι κειμένους ἀγαθοὺς ἄνδρας·
οὓς ἅπαντας ὁμοίως ἡ πόλις τῆς αὐτῆς ἀξιώσασα τιμῆς ἔθαψεν, Αἰσχίνη· οὐχὶ τοὺς κατορθώσαντας
αὐτῶν, οὐδὲ τοὺς κρατήσαντας μόνους· δικαίως· ὃ μὲν γὰρ ἦν ἀνδρῶν ἀγαθῶν ἔργον, ἅπασι πέπρακται· τῇ τύχῃ δ',
ἣν ὁ δαίμων ἔνειμεν ἑκάστοις, ταύτῃ κέχρηνται· ἔπειτ', ὦ κατάρατε καὶ γραμματοκύφων, σὺ μὲν τῆς παρὰ
τουτωνὶ τιμῆς καὶ φιλανθρωπίας ἐμὲ ἀποστερῆσαι βουλόμενος, τρόπαια καὶ μάχας καὶ παλαιὰ ἔργα
ἔλεγες· ὧν τίνος προσεδεῖτο ὁ παρὼν ἀγὼν οὑτοσί· ἐμὲ δ', ὦ τριταγωνιστά, τὸν περὶ τῶν πρωτείων σύμβουλον τῇ
πόλει παριόντα, τὸ τίνος φρόνημα λαβόντα ἀναβαίνειν ἐπὶ τὸ βῆμα ἔδει; τὸ τοῦ τούτων ἀνάξια ἐροῦντος;
δικαίως μέντ' ἂν ἀπέθανον· ἐπεὶ οὐδ' ὑμᾶς, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀπὸ τῆς αὐτῆς διανοίας δεῖ τάς τ' ἰδίας
δίκας καὶ τὰς δημοσίας κρίνειν· ἀλλὰ τὰ μὲν τοῦ καθ' ἡμέραν βίου συμβόλαια ἐπὶ τῶν ἰδίων νόμων καὶ
ἔργων σκοποῦντας, τὰς δὲ κοινὰς προαιρέσεις εἰς τὰ τῶν προγόνων ἀξιώματα ἀποβλέποντας· καὶ παρα-
λαμβάνειν γε ἅμα τῇ βακτηρίᾳ καὶ τῷ συμβόλῳ τὸ φρόνημα τὸ τῆς πόλεως νομίζειν ἕκαστον ὑμῶν· ὅταν
τὰ δημόσια εἰσίητε κρινοῦντες, εἴπερ ἄξια ἐκείνων πράττειν οἴεσθε χρῆναι. ἀλλὰ γὰρ ἐμπεσὼν εἰς τὰ πε-
πραγμένα τοῖς προγόνοις ὑμῶν, ἔστιν ἃ τῶν ψηφισμάτων παρέβην καὶ τῶν πραχθέντων· ἐπανελθεῖν οὖν ὁπόθεν
ἐνταῦθ' ἐξέβην βούλομαι· ὡς γὰρ ἀφικόμεθ' εἰς τὰς Θήβας, κατελαμβάνομεν Φιλίππου καὶ Θετταλ-
ῶν καὶ τῶν ἄλλων συμμάχων παρόντας πρέσβεις· καὶ τοὺς μὲν ἡμετέρους φίλους ἐν φόβῳ, τοὺς δ' ἐκείνου θρασεῖς·
ὅτι δ' οὐ νῦν ταῦτα λέγω τοῦ συμφέροντος ἕνεκα ἐμαυτοῦ, λέγε μοι τὴν ἐπιστολὴν ἣν τότ' ἐπέμψαμεν
εὐθὺς οἱ πρέσβεις· καίτοι τοσαύτῃ γ' ὑπερβολῇ συκοφαντίας οὗτος κέχρηται, ὥστ' εἰ μέν τι τῶν δεόντων
ἐπράχθη, τὸν καιρόν, οὐκ ἐμέ φησιν αἴτιον γεγενῆσθαι· τῶν δ' ὡς ἑτέρως συμβάντων ἁπάντων ἐμὲ καὶ
τὴν ἐμὴν τύχην αἰτίαν εἶναι· καὶ ὡς ἔοικεν, ὁ σύμβουλος καὶ ῥήτωρ ἐγὼ τῶν μὲν ἐκ λόγου καὶ τοῦ βουλεύσασθαι
πραχθέντων οὐδὲν αὐτῷ συναίτιος εἶναι δοκῶ· τῶν δ' ἐν τοῖς ὅπλοις καὶ κατὰ τὴν στρατηγίαν ἀτυχηθέντων
μόνος αἴτιος εἶναι· πῶς ἂν ὠμότερος συκοφάντης γένοιτ' ἢ καταρατότερος; λέγε τὴν ἐπιστολήν. +
ἐπειδὴ τοίνυν ἐποιήσαντο τὴν ἐκκλησίαν, προσῆγον ἐκείνους προτέρους διὰ τὸ τὴν τῶν συμμάχων τάξιν ἐκείνους
ἔχειν· καὶ παρελθόντες ἐδημηγόρουν, πολλὰ μὲν Φίλιππον ἐγκωμιάζοντες, πολλὰ δ' ὑμῶν κατηγοροῦντες,
πάνθ' ὅσα πώποτ' ἐναντία ἐπράξατε Θηβαίοις ἀναμιμνήσκοντες· τὸ δ' οὖν κεφάλαιον, ἠξίουν ὧν μὲν
εὖ πεπόνθεσαν ὑπὸ Φιλίππου, χάριν αὐτοὺς ἀποδοῦναι· ὧν δ' ὑφ' ὑμῶν ἠδίκηνται, δίκην λαβεῖν ὁποτέρ-
ως βούλονται, ἢ διέντας αὐτοὺς ἐφ' ὑμᾶς, ἢ συνεμβαλόντας εἰς τὴν Ἀττικήν· καὶ ἐδείκνυσαν, ὡς ᾤοντο, ἐκ μὲν τῶν

αὐτοὶ συνεβούλευον τὰ ἐκ τῆς Ἀττικῆς βοσκήματα καὶ ἀνδράποδα καὶ τἄλλα ἀγαθὰ εἰς τὴν Βοιωτίαν
ἥξοντα· ἐκ δὲ ὧν ἡμᾶς ἐρεῖν ἔφασαν· τὰ εἰς τὴν Βοιωτίαν ἥξοντα· ἐκ δὲ ὧν ἡμᾶς ἐρεῖν ἔφασαν· τὰ ἐν τῇ Βοιω-
τίᾳ διαρπασθησόμενα ὑπὸ τοῦ πολέμου· καὶ ἄλλα πολλὰ πρὸς τούτοις· εἰς ταὐτὰ δὲ πάντα συντείνοντ'
ἔλεγον· ἃ δ' ἡμεῖς πρὸς ταῦτα ἀντείπομεν· τὰ μὲν καθ' ἕκαστα· ἐγὼ μὲν ἀντὶ παντὸς ἂν τιμησαίμην
εἰπεῖν τοῦ βίου· ὑμᾶς δὲ δέδοικα, μὴ παρεληλυθότων τῶν καιρῶν, ὥσπερ ἂν εἰ κατακλυσμὸν γεγενῆ-
σθαι τῶν πραγμάτων ἡγούμενοι μάταιον ὄχλον τοὺς περὶ τούτων λόγους νομίσητε· ἃ δ' οὖν ἐπείσαμεν
ἡμεῖς καὶ ἃ ἡμῖν ἀπεκρίναντο, ἀκούσατε:

Μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐκάλουν ὑμᾶς καὶ μετεπέμποντο· ἐξῆτε, ἐβοηθεῖτε· ἵνα τἀν μέσῳ παραλείπω· οὕτως
οἰκείως ὑμᾶς ἐδέχοντο, ὥστ' ἔξω τῶν ὁπλιτῶν καὶ τῶν ἱππέων ὄντων εἰς τὰς οἰκίας καὶ τὸ ἄστυ δέχεσθαι
τὴν στρατιὰν ἐπὶ παῖδας καὶ γυναῖκας καὶ τὰ τιμιώτατα· καίτοι τρία ἐν ἐκείνῃ τῇ ἡμέρᾳ πᾶσιν ἀνθρώ-
ποις ἔδειξαν ἐγκώμια Θηβαῖοι καθ' ὑμῶν τὰ κάλλιστα· ἓν μὲν ἀνδρείας, ἕτερον δὲ δικαιοσύνης, τρίτον δὲ
σωφροσύνης. καὶ γὰρ τὸν ἀγῶνα μεθ' ὑμῶν μᾶλλον ἢ πρὸς ὑμᾶς ἑλόμενοι ποιήσασθαι, καὶ ἀμείνους
εἶναι καὶ δικαιότερα ἀξιοῦν ὑμᾶς ἔκριναν Φιλίππου· καὶ τὰ παρ' αὑτοῖς καὶ παρὰ πᾶσι δ' ἐν πλείστῃ
φυλακῇ, παῖδας καὶ γυναῖκας, ἐφ' ὑμῖν ποιήσαντες, σωφροσύνης πίστιν περὶ ὑμῶν ἔχοντες ἔδειξαν· ἐν οἷς
πᾶσιν, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατά γ' ὑμᾶς ὀρθῶς ἐφάνησαν ἐγνωκότες· οὔτε γὰρ εἰς τὴν πόλιν εἰσελθόντος
τοῦ στρατοπέδου οὐδεὶς οὐδὲν οὐδ' ἀδίκως ὑμῖν ἐνεκάλεσεν· οὕτω σώφρονας παρέσχεθ' ὑμᾶς
αὐτούς· δίς τε συμπαραταξάμενοι τὰς πρώτας μάχας, τήν τ' ἐπὶ τῷ ποταμῷ καὶ τὴν χειμερινήν, οὐκ
ἀμέμπτους μόνον ὑμᾶς αὐτούς, ἀλλὰ καὶ θαυμαστοὺς ἐδείξατε τῷ κόσμῳ, ταῖς παρασκευαῖς, τῇ
προθυμίᾳ· ἐφ' οἷς παρὰ μὲν τῶν ἄλλων ὑμῖν ἐγίγνοντ' ἔπαινοι, παρὰ δ' ὑμῶν θυσίαι καὶ πομπαὶ τοῖς θεοῖς·
καὶ ἔγωγ' ἡδέως ἂν ἐροίμην Αἰσχίνην, ὅτε ταῦτ' ἐπράττετο καὶ ζήλου καὶ χαρᾶς καὶ ἐπαίνων ἡ πόλις
μεστὴ πότερον συνέθυε καὶ συνευφραίνετο τοῖς πολλοῖς, ἢ λυπούμενος καὶ στένων καὶ δυσμεναίνων τοῖς
κοινοῖς ἀγαθοῖς οἴκοι καθῆτο· εἰ μὲν γὰρ παρῆν καὶ μετὰ τῶν ἄλλων ἐξητάζετο, πῶς οὐ δεινὰ ποιεῖ, μᾶλλον
δ' οὐδ' ὅσια, εἰ ὧν ὡς ἀρίστων αὐτὸς τοὺς θεοὺς ἐποιήσατο μάρτυρας, ταῦθ' ὡς οὐκ ἄριστα νῦν ὑμᾶς
ἀξιοῖ ψηφίσασθαι τοὺς ὀμωμοκότας τοὺς θεούς· εἰ δὲ μὴ παρῆν, πῶς οὐκ ἀπολωλέναι πολλάκις ἐστὶ δί-
καιος, εἰ ἐφ' οἷς ἔχαιρον οἱ ἄλλοι, ταῦτ' ἐλυπεῖτο ὁρῶν· λέγε δὴ καὶ ταῦτα τὰ ψηφίσματά μοι: +

Οὐκοῦν ἡμεῖς μὲν ἐν θυσίαις ἦμεν τότε, Θηβαῖοι δ' ἐν τῷ δι' ἡμᾶς σεσῶσθαι νομίζειν· καὶ περιειστήκει
τοῖς βοηθείας δεήσεσθαι δοκοῦσιν, ἀφ' ὧν ἔπραττον οὗτοι, αὐτοὺς βοηθεῖν ἑτέροις, ἐξ ὧν ἐπείσθητέ μοι·
ἀλλὰ μὴν οἵας τότ' ἠφίει φωνὰς ὁ Φίλιππος, καὶ ἐν οἵαις ἦν ταραχαῖς ἐπὶ τούτοις, ἐκ τῶν ἐπιστολῶν τῶν ἐκείνου
μαθήσεσθε, ὧν εἰς Πελοπόννησον ἔπεμπε· καί μοι λέγε ταύτας λαβών, ἵν' εἰδῆτε ἡ ἐμὴ συνέχεια
καὶ πλάνοι καὶ ταλαιπωρίαι καὶ τὰ πολλὰ ψηφίσματα, ἃ νῦν οὗτος διέσυρε, τί ἀπειργάσατο· καίτοι πολλοὶ
παρ' ὑμῖν, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γεγόνασι ῥήτορες ἔνδοξοι καὶ μεγάλοι πρὸ ἐμοῦ· Καλλίστρατος ἐκεῖνος, Ἀριστοφῶν,
Κέφαλος, Θρασύβουλος, ἕτεροι μυρίοι· ἀλλ' ὅμως οὐδεὶς τούτων πώποτε διὰ παντὸς ἔδωκεν ἑαυτὸν
εἰς οὐδὲν τῇ πόλει· ἀλλ' ὁ μὲν γράφων οὐκ ἂν ἐπρέσβευσεν, ὁ δὲ πρεσβεύων οὐκ ἂν ἔγραψεν· ὑπέλειπε
γὰρ αὑτῶν ἕκαστος ἑαυτῷ ἅμα μὲν ῥᾳστώνην, ἅμα δ' εἴ τι γένοιτ' ἀναφοράν· τί οὖν; εἴποι τις ἄν· σὺ τοσοῦτον
ὑπερῆρας ῥώμῃ καὶ τόλμῃ, ὥστε πάντα ποιεῖν αὐτός; οὐ ταῦτα λέγω, ἀλλ' οὕτως ἐπε-
πείσμην μέγαν εἶναι τὸν κατειληφότα κίνδυνον τὴν πόλιν, ὥστ' οὐκ ἐδόκει μοι χώραν οὐδὲ πρόνοιαν οὐδε-
μίαν τῆς ἰδίας ἀσφαλείας διδόναι, ἀλλ' ἀγαπητὸν εἶναι, εἰ μηδὲν παραλείπων τις ἃ δεῖ πράξειεν· ἐπεπείσ-
μην δ' ὑπὲρ ἐμαυτοῦ, τυχὸν μὲν ἀναισθητῶν, ὅμως δ' ἐπεπείσμην, μήτε γράφοντ' ἂν ἐμοῦ κρεῖττον γράψαι
μηδένα, μήτε πράττοντα πρᾶξαι, μήτε πρεσβεύοντα πρεσβεῦσαι προθυμότερον, μήτε δικαιό-
τερον· διὰ ταῦτα ἐν πᾶσιν ἐμαυτὸν ἔταττον· λέγε τὰς ἐπιστολὰς Φιλίππου:

Εἰς ταῦτα κατέστησε Φίλιππον ἡ ἐμὴ πολιτεία, Αἰσχίνη· ταύτην τὴν φωνὴν ἐκεῖνος ἀφῆκε διὰ ἐμέ, πολλοὺς καὶ θρασεῖς
τὰ πρὸ τούτων τῇ πόλει ἐπαιρόμενος λόγους· ἀνθ' ὧν δικαίως ἐστεφανούμην ὑπὸ τουτωνί, καὶ σὺ παρὼν οὐκ ἀντέλεγες·
ὁ δὲ γραψάμενος Διώνδας τὸ μέρος τῶν ψήφων οὐκ ἔλαβεν· καί μοι λέγε ταῦτα τὰ ψηφίσματα τὰ τό-
τε μὲν ἀποπεφευγότα, ὑπὸ τούτου δ' οὐδὲ γραφέντα:

Ταυτὶ τὰ ψηφίσματα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰς αὐτὰς συλλαβὰς καὶ ταὐτὰ ῥήματα ἔχει, ἅπερ πρότερον μὲν Ἀριστόνικος,
νῦν δὲ Κτησιφῶν γέγραφεν οὑτοσί· καὶ ταῦτ' Αἰσχίνης οὔτ' ἐδίωξεν αὐτός, οὔτε τῷ γραψαμένῳ συγκατηγόρησεν·
καίτοι τότε τὸν Δημομέλη τὸν ταῦτα γράφοντα καὶ τὸν Ὑπερείδην, εἴπερ ἀληθῆ μου νῦν κατηγορεῖ, μᾶλλον ἂν εἰκότως
ἢ τόνδ' ἐδίωκεν· διὰ τί; ὅτι τούτῳ μὲν ἔστ' ἀνενεγκεῖν ἐπ' ἐκείνους καὶ τὰς τῶν δικαστηρίων γνώσεις, καὶ τὸ τοῦτον αὐτὸν ἐκείνων
μὴ κατηγορηκέναι ταὐτὰ γραψάντων ἅπερ οὗτος νυνί· καὶ τὸ τοὺς νόμους μηκέτι ἐᾶν περὶ τῶν οὕτω πραχθ-

κατηγορεῖν· ὃ πολλὰ ἐστί· τὸ δὲ αὐτὸ τὸ πρᾶγμα ἀνεκρίνετο ἐφ' ἑαυτοῦ· περιϊδεῖν τοῦτ' προλαβεῖν ἄλλου-
καὶ ὡς οἶμαι τοῦτ' ἐγὼ νῦν ποιεῖ ἐκ παλαιῶν χρόνων καὶ ψηφισμάτων πολλῶν ἐκλεξάμενος ἃ μήτε προῄδει μηδεὶς,
μήτ' ἂν ᾠήθη τήμερον ῥηθῆναι διαβάλλειν· καὶ μεταφέροντα τοὺς χρόνους καὶ προφάσεις ἀντὶ τῶν ἀληθῶν
ψευδεῖς μεταθέντα τοῖς πεπραγμένοις δοκεῖν τι λέγειν· οὐκ ἦν δὲ τότε ταῦτα· ἀλλ' ἐπ' αὐτῆς τῆς ἀληθείας, ἐγγὺς
τῆς τῶν ἔργων, ἔτι μεμνημένων ὑμῶν καὶ μόνον οὐκ ἐν ταῖς χερσὶν ἕκαστα ἐχόντων, πάντες ἐγίγνοντο τῶν λόγων οἱ
διόπερ τοὺς παρ' αὐτὰ τὰ πράγματα ἐλέγχους φυγὼν νῦν ἥκει, ῥητόρων ἀγῶνα νομίζων, ὥς γέ μοι δοκεῖ,
καὶ οὐχὶ τῶν πεπολιτευμένων ἐξέτασιν ποιήσειν ὑμᾶς, καὶ λόγου κρίσιν, οὐ τοῦ τῇ πόλει συμφέροντος
ἔσεσθαι. εἶτα σοφίζεται καί φησι προσήκειν ἧς μὲν οἴκοθεν ἥκετε ἔχοντες δόξης περὶ ἡμῶν ἀμελῆσαι, ὥσπερ
δ' ὅταν οἰόμενοι περιεῖναι χρήματά τῳ λογίζησθε, ἂν καθαραὶ ὦσιν αἱ ψῆφοι καὶ μηδὲν περιῇ, συγχωρεῖτε,
οὕτω καὶ νῦν τοῖς ἐκ τοῦ λόγου φαινομένοις προσθέσθαι· θεάσασθε τοίνυν ὡς σαθρόν, ὡς ἔοικεν, ἐστὶ φύσει πᾶν ὃ μὴ
δικαίως ᾖ πεπραγμένον· ἐκ γὰρ αὐτοῦ τοῦ σοφοῦ τούτου παραδείγματος ὡμολόγηκε νῦν γ' ἡμᾶς ὑπάρχειν ἐγνωσ-
μένους ἐμὲ μὲν λέγειν ὑπὲρ τῆς πατρίδος, αὐτὸν δ' ὑπὲρ Φιλίππου· οὐ γὰρ ἂν μεταπείθειν ὑμᾶς ἐζήτει μὴ
τοιαύτης οὔσης τῆς ὑπαρχούσης ὑπολήψεως περὶ ἑκατέρου· καὶ μὴν ὅτι γ' οὐ δίκαια λέγει μεταθέσθαι ταύτην
τὴν δόξαν ἀξιῶν ὑμᾶς, ἐγὼ διδάξω ῥᾳδίως, οὐ τιθεὶς ψήφους· οὐ γάρ ἐστιν ὁ τῶν πραγμάτων οὗτος λογισμός·
ἀλλ' ἀναμιμνῄσκων ἕκαστα διὰ βραχέων, λογισταῖς ἅμα καὶ μάρτυσι τοῖς ἀκούουσιν ὑμῖν χρώμενος· ἡ γὰρ
ἐμὴ πολιτεία, ἧς οὗτος κατηγορεῖ, ἀντὶ μὲν τοῦ Θηβαίους μετὰ Φιλίππου συνεμβαλεῖν εἰς τὴν χώραν, ὃ πάντες
ᾤοντο, ἔσεσθαι, μεθ' ἡμῶν παραταξαμένους ἐκεῖνον κωλύειν ἐποίησεν· ἀντὶ δὲ τοῦ ἐν τῇ Ἀττικῇ τὸν πόλεμον
εἶναι, ἑπτακόσια στάδια ἀπὸ τῆς πόλεως ἐπὶ τοῖς Βοιωτῶν ὁρίοις γενέσθαι· ἀντὶ δὲ τοῦ τοὺς λῃστὰς ἡμᾶς φέρειν
καὶ ἄγειν ἐκ τῆς Εὐβοίας, ἐν εἰρήνῃ τὴν Ἀττικὴν ἐκ θαλάττης εἶναι πάντα τὸν πόλεμον· ἀντὶ δὲ τοῦ τὸν Ἑλλήσπον-
τον ἔχειν Φίλιππον λαβόντα Βυζάντιον, συμπολεμεῖν τοὺς Βυζαντίους μεθ' ἡμῶν πρὸς ἐκεῖνον. ἆρά σοι
ψήφοις ὅμοιος ὁ τῶν ἔργων λογισμὸς φαίνεται; ἢ δεῖν ἀντανελεῖν ταῦτα, ἀλλ' οὐχ ὅπως τὸν ἅπαντα
χρόνον μνημονευθήσεται σκέψασθαι; καὶ οὐκέτι προστίθημι ὅτι τῆς μὲν ὠμότητος ἣν ἐν οἷς καθάπαξ
τινῶν κύριος κατέστη Φίλιππος ἔστιν ἰδεῖν, ἑτέροις πειραθῆναι συνέβη· τῆς δὲ φιλανθρωπίας ἣν τὰ λοιπὰ
τῶν πραγμάτων ἐκεῖνος περιβαλλόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐπλάττετο, ὑμεῖς καλῶς ποιοῦντες τοὺς καρποὺς κεκόμισθε·
ἀλλ' ἐῶ ταῦτα. καὶ μὴν οὐδὲ τοῦτ' εἰπεῖν ὀκνήσω, ὅτι ὁ τὸν ῥήτορα βουλόμενος δικαίως ἐξετάζειν καὶ μὴ συκοφαν-
τεῖν, οὐκ ἂν οἷα σὺ νῦν ἔλεγες τοιαῦτα κατηγόρει, παραδείγματα καὶ ῥήματα καὶ σχήματα μιμούμενος·
πάνυ γὰρ παρὰ τοῦτο, οὐχ ὁρᾷς; γέγονε τὰ τῶν Ἑλλήνων πράγματα, εἰ τουτὶ τὸ ῥῆμα ἀλλὰ μὴ τουτὶ διελέχθην
ἐγώ, ἢ δευρὶ τὴν χεῖρα ἀλλὰ μὴ δευρὶ παρήνεγκα· ἀλλ' ἐπ' αὐτῶν τῶν ἔργων ἂν ἐσκόπει τίνας εἶχεν ἀφορμὰς
ἡ πόλις καὶ τίνας δυνάμεις, ὅτ' εἰς τὰ πράγματα εἰσῄειν, καὶ τίνας συνήγαγον αὐτῇ μετὰ ταῦτα ἐπιστὰς ἐγώ, καὶ
πῶς εἶχε τὰ τῶν ἐναντίων· εἶτ' εἰ μὲν ἐλάττους ἐποίησα τὰς δυνάμεις, παρ' ἐμοὶ τἀδίκημα ἂν ἐδείκνυεν ὄν·
εἰ δὲ πολλῷ μείζους, οὐκ ἂν ἐσυκοφάντει· ἐπειδὴ δὲ σὺ τοῦτο πέφευγας, ἐγὼ ποιήσω· καὶ σκοπεῖτε εἰ δικαίως
χρήσομαι τῷ λόγῳ. δύναμιν μὲν τοίνυν εἶχεν ἡ πόλις τοὺς νησιώτας, οὐχ ἅπαντας, ἀλλὰ τοὺς ἀσθενεστάτους·
οὔτε γὰρ Χίος οὔτε Ῥόδος οὔτε Κέρκυρα μεθ' ἡμῶν ἦν· χρημάτων δὲ σύνταξιν εἰς πέντε καὶ τετταράκοντα τά-
λαντα, καὶ ταῦτ' ἦν προεξειλεγμένα· ὁπλίτην δὲ ἢ ἱππέα πλὴν τῶν οἰκείων οὐδένα· ὃ δὲ πάντων καὶ φοβε-
ρώτατον καὶ μάλιστα ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, οὗτοι παρεσκευάκεσαν τοὺς περιχώρους πάντας ἔχθρας ἢ φιλίας
ἐγγυτέρω, Μεγαρέας, Θηβαίους, Εὐβοέας· τὰ μὲν τῆς πόλεως οὕτως ὑπῆρχεν ἔχοντα, καὶ οὐδεὶς ἂν ἔχοι παρὰ
ταῦτα εἰπεῖν ἄλλ' οὐδέν· τὰ δὲ τοῦ Φιλίππου, πρὸς ὃν ἦν ἡμῖν ὁ ἀγών, σκέψασθε πῶς· πρῶτον μὲν ἦρχε
τῶν ἀκολουθούντων αὐτὸς αὐτοκράτωρ, ὃ τῶν εἰς τὸν πόλεμον μέγιστόν ἐστιν ἁπάντων· εἶθ' οὗτοι τὰ
ὅπλα εἶχον ἐν ταῖς χερσὶν ἀεί· ἔπειτα χρημάτων εὐπόρει καὶ ἔπραττεν ἃ δόξειεν αὐτῷ, οὐ προλέγων ἐν τοῖς
ψηφίσμασιν, οὐδ' ἐν τῷ φανερῷ βουλευόμενος, οὐδ' ὑπὸ τῶν συκοφαντούντων κρινόμενος, οὐδὲ γραφὰς
φεύγων παρανόμων, οὐδ' ὑπεύθυνος ὢν οὐδενί, ἀλλ' ἁπλῶς αὐτὸς δεσπότης, ἡγεμών, κύριος πάντων·
ἐγὼ δὲ ὁ πρὸς τοῦτον ἀντιτεταγμένος· καὶ γὰρ τοῦτ' ἐξετάσαι δίκαιον· τίνος κύριος ἦν; οὐδενός· αὐτὸ γὰρ
τὸ δημηγορεῖν πρῶτον, οὗ μόνου μετεῖχον ἐγώ, ἐξ ἴσου προὐτίθεθ' ὑμεῖς τοῖς παρ' ἐκείνου μισθαρνοῦσι καὶ
ἐμοί· καὶ ὅσα οὗτοι περιεγένοιντ' ἐμοῦ, πολλὰ δ' ἐγίγνετο ταῦτα, δι' ἣν ἕκαστον τύχοι πρόφασιν, ταῦθ' ὑ-
πὲρ τῶν ἐχθρῶν ἀπῄειτε βεβουλευμένοι· ἀλλ' ὅμως ἐκ τοιούτων ἐλαττωμάτων ἐγὼ συμμάχους μὲν ὑμῖν
ἐποίησα Εὐβοέας, Ἀχαιούς, Κορινθίους, Θηβαίους, Μεγαρέας, Λευκαδίους, Κερκυραίους, ἀφ' ὧν μύριοι
μὲν καὶ πεντακισχίλιοι ξένοι, δισχίλιοι δ' ἱππεῖς ἄνευ τῶν πολιτικῶν δυνάμεων συνήχθησαν· χρημάτων
δὲ ὅσων ἠδυνήθην ἐγὼ πλείστην συντέλειαν ἐποίησα· εἰ δὲ λέγεις ἢ τὰ πρὸς Θηβαίους δίκαια, Αἰσχίνη, ἢ τὰ
πρὸς Βυζαντίους, ἢ τὰ πρὸς Εὐβοέας, ἢ περὶ τῶν ἴσων νυνὶ διαλέγει, πρῶτον μὲν ἀγνοεῖς ὅτι καὶ πρότερον
τῶν ὑπὲρ τῶν Ἑλλήνων ἐκείνων ἀγωνισαμένων τριήρων τριακοσίων οὐσῶν τῶν πασῶν διακοσίας ἡ πόλις παρέσχετο·

καὶ οὐκ ἐλάττους ... οὐδὲ κρίνοντα τοὺς ταῦτα συμβουλεύσαντας· οὐδ' ἀγανακτοῦσαν ἐπὶ τού-
τοις ἑώρα τις· ἄτοπον γάρ· ἀλλὰ τοῖς θεοῖς ἔχουσαν χάριν, εἰ κοινοῦ κινδύνου τοῖς Ἕλλησι περιστάντος αὐτὴ
διπλάσια τῶν ἄλλων εἰς τὴν ἁπάντων σωτηρίαν παρέσχετο. εἶτα κενὰς χαρίζῃ χάριτας τουτοισὶ
συκοφαντῶν ἐμέ. τί γὰρ νῦν λέγεις οἷα ἐχρῆν πράττειν; ἀλλ' οὐ τότ' ὢν ἐν τῇ πόλει καὶ παρὼν ταῦτ'
ἔγραφες, εἴπερ ἐνεδέχετο παρὰ τοὺς παρόντας καιρούς, ἐν οἷς οὐχ ὅσα ἐβουλόμεθα, ἀλλ' ὅσα δοίη τὰ
πράγματα ἔδει δέχεσθαι· ὁ γὰρ ἀντωνούμενος καὶ ταχὺ τοὺς παρ' ἡμῶν ἀπελαυνομένους προσδεξόμενος
καὶ χρήματα προσθήσων ὑπῆρχεν ἕτοιμος. ἀλλ' εἰ νῦν ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις κατηγορίας ἔχω, τί οἴε-
σθε, εἰ τότ' ἐμοῦ περὶ τούτων ἀκριβολογουμένου ἀπῆλθον αἱ πόλεις καὶ προσέθεντο Φιλίππῳ, καὶ ἅμα
Εὐβοίας καὶ Θηβῶν καὶ Βυζαντίου κύριος κατέστη, τί ποιεῖν ἂν ἢ τί λέγειν τοὺς ἀσεβεῖς ἀνθρώπους
τουτουσὶ οἴεσθε; οὐχ ὡς ἐξεδόθησαν; οὐχ ὡς ἀπηλάθησαν βουλόμενοι μεθ' ὑμῶν εἶναι; εἶτα τοῦ μὲν Ἑλλησπόν-
του διὰ Βυζαντίων ἐγκρατὴς καθέστηκε καὶ τῆς σιτοπομπίας τῆς τῶν Ἑλλήνων κύριος γέγονε· πόλεμος δ' ὅμορος
καὶ βαρὺς εἰς τὴν Ἀττικὴν διὰ Θηβαίων κεκόμισται· ἄπλους δ' ἡ θάλαττα ὑπὸ τῶν ἐκ τῆς Εὐβοίας ὁρμωμένων λῃστῶν
γέγονεν· οὐκ ἂν ταῦτ' ἔλεγον καὶ πολλά γε πρὸς τούτοις ἕτερα; πονηρόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πονηρὸν ὁ συκο-
φάντης ἀεὶ καὶ πανταχόθεν βάσκανον καὶ φιλαίτιον· τοῦτο δὲ καὶ φύσει κίναδος τἀνθρώπιόν ἐστιν, οὐδὲν
ἐξ ἀρχῆς ὑγιὲς πεποιηκὸς οὐδ' ἐλεύθερον· αὐτοτραγικὸς πίθηκος, ἀρουραῖος Οἰνόμαος, παράσημος
ῥήτωρ. τί γὰρ ἡ σὴ δεινότης εἰς ὄνησιν ἥκει τῇ πατρίδι; νῦν ἡμῖν λέγεις περὶ τῶν παρεληλυθότων; ὥσπερ
ἂν εἴ τις ἰατρὸς ἀσθενοῦσι μὲν τοῖς κάμνουσιν εἰσιὼν μὴ λέγοι μηδὲ δεικνύοι δι' ὧν ἀποφεύξονται τὴν νόσον, ἐπει-
δὴ δὲ τελευτήσειέ τις αὐτῶν καὶ τὰ νομιζόμενα αὐτῷ φέροιτο, ἀκολουθῶν ἐπὶ τὸ μνῆμα διεξίοι· εἰ τὸ καὶ τὸ ἐποίησεν
ἅνθρωπος οὑτοσί, οὐκ ἂν ἀπέθανεν. ἐμβρόντητε, εἶτα νῦν λέγεις; οὐ τοίνυν οὐδὲ τὴν ἧτταν, εἰ ταύτῃ γαυριᾷς,
ἐφ' ᾗ στένειν σε, ὦ κατάρατε, προσῆκεν, ἐν οὐδενὶ τῶν παρ' ἐμοὶ γεγονυῖαν εὑρήσετε τῇ πόλει. οὑτωσὶ δὲ λογίζεσθε·
οὐδαμοῦ πώποτε ὅποι πρεσβευτὴς ἐπέμφθην ὑφ' ὑμῶν ἐγώ, ἡττηθεὶς ἀπῆλθον τῶν παρὰ Φιλίππου πρέσ-
βεων· οὐκ ἐκ Θετταλίας, οὐκ ἐξ Ἀμβρακίας, οὐκ ἐξ Ἰλλυριῶν, οὐ παρὰ τῶν Θρᾳκῶν βασιλέων, οὐκ ἐκ Βυζαντίου,
οὐκ ἄλλοθεν οὐδαμόθεν, οὐ τὰ τελευταῖα ἐκ Θηβῶν· ἀλλ' ἐν οἷς κρατηθεῖεν οἱ πρέσβεις αὐτοῦ τῷ λόγῳ,
ταῦτα τοῖς ὅπλοις ἐπιὼν κατεστρέφετο. ταῦτ' οὖν ἀπαιτεῖς παρ' ἐμοῦ; καὶ οὐκ αἰσχύνει τὸν αὐτὸν εἴς τε μαλα-
κίαν σκώπτων καὶ τῆς Φιλίππου δυνάμεως ἀξιῶν ἕνα ὄντα κρείττω γενέσθαι; καὶ ταῦτα τοῖς λόγοις; τίνος
γὰρ ἄλλου κύριος ἦν ἐγώ; οὐ γὰρ τῆς γ' ἑκάστου ψυχῆς, οὐδὲ τῆς τύχης τῶν παραταξαμένων, οὐδὲ τῆς στρατηγίας,
ἧς ἐμ' ἀπαιτεῖς εὐθύνας· οὕτω σκαιὸς εἶ. ἀλλὰ μὴν ὧν γ' ἂν ὁ ῥήτωρ ὑπεύθυνος εἴη, πᾶσαν ἐξέτασιν λαμβάνε-
τε· οὐ παραιτοῦμαι. τίνα οὖν ἐστι ταῦτα; ἰδεῖν τὰ πράγματα ἀρχόμενα καὶ προαισθέσθαι καὶ προειπεῖν τοῖς
ἄλλοις. ταῦτα πέπρακταί μοι. καὶ ἔτι τὰς ἑκασταχοῦ βραδυτῆτας, ὄκνους, ἀγνοίας, φιλονικίας, ἃ πολιτικὰ
ταῖς πόλεσι πρόσεστιν ἁπάσαις καὶ ἀναγκαῖα ἁμαρτήματα, ταῦθ' ὡς εἰς ἐλάχιστα συστεῖλαι, καὶ τοὐναντίον
εἰς ὁμόνοιαν καὶ φιλίαν καὶ τοῦ τὰ δέοντα ποιεῖν ὁρμὴν προτρέψαι. καὶ ταῦτά μοι πεποίηται, καὶ οὐδεὶς
μήποτ' εὕρῃ τὸ κατ' ἐμ' οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ τοίνυν τις ἔροιτο ὁντινοῦν τίσι τὰ πλεῖστα Φίλιππος
ὧν κατέπραξε διῳκήσατο, πάντες ἂν εἴποιεν τῷ στρατοπέδῳ καὶ τῷ διδόναι καὶ διαφθείρειν τοὺς ἐπὶ τῶν
πραγμάτων. οὐκοῦν τῶν μὲν δυνάμεων οὔτε κύριος οὔθ' ἡγεμὼν ἦν ἐγώ, ὥστ' οὐδ' ὁ λόγος τῶν κατὰ ταῦτα πραχθέντων
πρὸς ἐμέ. καὶ μὴν τῷ διαφθαρῆναι χρήμασιν ἢ μὴ κεκράτηκα Φιλίππου· ὥσπερ γὰρ ὁ ὠνούμενος νενίκηκε
τὸν λαβόντα, ἐὰν πρίηται, οὕτως ὁ μὴ λαβὼν μηδὲ διαφθαρεὶς νενίκηκε τὸν ὠνούμενον. ὥστε ἀήττητος ἡ πόλις
τὸ κατ' ἐμέ. ἃ μὲν τοίνυν ἐγὼ παρεσχόμην εἰς τὸ δικαίως τοιαῦτα γράφειν τουτονὶ περὶ ἐμοῦ, πρὸς πολλοῖς ἑτέροις
ταῦτα καὶ παραπλήσια τούτοις ἐστίν· ἃ δ' οἱ πάντες ὑμεῖς, ταῦτ' ἤδη λέξω. μετὰ γὰρ τὴν μάχην εὐθὺς ὁ δῆμος
εἰδὼς καὶ ἑορακὼς πάντα ὅσα ἔπραττον, ἐν αὐτοῖς τοῖς δεινοῖς καὶ φοβεροῖς ἐμβεβηκώς, ἡνίκ' οὐδ' ἀγνω-
μονῆσαί τι θαυμαστὸν ἦν τοὺς πολλοὺς πρὸς ἐμέ, πρῶτον μὲν περὶ σωτηρίας τῆς πόλεως τὰς ἐμὰς γνώμας
ἐχειροτόνει· καὶ πάνθ' ὅσα τῆς φυλακῆς ἕνεκ' ἐπράττετο, ἡ διάταξις τῶν φυλάκων, αἱ τάφροι, τὰ εἰς τὰ τείχη
χρήματα, διὰ τῶν ἐμῶν ψηφισμάτων ἐγίγνετο· ἔπειτα αἱρούμενος σιτώνην ἐκ πάντων ἐμὲ ἐχειροτόνησεν ὁ δῆμος.
καὶ μετὰ ταῦτα συστάντων οἷς ἦν ἐπιμελὲς κακῶς ἐμὲ ποιεῖν, καὶ γραφάς, εὐθύνας, εἰσαγγελίας, πάντα ταῦτα
ἐπαγόντων μοι, οὐ δι' ἑαυτῶν τό γε πρῶτον, ἀλλὰ δι' ὧν μάλισθ' ὑπελάμβανον ἀγνοήσεσθαι· ἴστε γὰρ δήπου
καὶ μέμνησθε ὅτι τοὺς πρώτους χρόνους κατὰ τὴν ἡμέραν ἑκάστην ἐκρινόμην ἐγώ· καὶ οὔτ' ἀπόνοια Σωσικλέους
οὔτε συκοφαντία Φιλοκράτους οὔτε Διώνδου καὶ Μελάντου μανία οὔτ' ἄλλ' οὐδὲν ἀπείρατον ἦν τούτοις κατ' ἐμοῦ.
ἐν τοίνυν τούτοις πᾶσι μάλιστα μὲν διὰ τοὺς θεούς, δεύτερον δὲ δι' ὑμᾶς καὶ τοὺς ἄλλους Ἀθηναίους
ἐσῳζόμην δικαίως· τοῦτο γὰρ καὶ ἀληθές ἐστι καὶ ὑπὲρ τῶν ὀμωμοκότων καὶ γνόντων τὰ εὔορκα
δικαστῶν. οὐκοῦν ἐν μὲν οἷς εἰσηγγελλόμην, ὅτ' ἀπεψηφίζεσθέ μου καὶ τὸ μέρος τῶν ψήφων τοῖς διώκου-
σιν οὐ μετεδίδοτε, τότ' ἐψηφίζεσθ' ἐμὲ τὰ ἄριστα πράττειν· ἐν οἷς δὲ τὰς γραφὰς ἀπέφευγον, ἔννομα καὶ λέγειν

ἐγράφην ἀπεδεικνύμην· ὑμεῖς δὲ τὰς ἀληθείας ἐπεσημαίνεσθε· δικαίως καὶ ὀρθῶς δοκεῖν πάντα πεπρᾶχθαί μοι προσωμολογεῖτε. τούτων οὖν οὕτως ἐχόντων, τί προσῆκον ἢ τί δίκαιον ἦν τοῖς ὑπ' ἐμοῦ πεπραγμένοις θέσθαι ὄνομα; ἐγὼ τὸν δῆμον ὁρῶ ταῦτα τιθέμενον· ἐγὼ τοὺς ὀμωμοκότας δικαστάς· ἐγὼ τὴν ἀλήθειαν παρὰ πᾶσι βεβαιοῦσαν. ναί, φησίν· ἀλλὰ τὸ τοῦ Κεφάλου καλόν, τὸ μηδεμίαν γραφὴν φυγεῖν. καὶ νὴ Δία εὔδαιμόν γε. ἀλλὰ τί μᾶλλον ὁ πολλάκις μὲν φυγὼν μηδεπώποτε δ' ἐξελεγχθεὶς ἀδικῶν ἐν ἐγκλήματι γίγνοιτ' ἂν διὰ τοῦτο δικαίως; καίτοι πρός γε τοῦτον, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τὸ τοῦ Κεφάλου καλὸν εἰπεῖν ἔστι μοι. οὐδεμίαν γὰρ πώποτ' ἐγράψατό με οὐδ' ἐδίωξε γραφήν, ὥστ' ὑπὸ σοῦ γε ὡμολόγημαι μηδὲν εἶναι τοῦ Κεφάλου χείρων πολίτης. πολλαχόθεν μὲν τοίνυν ἄν τις ἴδοι τὴν ἀγνωμοσύνην αὐτοῦ καὶ τὴν βασκανίαν, οὐχ ἥκιστα δ' ἀφ' ὧν διελέχθη περὶ τῆς τύχης. ἐγὼ δ' ὅλως μὲν ὅστις ἄνθρωπος ὢν ἀνθρώπῳ τύχην προφέρει, ἀνόητον ἡγοῦμαι· ἣν γὰρ ὁ βέλτιστα πράττειν νομίζων καὶ ἀρίστην ἔχειν οἰόμενος οὐκ οἶδεν εἰ μενεῖ τοιαύτη μέχρι τῆς ἑσπέρας, πῶς χρὴ περὶ ταύτης λέγειν ἢ πῶς ὀνειδίζειν ἑτέρῳ; ἐπειδὴ δ' οὗτος πρὸς πολλοῖς ἄλλοις καὶ περὶ τούτων ὑπερηφάνως χρῆται τῷ λόγῳ, σκέψασθ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ θεωρήσατε ὅσῳ καὶ ἀληθέστερον καὶ ἀνθρωπινώτερον ἐγὼ περὶ τῆς τύχης τούτου διαλέξομαι. ἐγὼ τὴν τῆς πόλεως τύχην ἀγαθὴν ἡγοῦμαι, καὶ ταῦθ' ὁρῶ καὶ τὸν Δία τὸν Δωδωναῖον ὑμῖν καὶ τὸν Ἀπόλλω τὸν Πύθιον μαντευόμενον· τὴν μέντοι τῶν ἀνθρώπων ἣ νῦν ἐπέχει, χαλεπὴν καὶ δεινήν· τίς γὰρ Ἑλλήνων ἢ τίς βαρβάρων οὐ πολλῶν κακῶν ἐν τῷ παρόντι καιρῷ πεπείραται; τὸ μὲν τοίνυν προελέσθαι τὰ κάλλιστα καὶ τὸ τῶν οἰηθέντων Ἑλλήνων ἄμεινον πράττειν, τῆς ἀγαθῆς τύχης τῆς πόλεως εἶναι τίθημι· τὸ δὲ προσκροῦσαι καὶ μὴ πάνθ' ὡς ἐβουλόμεθα συμβῆναι, τῆς τῶν ἄλλων ἀνθρώπων τύχης τὸ ἐπιβάλλον ἐφ' ἡμᾶς μέρος μετειληφέναι νομίζω τὴν πόλιν. τὴν δ' ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν καὶ τὴν ἑνὸς ἡμῶν ἑκάστου ἐν τοῖς ἰδίοις ἐξετάζειν δίκαιον εἶναι νομίζω. ἐγὼ μὲν οὑτωσὶ περὶ τῆς τύχης ἀξιῶ, ὀρθῶς καὶ δικαίως ὡς ἐμαυτῷ δοκῶ, νομίζω δὲ καὶ ὑμῖν· ὁ δὲ τὴν ἰδίαν τύχην τὴν ἐμὴν τῆς κοινῆς τῆς πόλεως κυριωτέραν εἶναί φησι, τὴν μικρὰν καὶ φαύλην τῆς ἀγαθῆς καὶ μεγάλης. καὶ πῶς ἔνι τοῦτο γενέσθαι; καὶ μὴν εἴ γε τὴν ἐμὴν τύχην πάντως ἐξετάζειν, Αἰσχίνη, προαιρεῖ, πρὸς τὴν σαυτοῦ σκόπει, κἂν εὕρῃς τὴν ἐμὴν βελτίω τῆς σῆς, παῦσαι λοιδορούμενος αὐτῇ. σκόπει τοίνυν εὐθὺς ἐξ ἀρχῆς. καί μου πρὸς Διὸς καὶ θεῶν μηδεμίαν ψυχρότητα καταγνῷ μηδείς. ἐγὼ γὰρ οὔτ' εἴ τις πενίαν προπηλακίζει νοῦν ἔχειν ἡγοῦμαι, οὔτ' εἴ τις ἐν ἀφθόνοις τραφεὶς ἐπὶ τούτῳ σεμνύνεται· ἀλλ' ὑπὸ τῆς τουτουῒ τοῦ χαλεποῦ βλασφημίας καὶ συκοφαντίας εἰς τοιούτους λόγους ἐμπίπτειν ἀναγκάζομαι, οἷς ἐκ τῶν ἐνόντων ὡς ἂν δύνωμαι μετριώτατα χρήσομαι.

Ἐμοὶ μὲν τοίνυν ὑπῆρξεν, Αἰσχίνη, παιδὶ μὲν ὄντι φοιτᾶν εἰς τὰ προσήκοντα διδασκαλεῖα, καὶ ἔχειν ὅσα χρὴ τὸν μηδὲν αἰσχρὸν ποιήσοντα δι' ἔνδειαν, ἐξελθόντι δ' ἐκ παίδων ἀκόλουθα τούτοις πράττειν, χορηγεῖν, τριηραρχεῖν, εἰσφέρειν, μηδεμιᾶς φιλοτιμίας μήτ' ἰδίας μήτε δημοσίας ἀπολείπεσθαι, ἀλλὰ καὶ τῇ πόλει καὶ τοῖς φίλοις χρήσιμον εἶναι· ἐπειδὴ δὲ πρὸς τὰ κοινὰ προσελθεῖν ἔδοξέ μοι, τοιαῦτα πολιτεύματ' ἑλέσθαι ὥστε καὶ ὑπὸ τῆς πατρίδος καὶ ὑπὸ τῶν ἄλλων Ἑλλήνων πολλάκις ἐστεφανῶσθαι, καὶ μηδὲ τοὺς ἐχθροὺς ὑμᾶς ὡς οὐ καλά γ' ἦν ἃ προειλόμην ἐπιχειρεῖν λέγειν. ἐγὼ μὲν δὴ τοιαύτῃ συμβεβίωκα τύχῃ, καὶ πόλλ' ἂν ἔχων ἕτερ' εἰπεῖν περὶ αὐτῆς παραλείπω, φυλαττόμενος τὸ λυπῆσαί τινα ἐν οἷς σεμνύνομαι. σὺ δ' ὁ σεμνὸς ἀνὴρ καὶ διαπτύων τοὺς ἄλλους σκόπει πρὸς ταύτην ποίᾳ τινὶ κέχρησαι τύχῃ, δι' ἣν παῖς μὲν ὢν μετὰ πολλῆς τῆς ἐνδείας

ἐτράφης, ἅμα τῷ πατρὶ πρὸς τῷ διδασκαλείῳ προσεδρεύων, τὸ μέλαν τρίβων καὶ τὰ βάθρα σπογγίζων καὶ τὸ παιδαγωγεῖον κορῶν, οἰκέτου τάξιν, οὐκ ἐλευθέρου παιδὸς ἔχων, ἀνὴρ δὲ γενόμενος τῇ μητρὶ τελούσῃ τὰς βίβλους ἀνεγίγνωσκες καὶ τἆλλα συνεσκευωροῦ, τὴν μὲν νύκτα νεβρίζων καὶ κρατηρίζων καὶ καθαίρων τοὺς τελουμένους καὶ ἀπομάττων τῷ πηλῷ καὶ τοῖς πιτύροις, καὶ ἀνιστὰς ἀπὸ τοῦ καθαρμοῦ κελεύων λέγειν ἔφυγον κακόν, εὗρον ἄμεινον, ἐπὶ τῷ μηδένα πώποτε τηλικοῦτ' ὀλολύξαι σεμνυνόμενος· καὶ ἔγωγε νομίζω· μὴ γὰρ οἴεσθ' αὐτὸν φθέγγεσθαι μὲν οὕτω μέγα, ὀλολύζειν δ' οὐχ ὑπέρλαμπρον· ἐν δὲ ταῖς ἡμέραις τοὺς καλοὺς θιάσους ἄγων διὰ τῶν ὁδῶν, τοὺς ἐστεφανωμένους τῷ μαράθῳ καὶ τῇ λεύκῃ, τοὺς ὄφεις τοὺς παρείας θλίβων καὶ ὑπὲρ τῆς κεφαλῆς αἰωρῶν, καὶ βοῶν εὐοῖ σαβοῖ, καὶ ἐπορχούμενος ὑῆς ἄττης ἄττης ὑῆς, ἔξαρχος καὶ προηγεμὼν καὶ κιττοφόρος καὶ λικνοφόρος καὶ τοιαῦθ' ὑπὸ τῶν γρᾳδίων προσαγορευόμενος, μισθὸν λαμβάνων τούτων ἔνθρυπτα καὶ στρεπτοὺς καὶ νεήλατα, ἐφ' οἷς τίς οὐκ ἂν ὡς ἀληθῶς αὑτὸν εὐδαιμονίσειε καὶ τὴν αὑτοῦ τύχην; ἐπειδὴ δ' εἰς τοὺς δημότας ἐνεγράφης ὁπωσδήποτε, ἐῶ γὰρ τοῦτο, ἐπειδή γ' ἐνεγράφης, εὐθέως τὸ κάλλιστον τῶν ἔργων ἐξελέξω, γραμματεύειν καὶ ὑπηρετεῖν τοῖς ἀρχιδίοις. ὡς δ' ἀπηλλάγης ποτὲ καὶ τούτου, πάνθ' ἃ τῶν ἄλλων κατηγορεῖς αὐτὸς ποιήσας, οὐ κατῄσχυνας μὰ Δί' οὐδὲν τῶν προϋπηργμένων τοῖς μετὰ ταῦτα, ἀλλὰ μισθώσας σαυτὸν τοῖς βαρυστόνοις ἐπικαλουμένοις ἐκείνοις ὑποκριταῖς Σιμύλῳ καὶ Σωκράτει ἐτριταγωνίστεις, σῦκα καὶ βότρυς καὶ ἐλάας συλλέγων ὥσπερ ὀπωρώνης ἐκ τῶν ἀλλοτρίων χωρίων, πλείω λαμβάνων ἀπὸ τούτων τραύματα ἢ τῶν ἀγώνων, οὓς ὑμεῖς περὶ τῆς ψυχῆς ἠγωνίζεσθε. ἦν γὰρ ἄσπονδος ὑμῖν

+

Καὶ ἀκήρυκτος ὁ πρὸς τοὺς θεατὰς πόλεμος· ἀφ' οὗ πολλὰ τραύματ' εἰληφὼς, εἰκότως τοὺς ἀπείρους
τῶν τοιούτων κινδύνων ὡς δειλοὺς σκώπτεις· ἀλλὰ γὰρ παρεὶς ὧν τὴν πενίαν αἰτιάσαιτ' ἄν τις, πρὸς
αὐτὰ τὰ τοῦ τρόπου σου βαδιοῦμαι κατηγορήματα· τοιαύτην γὰρ εἵλου πολιτείαν, ἐπειδή ποτε καὶ τοῦτ' ἐπῆλθέ σοι
ποιῆσαι, δι' ἣν εὐτυχούσης μὲν τῆς πατρίδος, λαγὼ βίον ἔζης δεδιὼς καὶ τρέμων καὶ ἀεὶ πληγήσεσθαι προσδοκῶν
ἐφ' οἷς σαυτῷ συνῄδεις ἀδικοῦντι· ἐν οἷς δ' ἠτύχησαν οἱ ἄλλοι, θρασὺς ὢν ὑπὸ πάντων ὤφθης. Καίτοι ὅστις χιλίων
πολιτῶν ἀποθανόντων ἐθάρρησε, τί οὗτος παθεῖν ὑπὸ τῶν ζώντων δίκαιός ἐστι; πολλὰ τοίνυν ἕτερα εἰπεῖν
ἔχων περὶ αὐτοῦ παραλείψω· οὐ γὰρ ὅσ' ἂν δείξαιμι προσόντα αἰσχρὰ τούτῳ καὶ ὀνείδη, πάντα ῥᾳδίως οἶμαι δεῖν
λέγειν, ἀλλ' ὅσα μηδὲν αἰσχρόν ἐστιν εἰπεῖν ἐμοί. ἐξέτασον τοίνυν παρ' ἄλληλα τὰ σοὶ κἀμοὶ βεβιωμένα
πρᾴως καὶ μὴ πικρῶς, Αἰσχίνη· εἶτ' ἐρώτησον τουτουσὶ τὴν ποτέρου τύχην ἂν ἕλοιθ' ἕκαστος αὐτῶν·
ἐδίδασκες γράμματα, ἐγὼ δ' ἐφοίτων· ἐτέλεις, ἐγὼ δ' ἐτελούμην· ἐχόρευες, ἐγὼ δ' ἐχορήγουν· ἐγραμμάτευες,
ἐγὼ δ' ἠκκλησίαζον· ἐτριταγωνίστεις, ἐγὼ δ' ἐθεώρουν· ἐξέπιπτες, ἐγὼ δ' ἐσύριττον· ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πεπο-
λίτευσαι πάντα, ἐγὼ δ' ὑπὲρ τῆς πατρίδος· ἐῶ τἄλλα, ἀλλὰ νυνὶ τήμερον ἐγὼ μὲν ὑπὲρ τοῦ στεφανωθῆναι
δοκιμάζομαι, τὸ δὲ μηδ' ὁτιοῦν ἀδικεῖν ἀνωμολόγημαι· σοὶ δὲ συκοφάντῃ μὲν εἶναι δοκεῖν ὑπάρχει, κινδυνεύ-
εις δὲ εἴτε δεῖ σε τοῦτο ποιεῖν, εἴτ' ἤδη πεπαῦσθαι, μὴ μεταλαβόντα τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων. ἀγα-
θῇ γ' οὐχ ὁρᾷς τύχῃ συμβεβιωκὼς τῆς ἐμῆς κατηγορεῖς· φέρε δὴ καὶ τὰς τῶν λῃτουργιῶν μαρ-
τυρίας ὧν λελῃτούργηκα ὑμῖν ἀναγνῶ πάσας· παρ' ἃς παρανάγνωθι καὶ σύ μοι τὰς ῥήσεις ἃς ἐλυμαίνου·
ἥκω νεκρῶν κευθμῶνα καὶ σκότου πύλας· καὶ κακαγγελεῖν μὲν ἴσθι μὴ θέλοντά με· καὶ κακὸν κακῶς σε
μάλιστα μὲν οἱ θεοί, ἔπειθ' οὗτοι πάντες ἀπολέσειαν πονηρὸν ὄντα πολίτην καὶ προδότην καὶ τριταγω-
νιστήν. λέγε τὰς μαρτυρίας·

Ἐν μὲν τοίνυν τοῖς πρὸς τὴν πόλιν τοιοῦτος· ἐν δὲ τοῖς ἰδίοις, εἰ μὴ πάντες ἴστε ὅτι κοινὸς καὶ φιλάνθρωπος
καὶ τοῖς δεομένοις ἐπαρκῶν, σιωπῶ καὶ οὐδὲν ἂν εἴποιμι οὐδὲ παρασχοίμην περὶ τούτων οὐδεμίαν
μαρτυρίαν, οὔτ' εἴ τινας ἐκ τῶν πολεμίων ἐλυσάμην, οὔτ' εἴ τισι θυγατέρας συνεξέδωκα, οὔτε τῶν
τοιούτων οὐδέν. Καὶ γὰρ οὕτω πως ὑπείληφα· ἐγὼ νομίζω τὸν μὲν εὖ παθόντα δεῖν μεμνῆσθαι πάντα τὸν
χρόνον, τὸν δὲ ποιήσαντα εὐθὺς ἐπιλελῆσθαι, εἰ δεῖ τὸν μὲν χρηστοῦ, τὸν δὲ μὴ μικροψύχου ποιεῖν
ἔργον ἀνθρώπου· τὸ δὲ τὰς ἰδίας εὐεργεσίας ὑπομιμνήσκειν καὶ λέγειν, μικροῦ δεῖν ὅμοιόν ἐστι τῷ ὀνει-
δίζειν. οὐ δὴ ποιήσω τοιοῦτον οὐδὲν, οὐδὲ προαχθήσομαι, ἀλλ' ὅπως ποθ' ὑπείλημμαι περὶ τούτων, ἀρκεῖ μοι.
βούλομαι δὲ τῶν ἰδίων ἀπαλλαγεὶς, ἔτι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν περὶ τῶν κοινῶν. εἰ μὲν γὰρ ἔχεις, Αἰσχίνη,
τῶν ὑπὸ τουτονὶ τὸν ἥλιον εἰπεῖν ἀνθρώπων ὅστις ἀθῷος τῆς Φιλίππου πρότερον καὶ νῦν τῆς Ἀλεξάνδρου
δυναστείας γέγονεν, ἢ τῶν Ἑλλήνων ἢ τῶν βαρβάρων, ἔστω, συγχωρῶ σοι τὴν ἐμὴν εἴτε τύχην εἴτε δυστυχίαν ὀνο-
μάζειν βούλει, πάντων αἰτίαν γεγενῆσθαι. εἰ δὲ καὶ τῶν μηδεπώποτ' ἰδόντων ἐμὲ μηδὲ φωνὴν ἀκηκοότων
ἐμοῦ πολλοὶ πολλὰ καὶ δεινὰ πεπόνθασι, μὴ μόνον κατ' ἄνδρα, ἀλλὰ καὶ πόλεις ὅλαι καὶ ἔθνη, πόσῳ δικαιό-
τερον καὶ ἀληθέστερον τὴν ἁπάντων ὡς ἔοικεν ἀνθρώπων τύχην κοινὴν καὶ φοράν τινα πραγμάτων χαλεπὴν
καὶ οὐχ οἵαν ἔδει τούτων αἰτίαν ἡγεῖσθαι. σὺ τοίνυν ταῦτα ἀφεὶς ἐμὲ τὸν παρὰ τουτοισὶ πεπολιτευμένον αἰ-
τιᾷ, καὶ ταῦτ' εἰδὼς ὅτι, καὶ εἰ μὴ τὸ ὅλον, μέρος γ' ἐπιβάλλει τῆς βλασφημίας ἅπασι καὶ μάλιστα σοί·
εἰ μὲν γὰρ ἐγὼ κατ' ἐμαυτὸν αὐτοκράτωρ περὶ τῶν πραγμάτων ἐβουλευόμην, ἦν ἂν τοῖς ἄλλοις ῥή-
τορσιν ὑμῖν ἐμὲ αἰτιᾶσθαι· εἰ δὲ παρῆτε μὲν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἁπάσαις, ἀεὶ δ' ἐν κοινῷ τὸ συμφέρον ἡ πό-
λις προὐτίθει σκοπεῖν, πᾶσι δὲ ταῦτ' ἐδόκει τότ' ἄριστ' εἶναι, καὶ μάλιστα σοί· οὐ γὰρ ἐπ' εὐνοίᾳ γ' ἐμοὶ παρε-
χώρεις ἐλπίδων καὶ ζήλου καὶ τιμῶν, ἃ πάντα προσῆν τοῖς τότε πραττομένοις ὑπ' ἐμοῦ, ἀλλὰ τῆς ἀληθείας
ἡττώμενος δηλονότι καὶ τῷ μηδὲν ἔχειν εἰπεῖν βέλτιον· πῶς οὐκ ἀδικεῖς καὶ δεινὰ ποιεῖς τούτοις νῦν ἐγ-
καλῶν, ὧν τότ' οὐκ εἶχες λέγειν βελτίω; παρὰ μὲν τοίνυν τοῖς ἄλλοις ἔγωγ' ὁρῶ πᾶσιν ἀνθρώποις διω-
ρισμένα καὶ τεταγμένα πως τὰ τοιαῦτα· ἀδικεῖ τις ἑκών· ὀργὴν καὶ τιμωρίαν κατὰ τούτου· ἐξήμαρτέ τις
ἄκων· συγγνώμην ἀντὶ τῆς τιμωρίας τούτῳ· οὔτ' ἀδικῶν τις οὔτ' ἐξαμαρτάνων, εἰς τὰ πᾶσι δοκοῦντα
συμφέρειν ἑαυτὸν δοὺς οὐ κατώρθωσε μεθ' ἁπάντων· οὐκ ὀνειδίζειν οὐδὲ λοιδορεῖσθαι τῷ τοιούτῳ δίκαιον,
ἀλλὰ συνάχθεσθαι. φανήσεται τοίνυν ταῦτα πάνθ' οὕτως οὐ μόνον ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ καὶ ἡ φύσις αὐτὴ
τοῖς ἀγράφοις νομίμοις καὶ τοῖς ἀνθρωπίνοις ἤθεσι διώρικεν. Αἰσχίνης τοίνυν τοσοῦτον ὑπερβέβληκεν ἅ-
παντας ἀνθρώπους ὠμότητι καὶ συκοφαντίᾳ, ὥστε καὶ ὧν αὐτὸς ὡς ἀτυχημάτων ἐμέμνητο, καὶ ταῦτ' ἐμοῦ
κατηγορεῖ· καὶ πρὸς τοῖς ἄλλοις, ὥσπερ αὐτὸς ἁπλῶς καὶ μετ' εὐνοίας πάντας εἰρηκὼς τοὺς λόγους, φυλά-
ττειν ἐμὲ καὶ τηρεῖν ἐκέλευεν, ὅπως μὴ παρακρούσομαι μηδ' ἐξαπατήσω, δεινὸν καὶ γόητα καὶ σοφιστὴν
καὶ τὰ τοιαῦτα ὀνομάζων, ὡς ἐὰν πρότερός τις εἴπῃ τὰ προσόνθ' ἑαυτῷ περὶ ἄλλου, καὶ δὴ ταῦθ' οὕτως
ἔχοντα, καὶ οὐκέτι τοὺς ἀκούοντας σκεψομένους τίς ποτ' αὐτός ἐστιν ὁ ταῦτα λέγων. ἐγὼ δ' οἶδ' ὅτι

γινώσκετε τοῦτον ἅπαντες· καὶ πολὺ τοῦτον μᾶλλον ἢ ἐμοὶ νομίζετε ταῦτα προσεῖναι· κἀκεῖνο δ'
οἶδ' ὅτι τὴν ἐμὴν δεινότητα ἔστω γάρ· καίτοι ἔγωγε ὁρῶ τῆς τῶν λεγόντων δυνάμεως τοὺς ἀκούοντας τὸ πλεῖ-
στον μέρος κυρίους ὄντας· ὡς γὰρ ἂν ὑμεῖς ἀποδέξησθε καὶ πρὸς ἕκαστον ἔχητε εὐνοίας, οὕτως ὁ λέγων ἔδοξε
φρονεῖν· εἰ δ' οὖν ἐστι καὶ παρ' ἐμοί τις ἐμπειρία τοιαύτη, ταύτην μὲν εὑρήσετε πάντες ἐπὶ τοῖς κοινοῖς
ἐξεταζομένην ὑπὲρ ὑμῶν ἀεὶ καὶ οὐδαμοῦ καθ' ὑμῶν οὐδ' ἰδίᾳ· τὴν δὲ τούτου τοὐναντίον οὐ μόνον τῷ
λέγειν ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν, ἀλλὰ καὶ εἴ τις ἐλύπησέ τι τοῦτον ἢ προσέκρουσέ που, κατὰ τούτων· οὐ γὰρ αὐτῇ
δικαίως οὐδ' ἐφ' ἃ συμφέρει τῇ πόλει χρῆται· οὔτε γὰρ τὴν ὀργὴν οὔτε τὴν ἔχθραν οὔτ' ἄλλο οὐδὲν τῶν τοι-
ούτων τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ τοὺς ὑπὲρ τῶν κοινῶν εἰσεληλυθότας δικαστὰς ἀξιοῦν αὑτῷ
βεβαιοῦν, οὐδ' ὑπὲρ τούτων εἰς ὑμᾶς εἰσιέναι· ἀλλὰ μάλιστα μὲν μὴ ἔχειν ταῦτα ἐν τῇ φύσει· εἰ δ' ἄρ' ἀνάγκη,
πράως καὶ μετρίως διακείμενα ἔχειν. ἐν τίσιν οὖν σφοδρὸν εἶναι τὸν πολιτευόμενον καὶ τὸν ῥήτορα δεῖ; ἐν οἷς
τῶν ὅλων τι κινδυνεύεται τῇ πόλει, καὶ ἐν οἷς πρὸς τοὺς ἐναντίους ἐστί τι τῷ δήμῳ, ἐν τούτοις· ταῦτα γὰρ γενναίου
κἀγαθοῦ πολίτου. μηδενὸς δὲ ἀδικήματος πώποτε δημοσίου, προσθήσω δὲ μηδ' ἰδίου, δίκην ἀξιώσαντα
λαβεῖν παρ' ἐμοῦ μήθ' ὑπὲρ τῆς πόλεως μήθ' ὑπὲρ αὑτοῦ, στεφάνου καὶ ἐπαίνου κατηγορίαν ἥκειν συνεσκευασ-
μένον καὶ τοσουτουσὶ λόγους ἀνηλωκέναι ἰδίας ἔχθρας καὶ φθόνου καὶ μικροψυχίας ἐστὶ σημεῖον, οὐδενὸς χρη-
στοῦ. τὸ δὲ δὴ καὶ τοὺς πρὸς ἐμὲ αὐτὸν ἀγῶνας ἐάσαντα νῦν ἐπὶ τόνδε ἥκειν, πᾶσαν ἔχει κακίαν. καί μοι δοκεῖς
ἐκ τούτων, Αἰσχίνη, τῶν λόγων ἐπίδειξίν τινα φωνασκίας βουλόμενος ποιήσασθαι τοῦτον προελέσθαι τὸν ἀ-
γῶνα, οὐκ ἀδικήματος οὐδενὸς λαβεῖν τιμωρίαν. ἔστι δ' οὐχ ὁ λόγος τοῦ ῥήτορος, Αἰσχίνη, τίμιος, οὐδ' ὁ τόνος τῆς φωνῆς,
ἀλλὰ τὸ ταὐτὰ προαιρεῖσθαι τοῖς πολλοῖς καὶ τοὺς αὐτοὺς μισεῖν καὶ φιλεῖν οὕσπερ ἂν ἡ πατρίς· ὁ γὰρ οὕτως ἔχων
τὴν ψυχήν, οὗτος ἐπ' εὐνοίᾳ πάντ' ἐρεῖ· ὁ δ' ἀφ' ὧν ἡ πόλις προορᾶταί τινα κίνδυνον ἑαυτῇ, τούτους θεραπεύων,
οὐκ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ὁρμεῖ τοῖς πολλοῖς· οὔκουν οὐδὲ τῆς ἀσφαλείας τὴν αὐτὴν ἔχει προσδοκίαν. ἀλλ' ὁρᾷς;
ἐγώ· ταὐτὰ γὰρ συμφέρονθ' εἱλόμην τουτοισί, καὶ οὐδὲν ἐξαίρετον οὐδ' ἴδιον πεποίημαι. ἆρ' οὖν οὐδὲ σύ;
καὶ πῶς; ὃς εὐθέως μετὰ τὴν μάχην πρεσβευτὴς ἐπορεύου πρὸς Φίλιππον, ὃς ἦν τῶν ἐν ἐκείνοις τοῖς χρόνοις συμ-
φορῶν αἴτιος τῇ πατρίδι, καὶ ταῦτ' ἀρνούμενος πάντα τὸν ἔμπροσθε χρόνον ταύτην τὴν χρείαν, ὡς πάντες
ἴσασι. καίτοι τίς ὁ τὴν πόλιν ἐξαπατῶν; οὐχ ὁ μὴ λέγων ἃ φρονεῖ; τῷ δ' ὁ κῆρυξ καταρᾶται δικαίως; οὐ τῷ τοι-
ούτῳ; τί δὲ μεῖζον ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν ἀδίκημα κατ' ἀνδρὸς ῥήτορος ἢ εἰ μὴ ταὐτὰ φρονεῖ καὶ λέγει; σὺ τοίνυν οὗ-
τος ηὑρέθης· εἶτα σὺ φθέγγῃ καὶ βλέπειν εἰς τὰ τούτων πρόσωπα τολμᾷς; πότερ' οὐχ ἡγεῖ γιγνώσκειν αὐτοὺς
ὅστις εἶ; ἢ τοσοῦτον ὕπνον καὶ λήθην ἅπαντας ἔχειν, ὥστ' οὐ μεμνῆσθαι τοὺς λόγους οὓς ἐδημηγόρεις ἐν τῷ δήμῳ
καταρώμενος καὶ διομνύμενος μηδὲν εἶναι σοὶ καὶ Φιλίππῳ πρᾶγμα, ἀλλ' ἐμὲ τὴν αἰτίαν σοι ταύτην ἐπάγειν
τῆς ἰδίας ἕνεκ' ἔχθρας οὐκ οὖσαν ἀληθῆ; ὡς δ' ἀπηγγέλθη τάχισθ' ἡ μάχη, οὐδὲν τούτων φροντίσας εὐθέως ὡμολό-
γεις καὶ προσεποιοῦ φιλίαν καὶ ξενίαν εἶναί σοι πρὸς αὐτόν, τῇ μισθαρνίᾳ ταῦτα μετατιθέμενος τὰ ὀνόματα· ἐκ
ποίας γὰρ ἴσης ἢ δικαίας προφάσεως Αἰσχίνῃ τῷ Γλαυκοθέας τῆς τυμπανιστρίας ξένος ἢ φίλος ἢ γνώριμος ἦν
Φίλιππος; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ, ἀλλ' ἐμισθώθης ἐπὶ τῷ τὰ τουτωνὶ συμφέροντα διαφθείρειν. ἀλλ' ὅμως οὕτω φανερῶς
αὐτὸς εἰλημμένος προδότης καὶ κατὰ σαυτοῦ μηνυτὴς ἐπὶ τοῖς συμβᾶσι γεγονώς, ἐμοὶ λοιδορεῖ καὶ ὀνειδίζεις
ταῦτα ὧν πάντας αἰτίους μᾶλλον εὑρήσεις ἢ ἐμέ. πολλὰ καὶ καλὰ καὶ μεγάλα ἡ πόλις, Αἰσχίνη, καὶ προείλετο καὶ
κατώρθωσε δι' ἐμοῦ, ὧν οὐκ ἠμνημόνησε. σημεῖον δέ· χειροτονῶν γὰρ ὁ δῆμος τὸν ἐροῦντα ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι
παρ' αὐτὰ τὰ συμβάντα οὐ σὲ ἐχειροτόνησε προβληθέντα, καίπερ εὔφωνον ὄντα, οὐδὲ Δημάδην, ἄρτι πεποιηκότα
τὴν εἰρήνην, οὐδ' Ἡγήμονα, οὐδ' ἄλλον ὑμῶν οὐδένα, ἀλλ' ἐμέ· καὶ παρελθόντων σοῦ καὶ Πυθοκλέους ὠμῶς καὶ ἀναιδῶς,
ὦ Ζεῦ καὶ θεοί, καὶ κατηγορούντων ἐμοῦ ταῦτα ἃ καὶ σὺ νυνὶ καὶ λοιδορούντων, ἔτι ἄμεινον ἐχειροτόνησαν ἐμέ.
τὸ δ' αἴτιον οὐκ ἀγνοεῖς μέν, ὅμως δὲ φράσω σοι κἀγώ· ἀμφότερα ᾔδεσαν, τήν τε ἐμὴν εὔνοιαν καὶ προθυμίαν μεθ'
ἧς τὰ πράγματα ἔπραττον, καὶ τὴν ὑμετέραν ἀδικίαν· ἃ γὰρ εὐθενούντων τῶν πραγμάτων ἠρνεῖσθε διομνύμενοι,
ταῦτ' ἐν οἷς ἔπταισεν ἡ πόλις ὡμολογήσατε. τοὺς οὖν ἐπὶ τοῖς κοινοῖς ἀτυχήμασιν ὧν ἐφρόνουν λαβόντας ἄδειαν
ἐχθροὺς μὲν πάλαι, φανεροὺς δὲ τότε ἡγήσαντο αὑτοῖς γεγενῆσθαι. εἶτα καὶ προσήκειν ὑπολαμβάνοντες τὸν ἐροῦντα
ἐπὶ τοῖς τετελευτηκόσι καὶ τὴν ἐκείνων ἀρετὴν κοσμήσοντα, μήθ' ὁμωρόφιον μήθ' ὁμόσπονδον γεγενημένον
εἶναι τοῖς πρὸς ἐκείνους παραταξαμένοις, μηδ' ἐκεῖ μὲν κωμάζειν καὶ παιωνίζειν ἐπὶ ταῖς τῶν Ἑλλήνων συμφοραῖς
μετὰ τῶν αὐτοχείρων τοῦ φόνου, δεῦρο δ' ἐλθόντα τιμᾶσθαι, καὶ μηδὲ τῇ φωνῇ δακρύειν ὑποκρινόμενον τὴν ἐκείνων
τύχην, ἀλλὰ τῇ ψυχῇ συναλγεῖν. τοῦτο δ' ἑώρων παρ' ἑαυτοῖς καὶ παρ' ἐμοί, παρὰ δ' ὑμῖν οὔ. διὰ ταῦτ' ἐμὲ
ἐχειροτόνησαν καὶ οὐχ ὑμᾶς. καὶ οὐχ ὁ μὲν δῆμος οὕτως, οἱ δὲ τῶν τετελευτηκότων πατέρες καὶ ἀδελφοὶ οἱ ὑπὸ τοῦ δήμου
τότε αἱρεθέντες ἐπὶ τὰς ταφὰς ἄλλως πως, ἀλλὰ δέον ποιεῖν αὐτοὺς τὸ περίδειπνον ὡς παρ' οἰκειοτάτῳ τῶν τετε-
λευτηκότων, ὥσπερ τἆλλα εἴωθε γίγνεσθαι, τοῦτ' ἐποίησαν παρ' ἐμοί. εἰκότως· γένει μὲν γὰρ ἕκαστος ἑκάστῳ μᾶλ-
λον οἰκεῖος ἦν ἐμοῦ, κοινῇ δὲ πᾶσιν οὐδεὶς ἐγγυτέρω· ᾧ γὰρ ἐκείνους σωθῆναι καὶ κατορθῶσαι μάλιστα διέφερε,

ὡς ἐκ τοῦ πάθους τῶν ἀνδρῶν μήποτ' ὄφελον τῆς ὑπὲρ ἁπάντων λύπης πλεῖστον μετέχειν. λέγε δή μοι τουτὶ τὸ ἐπίγραμμα ὃ δημοσίᾳ προείλεθ' ἡ πόλις αὐτοῖς ἐπιγράψαι, ἵν' εἰδῇς, αἰσχίνη, καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ σαυτὸν ἀγνώμονα ὄντα καὶ συκοφάντην ὄντα καὶ μιαρόν. λέγε:

οἵδε πάτρας ἕνεκα σφετέρας εἰς δῆριν ἔθεντο ὅπλα, καὶ ἀντιπάλων ὕβριν ἀπεσκέδασαν. μαρνάμενοι δ' ἀρετῆς καὶ δείματος οὐκ ἐσάωσαν ψυχάς, ἀλλ' ἀΐδην κοινὸν ἔθεντο βραβῆ, οὕνεκεν ἑλλήνων, ὡς μὴ ζυγὸν αὐχένι θέντες δουλοσύνης στυγερὰν ἀμφὶς ἔχωσιν ὕβριν. γαῖα δὲ πατρὶς ἔχει κόλποις τῶν πλεῖστα καμόντων σώματ', ἐπεὶ θνητοῖς ἐκ διὸς ἥδε κρίσις. μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεῶν καὶ πάντα κατορθοῦν. ἐν βιοτῇ μοῖραν δ' οὔτι φυγεῖν ἔπορεν:

ἀκούεις, αἰσχίνη, καὶ ἐν αὐτῷ τούτῳ ὅτι τὸ μηδὲν ἁμαρτεῖν ἐστι θεῶν καὶ πάντα κατορθοῦν; οὐ τῷ συμβούλῳ τὴν τοῦ κατορθοῦν τοὺς ἀγωνιζομένους ἀνέθηκε δύναμιν, ἀλλὰ τοῖς θεοῖς. τί οὖν, ὦ κατάρατ', ἐμοὶ περὶ τούτων λοιδορεῖ, καὶ λέγεις ἃ σοὶ καὶ τοῖς σοῖς οἱ θεοὶ τρέψειαν εἰς κεφαλήν; πολλὰ τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου, ἓν μάλιστ' ἐθαύμασα πάντων, ὅτι τῶν συμβεβηκότων τῇ πόλει μνησθεὶς οὐχ ὡς ἂν εὔνους οὐδὲ δίκαιος πολίτης ἔσχε τὴν γνώμην, οὐδ' ἐδάκρυσεν, οὐδ' ἔπαθε τοιοῦτον οὐδὲν τὴν ψυχήν, ἀλλ' ἐπάρας τὴν φωνὴν καὶ γεγηθὼς καὶ λαρυγγίζων ᾤετο μὲν ἐμοῦ κατηγορεῖν δηλονότι, δεῖγμα δ' ἐξέφερεν καθ' ἑαυτοῦ ὅτι τοῖς γεγενημένοις ἀνιαροῖς οὐδὲν ὁμοίως ἔσχε τοῖς ἄλλοις. καίτοι τὸν τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας φάσκοντα φροντίζειν, ὥσπερ οὗτος νυνί, καὶ εἰ μηδὲν ἄλλο, τοῦτό γ' ἔχειν δεῖ, ταὐτὰ λυπεῖσθαι καὶ ταὐτὰ χαίρειν τοῖς πολλοῖς, καὶ μὴ τῇ προαιρέσει τῶν κοινῶν ἐν τῷ τῶν ἐναντίων μέρει τετάχθαι. ὃ σὺ νυνὶ πεποιηκὼς εἶ φανερός, ἐμὲ πάντων αἴτιον καὶ δι' ἐμὲ εἰς πράγματα φάσκων ἐμπεσεῖν τὴν πόλιν, οὐκ ἀπὸ τῆς ἐμῆς πολιτείας οὐδὲ προαιρέσεως ἀρξαμένων ὑμῶν τοῖς ἕλλησι βοηθεῖν· ἐπεὶ ἔμοιγε εἰ τοῦτο δοθείη παρ' ὑμῶν, δι' ἐμὲ ὑμᾶς ἠναντιῶσθαι τῇ κατὰ τῶν ἑλλήνων ἀρχῇ πραττομένῃ, μείζων ἂν δοθείη δωρεὰ συμπασῶν ὧν τοῖς ἄλλοις δεδώκατε. ἀλλ' οὔτ' ἂν ἐγὼ ταῦτα φήσαιμι· ἀδικοίην γὰρ ἂν ὑμᾶς· οὔτ' ἂν ὑμεῖς εὖ οἶδ' ὅτι συγχωρήσαιτε· οὗτός τ' εἰ δίκαια ἐποίει, οὐκ ἂν ἕνεκα τῆς πρὸς ἐμὲ ἔχθρας τὰ μέγιστα τῶν ὑμετέρων καλῶν ἔβλαπτε καὶ διέβαλλεν. ἀλλὰ τί ταῦτ' ἐπιτιμῶ, πολλῷ σχετλιώτερα ἄλλα κατηγορηκότος αὐτοῦ καὶ κατεψευσμένου; ὃς γὰρ ἐμοῦ φιλιππισμόν, ὦ γῆ καὶ θεοί, κατηγορεῖ, τί οὗτος οὐκ ἂν εἴποι; καίτοι νὴ τὸν ἡρακλέα καὶ πάντας θεούς, εἴ γ' ἐπ' ἀληθείας δέοι σκοπεῖσθαι, τὸ καταψεύδεσθαι καὶ δι' ἔχθραν τι λέγειν ἀνελόντας ἐκ μέσου, τίνες ὡς ἀληθῶς ἦσαν οἷς ἂν εἰκότως καὶ δικαίως τὴν τῶν γεγενημένων αἰτίαν ἐπὶ τὴν κεφαλὴν ἀναθεῖεν ἅπαντες, τοὺς ὁμοίους τούτῳ παρ' ἑκάστῃ τῶν πόλεων εὕροιτ' ἄν, οὐ τοὺς ἐμοί· οἳ ὅτ' ἦν ἀσθενῆ τὰ φιλίππου πράγματα καὶ κομιδῇ μικρά, πολλάκις προλεγόντων ἡμῶν καὶ παρακαλούντων καὶ διδασκόντων τὰ βέλτιστα, τῆς ἰδίας ἕνεκ' αἰσχροκερδίας τὰ κοινῇ συμφέροντα προΐεντο, τοὺς ὑπάρχοντας ἕκαστοι πολίτας ἐξαπατῶντες καὶ διαφθείροντες, ἕως δούλους ἐποίησαν· θετταλοὺς δάοχος, κινέας, θρασύδαος· ἀρκάδας κερκιδᾶς, ἱερώνυμος, εὐκαμπίδας· ἀργείους μύρτις, τελέδαμος, μνασέας· ἠλείους εὐξίθεος, κλεότιμος, ἀρίσταιχμος· μεσσηνίους οἱ φιλιάδου τοῦ θεοῖς ἐχθροῦ παῖδες, νέων καὶ θρασύλοχος· σικυωνίους ἀρίστρατος, ἐπιχάρης· κορινθίους δείναρχος, δημάρετος· μεγαρέας πτοιόδωρος, ἕλιξος, πέριλλος· θηβαίους τιμόλαος, θεογείτων, ἀνεμοίτας· εὐβοέας ἵππαρχος, κλείταρχος, σωσίστρατος. ἐπιλείψει με λέγοντα ἡ ἡμέρα τὰ τῶν προδοτῶν ὀνόματα. οὗτοι πάντες εἰσὶν ἄνδρες, ἀθηναῖοι, τῶν αὐτῶν βουλευμάτων ἐν ταῖς αὑτῶν πατρίσιν ὧνπερ οὗτοι παρ' ὑμῖν, ἄνθρωποι μιαροὶ καὶ κόλακες καὶ ἀλάστορες, ἠκρωτηριασμένοι τὰς ἑαυτῶν ἕκαστοι πατρίδας, τὴν ἐλευθερίαν προπεπωκότες πρότερον μὲν φιλίππῳ, νυνὶ δὲ ἀλεξάνδρῳ, τῇ γαστρὶ μετροῦντες καὶ τοῖς αἰσχίστοις τὴν εὐδαιμονίαν, τὴν δ' ἐλευθερίαν καὶ τὸ μηδένα ἔχειν δεσπότην αὑτῶν, ἃ τοῖς προτέροις ἕλλησιν ὅροι τῶν ἀγαθῶν ἦσαν καὶ κανόνες, ἀνατετροφότες. ταύτης τοίνυν τῆς οὕτως αἰσχρᾶς καὶ περιβοήτου συστάσεως καὶ κακίας, μᾶλλον δ', ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, προδοσίας, εἰ δεῖ μὴ ληρεῖν, τῆς τῶν ἑλλήνων ἐλευθερίας, ἥ τε πόλις παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀναίτιος γέγονεν ἐκ τῶν ἐμῶν πολιτευμάτων καὶ ἐγὼ παρ' ὑμῖν. εἶτά μ' ἐρωτᾷς ἀντὶ ποίας ἀρετῆς ἀξιῶ τιμᾶσθαι; ἐγὼ δέ σοι λέγω ὅτι τῶν πολιτευομένων παρὰ τοῖς ἕλλησι διαφθαρέντων ἁπάντων, ἀρξαμένων ἀπὸ σοῦ, πρότερον μὲν ὑπὸ φιλίππου, νῦν δ' ὑπ' ἀλεξάνδρου, ἐμὲ οὔτε καιρὸς οὔτε φιλανθρωπία λόγων οὔτ' ἐπαγγελιῶν μέγεθος οὔτ' ἐλπὶς οὔτε φόβος οὔτ' ἄλλο οὐδὲν ἐπῆρεν οὐδὲ προηγάγετο ὧν ἔκρινα δικαίων καὶ συμφερόντων τῇ πατρίδι οὐδὲν προδοῦναι, οὐδ' ὅσα συμβεβούλευκα πώποτε τουτοισί, ὁμοίως ὑμῖν ὥσπερ ἂν τρυτάνη ῥέπων ἐπὶ τὸ λῆμμα συμβεβούλευκα, ἀλλ' ἀπ' ὀρθῆς καὶ δικαίας καὶ ἀδιαφθόρου τῆς ψυχῆς· καὶ μεγίστων δὴ πραγμάτων τῶν κατ' ἐμαυτὸν ἀνθρώπων προστὰς πάντα ταῦτα ὑγιῶς καὶ δικαίως πεπολίτευμαι. διὰ ταῦτ' ἀξιῶ τιμᾶσθαι. τὸν δὲ τειχισμὸν τοῦτον ὃν σύ μου διέσυρες καὶ τὴν ταφρείαν ἄξια μὲν χάριτος καὶ ἐπαίνου κρίνω· πῶς γὰρ οὔ; πόρρω μέντοι που τῶν ἐμαυτῷ πεπολιτευμένων τίθεμαι. οὐ λίθοις ἐτείχισα τὴν πόλιν οὐδὲ πλίνθοις ἐγώ· οὐδ' ἐπὶ τούτοις μέγιστον τῶν ἐμαυτοῦ φρονῶ· ἀλλ' ἐὰν τὸν ἐμὸν τειχισμὸν βούλῃ δικαίως σκοπεῖν, εὑρήσεις ὅπλα καὶ πόλεις καὶ τόπους καὶ λιμένας καὶ ναῦς καὶ πολλοὺς ἵππους καὶ τοὺς ὑπὲρ τούτων ἀμυνουμένους. ταῦτα

προὐβαλόμην πρὸ τῆς Ἀττικῆς ὅσον ἦν ἀνθρωπίνῳ λογισμῷ δυνατόν· καὶ τούτοις ἐτείχισα τὴν χώραν, οὐχὶ τὸν κύκλον μόνον τοῦ Πειραιῶς, οὐδὲ τοῦ ἄστεος· οὐδέ γ' ἡττήθην τοῖς λογισμοῖς Φιλίππου, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, οὐδὲ ταῖς παρασκευαῖς, ἀλλ' οἱ τῶν συμμάχων στρατηγοὶ καὶ αἱ δυνάμεις τῇ τύχῃ. τίνες αἱ τούτων ἀποδείξεις; ἐναργεῖς καὶ φανεραί. σκοπεῖτε δέ. τί χρῆν τὸν εὔνουν πολίτην ποιεῖν, τί τὸν μετὰ πάσης προνοίας καὶ προθυμίας καὶ δικαιοσύνης ὑπὲρ τῆς πατρίδος πολιτευόμενον; οὐκ ἐκ μὲν θαλάττης τὴν Εὔβοιαν προβαλέσθαι πρὸ τῆς Ἀττικῆς, ἐκ δὲ τῆς μεσογείας τὴν Βοιωτίαν, ἐκ δὲ τῶν πρὸς Πελοπόννησον τόπων τοὺς ὁμόρους ταύτῃ; οὐ τὴν σιτοπομπίαν, ὅπως παρὰ πᾶσαν φιλίαν ἄχρι τοῦ Πειραιῶς κομισθήσεται, προϊδέσθαι; καὶ τὰ μὲν σῶσαι τῶν ὑπαρχόντων ἐκπέμποντα βοηθείας καὶ λέγοντα καὶ γράφοντα τοιαῦτα, τὴν Προκόννησον, τὴν Χερρόνησον, τὴν Τένεδον, τὰ δ' ὅπως οἰκεῖα καὶ σύμμαχ' ὑπάρξῃ πρᾶξαι, τὸ Βυζάντιον, τὴν Ἄβυδον, τὴν Εὔβοιαν; καὶ τῶν μὲν τοῖς ἐχθροῖς ὑπαρχουσῶν δυνάμεων τὰς μεγίστας ἀφελεῖν, ὧν δ' ἐνέλειπε τῇ πόλει, ταῦτα προσθεῖναι; ταῦτα τοίνυν ἅπαντα πέπρακται τοῖς ἐμοῖς ψηφίσμασι καὶ τοῖς ἐμοῖς πολιτεύμασιν, ἃ καὶ βεβουλευμένα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐὰν ἄνευ φθόνου τις βούληται σκοπεῖν, ὀρθῶς εὑρήσει καὶ πεπραγμένα πάσῃ δικαιοσύνῃ, καὶ τὸν ἑκάστου καιρὸν οὐ παρεθέντα οὐδ' ἀγνοηθέντα οὐδὲ προεθέντα ὑπ' ἐμοῦ, καὶ ὅσα εἰς ἑνὸς ἀνδρὸς δύναμιν καὶ λογισμὸν ἧκεν, οὐδὲν ἐλλειφθέν. εἰ δὲ ἢ δαίμονός τινος ἢ τύχης ἰσχὺς ἢ στρατηγῶν φαυλότης ἢ τῶν προδιδόντων τὰς πόλεις ὑμῶν κακία ἢ πάντα ταῦτα ἅμα ἐλυμαίνετο τοῖς ὅλοις ἕως ἀνέτρεψαν, τί Δημοσθένης ἀδικεῖ; εἰ δ' οἷος ἐγὼ παρ' ὑμῖν κατὰ τὴν ἐμαυτοῦ τάξιν, εἷς ἐν ἑκάστῃ τῶν Ἑλληνίδων πόλεων ἀνὴρ ἐγένετο, μᾶλλον δ' εἰ ἕνα ἄνδρα μόνον Θετταλία καὶ ἕνα ἄνδρα Ἀρκαδία ταὐτὰ φρονοῦντ' ἔσχεν ἐμοί, οὐδεὶς οὔτε τῶν ἔξω Πυλῶν Ἑλλήνων οὔτε τῶν εἴσω τοῖς παροῦσι κακοῖς ἐκέχρητ' ἄν, ἀλλὰ πάντες ἂν ὄντες ἐλεύθεροι καὶ αὐτόνομοι μετὰ πάσης ἀδείας ἀσφαλῶς ἐν εὐδαιμονίᾳ τὰς ἑαυτῶν ᾤκουν πατρίδας, τῶν τοσούτων καὶ τοιούτων ἀγαθῶν ὑμῖν καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀθηναίοις ἔχοντες χάριν δι' ἐμέ. ἵνα δ' εἰδῆτε ὅτι πολλῷ τοῖς λόγοις ἐλάττοσι χρῶμαι τῶν ἔργων, εὐλαβούμενος τὸν φθόνον, λέγε μοι ταυτὶ καὶ ἀνάγνωθι καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν βοηθειῶν κατὰ τὰ ἐμὰ ψηφίσματα.

ταῦτα καὶ τὰ τοιαῦτα πράττειν, Αἰσχίνη, τὸν καλὸν κἀγαθὸν πολίτην δεῖ, ὧν κατορθουμένων μεγίστοις ἂν ἀναμφισβητήτως ὑπῆρχεν εἶναι καὶ τὸ δικαίως προσῆν, ὡς ἑτέρως δὲ συμβάντων τὸ γοῦν εὐδοκιμεῖν περίεστι καὶ τὸ μηδένα μέμφεσθαι τὴν πόλιν μηδὲ τὴν προαίρεσιν αὐτῆς, ἀλλὰ τὴν τύχην κακίζειν τὴν οὕτω τὰ πράγματα κρίνασαν, οὐ μὰ Δί' οὐκ ἀποστάντα τῶν συμφερόντων τῇ πόλει, μισθώσαντα δ' αὑτὸν τοῖς ἐναντίοις, τοὺς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν καιροὺς ἀντὶ τῶν τῆς πατρίδος θεραπεύειν, οὐδὲ τὸν μὲν πράγματ' ἄξια τῆς πόλεως ὑποστάντα λέγειν καὶ γράφειν καὶ μένειν ἐπὶ τούτων βασκαίνειν, ἂν δέ τις ἰδίᾳ τι λυπήσῃ, τοῦτο μεμνῆσθαι καὶ τηρεῖν, οὐδ' ἡσυχίαν ἄγειν ἄδικον καὶ ὕπουλον, ὃ σὺ ποιεῖς πολλάκις. ἔστι γάρ, ἔστιν ἡσυχία δικαία καὶ συμφέρουσα τῇ πόλει, ἣν οἱ πολλοὶ τῶν πολιτῶν ὑμεῖς ἁπλῶς ἄγετε. ἀλλ' οὐ ταύτην οὗτος ἄγει τὴν ἡσυχίαν, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ' ἀποστὰς ὅταν αὐτῷ δόξῃ τῆς πολιτείας (πολλάκις δὲ δοκεῖ) φυλάττει πηνίκ' ἔσεσθε μεστοὶ τοῦ συνεχῶς λέγοντος ἢ παρὰ τῆς τύχης τι συμβέβηκεν ἐναντίωμα ἢ ἄλλο τι δύσκολον γέγονεν (πολλὰ δὲ τἀνθρώπινα)· εἶτ' ἐπὶ τούτῳ τῷ καιρῷ ῥήτωρ ἐξαίφνης ἐκ τῆς ἡσυχίας ὥσπερ πνεῦμ' ἐφάνη, καὶ πεφωνασκηκὼς καὶ συνειλοχὼς ῥήματα καὶ λόγους συνείρει τούτους σαφῶς καὶ ἀπνευστί, ὄνησιν μὲν οὐδεμίαν φέροντας οὐδ' ἀγαθοῦ κτῆσιν οὐδενός, συμφορὰν δὲ τῷ τυχόντι τῶν πολιτῶν καὶ κοινὴν αἰσχύνην. καίτοι ταύτης τῆς μελέτης καὶ τῆς ἐπιμελείας, Αἰσχίνη, εἴπερ ἐκ ψυχῆς δικαίας ἐγίγνετο καὶ τὰ τῆς πατρίδος συμφέροντα προῃρημένης, τοὺς καρποὺς ἔδει γενναίους καὶ καλοὺς καὶ πᾶσιν ὠφελίμους εἶναι, συμμαχίας πόλεων, πόρους χρημάτων, ἐμπορίου κατασκευήν, νόμων συμφερόντων θέσεις, τοῖς ἀποδειχθεῖσιν ἐχθροῖς ἐναντιώματα. τούτων γὰρ ἁπάντων ἦν ἐν τοῖς ἄνω χρόνοις ἐξέτασις, καὶ ἔδωκεν ὁ παρεληλυθὼς χρόνος πολλὰς ἀποδείξεις ἀνδρὶ καλῷ τε κἀγαθῷ, ἐν οἷς οὐδαμοῦ σὺ φανήσει γεγονώς, οὐ πρῶτος, οὐ δεύτερος, οὐ τρίτος, οὐ τέταρτος, οὐ πέμπτος, οὐχ ἕκτος, οὐχ ὁποστοσοῦν, οὔκουν ἐπί γ' οἷς ἡ πατρὶς ηὐξάνετο. τίς γὰρ συμμαχία σοῦ πράξαντος γέγονε τῇ πόλει; τίς δὲ βοήθεια ἢ κτῆσις εὐνοίας ἢ δόξης; τίς πρεσβεία, τίς διακονία δι' ἣν ἡ πόλις ἐντιμοτέρα γέγονε; τί τῶν οἰκείων ἢ τῶν Ἑλληνικῶν καὶ ξενικῶν, οἷς ἐπέστης, ἐπηνώρθωται; ποῖαι τριήρεις; ποῖα βέλη; ποῖοι νεώσοικοι; τίς ἐπισκευὴ τειχῶν; ποῖον ἱππικόν; τί τῶν ἁπάντων σὺ χρήσιμος εἶ; τίς ἢ τοῖς εὐπόροις ἢ τοῖς ἀπόροις πολιτικὴ καὶ κοινὴ βοήθεια χρημάτων παρὰ σοῦ; οὐδεμία. ἀλλ', ὦ τᾶν, εἰ μηδὲν τούτων, εὔνοιά γε καὶ προθυμία. ποῦ; πότε; ὅστις, ὦ πάντων ἀδικώτατε, οὐδ' ὅτε ἅπαντες ὅσοι πώποτ' ἐφθέγξαντ' ἐπὶ τοῦ βήματος εἰς σωτηρίαν ἐπεδίδοσαν, καὶ τὸ τελευταῖον Ἀριστόνικος τὸ συνειλεγμένον ἀργύριον εἰς τὴν ἐπιτιμίαν, οὐδὲ τότ' οὔτε παρῆλθες οὔτ' ἐπέδωκας οὐδέν, οὐκ ἀπορῶν· πῶς γάρ; ὅς γε κεκληρονόμηκας μὲν τῶν Φίλωνος τοῦ κηδεστοῦ χρημάτων πλειόνων ἢ πεντεταλάντων, διτάλαντον δ' εἶχες ἔρανον δωρεὰν παρὰ τῶν ἡγεμόνων τῶν συμμοριῶν ἐφ' οἷς ἐλυμήνω τὸν τριηραρχικὸν νόμον. ἀλλ' ἵνα μὴ λόγον ἐκ λόγου λέγων τοῦ παρόντος ἐμαυτὸν ἐκκρούσω, παραλείψω ταῦτα. ἀλλ' ὅτι γ' οὐχὶ δι' ἔνδειαν οὐκ ἐπέδωκας, ἐκ τούτου δῆλον·

ἀλλὰ φυλάττων τὸ μηδὲν ἐναντίον γενέσθαι παρὰ σοῦ τούτοις οἷς ἅπαντα πολιτεύει. ἐν τίσιν οὖν ὢν σὺ
νεανίας καὶ πηνίκα λαμπρός; ἡνίκ' ἂν κατὰ τούτων τι δέοι. ἐν τούτοις λαμπροφωνότατος, μνημονικώτα-
τος, ὑποκριτὴς ἄριστος, τραγικὸς Θεοκρίνης. εἶτα τῶν πρότερον γεγενημένων ἀγαθῶν ἀνδρῶν μέμνησαι.
καὶ καλῶς ποιεῖς. οὐ μέντοι δίκαιόν ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν πρὸς τοὺς τετελευτηκότας εὔνοιαν ὑπάρχουσαν προ-
λαβόντα παρ' ὑμῶν, πρὸς ἐκείνους ἐξετάζειν καὶ παραβάλλειν ἐμὲ τὸν νῦν ζῶντα μεθ' ὑμῶν. τίς γὰρ οὐκ οἶδε
τῶν πάντων ὅτι τοῖς μὲν ζῶσι πᾶσιν ὕπεστί τις ἢ πλείων ἢ ἐλάττων φθόνος, τοὺς τεθνεῶτας δὲ οὐδὲ τῶν
ἐχθρῶν οὐδεὶς ἔτι μισεῖ. οὕτως οὖν ἐχόντων τούτων τῇ φύσει, πρὸς τοὺς πρὸ ἐμαυτοῦ νῦν ἐγὼ κρίνομαι καὶ θεω-
ροῦμαι; μηδαμῶς. οὔτε γὰρ δίκαιον οὔτ' ἴσον, Αἰσχίνη, ἀλλὰ πρὸς σὲ καὶ ἄλλον εἴ τινα βούλει τῶν ταὐτά
σοι προῃρημένων καὶ ζώντων. κἀκεῖνο σκόπει. πότερον κάλλιον καὶ ἄμεινον τῇ πόλει διὰ τὰς τῶν πρότερον
εὐεργεσίας οὔσας ὑπερμεγέθεις, οὐ μὲν οὖν εἴποι τις ἂν ἡλίκας, τὰς ἐπὶ τὸν παρόντα βίον γιγνομένας
εἰς ἀχαριστίαν καὶ προπηλακισμὸν ἄγειν, ἢ πᾶσιν ὅσοι τι μετ' εὐνοίας πράττουσι, τῆς τούτων τιμῆς καὶ φι-
λανθρωπίας μετεῖναι. καὶ μὴν εἰ καὶ τοῦτ' ἄρα δεῖ με εἰπεῖν, ἡ μὲν ἐμὴ πολιτεία καὶ προαίρεσις, ἄν τις ὀρθῶς
σκοπῇ, ταῖς τῶν τότ' ἐπαινουμένων ὁμοία καὶ ταὐτὰ βουλομένη φανήσεται, ἡ δὲ σὴ ταῖς τῶν τοὺς τοιούτους τότε
συκοφαντούντων. δῆλον γὰρ ὅτι καὶ κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἦσάν τινες οἳ διασύροντες τοὺς ὄντας τότε, τοὺς δὲ
πρότερον γεγενημένους ἐπῄνουν, βάσκανον πρᾶγμα καὶ ταὐτὸ ποιοῦντες σοί. εἶτα λέγεις ὡς οὐδὲν ὅμοιός εἰ-
μι ἐκείνοις ἐγώ; σὺ δ' ὅμοιος, Αἰσχίνη; ὁ δ' ἀδελφὸς ὁ σός; ἄλλος δέ τις τῶν νῦν ῥητόρων; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδένα
φημί. ἀλλὰ πρὸς τοὺς ζῶντας, ὦ χρηστέ, ἵνα μηδὲν ἄλλ' εἴπω, τὸν ζῶντα ἐξέταζε καὶ τοὺς καθ' αὑτόν, ὥσπερ
τἆλλα πάντα, τοὺς ποιητάς, τοὺς χορούς, τοὺς ἀγωνιστάς. ὁ Φιλάμμων οὐχ ὅτι Γλαύκου τοῦ Καρυστίου καί
τινων ἑτέρων πρότερον γεγενημένων ἀθλητῶν ἀσθενέστερος ἦν, ἀστεφάνωτος ἐκ τῆς Ὀλυμπίας ἀπῄει, ἐστεφανοῦτο
καὶ νικῶν ἀνηγορεύετο. καὶ σὺ πρὸς τοὺς νῦν ὅρα με ῥήτορας, πρὸς σαυτόν, πρὸς ὅντινα βούλει τῶν ἁπάντων·
οὐδένα ἐξίσταμαι. ὧν ὅτε μὲν τῇ πόλει τὰ βέλτιστα ἑλέσθαι παρῆν, ἐφαμίλλου τῆς εἰς τὴν πατρίδα εὐνοίας
ἐν κοινῷ πᾶσι κειμένης, ἐγὼ κράτιστα λέγων ἐφαινόμην, καὶ τοῖς ἐμοῖς καὶ ψηφίσμασι καὶ νόμοις καὶ πρεσ-
βείαις ἅπαντα διῳκεῖτο, ὑμῶν δὲ οὐδεὶς ἦν οὐδαμοῦ, πλὴν εἰ τούτοις ἐπηρεάσαι τι δέοι. ἐπειδὴ δὲ ἃ μή-
ποτ' ὤφελε συνέβη, καὶ οὐκέτι συμβούλων, ἀλλὰ τῶν τοῖς ἐπιταττομένοις ὑπηρετούντων καὶ τῶν κατὰ τῆς πα-
τρίδος μισθαρνεῖν ἑτοίμων καὶ τῶν κολακεύειν ἕτερον βουλομένων ἐξέτασις ἦν, τηνικαῦτα σὺ καὶ τούτων ἕκαστος
ἐν τάξει καὶ μέγας καὶ λαμπρὸς ἱπποτρόφος, ἐγὼ δ' ἀσθενής, ὁμολογῶ, ἀλλ' εὔνους μᾶλλον ὑμῶν τουτοισί.
δύο δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν φύσει μέτριον πολίτην ἔχειν δεῖ (οὕτω γάρ μοι περὶ ἐμαυτοῦ λέγοντι
ἀνεπιφθονώτατον εἰπεῖν), ἐν μὲν ταῖς ἐξουσίαις τὴν τοῦ γενναίου καὶ τοῦ πρωτείου τῇ πόλει προαίρεσιν δια-
φυλάττειν, ἐν παντὶ δὲ καιρῷ καὶ πράξει τὴν εὔνοιαν. τούτου γὰρ ἡ φύσις κυρία, τοῦ δύνασθαι δὲ καὶ ἰσχύειν
ἕτερα. ταύτην τοίνυν παρ' ἐμοὶ μεμενηκυῖαν εὑρήσετε ἁπλῶς. ὁρᾶτε δέ. οὐκ ἐξῃτούμην, οὐκ εἰς Ἀμφι-
κτυονικὰς δίκας ἐπηγόμην, οὐκ ἀπειλούντων, οὐκ ἐπαγγελλομένων, οὐ τοὺς καταράτους τούτους ὥσπερ
θηρία μοι προσβαλλόντων, οὐδαμῶς ἐγὼ προδέδωκα τὴν εἰς ὑμᾶς εὔνοιαν. τὸ γὰρ ἐξ ἀρχῆς εὐθὺς ὀρθὴν καὶ δικαίαν
τὴν ὁδὸν τῆς πολιτείας εἱλόμην, τὰς τιμάς, τὰς δυναστείας, τὰς εὐδοξίας τὰς τῆς πατρίδος θεραπεύειν,
ταύτας αὔξειν, μετὰ τούτων εἶναι. οὐκ ἐπὶ μὲν τοῖς ἑτέρων ἀτυχήμασι φαιδρὸς ἐγὼ καὶ γεγηθὼς κατὰ τὴν ἀγορὰν
περιέρχομαι, τὴν δεξιὰν προτείνων καὶ εὐαγγελιζόμενος τούτοις οὓς ἂν ἐκεῖσε ἀπαγγέλλειν οἴωμαι, τῶν δὲ
τῆς πόλεως ἀγαθῶν πεφρικὼς ἀκούω, στένων καὶ κύπτων εἰς τὴν γῆν, ὥσπερ οἱ δυσσεβεῖς οὗτοι, οἳ τὴν μὲν πό-
λιν διασύρουσιν, ὥσπερ οὐχ αὑτοὺς διασύροντες ὅταν τοῦτο ποιῶσιν, ἔξω δὲ βλέπουσι, καὶ ἐν οἷς ἀτυχησάντων
τῶν Ἑλλήνων ηὐτύχησεν ἕτερος, ταῦτ' ἐπαινοῦσι καὶ ὅπως τὸν ἅπαντα χρόνον διαμενεῖ φασὶ δεῖν τηρεῖν. μη-
δέ, ὦ πάντες θεοί, μηδεὶς ταῦθ' ὑμῶν ἐπινεύσειεν, ἀλλὰ μάλιστα μὲν καὶ τούτοις βελτίω τινὰ νοῦν καὶ φρένας
ἐνθείητε· εἰ δ' ἄρ' ἔχουσιν ἀνιάτως, τούτους μὲν αὐτοὺς καθ' ἑαυτοὺς ἐξώλεις καὶ προώλεις ἐν γῇ καὶ θαλάττῃ
ποιήσατε, ἡμῖν δὲ τοῖς λοιποῖς τὴν ταχίστην ἀπαλλαγὴν τῶν ἐπηρτημένων φόβων δότε καὶ σωτηρίαν ἀσφα-
λῆ. +

+ ἀλλ' ὅτι τῶν εἰσελθόντων πρὸς αὐτὸν ἄριστα ἐμάχετο. γρ.

Ὅτι μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σπουδὴ περὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα καὶ παραγγελία γέγονε, σχεδὸν οἶμαι πάντας ὑμᾶς
ᾐσθῆσθαι, ἑωρακότας ἄρτι τοὺς ὅτε ἐκληροῦσθε ἐνοχλοῦντας καὶ προσιόντας ὑμῖν. δέομαι δὲ πάντων ὑμῶν
ἃ καὶ τοῖς μηδὲ δεηθεῖσι δίκαιόν ἐστιν ὑπάρχειν, μηδεμίαν μήτε χάριν μήτε ἄνδρα ποιεῖσθαι περὶ πλείονος
ἢ τὸ δίκαιον καὶ τὸν ὅρκον ὃν ὀμωμοκὼς εἰσελήλυθεν ὑμῶν ἕκαστος, ἐνθυμουμένους ὅτι ταῦτα μέν ἐστιν
ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πόλεως, αἱ δὲ τῶν παρακλήτων αὗται δεήσεις καὶ σπουδαὶ τῶν ἰδίων πλεονεξιῶν
ἕνεκα γίγνονται, ἃς ἵνα κωλύηθ' οἱ νόμοι συνήγαγον ὑμᾶς, οὐχ ἵνα κυρίας τοῖς ἀδικοῦσι ποιῆτε. τοὺς μὲν
ἄλλους ὅσοι πρὸς τὰ κοινὰ δικαίως προσέρχονται, κἂν δεδωκότες ὦσιν εὐθύνας, τὸν ἀεὶ χρόνον ὁρῶ προ-

...νομένοις· τουτονὶ δ᾽ αὖ ἄγων πολὺ τἀναντία τούτου· πρὶν γὰρ εἰσελθεῖν εἰς ὑμᾶς καὶ λόγον δοῦναι τῶν
πεπραγμένων, τὸν μὲν ἀνῄρηκε τῶν ἐπὶ τὰς εὐθύνας ἐλθόντων, τοῖς δὲ ἀπειλεῖ περιιών· δεινότατον πάντων
ἔθος εἰς τὴν πολιτείαν εἰσάγων καὶ ἀσυμφορώτατον ὑμῖν· εἰ γὰρ ὁ πράξας τι τῶν κοινῶν καὶ διοικήσας τῷ
καθ᾽ αὑτὸν φοβερὸν καὶ μὴ τῷ δίκαιος εἶναι κατασκευάσει μηδένα ἀνακαλεῖν κατηγορῶν αὐτοῦ, παντάπασιν ἄκυροι πάντων
ὑμᾶς γενήσεσθε. τὸ μὲν οὖν ἐξελέγξειν πολλὰ καὶ δεινὰ πεποιηκότα τουτονὶ καὶ τῆς ἐσχάτης ὄντα
τιμωρίας ἄξιον θαρρῶ καὶ πάνυ πιστεύω· ὃ δὲ καίπερ ὑπειληφὼς ταῦτα φοβοῦμαι, φράσω πρὸς ὑμᾶς
καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι· ὅτι μοι δοκοῦσιν ἅπαντες οἱ παρ᾽ ὑμῖν ἀγῶνες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν καιρῶν
ἢ τῶν πραγμάτων εἶναι· καὶ τὸν χρόνον ὃς γεγένηται μετὰ τὴν πρεσβείαν πολὺν δέδοικα μή τινα λήθην ἢ συνήθειαν
τῶν ἀδικημάτων ὑμῖν ἐμπεποιήκῃ. ὡς δή μοι δοκεῖτε ἂν ὅμως ἐκ τούτων καὶ γνῶναι τὰ δίκαια καὶ δικάσαι
νυνὶ τοῦθ᾽ ὑμῖν λέξω· εἰ σκέψαισθε παρ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ λογίσαισθε τίνων προσήκει
τῇ πόλει λόγον παρὰ πρεσβευτοῦ λαμβάνειν· πρῶτον μὲν τοίνυν ὧν ἀπήγγειλε, δεύτερον δὲ ὧν ἔπεισε·
τρίτον δὲ ὧν προσετάξατε αὐτῷ, μετὰ ταῦτα τῶν χρόνων, ἐφ᾽ ἅπασι δὲ τούτοις, εἰ ἀδωροδοκήτως
ἢ μὴ πάντα ταῦτα πέπρακται. τί δήποτε τούτων; ὅτι ἐκ μὲν τῶν ἀπαγγελιῶν τὸ βουλεύσασθαι περὶ τῶν
πραγμάτων ὀρθῶς ὑμῖν ἐστιν· ἂν μὲν οὖν ὦσιν ἀληθεῖς, τὰ δέοντα ἔγνωτε· ἂν δὲ μὴ τοιαῦται, τἀναντία·
τὰς δὲ συμβουλίας πιστοτέρας ὑπολαμβάνετε εἶναι τὰς τῶν πρέσβεων· ὡς γὰρ εἰδότων περὶ ὧν ἐπέμ-
φθησαν ἀκούετε. οὐδέποτ᾽ οὖν ἐξελέγχεσθαι δίκαιός ἐστιν ὁ πρεσβευτὴς φαῦλον οὐδ᾽ ἀσύμφορον ὑμῖν
συμβεβουλευκώς. καὶ μὴν περὶ ὧν γε προσετάξατε εἰπεῖν ἢ πρᾶξαι καὶ διαρρήδην ἐψηφίσασθε ποιῆσαι,
προσήκει διῳκηκέναι. εἶεν· τοὺς δὲ δὴ χρόνους διὰ τί; ὅτι πολλάκις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, συμβαίνει πολλῶν
πραγμάτων καὶ μεγάλων καιροὺς ἐν βραχεῖ χρόνῳ γίγνεσθαι, οὓς ἄν τις ἑκὼν καθυφῇ τοῖς ἐναντίοις καὶ προδῷ,
οὐδ᾽ ἂν ὁτιοῦν ποιῇ πάλιν οἷός τε ἔσται σῶσαι. ἀλλὰ μὴν ὑπέρ γε τοῦ προῖκα ἢ μή· τὸ μὲν ἐκ τούτων λαμβάνειν
ἐξ ὧν ἡ πόλις βλάπτεται, πάντες οἶδ᾽ ὅτι φήσαιτ᾽ ἂν δεινὸν εἶναι καὶ πολλῆς ὀργῆς ἄξιον· ὁ μέντοι θεὶς τὸν νόμον τοῦτ᾽
οὐ διώρισεν, ἀλλ᾽ ἁπλῶς εἶπε μηδαμῶς δῶρα λαμβάνειν, ἡγούμενος, ὡς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸν ἅπαξ λαβόντα
καὶ διαφθαρέντα ὑπὸ χρημάτων οὐδὲ κριτὴν ἔτι τοῦ συμφέροντος ἀσφαλῆ μένειν τῇ πόλει. ἂν μὲν τοίνυν ἐξελέγ-
ξω καὶ δείξω σαφῶς Αἰσχίνην τουτονὶ καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα καὶ κεκωλυκότα ἐμοῦ τὸν δῆμον ἀ-
κοῦσαι τἀληθῆ, καὶ πάντα τἀναντία τῶν συμφερόντων ὑμῖν συμβεβουλευκότα, καὶ μηδὲν ὧν προσετάξατε
ἐν τῇ πρεσβείᾳ πεποιηκότα, καὶ ἀνηλωκότα τοὺς χρόνους ἐν οἷς πολλῶν καὶ μεγάλων πραγμάτων καιροὶ προεῖνται
τῇ πόλει, καὶ πάντων τούτων δῶρα καὶ μισθοὺς εἰληφότα μετὰ Φιλοκράτους, καταψηφίσασθε αὐτοῦ καὶ δίκην ἀξί-
αν τῶν ἀδικημάτων λάβετε· ἂν δὲ μὴ δείξω ταῦτα, ἢ μὴ πάντα, ἐμὲ μὲν φαῦλον ἡγεῖσθε, τουτονὶ δ᾽ ἀφεῖτε.
πολλὰ δὲ καὶ δεινὰ κατηγορεῖν ἔχων ἔτι πρὸς τούτοις ἕτερα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐξ ὧν οὐκ ἔσθ᾽ ὅστις οὐκ ἂν εἰκότως
μισήσειεν αὐτόν, βούλομαι πρὸ πάντων ὧν μέλλω λέγειν μνημονεύοντας ὑμᾶς οἶδ᾽ ὅτι τοὺς πολλοὺς ὑπομνῆσαι
τίνα τάξιν ἑαυτὸν ἔταξεν Αἰσχίνης ἐν τῇ πολιτείᾳ τὸ πρῶτον, καὶ τίνας λόγους κατὰ Φιλίππου δημηγορεῖν
ᾤετο δεῖν, ἵν᾽ εἰδῆτε ὅτι τοῖς ὑφ᾽ ἑαυτοῦ πεπραγμένοις καὶ δεδημηγορημένοις ἐν ἀρχῇ μάλιστα πάντων
ἐξελεγχθήσεται δῶρα ἔχων. ἔστι τοίνυν οὗτος ὁ πρῶτος Ἀθηναίων αἰσθόμενος Φίλιππον, ὡς τότε δημηγορῶν
ἔφη, ἐπιβουλεύοντα τοῖς Ἕλλησι καὶ διαφθείροντά τινας τῶν ἐν Ἀρκαδίᾳ προεστηκότων, καὶ ἔχων Ἴσχανδρον
τὸν Νεοπτολέμου δευτεραγωνιστὴν προσιὼν μὲν τῇ βουλῇ, προσιὼν δὲ τῷ δήμῳ περὶ τούτων, καὶ πείσας
ὑμᾶς πανταχοῖ πρέσβεις πέμψαι τοὺς συνάξοντας δεῦρο τοὺς βουλευσομένους περὶ τοῦ πρὸς Φίλιππον
πολέμου, καὶ ἀπαγγέλλων μετὰ ταῦθ᾽ ἥκων ἐξ Ἀρκαδίας τοὺς καλοὺς ἐκείνους καὶ μακροὺς λόγους, οὓς ἐν τοῖς μυρίοις
ἐν Μεγάλῃ πόλει πρὸς Ἱερώνυμον τὸν ὑπὲρ Φιλίππου λέγοντα ὑπὲρ ὑμῶν ἔφη δεδημηγορηκέναι, καὶ διεξιὼν ἡλί-
κα τὴν Ἑλλάδα πᾶσαν οὐχὶ τὰς ἰδίας ἀδικοῦσι μόνον πατρίδας οἱ δωροδοκοῦντες καὶ χρήματα λαμβάνον-
τες παρὰ Φιλίππου. ἐπειδὴ τοίνυν ταῦτα πολιτευομένου τούτου τότε καὶ τοῦτο τὸ δεῖγμα ἐξενηνοχότος
περὶ αὑτοῦ, τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης πρέσβεις πέμπειν ὡς Φίλιππον ἐπείσθητε ὑπ᾽ Ἀριστοδήμου καὶ Νεοπτολέμου
καὶ Κτησιφῶντος καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἐκεῖθεν ἀπαγγελλόντων οὐδ᾽ ὁτιοῦν ὑγιές, γίγνεται τῶν πρέσβεων τούτων
εἷς καὶ οὗτος, οὐχ ὡς τῶν ἀποδωσομένων τὰ ὑμέτερα, οὐδ᾽ ὡς τῶν πεπιστευκότων τῷ Φιλίππῳ, ἀλλ᾽ ὡς τῶν φυ-
λαξόντων τοὺς ἄλλους· διὰ γὰρ τοὺς προειρημένους λόγους καὶ τὴν πρὸς τὸν Φίλιππον ἀπέχθειαν ταύτην εἰ-
κότως περὶ αὐτοῦ πάντες εἴχετε τὴν δόξαν. προσελθὼν τοίνυν ἐμοὶ μετὰ ταῦτα συνέπραττεν ὅπως κοινῇ
πρεσβεύωμεν, καὶ ὅπως τὸν μιαρὸν καὶ τὸν ἀναιδῆ φυλάξομεν ἀμφότεροι τὸν Φιλοκράτην πολλὰ παρεκελεύετο.
καὶ μέχρι τοῦ δεῦρ᾽ ἐπανελθεῖν ἀπὸ τῆς προτέρας πρεσβείας ἐμέ γ᾽ οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διεφθαρμένος καὶ
πεπρακὼς ἑαυτὸν ἐλάνθανε· χωρὶς γὰρ τῶν ἄλλων, ὧν ὥσπερ εἶπον πρότερον ἀνέστη, τῇ
προτεραίᾳ τῶν ἐκκλησιῶν, ἐν αἷς περὶ τῆς εἰρήνης ἐβουλεύεσθε, ἤρξατο ἀρχὴν τοῖς ῥήμασιν οἷς
αὐτοῖς οἷς πρότερος εἶπεν, ὃν ὑμῖν ἀπομνημονεύσειν, ὅτι πάνυ πολλῷ ἔφη χρόνον ... Φιλοκράτη

ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ὅπως ἂν ἄριστα ἐναντιωθῇ τις ἐρῶν, οὐκ ἂν αὐτὸν ἀμείνον᾽ εὕροιμ᾽ ἂν ἢ τοιαῦτα
γράφοντα. ἐγὼ δὲ ταύτην μὲν τὴν εἰρήνην ἕως ἂν εἷς ἀθηναίων λείπηται, οὐδέποτ᾽ ἂν συμβουλεύσαιμι ποιή-
σασθαι τῇ πόλει. εἰρήνην μέντοι φημὶ δεῖν ποιεῖσθαι. καὶ τοιούτοις τισὶν ἐχρῆτο βραχέσι καὶ μετρίοις
λόγοις. ὁ δὲ ταῦτ᾽ εἰπὼν τῇ προτεραίᾳ, πάντων ἀκουόντων ὑμῶν, εἰς τὴν ὑστεραίαν ἐν ᾗ ἔδει
κυροῦσθαι, ἐμοῦ τῷ τῶν συμμάχων συνηγοροῦντος δόγματι, καὶ τὴν εἰρήνην ὅπως ἴση καὶ δικαία γένηται πρά-
ττοντος, καὶ ὑμῶν βουλομένων ταῦτα, καὶ οὐδὲ φωνὴν ἀκούειν ἐθελόντων τοῦ καταπτύστου φιλοκράτους,
ἀναστὰς ἐδημηγόρει καὶ συνηγόρει ἐκείνῳ πολλῶν ἀξίους, ὦ Ζεῦ καὶ πάντες θεοί, θανάτων λόγους· ὡς οὔτε
τῶν προγόνων ὑμᾶς μεμνῆσθαι δέοι, οὔτε τῶν τὰ τρόπαια καὶ τὰς ναυμαχίας λεγόντων ἀνέχεσθαι· νόμον τε
θήσειν καὶ γράψειν, μηδενὶ τῶν ἑλλήνων ὑμᾶς βοηθεῖν, ὃς ἂν μὴ πρότερος βεβοηθηκὼς ὑμῖν ᾖ. καὶ ταῦθ᾽
ὁ σχέτλιος καὶ ἀναιδὴς οὗτος ἐτόλμα λέγειν, ἐφεστηκότων τῶν πρέσβεων καὶ ἀκουόντων, οὓς ἀπὸ τῶν ἑλλήνων
μετεπέμψασθε ὑπὸ τούτου πεισθέντες, ὅτ᾽ οὔπω πεπρακὼς αὑτὸν ἦν. ὃν μὲν οὖν τρόπον, ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι, χειροτονησάντων ὑμῶν ἐπὶ τοὺς ὅρκους αὐτὸν πάλιν, τούς τε χρόνους κατέτριψε καὶ τὰ πράγματα
πάντ᾽ ἐλυμήνατο τῆς πόλεως, καὶ ὅσα περὶ τούτων ἐμοὶ πρὸς τοῦτον ἀπήχθετο συνειδὼς βουλομένῳ
κωλύειν, αὐτίκα ἀκούσεσθε. ἀλλ᾽ ἐπειδὴ πάλιν ἥκομεν ἐκ τῆς πρεσβείας ταύτης τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους,
ἥνπερ ἐξετάζετε νυνί, ὦ ἀθηναῖοι, οὐ μικρὸν οὔτε μέγα οὐδ᾽ ὁτιοῦν εὑρηκότες τῶν ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε
λεχθέντων καὶ προσδοκηθέντων, ἀλλὰ πάντ᾽ ἐξηπατημένοι, καὶ τούτων ἑτέρων αὖθις πεπραχότων, καὶ παρ᾽
αὐτὸ τὸ ψήφισμα πεπρεσβευκότων, προσῆμεν τῇ βουλῇ. καὶ ταυτὶ πολλοὶ συνίσασιν ἃ μέλλω λέγειν·
τὸ γὰρ βουλευτήριον μεστὸν ἦν ἰδιωτῶν. παρελθὼν δ᾽ ἐγὼ πάντα τἀληθῆ πρὸς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα καὶ κα-
τηγόρησα τούτων· καὶ ἀνηρίθμησα ἀπὸ τῶν πρώτων ἐλπίδων ἐκείνων ὧν κτησιφῶν καὶ ὁ ἀριστόδημος
ἀπήγγειλαν πρὸς ὑμᾶς· καὶ μετὰ ταῦθ᾽ ὅτε τὴν εἰρήνην ἐποιεῖσθε, ἃ οὗτος ἐδημηγόρησεν, καὶ εἰς ἃ προ-
ήγαγον τὴν πόλιν, καὶ περὶ τῶν ὑπολοίπων, ταῦτα δ᾽ ἦν φωκεῖς καὶ πύλαι, μὴ προέσθαι συνεβούλευον, μηδὲ
ταὐτὰ παθεῖν, μηδ᾽ ἀναρτωμένους ἐλπίσιν ἐκ βελτιόνων καὶ ὑποσχέσεσιν εἰς τὸ ἔσχατον ἐλθεῖν τὰ πράγματα
ἐᾶσαι. καὶ ἔπεισα ταῦτα τὴν βουλήν. ἐπειδὴ δὲ ἧκεν ἡ ἐκκλησία καὶ πρὸς ὑμᾶς ἔδει λέγειν, παρελθὼν αἰσχί-
νης οὑτοσὶ πρῶτος ἡμῶν ἁπάντων· καί μοι πρὸς διὸς καὶ θεῶν πειρᾶσθε συνδιαμνημονεύειν εἰ ἀληθῆ λέγω. τὰ γὰρ
πάντα τὰ πράγματα λυμηνάμενα ὑμῶν καὶ διαφθείραντα ὅλως, ταῦτ᾽ ἐστὶν ἤδη· τούτων μὲν ἀπαγγεῖλαι
τι τῶν πεπραγμένων ἢ περὶ τῶν ἐν τῇ βουλῇ ῥηθέντων, εἰ ἄρα ἠμφισβήτει μὴ τἀληθῆ λέγειν ἐμέ, μνησθῆναι
πάμπληθες ἀπέσχεν· εἶπε δὲ τοιούτους λόγους καὶ τηλικαῦτα καὶ τοσαῦτ᾽ ἔχοντας ἀγαθά, ὥσθ᾽ ἅπαντας
ὑμᾶς λαβὼν ᾤχετο. ἔφη γὰρ ἥκειν πεπεικὼς φίλιππον ἅπανθ᾽ ὅσα συμφέρει τῇ πόλει, καὶ περὶ τῶν ἐν
ἀμφικτύοσι καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων· καὶ διεξῆλθε λόγον μακρὸν ὑμῖν, ὃν κατὰ θηβαίων εἰπεῖν πρὸς φί-
λιππον ἔφη· καὶ τὰ κεφάλαια ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, καὶ ἀπελογίζετο ἐκ τῶν αὑτῷ πεπρεσβευμένων δυοῖν ἢ τριῶν
ἡμερῶν ὑμᾶς μένοντας οἴκοι καὶ οὐ στρατευομένους οὐδ᾽ ἐνοχλουμένους, θήβας μὲν πολιορκουμένας αὐτὰς
καθ᾽ αὑτὰς χωρὶς τῆς ἄλλης βοιωτίας ἀκούσεσθαι, θεσπιὰς δὲ καὶ πλαταιὰς οἰκιζομένας, τῷ θεῷ δὲ τὰ χρήματ᾽
εἰσπραττόμενα οὐ παρὰ φωκέων, ἀλλὰ παρὰ θηβαίων τῶν βουλευσάντων τὴν κατάληψιν τοῦ ἱεροῦ. διδάσκειν
γὰρ αὐτὸς ἔφη τὸν φίλιππον, ὅτι οὐδὲν ἧττον ἠσεβήκασιν οἱ βεβουλευκότες τῶν ταῖς χερσὶ πραξάντων· καὶ
διὰ ταῦτα χρήματ᾽ αὑτῷ τοὺς θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι. ἀκούειν δ᾽ ἔφη καὶ τῶν εὐβοέων ἐνίων ἐκπεπληγμέ-
νων καὶ τεταραγμένων τὴν πρὸς τὴν πόλιν οἰκειότητα φιλίππῳ γεγενημένην, ὅτι οὐ λελήθατ᾽ ἡμᾶς, ὦ ἄνδρες πρέσβεις,
ἐφ᾽ οἷς πεποίησθε τὴν εἰρήνην πρὸς φίλιππον, οὐδ᾽ ἀγνοοῦμεν ὅτι ὑμεῖς μὲν ἀμφίπολιν δεδώκατε, ἐκεῖνος δὲ φί-
λιππος δ᾽ ὑμῖν εὔβοιαν ὡμολόγηκε παραδώσειν. εἶναι μέντοι καὶ ἄλλο διῳκημένον αὐτῷ, οὐ μὴν πω τοῦτο βού-
λεσθαι λέγειν. καὶ γὰρ νῦν φθονεῖν τινας αὐτῷ τῶν πρέσβεων. ὑπηνίττετο δ᾽ οὕτω καὶ παρεδήλου τὸν ὠρωπόν.
εὐδοκιμῶν δ᾽ ἐπὶ τούτοις εἰκότως, καὶ δοκῶν καὶ ῥήτωρ ἄριστος εἶναι καὶ ἀνὴρ θαυμαστός, κατέβη μάλα σεμνῶς.
ἀναστὰς δ᾽ ἐγὼ ταῦτά τε οὐκ ἔφην εἰδέναι, καὶ ἐπειρώμην τι λέγειν τούτων ὧν εἰς τὴν βουλὴν ἀπήγγειλα· καὶ πα-
ραστὰς ὁ μὲν ἔνθεν, ὁ δ᾽ ἔνθεν οὗτοι καὶ φιλοκράτης, ἐβόων, ἐξέκρουόν με, τελευτῶντες ἐχλεύαζον. ὑμεῖς δ᾽
ἐγελᾶτε, καὶ οὔτ᾽ ἀκούειν ἠθέλετε, οὔτε πιστεύειν ἐβούλεσθε ἄλλα πλὴν ἃ οὗτος ἀπηγγέλκει. καὶ νὴ τοὺς
θεούς, εἰκός τι παθεῖν ἔμοιγε δοκεῖτε. τίς γὰρ ἂν ἠνέσχετο τηλικαῦτα καὶ τοσαῦτα ἔσεσθαι προσδοκῶν ἀγαθά,
ἢ ταῦθ᾽ ὡς οὐκ ἔσται λέγοντός τινος, ἢ κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων τούτοις. πάντα γὰρ τἆλλ᾽ οἶμαι τότε
δεύτερα ἦν τῶν ὑποκειμένων προσδοκιῶν καὶ τῶν ἐλπίδων· οἱ δ᾽ ἀντιλέγοντες ὄχλος ἄλλως καὶ βασκανία
κατεφαίνετο· ταῦτα δὲ θαυμάσι᾽ ἡλίκα καὶ συμφέροντ᾽ ἐδόκει πεπρᾶχθαι τῇ πόλει. τοῦ χάριν δὴ ταῦθ᾽ ὑ-
πέμνησα πρῶτον νῦν ὑμᾶς, καὶ διεξῆλθον τούτους τοὺς λόγους; ἑνὸς μέν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, μάλιστα καὶ
πρώτου, ἵνα μηδεὶς ὑμῶν, ἐπειδάν τι λέγοντος ἀκούῃ μου καὶ κατηγοροῦντος τῶν πεπραγμένων καὶ δοκῇ δεινὸν αὐτῷ καὶ
ὑπερβάλλον εἶναι, εἶτα τί τότ᾽ οὐκ ἔλεγες παραχρῆμα ταῦτα, οὐδ᾽ ἐδίδασκες ἡμᾶς θαυμάζῃ. ἀλλὰ μεμνη-

μένοι τὰς ὑποσχέσεις τὰς τούτου, ἀφείκατε, ποιούμενοι τὸν καιρόν· ἐξέκλεισαν λόγου τυχεῖν τοὺς ἄλλους.
Καὶ τὴν ἐπαγγελίαν τὴν τούτου ταύτην τὴν καλὴν ᾔδειθ' ὅτι πρὸς ἅπασι τοῖς ἄλλοις καὶ τοῦτ' ἠδίκηθ' ὑπ'
αὐτοῦ, ὅτι τἀληθῆ παραχρῆμα καὶ ἡνίκ' ἔδει πυθέσθαι διεκωλύθητε, ἐλπίσι καὶ φενακισμοῖς καὶ ὑ-
ποσχέσεσιν ἐξαπατώμενοι. πρῶτον μὲν τούτου καὶ μάλισθ' οὗ πράγματος οὕνεκα ταῦτα διεξῆλθον· δεύτερον
δὲ τίνος; καὶ οὐδὲν ἔλαττον ἢ τούτου· ἵνα τὴν ὅτ' ἀδωροδόκητος ὑπῆρχεν προαίρεσιν αὐτοῦ τῆς πολιτείας ἀνα-
μνησθέντες, ὡς προβεβλημένη καὶ ἄπιστος ἦν πρὸς τὸν Φίλιππον, τὴν μετὰ ταῦτ' ἐξαίφνης γεγονυῖαν πίστιν καὶ
φιλίαν σκέψησθε. τρίτον δ', ἂν μὲν ἐκβεβήκῃ ὅσα ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς οὗτος καὶ καλῶς ἔχει τὰ πεπραγμένα,
διὰ τὴν ἀλήθειαν καὶ τὸ συμφέρον τῇ πόλει γεγενῆσθαι νομίζετε· εἰ δὲ πάντα τἀναντία ὧν οὗτος εἶπεν πέπρακται
καὶ πολλὴν αἰσχύνην καὶ μεγάλους κινδύνους ταῦτ' ἔχει τῇ πόλει, διὰ τὴν αἰσχροκέρδειαν τὴν ἑαυτοῦ καὶ τὸ χρή-
ματ' ἀποδόσθαι τἀληθῆ μεταβεβληκότ' αὐτὸν εἰδῆτε. βούλομαι δ', ἐπειδήπερ εἰς τούτους προήχθην τοὺς
λόγους, ὃν τρόπον τὰ περὶ τοὺς Φωκέας πράγματα ὑμῶν παρείλοντο πρῶτον ἁπάντων διεξελθεῖν. δεῖ δὲ μηδέν' ὑ-
μῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀπὸ τοῦ τῶν πραγμάτων μεγέθους σκοποῦντα μείζους τὰς κατηγορίας καὶ τὰς αἰτίας
τῆς τούτου δόξης νομίσαι· ἀλλ' ἐκεῖν' ὁρᾶν ὅτι ὅντιν' ἂν ὑμεῖς εἰς ταύτην τὴν τάξιν κατεστήσατε καὶ τὸν συμβάντα
καιρὸν ἐποιήσατε κύριον, οὗτος, εἴπερ ὥσπερ οὗτος ἐβουλήθη μισθώσας αὑτὸν τοῖς ἐχθροῖς ἐξαπατᾶν
ὑμᾶς καὶ φενακίζειν, τῶν ἴσων αἴτιος ἦν ἂν καθ' ὅσωνπερ καὶ οὗτος· οὐ γὰρ εἰ φαύλοις χρῆσθ' ὑμεῖς εἰς τὰ
κοινὰ πολλάκις ἀνθρώποις, καὶ τὰ πράγματ' ἐστὶ φαῦλα ἃ ἡ πόλις ἀξιοῦται παρὰ τοῖς ἄλλοις· οὐδὲ
πολλοῦ δεῖ. ἀλλὰ καὶ Φωκέας ἀπολώλεκε μέν, οἶμαι, Φίλιππος, συναγωνισταὶ δ' οὗτοι. τοῦτο δὴ δεῖ σκο-
πεῖν καὶ ὁρᾶν, εἰ ὅσα τῆς Φωκέων σωτηρίας ἐπὶ τῇ πρεσβείᾳ ἦν, ταῦθ' ἅπαντα ἀπώλεσαν οὗτοι καὶ διέφθαρ-
καν ἑκόντες· οὐχ ὡς οὗτος Φωκέας ἀπώλεσεν καθ' ἑαυτόν. πόθεν; δὸς δή μοι τὸ προβούλευμα ὃ πρὸς τὴν ἐμὴν
ἀπαγγελίαν ἐψηφίσατο ἡ βουλή, καὶ τὴν μαρτυρίαν τὴν τοῦ γράψαντος αὐτὸ τότε, ἵν' εἰδῆτε ὅτι ἐγὼ οὐ
τότε σιγήσας νῦν ἀφίσταμαι τῶν πεπραγμένων, ἀλλ' εὐθὺς κατηγόρουν καὶ προεώρων τὰ μέλλοντα. ἡ βουλὴ δ'
ἡ μὴ κωλυθεῖσα ἀκοῦσαι τἀληθῆ παρ' ἐμοῦ οὔτ' ἐπῄνεσε τούτους οὔτ' εἰς τὸ πρυτανεῖον ἠξίωσε καλέσαι.
Καίτοι τοῦτ' ἀφ' οὗ γέγονεν ἡ πόλις, οὐδεὶς πώποτέ φησι παθεῖν οὐδένας πρέσβεις· οὐδὲ Τιμαγόραν, οὗ θάνατον
κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος· ἀλλ' οὗτοι πεπόνθασι. λέγε δ' αὐτοῖς πρῶτον μὲν τὴν μαρτυρίαν, εἶτα τὸ προβού-
λευμα: +

νταῦθ' οὔτ' ἔπαινος οὔτε κλῆσις εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐστὶ τῶν πρέσβεων ὑπὸ τῆς βουλῆς. εἰ δέ φησιν οὗτος,
δειξάτω καὶ παρασχέσθω, κἀγὼ καταβαίνω. ἀλλ' οὐκ ἔστιν. εἰ μὲν τοίνυν ταὐτὰ ἅπαντες ἐπρεσβεύομεν, δικαί-
ως οὐδένα ἐπῄνεσεν ἡ βουλή· δεινὰ γὰρ ὡς ἀληθῶς τὰ πεπραγμένα πᾶσιν. εἰ δ' οἱ μὲν τὰ δίκαια ἐπράττομεν,
οἱ δὲ τἀναντία, διὰ τοὺς πεπονηρευμένους, ὡς ἔοικε, τοῖς ἐπιεικέσι συμβέβηκεν ἀφεῖναι(?) ταύτης τῆς
ἀτιμίας μετεσχηκέναι. πῶς οὖν ῥᾳδίως ἅπαντες γνώσεσθε τίς ποτ' ἐσθ' ὁ πονηρός; ἀναμνήσθητε παρ' ὑ-
μῖν αὐτοῖς τίς ἐσθ' ὁ κατηγορῶν τῶν πεπραγμένων ἐξ ἀρχῆς. δῆλον γὰρ ὅτι τῷ μὲν ἠδικηκότι σιγᾶν ἐ-
ξήρκει καὶ διακρουσαμένῳ τὸν παρόντα χρόνον μηκέτ' εἰς λόγον ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων ἑαυτὸν καθιστάναι·
τῷ δὲ μηδὲν ἑαυτῷ συνειδότι δεινὸν ἔφαινετο, εἰ δεινῶν καὶ πονηρῶν ἔργων δόξει κοινωνεῖν τῷ σιωπῆσαι. ἐγὼ
τοίνυν ὁ κατηγορῶν ἐξ ἀρχῆς εἰμὶ τούτων, τούτων δ' οὐδεὶς ἐμοῦ. ἡ μὲν τοίνυν βουλὴ ταῦτα προβεβούλευκε.
τῆς δ' ἐκκλησίας γιγνομένης καὶ τοῦ Φιλίππου παρόντος ἐν Πύλαις ἤδη· ἦν γὰρ τοῦτο πρῶτον ἁπάντων
τῶν ἀδικημάτων, τὸ τὸν Φίλιππον ἐπιστῆσαι τοῖς πράγμασι τούτοις· καὶ δέον ὑμᾶς ἀκοῦσαι περὶ τῶν πραγ-
μάτων, εἶτα βουλεύσασθαι, μετὰ ταῦτα δὲ πράττειν ὅ τι δόξαι, ἅμα ἀκούειν κἀκεῖνον παρεῖναι καὶ μη-
δ' ὅ τι χρὴ ποιεῖν ῥᾴδιον εἰπεῖν εἶναι· πρὸς δὲ τούτοις τὸ μὲν οὐδεὶς ἀνέγνω τῷ δήμῳ τὸ προβούλευμα,
οὐδ' ἤκουσεν ὁ δῆμος· ἀναστὰς δ' οὗτος ἐδημηγόρει ταῦτα ἃ διεξῆλθον ἀρτίως πρὸς ὑμᾶς, ὡς τὰ πολλὰ καὶ μεγά-
λ' ἀγαθὰ ἀναπεπεικὼς φησὶ Φίλιππον ἥκειν· καὶ διὰ τοῦτο χρήμαθ' ἑαυτῷ τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι,
ὥσθ' ὑμᾶς ἐκπεπληγμένους τῇ παρουσίᾳ τὸ πρῶτον τῇ τοῦ Φιλίππου καὶ τούτοις ὀργιζομένους ἐπὶ τῷ
μὴ προσηγγελκέναι πρᾳοτέρους γενέσθαι τινός, πάνθ' ὅσ' ἐβούλεσθ' ὑμῖν ἔσεσθαι προσδοκήσαντας,
καὶ μηδὲ φωνὴν ἐθέλειν ἀκούειν ἐμοῦ μηδ' ἄλλου μηδενός. καὶ μετὰ ταῦτ' ἀνεγνώσθη ἡ ἐπιστολὴ ἡ παρὰ
τοῦ Φιλίππου, ἣν οὗτος ἔγραψεν ἀπολειφθεὶς ἡμῶν, ἄντικρυς οὕτως καὶ διαρρήδην ἀπολογία γεγραμ-
μένη τῶν τούτοις ἡμαρτημένων. καὶ γὰρ ὡς αὐτὸς κατεκώλυσεν αὐτοὺς βουλομένους ἐπὶ τὰς πόλεις ἰέναι καὶ
τοὺς ὅρκους ἀπολαμβάνειν, ἔνεστιν, καὶ ὡς ἵνα συνδιαλλάττωσιν αὐτῷ τοὺς Ἁλέας πρὸς τοὺς Φαρσαλίους
κατέσχεν αὐτούς, καὶ πάντα ἀναδεχόμενος καὶ εἰς αὐτὸν ποιούμενος τὰ τούτων ἁμαρτήματα ἐστίν. ὑπὲρ
δὲ Φωκέων καὶ Θεσπιέων, ἢ ὧν οὗτος ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς, ἀλλ' οὐδὲ μικρόν. καὶ τοῦτο οὐκ ἀπὸ ταὐτομά-
του τοῦτον ἐπράχθη τὸν τρόπον· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν ὧν παρὰ τούτων ὑμᾶς ἔδει δίκην λαμβάνειν, οὐ πεποιηκό-
των δ' ἠδικηκότων οὐδὲν ὧν ὑμεῖς προσετάξατε ἐν τῷ ψηφίσματι, ἐκεῖνος ἐκδέχεται τὴν αἰτίαν καὶ φη-

αὐτὸς αἴτιος γεγενῆσθαι· ὃ οὐκ ἔμελλεν ὑμεῖς οἶμαι δυνήσεσθαι κολάσαι. ἀλλ' ἐκεῖνος ἐξαπατῆσαι καὶ προλαμβάνειν τῆς πόλεως ἐβούλετο· οὗτος ἀπήγγελλεν, ἵνα μηδ' ἐγκαλέσαι μηδὲ μέμψασθαι μηδὲν ὕστερον ὑμεῖς ἔχοιτε Φιλίππῳ, μήτε τῇ ἐπιστολῇ μὴν τἄλλ' ὅθ' ἵνα μηδ' ἂν ὑμεῖς παρ' ἐκείνου τούτου ὑπισχνουμένου. λέγε δ' αὐτοῖς αὐτὴν τὴν ἐπιστολὴν ἣν ἔγραψε μὲν οὗτος, ἔπεμψε δ' ἐκεῖνος· καὶ σκοπεῖσθε ὅτι τοῦτον ἀκριβῶς τὸν τρόπον ὃν διεξελήλυθ' ἐγώ. λέγε:

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς ἐπιστολῆς, ὡς καλὴ καὶ φιλάνθρωπος· περὶ δὲ Φωκέων ἢ Θηβαίων ἢ τῶν ἄλλων ὧν οὗτος ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, οὐδὲ γρῦ. ταύτης τοίνυν οὐδὲ ὁτιοῦν ἐστιν ὑγιές· καὶ τοῦτο αὐτίκα δὴ μάλα ὑμεῖς ὄψεσθε. οἱ μὲν γὰρ ἀλγοῦσιν ὡς οὐδ' ἀλλάττεσθαι τῶν αἰχμαλώτων φησὶ τούτους, τοιαύτης τετυχηκότας διαλλαγῆς, ὥστ' ἐξεληλάσθαι καὶ ἀνάστατος ἡ πόλις αὐτῶν γέγονεν· τοῖς δ' αἰχμαλώτοις τί ὁ σκοπῶν τί ἂν ὑμῖν χαρίσαιτο, ὃ δ' ἐνθυμηθῆναί φησιν λύσασθαι, μεμαρτύρηται δὲ δή που ἐψηφισμένον τῷ δήμῳ πολλάκις, ὡς ἐγὼ τάλαντον εἶχον ἐπ' αὐτοῖς κομίζων· καὶ νῦν μαρτυρηθήσεται. διὸ τὴν ἐμὴν φιλοτιμίαν ἐμὲ τούτους ἀφαιρούμενος, τοῦτ' ἐπιστέλλειν ἐκεῖνον ἔπεισε κρύψαι. ὃ ποιῶν ὑμῖν μέγιστον ἀγαθὸν πάντων· ὃ γὰρ ἐν τῇ προτέρᾳ ἐπιστολῇ ἣν ἠνέγκαμεν ἡμεῖς, ὅτι ἔγραφεν, οὐδ' ἂν καὶ διαρρήδην ἡλίκα ὑμᾶς εὖ ποιήσοι, εἰ εἰδείη καὶ τὴν συμμαχίαν αὐτῷ γενησομένην, ἐπεὶ δὲ γεγένηται ἡ συμμαχία, οὔ φησιν εἰδέναι τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο, οὐδ' αὐτὸς ὑπισχνεῖτο. τοῦτο γὰρ ἦν δῆλον ὅτι ἐπὶ τῷ μὴ φενακίζειν. ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦθ' οὕτως εἶχε, λέγε μοι, λαβὼν ἐκ προτέρας ἐπιστολῆς αὐτὸ τοῦτο ἐνθένδε λέγε:

Οὐκοῦν πρὶν μὲν εἰρήνης ἐπιτυχεῖν, εἰ καὶ συμμαχία προσγένοιτο αὐτῷ, γράφειν ὡμολόγει ἡλίκα τὴν πόλιν εὖ ποιήσει· ἐπειδὴ δ' ἀμφότερα αὐτῷ γέγονεν, οὐκ εἰδέναι φησὶ τί ἂν ποιῶν χαρίσαιτο ὑμῖν, ἀλλ' εἰ λέγετε ποιήσειν ὃ μήτε αἰσχύνην μήτε ἀδοξίαν αὐτῷ φέρει· εἰς ταύτας τὰς προφάσεις καταφεύγει, κἂν ἄρα εἴπητε, κἂν προαχθῆθ' ὑμεῖς ἐπαγγείλασθαι, ἀναχώρησιν ἑαυτῷ καταλείπει. ταῦτα τοίνυν καὶ πολλὰ ἕτερα ἐξῆν παραχρῆμα τότε πυθομένοις ἐξελέγξαι καὶ διδάξαι ὑμᾶς, καὶ μὴ προέσθαι τὰ πράγματα, εἰ μὴ Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς ἐπράττετο καὶ Θηβαίους αὐτίκα δὴ μάλα δώσειν δίκην ἀφῄρει τὴν ἀλήθειαν. καίτοι ταῦτα εἰ μὲν ἀκοῦσαι μόνον ἔδει καὶ φενακισθῆναι τὴν πόλιν, ὀρθῶς ἐλέγετο· εἰ δὲ πραχθῆναι, σιωπᾶσθαι συνέφερεν. εἰ μὲν γὰρ ἤδη τὰ πράγματα οὕτως εἶχεν ὥστε μηδὲν αἰσθομένοις Θηβαίοις πλέον εἶναι μηδέν, τί οὐκ ἐγένετο; εἰ δὲ πρὸ τοῦ προαισθέσθαι κεκώλυται, τίς ὁ ἐκλαλήσας; οὐχ οὗτος; ἀλλ' οὔτ' ἤμελλεν οὔτ' ἐβουλήθη ταῦτα οὗτος ἐπ' ἐλπίσιν τούτοις ὥστ' οὐδ' ἐγκεκλέλοιπεν εἶναι μηδὲ ἀπέχεσθαι, ἀλλὰ φενακισθῆναι μὲν ὑμᾶς τοῖς λόγοις τούτοις, ὑμᾶς δὲ μὴ ἐθελῆσαι τἀληθῆ ἐθελῆσαι ἀκοῦσαι, αὐτοὺς οἴκοι μεῖναι, καὶ ψήφισμα νικῆσαι τοιοῦτο δι' οὗ Φωκεῖς ἀπολοῦνται· διὰ ταῦτ' ἐτερατεύετο ταῦτα καὶ διὰ ταῦτ' ἐδημηγόρει. ἐγὼ τοίνυν ἀκούων ἐγὼ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα ἐπαγγελλομένου τούτου, καὶ ἀκριβῶς εἰδὼς ὅτι ψεύδεται, ὅθεν φράσω πρὸς ὑμᾶς· πρῶτον μὲν ἐκ τοῦ, ἐπειδὴ τοὺς ὅρκους ἤμελλε Φίλιππος ὀμνύναι τοὺς περὶ τῆς εἰρήνης, ἐκσπόνδους ἀποφανθῆναι τοὺς Φωκέας ὑπὸ τούτων, ὃ σιωπᾶν καὶ ἐᾶν εἰκὸς ἦν, εἴπερ ἤμελλον σώζεσθαι· ἔπειτα ἐκ τοῦ μήτε τοὺς παρὰ τοῦ Φιλίππου πρέσβεις ταῦτα λέγειν μήτε τὴν ἐπιστολὴν τὴν Φιλίππου, ἀλλὰ τοῦτον· ἐκ τούτων οὖν τεκμαιρόμενος, ἀναστὰς καὶ παρελθὼν ἐπειρώμην μὲν ἀντιλέγειν, ὡς δ' ἀκούειν οὐκ ἠθέλετε, ἡσυχίαν ἦγον, τοσοῦτον μόνον διαμαρτυράμενος (καὶ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν ἀναμιμνήσκεσθε) ὅτι ταῦτ' οὔτ' οἶδα οὔτε κεκοινώνηκα, προσέθηκα δὲ ὡς οὐδὲ προσδοκῶ. πρὸς δὲ τὸ μηδ' ὑμῶν μηδὲ προσδοκώντων, ὅπως, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἔφην, ἂν τι τούτων γίγνηται, τούτοις ἐπαινέσεσθε καὶ τιμήσετε καὶ στεφανώσετε, ἐμὲ δὲ μή· καὶ μὴν ἂν τι τῶν ἐναντίων, ὅπως τούτοις ὀργιεῖσθε· ἐγὼ δ' ἀφίσταμαι. μὴ νῦν, ὑπολαβὼν Αἰσχίνης οὗτος, ἀλλὰ μὴ νῦν ἀφίστασο, ἀλλ' ὅπως τότε μὴ προσποιήσῃ· νὴ Δία ἀδικήσω, ἔφην. ἐπαναστὰς δὲ ὁ Φιλοκράτης μάλα ὑβριστικῶς, οὐδὲν ἔφη θαυμαστόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ ταὐτὰ ἐμοὶ καὶ Δημοσθένει δοκεῖν· οὗτος μὲν γὰρ ὕδωρ, ἐγὼ δὲ οἶνον πίνω· καὶ ὑμεῖς ἐγελᾶτε. σκέψασθε δὴ τὸ ψήφισμα ὃ δίδωσι γράψας μετὰ ταῦτα ὁ Φιλοκράτης· ἀκοῦσαι μὲν γὰρ οὑτωσὶ πάγκαλόν ἐστιν· ἐπειδὰν δὲ τοὺς καιροὺς συλλογίσηταί τις ἐφ' ὧν ἐγράφη, καὶ τὰς ὑποσχέσεις ἃς οὗτος ὑπισχνεῖτο τότε, οὐδὲν ἄλλο φανήσονται πλὴν παραδόντες Φιλίππῳ καὶ Θηβαίοις Φωκέας μόνον οὐκ ὀπίσω τὼ χεῖρε δήσαντες. λέγε τὸ ψήφισμα:

Ὁρᾶτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ ψήφισμα ὅσου ἐπαίνου καὶ ὅσης εὐφημίας μεστόν ἐστι· καὶ τὴν εἰρήνην εἶναι τὴν αὐτὴν Φιλίππῳ καὶ τοῖς ἐκγόνοις καὶ τὴν συμμαχίαν, καὶ ἐπαινέσαι δὲ Φίλιππον ὅτι ἐπαγγέλλεται τὰ δίκαια ποιήσειν. ἀλλ' οὐδὲν ἐκεῖνός γε ἐπηγγέλλετο, ἀλλὰ τοσοῦτον ἀπεῖχεν ἐπαγγέλλεσθαι ὥστε οὐδ' εἰδέναι φησὶ τί ἂν ποιῶν ὑμῖν χαρίσαιτο. ἀλλ' οὗτος ἦν ὁ λέγων ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπισχνούμενος. πρὸς δὲ τοὺς παρὰ τούτου λόγους ὡρμηκότας λαβὼν ὑμᾶς ὁ Φιλοκράτης ἐγγράφει τοῦτ' εἰς τὸ ψήφισμα, ἐὰν μὴ ποιῶσι Φωκεῖς ἃ δεῖ καὶ παραδιδῶσι τοῖς Ἀμφικτύοσι τὸ ἱερόν, ὅτι βοηθήσει ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων

ἐν οἷς τοὺς διακωλύοντας ταῦτ' ἐγγεγράφθαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μενόντων ὑμῶν οἴκοι καὶ οὐκ ἐξεληλυθότων, ἀπεληλυθότων δὲ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ προῃσθημένων τὴν ἀπάτην, οὐδενὸς δ' ἄλλου παρόντος τῶν Ἀμφικτυόνων πλὴν Θετταλῶν καὶ Θηβαίων, ἀφειδέστατ' ἀνθρώπων τούτοις παραδοῦναι γέγραφε τὸ ἱερόν, γράψας τοῖς Ἀμφικτύοσι παραδοῦναι· ποίοις; οὐ γὰρ ἦσαν αὐτόθι πλὴν Θηβαῖοι καὶ Θετταλοί. ἀλλ' οὐδὲ συγκαλεῖν τοὺς Ἀμφικτύονας οὐδ' ἐπισχεῖν ἕως ἂν συλλεγῶσιν, οὐδὲ Πρόξενον βοηθεῖν πρὸς Φωκέας, οὐδ' ἐξιέναι Ἀθηναίους, οὐδὲ τοιοῦτον οὐδέν. καίτοι καὶ ἐπιστολὰς ἔπεμψε Φίλιππος δύο καλούσας ὑμᾶς, οὐχ ἵν' ἐξέλθητε· πολλοῦ γε καὶ δεῖ· οὐ γὰρ ἄν ποτε τὸν χρόνον ἐν ᾧ ἐξελθεῖν ὑμῖν ἐνῆν ἀνελὼν τηνικαῦτ' ἐκάλει· οὐδ' ἂν ἐμὲ ἡνίκα δεῦρ' ἀποπλεῖν ἐβουλόμην κατεκώλυεν, οὐδὲ τοιαῦτα λέγειν τούτῳ προσέταττεν ἐξ ὧν ἥκιστ' ἂν ὑμεῖς ἐμέλλετ' ἐξιέναι· ἀλλ' ἵνα ἃ ἐβούλετο οἰόμενοι πράξειν αὐτὸν μηδὲν ἐναντίον ψηφίσαισθε αὐτῷ, μηδ' ἀμύναιντο μηδ' ἀντέχοιεν οἱ Φωκεῖς ἐπὶ ταῖς παρ' ὑμῶν ἐπέχοντες ἐλπίσιν, ἀλλ' ἀπογνόντες ἅπαντες ἑαυτοὺς ἐγχειρίσαιεν. λέγε δ' αὐτοῖς αὐτὰς τὰς ἐπιστολὰς τὰς Φιλίππου.

Αἱ μὲν τοίνυν ἐπιστολαὶ καλοῦσιν αὗται, καὶ νὴ Δί' ἤδη γε. τούτοις δ' εἰ μηδὲν ὑγιὲς ἐνῆν, τί ἄλλο προσῆκεν ἢ συμπείθειν ὅπως ἐξέλθητε ὑμεῖς, καὶ τὸν Πρόξενον, ὃν ᾔδεσαν περὶ τοὺς τόπους ὄντα, τοῦτον γράφειν βοηθεῖν; οἱ δὲ πάντα τἀναντία τούτων φαίνονται πεποιηκότες. εἰκότως· οὐ γὰρ οἷς ἐπέστελλε προσεῖχον τὸν νοῦν, ἀλλ' ἃ φρονῶν ταῦτ' ἔγραφε συνῄδεσαν· τούτοις οὖν συνέπραττον καὶ τούτοις συνηγωνίζοντο. οἱ μὲν τοίνυν Φωκεῖς ὡς τὰ παρ' ὑμῶν ἐπύθοντ' ἐκ τῆς ἐκκλησίας, καὶ τὸ ψήφισμα τοῦτ' ἔλαβον τὸ τοῦ Φιλοκράτους καὶ τὴν ἀπαγγελίαν ἐπύθοντο τὴν τούτου καὶ τὰς ὑποσχέσεις, κατὰ πάντας τοὺς τρόπους ἀπώλοντο. σκοπεῖτε γάρ. ἦσάν τινες ἀπιστοῦντες τῷ Φιλίππῳ καὶ νοῦν ἔχοντες ἐκεῖ· οὗτοι πιστεύειν ὑπήχθησαν. διὰ τί; ὅτι ἡγοῦντ' οὐδ' εἰ δεκάκις Φίλιππος αὐτοὺς ἐξηπάτα, οὐδέποτ' ἂν τούς γ' Ἀθηναίων πρέσβεις Ἀθηναίους ἐξαπατᾶν τολμῆσαι, ἀλλ' εἶναι ταῦτ' ἀληθῆ ἃ οὗτος ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, καὶ Θηβαίοις ἥκειν, οὐκ αὐτοῖς ὄλεθρον. ἦσαν ἄλλοι τινὲς οἳ πάντα τρόπον ᾤοντο δεῖν ἀμύνεσθαι· ἀλλὰ καὶ τούτους ἐμαλάκισεν, ὅτι τὸ τὸν Φίλιππον ὑπάρχειν αὐτοῖς πεισθῆναι, καὶ τὸ ταῦτ' εἰ μὴ ποιήσουσιν ὑμᾶς ἐπ' αὐτοὺς ἥξειν, οὓς βοηθήσειν αὐτοῖς ἤλπιζον ἐκεῖνοι. ἀλλὰ καὶ μεταμέλειν ὑμῖν οἴονταί τινες τῷ πεποιηκέναι τὴν πρὸς Φίλιππον εἰρήνην· τούτοις ἔδειξαν ὅτι καὶ τοῖς ἐκγόνοις τὴν αὐτὴν ἐψηφίσασθε εἶναι δείξω, ὥστε πανταχῇ τὰ παρ' ὑμῶν ἀπογνωσθῆναι. διόπερ ἅπαντα ταῦτα εἰς ἓν ψήφισμα συνεσκεύασαν. ὃ καὶ μέγιστον ἔμοιγε δοκοῦσιν ἁπάντων ὑμᾶς ἠδικηκέναι· τὸ γὰρ πρὸς ἄνδρα θνητὸν καὶ διὰ καιρούς τινας ἰσχύοντα γράφοντας εἰρήνην ἀθάνατον συνθέσθαι τὴν κοινὴν τῆς πόλεως αἰσχύνην, καὶ ἀποστερῆσαι μὴ μόνον τῶν ἄλλων ἀλλὰ καὶ τῶν παρὰ τῆς τύχης εὐεργεσιῶν τὴν πόλιν, καὶ τοσαύτῃ περιουσίᾳ χρήσασθαι πονηρίας ὥστε μὴ μόνον τοὺς ὄντας Ἀθηναίους, ἀλλὰ καὶ τοὺς ὕστερόν ποτε μέλλοντας ἔσεσθαι πάντας ἠδικηκέναι, πῶς οὐχὶ πάνδεινόν ἐστιν; τοῦτο τοίνυν οὐδέποθ' ὑμεῖς ὑπεμείνατ' ἂν ὕστερον προσγράψαι πρὸς τὴν εἰρήνην, τὸ καὶ τοῖς ἐκγόνοις, εἰ μὴ ταῖς παρ' Αἰσχίνου ῥηθείσαις ὑποσχέσεσιν ἐπιστεύσατε, αἷς καὶ Φωκεῖς πιστεύσαντες ἀπώλοντο. καὶ γὰρ παραδόντες ἑαυτοὺς Φιλίππῳ καὶ ἑκόντες ἐγχειρίσαντες ἐκείνῳ τὰς πόλεις, ἁπάντων τῶν ἐναντίων ὧν οὗτος ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς ἔτυχον. ἵνα δ' εἰδῆτε σαφῶς ὅτι ταῦθ' οὕτω καὶ διὰ τούτους ἀπόλωλε, τοὺς χρόνους ὑμῖν λογιοῦμαι καθ' οὓς ἐγίγνεθ' ἕκαστα. εἰ δέ τις ἀντιλέγει τούτων, ἀναστὰς ἐν τῷ ἐμῷ ὕδατι εἰπάτω. ἡ μὲν τοίνυν εἰρήνη ἐγράφη Ἐλαφηβολιῶνος ἐνάτῃ ἐπὶ δέκα, ἀπεδημήσαμεν δ' ἡμεῖς ἐπὶ τοὺς ὅρκους τρεῖς μῆνας ὅλους· καὶ τοῦτον ἅπαντα τὸν χρόνον ἐσῴζοντο οἱ Φωκεῖς. δεῦρο δ' ἥκομεν ἀπὸ τῆς πρεσβείας τῆς ἐπὶ τοὺς ὅρκους τρίτῃ ἐπὶ δέκα τοῦ Σκιροφοριῶνος μηνός· καὶ παρῆν ὁ Φίλιππος ἐν Πύλαις ἤδη καὶ τοῖς Φωκεῦσιν ἐπηγγέλλετο ὧν οὐδὲν ἐπίστευον ἐκεῖνοι. σημεῖον δέ· οὐ γὰρ ἂν δεῦρ' ἧκον ὡς ὑμᾶς. ἡ δ' ἐκκλησία μεθ' ἣν ταῦτα ψευσάμενοι καὶ φενακίσαντες ὑμᾶς ἅπαντα τὰ πράγματα ἀπώλεσαν, τῇ ἕκτῃ ἐπὶ δέκα ἐγίγνετο τοῦ Σκιροφοριῶνος. ἀπὸ τοίνυν ταύτης πεμπταῖα λογίζομαι τὰ παρ' ὑμῶν ἐν Φωκεῦσι γενέσθαι· παρῆσαν γὰρ οἱ τῶν Φωκέων πρέσβεις ἐνθάδε, καὶ ἦν αὐτοῖς ἐπιμελὲς τί ἀπαγγελοῦσιν οὗτοι καὶ τί ψηφιεῖσθ' ὑμεῖς εἰδέναι. οὐκοῦν εἰκάς, ἐν ᾗ τίθεμεν πυθέσθαι τοὺς Φωκέας τὰ παρ' ὑμῶν· ἀπὸ γὰρ τῆς ἕκτης ἐπὶ δέκα αὕτη πεμπταία γίγνεται. εἶτα δεκάτη, ἐνάτη, ὀγδόη· ταύτῃ αἱ σπονδαὶ γίγνονται, καὶ πάντα τὰ ἐκεῖ πράγματα ἀπωλώλει καὶ τέλος εἶχε. τῷ τοῦτο δῆλον; τῇ τετράδι φθίνοντος ἐκκλησιαζόντων ὑμῶν ἐν Πειραιεῖ περὶ τῶν ἐν τοῖς νεωρίοις ἧκε Δερκύλος ἐκ Χαλκίδος καὶ ἀπήγγειλεν ὑμῖν ὅτι πάντα τὰ πράγματα ἐγκεχείρικε Θηβαίοις ὁ Φίλιππος, καὶ πέμπτην ἡμέραν εἶναι ταύτην ἐλογίζετο ἀφ' οὗ γεγόνασιν αἱ σπονδαί. ἑβδόμη ἐκ τῆς πέμπτης· τετράς, αὕτη συμβαίνει εἰς ταύτην ἐν αὐτῇ πέμπτην. οὐκοῦν ἐν τοῖς χρόνοις οἷς ἀπήγγελλον, οἷς ἔγραφον, πᾶσιν ἐξελέγχονται συναγωνιζόμενοι Φιλίππῳ καὶ συναίτιοι γεγονότες τοῦ τῶν Φωκέων ὀλέθρου. ἔτι τοίνυν τὸ μηδεμίαν τῶν πόλεων τῶν ἐν Φωκεῦσιν ἁλῶναι πολιορκίᾳ μηδ' ἐκ προσβολῆς κατὰ κράτος, ἀλλ' ἐκ τῶν

ἐκδόσθαι πάντας ἄνδρας ἀπολέσθαι· μέγιστον ἐστὶ σημεῖον τοῦ διὰ τούτους πεπεῖσθαι τοὺς ὡς ἀπὸ τοῦ Φιλίππου σωθέντας, ταῦτα παθεῖν· οὐ γὰρ ἐκεῖνοί γε ἠγνόουν. φέρε δή μοι καὶ τὴν συμμαχίαν τὴν τῶν Φωκέων, καὶ τὰ δόγματα ὑφ' ὧν καθεῖλον αὐτῶν τὰ τείχη· ἵν' εἰδῆτε ὧν ὑπαρχόντων αὐτοῖς παρ' ὑμῶν, οἵων ἔτυχον διὰ τούτους τοὺς θεοῖς ἐχθρούς. λέγε:
μεγάλων τοίνυν ὑπῆρχε παρ' ὑμῶν αὐτοῖς· ταὐτέστι φιλία, συμμαχία, βοήθεια· οὐδὲν ἔτυχον διὰ τοῦτον τὸν βοηθῆσαι κωλύσαντα ὑμᾶς. ἀκούσατε. λέγε:
Ἀκούετε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ὁμολογία Φιλίππου καὶ Φωκέων φησίν· οὐχὶ Θηβαίων καὶ Φωκέων, οὐδὲ Θετταλῶν καὶ Φωκέων, οὐδὲ Λοκρῶν, οὐδ' ἄλλου τῶν παρόντων οὐδενός. καὶ πάλιν· παραδοῦναι δὲ τὰς πόλεις τοὺς Φωκέας φησὶ Φιλίππῳ· οὐχὶ Θηβαίοις, οὐδὲ Θετταλοῖς, οὐδ' ἄλλῳ οὐδενί. διὰ τί; ὅτι Φίλιππος ἀπηγγέλλετο πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ τούτου ἐπὶ τῇ τῶν Φωκέων σωτηρίᾳ παρεληλυθέναι. τούτῳ δὴ πάντες ἐπίστευον, καὶ πρὸς τοῦτον πάντες ἐσκόπουν, πρὸς τοῦτον ἐποιοῦντο τὴν εἰρήνην. λέγε δὴ τὰ λοιπά· καὶ σκοπεῖτε τί ἂν πιστεύσαντες τί ἔπαθον· ἆρ' ὅμοια ἢ παραπλήσια οἷς οὗτος ἀπήγγελλεν; λέγε:
οὐ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δεινότερα οὐ γέγονεν, οὐδὲ μείζω πράγματα φησὶν ἐν τοῖς Ἕλλησιν, οἶμαι δ' οὐδ' ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ· τηλικούτων μέντοι καὶ τοιούτων πραγμάτων κύριος εἷς ἀνὴρ Φίλιππος γέγονε διὰ τούτους, οὔσης τῆς Ἀθηναίων πόλεως, ᾗ προεστάναι τῶν Ἑλλήνων πάτριον, καὶ μηδὲν τοιοῦτον περιορᾶν γιγνόμενον. ὃν μὲν τοίνυν τρόπον οἱ ταλαίπωροι Φωκεῖς ἀπολώλασιν, οὐ μόνον ἐκ τῶν δογμάτων τούτων ἐστὶν ἰδεῖν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν ἔργων ἃ πέπρακται· θέαμα δεινόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐλεεινόν. ὅτε γὰρ νῦν ἐπορευόμεθα εἰς Δελφούς, ἐξ ἀνάγκης ἦν ὁρᾶν ἡμῖν πάντα ταῦτα· οἰκίας κατεσκαμμένας, τείχη περιῃρημένα, χώραν ἔρημον τῶν ἐν ἡλικίᾳ, γύναια δὲ καὶ παιδάρια ὀλίγα, καὶ πρεσβύτας ἀνθρώπους οἰκτρούς· ὅλως δὲ οὐδ' ἂν εἷς δύναιτο ἐφικέσθαι τῷ λόγῳ τῶν ἐκεῖ κακῶν νῦν ὄντων. ἀλλὰ μὴν ὅτι τὴν ἐναντίαν ποτὲ Θηβαίοις ψῆφον ἔθεντο οὗτοι περὶ ἡμῶν ὑπὲρ ἀνδραποδισμοῦ προτιθεῖσαν, ὑμῶν ἐγὼ πάντων ἀκούω. τίν' ἂν οὖν οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς προγόνους ὑμῶν, εἰ λάβοιεν αἴσθησιν, ψῆφον ἢ γνώμην θέσθαι περὶ τῶν αἰτίων τοῦ τῶν Φωκέων ὀλέθρου; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι κἂν καταλεύσαντας αὐτοὺς ταῖς ἑαυτῶν χερσὶ καθαροὺς ἔσεσθαι νομίζειν. πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρόν, μᾶλλον δὲ εἴ τι ἐστὶν ὑπερβολὴ τούτου, τοὺς σεσωκότας ἡμᾶς τότε καὶ τὴν σώζουσαν περὶ ἡμῶν ψῆφον θεμένους, τούτους τῶν ἐναντίων τετυχηκέναι διὰ τούτους, καὶ περιεῶφθαι τοιαῦτα πεπονθότας, οἷα οὐδένες ἄλλοι τῶν Ἑλλήνων; τίς οὖν ὁ αἴτιος; τίς ὁ ταῦτα φενακίσας; οὐχ οὗτος; πολλὰ τοίνυν ἄν τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Φίλιππον εὐδαιμονίσειεν ἀπάντων· ὀμνύω τοὺς θεοὺς καὶ τὰς θεάς, οὐκ ἔχω λέγειν ἔγωγε ἄλλον ὅστις εὐτύχηκε πολλὰ ὑφ' ἑαυτῷ πεποιῆσθαι καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα· ζηλωτὰ μέν ἐστιν, οἶμαι, καὶ λαμπρά· πῶς γὰρ οὔ; ἀλλ' ἔχοι τις ἂν εἰπεῖν πεπραγμένα καὶ ἑτέροις πολλοῖς· ἀλλ' ἐκεῖνο ἴδιον καὶ οὐδενὶ τῶν πάντων ἄλλῳ γεγονὸς εὐτύχημα. τὸ ποῖον; τὸ ἐπειδὴ πονηροτέρους εὑρεῖν ἢ ἐβούλετο. πῶς γὰρ οὐχὶ τοιούτους δικαίως ὑπολήψεσθε, οἵ γε ἃ ὑπὲρ αὑτοῦ ὁ Φίλιππος, τηλικούτων ὄντων αὐτῷ τῶν διαφόρων, οὐκ ἐτόλμα ψεύσασθαι, οὐδὲ γράψας εἰς ἐπιστολὴν οὐδεμίαν, οὐδὲ πρεσβευτὴς οὐδεὶς εἶπεν τῶν παρ' ἐκείνου, ἐπὶ ταῦτα οὗτοι μισθώσαντες ἑαυτοὺς ὑμᾶς ἐξηπάτων. καὶ ὁ μὲν Ἀντίπατρος καὶ ὁ Παρμενίων δεσπότῃ διακονοῦντες καὶ οὐ μέλλοντες ὑμῖν μετὰ ταῦτ' ἐντεύξεσθαι, ὅμως τοῦθ' εὗρον μὴ δι' αὐτῶν ὑμᾶς ἐξαπατηθῆναι· οἱ δ' Ἀθηναῖοι, τῆς ἐλευθερωτάτης πόλεως πρέσβεις ταχθέντες, ὑμᾶς οἷς ἀπαντῶντας ἔμελλεν ἐμβλέπειν, οἷς συζῆν ἀνάγκη τὸν λοιπὸν χρόνον, καὶ οἷς Ἀθηναίοις ἔμελλον δώσειν τῶν πεπραγμένων εὐθύνας, τούτους ἐξαπατᾶν ὑπέστησαν. πῶς ἂν ἄνθρωποι κακίους ἢ μᾶλλον ἀπονενοημένοι τούτων γένοιντο; ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι καὶ κατάρατός ἐστιν ὑφ' ὑμῶν, καὶ οὐχ ὅσιον μὲν οὐδ' εὐσεβές ἐστι τοιοῦτον αὐτὸν ψευσάμενον αὐτὸν ἀφεῖναι, λέγε τὴν ἀρὰν καὶ ἀνάγνωθι λαβὼν ἐκ τοῦ νόμου ταυτηνί: +
αὕτη ὑπὲρ ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καθ' ἑκάστην τὴν ἐκκλησίαν ὁ κῆρυξ εὔχεται νόμῳ προστεταγμένην, καὶ ὅταν ἡ βουλὴ καθῆται, παρ' ἐκείνῃ πάλιν. καὶ ταῦτα οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν τούτῳ ὡς οὐκ ᾔδει· ὑπογραμματεύων γὰρ ὑμῖν καὶ ὑπηρετῶν τῇ βουλῇ, αὐτὸς ἐξηγεῖτο τὸν νόμον τοῦτον τῷ κήρυκι. πῶς οὖν οὐκ ἄτοπον καὶ ὑπερφυὲς ἂν πεποιηκότες ὑμεῖς εἴητε, εἰ ἃ προστάττετε, μᾶλλον δ' ἀξιοῦτε ποιεῖν ὑπὲρ ὑμῶν τοὺς θεούς, ταῦτα αὐτοὶ κύριοι γεγενημένοι τήμερον μὴ ποιήσετε· ἀλλ' ὃν ἐκείνοις εὔχεσθε ἐξώλη ποιεῖν αὐτὸν καὶ γένος καὶ οἰκίαν, τοῦτον ἀφήσετε. μὴ δῆτα· ὃν μὲν γὰρ ἂν λάθῃ, τοῖς θεοῖς κολάζειν ἐᾶτε· ὃν δ' ἂν αὐτοὶ λάβητε, μηκέτ' ἐκείνοις περὶ τούτου προστάττετε. ἃ τοίνυν τοῦτο τὰ ἀναιδείας καὶ τόλμης αὐτὸν ἐξ ἧς ἀκούω ὥστε πάντων τῶν πεπραγμένων ἑκὼν ταῦτα ὧν ἀπήγγελλεν, ὧν ὑπέσχετο, ὧν ἐφενάκισε τὴν πόλιν, ὥσπερ ἐν ἄλλοις τισὶ κρινόμενον καὶ οὐκ ἐν ὑμῖν οὐδεὶς ἅπαντα ἴσασιν, πρῶτον μὲν Λακεδαιμονίων, εἶτα Φωκέων, εἶτα Ἡγησίππου κατηγορήσειν. ἔστι δὲ ταῦτα, ὦ ἄνδρες, μᾶλλον δ' ἀναιδείας ἀνάδειγμα· ὅσα γὰρ νῦν ἐρεῖ περὶ τῶν Φωκέων ἢ τῶν Λακεδαιμονίων ἢ τοῦ Ἡγησίππου, ἢ ὡς Πρόξενον οὐκ ἐδέξαντο, ἢ ὡς ἀσεβεῖς εἰσιν, ἢ ὅ τι ἂν δήποτε αὐτῶν κατηγορῇ·

πάντα δή που ταῦτα πρὸ τούτοις πρέσβεις· τούτοις δ' ἀρκεῖν ἐπέπρακτο· καὶ οὐκ ἦν ἐμποδὼν τοῦ τοὺς
Φωκέας σώζεσθαι, ὥς τις φησίν· ἀλλ' Αἰσχίνης αὐτὸς οὑτοσί· οὐ γὰρ ὡς εἰ μὴ διὰ Λακεδαιμονίους, οὐδ' ὡς ἂν μὴ πρό-
ξενον οὐχ ὑπεδέξαντο, οὐδ' ὡς ἂν μὴ δι' Ἡγήσιππον, οὐδ' ὡς ἂν μὴ διὰ τὸ καὶ τό, ἐσώθησαν ἂν οἱ Φωκεῖς, οὐχ οὕτω
τότε ἀπήγγελλον· ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ὑπερβὰς διαρρήδην ἐκεῖνον πεπεικὼς ἔφη Φίλιππον Φωκέας
σώζειν, Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς οἰκίζειν, ὑμῖν τὰ πράγματα οἰκεῖα ποιεῖν· ταῦτα πεπράξεσθαι δ' ἐν δυοῖν ἢ τριῶν ἡ-
μερῶν· διὰ ταῦτα χρήματ' ἐπ' αὐτὸν τοὺς Θηβαίους ἐπικεκηρυχέναι· μὴ τοίνυν ἃ πρὸ τοῦ τούτους ἀπαγγεῖλαι
ταῦτα ἐπέπρακτο τοῖς Λακεδαιμονίοις ἢ Φωκεῦσιν ἀκούετε· μηδ' ἀνέχεσθε, μηδὲ κατηγορεῖν ἐᾶτε Φωκέ-
ων ὡς πονηροί· οὐδὲ γὰρ Λακεδαιμονίους διὰ τὴν ἀρετὴν αὐτῶν ποτ' ἐσώσατε· οὐδὲ τοὺς καταράτους Εὐβοέας
τουτουσί, οὐδ' ἄλλους πολλούς· ἀλλ' ὅτι συμφέρον ἦν σώζεσθαι τῇ πόλει, ὥσπερ Φωκέας νυνί· καὶ τί τῶν Φω-
κέων ἢ τῶν Λακεδαιμονίων ἢ ὑμῶν ἢ ἄλλου τινὸς ἀνθρώπων μετὰ τοὺς παρὰ τούτου λόγους ἐξαμαρτόντος,
οὐκ ἀπέβη τὰ πρὸς ὑμᾶς ὑπὸ τούτου τότε ῥηθέντα; τοῦτον ἐρωτᾶτε· οὐ γὰρ ἕξει δεῖξαι· πέντε γὰρ ἡμέραις τό-
τε μόναις· ἐπειδὴ γὰρ οὗτος ἀπήγγειλε τὰ ψευδῆ, ὑμεῖς ἐπιστεύσατε, οἱ Φωκεῖς ἐπύθοντο, ἐνέδωκαν ἑαυτούς,
ἀπώλοντο· ὅθεν οἶμαι καὶ δῆλον ἐστὶ σαφῶς, ὅτι ἡ πᾶσα ἀπάτη καὶ τέχνη συνεσκευάσθη τοῦ περὶ Φωκέας
ὀλέθρου· ὅσον μὲν γὰρ χρόνον οὐχ οἷός τ' ἦν ἐλθεῖν ὁ Φίλιππος μετὰ τὴν εἰρήνην, ἀλλ' ἦν ἐν παρασκευῇ, τοὺς
Λακεδαιμονίους μετεπέμπετο, πάντα τὰ πράγματα ὑποσχόμενος πράξειν ἐκείνοις, ἵνα μὴ δι' ὑμῶν
αὑτοὺς οἱ Φωκεῖς ὑποποιήσωνται· ἐπειδὴ δ' ἧκεν εἰς Πύλας, οἱ Λακεδαιμόνιοι δ' αἰσθόμενοι τὴν ἐνέδραν
ὑπεχώρησαν, τοῦτον αὖ προκαθῆκεν ἐξαπατᾶν ὑμᾶς, ἵνα μὴ πάλιν ὑμῶν αἰσθομένων ὅτι Θηβαίοις τὰ
πράγματα πράττει, εἰς χρόνους καὶ πόλεμον καὶ τριβὴν ἐμπέσῃ, τῶν μὲν Φωκέων ἀμυνομένων, ὑμῶν δὲ
βοηθούντων· ἀλλ' ἀκονιτὶ πάνθ' ὑφ' ἑαυτῷ ποιήσηται· ὅπερ καὶ γέγονε· μὴ δὴ ὅτι καὶ Λακεδαιμονίους
καὶ Φωκέας ἐξηπάτησε Φίλιππος, διὰ τοῦθ' ὑμᾶς οὗτος ἐξηπατηκὼς μὴ δότω δίκην· οὐ γὰρ δίκαιον·
ἂν τοίνυν ἀντὶ Φωκέων καὶ Πυλῶν καὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀπολωλότων, Χερρόνησος ὡς περίεστιν τῇ πόλει
λέγῃ, πρὸς Διὸς καὶ θεῶν μὴ ἀποδέξησθε, ὦ ἄνδρες δικασταί, μηδ' ὑπομείνητε πρὸς οἷς ἐκ τῆς πρεσ-
βείας ἠδίκησθε, καὶ ἐκ τῆς ἀπολογίας ὄνειδος προστριβῆναι τῇ πόλει· ὡς ἄρα ὑμεῖς τῶν ἰδίων κτημάτων
ὑπεξαιρούμενοι τὴν τῶν συμμάχων ὑπεξαιρούμενοι τὴν τῶν συμμάχων σωτηρίαν προήκασθε· οὐ γὰρ
ἐποιήσατε τοῦτο· ἀλλὰ δὴ τῆς εἰρήνης γεγονυίας καὶ τῆς Χερρονήσου σωζομένης, τέτταρας μῆνας ὅλους
ἐσώζοντο οἱ Φωκεῖς τοῦ ὕστερον· ἡ δὲ τούτου ψευδολογία μετὰ ταῦθ' ὕστερον αὐτοὺς ἀπώλεσεν, ἐξαπατή-
σασα ὑμᾶς· ἔπειτα καὶ νῦν εὑρήσετε μείζονι κινδύνῳ τὴν Χερρόνησον οὖσαν ἢ τότε· πότερον γὰρ
εὐπορώτερον ἂν δίκην ἔδωκε Φίλιππος ἐξαμαρτὼν εἰς ταύτην, πρὶν τούτων τι τὴν πόλιν προλαβεῖν,
ἢ νῦν; ἐγὼ μὲν οἶμαι τότε πολλῷ· τίς οὖν ἡ ταύτης περιουσία, τῶν φόβων ἀφῃρημένων καὶ τῶν κινδύνων
τῷ βουληθέντι ταύτην ἀδικῆσαι; ἔτι τοίνυν καὶ τοιοῦτό τι μέλλειν αὐτὸν ἀκούω λέγειν, ὅτι θαυμάζει
τί δή ποτε Δημοσθένης αὐτοῦ κατηγορεῖ, Φωκέων δ' οὐδὲ εἷς· ὡς δὴ τοῦτ' ἔχει, βέλτιον προακοῦσαι παρ' ἐμοῦ·
Φωκέων τῶν ἐκπεπτωκότων οἱ μὲν, οἶμαι, βέλτιστοι καὶ μετριώτατοι, φυγάδες γεγενημένοι καὶ τοιαῦτα
πεπονθότες, ἡσυχίαν ἄγουσι· καὶ οὐδεὶς ἂν αὐτῶν ἐθελήσειεν ὑπὲρ τῶν κοινῶν συμφορῶν ἰδίαν ἔχθραν ἀνα-
δέχεσθαι· οἱ δὲ μηδὲν ὁτιοῦν ἂν ἀργυρίου ποιήσαντες, τὸν δώσοντα οὐκ ἔχουσιν αὐτοῖς· οὐ γὰρ ἔγωγ' ἂν
ἔδωκα οὐδενὶ οὐδέν, ὥστε μοι παραστάντας ἐνταυθοῖ βοᾶν ἃ πεπόνθασιν· ἡ γὰρ ἀλήθεια καὶ τὰ πεπραγ-
μένα αὐτὰ βοᾷ· ἀλλὰ μὴν ὅ γε δῆμος ὁ τῶν Φωκέων οὕτω κακῶς καὶ ἐλεεινῶς διάκειται, ὥστε μὴ περὶ τοῦ
κατηγορεῖν ἑκάστοτε Ἀθήνησιν εἶναι τὸν λόγον, ἀλλὰ δουλεύειν καὶ τεθνάναι τῷ φόβῳ Θηβαίους
καὶ τοὺς Φιλίππου ξένους, οὓς ἀναγκάζονται τρέφειν διῳκισμένοι κατὰ κώμας καὶ παρῃρημένοι τὰ ὅπλα· μὴ
δὴ ταῦτα λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε· ἀλλ' ὡς οὐκ ἀπολώλασι Φωκεῖς δεικνύναι, ἢ ὡς οὐχ ὑπέσχετο σώσειν αὐτοὺς
Φίλιππον· τοῦτο γάρ ἐστι πρεσβείας εὐθῦναι· τί πέπρακται; τί ἀπήγγειλας; εἰ μὲν ἀληθῆ, σώζου· εἰ δὲ
ψευδῆ, δίκην δός· εἰ δὲ μὴ πάρεισι Φωκεῖς, τί τοῦτο; τούτους γὰρ διέθηκας αὐτούς, οἶμαι, τὸ μέρος σου, ὥστε μήτε
τοῖς φίλοις βοηθεῖν μήτε τοὺς ἐχθροὺς ἀμύνασθαι· καὶ μὴν ὅτι χωρὶς τῆς ἄλλης αἰσχύνης καὶ ἀδοξίας καὶ
τὰ πεπραγμένα, καὶ μεγάλοι κίνδυνοι περιεστᾶσιν ἐκ τούτων τὴν πόλιν, ῥᾴδιον δεῖξαι· τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὑ-
μῶν ὅτι τῷ Φωκέων πολέμῳ καὶ τῷ κυρίους εἶναι Πυλῶν Φωκέας ἥ τε ἀπὸ Θηβαίων ἄδεια ὑπῆρχεν ἡμῖν,
καὶ τὸ μηδέποτ' ἐλθεῖν ἂν εἰς Πελοπόννησον μηδ' εἰς Εὔβοιαν μηδ' εἰς τὴν Ἀττικὴν Φίλιππον μηδὲ Θηβαίους;
ταύτην μέντοι τὴν ἀπὸ τοῦ τόπου καὶ τῶν πραγμάτων αὐτῶν ἀσφάλειαν ὑπάρχουσαν τῇ πόλει, ταῖς τούτου
ἀπάταις καὶ ψευδολογίαις πεισθέντες προήκασθ' ὑμεῖς· καὶ τετειχισμένην ὅπλοις καὶ πολέμῳ συνεχεῖ
καὶ πόλεσι μεγάλαις συμμάχων ἀνδρῶν καὶ χώρᾳ πολλῇ περιεῖδετ' ἀνασπασθεῖσαν· καὶ ματαία μὲν ἡ προτέρα
βοήθεια εἰς Πύλας ὑμῖν γεγένηται, ἣν μετὰ πλειόνων ἢ διακοσίων ταλάντων ἐποιήσασθε, ἂν λογίσησθε τὰς
ἰδίας δαπάνας τὰς τῶν στρατευομένων· μάταιαι δὲ καὶ αἱ κατὰ Θηβαίων ἐλπίδες· ὃ δὲ πολλῶν ὄντων καὶ δεινῶν

+

ὧν γὰρ οὗτος ὑπηρέτηκε Φιλίππῳ πλείστην ὅσην ἀληθῶς αἰσχύνην τῆς πόλεως καὶ ἀπόδειξιν τῶν ὑμῖν, τουτὶ ἀκούσατέ μου·
ὅτι τοῖς Θηβαίοις ἐγνωκότος ἐξ ἀρχῆς τοῦ Φιλίππου πάνθ' ἅπερ προῄρητο ποιεῖν, οὗτος ἀπήγγελλε
τἀναντία· καὶ φανεροὺς ἐπιδείξας ὑμῖν βουλομένους, ηὔξησε μὲν τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς Θηβαίους μείζω, Φι-
λίππῳ δὲ τὴν χάριν πεποίηκε. πῶς δ' οὖν ὑβριστικώτερον ἄνθρωπος ὑμῖν ἐχρήσατο; λέγε δή μοι τὸ ψή-
φισμα λαβὼν τὸ τοῦ Διοφάντου καὶ τὸ τοῦ Καλλισθένους· ἵν' εἰδῆτε, ὅτε μὲν τὰ δέοντα ἐποιεῖτε, θυσιῶν καὶ
ἐπαίνων ἠξιοῦσθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς καὶ παρὰ τοῖς ἄλλοις· ἐπειδὴ δ' ὑπὸ τούτων παρεκρούσθητε, παῖδας καὶ γυναῖκας
ἐκ τῶν ἀγρῶν κατεκομίζεσθε, καὶ τὰ Ἡράκλεια ἐν τῷ τείχει θύειν ἐψηφίζεσθε εἰρήνης οὔσης· ὃ καὶ θαυ-
μάζω, εἰ μηδὲ τοὺς θεοὺς καθ' ὃ πάτριον ἦν τιμᾶσθαι ποιήσαντα, τοῦτον ἀτιμώρητον ἀφήσετε.
λέγε τὸ ψήφισμα:

ταῦτα μὲν τότε ἄξια, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πεπραγμένων ἐψηφί-
σασθε. λέγε δὴ τὰ μετὰ ταῦτα:

ταῦτα τότε ἐψηφίζεσθ' ὑμεῖς διὰ τούτους· οὐκ ἐπὶ ταύταις ταῖς ἐλπίσιν οὐδ' ἐξ ἀρχῆς ποιησάμενοι τήν τε εἰ-
ρήνην καὶ τὴν συμμαχίαν, οὐδ' ὕστερον ἐγγράψαι πεισθέντες ἐν αὐτῇ καὶ τοῖς ἐκγόνοις, ἀλλ' ὡς θαυμάσια ἡλίκα
πεισόμενοι δι' αὐτοὺς ἀγαθά. καὶ μὴν καὶ μετὰ ταῦθ' ὁσάκις πρὸς Πορθμὸν ἢ πρὸς Μεγάροις ἀκούοντες δύναμιν
Φιλίππου καὶ ξένους ἐθορυβεῖσθε, πάντες ἐπίστασθε. οὐ τοίνυν εἰ μήπω τῆς Ἀττικῆς ἐπιβαίνει, δεῖ σκοπεῖν
οὐδὲ ῥᾳθυμεῖν· ἀλλ' εἰ διὰ τούτους ἐξουσία γέγονεν αὐτῷ τοῦθ' ὅταν βούληται ποιῆσαι, τοῦθ' ὁρᾶν, καὶ πρὸς
ἐκεῖνο τὸ δεινὸν βλέπειν· καὶ τὸν αἴτιον καὶ παρασκευάσαντα τὴν ἐξουσίαν ταύτην ἐκείνῳ μισεῖν καὶ τι-
μωρεῖσθαι. οἶδα τοίνυν ὅτι τοὺς μὲν ὑπὲρ τῶν κατηγορημένων αὐτοῦ λόγους Αἰσχίνης φεύξεται· βουλόμενος δ' ὑμᾶς
ὡς πορρωτάτω τῶν πεπραγμένων ἀπάγειν, διέξεισιν ἡλίκα πᾶσιν ἀνθρώποις ἀγαθὰ ἐκ τῆς εἰρήνης γίγνεται,
καὶ τοὐναντίον ἐκ τοῦ πολέμου κακά, καὶ ὅλως ἐγκώμια εἰρήνης ἐρεῖ, καὶ τοιαῦτα ἀπολογήσεται. ἔστι δὲ καὶ ταῦτα
κατηγορήματα τούτου. εἰ γὰρ ἡ τοῖς ἄλλοις ἀγαθῶν αἰτία τοσούτων πραγμάτων καὶ τηλικαύτης ταραχῆς ἡμῖν αἰτία
γέγονε, τί τις εἶναι τοῦτο φαίη, πλὴν ὅτι δῶρα λαβόντες οὗτοι καλὸν πρᾶγμα φύσει κακῶς διέθηκαν; τί
δέ; οὐ τριήρεις τριακοσίας καὶ σκεύη ταύταις καὶ χρήματα ὑμῖν περίεστι καὶ περιέσται διὰ τὴν εἰρήνην; ἴσως ἂν εἴποι.
πρὸς δὴ ταῦτα ἐκεῖνο ὑμᾶς ὑπολαμβάνειν δεῖ, ὅτι καὶ τὰ Φιλίππου πράγματα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν εὐπο-
ρώτερα πολλῷ, καὶ κατασκευαῖς ὅπλων καὶ χώρας καὶ προσόδων, αἳ γεγόνασιν ἐκείνῳ μεγάλαι. γεγόνασι δὲ
καὶ ἡμῖν τινες. ἡ δὲ τῶν πραγμάτων κατασκευὴ καὶ τῶν συμμάχων, δι' ἣν αὐτοῖς ἢ τοῖς κρείττοσι τὰ πάνθ'
ἅπαντες κέκτηνται, ἡ μὲν ἡμετέρα πραθεῖσα ὑπὸ τούτων ἀπόλωλε καὶ γέγονεν ἀσθενής, ἡ δ' ἐκείνου φοβερὰ καὶ
μείζων πολλῷ. οὐ δὴ δίκαιον ἐκείνῳ μὲν ἀμφότερ' ηὐξῆσθαι διὰ τούτους, καὶ τὰ τῶν συμμάχων καὶ τῶν προσόδων,
ἃ δ' ἡμῖν δικαίως ἂν ὑπῆρχεν ἐκ τῆς εἰρήνης, ταῦτα ἀνθ' ὧν ἀπέδονθ' οὗτοι λογίζεσθαι. οὐ γὰρ ταῦτ' ἀπ'
ἐκείνων γέγονεν, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ· ἀλλὰ ταῦτα μὲν ἂν ἦν ὁμοίως ἡμῖν, ἐκεῖνα δὲ τούτοις ἂν προσῆν, εἰ μὴ διὰ
τούτους. ὅμως δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ δίκαιον οὐδὲν ἂν φήσαιτ' ἂν εἶναι, μὴ εἰ πολλὰ καὶ δεινὰ τὰ συμβεβηκότα
ἐστὶ τῇ πόλει, μηδενὸς δ' Αἰσχίνης αἴτιος τούτων, εἰς τοῦτον ἐλθεῖν τὴν ὀργήν· μήτ' εἴ τι τῶν δεόντων πέπρακται
δι' ἄλλον τινά, τοῦτο σεσῶσθαι τουτονί· ἀλλ' ὅσων οὗτος αἴτιος σκοπούμενοι, καὶ χάριν ἂν ταύτης ἄξιος ἦ, καὶ τὴν
ὀργὴν ἂν διὰ ταῦτα φαίνηται πεποιηκώς, ποιεῖσθε. πῶς οὖν εὑρήσετε ταῦτα δικαίως; ἐὰν μὴ πάνθ'
ἅμα ἐᾶτε τουτονὶ ταράττειν, τὰ τῶν στρατηγῶν ἀδικήματα, τὸν πόλεμον τὸν πρὸς Φίλιππον, τὰ ἀπὸ τῆς εἰρήνης
ἀγαθά· ἀλλ' ἕκαστον ἐφ' αὑτοῦ σκοπεῖτε. οἷον· ἦν ἡμῖν πόλεμος πρὸς Φίλιππον; ἦν. ἐνταῦθα ἐγκαλεῖ τις Αἰσχί-
νῃ; βούλεταί τις τούτου κατηγορεῖν περὶ τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων; οὐδὲ εἷς. οὐκοῦν περὶ τούτων γε ἀφεῖ-
ται, καὶ οὐδὲν αὐτῷ δεῖ λέγειν· περὶ γὰρ τῶν ἀμφισβητουμένων καὶ τοὺς μάρτυρας παρέχεσθαι καὶ τὰ τεκμήρια δεῖ λέγειν
τὸν φεύγοντα, οὐ τὰ ὁμολογούμενα ἀπολογούμενον ἐξαπατᾶν. ὅπως τοίνυν περὶ τοῦ πολέμου μηδὲν ἐρεῖς·
οὐδεὶς γάρ σοι οὐδὲν αἰτιᾶται περὶ αὐτοῦ. μετὰ ταῦτα εἰρήνην τινὲς ἡμᾶς ἔπειθον ποιήσασθαι· ἐπείσθημεν·
πρέσβεις ἐπέμψαμεν· ἤγαγον αὐτοὶ δεῦρο τοὺς ποιησομένους τὴν εἰρήνην. πάλιν ἐνταῦθα ἐγκαλεῖ τούτῳ μέμ-
φεταί τις ἄλλο; μὰ Δία. φησί τις εἰσηγήσασθαι τοῦτον εἰρήνην, ἢ ἀδικεῖν ὅτι δεῦρ' ἤγαγε τοὺς ποιησομένους; οὐδὲ εἷς.
οὐκοῦν οὐδ' ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην οὐδὲν αὐτῷ λεκτέον· οὐ γάρ ἐστιν αἴτιος. τί οὖν, ὦ ἄνθρω-
πε, λέγεις; πόθεν ἄρχομαι κατηγορεῖν; ὅθεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βουλευομένων ὑμῶν οὐ περὶ τοῦ εἰ ποιη-
τέον εἰρήνην ἢ μή· ἐδέδοκτο γὰρ ἤδη τοῦτό γε· ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ ποίαν τινά· δίκαια γὰρ λέγειν ἀντιπράττων
τῷ μισθοῦ γράφοντι συνεῖπε δῶρα λαβών· καὶ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τοὺς ὅρκους αἱρεθείς, ὧν μὲν ὑμεῖς προσετάξατε,
οὐδ' ὅτιοῦν ἐποίησε· τοὺς δ' ἐπὶ τοῦ πολέμου διασωθέντας ἀπώλεσε τῶν συμμάχων· καὶ τηλικαῦτα καὶ τοι-
αῦτα ἐψεύσατο, ἡλίκα οὐδεὶς πώποτ' ἄλλος ἄνθρωπος οὔτε πρότερον οὔθ' ὕστερον. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς
ἦρχε τοῦ λόγου τοῦ Φιλίππου ὑπὲρ τῆς εἰρήνης Κτησιφῶν καὶ Ἀριστόδημος, τὴν ἀρχὴν τῶν πρώτων ἐφόδων τοῦ
φενακισμοῦ· ἐπειδὴ δ' εἰς τὸ πράττειν ἤδη τὰ πράγματα ἧκεν, Φιλοκράτει καὶ τούτῳ παρέδωκαν· δεξάμενοι
δ' οὗτοι πάντ' ἀπώλεσαν. ἔπειτα ἐπειδὴ δεῖ λόγον καὶ δίκην ὑπέχειν τῶν πεπραγμένων, ὁ, οἶμαι, πανοῦργος

ὅτι καὶ θεοῖς ἐχθρὸς καὶ γραμματεὺς ὃς ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρινόμενος ἀπολογήσεται· ἀλλ᾽ ἃ πλείους ἢ κατηγορεῖ τις αὐτοῦ οὐδ᾽ ὁ λόγος· μηνύει γὰρ τοῦτο. ἄλλο γὰρ τοῦθ᾽ ὃ πεπραγμένοις ὑφ᾽ αὐτοῦ πεπραγμένοις ἀλγοῦμεν, ὅ ἐστιν ἅπαντα ταῦτα τὰ ἀδικήματα. ἡ δ᾽ ὑπὲρ τῆς εἰρήνης ἀπολογία κεῖται ἐνδείξει ἄλλο. τὸ μὲν ὅλον ἢ φιλάνθρωπον ἡ δέδοικα μὴ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δέδοικα μὴ λελήθαμεν ὥσπερ οἱ δανειζόμενοι ἐπὶ πολλῷ ἄγοντες· τὸ γὰρ ἀσφαλὲς αὐτῆς καὶ τὸ βέβαιον, ὃ τὸ προὔδοσαν Φωκέας καὶ Πύλας, ἢ μηδ᾽ ἦν ταῦτα. οὐ μὴν τοῦτον ἐξ ἀρχῆς ἐποιησάμεθα· ἀλλὰ τὸ ποὺ ἐπιγὸν μέλλω λέγειν ἀληθὲς μὲν ὑμῖν· εἰ γάρ τις ὡς ἀληθῶς χαίρει τῇ εἰρήνῃ, τοῖς στρατηγοῖς ὧν κατηγοροῦσιν ἅπαντες χάριν αὐτοῖς ἐχέτω. εἰ γὰρ ἐκεῖνοι ὡς ὑμεῖς ἐβούλεσθε ἐπολέμουν, οὐδ᾽ ὄνομα εἰρήνης ἂν ὑμεῖς ἠνέσχεσθε. εἰρήνην μὲν οὖν δι᾽ ἐκείνους, ἐπικίνδυνον δὲ καὶ σφαλερὰν καὶ ἄπιστον διὰ τούτους γεγενημένην δωροδοκήσαντας. ἀπείργετε τοίνυν αὐτὸν τῶν ὑπὲρ τῆς εἰρήνης λόγων, ἐπὶ δὲ τῶν ὑπὲρ τῶν πεπραγμένων ἐμβιβάζετε. οὐ γὰρ Αἰσχίνης ὑπὲρ τῆς εἰρήνης κρίνεται· ἀλλ᾽ ἡ εἰρήνη δι᾽ Αἰσχίνην διαβέβληται. σημεῖον δέ· εἰ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη ἐγεγόνει, μηδὲν δ᾽ ἐξηπάτησθε ὕστερον ὑμεῖς, μηδ᾽ ἀπωλώλει τῶν συμμάχων μηδείς, τίν᾽ ἀνθρώπων ἡ εἰρήνη ἐλύπησεν ἄν, ἔξω τοῦ ἀδόξως γεγενῆσθαι; καίτοι καὶ τούτου συναίτιος οὗτος, συνειπὼν Φιλοκράτει. ἀλλ᾽ οὐδὲν ἂν ἦν γεγονὸς ἀνήκεστον. νῦν δ᾽ οἶμαι πολλὰ ἄλλων ὄντων αἰτίων τούτου. ὅτι μὲν τοίνυν αἰσχρῶς καὶ κακῶς πάντα ταῦτα ὑπὸ τούτων ἀπόλωλε καὶ διέφθαρται, οἶμαι πάντας ὑμᾶς εἰδέναι. ἐγὼ δ᾽ ὦ ἄνδρες δικασταί, τοσοῦτον ἀπέχω τοῦ συκοφαντεῖν τινὰ τοῖς πράγμασι τούτοις προσάγειν ὑμᾶς ἀξιοῦν, ὥστ᾽ εἴ τι ταῦθ᾽ ὑπ᾽ ἀμελείας ἢ δι᾽ εὐήθειαν ἢ δι᾽ ἄλλην ἄγνοιαν ἡντινοῦν οὕτω πέπρακται, αὐτός τ᾽ ἀφίημι Αἰσχίνην καὶ ὑμῖν ἀφιέναι συμβουλεύω. καίτοι τῶν σκήψεων τούτων οὐδεμία ἐστὶ πολιτικὴ οὐδὲ δικαία· οὐδενὶ γὰρ τὰ κοινὰ πράττειν ὑμεῖς οὔτε κελεύετε οὔτ᾽ ἀναγκάζετε· ἀλλ᾽ ἐπειδάν τις αὑτὸν πείσας δύνασθαι προσέλθῃ, πρᾶγμα ποιοῦντες ἀνθρώπων χρηστῶν καὶ φιλανθρώπων, εὐνοϊκῶς δέχεσθε καὶ οὐ φθονερῶς, ἀλλὰ καὶ χειροτονεῖτε καὶ τὰ ὑμέτερ᾽ αὐτῷ ἐγχειρίζετε. ἐὰν μὲν οὖν κατορθοῖ τις, τιμήσετε, καὶ πλέον ἕξει τῶν πολλῶν κατὰ τοῦτο· ἂν δ᾽ ἀποτυγχάνῃ, σκήψεις καὶ προφάσεις ἐρεῖ; ἀλλ᾽ οὐ δίκαιον. οὐ γὰρ ἂν ἐξαρκέσειε τοῖς ἀπολωλόσι συμμάχοις οὐδὲ τοῖς παισὶν αὐτῶν οὐδὲ ταῖς γυναιξὶν οὐδὲ τοῖς ἄλλοις, ὅτι τὴν ἀμέλειαν, ἵνα μὴ τὴν τούτου λέγω, ταῦτα πεπόνθασιν· πολλοῦ γε καὶ δεῖ. ἀλλ᾽ ὅμως ὑμεῖς ἀφίετε Αἰσχίνῃ ταῦτα, ἂν ὑπ᾽ εὐηθείας ἢ δι᾽ ἄλλην ἄγνοιαν ἡντινοῦν φαίνηται πεπραχώς. ἂν μέντοι διὰ πονηρίαν ἀργύριον λαβὼν καὶ δῶρα, καὶ τοῦτ᾽ ἐξελεγχθῇ σαφῶς ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν πεπραγμένων, μάλιστα μέν, εἰ οἷόν τε, ἀποκτείνατε, εἰ δὲ μή, ζῶντα τοῖς ἄλλοις παράδειγμα ποιήσατε. σκοπεῖτε δὴ τὸν ὑπὲρ τούτων ἔλεγχον ὡς δίκαιος ἔσται μεθ᾽ ὑμῶν. ἀνάγκη δήπου τοὺς λόγους τούτους Αἰσχίνην πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν τουτονί, τοὺς περὶ τῶν Φωκέων καὶ τῶν Θεσπιέων καὶ τῆς Εὐβοίας, εἴπερ μὴ πεπρακὼς αὑτὸν ἑκὼν ἐξηπάτα, δυοῖν θάτερον, ἢ διαρρήδην ἠκηκοότα αὐτὸν τὸν Φίλιππον ὅτι πράξει ταῦτα καὶ ποιήσει, ἢ γοητευθέντα καὶ φενακισθέντα τῇ περὶ τἆλλα φιλανθρωπίᾳ καὶ ταῦτ᾽ ἐλπίσαι παρ᾽ αὐτοῦ. παρὰ ταῦτα γὰρ οὐδέν ἐστιν ἕτερον. ἐκ τοίνυν τούτων ἀμφοτέρων μάλιστα πάντων ἀνθρώπων μισεῖν αὐτὸν προσήκει Φίλιππον. διὰ τί; ὅτι τὸ μὲν ἐκείνου μέρος πάντα τὰ δεινότατα καὶ τὰ αἴσχιστα ὑμᾶς ἐξηπάτηκε. δόξει δικαίως ἀπολωλέναι καὶ κρίνεται. καὶ εἴ τι τῶν προσηκόντων ἐγίγνετο, εἰσαγγελία πάλαι ἂν ἦν. νῦν δὲ διὰ τὴν ὑμετέραν εὐήθειαν καὶ πραότητα εὐθύνας δίδωσι, καὶ ταύτας ὁπηνίκα βούλεται. ἔστιν οὖν ὅστις ὑμῶν φωνὴν ἀκήκοεν Αἰσχίνου κατηγοροῦντος Φιλίππου; τί δ᾽ ἐξελέγχοντα ἢ λέγοντά τι τούτων ἑώρακεν; οὐδείς. ἀλλὰ πάντες Ἀθηναῖοι πρότερον κατηγοροῦσι Φιλίππου, καὶ ὁ τυχὼν αἰεί, ὧν οὐδεὶς ἠδίκηται ἰδίᾳ δήπου. ἐγὼ δ᾽ ἐκείνους τοὺς λόγους ἐζήτουν παρὰ τούτου, εἴπερ μὴ πεπρακὼς αὑτὸν ἦν· ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐμοὶ μὲν χρήσασθ᾽ ὅ τι βούλεσθε· ἐπίστευσα, ἐξηπατήθην, ἡμάρτηκα, ὁμολογῶ· τὸν δ᾽ ἄνθρωπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φυλάττεσθε· ἄπιστος, γόης, πονηρός. οὐχ ὁρᾶτε οἷα πεποίηκέ με, οἷ᾽ ἐξηπάτηκεν; τούτων οὐδένα ἀκούω τῶν λόγων, οὐδ᾽ ὑμεῖς. διὰ τί; ὅτι οὐ παρακρουσθεὶς οὐδ᾽ ἐξαπατηθείς, ἀλλὰ μισθώσας αὑτὸν καὶ λαβὼν ἀργύριον ταῦτ᾽ εἶπε καὶ προὔδωκεν ἐκείνῳ, καὶ γέγονε καλὸς κἀγαθὸς καὶ δίκαιος μισθωτὸς ἐκείνῳ, πρεσβευτὴς μέντοι καὶ πολίτης ὑμῖν προδότης καὶ τρίς, οὐχ ἅπαξ, ἀπολωλέναι δίκαιος. οὐ τοίνυν ἐκ τούτων μόνον δῆλός ἐστι ἐπὶ χρήμασι πάντ᾽ εἰρηκὼς ἐκεῖνα, ἀλλ᾽ ἧκον ὡς ὑμᾶς ἔναγχος Θετταλοὶ καὶ Φιλίππου πρέσβεις μετὰ τούτων, ἀξιοῦντες ὑμᾶς Φίλιππον ἀμφικτύονα εἶναι ψηφίσασθαι. τῷ προσῆκον ἦν ἀντειπεῖν τούτοις μάλιστα πάντων ἀνθρώπων ἢ τούτῳ; διὰ τί; ὅτι οἷς οὗτος ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς, τἀναντία ἐπεποιήκει ἐκεῖνος. οὗτος μέν γ᾽ ἔφη Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς αὐτὸν τειχιεῖν, καὶ Φωκέας οὐκ ἀπολεῖν, τὴν δὲ Θηβαίων ὕβριν ὑμῖν καταλύσειν· ὁ δὲ Θηβαίους μείζους ἢ προσῆκε πεποίηκε, Φωκέας δ᾽ ἄρδην ἀπολώλεκε, καὶ Θεσπιὰς μὲν καὶ Πλαταιὰς οὐ τετείχικε, τὸν δ᾽ Ὀρχομενὸν καὶ τὴν Κορώνειαν προσεξηνδραπόδισται. πῶς ἂν ἐναντιώτερα πρά-

90

πράγματ' ἐθεᾶσθ' αὐτοῖς τοῖς τούτων γεγενημένοις. ἐγὼ μὲν ταῦτ' εἶπον· ὁ δὲ δεινὸς ῥήτωρ, τὸ στόμα, ὁ δ' ἐφθέγξατο πρὸς ταῦτ' οὐδέν.
οὐχὶ τοῦτο τὸ ἔργον τηλικοῦτον ὄν· ἀλλ' ὃ εἶπε μόνος τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων ἀνθρώπων. καίτοι
τοῦτό γε οὐδὲ Φιλοκράτης ἐτόλμησε ποιῆσαι ὁ μιαρός, ἀλλ' Αἰσχίνης οὑτοσί. καὶ θορυβούντων ὑμῶν καὶ
οὐκ ἐθελόντων ἀκούειν αὐτοῦ, καταβαίνων ἀπὸ τοῦ βήματος, ἐνδεικνύμενος τοῖς πρέσβεσι τοῖς παρὰ Φιλίππου
παροῦσι, πολλοὺς ἔφη τοὺς θορυβοῦντας εἶναι, ὀλίγους δὲ τοὺς στρατευομένους ὅταν δέῃ· μέμνησθε γὰρ δήπου·
αὐτὸς ὢν οἶμαι θαυμάσιος στρατιώτης, ὦ Ζεῦ. ἔτι τοίνυν εἰ μὲν μηδένα μηδὲν ἔχοντα εἴχομεν δεῖξαι τῶν
πρέσβεων, μηδ' ἦν ὁρᾶν εἰδέναι ἅπαντας, βασάνους καὶ τὰ τοιαῦθ' ὑπόλοιπον ἂν ἦν σκοπεῖν. εἰ δὲ Φιλο-
κράτης μὴ μόνον ὡμολόγει πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ δήμῳ πολλάκις, ἀλλὰ καὶ ἐνεδείκνυτο ὑμῖν, πυροπωλῶν, οἰκοδομῶν,
βαδιεῖσθαι φάσκων καὶ μὴ χειροτονῆτε ὑμεῖς, ξυληγῶν, τὸ χρυσίον καταλλαττόμενος φανερῶς ἐπὶ ταῖς
τραπέζαις, οὐδὲ γὰρ ἴδη που τοῦτον εἰπεῖν ὡς οὐκ εἴληφε, τὸν αὐτὸν ὁμολογοῦντα καὶ δεικνύντα, ἔστιν ὅστις
τῶν ἀνθρώπων ἀνόητος ἢ κακοδαίμων, ὥσθ' ἵνα λαμβάνῃ μὲν Φιλοκράτης, αὐτὸς δ' ἄδοξος καὶ κινδυνεύ-
ων ᾖ, ἐξὸν αὐτῷ μετὰ τῶν μηδὲν ἠδικηκότων ἐξετάζεσθαι, τούτοις μὲν πολεμεῖν, πρὸς δ' ἐκεῖνον ἐλθὼν
κρίνεσθαι βούλεται; ἐγὼ μὲν οὐδένα οἶμαι· ἀλλὰ πάντα ταῦτ' ἐὰν ὀρθῶς σκοπῆτε, εὑρήσετε μεγάλα,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ἐναργῆ σημεῖα τοῦ χρήματα τοῦτον ἔχειν. ὃ τοίνυν ὕστατον μὲν γέγονεν, οὐδενὸς δ'
ἐστὶν ἔλαττον σημεῖον τοῦ πεπρακέναι τοῦτον ἑαυτὸν Φιλίππῳ, θεάσασθε. ἴστε δήπου πρώην, ὅτ' εἰσή-
γγελλεν Ὑπερείδης Φιλοκράτην, ὅτι παρελθὼν ἐγὼ δυσχεραίνειν ἔφην ἕν τι τῆς εἰσαγγελίας, εἰ μόνος Φιλο-
κράτης τοσούτων καὶ τηλικούτων ἀδικημάτων αἴτιος γεγένηται, οἱ δ' ἐννέα τῶν πρέσβεων μηδενός. καὶ οὐκ ἔφην
τοῦθ' οὕτως ἔχειν· οὐδαμοῦ γὰρ ἂν φανῆναι καθ' αὑτὸν ἐκεῖνον, εἰ μὴ τούς συναγωνιζομένους τούτων τινὰς
εἶχεν. ἵν' οὖν μήτ' ἀφῶ μήτ' αἰτιάσωμαι μηδένα, ἔφην ἐγώ, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα αὐτὸ τοὺς μὲν αἰτίους
αἱρῇ, τοὺς δὲ μὴ μετεσχηκότας ἀφῇ, ἀναστὰς ὁ βουλόμενος καὶ παρελθὼν εἰς ὑμᾶς ἀποφηνάσθω μὴ μετασχεῖν
μηδ' ἀρέσκειν αὐτῷ τὰ ὑπὸ Φιλοκράτους πεπραγμένα· καὶ τὸν τοῦτο ποιήσαντα ἀφίημι, ἔφην ἐγώ. ταῦτ'
καὶ μνημονεύετε ὡς ἐγὼ οἶμαι. οὐ τοίνυν παρῆλθεν οὐδεὶς οὐδ' ἐπέδειξεν ἑαυτόν. καὶ τοῖς μὲν ἄλλοις ἐστὶν ἑ-
κάστῳ τις πρόφασις· ὁ μὲν οὐχ ὑπεύθυνος ἦν, ὁ δ' οὐχὶ παρῆν ἴσως, τῷ δ' ἐκεῖ κηδεστής ἐστιν· τούτῳ δ' οὐδέν· τοῦτ'
ἀλλ' οὕτω καθάπαξ πέπρακεν ἑαυτόν, οὐκ ἐπὶ τοῖς παρεληλυθόσι μεμισθάρνηκε μόνον, ἀλλὰ καὶ μετὰ
ταῦτα δῆλός ἐστιν, ἂν περιφεύγῃ νῦν, καθ' ὑμῶν ὑπάρχων ἐκείνῳ· ὥστε ἵνα μηδ' ἐναντίον μηδὲν ῥῆμα
πρὸς τὰ Φιλίππου, οὐδ' ἀφεῖσθαι τῶν ἀφιᾶσιν, ἀλλ' ἄδοξεῖν, κρίνεσθαι, πάσχειν ὅτιοῦν αἱρεῖται παρ' ὑμῖν μᾶλλον
ἢ Φιλίππῳ τι ποιῆσαι μὴ πρὸς ἡδονήν. καίτοι τίς ἡ κοινωνία, τίς ἡ πολλὴ πρόνοια ὑπὲρ Φιλοκράτους αὐτῷ;
ὃς εἰ τὰ κάλλιστα καὶ πάντα τὰ συμφέροντα ἐπεπρεσβεύκει, χρήματα δ' ὡμολόγει λαμβάνειν ἐκ τῆς πρεσβεί-
ας, ὥσπερ ὡμολόγει, τοῦτ' αὐτὸ φυγεῖν καὶ διευλαβηθῆναι τὸν προῖκα πρεσβεύοντά τι προσῆκεν, καὶ διαμαρτύ-
ρεσθαι τὸ καθ' αὑτόν. οὐ τοίνυν πεποίηκε τοῦτ' Αἰσχίνης. ταῦτ' οὐ φανερά, ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ταῦτ' οὐχὶ βοᾷ
καὶ λέγει ὅτι χρήματ' εἴληφεν Αἰσχίνης καὶ πονηρός ἐστιν ἀργυρίου συνεχῶς, οὐ διὰ μωρίαν οὐδὲ δι' ἄγνοιαν
οὐδ' ἀποτυχίαν; καὶ τίς μου κατα μαρτυρεῖ, φησί, δωροδοκεῖν; τοῦτο γάρ ἐστι τὸ λαμπρόν. τὰ πράγματ'
Αἰσχίνη, ἅπερ πιστότατ' ἐστὶν ἁπάντων, καὶ οὐκ ἔνεστ' εἰπεῖν οὐδ' αἰτιάσασθαι ὡς ἢ πέπεισμαι ἢ χαριζό-
μενά τῳ ἐστὶ τοιαῦτα, ἀλλ' οἷα προδοὺς καὶ διαφθείρας σὺ πεποίηκας, τοιαῦτ' ἐξεταζόμενα
φαίνεται. πρὸς δὲ τοῖς πράγμασιν αὐτὸς αὐτίκα δὴ σαυτοῦ καταμαρτυρήσεις. ἀπόκριναι γάρ δεῦρό μοι.
ἀλλ' οὐ γὰρ δὴ διὰ τὴν ἀπειρίαν οὐ φήσεις ἔχειν ὅ τι εἴπῃς. ὃς γὰρ ἀγῶνας καινοὺς ὥσπερ δράματα καὶ τού-
τους ἀμαρτύρους πρὸς διαμεμετρημένην τὴν ἡμέραν αἱρεῖς διώκων, δῆλον ὅτι πάνδεινός τις. πολλ-
ῶν τοίνυν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων Αἰσχίνῃ τούτῳ, καὶ πολλὴν κακίαν ἐχόντων, ὡς καὶ ὑμῖν οἶμαι δοκεῖν,
οὐδέν ἐστιν, ὃ μέλλω λέγειν, ὡς ἐγὼ κρίνω, δεινότερον, οὐδ' ὅ τι μᾶλλον ἐπ' αὐτοφώρῳ δεδωροδοκηκότα τοῦτον
καὶ πεπρακότα πάντ' ἐξελέγξει. ἐπειδὴ γὰρ ἀπεστάλητε τὸ δεύτερον αὖ τότε τὴν τοὺς πρέσβεις ὡς τὸν Φίλιππον
ἐπὶ ταῖς καλαῖς καὶ μεγάλαις ἐλπίσι ταύταις αἷς οὗτος ὑπέσχητο, ἐχειροτονήσατε καὶ τοῦτον καὶ ἐμὲ καὶ τῶν
ἄλλων τοὺς πλείστους τοὺς αὐτούς. ἐγὼ μὲν δὴ παρελθὼν ἐξωμοσάμην εὐθέως, καὶ θορυβούντων τινῶν καὶ
κελευόντων βαδίζειν, οὐκ ἂν ἔφην ἀπελθεῖν· οὗτος δ' ἐκεχειροτόνητο. ἐπειδὴ δ' ἀνέστη μετὰ ταῦθ' ἡ ἐκκλησία,
συνελθόντες ἐβουλεύοντο οὗτοι τίνα αὐτοῦ καταλείψουσιν. ἔτι γὰρ τῶν πραγμάτων ὄντων μετεώρων καὶ τοῦ μέλλοντος
ἀδήλου, σύλλογοι καὶ λόγοι παντοδαποὶ κατὰ τὴν ἀγορὰν ἐγίγνοντο τότε. ἐφοβοῦντο δὴ μὴ σύγκλητος ἐκκλησί-
α γένοιτ' ἐξαίφνης, εἶτ' ἀκούσαντες ὑμεῖς ἐμοῦ τἀληθῆ ψηφίσαισθέ τι τῶν δεόντων ὑπὲρ τῶν Φωκέων, καὶ τὰ
πράγματ' ἐκφύγοι τὸν Φίλιππον. εἰ γὰρ ἐψηφίσασθε μόνον καὶ μικρὰν ὑπέφηνατ' ἐλπίδα αὐτοῖς,
ἐσώθησαν ἄν. οὐ γὰρ ἐνῆν οὐκ ἐνῆν μὴ παρακρουσθέντων ὑμῶν μεῖναι τῷ Φιλίππῳ· οὔτε γὰρ σῖτος ἦν ἐν τῇ
χώρᾳ ἀσπόρῳ διὰ τὸν πόλεμον γεγονυίᾳ, οὔτε σίτου παραπομπὴ δυνατή, τριήρων οὐσῶν ὑμετέρων ἐκεῖ καὶ τῆς
θαλάττης κρατουσῶν, αἵ τε πόλεις πολλαὶ καὶ χαλεπαὶ λαβεῖν αἱ τῶν Φωκέων, μὴ οὐ χρόνῳ καὶ πολιορκίᾳ.

ἡ γὰρ ὀγδόη ἡμέρα ἀπὸ λοιπὴν ἦν ε· διὸ καὶ εἰκοσιν ἐστιν ὅσ' ἔθεμεν· διὰ δὴ ταῦτ' ἐπέπαυτο πάντα ἵνα μὴ διαμένῃ μετὰ τῶν καθ' ὧν ἐξη-
πάτηνθ' οὗτοι· τοῦτον αὐτοῦ οὐκ ἀπολείπει· ἐξομόσασθαι μὲν δὴ μὴ μετὰ προφάσεως τινὸς, δεινὸν ἡγεῖτο καὶ ὑποψίαν μεγάλην·
τί λέγεις· ἐπὶ τηλικαῦτα καὶ τοσαῦτα ἆθλα ἐγκαταδικάσας ἀπαγγείλας, οὐδὲ πρεσβεύσεις; ἐδεδίει μένειν·
πῶς οὖν; ἀρρωστεῖν προφασίζεται· καὶ λαβὼν Ἐξήκεστον τὸν ἰατρὸν ὁ ἀδελφὸς αὐτοῦ καὶ προσελθὼν τῇ βουλῇ,
ἐξωμόσατο ἀρρωστεῖν τουτονί· καὶ αὐτὸς ἐχειροτονήθη. ἐπειδὴ δ' ἀπωλώλεσαν οἱ Φωκεῖς ὑστέρῳ ἡμέραις
πέντε ἢ ἓξ καὶ τέλος εἶχε τὸ μίσθωμα, ὥσπερ ἂν ἄλλο τι τούτῳ, καὶ ὁ Δερκύλος ἐκ τῆς Χαλκίδος ἧκεν ἀναστρέψας,
Καὶ ἀπήγγελλεν ὑμῖν ἐκκλησιάζουσιν ἐν Πειραιεῖ ὅτι Φωκεῖς ἀπολώλασι· καὶ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦ-
τ' ἀκούσαντες, εἰκότως κἀκείνοις συνηχθέσθητε καὶ αὐτοὶ ἐξεπέπληχθε· καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας ἐκ τῶν ἀγρῶν
κατακομίζειν ἐψηφίζεσθε· καὶ τὰ φρούρια ἐπισκευάζειν· καὶ τὸν Πειραιᾶ τειχίζειν· καὶ τὰ Ἡράκλεια ἐν ἄστει θύειν·
ἐπειδὴ ταῦτ' ἦν καὶ τοσαύτη ταραχὴ καὶ τοσοῦτος θόρυβος περιειστήκει τὴν πόλιν, τηνικαῦτα ὁ σοφὸς καὶ δεινὸς
οὗτος καὶ εὔφωνος, οὔτε τῆς βουλῆς οὔτε τοῦ δήμου χειροτονησάντων αὐτὸν, ᾤχετο πρεσβεύων ὡς τὸν ταῦτα πεποιη-
κότα· οὔτε τὴν ἀρρωστίαν ἀφ' ἧς τότ' ἐξωμόσατο ὑπολογισάμενος, οὔθ' ὅτι πρεσβευτὴς ἄλλος ᾕρητο ἀνθ' αὑτοῦ·
οὔθ' ὅτι τοῖς τοιούτοις ὁ νόμος θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι κελεύει· οὔθ' ὅτι πάνδεινόν ἐστιν ἀπηγγελκότα ὡς ἐπι-
κεκήρυκται χρήματα αὐτῷ ἐν Θήβαις, ἐπειδὴ καὶ Θηβαῖοι πρὸς τῷ τὴν Βοιωτίαν ἅπασαν ἔχειν καὶ τῆς Φωκέ(ων)
χώρας ἐγκρατεῖς γεγόνασι, τηνικαῦτα εἰς μέσας τὰς Θήβας καὶ τὸ τῶν Θηβαίων στρατόπεδον βαδίζειν· ἀλλ' οὕτως
ἔκφρων ἦν καὶ ὅλως πρὸς τῷ λήμματι καὶ τῷ δωροδοκήματι, ὥστε πάντα ταῦτα ἀμελήσας καὶ παριδὼν ᾤχετο. καὶ
τοιούτου τοῦ πράγματος ὄντος, ἔτι πολλῷ δεινότερα ἐστὶν ἃ ἐκεῖσε ἐλθὼν διεπράξατο. ἁπάντων γὰρ ὑμῶν
τουτωνὶ καὶ τῶν ἄλλων Ἀθηναίων οὕτω δεινὰ καὶ σχέτλια ἡγουμένων τοὺς ταλαιπώρους πάσχειν Φωκέας, ὥστε μήτε
τοὺς ἐκ τῆς βουλῆς θεωροὺς μήτε τοὺς θεσμοθέτας εἰς τὰ Πύθια πέμψαι, ἀλλ' ἀποστῆναι τῆς πατρίου θεωρίας,
οὗτος εἰς τὰ ἐπινίκια τῶν πραγμάτων καὶ τοῦ πολέμου ἃ Θηβαῖοι καὶ Φίλιππος ἔθυον, εἱστιᾶτο ἐλθὼν καὶ
σπονδῶν μετεῖχεν καὶ εὐχῶν, ἃς ἐπὶ τοῖς τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχεσι καὶ χώρᾳ καὶ ὅπλοις ἀπολωλόσιν
ηὔχετο ἐκεῖνος· καὶ συνεστεφανοῦτο καὶ συνεπαιώνιζε Φιλίππῳ, καὶ φιλοτησίας προὔπινεν. καὶ ταῦτ' οὐκ ἔνεστιν
ἐμοὶ μὲν οὕτως, τούτῳ δὲ ἄλλως πως εἰπεῖν· ἀλλ' ὑπὲρ μὲν τῆς ἐξωμοσίας ἐν τοῖς κοινοῖς τοῖς ὑμετέροις γρά-
μμασιν ἐν τῷ Μητρῴῳ ταῦτ' ἐστὶν, ἐφ' οἷς ὁ δημόσιος τέτακται, καὶ ψήφισμα ἄντικρυς περὶ τούτου τοὐνόματος
τέτακται καὶ ψήφισμα ἄντικρυς περὶ τούτου τοὐνόματος γέγραπται· ὑπὲρ δὲ ὧν ἐκεῖ διεπράξατο, οἱ συμπρεσ-
βεύοντες καὶ παρόντες καταμαρτυρήσουσιν, οἵπερ ἐμοὶ ταῦτα διηγοῦντο· οὐ γὰρ ἔγωγε αὐτοῖς συνεπρέσβευσα, ἀλλ'
ἐξωμοσάμην. καί μοι λέγε τὸ ψήφισμα καὶ τὰ γράμματα, καὶ τοὺς μάρτυρας κάλει:

Τίνας οὖν εὐχὰς ὑπολαμβάνετ' εὔχεσθαι τοῖς θεοῖς τὸν Φίλιππον ὅτ' ἔσπενδεν, ἢ τοὺς Θηβαίους; ἆρ' οὐ κράτος
πολέμου καὶ νίκην αὐτοῖς καὶ τοῖς συμμάχοις δίδοσθαι, καὶ τἀναντία τοῖς τῶν Φωκέων; οὐκοῦν ταῦτα συνηύ-
χετο οὗτος καὶ κατηρᾶτο τῇ πατρίδι, ἃ νῦν ὑμεῖς εἰς κεφαλὴν ὑμᾶς αὐτῷ δεῖ τρέψαι. οὐκοῦν ᾤχετο μὲν παρὰ τὸν νό-
μον, ὃς θάνατον κελεύει τούτων τὴν ζημίαν εἶναι· ἐλθὼν δ' ἐκεῖσε, πάλιν θανάτων ἄξια ποιῶν πέφανται·
τὰ δ' ἔμπροσθεν ἃ πεπράχει καὶ ἐπεπρεσβεύκει, ὑπὲρ τούτων ἀποκτείνειεν ἂν αὐτὸν δικαίως. σκοπεῖτε
τοίνυν τί ἔσται τίμημα ὃ ταύτης ἕξει τὴν ἀξίαν, ὥστε τοσούτων πραγμάτων ἀξιόχρεων φαίνεσθαι. πῶς γὰρ
οὐκ αἰσχρὸν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δημοσίᾳ μὲν ἅπαντας ὑμᾶς καὶ ὅλον τὸν δῆμον πᾶσι τοῖς πεπραγμένοις ἐκ τῆς
εἰρήνης ἐπιτιμᾶν, καὶ μήτε τῶν Ἀμφικτυόνων κοινωνεῖν ἐθέλειν, δυσκόλως τ' ἔχειν καὶ ὑπόπτως πρὸς
τὸν Φίλιππον, ὡς ἀσεβῶν καὶ δεινῶν ὄντων τῶν πεπραγμένων καὶ οὔτε δικαίων οὔθ' ὑμῖν συμφερόντων· εἰς
δὲ τὸ δικαστήριον εἰσελθόντας ὑπὲρ τούτων εὐθύνας δικάσοντας, καὶ ὅρκον τὸν ὑπὲρ τῆς πόλεως ὀμωμοκότας,
τὸν ἁπάντων κακῶν αἴτιον καὶ εἰληφότ' ἐπ' αὐτοφώρῳ τοιαῦτα πεποιηκότα, τοῦτον ἀφεῖναι; καὶ τίς οὐ
δικαίως ὑμῖν ἐγκαλέσει τῶν ἄλλων πολιτῶν, μᾶλλον δὲ ἁπάντων τῶν Ἑλλήνων, ὁρῶν Φιλίππῳ μὲν ὑμᾶς
ὀργιζομένους, ὃς ἐκ πολέμου ποιούμενος εἰρήνην παρὰ τῶν πωλούντων τὰς πράξεις ἐωνεῖτο τὰ πράγματα,
πολλὴν συγγνώμην ἔχον διαπραττόμενος, τουτὶ δ' ἀφιέντας, ὃς τὰ ὑμέτερα οὕτως αἰσχρῶς ἀπέδοτο, τῶν
νόμων τὰ ἔσχατα τάττόντων ἐπιτίμια, ἐάν τις ταῦτα ποιῇ; τάχα τοίνυν ἴσως καὶ τοιοῦτός τις ἥξει λόγος
παρὰ τούτων, ὡς ἀρχὴ γενήσεται πρὸς Φίλιππον ἔχθρας, ἐὰν τῶν πρεσβευσάντων τὴν εἰρήνην καταψηφίσησθε·
ἐγὼ δ' εἰ τοῦτ' ἔστιν ἀληθές, οὐκ ἔχω σκοπούμενος εὑρεῖν ὅ τι μεῖζον τούτου κατηγορήσω. εἰ γὰρ ὁ τῆς εἰρήνης
χρήματα ἀναλώσας ὥστε τυχεῖν, οὗτος οὕτω γέγονε φοβερὸς καὶ μέγας, ὥστε τῶν ὅρκων καὶ τῶν δικαίων ἀμελή-
σαντας ὑμᾶς ἤδη τί Φιλίππῳ χαριεῖσθε σκοπεῖν, τί παθόντες ἂν οἱ τούτων αἴτιοι τῆς προσηκούσης
δίκης δεδωκότες εἶεν; οὐ μὴν ἀλλ' ὅτι καὶ φιλίας ἀρχὴ συμφερούσης ὑμῖν ἐστω μᾶλλον ἐκ τούτου εἰκότως γε-
νήσεται, καὶ τοῦτ' οἶμαι δείξειν. εὖ γὰρ εἰδέναι χρὴ τοῦθ' ὅτι οὐ καταφρονεῖ Φίλιππος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῆς
πόλεως τῆς ὑμετέρας, οὐδ' ἀχρηστοτέρους ὑμᾶς νομίσας Θηβαίων ἐκείνους εἵλετ' ἀνθ' ὑμῶν, ἀλλ' ὑπὸ τούτων
διδαχθεὶς καὶ ταῦτ' ἀκούσας, ἃ καὶ πρότερόν ποτ' εἶπον ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐν τῷ δήμῳ, καὶ τούτων οὐδεὶς ἀντεῖπεν·

ὡς ὁ μὲν δῆμός ἐστιν ὄχλος, ἀσταθμητότατον πρᾶγμα τῶν πάντων καὶ ἀσυνθετώτατον· ὥσπερ ἐν θαλάττῃ
πνεῦμα ἀκατάστατον, ὡς ἂν τύχῃ κινούμενος. ὁ μὲν ἦλθεν, ὁ δ᾽ ἀπῆλθεν· μέλει δ᾽ οὐδενὶ τῶν κοινῶν, ἀλλ᾽
οὐδὲ μέμνηται. δεῖ δέ τινας φίλους ὑπάρχειν τοὺς ἕκαστα πράξοντας ἐν ὑμῖν αὐτῷ καὶ διοικήσοντας, οἷον αὐτόν·
κἂν περ αὐτῷ τοῦτο κατασκευασθῇ, πάνθ᾽ ὅσ᾽ ἂν βούληται παρ᾽ ὑμῖν ῥᾳδίως διαπράξεται. ἐκεῖνος οὖν ἀκούσας, οἶμαι,
τοὺς τότε πρὸς αὐτὸν ἐλθόντας παραχρῆμα ὡς δεῦρ᾽ ἀπῆλθον, ἅ ποτε τύχοιεν λέγοντες, ἐποίησεν ἂν ταὐτὸ
τῷ βασιλεῖ. τί δ᾽ ἦν ὃ ἐκεῖνος ἐποίησεν; ἐξαπατηθεὶς ὑπὸ Τιμαγόρου καὶ τετταράκοντα τάλαντα, ὥς λέγεται,
δεδωκὼς αὐτῷ, ἐπειδὴ παρ᾽ ὑμῖν ἐπύθετο αὐτὸν τεθνεῶτα καὶ οὐδὲ τοῦ ζῆν ὄντα κύριον αὐτὸν ἑαυτοῦ ὥστε
μή τί γε ἐκείνῳ τὸ ὑπεσχημένον πρᾶξαι, ἔγνω τὴν τιμὴν οὐχὶ τῷ κυρίῳ τῶν πραγμάτων δεδωκώς. καὶ γάρ τοι πρῶτον μὲν
Ἀμφίπολιν πόλιν ὑμετέραν δούλην κατέστησεν, ἣν τότε σύμμαχον αὐτοῦ καὶ φίλην ἔγραψεν· ἔπειτ᾽ οὐδενὶ
πώποτε ἔδωκε χρήματα τὸ λοιπόν. ταὐτὸ τοίνυν τοῦτ᾽ ἂν ἐποίησε Φίλιππος, εἴ τινα τούτων ἑώρα δεδωκότα δίκην,
καὶ νῦν ἂν ποιήσει. ἐπειδὰν δ᾽ ἀκούσῃ λέγοντας, εὐδοκιμοῦντας ἐν ὑμῖν, ἑτέρους κρίνοντας, τί καὶ ποιήσει;
ζητεῖ πολλὰ ἀναλίσκειν, ἐξὸν ἐλάττω, καὶ πάντας θεραπεύειν βούλεται, δύ᾽ ἢ τρεῖς ἐξόν; μαίνοιτο μεντἂν. οὐδὲ
γὰρ τὴν τῶν Θηβαίων πόλιν εἵλετο δημοσίᾳ ποιεῖν ὁ Φίλιππος εὖ, πολλοῦ γε καὶ δεῖ, ἀλλ᾽ ὑπὸ τῶν πρέσβεων ἐ-
πείσθη. ὃν δὲ τρόπον, φράσω πρὸς ὑμᾶς ἐγώ. ἦλθον ὡς αὐτὸν πρέσβεις ἐκ Θηβῶν, ὅτε περ καὶ παρ᾽ ὑμῶν
ἡμεῖς ἦμεν ἐκεῖ. τούτοις χρήματ᾽ ἐκεῖνος ἐβούλετο δοῦναι, καὶ πάνυ γ᾽, ὥς ἔφασαν, πολλά. οὐκ ἐδέξαντο οὐδ᾽ ἔλαβον
ταῦτα οἱ τῶν Θηβαίων πρέσβεις. μετὰ ταῦτα ἐν θυσίᾳ τινὶ καὶ δείπνῳ πίνων καὶ φιλανθρωπευόμενος πρὸς
αὐτοὺς ὁ Φίλιππος, ἄλλα τε δὴ πολλά, οἷον αἰχμάλωτα καὶ τοιαῦτα, καὶ τελευτῶν ἐκπώματα ἀργυρᾶ καὶ χρυσᾶ
προύπινεν αὐτοῖς. πάντα ταῦτα ἐκεῖνοι διωθοῦντο καὶ οὐδαμῇ προΐεντο ἑαυτούς. τελευτῶν δὲ Φίλων εἷς τῶν
πρέσβεων εἶπεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λόγον οὐχ ὑπὲρ Θηβαίων, ἀλλ᾽ ὑπὲρ ὑμῶν ἄξιον εἰρῆσθαι. ἔφη γὰρ Φίλιππον
ὁρῶν καὶ μεγαλοψύχως καὶ φιλανθρώπως ἔχοντα πρὸς αὐτοὺς ἥδεσθαι καὶ χαίρειν· αὐτοὶ μὲν οὖν ὑπάρχειν αὐτῷ
φίλοι καὶ ξένοι καὶ ἄνευ τῶν δώρων τούτων· εἰς δὲ τὰ τῆς πόλεως πράγματα ἐν οἷς ἦν τότε, τὴν φιλανθρω-
πίαν αὐτὸν ἠξίουν ταύτην προσθέντα ἄξιόν τι καὶ αὐτοῦ καὶ τῶν Θηβαίων πρᾶξαι, καὶ ὅλην τε τὴν πόλιν καὶ
σφᾶς ὁμολογεῖν ὑπάρξειν αὐτῷ. καὶ γάρ τοι σκέψασθε τί τοῖς Θηβαίοις γέγονεν ἐκ τούτου, καὶ τί συμβέβηκε·
θεάσασθε ἐπ᾽ αὐτῆς τῆς ἀληθείας ἡλίκον ἐστὶ τὸ μὴ πωλεῖν τὰ τῆς πόλεως πράγματα. πρῶτον μὲν τοίνυν εἰρήνη
γέγονεν αὐτοῖς πονοῦσι καὶ ταλαιπωρουμένοις ἤδη τῷ πολέμῳ καὶ ἡττωμένοις· εἶτα τῶν ἐχθρῶν Φωκέων ὀλ-
ὄλεθρος καὶ ὅλων τῶν τειχῶν καὶ τῶν πόλεων ἀναίρεσις. ἆρα καὶ μόνα ταῦτα; οὐ μὰ Δί᾽, ἀλλ᾽ ἔτι πρὸς τούτοις Ὀρ-
χομενός, Κορώνεια, Κορσιαί, τὸ Τιλφωσαῖον, τῆς τῶν Φωκέων χώρας ὁπόσην βούλονται. Θηβαίοις
ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ᾽ ἂν εὔξαιντο δήπου μείζονα. τοῖς δὲ πρέσβεσι τοῖς τῶν Θηβαίων τί; οὐδέν,
πλὴν τὸ τούτων αἰτίοις γεγενῆσθαι τῇ πατρίδι. τοῦτο δὲ καλόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σεμνὸν εἰς ἀρετῆς λόγον καὶ
δόξης ἦν, ἣν οὗτοι χρημάτων ἀπέδοντο. ἀντιθῶμεν δὴ τί τῇ τῶν Ἀθηναίων πόλει γέγονεν ἐκ τῆς εἰρήνης, καὶ τί τοῖς
πρέσβεσι τοῖς τῶν Ἀθηναίων. καὶ θεωρεῖτε εἰ παραπλήσια τῇ πόλει καὶ τούτοις αὐτοῖς. τῇ πόλει μὲν τοίνυν ἀ-
φέστηκεν ἁπάντων καὶ τῶν κτημάτων καὶ τῶν συμμάχων· ὀμώμοκεν δὲ Φιλίππῳ, κἂν ἄλλος τις ἴῃ ποτ᾽ ἐπ᾽ αὐ-
τὰ βουλόμενος σῴζειν, ὑμᾶς κωλύειν· καὶ τὸν μὲν ἡμῖν βουλόμενον παραδοῦναι ἐχθρὸν ἡγήσασθαι καὶ πολέμιον,
τὸν δὲ ἀπεστερηκότα σύμμαχον καὶ φίλον. ταῦτα γάρ ἐστιν ἃ συνεῖπε μὲν Αἰσχίνης οὑτοσί, ἔγραψε δὲ ὁ τούτου
συνεργὸς Φιλοκράτης. καὶ κρατοῦντος ἐμοῦ τῇ προτέρᾳ ἡμέρᾳ καὶ πεποιηκότος ὑμᾶς τὸ τῶν συμμάχων
δόγμα κυρῶσαι καὶ καλέσαι τοὺς πρέσβεις τοὺς τοῦ Φιλίππου, ἐκκρούσας οὗτος εἰς τὴν ὑστεραίαν τὴν Φιλοκράτους
γνώμην ἔπεισεν ἑλέσθαι, ἐν ᾗ καὶ ταῦτα καὶ πολλὰ ἄλλ᾽ ἔτι τούτων δεινότερα ἐστὶ γεγραμμένα. τῇ μὲν δὴ
πόλει ταῦτα ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, ὧν οὐδ᾽ εὑρεῖν αἴσχιον ῥᾴδιον. τοῖς δὲ πρέσβεσι τί τοῖς ταῦτα πράξασιν;
τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ πάνθ᾽ ὅσα ἑωράκαθ᾽ ὑμεῖς, οἰκίας, ξύλα, πυρούς· ἀλλ᾽ ἐν τῇ τῶν ἀπολωλότων
συμμάχων χώρᾳ κτήματα καὶ γεωργίαι παμπληθεῖς, Φιλοκράτει μὲν τάλαντον φέρουσαι πρόσοδον, τούτῳ
δ᾽ Αἰσχίνῃ τριάκοντα μνᾶς. καίτοι πῶς οὐ δεινόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον, τὰς τῶν ὑμετέρων
συμμάχων συμφορὰς προσόδους τοῖς πρέσβεσι τοῖς ὑμετέροις γεγενῆσθαι, καὶ τὴν αὐτὴν εἰρήνην
τῇ μὲν ἐκπεμψάσῃ πόλει τῶν μὲν συμμάχων ὄλεθρον, τῶν δὲ κτημάτων ἀπόστασιν, ἀντὶ δὲ δόξης αἰσχύνην
γεγενῆσθαι, τοῖς δὲ πρέσβεσι τοῖς κατὰ τῆς πόλεως ταῦτα πράξασι προσόδους, εὐπορίας, κτήματα,
πλοῦτον ἀντὶ τῶν ἐσχάτων ἀποριῶν εἰργάσθαι; ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦτα ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τοὺς Ὀλυνθίους
μάρτυρας:

Τοίνυν θαυμάσαιμ᾽ ἂν ἔγωγε εἰ καὶ τοιοῦτόν τι τολμήσει λέγειν, ὡς οὐκ ἦν καλὴν οὐδ᾽ οἵαν ἠξίουν ἐγὼ τὴν εἰρήνην
ποιήσασθαι, κακῶς τοῦ πολέμου τῶν στρατηγῶν κεχρημένων. ἂν δὴ ταῦτα λέγῃ, πρὸς θεῶν ἐρωτήσατ᾽ αὐτὸν
μεμνημένοι, πότερον ἐξ ἑτέρας τινὸς ὢν πρέσβεων πόλεως ἢ ταύτης τῆς αὐτῆς; εἰ μὲν γὰρ ἐξ ἑτέρας,
ἣν κεκρατηκέναι τε τοῦ πολέμου φησὶ καὶ χρηστοὺς ἔχειν στρατηγούς, εἰκότως χρήματ᾽ εἴληφεν· εἰ δ᾽ ἐκ ταύτης,

Τίνος οὖν ἕνεκ' ἐφ' οἷς ἐπέμψαθ' ἡ πόλις τῶν αὑτῆς ἅπαντ' ἀπέστη, ἐπὶ τούτοις οὗτος δῶρα προσλαβὼν φαίνεται; ἀντὶ γὰρ
ὧν τὴν τε πέμψασαν πόλιν τυγχάνειν, καὶ τοὺς ἐκ ταύτης πρέσβεις, ὑπὲρ τί τῶν δικαίων ἐγίγνετο:
Ἔτι τοίνυν κἀκείνοις σκέψασθ', ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι πρότερον εἴασθε Φωκέας πλέον θηβαίων ἢ Φίλιππον ὑμῶν
κρατεῖν τοῦ πολέμου· ἦσαν μὲν γάρ, οἶδ' ὅτι, Φωκεῖς θηβαίων ἔχοντες γὰρ Ὀρχομενὸν καὶ Κορώνειαν καὶ τὸ Τιλ-
φωσσαῖον· καὶ τοὺς ἐν Νέωνι ἀπειληφότες αὐτῶν, καὶ ἑβδομήκοντα καὶ διακοσίους ἀπεκτονότες ἐπὶ τῷ
Ἡδυλείῳ· καὶ τρόπαιον ἑστήκει· καὶ ἱπποκρατοῦσι· καὶ κακῶν Ἰλιὰς περιειστήκει θηβαίους· ὑμῖν δὲ τοιοῦτον
οὐδὲν οὔτ' ἦν, μήτ' εἴη, μή τι γένοιτο τοῦ λοιποῦ. τοῦτο δ' ἦν τὸ δεινότατον τῷ πρὸς Φίλιππον πολέμῳ· οὐκ ἐδύνασθε
κακῶς ἐκεῖνον ὅσα ἐβούλεσθε ποιεῖν ἐκεῖνον. τοῦ δὲ μὴ πάσχειν αὐτοί, πάσαν ἄδειαν ἐκέκτησθε. τί ποτ' οὖν ἐκ
τῆς αὐτῆς εἰρήνης θηβαίοις μὲν καὶ τοῖς τῶν τότε κρατουμένοις τοῦ πολέμου καὶ τὰ ἑαυτῶν κομίσασθαι καὶ τὰ
τῶν ἐχθρῶν προσλαμβάνειν γέγονεν, ὑμῖν δ' Ἀθηναίοις ἃ καὶ ἐν τῷ πολέμῳ διεσώζετο, ταῦτ' ἐπὶ τῆς εἰρήνης ἀπο-
λωλέκεναι; ὅτι τἀκείνων μὲν οὐκ ἀπέδοντο οἱ πρέσβεις, τὰ δ' ὑμέτερα οὗτοι πεπράκασιν. ἀλλὰ μὴ διὰ
τοὺς συμμάχους ἀπειρηκέναι φήσει τοῦ πολέμου; ὅτι γὰρ ταῦθ' οὕτω πέπρακται, ἐκ τῶν ἐπιλοίπων ἔτι
μᾶλλον ἔσεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἡ μὲν εἰρήνη ἐγέγονει, τὸ γ' αὐτῆς τὴν τοῦ Φιλοκράτους ἠσχύνει πρυτάνεις. οἱ δὲ πρέσβεις
ἀπήρκεσαν, οἱ τοῦ Φιλίππου λαβόντες τοὺς ὅρκους καὶ μέχρι τοῦ τούτου οὐδὲν ἀνήκεστον ἦν τῶν πεπραγμένων·
ἀλλ' αἰσχρὰ μὲν ἡ εἰρήνη καὶ ἀναξία τῆς πόλεως, ἀντὶ δὲ τούτων δὴ τὰ θαυμάσια ἀγαθὰ ἡμῖν ἔμελλεν ἔ-
σεσθαι· ἠξίουν ὑμᾶς ἐγὼ, καὶ τούτοις ἔλεγον πλεῖν τὴν ταχίστην ἐφ' Ἑλλήσποντον, καὶ μὴ προέσθαι μηδ' ἐᾶσαι
κατασχεῖν Φίλιππον μηδὲν ἐν τῷ μεταξὺ χρόνῳ τῶν ἐκεῖ τειχῶν· ᾔδειν γὰρ ἀκριβῶς ὅτι πάνθ' ὅσ' ἂν ἐκ
πολέμου γιγνομένης εἰρήνης προεθῇ, ταῦτα τοῖς ἀμελήσασιν ἀπόλλυται· οὐδεὶς γάρ πω πώποθ' ὑπὲρ τῶν
ὅλων πεισθεὶς εἰρήνην ἄγειν, ὑπὲρ τῶν ἐγκαταληφθέντων ἐξ ἀρχῆς ἠθέλησε πολεμεῖν· ἀλλὰ ταῦτα
οἱ προλαβόντες ἔχουσι. χωρὶς δὲ τούτων δυοῖν χρησίμοιν οὐ διαμαρτήσεσθαι τὴν πόλιν ἡγούμην πλευσάν-
των ἡμῶν· ἢ γὰρ παρόντων καὶ κατὰ τὸ ψήφισμα αὐτοὺς ἐξορκωσάντων, ἃ μὲν εἰλήφει τῆς πόλεως ἀπο-
δώσειν, τῶν δὲ λοιπῶν ἀφέξεσθαι· ἢ μὴ ποιοῦντος ταῦτα, ἀπαγγελεῖν ὑμῖν εὐθέως δεῦρο· ὥστ' ἐν ἐκεί-
νοις διὰ πόρρω καὶ ἐλάττοσι τὴν πλεονεξίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν ἰδόντας ὑμᾶς, περὶ τῶν δὲ τῶν ἐγγὺς
καὶ μειζόνων, λέγω δὲ Φωκέων καὶ Πυλῶν, οὐ προήσεσθαι· μὴ προλαβόντος δ' ἐκείνου ταῦτα μηδ' ὑμῶν ἐξαπα-
τηθέντων, ἅπαντα ἐν ἀσφαλεῖ τὰ πράγματα ὑμῖν ἔσεσθαι, καὶ παρ' ἑκόντος ὑπάρξειν αὐτοῦ τὰ δίκαια.
καὶ ταῦτ' εἰκότως οὕτως ὑπελάμβανον ἕξειν· εἰ γὰρ ἦσαν, ὥσπερ ἦσαν τότε, Φωκεῖς σῶοι, καὶ Πύλας εἶχον, ἐκεῖνος μὲν οὐδ-
ὲν ὑμῖν εἶχεν ἀνατείνεσθαι φοβερόν, δι' ὃ τῶν δικαίων ἄν τι παρίδοιτε· οὔτε γὰρ κατὰ γῆν παρελθὼν οὔτε ναυσὶ
κρατήσας, εἰς τὴν Ἀττικὴν ἥξειν ἤμελλεν· ὑμεῖς δ' ἐκείνου παραχρῆμα, εἰ μὴ τὰ δίκαια ποιοίη, κλείσειν τὰ
ἐμπόρια, καὶ χρημάτων πάλιν ἐνδεᾶ καὶ τῶν ἄλλων ἐν πολιορκίᾳ πάλιν αὐτὸν καταστήσειν· ὥστ' ἐκεῖνος ὁ δουλεύ-
ειν ἔμελλεν ἔσεσθαι διὰ τὰ ἀπὸ τῆς εἰρήνης λυσιτελοῦς, οὐχ ὑμεῖς. καὶ ταῦθ' ὅτι οὐκ ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν ὑμῖν πλά-
ττομαι καὶ προσποιοῦμαι, ἀλλὰ τότ' εὐθὺς ἐγίγνωσκον καὶ προεωρώμην ὑπὲρ ὑμῶν, καὶ τούτοις ἔλεγον, ἐκεῖθεν εἴ-
σεσθε. ἐπειδὴ γὰρ ἐκκλησία μὲν οὐκέτ' ἦν ὑπόλοιπος οὐδεμία διὰ τὸ προκατακεχρῆσθαι, οὐ τοίνυν ἀπῄεσαν,
ἀλλ' αὐτοῦ διέτριβον, γράφω ψήφισμα βουλεύων, τὴν βουλὴν ποιήσαντος τοῦ δήμου κυρίαν, ἀπιέναι τοὺς
πρέσβεις τὴν ταχίστην, τὸν δὲ στρατηγὸν Πρόξενον κομίζειν αὐτοὺς ἐπὶ τοὺς τόπους ἐν οἷς ἂν ὄντα Φίλιππον
πυνθάνηται, γράψας ὥσπερ νῦν λέγω τοῖς ῥήμασιν οὕτως ἄντικρυς. καί μοι λέγε τουτὶ τὸ ψήφισμα λαβών: +
Ἐνθένδε μὲν τοίνυν αὐτοὺς ἐξήγαγον οὕτως ἄκοντας, ὡς καθαρῶς οἷς μετὰ ταῦτ' ἐποιοῦν ἔσεσθε. ἐπειδὴ δ' ἐ-
ἀφικόμεθ' εἰς Ὠρεὸν καὶ συνεμίξαμεν τῷ Προξένῳ, ἀμελήσαντες οὗτοι τοῦ πλεῖν καὶ τὰ προστεταγμένα
πράττειν, ἐπορεύοντο κύκλῳ· καὶ πρὶν εἰς Μακεδονίαν ἐλθεῖν, τρεῖς καὶ εἴκοσιν ἡμέρας ἀνηλώσαμεν· τὰς δὲ
ἄλλας ἁπάσας καθήμεθ' ἐν Πέλλῃ πρὶν Φίλιππον ἐλθεῖν, σὺν αἷς ἐπορεύθημεν ὁμοῦ πεντήκοντα ὅλας·
ἐν δὲ τούτῳ Δορίσκον, Θρᾴκην, τὰ ἐπὶ τειχῶν, Ἱερὸν ὄρος, πάντα τὰ πράγματα ἐν εἰρήνῃ καὶ σπονδαῖς ᾕρει
καὶ διῴκει Φίλιππος. πολλὰ λέγοντος ἐμοῦ καὶ θρυλοῦντος ἀεί, τὸ μὲν πρῶτον ὡς ἂν εἰς κοινὸν γνώμην ἀποφαι-
νομένου, μετὰ ταῦτα δ' ὡς ἀγνοοῦντας διδάσκοντος, τελευτῶν δ' ὡς ἂν πεπρακότας αὑτοὺς καὶ ἀνοσιωτά-
τους ἀνθρώπους, οὐδὲν ὑποστελλομένου. ὁ δὲ τούτοις ἀντιλέγων φανερῶς καὶ ἅπασιν ἐναντιούμενος, οἷς
ἐγὼ διεγνωκειν γε καὶ ἐψηφίσασθ' ὑμεῖς, οὗτος ἦν. εἰ δὲ καὶ πᾶσιν ἤρεσκε ταῦτα τοῖς ἄλλοις πρέσβεσιν, αὐτίκα
εἴσεσθε. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐδὲν οὔτε λέγω περὶ οὐδενὸς οὐδέπω οὔτε μαρτυρῶ· οὐδ' ἂν ἀναγκασθείην τήμερον οὐδέν' ἀδελ-
φὸν δοκεῖν χρηστὸν εἶναι τήμερον, ἀλλὰ δι' αὑτὸν καὶ τὸ μὴ κεκοινωνηκέναι τῶν ἀδικημάτων. ὅτι μὲν γὰρ αἰσχρὰ
καὶ δεινὰ καὶ οὐ προῖκα κατὰ πέπρακται, πάντες ὑμεῖς ἑωράκατε. οἵτινες δ' οἱ τούτων μετεσχηκότες, αὐτὰ
δηλώσει. ἀλλὰ νὴ Δί' ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ τοὺς ὅρκους ἔλαβον παρὰ τῶν συμμάχων, ἢ τἄλλα ἃ προσῆκεν ἐποίησαν;
πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλὰ τρεῖς μῆνας ὅλους ἀποδημήσαντες καὶ χιλίας λαβόντες δραχμὰς ἐφόδιον παρ' ὑμῶν,
ὅσα παρ' οὐδεμιᾶς πόλεως, οὔθ' ὅτ' ἐκεῖσε ἐπορεύοντο οὔθ' ὅτ' ἐκεῖθεν δεῦρο, τοὺς ὅρκους ἔλαβον· ἀλλ' ἐν τῷ

τοῦ δοκεῖν τὸ πρὸ τοῦ διοικοῦσι. ἐπειδὴ δ' εἰς Φερὰς ἀφίκοντο, οὓς λέγω, ἐνταῦθα ἐγίγνονθ' οἱ ὅρκοι. ὅτε δ' ἤδη δ' ἄρα πεπυσμένοι γε, ἃ δὴ Φίλιππος ἀπάντων ἂν ἐτίμησε τὸ πλείστου τοῦτον τὸν τρόπον πραχθῆναι· τήν τε γὰρ εἰρήνην ἣν ἔδωκεν ἤθελεν τῶν ὅρκων, ἐπειδὴ ἐπεχείρησε μὲν ἐπὶ τὸ πρῶτον πλὴν Ἁλέων καὶ Φωκέων γράψαι, ἀλλ' ἠναγκάσθη ὑπὸ τοῦ Φιλοκράτους ταῦτα μὲν ἀπαλεῖψαι, γράψαι δ' ἄντικρυς Ἀθηναίους καὶ τοὺς Ἀθηναίων συμμάχους, οὐκ ἐβούλετο τοῦτον ὀμωμοκέναι τὸν ὅρκον οὐδένα τῶν αὑτοῦ συμμάχων, ἵνα μὴ συστρατεύοιεν ἐφ' ἃ νῦν ἔχει τῶν ὑμετέρων, ἀλλ' ἔχοιεν πρόφασιν τοὺς ὅρκους· οὔτε μάρτυρας γενέσθαι τῶν ὑποσχέσεων ἐφ' αἷς εὕρισκε τὴν εἰρήνην, οὐδ' ἐπιδειχθῆναι πᾶσιν ὅτι οὐκ ἄρ' ἡ πόλις ἡ τῶν Ἀθηναίων ἡττῆτο τῷ πολέμῳ, ἀλλὰ Φίλιππος ἐστὶν ὁ τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν καὶ ὁ πολλὰ ὑπισχνούμενος τοῖς Ἀθηναίοις, ἂν τύχῃ τῆς εἰρήνης. ἵνα δὴ μὴ γένοιτο ταῦθ' ἃ λέγω φανερά, διὰ ταῦτα οὐδαμόσ' ᾤετο δεῖν τούτους ἰέναι. οἱ δὲ ἐχαρίζοντο πάντα καὶ ἐνεδείκνυντο καὶ ὑπερεκολάκευον ἐκεῖνον. καίτοι ταῦθ' ὅταν ἐξελέγχωνται, πάντας τοὺς χρόνους ἀπολωλεκότες, τὰ ἐπὶ Θρᾴκῃ προειμένοι, μηδὲν ὧν ἐψηφίσασθε πεποιηκότες, μηδ' ὧν συνέφερεν ὑμῖν, τἀναντία πρὸς ὑμᾶς ἀπηγγελκότες, πῶς ἔνεστι παρὰ φρονοῦσι δικασταῖς καὶ βουλομένοις εὐορκεῖν τούτοις σώζεσθαι; ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε πρῶτον μὲν τὸ ψήφισμα ὃ τοὺς ὅρκους προσῆκεν ἡμῖν, εἶτα τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Φιλίππου, εἶτα τὸ Φιλοκράτους ψήφισμα καὶ τὸ τοῦ δήμου:+

ἀλλὰ μὴν ὅτι τὸν Φίλιππον ἐν Ἑλλησπόντῳ κατειλήφειμεν ἄν, εἴ τις ἐπείθετό μοι καὶ τὰ προσταχθέντα ὑμῖν ἐν τοῖς ψηφίσμασιν ἐποίει, κάλει τοὺς ἐκεῖ παρόντας μάρτυρας:+

λέγε δὴ καὶ τὴν ἑτέραν μαρτυρίαν, ἃ πρὸς Εὐκλείδην ὕστερον ἐλθόντα τουτονὶ ἀπεκρίνατο Φίλιππος:

ὡς τοίνυν οὐδ' ἀρνήσασθαι δυνήσονται μὴ ταῦθ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττειν, ἀκούσατέ μου. ὅτε γὰρ τὴν προτέραν ἀπῇμεν πρεσβείαν τὴν περὶ τῆς εἰρήνης, κήρυκα ὑμεῖς προαπεστείλατε ὅστις ἡμῖν σπείσεται. τότε μὲν τοίνυν ὡς τάχιστ' εἰς Ὠρεὸν ἦλθον, οὐκ ἀνέμειναν τὸν κήρυκα, οὐδὲ ἐποιήσαντο χρόνον οὐδένα, ἀλλ' Ἅλον πολιορκουμένου διέπλευσαν εἰς τοῦτον, κἀκ πάλιν ἐντεῦθεν πρὸς Παρμενίωνα τὸν πολιορκοῦντα ἐξελθόντες, ἀπῆραν διὰ τοῦ πολεμίου στρατεύματος εἰς Παγασάς, καὶ προϊόντες ἀπήντων ἐν Λαρίσῃ τῷ κήρυκι· τοσαύτῃ σπουδῇ καὶ προθυμίᾳ τότ' ἐχρῶντο. ἐπειδὴ δ' εἰρήνη μὲν ἦν, ἅπασα δ' ἀσφάλεια ἐξιέναι καὶ πρόσταγμα παρ' ὑμῶν σπεύδειν, τηνικαῦτα οὔτε ἐπείγεσθαι βαδίζουσιν οὔτε πλεῖν αὐτοῖς ἐδόκει. τί δήποτε; ὅτι τότε μὲν τὴν εἰρήνην ὡς τάχιστα γενέσθαι, τοῦτ' ἦν ὑπὲρ Φιλίππου, νῦν δὲ τὸ ὡς πλεῖστον διατρῖψαι χρόνον τὸ μεταξὺ πρὸ τοῦ τοὺς ὅρκους ἀπολαβεῖν. ἀλλὰ μὴν ὅτι καὶ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι καὶ ταύτην τὴν μαρτυρίαν:

ἆρ' οὖν ἔστιν ὅπως ἂν μᾶλλον ἄνθρωποι πάντ' ὑπὲρ Φιλίππου πράττοντες ἐξελεγχθεῖεν, ἢ οἳ τὴν αὐτὴν ὁδὸν ἡνίκα μὲν σπεύδειν ὑπὲρ ὑμῶν ἔδει καθήμενοι, ὅτε δ' οὐδὲ ἐξελθεῖν προσῆκε πρὶν ἐλθεῖν τὸν κήρυκα, ἐπειγόμενοι; ὃν τοίνυν χρόνον ἐκεῖ καθήμεθ' ἐν Πέλλῃ, σκέψασθε τί πράττειν ἕκαστος ἡμῶν προείλετο. ἐγὼ μὲν τοίνυν τοὺς αἰχμαλώτους ἀνασώζειν καὶ ζητεῖν, καὶ παρ' ἐμαυτοῦ χρήματα ἀναλίσκειν, καὶ Φίλιππον ἀξιοῦν ὅσ' ἡμῖν ἐδίδου ξένια, τούτους λύσασθαι. τοῦτος δ' αὐτίκα ἀκούσεσθε τί ποιῶν διετέλεσεν. τί οὖν ἦν τοῦτο; κοινῇ χρήματα ἡμῖν Φίλιππον διδόναι. ἵνα μηδὲ τοῦτ' ἀγνοῆτε, ἐκεῖνος ἡμᾶς διεκωδώνιζεν ἅπαντας. τίνα τρόπον; ἑκάστῳ προσπέμπων ἰδίᾳ καὶ πολύ γ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, διδοὺς χρυσίον. ὡς δ' ἀπετύγχανεν ὅτου δή ποτε· οὐ γὰρ ἐμὲ εἰπεῖν ἐμαυτὸν δεῖ, ἀλλὰ τὰ ἔργα καὶ τὰ πεπραγμένα αὐτὰ δηλώσει· τὰ κοινῇ δοθέντα πάντας ᾤετο λήψεσθαι ἀσφάλειαν ὑμῶν ἔσεσθαι τοῖς ἰδίᾳ πεπρακόσιν αὑτούς, εἰ καὶ μικρὸν τοῦ λαβεῖν κοινῇ πάντες μετάσχοιμεν. διὰ ταῦτ' ἐδίδου, ξένια δῆθεν ἦν πρόφασις. ἐπειδὴ δ' ἐκώλυσα ἐγώ, πάλιν προσδιενείμαντο τοῦτ' οὗτοι. τοῦ Φιλίππου δ' ἐπειδὴ ταῦτ' εἰς τὰ αἰχμάλωτα ἠξίουν αὐτὸν ἀναλίσκειν ἐγώ, οὔτε κατειπεῖν τούτους εἶχε καλῶς οὔτ' εἰπεῖν ὅτι ἀλλ' ἔχουσιν ὁ δεῖνα καὶ ὁ δεῖνα, οὔτε φυγεῖν τὸ ἀνάλωμα· ὡμολόγησε μέν, διεκρούσατο δ' εἰς τὰ Παναθήναια φήσας ἀποπέμψειν. λέγε τὴν μαρτυρίαν τὴν Ἀπολλοφάνους, εἶτα τὴν τῶν ἄλλων τῶν παρόντων:

φέρε δὴ καὶ ὅσους αὐτὸς ἐλυσάμην τῶν αἰχμαλώτων ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ. ἐν γὰρ, ἐπειδὴ παρόντος τοῦ Φιλίππου διατριβόντων ἡμῶν ἐν Πέλλῃ, τινὲς τῶν ἑαλωκότων, ὅσοι περ ἦσαν ἐξ ἐγγύης ἀφειμένοι, ἀπιστοῦντες ὡς ἐμοὶ δοκεῖ μὴ δυνήσεσθαί με ταῦτα πεῖσαι τὸν Φίλιππον, ἑαυτοὺς ἔφασαν βούλεσθαι λύσασθαι καὶ μηδενὶ τούτου χάριν ἔχειν τῷ Φιλίππῳ, καὶ ἐδανείζοντο, ὁ μὲν τρεῖς μνᾶς, ὁ δὲ πέντε, ὁ δ' ὅσου συνέβαινεν ἑκάστῳ τὰ λύτρα. ἐπειδὴ τοίνυν ὡμολόγησεν ὁ Φίλιππος τοὺς λοιποὺς λύσεσθαι, συγκαλέσας ἐγὼ τούτους οἷς αὐτὸς ἔχρησα τἀργύριον, καὶ τὰ πεπραγμένα ὑπομνήσας, ἵνα μὴ δοκοῖεν ἔλαττον ἔχειν ἐπειχθέντες, μηδ' ἐκ τῶν ἰδίων λελυτρῶσθαι πένητες ἄνθρωποι, τῶν ἄλλων ὑπὸ τοῦ Φιλίππου προσδοκωμένων ἀφεθήσεσθαι, ἔδωκα δωρεὰν τὰ λύτρα. καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, λέγε ταύτας τὰς μαρτυρίας:

σαμεν τὸν βίον ὧν ἀφῆκα χρημάτων καὶ δωρεὰν ἔδωκα τοῖς ἀτυχήσασι τῶν πολιτῶν· ταῦτ' ἐστὶν ὃ πάντων δ' οὐ τὸ αὐτί-
κα δὴ λέγειν πρὸς ὑμᾶς· τί δή ποτε, ὥς φησιν, ὦ Δημόσθενες, ἀπὸ τοῦ συνεπεῖναί με Φιλοκράτει γνοὺς οὐδὲν
ὑγιὲς πράττοντας, τὴν μετὰ ταῦτα πρεσβείαν τὴν ἐπὶ τοὺς ὅρκους συνεπρέσβευσας πάλιν καὶ οὐκ ἐξωμόσω.
ταῦτα μέμνησθε ὅτι τούτοις ὡμολογήκειν ἥξειν οὓς ἐλυσάμην καὶ κομιεῖν λύτρα καὶ σώσειν ὡς ἐδυνάμην·
δεινὸν οὖν ψεύσασθαι καὶ προέσθαι δυστυχοῦντας ἀνθρώπους πολίτας· ἰδίᾳ δ' ἐξομοσάμενον οὐ πάνυ
καλὸν οὐδ' ἀσφαλὲς ἦν ἐκεῖσε πλανᾶσθαι· ἐπεὶ εἰ μὴ διὰ τὸ τούτους βούλεσθαι σῶσαι, ἐξώλης ἀπολοίμην
καὶ προώλης, εἰ προσλαμβάνων γ' ἂν ἀργύριον πάνυ πολὺ μετὰ τούτων ἐπρέσβευσα· σημεῖον δέ· ἐπὶ γὰρ τὴν
τρίτην πρεσβείαν δίς με χειροτονησάντων ὑμῶν, δὶς ἐξωμοσάμην· καὶ παρὰ ταύτην τὴν ἀποδημίαν
πάντα τἀναντία ἔπραττον τούτοις. ὅσα μὲν τοίνυν αὐτοκράτωρ ἦν ἐγὼ κατὰ τὴν πρεσβείαν, τοῦτον εἶχον
τὸν τρόπον ὑμῖν· ἃ δ' οὗτοι πλείους ὄντες ἐνίκων, ἅπαντ' ἀπόλωλεν· καίτοι καὶ τἄλλα ἅπαντ' ἀκο-
λούθως τούτοις ἐπέπρακτο, εἴ τις ἐπείθετό μοι· οὐ γάρ εἰμι οὕτως ἄθλιος οὐδ' ἄφρων, ὥστε χρήματα μὲν
διδόναι, λαμβάνοντας ὁρῶν ἑτέρους ὑπὲρ τῆς πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίας, ἃ δ' ἄνευ δαπάνης οἷά τ' ἐστὶ
πραχθῆναι, πολλῷ δὲ μείζονας εἶχεν ὠφελείας πάσῃ τῇ πόλει, ταῦτ' οὐκ ἐβουλόμην γίγνεσθαι· καὶ σφόδρα γε,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλ' οἶμαι περιῆσαν οὗτοι ἐμοῦ. φέρε δὴ τί τούτῳ πέπρακται παρὰ ταῦτα καὶ τί
τῷ Φιλοκράτει· θεάσασθε· παράλληλα γάρ ἐστι φανερώτερα. πρῶτον μὲν τοίνυν Φωκεῖς ἐκσπόνδους καὶ
Ἁλεῖς ἀπεφήναν καὶ Κερσοβλέπτην, παρὰ τὸ ψήφισμα καὶ τὰ πρὸς ὑμᾶς εἰρημένα· εἶτα τὸ ψήφισμα
ἐνεχείρησαν κινεῖν καὶ μεταγράφειν ἐφ' ὃ πρεσβεύοντες ἥκομεν· εἶτα Καρδιανοὺς Φιλίππου συμμάχους ἐνέγραψαν·
εἶτα τὴν μὲν γραφεῖσαν ἐπιστολὴν ὑπ' ἐμοῦ πρὸς ὑμᾶς ἀπεψηφίσαντο μὴ πέμπειν, αὐτοὶ δ' οὐδὲν ὑγιὲς
γράψαντες ἔπεμψαν. εἶθ' οὑτοσὶ γενναῖος ἐμὲ μὲν τὸν δῆμον ἔφη τὸν ὑμέτερον καταλύσειν ἐπαγγείλασθαι Φι-
λίππῳ, ὅτι ταῦτ' ἐπέπληττον, οὐ μόνον αἰσχρὰ νομίζων, ἀλλὰ καὶ δεδιὼς μὴ συναπόλωμαι διὰ
τούτους· αὐτὸς δὲ ἰδίᾳ πάντα τὸν χρόνον ἐνετύγχανεν, οὐδ' ὅτι ποτ' ἐπαύσατο Φιλίππῳ· καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιω-
πῶ· Δερκύλος δ' αὐτὸν ἐν Φεραῖς τὴν νύκτα ἐφύλαττεν, οὐκ ἐγώ· τὸν παῖδα ἔχων τὸν ἐμὸν τουτονί, καὶ λαβὼν
ἐξιόντα ἐκ τῆς Φιλίππου σκηνῆς, ἐμοὶ τὸν παῖδα ἐκέλευσεν ἀπαγγέλλειν καὶ αὐτὸν μεμνῆσθαι· καὶ τὸ τελευταῖον
ὁ βδελυρὸς καὶ ἀναιδὴς οὗτος νύκτα καὶ ἡμέραν ἀπιόντων ἡμῶν ἀπελείφθη παρὰ Φιλίππῳ. καὶ ταῦτα
ὅτι ἀληθῆ λέγω, πρῶτον μὲν αὐτὸς ἐγὼ συγγραψάμενος καὶ καταστήσας ἐμαυτὸν ὑπεύθυνον, μαρτυρήσω· εἶτα
τῶν ἄλλων πρέσβεων ἕκαστον καλῶ, καὶ δυοῖν θάτερον ἢ μαρτυρεῖν ἢ ἐξόμνυσθαι ἀναγκάσω· ἂν δ' ἐξο-
μνύωσιν, ἐπιορκοῦντας ἐξελέγξω παρ' ὑμῖν φανερῶς:

Οἷς μὲν τοίνυν κακοῖς καὶ πράγμασι κατὰ τὴν ἀποδημίαν πᾶσαν συνειχόμην, ἑοράκατε· τί γὰρ αὐτοὺς
οἴεσθ' ἐκεῖ ποιεῖν ἐγγὺς ὄντας τοῦ διδόντος, ὅθ' ὑμῶν ὁρώντων καὶ τιμῆσαι κυρίων ὄντων καὶ τοὐναντίον κολάσαι
τοιαῦτα ποιοῦσιν· συλλογίσασθαι δὲ βούλομαι τὰ κατηγορημένα ἀπ' ἀρχῆς, ἵν' ὅσα ὑμῖν ὑπεσχόμην
ἀρχόμενος τοῦ λόγου, δείξω πεποιηκώς. ἐπέδειξα οὐδὲν ἀληθὲς ἀπηγγελκότα, ἀλλὰ φενακίσαντα ὑμᾶς,
μάρτυσιν δὲ τοῖς γεγενημένοις αὐτοῖς ὁ λόγος χρώμενος. ἐπέδειξα αἴτιον γεγενημένον τοῦ μὴ θέλειν ὑμᾶς
ἀκούειν ἐμοῦ τἀληθῆ, ταῖς ὑποσχέσεσι καὶ τοῖς ἐπαγγέλμασι τοῖς τούτου κατειλημμένους τότε· πάντα τἀ-
ναντία συμβουλεύσαντα ἢ ἔδει, καὶ τὴν μὲν τῶν συμμάχων ἀντειπόντα εἰρήνην, τὴν δὲ Φιλοκράτους συναγορεύ-
σαντα· τοὺς χρόνους κατατρίψαντα, ἵνα μηδ' εἰ βούλοισθε δύναισθε ἐξελθεῖν εἰς Φωκέας· καὶ ἄλλα ἐπὶ τῆς
ἀποδημίας πολλὰ καὶ δεινὰ εἰργασμένον, προδεδωκότα πάντα, πεπρακότα, δῶρα ἔχοντα, οὐδὲν
ἐλλελοιπότα μοχθηρίας· οὐκοῦν ταῦθ' ὑπεσχόμην ἐν ἀρχῇ, ταῦτ' ἐπέδειξα. ὁρᾶτε τοίνυν τὰ μετὰ
ταῦτα· ἁπλοῦς γὰρ ἔσθ' ὁ μέλλων λόγος οὑτοσὶ πρὸς ὑμᾶς ἤδη· ὀμωμόκατε ψηφιεῖσθαι κατὰ τοὺς νόμους
καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων· φαίνεται δ' οὗτος πάντα τἀναντία τοῖς
νόμοις, τοῖς ψηφίσμασι, τοῖς δικαίοις πεπρεσβευκώς· οὐκοῦν ἁλῶναι προσήκει παρά γε νοῦν ἔχουσι
δικασταῖς. εἰ γὰρ ἄλλο μηδὲν ἠδίκει, δύο τῶν πεπραγμένων ἱκανὰ αὐτὸν ἀποκτεῖναι· οὐ γὰρ μόνον Φωκέ-
ας, ἀλλὰ καὶ Θρᾴκην προδέδωκε Φιλίππῳ. καίτοι δύο χρησιμωτέρους τόπους τῆς οἰκουμένης οὐδ' ἂν εἷς ἐπιδείξαι
τῇ πόλει, κατὰ μὲν γῆν Πυλῶν, ἐκ θαλάττης δὲ τοῦ Ἑλλησπόντου· ἃ συναμφότερα οὗτοι πεπράκασιν
αἰσχρῶς καὶ καθ' ὑμῶν ἐγκεχειρίκασι Φιλίππῳ. τὸ τοίνυν αὐτὸ ὅσον τῶν ἄλλων ἡλίκον ἐστὶν ἀδίκημα
τὸ Θρᾴκην καὶ τὰ τείχη προέσθαι, μυρία ἄν τις ἔχοι λέγειν, καὶ ὅσοι διὰ ταῦτα ἀπολώλασι παρ' ὑμῖν, οἱ δὲ χρήματα
πάμπολλα ὠφλήκασιν, οὐ χαλεπὸν δεῖξαι· Ἐργόφιλος, Κηφισόδοτος, Τιμόμαχος, τὸ παλαιὸν ποτὲ Ἐργοκλῆς,
Διονύσιος, ἄλλοι, οὓς ὀλίγου δέω συμπαντας εἰπεῖν ἐλάττω τὴν πόλιν βεβλαφέναι τούτων· ἀλλ' ἔτι γὰρ τότε,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐκ λογισμοῦ τὰ δεινὰ φυλάττεσθ' ὑμεῖς καὶ προεωρᾶσθε· νῦν δ' ὅτι ἂν μὴ καθ' ἡμέ-
ρας ἐνοχλῇ καὶ παρὸν λυπῇ, παροράτε· εἶτα τἄλλ' ἐνταῦθα ψηφίζεσθε· ἀποδοῦναι δὲ καὶ Κερ-
σοβλέπτῃ τοῦ Φιλίππου τοὺς ὅρκους, μὴ μετέχειν δὲ τῶν ἐν Ἀμφικτύοσιν· ἐπανορθώσασθαι δὲ τὴν εἰρήνην·

+

Καίτοι τοῦτο ὁ δῆμος οὐ τῷ ψηφίσματι ἔδει· ἐπλεῖν γὰρ τοὺς ἐθέλοντας καὶ τὰ προσήκοντα ποιεῖν· ὑμῖν δ᾽ ἅμα μελλῶν τὰ πλ-σαι σῶσαι, καὶ οὐδ᾽ ἐκέλευον ἀπολωλέκειν ἃ δεῖ ποιοῦσι τὸ πλῆθος ἀδόμενος. Ἀγανακτήσει τοίνυν αὐτίκα δὴ μάλα, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, εἰ μόνος τῶν ἐν τῷ δήμῳ λεγόντων λόγων εὐθύνας ὑφέξει. ἐγὼ δ᾽ ὅτι μὲν πάντες ἂν εἰκότως τῶν λόγων, εἰ ἐπὶ χρήμασι λέγοιεν, δίκην ὑπέχοιεν, παραλείψω· ἀλλ᾽ ἐκεῖνο λέγω· εἰ μὲν αἰσχίνης ἰδιώτης ὢν ἀπελήρησέ τι καὶ διήμαρτεν, μὴ σφόδρα ἀκριβῶς ἐξετάζετε, ἀλλ᾽ ἐάσατε, συγγνώμην ἔχετε· εἰ δὲ πρεσβευτὴς ὢν ἐπὶ χρήμασιν ἐξεπίτηδες ἐξηπάτηκεν ὑμᾶς, μὴ ἀφῆτε, μηδ᾽ ἀνάσχησθε ὡς οὐ δεῖ δίκην ὧν εἶπεν ὑποσχεῖν. τίνος γὰρ ἄλλου δεῖ δίκην παρὰ πρεσβευτοῦ ἢ λόγων λαμβάνειν; οὐ γὰρ τριήρων οὐδὲ τόπων οὐδ᾽ ὁπλιτῶν οὐδ᾽ ἀκροπόλεων κύριοι· οὐδεὶς γὰρ πρεσβευτῇ ταῦτα ἐγχειρίζει· ἀλλὰ λόγων καὶ χρόνων. τοὺς μὲν οὖν χρόνους εἰ μὲν μὴ προανεῖλε τῆς πόλεως, οὐκ ἀδικεῖ· εἰ δ᾽ ἀνεῖλεν, ἠδίκηκεν. τοὺς δὲ λόγους, εἰ μὲν ἀληθεῖς ἀπήγγελκεν ἢ συμφέροντας, ἀποφευγέτω· εἰ δὲ ψευδεῖς καὶ μισθοῦ καὶ ἀσυμφόρους, ἁλισκέσθω. οὐδὲν γάρ ἐστι μεῖζον ἀδίκημα εἰς ὑμᾶς ἢ ψευδῆ λέγειν· οἷς γάρ ἐστιν ἐν λόγοις ἡ πολιτεία, πῶς, ἂν οὗτοι μὴ ἀληθεῖς ὦσιν, ἀσφαλῶς ἔστι πολιτεύεσθαι; ἂν δὲ δὴ καὶ πρὸς ἃ τοῖς ἐχθροῖς συμφέρει δωροδοκῶν τις λέγῃ, πῶς οὐ καὶ κινδυνεύσεται; οὐδὲ γὰρ τοὺς χρόνους ἴσον ἐστὶν ἀδίκημα ὀλιγαρχίας ἢ τυράννου παρελέσθαι καὶ ὑμῶν· οὐδαμῶς. ἐν ἐκείναις μὲν γάρ, οἶμαι, ταῖς πολιτείαις πάντ᾽ ἐξ ἐπιτάγματος ὀξέως γίγνεται· ὑμῖν δὲ πρῶτον μὲν τὴν βουλὴν ἀκοῦσαι περὶ πάντων καὶ προβουλεῦσαι δεῖ, καὶ τοῦθ᾽ ὅταν ᾖ κήρυξι καὶ πρεσβείαις προγεγραμμένον, οὐχ ὅταν βούλωνται· εἶτα ἐκκλησίαν ποιῆσαι, καὶ ταύτην ὅταν ἐκ τῶν νόμων καθήκει· εἶτα κρατῆσαι καὶ περιγενέσθαι δεῖ τοὺς τὰ βέλτιστα λέγοντας τῶν ἢ δι᾽ ἄγνοιαν ἢ διὰ μοχθηρίαν ἀντιλεγόντων· ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις, ἐπειδὰν καὶ δεδογμένον ᾖ καὶ τὸ συμφέρον ἤδη φανῇ, χρόνον δεῖ δοθῆναι τῇ τῶν πολλῶν ἀδυναμίᾳ, ἐν ᾧ πορίσασθαι ταῦθ᾽ ὧν δέονται, ὅπως τὰ δόξαντα δυνηθῶσι ποιῆσαι. ὁ δὴ τοὺς χρόνους τούτους ἀναιρῶν τῆς οἵας παρ᾽ ἡμῖν πολιτείας οὐ χρόνους ἀνήρηκεν οὗτος, ἀλλὰ τὰ πράγματα ἁπλῶς ἀφῄρηται. ἔστι τοίνυν τις πρόχειρος λόγος πᾶσι τοῖς ἐξαπατᾶν ὑμᾶς βουλομένοις· οἱ ταράττοντες τὴν πόλιν, οἱ διακωλύοντες φίλιππον εὖ ποιῆσαι τὴν πόλιν· πρὸς οὓς ἐγὼ λόγον μὲν οὐδένα ἐρῶ· τὰς δ᾽ ἐπιστολὰς ὑμῖν ἀναγνώσομαι τὰς τοῦ φιλίππου, καὶ τοὺς καιροὺς ὧν ἑκάστοτε ἐξηπάτησθε ὑπομνήσω, ἵν᾽ εἰδῆτε ὅτι τὸ ἄχρι τοῦ ψυχροῦ τοῦτο ὄνομα τὸ διὰ κόρου ὑπερεληλύθει ἐκεῖνος φενακίζων ὑμᾶς.

Ποιεῖ τοίνυν αἰσχρὰ καὶ πολλὰ καὶ πάντα καθ᾽ ὑμῶν πεπρεσβευκὼς περιιὼν λέγει· τί δ᾽ ἄν τις περὶ δημοσθένους εἴποι, ὃς τῶν συμπρέσβεων κατηγορεῖ; νὴ δί᾽ ἔγωγε, ἐάν τε βούλωμαι ἐάν τε μή, παρ᾽ ὅλην γε τὴν ἀποδημίαν ὑπὸ τούτου ταῦτα ἐπιβουλευόμενος, δυοῖν δ᾽ αἱρέσεως οὔσης μοι, ἢ τοιούτων ὄντων τῶν πεπραγμένων δοκεῖν κοινωνεῖν ὑμῖν, ἢ κατηγορεῖν. ἐγὼ δ᾽ οὐδὲ συμπεπρεσβευκέναι φημί σοι· πρεσβεῦσαι μὲν τοι σὲ μὲν πολλὰ καὶ δεινά, ἐμαυτὸν δ᾽ ὑπὲρ τούτων τὰ βέλτιστα· ἀλλὰ φιλοκράτης σοι συμπεπρέσβευκεν, κἀκείνῳ σὺ καὶ φρύνων· ὑμεῖς γὰρ ταῦτα ἐπράττετε καὶ ταῦτα πᾶσιν ὑμῖν ἤρεσκεν. ποῦ δ᾽ ἅλες; ποῦ τράπεζα; ποῦ σπονδαί; ταῦτα γὰρ τραγῳδεῖ περιιών, ὥσπερ οὐ τοὺς ἀδικοῦντας τοῦτ᾽ ὄντας προδότας, ἀλλὰ τοὺς τὰ δίκαια ποιοῦντας. ἐγὼ δ᾽ οἶδ᾽ ὅτι πάντες οἱ πρυτάνεις θύουσιν ἑκάστοτε κοινῇ καὶ συνδειπνοῦσιν ἀλλήλοις καὶ συσπένδουσι, καὶ οὐ διὰ ταῦθ᾽ οἱ χρηστοὶ τοὺς πονηροὺς μιμοῦνται, ἀλλ᾽ ἐὰν ἀδικοῦντα λάβωσί τιν᾽ αὑτῶν, τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ δηλοῦσιν. καὶ ἡ βουλὴ ταὐτὰ ταῦτα, εἰσιτήρια ἔθυσεν, συνειστιάθη, σπονδῶν ἱερῶν ἐκοινώνησεν· οἱ στρατηγοί, σχεδὸν ὡς εἰπεῖν αἱ ἀρχαὶ πᾶσαι. ἆρ᾽ οὖν διὰ ταῦτα τοῖς ἀδικοῦσιν ἑαυτῶν ἄδειαν δεδώκασι; πολλοῦ γε καὶ δεῖ. λέων τιμαγόρου κατηγόρει συμπεπρεσβευκὼς τέτταρ᾽ ἔτη· εὔβουλος θάρρηκος καὶ σμικύθου· κόνων ὁ παλαιὸς ἐκεῖνος ἀδειμάντου συστρατηγήσας. πότεροι οὖν, αἰσχίνη, τοὺς ἅλας παρέβαινον καὶ τὰς σπονδάς, οἱ προδιδόντες καὶ οἱ παραπρεσβεύοντες καὶ οἱ δωροδοκοῦντες, ἢ οἱ κατηγοροῦντες; οἱ ἀδικοῦντες δῆλον ὅτι τὰς ὅλης τῆς πατρίδος σπονδάς, ὥσπερ σύ, οὐ μόνον τὰς ἰδίας. ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι οὐ μόνον τῶν δημοσίᾳ ποτὲ εἰς φίλιππον ἀφικομένων ἀνθρώπων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἰδίᾳ καὶ πάντων οὗτοι φαυλότατοι καὶ πονηρότατοι γεγόνασι, μικρὸν ἀκούσατέ μου ἔξω τι τῆς πρεσβείας ταυτησί. ἐπειδὴ γὰρ εἷλεν ὄλυνθον φίλιππος, ὀλύμπια ἐποίει, εἰς δὲ τὴν θυσίαν ταύτην καὶ τὴν πανήγυριν πάντας τοὺς τεχνίτας συνήγαγεν. ἑστιῶν δ᾽ αὐτοὺς καὶ στεφανῶν τοὺς νενικηκότας, ἤρετο σάτυρον τουτονὶ τὸν κωμικὸν ὑποκριτήν, τί δὴ μόνος οὐδὲν ἐπαγγέλλεται, ἢ τίν᾽ ἐν αὑτῷ μικροψυχίαν ἢ πρὸς αὑτὸν ἀηδίαν ἑωρακὼς εἴη. εἰπεῖν δή φασι τὸν σάτυρον ὅτι τυγχάνει ὧν μὲν οἱ ἄλλοι δέονται, οὐδενὸς δεόμενος, ἃ δ᾽ ἂν αὐτὸς ἐπαγγείλαιτο ἥδιστ᾽ ἂν φίλιππον δοῦναι καὶ χαρίσασθαι πάντων, δεδοικέναι δὲ μὴ διαμάρτῃ. κελεύσαντος δ᾽ ἐκείνου λέγειν καί τι καὶ νεανιευσαμένου τοιοῦτον, ὡς οὐδὲν ὅ τι οὐ ποιήσει, ἐπιεῖν φασιν αὐτὸν ὅτι ἦν αὐτῷ ἀπολλοφάνης ὁ πυδναῖος ξένος καὶ φίλος· ἐπειδὴ δὲ δολοφονηθεὶς ἐτελεύτησεν ἐκεῖνος, φοβηθέντες οἱ συγγενεῖς αὐτοῦ ὑπεξέθεντο τὰς θυγατέρας παιδία οὔσας εἰς ὄλυνθον. αὗται τοίνυν τῆς πόλεως ἁλούσης, αἰχμάλωτοι γενόμεναι εἰσὶ παρὰ σοί, ἡλικίαν ἔχουσαι γάμου. ταύτας αἰτῶ σε καὶ δέομαί μοι δοῦναι. βούλομαι δέ σ᾽ ἀκοῦ-

καὶ μαθεῖν οἷα ἂν μέλλοι δώσεσθαι δωρεὰν ἂν ἄρα δοίη σφίσιν ἀφεὶς κερδαίνων μὲν οὐδέν· προῖκα δὲ προσθεὶς ἐκδώσειν· καὶ οὐ περιόψεσθαι παθούσας οὐδὲν ἀνάξιον οὔθ' ἡμῶν οὔτε τοῦ πατρός. ὡς δ' ἀκοῦσαι τοὺς παρόντας ἐν τῷ συμποσίῳ, τοσοῦτον κρότον καὶ θόρυβον γενέσθαι παρὰ πάντων γιγνόμενον ὥστε τὸν Φίλιππον παθεῖν τι καὶ δοῦναι· καίτοι τῶν ἀποκτεινάντων ἦν τὸν Ἀλέξανδρον τὸν ἀδελφὸν Φιλίππου ὁ Ἀπολλοφάνης. ἐξετάσωμεν δὴ πρὸς τὸ τοῦ Σατύρου συμπόσιον τὸ περὶ συμπόσιον τοῦτ' ἐν Μακεδονίᾳ γιγνόμενον, καὶ θεάσασθε εἰ παραπλήσιον τούτῳ καὶ ὅμοιον. κληθέντες γὰρ οὗτοι πρὸς Ξενόφρονα τὸν υἱὸν τὸν Φαιδίμου τοῦ τῶν τριάκοντα ᾤχοντο· ἐγὼ δὲ οὐκ ἐπορεύθην. ἐπειδὴ δ' ἧκον εἰς τὸ πίνειν, εἰσάγει τιν' Ὀλυνθίαν γυναῖκα εὐπρεπῆ μέν, ἐλευθέραν δὲ καὶ σώφρονα ὡς τὸ ἔργον ἐδήλωσε. ταύτην τὸ μὲν πρῶτον οὕτως ἠρέμα πίνειν ἠνάγκαζον καὶ τρώγειν, ὡς διηγεῖτο Ἰατροκλῆς ἐμοὶ τῇ ὑστεραίᾳ. ὡς δὲ προῄει τὸ πρᾶγμα καὶ διεθερμαίνοντο, κατακλίνεσθαι καὶ ᾄδειν τι ἐκέλευον. ἀμηχανούσης δὲ τῆς ἀνθρώπου καὶ οὔτε θελούσης οὔτ' ἐπισταμένης, ὕβριν τὸ πρᾶγμα ἔφασαν οὗτος καὶ ὁ Φρύνων, καὶ οὐκ ἀνεκτὸν εἶναι τῶν θεοῖς ἐχθρῶν τε καὶ ἀλιτηρίων Ὀλυνθίων αἰχμάλωτον ἐνιοῦσαν τρυφᾶν· καὶ κάλει παῖδα· ἱμάντα τις φερέτω. ἧκεν οἰκέτης ἔχων ῥυτῆρα· καὶ πεπωκότων οἶμαι καὶ μικρῶν ὀργιζομένων τῶν πρὸς Ξενόφρονα, εἰπούσης τι καὶ δακρυσάσης ἐκείνης, περιρρήξας τὸν χιτωνίσκον ὁ οἰκέτης ξαίνει κατὰ τοῦ νώτου πολλάς. ἔξω δ' αὑτῆς οὖσα ὑπὸ τοῦ κακοῦ καὶ τοῦ πράγματος ἡ γυνὴ ἀναπηδήσασα προσπίπτει πρὸς τὰ γόνατα τῷ Ἰατροκλεῖ καὶ τὴν τράπεζαν ἀνατρέπει. καὶ εἰ μὴ ἐκεῖνος ἀφείλετο, ἀπώλετ' ἂν παροινουμένη· καὶ γὰρ ἡ παροινία τοῦ καθάρματος τουτουὶ δεινή. καὶ περὶ ταύτης τῆς ἀνθρώπου καὶ ἐν Ἀρκαδίᾳ λόγος ἐγένετο ἐν τοῖς μυρίοις, καὶ Διόφαντος ὑμῖν ἀπήγγελλεν ἃ νῦν μαρτυρεῖν αὐτὸν ἀναγκάσω, καὶ ἐν Θετταλίᾳ πολὺς ὁ λόγος καὶ πανταχοῦ. καὶ τοιαῦτα συνειδὼς αὑτῷ πεπραγμένα ὁ ἀκάθαρτος οὗτος τολμήσει εἰς ὑμᾶς βλέπειν, καὶ τὸν βεβιωμένον αὐτῷ βίον αὐτίκα δὴ μάλα ἐρεῖ λαμπρᾷ τῇ φωνῇ· ἐφ' οἷς ἔγωγε ἀποπνίγομαι. οὐκ ἴσασιν οὗτοι τὸ μὲν ἐξ ἀρχῆς τὰς βίβλους ἀναγιγνώσκοντά σε τῇ μητρὶ τελούσῃ καὶ παῖδα ὄντα ἐν θιάσοις καὶ μεθύουσιν ἀνθρώποις καλινδούμενον, μετὰ ταῦτα δ' ἐν ταῖς ἀρχαῖς ὑπογραμματεύοντα καὶ δυοῖν καὶ τριῶν δραχμῶν πονηρὸν ὄντα, τὰ τελευταῖα δ' ἔναγχος ἐν χορηγίοις ἀλλοτρίοις ἐπὶ τοῦ τριταγωνιστεῖν ἀγαπητῶς παρατρεφόμενον; ποῖον οὖν ἐρεῖς βίον ὃν οὐ βεβίωκας; ἐπεὶ ὅν γε βεβίωκας τοιοῦτος φαίνεται. ἀλλὰ δὴ τὰ τῆς ἐξουσίας· οὗτος ἄλλον ἔκρινε παρ' ὑμῖν ἐπὶ πορνείᾳ. ἀλλὰ μήπω ταῦτα· ἀλλὰ τὰς μαρτυρίας μοι λέγε πρῶτον ταυτασί.

Τοσούτων τοίνυν καὶ τοιούτων ὄντων ἀδικημάτων ὧν ἀδικοῦνθ' ὑμᾶς ἐξελήλεγκται, ἐν οἷς τί κακὸν οὐκ ἔνι; δωροδόκος, κόλαξ, ταῖς ἀραῖς ἔνοχος, ψεύστης, τῶν φίλων προδότης· πάντ' ἔνεστι τὰ δεινότατα. πρὸς οὐδὲν δ' ἔτι τούτων ἀπολογήσεται, οὐδ' ἕξει δικαίαν οὐδ' ἁπλῆν εἰπεῖν ἀπολογίαν οὐδεμίαν. ἃ δ' ἐγὼ πέπυσμαι μέλλοντ' αὐτὸν λέγειν, ἐστὶ μὲν ἐγγυτάτω μανίας· οὐ μὴν ἀλλ' ἴσως τῷ μηδὲν ἔχοντι δίκαιον ἄλλο εἰπεῖν ἀνάγκη πάντα μηχανᾶσθαι. ἀκούω γὰρ αὐτὸν ἐρεῖν ὡς ἄρ' ἐγὼ πάντων ὧν κατηγορῶ κοινωνὸς γέγονα, καὶ συνήρεσκε ταῦτά μοι καὶ συνέπραττον αὐτῷ, εἶτ' ἐξαίφνης μεταβέβλημαι καὶ κατηγορῶ. ἔστι δ' ἡ μὲν τῶν πεπραγμένων οὐ δικαία οὐδὲ προσήκουσα αὕτη ἀπολογία, ἐμοῦ μέντοι τις κατηγορία· εἰ γὰρ ταῦτα πεποίηκα, φαῦλός εἰμ' ἄνθρωπος· τὰ δὲ πράγματα οὐδὲν βελτίω διὰ τοῦτο, οὐδὲ πολλοῦ δεῖ. οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγ' οἶμαί μοι προσήκειν ἀμφότερ' ὑμῖν ἐπιδεῖξαι, καὶ ὅτι ψεύσεται ἐὰν λέγῃ ταῦτα, καὶ τὴν δικαίαν ἥτις ἐστὶν ἀπολογία. ἡ μὲν τοίνυν δικαία καὶ ἁπλῆ, ὡς οὐ πέπρακται τὰ κατηγορημένα δεῖξαι ἢ ὡς πραχθέντα συμφέρει τῇ πόλει. τούτων δ' οὐδέτερον δύναιτ' ἂν οὗτος ποιῆσαι. οὔτε γὰρ ὡς συμφέρει Φωκέας ἀπολωλέναι καὶ Πύλας Φίλιππον ἔχειν καὶ Θηβαίους ἰσχύειν καὶ ἐν Εὐβοίᾳ στρατιώτας εἶναι καὶ Μεγάροις ἐπιβουλεύειν καὶ ἀνωμότους εἶναι τὴν εἰρήνην, ἔνεστι δήπου λέγειν αὐτῷ, ἃ τότ' ἀπήγγελλε πρὸς ὑμᾶς ὡς συμφέροντα καὶ γενησόμενα· οὔθ' ὡς οὐ πέπρακται, πείσει τοὺς αὐτοὺς ἑορακότας ὑμᾶς καὶ εἰδότας. λοιπὸν τοίνυν ἐμοὶ δεῖξαι ὡς οὐδενὸς κεκοινώνηκα τούτοις. βούλεσθε οὖν ὑμῖν τἄλλα πάντ' ἀφείς, ὅσα ἐν ὑμῖν ἀντεῖπον, ὅσα ἐν τῇ πρεσβείᾳ διηνέχθην, ὅσα πάντα τὸν χρόνον ἠναντιώθην, αὐτοὺς τούτους μάρτυρας παράσχωμαι ὅτι τἀναντία ἐμοὶ καὶ τούτοις πέπρακται, καὶ χρήματα οὗτοι μὲν εἰλήφασιν ἐφ' ὑμῖν, ἐγὼ δ' οὐκ ἠθέλησα λαβεῖν; θεάσασθε δή. τίνα φαίητ' ἂν ἐν τῇ πόλει βδελυρώτατον εἶναι καὶ πλείστης ἀναιδείας καὶ ὀλιγωρίας μεστόν; οὐδεὶς ὑμῶν οὐδ' ἂν ἁμαρτὼν οἶδ' ὅτι ἄλλον εἴποι πλὴν Φιλοκράτην. τίνα δὲ φθέγγεσθαι μέγιστον ἁπάντων καὶ σαφέστατ' ἂν ὅ τι βούλοιτο τῇ φωνῇ; Αἰσχίνην οἶδ' ὅτι τουτονί. τίνα δ' οὗτοι μὲν ἄτολμον καὶ δειλὸν πρὸς τοὺς ὄχλους φασὶν εἶναι, ἐγὼ δ' εὐλαβῆ; ἐμέ· οὐδὲ γὰρ πώποτ' ἠνώχλησα οὐδὲ προσβεβίασμαι ὑμᾶς μὴ βουλομένους. οὐκοῦν ἐν πάσαις ταῖς ἐκκλησίαις, ὁσάκις λόγος γέγονε περὶ τούτων, ἀκούετέ μου κατηγοροῦντος ἀεὶ καὶ ἐξελέγχοντος τούτους καὶ λέγοντος ἄντικρυς ὅτι χρήματ' εἰλήφασι καὶ πάντα πεπράκασι τὰ πράγματα τῆς πόλεως· καὶ τούτων οὐδεὶς πώποτε ταῦτ' ἀκούων ἀντεῖπεν οὐδ' ἔδωκε φωνὴν οὐδ' ἔδειξεν ἑαυτόν. τί ποτ' οὖν ἐστι τὸ αἴτιον ὅτι οἱ βδελυρώτατοι πάντων τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ μέγιστον φθεγγόμενοι τοῦ καὶ ἀτολμοτάτου πάντων

ἐμοῦ καὶ οὐδενὸς μεῖζον φθέγγεσθαι τοσοῦτον ἡττῶνται, ὅτι τἀληθὲς ἰσχυρόν, καὶ τοὐναντίον ἀσθενὲς τὸ συνειδέναι πεπρακόσιν αὑτοῖς τὰ πράγματα. τοῦτο παραιρεῖται τὴν θρασύτητα τὴν τούτων, τοῦτ᾽ ἀποστρέφει τὴν γλῶτταν, ἐμφράττει τὸ στόμα, ἄγχει, σιωπᾶν ποιεῖ. τὸ τελευταῖον ἴστε δήπου πρώην ἐν Πειραιεῖ, ὅτ᾽ αὐτὸν οὐκ εἴατε πρεσβεύειν, βοῶντα, ὡς εἰσαγγελεῖ με καὶ γράψεται καὶ ἰοὺ ἰού. καίτοι ταῦτα μεγάλων καὶ πολλῶν ἀγώνων καὶ λόγων ἀρχή· ἐκεῖνα δὲ ἁπλᾶ καὶ δύ᾽ ἢ τρία ἴσως ῥήματα, ἃ καὶ χθὲς ἐωνημένος ἄνθρωπος εἰπεῖν ἂν ἠδυνήθη· ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τουτὶ τὸ πρᾶγμ᾽ ἀπάντων δεινότατόν ἐστιν· οὑτοσὶ κατηγορεῖ ταῦτ᾽ ἐμοῦ, ὧν αὐτὸς κοινωνὸς γέγονε, καὶ χρήματ᾽ ἐμὲ φησὶν εἰληφέναι, αὐτὸς εἰληφὼς ἢ μετειληφώς. τούτων μὲν τοίνυν οὐδὲν ἐφθέγξατο, οὐδ᾽ ἤκουσεν ὑμῶν οὐδείς, ἄλλα δ᾽ ἠπείλει. διὰ τί; ὅτι ταῦτα μὲν αὑτῷ συνῄδει πεπραγμένα, καὶ δοῦλος ἦν τῶν ῥημάτων τούτων· οὐκ οὖν προσῄει πρὸς ταῦθ᾽ ἡ διάνοια, ἀλλ᾽ ἀνεδύετο· ἐπελαμβάνετο γὰρ αὐτῆς τὸ συνειδέναι. λοιδορεῖσθαι δ᾽ ἄλλα τινὰ οὐδὲν ἐκώλυεν αὐτὸν οὐδὲ βλασφημεῖν. ὃ τοίνυν μέγιστον ἁπάντων καὶ οὐ λόγος, ἀλλ᾽ ἔργον· βουλομένου γὰρ ἐμοῦ τὰ δίκαια, ὥσπερ εἰ πρεσβεύσαιμι δίς, προσελθόντος τοῖς λογισταῖς, ἔχοντος μάρτυρας πολλούς, ἀπηγόρευε μὴ καλεῖν ἐμὲ εἰς τὸ δικαστήριον, ὡς δεδωκότα λόγον καὶ οὐκ ὄντα ὑπεύθυνον. καὶ τὸ πρᾶγμ᾽ ἦν ὑπεργέλοιον. τί οὖν ἦν τοῦτο; τῆς προτέρας ἐκείνης πρεσβείας, ἧς οὐδεὶς κατηγόρει, δεδωκὼς λόγον, οὐκ ἐβούλετο αὖθις εἰσιέναι περὶ ταύτης, ἐφ᾽ ἣν νῦν εἰσέρχεται, ἐν ᾗ πάντα τἀδικήματ᾽ ἐνῆν· ἐκ δὲ τοῦ δὶς ἐμὲ εἰσελθεῖν ἀνάγκη καὶ τοῦτον πάλιν εἰσιέναι· διὰ ταῦτ᾽ οὐκ εἴα καλεῖν. καίτοι τοῦτο τοὔργον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀμφότερ᾽ ὑμῖν ἐπιδείκνυσι σαφῶς, καὶ κατεγνωκότα ἑαυτοῦ τοῦτον, ὥστε μηδενὶ εὐσεβῶς ὑμῶν ἐξεῖναι νῦν ἀποψηφίσασθαι αὐτοῦ, καὶ μηδὲν ἀληθὲς ἐροῦντα περὶ ἐμοῦ· εἰ γὰρ εἶχεν, τότ᾽ ἂν καὶ λέγων καὶ κατηγορῶν ἐξητάζετο, οὐ μὰ Δί᾽ οὐκ ἀπηγόρευε καλεῖν. ὅτι τοίνυν ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς μάρτυρας.

ἀλλὰ μὴν ἄν γε τι τῆς πρεσβείας ἔξω βλασφημῇ περὶ ἐμοῦ, πολλὰ δ᾽ εἰκότως οὐκ ἀκούοιτε αὐτοῦ· οὐ γὰρ ἐγὼ κρίνομαι τήμερον, οὐδ᾽ ἐγχεῖ μετὰ τοῦτο οὐδεὶς ἐμοὶ τὸ ὕδωρ. τί οὖν ἐστι ταῦτα, πλὴν δικαίων λόγων ἀπορία; τίς γὰρ ἂν κατηγορεῖν ἕλοιτο κρινόμενος, ἔχων ὅ τι ἀπολογήσαιτο; ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες δικασταί· εἰ ἐκρινόμην μὲν ἐγώ, κατηγόρει δ᾽ Αἰσχίνης οὑτοσί, Φίλιππος δ᾽ ἔκρινεν, ἐγὼ δὲ μηδὲν ἔχων ὡς οὐκ ἀδικῶ λέγειν, ἐλοιδορούμην τούτῳ καὶ προπηλακίζειν ἐπεχείρουν, οὐκ ἂν οἴεσθε δι᾽ αὐτὸ τοῦτ᾽ ἀγανακτῆσαι τὸν Φίλιππον, εἰ παρ᾽ ἐκείνῳ τοὺς ἐκείνου εὐεργέτας κακῶς λέγει τις; μὴ τοίνυν ὑμεῖς χείρους γένησθε Φιλίππου, ἀλλ᾽ ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζεται, περὶ τούτων ἀναγκάζετε ἀπολογεῖσθαι. λέγε τὴν μαρτυρίαν.

ἐγὼ μὲν τοίνυν ἐκ τοῦ μηδὲν ἐμαυτῷ συνειδέναι καὶ λόγον ᾤμην δεῖν διδόναι, καὶ πάνθ᾽ ὅσα οἱ νόμοι κελεύουσιν ὑπέχειν· οὗτος δὲ τἀναντία. πῶς οὖν ταὔτ᾽ ἐμοὶ καὶ τούτῳ πέπρακται; ἢ πῶς ἐνδέχεται τοῦτον ἃ πρὸς ὑμᾶς λέγειν ἃ μηδὲν ἐνεκάλεσε πρότερον πώποτε; οὐδαμῶς δήπου. ἀλλ᾽ ὅμως ἐρεῖ· καὶ νὴ Δί᾽ εἰκότως· ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ᾽, ὅτι ἀφ᾽ οὗ γεγόνασιν ἄνθρωποι καὶ κρίσεις γίγνονται, οὐδεὶς πώποτε ὁμολογῶν ἀδικεῖν ἑάλω· ἀλλ᾽ ἀναισχυντοῦσιν, ἀρνοῦνται, ψεύδονται, προφάσεις πλάττονται, πάντα ποιοῦσιν ὑπὲρ τοῦ μὴ δοῦναι δίκην. ὧν οὐδενὶ δεῖ παρακρουσθῆναι τήμερον ὑμᾶς, ἀλλ᾽ ἀφ᾽ ὧν ἴστε αὐτοὶ τὰ πράγματα κρῖναι, μὴ τοῖς ἐμοῖς λόγοις μηδὲ τοῖς τούτου προσέχειν, μηδέ γε τοῖς μάρτυσιν, οὓς οὗτος ἑτοίμους ἕξει μαρτυρεῖν ὅ τι ἂν βούληται, Φιλίππῳ χορηγῷ χρώμενος· ὄψεσθε δ᾽ ὡς ἑτοίμως αὐτῷ μαρτυρήσουσιν· μηδέ γ᾽ εἰ καλὸν καὶ μέγα οὗτος φθέγξεται, μηδ᾽ εἰ φαῦλον ἐγώ. οὐ γὰρ ῥητόρων οὐδὲ λόγων κρίσιν ὑμᾶς τήμερον, εἴπερ εὖ φρονεῖτε, προσήκει ποιεῖν, ἀλλ᾽ ὑπὲρ πραγμάτων αἰσχρῶς καὶ δεινῶς ἀπολωλότων τὴν ὑπάρχουσαν αἰσχύνην εἰς τοὺς αἰτίους ἀπώσασθαι, τὰ πεπραγμένα ἃ πάντες ἴσασιν ἀκριβῶς ἐξετάσαντες. τί οὖν ἐστι ταῦτα ἃ ὑμεῖς ἴστε καὶ οὐ προσδεῖσθε ἡμῶν ἀκοῦσαι; εἰ μὲν γὰρ ἅπανθ᾽ ὅσα ὑπέσχοντο ὑμῖν ἐκ τῆς εἰρήνης γέγονεν, καὶ τοσαύτης ἀνανδρίας καὶ κακίας ὑμᾶς ὁμολογῶ μεστοὺς εἶναι, ὥστε μήτ᾽ ἐν τῇ χώρᾳ τῶν πολεμίων ὄντων, μήτ᾽ ἐκ θαλάττης πολιορκουμένων, μήτ᾽ ἄλλου δεινοῦ μηδενὸς ὄντος τῇ πόλει, ἀλλὰ καὶ σῖτον εὔωνον ὠνουμένους καὶ τἄλλα οὐδὲν χεῖρον πράττοντας ἢ νῦν, προειδότας ἐκ τούτων καὶ προακηκοότας τούς τε συμμάχους ἀπολουμένους καὶ Θηβαίους ἰσχυροὺς γενησομένους καὶ τὰ ἐπὶ Θρᾴκης Φίλιππον λήψεσθαι καὶ ἐν Εὐβοίᾳ κατασκευασθήσεσθαι καὶ πάνθ᾽ ἃ πέπρακται γενήσεσθαι, εἶτα ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην ἀγαπητῶς, ἀποψηφίσασθε Αἰσχίνου, καὶ μὴ πρὸς τοσαύτῃ αἰσχύνῃ καὶ ἐπιορκίαν προσκτήσησθε· οὐδὲν γὰρ ὑμᾶς ἀδικεῖ, ἀλλ᾽ ἔγωγε μαίνομαι καὶ τετύφωμαι κατηγορῶν αὐτοῦ. εἰ δὲ πάντα τἀναντία τούτων καὶ πολλὰ καὶ φιλάνθρωπα εἰπόντες, Φίλιππον φιλεῖν τὴν πόλιν, Φωκέας σώσειν, Θηβαίους παύσειν τῆς ὕβρεως, ἔτι πρὸς τούτοις μείζω ἢ κατ᾽ Ἀμφίπολιν ποιήσειν ὑμᾶς εὖ, ἂν τύχῃ τῆς εἰρήνης, Εὔβοιαν, Ὠρωπὸν ἀποδώσειν, εἰ ταῦτ᾽ εἰπόντες καὶ ὑποσχόμενοι πάντ᾽ ἐξηπατήκασιν καὶ πεφενακίκασιν, καὶ μόνον οὐ τὴν Ἀττικὴν ὑμῶν περιῃρήκασιν, καταψηφίσασθε, καὶ μὴ πρὸς τοῖς ἄλλοις οἷς ὑβρίσθητε (οὐ γὰρ ἔχω τί δεῖ λέγειν ἄλλο) καὶ ὑπὲρ ὧν οὗτοι δεδωροδοκήκασιν, ὑμεῖς τὴν ἀρὰν καὶ τὴν ἐπιορκίαν οἴκαδ᾽ ἀπενέγκησθε. ἔτι τοίνυν κἀκεῖνο σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες δικασταί, τίνος εἵνεκ᾽ ἐγὼ μηδὲν ἀδικοῦντας τούτους κατηγορεῖν ἂν προειλόμην. οὐκ ἂν εὕροιτε. ἢ καλόν ἐστι πολλοὺς ἐχθροὺς ἔχειν; οὐδέ γε ἀσφαλές. ἀλλ᾽ ὑπῆρχέ μοι πρὸς τοῦτον ἀπέχθειά τις; οὐδεμία. τί οὖν; ἐφοβοῦ περὶ σαυτοῦ καὶ διὰ δειλίαν ταύτην ἡγήσω σωτηρίαν· καὶ γὰρ ταῦτ᾽ ἀκήκοα αὐτὸν λέγειν. καίτοι μηδενός γ᾽ ὄντος, Αἰσχίνη, δεινοῦ μηδ᾽

μηδὲ ἀδίκημα τῆς σῆς σοφίας· ὃ γὰρ αὐτὸ τοῦτ' ἐρεῖ σκοπεῖτ' ἄνδρες δικασταί· εἰ ἐφοβούμην μὴ δόξω ποιῶν ἀδικεῖν ἐφο-
βούμην ἂν ὡς μὴ διὰ τούτους ἀπόλωμαι· τί τούτους προσήκει παθεῖν τοὺς αὐτοὺς ἠδικηκότας· ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτ'
ἀλλὰ διὰ τί σου κατηγορῶ· συκοφαντῶν νὴ Δία ἵνα ἀργύριον λάβω παρὰ σοῦ; καὶ πότερον κρεῖττον ἦν μοι παρὰ
Φιλίππου λαβεῖν τοῦ διδόντος πολὺ καὶ μηδενὸς τούτων ἔλαττον καὶ φίλον κἀκεῖνον ἔχειν καὶ τούτους· ἦσαν γὰρ
ἂν ἦσάν μοι φίλοι τῶν αὐτῶν κεκοινωνηκότι· οὐδὲ γὰρ νῦν ἔχθραν πατρικὴν ἔχουσι πρός με· ἀλλ' ὅτι τῶν
πράξεων οὐ μετέσχηκα· ἢ παρὰ τούτων ἀφ' ὧν εἰλήφασι μεταιτεῖν· κἀκείνῳ τ' ἐχθρὸν εἶναι καὶ τούτοις· καὶ τοὺς
μὲν αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων τοσούτων χρημάτων λύεσθαι· μικρὰ δ' ἀξιοῦν παρὰ τούτων αἰσχρῶς μετ'
ἔχθρας λαμβάνειν· οὐκ ἔστι ταῦτα· ἀλλ' ἀπήγγειλα μὲν τἀληθῆ καὶ ἀπεσχόμην τοῦ λαβεῖν τοῦ δικαίου καὶ τῆς
ἀληθείας ἕνεκα καὶ τοῦ λοιποῦ βίου· νομίζων ὥσπερ ἄλλοι τινὲς παρ' ὑμῖν καὶ αὐτὸς ὢν ἐπιεικὴς τιμηθήσεσθαι
καὶ οὐκ ἀλλακτέον εἶναί μοι τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίαν οὐδενὸς κέρδους· μισῶ δὲ τούτους, ὅτι μοχθηροὺς
καὶ θεοῖς ἐχθροὺς εἶδον ἐν τῇ πρεσβείᾳ· καὶ ἀπεστέρημαι καὶ τῶν ἰδίων φιλοτιμιῶν διὰ τὴν τούτων δωροδοκίαν· πρὸς
ὅλην δυσχερῶς ὑμῶν τὴν πρεσβείαν ἐσχηκότων· κατηγορῶ δὲ νυνὶ καὶ ἐπὶ τὰς εὐθύνας ἥκω τὸ μέλλον προορώμενος·
καὶ βουλόμενος ἀγῶνι καὶ δικαστηρίῳ μοι διωρίσασθαι παρ' ὑμῖν ὅτι τἀναντία ἐμοὶ καὶ τούτοις πέπρακται· καὶ δέ-
δοικα δέδοικα· ἐρήσεται γὰρ πάνθ' ἃ φρονῶ πρὸς ὑμᾶς· μὴ τότε μὲν τούτοις συνεπισπάσησθέ με τὸν μηδ' ὁτι-
οῦν ἀδικοῦντα· νῦν δὲ ἀναπεπτωκότες ἦτε· πάντα γὰρ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ἐκλελύσθαι μοι δοκεῖ τε καὶ
παθεῖν ἀναμένειν τὰ δεινά· ἑτέρους δὲ πάσχοντας ὁρῶντες οὐ φυλάττεσθε· οὐδὲ φροντίζειν τῆς πόλεως πάλαι
κατὰ πολλοὺς καὶ δεινοὺς τρόπους διαφθειρομένης· οὐκ οἴεσθε δεινὸν εἶναι καὶ ὑπερφυές· καὶ γὰρ εἴ τις σιωπᾶν ἐ-
γνώκειν, νῦν λέγειν ἐξάγομαι· ἴστε δή που Πυθοκλέα τουτονὶ τὸν Πυθοκλέα τουτονὶ τὸν Πυθοδώρου· τούτῳ
πάνυ φιλανθρώπως ἐκεχρήμην ἐγὼ· καὶ ἀηδὲς ἐμοὶ καὶ τούτῳ γέγονεν εἰς τὴν ἡμέραν ταύτην οὐδέν· οὗτος ἐκτρέ-
πεται μὲν ὡς ἂν παντὸς ἀφ' οὗ πρὸς Φίλιππον ἀφῖκται· κἂν ἀναγκασθῇ που συντυχεῖν ἀποπηδᾷ ταχέως·
μή τις αὐτὸν ἴδῃ λαλοῦντα ἐμοί· μετ' Αἰσχίνου περιέρχεται τὴν ἀγορὰν κύκλῳ καὶ βουλεύεται καὶ σκοπεῖ.
οὐκοῦν δεινόν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ σχέτλιον· τοῖς μὲν τὰ Φιλίππου πράγματα θηρωμένοις· θεραπεύειν οὕτ'
ἀκριβῆ τὴν παρ' ἐκείνου πρὸς ἑκάτερα αἴσθησιν ὑπάρχειν· ὥστε ἕκαστον ὥσπερ ἂν παρεστηκότος αὐτοῦ· μηδ' ὧν
ἂν ἐνθάδε πράξῃ μηδὲν ἡγεῖσθαι λήσειν· ἀλλὰ φίλους νομίζειν οὓς ἐκεῖνος δοκῇ καὶ μὴ φίλους ὡσαύτως· τοῖς
δὲ πρὸς ὑμᾶς ζῶσι καὶ τῆς παρ' ὑμῶν τιμῆς γλιχομένοις καὶ μὴ προδεδωκόσι ταύτην· τοσαύτην κωφότητα
καὶ τοσοῦτον σκότος παρ' ὑμῶν ἀπαντᾶν· ὥστε τοῖς ἀλιτηρίοις τούτοις ἐξ ἴσου νῦν ἐμὲ ἀγωνίζεσθαι· καὶ ταῦτα παρ' ὑ-
μῖν τοῖς ἅπαντα εἰδόσιν· βούλεσθε οὖν εἰδέναι καὶ ἀκοῦσαι τὸ τούτων αἴτιον; ἐγὼ δὴ φράσω· ἀξιῶ μηδέν' ἀχθεσθῆναι
λέγοντί μοι τἀληθῆ· ὅτι ἐκεῖνος μὲν ἓν οἶμαι σῶμα ἔχων καὶ ψυχὴν μίαν παντὶ θυμῷ καὶ φιλεῖ τοὺς ἑαυτὸν
εὖ ποιοῦντας καὶ μισεῖ τοὺς τἀναντία· ὑμῶν δ' ἕκαστος πρῶτον μὲν οὔτε τοὺς εὖ ποιοῦντας τὴν πόλιν αὐτὸν εὖ
ποιεῖν ἡγεῖται· οὔτε τοὺς κακῶς· ἀλλ' ἕτερα ἐστὶν ἑκάστῳ προὔργου καὶ περὶ ὧν παράγεσθαι πολλάκις· ἔλεος·
φθόνος· ὀργή· χαρίσασθαι τῷ δεηθέντι· ἄλλα μυρία· ἂν γὰρ ἅπαντα τις ἐκφύγῃ· τάλλα· τοὺς γ' οὐδένα
βουλομένους εἶναι τοιούτους οὐ διαφεύξεται· ἡ δὲ ἑκάστου τούτων ἁμαρτία κατὰ μικρὸν ὑπορρέουσα· ἀθρόος τῇ
πόλει βλάβη γίγνεται· ὧν μηδέν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πάθητε τήμερον· μηδ' ἀφῆτε τοῦτον ὃς ὑμᾶς τηλικαῦτ'
ἠδίκηκεν· καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς τίς ἔσται λόγος περὶ ὑμῶν εἰ τοῦτον ἀφήσετε· ἀθήνηθεν ἐπρέσβευσάν τινες
ὡς Φίλιππον τουτονί· Φιλοκράτης· Αἰσχίνης· Φρύνων· Δημοσθένης· τί οὖν; ὁ μὲν πρὸς τῷ μηδὲν ἐκ τῆς πρε-
σβείας λαβεῖν· τοὺς αἰχμαλώτους ἐκ τῶν ἰδίων ἐλύσατο· ὁ δὲ ὧν τὰ τῆς πόλεως πράγματα χρημάτων ἀπέδοτο·
τούτων πόρνας ἠγόραζεν καὶ ἰχθῦς περιῄει· καὶ ὁ μὲν τὸν υἱὸν ἔπεμψε Φιλίππῳ πρὶν εἰς ἄνδρας ἐγγράψασθαι ὁ μιαρὸς
Φρύνων· ὁ δ' οὐδὲν ἀνάξιον οὔτε τῆς πόλεως οὔτε αὑτοῦ διεπράξατο· καὶ ὁ μὲν χορηγῶν καὶ τριηραρχῶν· ἔτι καὶ
ταῦτα ᾤετο δεῖν ἐθελοντὴς ἀναλίσκειν· λύεσθαι τοὺς αἰχμαλώτους· μηδένα ἐν συμφορᾷ τῶν πολιτῶν δι' ἐνδεί-
αν περιορᾶν· ὁ δὲ τοσούτου δεῖ τῶν ὑπαρχόντων τινὰ αἰχμαλώτων σῶσαι· ὥσθ' ὅλον τόπον καὶ πλείους ἢ μυρίους
μὲν ὁπλίτας ὁμοῦ δὲ χιλίους ἱππέας τῶν ὑπαρχόντων συμμάχων ὅπως αἰχμάλωτοι γένοιντο Φιλίππῳ συμ-
παρεσκεύασεν· τί οὖν μετὰ ταῦθ' Ἀθηναῖοι καλοῦντες ᾔδεσαν μὲν γὰρ πάλαι· τί δ'· τοὺς μὲν χρήματα εἰληφό-
τας καὶ δῶρα καταισχύναντας ἑαυτοὺς τὴν πόλιν· τοὺς ἑαυτῶν παῖδας ἀφεῖσαν· καὶ νοῦν ἔχειν ἡγοῦντο· καὶ τὴν
πόλιν εὐθενεῖσθαι· τὸν δὲ κατηγοροῦντα τί; ἐμμεμορῆσθαι· τὴν πόλιν ἀγνοεῖν· οὐκ ἔχειν ὅποι τὰ ἑαυτοῦ
ἐρρίπτει· καὶ τίς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτο ἰδὼν τὸ παράδειγμα δίκαιον αὑτὸν παρασχεῖν ἐθελήσει· τίς προῖκα
πρεσβεύειν· εἰ μήτε λαβεῖν μήτε τῶν εἰληφότων ἀξιοπιστότερον παρ' ὑμῖν εἶναι δοκεῖν ὑπάρξει· οὐ γὰρ
μόνον κρίνετε τούτους τήμερον· ἀλλὰ καὶ νόμον τούτοις τίθεσθε εἰς ἅπαντα τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον· πότερον
χρημάτων αἰσχρῶς ὑπὲρ τῶν ἐχθρῶν πρεσβεύειν ἅπαντας προσήκει· ἢ προῖκα ὑπὲρ ὑμῶν τὰ βέλτιστα ἀδωροδό-
κητος· ἀλλὰ μὴν περὶ μὲν τῶν ἄλλων οὐδενὸς προσδεῖσθαι μάρτυρος· ὡς δὲ τὸν υἱὸν ἔπεμψε Φρύνων κά-
λει μοι τούτου τοὺς μάρτυρας: +

ὁ μὲν τοίνυν οὐκ ἐκρίνετ' Αἰσχίνης ὅτι τὸν αὑτοῦ παῖδα ἐπ' αἰσχύνῃ πρὸς Φίλιππον ἔπεμψεν· ὁ δέ τις
ὁ δ' ἡλικίας ἑτέρου βελτίων τὴν ἰδέαν μὴ προϊδόμενος τὴν ἐξ ἐκείνης τῆς ὄψεως ὑποψίαν ἐπιεικέστερον
τῷ βίῳ ταῦτα χρήσαιτο, τοῦτον ὡς πεπορνευμένον κέκρικεν. φέρε δὴ περὶ τῆς ἑστιάσεως καὶ τοῦ ψη-
φίσματος ἐρῶ· μικροῦ γε ὃ μάλιστα μ' ἔδει πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν παρῆλθεν. Τῆς πρώτης ἐκείνης πρεσ-
βείας γράφων τὸ προβούλευμα καὶ πάλιν ἐν τῷ δήμῳ ταῖς ἐκκλησίαις ἐν αἷς ἔμελλε βουλεύσεσ-
θαι περὶ τῆς εἰρήνης, οὐδενὸς οὔτε λόγου πω παρὰ τούτων οὔτ' ἀδικήματος ὄντος φανεροῦ, τὸ κοινὸν νόμο-
μιμον ἔθος ποιῶν καὶ ἐπῄνεσα τούτους καὶ εἰς τὸ πρυτανεῖον ἐκάλεσα· καὶ νὴ Δί' ἔγωγε καὶ τοὺς παρὰ Φιλίππου
πρέσβεις ἐξένισα, καὶ πάνυ γ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λαμπρῶς· ἐπειδὴ γὰρ ἑώρων αὐτοὺς καὶ ἐπὶ τοῖς τοιούτοις
ἐκεῖ σεμνυνομένους ὡς εὐδαίμονας καὶ λαμπρούς, εὐθὺς ἡγούμην ἐν τούτοις πρῶτον αὐτὸς περὶ ἀγαθ
αὐτὸν καὶ μεγαλοψυχότερος φαίνεσθαι. ταῦτα δὴ προάξαντες νῦν οὗτοι λέγουσιν, ὡς αὐτὸς ἐπῄνεσεν ἡμᾶς
καὶ αὐτὸς ἑστία τοὺς πρέσβεις, τὸ πότε οὐ διορίζοντες· ἔστι δὲ ταῦτα πρὸ τοῦ τὴν πόλιν ἠδικῆσθαί τι καὶ φανερ-
ροὺς τούτους πεπρακότας αὑτοὺς γενέσθαι· ὅτε ἄρτι μὲν ἧκον οἱ πρέσβεις τὸ πρῶτον, ἔδει δ' ἀκοῦσαι τὸν δῆμον τί
λέγουσιν, οὐδέπω δὲ οὐθ' οὗτος συνερῶν δῆλος ἦν τῷ Φιλοκράτει οὔτ' ἐκεῖνος τοιαῦτα γράφων. ἂν μὲν δὴ ταῦτα
λέγῃ, μέμνησθε τοὺς χρόνους ὅτι τῶν ἀδικημάτων εἰσὶ πρότεροι· μετὰ ταῦτα δ' οὐδὲν ἐμοὶ πρὸς τούτους οὔτ' οἰκεῖον
οὐδὲ κοινὸν γέγονεν. λέγε τὴν μαρτυρίαν.

Ὁ τοίνυν ἀδελφὸς αὐτοῦ συνερεῖ Φιλοχάρης ἢ Ἀφόβητος· πρὸς οὓς ἀμφοτέρους ὑμῖν πολλὰ καὶ δίκαια ἔστιν ε-
ἰπεῖν· δεῖ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μετὰ παρρησίας διαλεχθῆναι, μηδὲν ὑποστελλόμενον. ὑμεῖς, Ἀφόβητ-
ε καὶ Φιλόχαρες, σὺ μὲν τὰς ἀλαβαστροθήκας γράφοντα καὶ τὰ τύμπανα, τούτους δ' ὑπογραμματέας
καὶ τοὺς τυχόντας ἀνθρώπους, καὶ οὐδεμιᾶς κακίας ταῦτα, ἀλλ' οὐδὲ στρατηγίας γε ἄξια, πρεσβειῶν, στρατηγιῶν,
τῶν μεγίστων τιμῶν ἠξιώσαμεν. εἰ τοίνυν μηδὲν ὑμῶν ἠδίκει μηδείς, οὐχ ἡμεῖς χάριν ὑμῖν ὁ δῆμος, ἀλλ' ὑ-
μεῖς ἡμῖν δικαίως ἂν ἔχοιτε τούτων· πολλοὺς γὰρ ὑμῶν μᾶλλον ἀξίους τιμᾶσθαι παρέντες, ἡμεῖς ὑμᾶς
ἐσεμνύνομεν. εἰ δὲ δὴ καὶ ἐν αὐτοῖς οἷς ἐτιμᾶσθε ἠδίκηκέν τις ὑμῶν καὶ ταῦτα τοιαῦτα, πόσῳ μᾶλλον ὑμῖν μι-
σεῖσθαι δίκαιος ἢ σῴζεσθαι; ἐγὼ μὲν οἶμαι πολλῷ. βιάσονται τοίνυν ἴσως μεγαλόφωνοι καὶ δεινοὶ ὄντες
καὶ τὸ συγγνώμην ἀδελφῷ βοηθεῖν προσειληφότες. ὑμεῖς δὲ μὴ ἡττᾶσθε, ἀλλ' ἐνθυμούμενοι ὅτι τούτοις
μὲν τούτου προσήκει φροντίζειν, ὑμῖν δὲ τῶν νόμων καὶ ὅλης τῆς πόλεως καὶ παρὰ πάντα τῶν ὅρκων, οὓς αὐτοὶ
κάθησθε ὀμωμοκότες. καὶ γὰρ εἴ τινων δεδέηνται τουτονὶ σῶσαι, πότερον ἂν μηδὲν ἀδικῶν φαίνηται τὴν πόλιν
ἢ κἂν ἀδικῶν, σκοπεῖτε. εἰ μὲν γὰρ μὴ ἀδικῶν, κἀγώ φημι δεῖν· εἰ δ' ὅλως κἂν ὁτιοῦν, ἐπιορκεῖν δεδέηνται. οὐ γὰρ
εἰ κρύβδην ἐστὶν ἡ ψῆφος, λήσει τοὺς θεούς, ἀλλὰ τοῦτο καὶ πάντων ἄριστα ὁ τιθεὶς τὸν νόμον εἶδεν, ὅτι κρύβδην
ψηφίζεσθαι· διὰ τοῦτο ὅτι τούτων μὲν οὐδεὶς εἴσεται τὸν ἑαυτῷ κεχαρισμένον ὑμῶν, οἱ θεοὶ δ' εἴσονται καὶ τὸ δαιμόνιον
τὸν μὴ τὰ δίκαια ψηφισάμενον. παρ' ὧν κρεῖττόν ἐστιν ἑκάστῳ τὰς ἀγαθὰς ἐλπίδας τοῖς παισὶ καὶ ἑαυτῷ τὰ δίκαια
γνόντα καὶ προσήκοντα περιποιήσασθαι, ἢ τὴν ἀφανῆ καὶ ἄδηλον χάριν τούτοις καταθέσθαι, καὶ ἀφεῖναι τοῦτον
ὃς αὐτὸς ἑαυτοῦ καταμεμαρτύρηκεν. τίνα γάρ, Αἰσχίνη, μάρτυρα μείζω παράσχωμαι τοῦ πολλὰ καὶ δεινὰ σὲ
πεπρεσβεῦσθαι ἢ σὲ κατὰ σαυτοῦ; ὃς γὰρ ᾠήθης χρῆναι τὸν φανερόν τι ποιῆσαι βουληθέντα τῶν σοὶ πεπρεσ-
βευμένων τηλικαύτῃ καὶ τοιαύτῃ συμφορᾷ περιβαλεῖν, δῆλον ὅτι δεινὸν ἄν τι παθεῖν σαυτὸν ἤλπιζες, εἰ πύ-
θοιντο οὗτοι τὰ πεπραγμένα σοι. τοῦτο τοίνυν, ἂν ὑμεῖς εὖ φρονῆτε, καθ' αὑτοῦ συμβήσεται τούτῳ πεπρᾶχθαι,
οὐ μόνον κατὰ τὸ τοῦθ' ὅτι πάμμεγεθές ἐστι σημεῖον τῶν πεπραγμένων, ἀλλ' ὅτι καὶ κατηγορῶν ἐκείνους τοὺς λόγους
εἴρηκεν, οἳ κατὰ τούτου νῦν ὑπάρχουσιν. ἃ γὰρ ὡρίσω σὺ δίκαια, ὅτε Τίμαρχον ἔκρινες, ταῦτα δήπου ταῦτα καὶ κατὰ
σοῦ προσήκει τοῖς ἄλλοις ἰσχύειν. ἔλεγε τοίνυν οὗτος πρὸς τοὺς δικαστὰς ὅτι ἀπολογήσεται μὲν Δημοσθένης
ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ κατηγορήσει τῆς ἐμοὶ πεπρεσβευμένης· εἶτ', ἐὰν ὑμᾶς ἀπαγάγῃ τῷ λόγῳ, μεγαλαυχήσεται καὶ
περιιὼν ἐρεῖ· πῶς; τί; τοὺς δικαστὰς ἀπαγαγὼν ἀπὸ τῆς ὑποθέσεως ᾠχόμην τὸ πρᾶγμα αὐτῶν ὑφελόμενος.
μὴ σύ γε· ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ἀγωνίζῃ, περὶ τούτων ἀπολογοῦ· τότε δ', ἡνίκ' ἐκεῖνον ἔκρινες, ἐξῆν σοι κατηγορεῖν καὶ
λέγειν ὅ τι ἐβούλου. ἀλλὰ μὴν καὶ ἔπη πρὸς τοὺς δικαστὰς ἔλεγες, οὐδένα μάρτυρα ἔχων ἐφ' οἷς ἔκρινες τὸν ἄνθρωπον
παρασχέσθαι· φήμη δ' οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα λαοὶ πολλοὶ φημίξωσι· θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή.
οὐκοῦν, Αἰσχίνη, καὶ σὲ πάντες οὗτοι χρήματ' ἐκ τῆς πρεσβείας φασὶν εἰληφέναι, ὥστε καὶ κατὰ σοῦ δήπου θεῖ
φήμη δ' οὔ τις πάμπαν ἀπόλλυται, ἥν τινα λαοὶ πολλοὶ φημίξωσιν. ὅσῳ γὰρ ἂν σὲ πλείους ἢ ἐκεῖνον αἰτιῶν-
ται, θεὸν ὡς ἔχει· τὸν μὲν Τίμαρχον οὐδ' οἱ πρόσχωροι πάντες ἐγίγνωσκον, ὑμᾶς δὲ τοὺς πρέσβεις
οὐδ' Ἕλληνες οὐδὲ βάρβαροι ὄντες ὅστις οὐ φησὶ χρήματ' ἐκ τῆς πρεσβείας εἰληφέναι. ὥστ' εἴπερ ἐστ' ἀληθὴς
ἡ φήμη, καθ' ὑμῶν ἐστιν ἡ παρὰ τῶν πολλῶν, ἣν ὅτι πιστὴν εἶναι δεῖ καὶ θεός νύ τίς ἐστι καὶ αὐτή, καὶ ὅτι σοφὸς ἦν
ὁ ποιητὴς ὁ ταῦτα ποιήσας, σὺ διώρισας αὐτός. ἔτι τοίνυν ἰαμβεῖα δήπου συλλέξας ἐπέραινεν, οἷον· ὅστις
δ' ὁμιλῶν ἥδεται κακοῖς ἀνήρ, οὐ πώποτ' ἠρώτησα, γιγνώσκων ὅτι τοιοῦτός ἐστιν οἷσπερ ἥδεται ξυνών. εἶτ'

τὸν εἰς ὄρνις εἰσιόντα καὶ μὴ Πιτταλάκου περιιόντα· καὶ τοιαῦτ᾽ εἰπόντα· ἀγνοεῖ τε φησὶ τοιοῦτον ἀνήγκασται
δεῖ· ὁ κομψὸς Αἰσχίνης καὶ σοῦ τὰ ἰαμβεῖα ταῦθ᾽ ἁρμόσει νῦν ἐμοί· κἂν ἐγὼ λέγω πρὸς τούτους
Φ(ιλίπ)π(ου) θῶ καὶ προσηκόντως ἐρῶ· ὅστις ὁμιλῶν ἥδεται καὶ ταῦτα πρεσβεύων Φιλοκράτει ὁμολογῶ, λο-
γογράφους τε ὑμῶν καὶ σοφιστὰς ἀποκαλῶν τοὺς ἄλλους καὶ ὑβρίζειν πειρώμενος· αὐτὸς ἐξελεγχθήσεται
τοῦ τοιούτου ὢν ἔνοχος· ταῦτα μὲν τὰ ἰαμβεῖα ἐκ Φοίνικός ἐστιν Εὐριπίδου· τοῦτο δὲ τὸ δρᾶμα οὐ-
δεπώποτε οὔτε Θεόδωρος οὔτε Ἀριστόδημος ὑπεκρίναντο· οἷς οὗτος τὰ τρίτα λέγων διετέλεσεν· ἀλλὰ
Μόλων ἠγωνίζετο καὶ εἰ δή τις ἄλλος τῶν παλαιῶν ὑποκριτῶν· Ἀντιγόνην δὲ Σοφοκλέους πολλάκις μὲν
Θεόδωρος· πολλάκις δὲ Ἀριστόδημος ὑποκεκρίνται· ἐν ᾗ πεποιημένα ἰαμβεῖα καλῶς καὶ συμφε-
ρόντως ὑμῖν πολλάκις αὐτὸς εἰρηκὼς καὶ ἀκριβῶς ἐξεπιστάμενος παρέλιπεν· ἴστε γὰρ δήπου
τοῦθ᾽ ὅτι ἐν ἅπασι τοῖς δράμασι τοῖς τραγικοῖς ἐξαίρετόν ἐστιν ὥσπερ γέρας τοῖς τριταγωνισταῖς·
τὸ τοὺς τυράννους καὶ τοὺς τὰ σκῆπτρα ἔχοντας εἰσιέναι· ταῦτα τοίνυν ἐν τῷ δράματι τούτῳ σκέψασθε
ὁ Κρέων Αἰσχίνης οἷα λέγων πεποίηται τῷ ποιητῇ· ἃ οὔτε πρὸς αὑτὸν οὗτος ὑπὲρ τῆς πρεσβείας
διελέχθη· οὔτε πρὸς τοὺς δικαστὰς εἶπεν· λέγε:

ἀμήχανον δὲ παντὸς ἀνδρὸς ἐκμαθεῖν· ψυχήν τε καὶ φρόνημα καὶ γνώμην· πρὶν ἂν ἀρχαῖς τε καὶ νόμ(οισιν) ἐντρι-
βὴς φανῇ· ἐμοὶ γὰρ ὅστις πᾶσαν εὐθύνων πόλιν· μὴ τῶν ἀρίστων ἅπτεται βουλευμάτων· ἀλλ᾽
ἐκ φόβου του γλῶσσαν ἐγκλείσας ἔχει· κάκιστος εἶναι νῦν τε καὶ πάλαι δοκεῖ· καὶ μείζον᾽ ὅστις ἀντὶ τῆς αὑτοῦ
πάτρας φίλον νομίζει· τοῦτον οὐδαμοῦ λέγω· ἐγὼ γὰρ ἴστω Ζεὺς ὁ πάνθ᾽ ὁρῶν ἀεί· οὔτ᾽ ἂν σιωπήσαιμι
τὴν ἄτην ὁρῶν στείχουσαν ἀστοῖς ἀντὶ τῆς σωτηρίας· οὔτ᾽ ἂν φίλον ποτ᾽ ἄνδρα δυσμενῆ χθονὸς θείμην
ἐμαυτῷ· τοῦτο γιγνώσκων ὅτι ἥδ᾽ ἐστὶν ἡ σῴζουσα καὶ ταύτης καὶ ταύτης ἔπι πλέοντες ὀρθῆς τοὺς φίλους
ποιούμεθα· τούτων οὐδὲν Αἰσχίνης εἶπεν πρὸς αὑτὸν ἐν τῇ πρεσβείᾳ· ἀλλ᾽ ἀντὶ μὲν τῆς πόλεως τὴν
Φιλίππου ξενίαν καὶ φιλίαν πολλῷ μείζονα ἡγήσατο αὑτῷ καὶ λυσιτελεστέραν· ἐρρῶσθαι πολλὰ φράσας
τῷ σοφῷ Σοφοκλεῖ· τὴν δὲ ἄτην ὁρῶν στείχουσαν ὁμοῦ τὴν ἐπὶ Φωκέας στρατιάν· οὐ προεῖπεν οὐδὲ προε-
ξήγγειλεν· ἀλλὰ τοὐναντίον συνέκρυψε καὶ συνέπραξε· καὶ τοὺς βουλομένους εἰπεῖν διεκώλυσεν· οὐκ
ἀναμνησθεὶς ὅτι ἥδ᾽ ἐστὶν ἡ σῴζουσα καὶ ταύτης ἔπι· τελοῦσα μὲν ἡ μήτηρ αὐτοῦ καὶ καθαίρουσα καὶ καρπου-
μένη τὰς τῶν χρωμένων οἰκίας ἐξέθρεψε τοσούτους τουτουσί· διδάσκων δὲ ὁ πατὴρ γράμματα ὡς ἐγὼ τῶν
πρεσβυτέρων ἀκούω πρὸς τῷ τοῦ ἥρωος τοῦ ἰατροῦ ὅπως ἠδύνατο· ἀλλ᾽ οὖν ἐν ταύτῃ γε ἔζη· ὑπογραμ-
ματεύοντες δὲ οὗτοι καὶ ὑπηρετοῦντες ἁπάσαις ταῖς ἀρχαῖς· ἀργύριον εἰλήφεσαν· καὶ τὸ τελευταῖον ὑφ᾽ ὑμῶν
γραμματεῖς χειροτονηθέντες δύ᾽ ἔτη διετράφησαν ἐν τῇ θόλῳ· πρεσβεύων δὲ τὰ νῦν αὐτὸς ἐκ ταύτης·
τούτων οὐδὲν ἐσκέψατο· οὐδ᾽ ὅπως ὀρθὴ πλεύσεται προείδετο· ἀλλ᾽ ἀνέτρεψε καὶ κατέδυσε καὶ τὸ
καθ᾽ αὑτὸν ὅπως ἐπὶ τοῖς ἐχθροῖς ἔσται παρεσκεύασεν· εἶτ᾽ οὐ σὺ σοφιστής· καὶ πονηρός γε· οὐ σὺ λογογράφος·
καὶ θεοῖς ἐχθρός γε· ὃς ἃ μὲν πολλάκις ἠγωνίσω καὶ ἀκριβῶς ἐξηπίστασο· ὑπερέβης· ἃ δ᾽ οὐδεπώποτε
ἐν τῷ βίῳ ὑπεκρίνω· ταῦτα ζητήσας ἐπὶ τῷ τῶν πολιτῶν ἐπηρεάσαι τινὰ εἰς μέσον ἤνεγκας· φέρε δὴ καὶ τὸν περὶ
τοῦ Σόλωνος ὃν εἶπε λόγον σκέψασθε· ἔφη γὰρ τὸν Σόλωνα ἀνακεῖσθαι τῆς τῶν τότε δημηγορούντων σω-
φροσύνης παράδειγμα· εἴσω τὴν χεῖρα ἔχοντα ἀναβεβλημένον· ἐπιπλήττων τι καὶ λοιδορούμενος τῇ τοῦ
Τιμάρχου προπετείᾳ· καίτοι τὸν μὲν ἀνδριάντα τοῦτον οὔπω πεντήκοντα ἔτη φασὶν ἀνακεῖσθαι Σαλα-
μίνιοι· ἀπὸ Σόλωνος δὲ εἰς τὸν νῦν διακόσια ἐστὶν ἔτη καὶ τετταράκοντα εἰς τὸν νῦν χρόνον· ὥσθ᾽ ὁ δημιουργὸς
ὁ τοῦτο πλάσας τὸ σχῆμα οὐ μόνον οὐκ αὐτὸς ἦν κατ᾽ ἐκεῖνον τὸν χρόνον· ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὁ πάππος αὐτοῦ· τοῦτο
μὲν τοίνυν εἶπεν τοῖς δικασταῖς καὶ ἐμιμήσατο· ὃ δὲ τοῦ σχήματος ἦν τούτου πολλῷ τῇ πόλει λυσιτελέστερον·
τὸ τὴν ψυχὴν τὴν Σόλωνος ἰδεῖν καὶ τὴν διάνοιαν· ταύτην οὐκ ἐμιμήσατο· ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον· ἐκεῖνος
μὲν γὰρ ἀφεστηκυίας Σαλαμῖνος Ἀθηναίων καὶ θάνατον ζημίαν ψηφισαμένων ἄν τις εἴπῃ κομίζεσθαι· τὸν ἴδιον
κίνδυνον ὑποθεὶς ἐλεγεῖα ποιήσας ᾖδε· καὶ τὴν μὲν χώραν ἔσωσε τῇ πόλει· τὴν δ᾽ ὑπάρχουσαν αἰσχύνην
ἀπήλλαξεν· οὗτος δὲ ἣν βασιλεὺς καὶ πάντες οἱ Ἕλληνες ὑμετέραν ἔγνωσαν Ἀμφίπολιν ταύτην ἐξέδω-
κεν καὶ ἀπέδοτο· καὶ τῷ ταῦτα γράφοντι συνεῖπε Φιλοκράτει· ἄξιόν γ᾽ ἦν Σόλωνος μεμνῆσθαι· καὶ οὐ μόνον
ἐνταῦθα ταῦτ᾽ ἐποίησεν· ἀλλ᾽ ἐκεῖσε ἐλθὼν οὐδὲ τοὔνομα ἐφθέγξατο ὑπὲρ ἧς ἐπρέσβευεν· καὶ ταῦτα αὐτὸς
ἀπήγγειλε πρὸς ὑμᾶς· μέμνησθε γὰρ δήπου λέγοντα αὐτὸν ὅτι περὶ Ἀμφιπόλεως ἦν μὲν κἀμοὶ
λέγειν· ἵνα δ᾽ ἐγγένηται Δημοσθένει περὶ αὐτῆς εἰπεῖν· παρέλιπον· ἐγὼ δὲ παρελθὼν ἔφην τοῦτον
οὐδὲν ὧν ἐβούλετο εἰπεῖν πρὸς Φίλιππον ἐμοὶ παραλιπεῖν· θᾶττον γὰρ ἂν τοῦ αἵματος ἢ λόγου μεταδοῦναί τι-
νι· ἀλλ᾽ οἶμαι χρήματα εἰληφότα οὐκ ἦν ἀντιλέγειν πρὸς Φίλιππον· τὸν ὑπὲρ τοῦ ταῦτα δεδωκότα ὅπως
ἐκείνην μὴ ἀποδῷ· λέγε δή μοι λαβὼν καὶ τὰ τοῦ Σόλωνος ἐλεγεῖα ταυτί· ἵν᾽ εἰδῆτε ὅτι καὶ Σόλων ἐμίσει
τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους· οὐ λέγειν ἔσω τὴν χεῖρα ἔχοντα Αἰσχίνη δεῖ· οὔ· ἀλλὰ πρεσβεύειν ἔσω τὴν χεῖρα

ἄρυτα· οὐδ' ἐκεῖ προτείνας καὶ ὑποσχὼν κατασχηματίσας τοῦτο· ἐνθαδὶ δ' ἐστὶν ὁμολογεῖ· καὶ λογάρια δύστηνα μελετήσας καὶ φωνασκήσας, οὐκ οἴει δίκην δώσειν τηλικούτων καὶ τοσούτων ἀδικημάτων, κἂν πιλίδιον λαβὼν ἔστι τὴν κεφαλὴν περιϊὼν τῆς καὶ ἐμοὶ λοιδορῇ· λέγε σύ:

> ἡμετέρα δὲ πόλις κατὰ μὲν Διὸς οὔποτ' ὀλεῖται·
> αἶσαν καὶ μακάρων θεῶν φρένας ἀθανάτων;
> τοίη γὰρ μεγάθυμος ἐπίσκοπος ὀβριμοπάτρη
> Παλλὰς Ἀθηναίη χεῖρας ὕπερθεν ἔχει·
> αὐτοὶ δὲ φθείρειν μεγάλην πόλιν ἀφραδίῃσιν
> ἀστοὶ βούλονται χρήμασι πειθόμενοι
> δήμου θ' ἡγεμόνων ἄδικος νόος, οἷσιν ἑτοῖμον
> ὕβριος ἐκ μεγάλης ἄλγεα πολλὰ παθεῖν·
> οὐ γὰρ ἐπίστανται κατέχειν κόρον οὐδὲ παρούσας
> εὐφροσύνας κοσμεῖν δαιτὸς ἐν ἡσυχίῃ·
> πλουτοῦσιν δ' ἀδίκοις ἔργμασι πειθόμενοι·
> οὔθ' ἱερῶν κτεάνων οὔτε τι δημοσίων
> φειδόμενοι· κλέπτουσιν ἀφαρπαγῇ ἄλλοθεν ἄλλος·
> οὐδὲ φυλάσσονται σεμνὰ Δίκης θέμεθλα
> ἣ σιγῶσα σύνοιδε τὰ γιγνόμενα πρό τ' ἐόντα·
> τῷ δὲ χρόνῳ πάντως ἦλθ' ἀποτισομένη·
> τοῦτ' ἤδη πάσῃ πόλει ἔρχεται ἕλκος ἄφυκτον
> ἐς δὲ κακὴν ταχέως ἤλυθε δουλοσύνην
> ἣ στάσιν ἔμφυλον· πόλεμόν θ' εὕδοντ' ἐπεγείρει·
> ὃς πολλῶν ἐρατὴν ὤλεσεν ἡλικίην·
> ἐκ γὰρ δυσμενέων ταχέως πολυήρατον ἄστυ
> τρύχεται ἐν συνόδοις τοῖς ἀδικοῦσι φίλοις
> ταῦτα μὲν ἐν δήμῳ στρέφεται κακά· τῶν δὲ πενιχρῶν
> ἱκνοῦνται πολλοὶ γαῖαν ἐς ἀλλοδαπὴν
> πραθέντες δεσμοῖσί τ' ἀεικελίοισι δεθέντες
> οὕτω δημόσιον κακὸν ἔρχεται οἴκαδ' ἑκάστῳ·
> αὔλειοι δ' ἔτ' ἔχειν οὐκ ἐθέλουσι θύραι·
> ὑψηλὸν δ' ὑπὲρ ἕρκος ὑπέρθορεν· εὗρε δὲ πάντη·
> εἰ καί τις φεύγων ἐν μυχῷ ᾖ θαλάμου·
> ταῦτα διδάξαι θυμὸς Ἀθηναίους με κελεύει·
> ὡς κακὰ πλεῖστα πόλει Δυσνομίη παρέχει·
> Εὐνομίη δ' εὔκοσμα καὶ ἄρτια πάντ' ἀποφαίνει·
> καὶ θαμὰ τοῖς ἀδίκοις ἀμφιτίθησι πέδας·
> τραχέα λειαίνει· παύει κόρον· ὕβριν ἀμαυροῖ·
> αὑαίνει δ' ἄτης ἄνθεα φυόμενα·
> εὐθύνει δὲ δίκας σκολιάς· ὑπερήφανά τ' ἔργα
> πραΰνει· παύει δ' ἔργα διχοστασίης·
> παύει δ' ἀργαλέης ἔριδος χόλον· ἔστι δ' ὑπ' αὐτῆς
> πάντα κατ' ἀνθρώπους ἄρτια καὶ πινυτά.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τῶν τοιούτων ἀνθρώπων οἷα Σόλων λέγει, καὶ περὶ τῶν θεῶν, οὕς φησι τὴν πόλιν σῴζειν· ἐγὼ δ' ἀεὶ μὲν ἀληθῆ τὸν λόγον τοῦτον ἡγοῦμαι καὶ βούλομαι, ὡς ἄρα οἱ θεοὶ σῴζουσιν ἡμῶν τὴν πόλιν· προπομπὸν δέ τιν' ἀεὶ ἡγοῦμαι καὶ τὰ νῦν συμβεβηκότα πάντ' ἐπὶ ταῖς εὐθύναις ταυταισὶ δαιμονίας τινὸς εὐνοίας ἔνδειγμα τῇ πόλει γεγενῆσθαι· σκοπεῖτε γάρ· ἄνθρωπος πολλὰ καὶ δεινὰ πρεσβεύσας, χώρας ἐκδεδωκὼς ἐν αἷς τοὺς θεοὺς ὑφ' ὑμῶν καὶ τῶν συμμάχων τιμᾶσθαι προσῆκεν, ἠτίμωσεν ὑπακούσαντα τὸν κατήγορον· διὰ τί; ἵνα μὴ τελέου μήτε συγγνώμης ἐφ' οἷς αὐτὸς ἠδίκηκε τύχῃ· ἀλλὰ κατηγορῶν ἐκείνου καλῶς λέγειν προείλετο ἐμοῦ· καὶ πάλιν ἐν τῷ δήμῳ γραφὰς ἀποίσειν· διὰ τί πη-λίκ'; ἵνα ποιῇ ὡς μετὰ πλείστης συγγνώμης παρ' ὑμῶν τὰ τούτου πονηρεύματα ἀκριβῶς ταῦτ' ἐξετάσω

ἅπας ἦ παρηκολουθηκὼς ἅπασι κατηγορῶ, ἀλλὰ καὶ διακρουόμενος πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ὥστ' ἐλθεῖν εἰς τοιοῦτον ὑπῆκται, ἐν ᾧ τῶν μὲν ἐπιόντων ἕνεκα ἂν μηδένας ἄλλου χεῖρον τε οὐδ' ἀσφαλέστερον μηδὲ δεδωροδοκηκότα τοῦτον ἀθῷον ἐᾶσαι. ἀεὶ μὲν γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προσήκει μισεῖν καὶ κολάζειν τοὺς προδότας καὶ δωροδόκους, μάλιστα δὲ νῦν ἐπὶ καιροῦ τούτου γένοιτ' ἂν καὶ πάντας ὠφελήσειεν ἀνθρώπους κοινῇ. νόσημα γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δεινὸν ἐμπέπτωκεν εἰς τὴν Ἑλλάδα καὶ χαλεπόν, καὶ πολλῆς τινος εὐτυχίας καὶ τῆς παρ' ὑμῶν ἐπιμελείας δεόμενον. οἱ γὰρ ἐν ταῖς πόλεσι γνωριμώτατοι καὶ προεστάναι τῶν κοινῶν ἀξιούμενοι, τὴν αὑτῶν προδιδόντες ἐλευθερίαν οἱ δυστυχεῖς, αὐθαίρετον αὑτοῖς ἐπάγονται δουλείαν, Φιλίππου ξενίαν καὶ ἑταιρείαν καὶ φιλίαν καὶ τοιαῦθ' ὑποκοριζόμενοι. οἱ δὲ λοιποὶ καὶ τὰ κύρια ἅττα ποτ' ἐστὶν ἐν ἑκάστῃ τῶν πόλεων, οὓς ἔδει τούτους κολάζειν καὶ παραχρῆμα ἀποκτιννύναι, τοσοῦτον ἀπέχουσι τοῦ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, ὥστε θαυμάζουσι καὶ ζηλοῦσι καὶ βούλοιντ' ἂν αὐτὸς ἕκαστος τοιοῦτος εἶναι. καὶ τοι τουτὶ τὸ πρᾶγμα καὶ τὰ τοιαῦτα ζηλώματα Θετταλῶν μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μέχρι μὲν χθὲς ἢ πρῴην τὴν ἡγεμονίαν καὶ τὸ κοινὸν ἀξίωμα ἀπολωλέκει, νυνὶ δ' ἤδη καὶ τὴν ἐλευθερίαν παραιρεῖται· τὰς γὰρ ἀκροπόλεις αὐτῶν ἐνίων Μακεδόνες φρουροῦσιν. εἰς Πελοπόννησον δ' εἰσελθὸν τὰς ἐν Ἤλιδι σφαγὰς πεποίηκεν, καὶ τοσαύτης παρανοίας καὶ μανίας ἐνέπλησε τοὺς ταλαιπώρους ἐκείνους, ὥσθ' ἵν' ἀλλήλων ἄρχωσι καὶ Φιλίππῳ χαρίζωνται, συγγενεῖς αὑτῶν καὶ πολίτας μιαιφονεῖν. καὶ οὐδ' ἐνταῦθ' ἕστηκεν, ἀλλ' εἰς Ἀρκαδίαν εἰσελθὸν πάντ' ἄνω καὶ κάτω τἀκεῖ πεποίηκεν, καὶ νῦν Ἀρκάδων πολλοί, προσῆκον αὐτοῖς ἐπ' ἐλευθερίᾳ μέγιστον φρονεῖν ὁμοίως ὑμῖν· μόνοι γὰρ πάντων αὐτόχθονές ἐστε ὑμεῖς κἀκεῖνοι· Φίλιππον θαυμάζουσι καὶ χαλκοῦν ἱστᾶσι καὶ στεφανοῦσι, καὶ τὸ τελευταῖον, ἂν εἰς Πελοπόννησον ἴῃ, δέχεσθαι ταῖς πόλεσίν εἰσιν ἐψηφισμένοι. ταὐτὰ δὲ ταῦτα καὶ Ἀργεῖοι. ταῦτα νὴ τὴν Δήμητρα, ὡς δεῖ μὴ ληρεῖν, εὐλαβείας οὐ μικρᾶς δεῖται· ὡς βαδίζον κύκλῳ καὶ δεῦρ' ἐλήλυθεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ νόσημα τοῦτο. ἕως οὖν ἔτ' ἐν ἀσφαλεῖ, φυλάξασθε καὶ τοὺς πρώτους εἰσαγαγόντας ἀτιμώσατε. εἰ δὲ μή, σκοπεῖτε ὅπως μὴ τηνικαῦτ' εὖ λέγεσθαι δόξῃ τὰ νῦν εἰρημένα, ὅτ' οὐδ' ὅ τι χρὴ ποιεῖν ἕξετε. οὐχ ὁρᾶτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς ἐναργὲς καὶ σαφὲς παράδειγμα οἱ ταλαίπωροι γεγόνασιν Ὀλύνθιοι, οἳ παρ' οὐδὲν οὕτως ὡς τὸ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν ἀπολώλασιν οἱ δείλαιοι; ἔχοιτε δ' ἂν ἐξετάσαι καθαρῶς ἐκ τῶν συμβεβηκότων αὐτοῖς. ἐκεῖνοι γάρ, ἡνίκα μὲν τετρακοσίους ἱππέας ἐκέκτηντο μόνον καὶ σύμπαντες ἦσαν οὐ πλείους πεντακισχιλίων τὸν ἀριθμόν, οὔπω Χαλκιδέων πάντων εἰς ἓν συνῳκισμένων, Λακεδαιμονίων ἐπ' αὐτοὺς ἐλθόντων πολλῇ καὶ πεζῇ καὶ ναυτικῇ δυνάμει· ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι γῆς καὶ θαλάττης ἦρχον ὡς ἔπος εἰπεῖν Λακεδαιμόνιοι κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους· ἀλλ' ὅμως τηλικαύτης ἐπ' αὐτοὺς ἐλθούσης δυνάμεως οὔτε τὴν πόλιν οὔτε φρούριον οὐδὲν ἀπώλεσαν, ἀλλὰ καὶ μάχας πολλὰς ἐκράτησαν καὶ τρεῖς τῶν πολεμάρχων ἀπέκτειναν, καὶ τὸ τελευταῖον ὅπως ἐβούλοντο οὕτω τὸν πόλεμον κατέθεντο. ἐπειδὴ δὲ δωροδοκεῖν ἤρξαντό τινες, καὶ διὰ μὲν τὴν ἀβελτηρίαν οἱ πολλοί, μᾶλλον δὲ διὰ τὴν ἀτυχίαν, τούτους πιστοτέρους ἡγήσαντο τῶν ὑπὲρ αὐτῶν λεγόντων, καὶ Λασθένης μὲν ἤρεψε τὴν οἰκίαν τοῖς ἐκ Μακεδονίας δοθεῖσι ξύλοις, Εὐθυκράτης δὲ βοῦς ἔτρεφε πολλὰς τιμὴν οὐδενὶ δούς, ἕτερος δέ τις ἧκεν ἔχων πρόβατα, ἄλλος δέ τις ἵππους, οἱ δὲ πολλοί, καθ' ὧν ταῦτ' ἐγίγνετο, οὐχ ὅπως ὠργίζοντο ἢ κολάζειν ἠξίουν τοὺς ταῦτα ποιοῦντας, ἀλλ' ἀπέβλεπον, ἐζήλουν, ἐτίμων, ἄνδρας ἡγοῦντο· ἐπειδὴ ταῦθ' οὕτω προῆγε καὶ τὸ δωροδοκεῖν ἐκράτησεν, χιλίους μὲν ἱππέας κεκτημένοι, πλείους δ' ὄντες μυρίων, ἅπαντας δὲ τοὺς περιχώρους ἔχοντες συμμάχους, μυρίοις δὲ ξένοις καὶ τριήρεσι πεντήκοντα ὑμῶν βοηθησάντων αὐτοῖς, καὶ ἔτι τῶν πολιτῶν τετρακισχιλίοις, οὐδὲν αὐτοὺς τούτων ἠδυνήθη σῶσαι· ἀλλὰ πρὶν μὲν ἐξελθεῖν ἐνιαυτὸν τοῦ πολέμου, τὰς πόλεις ἁπάσας ἀπολωλέκεσαν τὰς ἐν τῇ Χαλκιδικῇ οἱ προδιδόντες, καὶ Φίλιππος οὐκέτ' εἶχεν ὑπακούειν τοῖς προδιδοῦσιν, οὐδ' εἶχεν ὅ τι πρῶτον λάβῃ· πεντακοσίους δ' ἱππέας προδοθέντας ὑπ' αὐτῶν τῶν ἡγουμένων ἔλαβεν αὐτοῖς ὅπλοις ὁ Φίλιππος, ὅσους οὐδεὶς πώποτε ἄλλος ἀνθρώπων. καὶ οὔτε τὸν ἥλιον ᾐσχύνοντο οἱ ταῦτα ποιοῦντες, οὔτε τὴν γῆν πατρίδ' οὖσαν ἐφ' ἧς ἕστασαν, οὔτε ἱερὰ οὔτε τάφους, οὔτε τὴν μετὰ ταῦτα γιγνομένην αἰσχύνην ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις· οὕτως ἔκφρονας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ παραπλῆγας τὸ δωροδοκεῖν ποιεῖ. ὑμᾶς οὖν ὑμᾶς εὖ φρονεῖν δεῖ, τοὺς πολλούς, καὶ μὴ ἐπιτρέπειν τὰ τοιαῦτα, ἀλλὰ κολάζειν δημοσίᾳ. καὶ γὰρ ἂν καὶ ὑπερφυὲς εἴη, εἰ κατὰ μὲν τῶν Ὀλυνθίους προδόντων πολλὰ καὶ δεινὰ ἐψηφίσασθαι, τοὺς δὲ παρ' ὑμῖν αὐτοῖς ἀδικοῦντας μὴ κολάζοντες φαίνοισθε. λέγε τὸ ψήφισμά μοι τὸ περὶ τῶν Ὀλυνθίων:

αὖθ' ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὀρθῶς καὶ καλῶς πᾶσιν Ἕλλησί τε καὶ βαρβάροις δοκεῖτε ἐψηφίσθαι κατ' ἀνδρῶν προδοτῶν καὶ θεοῖς ἐχθρῶν. ἐπειδὴ τοίνυν τὸ δωροδοκεῖν πρότερον τοῦ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν ἐστί, καὶ δι' ἐκεῖνο τοῦτ' ἐπράττουσί τινες, ὃν ἂν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δωροδοκοῦντα ἴδητε, τοῦτον καὶ προδότ[ην]

ἡ γνώμη ἐξετάζεται· οὐδ' οἱ καιροὶ οὐδὲ πρᾶξις, οὐδ' ὁ στρατιώτης προδίδωσιν· ἀλλ' ἂν ἕκαστος ὑμῶν ὁμοίως κύριος γένηται, ταῦτα διαφθείρει· μισεῖν δ' ὁμοίως τοὺς τοιούτους ἅπαντας προσήκει. ἔστι δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες, περὶ τούτων μόνοις τῶν πάντων ἀνθρώπων οἰκείοις χρῆσθαι παραδείγμασι, καὶ τοὺς προγόνους οὓς ἐπαινεῖτε δικαίως, ἔργῳ μιμεῖσθαι. εἰ μὴ τὰς μάχας μηδὲ τὰς στρατείας μηδὲ τοὺς κινδύνους ἐν οἷς ἦσαν ἐκεῖνοι λαμπροὶ συμμαχεῖν καιρὸς, ἀλλ' ἄγετε ἡσυχίαν ὑμεῖς ἐν τῷ παρόντι, ἀλλὰ τό γε σωφρονεῖν αὐτῶν μιμεῖσθε. τούτου γὰρ πανταχοῦ χρεία, καὶ οὐδέν ἐστι πρᾶγμα τῷ ἑτέρῳ οὐδ' ὀχληρότερον τὸ καλῶς φρονεῖν τοῦ κακῶς· ἀλλ' ἐν τῷ ἴσῳ χρόνῳ νυνὶ καθήμενος ὑμῶν ἕκαστος, ἂν μὲν ἃ χρὴ γιγνώσκειν περὶ τῶν πραγμάτων καὶ ψηφίζηται, βελτίω τὰ κοινὰ ποιήσει τῇ πόλει καὶ ἄξια τῶν προγόνων πράξει· ἂν δὲ μηδέν, φαυλότερα καὶ ἀνάξια τῶν προγόνων ποιήσει. τί οὖν ἐκεῖνοι περὶ τούτων ἐφρόνουν; ταυτὶ λαβὼν ἀνάγνωθι, γραμματεῦ. δεῖ γὰρ ὑμᾶς ἰδεῖν ὅτι ἐπὶ τοῖς τοιούτοις ἔργοις ῥᾳθυμεῖτε, ὧν θάνατον κατέγνωσαν οἱ πρόγονοι. λέγε:

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν γραμμάτων λεγόντων Ἄρθμιον τὸν Πυθώνακτος τὸν Ζελείτην ἐχθρὸν εἶναι καὶ πολέμιον τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῶν συμμάχων, αὐτὸν καὶ γένος πᾶν. διὰ τί; ὅτι τὸν χρυσὸν τὸν ἐκ τῶν βαρβάρων εἰς τοὺς Ἕλληνας ἤγαγεν. ἔνεστιν οὖν ἐκ τούτου ἰδεῖν ὅτι οἱ πρόγονοι καὶ ἡμῶν ὅπως μηδ' ἄλλος ἀνθρώπων μηδεὶς ἐπὶ χρήμασι μηδὲν ἐργάσεται κακὸν τὴν Ἑλλάδα ἐφρόντιζον· ὑμεῖς δ' οὐδὲ τὴν πόλιν αὐτὴν ὅπως μηδεὶς τῶν πολιτῶν ἀδικήσῃ προορᾶσθε. νὴ Δί', ἀλλ' ἄλλως πως ἔτυχε ταῦτα τὰ γράμματα θέντες. ἀλλ' ὅλης οὔσης ἱερᾶς τῆς ἀκροπόλεως ταυτησὶ καὶ πολλὴν εὐρυχωρίαν ἐχούσης, παρὰ τὴν χαλκῆν τὴν μεγάλην Ἀθηνᾶν ἐκ δεξιᾶς ἕστηκεν, ἣν ἀριστεῖον ἡ πόλις τοῦ πρὸς τοὺς βαρβάρους πολέμου, δόντων τῶν Ἑλλήνων τὰ χρήματα ταῦτ', ἀνέθηκε. τότε μὲν τοίνυν οὕτω σεμνὸν ἦν τὸ δίκαιον καὶ τὸ κολάζειν τοὺς τὰ τοιαῦτα ποιοῦντας ἔντιμον, ὥστε τῆς αὐτῆς ἠξιοῦτο στάσεως τό τε ἀριστεῖον τῆς θεοῦ καὶ τὰ τῶν τοιαῦτα ἀδικούντων τιμωρίαι· νῦν δὲ γέλως, ἄδεια, αἰσχύνη, εἰ μὴ τὴν ἄγαν ταύτην ἐξουσίαν ἐπισχήσετε νῦν ὑμεῖς. νομίζω τοίνυν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐ καθ' ἓν μόνον τοὺς προγόνους μιμουμένους ὀρθῶς ἂν ποιεῖν, ἀλλὰ καὶ κατὰ πάντα ὅσα ἔπραττον ἐφεξῆς. ἐκεῖνοι τοίνυν, ὡς ἅπαντες ἴστε, οἶδ' ὅτι τὸν λόγον τοῦτον ἀκηκοότες, Καλλίαν τὸν Ἱππονίκου ταύτην τὴν ὑπὸ πάντων θρυλουμένην εἰρήνην πρεσβεύσαντα, ἵππου μὲν δρόμον ἡμέρας πεζῇ μὴ καταβαίνειν ἐπὶ τὴν θάλατταν βασιλέα, ἐντὸς δὲ Χελιδονίων καὶ Κυανέων πλοίῳ μακρῷ μὴ πλεῖν, ὅτι δῶρα λαβεῖν ἔδοξε πρεσβεύσας, μικροῦ μὲν ἀπέκτειναν, ἐν δὲ ταῖς εὐθύναις πεντήκοντα ἔπραξαν τάλαντα. καίτοι καλλίω ταύτης εἰρήνην οὔτε πρότερον οὔθ' ὕστερον οὐδεὶς ἂν ἔχοι πεποιημένην τὴν πόλιν εἰπεῖν. ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἐσκόπουν· τούτου μὲν γὰρ ἡγοῦντο τὴν αὑτῶν ἀρετὴν καὶ τὴν τῆς πόλεως δόξαν αἰτίαν εἶναι, τοῦ δὲ προῖκα ἢ μὴ τὸν τρόπον τοῦ πρεσβευτοῦ· τοῦτον οὖν δίκαιον ἠξίουν παρέχεσθαι καὶ ἀδωροδόκητον τὸν προσιόντα τοῖς κοινοῖς. ἐκεῖνοι μὲν τοίνυν οὕτως ἐχθρὸν ἡγοῦντο τὸ δωροδοκεῖν καὶ ἀλυσιτελὲς τῇ πόλει ὥστε μήτ' ἐπὶ πράξεως μηδεμιᾶς μήτ' ἐπ' ἀνδρὸς ἐᾶν γίγνεσθαι· ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν αὐτὴν εἰρήνην ἑορακότες τὰ μὲν τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων τείχη καθῃρηκυῖαν, τὰς δὲ τῶν πρέσβεων οἰκίας οἰκοδομοῦσαν, καὶ τὰ μὲν τῆς πόλεως κτήματα ἀφῃρημένην, τούτοις δ' ἃ μηδ' ὄναρ ἤλπισαν πώποτε κτησαμένην, οὐκ αὐτοὶ τούτους ἀπεκτείνατε, ἀλλὰ κατηγόρου προσδεῖσθε, καὶ λόγῳ κρίνετε, ὧν ἔργῳ τὰ ἀδικήματα πάντες ὁρῶσιν. οὐ τοίνυν τὰ παλαιὰ ἄν τις ἔχοι μόνον εἰπεῖν καὶ διὰ τούτων τῶν παραδειγμάτων ὑμᾶς ἐπὶ τιμωρίαν παρακαλέσαι, ἀλλ' ἐφ' ὑμῶν τουτωνὶ τῶν ἔτι ζώντων ἀνθρώπων πολλοὶ δίκην δεδώκασιν, ὧν ἐγὼ τοὺς μὲν ἄλλους παραλείψω, τῶν δ' ἐκ πρεσβείας, ἣ πολὺ ταύτης ἐλάττω κακὰ τὴν πόλιν εἴργασται, θανάτῳ ζημιωθέντων ἑνὸς ἢ δυοῖν ἐπιμνησθήσομαι. καί μοι λέγε τουτὶ τὸ ψήφισμα λαβών:

Κατὰ τουτὶ τὸ ψήφισμα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πρέσβεων ἐκείνων ὑμεῖς θάνατον κατέγνωτε, ὧν εἷς ἦν Ἐπικράτης, ἀνήρ, ὡς ἐγὼ τῶν πρεσβυτέρων ἀκούω, σπουδαῖος καὶ πολλὰ χρήσιμος τῇ πόλει, καὶ τῶν ἐκ Πειραιῶς καταγαγόντων τὸν δῆμον, καὶ ἄλλως δημοτικός. ἀλλ' ὅμως οὐδὲν αὐτὸν ὠφέλησε τούτων, δικαίως· οὐ γὰρ ἐφ' ἡμισείᾳ χρηστὸν εἶναι δεῖ τὸν τηλικαῦτα διοικεῖν ἀξιοῦντα, οὐδὲ τὸ πιστευθῆναι προλαβόντα παρ' ὑμῶν εἰς τὸ μεῖζον δύνασθαι κακουργεῖν καταχρῆσθαι, ἀλλ' ἁπλῶς μηδὲν ὑμᾶς ἀδικεῖν ἑκόντα. εἰ τοίνυν τι τούτοις ἄπρακτόν ἐστι τούτων ἐφ' οἷς ἐκείνων θάνατος κατεγνώσθη, ἐμὲ ἀποκτείνατε ἤδη. σκοπεῖτε γάρ. ἐπειδὴ παρὰ τὰ γράμματα, φησίν, ἐπρέσβευσαν ἐκείνοις τὸ ψήφισμα, καὶ τοῦτ' ἐστὶ τῶν ἐγκλημάτων πρῶτον. οὗτοι δὲ οὐ παρὰ τὰ γράμματα; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα Ἀθηναίοις καὶ τοῖς Ἀθηναίων συμμάχοις λέγει, οὗτοι δὲ Φωκέας ἐκσπόνδους ἀπέφηναν; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα τοὺς ἄρχοντας ὁρκοῦν τοὺς ἐν ταῖς πόλεσιν, οὗτοι δὲ οὓς Φίλιππος

αὐτοῖς προσέπεμψαν τούτους ὁρκιοῦντας; οὐ τὸ μὲν ψήφισμα οὐδαμοῦ, μόνους εὐτυχῆσαι Φίλιππον·
οὐ τὸ δ' οὐδὲν ἐπαύσαντο ἰδίᾳ χρηματιζόμενοι; οὐκ ἠλέγχθησαν τινὲς αὐτῶν ἐν τῇ βουλῇ οὐ τἀληθῆ
ἀπαγγέλλοντες; οὐ τὸ δ' ἔτι καὶ ἐν τῷ δήμῳ; καὶ ὑπὸ τοῦ; τοῦτο γάρ ἐστι λαμπρόν· ὑπ' αὐτῶν τῶν πραγ-
μάτων. οἷς γὰρ ἀπήγγελλον οὗτοι, πᾶν τἀναντία δήπου γέγονε τἀναντία. οὐδὲ παραγγέλλοντές φησι τἀληθῆ
οὐ κοινῇ οὐδ' οὗτοι· καὶ κατεψευσμένοι τῶν συμμάχων καὶ δῶρα λαμβάνοντες· ἀντὶ μέντοι τοίνυν τοῦ
κατεψεῦσθαι παντελῶς ἀπολωλεκότες· πολλῷ δὲ δήπου τοῦτο δεινότερον τοῦ κατεψεῦσθαι·
ἀλλὰ μὴν ὑπέρ γε τοῦ δῶρα εἰληφέναι, εἰ μὲν ἠρνοῦντο, ἐλέγχειν λοιπὸν ἦν· ἐπειδὴ δ' ὁμολογοῦσιν,
ἀπάγειν δήπου προσήκει. τί οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; τούτων οὕτως ἐχόντων, ὑμεῖς ἐκείνων τῶν
ἀνδρῶν ὄντες, οἱ δὲ καὶ τινὲς αὐτῶν ἔτι ζῶντες ὑπομενεῖτε; τὸν μὲν εὐεργέτην τοῦ δήμου καὶ τὸν
ἐκ Πειραιῶς Ἐπικράτην ἐκπεσεῖν καὶ κολασθῆναι, καὶ πάλιν Θρασύβουλον τοῦ δημοτικοῦ τὸν
ἀπὸ Φυλῆς κατάγοντος τὸν δῆμον τάλαντα δέκα ὠφληκέναι, καὶ τὸν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ τὸν ἔτι ποι-
τῶν, καὶ τῶν τὰ μέγιστα ἀγάθ' ὑμᾶς εἰργασμένων, οὓς νόμῳ διὰ τὰς εὐεργεσίας ἃς ὑπῆρξαν εἰς ὑμᾶς
ἐν ἅπασι τοῖς ἱεροῖς ἐπὶ ταῖς θυσίαις σπονδῶν καὶ κρατήρων κοινωνοὺς πεποίησθε, καὶ ᾄδετε
καὶ τιμᾶτε ἐξ ἴσου τοῖς ἥρωσι καὶ τοῖς θεοῖς· τούτους μὲν πάντας τὴν ἐκ τῶν νόμων δίκην ὑπεσχηκέναι,
καὶ μήτε συγγνώμην μήτ' ἔλεον μήτε παιδία κλάοντα ὁμώνυμα τῶν εὐεργετῶν μήτ' ἄλλο μηδὲν
αὐτοῖς ὠφεληκέναι· τὸν δὲ Ἀτρομήτου τοῦ γραμματιστοῦ καὶ Γλαυκοθέας τῆς τοὺς θιάσους συναγούσης,
ἐφ' οἷς ἑτέρα τέθνηκεν ἱέρεια, τοῦτον ὑμεῖς λαβόντες τὸν τοιούτων, τὸν οὐδὲ καθ' ἓν χρήσιμον τῇ
πόλει, οὐ καθ' αὑτόν, οὐ κατὰ τὸν πατέρα, οὐ κατ' ἄλλον οὐδένα τῶν τούτου, ἀφήσετε; ποῖος γὰρ ἵππος, ποία τριήρης,
ποία στρατεία, τίς χορηγός, τίς λειτουργία, τίς εἰσφορά, τίς εὔνοια, ποῖοι κίνδυνοι, τί τούτων ἁ-
πάντων ἐν παντὶ τῷ χρόνῳ γέγονε παρὰ τούτων τῇ πόλει; καίτοι κἂν εἰ ταῦτα πάνθ' ὑπῆρχεν, ἐ-
κεῖνο δὲ μὴ δὲ προσῆν, τὸ δικαίως καὶ προῖκα πεπρεσβευκέναι, ἀπολωλέναι δήπου προσήκει αὐτόν.
εἰ δὲ μήτε ταῦτα μήτ' ἐκεῖνα, οὐ τιμωρήσεσθε; οὐκ ἀναμνησθήσεσθε ὧν κατηγορῶν ἔλεγε Τιμάρχου·
ὡς οὐδέν ἐστ' ὄφελος πόλεως ἥτις μὴ νεῦρα ἐπὶ τοὺς ἀδικοῦντας ἔχει; οὐδὲ πολιτείας ἐν ᾗ συγγνώμη καὶ
παραγγελία τῶν νόμων μεῖζον ἰσχύουσιν· οὐδὲ ἐλεεῖν ὑμᾶς οὔτε τὴν μητέρα δεῖν τὴν Τιμάρχου,
γραῦν γυναῖκα, οὔτε τὰ παιδία, οὔτε ἄλλον οὐδένα, ἀλλ' ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι εἰ προήσεσθε τὰ τῶν νόμων
καὶ τῆς πολιτείας, οὐχ εὑρήσετε τοὺς ὑμᾶς αὐτοὺς ἐλεήσοντας. ἀλλ' ὁ μὲν τάλας ἄνθρωπος ἠτί-
μωται, ὅτι τοῦτον εἶδεν ἀδικοῦντα· τοῦτον δὲ ἀθῷον ἔσεσθαι; διὰ τί; εἰ γὰρ παρὰ τῶν εἰς ἑ-
αυτοὺς ἐξαμαρτανόντων τηλικαύτην ἠξίωσε δίκην Αἰσχίνης λαμβάνειν, παρὰ τῶν εἰς τὰ τῆς πόλεως
τηλικαῦθ' ἡμαρτηκότων, ὧν εἷς οὗτος ὢν ἐξελέγχεται, πηλίκην ὑμᾶς προσήκει λαμβάνειν τοὺς
ὀμωμοκότας καὶ δικάζοντας; νὴ Δί', οἱ νέοι γὰρ ἡμῖν διὰ τὸν ἀγῶνα ἐκεῖνον ἔσονται βελτίους· οὐκοῦν
καὶ διὰ τοῦτον οἱ πολιτευόμενοι, δι' οὓς τὰ μέγιστα κινδυνεύει ἡ πόλις· προσήκει δὲ κἀκείνων φρον-
τίζειν. ἵνα δὲ εἰδῆτε ὅτι οὐχ ὅπως καὶ τοῦτο ἀπώλεσε τὸν Τίμαρχον, οὐ μὰ Δία, οὐχ ὅπως ὑμετέρων παίδων ὅπ-
ως ἔσονται σώφρονες προορῶν· εἰσὶ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ νῦν σώφρονες· μὴ γὰρ οὕτω γένοιτο κακῶς
τῇ πόλει ὥστε Ἀφοβήτου καὶ Αἰσχίνου σωφρονιστῶν δεηθῆναι τοὺς νεωτέρους· ἀλλ' ὅτι βουλεύων ἔγραψεν
ἄν τις ὡς Φίλιππον ὅπλα ἄγων ἁλῷ ἢ σκεύη τριηρικά, θάνατον εἶναι τὴν ζημίαν. σημεῖον δέ· πόσον γὰρ
ἐδημηγόρει χρόνον Τίμαρχος; πολὺν. οὐκοῦν τοῦτον ἦν ἅπαντα ἐπεδήμει τῇ πόλει καὶ οὐδὲ πώποτε
ἠγανάκτησεν οὐδὲ δεινὸν ἡγήσατο εἶναι τὸ πρᾶγμα εἰ τοιοῦτος λέγει, ἕως εἰς Μακεδονίαν ἐλθὼν ἑαυτὸν
ἐμίσθωσεν. λέγε δή μοι τὸ ψήφισμα λαβὼν αὐτὸ τὸ Τιμάρχου.

μὲν τοίνυν ὑπὲρ ὑμῶν γράψας μὴ ἄγειν ἐν τῷ πολέμῳ πρὸς Φίλιππον ὅπλα, εἰ δὲ μή, θανάτῳ ζημιοῦσθαι,
ἀπολώλεκε καὶ ὕβρισται· ὁ δὲ καὶ τὰ τῶν ὑμετέρων συμμάχων ὅπλα ἐκείνῳ παραδοὺς οὗτος κατηγόρει
καὶ περὶ πορνείας ἔλεγεν, ὦ γῆ καὶ θεοί, δυοῖν μὲν κηδεσταῖν παρεστηκότοιν, οὓς ἰδόντες ἂν ὑμεῖς ἀνακράγοιτε,
Νικίου τε τοῦ βδελυροῦ, ὃς ἑαυτὸν ἐμίσθωσεν εἰς Αἴγυπτον Χαβρίᾳ, καὶ τοῦ καταράτου Κυρηβίωνος, ὃς ἐν ταῖς
πομπαῖς ἄνευ τοῦ προσώπου κωμάζει· καὶ τί ταῦτα; ἀλλὰ τὸν ἀδελφὸν ὁρῶν Ἀφόβητον. ἀλλὰ δῆτα
ἄνω ποταμῶν ἐκείνην τὴν ἡμέραν πάντες οἱ περὶ πορνείας ἐρρύησαν λόγοι. καὶ μὴν εἰς ὅσην ἀτιμίαν τὴν πόλιν
ἡ μὲν ἡ τούτου πονηρία καὶ ψευδολογία καταστήσασα ἄγει, πάντα τἆλλα ἀφεὶς ὃ πάντες ὑμεῖς ἴστε ἐρῶ. πρότερον
μὲν γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί παρ' ὑμῖν ἐψήφισται ἐρῶ· πρότερον μὲν γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί παρ' ὑμῖν
ἐψήφισται, τοῦτ' ἐπετήρουν οἱ ἄλλοι πάντες Ἕλληνες· νυνὶ δὲ ἤδη περιερχόμεθ' ἡμεῖς τί δέδοκται τοῖς
ἄλλοις σκοποῦντες ὡς ἀκουσόμενοι, τί τὰ τῶν Ἀρκάδων, τί τὰ τῶν Ἀμφικτυόνων, ποῖ πορεύσεται
Φίλιππος, ζῇ ἢ τέθνηκεν. οὐ τοιαῦτα ποιοῦμεν; ἐγὼ δὲ οὐ δέδοικα εἰ Φίλιππος ζῇ, ἀλλ' εἰ τῆς πόλεως
τέθνηκε τὸ τοὺς ἀδικοῦντας μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι. οὐδὲ φοβεῖ με Φίλιππος, ἂν τὰ παρ' ὑμῶν

ἀλλ' ἀνάγκη· ἀλλ' εἰ παρ' ἡμῖν ἄδεια γενήσεται τοῖς ὑπὲρ ἐκείνου μισθαρνεῖν βουλομένοις καὶ συνε-
ροῦσί τινες τούτοις τῶν ἐφ' ὑμῶν πεπιστευμένων, καὶ πάντα τὸν ἔμπροσθεν χρόνον ἀρνούμενοι μὴ
πράττειν ὑπὲρ Φιλίππου νῦν ἀναβήσονται. ταῦτα φοβοῦμαι. τί γὰρ δή ποτε Εὔβουλε, ἐν μὲν τῇ Ἡγησίλεω κρινο-
μένου, ὃς ἀνεψιός ἐστί σοι, καὶ Θρασυβούλου πρώην τοῦ Νικηράτου θείου, ἐπὶ μὲν τῆς πρώ-
της ψήφου οὐδ' ὑπακοῦσαι καλούμενος ἠθέλησας, ἐπὶ δὲ τὸ τίμημα ἀναβὰς ὑπὲρ μὲν ἐκείνων οὐδ' ὁτιοῦν
εἶπες, ἐδέου δὲ τῶν δικαστῶν συγγνώμην ἔχειν σοι; εἶτα ὑπὲρ μὲν συγγενῶν καὶ ἀναγκαίων ἀνθρώπων
οὐκ ἀναβαίνεις, ὑπὲρ Αἰσχίνου δ' ἀναβήσῃ, ὃς ἡνίκ' ἔκρινεν Ἀριστοφῶν Φιλόνικον καὶ δι' ἐκείνου τῶν σοὶ
πεπραγμένων κατηγόρει, συγκατηγόρει μετ' ἐκείνου σου, καὶ τῶν ἐχθρῶν τῶν σῶν εἷς ἐξητάζετο; ἐπειδὴ δὲ
σὺ μὲν τουτουσὶ δεδιξάμενος καὶ φήσας καταβαίνειν εἰς Πειραιᾶ δεῖν ἤδη καὶ χρήματ' εἰσφέρειν καὶ
τὰ θεωρικὰ στρατιωτικὰ ποιεῖν, ἢ χειροτονεῖν ἃ συνεῖπε μὲν οὗτος, ἔγραψε δ' ὁ βδελυρὸς Φιλοκράτης,
ἐξ ὧν αἰσχρὰν ἀντὶ καλῆς συνέβη γενέσθαι τὴν εἰρήνην, οὗτοι δὲ τοῖς μετὰ ταῦτ' ἀδικήμασιν ἅπαντ' ἀπολω-
λέκασι, τηνικαῦτα διηλλάγης; καὶ ἐν μὲν τῷ δήμῳ κατηρῶ Φιλίππου, καὶ κατὰ τῶν παίδων ὤμνυες ἦ μὴν
ἀπολωλέναι Φίλιππον ἂν βούλεσθαι, νῦν δὲ βοηθήσεις τούτῳ; πῶς οὖν ἀπολεῖται ὅταν τοὺς
παρ' ἐκείνου δωροδοκοῦντας σῴζῃς; τί γὰρ δή ποτε Μοιροκλέα μὲν ἔκρινες ὅτι παρὰ τῶν τὰ μέταλλα ἐ-
ωνημένων εἴκοσιν ἐξέλεξε δραχμὰς παρ' ἑκάστου, καὶ Κηφισοφῶντα τὰ ἱερὰ χρήματ' ἐδίωκες, ὅτι τρισὶν
ὕστερον ἡμέραις ἐπὶ τὴν τράπεζαν ἔθηκεν ἑπτὰ μνᾶς· τοὺς δ' ἔχοντας, ὁμολογοῦντας, ἐξελεγχομένους,
ἐπ' αὐτοφώρῳ ἐπὶ τῷ τῶν συμμάχων ὀλέθρῳ ταῦτα πεποιηκότας, τούτους οὐ κρίνεις, ἀλλὰ καὶ σῴ-
ζειν κελεύεις; καὶ μὴν ὅτι ταῦτα μέν ἐστι φοβερὰ καὶ προνοίας καὶ φυλακῆς πολλῆς δεόμενα, ἐφ' οἷς δ'
ἐκείνους σὺ ἔκρινες, καταγέλαστα, ὧδ' ὄψεσθε. ἦσάν τινες ἐν Ἤλιδι κλέπτοντες τὰ κοινά τινες; καὶ μάλ' εἰκός γε.
ἔστιν οὖν ὅστις αὐτῶν μετέσχε νῦν τοῦ καταλῦσαι τὸν δῆμον; οὐδὲ εἷς. τί δ'; ἡνίκ' ἦν Ὄλυνθος,
ἦσάν τινες ἄλλοι; ἡγοῦμαι ἔγωγε. ἆρ' οὖν διὰ τούτους ἀπώλετο Ὄλυνθος; οὔ. τί δ'; ἐν Μεγάροις οὐκ οἴεσθε
κλέπτην τινὰ καὶ παρεκλέγοντα τὰ κοινὰ εἶναι; ἀνάγκη. καὶ πέφηνέ τις αἴτιος αὐτόθι τούτων τῶν συμ-
βεβηκότων πραγμάτων; οὐδὲ εἷς. ἀλλὰ ποῖοί τινές εἰσιν οἱ τὰ τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα ἀδικοῦντες; οἱ νομίζοντες
αὑτοὺς ἀξιόχρεως εἶναι τοῦ Φιλίππου ξένοι καὶ φίλοι προσαγορεύεσθαι, οἱ στρατηγιῶντες καὶ προστασίας
ἀξιούμενοι, οἱ μείζους τῶν πολλῶν οἰόμενοι δεῖν εἶναι. οὐ Περίλαος ἐκρίνετ' ἔναγχος ἐν Μεγάροις ἐν τοῖς
τριακοσίοις ὅτι πρὸς Φίλιππον ἀφίκετο, καὶ παρελθὼν Πτοιόδωρος αὐτὸν ἐξῃτήσατο, ὁ καὶ πλούτῳ
καὶ γένει καὶ δόξῃ πρῶτος Μεγαρέων, καὶ πάλιν ὡς Φίλιππον ἐξέπεμψε, καὶ μετὰ ταῦθ' ὁ μὲν ἧκεν ἄγων τοὺς
ξένους, ὁ δ' ἔνδον ἐτύρευε ταῦτα; οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν ὅ τι δεῖ φυλάττεσθαι μᾶλλον ἢ τὸ ἐᾶν τινὰ
τῶν πολλῶν μείζω γίγνεσθαι. μή μοι σῳζέσθω μηδ' ἀπολλύσθω μηδεὶς ὁπόθεν ἄν τις βούληται, ἀλλ' ὃν
ἂν τὰ πεπραγμένα σῴζῃ καὶ τοὐναντίον, τούτῳ τῆς προσηκούσης ψήφου παρ' ὑμῶν ὑπαρχέτω τυγχάνειν.
τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν. ἔτι τοίνυν πολλοὶ παρ' ὑμῖν ἐπὶ καιρῶν γεγόνασιν ἰσχυροί, Καλλίστρατος, αὖθις Ἀρι-
στοφῶν, Διόφαντος, τούτων ἕτεροι πρότερον. ἀλλὰ ποῦ τούτων ἕκαστος ἐπρώτευεν; ἐν τῷ δήμῳ. ἐν δὲ τοῖς δικαστη-
ρίοις οὐδεὶς πώποτε μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας ὑμῶν οὐδὲ τῶν νόμων οὐδὲ τῶν ὅρκων κρείττων γέγονεν. μὴ τοίνυν
μηδὲ νῦν τοῦτον ἐάσητε. ὅτι γὰρ ταῦτα φυλάττοισθ' ἂν εἰκότως μᾶλλον ἢ πιστεύοιτε, τοὺς θεοὺς ὑμῖν μάντεις
ἀναγνώσομαι, οἵπερ ἀεὶ σῴζουσι τὴν πόλιν πολλῷ τῶν προσηκόντων μᾶλλον. λέγε τὰς μαντείας.

Ἀκούετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν θεῶν οἷα ὑμῖν προλέγουσιν. εἰ μὲν τοίνυν πολεμούντων ὑμῶν ταῦτ' ἀνῄρηκα-
σι, τοὺς στρατηγοὺς λέγουσι φυλάττεσθαι. ἡγεμόνες γάρ εἰσιν ἐν τῷ πολέμῳ οἱ στρατηγοί. εἰ δὲ πεποιημένων εἰρήνην, τοὺς
ἐπὶ τῆς πολιτείας ἐφεστηκότας. οὗτοι γὰρ ἡγοῦνται, τούτοις πείθεσθε ὑμεῖς, ὑπὸ τούτων δέος ἐστὶ μὴ παρακρου-
σθῆτε. καὶ τὴν πόλιν ξυνέχειν φησὶν ἡ μαντεία ὅπως ἂν μίαν γνώμην ἔχοντες πάντες μὴ ποιῶσι τοῖς ἐχθροῖς
ἡδονήν. πότερ' οὖν οἴεσθ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν τοσαῦτα κακὰ εἰργασμένον σωθέντα, ἢ δίκην δόν-
τα ἡδονὴν Φιλίππῳ ποιῆσαι; ἐγὼ μὲν οἶμαι σωθέντα. φησὶ δέ γ' ἡ μαντεία δεῖν ὅπως μὴ χαίρωσιν οἱ
ἐχθροὶ ποιεῖν. ἅπασι τοίνυν ὑμῖν μιᾷ γνώμῃ παρακελεύεται κολάζειν τοὺς ὑπηρετηκότας τι τοῖς ἐχθροῖς ὁ Ζεύς,
ἡ Διώνη, πάντες οἱ θεοί. ἔξωθεν οἱ ἐπιβουλεύοντες, ἔνδοθεν οἱ συμπράττοντες. οὐκοῦν τῶν ἐπιβουλευόντων
μὲν ἔργον διδόναι, τῶν συμπραττόντων δὲ λαμβάνειν καὶ τοὺς εἰληφότας ἐκσῴζειν. ἔτι τοίνυν κἂν ἀπ' ἀνθρω-
πίνου λογισμοῦ τοῦτό τις ἴδοι, ὅτι πάντων ἐχθρότατον καὶ φοβερώτατον τὸ τὸν προεστηκότα ἐᾶν οἰκεῖον γίγνε-
σθαι τοῖς μὴ ταὐτὰ βουλομένοις τῷ δήμῳ. τίσι γὰρ πράγμασιν ἐγκρατὴς γέγονε Φίλιππος ἁπάντων, καὶ τίσι
τὰ μέγιστα κατείργασται; τῷ παρὰ τῶν πωλούντων τὰς πράξεις ὠνεῖσθαι, τῷ τοὺς προεστηκότας ἐν
ταῖς πόλεσι διαφθείρειν καὶ ἐπαίρειν, τούτοις. ταῦτα τοίνυν ἐφ' ὑμῖν ἐστιν ἀμφότερα
ἐὰν βούλησθε ἄκυρα ποιῆσαι τήμερον, ἂν τῶν μὲν ὑπὲρ τούτου συνηγορούντων μὴ ἐθέλητ' ἀκούειν, ἀλλ' ἐπιδείξητ'
ἀκύρους ὄντας ὑμῶν, ὧν νῦν φασὶν εἶναι κύριοι, τὸν δὲ πεπρακότ' αὑτὸν κολάσητε καὶ τοῦθ' ἅπαντες ἴδωσιν.

πάντων μὲν γὰρ ἀκούσας ἂν ὀργισθείητε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοιαῦτα πεποιηκότι καὶ προδεδωκότι συμμάχους καὶ φίλ(ους)
καὶ καιρούς· μεθ' ὧν ἢ καλῶς ἢ κακῶς ἑκάστοις ἔχει τὰ πάντα· οὐ μὴν οὐδενὶ μᾶλλον οὐδὲ δικαιότερον ἢ τούτῳ·
ὃς γὰρ ἑαυτὸν τάξας τῶν ἀπιστούντων εἶναι φιλίππῳ καὶ μόνος καὶ πρῶτος ἰδὼν ὅτι κοινὸς ἐχθρὸς ἐκεῖνός ἐστι
πάντων τῶν ἑλλήνων· ηὐτομόλησε καὶ προύδωκε καὶ γέγονεν ἐξαίφνης ὑπὲρ φιλίππου· πῶς οὐ πολλά-
κις οὗτος ἄξιός ἐστιν ἀπολωλέναι· ἀλλὰ μὴν ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει αὐτὸς οὐχ οἷός τε πάντως ἀντειπεῖν ἔσται· τίς γὰρ ἐστὶν
ὁ τὸν ἴσχανδρον προσάγων ὑμῖν τὸ κατ' ἀρχάς· ὃν παρὰ τῶν ἀρκάδων φίλων τῇ πόλει δεῦρ' ἥκειν ἔφη·
τίς ὁ συγκατασκευάζεσθαι τὴν ἑλλάδα καὶ πελοπόννησον φίλιππον κοινῶν· ὑμᾶς δὲ καθεύδειν· τίς
ὁ τοὺς μακροὺς καὶ καλοὺς λόγους ἐκείνους δημηγορῶν καὶ τὸ μιλτιάδου καὶ τὸ θεμιστοκλέους ψήφισμα ἀναγιγνώσκων·
καὶ τὸν ἐν τῷ τῆς ἀγλαύρου τῶν ἐφήβων ὅρκον· οὐχ οὗτος· τίς ὁ πείσας ὑμᾶς μόνον οὐκ ἐπὶ τὴν ἐρυθρὰν θάλα-
ταν πρεσβείας πέμπειν ὡς ἐπιβουλευομένης ὑπὸ φιλίππου τῆς ἑλλάδος· ὑμῖν δὲ προσῆκον προορ(ᾶν)
ταῦτα καὶ μὴ προΐεσθαι τὰ τῶν ἑλλήνων· οὐχ ὁ μὲν γράφων τὸ ψήφισμα εὔβουλος ἦν· ὁ δὲ πρεσβεύων εἰς πελοπόννη-
σον αἰσχίνης οὑτοσί· ἐλθὼν δ' ἐκεῖσε ἅ μέν ποτε διελέχθη καὶ ἐδημηγόρησεν αὐτὸς ἂν εἴποι· ἃ δ' ἀπήγγελ(λε)
πρὸς ὑμᾶς· ὑμεῖς οἶδ' ὅτι μέμνησθε πάντες· βάρβαρον γὰρ πολλάκις καὶ ἀλάστορα φίλιππον ἀποκαλῶν
ἐδημηγόρει· καὶ τοὺς ἀρκάδας ὑμῖν ἀπήγγελλεν ὡς ἔχαιρον εἰ προσέξει ἤδη τοῖς πράγμασιν ἡ πόλις καὶ ἐπεγείρεται ἡ τῶν
ἀθηναίων πόλις· ὃ δὲ πάντων μάλιστα ἀγανακτῆσαί φησι· συντυχεῖν γὰρ ἀτρεστίδᾳ παρὰ φιλίππου πορευομένῳ
καὶ μετ' αὐτοῦ γύναια καὶ παιδάρια ὡς τριάκοντα βαδίζειν· αὐτὸς δὲ θαυμάσας ἐρέσθαι τινὰ τῶν ὁδοιπόρων τίς
ἄνθρωπός ἐστι καὶ τίς ὁ ὄχλος ὁ μετ' αὐτοῦ· ἐπειδὴ δὲ ἀκοῦσαι ὅτι ἀτρεστίδας παρὰ φιλίππου τῶν ὀλυνθίων αἰχ-
μάλωτα δωρεὰν ταῦτ' ἔχων ἀπέρχεται· δεινὸν αὐτῷ τι δόξαι· καὶ δακρῦσαι καὶ ὀδύρασθαι τὴν ἑλλάδα ὡς κακῶς
διάκειται· εἰ τοιαῦτα πάθη περιορᾷ γιγνόμενα· καὶ συνεβούλευεν ὑμῖν πέμπειν τινὰς εἰς ἀρκαδίαν· οἵτινες
κατηγορήσουσι τὰ φιλίππου πρὸς τοὺς τῶν... ἀκούειν γὰρ ἔφη τῶν φίλων ὡς ἐὰν ἐπιστροφὴν ἡ πόλις ποιήσηται
καὶ πρέσβεις πέμψῃ· δίκην ἐκεῖνοι δώσουσι· ταῦτα μὲν τοίνυν τότε καὶ μάλα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καλὰ καὶ τῆς πόλε(ως)
ἄξια ἐδημηγόρει· ἐπειδὴ δὲ ἀφίκετο εἰς μακεδονίαν· καὶ τὸν ἐχθρὸν ἐξ δὲ τὸν αὐτοῦ καὶ τῶν ἑλλήνων τὸν φίλιππον·
ἆρά γε ὅμοια ἢ παραπλήσια τούτοις· πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλὰ μήτε τῶν προγόνων μεμνῆσθαι μήτε τρόπαια λέγειν·
μήτε βοηθεῖν μηδενί· τοὺς τε κελεύοντας μετὰ τῶν ἑλλήνων περὶ τῆς πρὸς φίλιππον εἰρήνης βουλεύεσθαι· θαυμάζειν
εἰ περὶ τῶν ὑμετέρων ἰδίων ἄλλον τινὰ δεῖ πεισθῆναι· εἶναί τε τὸν φίλιππον αὐτὸν ἡρακλέα ἑλληνικώτατον τῶν
δὲ ἄλλων ποιεῖν τινὰς ἐν τῇ πόλει καὶ δεῖν ἐχθρὰς ἀνθρώπους εἶναι· ὥστε οὐκ ἀξίους ἔσεσθαι λοιδορουμένους αὐτῷ καὶ βαρβάρον
αὐτὸν ἀποκαλοῦντας· ἴστε οὖν ὅπως τὰ αὐτὰ ἂν ἐκεῖνα προειρηκὼς ὁ αὐτὸς ἀνὴρ μὴ διαφθαρεὶς ἐτόλμησεν εἰπεῖν·
τί δ' ἔσθ' ὅτις ἂν τὸν ἀτρεστίδαν τὸν ἐμίσησας διὰ τοὺς τῶν ὀλυνθίων παῖδας καὶ γυναῖκας ταῦτα φιλοκράτει νῦν πρά-
ττειν ὑπέμεινε· ὃς γυναῖκας ἐλευθέρας τῶν ὀλυνθίων ἤγαγεν ἐφ' ὕβρει· καὶ οὕτως ἐπὶ τῷ αἰσχρῷ βίῳ ἐγνωσμένος
γιγνώσκεται· ὥστε μηδὲν ἐμὲ νῦν αἰσχρὸν εἰπεῖν γνωρίζω ἐξ αὐτοῦ δεῖν μηδ' ἰδίᾳ χρῆσθαι· ἀλλὰ τοσοῦτον εἰπὼν τὸ μόνον
ὅτι φιλοκράτης γυναῖκας ἤγαγε· πάντας ὑμᾶς εἰδέναι καὶ τοὺς περιεστηκότας μοι ταῦτα κελεύειν οἶδ' ὅτι
ἀτυχεῖς καὶ ταλαιπώρους ἀνθρώπους· οὓς οὐκ ἠλέησεν αἰσχίνης οὐδὲ ἐδάκρυσεν ἐπὶ ταύταις τὴν ἑλλάδα ἀπὸ τοῖς
συμμάχοις ὑπὸ τῶν πρεσβειῶν ὑβριζομένας· ἀλλ' ὑπὲρ αὐτοῦ κλαιήσει τοῦ τὰ τοιαῦτα πεπρεσβευκότος
καὶ τὰ παιδία ἴσως παράξει καὶ ἀναβιβᾶται· ἐνθυμεῖσθε δ' ὑμεῖς ὦ ἄνδρες δικασταὶ πρὸς μὲν τὰ τούτου
παιδία ὅτι πολλῶν συμμάχων ὑμετέρων καὶ φίλων καὶ παῖδες ἀλῶνται καὶ πτωχοὶ περιέρχονται· δεινὰ
πεπονθότες διὰ τοῦτον· οὓς ἐλεεῖν πολλῷ μᾶλλον ὑμῖν ἄξιον ἢ τοὺς τοῦ τοιαῦτα ἠδικηκότος καὶ προδότου
πατρός· καὶ ὅτι τοὺς ὑμετέρους παῖδας οὗτοι καὶ τοὺς ἐκγόνους προγράψαντες τὴν εἰρήνην· καὶ τῶν ἐλπίδων
ἀπεστερήκασι· πρὸς δὲ τὰ αὐτοῦ τούτου δάκρυα· ὅτι νῦν ἔχετε ἄνθρωπον ὃς εἰς ἀρκαδίαν ἐκέλευεν
τοὺς ὑπὲρ φιλίππου πράττοντας πέμπειν τοὺς κατηγορήσοντας· νῦν τοίνυν ὑμᾶς οὐκ εἰς πελοπόννησον
δεῖ πρεσβείαν πέμπειν οὐδ' ὁδὸν μακρὰν βαδίσαι οὐδ' ἐφόδια ἀναλίσκειν· ἀλλ' ἕως ἐνταῦθ' ἐστὶν ἕκαστος ὑμῶν
προσελθόντα εἰς κάτω ὑμῶν· τὴν ὁσίαν καὶ τὴν δικαίαν ψῆφον ὑπὲρ τῆς πατρίδος θέσθαι κατὰ τἀνδρός· ὃς ὦ γῆ
καὶ θεοὶ ἐκεῖνα ἃ διεξῆλθον ἐν ἀρχῇ δεδημηγορηκὼς τὸν μαραθῶνα τὴν σαλαμῖνα· τὰς μάχας τὰ τρόπαια·
ἐξαίφνης ὡς ἐπέβη μακεδονίας· πάντα τἀναντία τούτοις ἔλεγε· μὴ προγόνων μεμνῆσθαι· μὴ τρόπαια
λέγειν· μὴ βοηθεῖν μηδενί· μὴ κοινῇ μετὰ τῶν ἑλλήνων βουλεύεσθαι· μόνον οὐ καθελεῖν τὰ τείχη· καίτοι
τούτων αἰσχίους λόγοι οὐδένες πώποτ' ἐν τῷ παντὶ χρόνῳ πεφώνασιν παρ' ὑμῖν· τίς γάρ ἐστιν ἑλλήνων ἢ
βαρβάρων οὕτω σκαιὸς ἢ ἀνήκοος ἢ σφόδρα μισῶν τὴν πόλιν τὴν ἡμετέραν· ὅστις εἴ τις ἔροιτο· εἰπέ μοι τῆς
νῦν οὔσης ἑλλάδος ταύτης καὶ οἰκουμένης· ἔσθ' ὅτι ταύτην ἂν τὴν προσηγορίαν εἶχεν ἢ ᾤκεῖθ' ὑπὸ τῶν
νῦν ἐχόντων ἑλλήνων· εἰ μὴ τὰς ἀρετὰς ὑπὲρ αὐτῶν ἐκείνας οἱ μαραθῶνι καὶ σαλαμῖνι παρέσχον οἱ ὑμέτεροι
πρόγονοι· οὐδ' ἂν εἷς ἂν οἶδ' ὅτι φήσειεν· ἀλλὰ πάντα ταῦθ' ὑπὸ τῶν βαρβάρων ἂν ἑαλωκέναι· ἀθροῖς μηδὲ τῶν
ἐχθρῶν μηδεὶς ἂν τούτων τῶν ἐγκωμίων καὶ τῶν ἐπαίνων ἀποστερήσειεν· τούτων αἰσχίνης ὑμᾶς οὐκ ἐᾷ μεμνῆσθ(αι)

τινὸς ἐξ ἐκείνων αὐτὸς ἀργύριον λαβών. καὶ μὴν τῶν μὲν ἄλλων ἀγαθῶν οὐ μέτεστι τοῖς τεθνεῶσι· οἱ δ' ἐπὶ
τοῖς καλῶς πραχθεῖσιν ἔπαινοι τῶν οὕτω τετελευτηκότων ἴδιον κτῆμά ἐστιν· οὐδὲ γὰρ ὁ φθόνος αὐτοῖς
ἔτι τούτων ἀντιτάττεται. ὧν ἀποστερῶν ἐκείνους οὗτος, αὐτὸς ἂν τῆς ἐπιτιμίας δικαίως νῦν ἀφαιρε-
θείη· καὶ ταύτην ὑπὲρ τῶν προγόνων ὑμεῖς δίκην λάβοιτε παρ' αὐτοῦ. τοιούτοις μέντοι τοῖς λόγοις, ὦ κακὴ κεφαλή,
ἐσπάραξας τὰ τῶν προγόνων ἔργα· συλήσας καὶ διασύρας τοῖς λόγοις πάντα τὰ πράγματα ἀπώλεσας. εἶτα γεωρ-
γεῖς ἐκ τούτων καὶ σεμνὸς γέγονας. καὶ γὰρ αὖ τοῦτο πρὸς μὲν τοῦ πάντα τὰ κακὰ ἐργάσασθαι τὴν πόλιν, ὁμολο-
γεῖ γεγραμματευκέναι, καὶ χάριν ὑμῖν ἔχειν τοῦ χειροτονηθῆναι, καὶ μέτριον παρεῖχεν ἑαυτόν· ἐπειδὴ δὲ
μυρία εἴργασται κακά, τὰς ὀφρῦς ἀνέσπακε· κἄν ὁ γεγραμματευκὼς Αἰσχίνης εἴπῃ τις, ἐχθρὸς εὐθέως
καὶ κακῶς φησιν ἀκηκοέναι. καὶ διὰ τῆς ἀγορᾶς πορεύεται θοἰμάτιον καθεὶς ἄχρι τῶν σφυρῶν, ἴσα
βαίνων Πυθοκλεῖ, τὰς γνάθους φυσῶν, τῶν Φιλίππου ξένων καὶ φίλων εἷς οὗτος, τῶν ἀπαλλαγῆναι
τοῦ δήμου βουλομένων καὶ κλύδωνα καὶ μανίαν τὰ καθεστηκότα πράγματα ἡγουμένων· ὃς ἕως πρώην προσεκύνει
τὴν θόλον. βούλομαι τοίνυν ὑμῖν ἐπανελθεῖν ἐπὶ κεφαλαίου, ὃν τρόπον ὑμᾶς κατεπολιτεύσατο Φίλιππος
προσλαβὼν τούτους τοὺς θεοῖς ἐχθρούς. πάνυ δ' ἄξιον ἐξετάσαι καὶ θεάσασθαι τὴν ἀπάτην ὅλην. τὸ μὲν γὰρ
ἀπ' ἀρχῆς τῆς εἰρήνης ἐπιθυμῶν, διαφορουμένης αὐτοῦ τῆς χώρας ὑπὸ τῶν λῃστῶν καὶ κεκλεισμένων τῶν ἐμπο-
ρίων, ὥστ' ἀνόνητον ἐκεῖνον ἁπάντων ἄγειν τῶν ἀγαθῶν, τοὺς τὰ φιλάνθρωπα λέγοντας ἐκείνους ἀπέστελλε
παρ' αὐτοῦ, Νεοπτόλεμον, Ἀριστόδημον, Κτησιφῶντα. ἐπειδὴ δὲ ἤλθομεν ὡς αὐτὸν ἡμεῖς
Θ οἱ πρέσβεις, ἐμισθώσατο μὲν τοῦτον εὐθέως, ὅπως συνερεῖ καὶ συναγωνιεῖται τῷ μιαρῷ Φιλοκράτει
καὶ τὸ τὰ δίκαια βουλομένων ἡμῶν πράττειν περιέσεσθαι. συνέγραψε δ' ἐπιστολὴν ὡς ὑμᾶς, δι' ἧς μάλιστ' ᾤετο
τῆς εἰρήνης τεύξεσθαι. ἦν δ' οὐδ' ὣς μᾶλλον μέγ' αὐτῷ καθ' ὑμῶν οὐδὲν πρᾶξαι, εἰ μὴ Φωκέας ἀπολεῖ. τοῦτο
δ' οὐκ ἦν ἄπορον· συνῆκτο γὰρ αὐτῷ τὰ πράγματα ὥσπερ ἐκ τύχης εἰς καιρὸν τοιοῦτον, ὥστε ἢ μηδὲν ὧν ἐβού-
λετο γενέσθαι, ἢ ἀναγκασθῆναι ψεύσασθαι καὶ ἐπιορκῆσαι καὶ μάρτυρας τῆς αὑτοῦ κακίας
πάντας Ἕλληνας καὶ βαρβάρους ποιήσασθαι. εἰ μὲν γὰρ προσδέξαιτο Φωκέας συμμάχους καὶ μεθ' ὑμῶν
τοὺς ὅρκους αὐτοῖς ἀποδοίη, τοὺς πρὸς Θετταλοὺς καὶ Θηβαίους ὅρκους παραβαίνειν εὐθὺς ἀναγκαῖον ἦν,
ὧν τοῖς μὲν τὴν Βοιωτίαν συνεξαιρήσειν ὀμωμόκει, τοῖς δὲ τὴν πυλαίαν συγκαταστήσειν· εἰ δὲ μὴ προσ-
δέχοιτο, ὥσπερ οὐ προσίετο, οὐκ ἐάσειν ὑμᾶς παρελθεῖν αὐτὸν ἡγεῖτο, ἀλλὰ βοηθήσειν εἰς Πύλας,
ὅπερ, εἰ μὴ παρεκρούσθητε, ἐποιήσατ' ἄν· εἰ δὲ τοῦτο γένοιτο, οὐκ ἐνεῖναι παρελθεῖν ἐλογίζετο. καὶ τοῦτο
οὐ παρ' ἄλλων αὐτὸν ἔδει πυθέσθαι, ἀλλ' αὐτὸς ὑπῆρχε μάρτυς ἑαυτῷ τοῦ πράγματος. ὅτε γὰρ Φωκέας
ἐνίκησε καὶ διέφθειρε τοὺς ξένους αὐτῶν καὶ τὸν ἡγούμενον καὶ στρατηγοῦντα Ὀνόμαρχον, τότε οὐδενὸς τῶν
ἀνθρώπων ἁπάντων, οὔθ' Ἕλληνος οὔτε βαρβάρου, Φωκεῦσι βοηθήσαντος πλὴν ὑμῶν, οὐχ ὅπως πα-
ρῆλθεν ἢ διεπράξατο ὧν ἠβουλήθη τι παρελθών, ἀλλ' οὐδὲ προσελθεῖν ἐγγὺς ἠδυνήθη. ἡγεῖτο δὴ σαφῶς
οἶμαι τοῦτο, ὅτι νῦν ἡνίκ' ἐστασίαζε μὲν αὐτῷ τὰ Θετταλικά, καὶ Φεραῖοι πρῶτον οὐ συνηκολούθουν, ἐκρατοῦντο
δὲ Θηβαῖοι καὶ μάχην ἥττηντο καὶ τρόπαιον ἀπ' αὐτῶν εἱστήκει, οὐκ ἐνεῖναι παρελθεῖν, εἰ βοηθήσετε ὑμεῖς, οὐδ'
ἂν ἐπιχειρῇ τοῖς ὅπλοις δυνήσεσθαι, εἰ μή τις τέχνη προσγενήσεται. πῶς οὖν μήτε ψεύσωμαι φανερῶς,
μήτ' ἐπιορκεῖν δόξας, πάνθ' ἃ βούλομαι διαπράξωμαι; πῶς; οὕτως, ἂν Ἀθηναίων τινὰς εὕρω τοὺς Ἀθηναίους
ἐξαπατήσοντας· ταύτης γὰρ οὐκέτ' ἐγὼ τῆς αἰσχύνης κληρονομῶ. ἐντεῦθεν οἱ μὲν παρ' ἐκείνου πρέσβεις
προὔλεγον ὑμῖν ὅτι Φωκέας οὐ προσδέχεται Φίλιππος συμμάχους, οὗτοι δὲ ἐκδεχόμενοι τοιαῦτ' ἐδημη-
γόρουν, ὡς φανερῶς μὲν οὐχὶ καλῶς ἔχει τῷ Φιλίππῳ προσδέξασθαι τοὺς Φωκέας συμμάχους διὰ τοὺς
Θηβαίους καὶ τοὺς Θετταλούς, ἂν δὲ γένηται τῶν πραγμάτων κύριος καὶ τῆς εἰρήνης τύχῃ, ἅπερ ἂν συνθέσθαι
νῦν ἀξιώσαιμεν αὐτόν, ταῦτα ποιήσει τότε. τὴν μὲν τοίνυν εἰρήνην ταύταις ταῖς ἐλπίσι καὶ ταῖς ἐπαγωγαῖς
εὕροντο παρ' ὑμῶν ἄνευ Φωκέων· τὴν δὲ βοήθειαν ἔδει ταύτῃ κωλῦσαι τὴν εἰς τὰς Πύλας, ἐφ' ἣν
ἐν πεντήκοντα τριήρεσιν ὅμως ἐφώρμουν, ἵν' εἰ πορεύοιτο Φίλιππος, κωλύοιτε ὑμεῖς. πῶς οὖν; τίς τέχνη πά-
λιν αὖ γενήσεται περὶ ταύτης; τοὺς χρόνους ὑμῶν ἀφελέσθαι καὶ ἐπιστῆσαι τὰ πράγματα ἄγοντας ἄφνω,
ἵνα μηδ' ἂν βούλησθε δυνήσεσθε ἐξελθεῖν. οὐκοῦν τοῦθ' οὗτοι πράττοντες φαίνονται, ἐγὼ δ', ὥσπερ ἀκηκόα-
τε ἤδη πολλάκις, οὐχὶ δυνηθεὶς προαπελθεῖν, ἀλλὰ καὶ μισθωσάμενος πλοῖον κωλυθεὶς ἐκπλεῦσαι.
ἀλλὰ καὶ πιστεῦσαι Φωκέας ἔδει Φιλίππῳ καὶ ἑκόντας ἐκδοῦναι, ἵνα μηδεὶς χρόνος ἐγγένηται τοῖς πράγμασι,
μηδ' ἐναντίον ἔλθῃ ψήφισμα παρ' ὑμῶν μηδέν. οὐκοῦν ὡς μὲν οἱ Φωκεῖς σωθήσονται παρὰ τῶν Ἀθηναίων πρέσ-
βεων ἀπαγγελθήσεται, ὥστε καὶ εἴ τις ἐμοὶ διαπιστεῖ, τούτοις πιστεύσας αὑτοὺς ἐγχειριεῖ· τοὺς δ' Ἀθηναίους
αὐτοὺς μεταπεμψόμεθ' ἡμεῖς, ἵνα πάνθ' ὅσ' ἂν βούλωνται νομίσαντες ὑπάρξειν, μηδὲν ἐναντίον
ψηφίσωνται· οὗτοι δὲ τοιαῦτ' ἀπαγγελοῦσι παρ' ἡμῶν καὶ ὑποσχήσονται, ὥστε μηδ' ἂν ὁτιοῦν κινηθῆναι.
τοῦτον τὸν τρόπον καὶ διὰ τούτων τῶν κακίστων πολλῶν ἀνθρώπων πάντα τὰ πράγματα

ἀπώλετο. καὶ γὰρ τὸ παραχρῆμα αὐτίκ' ἡμᾶς τοῦ Θεσπιὰς καὶ Πλαταιὰς εἰδεῖν οἰκιζομένας, Ὀρχομενὸν
καὶ Κορώνειαν ἀκηκόατε ἠνδραποδισμένας. ἀντὶ δὲ τοῦ τὰς Θήβας ταπεινὰς γενέσθαι καὶ παῦσαι τῆς ὕβρεως καὶ τοῦ φρονήματος αὐτῶν, τὰ τῶν συμμάχων τῶν ὑμετέρων φωκέων τείχη κατέσκαπται. ἃ Θη-
βαῖοι ἦσαν οἱ κατασκάπτοντες οἱ διοικισθέντες τῷ Αἰσχίνου τῷ λόγῳ. ἀντὶ δὲ τοῦ τὴν Εὔβοιαν ἀντὶ Ἀμ-
φιπόλεως ὑμῖν παραδοθῆναι, ὁρμητήρι' ἐφ' ὑμᾶς ἐν Εὐβοίᾳ Φίλιππος προσκατασκευάζεται, καὶ Γεραιστῷ
καὶ Μεγάροις ἐπιβουλεύων διατελεῖ. ἀντὶ δὲ τοῦ τὸν Ὠρωπὸν ὑμῖν ἀποδοθῆναι, περὶ Δρυμοῦ καὶ τῆς πρὸς
Πανάκτῳ χώρας μεθ' ὅπλων ἐξερχόμεθα, ὃ ἕως ἦσαν Φωκεῖς σῷοι οὐδεπώποτε ἐποιήσαμεν. ἀντὶ δὲ
τοῦ τὰ πάτρια ἐν τῷ ἱερῷ κατασταθῆναι καὶ τὰ χρήματα εἰσπραχθῆναι τῷ θεῷ, οἱ μὲν ὄντες Ἀμφικτύονες ἐκ-
φεύγουσι κ' ἐξελήλανται, καὶ ἀνάστατος αὐτῶν ἡ χώρα γέγονεν. οἱ δ' οὐ πώποτε ἐν τῷ πρόσθεν χρόνῳ
γενόμενοι Μακεδόνες καὶ βάρβαροι, νῦν Ἀμφικτύονες εἶναι βιάζονται. ἐὰν δέ τις περὶ τῶν ἱερῶν χρημάτων
μνησθῇ, κατακρημνίζεται. ἡ πόλις δὲ τὴν προμαντείαν ἀφῄρηται, καὶ γέγονε τὰ πράγματα πάνθ' ὅσα
ἠβουλήθη διαπέπρακται. ὑμεῖς δ' ἅπερ ἀκοῦσαι ηὔξασθ' ἂν ἐλπίσαντες, τἀναντία τούτων ἑοράκατε
γιγνόμενα, καὶ δοκεῖτε μὲν εἰρήνην ἄγειν, πεπόνθατε δὲ δεινότερα ἢ πολεμοῦντες. οὗτοι δὲ χρήματ'
ἔχουσιν ἐπὶ τούτοις καὶ μέχρι τῆς τήμερον ἡμέρας δίκην οὐ δεδώκασιν. ὅτι δὲ ταῦθ' ἁπλῶς δεδω-
ροδόκηται, καὶ τὴν τιμὴν ἔχουσιν ἁπάντων τούτων οὗτοι, πολλαχόθεν μὲν ἔγωγ' οἶμαι δῆλον ὑμῖν εἶναι πάλαι,
καὶ δέδοικα μὴ τοὐναντίον οὗ βούλομαι ποιῶ, σφόδρ' ἀκριβῶς ἐξετάζειν πειρώμενος ἐνοχλῶ, πάλαι
τοῦτ' αὐτὸ ὑμᾶς εἰδότας. ὅμως δ' ἔτι καὶ τόδ' ἀκούσατε. ἔστιν ὅντιν' ὑμεῖς ὦ ἄνδρες δικασταὶ τῶν
πρέσβεων ὧν ἔπεμψε Φίλιππος χαλκοῦν ἂν στήσαιτ' ἐν ἀγορᾷ; τί δέ; σίτησιν ἐν πρυτανείῳ ἢ ἄλλην τινὰ δωρειάν, αἷς τιμᾶτε τοὺς εὐεργέτας; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. διὰ τί; οὔτε γὰρ ὑμεῖς γ' ἀχάριστοι
οὔτ' ἄδικοι ἄνθρωποι οὔτε κακοί. ἀλλ' ὅτι πάνθ' ὑπὲρ Φιλίππου καὶ οὐδ' ὁτιοῦν ὑπὲρ
ὑμῶν ἔπραξαν, φαῖεν ἂν ἀληθῆ καὶ δίκαια. εἶτ' οἴεσθ' ὑμεῖς μὲν οὕτω γιγνώσκειν, τὸν δὲ
Φίλιππον οὐχ οὕτως, ἀλλὰ τούτοις διδόναι τηλικαύτας καὶ τοσαύτας δωρειὰς διότι ὑπὲρ ὑμῶν καλῶς
καὶ δικαίως ἐπρέσβευσαν; οὐκ ἔστι ταῦτα. τὸν γὰρ Ἡγήσιππον ὁρᾶτε καὶ τοὺς μετ' αὐτοῦ πρέσβεις ὅπως ἐ-
δέξατο. τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, ἀλλὰ Ξενοκλείδην τουτονὶ τὸν ποιητὴν ἐξεκήρυξεν, ὅτι αὐτοὺς ὑπε-
δέξατο πολίτας ὄντας. τοῖς μὲν γὰρ ὑπὲρ ὑμῶν λέγουσι δικαίως ὅσ' ἂν φρονῶσι, τοῦτον τὸν τρόπον
προσφέρεται, τοῖς δὲ πεπρακόσιν αὐτοὺς ὡς τούτοις. ταῦτ' οὖν μαρτύρων, ταῦτ' ἐλέγχων τίνων ἔτι δεῖται
μειζόνων; ταῦτ' ἀφαιρήσεταί τις ὑμῶν; ἀλλὰ μὴν ἔλεγέ μοί τις ἄρτι προσελθὼν πρὸ τοῦ δικαστηρίου
πρᾶγμα καινότατον πάντων, Χάρητος κατηγορεῖν αὐτὸν παρεσκευάσθαι, καὶ διὰ τούτου τοῦ τρόπου καὶ τοῦ-
των τῶν λόγων ἐξαπατήσειν ὑμᾶς ἐλπίζειν. ἐγὼ δ' ὅτι μὲν πάντα τρόπον κρινόμενος Χάρης ἀνεύρηται
πιστῶς καὶ εὔνως ὅσ' ἦν ἐπ' ἐκείνῳ πράττων ὑπὲρ ὑμῶν, διὰ δὲ τοὺς ἐπὶ χρήμασι λυμαινομένους τοῖς
πράγμασι πολλῶν ὑστερῶν, οὐ σφόδρα ἰσχυρίζομαι. ἀλλ' ὑπερβολὴν ποιήσομαι. ἔστω γὰρ πάντα
τἀληθῆ λέξειν περὶ αὐτοῦ τουτονί. καὶ οὕτω τοίνυν κομιδῇ γέλως ἐστὶ κατηγορεῖν ἐκείνου τουτονί. ἐγὼ γὰρ
Αἰσχίνην οὐδαμῶς αἰτιῶμαι τῶν ἐν τῷ πολέμῳ πραχθέντων. τούτων γάρ εἰσιν οἱ στρατηγοὶ ὑπεύθυνοι.
οὐδὲ τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην, ἀλλὰ μέχρι τούτου πάντ' ἀφίημι. τί οὖν λέγω καὶ πόθεν ἄρχομαι
κατηγορεῖν; τοῦ ποιουμένης τῆς πόλεως εἰρήνην Φιλοκράτει συνειπεῖν, ἀλλὰ μὴ τοῖς τὰ βέλτιστα
γράφουσι, καὶ τοῦ δῶρα εἰληφέναι, τοῦ μετὰ ταῦτα ἐπὶ τῆς ὑστέρας πρεσβείας τοὺς χρόνους κατατρῖψαι, καὶ μη-
δὲν ὧν προσετάξαθ' ὑμεῖς ποιῆσαι, τοῦ φενακίσαι τὴν πόλιν καὶ παραστῆσαι τὰς ἐλπίδας ὡς ὅσα
βουλόμεθ' ἡμεῖς Φίλιππος πράξει, πάντα τὰ πολλὰ ἀπολωλεκέναι, τοῦ μετὰ ταῦθ' ἑτέρων προλεγόντων φυλάττε-
σθαι τὸν τοσαῦτα ἠδικηκότα, τούτῳ ἐκείνῳ συνηγορεῖν. ταῦτα κατηγορῶ. ταῦτα μέμνησθε. ἐπεὶ δικαίαν
εἰρήνην καὶ ἴσην, καὶ μηδὲν πεπρακότας ἀνθρώπους, μηδὲ ψευσαμένους ὕστερον, κἂν ἐπῄνουν καὶ στεφανοῦν
ἐκέλευον. στρατηγὸς δ' εἴ τις ἠδίκηκεν ὑμᾶς, οὐδὲν κοινωνεῖ ταῖς νῦν εὐθύναις. ποῖος γὰρ στρατηγὸς Ἅλον
τίς δὲ Φωκέας ἀπολώλεκεν; τίς δὲ Δορίσκον; τίς δὲ Κερσοβλέπτην; τίς δ' Ἱερὸν ὄρος; τίς δὲ Πύλας;
τίς δὲ πεποίηκεν ἄχρι τῆς Ἀττικῆς ὁδὸν διὰ συμμάχων καὶ φίλων εἶναι Φιλίππῳ; τίς δὲ Κορώνειαν; τίς δ' Ὀρχο-
μενόν; τίς Εὔβοιαν ἀλλοτρίαν; τίς Μέγαρα πρώην ὀλίγου; τίς Θηβαίους ἰσχυρούς; τούτων γὰρ οὐδὲν τῶν
τοσούτων καὶ τηλικούτων ὄντων διὰ τοὺς στρατηγοὺς ἀπώλετο, οὐδ' ἐν τῇ εἰρήνῃ συγχωρηθὲν πεισθέντων ὑμῶν
ἔχει Φίλιππος, ἀλλὰ διὰ τούτους ἀπόλωλε καὶ τὴν τούτων δωροδοκίαν. ἂν τοίνυν ταῦτα μὲν φεύγῃ, πλα-
νᾷ δὲ καὶ πάντα μᾶλλον λέγῃ, ἐκεῖνος αὐτὸν δέχεσθε. οὐ στρατηγὸν δικάζομεν, οὐ περὶ τούτων κρίνῃ. μὴ
λέγ' εἴ τις αἴτιός ἐστι καὶ ἄλλος τοῦ τῶν Φωκέων ὀλέθρου, ἀλλ' ὡς οὐ σὺ αἴτιος δεῖξον. τί οὖν, εἴ τι Δημοσθένης
ἠδίκει, νῦν λέγεις, ἀλλ' οὐχ ὅτε τὰς εὐθύνας ἐδίδου κατηγόρεις; δι' αὐτὸ γὰρ εἰ τοῦτο ἀπολωλέναι δίκαιος.
μὴ λέγ' ὡς καλὸν εἰρήνη, μηδ' ὡς συμφέρον. οὐδεὶς γὰρ αἰτιᾶται σε τοῦ ποιήσασθαι τὴν πόλιν εἰρήνην, ἀλλ' ὡς

ἢ καὶ δραχμὰς καὶ ἐπονείδιστος καὶ πολλὰ ἄτοπα προὔξενησε τῇ μεθ᾽ ἑαυτοῦ καὶ πάντα τὰ πρόσω· ταῦτα λέγει. οὐ γὰρ ἅπαν
ἡ μισθαρνία πώς οὐ δέξασθαι. Καὶ ἐπειδὴ μὲ χαίνω νῦν τὰ τοιαῦτα πεποιηκότα τὸν ἄνδρα, ἂν οὗτος φυλάττηται
αὐτὸν οὐδ᾽ ἐξέσται λέγειν, ἀλλὰ τὴν ἄλλως ἐνταῦθ᾽ ἐπορεύθη φωνὴν καὶ πεφωνασκηκὼς ἔσται. καὶ τοίνυν καὶ περὶ τῆς
φωνῆς ἴσως εἰπεῖν ἀνάγκη· πάνυ γὰρ μέγα καὶ ἐπὶ ταύτῃ φρονεῖν αὐτὸν ἀκούω, ὡς καθυποκρινούμενον ὑμᾶς.
ἐμοὶ δὲ δοκεῖτε πάντων ἀτοπώτατ᾽ ἂν ποιῆσαι, εἰ ὅτε μὲν τὰ Θυέστου καὶ τῶν ἐπὶ Τροίᾳ κακὰ ἠγωνίζετο,
ἐξεβάλλετ᾽ αὐτὸν καὶ ἐξεσυρίττετε ἐκ τῶν θεάτρων καὶ μόνον οὐ κατελεύετε οὕτως, ὥστε τελευτῶντα τοῦ
τριταγωνιστεῖν ἀποστῆναι, ἐπειδὴ δὲ οὐκ ἐπὶ τῆς σκηνῆς, ἀλλ᾽ ἐν τοῖς κοινοῖς καὶ μεγίστοις τῆς πόλεως πράγμασιν
μυρία εἴργασται κακά, τηνικαῦθ᾽ ὡς καλὸν φθεγγομένῳ προσέχοιτε. μηδαμῶς. μηδὲν ὑμεῖς ἀμελέστερον πά-
θητε· ἀλλὰ λογίζεσθ᾽ ὅτι δεῖ κήρυκα μὲν ἂν δοκιμάζητε, εὔφωνον σκοπεῖν· πρεσβευτὴν δὲ καὶ τῶν κοινῶν
ἀξιοῦντά τι πράττειν, δίκαιον καὶ φρόνημ᾽ ἔχονθ᾽ ὑπὲρ ὑμῶν μέγα, πρὸς δ᾽ ὑμᾶς ἴσον· ὥσπερ ἐγὼ Φίλι-
ππον οὐκ ἐθαύμασα, τοὺς δ᾽ αἰχμαλώτους ἐθαύμασα, ἔσωσα, οὐδὲν ὑπεστειλάμην· οὗτος δ᾽ ἐκείνου μὲν προ-
κυλινδοῦντο καὶ τοὺς παιᾶνας ᾖδεν, ὑμῶν δ᾽ ὑπερορᾷ. ἔτι τοίνυν ὅταν μὲν ἴδητε δεινότητα ἢ εὐφωνίαν
ἤ τι τῶν ἄλλων τῶν τοιούτων ἀγαθῶν ἐπὶ χρηστοῦ καὶ φιλοτίμου γεγενημένον ἀνθρώπου, συγχαίρειν καὶ συνασκεῖν
ἅπαντας δεῖ· κοινὸν γὰρ ὑμῖν πᾶσι τοῖς ἄλλοις τοῦτ᾽ ἀγαθὸν γίγνεται· ὅταν δ᾽ ἐπὶ δωροδόκου καὶ πονηροῦ
καὶ παντὸς ἥττονος λήμματος, ἀποκλείειν καὶ πικρῶς καὶ ἐναντίως ἀκούειν· ὡς πονηρία δυνάμεως δόξαν τυχοῦσα
παρ᾽ ὑμῶν, ἐπὶ τὴν πόλιν ἐστίν. ὁρᾶτε ἀφ᾽ ὧν οὗτος εὐδοκιμεῖ, πηλίκα τῇ πόλει περιέστηκε πράγματα. αἱ μὲν
τοίνυν ἄλλαι δυνάμεις ἐπιεικῶς εἰσιν αὐτάρκεις, ἡ δὲ τοῦ λέγειν, ἂν τὰ παρ᾽ ὑμῶν τῶν ἀκουόντων ἀντιστῇ,
διακόπτεται. οὕτως οὖν ἀκούετε τούτου ὡς πονηροῦ καὶ δωροδόκου καὶ οὐδ᾽ ὁτιοῦν ἐροῦντος ἀληθές. ὅτι δ᾽ οὐ
μόνον κατὰ τἄλλα, ἀλλὰ καὶ τὰ πρὸς αὐτὸν Φίλιππον πράγματα πάντως συμφέρει τοῦτον ἑαλωκέναι, θεάσα-
σθε. εἴ ποτε γὰρ ἥξει ποτὲ εἰς ἀνάγκην τοῦ δίκαιόν τι ποιεῖν τῇ πόλει, τὸν τρόπον μεταθήσεται· νῦν μὲν γὰρ προῄ-
ρηται τοὺς πολλοὺς ἐξαπατῶν, ὀλίγους θεραπεύειν· ἂν δὲ τούτους ἀπολωλότας πύθηται, ὑμῖν τοῖς πολλοῖς
καὶ πάντων κυρίοις τὰ λοιπὰ ποιεῖν βουλήσεται. εἰ δ᾽ ἐπὶ τῆς αὐτῆς ἧσπερ νῦν ἐξουσίας καὶ ἀσελγείας μενεῖ,
τοὺς ὁτιοῦν ἂν ἐκείνῳ ποιήσοντας ἀνῃρηκότες ἐκ τῆς πόλεως ἔσεσθε, ἂν τούτους ἀνέλητε. οἱ γὰρ οἰόμενοι δίκην
ὑφέξειν τοιαῦτ᾽ ἔπραξαν, τούτοις ἂν τὰ παρ᾽ ὑμῶν αὐτοῖς ἐφεθῇ, τί οἴεσθε ποιήσειν; ποῖον Εὐθυκράτην,
ποῖον Λασθένην, τίν᾽ οὐχ ὑπερβαλεῖσθαι προδότην; τίνα δ᾽ οὐ πάντων τῶν ἄλλων χείρω πολίτην ὑπάρξειν,
ὁρῶντα τοῖς μὲν ἅπαντα πεπρακόσιν χρήματα, δόξαν, ἀφορμὴν τὴν Φιλίππου ξενίαν περιοῦσαν, τοῖς δὲ
δικαίους τε παρεχομένοις ἑαυτοὺς καὶ προσανηλωκόσι χρήματα, πράγματα, ἀπεχθείας, φθόνον περιόντα; παρ᾽ ἕν·
μηδαμῶς· οὔτε γὰρ πρὸς δόξαν οὔτε πρὸς εὐσέβειαν οὔτε πρὸς ἀσφάλειαν οὔτε πρὸς ἄλλο οὐδὲν ὑμῖν συμφέρει
τοῦτον ἀφεῖναι, ἀλλὰ τιμωρησαμένους παράδειγμα ποιῆσαι πᾶσι καὶ τοῖς πολίταις καὶ τοῖς ἄλλοις Ἕλλησιν: +

νδρες δικασταί, μάλιστα μὲν ἕνεκα τοῦ νομίζειν συμφέρειν τῇ πόλει λελύσθαι τὸν νόμον, εἶτα καὶ τοῦ παιδὸς
ἕνεκα τοῦ Χαβρίου, ὡμολόγησα τούτοις, ὡς ἂν οἷός τε ὦ, συνερεῖν. ἔστι δ᾽ οὐκ ἄδηλον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ᾽ ὅτι
Λεπτίνης, κἂν τις ἄλλος ὑπὲρ τοῦ νόμου λέγῃ, δίκαιον μὲν οὐδὲν ἐρεῖ περὶ αὐτοῦ, φήσει δ᾽ ἀναξίους τινὰς
ἀνθρώπους εὑρομένους ἀτέλειαν ἐκδεδυκέναι τὰς λειτουργίας, καὶ τούτῳ πλείστῳ χρήσεται τῷ λόγῳ. ἐγὼ δ᾽
ὅτι μὲν τινῶν κατηγοροῦντα πάντας ἀφαιρεῖσθαι τὴν δωρεὰν τῶν ἀδίκων ἐστίν, ἐάσω· καὶ γὰρ εἴρηται τρό-
πον τινὰ καὶ ὑμῖν ἴσως γιγνώσκεται· ἀλλ᾽ ἐκεῖνο ἂν ἐροίμην ἡδέως αὐτόν· τίνος ἕνεκα, εἰ τὰ μάλιστα μὴ
τινες, ἀλλὰ πάντες ἦσαν ἀνάξιοι, τῶν αὐτῶν ἠξίωσεν ὑμᾶς καὶ τούτους· ἐν μὲν γὰρ τῷ γράψαι μηδέν᾽ ἀτελῆ
εἶναι, τοὺς ἔχοντας ἀφείλετο τὴν ἀτέλειαν, ἐν δὲ τῷ προσγράψαι μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι, ὑμᾶς
τὸ δοῦναι ὑμῖν ἐξεῖναι. οὐ γὰρ ἐκεῖνό γ᾽ ἔστιν εἰπεῖν, ὡς τὸν αὐτὸν τρόπον οὕσπερ τοὺς ἔχοντας ἀφελέσθαι τὴν
δωρεὰν ἀναξίους ἐνόμιζεν, οὕτω καὶ τὸν δῆμον ἀνάξιον ἡγεῖτο κύριον εἶναι τοῦ δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ, ἐάν τῳ
βούληται. ἀλλὰ μὴ δί᾽ ἐκεῖνο ἴσως ἂν εἴποι πρὸς ταῦτα, ὅτι διὰ τὸ ῥᾳδίως ἐξαπατᾶσθαι τὸν δῆμον διὰ τοῦ-
θ᾽ οὕτως ἔθηκε τὸν νόμον. τί οὖν κωλύει πάντα ἀφῃρῆσθαι καὶ ὅλως τὴν πολιτείαν ὑμᾶς κατὰ τοῦτον τὸν λόγον;
οὐ γάρ ἐστιν ἐφ᾽ ὅτῳ τοῦτο οὐ πεπόνθατε τῶν πάντων· ἀλλὰ καὶ ψηφίσματα πολλὰ πολλάκις ἐξαπατηθέντες κεχειρο-
τονήκατε καὶ συμμάχους ἤδη τινὰς ἥττους ἀντὶ κρειττόνων ἐπείσθητε ἑλέσθαι, καὶ ὅλως, οἶμαι, πολλοῖς ἐν οἷς πρά-
ττεται καὶ τοιοῦτό τι συμβαίνειν ἀνάγκη. ἆρ᾽ οὖν θησόμεθα νόμον διὰ ταῦτα μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι τῇ βουλῇ
μηδὲ τῷ δήμῳ μήτε προβουλεύειν μήτε χειροτονεῖν μηδέν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι· οὐ γάρ ἐσμεν ἀφαιρεθῆναι
δίκαιοι περὶ ὧν ἂν ἐξαπατηθῶμεν, ἀλλὰ διδαχθῆναι πῶς τοῦτο μὴ πεισόμεθα, καὶ θέσθαι νόμον οὐχ ὃς ἀφαι-
ρήσεται τὸ κυρίους εἶναι τῆς δωρεᾶς, ἀλλὰ δι᾽ οὗ τὸν ἐξαπατῶντα τιμωρησόμεθα. εἰ τοίνυν τις ἐάσας
ταῦτα αὐτὸ καθ᾽ αὑτὸ ἐξετάσειεν, πότερόν ποτε λυσιτελέστερόν ἐστι κυρίους μὲν ὑμᾶς εἶναι τῆς δωρεᾶς,
ἐξαπατηθέντας δ᾽ ἔστιν ὅτε καὶ φαύλῳ τινὶ δοῦναι, ἢ διὰ τὸ πάντως ἀκύρους γενέσθαι μηδ᾽ ἂν ἄξιόν τινα

ἐᾶν τε ἀξίους εἶναι τιμῆσαι· ἄκριτον ἂν μᾶλλον ἐκείνου λυσιτελοῦν· διὰ τί; ὅτι ἐκ μὲν τοῦ πλείονος ἢ προσήκει
τιμᾶν· πολλοὺς ἂν ποιεῖν προκαλεῖσθαι ὑμᾶς· ἐκ δὲ τοῦ μηδενὶ μηδ' ἂν ἀξίοις ἀποδιδόναι πάντας ἀπείρξατε
τοῦ φιλοτιμεῖσθαι· πρὸς δὲ τούτῳ καὶ δι' ἐκεῖνο· ὅτι οἱ μὲν ἀναξίους τινὰς τιμήσαντες· εὐηθείας τινὰ δόξαν ἂν ἔχοιεν
ἄν· οἱ δὲ τοὺς ἀγαθόν τι ποιοῦντας αὐτοὺς μὴ τοῖς ὁμοίοις ἀμειβόμενοι κακίας· ὅσῳ δὴ κρεῖττον εὐήθη δοκεῖν
ἢ πονηρὸν εἶναι· τοσούτῳ λῦσαι τὸν νόμον κάλλιον ἢ θέσθαι· οὐ τοίνυν ἔμοιγε οὐδὲ ἐκεῖνο εὔλογον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
σκοπουμένῳ φαίνεται· καὶ μεμφόμενον τοὺς ἐπὶ ταῖς ὑπαρχούσαις δωρεαῖς τοὺς χρησίμους ὄντας τὰς δωρεὰς ἀπο-
στερεῖν· εἰ γὰρ ὑπαρχουσῶν τούτων φαῦλοι καὶ ἀνάξιοί τινες κατὰ τὸν τούτων λόγον εἰσί· τί χρὴ προσδοκᾶν ἔσ-
εσθαι τότε· ὅταν παντελῶς πλέον μέλλῃ μηδὲν εἶναι τοῖς χρηστοῖς οὖσιν· ἔτι τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖνο ἐνθυμεῖσθαι
δεῖ· ὅτι ἐκ τῶν νῦν ὑπαρχόντων νόμων καὶ πάλαι κυρίων· οὓς οὐδ' αὐτὸς οὗτος ἀντερεῖ μὴ οὐχὶ καλῶς ἔχειν· ἐνι-
αυτὸν διαλείπων ἕκαστος λειτουργεῖ· ὥστε τὸν ἥμισυν ἐστὶν ἀτελὴς τοῦ χρόνου· εἶθ' ἧς πᾶσι μέτεστι τοῖς μισθωτοῖς καὶ τοῖς
μηδ' ὁτιοῦν ἀγαθὸν πεποιηκόσιν ὑμᾶς· ταύτης τοὺς εὐποιήσαντας· ὃ προστεθείκαμεν αὐτοῖς τοῦτ' ἀ-
φελώμεθα· μηδαμῶς· οὔτε γὰρ ἄλλως καλὸν· οὔθ' ὑμῖν πρέπον· πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· καὶ μὲν
τῇ ἀγορᾷ ἀψευδεῖν νόμον γεγράφθαι ἐφ' οἷς οὐδέν ἐστι δημοσίᾳ ζημία ἄν τις ψεύσηται· ἐν δὲ τῷ κοινῷ μὴ χρῆσθαι
τῷ νόμῳ τούτῳ τὴν πόλιν τὴν αὐτὴν ἐπιτάξασαν τοῖς ἰδιώταις· ἀλλὰ τοὺς ἀγαθόν τι πεποιηκότας ἐξαπατῆσαι·
καὶ ταῦτα οὐ μικρὰν ζημίαν ὀφλήσειν μέλλουσαν· οὐ γὰρ εἰ μὴ χρήματα ἀπόλλυτε μόνον σκεπτέον· ἀλλ' εἰ καὶ δόξαν
χρηστήν· περὶ ἧς μᾶλλον σπουδάζετε ἢ περὶ χρημάτων· καὶ οὐ μόνον ὑμεῖς ἀλλὰ καὶ οἱ πρόγονοι· τεκμήριον δέ·
χρήματα μὲν γὰρ πλεῖστά ποτε κτησάμενοι· πάνθ' ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσαν· ὑπὲρ δὲ δόξης· οὐδένα πώποτε
κίνδυνον ἐξέστησαν· ἀλλὰ καὶ τὰς ἰδίας οὐσίας προσαναλίσκοντες διετέλουν· νῦν τοίνυν οὗτος ὁ νόμος
ταύτην ἀντὶ καλῆς αἰσχρὰν τῇ πόλει περιάπτει· καὶ οὔτε τῶν προγόνων οὔθ' ὑμῶν ἀξίαν· τρία γὰρ τὰ μέγιστα
ὀνείδη κτᾶται· φθονεροὺς ἀπίστους ἀχαρίστους εἶναι δοκεῖν· ὅτι τοίνυν οὐκ ἔστιν ὅλως ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦ
ἤθους τοῦ ὑμετέρου κύριον ποιῆσαι τὸν τοιοῦτον νόμον· καὶ τοῦτο πειράσομαι δεῖξαι διὰ βραχέων· ἕν τι τῶν πρό-
τερον πεπραγμένων τῇ πόλει διεξελθών· λέγονται χρήματα οἱ τριάκοντα δανείσασθαι παρὰ Λακεδαιμονίων ἐπὶ τοὺς
ἐν Πειραιεῖ· ἐπειδὴ δὲ ἡ πόλις εἰς ἓν ἦλθε· καὶ τὰ πράγματα ἐκεῖνα κατέστη· πρέσβεις πέμψαντες οἱ Λακεδαιμό-
νιοι· τὰ χρήματα ταῦτα ἀπῄτουν· λόγων δὲ γιγνομένων· καὶ τῶν μὲν τοὺς δανεισαμένους ἀποδοῦναι κελευόντων
τοὺς ἐξ ἄστεως· τῶν δὲ τοῦτο πρῶτον ὑπάρξαι τῆς ὁμονοίας σημεῖον ἀξιούντων κοινῇ διαλῦσαι τὰ χρήματα·
φασὶ τὸν δῆμον ἑλέσθαι συνεισενεγκεῖν αὐτὸν καὶ μετασχεῖν τῆς δαπάνης· ὥστε μὴ λῦσαι τῶν ὡμολογημένων μηδέν·
πῶς οὖν οὐ δεινὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· εἰ τότε μὲν τοῖς ἠδικηκόσιν ὑμᾶς ὑπὲρ τοῦ μὴ ψεύσασθαι τὰ χρήματα εἰσφέρειν
ἠθελήσατε· νῦν δὲ ἐξὸν ὑμῖν ἄνευ δαπάνης τὰ δίκαια ποιῆσαι τοῖς εὐεργέταις λύσασι τὸν νόμον· ψεύδεσθαι
μᾶλλον αἱρήσεσθαι· ἐγὼ μὲν οὐκ ἀξιῶ· τὰ μὲν τοίνυν τῆς πόλεως ἤθη ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· καὶ ἐπ' ἄλλων πολλῶν
ἴδοι τις ἂν τοιαῦτα· ἀψευδῆ καὶ χρηστά· οὐ τὸ λυσιτελέστατον πρὸς ἀργύριον σκοποῦντα· ἀλλὰ τί
καλὸν πρᾶξαι· τὸν δὲ θέντα τὸν νόμον· τὰ μὲν ἄλλ' ἔγωγε οὐκ οἶδα οὐδὲ λέγω φλαῦρον οὐδέν· οὐδὲ συνοίδα·
ἐκ δὲ τοῦ νόμου σκοπῶν· εὑρίσκω πολὺ τοῦ τοιούτου κεχωρισμένον· φημὶ τοίνυν ἔγωγε κάλλιον εἶναι τὸν τοῦ ὑμῖν ἀ-
κολουθῆσαι περὶ τοῦ λῦσαι τὸν νόμον· ἢ ὑμᾶς τούτῳ περὶ τοῦ θέσθαι· καὶ λυσιτελέστερον εἶναι καὶ ὑμῖν καὶ τούτῳ
τὴν πόλιν πεποιηκέναι Λεπτίνην ὅμοιον αὐτῇ ἡγεῖσθαι δοκεῖν· ἢ αὐτὴν ὑπὸ τούτου πεπεῖσθαι ὁμοίαν εἶναι
τούτῳ· οὐδὲ γὰρ εἰ πάνυ χρηστός ἐσθ' ὡς ἐμοῦ γ' ἕνεκα ἔστω· βελτίων ἐστὶ τῆς πόλεως τὸ ἦθος· νομίζω τοίνυν
ὑμᾶς ὦ ἄνδρες δικασταὶ ἄμεινον ἂν περὶ τοῦ παρόντος βουλεύσασθαι· εἰ κἀκεῖνο μάθοιτε· ὅτι [illegible] μόνῳ
μείζους εἰσὶν αἱ παρὰ τῶν δήμων δωρεαὶ τῶν παρὰ τῶν ἄλλων πολιτειῶν διδομένων· καὶ τοῦτο ἀφαιρεῖται νυνὶ
ὁ νόμος· τῇ μὲν γὰρ χρείᾳ τῇ τῶν εὑρισκομένων τὰς δωρεὰς οἱ τύραννοι καὶ οἱ τὰς ὀλιγαρχίας ἔχοντες μάλιστα
δύνανται τιμᾶν· πλουσίους γὰρ ὃν ἂν βούλωνται παραχρῆμα ἐποίησαν· τῇ δὲ τιμῇ· τὰς παρὰ τῶν δήμων δω-
ρεὰς εὑρήσετε οὔσας βελτίους· τὸ γὰρ μὴ μετ' αἰσχύνης ὡς κολακεύοντα λαμβάνειν· ἀλλ' ἐν ἰσηγορίᾳ
δοκοῦντα ἀξιόν τινος εἶναι τιμᾶσθαι· τῶν καλῶν ἐστι· τὸ δ' ὑπὸ τῶν ὁμοίων ἑκόντων θαυμάζεσθαι· τοῦ παρὰ τοῦ
δεσπότου λαμβάνειν ὁτιοῦν κρεῖττον εἶναι δοκεῖ· παρὰ μὲν γὰρ ἐκείνοις μείζων ἐστὶν ὁ τοῦ μέλλοντος
φόβος τῆς παρούσης χάριτος· παρὰ δ' ὑμῖν ἀδεῶς ἃ ἂν λάβῃ τις ἔχειν ὑπῆρξε τὸν γοῦν ἄλλον χρόνον·
ὁ τοίνυν τὴν πίστιν ἀφαιρῶν τῶν δωρεῶν νόμος· τοῦτο ὃ μόνον κρεῖττόν ἐστι τῶν παρ' ὑμῶν δωρεῶν· τοῦτ' ἀφαι-
ρεῖται· καίτοι τῶν ὁποιασοῦν τινος πολιτείας τὸ κομίζεσθαι τοὺς εὔνους τοῖς καθεστῶσι χάριν ἂν ἐξέλῃς·
οὐ μικρὰν φυλακὴν αὐτῶν ταύτην ἀφῃρηκὼς ἔσει· τάχα τοίνυν ἴσως ἐκεῖνο λέγειν ἂν ἐπιχειρήσειε Λεπτίνης
ἀπάγων ὑμᾶς ἀπὸ τούτων· ὡς αἱ λειτουργίαι νῦν εἰς πένητας ἀνθρώπους ἔρχονται· ἐκ δὲ τοῦ νόμου τούτου
λειτουργήσουσιν οἱ πλουσιώτατοι· ἔστι δὲ τοῦτο οὕτως εἰ μὲν ἀκοῦσαι λόγον τιν' ἔχον· εἰ δέ τις αὐτὸ ἀκριβῶς
ἐξετάσειε· ψεῦδος ἂν φανείη· εἰσὶ γὰρ δήπου παρ' ἡμῖν αἵ τε τῶν μετοίκων λειτουργίαι καὶ αἱ πολιτικαί·
ὧν ἑκατέρων ἐστὶ τοῖς εὑρημένοις ἡ ἀτέλεια· ἣν οὗτος ἀφαιρεῖται·

τῶν γὰρ εἰς τὸν πόλεμον καὶ τῆς

ὅτι ἡ μὲν τῆς πόλεως εἰσφορῶν καὶ τριηραρχιῶν ὀρθῶς καὶ δικαίως οὐδ' ἔστι τοῦτο ἀτελὴς ἐκ τῶν παλαιῶν νόμων, οὐδ' οὓς
οὗτος ἔγραψε τοὺς ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. σκεψώμεθα δὴ τίνας ἡμῖν εἰς ποιεῖ χορηγοὺς εἰς ἐκείνας
τὰς λειτουργίας, καὶ πόσους, ἐὰν μὴ τούτῳ προσέχωμεν, ἀφήσει. οἱ μὲν τοίνυν πλουσιώτατοι τριηραρχοῦν-
τες ἀεὶ τῶν χορηγιῶν ἀτελεῖς ὑπάρχουσιν, οἱ δ' ἐλάττω τῶν ἱκανῶν κεκτημένοι, τὴν ἀναγκαίαν ἀτέλειαν ἔχοντες,
ἔξω τοῦ τέλους εἰσὶ τούτου. οὐκοῦν τούτων μὲν οὐδετέρων οὐδεὶς διὰ τὸν νόμον ἡμῖν προσέσται χορηγός. ἀλλὰ
νὴ Δία εἰς τὰς τῶν μετοίκων λειτουργίας εἰς ποιεῖ πολλούς. ἀλλ' ἐὰν δείξῃ πέντε, ἐγὼ ληρεῖν ὁμολογῶ. θήσω
τοίνυν ἔγωγε μὴ τοιούτους εἶναι τούτους, ἀλλὰ καὶ τῶν μετοίκων πλείονας ἢ τοσούτους, ἐὰν ὁ νόμος τεθῇ, τῶν
ἀεὶ λειτουργησόντων ἔσεσθαι, καὶ τῶν πολιτῶν μηδένα ἐκ τριηραρχίας ὑπάρξειν ἀτελῆ. σκεψώμεθα δή, τί τοῦτο
ἔσται τῇ πόλει, ἐὰν ἅπαντες οὗτοι λειτουργῶσιν. φανήσεται γὰρ οὐδὲ πολλοῦ δεῖ τῆς γενησομένης ἄξιον αἰσχύ-
νης. ὁρᾶτε δ' οὑτωσί. εἰσὶ τῶν ξένων ἀτελεῖς δέκα. θήσω, καὶ μὰ τοὺς θεοὺς ὥσπερ εἶπον ἀρτίως, οὐκ οἶμαι πέν-
τε εἶναι. καὶ μὴν τῶν γε πολιτῶν οὐκ εἰσὶ πέντε ἢ ἕξ. οὐκοῦν ἀμφοτέρων ἑκκαίδεκα. ποιήσωμεν αὐτοὺς
εἴκοσιν, εἰ βούλεσθε, τριάκοντα. πόσοι δή ποτ' εἰσὶν οἱ κατ' ἐνιαυτὸν τὰς ἐγκυκλίους λειτουργίας λειτουρ-
γοῦντες, χορηγοὶ καὶ γυμνασίαρχοι καὶ ἑστιάτορες; ἑξήκοντά τινες ἢ μικρῷ πλείους οἱ σύμπαντες οὗτοι. ἵν' οὖν τρι-
άκοντ' ἄνθρωποι πλείους παρὰ πάντα τὸν χρόνον λειτουργήσωσιν ἡμῖν, τοὺς ἅπαντας ἀπίστους πρὸς ἡμᾶς
αὐτοὺς διαθῶμεν; ἀλλ' ἴσμεν ἐκεῖνο δήπου, ὅτι λειτουργήσουσι μέν, ἄνπερ ἡ πόλις ᾖ, πολλοὶ καὶ οὐκ ἐπιλεί-
ψουσιν· εὖ δὲ ποιεῖν ἡμᾶς οὐδεὶς ἐθελήσει, τοὺς πρότερον ποιήσαντας ἐὰν ἠδικημένους ἴδῃ. εἶεν. εἰ δὲ δὴ
τὰ μάλιστα ἐπέλιπον οἱ χορηγεῖν οἷοί τε, πρὸς Διός, πότερον κρεῖττον ἦν εἰς συντέλειαν ἀγαγεῖν τὰς χορηγίας
ὥσπερ τὰς τριηραρχίας, ἢ τοὺς εὐεργέτας ἀφελέσθαι τὰ δοθέντα; ἐγὼ μὲν ἐκεῖνο οἶμαι. νῦν μὲν γε τὸν χρόνον
ὃν ἂν τοῦθ' ἕκαστος λειτουργῇ, δίδωσι τὴν ἀνάπαυσιν αὐτοῖς μόνον. μετὰ ταῦτα δ' οὐδὲν ἔλαττον ἕκαστος
αὐτῶν ἀναλώσει. τότε δ' ἂν μικρᾶς συντελείας ἀπὸ τῶν ὑπαρχόντων ἑκάστου γιγνομένης, οὐδὲν ἔπασχεν
δεινὸν οὐδείς, οὐδ' εἰ πάνυ μικρὰ κεκτημένος ἦν. οὐ τοίνυν τινὲς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι σφόδρα ἔχουσιν
ἀλογίστως, ὥστ' ἐπιχειροῦσι λέγειν πρὸς μὲν ταῦτα οὐδέν, ἄλλα δέ τινα τοιαδί· ὡς ἄρα δεινὸν εἰ ἐν κοινῷ μὲν
μηδ' ὁτιοῦν ὑπάρχει τῇ πόλει, ἰδίᾳ δέ τινες πλουτήσουσιν ἀτελείας εἰλημμένοι. ἐστὶ δὲ ταῦτα ἀμφό-
τερα οὐ δίκαιον λέγειν. εἰ μὲν γάρ τις ἔχει πολλὰ μηδὲν ὑμᾶς ἀδικῶν, οὐχὶ δεῖ δήπου τούτῳ βασκαίνειν.
εἰ δ' ὑφῃρημένον φήσουσί τινα ἄλλον ἢ ὃν οὐ προσήκει τρόπον, εἰσὶ νόμοι καθ' οὓς προσήκει κολάζειν. ὅτε δὲ
τοῦτο μὴ ποιοῦσιν, οὐδὲ τὸν λόγον αὐτοῖς τοῦτον λεκτέον. καὶ μὴν περὶ τοῦ γε μὴ εἶναι χρήματα κοινὰ τῇ πόλει
ἐκεῖν' ὑμᾶς δεῖ σκοπεῖν, ὅτι οὐδὲν ἔσεσθ' εὐπορώτεροι τὰς ἀτελείας ἐὰν ἀφέλησθε. οὐ γὰρ κοινωνεῖ ταῖς
δημοσίαις προσόδοις καὶ περιουσίαις ταῦτα τἀναλώματα οὐδέν. χωρὶς δὲ τούτων νυνὶ τῇ πόλει δυοῖν ἀγαθοῖν
ὄντοιν, πλούτου καὶ τοῦ πρὸς ἅπαντας πιστὰ εἶναι, μεῖζόν ἐστι τὸ τῆς πίστεως ὑπάρχον ἡμῖν. εἰ δέ τις
οἴεται δεῖν, ὅτι χρήματ' οὐκ ἔχομεν, μηδὲ δόξαν ἔχειν ὑμᾶς χρηστήν, οὐ καλῶς φρονεῖ. ἐγὼ μὲν γὰρ εὔχομαι
τοῖς θεοῖς μάλιστα μὲν ἡμῖν καὶ χρήματα πολλὰ γενέσθαι, εἰ δὲ μή, τό γε πιστοῖς εἶναι καὶ βεβαίοις δοκεῖν διαμένειν.
φέρε δὴ καὶ τὰς εὐπορίας ἃς ἀναπαυομένους τινὰς εὐπορήσειν οὗτοι φήσουσιν, εἰς δέον ὑμῖν γιγνομένας
δείξω. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι τῶν τριηραρχιῶν οὐδείς ἐστ' ἀτελής, οὐδὲ τῶν εἰσφορῶν τῶν εἰς τὸν πόλεμον.
οὐκοῦν ὁ πολλὰ κεκτημένος οὗτος, ὅστις ἂν ᾖ, πολλὰ εἰς ταῦτα συντελεῖ πάντως δ' ἀνάγκη. καὶ μὴν ὅτι δεῖ τὴν
εὐπορίαν εἰς ταῦτα ὑπάρχειν πλείστην τῇ πόλει, πάντες ἂν ὁμολογήσειαν. παρὰ μὲν γὰρ τὰς εἰς τὸν
πόλεμον παρασκευὰς ἀφθονίας, πάντα τὸν χρόνον ἡ σωτηρία τῇ πόλει πᾶσι, ὥσθ' ὅσον ἐνθάδε ἀφεῖτε,
ἐκεῖ κομίζεσθε καὶ δίδοτε ἐν τῷ μέρει ταῦτα, ἃ καὶ μὴ λαμβάνουσιν ἔστιν ἀναλῶσαι τοῖς τοῦ τριηραρχεῖν ἄξια
κεκτημένοις. ἀλλὰ μὴν ὅτι τῶν τριηραρχιῶν οὐδείς ἐστ' ἀτελής, οἶμαι μὲν ὑμᾶς εἰδέναι πάντας· ὅμως δὲ
καὶ τὸν νόμον ὑμῖν αὐτὸν ἀναγνώσεται. λαβὲ τὸν περὶ τῶν τριηραρχιῶν νόμον, καὶ λέγε τοῦτον αὐτοῖς :+
τὸ ῥῆμα δὲ μηδένα εἶναι τριηραρχίας, πλὴν τῶν ἐννέα ἀρχόντων :+ ὁρᾶθ' ὡς σαφῶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
μηδένα εἶναι τριηραρχίας ἀτελῆ διείρηκεν ὁ νόμος πλὴν τῶν ἐννέα ἀρχόντων; οὐκοῦν οἱ μὲν ἐλάττω κε-
κτημένοι τοῦ λειτουργίας ἀξίαν ἔχειν, ἐν ταῖς εἰσφοραῖς συντελοῦσιν εἰς τὸν πόλεμον· οἱ δ' ἐφικνούμενοι τοῦ
τριηραρχεῖν, εἰς ἀμφότερ' ὑμῖν ὑπάρξουσι χρήσιμοι, καὶ τριηραρχεῖν καὶ εἰσφέρειν. τίνα οὖν ῥᾳστώνην
τοῖς πολλοῖς ὁ σὸς ὦ Λεπτίνη ποιεῖ νόμος, εἰ μιᾶς ἢ δυοῖν φυλαῖν ἕνα χορηγὸν καθίστησιν, ὃ ἀνθ' ἑνὸς ἄλλ'
τοῦτο ἅπαξ ποιήσας ἀπαλλάξεται; ἐγὼ μὲν οὐχ ὁρῶ. τῆς δ' ἐκείνων αἰσχύνης ὅλην ἀναπίμπλησι τὴν πόλιν καὶ
τῆς ἀπιστίας. οὐκοῦν ὅτι πολλῷ μείζω μὲν τὰ βλάβη τῶν ὠφελειῶν ἔχει, προσήκει λελύσθαι παρὰ τοῖς
δ' αὐτόν. ἐφ' ὃ γράφεται. ἔστι δ' ὦ ἄνδρες δικασταί, διὰ τὸ γεγράφθαι ἐν τῷ νόμῳ διαρρήδην αὐτοῦ μηδένα
μήτε τῶν πολιτῶν μήτε τῶν ἰσοτελῶν μήτε τῶν ξένων εἶναι ἀτελῆ, μὴ διειρῆσθαι δὲ τοῦ ἀτελεῖς χορηγίας
ἢ τινος ἄλλου τέλους, ἀλλ' ἁπλῶς ἀτελῆ μηδένα, πλὴν τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος, καὶ ἐν μὲν τῷ μη-
δένα πάντας περιλαμβάνει τοὺς ἄλλους, ἐν δὲ τῷ τῶν ξένων μηδ' ἐξεῖναι τῶν οἰκούντων Ἀθήνησιν.

ἀφαιρεῖται καὶ Λεύκωνα τὸν ἄρχοντα Βοσπόρου καὶ τοὺς παῖδας αὐτοῦ τὴν δωρεάν, ἣν ὑμεῖς ἔδοτ' αὐτοῖς. ἔστι γὰρ γένει μὲν ὁ Λεύκων ξένος, τῇ δ' ὑφ' ὑμῶν ποιήσει πολίτης· κατ' οὐδέτερον δ' αὐτῷ τὴν ἀτέλειαν ἔξεστιν ἔχειν ἐκ τούτου τοῦ νόμου. καίτοι τῶν μὲν ἄλλων εὐεργετῶν χρόνον τινὰ ἕκαστος ὑμῖν χρήσιμον αὑτὸν παρέσχεν, οὗτος δ' ἂν σκοπῆτε, φανήσεται συνεχῶς ἡμᾶς εὖ ποιῶν, καὶ ταῦτα ὧν μάλιστα ἡ πόλις δεῖται. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι πλείστῳ τῶν πάντων ἀνθρώπων ἡμεῖς ἐπεισάκτῳ σίτῳ χρώμεθα. πρὸς τοίνυν ἅπαντα τὸν ἐκ τῶν ἄλλων ἐμπορίων ἀφικνούμενον ὁ ἐκ τοῦ Πόντου σῖτος εἰσπλέων ἐστὶν ἴσος. εἰκότως· οὐ γὰρ μόνον διὰ τὸ τὸν τόπον τοῦτον σῖτον ἔχειν πλεῖστον τοῦτο γίγνεται, ἀλλὰ διὰ τὸ κύριον ὄντα τὸν Λεύκωνα τοῖς ἄγουσιν Ἀθήναζε ἀτέλειαν δεδωκέναι, καὶ κηρύττειν πρώτους γεμίζεσθαι τοὺς ὡς ὑμᾶς πλέοντας. ἔχων γὰρ ἐκεῖνος ἑαυτῷ καὶ τοῖς παισὶ τὴν ἀτέλειαν ἅπασι δέδωκεν ὑμῖν. τοῦτο δ' ἡλίκον ἐστὶ θεωρήσατε. ἐκεῖνος πράττεται τοὺς παρ' αὑτοῦ σῖτον ἐξάγοντας τριακοστήν. εἰσὶν οὖν παρ' ἐκείνου δεῦρ' ἀφικνούμεναι σίτου μυριάδες περὶ τετταράκοντα· καὶ τοῦτ' ἐκ τῆς παρὰ τοῖς σιτοφύλαξιν ἀπογραφῆς ἄν τις ἴδοι. οὐκοῦν παρὰ μὲν τὰς τριάκοντα μυριάδας μυρίους δίδωσι μεδίμνους ὑμῖν, παρὰ δὲ τὰς δέκα ὡσπερανεὶ τρισχιλίους. τοσούτου τοίνυν δεῖ τὴν ἀτέλειαν ἀποστερῆσαι τὴν δωρεὰν τὴν πόλιν, ὥστε προκατασκευάσας ἐμπόριον Θευδοσίαν, ὅ φασιν οἱ πλέοντες οὐδὲν ἀποδεῖν τοῦ Βοσπόρου, καὶ ἐνταῦθα δέδωκε τὴν ἀτέλειαν ἡμῖν. καὶ τῶν μὲν ἄλλων σιωπῶ πολλῶν ὄντων ἃ πεποίηκεν ὑμᾶς εὐεργετῶν οὗτος καὶ οἱ πρόγονοι· ἀλλὰ πέρυσι σιτοδείας παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις γενομένης, οὐ μόνον ὑμῖν ἱκανὸν σῖτον ἀπέστειλεν, ἀλλὰ τοσοῦτον ὥστε πεντεκαίδεκα ἀργυρίου τάλαντα, ἃ Καλλισθένης διῴκησε, προσπεριγενέσθαι. τί οὖν οἴεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν τοιοῦτον περὶ ὑμᾶς γεγενημένον, ἐὰν ἀκούσῃ νόμῳ τὴν ἀτέλειαν ὑμᾶς ἀφῃρημένους αὐτὸν, καὶ μηδ' ἂν μεταδόξῃ ποτὲ ἐξεῖναι δοῦναι; ἆρ' ἀγνοεῖτε ὅτι ὁ αὐτὸς νόμος, ὃς ἐκεῖνον τὰς [illegible], ἀφαιρήσεται τὴν ἀτέλειαν, καὶ ὑμῶν τοὺς παρ' ἐκείνου σιτηγοῦντας; οὐ γὰρ δήπου τοῦτό γ' ὑπείληφεν οὐδείς, ὡς ἐκεῖνος ὑπομενεῖ ἑαυτῷ μὲν ἀκύρους εἶναι τὰς παρ' ὑμῶν δωρεάς, ὑμῖν δὲ μενεῖν τὰς παρ' αὐτοῦ. οὐκοῦν πρὸς πολλοῖς οἷς ὁ νόμος βλάπτει ὑμᾶς φαίνεται, καὶ προσαφαιρεῖταί τι τῶν ὑπαρχόντων ἤδη. εἶθ' ὑμεῖς ἔτι σκοπεῖτε εἰ χρὴ τοῦτον ἐξαλείψαι, καὶ οὐ πάλαι βεβούλευσθε; ἀνάγνωθι λαβὼν αὐτοῖς τὰ ψηφίσματα τὰ περὶ τοῦ Λεύκωνος: +

Ὡς μὲν εἰκότως καὶ δικαίως ἔτυχε τῆς ἀτελείας παρ' ὑμῶν ὁ Λεύκων, ἀκηκόατε ἐκ τῶν ψηφισμάτων, ὦ ἄνδρες δικασταί. τούτων δ' ἁπάντων στήλας ἀντιγράφους ἐστήσαθ' ὑμεῖς κἀκεῖνος, τὴν μὲν ἐν Βοσπόρῳ, τὴν δ' ἐν Πειραιεῖ, τὴν δ' ἐφ' Ἱερῷ. σκοπεῖτε δὴ πρὸς ὅσην κακίας ὑπερβολὴν ὑμᾶς ὁ νόμος προάγει, ὃς ἀπιστοτέρους τὸν δῆμον καθίστησιν ἑνὸς ἀνδρός. μὴ γὰρ οἴεσθ' ὑμῖν ἄλλο τι τὰς στήλας ἑστάναι ταύτας ἢ τῶν ὑμῖν δεδομένων συνθήκας· αἷς ὁ μὲν Λεύκων ἐμμένων φανήσεται καὶ ποιεῖν ἀεί τι προθυμούμενος ὑμᾶς εὖ, ὑμεῖς δὲ ἑστώσας ἀκύρους πεποιηκότες, ὃ πολὺ δεινότερον τοῦ καθελεῖν· αὗται γὰρ οὕτως τοῖς βουλομένοις κακῶς τὴν πόλιν λέγειν τεκμήριον ὡς ἀληθῆ λέγουσιν ἑστήξουσιν. φέρε δ' ἂν πέμψας ὡς ἡμᾶς ὁ Λεύκων ἐρωτᾷ τί ἔχοντες ἐγκαλέσαι καὶ τί μεμφόμενοι τὴν ἀτέλειαν αὐτὸν ἀφῄρησθε, τί πρὸς θεῶν ἐροῦμεν, ἢ τί γράψας ἀπολογήσεται ὁ τὸ ψήφισμα ὑπὲρ ὑμῶν γράφων; ὅτι νὴ Δία ἀνάξιοι τινὲς ἦσαν ἔχοντες· ἐὰν οὖν εἴπῃ πρὸς ταῦτ' ἐκεῖνος· καὶ γὰρ Ἀθηναίων τινὲς ἴσως φαῦλοι, καὶ οὐ διὰ ταῦτ' ἔγωγε τοὺς χρηστοὺς ἀφειλόμην, ἀλλὰ τὸν δῆμον νομίζων χρηστὸν πάντας ἐῶ· οὐ δικαιότερ' ἡμῶν ἐρεῖ; ἐμοὶ γοῦν δοκεῖ. παρὰ πᾶσι γὰρ ἀνθρώποις μᾶλλον ἔθος ἐστὶ δι' ἕνα τοὺς εὐεργέτας καὶ ἄλλους τινὰς εὖ ποιεῖν ἢ τὸν μὴ χρηστὸν διὰ τοὺς φαύλους τὰ τοῖς ὁμολογουμένοις ἀξίοις χάριτος δοθέντα ἀφαιρεῖσθαι. καὶ μὴν οὐδ' ὅπως οὐκ αὖ τις δώσει τῷ Λευκωνίῳ τις ἀδικοῦν λάβῃ, δύναμαι σκοπούμενος εὑρεῖν. χρήματα μὲν γάρ ἐστιν αἰεὶ παρ' ὑμῖν αὐτοῦ, κατὰ δὲ τὸν νόμον τοῦτον ἐάν τις ταῦτα ἔλθῃ, ἢ στερήσεται τούτων ἢ λειτουργεῖν ἀναγκασθήσεται. τοῦτ' οὐ ἐπὶ τούτοις λυπήσει μέγιστον ἐκεῖνον, ἀλλ' ὅτι τὴν δωρεὰν ὑμᾶς αὐτὸν ἀφῃρῆσθαι νομιεῖ. οὐ γὰρ τοῦτο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ Λεύκων ἀδικηθῇ μόνον δεῖ σκοπεῖν, φιλοτιμίας ἐγκαλοῦντι τῆς δωρεᾶς σπουδὴν ποιουμένῳ, οὐ χρείας· ἀλλὰ κἂν εἴ τις ἄλλος εὖ μὲν ἐποίησεν ὑμᾶς ἐν τῷ πράττειν, ἐν δὲ ἐνδείᾳ γέγονε νῦν, τὸ παρ' ὑμῶν λαμβάνειν τὸ τὴν ἀτέλειαν. τίς οὖν οὗτός ἐστιν; Ἐπικέρδης ὁ Κυρηναῖος, ὃς εἴπερ τις ἄλλος τῶν εἰληφότων δικαίως ἠξιώθη ταύτης τῆς τιμῆς, οὐ τῷ μεγάλα ἢ θαυμάσια ἡλίκα δοῦναι, ἀλλὰ τῷ παρὰ τοιοῦτον καιρόν, ἐν ᾧ καὶ τοῖς πάνυ πεπονθόσιν εὖ ἔργον ἦν ἐθέλειν τῶν εὐεργετημάτων μεμνῆσθαι. οὗτος γάρ, ὡς τὸ ψήφισμα τοῦτο δηλοῖ τὸ τότε αὐτῷ γραφέν, τοῖς ἁλοῦσι τότε ἐν Σικελίᾳ τῶν πολιτῶν, ἐν τοιαύτῃ συμφορᾷ καθεστηκόσιν, ἔδωκε μνᾶς ἑκατόν, καὶ τοῦ μὴ τῷ λιμῷ πάντας αὐτοὺς ἀποθανεῖν αἰτιώτατος ἐγένετο. καὶ μετὰ ταῦτα δοθείσης ἀτελείας αὐτῷ διὰ ταῦτα ὑφ' ὑμῶν, ὁρῶν ἐν τῷ πολέμῳ πρὸ τῶν τριάκοντα μικρὸν ἀπορούμενον τὸν δῆμον χρημάτων, τάλαντον ἔδωκεν αὐτὸς ἐπαγγειλάμενος. σκέψασθε δὴ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πῶς ἂν ἄνθρωπος φανερώτερον γένοιτο εὔνους ὢν ὑμῖν, ἢ πῶς ἧττον ἄξιος ἀδικηθῆναι, ἢ πρῶτον μὲν εἰ παρὼν τῷ τῆς πόλεως ἀτυχήματι μᾶλλον ἕλοιτο τοῖς ἀτυχοῦσι καὶ τῇ παρὰ τούτων χάριν ἥντινα ποτ'

ἔμελλεν ἔσεσθαι ἢ τῶν ἐκεῖνον κεκρατηκότας καὶ παρ' οἷς ὢν· δεύτερον δ' ὅτι γράφει ἴσον ἀφαιροῖτ'
αὐτοῦ. καὶ μὰ τὸν Ποσειδῶ ἰδίᾳ τὰ ὄντα σώσῃ προνοούμενος· ἀλλ' ὅπως τὸ ὑμέτερον μηδὲν ἐνδεῶς ἐξετασθῇ καθ' αὑτόν.
τοῦτο μὲν τοίνυν τῶν μὲν ἔργων παρὰ τοὺς μεγίστους καιροὺς οὕτως εἰκότα ταῦτα τοῦ δήμου κεκτημένον· τῶν δὲ
ῥημάτων τῇ τιμῇ τὴν ἀτέλειαν ἔχοντα· ἔτι τὴν ἀτέλειαν ἀφαιρεθήσεσθαι· οὐ δὴ γὰρ οὐ χρώμενος φαίνεται·
ἀλλὰ τὸ πιστεύειν ὑμῖν· οὔτ' ἐμοὶ τἀμὰ ἄξιον· τοίνυν ψήφισμα ὑμῖν αὐτὸ ἀναγνώσεται τὸ ὑπὲρ ψηφι-
σθὲν τῷ ...δει· καὶ θεωρεῖτε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅσα ψηφίσματα ἄκυρα ποιεῖ ὁ νόμος καὶ ὅσους ἀνθρώπους
ἀδικεῖ· καὶ ἐν ὁποίοις καιροῖς χρησίμους ὑμῖν παρασχόντας ἑαυτούς. εὑρήσετε γὰρ τούτους οἰκεῖα πρό-
σηκον ἀδικοῦντα. λέγε: +

ἃς μὲν ἐργασίας ἀνθ' ὧν ἄρ' ἔσχε τὴν ἀτέλειαν ὁ Ἐπικέρδης ἀκηκόατε ἐκ τοῦ ψηφίσματος ὦ ἄνδρες δικασταί·
σκοπεῖτε δὲ μὴ τοῦτο ἡμᾶς ἐξαπατήσῃ πάλιν τὰ λαβόντα ἔδωκε· οὐ δὴ γὰρ τοὺς λαβόντας φαμὲν ἐκεῖνο ὑμᾶς τὸ
πλῆθος τῶν χρημάτων θαυμάσαι ἀλλὰ τὴν προθυμίαν καὶ τὸ αὐτὸν ἐπαγγειλάμενον ποιεῖν καὶ τοὺς καιροὺς
αὐτούς. πάντες μὲν γὰρ εἰσὶν ἴσως ἄξιοι χάριν ἀντὰ πολλὰ μάλιστα δ' οἱ προϋπάρχοντες τοῦ ποιεῖν εὖ· μάλι-
στα δ' οἱ παρὰ τὰς χρείας· ὧν εἷς οὗτος ἀνὴρ ὢν φαίνεται. ἔτι καὶ αἰσχυνοίμεθ' ἄν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς τούτου
παῖδας εἰ μηδεμίαν ποιησάμενοι τούτου μνείαν ἀφῃρημένοι φαινοίμεθα τὴν δωρεὰν μηδὲν ἔχοντ(ας)
ἐγκαλέσαι· οὐ γὰρ ἕτεροι μὲν ἦσαν οἱ τότε σωθέντες ὑπ' αὐτοῦ καὶ δόντες τὴν ἀτέλειαν· ἕτεροι δ' ὑμεῖς οἱ νῦν
ἀφαιρούμενοι· ἀπολύει τοῦτο τὴν αἰσχύνην· ἀλλ' αὐτὸ δὴ τοῦτο καὶ δεινόν ἐστιν· ἐγὼ γὰρ οἶμαι ἐδότε
εὖ παθόντες ἄξια τούτων ἐνόμιζον ἀντιπάσχειν· ἡμεῖς δ' οἱ λόγῳ ταῦτ' ἀκούοντες ὡς ἀνάξιον ἀφαιρησόμεθα·
πῶς οὐχ ὑπερβολὴν ποιήσομεν· αὐτός τοίνυν ἐστί μοι λόγος οὗτος καὶ περὶ τῶν τοὺς τετρακοσίους καταλυσάν-
των· καὶ περὶ τῶν ὅτε ἔφευγεν ὁ δῆμος χρησίμους αὑτοὺς παρασχόντων· πάντας γὰρ αὐτοὺς ἡγοῦμαι δεινότατ'
ἂν παθεῖν εἴ τι τῶν τότε ψηφισθέντων αὐτοῖς λυθείη· εἰ τοίνυν τις ὑμῶν ἐκεῖνο πέπεισται πολύ γε
δεηθῆναί τινος τοιούτου νῦν ἀπέχειν τὴν πόλιν· ταῦτα μὲν εὔχομαι τοῖς θεοῖς, κἀγὼ συνεύχομαι· λογί-
ζεσθαι δὲ πρὸς ὑμᾶς ὅτι περὶ νόμου μέλλει φέρειν τὴν ψῆφον ᾧ μὴ λυθέντι δεήσει χρῆσθαι· δεύτερον δὲ
ὅτι καὶ βλάπτουσιν οἱ πονηροὶ νόμοι καὶ τὰς ἀσφαλῶς οἰκεῖν οἰομένας πόλεις· οὐ γὰρ ἂν μετέπιπτε τὰ
πράγματ' ἐπ' ἀμφότερα· εἰ μὴ τοὺς μὲν ἐν κινδύνῳ καθεστηκότας καὶ πράξεις χρησταὶ καὶ νόμοι καὶ ἄνδρες
χρηστοὶ καὶ πάντ' ἐξετάσαντες μὲν ἐπὶ τὸ βέλτιον προῆγεν· τοὺς δ' ἐν ἅπασι καθεστάναι δοκοῦντας
εὐδαιμονίᾳ πάντα ταῦτα ἀμελοῦμεν ὑπαιρεῖ κατὰ μικρόν· τῶν γὰρ ἀνθρώπων οἱ πλεῖστοι κτώμενοι τἀγα-
θὰ τὸ καλῶς βουλεύεσθαι καὶ μηδένος καταφρονεῖν φυλάττειν οὐκ ἐθέλουσι· τοῖς αὐτοῖς τούτοις
ὃ μὴ πάθητε νῦν ὑμεῖς μηδ' οἰηθῆτε νόμον τοιοῦτον θέσθαι δεῖν· ὃς καλῶς πράττουσαν τὴν πόλιν ἡμῶν
πονηρᾶς δόξης ἀναπλήσει· ἐάν τέ τις ὑμῖν ἤ ποτε, ἔρημον τῶν ἐθελησόντων ἀγαθόν τι ποιεῖν αὐτὴν
καταστήσει· οὐ τοίνυν μόνον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς ἰδίᾳ γνώμῃ τε εὖ ποιεῖν ὑμᾶς καὶ παρασχόντας χρησίμους
αὑτοὺς ἐπὶ τηλικούτων καὶ τοιούτων καιρῶν οἷον μικρῷ πρότερον Φορμίων διεξελήλυθα· κἀγὼ γὰρ ἡ-
κα ἄξιόν ἐστιν ὁ λαβὼν θῆναι ἀδικῆσαι· ἀλλὰ καὶ πολλοῖς ἄλλοις οἳ πόλεις ὅλας τὰς ἑαυτῶν πατρίδας
συμμάχους ἡμῖν ἐπὶ τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους πόλεμον παρέσχον· καὶ λέγοντες ἃ συμφέρει τῇ πόλει
τῇ ἡμετέρᾳ καὶ πράττοντες ὧν ἐνίοις διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς εὔνοιαν στέρονται τῆς πατρίδος· ὧν ἐπέρχε-
ταί μοι πρῶτον τοὺς ἐξετάσαι τοὺς ἐκ Κορίνθου φεύγοντας· ἀναγκάζομαι δὲ λέγειν πρὸς ὑμᾶς ταῦτα ἃ
παρ' ὑμῶν τῶν πρεσβυτέρων αὐτὸς ἀκήκοα· τὰ μὲν οὖν ἄλλα ὅσα χρησίμους ἡμῖν ἑαυτοὺς ἐκεῖνοι παρέσχον
ἐάσω· ἀλλ' ὅτε ἡ μεγάλη μάχη πρὸς Λακεδαιμονίους ἐγένετο ἡ ἐν Κορίνθῳ· τῶν ἐν τῇ πόλει βουλευσαμένων μετὰ
τὴν μάχην μὴ δέχεσθαι τῷ τείχει τοὺς στρατιώτας· ἀλλὰ πρὸς Λακεδαιμονίους ἐπικηρυκεύεσθαι· ὁρῶντες
ἠτυχηκυῖαν τὴν πόλιν καὶ τῆς παρόδου κρατοῦντας Λακεδαιμονίους· οὐχ ὑπεῖδον καὶ οὐδὲ ἐβουλεύσαν-
το ἰδίᾳ περὶ τῆς αὐτῶν σωτηρίας· ἀλλὰ πλησίον ὄντων μεθ' ὅπλων ἁπάντων Πελοποννησίων ἀνέ-
ῳξαν τὰς πύλας ὑμῖν βίᾳ τῶν πολλῶν· καὶ μᾶλλον εἵλοντο μεθ' ὑμῶν τῶν στρατευσάντων εἴ τι δέοι
πάσχειν ἢ χωρὶς ὑμῶν ἀκινδύνως σεσῶσθαι· καὶ εἰσεφρῶ στράτευμα καὶ διέσωσαν καὶ ὑμᾶς
καὶ τοὺς συμμάχους· ἐπειδὴ δὲ πρὸς Λακεδαιμονίους εἰρήνη μετὰ ταῦτα ἐγένετο ἡ ἐπὶ Ἀνταλκίδου· ἀντὶ τῶν
ἔργων τούτων ὑπὸ Λακεδαιμονίων ἐξέπεσον· ὑποδεξάμενοι δ' ὑμεῖς αὐτοὺς ἐποιήσατε ἔργον ἀνθρώπων
καλῶν κἀγαθῶν· ἐψηφίσασθε γὰρ αὐτοῖς ἁπάντων ὧν ἐδέοντο· εἶτα ταῦτ' ἂν νῦν εἰ χρὴ κύρια εἶναι σκοποῦμεν·
ἀλλ' ὁ λόγος πρῶτον αἰσχρὸς τοῖς σκοπουμένοις· εἴ τις ἀκούσειεν ὡς Ἀθηναῖοι σκοποῦσιν εἰ χρὴ τοὺς εὐερ-
γέτας ἐᾶν τὰ δοθέντα ἔχειν· πάλαι γὰρ ἐσκέφθαι ταῦτα καὶ ἐγνῶσθαι προσῆκεν· ἀνάγνωθι δέ μοι καὶ
τοῦτο τὸ ψήφισμα αὐτοῖς: +

μὲν ἐψηφίσασθε διεφθαρμένοις δι' ὑμᾶς Κορινθίοις· ταῦτ' ἐστὶν ὦ ἄνδρες δικασταί· ὁρᾶτε δ' ὅτι εἰ ἐκείνους
τοὺς καιροὺς ἰδὼν ἡ παροῦσα τινὸς ἐδότος καὶ διεξιόντος ἀκούσας τοῦ νόμου τούτου τὰς

τὰς δωρεὰς τὰς δοθείσας ἀφαιροῦμεν· ὅσῃ ἀνάγκη καὶ ἀδικίαν τὴν θέσιν τοῦ νόμου κατεγνῶναι· οἳ παρὰ μὲν τὰς χρείας
τῷ φιλανθρώπους ποιεῖν πάντα ποιοῦντες· ἐπειδὴ δὲ ἐπράξαμεν πάνθ' ὅσ' ἂν ἀξιώσαιμεν, τηνικαῦτα ἀπά-
ριστοι καὶ κακοὶ φανησόμεθα· ὥστε τοὺς ἔχοντας ἀφῃρήμεθα, καὶ τὸ λοιπὸν μηδενὶ δοῦναι ταῦτ' ἐξεῖναι νόμον
τεθείκαμεν. νὴ Δία· ἀνάξιοι γάρ τινες τῶν εὑρημένων ταῦτ' ἦσαν· τοῦτο γὰρ παρὰ πάντ' ἐστὶ τὸν λόγον
αὐτοῖς. ἔπειτ' ἐκεῖνο δ' ἀγνοεῖν φήσομεν, ὅτι τὴν ἀξίαν ὅτ' ἂν διδῶμεν δεῖ σκοπεῖν, οὐ μετὰ ταῦθ' ἑτέρῳ χρόνῳ
παμπληθεῖ. τὸ μὲν γὰρ ἐξ ἀρχῆς τι μὴ δοῦναι, γνώμης χρησαμένων ἔργον ἀνθρώπων ἐστίν· τὸ δὲ τοὺς ἔχοντας
ἀφαιρεῖσθαι, φθονούντων· τοῦτο δ' οὐχὶ δεῖ δοκεῖν ὑμᾶς πεπονθέναι. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο ὀκνήσω περὶ
τῆς ἀξίας αὐτῆς πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν· ὅτι οὐ τὸν αὐτὸν τρόπον νομίζω τῇ πόλει τὸν ἄξιον ἐξεταστέον εἶναι
καὶ ἰδιώτῃ· οὐδὲ γὰρ περὶ τῶν αὐτῶν ἡ σκέψις. ἰδίᾳ μὲν γὰρ ἕκαστος ἡμῶν σκοπεῖ, τίς ἄξιός ἐστιν ἑκάστου
κηδεστὴς ἢ τῶν τοιούτων τι γίγνεσθαι· ταῦτα δὲ καὶ νόμοις τισὶ καὶ δόξαις διώρισται. κοινῇ δ' ἡ πόλις καὶ ὁ δῆμος,
ὅστις ἂν αὐτὸν εὖ ποιῇ καὶ σώζῃ· τοῦτο δ' οὐ γένει καὶ δόξῃ, διοίσει τις ἂν ἀλλ' ἔργῳ. ὅταν μὲν οὖν εὖ πάσχειν δέῃ,
τὸν βουλόμενον εὖ ποιεῖν ἡμᾶς ἐάσομεν· ἐπειδὰν δὲ πάθωμεν, τότε τὴν ἀξίαν τῶν ποιησάντων σκεψόμεθα;
οὐκ ἄρ' ὀρθῶς ἐβουλευσάμεθα. ἀλλὰ νὴ Δί' οὐ τισὶ μόνοις τοῦτο πεπόνθασιν, καὶ περὶ τούτων μόνων ποιούμεθα λόγον
τοσοῦτον· πολλοὺς ἔκ γε δέους. ἀλλὰ πάντας μὲν οὐδ' ἂν ἀρκέσαιμι ἐξετάζειν ὅσοι πεποιήκασί τι ὑμᾶς
ἀγαθὸν διὰ τὸν γνώμονα, καὶ λυθήσεται τὰ δοθέντα ἀφαιρεθήσονται· οὐδὲ ἦν ἀποδείξας ἐπὶ τὸ ψήφισμα, ἀπαλλάττομαι
τοῦ περὶ τούτου λέγειν. τοῦτο μὲν τοίνυν Θασίους τοὺς μετ' Ἐκφάντου πῶς οὐκ ἀδικήσετε, ἐὰν ἀφαιρῆσθε
τὴν ἀτέλειαν; οἳ παραδόντες ὑμῖν Θάσον καὶ τὴν Λακεδαιμονίων φρουρὰν μεθ' ὅπλων ἐκβαλόντες, καὶ Θρασύ-
βουλον εἰσαγαγόντες καὶ παρασχόντες φίλην ὑμῖν τὴν αὑτῶν πατρίδα, αἴτιοι τοῦ γενέσθαι σύμμαχον τὸν
περὶ Θρᾴκην τόπον ὑμῖν ἐγένοντο. τοῦτο δ' Ἀρχέβιον καὶ Ἡρακλείδην, οἳ Βυζάντιον παραδόντες Θρασυβού-
λῳ, κυρίους ὑμᾶς ἐποίησαν τοῦ Ἑλλησπόντου, ὥστε τὴν δεκάτην ἀποδόσθαι καὶ χρημάτων εὐπορήσαντας,
Λακεδαιμονίους ἀναγκάσαι τοιαύτην οἵαν ὑμῖν ἐδόκει ποιήσασθαι τὴν εἰρήνην. ὧν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦτ'
ἐκπεσόντων, ἐψηφίσασθε ἅπερ οἶμαι φεύγουσιν εὐεργέταις διὰ ὑμᾶς προσήκει· προξενίαν, εὐεργεσίαν,
ἀτέλειαν ἁπάντων. εἶτα τοὺς δι' ὑμᾶς φεύγοντας καὶ δικαίως τι παρ' ὑμῶν εὑρομένους, ἐάσομεν ἀφαιρεθῆναι
τὰ δοθέντα μηδὲν ἔχοντες ἐγκαλέσαι; ἀλλ' αἰσχρὸν ἂν εἴη. μάθοιτε δὲ τοῦτο μάλιστ' ἂν ἐκεῖνως, εἰ λογίσαισθε
πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, εἴ τινες νυνὶ τῶν ἐχόντων Πύδναν ἢ Ποτείδαιαν ἢ τι τῶν ἄλλων χωρίων, ἃ Φιλίππῳ
μέν ἐστιν ὑπήκοα, ὑμῖν δ' ἐχθρά, τὸν αὐτὸν τρόπον ὅνπερ Θάσιοι τότε καὶ Βυζάντιοι Λακεδαιμο-
νίοις μὲν οἰκεῖα, ὑμῖν δ' ἀλλότρια, παραδώσειν ταῦτ' ἐπαγγείλαιντο, ἂν αὐτοῖς τὰς αὐτὰς δῶτε δωρεὰς
ἅσπερ Ἐκφάντῳ τῷ Θασίῳ καὶ Ἀρχεβίῳ τῷ Βυζαντίῳ· καί τινες τούτων ἀντιλέγοιεν αὐτοῖς ταῦτα λέγοντες
ὡς δεινὸν εἴ τινες μόνοι τῶν ἄλλων μετοίκων ἀχορηγήσουσι· πῶς ποτ' ἂν ἔχοιτε πρὸς τοὺς ταῦτα λέγοντας;
ἢ δῆλον ὅτι φωνὴν οὐκ ἂν ἀνάσχοισθε ὡς συκοφαντούντων. οὐκοῦν αἰσχρόν, μέλλοντες μὲν ἂν πάσχειν,
συκοφάντην ἡγεῖσθαι τὸν ταῦτα λέγοντα· ἀκούσεσθε ἐπὶ τῷ δ' ἀφελέσθαι τὰς τῶν προτέρων εὐεργετῶν δωρεὰς
ταῦτα λεγόντων ἀκούσεσθε. φέρε δὴ κἀκεῖνο ἐξετάσωμεν· οἱ προδόντες τὴν Πύδναν καὶ τἄλλα χωρία
τῷ Φιλίππῳ, τῷ ποτ' ἐπαρθέντες ἡμᾶς ἠδίκουν; ἢ πᾶσι πρόδηλον τοῦτο, ὅτι ταῖς παρ' ἐκείνου δωρεαῖς
διὰ ταῦτα ἔσεσθαι σφίσιν ἡγοῦντο. πότερον οὖν μᾶλλον ἔδει σε, ὦ Λεπτίνη, τοὺς ἐχθροὺς ἂν δυνασθῆναι πεῖσαι
τοὺς ἐπὶ τοῖς πρὸς ἡμᾶς ἀδικήμασι γιγνομένους ἐκείνων εὐεργέτας μὴ τιμᾶν, ἢ θεῖναι νόμον ἡμῖν ὃς
τῶν τοῖς ἡμετέροις εὐεργέταις ὑπαρχουσῶν δωρεῶν ἀφαιρεῖταί τι; ἐγὼ μὲν ἐκεῖνο οἶμαι. ἀλλ' ἵνα μὴ πόρρω
τοῦ παρόντος γένωμαι, λαβὲ τὰ ψηφίσματα ἃ τοῖς Θασίοις καὶ Βυζαντίοις ἐγράφη. λέγε:

ἀκούετε μὲν τῶν ψηφισμάτων, ὦ ἄνδρες δικασταί. τοὺς δ' ἴσως ἔνιοι τῶν ἀνδρῶν οὐκέτ' εἰσίν· ἀλλὰ τὰ ἔργα
τὰ πραχθέντα ἔστιν, ἐπειδήπερ ἅπαξ ἐπράχθη. προσήκει τοίνυν τὰς στήλας ταύτας κυρίας ἐᾶν τὸν πάν-
τα χρόνον, ἵν' ἕως μὲν ἄν τινες ζῶσιν, μηδὲν ὑφ' ὑμῶν ἀδικῶνται· ἐπειδὰν δὲ τελευτήσωσιν, ἐκεῖναι τοῦ
τῆς πόλεως ἤθους μνημεῖον ὦσιν, καὶ παραδείγματα ἑστῶσι τοῖς βουλομένοις τι ποιεῖν ὑμᾶς
ἀγαθόν, ὅτι τοὺς εὖ ποιήσαντας ἡ πόλις ἀντ' εὖ πεποίηκε. καὶ μὴν μηδ' ἐκεῖνο ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
λανθανέτω, ὅτι τῶν αἰσχίστων ἐστὶ πάντας ἀνθρώπους ἰδεῖν καὶ ἀκοῦσαι, τὰς μὲν συμφορὰς αἷς
δι' ὑμᾶς ἐχρήσαντο οἱ ἄνδρες, τὸν πάντα τὸν χρόνον κυρίας αὐτοῖς γεγενημένας, τὰς δὲ δωρεὰς
ἃς ἀντὶ τούτων ἔλαβον παρ' ὑμῶν, καὶ δὴ λελυμένας. πολὺ γὰρ μᾶλλον ἥρμοττεν τὰ δοθέντα ἐῶντας
τὴν ἀτέλειαν ἀφαιρεῖν, ἢ τῶν μενόντων τὰς δωρεὰς ἀφαιρεῖσθαι. φέρε γὰρ πρὸς Διός, τίς ἐστιν ὅστις εὖ
ποιεῖν ὑμᾶς βουλήσεται, μέλλων ἂν μὲν ἀποτύχῃ, παραχρῆμα δίκην δώσειν τοῖς ἐχθροῖς, ἂν δὲ κατορθώ-
σῃ, τὰς χάριτας παρ' ὑμῶν ἀπίστους ἕξειν; πάνυ τοίνυν ἀχθοίμην ἄν, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ τοῦτο μόνον
δόξαιμι δίκαιον κατηγορεῖν τοῦ νόμου, ὅτι πολλοὺς ξένους εὐεργέτας ἀφαιρεῖται τὴν ἀτέλειαν· τῶν δὲ
πολιτῶν μηδένα ἄξιον δοκοίην ἔχειν δεῖξαι τῶν εὑρημένων ταύτην τὴν τιμήν. καὶ γὰρ τἄλλα ἀγαθὰ

ἐξαιρήσειν ἂν ὥσπερ παρ' ἡμῖν ἔστιν πλεῖστα, καὶ ἀνδραγαθίας καὶ πλείστους ἀγωνιστὰς τῆς πόλεως πολίτας εἶναι. πρὸς τοίνυν μὴ ποιήσωμεν ὁμοίως σκοπεῖτε. ἔχων αὐτὸς τοὺς μεμψαμένους τὴν ἀνδραγαθίαν τὸ πεπραγμένον ἄκυρον ποιῆσαι τῶν ἐκείνῳ δοθέντων. τοῦτον γὰρ ὥσπερ ἴσασιν ὑμῶν οἱ ἀκούσαντες καὶ κατὰ τὴν αὐτὴν ἡλικίαν ὄντες, μετὰ τὴν τοῦ δήμου κάθοδον τὴν ἐκ Πειραιῶς ἀσθενοῦς ἡμῶν τῆς πόλεως οὔσης καὶ ναῦν οὐδεμίαν κεκτημένης, στρατηγῶν βασιλεῖ, παρ' ὑμῶν οὐδ' ἡντινοῦν ἀφορμὴν λαβών, κατεναυμάχησε Λακεδαιμονίους, καὶ πρότερον τοῖς ἄλλοις ἐπιτάττοντας ἐθίσας ἀκούειν ὑμῶν, καὶ τοὺς ἁρμοστὰς ἐξήλασεν ἐκ τῶν νήσων, καὶ μετὰ ταῦτα δεῦρ' ἐλθὼν ἀνέστησε τὰ τείχη, καὶ πρῶτος πάλιν περὶ τῆς ἡγεμονίας ἐποίησε τῇ πόλει τὸν λόγον πρὸς Λακεδαιμονίους εἶναι. καὶ γάρ τοι μόνῳ τῶν πάντων αὐτῷ τοῦτ' ἐν τῇ στήλῃ γέγραπται· ἐπειδὴ Κόνων φησὶν ἠλευθέρωσε τοὺς Ἀθηναίων συμμάχους. ἔστι δὲ τοῦτο τὸ γράμμα, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐκείνῳ μὲν φιλοτιμία πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, ὑμῖν δὲ πρὸς ἅπαντας τοὺς Ἕλληνας. ὅτου γὰρ ἄν τις παρ' ὑμῶν ἀγαθοῦ τοῖς ἄλλοις αἴτιος γένηται, τούτου τὴν δόξαν τὸ τῆς πόλεως ὄνομα καρποῦται. διόπερ οὐ μόνον αὐτῷ τὴν ἀτέλειαν ἔδοσαν οἱ τότε, ἀλλὰ καὶ χαλκῆν εἰκόνα ὥσπερ Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος ἔστησαν πρώτου. ἡγοῦντο γὰρ οὐ μικρὰν τυραννίδα καὶ τοῦτον τὴν Λακεδαιμονίων ἀρχὴν καταλύσαντα πεπαυκέναι. ἵν' οὖν μᾶλλον οἷς λέγω προσέχητε, τὸ ψήφισμα ὑμῖν αὐτὰ ἀναγνώσεται τὰ τότε ψηφισθέντα τῷ Κόνωνι. λέγε:

Οὐ τοίνυν ὑμεῖς φαίνεσθε μόνον τὸν Κόνωνα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τότε τιμήσαντες πράξαντα ἃ διεξῆλθον ἐγώ, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι πολλοί, οἳ δικαίως ᾤοντο ὧν εὖ ἔπαθον χάριν ἀποδιδόναι. οὐ τοίνυν καλόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐὰν μὲν παρὰ τοῖς ἄλλοις δωρεαὶ βέβαιοι μένουσιν αὐτῷ, τῆς δὲ παρ' ὑμῶν μόνης τοῦτ' ἀφαιρεθήσεται. καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο καλόν, ζῶντα μὲν αὐτὸν οὕτω τιμᾶν ὥστε τοσούτων ὅσων ἀκηκόατε ἀξιοῦν, ἐπειδὴ δὲ τετελεύτηκε, μηδεμίαν ποιησαμένους τούτων μνείαν ἀφελέσθαι τι τῶν δοθέντων τότε. πολλὰ μὲν γάρ ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν ὑπ' ἐκείνου πραχθέντων ἄξι' ἐπαίνου, δι' ἃ πάντα προσήκει μὴ λύειν τὰς ἐπὶ τούτοις δοθείσας δωρεάς, κάλλιστον δὲ πάντων ἡ τῶν τειχῶν ἀνάστασις. γνοίη δ' ἄν τις, εἰ παραθείη πῶς Θεμιστοκλῆς ὁ τῶν καθ' αὑτὸν ἁπάντων ἀνθρώπων ἐνδοξότατος ταὐτὸ τοῦτ' ἐποίησε. λέγεται τοίνυν ἐκεῖνος τειχίζειν εἰπὼν τοῖς πολίταις, κἂν ἀφικνῆταί τις ἐκ Λακεδαίμονος κατέχειν κελεύσας, οἴχεσθαι πρεσβεύων αὐτὸς ὡς τοὺς Λακεδαιμονίους· λόγων δὲ γιγνομένων ἐκεῖ, καί τινων ἀπαγγελλόντων ὡς Ἀθηναῖοι τειχίζουσιν, ἀρνεῖσθαι καὶ πρέσβεις πέμπειν σκεψομένους κελεύειν· ἐπειδὴ δ' οὐχ ἧκον οὗτοι, πέμπειν ἑτέρους παραινεῖν. καὶ πάντες ἴσως ἀκηκόατε ὃν τρόπον ἐξαπατῆσαι λέγεται Λακεδαιμονίους. φημὶ τοίνυν ἐγώ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ πρὸς Διός, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδεὶς φθόνῳ τὸ μέλλον ἀκούσῃ, ἀλλ' ἂν ἀληθὲς ᾖ σκοπείτω· ὅσῳ τὸ φανερῶς τοῦ λάθρα κρεῖττον, καὶ τὸ νικῶντας τοῦ παρακρουσαμένους πράττειν ὁτιοῦν ἐντιμότερον, τοσούτῳ κάλλιον Κόνων τὰ τείχη ἔστησε Θεμιστοκλέους. ὁ μὲν γὰρ λαθών, ὁ δὲ νικήσας τοὺς κωλύοντας αὐτὸ ἐποίησεν. οὐ τοίνυν ἄξιον τὸν τοιοῦτον ὑφ' ὑμῶν ἀδικηθῆναι, οὐδ' ἔλαττον σχεῖν τῶν ῥητόρων τῶν διδαξόντων ὡς ἀφελέσθαι τι χρὴ τῶν ἐκείνῳ δοθέντων. εἶεν. ἀλλὰ νὴ Δία τὸν παῖδα τὸν Χαβρίου περιιδόντες ἀφαιρεθῆναι τὴν ἀτέλειαν ἣν ὁ πατὴρ αὐτῷ δικαίως παρ' ὑμῶν λαβὼν κατέλιπεν; ἀλλ' οὐδένα ἂν ἀνθρώπων οἶμαι τῶν εὖ φρονούντων τοῦτο φῆσαι καλῶς ἔχειν. ἴστε μὲν οὖν ἴσως καὶ ἄνευ τοῦ παρ' ἐμοῦ λόγου ὅτι σπουδαῖος ὁ Χαβρίας ἦν ἀνήρ· οὐ μὴν κωλύει γ' οὐδὲν κἀμὲ διὰ βραχέων ἐπιμνησθῆναι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ. ὃν μὲν οὖν τρόπον ὑμᾶς ἔχων πρὸς ἅπαντας Πελοποννησίους παρετάξατο ἐν Θήβαις, καὶ ὡς Γοργώπαν ἀπέκτεινεν ἐν Αἰγίνῃ, καὶ ὅσα ἐν Κύπρῳ τρόπαια ἔστησε, καὶ μετὰ ταῦτα ἐν Αἰγύπτῳ, καὶ ὅτι πᾶσαν ἐπελθὼν ὀλίγου δέω λέγειν χώραν οὐδαμοῦ τὸ τῆς πόλεως ὄνομα οὐδ' αὑτὸν κατῄσχυνεν, οὔτε πάνυ ῥᾴδιον κατ' ἀξίαν εἰπεῖν, πολλή τ' αἰσχύνη λέγοντα ἐμὲ ταῦτα ἐλάττω φανῆναι τῆς ὑπαρχούσης ἐκείνῳ δόξης ὑπ' ὑμῶν ἑκάστῳ· ἃ δ' οὐδαμῶς ἂν μικρὰ ποιήσαιμι, ταῦθ' ὑπομνῆσαι πειράσομαι. ἐνίκησε τοίνυν Λακεδαιμονίους ναυμαχίᾳ, καὶ πεντήκοντα μυριάδας (?) ἔλαβεν αἰχμαλώτους τριήρεις, εἷλε δὲ τῶν νήσων τούτων τὰς πολλὰς καὶ παρέδωκεν ὑμῖν, καὶ φιλίας ἐποίησεν ἐχθρῶς ἔχοντας πρότερον. τρισχίλια δ' αἰχμάλωτα σώματα δεῦρ' ἤγαγε, καὶ πλέον ἢ δέκα καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀπέφηνεν ἀπὸ τῶν πολεμίων· καὶ τούτων πάντων ὑμῶν τινὲς οἱ πρεσβύτατοι μάρτυρές εἰσί μοι. πρὸς δὲ τούτοις ἄλλας τριήρεις πλέον ἢ εἴκοσιν εἷλε κατὰ μίαν καὶ δύο λαμβάνων, ἃς ἁπάσας εἰς τοὺς ὑμετέρους λιμένας κατήγαγεν. ἐν δὲ κεφαλαίῳ μόνος τῶν πάντων στρατηγῶν οὐ πόλιν, οὐ φρούριον, οὐ ναῦν, οὐ στρατιώτην ἀπώλεσεν οὐδένα ἡγούμενος ὑμῶν, οὐδ' ἔστιν οὐδενὶ τῶν ὑμετέρων ἐχθρῶν τρόπαιον οὐδὲν ἀφ' ὑμῶν κἀκείνου, ὑμῖν δὲ πολλὰ ἀπὸ πολλῶν ἐκείνου στρατηγοῦντος. ἵνα δὲ μὴ λέγων παραλίπω τι τῶν πεπραγμένων αὐτῷ, ἀναγνώσεται γεγραμμένας ὑμῖν τάς τε ναῦς ὅσας ἔλαβε, καὶ οὗ ἑκάστην, καὶ τῶν πόλεων τὸν ἀριθμόν, καὶ τῶν χρημάτων τὸ πλῆθος, καὶ τῶν τροπαίων οὗ ἕκαστον. λέγε:

Οἴεσθέ τιν' ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοσαύτας πόλεις λαβόντα καὶ τριήρεις τῶν πολεμίων ναυμαχίᾳ νικήσαντα, τοσούτων καλῶν αἴτιον ὄντα, αἰσχρὸν δ' οὐδενὸς τῇ πόλει, ἄξιον εἶναι ἀποστερηθῆναι τὴν ἀτέλειαν ἣν ἔλαβε

παρ' ὑμῶν ὃ καὶ τῶν ἄλλων ἐκλελοίπῃ· ἐγὼ μὲν γὰρ οὐκ οἶμαι. καὶ γὰρ ἂν ἄλογον εἴη, μίαν μὲν εἰ πόλιν ἀπώλεσεν
ἢ ναῦς δέκα μόνας, περὶ προδοσίας ἂν αὐτοῦ κατηγόρουν οὗτοι, κἂν εἰ ἑάλω, τὸν ἅπαντα ἀπωλώλει
χρόνον· ἐπειδὴ δὲ τοὐναντίον ἑπτακαίδεκα μὲν πόλεις εἷλεν, ἑβδομήκοντα δὲ ναῦς ἔλαβε, τρισχιλί-
ους δ' αἰχμαλώτους, δέκα δὲ καὶ ἑκατὸν τάλαντα ἀπέφηνε, τοσαῦτα δ' ἔστησε τρόπαια, τηνικαῦτα δ'
οὐκ ἔσται κύρια αὐτῷ τὰ δοθέντα ἐπὶ τούτοις; καὶ μήν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ζῶν πάνθ' ὑπὲρ ὑμῶν φανήσεται
πράξας Χαβρίας, καὶ τὴν τελευτὴν αὐτὴν τοῦ βίου πεποιημένος οὐχ ὑπὲρ ἄλλου τινός· ὥστε δικαίως ἂν οὐ
μόνον δι' ἃ ζῶν ἔπραξε, μέγα φαίνοισθε ἂν οἰκείως διακείμενοι πρὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, ἀλλὰ καὶ διὰ
ταύτην. ἄξιον τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο σκοπεῖν, ὅπως μὴ φανούμεθα φαυλότεροι Χίων
περὶ τοὺς εὐεργέτας γιγνόμενοι. ἐκεῖνοι μὲν γὰρ οἷς μετὰ τοῦ προσῆλθεν ἐν ἐχθρῶν τάξει, μηδὲν ὧν
ἔδοσαν πρότερον νῦν ἀφῄρηνται, ἀλλὰ τὰς παλαιὰς χάριτας μείζους τῶν νῦν ἐγκλημάτων πεποίηνται·
ὑμεῖς δ' ὑπὲρ ὧν ἐπ' ἐκείνους ἐλθὼν ἐστρατήγησεν, ἀντὶ τοῦ διὰ ταῦτα ἔτι μᾶλλον αὐτὸν τιμᾶν, καὶ τῶν
ἐπὶ ταῖς πρότερον εὐεργεσίαις τι δοθέντων ἀφῃρημένοι φανήσεσθε. πῶς οὐκ εἰκότως αἰσχύνην ἕξεται;
ὡς μὲν καὶ κατέχοιν ἀναξίαν ἂν ἦ πεπονθὼς ὁ παῖς, εἰ τῆς δωρεᾶς ἀφαιρεθῇ, καθ' ὃ πολλάκις ὑμῶν
στρατηγήσαντος Χαβρίου, οὐδ' εἷς πώποτε ὀρφανὸς δι' ἐκεῖνον ἐγένετο, αὐτὸς δ' ἐν ὀρφανίᾳ τέθραπται
διὰ τὴν πρὸς ὑμᾶς φιλοτιμίαν τοῦ πατρός. οὕτω γὰρ ὡς ἀληθῶς ἔμοιγε φαίνεται βεβαίως πως ἐκεῖνος εἶ-
ναι φιλόπολις, ὥστε δοκῶν καὶ ὢν ἀσφαλέστατος στρατηγὸς ἁπάντων, ὑπὲρ μὲν ὑμῶν ὁπότ' ἐνγοῖτο ἀρχῇ
τούτῳ· ὑπὲρ αὐτοῦ δ', ἐπειδὴ τὸ καθ' αὑτὸν ἐτάχθη κινδυνεῦσαι, παρεῖδεν, καὶ μᾶλλον εἵλετο μὴ ζῆν ἢ κα-
ταισχῦναι τὰς παρ' ὑμῶν ὑπαρχούσας αὐτῷ τιμάς. εἶθ' ὑπὲρ ὧν ἐκεῖνος ᾤετο δεῖν ἀποθνήσκειν ἢ νικᾶν,
ταῦθ' ὑμεῖς ἀφελώμεθα τὸν υἱὸν αὐτοῦ; καὶ τί φήσομεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅταν τὰ μὲν τρόπαια ἑστήκῃ
δῆλα πᾶσιν ἀνθρώποις ἃ ὑπὲρ ὑμῶν στρατηγῶν ἐκεῖνος ἔστησε, τῶν δ' ἐπὶ τούτοις δωρεῶν ἀφῃρημένον τι
φαίνηται; οὐ σκέψεσθ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ λογιεῖσθε ὅτι νῦν οὐχ ὁ νόμος κρίνεται πότερον ἐστὶν ἐπιτήδειος
ἢ οὔ, ἀλλ' ὑμεῖς δοκιμάζεσθε εἴτ' ἐπιτήδειοι πάσχειν ἐστὲ εὖ τὸν λοιπὸν χρόνον εἴτε μή. λαβὲ δὴ καὶ τὸ τῷ
Χαβρίᾳ ψήφισμα. ὅρα δὴ καὶ σκόπει· δεῖ γὰρ αὐτὸ ἐνταῦθ' εἶναί που. ἔτι δ' ἓν τοῦτ' εἰπεῖν ὑπὲρ Χαβρίου
βούλομαι. ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τιμῶντές ποτ' Ἰφικράτην, οὐ μόνον αὐτὸν ἐτιμήσατε, ἀλλὰ
δι' ἐκεῖνον καὶ Στράβακα καὶ Πολύστρατον· καὶ πάλιν Τιμοθέῳ διδόντες τὴν δωρεάν, δι' ἐκεῖνον ἔδωκατε καὶ Κλεάρχῳ
καί τισιν ἄλλοις πολιτείαν· Χαβρίας δ' αὐτὸς ἐτιμήθη παρ' ὑμῖν μόνος. εἰ δὴ τότ' ἐπὶ τῇ δωρεᾷ
ἠξίωσεν ὑμᾶς, ὥσπερ δι' Ἰφικράτην καὶ Τιμόθεον εὖ τινας πεποιήκατε, οὕτω καὶ δι' αὑτὸν εὖ ποιῆσαι τούτων
τινὰς τῶν ἐχόντων τὴν ἀτέλειαν, οὓς νῦν ὑμεῖς μεμφόμενοι πάντας ἀφαιρεῖσθαι κελεύετε, ὁμοίως οὐκ ἂν
ἐδώκατε ταύτην αὐτῷ τὴν χάριν; ἐγὼ μὲν ἡγοῦμαι. εἶθ' οἷς δι' ἐκεῖνον ἂν τότε ἐδώκατε δωρεάν, διὰ τούτους
νῦν αὐτὸν ἐκεῖνον ἀφαιρήσεσθαι τὴν ἀτέλειαν; ἀλλ' ἄλογον. οὐ δεῖ γὰρ ὑμῖν ἁρμόττειν δοκεῖν παρὰ μὲν τὰς
εὐεργεσίας οὕτω προχείρως ἔχειν ὥστε μὴ μόνον αὐτοὺς τοὺς εὐεργέτας τιμᾶν, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐκείνων φίλους,
ἐπειδὰν δὲ χρόνος διέλθῃ μικρός, καὶ ὅσα αὐτοῖς δεδώκατε ταῦτα ἀφαιρεῖσθαι.
ὡς μὲν τοίνυν ἀδικήσετε εἰ μὴ λύσετε τὸν νόμον, πρὸς πολλοῖς ἄλλοις οὓς ἀκηκόατε ἔστιν, ὦ ἄνδρες
δικασταί, σκοπεῖσθε δὴ καὶ λογίσασθε ἐν ὑμῖν αὐτοῖς, ἐάν τινες τῶν τετελευτηκότων λάβοιεν τρόπῳ τινὶ
τοῦ νυνὶ γιγνομένου πράγματος αἴσθησιν, ὡς ἂν εἰκότως ἀγανακτήσειαν. εἰ γὰρ ὧν ἔργῳ πεποιήκασιν ἕκαστος
αὐτῶν ὑμᾶς εὖ, τούτων ἐκ λόγου κρίσις γίγνεται, καὶ τὰ καλῶς πραχθέντα ὑπ' ἐκείνων, ἂν μὴ ὑφ' ὑμῶν καλῶς
ῥηθῇ τῷ λόγῳ, μάτην διαπονήσασιν εἴργασται, πῶς οὐ δεινὰ πάσχουσιν; ἵνα τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
ὅτι ὡς ἀληθῶς ἐπὶ πᾶσι δικαίοις ποιούμεθα τοὺς λόγους πάντας οὓς λέγομεν πρὸς ὑμᾶς, καὶ οὐδέν ἐσθ'
ὅτι τοῦ παρακρούσασθαι καὶ φενακίσαι λέγεται παρ' ἡμῶν ἕνεκα, ἀναγνώσεται τὸν νόμον ὑμῖν ὃν παρεισφέρομεν
γράψαντες ἀντὶ τοῦδε, ὃν οὐκ ἐπιτήδειον εἶναι φαμέν. γνώσεσθε γὰρ ἐκ τούτου πρόνοιάν τινα ἔχοντας ἡμᾶς
ὅπως, ἄν τιν' αὐτῶν τις μέμφηται τῶν εὑρημένων τὰς δωρεάς, ἂν ἄδικον ἢ κρίνας παρ' ὑμῖν ἀφαιρήσεται, καὶ ὅπως
ὧν οὐδεὶς ἂν ἀντείποι, ἐᾶν οὐδὲν ἔχειν ἐξουσίαν τὰ δοθέντα. καὶ τούτων πάντων οὐδέν ἐστιν ἡμέτερον καινὸν οὐδ'
εὕρημα, ἀλλ' ὁ παλαιὸς ὃν οὗτος παρέβη νόμος, ὃς κελεύει νομοθετεῖν· γράφεσθαι μὲν ἄν τις τινὰ τῶν
ὑπαρχόντων νόμων μὴ καλῶς ἔχειν ἡγῆται, παρεισφέρειν δ' αὐτὸν ἄλλον, ὃν ἂν τιθῇ λύων ἐκεῖνον· ὑμᾶς
δ' ἀκούσαντας ἑλέσθαι τὸν κρείττω. οὐ γὰρ ᾤετο Σόλων, ὁ τοῦτον τὸν τρόπον προστάξας νομοθετεῖν, τοὺς
μὲν θεσμοθέτας τοὺς ἐπὶ τοὺς νόμους κληρουμένους δὶς δοκιμασθέντας ἄρχειν, ἔν τε τῇ βουλῇ καὶ παρ' ὑμῖν
ἐν τῷ δικαστηρίῳ, τοὺς δὲ νόμους αὐτούς, καθ' οὓς καὶ τούτοις ἄρχειν καὶ πᾶσι τοῖς ἄλλοις πολιτεύεσθαι προσήκει,
ἐπὶ καιροῦ τεθέντας, ὅπως ἔτυχον, μὴ δοκιμασθέντας κυρίους εἶναι. καὶ γάρ τοι τότε μέν, ἕως τὸν τρόπον τοῦτον
ἐνομοθέτουν, τοῖς μὲν ὑπάρχουσι νόμοις ἐχρῶντο, καινοὺς δ' οὐκ ἐτίθεσαν· ἐπειδὴ δὲ τῶν πολιτευομένων τινὲς
δυνηθέντες, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, κατεσκεύασαν αὐτοῖς ἐξεῖναι νομοθετεῖν ὅταν τις βούληται καὶ ὃν ἂν τύχῃ τρόπ-

τοσοῦτον μὲν οἱ ἐναντίοι φησὶν αὐτοῖς εἰσὶ νόμοι· ὥστε χειροτονεῖθ᾽ ὑμεῖς τοὺς διαλέξοντας τοὺς ἐναντίους
ἐν τούτῳ πολλῷ ἤδη χρόνῳ καὶ τὸ πρᾶγμα οὐδὲν μᾶλλον δύναται πέρας ἔχειν· ψηφισμάτων δ᾽ οὐδ᾽ ὁτιοῦν
διαφέρουσιν οἱ νόμοι· ἀλλὰ νεώτεροι οἱ νόμοι καθ᾽ οὓς τὰ ψηφίσματα δεῖ γράφεσθαι τῶν ψηφισμάτων ὑμῖν εἰ-
σί· ἵν᾽ οὖν μὴ λόγον λέγω μόνον ἀλλὰ καὶ τὸν νόμον αὐτὸν ὑμῖν δείξω· λαβέ μοι τὸν νόμον καθ᾽ ὃν ἦσαν οἱ πρό-
τερον νομοθέται. λέγε:

κατανοεῖτε τὸν τρόπον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ὁ Σόλων τοὺς νόμους ὡς καλῶς κελεύει τιθέναι· πρῶτον μὲν παρ᾽ ὑμῖν ἐν τοῖς
ὀμωμοκόσι παρ᾽ οἷσπερ καὶ τἆλλα κυροῦται· ἔπειτα λύοντα τοὺς ἐναντίους· ἵν᾽ εἷς ᾖ περὶ τῶν ὄντων ἑκάστου
νόμος· καὶ μὴ τοὺς ἰδιώτας αὐτὸ τοῦτο ταράττῃ· καὶ ποιῇ τῶν ἅπαντας εἰδότων τοὺς νόμους ἔλαττον ἔχειν·
ἀλλὰ πᾶσιν ᾖ ταὐτὰ ἀναγνῶναι καὶ μαθεῖν ἁπλᾶ καὶ σαφῆ τὰ δίκαια· καὶ πρὸ τούτων γ᾽ ἐπέταξεν ἐκθεῖναι πρόσθε
τῶν ἐπωνύμων καὶ τῷ γραμματεῖ παραδοῦναι· τοῦτον δ᾽ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἀναγιγνώσκειν· ἵν᾽ ἕκαστος
ὑμῶν ἀκούσας πολλάκις καὶ κατὰ σχολὴν σκεψάμενος ἃ ἂν ᾖ καὶ δίκαια καὶ συμφέροντα ταῦτα νομοθετῇ·
τούτων τοίνυν τῶν τοσούτων ὄντων δικαίων τὸ πλῆθος, οὐ τοσῶν μὲν οὐδ᾽ ὁτιοῦν ἐποίησε Λεπτίνης· οὐ γὰρ ἂν ὑμεῖς
ποτε ἐπείσθητε ὡς ἐγὼ νομίζω θέσθαι τὸν νόμον· ἡμεῖς δ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πάντα καὶ παρεισφέρομεν
πολλῷ κρείττω καὶ δικαιότερον τοῦ τούτου νόμου γεγράμμεθα· ἐθ᾽ ἀφανὲς δ᾽ εἰ αὐτὸ τοῦτο τεθῆναι. λέγε: +
αὐτὰ μὲν ἐστὶν ἃ τοῦ τούτου νόμου διώκομεν ὡς οὐκ ἐπιτήδεια· τὰ δ᾽ ἑξῆς ἃ λέγεται τούτων εἶναι βελτίω φαμὲν·
προσέχετε ἄνδρες δικασταὶ τοῖς ἀναγιγνωσκομένοις τὸν νοῦν. λέγε:

πάρες· τοῦτο μὲν ἐστὶν ἐν τοῖς οὖσι νόμοις κυρίοις ὑπάρχον καλὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ σαφές· τὰς δωρε-
ὰς ὅσας ὁ δῆμος ἔδωκε κυρίας εἶναι δίκαιον, ὦ γῆ καὶ θεοί· χρῆν τοίνυν Λεπτίνην μὴ πρότερον τίθεσθαι τὸν
ἑαυτοῦ νόμον πρὶν τοῦτον ἔλυσε γραψάμενος· νῦν δὲ μαρτυρίαν καθ᾽ αὑτοῦ καταλείπων ὅτι παρανό-
μως τοῦτον τὸν νόμον ὡς ἐνομοθέτει· καὶ ταῦτα ἑτέρου κελεύοντος νόμου καὶ κατ᾽ αὐτὸ τοῦτο ἔνοχον εἶναι τῇ
γραφῇ ἐὰν ἐναντίος ᾖ τοῖς πρότερον κειμένοις νόμοις. λαβὲ δ᾽ αὐτὸν τὸν νόμον:

ἀκούετ᾽ ἐναντίον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ κυρίας εἶναι τὰς δωρεὰς ὅσας ὁ δῆμος ἔδωκε· τὸ μηδένα εἶναι ἀ-
τελῆ τούτων οἷς ὁ δῆμος ἔδωκε σαφῶς ἐστὶ τουτωσί· ἀλλ᾽ οὐκ ἂν οὖν ὁ ἐναντία φέρειν νόμος· ἀλλὰ τὸ ἔδωκα τὸ
κυρίας καὶ πρόφασις δικαία κατὰ τὴν ὑπάρχουσαν ἢ μὴ ταῦτα δίκαιον· ἢ ὅλως ἀνάξιον· δηλονότι ἄν-
μὴν οὐδὲν κωλύσει ἔχειν τὴν δωρεάν. λέγε τὸν νόμον:

κούετε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ μανθάνετε ὅπου ἔνι τοὺς ἀξίους ἔχειν τὰ δοθέντα· καὶ τοὺς μὴ τοιούτους
κριθέντας ἐὰν ἀδίκως τι λάβωσιν ἀφαιρεθῆναι καὶ δῆλον ὅτι ὑμῖν εἶναι πάνθ᾽ ὅσα ὥσπερ ἐστὶ δίκαιον καὶ δοῦναι
καὶ μή. ὡς μὲν τοίνυν οὐχὶ καλῶς οὐδὲ ταῦτ᾽ ἔχει καὶ δίκαιος ὁ νόμος· ὃν περὶ εἶναί μοι Λεπτίνην· ὅτι ἂν λέγῃ
ὃ ἐξαιδῶν ἥσεσθαι· ἃ δὲ πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ἔλεγεν· ταῦτ᾽ ἴσως ἐρεῖ καὶ νῦν πρὸς ὑμᾶς ζητήσει φενακί-
ζειν· ἀπάτης ἕνεκα παραγεγράφθαι τοῦτον τὸν νόμον· ἐὰν δ᾽ ὁ αὐτὸς ἐθέλῃ καὶ λυθῇ· τοῦτον οὐ τεθήσεσθαι· ἐγὼ
δ᾽ ὅτι μὲν τῇ ὑμετέρᾳ ψήφῳ τούτου τοῦ νόμου λυθέντος τὸν παρεισαχθέντα κύριον εἶναι σαφῶς ὁ παλαιὸς
κελεύει νόμος· καθ᾽ ὃν οἱ θεσμοθέται τοῦτον ἡμῖν παρεγράψαντο, ἐάσω· ἵνα μὴ περὶ τούτου τις ἀντιλέγῃ μοι·
ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἐκεῖνο εἶμι· ὅταν ταῦτα λέγῃ δήπου ὁμολογεῖ μὲν εἶναι βελτίω καὶ δικαιότερον τόνδε τὸν νόμον τοῦ
τεθέντος αὐτοῦ· ὑπὲρ δὲ τοῦ πῶς τεθήσεται ποιεῖται τοὺς λόγους: πρῶτον μὲν τοίνυν εἰσὶν αὐτῷ κατὰ τὸν παρεισ-
φέροντα πολλοὶ τρόποι δι᾽ ὧν ἂν βούληται θεῖναι τὸν νόμον αὐτὸν ἀναγκάσει· ἐπειδὴ ὡμολογήμεθ᾽ ἡμεῖς ἀνθρώ-
πων μᾶλλον εἶναι τίνα βούλεται θήσειν τὸν νόμον· ἐπειδή που νόμος ὑμῖν· ἐάν τις ὑποσχόμενός τι τὸν δῆμον ἢ
βουλὴν ἢ δικαστήριον ἐξαπατήσειν· τὰ ἔσχατα πάσχειν· ἐγγυώμεθα· ὑπισχνούμεθα· οἱ θεσμοθέται ταῦτα
γράφουσιν· ἐπὶ τούτοις τὸ πρᾶγμα γιγνέσθω· μήθ᾽ ὑμεῖς ποιήσητε μηδὲν ἀνάξιον ὑμῶν αὐτῶν· μήτ᾽ εἴ τις
φαῦλός ἐστι τῶν εὑρημένων τὴν δωρεὰν ἐχέτω· ἀλλ᾽ ἰδίᾳ κατὰ τὸν δεύτερον κριθήτω τὸν νόμον· ἃ δὲ ταῦτα λόγους καὶ φλυ-
αρίας εἶναι φήσει ἐκεῖνο τοῦ λόγου· αὐτὸς θέτω· καὶ μὴ λεγέτω τοῦθ᾽ ὡς οὐ θήσομεν ἡμεῖς· κάλλιον δὲ δή που
τὸν ὁμοίως κριθέντα καλῶς ἔχειν νόμον εἰσφέρειν· ἢ ὃν νῦν ἀφ᾽ αὑτοῦ τίθησιν· ἐμοὶ δ᾽ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
δοκεῖ Λεπτίνης· καί μοι πρὸς Διὸς μηδὲν ὀργισθῇς· οὐδὲν γὰρ φλαῦρον ἐρῶ σε· ἢ οὐκ ἀνεγνωκέναι τοὺς Σόλωνος
νόμους· ἢ οὐ συνιέναι· εἰ γὰρ ὁ μὲν Σόλων ἔθηκε νόμον ἐξεῖναι δοῦναι τὰ ἑαυτοῦ ᾧ ἄν τις βούληται ἐὰν μὴ παῖδες
ὦσι γνήσιοι· οὐχ ἵν᾽ ἀποστερήσῃ τοὺς ἐγγυτάτω γένει τῆς ἀγχιστείας· ἀλλ᾽ ἵν᾽ εἰς τὸ μέσον καταθεὶς τὴν ὠφέ-
λειαν ἐφαμίλλους ποιήσῃ τῷ ποιεῖν ἀλλήλους εὖ· σὺ δὲ τοὐναντίον εἰσενήνοχας μὴ ἐξεῖναι τῷ δήμῳ τῶν
αὑτοῦ δοῦναι μηδενὶ μηδέν· πῶς σέ τις φήσει τοὺς Σόλωνος ἀνεγνωκέναι νόμους ἢ συνιέναι· ὃς ἔρημον ποιεῖς
τὸν δῆμον τῶν φιλοτιμησομένων· προλέγων καὶ δεικνὺς ὅτι τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσιν οὐδ᾽ ὁτιοῦν ἔσται πλέον· καὶ
μὴν κἀκεῖνος τῶν καλῶς δοκούντων ἔχειν νόμων Σόλωνός ἐστιν· μὴ λέγειν κακῶς τὸν τεθνεῶτα· μηδ᾽ ἂν ὑπὸ
τῶν ἐκείνου τις ἀκούῃ παίδων αὐτός· σὺ δὲ ποιεῖς· οὐ λέγεις κακῶς τοὺς τετελευτηκότας τῶν εὐεργετῶν· τῷ μὲν ἑνὶ μεμ-
φόμενος· καὶ τὸν δεῖνα ἀνάξιον εἶναι φάσκων· ὧν οὐδὲν ἐκείνοις προσῆκεν· ἆρ᾽ οὐ πολὺ τοῦ Σόλωνος ἀπολείπῃ(?)

τῇ γνώμῃ. πάνυ τοίνυν ὡς οὐδ' ἥ τις ἀπήγγελλέ μοι περὶ τοῦ μὲν ἰδεῖν μηδ' ἐγὼ δίδομαι· μηδ' ἂν ὁ ποιῶν
πράξῃ. τοιοῦτόν τι λέγειν αὐτοὺς πορίσκεσθαι· ὡς ἄρα οἱ Λακεδαιμόνιοι καλῶς πολιτευόμενοι καὶ Θηβαῖοι
οὐδενὶ τῶν παρ' αὑτοῖς διδόασι τοιαύτην οὐδεμίαν τιμήν· καίτοι παρ' ἐκείνοις τινὲς εἰσὶν ἴσως ἀγαθοί. ἐμοὶ
δ' οὐ δοκοῦσιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντες οἱ τοιοῦτοι λόγοι προτρεπτικοὶ μὲν εἶναι πρὸς τὸ τὰς ἀτελείας ὑμᾶς
ἀφελέσθαι πεῖσαι, οὐ μέντοι δίκαιοί γ' οὐδαμῶς. οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦτο, ὅτι Θηβαῖοι καὶ Λακεδαιμόνιοι καὶ ἡμεῖς
οὔτε νόμοις οὔτε ἔθεσι χρώμεθα τοῖς αὐτοῖς, οὔτε πολιτείᾳ. αὐτὸ γὰρ τοῦτο πρῶτον οὗτοι ποιήσου-
σιν, ἐὰν ταῦτα λέγωσιν· οὐκ ἔξεστι ποιεῖν παρὰ τοῖς Λακεδαιμονίοις τὰ τῶν Ἀθηναίων ἐπαινεῖν νόμιμα,
οὐδὲ τὰ τῶν ἄλλων, πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλὰ τῇ παρ' ἐκείνοις πολιτείᾳ συμφέρει ταῦτ' ἐπαινεῖν ἀνάγκη καὶ
ποιεῖν. ἔστι καὶ Λακεδαιμονίοις τῶν μὲν τοιούτων ἐθῶν ἀφεστάναι· ἄλλας δέ τινας παρ' ἐκείνοις εἶναι τιμάς, ἃς
ἀπεύξαιτ' ἂν ἅπας ὁ δῆμος ἐνθάδε γενέσθαι. τίνες οὖν εἰσιν αὗται; τὰς μὲν καθ' ἕκαστον ἐάσω, μίαν δ'
ἣ συλλαβοῦσα τὰς ἄλλας ἔχει δίειμι. ἐπειδὰν τις εἰς τὴν καλουμένην γερουσίαν ἐγκριθῇ παρ' αὐτοῖς ὁ οἷον χρὴ,
δεσπότης ἐστὶ τῶν πολλῶν. ἐκεῖ μὲν γάρ ἐστι τῆς ἀρετῆς ἆθλον τῆς πολιτείας κυρίῳ γενέσθαι μετὰ τῶν ὁμοίων·
παρὰ δ' ἡμῖν ταύτης μὲν ὁ δῆμος κύριος, καὶ ἀραὶ καὶ νόμοι καὶ φυλακαί, ὅπως μηδεὶς ἄλλος κύριος γενήσεται·
στέφανοι δὲ καὶ ἀτέλειαι καὶ σιτήσεις καὶ τοιαῦτά ἐστιν ὧν ἄν τις ἀγαθὸς ὢν τύχοι. καὶ ταῦτ' ἀμφοτέρως
ὀρθῶς ἔχει, καὶ τἀκεῖ καὶ τὰ παρ' ἡμῖν. διὰ τί; ὅτι ταῖς μὲν τῶν διὰ τῶν ὀλίγων πολιτείαις τὸ πάντας
ἴσους εἶναι ἀλλήλοις τοὺς τῶν κοινῶν κυρίους ὁμονοεῖν ποιεῖ· τὴν δὲ τῶν δήμων ἐλευθερίαν ἡ τῶν ἀγαθῶν
ἀνδρῶν ἅμιλλα, ἣν ἐπὶ ταῖς παρὰ τοῦ δήμου δωρεαῖς πρὸς ἑαυτοὺς ποιοῦνται, φυλάττει. καὶ μὴν περὶ
τοῦ γε μηδὲ Θηβαίους μηδένα τιμᾶν, ἐκεῖνο ἂν ἔχειν εἰπεῖν ἀληθὲς οἶμαι· μεῖζον, ὦ ἄνδρες Θηβαῖοι φρονοῦσιν
ἐπ' ὠμότητι καὶ πονηρίᾳ ἢ ὑμεῖς ἐπὶ φιλανθρωπίᾳ καὶ τῷ τὰ δίκαια βούλεσθαι. μὴ τοίνυν ἐκεῖνοί ποτε παύσαιντο,
εἴ γ' ἄρ' εὔξασθαι δεῖ, τοὺς μὲν αὐτοὺς ἀγαθόν τι ποιοῦντας μήτε τιμῶντες μήτε θαυμάζοντες, τοὺς δὲ συγγενεῖς,
ὃν τρόπον Ὀρχομενίους διέθηκαν, οὕτω μεταχειριζόμενοι· μὴ ὑμεῖς τἀναντία τούτοις, τοὺς μὲν εὐεργέτας
τιμῶντες, παρὰ δὲ τῶν πολιτῶν λόγῳ μετὰ τῶν νόμων λαμβάνοντες. ὅλως δ' οἶμαι τότε δεῖν τοὺς ἑτέρων
ἐπαινεῖν τρόπους καὶ ἔθη διώκειν, ὡς ἑτέροις ἐπιτιμῶντας, ὅταν ᾖ βέλτιον δεῖξαι ἐκείνους πράττοντας ὑμῶν·
ὅτε δ' ὑμεῖς καλῶς ποιοῦντες καὶ κατὰ τὰς κοινὰς πράξεις καὶ κατὰ τὴν ὁμόνοιαν καὶ κατὰ τὰ ἄλλα πάντα ἄμεινον ἐκείνων
πράττετε, τοῦ χάριν ἂν τῶν ὑμετέρων αὐτῶν ἐθῶν ὀλιγωροῦντες ἐκεῖνα διώκοιτε; εἰ γὰρ καὶ κατὰ λογισμὸν
ἐκεῖνα φανείη βελτίω, τῆς γε τύχης ἕνεκα ἣ παρὰ ταῦτα ἀγαθῇ κέχρησθε, ἐπὶ τούτων ἄξιον μεῖναι. εἰ δὲ δεῖ
παρὰ πάντα ταῦτ' εἰπεῖν ὃ δίκαιον ἡγοῦμαι, ἐκεῖνό γ' ἔγωγε εἴποιμι· οὐκ ἔστι δίκαιον, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τοῖς Λακεδαιμονίων νόμοις οὐδὲ τοῖς ἔθεσι βαλλ' λέγειν, ἐπὶ τῷ τοὺς ἀγαθοὺς λυμαίνεσθαι· ὧν δὲ
διὰ μὲν ἐκεῖνοι μεγάλοι τῆς ὀλιγαρχίας καὶ δεσποτείας εἰσί, κἂν ἀποκτείναι βούλεσθαι δῆμον παρ' ἡμῖν τοῦ-
τ' ἐκλυσάντα· δι' ἃ δ' ὁ παρ' ἡμῖν ὁ δῆμος, ταῦθ' ὡς ἂν ἐκεῖνοι δὴ λέγοιεν τινῶν ἐθέλειν ἀκούειν. ἔστι
τοίνυν τις πρόχειρος λόγος, ὡς ἄρα καὶ παρ' ἡμῖν ἐπὶ τῶν προγόνων πολλὰ ἀγαθὰ εἰργασμένοι τινὲς οὐ-
δενὸς ἠξιοῦντο τοιούτου, ἀλλ' ἀγαπητῶς ἐπιγράμματος ἐν τοῖς Ἑρμαῖς ἐτύγχανον. καὶ ἴσως τοῦθ' ὑμῖν ἀναγνώσεται
τὸ ἐπίγραμμα. ἐγὼ δ' ἡγοῦμαι τοῦτον τὸν λόγον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ πολλὰ ἀσύμφορον εἶναι τῇ πόλει λέ-
γεσθαι, πρὸς δ' οὐδὲ δίκαιον. εἰ μὲν γὰρ ἀναξίους εἶναί τις φήσει κἀκείνους τιμᾶσθαι, τίς ἄξιος εἰπάτω,
εἰ μήτε τῶν πρότερον μηδεὶς μήτε τῶν ὕστερον; εἰ δὲ μηδένα φήσει, συνάχθεσθείην ἂν ἔγωγε τῇ πόλει,
εἰ μηδεὶς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ γέγονεν ἄξιος ἀπαθεῖν. καὶ μὴν εἰ ὁμολογῶν ἐκείνους εἶναι σπουδαίους
μὴ τετυχηκότας δείξει μηδενός, τῆς πόλεως ὡς ἀχαρίστου δήπου κατηγορεῖ. ἔστι δ' οὐχ οὕτω ταῦτ' ἔχοντα,
οὐδ' ὀλίγου δεῖν· ἀλλ' ἐπειδάν τις, οἶμαι, κακουργῶν ἐπὶ μὴ προσήκοντα πράγματα τοὺς λόγους μεταφέρῃ,
δυσχερεῖς ἀνάγκη φαίνεσθαι. ὡς δ' ἔστι τἀληθές τε καὶ δίκαιόν ἐστι λέγειν, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ. ἦσαν, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, πολλοὶ τῶν πρότερον σπουδαῖοι, καὶ ἡ πόλις ἡμῶν ἐτίμα καὶ τότε τοὺς ἀγαθούς. αἱ μέντοι τιμαὶ
καὶ τἄλλα πάντα τὰ μὲν τότε ἦν ἐπὶ τοῖς τότε ἔθεσι, τὰ δὲ νῦν ἐπὶ τοῖς νῦν. πρὸς οὖν τί τοῦτο λέγω;
ὅτι φήσαιμ' ἂν ἔγωγε ἐκείνους οὐκ ἔστιν ὅτου παρὰ τῆς πόλεως οὐ τυχεῖν ὧν ἐβουλήθησαν. τίνι χρώμενος
τεκμηρίῳ; ὅτι Λυσιμάχῳ δωρεὰν ἑνὶ τῶν τότε χρησίμων ἑκατὸν μὲν ἐν Εὐβοίᾳ πλέθρα γῆς πεφυτευμένης
ἔδοσαν, ἑκατὸν δὲ ψιλῆς, ἔτι δ' ἀργυρίου μνᾶς ἑκατόν, καὶ τέτταρας τῆς ἡμέρας δραχμάς. καὶ τούτων
ψήφισμά ἐστιν Ἀλκιβιάδου, ἐν ᾧ ταῦτα γέγραπται. τότε μὲν γὰρ ἡ πόλις ἡμῖν καὶ γῆς εὐπόρει καὶ χρημάτων,
νῦν δ' εὐπορήσει· δεῖ γὰρ οὕτω λέγειν καὶ μὴ βλασφημεῖν. καίτοι τίς οὐκ ἂν οἴοιτο νῦν τὸ τριτημόριον
τούτων ἀντὶ τῆς ἀτελείας ἑλέσθαι; ὅτι τοίνυν ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι τὸ ψήφισμα τουτί:
ὅτι μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τοῖς προγόνοις ὑμῶν ἔθος ἦν τοὺς χρηστοὺς τιμᾶν, δηλοῖ τὸ ψήφισμα
τουτί· εἰ δὲ μὴ τοῖς αὐτοῖς ὥσπερ ἡμεῖς νῦν, ἕτερον τι τοῦτ' ἂν εἴη. εἰ τοίνυν μήτε Λυσίμαχον μήτ' ἄλλον μη-
δένα μηδὲν εὑρῆσθαι παρὰ τῶν προγόνων συγχωρήσαιμεν, τί μᾶλλον οἷς ἔδομεν ἡμεῖς διὰ τοῦτο δίκαιον

ἂν ἀφεθεῖεν· εἰ γὰρ οἱ μὴ δόντες ἃ μὴ δοκεῖ δεῖν νομίζουσιν οὐδὲν εἰργασμένοι μόνοι, ἀλλ' οἱ δόντες μέν, πάλιν δ' ὕστερον
μηδὲν ἐγκαλοῦντες ἀφαιρούμενοι· εἰ μὲν γάρ τις ἔχει δεῖξαι κἀκείνους ὧν ἔδοσάν τισί τι τούτων ἀφῃρημένους τῶν
προγόνων, ἡμᾶς ταὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ὁμοίως· εἰ δὲ μηδεὶς ἐν ἅπαντι τῷ χρόνῳ τοῦτ'
ἀποδεῖξαι γέγονε, τίνος εἵνεκα ἐφ' ἡμῶν πρώτων κατ' ἀρχὴν τοιούτων ἔργων; χρὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
κἀκεῖνο ἐνθυμεῖσθαι καὶ ὁρᾶν, ὅτι νῦν ὀμωμοκότες κατὰ τοὺς νόμους δικάσειν ἥκετε, οὐ τοὺς Λακεδαι-
μονίων οὐδὲ Θηβαίων, οὐδ' οἷς ποτε ἐχρήσαντο οἱ πρῶτοι τῶν προγόνων, ἀλλὰ καθ' οὓς ἔλαβον τὰς ἀτελείας
οὓς ἀφαιρεῖται νῦν οὗτος τῷ νόμῳ, καὶ περὶ ὧν ἂν νόμοι μὴ ὦσι, γνώμῃ τῇ δικαιοτάτῃ κρίνειν. καλῶς.
τὸ τοίνυν τῆς γνώμης πρὸς ἅπαντα τὸν νόμον ἐνέγκατε. ἆρ' οὖν δίκαιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς
εὐεργέτας τιμᾶν; δίκαιον. τί δ' ὅσ' ἄν τῳ δῶτέ τις ἅπαξ, δίκαιον ἔχειν ἐᾶν; δίκαιον. ταῦτα τοίνυν αὐτοί τε
ποιεῖτε, εὐορκεῖτε, καὶ τοὺς προγόνους ὀργίζεσθαι ἂν μή τις φῇ ποιεῖν. καὶ τοὺς τὰ τοιαῦτα λέγοντας
παραδείγματα, ὡς ἄρα ἐκεῖνοι μεγάλα εὖ παθόντες οὐδένα ἐτίμησαν, καὶ πονηροὺς καὶ ἀπαιδεύτους ἡγεῖσθαι
εἶναι· πονηροὺς μὲν διότι καταψεύδονται τῶν προγόνων ὡς ἀχαρίστων, ἀμαθεῖς δὲ διότι ἐκεῖνο ἀ-
γνοοῦσιν, ὅτι εἰ τὰ μάλιστα ταῦθ' οὕτως εἶχεν, ἀρνεῖσθαι μᾶλλον ἢ λέγειν αὐτοῖς προσῆκεν. οἶμαι τοίνυν
καὶ τοῦτον τὸν λόγον Λεπτίνην ἐρεῖν, ὡς τὰς εἰκόνας καὶ τὴν σίτησιν οὐκ ἀφαιρεῖται τῶν εἰληφότων ὁ νόμος,
οὐδὲ τῆς πόλεως τὸ τιμᾶν τοὺς ὄντας ἀξίους, ἀλλ' ἔσται χαλκοῦς ἱστάναι καὶ σίτησιν διδόναι καὶ ἄλλο ὅ τι ἂν βούλη-
σθε, πλὴν τούτου. ἐγὼ δ' ὑπὲρ ὧν μὲν τῇ πόλει καταλείπειν φησί, τοσοῦτο λέγω· ὅταν ὧν ἐδώκατέ τῳ πρότε-
ρον τι τούτων ἀφέλησθε, καὶ τὰς ὑπολοίπους ἀπίστους ποιήσετε πάσας δωρεάς. τί γὰρ ἔσται πιστότερον τὸ
τῆς εἰκόνος, ἢ τὸ τῆς σιτήσεως, ἢ τὸ τῆς ἀτελείας, ἣν πρότερόν τισι δόντες ἀφῃρημένοι φανεῖσθε; ἔπειτα δ' εἰ
μηδὲν ἔμελλε τοῦτ' ἔσεσθαι δυσχερές, οὐδ' ἐκεῖνο καλῶς ἔχειν ἡγοῦμαι, εἰς τοιαύτην ἄγειν ἀνάγκην τὴν πόλιν,
δι' ἧς ἅπαντας ἐξ ἴσου τῶν αὐτῶν ἀξιώσει τοῖς τὰ μέγιστα εὐεργετοῦσιν, ἢ μὴ τοῦτο ποιοῦσα χάριν τισὶν
οὐκ ἀποδώσει. μεγάλων μὲν οὖν εὐεργεσιῶν οὔθ' ἡμῖν συμφέρει συμβαίνειν πολλάκις καιρούς, οὔτ' ἴσως
ῥᾴδιον αἴτιον γενέσθαι· μετρίων δὲ καὶ ὧν ἐν εἰρήνῃ τις καὶ πολιτείᾳ δύναιτ' ἂν ἐφικέσθαι, εὐνοίας, δικαιο-
σύνης, ἐπιμελείας, τῶν τοιούτων, καὶ συμφέρειν ἔμοιγε δοκεῖ καὶ χρῆναι διδόναι τὰς τιμάς. δεῖ τοίνυν με-
μερίσθαι καὶ τὰ τῶν δωρεῶν, ἵν' ἣν ἂν ἄξιος ὢν ἕκαστος φαίνηται, ταύτην παρὰ τοῦ δήμου λαμβάνῃ τὴν
δωρεάν. ἀλλὰ μὴν ὑπὲρ ὧν γε τοῖς εὑρημένοις τὰς τιμὰς καταλείπειν φησίν, οἱ μὲν ἂν παρ' ἁπάντων καὶ δικαίως
ἂν ἐποίουν πάνθ' ὅσα τῶν αὐτῶν ἕνεκ' αὐτοῖς ἔδοτε, εὐεργετῶν ἀξιοῦντες ἔχειν· οἱ δὲ φενακίζειν τὸν ὡς κατα-
λελεῖφθαι λέγοντά τι αὐτοῖς. ὁ γὰρ ἀξίαν τῆς ἀτελείας ἀντιπεποιηκέναι δόξας, καὶ ταύτην παρ' ὑμῶν λαβὼν
τὴν τιμὴν μόνην, ἢ ξένος ἢ καί τις πολίτης, ἐπειδὰν ἀφαιρεθῇ ταύτην, τίνα ἕξει λοιπὴν δωρεάν, Λεπτίνη;
οὐδεμίαν δήπου. μὴ τοίνυν διὰ μὲν τοῦ τῶνδε κατηγορεῖν ὡς φαύλων ἐκείνους ἀφαιροῦ, διὰ δὲ τῶν
καταλείπειν ἑκάστοις φήσας, τοὺς δ' ὃ μόνον λαμβάνοντες ἔχουσι τοῦτ' ἀφέλῃ. ὡς δ' ἁπλῶς εἰπεῖν, οὐκ ἔστι
πάντων ἀδίκημα μεῖζον ἢ ἔλαττον ἀδίκημά ἐστιν, ἀλλ' εἰ τὰς τιμὰς ἃς δόντες ἅπαντα ποιήσομεν ἄπιστ-
ους καταστήσομεν. οὐ δὴ πλεῖστος ἐμοί γε λόγος περὶ τῆς ἀτελείας ἐστίν, ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ πονηρὸν ἔθος
τὸν νόμον εἰσάγειν καὶ τοιοῦτον, δι' οὗ πάντα ἄπιστα ὅσα ὁ δῆμος δίδωσιν ἔσται. ὃν τοίνυν κακουργότατον
οἴονται λόγον εὑρηκέναι πρὸς τὸ τὰς ἀτελείας ὑμᾶς ἀφελέσθαι πεῖσαι, βέλτιόν ἐστι προειπεῖν, ἵνα μὴ
λάθητε ἐξαπατηθέντες. ἐροῦσιν ὅτι ταῦτα ἱερῶν ἐστιν ἅπαντα τὰ τέλη, ἀλλ' ὅμως αἱ χορηγίαι καὶ αἱ γυμνα-
σιαρχίαι· δεινὸν οὖν, εἰ τῶν ἱερῶν τις ἀτελὴς ἀφεθήσεται. ἐγὼ δὲ τὸ μέν τινας οἷς ὁ δῆμος ἔδωκεν ἀτελεῖς
εἶναι τούτων δίκαιον ἡγοῦμαι· ὃ δ' ἐκεῖνοι νῦν ποιήσουσιν, ἐὰν ἄρα ταῦτα λέγωσι, τοῦτ' εἶναι δεινὸν νομίζω.
εἰ γὰρ ἃ κατὰ μηδένα ἄλλον ἔχουσι τρόπον δεῖξαι δίκαιον ὑμᾶς ἀφελέσθαι, ταῦτ' ἐπὶ τῶν θεῶν ὀνόματι
ποιεῖν ζητήσουσι, πῶς οὐκ ἀσεβέστατον ἔργον καὶ δεινότατον πράξουσιν; χρὴ γάρ, ὥς γ' οὖν ἐμοὶ δοκεῖ,
ὅ τι ἄν τις πράττῃ τοὺς θεοὺς ἐπιφημίζων, τοιαῦτα φαίνεσθαι οἷα μηδ' ἂν ἐπ' ἀνθρώπου πραχθέντα πονηρὰ
φανείη. ὅτι δ' οὐκ ἔστι ταὐτὸ ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν καὶ λειτουργιῶν, ἀλλ' οὗτοι τὸ τῶν λειτουργιῶν ὄνομα ἐπὶ τὸ τῶν
ἱερῶν μεταφέροντες ἐξαπατᾶν ζητοῦσι, Λεπτίνην ὑμῖν αὐτὸν ἐγὼ παρασχήσομαι μάρτυρα. γράφων γὰρ ἀρχὴν τοῦ
νόμου Λεπτίνης ἐπαγγέλλει, ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσιν, ἀτελῆ μηδένα εἶναι, πλὴν τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου
καὶ Ἀριστογείτονος. καίτοι εἰ τὴν ἱερῶν ἀτέλειαν ἔχειν ταὐτὸ καὶ λειτουργιῶν, τί τοῦτο μαθὼν προσέγραψεν; οὐδὲ
γὰρ τούτοις ἀτέλεια τῶν ἱερῶν ἐστιν δεδομένη. ἵνα δ' εἰδῆτε ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει τὸν τρόπον, λαβέ μοι πρῶτον μὲν
τῆς στήλης τὰ ἀντίγραφα, εἶτα τὴν ἀρχὴν τοῦ νόμου τοῦ Λεπτίνου. λέγε: +

Κούετε τῶν ἀντιγράφων τῆς στήλης, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀτελεῖς αὐτοὺς εἶναι κελεύουσι πλὴν ἱερῶν. λέγε δὴ τὴν ἀρχὴν
τοῦ νόμου τοῦ Λεπτίνου: +

ἀλλ' ὡς καλῶς θεὶς γράψας ὅπως ἂν οἱ πλουσιώτατοι λειτουργῶσι, μηδένα ἀτελῆ εἶναι, προσέγραψε μετὰ ταῦτα πλὴν
τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος. τίνος εἵνεκα, εἴπερ τὸ τῶν ἱερῶν τέλος ἐστὶ λειτουργεῖν; αὐτὸς γὰρ οὕτω

τἀναντία τῆς ἀληθείας γεγραφὼς ἂν τοῦτο λέγων φανήσεται. ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην Λεπτίνην· τίνος ὧν τοῖς τὴν
ἀτέλειαν μὴ συγχωρῶν καταλιπεῖν φήσεις ἐκείνους οἷς ἔδωκαν τὰς λειτουργίας; ὅταν γὰρ φῇς ἱερῶν· τῶν μὲν
γὰρ εἰς τὸν πόλεμον πασῶν εἰσφορῶν καὶ τριηραρχιῶν ἐκ τοῦ παλαιοῦ νόμου οὐκ εἰσὶν ἀτελεῖς· τῶν δὲ
λειτουργιῶν εἴπερ εἰσὶν ἱερῶν, οὐδ' ἔχουσιν. ἀλλὰ μὴν γέγραπταί γε ἀτελεῖς αὐτοὺς εἶναι. τίνος; ἢ τοῦ μετοικί-
του; γὰρ λοιπόν. οὐ δήπου, ἀλλὰ τῶν ἐγκυκλίων λειτουργιῶν, ὡς ἥ τε στήλη δηλοῖ καὶ σὺ προσδιορίσας ἐν
τῷ νόμῳ καὶ μαρτυρεῖ πᾶς ὁ πρὸ τοῦ χρόνος γεγονώς· ἐν ᾧ τοσούτου τὸ πλῆθος ὄντος οὔτε φυλὴ πώποτ'
ἐνεγκεῖν ἐτόλμησεν οὐδεμία οὐδένα τούτων ἀπ' ἐκείνων χορηγὸν οὔτ' ἐγκληθεὶς αὐτοῖς ἄλλος οὐδεὶς ἀντιδοῦναι.
οἷς οὐκ ἀκουστέον ἀναντία τολμᾷ λέγειν. ἔτι τοίνυν ἴσως ἐπισύροντες ἐροῦσιν ὡς Μεγαρεῖς καὶ Μεσσήνιοί
τινες εἶναι φάσκοντες ἔπειτ' ἀτελεῖς εἰσιν ἀθρόοι παμπληθεῖς ἄνθρωποι, καὶ τινες ἄλλοι δοῦλοι καὶ μαστι-
γίαι, Λυκίδας καὶ Διονύσιος, καὶ τοιούτους τινὰς ἐξειλεγμένοι. ὑπὲρ δὴ τούτων ὧδε ποιήσασθε· ὅταν ταῦτα
λέγωσι, κελεύετε, εἴπερ ἀληθῆ λέγουσι, πρὸς ὑμᾶς τὰ ψηφίσματα ἐν οἷς ἀτελεῖς εἰσιν οὗτοι δεῖξαι. οὐ γάρ ἐστ'
οὐδεὶς ἀτελὴς παρ' ὑμῖν, ὅτῳ μὴ ψήφισμα ἢ νόμος δέδωκε τὴν ἀτέλειαν. προξένους μέντοι πολλοὶ διὰ τῶν
πολιτευομένων γεγόνασι παρ' ὑμῖν τοιοῦτοι, ὧν εἷς ἐστιν ὁ Λυκίδας. ἀλλ' ἕτερόν ἐστι πρόξενον εἶναι καὶ ἀτέλειαν
εὑρῆσθαι. μὴ δὴ παραγόντων ὑμᾶς, μηδ' ὅτι δοῦλος ὢν ὁ Λυκίδας καὶ Διονύσιος καὶ τις ἴσως ἄλλος διὰ τοὺς
μισθοῦ τὰ τοιαῦτα γράφοντας ἑτοίμως πρόξενοι γεγόνασι, διὰ τοῦθ' ἑτέρους ἀξίους καὶ ἐλευθέρους καὶ πολλ'
ἀγαθῶν αἰτίους, ἃ εἰλήφασι δικαίως παρ' ὑμῶν δωρεάς, ἀφελέσθαι ζητούντων. πῶς γὰρ οὐχὶ καὶ κατὰ τοῦτο
δεινότατ' ἂν πεπονθὼς ὁ Χαβρίας φανείη, εἰ μὴ μόνον ἐξαρκέσει τοῖς τὰ τοιαῦτα πολιτευομένοις τὸ ἐκεῖνον
δοῦλον Λυκίδαν πρόξενον ὑμέτερον πεποιηκέναι, ἀλλ' εἰ καὶ διὰ τοῦτον πάλιν τῶν ἐκείνῳ τι δοθέντων ἀ-
φελοίμεθα, καὶ ταῦτ' αἰτιαζόμενοι ψευδῆ; οὐ γάρ ἐστιν οὐθ' οὗτος οὔτ' ἄλλος οὐδεὶς πρόξενος ὢν ἀτελής, ὅτῳ
μὴ διαρρήδην ἀτέλειαν ἔδωκεν ὁ δῆμος. τούτοις δ' οὐκ ἔδωκεν, οὐδ' ἕξουσιν οὗτοι δεῖξαι· λόγῳ δ' ἂν ἀναι-
σχυντῶσιν, οὐ καλῶς ποιήσουσιν. ὃ τοίνυν μάλιστα πάντων οἶμαι δεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φυλά-
ξασθαι, τοῦτ' εἰπεῖν ἔτι βούλομαι. εἰ γάρ τις πάντα τὰ ὅσα Λεπτίνης ἐρεῖ περὶ τοῦ νόμου διδάσκων ὑμᾶς
ὡς καλῶς κεῖται, συγχωρήσειεν ἀληθῆ λέγειν αὐτόν, ἕν γε αἰσχρὸν οὐδ' ἂν εἴ τι γένοιτ' ἀναιρεθείη, ὃ συμβήσεται
διὰ τὸν νόμον κύριον γενόμενον τῇ πόλει. τί οὖν τοῦτ' ἐστιν; τὸ δοκεῖν ἐξηπατηκέναι τοὺς ἀγαθόν τι ποιήσαντας.
ὅτι μὲν τοίνυν ἕν τι τῶν αἰσχρῶν ἐστι, πάντας ἂν ἡγοῦμαι φῆσαι· ὅσῳ δ' ὑμῖν αἴσχιον τῶν ἄλλων, ἀκούσατέ μου.
ἔστιν ὑμῖν νόμος ἀρχαῖος, τῶν καλῶς δοκούντων ἔχειν, ἄν τις ὑποσχόμενός τι τὸν δῆμον ἐξαπατήσῃ, κρίνειν,
κἂν ἁλῷ, θανάτῳ ζημιοῦν. εἶτ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐφ' ᾧ τοῖς ἄλλοις θάνατον ζημίαν ἐπετάξατε,
τοῦτ' αὐτὸ ποιοῦντες φανήσεσθε; καὶ μὴν πάντα μὲν εὐλαβεῖσθαι δεῖ ποιεῖν τὰ δοκοῦντα καὶ ὄντα αἰσχρά, μά-
λιστα δὲ ταῦτα ἐφ' οἷς τοῖς ἄλλοις χαλεπῶς τις ἔχων ὁρᾶται· οὔτε γὰρ ἀμφισβήτησις καταλείπεται τὸ μὴ ταῦτα
ποιεῖν ἃ πονηρὰ αὐτὸς ἔκρινεν εἶναι πρότερον. ἔτι τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖνο εὐλαβεῖσθαι δεῖ, ὅπως μηδ' ἐν ἰδίᾳ
φυλάξασθαι ἂν τοῦτο δημοσίᾳ ποιοῦντες φανήσεσθε. ὑμῶν τοίνυν οὐδ' ἂν εἷς οὐδ' ἐν ἰδίᾳ τινὶ δοίη, τοῦτ'
ἀφέλοιτο πάλιν, ἀλλ' οὐδ' ἐπιχειρήσειεν ἄν. μὴ τοίνυν μηδὲ δημοσίᾳ τοῦτο ποιήσητε, ἀλλὰ κελεύετε τουτουσὶ
τοὺς ἐροῦντας ὑπὲρ τοῦ νόμου, εἴ τινα τῶν εὑρημένων τὴν δωρεὰν ἀνάξιον εἶναί φασιν, ἢ μὴ πεποιηκότα ἐφ' οἷς ἀ-
ρετῇ ἔχειν ἢ ἄλλ' ὁτιοῦν ἐγκαλοῦσί τινι, γράφεσθαι κατὰ τὸν νόμον ὃν παρεισφέρομεν νῦν ἡμεῖς, ἢ θέντων ἡμῶν
ὥσπερ ἐγγυώμεθα καὶ φαμὲν θήσειν, ἢ θέντων αὐτοί, ὅταν πρῶτον γένωνται νομοθέται. ἔστιν δ' ἑκάστῳ τις
αὐτῶν, ὡς ἔοικεν, ἐχθρός· Λεπτίνῃ Διόφαντος, τῷ δ' Εὔβουλος, τῷ δ' ἴσως ἄλλος τις. εἰ δὲ τοῦτο φεύξονται καὶ μὴ θελή-
σουσι ποιεῖν, σκοπεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ καλῶς ὑμῖν ἔχει ἃ τούτων ἕκαστος ὀκνεῖ τοὺς ἐχθροὺς ἀφαιρούμενος
ὀφθῆναι, ταῦθ' ὑμᾶς τοὺς εὐεργέτας ἀφῃρημένους φαίνεσθαι, καὶ τοὺς ἀγαθόν τι πεποιηκότας ὑμᾶς, οἷς οὐδεὶς
ἂν ἐγκαλέσαι νόμῳ, τὰ δοθέντα πολλῷ λελυκέναι δι' ὑμῶν ἀθρόους, παρ' ὧν εἴ τις ἐστιν ἀνάξιος, ἐξῆν ἰδίᾳ ἐπι-
γραφῇ διὰ τούτων ταὐτὸ παθεῖν καθ' ἕνα κριθέντας. ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὑπολαμβάνω ταῦτα καλῶς ἔχειν
οὐδ' ἐπαξίως ὑμῶν. σκοπεῖτε δὲ καὶ τοῦτο· καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε ἀποστατέον τοῦ λόγου, ὅτι τῆς μὲν ἀξίας ὅτ' ἐδώκαμεν
ὡς δίκαιον τὴν ἐξέτασιν λαμβάνειν, ὅτε τοῦτ' οὐδεὶς ἀντεῖπεν· μετὰ ταῦτα δ' ἐάν τι μὴ πεπονθότες ὦσ' αὖθ'
ἕτερον κακόν· εἰ δ' οὗτοι τοῦτο φήσουσιν, δεῖξαι μὲν γὰρ οὐχ ἕξουσι δεῖ κεκολασμένους αὐτοὺς παρὰ τὰ δίκαια με-
φαίνεσθαι. εἰ δὲ μηδενὸς ὄντος τοιούτου τὸν νόμον ποιήσετε κύριον, δόξετε φθονήσαντες, οὐχὶ πονηροὺς λαβόντες
ἀφῃρῆσθαι. ἔστι δὲ πάντα μὲν ὡς ἔπος εἰπεῖν ὀνείδη φυλακτέον, τοῦτο δὲ πάντων μάλιστα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι.
διὰ τί; ὅτι πάντα πᾶσι φύσει κακίας σημεῖόν ἐστιν ὁ φθόνος, καὶ οὐκ ἔχει πρόφασιν δι' ἣν ἂν τύχοι συγγνώμης ὁ τοῦτο
πεπονθώς. ἔτι τοίνυν οὐδ' ἔστιν ὄνειδος ὃ τοῦ πορρωτέρω ἐστὶν ἡ πόλις ἡμῶν ἢ τὸ φθονερὰ δοκεῖν εἶναι, ἀλλὰ πάντων
ἀπέχεται τῶν αἰσχρῶν. τεκμήρια δ' ἡλίκα τούτου θεωρήσατε· πρῶτον μὲν μόνοι τῶν πάντων ἀνθρώπων ἐπὶ
τοῖς τελευτήσασι δημοσίᾳ καὶ ταῖς ταφαῖς ταῖς δημοσίαις ποιεῖτε λόγους ἐπιταφίους, ἐν οἷς κοσμεῖτε τὰ τῶν
ἀγαθῶν ἀνδρῶν ἔργα. καίτοι τοῦτ' ἔστι τὸ ἐπιτήδευμα ζηλούντων τὴν ἀρετήν, οὐ τοῖς ἐπὶ ταύτῃ τιμωμένοις φθονούντων.

ἔτι τὰ μέγιστα δίδοτ' ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου δωρεὰς τοῖς εὐεργέταις· νυνὶ κοινῇ νικῶσιν ἀφαιροῦντας. καὶ γὰρ ὅ-
τι τῇ φύσει τῶν μὲν ἐπαίνων ὀλίγοις φθονῆσαι τοῖς ἔχουσιν· οὐδ' ἐλάττους ὑμεῖς ἐνείματε τὰς τιμὰς διὰ ταῦτα. πρὸς
δὲ τούτοις τοιοῦτόν ἐστιν· οὐδεὶς πώποτε τὴν πόλιν ἡμῶν ἐποίησεν δοκεῖν νικῆσαι τοσαύτας ὑπερβολὰς τῶν δωρεῶν
ἃς αὐτὰ ποιεῖ παρέχηται ἐπὶ τῇ ὑμῶν πάντα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δικαιοσύνης, ἀρετῆς, μεγαλοψυχίας. ἐπιδεῖ
μὴ τοίνυν ὑμῶν δι' ἃ πολλὰ παρὰ πάντα τὸν χρόνον ἡ πόλις εὐδοξεῖ, ταῦτ' ἂν ἐλλίπητε ὑμῶν. μηδ' ἵνα Λεπτίνης ἰδίᾳ
τισὶν οἷς ἀηδῶς ἔχει ἐπηρεάσῃ, τῆς πόλεως ἀφέλησθε καὶ ὑμῶν αὐτῶν ἣν διὰ παντὸς ἀεὶ τοῦ χρόνου δόξαν κέκτησθε
καλήν· μηδ' ὑπολαμβάνετ' εἶναι τὸν ἀγῶνα τοῦτον ὑπὲρ ἄλλου τινὸς ἢ τοῦ τῆς πόλεως ἀξιώματος, πότερον αὐτὸ
δεῖ σῶον εἶναι καὶ ὅμοιον τῷ πρότερον, ἢ μεθεστάναι καὶ λελυμάνθαι. πολλὰ δὲ θαυμάζων Λεπτίνου κατὰ τὸν νόμον,
ἓν μάλιστα τεθαύμακα πάντων, εἰ ἐκεῖν' ἠγνόηκεν, ὅτι ὥσπερ ἂν εἴ τις μεγάλας τὰς τιμωρίας τῶν ἀδικημά-
των τάττοι, οὐκ ἂν αὐτός γ' ἀδικεῖν παρεσκευάσθαι δόξαι, οὕτως ὅστις ἀναιρεῖ τὰς τιμὰς τῶν εὐεργεσιῶν, οὐδ' αὐτὸς εὖ
ποιεῖν ἀγαθὸν παρεσκευάσθαι δόξει. εἰ μὲν τοίνυν ὑμῶν ἠγνόησε ταῦτα, γένοιτο γὰρ ἂν καὶ τοῦτο, αὐτίκα δηλώσει· συγχω-
ρήσει γὰρ ὑμῖν λῦσαι περὶ ὧν αὐτὸς ἥμαρτεν· εἰ δὲ φανήσεται σπουδάζων καὶ διατεινόμενος κύριον ποιεῖν τὸν νόμον,
ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω πῶς ἐπαινέσω, ψέγειν δ' οὐ βούλομαι. μὴ δῆτ', ὦ Λεπτίνη, φιλονείκει, μηδὲ βιάζου τοιοῦτον
δι' οὗ μήτ' αὐτὸς δόξεις βελτίων εἶναι, μήθ' οἱ πεισθέντες σοι, ἄλλως τε καὶ τυγχάνοντι νῦν σοι τοῦ ἀγῶνος ἀκινδύνου.
διὰ γὰρ τὸ τελευτῆσαι Βάθιππον τὸν τουτουὶ πατέρ' Ἀψεφίωνος, ὃς αὐτὸν ἔτ' ὄντα ὑπεύθυνον ἐγράψατο, ἐξῆλ-
θον οἱ χρόνοι, καὶ νυνὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ νόμου πᾶς ἐστιν ὁ λόγος, τούτῳ δ' οὐδείς ἐστι κίνδυνος. καὶ γὰρ τοῦτ' ἀκού-
ω σε λέγειν, ὡς ἄρα τρεῖς σέ τινες γραψάμενοι πρότεροι τουδὶ οὐκ ἐπεξῆλθον. εἰ μὲν τοίνυν ἐγκαλεῖς αὐτοῖς
ὅτι σοι οὐ κατέστησαν εἰς κίνδυνον, φιλοκινδυνότατος πάντων ἀνθρώπων εἶ· εἰ δὲ τεκμήριον ποιῇ τοῦ τὰ
δίκαια εἰρηκέναι, λίαν εὔηθες ποιεῖς. τί γὰρ ἕνεκα τούτου βελτίων ἐσθ' ὁ νόμος, εἴ τις ἢ τετελεύτηκε τῶν γραψαμένων
πρὶν εἰσελθεῖν, ἢ πεισθεὶς ὑπὸ σοῦ διεγράψατο, ἢ καὶ ὅλως ὑπὸ σοῦ παρεσκευάσθη; ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδὲ λέγειν καλόν.
ἤρηνται δὲ τῷ νόμῳ σύνδικοι καὶ μάλιστα οἱ δεινοὶ λέγειν ἄνδρες, Λεωδάμας Ἀχαρνεὺς καὶ Ἀριστοφῶν Ἀζηνιεὺς καὶ
Κηφισόδοτος ὁ ἐκ Κεραμέων καὶ Δεινίας Ἐρχιεύς. ἃ δὴ πρὸς τούτους ὑπολαμβάνοιτ' ἂν ἕκαστος, ἀκούσαντες σκοπεῖτε
ἂν ὑμῖν δίκαια φαίνηται. πρῶτον μὲν πρὸς Λεωδάμαντα. οὗτος ἐγράψατο τὴν Χαβρίου δωρεάν, ἐν ᾗ τοῦτ' ἐστὶ τὸ
τῆς ἀτελείας τῶν ἐκείνῳ δοθέντων, καὶ πρὸς ὑμᾶς εἰσελθὼν ἡττήθη. οἱ νόμοι δ' οὐκ ἐῶσι δὶς πρὸς τὸν αὐτὸν
περὶ τῶν αὐτῶν οὔτε δίκας οὔτ' εὐθύνας οὔτε διαδικασίαν οὔτ' ἄλλο τοιοῦτον οὐδὲν εἶναι. χωρὶς δὲ τούτων ἀτοπώτα-
τον ἂν πάντων συμβαίη, εἰ τότε μὲν τὰ Χαβρίου παρ' ὑμῖν ἔργα μεῖζον ἴσχυσε τῶν Λεωδάμαντος λόγων, ἐπει-
δὴ δὲ ταῦτά τε ὑπάρχει καὶ τὰ τῶν ἄλλων εὐεργετῶν προσγέγονε, τηνικαῦτα συμβαίη ταῦτα ἀσθενέστερα τῶν τούτου
λόγων γενέσθαι. καὶ μὴν πρός γε Ἀριστοφῶντα πολλὰ καὶ δίκαια ἂν ἔχειν εἰπεῖν οἶμαι. οὗτος ἐν τῷ τῶν δωρεῶν παρ' ὑμῖν
ἔτυχε τούτων, ὥστ' οὐ τοῦτ' ἐπιτιμῶ· δεῖ γὰρ ὑμῖν ἐξεῖναι διδόναι τὰ ὑμέτερ' αὐτῶν, οἷς ἂν βούλησθε· ἀλλ' ἐκεῖνο
οὐχὶ δίκαιον εἶναί φημι, ὅτε μὲν τούτῳ ταῦτ' ἔμελλεν ὑπάρχειν λαμβάνοντι, μηδὲν ἡγεῖσθαι δεινόν, ἐπειδὴ δ' ἑτέροις
δίδοτε, τηνικαῦτ' ἀγανακτεῖν καὶ πείθειν ὑμᾶς ἀφελέσθαι. καὶ μὴν Γελάρχῳ ποτὲ πέντε τάλαντα ἀποδοῦναι συ-
γγράψαντος, ὡς παρασχόντι τοῖς ἐν Πειραιεῖ τοῦ δήμου, καλῶς ἐποίει. μὴ τοίνυν, ὦ Λεπτίνη, ἁμάρτῃς. ταῦτ'
ἐστὶ τῇ τοῦ δήμου προφάσει διὰ τὸ δεδόσθαι, ὧν δ' αὐτὸς ὁ δῆμος μαρτυρίας ἔθηκεν ἐν τοῖς ἱεροῖς ἀναγράψας
καὶ πάντες συνίσασι, ταῦτ' ἀφελέσθαι παραινεῖ. μὴ δ' αὐτὸς φαίνου τὰ ὁμολογουμένως ἀποδοῦναι δεῖ γρά-
φων, καὶ ἅ τις παρὰ τοῦ δήμου κεκόμισται, ταῦτ' ἀφελέσθαι παραινῶν. καὶ μὴν πρός γε Κηφισόδοτον τοσοῦτον ἔχω
ποιεῖν· οὐδενός ἐστιν οὐδ' ἐγὼ ἧττον τῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν λεγόντων δεινὸς εἰπεῖν. πολὺ τοίνυν κάλλιον τῇ δεινό-
τητι ταύτῃ χρῆσθαι ἐπὶ τὸ τοὺς ἀδικοῦντας ὑμᾶς κολάζειν ἢ τὸ τοὺς ἀγαθοῦ τινος ἀξίους ἀδικεῖν. εἰ γὰρ ἀπεχθά-
νεσθαί τισι δεῖ, τοῖς ἀδικοῦσι τὸν δῆμον, οὐ τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσιν ἔγωγε νομίζω δεῖν. πρὸς τοίνυν Δεινίαν,
εἰ τὰς ἑαυτοῦ ἐρεῖ τριηραρχίας αὐτοῦ καὶ λειτουργίας, ἐγὼ δ' εἰ πολλοῦ τῇ πόλει Δεινίας ἄξιον αὑτὸν παρέσχη-
κεν, ὥς ἔμοιγε δοκεῖν, νὴ τοὺς θεούς, μᾶλλον ἂν παραινέσαιμ' αὐτῷ τινα τιμὴν ὑμᾶς ἀξιοῦν δοῦναι, ἢ τὰς ἑτέροις
πρότερον δοθείσας ἀφελέσθαι κελεύειν. πολὺ γὰρ βελτίονος ἀνδρός ἐστιν ἐφ' οἷς αὐτὸς εὖ πεποίηκεν ἀξιοῦν
τιμᾶσθαι, ἢ ἐφ' οἷς ἕτεροι ποιήσαντες ἐτιμήθησαν φθονεῖν. ὃ δὲ δὴ μέγιστον ἁπάντων, καὶ κοινὸν ὑπάρχει καθ' ἁ-
πάντων τῶν συνδίκων τούτων· πολλάκις γὰρ ἕκαστος πρότερον τισὶ πράγμασι σύνδικος γέγονεν. ἔστι δὲ καὶ μάλ' ἔχων
νόμος ὑμῖν καλῶς, οὐκ ἐπὶ τούτοις τεθείς, ἀλλ' ἵνα μὴ τὸ πρᾶγμ' ὥσπερ ἐργασία τισὶν ᾖ καὶ συκοφαντία,
μὴ ἐξεῖναι τὸν ὑπὸ τοῦ δήμου χειροτονηθέντα πλέον ἢ ἅπαξ συνδικῆσαι. τοὺς δὴ συνεροῦντας νόμῳ καὶ διδάξοντας
ὑμᾶς ὡς ἐπιτήδειός ἐστιν, αὐτοὺς τοῖς ὑπάρχουσι νόμοις δεῖ πειθομένους φαίνεσθαι· εἰ δὲ μή, γελοῖον νόμῳ
συνδικεῖν, νόμον δ' αὐτοὺς παραβαίνειν ἕτερον. ἀναγνώσεται λαβὼν τὸν νόμον αὐτοῖς ὃν λέγω:
— τοῦτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ παλαιός ἐσθ' ὁ νόμος καὶ καλῶς ἔχων, ὃν ἐὰν σωφρονῶσι, φυλάξουσι. παραινεῖν
ὅτι· ἐρῶ δ' ἔτι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπὼν καὶ παύσομαι. ἔστι γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντας μὲν τοὺς νόμους
— μὲν ὡς ἔγωγε νομίζω σπουδαστέον ὡς κάλλιστ' ἔχειν, μάλιστα δὲ τούτους, δι' ὧν ἢ μικρὰν ἢ μεγάλην εἶναι

τὴν πόλιν· ἔστι δ' οὐδὲν τούτων· τίνες; οἵ τε τοῖς ἀγαθόν τι ποιοῦσι τὰς τιμὰς διδόντες, καὶ οἱ τοῖς τἀναντία πράττουσι τὰς τιμωρίας. εἰ γὰρ ἅπαντες ὡς ἀληθῶς τὰς ἐν τοῖς νόμοις ζημίας φοβούμενοι τοῦ κακόν τι ποιεῖν ἀποσταῖεν, καὶ πάντες τὰς ἐπὶ ταῖς εὐεργεσίαις δωρεὰς ζηλώσαντες ἃ χρὴ πράττειν προέλοιντο, τί κωλύει μεγίστην εἶναι τὴν πόλιν καὶ πάντας χρηστοὺς καὶ μηδένα εἶναι πονηρόν; ὁ τοίνυν νόμος οὗτος ὁ Λεπτίνου οὐ μόνον, ὦ ἄνδρες, τοῦτ' ἀδικεῖ, ὅτι τὰς τιμὰς ἀναιρῶν τῶν εὐεργεσιῶν ἀχρεῖον τὴν ἐπιείκειαν ποιεῖ τοῖς φιλοτιμεῖσθαι βουλομένοις καθίστησιν, ἀλλ' ὅτι καὶ πονηρίας δόξαν αἰσχίστην τῇ πόλει καταλείπει. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ', ὅτι τῶν τὰ δεινότατα ἡμᾶς ἀδικούντων ἐφ' ἑκάστῳ τίμημα ὑπάρχει διὰ τῶν νόμων, ὃς διαρρήδην λέγει μηδὲ ἕως χρὴ τίμημα ὑπάρχειν ἐπικρίσει πλέον ἢ ἓν, ὁπότερ' ἂν τὸ δικαστήριον τιμήσῃ, παθεῖν ἢ ἀποτεῖσαι· ἀμφότερα δὲ μὴ ἐξέστω. ἀλλ' οὐχ οὗτος ἐχρήσατο τούτῳ τῷ μέτρῳ, ἀλλ' ἐάν τις αἰτήσῃ χάριν ὑμᾶς, ἄτιμος ἔστω φησὶ καὶ ἡ οὐσία δημοσία ἔστω· δύο τιμήματα ταῦτα. ἐὰν δὲ ἐνδείξεις καὶ ἀπαγωγάς· ἐὰν δ' ἁλῷ, ἔνοχος ἔστω τῷ νόμῳ ὃς κεῖται, ἐάν τις ὀφείλων ἄρχῃ τῷ δημοσίῳ· θάνατον λέγει· τοῦτο γάρ ἐστ' ἐπ' ἐκείνῳ τὸ ἐπιτίμιον. οὐκοῦν τρία τιμήματα ταῦτα. πῶς οὖν οὐ σχέτλιον καὶ δεινόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, εἰ χαλεπώτερον παρ' ὑμῖν δόξει χάριν ὑμῖν ποιήσαντα ἀπαιτεῖν ἢ τὰ δεινότατα ἐργαζόμενον ληφθῆναι; αἰσχρός, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ κακῶς ἔχων ὁ νόμος καὶ ὅμοιος φθόνῳ τινὶ καὶ φιλονικίᾳ καὶ τὸ λοιπὸν ἐῶ· τοιούτοις δ' ἐπ' ἴσης προσέοικεν ὁ γράψας κεχρῆσθαι. ὑμῖν δ' οὐχὶ πρέπει τὰ τοιαῦτα μιμεῖσθαι, οὐδ' ἀνάξια φαίνεσθαι· ὑμῖν δ' οὐχὶ πρέπει τὰ τοιαῦτα μιμεῖσθαι, οὐδ' ἀνάξια φαίνεσθαι φρονοῦντας ὑμῶν αὐτῶν. φέρε γὰρ πρὸς Διός, τί μάλιστ' ἐν ἅπασιν διαπεφύλακται τοῖς νόμοις ὅπως μὴ γίγνωνται οἱ περὶ ἀλλήλους φόνοι, περὶ ὧν ἐξαιρέτως ἡ βουλὴ φύλαξ ἡ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ τέτακται. ἐν τοίνυν τοῖς περὶ τούτων νόμοις ὁ Δράκων φοβερὸν κατασκευάζων καὶ δεινὸν τὸ τινὰ αὐτόχειρα ἄλλον ἄλλου γίγνεσθαι, καὶ γράφων χέρνιβος εἴργεσθαι τὸν ἀνδροφόνον, σπονδῶν, κρατήρων, ἱερῶν, ἀγορᾶς, πάντα τἆλλα διελθὼν οἷς μάλιστ' ἄν τινας ᾤετο ἐπισχεῖν τοῦ τοιοῦτόν τι ποιεῖν, ὅμως οὐκ ἀφείλετο τὸ τοῦ δικαίου τάξιν, ἀλλ' ἔθηκεν ἐφ' οἷς ἐξεῖναι ἀποκτιννύναι, κἂν οὕτω τις δράσῃ, καθαρὸν διώρισεν εἶναι. εἶτ' ἀποκτεῖναι μὲν δικαίως ἐν τοῖς παρ' ὑμῖν νόμοις ἐξέσται, χάριν δ' ἀπαιτεῖν οὐδὲ δικαίως οὐδ' ὁτιοῦν ὧδ' ἀπὸ τούτου διὰ τὸν τούτου νόμον; μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· μὴ βούλεσθε δοκεῖν πλείω πεποιῆσθαι σπουδήν, ὅπως μηδεὶς τῶν ἀντιποιούντων ὑμᾶς χάριν ἀξίαν κομίσασθαι, ἢ ὅπως μηδεὶς φόνος ἐν τῇ πόλει γένηται· ἀλλ' ἀναμνησθέντες τῶν καιρῶν παρ' οἷς εὖ πεπόνθατε ὑπὸ τῶν εὖ πεποιηκότων τοὺς εὑρομένους, καὶ τῆς δημοσφαγοῦ στήλης περὶ τῆς ἐπιφορίμων εἰς ἑτέραν ἅπαντας καὶ ὀμόσαι ἀντὶ τῆς ἀμύνοντι πάθη τῇ δημοκρατίᾳ τὰς αὐτὰς δώσειν δωρεάς, ἅπερ Ἁρμοδίῳ καὶ Ἀριστογείτονι, καταψηφίσασθε τὸν νόμον. οὐ γὰρ ἔνεστ' εὐορκεῖν, ἐὰν τοῦτο ποιήσητε. πρὸς ἅπαντα δὲ ταῦτ' ἐκεῖνο ἐπακούσατε μου, ὅτι οὐκ ἔνι τοῦτον ἔχειν καλῶς τὸν νόμον, ὃς περὶ τῶν παρεληλυθότων καὶ μελλόντων ταῦτα λέγει· μηδένα εἶναι ἀτελῆ πλὴν τῶν ἀφ' Ἁρμοδίου καὶ Ἀριστογείτονος· καλῶς· μηδὲ τὸ λοιπὸν ἐξεῖναι δοῦναι· μηδ' ἂν τοιοῦτοί τινες γένωνται, Λεπτίνη; εἰ τὰ πρὸ τοῦ καλῶς ἐμέμφου, τί καὶ τὸ μέλλον ἀδηλεῖς, ὅτι μηδ' ὁπόσους τοῦτ' ἐλπίζεις γενήσεσθαι; καὶ ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ἀλλὰ χρὴ τοὺς ἀνθρώπους ὄντας τοιαῦτα καὶ λέγειν καὶ νομοθετεῖν, οἷς μηδεὶς ἂν νεμεσήσαι, καὶ τἀγαθὰ μὲν προσδοκᾶν καὶ τοῖς θεοῖς εὔχεσθαι διδόναι, πάντα δ' ἀνθρωπίνως ἡγεῖσθαι. οὐδὲ γὰρ οἱ Λακεδαιμόνιοί ποτ' ἤλπισαν εἰς τοιαῦτα πράγματα ἀφίξεσθαι, οὐδέ γ' ἴσως Συρακούσιοι, οἱ τὸ παλαιὸν δημοκρατούμενοι καὶ φόρους Καρχηδονίους πραττόμενοι καὶ πάντων τῶν περὶ αὐτοὺς ἄρχοντες, καὶ ναυμαχίᾳ νενικηκότες ἡμᾶς, ὑφ' ἑνὸς γραμματέως, ὡς ὑπηρέτης ἦν ὥς φασι, τυραννήσεσθαι. οὐδέ γ' ὁ νῦν ὢν Διονύσιος ἤλπισεν ἄν ποτε ἴσως πλοίῳ στρογγύλῳ καὶ στρατιώταις ὀλίγοις Δίωνα ἐλθόντα ἐφ' αὐτὸν ἐκβαλεῖν τὸν τριήρεις πολλὰς καὶ ξένους καὶ πόλεις κεκτημένον. ἀλλ' οἶμαι τὸ μέλλον ἄδηλον πᾶσιν ἀνθρώποις, καὶ μικροὶ καιροὶ μεγάλων πραγμάτων αἴτιοι γίγνονται. διὸ δεῖ μετριάζειν ἐν ταῖς εὐπραξίαις καὶ προορωμένους τὸ μέλλον φαίνεσθαι. πολλὰ δ' ἄν τις ἔχοι λέγειν ἔτι καὶ διεξιέναι, ὡς κατὰ πάντα τρόπον, μηδαμῶς μηδὲ καθ' ἓν τοῦτον ἔχειν καλῶς τὸν νόμον μηδὲ συμφέρειν ὑμῖν. ἀλλ' ἵν' ἐν κεφαλαίῳ τοῦτο μάθητε καὶ παύσωμαι λέγων, τόδε ποιήσατε· σκέψασθε παρ' ἀλλήλοις καὶ λογίσασθε πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, τί συμβήσεται καταψηφισαμένοις ὑμῖν τὸν νόμον καὶ τί μή· εἶτα φυλάττετε καὶ μέμνησθε ἀμφότερα ὁπότερον συμβῇ, ἵνα ἕλησθε τὰ κρείττω ἀφ' ὧν. ἂν μὲν τοίνυν καταψηφίσησθε, ὥσπερ ἡμεῖς κελεύομεν, οἱ μὲν ἄξιοι παρ' ὑμῶν τὰ δίκαια ἕξουσιν· εἰ δέ τίς ἐστιν ἀνάξιος, ὡς ἔστω, πρὸς τῷ τὴν δωρεὰν ἀφαιρεθῆναι, δίκην ἣν ἂν ὑμῖν δοκῇ δώσει κατὰ τὸν παρεισφερόμενον νόμον· ἡ δὲ πόλις πιστή, δικαία, πρὸς ἅπαντας ἀψευδὴς φανήσεται. ἐὰν δ' ἀποψηφίσησθε, ὃ μὴ ποιήσαιτε, οἱ μὲν χρηστοὶ διὰ τοὺς φαύλους ἀδικηθήσονται, οἱ δ' ἀνάξιοι συμφορᾶς ἑτέροις αἴτιοι γενήσονται, δίκην δ' οὐδεμίαν δώσουσιν· ἡ δὲ πόλις τἀναντία ὧν εἶπον ἄρτι δόξει, ἄπιστος, φθονερά, φαύλη, ὡς ἅπασιν εἶναι. οὐ κοινὸν ἄξιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσαύτην βλασφημίαν ἀντὶ καλῶν καὶ προσηκόντων ὑμῖν ἀγαθῶν ἑλέσθαι· καὶ γὰρ ἕκαστος ὑμῶν ἰδίᾳ μεθέξει τῆς δόξης τῶν κοινῇ γνωσθέντων. οὐ γὰρ ἀγνοεῖ τοῦτο οὐδεὶς οὔτε τῶν περιεστηκότων οὔτε τῶν ἄλλων, ὅτι ἐν μὲν τῷ δικαστηρίῳ Λεπτίνης πρὸς ἡμᾶς ἀγωνίζεται, ἐν δὲ τῇ τῶν καθημένων ὑμῶν ἑκάστου γνώμῃ φιλανθρωπία πρὸς φθόνον, καὶ δικαιοσύνη πρὸς

κακίαν. καὶ πάντα γὰρ ἃ χρῆν ἃ πρὸς τὰ πονηρὰ αὐτῷ παρέστη, οὐ τοῖς βελτίοσι πειθόμενοι· ἐὰν δὲ ταῦτα καὶ μὴ θέμενοι τὴν ψῆφον, αὐτοί τε ἃ προσήκει δόξετε ἐγνωκέναι, καὶ τῇ πόλει τὰ κράτιστα ἔσεσθε ἐψηφισμένοι, κἄν τις ἀφελθῇ ποτε καιρὸς, οὐκ ἀπορήσετε τῶν ἐθελησόντων ὑπὲρ ὑμῶν κινδυνεύειν. ὥσπερ οὖν τούτων ἁπάντων οἴομαι δεῖν ὑμᾶς σπουδάζειν καὶ προσέχειν τὸν νοῦν, ὅπως μὴ ἐπιλάθησθε ἁμαρτάνειν. πολλὰ γὰρ ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλάκις οὐκ ἐκδιδαχθέντες ὡς ἐστὶ δίκαια, ἀλλ' ἀφῃρέθητε ὑπὸ τῆς τῶν λεγόντων κραυγῆς καὶ βίας καὶ ἀναισχυντίας. ὃ μὴ πάθητε νῦν· οὐ γὰρ ἄξιον. ἀλλὰ δικαίως ἐγνωκότες ταῦτα φυλάξατε καὶ μνημονεύετε ἕως ἂν ψηφίσησθε, ἵν' εὔορκον θῆσθε τὴν ψῆφον καὶ τῶν πονηρῶν οὐ μισολογούντων. θαυμάζω δ' εἴ τις ὅστις τοῖς μὲν τὸ νόμισμα διαφθείρουσι θάνατος παρ' ὑμῖν ἐστιν ἡ ζημία, τοῖς δ' ὅλην τὴν πόλιν κίβδηλον καὶ ἄπιστον ποιοῦσι λόγον δώσετε. οὐ δήπου, ὦ Ζεῦ καὶ θεοί. οὐκ οἶδ' ὅ τι δεῖ πλείω λέγειν· οἴομαι γὰρ ὑμᾶς οὐδὲν ἀγνοεῖν τῶν εἰρημένων:

ὴν μὲν ἀσέλγειαν, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ τὴν ὕβριν ἣ πρὸς ἅπαντας ἀεὶ χρῆται Μειδίας, οὐδένα οὔθ' ὑμῶν οὔτε τῶν ἄλλων πολιτῶν ἀγνοεῖν οἴομαι. ἐγὼ δ' ὅπερ ἂν καὶ ὑμῶν ἕκαστος ὑβρισθεὶς προείλετο πρᾶξαι, τοῦτο καὶ αὐτὸς ἐποίησα, καὶ προὐβαλόμην ἀδικεῖν τοῦτον περὶ τὴν ἑορτήν, οὐ μόνον πληγὰς ὑπ' αὐτοῦ λαβὼν τοῖς Διονυσίοις, ἀλλὰ καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ βίαια παθὼν παρὰ πᾶσαν τὴν χορηγίαν. ἐπειδὴ δὲ καλῶς καὶ τὰ δίκαια ποιῶν ὁ δῆμος ἅπας οὕτως ὠργίσθη καὶ παρωξύνθη καὶ σφόδρ' ἐσπούδασεν ἐφ' οἷς ᾔδει με ἠδικημένον, ὥστε πάντα ποιούντων τούτου καί τινων ἄλλων ὑπὲρ αὐτοῦ οὐκ ἐπείσθη, οὐδ' ἀπέβλεψεν εἰς τὰς οὐσίας τὰς τούτων οὐδὲ τὰς ὑποσχέσεις, ἀλλὰ μιᾷ γνώμῃ κατεχειροτόνησεν αὐτοῦ, πολλοί μοι προσιόντες, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ τῶν ὑμῶν ὄντων καὶ τῶν ἄλλων πολιτῶν ἠξίουν καὶ παρεκελεύοντο ἐπεξελθεῖν καὶ παραδοῦναι τοῦτον εἰς ὑμᾶς, ὡς μὲν ἐμοὶ δοκεῖ, δι' ἀμφότερ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νὴ τοὺς θεούς, καὶ διότι δεινὰ πεπονθέναι μ' ἐνόμιζον, καὶ δίκην ἅμα βουλόμενοι λαβεῖν ὧν ἑωράκεσαν αὐτὸν ἐν τοῖς ἄλλοις θρασὺν ὄντα καὶ βδελυρὸν καὶ οὐδὲ καθεκτὸν ἔτι. τούτων δ' οὕτως ἐχόντων, ὅσα μὲν παρ' ἐμοῦ προσῆκε φυλαχθῆναι, πάντα δικαίως ὑμῖν τετήρηται, καὶ κατηγορήσων, ἐπειδή τις εἰσάγει, πάρειμι, ὡς ὁρᾶτε, πολλὰ μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χρήματ' ἐξόν μοι λαβεῖν ὥστε μὴ κατηγορεῖν, οὐ λαβών, πολλὰς δὲ δεήσεις καὶ χάριτας καὶ νὴ Δία ἀπειλὰς ὑπομείνας. ἃ δ' ἐν ὑμῖν ἐστι, ταῦτ' ἐστὶν ἤδη τὰ λοιπά. ὅσῳ δ' ἂν πλείους οὗτος ἠνώχληκε καὶ παρήγγελκεν, ἑώρων γὰρ αὐτὸν ἄρτι πρὸ τῶν δικαστηρίων οἷα ἐποίει, τοσούτῳ μᾶλλον ἐλπίζω τῶν δικαίων τεύξεσθαι. οὐ γὰρ ἂν καταγνοίην ὑμῶν οὐδενὸς οὔθ' ὡς περὶ ὧν αὐτοὶ ἐσπουδάσατε, τούτων ἀμελήσετε, οὔθ' ὡς ἵνα Μειδίας ἀδεῶς τὸ λοιπὸν ὑβρίζῃ, ψηφιεῖσθέ τι ὑμεῖς ὀμωμοκότες ἄλλο τι πλὴν ὅ τι ἂν δίκαιον νομίζητε. εἰ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρανόμων ἢ παραπρεσβείας ἤ τινος ἄλλης τοιαύτης αἰτίας ἔμελλον αὐτοῦ κατηγορεῖν, οὐδὲν ἂν ὑμῶν ἠξίουν δεῖσθαι, νομίζων τὸν μὲν κατήγορον τῶν τοιούτων προσήκειν ἐξελέγχειν μόνον, τὸν δὲ φεύγοντα καὶ παραιτεῖσθαι. ἐπειδὴ δὲ τούς τε κριτὰς διαφθείραντος τούτου, καὶ διὰ τοῦτο τῆς φυλῆς ἀδίκως ἀφαιρεθείσης τὸν τρίποδα, καὶ αὐτὸς πληγὰς εἰληφὼς καὶ ὑβρισμένος οἷα οὐκ οἶδ' εἴ τις ἄλλος πώποτε χορηγὸς ὑβρίσθη, ἣν ὑπὲρ τούτων ὀργὴν ἀγανακτήσας καὶ συνοργισθεὶς καὶ τὴν χειροτονίαν ὁ δῆμος ἐποιήσατο, ταύτην εἰσέρχομαι, οὐκ ὀκνήσω καὶ δεηθῆναι. ἐγὼ γὰρ, εἰ οἷόν τε τοῦτ' εἰπεῖν, νῦν φεύγω, εἴπερ ὑβρισθέντα μηδεμιᾶς δίκης τυχεῖν ἐστί τις συμφορά. δέομαι οὖν ὑμῶν ἁπάντων, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ ἱκετεύω, πρῶτον μὲν εὐνοϊκῶς ἀκοῦσαί μου λέγοντος, ἔπειτ', ἐὰν ἐπιδείξω Μειδίαν τουτονὶ μὴ μόνον εἰς ἐμὲ ἀλλὰ καὶ εἰς ὑμᾶς καὶ εἰς τοὺς νόμους καὶ εἰς τοὺς ἄλλους ἅπαντας ὑβρικότα, βοηθῆσαι καὶ ἐμοὶ καὶ ὑμῖν αὐτοῖς. καὶ γὰρ οὑτωσί πως ἔχει, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ὕβρισμαι μὲν ἐγὼ καὶ προυπεπηλάκισται τὸ σῶμα τοὐμὸν τότε, ἀγωνιεῖται δὲ καὶ κριθήσεται τὸ πρᾶγμα νυνί, πότερον ἐξεῖναι δεῖ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν καὶ εἰς τὸν τυχόνθ' ὑμῶν ἀδεῶς ὑβρίζειν ἢ μή. εἰ τοίνυν τις ὑμῶν καὶ πρότερον ὑπελάμβανε τῆς ἰδίας ἕνεκά τινος γίγνεσθαι τὸν ἀγῶνα τουτονί, νῦν ἐνθυμηθεὶς ὅτι δημοσίᾳ συμφέρει μηδενὶ μηδὲν ἐξεῖναι τοιοῦτον ποιεῖν, ὡς ὑπὲρ κοινοῦ τοῦ πράγματος ὄντος καὶ προσέχων ἀκουσάτω, καὶ τὰ φανέντα αὐτῷ δικαιότατ' εἶναι, ταῦτα ψηφισάσθω. ἀναγνώσεται δὲ ὑμῖν πρῶτον μὲν τὸν νόμον καθ' ὃν εἰσὶν αἱ προβολαί· μετὰ δὲ ταῦτα καὶ περὶ τῶν ἄλλων πειράσομαι διδάσκειν. λέγε τὸν νόμον:

Τοὺς πρυτάνεις ποιεῖν ἐκκλησίαν ἐν Διονύσου τῇ ὑστεραίᾳ Πανδίων. ἐν δὲ ταύτῃ χρηματίζειν πρῶτον μὲν περὶ ἱερῶν, ἔπειτα τὰς προβολὰς παραδιδότωσαν τὰς γεγενημένας ἕνεκα τῆς πομπῆς ἢ τῶν ἀγώνων τῶν ἐν τοῖς Διονυσίοις, ὅσαι ἂν μὴ ἐκτετισμέναι ὦσιν. ὁ μὲν νόμος οὗτός ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καθ' ὃν αἱ προβολαὶ γίγνονται, λέγων, ὥσπερ ἠκούσατε, ποιεῖν τὴν ἐκκλησίαν ἐν Διονύσου μετὰ τὰ Πάνδια, ἐν δὲ ταύτῃ, ἐπειδὰν χρηματίσωσιν οἱ πρόεδροι περὶ ὧν διῴκηκεν ὁ ἄρχων, χρηματίζειν καὶ περὶ ὧν ἂν ἠδικηκώς τις ᾖ περὶ τὴν ἑορτὴν ἢ παρανενομηκώς, καλῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ συμφερόντως ἔχων ὁ νόμος, ὡς τὸ πρᾶγμ' αὐτὸ μαρτυρεῖ. ὅπου γὰρ ἐπόντος τοῦ φόβου τούτου φαίνονταί τινες οὐδὲν ἧττον ὑβρισταί, τί χρὴ τοὺς τοιούτους προσδοκᾶν ἂν ποιεῖν, εἰ μηδεὶς ἐπῆν ἀγὼν μηδὲ κίνδυνος; βούλομαι τοίνυν ὑμῖν καὶ τὸν ἑξῆς νόμον ἀναγνῶναι τοῦτον· καὶ γὰρ ἐκ τούτου φανερὰ πᾶσιν ἡ τῶν ἄλλων ὑμῶν εὐλάβεια γενήσεται καὶ ἡ τούτου θρασύτης. λέγε τὸν νόμον:

υήγορος εἶπεν· ὅταν ἡ πομπὴ ᾖ τῷ διονύσῳ ἐν πειραιεῖ· καὶ οἱ κωμῳδοὶ καὶ οἱ τραγῳδοὶ καὶ ἡ ἐπὶ ληναίῳ πομπή·
καὶ οἱ τραγῳδοὶ καὶ οἱ κωμῳδοί· καὶ τοῖς ἐν ἄστει διονυσίοις ἡ πομπὴ καὶ οἱ παῖδες καὶ ὁ κῶμος καὶ οἱ κωμῳδοὶ καὶ οἱ τραγῳδοί·
καὶ θαργηλίων τῇ πομπῇ καὶ τῷ ἀγῶνι· μὴ ἐξεῖναι μήτε ἐνεχυράσαι μήτε λαμβάνειν ἕτερον ἑτέρου μηδὲ
τῶν ὑπερημέρων· ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις· ἐὰν δέ τις τούτων τι παραβαίνῃ· ὑπόδικος ἔστω τῷ παθόντι· καὶ προβολαὶ
αὐτοῦ ἔστωσαν ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ τῇ ἐν διονύσου ὡς ἀδικοῦντος καθὰ περὶ τῶν ἄλλων τῶν ἀδικούντων γέγραπται· ἐν-
θυμεῖσθε ὦ ἄνδρες δικασταὶ ὅτι ἐν τῷ προτέρῳ νόμῳ περὶ τῶν κατὰ τὴν ἑορτὴν ἀδικούντων ἐστὶν ἡ προβολή· ἐν
τούτῳ καὶ τῶν τοὺς ὑπερημέρους εἰσπραττόντων ἢ καὶ ἄλλο ὁτιοῦν τινος λαμβανόντων ἢ βιαζομένων· ἐποιήσατε τὰς
προβολάς· οὐ γὰρ ὅπως μὴ τὸ σῶμα ὑβρίζεσθαί τινος ἐν ταύταις ταῖς ἡμέραις ἢ τὴν παρασκευήν, ἣν ἂν ἐκ τῶν ἰδί-
ων ποιήσηταί τις εἰς λειτουργίαν, ᾤεσθε χρῆναι· ἀλλὰ καὶ τὰ κατὰ δίκην ψήφῳ τῶν ἑλόντων γιγνόμενα τοῖς ἑλοῦσι καὶ τῶν
κεκτημένων ἐξ ἀρχῆς, τήν γε ἑορτὴν ἀπέδοτε εἶναι· ὑμεῖς μὲν τοίνυν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πάντες εἰς τοῦτο ἀ-
φῖχθε φιλανθρωπίας καὶ εὐσεβείας· ὥστε καὶ τῶν πρότερον γεγενημένων ἀδικημάτων τὸ λαμβάνειν δίκην ἐπέσχετε ταύ-
τας τὰς ἡμέρας· μειδίας δὲ ἐν αὐταῖς ταύταις ταῖς ἡμέραις· ἄξια τοῦ δοῦναι τὴν ἐσχάτην δίκην ποιῶν δειχθήσεται·
βούλομαι δὲ ἕκαστον ὧν πέπονθα ἐπιδείξας· ἔτι καὶ περὶ τῶν πληγῶν εἰπεῖν ἃς τὸ τελευταῖον προσενέ-
τεινέ μοι· οὐ γάρ ἐστιν ἐφ' ὅτῳ τῶν πεπραγμένων οὐ δικαίως ἀπολωλέναι φανήσεται· ἐπειδὴ γὰρ οὐ καθεστηκότος
χορηγοῦ τῇ πανδιονίδι φυλῇ τρίτον ἔτος τουτί· παρούσης δὲ τῆς ἐκκλησίας ἐν ᾗ τοὺς ἄρχοντας ἐπικληροῦν ὁ νόμος
τοῖς χοροῖς τοὺς αὐλητὰς κελεύει· λόγων καὶ λοιδορίας γιγνομένης καὶ κατηγορούντων τοῦ μὲν ἄρχοντος τῶν ἐπιμε-
λητῶν τῆς φυλῆς· τῶν δ' ἐπιμελητῶν τοῦ ἄρχοντος· παρελθὼν ὑπεσχόμην ἐγὼ χορηγήσειν ἐθελοντής· καὶ κληρουμένων
πρῶτος αἱρεῖσθαι τὸν αὐλητὴν ἔλαχον· ὑμεῖς μὲν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πάντες ἀμφότερα ὡς οἷόν τε μάλιστα ἀπεδέξασθε
τήν τ' ἐπαγγελίαν τὴν ἐμὴν καὶ τὸ συμβὰν ἀπὸ τῆς τύχης· καὶ θόρυβον καὶ κρότον τοιοῦτον οἷον ἂν ἐπαινοῦντές τε καὶ συνη-
σθέντες ἐποιήσατε· μειδίας δ' οὑτοσὶ μόνος τῶν πάντων ὡς ἔοικεν ἠχθέσθη· καὶ παρηκολούθησε παρ' ὅλην
τὴν λειτουργίαν ἐπηρεάζων μοι συνεχῶς καὶ μικρὰ καὶ μείζω· ὅσα μὲν οὖν τοὺς χορευτὰς ἐναντιούμενος ἡμῖν ἀ-
φεθῆναι τῆς στρατείας ἠνώχλησεν· ἢ προβαλλόμενος καὶ κελεύων εἰς διονύσια χειροτονεῖν ἐμὲ ἐπιμελητὴν ἢ τἄλλα
πάντα τὰ τοιαῦτα ἐάσω· οὐ γὰρ ἀγνοῶ τοῦτο ὅτι τῷ μὲν ἐπηρεαζομένῳ τότε καὶ μοι κἀμοὶ ὑβριζομένῳ τὴν αὐτὴν ὀργὴν
ἕκαστον τούτων τῶν ἄλλων παρεῖχεν· ὑμῖν δὲ τοῖς ἄλλοις τοῖς ἔξω τοῦ πράγματος οὖσιν οὐκ ἂν
ἴσως ἄξια ταῦτα καθ' αὑτὰ ἀγῶνος φανείη· ἀλλ' ἃ πάντες ὁμοίως ἀγανακτήσετε· ταῦτ' ἐρῶ· ἔστι δ' ὑπερβολὴ τῶν
μετὰ ταῦτα ἃ μέλλω λέγειν· καὶ οὐδ' ἂν ἐπεχείρησα ἔγωγε κατηγορεῖν αὐτοῦ νῦν· εἰ μὴ καὶ τότ' ἐν τῷ δήμῳ παραχρῆμα
ἐξήλεγξα· τὴν γὰρ ἐσθῆτα τὴν ἱερὰν· ἱερὰν γὰρ ἔγωγε νομίζω πᾶσαν ὅσην ἄν τις εἵνεκα τῆς ἑορτῆς παρασκευάσηται
τέως ἂν χρησθῇ· καὶ τοὺς στεφάνους τοὺς χρυσοῦς οὓς ἐποιησάμην ἐγὼ κόσμον τῷ χορῷ· ἐπεβούλευσεν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι
διαφθεῖραί μου νύκτωρ ἐλθὼν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ χρυσοχόου· καὶ διέφθειρεν· οὐ μέντοι πᾶσάν γε· οὐ γὰρ ἐδυνήθη·
καίτοι οὐδεὶς πώποτ' οὐδένα φησὶν ἀκηκοέναι τολμήσαντα οὐδὲ ποιήσαντα τοιοῦτον ἐν τῇ πόλει· οὐκ ἀπέχρησε
δὲ αὐτῷ τοῦτο· ἀλλὰ καὶ τὸν διδάσκαλον ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι διέφθειρέ μοι τοῦ χοροῦ· καὶ εἰ μὴ τηλεφάνης ὁ αὐλητὴς
ἀνδρῶν βέλτιστος περὶ ἐμὲ τότε ἐγένετο· καὶ τὸ πρᾶγμα αἰσθόμενος τὸν ἄνθρωπον ἀπελάσας αὐτὸς συγκροτεῖν καὶ
διδάσκειν ᾤετο δεῖν τὸν χορόν· οὐδ' ἂν ἠγωνισάμεθα ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι· ἀλλ' ἀδίδακτος ἂν εἰσῆλθεν ὁ χορὸς καὶ
τὰ αἴσχιστ' ἂν ἐπάθομεν· καὶ οὐδ' ἐνταῦθ' ἔστη τῆς ὕβρεως· ἀλλὰ τοσοῦτον αὐτῷ περιῆν ὥστε τὸν ἐστεφανω-
μένον ἄρχοντα διέφθειρε· τοὺς χορηγοὺς συνῆγεν ἐπ' ἐμέ· βοῶν· ἀπειλῶν· ὀμνύων παρεστηκὼς τοῖς κριταῖς·
τὰ παρασκήνια φράττων· προσηλῶν· ἰδιώτης ὢν τὰ δημόσια· κακὰ καὶ πράγματ' ἀμύθητά μοι παρέχων διε-
τέλεσεν· καὶ τούτων ὅσα γ' ἐν τῷ δήμῳ γέγονεν ἢ πρὸς τοῖς κριταῖς ἐν τῷ θεάτρῳ· ὑμεῖς ἐστέ μοι μάρτυρες πάντες
ὦ ἄνδρες δικασταί· καίτοι τῶν λόγων τούτους χρὴ δικαιοτάτους ἡγεῖσθαι οὓς ἂν οἱ δικάζοντες αὐτοὶ μαρτυρῶσιν
ἀληθεῖς εἶναι· προδιαφθείρας τοίνυν τοὺς κριτὰς τὸν ἀγῶνα τῶν ἀνδρῶν δύο ταῦτα ὥσπερ κεφάλαια πάντα-
σι τοῖς αὑτοῦ γεγενημένοις ἐπέθηκε· ἐμοῦ μὲν ὕβρισε τὸ σῶμα· τῇ φυλῇ δὲ κρατούσῃ τὸν ἀγῶνα αἰτιώτατος
τοῦ μὴ νικῆσαι κατέστη· τὰ μὲν οὖν εἰς ἐμὲ καὶ τοὺς φυλέτας ἠσελγημένα καὶ τὰ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικήματα· τούτων ὧν
πεπραγμένων ἀφ' οἷς αὐτὸν προυβαλόμην· ταῦτ' ἐστὶν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι· καὶ πολλὰ ἕτερα· ὧν ὅσα οἷόν τε διέξειμι
πρὸς ὑμᾶς αὐτίκα δὴ μάλα· ἔχω δὲ λέγειν καὶ πονηρίας ἑτέρας παμπληθεῖς αὐτοῦ καὶ ὕβρεις εἰς πολλοὺς ὑμῶν
καὶ τολμήματα τοῦ μιαροῦ τούτου πολλὰ καὶ δεινά· φασὶ τῶν πεπονθότων τοίνυν ὦ ἄνδρες δικασταὶ δεδιότες
τοῦτον καὶ τὸ τούτου θράσος καὶ τοὺς περὶ αὐτὸν ἑταίρους καὶ πλοῦτον καὶ τἄλλα δι' ὅσα πρόσεστι τούτῳ· ἡσυχίαν ἔχουσιν·
οἱ δ' ἐπιχειρήσαντες δίκην λαμβάνειν οὐκ ἠδυνήθησαν· ἄλλοι δὲ διελύσαντο· ἴσως λυσιτελεῖν αὐτοῖς ἡγούμενοι·
τὴν μὲν οὖν ὑπὲρ αὑτῶν δίκην ἀξιοῦσι πεισθέντες· τῆς δ' ὑπὲρ τῶν νόμων οὓς παραβαίνων οὗτος κἀκείνους ἠδίκη-
σε καὶ ἐμὲ καὶ πάντας τοὺς ἄλλους· ὑμεῖς ἐστε κληρονόμοι· πάντων οὖν ἀθρόων ἓν τίμημα ποιήσασθε ὅ τι ἂν δί-
καιον ἡγήσησθε· ἐξελέγξω δὲ πρῶτον μὲν ὅσα αὐτὸς ὑβρίσθην· ἔπειθ' ὅσα ὑμεῖς· μετὰ ταῦτα δὲ καὶ τὸν ἄλλον ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι βίον αὐτοῦ πάντα ἐξετάσω· καὶ δείξω πολλῶν θανάτων οὐχ ἑνὸς ὄντα ἄξιον· λέγε μοι τὴν τοῦ

+

χρυσοχόου πρὸς τὴν λαμπάδα μαρτυρίαν:

Παμμένης Παμμένους Ἐρχιεὺς ἔχων χρυσοχοεῖον ἐν τῇ ἀγορᾷ ἐν ᾧ καὶ γίγνομαι καὶ ἐργάζομαι τὴν χρυσοχοϊκὴν τέ-
χνην· ἐκδόντος δέ μοι Δημοσθένους ᾧ καὶ μαρτυρῶ στέφανον χρυσοῦν ὥστε κατασκευάσαι καὶ ἱμάτιον διάχρυσον ποι-
ῆσαι· ὅπως πομπεύσαι ἐν αὐτοῖς τὴν τῶν Διονυσίων πομπήν· καὶ ἐμοῦ συντελέσαντος αὐτὰ καὶ ἔχοντος παρ' ἐμαυτῷ
ἕτοιμα· ἐπιπηδήσας πρός με νύκτωρ Μειδίας ὁ κρινόμενος ὑπὸ Δημοσθένους ἔχων μεθ' ἑαυτοῦ καὶ ἄλλους, ἐπε-
χείρησε διαφθείρειν τὸν στέφανον καὶ τὸ ἱμάτιον· καὶ τινὰ μὲν αὐτῶν ἐλυμήνατο· οὐ μέντοι πάντα γε ἠδυνήθη
διὰ τὸ ἐπιφανέντα με κωλῦσαι. πολλὰ μὲν τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ περὶ ὧν εἰς τοὺς ἄλλους ἠδίκηκεν ἔχω λέγειν
ὥσπερ ἐν ἀρχῇ εἶπον τοῦ λόγου· καὶ συνείλοχα ὕβρεις αὐτοῦ καὶ ἀτιμίας τοσαύτας, ὅσας ἀκούσεσθε αὐτίκα δὴ
μάλα· ἦν δ' ἡ συλλογὴ ῥᾳδία· αὐτοὶ γὰρ οἱ πεπονθότες προσῄεσάν μοι· βούλομαι δὲ πρὸ τούτων εἰπεῖν οἷς ἐπιχει-
ρήσειν αὐτὸν ἀκήκοα ἐξαπατᾶν ὑμᾶς· τοὺς γὰρ ὑπὲρ τούτων λόγους ἐμοὶ μὲν ἀναγκαιοτάτους προειπεῖν ἡγοῦμαι.
ὑμῖν δὲ χρησιμωτάτους ἀκοῦσαι· διὰ τί; ὅτι τοῦ δικαίαν καὶ εὔορκον θέσθαι τὴν ψῆφον ὁ κωλύσας ἐξαπατηθῆ-
ναι λόγος ὑμᾶς αἴτιος ἔσται. πολὺ δὴ μάλιστα πάντων τούτῳ τῷ λόγῳ προσέχειν ὑμᾶς δεῖ· καὶ μνημονεύειν
τούτου καὶ πρὸς ἕκαστον ἁπάντων ὧν ὅταν οὗτος λέγῃ· ἔστι δὲ πρῶτον μὲν ἐκεῖνο οὐκ ἄδηλον ἐρῶν· ἐξῆν ἰδίᾳ
πρός τινας αὐτὸν διεξιὼν ἀπαγγέλλετέ μοι· ὥσπερ ἀληθὲς ἐπεπόνθειν ταῦτα ἃ λέγω, δίκας ἰδίας μοι προ-
σήκει αὐτῷ λαχεῖν· τῶν μὲν ἱματίων καὶ τῶν χρυσῶν στεφάνων τῆς διαφθορᾶς καὶ περὶ τῆς περὶ τὸν χορὸν ἐπη-
ρείας, βλάβης· οὐδεὶς τοσοῦτ' αὐτὸ ὑβρίζεσθαί φημι, ὕβρεως· οὐ μὴν δημοσίᾳ κρίνειν αὐτὸν καὶ τί-
μημα ἐπάγειν ὅ τι χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι. ἐγὼ δὲ ἐκεῖνο μὲν οἶδα καὶ ὑμᾶς δὲ εἰδέναι χρή· ὅτι εἰ μὲν
προὐκαλούμην αὐτὸν ἀλλ' ἐδικαζόμην, εὐθὺς ἐναντίος ἦκεν ἂν αὐθίς μοι λόγος· ὡσπερεὶ ὄντι τούτων ἀληθές·
προβαλέσθαι μ' ἔδει καὶ παραυτὰ τὰ ἀδικήματα τὴν τιμωρίαν ποιήσασθαι· ὅτι γὰρ χορὸς ἦν τῆς πόλεως· ἥ τε
ἐσθὴς τῆς ἑορτῆς ἕνεκα πᾶσα παρεσκευάζετο· ἐγώ τε ὁ πεπονθὼς ταῦτα χορηγὸς ἦν· τίς ἂν οὖν ἕτερον εἵλετο ἄλλον ἢ
λέγω τιμωρίαν ἢ τῆς ἐκ τῶν νόμων καὶ τῶν περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικούντων οὖσαν. ταῦτ' εὖ οἶδ' ὅτι πάντ' ἔλεγεν
ἂν οὗτος τότε· φανέντες μὲν γὰρ οἶμαι καὶ ἠδικηκότος ἐστὶν, τὸν τὸν παρόντα τρόπον τοῦ μὴ δοῦναι δίκην διακρουόμενον.
τὸν οὐκ ὀρθῶς ἔδει γενέσθαι λέγειν· δίκαιος οὐδείς ἐστ' ὡς φρονούντων, τούτοις τε μὴ προσέχειν· καὶ οὐδ' ἀλλ' ὅσοι ἀσελγαίνον-
τα κολάζειν· μὴ δὴ τὸν λέγειν αὐτὸν ἐᾶτε· ἀντὶ καὶ δίκας ἰδίας δίδωσιν ὁ νόμος μοι καὶ γραφὴν ὕβρεως· δίδω-
σι γάρ· ἀλλ' ὡς οὐ πεποίηκεν ἃ κατηγόρηκα· ἢ πεποιηκὼς οὐ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖ, τοῦτο δεικνύτω· τοῦτο γὰρ αὐτ-
ὸς προὐβαλλόμην καὶ περὶ τούτου τὴν ψῆφον οἴσετε νῦν ὑμεῖς. εἰ δ' ἐγὼ τὴν ἐπὶ τῆς ἰδίας δίκης πλεονεξίαν ἀφεὶς
τῇ πόλει παρεχώρησα τῆς τιμωρίας, καὶ τοῦτον εἱλόμην τὸν ἀγῶνα ἀφ' οὗ μηδέν ἐστι λῆμμα λαβεῖν ἐμοί, χάριν οὐ
καὶ βλάβην δήπου τοῦτ' ἂν εἰκότως ἐνεγκοίμην παρ' ὑμῶν. οἶδα τοίνυν ὅτι καὶ τούτῳ πολλῷ χρήσεται τῷ λόγῳ· μή με Δημο-
σθένει παραδῶτε· μηδὲ διὰ Δημοσθένην με ἀνέλητε· ὅτι ἐκείνῳ πολεμῶ, διὰ τοῦτό με ἀναιρεθήσεσθε· τὰ τοιαῦτα
πολλάκις οἶδ' ὅτι φθέγξεται, βουλόμενος φθόνον τινὰ ἐμοὶ διὰ τούτων τῶν λόγων συνάγειν. ἔχει δ' οὐχ οὕτω ταῦτα
οὐδ' ἐγγύς· οὐδένα γὰρ τῶν ἀδικούντων ὑμεῖς οὐδενὶ τῶν κατηγόρων ἐκδίδοτε· οὐδὲ γὰρ ἐπειδὰν ἀδικηθῇ τις ὡς ἂν
ἕκαστος ὑμᾶς ὁ πεπονθὼς πείσῃ ποιεῖσθαι τὴν τιμωρίαν· ἀλλὰ τοὐναντίον νόμους ἔθεσθε πρὸ τῶν ἀδικημάτων· ἐ-
πὶ δήλοις μὲν τοῖς ἀδικήσουσιν, ἀδήλοις δὲ τοῖς ἀδικησομένοις. οὐ τί δὲ ταῦτα ποιοῦσιν οἱ νόμοι; πᾶσιν ὑπισχνοῦνται
τοῖς ἐν τῇ πόλει δίκην, ἐὰν ἀδικηθῇ τις, ἔσεσθαι δι' αὐτῶν λαβεῖν· ὅταν τοίνυν τῶν παραβαινόντων τινὰ τοὺς νόμους
κολάζητε, οὐ τοῖς κατηγόροις τοῦτον ἐκδίδοτε, ἀλλὰ τοὺς νόμους ὑμῖν αὐτοῖς βεβαιοῦτε. ἀλλὰ μὴν πρὸς ἐκεῖνό γε τὸ
ὅτι Δημοσθένης φησὶν ὑβρίσθαι, δίκαιος καὶ κοινὸς ὑπὲρ ἁπάντων ἔσθ' ὁ λόγος· οὐ γὰρ εἰς Δημοσθένην ὄντα μόνον
ταύτην τὴν ἡμέραν, ἀλλὰ καὶ εἰς χορηγὸν ὑμέτερον. τοῦτο δ' ὅσον δύναται, γνοίητ' ἂν ἐκ τῶνδε· ἴστε δήπου τοῦτο
ὅτι τῶν θεσμοθετῶν οὐδενὶ θεσμοθέτης ἐστ' ὄνομα, ἀλλ' ὅτι δήποθ' ἑκάστῳ. ἂν μὲν τοίνυν ἰδιώτην ὄντα τινὰ αὐτῶν
ὑβρίσῃ τις ἢ κακῶς εἴπῃ, γραφὴν ὕβρεως καὶ δίκην κακηγορίας ἰδίαν φεύξεται· ἐὰν δὲ θεσμοθέτην, ἄτιμος ἔσται
καθάπαξ. διὰ τί; ὅτι τοὺς νόμους ἤδη ὁ τοῦτο ποιῶν προσυβρίζει καὶ τὸν ὑμέτερον κοινὸν στέφανον καὶ τὸ τῆς πόλεως
ὄνομα. ὁ γὰρ θεσμοθέτης οὐδενὸς ἀνθρώπων ἐστ' ὄνομα, ἀλλὰ τῆς πόλεως. καὶ πάλιν γε τὸν ἄρχοντα ταὐτὸ τοῦτο·
ἐὰν μὲν στεφανωμένον πατάξῃ τις ἢ κακῶς εἴπῃ, ἄτιμος· ἐὰν δ' ἰδιώτην, ἰδίᾳ ὑπόδικος. καὶ οὐ μόνον περὶ τούτων
ταῦτ' ἔχει, ἀλλὰ καὶ περὶ πάντων οἷς ἂν ἡ πόλις τινὰ ἄδειαν ἢ στεφανηφορίαν ἢ τινὰ τιμὴν δῷ. οὕτω τοίνυν καὶ ἐμὲ
εἰ μὲν ἐν ἄλλαις τισὶν ἡμέραις ἠδίκησέ τι τούτων Μειδίας ἰδιώτην ὄντα ὑμέτερον ἱερομηνίας οὔσης πάνθ' ὅσ' ἠδίκηκ-
εν ὑβρίσας φαίνεται, δημοσίας ὀργῆς καὶ τιμωρίας δίκαιός ἐστι τυγχάνειν. ἅμα γὰρ τῷ Δημοσθένει καὶ ὁ χορηγὸς ὑβρί-
ζετο· τοῦτο δ' ἐστὶ τῆς πόλεως· καὶ ταῖς ἡμέραις ἃς οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι. χρὴ δὲ ὅταν μὲν τιθῆσθε
τοὺς νόμους, ὁποῖοί τινές εἰσι σκοπεῖν· ἐπειδὰν δὲ θῆσθε, φυλάττειν καὶ χρῆσθαι· καὶ γὰρ εὔορκα ταῦθ' ὑμῖν καὶ τ'
ἄλλως δίκαια. ἦν ὁ τῆς βλάβης ὑμῖν νόμος πάλαι, ἦν ὁ τῆς αἰκίας, ἦν ὁ τῆς ὕβρεως. εἰ τοίνυν ἀπέχρη τὸ
τοῖς Διονυσίοις τι ποιοῦντας τούτων τοὺς νόμους δίκην διδόναι, οὐδὲν ἂν προσέδει τοῦδε τοῦ νόμου· ἀλλ' οὐ
κ ἀπέχρη· σημεῖον δέ· ἔθεσθε ἱερὸν νόμον αὐτὸν τῷ θεῷ τῆς ἱερομηνίας. εἴ τις οὖν κἀκείνοις τοῖς προϋπάρχουσι

νόμοις ἱερομηνίας· εἶτ' εἰ σὺ καὶ ἐκείνοις τοῖς προϋπάρχουσι νόμοις καὶ τούτῳ τῷ μετ' ἐκείνους τεθέντι καὶ πᾶσι
τοῖς λοιποῖς ἔνοχος, ὁ τοιοῦτος, πότερα μὴ δῷς διὰ τοῦτο δίκην, ἢ μείζω δοίης δικαίως; ἔγωγ' οἶμαι
μείζω. ἀπαγγέλλεται τοίνυν τίς μοι τοιοῦτος λόγος, ὅτι περιιὼν συλλέγει καὶ πυνθάνεται τίσι ποτὲ συμβέβηκεν
ὑβρισθῆναι· καὶ λέγειν τούτους καὶ διηγεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς μέλλει· οἷον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν πρόεδρον ὅν
ποτέ φασιν ἐν ὑμῖν ὑπὸ Πολυζήλου πληγῆναι, καὶ τὸν θεσμοθέτην ὃς ἔναγχος ἐπλήγη τὴν αὐλητρίδα
ἀφαιρούμενος, καὶ τοιούτους τινάς, ὡς ἐὰν πολλοὺς ἑτέρους δεινὰ καὶ πολλὰ πεπονθότας ἐπιδείξῃ, ἧττον
ὑμᾶς οἷς ἐγὼ πέπονθ' ὀργιουμένους. ἐμοὶ δ' αὐτὸ τοὐναντίον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δοκεῖ ποιεῖν ἂν εἰ-
κότως, ἅπερ τοῦ κοινῇ βέλτιστα δεῖ μέλλειν ὑμῖν. τίς γὰρ οὐκ οἶδεν ὑμῶν τὸ μὲν πολλὰ τοιαῦτα γίγνεσθαι
τὸ μὴ κολάζεσθαι τοὺς ἐξαμαρτάνοντας αἴτιον ὄν, τὸ δὲ μηδένα ὑβρίζειν τὸ λοιπὸν τὸ δίκην τὸν ἀεὶ ληφθέν-
τα ἣν προσήκει διδόναι μόνον αἴτιον ἂν γενόμενον; εἰ μὲν τοίνυν ἀποτρέψαι συμφέρει τοὺς ἄλλους, τοῦτον
καὶ δι' ἐκεῖνα κολαστέον, καὶ μᾶλλον ὅσῳπερ ἂν ᾖ πλείω καὶ μείζω· εἰ δὲ προσεῖναι, καὶ τοῦτον καὶ πάντας
ἐατέον. ἔτι τοίνυν οὐδ' ὁμοίαν οὔσαν τούτῳ κἀκείνοις συγγνώμην εὑρήσομεν. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ τὸν θεσμο-
θέτην πατάξας τρεῖς εἶχε προφάσεις· μέθην, ἔρωτα, ἄγνοιαν, διὰ τὸ σκότους καὶ νυκτὸς τὸ πρᾶγμα γε-
νέσθαι. ἔπειθ' ὁ Πολύζηλος ὀργῇ καὶ τρόπου προπετείᾳ φθάσαι τὸν λογισμὸν ἁμαρτὼν ἔφησεν· οὐ γὰρ ἐχθρὸς ἐ-
πῆρχεν ὤν, οὐδ' ἐφ' ὕβρει τοῦτ' ἐποίησεν. ἀλλ' οὐ Μειδίᾳ τούτων οὐδὲν ἔστ' εἰπεῖν· καὶ γὰρ ἐχθρὸς ἦν, καὶ με-
θ' ἡμέραν εἰδὼς ὑβρίζειν, καὶ οὐκ ἐπὶ τούτου μόνου, ἀλλ' ἐπὶ πάντων φαίνεται προῃρημένος με ὑβρίζειν.
καὶ μὴν οὐδὲ τῶν πεπραγμένων ἐμοὶ καὶ τούτοις οὐδὲν ὅμοιον ὁρῶ. πρῶτον μὲν γὰρ ὁ θεσμοθέτης οὐχ ὑπὲρ ὑμῶν
οὐδὲ τῶν νόμων φροντίσας οὐδ' ἀγανακτήσας φανήσεται, ἀλλ' ἰδίᾳ πεισθείς, ὑπὸ τοῦ δή ποτε ἀργυρίου καθυφεὶς
τὸν ἀγῶνα. ἔπειθ' ὁ πληγεὶς ἐκεῖνος ὑπὸ τοῦ Ζήλου ταὐτὸ τοῦτο ἰδίᾳ διαλυσάμενος ἐρρῶσθαι πολλὰ τοῖς νόμοις
ἀπῆλθε καὶ ὑμῖν, οὐδ' εἰσήγαγε τὸν Πολύζηλον. εἰ μὲν τοίνυν ἐκείνων κατηγορεῖν βούλεταί τις ἐν τῷ παρόντι,
νῦν λέγειν ταῦτα· εἰ δ' ὑπὲρ ὧν ἐγὼ τούτου κατηγόρηκα ἀπολογεῖσθαι, πάντα μᾶλλον ἢ ταῦτα λεκτέον. πάντα
γὰρ τἀναντία ἐκείνοις αὐτὸς μὲν οὐ λαβὼν οὐδέν, οὐδ' ἐπιχειρήσας λαβεῖν φανήσομαι. τὴν δ' ὑπὲρ τῶν
νόμων καὶ τὴν ὑπὲρ τοῦ θεοῦ καὶ τὴν ὑπὲρ ὑμῶν τιμωρίαν δικαίως φυλάξας, καὶ νῦν ἀποδεδωκὼς ὑμῖν. μὴ τοίνυν
ἐᾶτε ταῦτα αὐτὸν λέγειν, μηδ' ἂν βιάζηται πείθεσθε ὡς δίκαιόν τι λέγοντι. ἂν γὰρ ταῦθ' οὕτως ἐγνωκότες ἦτε,
ὑπάρξει παρ' ὑμῖν οὐκ ἔσται αὐτῷ λόγος οὐδείς. ποία γὰρ πρόφασις, τίς ἀνθρωπίνη καὶ μετρία
σκῆψις φανεῖται τῶν πεπραγμένων αὐτῷ; ὀργὴ νὴ Δία· καὶ γὰρ τοῦτο τυχὸν λέξει. ἀλλ' ἃ μὲν ἄν τις ἄφνω τὸν λογισ-
μὸν φθάσας ἐξαχθῇ πρᾶξαι, κἂν ὑβριστικῶς ποιήσῃ, δι' ὀργὴν φήσαι πεποιηκέναι· ἃ δ' ἂν ἐκ πολλοῦ
συνεχῶς ἐπὶ πολλὰς ἡμέρας παρὰ τοὺς νόμους πράττων τις φωρᾶται, οὐ μόνον δήπου τοῦ μὴ μετ' ὀργῆς
ἀπέχει, ἀλλὰ καὶ βεβουλευμένος ὁ τοιοῦτος ὑβρίζων ἐστὶν ἤδη φανερός. ἀλλὰ μὴν ὁπηνίκα καὶ πεποιηκὼς
ἃ κατηγορῶ καὶ ὕβρει πεποιηκὼς φαίνεται, τοὺς νόμους ἤδη σκοπεῖν δεῖ, ὦ ἄνδρες δικασταί. κατὰ γὰρ τούτους
δικάσειν ὀμωμόκατε. καὶ θεωρεῖθ' ὅσῳ μείζονος ὀργῆς καὶ ζημίας ἀξιοῦσι τοὺς ἑκουσίως καὶ δι' ὕβριν πλη-
μμελοῦντας τῶν ἄλλων τῶν ἐξαμαρτανόντων. πρῶτον μὲν τοίνυν οἱ περὶ τῆς βλάβης οὗτοι νόμοι πάν-
τες, ἵν' ἐκ τούτων ἄρξωμαι, ἂν μὲν ἑκὼν βλάψῃ, διπλοῦν, ἂν δ' ἄκων, ἁπλοῦν τὸ βλάβος κελεύουσιν ἐκτίνειν
εἰκότως· ὁ μὲν γὰρ παθὼν πανταχοῦ βοηθείας δίκαιός ἐστι τυγχάνειν, τῷ δράσαντι δ' οὐκ ἴσην τὴν ὀργὴν ἀπὸ
τοῦ ἑκόντος καὶ ἄκοντος ἔταξεν ὁ νόμος. ἔπειθ' οἱ φονικοὶ τοὺς μὲν ἐκ προνοίας ἀποκτιννύντας θανάτῳ καὶ ἀειφυ-
γίᾳ καὶ δημεύσει τῶν ὑπαρχόντων ζημιοῦσι, τοὺς δ' ἀκουσίως αἰδέσεως καὶ φιλανθρωπίας πολλῆς ἠξίωσαν.
οὐ μόνον δ' ἐπὶ τούτων τοῖς ἐκ προαιρέσεως ὑβρισταῖς χαλεποὺς ὄντας ἰδεῖν ἐστι τοὺς νόμους, ἀλλὰ καὶ ἐφ' ἁπάντων.
τί γὰρ δή ποτ', ἐάν τις ὀφλὼν δίκην μὴ ἐκτίνῃ, οὐκέτ' ἐποίησεν ὁ νόμος τὴν τῆς ἐξούλης ἰδίαν, ἀλλὰ προστιμᾶν
ἐπέταξε τῷ δημοσίῳ; καὶ πάλιν τί δή ποτ', ἂν μὲν ἑκὼν παρ' ἑκόντος τις λαβὼν τάλαντον ἓν ἢ δύο ἢ δέκα ταῦτ'
ἀποστερήσῃ, οὐδὲν αὐτῷ πρὸς τὴν πόλιν ἐστίν, ἂν δὲ μικροῦ πάνυ τιμήματος ἄξιόν τις λάβῃ βίᾳ, τὸ
ἴσον τῷ δημοσίῳ προστιμᾶν οἱ νόμοι κελεύουσιν ὅσονπερ ἂν τῷ ἰδιώτῃ; ὅτι πάνθ' ὅσα τις
βιαζόμενος πράττει, κοινὰ ἀδικήματα καὶ κατὰ τῶν ἔξω τοῦ πράγματος ὄντων ἡγεῖτο ὁ νομοθέτης. τὴν μὲν
γὰρ ἰσχὺν ὀλίγων, τοὺς δὲ νόμους ἁπάντων εἶναι, καὶ τὸν μὲν πεισθέντα ἰδίας, τὸν δὲ βιασθέντα δημοσίας
δεῖσθαι βοηθείας. διόπερ καὶ τῆς ὕβρεως αὐτῆς τὰς μὲν γραφὰς ἔδωκεν ἅπασι τῷ βουλομένῳ, τὸ δὲ τίμημα
ἐποίησεν ὅλον δημόσιον· ἡγεῖτο γὰρ τὴν πόλιν ἀδικεῖν, οὐχὶ τὸν παθόντα μόνον, τὸν ὑβρίζειν ἐπιχειροῦντα,
καὶ δίκην ἱκανὴν τὴν τιμωρίαν εἶναι τῷ παθόντι, χρήματα δ' οὐ προσήκειν τῶν τοιούτων ἐφ' ἑαυτῷ λαμβάνειν.
καὶ τοσαύτῃ γ' ἐχρήσατο ὑπερβολῇ, ὥστε κἂν εἰς δοῦλον ὑβρίζῃ τις, ὁμοίως ἔδωκεν ὑπὲρ τούτου γραφήν. οὐ γὰρ
ὅστις ὁ πάσχων ᾤετο δεῖν σκοπεῖν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα ὁποῖόν τι τὸ γιγνόμενον· ἐπειδὴ δ' εὗρεν οὐκ ἐπιτήδειον,
μήτε πρὸς δοῦλον μήθ' ὅλως ἐξεῖναι πράττειν ἐπέτρεψεν. οὐ γάρ ἐστιν, οὐκ ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν πάντων
οὐδὲν ὕβρεως ἀφορητότερον, οὐδ' ἐφ' ὅτῳ μᾶλλον ὑμῖν ὀργίζεσθαι προσήκει. ἀνάγνωθι δ' αὐτόν μοι τὸν τῆς

ὕβρεως νόμον· λέγε δ' ἑταῖρ'· οἷον ἀκούειν αὐτοῦ τοῦ νόμου:

ἄν τις ὑβρίζῃ εἴς τινα ἢ παῖδα ἢ γυναῖκα ἢ ἄνδρα τῶν ἐλευθέρων ἢ τῶν δούλων ἢ παράνομόν τι ποιήσῃ εἰς τούτων τινὰ γραφέσθω πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ὁ βουλόμενος Ἀθηναίων οἷς ἔξεστιν· οἱ δὲ θεσμοθέται εἰσαγόντων εἰς τὴν ἡλιαίαν τριάκοντα ἡμερῶν ἀφ' ἧς ἂν ἡ γραφή, ἐὰν μή τι δημόσιον κωλύῃ, εἰ δὲ μή, ὅταν ᾖ πρῶτον οἷόν τε. ὅτου δ' ἂν καταγνῷ ἡ ἡλιαία, τιμάτω περὶ αὐτοῦ παραχρῆμα, ὅτου ἂν δοκῇ ἄξιος εἶναι παθεῖν ἢ ἀποτεῖσαι. ὅσοι δ' ἂν γράφωνται γραφὰς ἰδίας κατὰ τὸν νόμον, ἐάν τις μὴ ἐπεξέλθῃ ἢ ἐπεξιὼν μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων, ἀποτισάτω χιλίας δραχμὰς τῷ δημοσίῳ. ἐὰν δὲ ἀργυρίου τιμηθῇ τῆς ὕβρεως, δεδέσθω, ἐὰν δὲ ἐλεύθερον ὑβρίσῃ, μέχρις ἂν ἐκτίσῃ. +

ἀκούετε, ὦ ἄνδρες, τοῦ νόμου τῆς φιλανθρωπίας, ὃς οὐδὲ τοὺς δούλους ὑβρίζεσθαι ἀξιοῖ; τί οὖν πρὸς θεῶν; εἴ τις εἰς τοὺς βαρβάρους ἐνεγκὼν τὸν νόμον τοῦτον, παρ' ὧν τὰ ἀνδράποδα εἰς τοὺς Ἕλληνας κομίζεται, ἐπαινῶν ὑμᾶς καὶ διεξιὼν τὰ περὶ τῆς πόλεως εἴποι πρὸς αὐτοὺς ὅτι εἰσὶν Ἕλληνές τινες ἄνθρωποι οὕτως ἥμεροι καὶ φιλάνθρωποι τοὺς τρόπους ὥστε πολλὰ ὑφ' ὑμῶν ἠδικημένοι, καὶ φύσει τῆς πρὸς ὑμᾶς ἔχθρας αὐτοῖς ὑπαρχούσης πατρικῆς, ὅμως οὐδὲ τοὺς ὅσων ἂν τιμὴν καταθέντες δούλους κτήσωνται, οὐδὲ τούτους ὑβρίζειν ἀξιοῦσιν, ἀλλὰ νόμον δημοσίᾳ τὸν τοῦτο κωλύσοντα τέθειναι τουτονί, καὶ πολλοὺς ἤδη παραβάντας τὸν νόμον τοῦτον ἐζημιώκασι θανάτῳ· εἰ ταῦτ' ἀκούσειαν καὶ συνεῖεν οἱ βάρβαροι, οὐκ ἂν οἴεσθε δημοσίᾳ πάντας ὑμᾶς προξένους αὑτῶν ποιήσασθαι; τὸν τοίνυν οὐ παρὰ τοῖς Ἕλλησι μόνον εὐδοκιμοῦντα νόμον, ἀλλὰ καὶ παρὰ τοῖς βαρβάροις καλῶς ἔχειν δοκοῦντα ἂν, σκοπεῖσθε ὁ παραβὰς τίνος ἄξιός ἐστι δίκης. εἰ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ χορηγὸς ὢν ταῦτ' ἐπεπόνθειν ὑπὸ Μειδίου, ὕβριν ἄν τις μόνον κατέγνω τοῦ πεπραγμένου αὐτῷ· νῦν δέ μοι δοκεῖ κἂν ἀσέβειαν εἰ καταγιγνώσκοι τις, τὰ προσήκοντα ποιεῖν. ἴστε γὰρ δήπου τοῦτο, ὅτι τοὺς χοροὺς ὑμεῖς ἅπαντας τούτους καὶ τοὺς ὕμνους τῷ θεῷ ποιεῖτε, οὐ μόνον κατὰ τοὺς νόμους τοὺς περὶ τῶν Διονυσίων, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὰς μαντείας, ἐν αἷς ἁπάσαις εὑρήσετε ἀνῃρημένον τῇ πόλει ὁμοίως ἔκ τε Δελφῶν καὶ ἐκ Δωδώνης χοροὺς ἱστάναι κατὰ τὰ πάτρια, καὶ κνισᾶν ἀγυιὰς καὶ στεφανηφορεῖν. ἀλλ' ἀναγνῶθι λαβὼν αὐτὰς τὰς μαντείας: +

αὐδῶ Ἐρεχθείδαισιν ὅσοι Πανδίονος ἄστυ ναίετε καὶ πατρίοισι νόμοις ἰθύνεθ' ἑορτάς, μεμνῆσθαι Βάκχοιο, καὶ εὐρυχόρους κατ' ἀγυιὰς ἱστάναι ὡραίων Βρομίῳ χάριν ἄμμιγα πάντας, καὶ κνισᾶν βωμοῖσι κάρη στεφάνοις πυκάσαντας. περὶ ὑγιείας θύειν καὶ εὔχεσθαι Διὶ ὑπάτῳ, Ἡρακλεῖ, Ἀπόλλωνι προστατηρίῳ· περὶ τύχας ἀγαθᾶς Ἀπόλλωνι ἀγυιεῖ, Λατοῖ, Ἀρτέμιδι, καὶ κατ' ἀγυιὰς κρατῆρας ἱστάμεν καὶ χοροὺς καὶ στεφαναφορεῖν κατὰ τὰ πάτρια θεοῖς Ὀλυμπίοις πάντεσσι καὶ πάσαις, ἰδίας δεξιὰς καὶ ἀριστερὰς ἀνίσχοντας, καὶ μνασιδωρεῖν. ἐκ Δωδώνης μαντεῖαι· τῷ δήμῳ τῶν Ἀθηναίων ὁ τοῦ Διὸς σημαίνει, ὅτι τὰς ὥρας παρηνέγκατε τῆς θυσίας καὶ τῆς θεωρίας, αἱρετοὺς πέμπειν κελεύει θεωροὺς ἐννέα καὶ τούτους διὰ ταχέων· τῷ Διὶ τῷ Ναΐῳ τρεῖς βοῦς, καὶ πρὸς ἑκάστῳ βοῒ δύο οἶς· τῇ Διώνῃ βοῦν καλὸν ἄλλα ἱερεῖα καὶ τράπεζαν χαλκῆν καὶ πρὸς τὸ ἀνάθημα ὃ ἀνέθηκεν ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων. ὁ τοῦ Διὸς σημαίνει ἐν Δωδώνῃ, Διονύσῳ δημοτελῆ ἱερὰ τελεῖν καὶ κρατῆρα κεράσαι καὶ χοροὺς ἱστάναι, Ἀπόλλωνι ἀποτροπαίῳ βοῦν θῦσαι, καὶ στεφανηφορεῖν ἐλευθέρους καὶ δούλους καὶ ἐλινύειν μίαν ἡμέραν· Διὶ κτησίῳ βοῦν λευκόν. ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ αὗται καὶ ἄλλαι πολλαὶ μαντεῖαι τῇ πόλει καὶ ἀγαθαί. τί οὖν ἐκ τούτων ὑμᾶς ἐνθυμεῖσθαι δεῖ; ὅτι τὰς μὲν ἄλλας θυσίας τοῖς ἐφ' ἑκάστης μαντείας προφαινομένοις θεοῖς προστάττουσι θύειν, ἱστάναι δὲ χοροὺς καὶ στεφανηφορεῖν κατὰ τὰ πάτρια πρὸς ἁπάσαις ταῖς ἀφικνουμέναις μαντείαις προσαναιροῦσιν ὑμῖν. οἱ τοίνυν χοροὶ πάντες οἱ γιγνόμενοι καὶ οἱ χορηγοὶ δῆλον ὅτι ταῖς μὲν ἡμέραις ἐκείναις ἃς συνερχόμεθα εἰς τὸν ἀγῶνα, κατὰ τὰς μαντείας ταύτας ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν στεφανούμεθα ὁμοίως, ὅ τε μέλλων νικᾶν καὶ ὁ πάντων ὕστατος γενησόμενος· τὴν δὲ τῆς ἐπινικίου ὑπὲρ αὐτοῦ τότ' ἤδη στεφανοῦται ὁ νικῶν. τὸν οὖν εἴς τινα τούτων τῶν χορευτῶν ἢ τῶν χορηγῶν ὑβρίζοντα ἐπ' ἔχθρᾳ, καὶ ταῦτα ἐν αὐτῷ τῷ ἀγῶνι καὶ ἐν τῷ τοῦ θεοῦ ἱερῷ, τοῦτον ἄλλο τι πλὴν ἀσεβεῖν φήσομεν; καὶ μὴν ἴστε γε τοῦτο, ὅτι βουλόμενοι μηδένα ἀγωνίζεσθαι ξένον, οὐκ ἐδώκατε ἁπλῶς τῶν χορηγῶν οὐδενὶ προσκαλέσαντι τοὺς χορευτὰς σκοπεῖν, ἀλλ' ἐὰν μὲν καλέσῃ, πεντήκοντα δραχμάς, ἐὰν δὲ καθίζεσθαι κελεύσῃ, χιλίας ἀποτίνειν ἐτάξατε. τίνος εἵνεκα; ὅπως μὴ τὸν στεφανούμενον καὶ λειτουργοῦντα τῷ θεῷ ταύτην τὴν ἡμέραν καλῇ μηδὲ παρενοχλῇ μηδ' ὑβρίζῃ μηδεὶς ἐξεπίτηδες. εἶτα τὸν μὲν χορευτὴν ὁ δὲ προσκαλέσας κατὰ τὸν νόμον ἀζήμιος ἔσται· τὸν δὲ χορηγὸν ὁ δὲ συγκόψας κατὰ τὸν νόμον ἀζήμιος ἔσται; τὸν δὲ χορηγὸν ὁ δὲ συγκόψας παρὰ πάντας τοὺς νόμους οὕτω φανερῶς οὐ δώσει δίκην; ἀλλὰ μὴν οὐδὲν ὄφελος καλῶς καὶ φιλανθρώπως τοὺς νόμους ὑπὲρ τῶν πολλῶν κεῖσθαι, εἰ τοῖς ἀπαθῶς ὑβριζομένοις αὐτοῖς ἡ παρ' ὑμῶν ὀργὴ τῶν ἀδικούντων μὴ γενήσεται. φέρε δὴ πρὸς θεῶν κἀκεῖνο σκέψασθε· πῶς αἰτήσομαι δ' ὑμᾶς μηδένα χρήσασθαί μοι, ἐάν τις συμφορᾷ τινι ὀργιζόμενος τὸ ὄνομα τιμωρῆσθαι· ἐγὼ γὰρ οὐκ οἶδα ἅμα τοῖς θεοῖς οὐδένα ἰδιώτην χορὸν ἐθέλοντα λόμενος τοῦτο ποιήσω, ἀλλὰ δεῖξαι τὸ μιάζεσθαι καὶ ὑβρίζειν καὶ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν ὡς ἅπαντες ὑμεῖς οἱ ἄλλοι φασί. Σαννίωνα ἐστι δήπου τις ὁ τοὺς τραγικοὺς χοροὺς διδάσκων, ὃς ἀστρατείας ἑάλω καὶ κέχρηται συμφορᾷ. τοῦτον μετὰ τὴν ἀτυχίαν ταύτην ἐμισθώσατό τις φιλονεικῶν χορηγὸς τραγῳδοῖς, οἶμαι Θεοζοτίδης.

τὸ μὲν οὖν πρῶτον ἠγανάκτουν οἱ ἀντιχορηγοὶ καὶ κωλύσειν ἔφασαν· ὡς δ' ἐπληρώθη τὸ θέατρον καὶ τὸν ὄχλον συν-
ειλεγμένον εἶδον ἐπὶ τὸν ἀγῶνα, ὤκνησαν, ἔδεισαν, οὐδεὶς ἥψατο· ἀλλὰ τοσοῦτον τῆς εὐσεβείας ἐφ' ἑκάστου τις ἂν
ὑμῶν ἴδοι συγκεχωρηκός, ὥστε πάντα τὸν μετὰ ταῦτα χρόνον διδάσκει τοὺς χορούς, καὶ οὐδὲ τῶν ἰδίων ἐχθρῶν
οὐδεὶς κωλύει· τοσοῦτ' ἀπέχει τοῦ χορηγοῦ τινος ἅψασθαι. ἄλλος ἐστὶν Ἀριστείδης Οἰνηίδος φυλῆς ἠτυχηκώς τι
καὶ αὐτὸς τοιοῦτον, ὃς νῦν μὲν καὶ πρεσβύτερός ἐστιν ἤδη καὶ ἴσως ἧττον χορευτής· ἦν δέ ποθ' ἡγεμὼν τῆς φυλῆς κορυφαῖος.
ἴστε δὲ δήπου τοῦθ' ὅτι τὸν ἡγεμόνα ἂν ἀφέλῃ τις, οἴχεται ὁ λοιπὸς χορός. ἀλλ' ὅμως πολλῶν χορηγῶν φιλονεικη-
σάντων, οὐδεὶς πώποτε τουτὶ εἶδεν τὸ πλεονέκτημα, οὐδ' ἐτόλμησε τοῦτον ἐξάγειν οὐδὲ κωλῦσαι. διὰ γὰρ τὸ
δεῖν αὐτὸν ἐπιλαβόμενον τῇ χειρὶ τοῦτο ποιῆσαι καὶ μὴ προσκαλέσασθαι πρὸς τὸν ἄρχοντα ἐξάγειν, ὥσπερ ἂν ξέ-
νον τις ἐξάγειν ἐβούλετο, ἅπας τις ὤκνει τῆς ἀσελγείας ταύτης αὐτόχειρ ὀφθῆναι γιγνόμενος. οὐκοῦν δεινόν,
ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ σχέτλιον, τῶν μὲν ἀνηλωκότων πολλάκις πάντα τὰ ὄντα εἰς τὰς λειτουργίας, μηδένα τολμῆ-
σαι πώποτε μηδὲ τῶν ὑπὸ τῶν νόμων διδομένων ἅψασθαι, ἀλλ' οὕτως εὐλαβῶς, οὕτως εὐσεβῶς, οὕτω μετρίως διακεῖσθαι,
ὥστε ἀναλίσκοντας, ἀγωνιῶντας, ὅμως ἀπέχεσθαι καὶ προορᾶσθαι τὰς ὑμετέρας βουλήσεις καὶ τὴν περὶ τὴν ἑορτὴν σπουδήν,
Μειδίαν δ' ἰδιώτην ὄντα, μηδὲν ἀνηλωκότα, ὅτι τῷ προσέκρουσε καὶ ἐχθρὸς ὑπῆρχε, τοῦτον ἀναλίσκοντα,
χορηγοῦντα, ἐπιτιμοῦντα, προπηλακίζειν καὶ τύπτειν, καὶ μήτε τῆς ἑορτῆς μήτε τῶν νόμων μήτε τί ὑμεῖς
ἐρεῖτε μήτε τοῦ θεοῦ φροντίζειν. πολλῶν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, γεγενημένων ἐχθρῶν ἀλλήλοις οὐ μόνον ἐξ ἰδίων
ἀλλὰ καὶ ἐκ κοινῶν πραγμάτων, οὐδεὶς πώποτ' εἰς τοσοῦτον ἀναιδείας ἀφίκετο, ὥστε τοιοῦτόν τι τολμῆσαι ποιεῖν.
καίτοι φασὶν Ἰφικράτην ποτὲ ἐκεῖνον Διοκλεῖ τῷ Πιθεῖ τὰ μάλιστα ἐλθεῖν εἰς ἔχθραν. καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ συμ-
βῆναι Τεισίαν τὸν Ἰφικράτους ἀδελφὸν ἀντιχορηγῆσαι τῷ Διοκλεῖ. ἀλλ' ὅμως πολλοὺς μὲν ἔχων φίλους Ἰφικράτης,
πολλὰ δὲ χρήματα κεκτημένος, φρονῶν δ' ἐφ' αὑτῷ τηλικοῦτον ἡλίκον εἰκὸς ἄνδρα καὶ δόξης καὶ τιμῆς τετυχηκότα ὧν
ἐκεῖνος ἠξιοῦτο παρ' ὑμῶν, οὐκ ἐβάδιζεν ἐπὶ τὰς τῶν χρυσοχόων οἰκίας νύκτωρ, οὐδὲ κατερρήγνυε τὰ παρασκευα-
ζόμενα ἱμάτια εἰς τὴν ἑορτήν, οὐδὲ διέφθειρε διδάσκαλον, οὐδὲ χορὸν μανθάνειν ἐκώλυεν, οὐδὲ τῶν ἄλλων οὐδὲ
ἓν ὧν οὗτος διεπράττετο ἐποίει· ἀλλὰ τοῖς νόμοις καὶ τῇ τῶν ἄλλων βουλήσει συγχωρῶν ἠνείχετο καὶ νικῶντα
καὶ στεφανούμενον τὸν ἐχθρὸν ὁρῶν, εἰκότως· ἐν ᾗ γὰρ αὐτὸς εὐδαίμων ᾔδει γεγονὼς πολιτείᾳ, ταύτῃ συγχωρεῖν
τὰ τοιαῦτ' ἠξίου. πάλιν Φιλόστρατον πάντες ἴσμεν τὸν Κολωνῆθεν, Χαβρίου κατηγοροῦντα, ὅτ' ἐκεῖ-
νος τὴν περὶ Ὠρωποῦ κρίσιν θανάτου ἔφυγε, καὶ πάντων τῶν κατηγόρων πικρότατον γενόμενον, καὶ μετὰ ταῦτα χορηγοῦντα
παισὶ Διονύσια καὶ νικῶντα, καὶ Χαβρίαν οὔτε τύπτοντα οὔτε ἀφαρπάζοντα τὸν στέφανον, οὔθ' ὅλως προσιόν-
θ' ὅποι μὴ προσήκει αὐτῷ. πολλοὺς δ' ἂν ἔχοιμι εἰπεῖν ἔτι καὶ διὰ πολλὰς προφάσεις ἐχθροὺς γεγενημένους
ἀλλήλοις· οὐδένα πώποτε οὔτ' ἀκήκοα οὔτε ἑώρακα ὅστις εἰς τοσοῦτον ἐλήλυθεν ὕβρεως ὥστε τοιοῦτόν τι
ποιεῖν. οὐδέ γε ἐκεῖνο οὐδεὶς ὑμῶν οἶδεν ὅτι μνημονεύει πρότερον τῶν ἐπὶ τοῖς ἰδίοις ἢ τοῖς κοινοῖς ἐχθρῶν ἀλλή-
λοις οὐδένα, οὔτε καλουμένων τῶν κριτῶν παρεστηκότα, οὔθ' ὅταν ὀμνύωσιν ἐξορκοῦντα, οὔθ' ὅλως σπουδὴν
τῶν τοιούτων ἐχθρὸν ἐξετάζοντα. ταῦτα γὰρ πάντα καὶ τὰ τοιαῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φιλονεικίᾳ μὲν ἐπαρ-
θέντα χορηγὸν ὄντα ποιεῖν ἔχει τινὰ συγγνώμην· τὸ δ' ἐλαύνοντά τινα ἐκ προαιρέσεως ἐφ' ἅπασι
καὶ τὴν ἰδίαν δύναμιν κρείττω τῶν νόμων οὖσαν ἐνδεικνύμενον, ὦ Ἡράκλεις, βαρὺ καὶ οὐ δίκαιον ἐστὶν οὐδὲ
συμφέρον ὑμῖν. εἰ γὰρ ἑκάστῳ τῶν χορηγούντων τοῦτο πρόδηλον γένοιτο, ὅτι ἂν ὁ δεῖνα ἐχθρὸς ᾖ μοι, Μειδίας
ἢ τις ἄλλος θρασὺς οὕτω καὶ πλούσιος, πρῶτον μὲν ἀφαιρεθήσομαι τὴν νίκην κἂν ἀμείνων ἀγωνίσωμαί τινος,
ἔπειτα ἐφ' ἅπασιν ἡττηθήσομαι καὶ προπηλακιζόμενος διατελέσω, τίς οὕτως ἀλόγιστος ἢ τίς ἄθλιος
ἐστίν, ὅστις ἑκὼν τρέφω· τίς οὕτως ἀλόγιστος ἢ τίς ἄθλιός ἐστιν, ὅστις ἑκὼν ἂν μίαν δραχμὴν ἐθελήσειεν ἀναλῶσαι;
οὐδεὶς δήπου. ἀλλ' οἶμαι τὸ πάντας ποιοῦν καὶ φιλοτιμεῖσθαι καὶ ἀναλίσκειν ἐθέλειν, ὅτι τῶν ἴσων καὶ τῶν δικαίων
ἕκαστος ἡγεῖται ἑαυτῷ μετεῖναι ἐν δημοκρατίᾳ. οὗ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτου οὐκ ἔτυχον διὰ τοῦτον,
ἀλλὰ χωρὶς ὧν ὑβρίσθην, καὶ τῆς νίκης προσαπεστερήθην. καίτοι πᾶσιν ὑμῖν ἐγὼ τοῦτο δείξω σαφῶς, ὅτι
μηδὲν ἀσελγὲς ἐξῆν ποιοῦντι Μειδίᾳ μηδ' ὑβρίζοντι μηδὲ τύπτοντι καὶ λυπεῖν ἐμὲ κατὰ τοὺς νόμους αὐτῷ
φιλοτιμεῖσθαι πρὸς ὑμᾶς, καὶ μηδ' ἐπάραι τὸ σῶμα [illegible] ἔχειν ἐμέ. ἔδει γὰρ αὐτόν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ὅτ' ἐγὼ τῇ Πανδιονίδι χορηγὸς ὑπέστην ἐν τῷ δήμῳ, τότε τῆς Ἐρεχθηίδος ἀναστάντα τῆς ἑαυτοῦ
φυλῆς ἀνθυποστῆναι καὶ καταθέντα αὐτὸν ἐξ ἴσου καὶ τὰ ὄντα ἀναλίσκοντα, ὥσπερ ἐγώ, οὕτως ἀφαιρεῖσθαί με
τὴν νίκην, ὑβρίζειν δὲ τοιαῦτα καὶ τύπτειν μηδὲ τότε. νῦν δὲ τοῦτο μὲν οὐκ ἐποιήσατο, ᾧ τὸν δῆμον ἐτίμα
ἄν· οὐδ' [illegible] τοιοῦτον οὐδέν· ἐμοὶ δ', ὅς, εἴτε τις, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βούλεται μανίαν νομίζειν, μανί-
α γάρ ἴσως ἐστὶν ὑπὲρ δύναμίν τι ποιεῖν, εἴτε καὶ φιλοτιμίαν, χορηγὸς ὑπέστην, οὕτω φανερῶς καὶ μιαρῶς ἐπη-
ρεάζων ἐπηκολούθησεν, ὥστε μηδὲ τῶν ἱερῶν ἱματίων μηδὲ τοῦ χοροῦ μηδὲ τοῦ σώματος τελευτῶντα τὰς χεῖρας
ἀπέχεσθαί μου. εἰ τοίνυν τις ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἄλλως πως ἔχει τὴν ὀργὴν ἐπὶ Μειδίαν ἢ ὡς δέον
αὐτὸν τεθνάναι, οὐκ ὀρθῶς ἔχει. οὐ γάρ ἐστι δίκαιον οὐδὲ προσήκει τὴν τοῦ παθόντος εὐλάβειαν τῷ μηδὲν

ὑπο[illegible]μένος πρὸς ὕβριν, μείζω πρὸς σωτηρίαν ὑπάρχειν· ἀλλὰ τὸν μὲν ὡς ἁπάντων τῶν ἀνηκέστων
αἴτιον κολάζειν προσήκει· τῷ δ' ἐπιβοηθεῖν ἀποδιδόναι τὴν χάριν. οὐδὲ γὰρ αὐτοῦ τοῦτ' ἐστὶν εἰπεῖν, ὡς οὐ τοῦ
γεγενημένου πώποτε οὐδενὸς ἐκ τοῦ τοιούτου δεινοῦ, τῷ λόγῳ τὸ πρᾶγμ' ἐγὼ νῦν αἴρων καὶ φοβερὸν ποιῶ· πολλοῦ
γε καὶ δεῖ. ἀλλ' ἴσασιν ἅπαντες, εἰ δὲ μὴ πολλοί γε, Εὔθυνον τὸν παλαίσαντά ποτ' ἐκεῖνον τὸν νεανίσκον, καὶ Σώφιλον
τὸν παγκρατιαστήν· ἰσχυρός τις ἦν, μέλας· εὖ οἶδ' ὅτι γιγνώσκουσί τινες ὑμῶν ὃν λέγω· τοῦτον ἐν Σάμῳ
ἐν συνουσίᾳ τινὶ καὶ διατριβῇ οὕτως ἰδίᾳ, ὅτι ὁ τύπτων αὐτὸν ὑβρίζειν ᾤετο, ἀμυνάμενον οὕτως, ὥστε καὶ ἀπο-
κτεῖναι. ἴσασιν Εὔαιον πολλοὶ τὸν Λεωδάμαντος ἀδελφὸν ἀποκτείναντα Βοιωτὸν ἐν δείπνῳ καὶ συνουσίᾳ κοινῇ
διὰ πληγὴν μίαν. οὐ γὰρ ἡ πληγὴ παρέστησε τὴν ὀργήν, ἀλλ' ἡ ἀτιμία· οὐδὲ τὸ τύπτεσθαι τοῖς ἐλευθέροις ἐστὶ δεινόν,
καίπερ ὂν δεινόν, ἀλλὰ τὸ ἐφ' ὕβρει. πολλὰ γὰρ ποιήσειεν ὁ τύπτων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὧν ὁ παθὼν ἔνια οὐ-
δ' ἂν ἀπαγγεῖλαι δύναιθ' ἑτέρῳ, τῷ σχήματι, τῷ βλέμματι, τῇ φωνῇ, ὅταν ὡς ὑβρίζων, ὅταν ὡς ἐχθρὸς ὑ-
πάρχων, ὅταν κονδύλοις, ὅταν ἐπὶ κόρρης. ταῦτα κινεῖ, ταῦτ' ἐξίστησιν ἀνθρώπους αὑτῶν, ἀήθεις ὄντας
τοῦ προπηλακίζεσθαι. οὐδεὶς ἄν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταῦτα ἀπαγγέλλων δύναιτο τὸ δεινὸν παραστῆσαι τοῖς ἀκού-
σιν οὕτως, ὡς ἐπὶ τῆς ἀληθείας καὶ τοῦ πράγματος τῷ πάσχοντι καὶ τοῖς ὁρῶσιν ἐναργὴς ἡ ὕβρις φαίνεται. σκέψασθε
δὴ πρὸς Διὸς καὶ θεῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ λογίσασθε παρ' ὑμῖν αὐτοῖς, ὅσῳ πλείονα ὀργὴν ἐμοὶ προσῆκε παρα-
στῆναι πάσχοντι τοιαῦτα ὑπὸ Μειδίου ἢ τότε ἐκείνῳ τῷ Εὐαίωνι τῷ τὸν Βοιωτὸν ἀποκτείναντι. ὁ μέν γε ὑπὸ
γνωρίμου καὶ τούτου μεθύοντος ἐναντίον ξ ἢ ἑπτὰ ἀνθρώπων ἐπλήγη, καὶ τούτων γνωρίμων, οἳ τὸν μὲν κακιεῖν οἷς
ἔπραξε, τὸν δ' ἐπαινέσεσθαι μετὰ ταῦτ' ἀνασχόμενον καὶ κατασχόντα ἑαυτὸν ἔμελλον, καὶ ταῦτ' εἰς οἰκίαν ἐλθὼν
ἐπὶ δεῖπνον, οἷ μηδὲ βαδίζειν ἐξῆν αὐτῷ. ἐγὼ δ' ὑπ' ἐχθροῦ, νήφοντος, ἕωθεν, ὕβρει καὶ οὐκ οἴνῳ τοῦτο ποιοῦντος, ἐναν-
τίον πολλῶν καὶ ξένων καὶ πολιτῶν ὑβριζόμην, καὶ ταῦτ' ἐν ἱερῷ, καὶ οἷ πολλή μοι ἦν ἀνάγκη βαδίζειν χορηγοῦντι.
καὶ ἐμαυτὸν μέν γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σωφρόνως, μᾶλλον δ' εὐτυχῶς, οἶμαι βεβουλεῦσθαι, ἀνασχόμενον τότε
καὶ οὐδὲν ἀνήκεστον ἐξαχθέντα πρᾶξαι· τῷ δ' Εὐαίωνι καὶ πᾶσιν, εἴ τις αὑτῷ βεβοήθηκεν ἀτιμαζόμενος, πολλὴν
συγγνώμην ἔχω. δοκοῦσι δέ μοι καὶ τῶν δικασάντων τότε πολλοί· ἀκούω γὰρ αὐτὸν ἔγωγε μιᾷ μόνον ἁλῶναι
ψήφῳ, καὶ ταῦτα οὔτε κλαύσαντα οὔτε δεηθέντα τῶν δικαστῶν οὐδενός, οὔτε φιλάνθρωπον οὔτε μικρὸν οὔτε
μέγα οὐδὲν ποιήσαντα πρὸς τοὺς δικαστάς. θῶμεν τοίνυν οὑτωσὶ τοὺς μὲν καταγνόντας αὐτοῦ, μὴ ὅτι ἠμύ-
νατο, διὰ τοῦτο καταψηφίσασθαι, ἀλλ' ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον, ὥστε καὶ ἀποκτεῖναι, τοὺς δ' ἀπογνόντας καὶ ταύτην τὴν
ὑπερβολὴν τῆς τιμωρίας τῷ γε τὸ σῶμα ὑβρισμένῳ δεδωκέναι. τί οὖν ἐμοὶ τῷ τοσαύτῃ κεχρημένῳ προ-
νοίᾳ τοῦ μηδὲν ἀνήκεστον γενέσθαι, ὥστε μηδ' ἀμύνασθαι, παρ' αὐτοῦ τὴν τιμωρίαν ὧν πέπονθ' ἀποδοθῆναι
προσήκει; ἐγὼ μὲν οἶμαι παρ' ὑμῶν καὶ τῶν νόμων. καὶ παράδειγμά γε πᾶσι γενέσθαι τοῖς ἄλλοις, ὅτι τοὺς ὑβρί-
ζοντας ἅπαντας καὶ τοὺς ἀσελγεῖς οὐκ αὐτὸν ἀμύνεσθαι μετὰ τῆς ὀργῆς, ἀλλ' ἐφ' ὑμᾶς ἄγειν δεῖ, ὡς βεβαιούντων
καὶ φυλαττόντων τὰς ἐν τοῖς νόμοις κατὰ τῶν ἀδικούντων τοῖς παθοῦσιν ἀκοῦσαι τὴν ἔχθραν ἥτις ἦν ἡμῖν πρὸς ἀ-
λλήλους· νομίζειν γὰρ οὐδένα ἀνθρώπων οὕτως ἀσελγῶς καὶ βιαίως οὐδενὶ τῶν πολιτῶν χρήσασθαι, μὴ με-
γάλου τινὸς ὄντος αὐτῷ προσοφειλομένου. βούλομαι δὴ καὶ περὶ ταύτης ὑμῖν ἐξ ἀρχῆς εἰπεῖν καὶ διηγήσασθαι, ἵν'
εἰδῆτε ὅτι καὶ τούτων ὀφείλων δίκην φανήσεται. ἔσται δὲ περὶ αὐτῶν βραχὺς ὁ λόγος, κἂν ἄνωθεν ἄρχεσθαι δοκῶ.
ἡνίκα τὰς δίκας ἔλαχον τῶν πατρῴων τοῖς ἐπιτρόποις μειρακύλλιον ὢν κομιδῇ, καὶ τοῦτον οὐδ' εἰ γέγονεν εἰδώς,
οὐδὲ γιγνώσκων ὡς μηδὲ νῦν ὤφελον, τότε μελλουσῶν εἰσιέναι τῶν δικῶν εἰς ἡμέραν ὥσπερ εἰ τετάρτην ἢ πέμ-
πτην, εἰσεπήδησαν ἀδελφὸς ὁ τούτου καὶ οὗτος εἰς τὴν οἰκίαν ἀντιδιδόντες τριηραρχίαν. τοὔνομα μὲν δὴ παρεῖ-
χεν ἐκεῖνος καὶ ἦν ὁ ἀντιδιδοὺς Θρασύλοχος, τὰ δ' ἔργα πάντ' ἦν καὶ τὰ πραττόμενα ὑπὸ τούτου. καὶ πρῶτον μὲν
κατέσχισαν τὰς θύρας τῶν οἰκημάτων, ὡς αὑτῶν ἤδη γιγνομένας κατὰ τὴν ἀντίδοσιν· εἶτα τῆς ἀδελφῆς ἔτι ἔνδον οὔσης
τότε καὶ παιδὸς οὔσης κόρης ἐναντίον ἐφθέγγοντο αἰσχρὰ καὶ τοιαῦτα, οἷ' ἂν ἄνθρωποι τοιοῦτοι φθέγξαιντο· οὐ γὰρ
ἔγωγε προαχθείην ἂν εἰπεῖν πρὸς ὑμᾶς τῶν τότε ῥηθέντων οὐδέν· καὶ τὴν μητέρα κἀμὲ καὶ πάντας ἡμᾶς ῥητὰ καὶ ἀ-
ρρητα κακὰ ἐξεῖπον. ὃ δ' οὖν δεινότατον καὶ οὐ λόγος ἀλλ' ἔργον ἤδη, τὰς δίκας ὡς αὑτῶν οὔσας ἠφίεσαν τοῖς ἐ-
πιτρόποις. καὶ ταῦτ' ἐστὶ μὲν παλαιά, ὅμως δ' ἐνίους ὑμῶν μνημονεύειν οἴομαι· ὅλη γὰρ ἡ πόλις τὴν ἀντίδοσιν
καὶ τὴν ἐπιβουλὴν τότε ταύτην καὶ τὴν ἀσέλγειαν ᾔσθετο. κἀγὼ τότε παντάπασιν ἔρημος ὢν καὶ νέος κομιδῇ, ἵνα
μὴ τῶν παρὰ τοῖς ἐπιτρόποις ἀποστερηθείην, οὐχ ὅσα ἐδυνήθην ἀνακομίσασθαι προσδοκῶν εἰσπράξειν, ἀλλ' ὅσων
ἐμαυτῷ συνῄδειν ἀπεστερημένος, δίδωμ' εἴκοσι μνᾶς τούτοις, ὅσου τὴν τριηραρχίαν ἦσαν μεμισθωκότες.
τὰ μὲν δὴ τότε ὑβρίσματα τούτου ἃ εἶπα, ταῦτ' ἐστίν· δίκην δὲ τούτῳ λαχὼν ὕστερον τῆς κακηγορίας εἷλον ἐρήμην·
οὐ γὰρ ἀπήντα. λαβὼν δ' ὑπερήμερον καὶ ἔχων, οὐδενὸς ἡψάμην πώποτε τῶν τούτου, ἀλλὰ λαχὼν ἐξούλης πά-
λιν, οὐδέπω καὶ τήμερον εἰσελθεῖν δεδύνημαι· τοσαύτας τέχνας καὶ σκήψεις οὗτος εὑρίσκων ἐκκρούει. κἀγὼ μὲν οὕτω
[illegible] μετὰ δίκης καὶ τοῖς νόμοις ἅπαντα πράττειν ἀξιῶ, οὗτος δ', ὡς ὑμεῖς ἀκούετε, ἀσελγῶς, ὁμολογουμένως ἐμὲ καὶ τοὺς
ἐμοὺς [illegible] ὑβρίζειν, ἀλλὰ καὶ εἰς τοὺς φυλέτας δι' ἐμέ. ὡς δ' οὖν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τούτων τοὺς

μάρτυρας· ἵν' εἰδῆτε ὅτι πρὶν καὶ τοῖς νόμοις δίκην ὑφέξειν πρότερον ἢ δίκην ἤθελε λαχεῖν· πολλὴν τοιαῦτα διαδικῶ-
αὐτὸν εὑρίσκομαι:

ἀλλισθένης φήττιος διόγνητος θεωρικὸς μνησίθεος ἀλωπεκῆθεν· οἴδαμεν δημοσθένην ᾧ μαρτυροῦμεν
κρίσιν λελογχότα δημοσίᾳ καὶ ἤδη τὴν κρίσιν ἐκείνην διαγεγονότα ἔτη ὀκτὼ καὶ τοῦ χρόνου γεγενημένου πάντως
αἴτιον μειδίαν ἀεὶ προφασιζόμενον καὶ ἀναβαλλόμενον: ὃ τοίνυν πεποίηκεν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι περὶ
τῆς δίκης, ἀκούσατε καὶ θεωρεῖτε ἐφ' ἑκάστου τὴν ὕβριν καὶ τὴν ὑπερηφανίαν αὐτοῦ. τῆς γὰρ δίκης ταύτης ἣν ἔλαχον
ἧς ἔλαχον αὐτὸν γίγνεται διαιτητὴς στράτων φαληρεύς, ἄνθρωπος πένης μέν τις καὶ ἀπράγμων, ἄλλως
δ' οὐ πονηρὸς ἀλλὰ καὶ πάνυ χρηστός· ὅπερ τὸν ταλαίπωρον οὐκ ὀρθῶς ἀλλὰ πάνυ αἰσχρῶς οὐδὲ δικαίως ἀπο-
λώλεκεν. οὗτος διαιτῶν ὁ στράτων ἐπειδήπερ ἧκεν ἡ κυρία, καὶ πάντα ἤδη διεξεληλύθει τὰ ἐκ τῶν νόμων, ὑπω-
μοσίαι καὶ παραγραφαί, καὶ οὐδὲν ἔτ' ἦν ὑπόλοιπον, τὸ μὲν πρῶτον ἐπισχεῖν ἐδεῖτό μου τὴν δίαιταν· ἔπειτα εἰς
τὴν ὑστεραίαν ἀναβαλέσθαι. τὸ τελευταῖον δ' ὡς οὔτ' ἐγὼ συνεχώρουν οὔθ' οὗτος ἀπήντα, τῆς δ' ὥρας ἐγίγνετο ὀψέ,
κατεδιῄτησεν. ἤδη δ' ἑσπέρας οὔσης καὶ σκότους, ἔρχεται μειδίας οὑτοσὶ πρὸς τὸ τῶν ἀρχόντων οἴκημα καὶ καταλαμ-
βάνει τοὺς ἄρχοντας ἐξιόντας καὶ τὸν στράτωνα ἀπιόντα ἤδη, τὴν ἐρήμην δεδωκότα, ὡς ἐγὼ τῶν παραγενομένων
τινὸς ἐπυνθανόμην. τὸ μὲν οὖν πρῶτον τοιοῦτος ἐπεχείρει πείθειν αὐτόν, ἣν καταδεδιῄτηκε ταύτην ἀποδεδιῃτημένην ἀ-
ποφέρειν, καὶ τοὺς ἄρχοντας μεταγράφειν καὶ πεντήκοντα δραχμὰς αὐτοῖς ἐδίδου. ὡς δὲ δυσχερῶς οὗτοι τὸ πρᾶγμα καὶ οὐδ-
ετέρους ἔπειθεν, ἀπειλήσας καὶ διαλοιδορηθεὶς ἀπελθὼν τί ποιεῖ; καὶ θεάσασθε τὴν κακοήθειαν. τὴν μὲν δίαιταν
ἀντιλαχὼν οὐκ ὤμοσεν, ἀλλ' εἴασε καθ' αὑτοῦ κυρίαν γενέσθαι καὶ ἀνώμοτος ἀπηνέχθη· βουλόμενος δὲ τὸ μέλλον
λαθεῖν, φυλάξας τὴν τελευταίαν ἡμέραν τῶν διαιτητῶν τῶν θαργηλιῶνος ἢ σκιροφοριῶνος γιγνομένην,
εἰς ἣν ὁ μὲν ἦλθε τῶν διαιτητῶν, ὁ δ' οὐκ ἦλθε, πείσας τὸν πρυτανεύοντα δοῦναι ψῆφον παρὰ πάντας τοὺς νόμους,
κλητῆρα οὐδ' ὁντινοῦν ἐπιγεγραμμένος, κατηγορῶν ἐρήμου οὐδενὸς παρόντος, ἐκβάλλει καὶ ἀτιμοῖ τὸν διαιτητήν. καὶ
νῦν εἷς ἀθηναίων, ὅτι μειδίας ἐρήμην ὦφλε δίκην, ἀπάντων ἀπεστέρηται τῶν ἐν τῇ πόλει καὶ καθάπαξ ἄτιμος γέγονεν·
καὶ οὔτε πλεῖν ἀδικηθέντα οὔτε διαιτητὴν γενέσθαι μειδίᾳ, οὔθ' ὅλως τὴν αὐτὴν ὁδὸν βαδίζειν, ὡς ἔοικεν, ἐστὶν ἀσφαλές.
δεῖ δὴ τοῦτο τὸ πρᾶγμα ὑμᾶς οὑτωσὶ σκέψασθαι καὶ λογίσασθαι τί ποτ' ἐστὶν ὃ παθὼν μειδίας οὕτως ὠμὴν τηλι-
καύτην ἐπεβούλευσε λαβεῖν παρ' ἀνδρὸς πολίτου δίκην· κἂν μὲν ᾖ τι δεινὸν ὡς ἀληθῶς καὶ ὑπερ-
φυές, συγγνώμην ἔχετε· ἐὰν δὲ μηδέν, θεάσασθε τὴν ἀσέλγειαν καὶ τὴν ὠμότητα ἣν καθ' ἁπάντων χρῆται τῶν ἐντυγχα-
νόντων. τί οὖν ἐστιν ὃ πέπονθεν; μεγάλην νὴ δί' ὦφλε δίκην καὶ τοσαύτην ὥστε ἀποστερεῖσθαι τῶν ὄντων. ἀλλὰ χιλίων
ἡ δίκη μόνον ἦν δραχμῶν. πάνυ γε· ἀλλ' ἀνιαρὸν καὶ τοῦτο φαίη τις ἂν τὸ ἐκτίνειν ἀδίκως δέον. συνέβη δὲ ὑπερημέρῳ
γενομένῳ λαθεῖν αὐτῷ διὰ τὸ ἀδικηθῆναι; ἀλλ' αὐθημερὸν μὲν ᾔσθετο, ὃ καὶ μέγιστόν ἐστι τεκμήριον τοῦ μηδὲν ἠδι-
κηκέναι τὸν ἄνθρωπον, δραχμὴν δ' οὐδέπω μίαν ἐκτέτικεν. ἀλλὰ μήπω τοῦτο, ἀλλὰ τῆς μὴ οὔσης ἀντιλαχεῖν αὐτῷ
ἐξῆν δήπου, καὶ πρὸς ἐμὲ τὸ πρᾶγμα καταστήσασθαι, πρὸς ὅνπερ ἐξ ἀρχῆς ἦν ἡ δίκη. ἀλλ' οὐκ ἐβούλετο. ἀλλ' ἵνα
μὴ μειδίας ἀγωνίσηται δέκα μνῶν δίκην πρὸς ἣν οὐκ ἀπήντα αὐτός, καὶ εἰ μὲν ἠδίκει, δίκην δοὺς, εἰ δὲ μή, ἀπο-
φύγῃ, ἄτιμον ἀθηναίων ἕνα εἶναι δεῖ, καὶ μήτε συγγνώμης μήτε λόγου μήτ' ἐπιεικείας μηδεμιᾶς τυχεῖν, ἃ καὶ τοῖς ὄντως
ἀδικοῦσιν ἅπαντα ὑπάρχει. ἀλλ' ἐπειδὴ γ' ἐν ἄτιμον ὃν ἐβουλήθη καὶ τοῦτο ἐχαρίσασθε αὐτῷ καὶ τὴν ὕβριν ἣν ἐγνωσμένην
ἣ ταῦτα προαιρεῖται ποιεῖν ἐνεπλήσθη αὐτοῦ, ἐκεῖνο ἐποίησεν· τὴν καταδίκην ἐκτέτικε δι' ἧς τὸν ἄνθρωπον
ἀπώλεσεν; οὐδὲ χαλκοῦν οὐδέπω καὶ τήμερον. ἀλλὰ δίκην ἐξούλης ὑπομένει φεύγων. ὁ κοινωνὸς μὲν τοίνυν ἄτιμος
καὶ παραπόλωλεν, ὁ δ' οὐδὲ ὁτιοῦν πέπονθεν, ἀλλ' ἄνω καὶ κάτω τοὺς νόμους, τοὺς διαιτητάς, πάνθ' ὅσα βούλεται
στρέφει. καὶ τὴν μὲν κατὰ τοῦ διαιτητοῦ γνῶσιν ἣν ἀπρόσκλητον καταστήσας αὐτὸς κυρίαν αὐτῷ πεποίηται, τὴν δ'
αὐτὸς ὦφλεν ἐμοὶ προσκληθεὶς ὀρθῶς, ταύτην ἄκυρον ποιεῖ. καίτοι εἰ παρὰ τῶν ἐρήμην διαιτησάντων αὐτὸν
τηλικαύτην δίκην οὗτος ἀξιοῖ λαμβάνειν, τίνα ὑμῖν προσήκει παρὰ τοῦ τοῦτο λαβεῖν, τοῦ φανερῶς τοὺς
ὑμετέρους νόμους ἐφ' ὕβρει παραβαίνοντος; εἰ γὰρ ἀτιμία καὶ νόμων καὶ δικῶν καὶ πάντων στέρησις ἐκείνου
τἀδικήματος προσήκουσα ἐστὶ δίκη, τῆς γε ὕβρεως μικρὰ θάνατος φανεῖται. ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι
τούτων τοὺς μάρτυρας καὶ τὸν τῶν διαιτητῶν ἀναγνώθι νόμον:

νικόστρατος μυρρινούσιος, φανίας ἀφιδναῖος, οἴδαμεν δημοσθένην ᾧ μαρτυροῦμεν καὶ μειδίαν τὸν κρινόμενον
ὑπὸ δημοσθένους, ὅτ' αὐτῷ δημοσθένης ἔλαχε τὴν τῆς κακηγορίας δίκην ἑλόμενος διαιτητὴν στράτωνα, καὶ
ἐπειδὴ ἧκεν ἡ κυρία τοῦ νόμου, οὐκ ἀπαντήσαντα μειδίαν ἐπὶ τὴν δίαιταν, ἀλλὰ καταλιπόντα· γενομένης
δὲ ἐρήμου κατὰ μειδίου, ἐπιστάμεθα μειδίαν πείθοντα τὸν στράτωνα τὸν διαιτητὴν καὶ ἡμᾶς τοὺς ἐκείνοις διαι-
τῶσιν ἄρχοντας, ὅπως τὴν δίαιταν αὐτῷ ἀποδιαιτήσωμεν, καὶ διδόντα δραχμὰς πεντήκοντα· καὶ ἐπειδὴ ἠγανα-
κτοῦμεν, προσαπειλήσαντα ἡμῖν καὶ οὕτως ἀπαλλαγέντα· καὶ διὰ ταύτην τὴν αἰτίαν ἐπιστάμεθα στράτωνα
ὑπὸ μειδίου κατηρακωθέντα καὶ παρὰ πάντα τὰ δίκαια ἀτιμωθέντα. λέγε δὴ τὸν διαιτητικὸν νόμον:
ἂν δέ τινες περὶ συμβολαίων ἰδίων πρὸς ἀλλήλους ἀμφισβητῶσι καὶ βούλωνται διαιτητὴν ἑλέσθαι·

Ἐπειδὰν ἀπόλλυνται καὶ κοινόν· μέγιστον δ' ἐν τοῖς ὑπὸ τῶν διαιτηθεῖσιν. Καὶ μηκέτι τις ὑφρίττωσιν(?) ἀπὸ
τούτου ὑφ' ἑτέρου δικαστηρίου ἔχοντα ταῦτα ἐγκλήματα· ἀλλ' ἐάσωσι τὰ κριθέντα ὑπὸ τῶν διαιτητῶν κύρια. κάλει δή μοι τὸν
Στράτωνα αὐτὸν τὸν τὰ τοιαῦτα πεπονθότα· ἑστάναι γὰρ ἐξέσται δήπου αὐτῷ. οὗτος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πένης
μέν ἐστιν, οὐ πονηρὸς δέ γε· οὗτος μέντοι πολίτης ὢν ἐστρατευμένος ἁπάσας τὰς ἐν ἡλικίᾳ στρατείας, καὶ δεινὸν
οὐδὲν εἰργασμένος, ἕστηκε νυνὶ σιωπῇ, οὐ μόνον τῶν ἄλλων ἀγαθῶν τῶν κοινῶν ἀπεστερημένος, ἀλλὰ καὶ τοῦ φθέγξ-
ασθαι ἢ ὀδύρασθαι. Καὶ οὐδ' εἰ δίκαια ἢ ἄδικα πέπονθεν, οὐδὲ ταῦτ' ἔξεστιν αὐτῷ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. καὶ ταῦτα
πέπονθεν ὑπὸ Μειδίου καὶ τοῦ Μειδίου πλούτου καὶ τῆς ὑπερηφανίας, παρὰ τὴν πενίαν καὶ ἐρημίαν καὶ τὸ τῶν πολλ-
ῶν εἷς εἶναι. Καὶ εἰ μὲν παρὰ τοὺς νόμους λαβὼν τὰς πεντήκοντα δραχμὰς παρ' αὐτοῦ τὴν δίκην ἣν κατεδιῄτησεν ἀ-
ποδεδιῄτηκεν, ἀπέφευγεν· ἐπίτιμος ἂν ἦν, καὶ οὐδὲν ἔχων κακὸν τῶν ἴσων μετεῖχε τοῖς ἄλλοις ἡμῖν. ἐπειδὴ δὲ παρεῖδε
πρὸς τὰ δίκαια Μειδίαν καὶ τοὺς νόμους μᾶλλον ἔδεισε τῶν ἀπειλῶν τῶν τούτου, τοιαύτῃ καὶ τηλικαύτῃ τῇ συμ-
φορᾷ περιπέπτωκεν ὑπὸ τούτου. εἶθ' ὑμεῖς τὸν οὕτως ὠμόν, τὸν οὕτως ἀγνώμονα, τὸν τηλικαύτας δίκας λαμβάνοντα
ὧν αὐτὸς ἠδικῆσθαί φησι μόνον, οὐ γὰρ ἠδίκηκέ τι, τὸν ὑβρίζοντα λαβόντες ἕνα τῶν πολιτῶν ἀφήσετε; καὶ μήτε
ἑορτῆς μήθ' ἱερῶν μήτε νόμου μήτ' ἄλλου μηδενὸς πρόνοιαν ποιούμενον οὐ καταψηφιεῖσθε; οὐ παράδειγμα
ποιήσετε; Καὶ τί φήσετε, ὦ ἄνδρες δικασταί; καὶ τίνα, ὦ πρὸς τῶν θεῶν, ἕξετ' εἰπεῖν πρόφασιν δικαίαν ἢ καλήν;
ὅτι νὴ Δί' ἀσελγής ἐστι καὶ βδελυρός. Ταῦτα γάρ ἐστι τἀληθῆ. ἀλλὰ μισεῖν ὀφείλετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δήπου τοὺς
τοιούτους μᾶλλον ἢ σώζειν. ἀλλ' ὅτι πλούσιός ἐστιν; ἀλλὰ τοῦτό γε τῆς ὕβρεως αὐτοῦ σχεδὸν αἴτιον εὑρήσετε ὄν· ὥστε
ἀφελεῖν τὴν ἀφορμὴν δι' ἣν ὑβρίζει προσήκει μᾶλλον ἢ σῶσαι διὰ ταύτην. τὸ γὰρ χρήματα πολλὰ θρασεῖ καὶ βδε-
λυρῷ καὶ τοιούτῳ ἀνθρώπῳ ἐᾶν εἶναι κύρια, ἀφορμήν ἐστιν ἐφ' ὑμᾶς αὐτοὺς δεδωκέναι. Τί οὖν ὑπόλοιπον; ἐλε-
ῆσαι νὴ Δία· παιδία γὰρ παραστήσεται καὶ κλαήσει, καὶ τούτοις αὐτὸν ἐξαιτήσεται. τοῦτο γὰρ λοιπόν. ἀλλ' ἴστε δήπου
ὅτι τοὺς ἀδίκως τι πάσχοντας, ὃ μὴ δυνήσονται φέρειν, ἐλεεῖν προσήκει, οὐ τοὺς ὧν πεποιήκασι δεινῶν δίκην
διδόντας. Καὶ τίς ἂν ταῦτ' ἐλεήσειε δικαίως, ὁρῶν τὰ τουδὶ οὐκ ἐληλυθότα ὑπὸ τούτου ἃ τῇ τοῦ πατρὸς συμφορᾷ
χωρὶς τῶν ἄλλων κακῶν οὐδ' ἐπικουρεῖ [illegible]· οὐ γάρ ἐστιν ὄφλημα ὅτι χρὴ κατατεθέντα ἐπιτίμους γενέσθαι τουτουσί·
ἀλλὰ πρὸς οὕτως ἄτιμον τὴν ῥύμην τῆς ὀργῆς καὶ τῆς ὕβρεως τῆς Μειδίου. πῶς οὖν ὑβρίζων παύσεται; καὶ διὰ ταῦτα
ποιεῖ, χρημάτων ἀφαιρεθήσεται· ἢ τούτων ὥσπερ δεῖ ἁπάντων [illegible]. εἰ δέ τις πένης μηδὲν ἠδικηκὼς ταῖς ἐσχάταις
συμφοραῖς ἀδίκως ὑπὸ τούτου περιπέπτωκεν, τούτῳ δ' οὐδὲ συνοργισθήσεσθε; μηδαμῶς. οὐδεὶς γάρ ἐστιν δί-
καιος τυγχάνειν ἐλέους τῶν μηδένα ἐλεούντων, οὐδὲ συγγνώμης τῶν ἀσυγγνωμόνων. ἐγὼ γὰρ οἶμαι πάντας ἀνθρώ-
πους φέρειν ἀξιοῦν παρ' αὐτῶν εἰς τὸν βίον αὐτοῖς ἔρανον παρὰ πάνθ' ὅσα πράττουσιν· οἷον ἐγώ τις οὐ τοῖς μετρί-
ως πρὸς ἅπαντας εἶναι ἐλεήμων καὶ εὖ ποιῶν πολλούς· ἅπασι προσήκει τῷ τοιούτῳ ταῦτα εἰσφέρειν ἐάν ποτε καιρὸς
ἢ χρεία παραστῇ. ἕτερος οὗτοσί τις βίαιος, οὐδένα δ' οὐδὲ ἐλεῶν οὐδ' ὅλως ἄνθρωπον ἡγούμενος. τούτῳ τὰς ὁμοίας
φορὰς παρ' ἑκάστου δίκαιον ὑπάρχειν. σὺ δὴ πληρωτὴς τοιούτου γεγονὼς ἐράνου, σαυτῷ τοῦτον δικαίως ἐξ οὗ συλλέξασθαι.
ἡγοῦμαι μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ εἰ μηδὲν ἔτι ἄλλο εἶχον κατηγορεῖν Μειδίου μηδὲ δεινότερα ἃ ἤμελλ-
ον ἐρεῖν ὧν εἴρηκα, δικαίως ἂν ὑμᾶς ἐκ τῶν εἰρημένων καταψηφίσασθαι καὶ τιμᾶν αὐτῷ τῶν ἐσχάτων. οὐ μὴν ἐνταῦθ' ἕστηκε
τὸ πρᾶγμα, οὐδ' ἀπορήσειν μοι δοκῶ τῶν μετὰ ταῦτα· τοσαύτην ἀφθονίαν οὗτος πεποίηκε κατηγοριῶν. ὅτι
μὲν δὴ λιποταξίου γραφὴν κατεσκεύασε καὶ τὸν τοῦτο ποιήσοντα ἐμισθώσατο, τὸν μιαρὸν καὶ λίαν ἄγαν χρη-
στὸν Εὐκτήμονα, ἐάσω. Καὶ γὰρ οὔτ' ἀνέκρινε ποτ' αὐτὴν ὁ συκοφάντης ἐκεῖνος, οὔθ' οὗτος οὐδενὸς ἕνεκα
αὐτὸν ἐμισθώσατο, πλὴν ἵν' ἐκκέοιτο πρὸ τῶν ἐπωνύμων καὶ πάντες ὁρῷεν, Εὐκτήμων Λουσιεὺς Δημοσθένην Παι-
ανιέα λιποταξίου. Καὶ μοι δοκεῖ κἂν προσγράψασθαι τοῦθ', εἴ πως ἐνῆν, ὅτι Μειδίας κἂν προσγράψασθαι
τοῦθ', εἴ πως ἐνῆν, ὅτι Μειδίου μισθωσάμενος γέγραπται. ἀλλ' ἐῶ τοῦτο· ἐφ' ᾗ γὰρ ἐκεῖνος ἠτίμωκεν αὐτὸν οὐκ ἐ-
πεξελθών, οὐδεμιᾶς ἔγωγ' ἔτι προσδέομαι δίκης, ἀλλ' ἱκανὴν ἔχω. ἀλλ' ὃ καὶ δεινόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ σχέτλιον καὶ
κοινὸν ἔμοιγ' ἀσέβημα, οὐκ ἀδίκημα μόνον, τούτῳ πεπρᾶχθαι δοκεῖ, τοῦτ' ἐρῶ. τῷ γὰρ ἀθλίῳ καὶ ταλαιπώρῳ κακῆς
[illegible] συμβάσης αἰτίας Ἀριστάρχῳ τῷ Μόσχου· τὸ μὲν πρῶτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατὰ τὴν ἀγορὰν περιιὼν ἀσεβεῖς
καὶ δεινοὺς λόγους ἐτόλμα περὶ αὐτοῦ λέγειν, ὡς ἐμοῦ τὸ πρᾶγμα μὲν τοῦτο δεδρακότος· ὡς δ' οὐδὲν ἤνυεν τούτοις, προ-
σελθὼν τοῖς ἐπ' ἐκεῖνον ἐγκαλοῦσι τὴν αἰτίαν τοῦ φόνου, τοῖς τοῦ τεθνεῶτος οἰκείοις, χρήματα ὑπισχνεῖτο δώσειν,
εἰ τοῦ πράγματος αἰτιῷντο ἐμέ· καὶ οὔτε θεοὺς οὔθ' ὅσιον οὔτ' οὐδὲν ἐποιήσατο ἐμποδὼν τῷ τοιούτῳ λόγῳ, οὐκ ὤκνησεν,
ἀλλ' οὐδὲ πρὸς οὓς ἔλεγεν αὐτοὺς ᾐσχύνθη, εἰ τοιοῦτον κακὸν καὶ τηλικοῦτον ἀδίκως ἐργάζεται· ἀλλ' ἕνα ὅρον θέμενος
πάντα τρόπον με ἀνελεῖν, οὐδὲν ἐλλείπειν ᾤετο δεῖν, ὡς δέον, εἴ τις ὑβρισθεὶς ὑπὸ τούτου δίκης ἀξιοῖ τυγχάνειν καὶ μὴ σιω-
πᾷ, τοῦτον ἐξόριστον ἀνῃρῆσθαι καὶ μηδαμῆ παρεῖναι, ἀλλὰ καὶ λιποταξίου γραφῇ ἁλῶναι καὶ ἐφ' αἵματι φεύγειν
καὶ μόνον οὐ προσηλῶσθαι. καὶ ταῦθ' ὅταν ἐξελεγχθῇ ποιῶν πρὸς οἷς ὕβριζέ με χορηγοῦντα, τίνος συγγνώμης
ἢ τίνος ἐλέου δικαίως τεύξεται παρ' ὑμῶν; ἐγὼ μὲν γὰρ αὐτόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζω αὐτόχειρα μου γεγενῆσθαι τῶν-
τοις δ' εἰργ[illegible] καὶ τότε μὲν τοῖς Διονυσίοις τὴν παρασκευὴν καὶ τὸ σῶμα καὶ τὰ χρήματα ὑβρίζειν, νυνὶ δὲ τούτοις

οἷς ἐποίει καὶ δι' ἃ ἔπραττεν. ἐκεῖνα δ' ἔτι καὶ τὰ λοιπὰ πάντα, τὴν πόλιν, τὸ γένος, τὴν ἐπιτιμίαν, τὰς ἐλπίδας. εἰ γὰρ
ὧν ἐπεβούλευσε καὶ κατώρθωσεν, ἁπάντων ἂν ἦν ἐρημωμένος καὶ μηδὲ ταφῆναι προσῆν μοι οἴκοι.
διὰ τί, ὦ ἄνδρες δικασταί; εἰ γὰρ ἐάν τις παρὰ πάντας τοὺς νόμους ὑβρισθεὶς ὑπὸ Μειδίου μὴ θέλῃ αὐτῷ τὰ πε-
πραγμένα ταῦτα καὶ τοιαῦθ' ἕτερα αὐτῷ παθεῖν ὑπάρξει, προσκυνεῖν τοὺς ὑβρίζοντας ὥσπερ ἐν τοῖς βαρβάροις
ἢ καὶ μὴ ἀμύνεσθαι κράτιστον ἔσται. ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω καὶ προσεξείργασται ταῦτα τῷ μιαρῷ τούτῳ καὶ
ἀναιδεῖ, κάλει μοι καὶ τούτων τοὺς μάρτυρας.

Διονύσιος Ἀφιδναῖος, Ἀντίφιλος Παιανιεύς. διαφθαρέντος Νικοδήμου τοῦ οἰκείου καὶ βιαίως ἀποθανόντος ὑπὸ Ἀρι-
στάρχου τοῦ Μόσχου, ἐπεξῄειμεν τοῦ φόνου τὸν Ἀρίσταρχον. αἰσθόμενος δὲ ταῦτα Μειδίας ὁ νῦν κρινόμενος ὑπὸ
Δημοσθένους ᾧ μαρτυροῦμεν, ἔπειθεν ἡμᾶς διδοὺς χρήματα τὸν μὲν Ἀρίσταρχον ἀθῷον ἀφεῖναι, Δημοσθένην
δὲ τῇ γραφῇ τοῦ φόνου παραγράψασθαι. λαβὲ δή μοι καὶ τὸν περὶ τῶν δωροδοκούντων νόμον. ἐν ὅσῳ δὲ τὸν νόμον,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λαμβάνει, βούλομαι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν δεηθεὶς ὑμῶν ἁπάντων πρὸς Διὸς καὶ θεῶν,
ὦ ἄνδρες δικασταί, περὶ πάντων ὧν ἀκούσητε τοῦθ' ὑποθέντες ἀκούετε τῇ γνώμῃ, τί ἄν, εἴ τις ἔπαθε ταῦθ'
ὑμῶν, ἐποίει, καὶ τίν' ἂν εἶχεν ὀργὴν ὑπὲρ αὑτοῦ πρὸς τὸν ποιοῦντα. ἐγὼ γὰρ ἐνηνοχὼς χαλεπῶς ἐφ' οἷς περὶ
τὴν λειτουργίαν ὑβρίσθην, ἔτι πολλῷ χαλεπώτερον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτοις τοῖς μετὰ ταῦτα ἐνήνοχα καὶ
μᾶλλον ἠγανάκτησα. τίς γὰρ ὡς ἀληθῶς πέρας ἂν φήσειεν ἔστι εἶναι κακίας καὶ τίν' ὑπερβολὴν ἀναιδείας καὶ ὠμότητος
ἐν ἄνθρωπος μιαρὸς, εἰ ποιήσας δεινὰ μηδὲ καὶ πολλὰ ἀδίκως τινά, ἀντὶ τοῦ ταῦτ' ἀνολογεῖσθαι καὶ μεταγιγνώ-
σκειν, ἔτι πολλῷ καὶ δεινότερα ἕτερον ἄλλα προσεξεργάζοιτο, καὶ χρῷτο τῷ πλουτεῖν μὴ ἐπὶ ταῦτα ἐν οἷς μηδένα
βλάπτων αὐτὸς ἀμείνων ἔσται τῶν ἰδίων ὑπάρξει, ἀλλ' ἐπὶ τἀναντία ἐν οἷς ἀδίκως ἐκβαλεῖν τινὰ καὶ προπηλακία-
σαι τὴν εὐδαιμονίαν τῆς περιουσίας. ταῦτα τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντα τούτῳ πέπρακται κατ' ἐμοῦ.
ἐγράψατο μέν γε ἐπ' αἰτίᾳ με φόνου ψευδῆ καὶ οὐδὲν ἐμοὶ προσήκουσαν, ὡς τὸ πρᾶγμα αὐτὸ ἐδήλωσεν, καὶ γραφὴν
λιποταξίου μετεγράψατο, τρεῖς αὐτὸς τάξεις λελοιπώς, καὶ τῶν ἐν Εὐβοίᾳ πραγμάτων, τουτὶ γὰρ ὀλίγου μικροῦ
παρῆλθέ με εἰπεῖν, ἃ Πλούταρχος ὁ τούτου ξένος καὶ φίλος διεπράξατο, ὡς ἐγὼ αἴτιος εἰμὶ κατεσκεύαζεν
πρὸ τοῦ τὸ πρᾶγμα γενέσθαι πᾶσι φανερὸν διὰ Πλουτάρχου γεγονός, καὶ τελευτῶν βουλεύειν μ' ἔλαχεν δοκι-
μαζόμενον κατὰ τὴν ἀγοράν, καὶ τὸ πρᾶγμα εἰς ὑπερβολὴν μοι περιέστη. ἀντὶ γὰρ τοῦ δίκην ὑπὲρ ὧν ἐπεπόνθειν λαμβάνειν
δοῦναι πραγμάτων ὧν οὐδὲν ἐμοὶ προσῆκεν δίκην ἐκινδύνευον. καὶ ταῦτα πάσχων καὶ τοῦτον τὸν τρόπον διε-
ξερχόμενος νῦν πρὸς ὑμᾶς βραχυνόμενος, οὐκ ὢν οὔτε τῶν ἐρήμων τούτων οὔτε τῶν ἀπορωτάτων, οὐκ ἔχω, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τί χρὴ ποιῆσαι. εἰ γὰρ εἰπεῖν τι καὶ περὶ τούτων ἤδη δεῖ, οὐ μέτεστιν, ὦ ἄνδρες, τῶν ἴσων οὐδὲ τῶν νόμων, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, πρὸς τοὺς πλουσίους τοῖς λοιποῖς ἡμῖν, οὐ μέτεστιν, οὔ· ἀλλὰ καὶ χρόνοι τούτοις τοῦ τὴν δίκην ὑπέχειν οὓς
ἂν αὐτοὶ βούλωνται δίδονται, καὶ τὰ ἀδικήματα ἕωλα τὰ τούτων ὡς ὑμᾶς καὶ ψυχρὰ ἀφικνεῖται, τῶν δ' ἄλλων
ἡμῶν ἕκαστος ἄν τι συμβῇ, πρόσφατος κρίνεται, καὶ μάρτυρές εἰσιν ἕτοιμοι τούτοις καὶ συνήγοροι πάντες καθ' ἡμῶν εὐ-
τρεπεῖς, ἐμοὶ δὲ οὐδὲ τἀληθῆ μαρτυρεῖν ἐθέλοντας ὁρᾶτε ἐνίους. ταῦτα μὲν οὖν ἂν ἀποστὰς ἀνοίμωξεν θρηνῶ. τὸν δὲ
νόμον μοι λέγε ἐφεξῆς, ὥσπερ ἠρξάμην. λέγε.

ἄν τις Ἀθηναίων λαμβάνῃ παρά τινος, ἢ αὐτὸς διδῷ ἑτέρῳ, ἢ διαφθείρῃ τινὰς ἐπαγγελλόμενος ἐπὶ βλάβῃ τοῦ δήμου
καὶ ἰδίᾳ τινὸς τῶν πολιτῶν, τρόπῳ ἢ μηχανῇ ἡτινιοῦν, ἄτιμος ἔστω καὶ παῖδες καὶ τὰ ἐκείνου. οὕτω τοίνυν οὐ-
τος ἀσεβὴς ἄνθρωπος καὶ μιαρὸς καὶ πᾶν ἂν ὑποστὰς εἰπεῖν καὶ διαπρᾶξαι, εἰ δ' ἀληθὲς ἢ ψεῦδος ἢ πρὸς ἐχθρὸν
ἢ φίλον ἢ τὰ τοιαῦτα, οὐδ' ὁτιοῦν διορίζων, ὥστ' ἐπαιτιασάμενός με φόνου καὶ τοιοῦτο πρᾶγμα ἐπαγαγών
εἴασε με μὲν ἐισιτήρια ὑπὲρ τῆς βουλῆς ἱεροποιῆσαι καὶ θῦσαι καὶ κατάρξασθαι τῶν ἱερῶν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ ὅλης τῆς πό-
λεως. εἴασε δ' ἀρχιθεωροῦντα ἀγαγεῖν τῷ Διὶ τῷ Νεμείῳ τὴν κοινὴν ὑπὲρ τῆς πόλεως θεωρίαν. περιεῖδε δὲ ταῖς
Σεμναῖς θεαῖς ἱεροποιὸν αἱρεθέντα ἐξ Ἀθηναίων ἁπάντων τρίτον αὐτὸν καὶ καταρξάμενον τῶν ἱερῶν. ἆρ' ἂν εἴ γ' εἶχε
τὴν μικρὰν ἢ σκιὰν τούτων ὧν κατεσκεύαζεν κατ' ἐμοῦ, ταῦτ' ἂν εἴασεν; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. οὐκοῦν ἐξελέγχεται τοῦ-
τοις ἐναργῶς ὑβρεῖ ζητῶν με ἐκβάλλειν ἐκ τῆς πατρίδος. ἐπειδὴ τοίνυν τοῦτο τὸ πρᾶγμα οὐδ' ἐκ τῶν ἄλλων πάντων
ἠδυνήθη, ὡς ἐγὼ ἔπραξα ἐμφανῶς, ἤδη δὲ ἐμοῦ τὸν Ἀρίσταρχον ἐσυκοφάντει, καὶ τὸ μὲν ἄλλα σιωπῶ. τῆς
δὲ βουλῆς περὶ τούτων καθημένης καὶ σκοπουμένης, παρελθὼν οὗτος ἀγνοεῖτε, ἔφη, ὦ βουλή, τὸ πρᾶγμα, καὶ τὸν
αὐτόχειρα ἔχοντες, λέγων τὸν Ἀρίσταρχον, μέλλετε καὶ ζητεῖτε καὶ τετύφωσθε; οὐκ ἀποκτενεῖτε; οὐκ ἐπὶ τὴν οἰκί-
αν βαδιεῖσθε; οὐχὶ συλλήψεσθε; καὶ ταῦτ' ἔλεγεν ἡ μιαρὰ καὶ ἀναιδὴς αὕτη κεφαλὴ ἐξεληλυθὼς τῇ προτεραίᾳ παρ' Ἀρι-
στάρχου, καὶ χρώμενος ὥσπερ ἂν ἄλλος τις τὰ πρὸ τούτου, καὶ ὅτ' εὐτύχει πλεῖστα παρεσχηκὼς πάντων ἐ-
κείνου πράγματα. τὰ μοι περὶ τῶν πρὸς τοῦτον διαλλαγῶν. εἰ μὲν οὖν εἰργάσθαι τι τούτων ἐφ' οἷς ἀπώλλυεν
ἡγούμενος τὸν Ἀρίσταρχον, καὶ πεπιστευκὼς διὰ τὴν αἰτίαν ἀμέλει λόγοις ταῦτα ἔλεγεν, χρῆν μὲν οὐδ' οὕτω. μέτρια
γὰρ δίκη παρὰ τῶν φίλων ἐστίν, ἄν τι δοκῶσι πεποιηκέναι δεινόν, μηκέτι τῆς λοιπῆς φιλίας κοινωνεῖν. τὸ δὲ
τιμωρεῖσθαι καὶ ἐπεξιέναι τοῖς πεπονθόσι καὶ τοῖς ἐχθροῖς παραλείπεται. ὅμως δ' ἔστω τούτῳ συγγνώμη· εἰ δ'

ἄλλων μὲν καὶ ὁ μωρόσοφος γιγνόμενος ὡς οὐδὲν ἔργασμ' ἢ φανήσεται· λέγε δὲ καθαιρόμενος τῶν θεῶν ἕνεκα τοῦ
συκοφαντεῖν ἐμέ· πῶς οὐ δεκάκις μᾶλλον ἢ ἐμοῦ μυριάκις δίκαιος ἐστὶν ἀπολωλέναι· ἀλλὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω καὶ
τὴν προτεραίαν ὅτε ταῦτ' ἔλεγεν εἰσεληλυθὼς καὶ διειλεγμένος ἐκείνῳ· τὴν δ' ὑστεραίαν πάλιν· τοῦτο γὰρ τοῦτ' οὐκ ἔχον ὑπερβολὴν
ἐστὶν ἀκαθαρσίας ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· εἰσελθὼν οἴκαδε ὡς ἐκεῖνον κἀφεξῆς οὗτος συγκαθεζόμενος τὴν δεξιὰν ἐμ-
βαλὼν παρόντων πολλῶν, μετὰ τοὺς ἐν τῇ βουλῇ τούτους λόγους οἷς αὐτόχειρα καὶ τὰ δεινότατ' εἰρήκει τὸν Ἀρίσταρχον· ὀμνὺς
μὲν κατ' ἐξωλείας μηδὲν εἰρηκέναι περὶ αὐτοῦ φαῦλον· καὶ οὐδὲν φροντίζων ἐπιορκῶν· καὶ ταῦτα παρόντων τῶν συνειδότων·
ἠξίου δὲ καὶ πρὸς ἐμὲ αὐτὸν δι' ἐκείνου γενέσθαι τὰς διαλύσεις. Καὶ τούτων τοὺς παρόντας ὑμῖν καλῶ μάρτυρας: +
ἆρ' ἔστιν ὅπως οὐ δεινὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μᾶλλον δὲ ἀσεβὲς λέγειν ὡς φονέας, καὶ πάλιν ὡς οὐκ εἴρηκε ταῦτα ἀπομνύναι,
καὶ φόνον μὲν ὀνειδίζειν, τούτῳ δ' ὁμωρόφιον γίγνεσθαι· κἀγὼ μὲν ἀφεὶς τοῦτον καὶ προδοὺς τὴν ὑμετέραν καὶ τὴν χορο-
γίαν, ὡς δ' ἐγὼ ὡς ἔοικα, δίκαιος· ἂν δὲ ἐπεξίω, λελοιπέναι τὴν τάξιν· φόνου κοινωνῶν δεῖ με ἀνηρπάσθαι· ἐγὼ δ'
ἂν τοὐναντίον οἶμαι· εἰ τοῦτον ἀφῆκα, λελοιπέναι μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὴν τοῦ δικαίου τάξιν, φόνου δ' ἂν
εἰκότως ἐμαυτῷ λαχεῖν· οὐ γὰρ ἦν μοι δήπου βιωτὸν τὸν τοῦτο ποιήσαντι· ὅτι τοίνυν καὶ ταῦτα ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι
τούτων τοὺς μάρτυρας:

Σίμαρος Ἀλωπεκῆθεν, Δημέας Σουνιεύς, Χάρης Θορίκιος, Φιλήμων Σφήττιος, Μόσχος Παιανιεύς. καθ' ὃν
καιρὸν ἡ εἰσαγγελία ἐδόθη ἡ εἰς τὴν βουλὴν ὑπὲρ Ἀριστάρχου τοῦ Μόσχου ὅτι ἦν Νικοδήμου ἀπεκτονώς, οἴδαμεν
Μειδίαν κρινόμενον ὑπὸ Δημοσθένους, οὗ μαρτυροῦμεν ἐλθόντα πρὸς τὴν βουλὴν καὶ λέγοντα μηδένα ἕτερον
εἶναι τὸν Νικοδήμου φονέα ἀλλ' Ἀρίσταρχον· καὶ τοῦτον αὐτὸν γεγονέναι αὐτόχειρα· καὶ συμβουλεύοντα τῇ βουλῇ
βαδίζειν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τὴν Ἀριστάρχου καὶ συλλαμβάνειν αὐτόν· ταῦτα δὲ ἔλεγε πρὸς τὴν βουλὴν, τῇ προτεραίᾳ
μετ' Ἀριστάρχου καὶ μεθ' ἡμῶν συνδεδειπνηκώς· οἴδαμεν δὲ καὶ Μειδίαν ὡς ἀπῆλθεν ἀπὸ τῆς βουλῆς τούτους
τοὺς λόγους εἰρηκώς, εἰσεληλυθότα πάλιν ὡς Ἀρίσταρχον καὶ τὴν δεξιὰν ὡς ἐμβεβληκότα καὶ ὀμνύοντα
κατ' ἐξωλείας καὶ μηδὲν κατ' αὐτοῦ πρὸς τὴν βουλὴν εἰρηκέναι φαῦλον· καὶ ἀξιοῦντα Ἀρίσταρχον ὅπως ἂν
διαλλάξῃ αὐτὸν Δημοσθένει. Τίς οὖν ὑπερβολή· τίς ὁμοία τῇ τούτου γέγονεν ἢ γένοιτ' ἂν πονηρία· ὃς ἄνδρα
ἀτυχοῦντα οὐδὲν αὐτὸν ἠδικηκότα, ἐῶ γὰρ εἰ φίλον, ἅμα συκοφαντεῖν ᾤετο δεῖν, καὶ πρὸς ἐμὲ αὐτὸν διαλύειν
ἠξίου· καὶ ταῦτ' ἔπραττε καὶ χρήματ' ἀνήλισκεν ἐπὶ τῷ μετ' ἐκείνου κἀμὲ προσεκβαλεῖν ἀδίκως. Τοὺς τοιού-
τους τοῦ τοιούτου ἔθους καὶ τοὺς ἐπηρεασμούς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς ὑπὲρ αὑτῶν ἐπεξιόντας δίκαιος ἔτι πλείω
πάσχειν ἀναγκάζων κακά· οὐκ ἐμοὶ μὲν ἄξιον ἐστὶν ἀγανακτεῖν καὶ βαρέως φέρειν, ὑμῖν δὲ τοῖς ἄλλοις παριδεῖν· πολλοῦ
γε καὶ δεῖ· ἀλλὰ πᾶσιν ὁμοίως ὀργιστέον, ἐκλογιζομένοις καὶ θεωροῦσιν ὅτι τοῦ μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ῥᾳδίως κακῶς
παθεῖν ἑτοιμότατα ὑμῶν εἰσὶν οἱ πένητες καὶ ἀσθενέστατοι· τοῦ δ' ὑβρίσαι καὶ τοῦ ποιήσαντας μὴ δοῦναι δίκην, ἀ-
λλὰ τοὺς ἀντιπαρέξοντας πράγματα μισθώσασθαι, οἱ βδελυροὶ καὶ χρήματ' ἔχοντες ἐγγυτάτω· οὐ δὴ δεῖ
παρορᾶν τὰ τοιαῦτα· οὐδὲ τὸν ἐξείργοντα δέει καὶ φόβῳ δίκην ὧν ἂν ἡμῶν ἀδικηθῇ τις λαμβάνειν παρ' αὐτοῦ
ἄλλο τι χρὴ νομίζειν ποιεῖν, ἢ τὰς τῆς ἰσηγορίας καὶ τὰς τῆς ἐλευθερίας ἡμῶν μετουσίας ἀφαιρεῖσθαι· ἐγὼ μὲν γὰρ ἴσως διεωσά-
μην καὶ ἄλλος τις ἂν ψευδῆ λόγον καὶ συκοφαντίαν καὶ οὐκ ἀνῄρπασμαι· οἱ δὲ πολλοί τί ποιήσετε, ἂν μὴ δημοσίᾳ
πᾶσι φανερὸν καταστήσητε τοῖς εἰς ταῦτα ἀποχρῆσθαι τῷ πλουτεῖν, ὅτι ὁ τὰ λοιπὰ καὶ ὑπέχων κρίσιν πείσεται ἄν τις εἰκά-
τας ἀμύνεσθαι τοὺς ἀδίκως ἐφ' αὐτὸν ἐλθόντας χρή· καὶ τότε ἂν ἀδικοῦντα ὁρᾷ τις, οὐ προαναρπάζειν οὐδὲ παράγειν
αἰτίας ψευδεῖς, οὐδὲ τὸ ζητεῖν ἀποφάγειν, οὐδὲ ἐπὶ τῷ διδόναι δίκην ἀγανακτεῖν, ἀλλὰ μὴ ποιεῖν ἐξ ἀρχῆς ἀσελγὲς
μηδέν. ὅσα μὲν τοίνυν εἰς τὴν λειτουργίαν καὶ τὸ σῶμ' ὑβρίσθην, καὶ πάντα ἐπιβουλευόμενος τρόπον καὶ πάσχων
κακῶς ἐκπέφευγα, ἀκηκόατε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· καὶ παραλείπω δὲ πολλά· οὐ γὰρ ἴσως ῥᾴδιον πάντ' εἰπεῖν. ἔστι
δ' οὕτως· οὐκ ἔστιν ὅτῳ τῶν πεπραγμένων ἐγὼ μόνος ἠδίκημαι· ἀλλ' ἐπὶ μὲν τοῖς εἰς τὸν χορὸν γεγενημένοις ἀδικήμασιν
ἡ φυλὴ τὸ δέκατον μέρος ὑμῶν συνηδίκηται· ἐφ' οἷς δ' ἐμὲ ὕβρισε καὶ ἐπεβούλευσεν, οἱ νόμοι, δι' οὓς ἕκαστος ὑμῶν
σῶς ἐστιν· ἐφ' ἅπασι δὲ τούτοις ὁ θεός, οὗ χορηγὸς ἐγὼ καθειστήκειν, καὶ τὸ τῆς ὁσίας, ὅτι δήποτ' ἐστὶν τὸ σεμνὸν καὶ τὸ
δαιμόνιον συνηδίκηται· δεῖ δὴ τοὺς βουλομένους ὀρθῶς τὴν ἀξίαν τῶν πεπραγμένων παρὰ τούτου δίκην λαμβάνειν,
οὐχ ὡς ὑπὲρ ἐμοῦ μόνου τὸν λόγον τὴν ὀργὴν ἔχειν, ἀλλ' ὡς ἐν ταὐτῷ τῶν νόμων, τοῦ θεοῦ, τῆς πόλεως, ἐμοῦ πάντων
ἠδικημένων, οὕτω ποιεῖσθαι τὴν τιμωρίαν· καὶ τοὺς βοηθοῦντας καὶ τοὺς συνεξεταζομένους μετὰ τούτου, μὴ συνηγόρους
μόνον, ἀλλὰ καὶ δοκιμαστὰς τῶν τούτῳ πεπραγμένων ὑπολαμβάνειν εἶναι. εἰ μὲν τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι σώφρονα
καὶ μέτριον πρὸς τὰ ἄλλα παρεσχηκὼς αὑτὸν Μειδίας, καὶ μηδένα τῶν ἄλλων πολιτῶν ἠδικηκώς, εἰς ἐμὲ μόνον ἀσελ-
γὴς οὕτως καὶ βίαιος ἐγεγόνει, πρῶτον μὲν ἐγὼ ἀτύχημα αὐτὸν ἐμαυτοῦ τοῦτον ἡγούμην· ἔπειτ' ἐφοβούμην ἂν μὴ τὸν ἄλλον ἑ-
αυτοῦ βίον ὡς μέτριον δεικνὺς καὶ φιλάνθρωπον διακρούσηται τοῦτο, τὸ δίκην ὧν ἐμὲ ὕβρικε δοῦναι· νῦν δὲ
τοσαῦτ' ἐστὶ τἆλλα ἃ πολλοὺς ὑμῶν ἠδίκηκε καὶ τοιαῦτα, ὥστε τούτου μὲν τοῦ δέους ἀπήλλαγμαι· φοβοῦμαι δὲ πάλιν
τοὐναντίον μή, ἐπειδὰν πολλὰ καὶ δεινὰ ἑτέρους ἀκούητε ὑπ' αὐτοῦ πεπονθότας, τοιοῦτός τις ὑμῖν λογισμὸς ἐμπέ-
σῃ· τί οὖν; σὺ δεινότερα τῶν ἄλλων, ὧν ἕκαστος πέπονθας, ἀγανακτεῖς; πάντα μὲν δὴ τὰ τούτῳ πεπραγμένα οὐκ ἂν

οὐδ' ἂν δυναίμην πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, οὔτ' ἂν ὑμεῖς ὑπομείναιτ' ἀκούειν· οὐδ' εἴ τι πρὸς ἀμφοτέροις ὑμῖν ὕδωρ ὑπάρξειεν, τό τε λοιπὸν πᾶν τό τ' ἐμὸν καὶ τὸ τούτου προστεθείη, οὐκ ἂν ἐξαρκέσειεν. ἃ δ' ἐστὶ μέγιστα καὶ φανερώτατα, ταῦτ' ἐρῶ· μᾶλλον δ' ἐκεῖνο ποιήσω· ἀναγνώσομαι μὲν ὑμῖν ὡς ἐγραψάμην ἅπαντα τὰ ὑπομνήματα, λέξω δ' ὅτι ἂν πρῶτον ἀκούειν βουλομένοις ὑμῖν ᾖ τοῦτο πρῶτον, εἶτα τοῦθ' ἕτερον, καὶ τἆλλα τὸν αὐτὸν τρόπον, ἕως ἂν ἀκούειν βούλησθε. ἔστι δὲ ταῦτα παντοδαπά, καὶ ὕβρεις πολλαὶ καὶ περὶ τοὺς οἰκείους κακουργήματα καὶ περὶ τοὺς θεοὺς ἀσεβήματα, καὶ τόπος οὐδείς ἐστιν ἐν ᾧ τοῦτον οὐ θανάτου πεποιηκότα ἄξια πολλὰ εὑρήσεται. +

Ἃ μὲν τοίνυν, ὦ ἄνδρες δικασταί, τὸν ἀεὶ προστυχόντα αὐτῷ πεποίηκε, ταῦτ' ἐστί· καὶ παραλείπω δ' ἕτερα· γὰρ οὐδ' ἂν δύναιτ' οὐδεὶς εἰς ἅπαξ εἰπεῖν, ἃ πολὺν χρόνον ὑβρίζων συνεχῶς ἐπὶ ταῖς ἑκάστοτε ἡμέραις εἴργασται. ἄξιον δ' ἰδεῖν ἐφ' ὅσον φρονήματος ἤδη προεληλύθει ἐκ τῆς ἀτιμωρησίας τῆς ἐπὶ τούτοις. οὐ γὰρ ἡγεῖτο, ὡς ἔοικε, λαμπρὸν οὐδὲ νεανικὸν οὐδ' ἄξιον θανάτου, ὅτι πάντες πρὸς ἑαυτὸν ὀφθῆναι, ἀλλ' εἰ μὴ φυλὴν καὶ βουλὴν καὶ ἔθνος προπηλακιεῖ καὶ πολλοὺς ἀθρόους ὑμῶν ἅμα ἐλᾷ, ἀβίωτον ᾤετο τὸν βίον. καὶ τὰ μὲν ἄλλα σιωπῶ, μυρία ἔχων εἰπεῖν· περὶ δὲ τῶν συστρατευσαμένων εἰς Ἄργουραν ἴστε δήπου πάντες οἷα ἐξεμυκτήρισε παρ' ὑμῖν, ὅθ' ἧκεν ἐκ Χαλκίδος, κατηγορῶν καὶ φάσκων ὄνειδος ἐξελθεῖν τὴν στρατιὰν ταύτην τῇ πόλει· καὶ τὴν λοιδορίαν ἣν ἐλοιδορήθη περὶ τούτων Κρατίνῳ, τῷ νῦν, ὡς ἐγὼ πυνθάνομαι, μέλλοντι συνερεῖν αὐτῷ, μέμνησθε. καίτοι τὸν τοσούτοις ἀθρόοις τῶν πολιτῶν ἐχθρὸν σπουδῇ τηλικαύτην ἀράμενον, πόσην πονηρίαν καὶ θρασύτητι ταῦτα ἡγούμενον ζῆν πράττειν; καίτοι πότερ' ἐστὶν ὄνειδος, ὦ Μειδία, τῇ πόλει, οἱ διαβάντες τὰς τάξεις ἔχοντες καὶ τὴν σκευὴν ἔχοντες ἣν προσῆκε τοὺς ἐπὶ τοὺς πολεμίους ἐξιόντας καὶ συμμαχομένους τοῖς συμμάχοις, ἢ σὺ ὁ μὴ θέλων ἐξελθεῖν λαχόμενος, τὸν θώρακα δ' οὐδεπώποτ' ἐνδὺς, ἐπ' ἀστράβης ἀργυρᾶς ὀχούμενος, χλανίδας δὲ καὶ κυμβία καὶ κάδους ἔχων, ὧν ἐπελαμβάνοντο οἱ πεντηκοστολόγοι; ταῦτα γὰρ εἰς τοὺς ὁπλίτας ἡμᾶς ἀπηγγέλλετο· οὐ γὰρ εἰς ταὐτὸ ἡμεῖς τούτοις διέβημεν. εἶτ' εἰ ταῦτ' ἐπέσκωπτον ἐπὶ τούτοις ἐσκώπτομεν, ἄρχειν ἢ τις ἄλλος, πάντας ἤλαυνες; εἰ μὲν γὰρ ἐποίεις ταῦτα, ὦ Μειδία, ὡς ἀστρατεύτοις οὖσι πᾶσι καὶ κατηγορεῖς ὡς λέγειν ἐν ἡμῖν δίκαιος ὡς κακῶς ἤκουες. καὶ γὰρ ἐκεῖνους καὶ τούτους καὶ ὅλην τὴν πόλιν ὕβριζες καὶ κακῶς ἔλεγες. εἰ δὲ μὴ ποιοῦντα σὲ ἐσκώπτομεν, ἐσκώπτον γε καὶ ἀηδὲς ἐφαίνοντο τῷ λαμβάνοντι· οἱ δ' ἐθελονταὶ τῶν στρατιωτῶν οὐκ ἐκείνοις ἐπετίμα, ἀλλὰ σοὶ, εἴπερ ἄρα δηλοῦν ὅτι ἐκ τῶν ἄλλων ὧν ἐπράξας, ἀξίους ἔδοξας ἄγειν τοῦ τοιαῦτα ἀκούειν. σαυτὸν οὖν μέμφεσθαι περὶ παρέχειν, οὐκ ἐκείνους διαβάλλειν. οὐδ' ἀπειλεῖς πᾶσιν, ἐλαύνεις πάντας. τοὺς ἄλλους ἀξιοῖς ὅπως σοὶ ὅλως σκοπεῖν οὐκ αὐτὸς σκοπεῖς ὅτι μὴ λυπήσεις τοὺς ἄλλους ποιῶν· καὶ τὸ δὴ σχετλιώτατον καὶ μέγιστον ἔμοιγε δοκοῦν ὕβρεως σημεῖον, τὸ σὺ τοσούτων ἀνθρώπων μιᾷ ἀρᾷ κεφαλῇ σὺ παρελθὼν ἀθρόων κατηγορεῖς· ὅπως οὐκ ἂν ἔφριξα ποιήσας τῶν ἄλλων.

Τίς μὲν τοίνυν ἄλλοις, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐν ἀπάσιν ἀνθρώποις ὁρῶ τοῖς ἐκείνου μὲν οἰκείοις, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐν μὲν μηδένα τῶν τὰ ἀδικήματα ἀκατηγοροῦντας, λόγους δ' ἀφθόνους ποιοῦντας ὑπάρχοντας. τίς ὑμῶν οὐκ οἶδε τίς ἐστιν οἶδεν τοιοῦτο. τίς ὑμῶν ἐμὲ τὸν θώρακα ποιοῦντα οὐκ ἔστιν ἀλλὰ τὸ διὰ ἔχθραν, καὶ μάρτυς ταῦτα μοι, καὶ λαμβάνω μαρτυροῦμαι τὰ τοιαῦτα. τοῦτο δ' αὐτὸ δι' αὐτὰ τοῦτον· πάντας γὰρ ὑμᾶς εἰδέναι νομίζω ὃν τρόπον τούτους τὴν ἀσέλγειαν τὴν ὑπερηφανίαν τούτου καὶ τὰ λάθρα γίγνεσθαι οἴομαι ὅσα αὐτοὶ μεμνήκασιν· οὐκ ἀκηκόασι λέγων ἐμῶν. πολλοὶ δὲ τῶν πεπονθότων οὐδ' ἐπ' ἂν ὅσα ἄδικα μαρτυρεῖν ἐθέλοντας ὁρῶ· τὴν βίαν καὶ τὴν φιλοπραγμοσύνην ὁρῶντες τὴν τούτου καὶ τὴν ἀφορμὴν ἣν περὶ αὐτὸν ποιεῖ καὶ φοβερὸν τὸν τούτου πλοῦτον. τὸ γὰρ ἐπὶ ἐξουσίας καὶ πλούτου πονηρὸν εἶναι καὶ ὑβριστὴν, τεῖχός ἐστι πρὸς τὸ μηδὲν ἂν αὐτὸν ἐξ ἐπιδρομῆς παθεῖν. ἐπεὶ τὸ γε ἀφαιρεθεὶς τὰ τούτου ὄντα ἴσως μὲν οὐκ ἂν ὑβρίζοι· εἰ δ' ἄρα, ἐλάττονος ἄξιος ἔσται τοῦ μικροτάτου παρ' ὑμῖν· μάτην γὰρ λοιδορήσεται καὶ ἀσελγανεῖ, δίκην δώσει, ὥσπερ καὶ τοῖς ἄλλοις ἡμῖν, ἐξ ἴσου δώσει. νῦν δ' οἶμαι τούτου προβέβληνται Πολύευκτος, Τιμοκράτης, Εὐκτήμων ὁ κονιορτός· τοιοῦτοί τινές εἰσι μισθοφόροι περὶ αὐτὸν, καὶ πρὸς ἔτι ἕτεροι τούτοις μαρτύρων συνεστῶσα ἑταιρεία, φανερῶς μὲν οὐκ ἐνοχλούντων ὑμῖν, σιγῇ δὲ τὰ ψευδῆ ῥᾳδίως ἐπινευόντων. μὰ τοὺς θεοὺς οὐδὲν ἀφελεῖσθαι νομίζω παρὰ τούτου· ἀλλὰ δεινοί τινές εἰσιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φθείρεσθαι πρὸς τοὺς πλουσίους καὶ παρεῖναι καὶ μαρτυρεῖν. πάντα δὲ ταῦτα οἶμαι φοβερὰ εἶναι τῶν ἄλλων ὑμῶν ἑκάστῳ καθ' ἑαυτὸν, ὅπως δύναται ζῶντι. ὧν ἕνεκα συλλέγεσθε ὑμεῖς, ἵν' ὧν καθ' ἕν' ἐστὶν ἕκαστος ὑμῶν ἐλάττων ἢ φίλοις ἢ δι' ἄλλο τι σὺν τῷ ἄλλῳ τινί, τούτων συλλεγέντες ἑκάστου κρείττους τε γίγνεσθε καὶ παύητε τὴν ὕβριν. τάχα τοίνυν καὶ τοιοῦτος τίς ἦξει πρὸς ὑμᾶς λόγος· τί δὴ τὰ καὶ τὰ πεπονθότες οὐδεὶς οὐκ ἐλάμβανεν δίκην παρ' ἐμοῦ; ἢ τίδ' ἢ ποτ' ἄλλον; ἴσως τινά τῶν ἠδικημένων ὀνομάζων· ἃ δ' ἐδεδίεσαν, μὴ προφάσεις ἕκαστος δοκεῖ αὐτὸς τὸ ὑποσχέσθαι. πάντας ὑμᾶς εἰδέναι νομίζω, καὶ γὰρ ἀσχολία καὶ ἀπραγμοσύνη καὶ τὸ μὴ δεδέχθαι λέγειν καὶ ἀπορία καὶ μυρία ἐστιν αἴτια. προσήκειν μέντοι τοῦτον μὴ ταῦτα μετιέναι, νῦν μὴ ὧν... ἀλλ' ὡς οὐ πεποίηκέ τι τούτων, ἃ ἐγὼ αὐτοῦ κατηγορηκα διδάσκειν· ἐὰν δὲ μὴ δύνηται, διὰ ταῦτα πολλῷ μᾶλλον ἀπολωλέναι πολὺ μᾶλλον· εἰ γὰρ τηλικοῦτός ἐστιν ὥστε τοιαῦτα ποιῶν δύνασθαι καθ' ἕνα ἕκαστον ἡμῶν ἀποστερεῖν τοῦ δίκην παρ' αὐτοῦ λαβεῖν, κοινῇ νῦν ἐπειδήπερ εἴληπται πᾶσιν ὑπὲρ ἁπάντων τιμωρητέος ὡς κοινὸς ἐχθρὸς τῇ πόλει. λέγεται τοίνυν πρῶτον

τὴν πόλιν ἡμῶν, τὰ πολλὰ ἂν ἐκείνῃ γενέσθαι μόνῃ, ἀλλὰ καὶ μάλιστα γεγενῆσθαι· ὅσα κἂν ἄλλῳ τινὰ εὐεργεσιῶν ὑπαρχουσῶν
ποῖόν τινα ὄντα πρὸς τὸν δῆμον πῶς ἐχρήσαντο οἱ πρόγονοι· ἐπειδὴ ὑβριστὴς καὶ βίαιος ὤφθη ἐνδεικνύμενος· καὶ
οὐ καταπεικάσαι δήπου μηδὲν Ἀλκιβιάδῃ Μειδίαν βουλόμενος τούτου μέμνημαι τοῦ λόγου· οὐχ οὕτως εἰμὶ ἄφρων
οὐδὲ ἀπόπληκτος ἐγώ· ἀλλ' ἵνα εἰδῆτε ὑμεῖς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ γνῶτε ὅτι οὐδέν ἐστιν οὐδ' ἔσται, οὐ γένος, οὐ
πλοῦτος, οὐ δύναμις, ὅ τι τοῖς πολλοῖς ὑμῶν ἂν ὕβρις προσῇ, προσήκει φέρειν. ἐκεῖνος γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
λέγεται πρὸς πατρὸς μὲν Ἀλκμεωνιδῶν εἶναι· τούτους δέ φασιν ὑπὸ τῶν τυράννων ὑπὲρ τοῦ δήμου στασιάζοντας
ἐκπεσεῖν, καὶ δανεισαμένους χρήματα ἐκ Δελφῶν, ἐλευθερῶσαι τὴν πόλιν καὶ τοὺς Πεισιστράτου παῖδας
ἐκβαλεῖν· πρὸς δὲ μητρὸς Ἱππονίκου καὶ ταύτης τῆς οἰκίας, ᾗ ὑπάρχουσιν πολλαὶ καὶ μεγάλαι πρὸς
τὸν δῆμον εὐεργεσίαι. οὐ μόνον δὲ ταῦθ' ὑπῆρχεν αὐτῷ, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὑπὲρ τοῦ δήμου θέμενος τὰ ὅπλα
δὶς μὲν ἐν Σάμῳ, τρίτον δ' ἐν αὐτῇ τῇ πόλει, τῷ σώματι τὴν εὔνοιαν, οὐ χρήμασιν οὐδὲ λόγοις ἐνεδείξατο τῇ
πατρίδι. ἔτι δ' Ὀλυμπίασιν ἀγῶνες ὑπῆρχον αὐτῷ καὶ νῖκαι, καὶ στρατηγὸς ἄριστος, καὶ λέγειν ἐδόκει
πάντων δεινότατος εἶναι. ἀλλ' ὅμως οὐκ ᾤοντ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἡμέτεροι πρόγονοι οὐδενὸς τούτων
αὐτῷ συγχωρῆσαι ὑβρίζειν αὐτούς, ἀλλὰ ποιήσαντες φυγάδα ἐξέβαλον, καὶ Λακεδαιμονίων ὄντων ἰσχυρῶν
τότε, καὶ Δεκέλειαν ἑαυτοῖς ἐπιτειχισθῆναι καὶ τὰς ναῦς ἁλῶναι καὶ πάντα ὑπέμειναν, ὅτιοῦν ἄκοντες
παθεῖν κάλλιον εἶναι νομίζοντες ἢ ἑκόντες ὑβρίζεσθαι συγχωρῆσαι. καίτοι τί τοσοῦτον ἐκεῖνος ὕβρισεν,
ἡλίκον οὗτος νῦν ἐξελήλεγκται; Ταυρέαν ἐπάταξε χορηγοῦντα ἐπὶ κόρρης. ἔστω ταῦτα· ἀλλὰ χορηγῶν
χορηγοῦντα τοῦτ' ἐποίησεν, οὔπω τόνδε τὸν νόμον παραβαίνων· οὐ γὰρ ἔκειτό πω. εἷρξεν Ἀγάθαρχον
τὸν γραφέα· καὶ γὰρ ταῦτα λέγουσι· λαβών γ' ἐπ' ἀδικήματί τινι, ὥς φασιν· ὅπερ οὐδ' ὀνειδίζειν ἄξιον·
τοὺς Ἑρμᾶς περιέκοπτεν· ἅπαντα μέν, οἶμαι, τὰ ἀσεβήματα τῆς αὐτῆς ὀργῆς δίκαιον ἀξιοῦν· τὸ δ' ὅλως
ἀφανίζειν ἱερὰ ἐσθῆτα, ἔσθ' ὅ τι τοῦ περικόπτειν τοὺς Ἑρμᾶς διαφέρει; οὐκοῦν οὗτος ἐξελήλεγκται
τοῦτο ποιῶν. ἀντιθῶμεν δὴ τίς ὢν καὶ τίσι ταῦτ' ἐνδεικνύμενος. μὴ τοίνυν ὑμῶν μηδεὶς πρὸς τὸ μὴ καλὸν μηδὲ
θεμιτὸν νομιζέτω ὦ ἄνδρες δικασταί, μηδ' ὅσιον εἶναι τοιούτων ἀνθρώπων ὄντα ἀπογόνοις, πονηρὸν καὶ ἐᾶν
ἢ ὑμεῖς ἐπιλαθοῦσιν ἀνθρώπου, καὶ μηδενὸς μηδαμόθεν συγγνώμης ἢ φιλανθρωπίας ἢ χάριτος τι-
νος ἀξιοῦσθαι. τίνος γὰρ ἕνεκα; τῶν στρατηγιῶν; ἀλλ' οὐδὲ καθ' αὑτὸν στρατιώτης οὗτος οὐδενός ἐστιν ἄξιος,
μή τί γε τῶν ἄλλων ἡγεμών. ἀλλὰ τῶν λόγων; ἐν οἷς κοινῇ μὲν οὐδὲν πώποτ' εἶπεν ἀγαθόν, κακῶς δὲ ἰδίᾳ
πάντας λέγει. γένους ἕνεκα νὴ Δία; καὶ τίς οὐκ οἶδεν ὑμῶν τὰς ἀπορρήτους ὥσπερ ἐν τραγῳδίᾳ τὰς τούτου
γονάς, ᾧ δύο τἀναντιώτατα συμβέβηκεν εἶναι. ἡ μὲν γὰρ ὡς ἀληθῶς μήτηρ ἡ τεκοῦσα αὐτὸν πλεῖστον
ἁπάντων τῶν ἀνθρώπων εἶχε νοῦν, ἡ δὲ δοκοῦσα καὶ ὑποβαλλομένη πασῶν ἦν ἀνοητοτάτη γυναικῶν. σημεῖον δέ·
ἡ μὲν γὰρ ἀπέδοτο εὐθὺς γενόμενον, ἡ δ' ἐξὸν αὐτῇ βελτίω πρίασθαι ταύτης τῆς τιμῆς, τοῦτον ἠγόρασεν. καὶ
γάρ τοι διὰ τοῦτο τῶν οὐ προσηκόντων ἀγαθῶν κύριος γεγονὼς καὶ πατρίδος τετυχηκώς, ἣ νόμοις τῶν ἁπασῶν
πόλεων μάλιστα οἰκεῖσθαι δοκεῖ, οὐδένα οἶμαι τρόπον φέρειν οὐδὲ χρῆσθαι τούτοις δύναται, ἀλλὰ τὸ τῆς
φύσεως βάρβαρον ἀληθῶς καὶ θεοῖς ἐχθρὸν ἕλκει καὶ βιάζεται, καὶ φανερὸν ποιεῖ τοῖς παροῦσιν ὥσπερ
ἀλλοτρίοις, ὅπερ ἐστίν, αὐτὸν χρώμενον. τοσούτων τοίνυν καὶ τοιούτων ὄντων τῷ βδελυρῷ τούτῳ καὶ ἀ-
ναιδεῖ βεβιωμένων, ἔνιοί μοι προσιόντες ὦ ἄνδρες δικασταί, τῶν χρωμένων αὐτῷ παρῄνουν τες ἀπαλλαγῆναι
καὶ καθυφεῖναι τὸν ἀγῶνα τουτονί. ἐπειδὴ δὲ μὴ πείθοιεν, ὡς μὲν οὐ πολλὰ καὶ δεινὰ πεποίηκεν οὗτος καὶ
δίκην ἥντινοῦν ἂν δοίη δικαίως τῶν πεπραγμένων οὐκ ἐτόλμων λέγειν· ἐπὶ ταῦτα δ' ἀπήντων ὡς ἑαλωκότι
ἤδη καὶ τετιμημένῳ· τί δὲ τιμήσειν αὐτῷ προσδοκᾷς τὸ δικαστήριον; οὐχ ὁρᾷς ὅτι πλουτεῖ καὶ τριηραρχίας
ἐρεῖ καὶ λειτουργίας; σκόπει δὴ μὴ τούτοις αὐτὸν ἐξαιτήσηται καὶ ἔλαττον πολὺ τῇ πόλει καταθήσει ἢ ὅσα σοι
δίδωσι. ἐγὼ δὲ πρῶτον μὲν οὐδὲν ἀγεννὲς ὑμῶν καταγιγνώσκω, οὐδ' ὑπολαμβάνω τιμήσειν
οὐδὲν ἔλαττον ἢ τοσούτου, ὃ τεθεὶς οὗτος παύσεται τῆς ὕβρεως. τοῦτο δ' ἐστὶ μάλιστα μὲν θάνατος,
εἰ δὲ μή, πάντα τὰ ὄντα ἀφελέσθαι. ἔπειθ' ὑπὲρ τῶν τούτου λειτουργιῶν καὶ τῶν τριηραρχιῶν καὶ τῶν τοιού-
των λόγων ὡδὶ γιγνώσκω. εἰ μὲν ἐστὶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ λειτουργεῖν τοῦτο, τὸ ἐν ὑμῖν ἐν πάσαις
λέγειν ταῖς ἐκκλησίαις καὶ πανταχοῦ· ἡμεῖς οἱ λειτουργοῦντες, ἡμεῖς οἱ προεισφέροντες ὑμῖν, ἡμεῖς οἱ πλού-
σιοί ἐσμεν· εἰ τὸ τὰ τοιαῦτα λέγειν τοῦτ' ἐστὶ λειτουργεῖν, ὁμολογῶ Μειδίαν ἁπάντων τῶν ἐν τῇ πόλει
λαμπρότατον γεγενῆσθαι· ἀποκναίει γὰρ ἀηδίᾳ δήπου καὶ ἀναισθησίᾳ καθ' ἑκάστην τὴν ἐκκλησίαν
ταῦτα λέγων. εἰ μέντοι τί ποτ' ἐστὶν ὃ λειτουργεῖ τῇ ἀκολουθείᾳ δεῖ σκοπεῖν, ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς ἐρῶ. καὶ θεά-
σασθε ὡς δικαίως αὐτὸν ἐξετάσω, πρὸς ἐμαυτὸν κρίνων. οὗτος ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι γέγονεν ἔτη περὶ
πεντήκοντα ἴσως ἢ μικρὸν ἐλάττω· οὐδὲν ἐμοῦ πλείους λειτουργίας ὑμῖν λελειτούργηκεν, ὃς
δύο καὶ τριάκοντα ἔτη γέγονα. κἀγὼ μὲν κατ' ἐκείνους τοὺς χρόνους ἐτριηράρχουν εὐθὺς ἐκ παίδων ἐ-
ξελθών, ὅτε σύνδυο ἦμεν οἱ τριήραρχοι καὶ τἀνάλωμα πάντα ἐκ τῶν ἰδίων οἴκων καὶ τὰς ναῦς ἐ-

πληρούμεθ' αὐτοί· οὗτος δ' ὁπηνίκα μὲν κατὰ ταύτην τὴν ἡλικίαν ἦν ἐν ᾗ νῦν ἐγώ, οὐδ' ἐπω λῃτουργεῖν ἤρχετο· τηνικαῦτα δὲ τοῦ πράγματος ἥψατο, ὅτε πρῶτον μὲν διακοσίους καὶ χιλίους πεποιήκατε συντελεῖς ὑμεῖς, παρ' ὧν εἰσπραττόμενοι τάλαντον ταλαντιαίας τὰς τριηραρχίας οὗτοι· εἶτα πληρώματα ἡ πόλις παρέχει καὶ σκεύη δίδωσιν· ὥστ' αὐτῶν ἐνίοις τῇ ἀληθείᾳ τὸ μηδὲν ἀναλῶσαι καὶ δοκεῖν λελῃτουργηκέναι καὶ τῶν ἄλλων λῃτουργιῶν ἀτελέσι γεγενῆσθαι περίεστιν. ἀλλὰ μὴν τί ἄλλο πεποίηκεν; τραγῳδοῖς κεχορήγηκέ ποτε οὗτος, ἐγὼ δὲ αὐληταῖς ἀνδράσιν· καὶ ὅτι τοῦτο τὸ ἀνάλωμα ἐκείνης τῆς δαπάνης πλεῖόν ἐστι πολλῷ, οὐδεὶς ἀγνοεῖ δήπου. κἀγὼ μὲν ἐθελοντὴς νῦν, οὗτος δὲ καταστὰς ἐξ ἀντιδόσεως τότε, οὗ χάριν οὐδεμίαν αὐτῷ δήπου δικαίως ἂν ἔχοι τις. τί ἔτι; εἱστίακα τὴν φυλὴν ἐγὼ καὶ Παναθηναίοις κεχορήγηκα· οὗτος δ' οὐδέτερα. ἡγεμὼν συμμορίας ὑμῖν ἐγενόμην ἐγὼ ἔτη δέκα, ἴσον Φορμίωνι καὶ Λυσιθείδῃ καὶ Καλλαίσχρῳ καὶ τοῖς πλουσιωτάτοις εἰσφέρων, οὐκ ἀπὸ ὑπαρχούσης οὐσίας· ὑπὸ γὰρ τῶν ἐπιτρόπων ἀπεστερήμην· ἀλλ' ἀπὸ τῆς δόξης ὧν ὁ πατήρ μοι κατέλιπε καὶ τοῦ δίκαιον εἶναί με δοκιμασθέντα ποιῆσαι ταῦτα. ἐγὼ μὲν οὖν οὕτως ὑμῖν προσενήνεγμαι· Μειδίας δὲ πῶς; οὐδέπω καὶ τήμερον συμμορίας ἡγεμὼν γέγονεν, οὐδὲν τῶν πατρῴων ἀφαιρεθεὶς ὑπ' οὐδενός, ἀλλὰ παρὰ τοῦ πατρὸς πολλὴν οὐσίαν παραλαβών. τίς οὖν ἐστιν ἡ λαμπρότης, ἢ τίνες αἱ λῃτουργίαι καὶ τὰ σεμνὰ ἀναλώματα τούτου; ἐγὼ μὲν γὰρ οὐχ ὁρῶ, πλὴν εἰ ταῦτά τις θεωρεῖ· οἰκίαν ᾠκοδόμηκεν Ἐλευσῖνι τοσαύτην ὥστε πᾶσιν ἐπισκοτεῖν τοῖς ἐν τῷ τόπῳ, καὶ εἰς μυστήρια τὴν γυναῖκα ἄγει, κἂν ἄλλοσέ ποι βούλοιτο, ἐπὶ τοῦ λευκοῦ ζεύγους τοῦ ἐκ Σικυῶνος, καὶ τρεῖς ἀκολούθους ἢ τέτταρας αὐτὸς ἔχων διὰ τῆς ἀγορᾶς σοβεῖ, κυμβία καὶ ῥυτὰ καὶ φιάλας ὀνομάζων οὕτως ὥστε τοὺς παριόντας ἀκούειν. ἐγὼ δ' ὅσα μὲν τῆς ἰδίας τρυφῆς ἕνεκα Μειδίας περιουσίας κτᾶται, οὐκ οἶδ' ὅ τι τοὺς πολλοὺς ὑμῶν ὠφελεῖ· ἃ δ' ἐπαιρόμενος τούτοις ὑβρίζει, ἐπὶ πολλοὺς καὶ τοὺς τυχόντας ἡμῶν ἀφικνούμενα ὁρῶ. οὐ δὴ δεῖ τὰ τοιαῦτα ἑκάστοτε τιμᾶν οὐδὲ θαυμάζειν ὑμᾶς, οὐδὲ τὴν φιλοτιμίαν ἀπὸ τούτων κρίνειν, εἴ τις οἰκοδομεῖ λαμπρῶς ἢ θεραπαίνας κέκτηται πολλὰς ἢ σκεύη καλά· ἀλλ' ὃς ἂν ἐν τούτοις λαμπρὸς καὶ φιλότιμος ᾖ, ὧν ἅπασι μέτεστι τοῖς πολλοῖς ὑμῶν· ὧν οὐδὲν εὑρήσετε τούτῳ προσόν. ἀλλὰ νὴ Δία τριήρη ἐπέδωκε. ταύτην γὰρ οἶδ' ὅτι θρυλήσει καὶ φήσει ἐγὼ ὑμῖν τριήρη ἐπέδωκα. οὑτωσὶ δὴ ποιήσατε· εἰ μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φιλοτιμίας ἕνεκα ταύτην ἐπέδωκεν, ἣν προσήκει τῶν τοιούτων ἔχειν χάριν, ταύτην ἔχετε αὐτῷ καὶ ἀπόδοτε· ὑβρίζειν δὲ μὴ δῶτε· οὐδενὸς γὰρ πράγματος οὐδ' ἔργου τοῦτο συγχωρητέον. εἰ δὲ δειλίας καὶ ἀνανδρίας ἕνεκα δειχθήσεται τοῦτο πεποιηκώς, μὴ παρακρουσθῆτε. πῶς οὖν εἴσεσθε; ἐγὼ καὶ τοῦτο διδάξω· ἄνωθεν δ' ἐρῶ· βραχὺς γάρ ἐστιν ὁ λόγος, ὅσον λέξω, κἂν ἄνωθεν ἄρχεσθαι δοκῶ. ἐγένοντο τοῖς Εὐβοεῦσιν ἐπιδόσεις τὸ πρῶτον· τούτων οὐκ ἦν Μειδίας, ἀλλ' ἐγὼ καὶ συντριήραρχος ἦν μοι Φιλῖνος ὁ Νικοστράτου. ἑτέρα δευτέρα μετὰ ταῦτα εἰς Ὄλυνθον· οὐδὲ ταύτης ἦν Μειδίας. καίτοι τόν γε δὴ φιλότιμον πανταχοῦ προσήκει φαίνεσθαι. τρίται τοίνυν αὗται γεγόνασιν ἐπιδόσεις· ἐνταῦθ' ἐπέδωκεν. πῶς; ἐν τῇ βουλῇ γιγνομένων ἐπιδόσεων, παρὼν οὐκ ἐπεδίδου τότε. ἐπειδὴ δ' ἐπολιορκεῖσθαι τοὺς ἐν Ταμύναις στρατιώτας ἐξηγγέλλετο, καὶ πάντας ἐξιέναι τοὺς ὑπολοίπους ἱππέας, ὧν εἷς οὗτος ἦν, προεβούλευσεν ἡ βουλή, τηνικαῦτα φοβηθεὶς τὴν στρατείαν ταύτην, εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἐκκλησίαν, πρὶν καὶ προέδρους καθίζεσθαι, παρελθὼν ἐπέδωκεν. τῷ δῆλον, ὥστε μηδ' ἀντειπεῖν αὐτὸν ἔχειν, ὅτι τὴν στρατείαν φεύγων, οὐ φιλοτιμίᾳ τοῦτ' ἐποίησεν; τοῖς μετὰ ταῦτα πραχθεῖσιν ὑπ' αὐτοῦ. τὸ μὲν γὰρ πρῶτον, ὡς οὐκ ἐδόκει προϊούσης τῆς ἐκκλησίας καὶ λόγων γιγνομένων τῆς τῶν ἱππέων βοηθείας ἔτι δεῖν, ἀλλ' ἀναπεπαύκει τὰ τῆς ἐξόδου, οὐκ ἀνέβαινεν ἐπὶ τὴν ναῦν ἣν ἐπέδωκεν, ἀλλὰ τὸν μέτοικον ἐξέπεμψε τὸν Αἰγύπτιον Πάμφιλον, αὐτὸς δὲ μένων ἐνθάδε ἐν Διονυσίοις διεπράττετο ταῦτα ἐφ' οἷς νυνὶ κρίνεται. ἐπειδὴ δὲ ὁ στρατηγὸς Φωκίων μετεπέμπετο τοὺς ἐξ Ἀργούρας ἱππέας ἐπὶ τὴν διαδοχήν, καὶ κατειλήπτο σοφιζόμενος τότε, ὁ δειλὸς καὶ κατάρατος οὗτος λιπὼν τὴν τάξιν ταύτην, ἐπὶ τὴν ναῦν ᾤχετο· καὶ ὧν ἱππαρχεῖν ἠξίου τῶν πορευομένων ἱππέων, τούτοις οὐ συνεξῆλθεν. εἰ δ' ἐν τῇ θαλάττῃ κίνδυνός τις ἦν, εἰς τὴν γῆν δῆλον ὅτι ᾤχετ' ἄν. οὐ μὴν Νικήρατός γε τοιοῦτος ὁ τοῦ Νικίου, ὁ ἀγαπητός, ὁ ἄπαις, ὁ παντάπασιν ἀσθενὴς τῷ σώματι· οὐδ' Εὐκτήμων ὁ τοῦ Αἰσίωνος· οὐχ οὗτος· οὐδ' Εὐθύδημος ὁ τοῦ Στρατοκλέους· ἀλλ' αὐτῶν ἕκαστος ἑκὼν ἐπιδοὺς τριήρη, οὐκ ἀπέδρα ταύτην τὴν στρατείαν, ἀλλὰ τὴν μὲν ἐπίδοσιν ἐν χάριτος μέρει καὶ δωρεᾶς παρεῖχον πλέουσαν τῇ πόλει· οὗ δ' ὁ νόμος προσέταττεν, ἐνταῦθα τοῖς σώμασιν αὐτοὶ λῃτουργεῖν ἠξίουν. ἀλλ' οὐχ ὁ ἵππαρχος Μειδίας, ἀλλὰ τὴν ἐκ τῶν νόμων τάξιν λιπών, οὗ δίκην ὀφείλει τῇ πόλει δοῦναι, τοῦτ' ἐν εὐεργεσίας ἀριθμήσει μέρει. καίτοι τὴν τοιαύτην τριηραρχίαν, ὦ πρὸς θεῶν, πότερον τελωνίαν καὶ πεντηκοστὴν καὶ λιποτάξιον καὶ στρατείας ἀπόδρασιν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα ἁρμόττει καλεῖν, ἢ φιλοτιμίαν; οὐδένα γὰρ τρόπον ἄλλον ἐν τοῖς ἱππεῦσιν αὐτὸν ἀστράτευτον ποιῆσαι δυνάμενος, ταύτην εὕρηκε Μειδίας καινὴν ἱππικὴν πεντηκοστήν. καὶ γὰρ αὖ τοῦτο τῶν ἄλλων ἁπάντων τῶν ἐπιδόντων τριηράρχων παραπεμπόντων ὑμᾶς ὅτε δεῦρ' ἐπεπλεῖτε ἐκ Στύρων, μόνος οὗτος οὐ παρέπεμπεν· ἀλλ' ἀμελήσας ὑμῶν χάρακας καὶ βοσκήματα καὶ θυρώματα ὡς αὑτὸν καὶ ξύλα

ἐς τὰ ἔργα ἀργύρια ἐκόμιζεν· καὶ χρηματισμὸς οὐ λειτουργία ἐγένετο ἡ τριηραρχία τὸ κατὰ πλοῦν τοῦτον. ἀλ-
λὰ μὴν ὡς ἀληθῆ λέγω, ξυνίστε μὲν πολλοὶ τούτων· ὅμως δὲ καὶ μάρτυρας ὑμῖν καλῶ·
Κλέων Σουνιεύς, Ἀριστοκλῆς Παιανιεύς, Πάμφιλος, Νικήρατος Ἀχερδούσιος, Εὐκτήμων Σφήττιος. Καθ᾽ ὃν καιρὸν
ἐκ Στύρων ἀπεπλέομεν δεῦρο τῷ στόλῳ παντί, ἐτύχομεν τριηραρχοῦντες καὶ αὐτοί, Μειδίας ὁ νῦν κρινόμενος
ὑπὸ Δημοσθένους ᾧ μαρτυροῦμεν, καὶ τοῦ στόλου παντὸς πλέοντος ἐν τάξει καὶ τῶν τριηράρχων ἐχόντων
παράγγελμα μὴ χωρίζεσθαι ἕως ἂν δεῦρο καταπλεύσωμεν, Μειδίας δ᾽ ὑπολειφθεὶς τοῦ στόλου καὶ γεμίσας
τὴν ναῦν ξύλων καὶ χαράκων καὶ βοσκημάτων καὶ ἄλλων τινῶν, κατέπλευσεν εἰς Πειραιᾶ μόνος μεθ᾽ ἡμέρας
δύο, καὶ οὐ συγκατέστησε τὸν στόλον μετὰ τῶν ἄλλων τριηράρχων. Εἰ τοίνυν ὡς ἀληθῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἃ ὅδε
φησὶ καὶ λέξοντα ἔσται πρὸς ὑμᾶς αὐτίκα δὴ μάλα, τοιαῦτ᾽ ἦν αὐτῷ καὶ τὰ λελειτουργημένα καὶ πεπραγμένα,
καὶ μὴ τοιαῦτα οἷα ἐγὼ δεικνύω, οὐδ᾽ οὕτως δήπου τό γε δοῦναι δίκην ὧν ὕβρικεν ἐκφυγεῖν ταῖς λειτουργίαις δίκαιος
ἂν ἦν. ἐγὼ γὰρ οἶδ᾽ ὅτι πολλοὶ πολλὰ κἀγαθὰ ὑμᾶς εἰσιν εἰργασμένοι, οὐ κατὰ τὰς Μειδίου λειτουργίας, οἱ μὲν
ναυμαχίας νενικηκότες, οἱ δὲ πόλεις εἰληφότες, οἱ δὲ πολλὰ καὶ καλὰ ὑπὲρ τῆς πόλεως στήσαντες τρόπαια.
ἀλλ᾽ ὅμως οὐδενὶ πώποτε τούτων δεδώκατε τὴν δωρεὰν ταύτην, οὐδ᾽ ἂν δοίητε, ἐξεῖναι τοὺς ἰδίους ἐχθροὺς ὑβρί-
ζειν αὐτῶν ἑκάστῳ ὅπου ἂν βούληται καὶ ὃν ἂν δύνηται τρόπον. οὐδὲ γὰρ Ἁρμοδίῳ καὶ Ἀριστογείτονι· τούτοις
γὰρ δὴ μέγισται δέδονται δωρεαὶ παρ᾽ ὑμῶν καὶ ὑπερμέγισται. οὐδ᾽ ἂν ἠνέσχεσθε εἴ τις προσέγραψεν ἐν τῇ στήλῃ, ἐξεῖναι
δὲ καὶ ὑβρίζειν αὐτοῖς οὓς ἂν βούλωνται. ὑπὲρ γὰρ αὐτοῦ τούτου τὰς ἄλλας εἰλήφασι δωρεάς, ὅτι τοὺς ὑβρίζοντας
ἔπαυσαν. Ὅτι τοίνυν καὶ κεκόμισται χάριν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρ᾽ ὑμῶν οὐ μόνον ὧν αὐτὸς λελειτούργηκε λειτουργιῶν
ἀξίαν, μικρὰ γὰρ αὕτη γ᾽ ἐστίν, ἀλλὰ καὶ τῶν μεγίστων, καὶ τοῦτο βούλομαι δεῖξαι, ἵνα μηδ᾽ ὀφείλειν οἴεσθέ τι τῷ κατ-
απτύστῳ τούτῳ. ὑμεῖς γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐχειροτονήσατε τοῦτον τῆς Παράλου ταμίαν, ὄντα τοιοῦτον οἷός ἐστι,
καὶ πάλιν ἵππαρχον, ὀχεῖσθαι διὰ τῆς ἀγορᾶς ταῖς πομπαῖς οὐ δυνάμενον, καὶ μυστηρίων ἐπιμελητὴν καὶ ἱεροποι-
όν ποτε καὶ βοώνην, καὶ τὰ τοιαῦτα δή. εἶτα πρὸς τῶν θεῶν, τὴν τῆς φύσεως κακίαν καὶ ἀνανδρίαν καὶ πονηρίαν
ταῖς παρ᾽ ὑμῶν ἀρχαῖς καὶ τιμαῖς καὶ χειροτονίαις ἐπανορθοῦσθαι μικρὰν ὑπολαμβάνετε εἶναι δωρεὰν καὶ χάριν;
καὶ μὴν εἴ τις αὐτοῦ ταῦτα ἀφέλοιτο, ἱππάρχηκα, τῆς Παράλου ταμίας γέγονα, τίνος ἄλλου ἐστ᾽ ἄξιος οὗτος;
ἀλλὰ μὴν κἀκεῖνό γ᾽ ἐπίστασθε, ὅτι τῆς μὲν Παράλου ταμιεύσας, Κυζικηνῶν ἥρπασε πλεῖον ἢ πέντε τάλαντα,
ὑπὲρ ὧν, ἵνα μὴ δῷ δίκην, πάντα τρόπον περιελαύνων τοὺς ἀνθρώπους καὶ τὰ σύμβολα συγχέων, τὴν
μὲν πόλιν ἐχθρὰν τῇ πόλει πεποίηκε, τὰ χρήματα δ᾽ αὐτὸς ἔχει· ἵππαρχος δὲ χειροτονηθεὶς λελύμανται τὸ ἱπ-
πικὸν ὑμῶν, τοιούτους θεὶς νόμους, οὓς πάλιν αὐτὸς ἔξαρνος ἦν μὴ τεθηκέναι. καὶ τῆς μὲν Παράλου ταμιεύων τότ᾽
ὅτε τὴν ἐπὶ Θηβαίους ἔξοδον ἐποιεῖσθε ὑμεῖς, δώδεκα τῆς πόλεως τάλαντα ἀναλίσκειν ταχθεὶς, ἀ-
ξιούντων ὑμῶν πλεῖν καὶ παραπέμπειν τοὺς στρατιώτας, οὐκ ἐβοήθησεν· ἀλλ᾽ ἤδη τῶν σπονδῶν γεγονυιῶν, ἃς
Διοκλῆς ἐσπείσατο Θηβαίοις, ἧκε, καὶ τότε ἐπὶ τὸ ἄλλο πλέον τῶν ἰδιωτικῶν τριηρῶν μιᾶς. οὕτως τὴν ἱερὰν τρι-
ήρη παρεσκευάκει. ἵππαρχος τοίνυν τί οἴεσθε τἄλλα; ἀλλ᾽ ἵππον ἵππαρχος οὐκ ἐτόλμησεν ὁ λαμπρὸς καὶ πλούσιος
οὗτος πρίασθαι, ἀλλ᾽ ἐπ᾽ ἀλλοτρίου τὰς πομπὰς ἦγε, τοῦ Φιλομήλου τοῦ Παιανιέως ἵππου. καὶ ταῦτα
ἐξιόντων πάντες ἴσασιν οἱ ἱππεῖς. Καὶ ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι καὶ τούτων τοὺς μάρτυρας.
Βούλομαι τοίνυν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὧν ἤδη κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικεῖν, ὑμᾶς
καὶ τί γνόντες, εἰπεῖν καὶ δεῖξαι τί πεποιηκότες αὐτῶν ἔνιοι τίνος ὀργῆς τετυχήκασι παρ᾽ ὑμῶν, ἵνα ταῦτα
πρὸς τὰ τούτῳ πεπραγμένα θῆτε. πρῶτον μὲν τοίνυν, ἵνα πρώτης τῆς τελευταίας γεγενημένης μνησθῶ κατα-
γνώσεως, περὶ τὰ μυστήρια ἀδικεῖν Εὐάνδρου κατεχειροτόνησεν ὁ δῆμος τοῦ Θεσπιέως, προβαλλομένου
αὐτὸν Μενίππου Καρός τινος ἀνθρώπου. ἔστι δ᾽ αὐτὸς ὁ νόμος ὅδε τῷ περὶ τῶν Διονυσίων ἐπὶ τῶν μυστηρίων,
κἀκεῖνος ὕστερος τοῦδε ἐτέθη. τί οὖν ποιήσαντος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κατεχειροτονήσατε τοῦ Εὐάνδρου; τοῦτ᾽
ἀκούσατε. ὅτι δίκην ἐμπορικὴν καταδικασάμενος τοῦ Μενίππου, οὐκ ἔχων πρότερον λαβεῖν αὐτόν, ὡς ἔφη,
τοῖς μυστηρίοις ἐπιδημοῦντα ἐπελάβετο. καὶ κατεχειροτονήσατε μὲν διὰ ταῦτα, καὶ οὐδὲν ἔτι ἦν ἄλλο προσόν·
εἰσελθόντα δ᾽ εἰς τὸ δικαστήριον ἐβούλεσθε μὲν θανάτῳ κολάσαι· τοῦ δὲ προβαλλομένου πεισθέντες, τὴν
δίκην τε πᾶσαν ἀφεῖναι ἠναγκάσατε αὐτὸν ἣν εἰρήκει πρότερον, ἣν δὲ δέοι αὐτὸν τὸ λαβεῖν, καὶ προσετιμήσατε
τὰς βλάβας ἃς ἐπὶ τῇ χειροτονίᾳ μέλλοι λογίζεσθαι αὐτῷ γεγενῆσθαι πρὸς ὑμᾶς ὁ ἄνθρωπος. εἷς μὲν οὗτος ἐξ ἰδί-
ου πράγματος οὐδεμιᾶς ὕβρεως προσούσης, ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ παραβῆναι τὸν νόμον τοσαύτην ἔδωκε δίκην. ἐκεῖνο γὰρ
ἔσεσθε φυλάττειν ὑμᾶς δεῖ, τοὺς νόμους, τὸν ὅρκον· ταῦτ᾽ ἔχετε ὑμεῖς οἱ δικάζοντες ἀεὶ παρὰ τῶν ἄλλων ὥσπερ
παρακαταθήκην, ἣν ἅπασιν ὅσοι μετὰ τοῦ δικαίου πρὸς ὑμᾶς ἔρχονται σῶαν ὑπάρχειν δεῖ. ἕτερος ἀδικεῖν ποτ᾽
ἔδοξεν ὑμῖν περὶ τὰ Διονύσια, καὶ κατεχειροτονήσατε αὐτοῦ παρεδρεύοντος ἄρχοντι τῷ υἱῷ, ὅτι θέαν τινὸς
καταλαμβάνοντος ἥψατο, ἐξείργων ἐκ τοῦ θεάτρου· ἦν δ᾽ οὗτος ὁ τοῦ βελτίστου πατὴρ Χαρικλείδου τοῦ ἄρξαντος.
καὶ μέγα ὑμῖν τοῦτ᾽ ἐδόκει καὶ δίκαιον ἔχειν ὁ προβαλλόμενος λέγειν, εἰ κατελάμβανον, ἄνθρωπε, θέαν, εἰ μὴ

τοῖς κηρύγμασιν, ὡς σύ με φής, ἐπειθόμην· τίνος ἐκ τῶν νόμων ὁ κύριος; ὁ ἄρχων αὐτός ἐστιν· ὑπηρέταις ἐξείργειν
εἰπεῖν, οὐκ αὐτὸς τύπτειν. οὐδ' οὕτως ἐπειθόμην; ἐπιβολὴν ἐπιβάλλειν· πάντα μᾶλλον ἢ αὐτὸς ἅ-
ψασθαι τῇ χειρί· πολλὰ γὰρ πρὸ τοῦ μὴ τὸ σῶμα ἕκαστον ὑβρίζεσθαι πεποιήκασιν οἱ νόμοι. ταῦτ' ἔλεγε
μὲν ἐκεῖνος, κατεχειροτονήσατε δ' ὑμεῖς· ὁ μὴν εἰσῆλθεν εἰς τὸ δικαστήριον οὗτος, ἀλλ' ἐτελεύτησε πρότερον.
ἕτερον τοίνυν ὁ δῆμος ἅπας κατεχειροτόνησεν ἀδικεῖν περὶ τὴν ἑορτήν, καὶ ὑμεῖς εἰσελθόντα ἀπεκτεί-
νατε τοῦτον· Κτησικλέα λέγω. διὰ τί δή; ὅτι σκῦτος ἔχων ἐπόμπευε, καὶ τούτῳ μεθύων ἐπάταξέ τινα ἐχθρὸν
ὑπάρχοντα ἑαυτῷ. ἐδόκει γὰρ ὕβρει καὶ οὐκ οἴνῳ τύπτειν, ἀλλὰ τῆς ἐπὶ τῆς πομπῆς καὶ τοῦ μεθύειν πρόφασιν
λαμβάνων ἀδικεῖν, ὡς δούλοις χρώμενος τοῖς ἐλευθέροις. ἁπάντων τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τούτων, ὧν ὁ μὲν ὧν εἷλ-
ε ἀποστάς, ὁ δὲ θανάτῳ ζημιωθεὶς φαίνεται, πολλῷ δεινότερ' οἶδ' ὅτι πάντες ἂν εἶναι φήσειαν τὰ Μειδίᾳ
πεπραγμένα. οὔτε γὰρ πομπεύων οὔτε δίκην ᾑρηκὼς οὔτε πρόεδρος οὔτ' ἄλλην σκῆψιν οὐδεμίαν ἔχων ὕβ-
ριν, τοιαῦτα πεποίηκεν, οἷα οὐδεὶς ἐκείνων. καὶ τούτους μὲν ἐάσω· ἀλλὰ Πύρρον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν Ἐτεο-
βουτάδην, ἐνδειχθέντα δικάζειν ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ, θανάτῳ ζημιῶσαί τινες ὑμῶν ᾤοντο χρῆναι, καὶ
τέθνηκεν ἁλοὺς παρ' ὑμῖν. καίτοι τοῦτο τὸ λῆμμα δι' ἔνδειαν, οὐ δι' ὕβριν λαμβάνειν ἐπεχείρησεν ἐκεῖνος. καὶ
πολλοὺς ἂν ἑτέρους ἔχοιμι λέγειν, ὧν οἱ μὲν τεθνᾶσιν, οἱ δ' ἠτιμωμένοι διὰ πολλῷ τούτων εἰσὶν ἐλάττω πράγματα.
ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Σμίκρον δέκα ταλάντων ἐτιμήσατε, καὶ Σκίτωνα τοσούτου, ἑτέρῳ δόξαντι παρά-
νομα γράφειν· καὶ οὔτε παιδία οὔτε φίλους οὔτε συγγενεῖς, οὐθ' ὅντιν' οὖν ᾐδέσθητε τῶν παρόντων ἐκείνοις. μὴ
τοίνυν ἐὰν μὲν γράφῃ τις παράνομα, οὕτως ὀργιζόμενοι φαίνεσθαι, ἐὰν δὲ ποιῇ μὴ λέγῃ, πράως διάκεισθε.
οὐδὲν γὰρ ῥῆμα οὐδ' ὄνομα οὕτως ἐστὶ τοῖς πολλοῖς ὑμῶν χαλεπόν, ὡς ὅσα ὑβρίζων τις τὸν ἐντυγχάνοντα
μεταπράττεται. μὴ τοίνυν αὐτοὶ καθ' ὑμῶν αὐτῶν δεῖγμα τοιοῦτον ἐξενέγκητε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς ἄρα ὑμεῖς,
ἂν μὲν τῶν μετρίων τινὰ καὶ δημοτικῶν λάβητε ὁτιοῦν ἀδικοῦντα, οὔτ' ἐλεήσετε οὔτ' ἀφήσετε, ἀλλὰ ἀποκτε-
νεῖτε ἢ ἀτιμώσετε· ἐὰν δὲ πλούσιος ὤν τις ὑβρίζῃ, συγγνώμην ἕξετε. μὴ δῆτα· οὐ γὰρ δίκαιον· ἀλλ' ἐπὶ πᾶσιν
ὁμοίως ὀργιζόμενοι φαίνεσθε. ἃ τοίνυν οὐδενὸς τῶν εἰρημένων ἧττον ἀναγκαῖον νομίζω πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν,
ταῦτ' εἰπὼν ἔτι καὶ μικρὰ περὶ τούτων διαλεχθεὶς καταβήσομαι. ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μεγάλη τις ἀδικοῦσιν
ἅπασι μερὶς καὶ πλεονεξία, ἡ τῶν ὑμετέρων τρόπων πρᾳότης. ὅτι δὴ ταύτης οὐδ' ὁτιοῦν ὑμῖν Μειδίᾳ δοῦναι
τούτῳ προσήκει, ταῦτ' ἀκούσατέ μου. ἐγὼ νομίζω πάντας ἀνθρώπους ἐράνους φέρειν παρὰ τὸν βίον αὑτοῖς,
οὐχὶ τοὺς δὲ μόνους οὓς συλλέγουσί τινες καὶ ὧν πληρωταὶ γίγνονται, ἀλλὰ καὶ ἄλλους. οἷον· ἔστι μέτριος καὶ φιλάνθρωπος
τις ἡμῶν καὶ πολλοὺς ἐλεῶν· τούτῳ ταὐτὸ δίκαιον ὑπάρχειν παρὰ πάντων, ἄν ποτ' εἰς χρείαν καὶ ἀγῶνα ἀφίκηται.
ἄλλος οὑτοσί τις ἀναιδὴς καὶ πολλοὺς ὑβρίζων, καὶ τοὺς μὲν πτωχούς, τοὺς δὲ καθάρματα, τοὺς δ' οὐδ' ἐν ὑπολαμβάνων
εἶναι· τούτῳ τὰς αὐτὰς δίκαιον ὑπάρχειν φοράς, ἅσπερ αὐτὸς εἰσενήνοχεν τοῖς ἄλλοις. ἂν τοίνυν ὑμεῖς ὀρθῶς
ἐθέλητε σκοπεῖν, τούτου πληρωτὴν ἀνευρήσετε Μειδίαν ὄντα τοῦ ἐράνου καὶ οὐκ ἐκείνου. οἶδα τοίνυν ὅτι τὰ
παιδία ἔχων ὀδυρεῖται καὶ πολλοὺς λόγους καὶ ταπεινοὺς ἐρεῖ, δακρύων καὶ ὡς ἐλεεινότατον ποιῶν ἑαυτόν. ἔστι
δ' ὅσῳ περ αὐτὸν νῦν ταπεινότερον ποιῇ, τοσούτῳ μᾶλλον ἄξιον μισεῖν αὐτόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. διὰ τί;
ὅτι εἰ μὲν μηδαμῶς δυνηθεὶς ταπεινὸς γενέσθαι, οὕτως ἀσελγὴς καὶ βίαιος ἦν ἐπὶ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου,
τῇ φύσει καὶ τῇ τύχῃ, δι' ἣν τοιοῦτος ἐγένετο, ἄξιον ἦν ἀντὶ τῆς ὀργῆς ἀνεῖναι· εἰ δ' ἐπιστάμενος μετρίως παρ'
ἑαυτὸν ὅταν βούληται, τὸν ἐναντίον ᾑρεῖτο τρόπον ζῆν, δῆλον δήπου τοῦτο ὅτι καὶ νῦν, ἂν δια-
κρούσηται, πάλιν αὐτὸς ἐκεῖνος ὃν ὑμεῖς ἴστε γενήσεται. οὐ δεῖ δὴ προσέχειν, οὐδὲ τὸν παρόντα καιρὸν ὃν οὗτος
ἐξεπίτηδες πλάττεται, κυριώτερον οὐδὲ πιστότερον τοῦ παντός, ὃν αὐτοὶ σύνιστε, χρόνου ποιήσασθαι.
ἐμοὶ παιδία οὐκ ἔστιν, οὐδ' ἂν ἔχοιμι ταῦτα παραστησάμενος κλαίειν καὶ δακρύειν ἐφ' οἷς ὑβρίσθην. διὰ τοῦ-
τ' ἄρα τοῦ πεποιηκότος ὁ πεπονθὼς ἔλαττον ἕξω παρ' ὑμῖν; μὴ δῆτα. ἀλλ' ὅταν οὗτος ἔχων τὰ παιδία
τούτοις ἀξιοῖ δοῦναι τὴν ψῆφον ὑμᾶς, τότε ὑμεῖς τοὺς νόμους ἔχοντά με πλησίον ἡγεῖσθαι παραστάντα καὶ
τὸν ὅρκον ὃν ὀμωμόκατε, τούτοις ἀξιοῦντα καὶ ἀντιβολοῦντα ἕκαστον ὑμῶν ψηφίσασθαι. οἷς ὑμεῖς κατὰ πολλὰ
δικαιότερον προσθοῖσθε ἂν ἢ τούτῳ. καὶ γὰρ ὀμωμόκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς νόμοις πείθεσθαι, καὶ τῶν ἴσων
μέτεστιν ὑμῖν διὰ τοὺς νόμους, καὶ πάνθ' ὅσα ἐστὶν ἀγαθὰ ὑμῖν, διὰ τοὺς νόμους ἐστίν, οὐ διὰ Μειδίαν οὐδὲ διὰ
τοὺς Μειδίου παῖδας. καὶ ῥήτωρ ἐστὶν οὗτος ἴσως ἐμὲ φήσει λέγειν. ἐγὼ δ', εἰ μὲν ὁ συμβουλεύων ὅ τι ἂν συμφέρειν
ὑμῖν ἡγῆται, καὶ τοῦτο ἄχρι τοῦ μηδ' ἐνοχλεῖν μηδὲ βιάζεσθαι, ῥήτωρ ἐστίν, οὐκ ἂν ἀποφύγοιμ' ἂν οὐδ'
ἀπαρνοῦμαι τοῦτο τοὔνομα· εἰ μέντοι ῥήτωρ ἐστὶν οἵους ἐνίους τῶν λεγόντων ὁρῶ καὶ ὑμεῖς δέ, ἀναιδεῖς καὶ
ἐξ ὑμῶν πεπλουτηκότας, οὐκ ἂν εἴην οὗτος ἐγώ. εἴληφα μὲν γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν παρ' ὑμῶν, τὰ δ' ὄντα ἐς ὑμᾶς
πλὴν πάνυ μικρῶν ἅπαντα ἀνήλωκα. καίτοι κἂν εἰ τούτων ὁ πονηρότατος, κατὰ τοὺς νόμους ἔδει παρ' ἐμοῦ δίκην
λαμβάνειν, οὐ καθ' οἷς ὕβρει τοῦ ῥητορεύειν ὑβρίζειν. ἔτι τοίνυν οὐδὲ εἷς ἐστιν ὅστις ἐμοὶ τῶν λεγόντων συναγωνίζεται,
καὶ οὐδενὶ μέμφομαι· οὐδὲ γὰρ αὐτὸς οὐδενὸς ἕνεκα τούτων οὐδενὶ ὑμῶν πώποτε εἶπον, ἀλλ' ὅπως κατ' ἐμαυτ-

ἐγὼ καὶ λέγειν καὶ πράττειν ὅ τι ἂν συμφέρειν ὑμῖν ἡγῶμαι. ἀλλ' ἔτι τοῦτο πάντων αὐτίκα δὴ μάλα ἴσως ἐξε-
ταζομένους τοὺς ῥήτορας ὁ μιαρὸς καθεξῆς. καίτοι πῶς ἐστι δίκαιον, τὸν μὲν ὀνομάζειν τοῦ τοιούτου εἶδος προφέρ-
ειν ἐμοί· διὰ τοῦτ' οὐ δεῖν τῶν ἀνδρῶν ἀξιοῦν σωθῆναι. τάχα τοίνυν ἴσως καὶ τοιαῦτ' ἐρεῖ, ὡς ἐσκεμμένα καὶ πα-
ρεσκευασμένα πάντα λέγω νῦν. ἐγὼ δ' ἐσκέφθαι μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φημὶ καὶ οὐκ ἂν ἀρνηθείην, καὶ μεμε-
λετηκέναι γε ὡς ἐνῆν μάλιστ' ἐμοί· καὶ γὰρ ἂν ἄθλιος ἦν, εἰ τοιαῦτα παθὼν καὶ πάσχων ἠμέλουν ὧν περὶ τούτων
ἐρεῖν ἔμελλον πρὸς ὑμᾶς. γέγραφε δ' αὖ μέντοι μοι τὸν λόγον Μειδίας· ὁ γὰρ τὰ ἔργα παρεσχηκὼς περὶ ὧν ἐστιν ὁ λόγος,
δικαιότατ' ἂν ταύτην ἔχοι τὴν αἰτίαν, οὐχ ὁ ἐσκεμμένος οὐδ' ὁ μεριμνήσας τὰ δίκαια λέγειν νυνί. ἐγὼ μὲν οὖν
τοῦτο ποιῶ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ αὐτὸς ὁμολογῶ· Μειδίαν μέντοι μηδὲν ἐσκέφθαι πώποτ' ἐν τῷ βίῳ δίκαιον
εἰκός ἐστιν· εἰ γὰρ καὶ μικρὸν ἐπῄει τὰ τοιαῦτ' αὐτῷ σκοπεῖν, οὐκ ἂν τοσοῦτο διημάρτανε τοῦ πράγματος.
οἶμαι τοίνυν αὐτὸν οὐδὲ τοῦ δήμου κατηγορεῖν ὀκνήσειν οὐδὲ τῆς ἐκκλησίας, ἀλλ' ἅπερ τότ' ἐτόλμα λέγειν, ὅτ'
ἦν ἡ προβολή, ταῦτα καὶ νῦν ἐρεῖ, ὡς οἱ δέοντ' ἐξιέναι καταμείναντες, καὶ ὅσοι τὰ φρούρια ἔρημα ἔλειπον, τῆς
ἐκκλησίας ἦσαν, καὶ χορευταὶ καὶ ξένοι καὶ τοιοῦτοί τινες ἦσαν οἱ καταχειροτονήσαντες αὐτοῦ. εἰς γὰρ τοῦτο θράσους
καὶ ἀναιδείας ὁ μιαρὸς οὗτος, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὡς ἴσασιν ὅσοι τότε παρῆσαν ὑμῶν, ὥστε κακῶς λέγων καὶ ἀπειλῶν καὶ ἐμβλέ-
πων εἰς τὸν ἀεὶ θορυβοῦντα τόπον τῆς ἐκκλησίας, κατέπληξεν ἂν ᾤετο τὸν δῆμον ἅπαντα. ἣ καὶ γελοῖα ἔγωγε καὶ τὰ νῦν οἴομαι
δάκρυα ἔσεσθαι τὰ τούτου δοκεῖ. τί λέγεις, ὦ μιαρὰ κεφαλή; σὺ τὰ σαυτοῦ παιδία ἀξιώσεις ἐλεεῖν ἢ σὲ τούτους δε-
ήσονται, ὧν οὐδ' ἄξιος εἶ, πᾶσαν τοῖς ὑπὸ σοῦ δημοσίᾳ προπεπηλακισμένοις; σὺ μόνος τῶν ὄντων ἀνθρώπων ἐπὶ μὲν
τοῦ βίου τοσαύτης ὑπερηφανίας καὶ τοσαύτης ὑπεροψίας πλήρης ὢν πάντων ἀνθρώπων εἶ φανερώτατος,
ὥστε καὶ τοῖς μηδὲν ἐστί σοι πρᾶγμα λυπεῖσθαι τὴν σὴν θρασύτητα καὶ φωνὴν καὶ τὸ σχῆμα καὶ τοὺς σοὺς ἀκολούθους
καὶ πλοῦτον καὶ ὕβριν θεωροῦντας, ἐν δὲ τῷ κρίνεσθαι παραχρῆμα ἐλεηθήσῃ; μεγάλην μέντἂν ἀρχὴν μᾶλλον
δὲ τέχνην εὑρηκὼς εἴης, εἰ δύο τἀναντιώτατα ἑαυτοῖς οὕτω μικρῷ χρόνῳ περὶ σεαυτὸν δύναιο ποιεῖσθαι,
φθόνον ἐξ ὧν ζῇς, καὶ ἐφ' οἷς ἐξαπατᾷς ἔλεον. οὐκ ἔστιν οὐδαμόθεν σοι προσήκων ἔλεος οὐδὲ καθ' ἕν, ἀλλὰ τοὐ-
ναντίον μῖσος καὶ φθόνος καὶ ὀργή· τούτων γὰρ ἄξια ποιεῖς. ἀλλ' ἐπ' ἐκεῖνο ἐπάνειμι, ὅτι τοῦ δήμου κατηγορήσει καὶ
τῆς ἐκκλησίας. ὅταν τοίνυν τοῦτο ποιῇ, ἐνθυμεῖσθε πρὸς ὑμᾶς αὐτούς, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι οὗτος τῶν μεθ' αὐτοῦ
στρατευσαμένων ἱππέων εἰς Ὄλυνθον διέβαλεν, ἐλθὼν πρὸς ὑμᾶς εἰς τὴν ἐκκλησίαν κατηγόρει, πάλιν νῦν μὲν
πρὸς τοὺς ἐξεληλυθότας τοῦ δήμου κατηγορήσει. πότερον οὖν ὑμεῖς, ἐάν τε μένητε ἐάν τ' ἐξίητε, ὁμολογήσετ'
εἶναι τοιοῦτοι οἵους Μειδίας ὑμᾶς ἀποφαίνει, ἢ τοὐναντίον τοῦτον ἀεὶ πανταχοῦ θεοῖς ἐχθρὸν καὶ μιαρόν; ἐγὼ μὲν
οἶμαι τὸν τοιοῦτον. ὃν γὰρ οὐχ ἱππεῖς, οὐ συνάρχοντες, οὐ φίλοι δύναιντ' ἂν φέρειν, τί τοῦτον ἐστὶ ποιητέον; ἐμοὶ
μὲν νὴ τὸν Δία καὶ τὸν Ἀπόλλω καὶ τὴν Ἀθηνᾶν – εἰρήσεται γάρ, εἴτ' ἄμεινον εἴτε μή – ὅτε οὗτος ἀπηλλάγμαι
περιιὼν ἐλογοποίει, δῆλοί τινες ἦσαν ἀχθόμενοι τῶν πάνυ τούτῳ λαλούντων ἡδέως καὶ νὴ Δία αὐτοῖς πολλὴ
συγγνώμη· οὐ γὰρ ἐστι φορητὸς ἄνθρωπος, ἀλλὰ καὶ πλουτεῖ μόνος καὶ λέγειν δύναται μόνος, καὶ πάντες εἰσὶ
τούτῳ καθάρματα καὶ πτωχοὶ καὶ οὐδ' ἄνθρωποι. ὁ δὴ ἐπὶ ταύτης τῆς ὑπερηφανίας ὢν τί ἂν ἀποφυγὼν
τί ποιήσειν οἴεσθε; ἐγὼ τοῦ δὲ τοῦτ' ἂν εἰδῆτε, ἐγὼ φράσω· ἐκ τοῖς μετὰ τὴν καταχειροτονίαν τεκμηρίοις θε-
ωρήσετε. τίς γάρ ἐστιν ὅστις καταχειροτονηθεὶς τοιαῦτ' ἀσεβεῖν περὶ τὴν ἑορτήν, ἄλλως τε καὶ μηδεὶς ἄλλος
ἔτι ἀγὼν μηδὲ κίνδυνος, οὐκ ἂν ἐπ' αὐτῷ τούτῳ κατέδυ καὶ μέτριον παρέσχεν ἑαυτὸν τόν γε δὴ μέχρι τῆς
κρίσεως χρόνον, εἰ καὶ μὴ πάντα; οὐδεὶς ὅστις οὐκ ἄν· ἀλλ' οὐ Μειδίας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς ἡμέρας ταύτης λέγει, λοιδο-
ρεῖται, βοᾷ. χειροτονεῖταί τις· Μειδίας ὁ Ἀναγυράσιος προβέβληται. Πλουτάρχου προξενεῖ, τἀπόρρητα
οἶδεν, ἡ πόλις αὐτὸν οὐ χωρεῖ. καὶ ταῦτα πάντα ποιεῖ δῆλον ὅτι οὐδὲν ἄλλο ἐνδεικνύμενος ἢ ὅτι ἐγὼ πέ-
πονθα οὐδὲν ὑπὸ τῆς καταχειροτονίας, οὐδὲ δέδοικα οὐδὲ φοβοῦμαι τὸν μέλλοντα ἀγῶνα. ὃς οὖν, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τὸ μὲν ὑμᾶς δεδιέναι δοκεῖν αἰσχρὸν ἡγεῖται, τὸ δὲ μηδὲν φροντίζειν ὑμῶν νεανικόν, τοῦτον οὐκ ἀπο-
λωλέναι δεκάκις προσήκει; οὐ δὲ γὰρ ἕξειν ὑμᾶς ὅ τι χρήσεσθε αὐτῷ νομίζει. πλούσιος, θρασύς, μέγα
φρονῶν, μέγα φθεγγόμενος, βίαιος, ἀναιδής, ποῦ ληφθήσεται; ἐὰν δὲ διακρούσηται, ἀλλ' ἕως γε μηδὲν ἦν,
ἕνεκα τῶν ἄλλων τῶν γε δημηγοριῶν ὧν ἑκάστοτε δημηγορεῖ καὶ ἐν οἷς καιροῖς, ἀξίαν ἂν ἔγωγε αὐτὸν δικαίως
οἶμαι δίκην δοῦναι. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι ἐὰν μέν τι τῶν δεόντων ἀπαγγελθῇ τῇ πόλει καὶ τοιοῦτον οἷον εὐ-
φρᾶναι πάντας, οὐδαμοῦ πώποτε Μειδίας τῶν συνησθέντων οὐδὲ τῶν συγχαιρόντων ἐξητάσθη τῷ δήμῳ· ἂν
δέ τι φαῦλον ὃ μηδεὶς ἂν βούλοιτο τῶν ἄλλων, πρῶτος ἀνέστηκεν εὐθέως καὶ δημηγορεῖ, ἐπεμβαίνων τῷ καιρῷ
καὶ τῆς σιωπῆς ἀπολαύων ἣν ἐπὶ τῷ περιεστηκότι συμβεβηκότι ἀχθεσθῆναι ποιεῖσθε ὑμεῖς· τοιοῦτοι γάρ ἐστε,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδὲ γὰρ ἐξέρχεσθε, οὐδ' οἴεσθε δεῖν χρήματα εἰσφέρειν; εἶτα θαυμάζετε εἰ κακῶς τὰ
πράγματα ὑμῖν ἔχει; ἐμὲ οἴεσθε ὑμῖν εἰσοίσειν; ὑμεῖς δὲ νεμεῖσθε; ἐμὲ οἴεσθε τριηραρχήσειν, ὑμεῖς δ' οὐ
κινήσεσθε; τοιαῦτα ὑβρίζων καὶ τὴν ἀπὸ τῆς ψυχῆς πικρίαν καὶ κακόνοιαν ἣν κατὰ τῶν πολλῶν ὑμῶν ἔχων ἀ-
φανῆ πρὸ ἑαυτοῦ, περιέρχεται φανερὰν ἐπὶ τῷ καιρῷ καταστάς. δεῖ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὑμᾶς

ὑμῶν ὁπόταν ᾖ ἐξαπατᾶν καὶ φενακίζειν ὀδύρηται καὶ κλάῃ καὶ δέηται· ταῦθ' ὑπομενεῖτ' αὐτοῦ. τί
γὰρ ὦ Μειδία· ὑβριστὴς γὰρ εἶ· οὐκ ἐθέλεις ἔχειν παρὰ σεαυτῷ τὰ χρήματα μὰ Δί' ἵν' ἐκ κακὸς κακῶς
ἀπόλῃ· ἀλλὰ νομίζεις ἡμᾶς μὲν ἀνέξεσθαί σου, αὐτὸς δὲ τυπτήσειν· καὶ ἡμᾶς μὲν ἀποψηφίσασθαί σε
δέον σώσεσθαι· καὶ οἱ συνδικήσοντες οἱ λέγοντες ὑπὲρ αὐτοῦ οὐχ οὕτω τούτῳ χαρίσασθαι μὰ τοὺς θεοὺς
βουλόμενοι, ὡς ἐπηρεάζειν ἐμοὶ διὰ τὴν ἰδίαν ἔχθραν ἣν οὗτος αὐτῷ πρὸς ἐμὲ ἄν τε φῶ φῶ ἄν τε
μὴ φῶ, φησὶν εἶναι· καὶ μὰ Δί' ἐστὶν οὐκ ὀρθῶς. ἀλλὰ κινδυνεύω ἀπὸ τοῦ λίαν εὐτυχεῖν ἐνίοτε ἀναγκασθεὶς ποιεῖν·
ὅπου γὰρ ἐγὼ μηδὲν πεπονθὼς κακῶς ἐχθρὸν εἶναί μοι τοῦτον ὁμολογῶ, οὗτος δὲ οὐδ' ἀφιεὶς ἐν τοῖς ἀγῶσιν,
ἀλλὰ καὶ ἐπὶ τοῖς ἄλλοις τελείως ἀφοσιοῦν ἅπαντα. καὶ νῦν αἰσχύνεσθαι μηδὲ τῆς κοινῆς τῶν νόμων ἐπικου-
ρίας ἀξιοῦν ἐμοὶ μετεῖναι· πῶς οὗτος ἐπαχθής ἐστιν ἤδη καὶ μείζων ἢ καθ' ἕνα ὑμῶν ἕκαστον συμφορᾶς.
Ἔτι τοίνυν πρῴην ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ ἐκάθητο ἡ βουλὴ ἐν τῷ θεάτρῳ, ὅτε ὁ δῆμος κατεχειροτό-
νησε Μειδίου καὶ καλούμενος ὀνομαστὶ καὶ ἀντιβολῶν τοὺς τούτου καὶ λιπαρῶν ὥσπερ ὑμεῖς ἴστε,
οὐκ ἀνέστη· καὶ μὴν ἔμελλε μηδὲν ἠδικηκότος ἡλίου τὴν προβολὴν γεγενῆσθαι· τότε δ' ἔτι τοῦ γελοῦ δήπου συναπ-
ογῆσαι· ὡς δὲ ἔγνωσαν ἀδικεῖν τοῦτον, διὰ ταῦτ' οὐχ ὑπήκουσαν· ὑμῖν δ' ἔστι προσκεκρουκέναι ἐμοὶ διὰ ταῦτα
τοῦτον ἐξαιτήσεται, ὑμῖν οὐ καλῶς ἔχει χαρίσασθαι· μὴ γὰρ ἔστω μηδεὶς ἐν δημοκρατίᾳ τηλικοῦτος ὥστε
συναποτρέπων γενέσθαι, τὸν δὲ μὴ δοῦναι δίκην ποιῆσαι· ἀλλ' εἰ κακῶς ἐμὲ βούλει ποιεῖν, ὡς βούλει· ὡς
ἔγωγε μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ οἶδα ἀνθ' ὅτου, δικάσαι μὲν καὶ πολιτεύεται κατὰ τοὺς νόμους δήπου τινὰ βούλει παρ' ἐμοῦ
δίκην λαμβάνειν γε· ὥσπερ ἐγὼ παρὰ τοὺς νόμους ὑβρίσθην, μὴ μ' ἀφαιροῦ τὴν τιμωρίαν· εἰ δ' ἀπορεῖς ἐκείνως με κακῶς
ποιῆσαι, ἦ ἀνάγκη τοῦτο σημεῖον τῆς ἐμῆς ἐπιεικείας, εἰ τοὺς ἄλλους ῥᾳδίως κρίνων, ἐμὲ μηδὲν ἔχεις ἐφ' ὅτῳ
τοῦτο ποιήσεις. πέπεισμαι τοίνυν καὶ Φιλιππίδην καὶ Μνησαρχίδην καὶ Διότιμον τὸν Εὐωνυμέα καὶ τοιούτους
τινὰς πλουσίους καὶ τριηράρχους ἐξαιτήσεσθαι καὶ λιπαρήσειν παρ' ὑμῶν αὐτὸν αὐτοῖς ἀξιοῦντας δοθῆναι τὴν
χάριν ταύτην· περὶ ὧν οὐδὲν ἂν εἴποιμι πρὸς ὑμᾶς φλαῦρον ἐγώ· καὶ γὰρ ἂν μαινοίμην· ἀλλ' ἃ θεωρεῖν ὑμᾶς
ὅταν οὗτοι δέωνται δεῖ καὶ λογίζεσθαι, ταῦτ' ἐρῶ. ἐνθυμεῖσθε ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ γένοιντο, ὃ μὴ γένοιτο, οὗτοι δέ
οἱ τοιοῦτοι κύριοι τῆς πολιτείας, Μειδίας καὶ οἱ ὅμοιοι τούτῳ, καί τις ὑμῶν τῶν πολλῶν καὶ δημοτικῶν ἀνθρώπων
ἁμαρτὼν εἴς τινα τούτων, μὴ τοιαῦθ' οἷα Μειδίας εἰς ἐμέ, ἀλλ' ὁτιοῦν ἄλλο, εἰς δικαστήριον εἰσίοι πεπληρωμένον
ἐκ τούτων, τίνος συγγνώμης ἢ τίνος λόγου τυχεῖν ἂν οἴεσθε; ταχύ γ' ἂν χαρίσαιντο· ἢ γὰρ δεηθέντι τῷ τῶν πολλῶν
προσέχοιεν· ἀλλ' οὐκ ἂν εὐθέως εἴποιεν· τὸν δὲ βάσκανον, τὸν δὲ ὄλεθρον, τοῦτον δὲ ὑβρίζειν, ἀναπνεῖν δ' ὃν εἴ τις ἐᾷ
ζῆν, ἀγαπᾶν δεῖ. μὴ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τούτοις τοιούτῳ χρησαμένοις ὑμῖν ἄλλως προσέχετε ὑμεῖς·
μηδὲ τὸν πλοῦτον μηδὲ τὴν δόξαν τούτων θαυμάζετε, ἀλλ' ὑμᾶς αὐτούς. πολλὰ τούτοις ἀγαθά ἐστιν, ἃ τούτους οὐδεὶς
κωλύει κεκτῆσθαι· μὴ τοίνυν μηδ' οὗτοι τὴν ἄδειαν, ἣν ὑμῖν κοινὴν οἱ νόμοι παρέχουσιν, κωλυόντων κεκτῆσθαι.
οὐδὲν δεινὸν οὐδ' ἐλεεινὸν Μειδίας πείσεται ἂν ἴσα κτήσηται τοῖς πολλοῖς ὑμῶν, οὓς νῦν ὑβρίζει καὶ πτωχοὺς ἀποκαλεῖ·
ἀλλ' εἰ ὑμῶν περιττὸν ταῦτ' ὃ ὑβρίζειν ἐπαίρει περιαιρεθῇ. οὐδ' οὗτοι δή που ταῦθ' ὑμᾶς ἐστὶ δίκαιοι δεῖσθαι, μὴ κατὰ τοὺς
νόμους δικάσητε ἄνδρες δικασταί, μὴ βοηθήσητε τῷ πεπονθότι δεινά, μὴ εὐορκεῖτε· ἢ μὴν δότε τὴν χάριν ταύτην.
ταῦτα ἄν τι δέωνται, περὶ τούτου δήπου, κἂν μὴ ταῦτα λέγωσι τὰ ῥήματα· ἀλλ' εἴπερ εἰσὶ φίλοι καὶ δεινὸν εἰ μὴ
πλουτήσει Μειδίας ἡγοῦνται· εἰσὶ μὲν εἰς τὰ μάλιστα αὐτοὶ πλούσιοι, καλῶς ποιοῦσι· χρήματα δ' αὐτῷ παρ' ἑαυτῶν
δόντων· ἵν' ὑμεῖς μὲν ἐφ' οἷς εἰσήλθετε ὀμωμοκότες δικαίως ψηφίσησθε, οὗτοι δὲ παρ' αὐτῶν τὰς χάριτας, μὴ μετὰ τῆς
ὑμετέρας αἰσχύνης ποιῶνται. ἀλλ' οὗτοι χρήματ' ἔχοντες μὴ πρόοιντ' ἄν, πῶς ὑμῖν καλὸν τὸν ὅρκον προέσθαι; πολ-
λοὶ πολλοὶ συνεστηκότες ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῷ δοκεῖν τινὲς εἶναι δι' εὐπορίαν προσειληφότες, ὑμῖν παρίασι δεησόμενοι.
τούτων μηδενί μοι ὦ ἄνδρες προῆσθε, ἀλλ' ὥσπερ ἕκαστος τούτων ὑπὲρ τῶν ἰδίᾳ συμφερόντων καὶ ὑπὲρ τούτου σπουδάσεται,
οὕτως ὑμεῖς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν καὶ τῶν νόμων καὶ ἐμοῦ τοῦ ἐφ' ὑμᾶς καταπεφευγότος σπουδάσατε καὶ τηρήσατε τὴν γνώμην
ταύτην ἐφ' ἧς νῦν ἐστέ. καὶ γὰρ εἰ μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τότε τὴν προβολὴν τὰ πεπραγμένα ὁ δῆμος ἀκούσας
ἀπεχειροτόνησε Μειδίου, οὐκ ἂν ὁμοίως ἦν δεινόν· καὶ γὰρ μὴ γεγενῆσθαι καὶ μὴ περὶ τὴν ἑορτὴν ἀδικήματα ταῦτ' ἐγενήθη ἄν
καὶ πολλὰ ἂν εἶχε τις αὐτὸν παραμυθήσασθαι· νῦν δὲ τοῦτο πάντων ἂν μοι δεινότατον συμβαίη, εἰ παρ' αὐτὰ τὰ
ἀδικήματα οὕτως ὀργίλως καὶ πικρῶς καὶ χαλεπῶς ἅπαντες ἔχοντες ἐφαίνεσθε, ὥστε Νεοπτολέμου καὶ Μνησαρχίδου
καὶ Φιλιππίδου καί τινος τῶν σφόδρα πλουσίων τούτων δεομένων καὶ ἐμοῦ καὶ ὑμῶν ἐβοᾶτε μὴ ἀφεῖναι, καὶ προσελθόντος μοι Βλε-
παίου τοῦ τραπεζίτου, τηλικοῦτον ἀνεκράγετε ὡς τοῦτ' ἐκεῖνο χρήματα τὸ μου λήψομαι, ὥστε με ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
φοβηθέντα τὸν ὑμέτερον θόρυβον θοἰμάτιον προέσθαι καὶ μικροῦ γυμνὸν ἐν τῷ χιτωνίσκῳ γενέσθαι φεύγοντα·
ἐκεῖνον διώκοντα με· καὶ μετὰ ταῦτα ἀπαντῶντες ὁπόσ' ἐπέξιθι ὦ μιαρὲ καὶ μὴ διαλύσῃ· ὅτι θεάσονται σε τί ποιήσεις
Ἀθηναῖοι τοιαῦτα λέγοντες. ἐπειδὴ κεχειροτόνηται μὲν ὕβρις τὸ πρᾶγμα εἶναι, ὁ γ' ἱερῶς δ' οἱ ταῦτα κρίνοντες
καθεζόμενοι διέγνωσαν· δι' ἐμὲ νῦν δ' ἐγὼ καὶ οὐ προὔδωκα οὔθ' ὑμᾶς οὔτ' ἐμαυτόν· τηνικαῦτα ἀποψηφίσασθε ὑμεῖς;
μηδαμῶς. πάντα γὰρ τὰ αἴσχιστα ἔνεστιν ἐν τῷ πράγματι· ἐγὼ μὲν οὐ τούτου ὑμῖν ἄξιος. πῶς γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι;

κρίνειν ἄνθρωπον καὶ δοκοῦντα κατὰ τὸν ἱερὸν νόμον καὶ ὑβριστὴν ἡμαρτηκότα ἀσελγῶς ἐν πανηγύρει· μάρτυρας
τῆς ὕβρεως τῆς ἑαυτοῦ πεποιημένον οὐ μόνον ὑμᾶς, ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐπιδημήσαντας ἅπαντας τῶν ἑλλήνων. ἤκουσεν
ὁ δῆμος τὰ πεπραγμένα τούτῳ· τί οὖν; ὑμῖν κατεχειροτόνησε, παρέδωκεν. οὐ τοίνυν οἷόν τε ἀφ' αὑτῆς τῆς γνώσεως ὑμᾶς ἀδήλους
γενέσθαι, οὐδὲ λαθεῖν, οὐδ' ἀμφισβητεῖν τί ποθ' ὑμᾶς τοῦ πράγματος ἐλθόντος εἰς ὑμᾶς ποτε. ἀλλ' ἐὰν μὲν κολά-
σητε, δόξετε σώφρονες εἶναι καὶ καλοὶ κἀγαθοὶ καὶ μισοπόνηροι· ἂν δ' ἀφῆτε, ἄλλου τινὸς ἡττῆσθαι. οὐ γὰρ ἐκ πολι-
τικῆς αἰτίας, οὐδ' ὥσπερ Ἀριστοφῶν ἀποδοὺς τοὺς στεφάνους ἔλυσε τὴν προβολήν, ἀλλ' ἐξ ὕβρεως, ἐκ τοῦ μηδὲν
ἂν ὧν πεποίηκε δύνασθαι λῦσαι, κρίνεται. πότερ' οὖν τούτου γενομένου κρεῖττον ὕστερον ἢ νῦν αὐτὸν κολάσαι;
ἐγὼ μὲν οἶμαι νῦν· κοινὴ γὰρ ἡ κρίσις, καὶ τὰ ἀδικήματα πάντα ἐφ' οἷς νῦν κρίνεται κοινά. Ἔτι δ' οὐκ ἐμὲ ἔτυπτεν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνον, οὐδ' ἐμὲ ὕβριζε τῇ διανοίᾳ τῇ ποιούσῃ τὰ τοιαῦτα ἐποίει, ἀλλὰ πάντας ὅσοι περ ἂν οἴονται τινὰ
ἥττους ἐμοῦ δύνασθαι δίκην ὑπὲρ αὐτῶν λαμβάνειν. εἰ δὲ μὴ πάντες ἐπαίεσθε δίκην ὑπὲρ αὐτῶν λαμβάνειν, εἰ δὲ μὴ πάντες
ἐπαίεσθε, μηδὲ πάντες ἐπηρεάζεσθε χορηγοῦντες, ἴστε δήπου τοῦθ' ὅτι οὐδ' ἐχορηγεῖτε ἅμα πάντες, οὐδ' ἂν δύναιτ' ἂν τῶν
πάντων ὑμᾶς ἅπαντας μιᾷ χειρὶ οὐδεὶς προπηλακίσαι. ἀλλ' ὅταν εἷς ὁ παθὼν μὴ λαμβάνῃ δίκην, τοῦθ' ἕκαστον αὐτὸν χρὴ προσ-
δοκᾶν τὸν πρῶτον μετὰ ταῦτα μηδ' ἐφ' αὐτὸν ἐλθεῖν περιμένειν, ἀλλ' ὡς ἐκ πλείστου φυλάττεσθαι. μισεῖ Μειδίας
ἴσως ἐμέ, ὑμῶν δ' ἕκαστον ἄλλος τις. ἆρ' οὖν συγχωρήσαιτ' ἂν τοῦτον ὅστις ἐστὶν ἑκάστῳ ὁ μισῶν κύριον γενέσθαι
τούτων ἅπερ οὗτος ἐμὲ ὑμῶν ἕκαστον ποιῆσαι; ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. μὴ τοίνυν μηδ' ἐμέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προ-
ῆσθε τούτῳ. ὁρᾶτε δ'· αὐτίκα δὴ μάλα, ἐπειδὰν ἀναστῇ τὸ δικαστήριον, εἷς ἕκαστος ὑμῶν ὁ μὲν θᾶττον ἴσως, ὁ δὲ σχολαίτερον
οἴκαδε ἄπεισιν οὐδὲν φροντίζων οὐδὲ μεταστρεφόμενος οὐδὲ φοβούμενος, οὔτ' εἰ φίλος οὔτ' εἰ μὴ φίλος αὐτῷ
συντεύξεταί τις, οὐδ' εἰ μέγας ἢ μικρὸς ἢ ἰσχυρὸς ἢ ἀσθενής, οὐδὲ τῶν τοιούτων οὐδέν. τί δήποτε; ὅτι τῇ ψυχῇ τοῦτ' οἶδε
καὶ θαρρεῖ καὶ πεπίστευκε τῇ πολιτείᾳ, μηδένα αὐτὸν ἕλξειν μηδ' ὑβριεῖν μηδὲ τυπτήσειν. εἶθ' ὑπὲρ ὧν ἀδεῶς αὐτοὶ
πορεύεσθε, οὐ βεβαιώσαντες ἐμοὶ καταλείψετε; καὶ τίνι χρή με λογισμῷ περιεῖναι ταῦτα παθόντα, εἰ περιόψε-
σθέ με νῦν ὑμεῖς; θάρρει, νὴ Δία φήσειέ τις ἄν· οὐ γὰρ ἔτ' οὐδὲν ὑβρισθήσῃ. ἐὰν δέ, τότ' ὀργιεῖσθε νῦν ἀφέντες;
μηδαμῶς, ὦ ἄνδρες δικασταί, μὴ προδῶτε μήτ' ἐμὲ μήθ' ὑμᾶς αὐτοὺς μήτε τοὺς νόμους. καὶ γὰρ αὖ καὶ τοῦτο εἰ ἐθέλοιτε
σκοπεῖν καὶ ζητεῖν, τῷ ποτ' εἰσὶν ὑμῶν οἱ ἀεὶ δικάζοντες ἰσχυροὶ καὶ κύριοι τῶν ἐν τῇ πόλει πάντων, ἐάν τε διακόσιοι
ἐάν τε χίλιοι ἐάν θ' ὁπόσους ἂν ἡ πόλις καθίσῃ, οὔτε τῷ μεθ' ὅπλων εἶναι συντεταγμένοι τῶν ἄλλων πολιτῶν ἄριστοι
ἄν, οὔτε τῷ τὰ σώματα ἄριστα ἔχειν καὶ μάλιστ' ἰσχύειν τοὺς δικάζοντας, οὔτε τῷ τὴν ἡλικίαν εἶναι νεώτατοι, οὔτε
τῶν τοιούτων οὐδενί, ἀλλὰ τῷ τοὺς νόμους ἰσχύειν. ἡ δὲ τῶν νόμων ἰσχὺς τίς ἐστιν; ἆρ' ἐάν τις ὑμῶν ἀδικούμενος ἀνακράγῃ,
προσδραμοῦνται καὶ παρέσονται βοηθοῦντες; οὔ· γράμματα γὰρ γεγραμμένα ἐστί, καὶ οὐχὶ δύναιτ' ἂν τοῦτο ποιῆσαι.
τίς οὖν ἡ δύναμις αὐτῶν ἐστιν; ὑμεῖς ἐὰν βεβαιῶτε αὐτοὺς καὶ παρέχητε κυρίους ἀεὶ τῷ δεομένῳ. οὐκοῦν οἱ νόμοι τε
ὑμῖν εἰσιν ἰσχυροὶ καὶ ὑμεῖς τοῖς νόμοις. δεῖ τοίνυν τούτοις βοηθεῖν ὁμοίως ὥσπερ ἂν αὑτῷ τις ἀδικουμένῳ, καὶ
τὰ τῶν νόμων ἀδικήματα κοινὰ νομίζειν, ἐφ' ὅτου περ ἂν λαμβάνηται, καὶ μήτε λῃτουργίας μήτ' ἔλεον μήτ' ἄνδρα
μηδένα μήτε τέχνην μηδεμίαν εὑρῆσθαι, δι' ὅτου παραβάς τις τοὺς νόμους οὐ δώσει δίκην. ὑμῶν οἱ θεώμενοι τοῖς Διο-
νυσίοις εἰσιόντα εἰς τὸ θέατρον τοῦτον ἐσυρίττετε καὶ ἐξεκρώζετε καὶ πάντα ἃ μισοῦντες σημεῖα ἐποιεῖτε, οὐδὲν
ἀκηκοότες πω περὶ αὐτοῦ παρ' ἐμοῦ. εἶτα πρὶν μὲν ἐλεγχθῆναι τὸ πρᾶγμα, ὠργίζεσθε, προὐκαλεῖσθε ἐπὶ τι-
μωρίαν τὸν παθόντα, ἐκροτεῖτε ὅτε προὐβαλόμην αὐτὸν ἐν τῷ δήμῳ· ἐπειδὴ δ' ἐξελήλεγκται καὶ προκατέγνωκεν
ὁ δῆμος τούτου, εἰς ἱερὸν καθεζόμενος, καὶ τἄλλα προσεξήτασται τὰ πεπραγμένα τῷ μιαρῷ τούτῳ, καὶ δικάσοντες
εἰλήχατε, καὶ πάντ' ἔστιν ἐν ὑμῖν μιᾷ ψήφῳ διαπράξασθαι, νῦν ὀκνήσετ' ἐμοὶ βοηθῆσαι, τῷ δήμῳ χαρίσασθαι,
τοὺς ἄλλους σωφρονίσαι, μετὰ πολλῆς ἀσφαλείας αὐτοὶ τὸ λοιπὸν διάγειν, παράδειγμα ποιήσαντες τοῦτον τοῖς
ἄλλοις; πάντων οὖν ἕνεκα τῶν εἰρημένων, καὶ μάλιστα τοῦ θεοῦ χάριν περὶ οὗ τὴν ἑορτὴν ἀσεβῶν οὗτος ἑάλωκε, τὰ
ὅσια καὶ δίκαια θέμενοι ψῆφον, τιμωρήσασθε τοῦτον:

Μηδεὶς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίσῃ μήτε ἰδίας ἔχθρας ἐμὲ μηδεμιᾶς ἕνεχ' ἥκειν Ἀριστοκράτους κατηγορήσοντα
τουτουί, μήτε μικρὸν ὁρῶντα τί καὶ φαῦλον ἁμάρτημα ἑτοίμως οὕτως ἐπὶ τούτῳ προάγειν ἐμαυτὸν εἰς ἀπέ-
χθειαν· ἀλλ' εἴπερ ἄρα ὀρθῶς ἐγὼ λογίζομαι καὶ σκοπῶ, ὑπὲρ τοῦ Χερρόνησον ἔχειν ὑμᾶς ἀσφαλῶς καὶ μὴ παρα-
κρουσθέντας ἀποστερηθῆναι πάλιν αὐτῆς, περὶ τούτου μοί ἐστιν ἅπασα ἡ σπουδή. δεῖ δὴ πάντας ὑμᾶς, εἰ βούλε-
σθε ὀρθῶς περὶ τούτων μαθεῖν καὶ κατὰ τοὺς νόμους δικαίως κρῖναι τὴν γραφήν, μὴ μόνον τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ ψηφίσ-
ματι ῥήμασιν προσέχειν τὸν νοῦν, ἀλλὰ καὶ τὰ συμβησόμενα ἐξ αὐτῶν σκοπεῖν. εἰ μὲν γὰρ ἦν ἀκούσασιν εὐθὺς
εἰδέναι τὰ κεκακουργημένα, τὴν ἀρχὴν ἴσως ἂν οὐκ ἐξηπάτησθε· ἐπειδὴ δὲ τοῦτ' ἔστι τῶν ἀδικημάτων, τὸ τοῦτον τὸν
τρόπον λέγειν καὶ γράφειν ἐνίους, ὃν ἥκιστα ὑμεῖς ὑπίδοισθέ τι καὶ φυλάξαισθε, προσήκει μὴ πάνυ θαυμάζειν
εἰ καὶ τοῦτο τὸ ψήφισμα ἡμεῖς οὕτω γεγραμμένον ἐπιδείξομεν ὥστε δοκεῖν μὲν Χαριδήμῳ φυλακήν τινα τοῦ σώ-
ματος διδόναι, τῇ δ' ἀληθείᾳ δὲ δικαίαν καὶ βεβαίαν φυλακὴν Χερρονήσου τὴν πόλιν ἀποστερεῖν. εἰκότως

δ' ἂν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ προσέχετέ μου τὸν νοῦν καὶ μετ' εὐνοίας ἀκούσητε ἃ λέγω· ἐπειδὴ γὰρ ἔγωγ' οὐ τῶν
ἐνοχλούντων ὑμᾶς οὐδὲ τῶν πολιτευομένων καὶ πιστευομένων παρ' ὑμῖν ὢν πρᾶγμα τηλικοῦτόν φημι δείξειν πε-
πραγμένον, ἐὰν ὅσον ἐστὶν ἐν ὑμῖν συναγωνίσησθέ μοι καὶ προθύμως ἀκούσητε· τοῦτο δ' ὅπερ σώσετε καὶ ποιήσετε
μὴ κατοκνεῖν, ἐάν τις ἡμῶν οἴεται δύνασθαι ποιῆσαι τὴν πόλιν ἀγαθόν· οἰήσεται δέ, ἂν μὴ χαλεπὸν εἶναι νομί-
σῃ τὸ παρ' ὑμῖν λόγου τυχεῖν. νῦν δὲ πολλοῖς τοῦτο φοβουμένοις λέγειν μὲν ἴσως οὐ δεινοῖς, βελτίοσι δ' ἀν-
θρώποις τῶν δεινῶν, οὐδὲ σκοπεῖν ἔρχεται τῶν κοινῶν οὐδέν. ἐγὼ τοίνυν ὀμνύω τοὺς θεοὺς ἅπαντας
ἀποκνῆσαι ἄν, εὖ ἴστε, καὶ αὐτὸς τὴν γραφὴν ταύτην ἀπενεγκεῖν, εἰ μὴ πάνυ τοῦτ' αἰσχρὸν ἐνόμιζον εἶναι, νῦν μὲν
ἡσυχίαν ἄγειν καὶ σιωπῆσαι πρᾶγμα λυσιτελὲς τῇ πόλει κατασκευάζοντας ὁρῶν τινας ἀνθρώπους, πρότερον
δ' ὅτ' ἔπλευσα τριηραρχῶν εἰς Ἑλλήσποντον, ἔχειν εἰπεῖν καὶ κατηγορῆσαι τινῶν οἷς ἀδικεῖν ὑμᾶς ἡγοῦμαι. ἐγὼ γὰρ γι-
νώσκω ὅτι τὸν Χαρίδημον εὐεργέτην εἶναί τινες τῆς πόλεως οἴονται· ἐγὼ δ' ἅπερ βούλομαί τε
καὶ οἶδα πεπραγμένα ἐκείνῳ δυνηθῶ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, οἴομαι δείξειν οὐ μόνον οὐκ εὐεργέτην, ἀλλὰ
καὶ κακονούστατον ἀνθρώπων ἁπάντων, καὶ πολὺ τἀναντία ἢ προσῆκεν ὑπειλημμένον. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι, τοῦτο μέγιστον Ἀριστοκράτης ἀδικεῖ, τὸ τοιούτου οἷον ἐγώ φημι δείξειν τὸν Χαρίδημον ὄντα
τοσαύτην πεποιῆσθαι πρόνοιαν ἐν τῷ ψηφίσματι, ὥστ' εἰ δίκαιον παρὰ τοὺς νόμους ἀντὶ πάθη τι, μὴ εἶναι
αὐτῷ δεδωκέναι. ταῦτα μὲν ἤδη λέγειν πρὸς ὑμᾶς ἐπιχειρῶ· ἵν' ἐγὼ ἤδη τι πολλοῦ δεῖν ἄξιον ὄντα τυχεῖν
τοῦ ψηφίσματος αὐτὸν τουτουί. νυνὶ δὲ τρόπον τούτου μεῖζον διὰ τοῦ ψηφίσματός ἐστιν ἀδίκημα, ὃ δεῖ πρό-
τερον καὶ μαθεῖν ὑμᾶς καὶ φυλάξασθαι. ἀνάγκη δ' ἐστὶ πρῶτον ἁπάντων εἰπεῖν καὶ δεῖξαι τί ποτ' ἐστὶ τὸ Χερρόνησον
ὑμᾶς ἀσφαλῶς ἔχειν πεποιηκός· διὰ γὰρ τοῦ μαθεῖν τοῦτο, καὶ τὸ ἀδίκημα σαφῶς ὄψεσθε. ἔστι τοίνυν
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τοῦτο· τὸ μετὰ τὸν Κότυος θάνατον Μηρισάδην καὶ Ἀμάδοκον καὶ Κερσοβλέπτην τρεῖς ἀνθ' ἑνὸς
γενέσθαι Θρᾴκης βασιλέας· συμβέβηκε γὰρ ἐκ τούτου αὐτοὺς μὲν ἀντιπάλους εἶναι τούτους, ὑμᾶς δ' ἐπ-
έχεσθαι καὶ θεραπεύειν. τοῦτο τοίνυν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, βουλόμενοί τινες παῦσαι, καὶ καταλῦσαι μὲν τοὺς ἑ-
τέρους βασιλέας, παραδοῦναι δ' ἑνὶ τῷ Κερσοβλέπτῃ τὴν ἀρχὴν ἅπασαν, διαπράττονται σφίσι τοῦτο
γενέσθαι προβούλευμα· τὸ μὲν ἀκοῦσαι κεχωρισμένον τουτὶ ποιοῦντ' ἂν δοκεῖν διαπράξασθαι, τῷ δ' ἔργῳ
τοῦτ' ἂν μάλιστα τοῦτο περαίνοντες ὡς ἐγὼ διδάξω. ἐπειδὴ γὰρ ὁ Κότυς ἐτελεύτησε τῶν βασιλέων, Μηρι-
σάδου παραβὰς τοὺς ὅρκους καὶ τὰς συνθήκας ἃς μεθ' ὑμῶν ἐποιήσατο Κερσοβλέπτης ἐξέφερε πόλεμον πρός
τε τοὺς Μηρισάδου παῖδας ἦν Ἀθηνόδωρος καὶ βοηθήσοι τῷ δ' Ἀμαδόκῳ Σιμῶν καὶ Βιάνωρ· ὁ μὲν γὰρ Μηρισάδου
κηδεστής, οἱ δὲ Ἀμαδόκου γεγόνασιν. ἐσκόπουν ὅπως ἂν προτρέψονσι ἀναγκασθῶσιν οἱ ἐρημω-
θέντων ἐκείνων, ὁ Κερσοβλέπτης πράττων τὴν ἀρχὴν Χαρίδημος ἀσφαλῶς ἅπαντα κατεργάσαιτο· ἐὰν πρῶτον
μὲν ἂν πείσας τὸν ἀποκτείνῃ, ψήφισμα ὕστερον γένοιτο ἀγώγιμον εἶναι· δεύτερον δὲ, ἐὰν χειροτονηθῇ στρατηγὸς
ὑφ' ὑμῶν Χαρίδημος· οὔτε γὰρ ὑμεῖς πρὸς στρατηγὸν προχείρως ἐναντία θήσεσθαι τὰ ὅπλα ἔμελλον, ὅσοι μὲν
οὐδ' ὁ Βιάνωρ πολῖται γεγενημένοι καὶ ἄλλως ἐσπουδακότες πρὸς ὑμᾶς· ὁ δὲ δὴ καὶ πολίτης Ἀθηνόδωρος
οὐδὲ βουλεύσασθαι οὐδὲ τὴν διὰ τοῦ ψηφίσματος αἰτίαν ὑποδύεσθαι· ἡ πρόκλησις ἦν ἐπ' ἐκείνους ἥξουσα, εἴ τι
πάθοι Χαρίδημος. ἐκ δὲ τούτου τοῦ τρόπου, τῶν μὲν ἐρήμων ὄντων βοηθῶν, αὐτοῖς δὲ ἀδείας δοθείσης, ῥᾳδίως
ἐκβάλλειν ἐκείνους καὶ κατασχήσειν τὴν ἀρχήν. καὶ ὅτι ταῦθ' οὕτως εἶχον, καὶ τοῦτ' ἦν κατασκεύασμα αὐτοῖς,
τὰ πραχθέντα αὐτὰ κατηγορεῖ· ἅμα γὰρ τῷ πολέμῳ τε ἐνεχείρουν αὐτοί, καὶ πρὸς ὑμᾶς ἧκεν δ' Ἀριστόμαχος πρ-
εσβευτὴς παρ' αὐτῶν ὁ Ἀλωπεκῆθεν οὑτοσί, ὃς ἄλλα τε ἐδημηγόρει παρ' ὑμῖν ἐπαινῶν καὶ διεξιὼν τόν τε Κερσοβλέ-
πτην καὶ τὸν Χαρίδημον, ὡς φιλανθρώπως ἔχοι πρὸς ὑμᾶς, καὶ μόνον ἀνθρώπων ἔφη Χαρίδημον Ἀμφί-
πολιν κομίσασθαι τῇ πόλει δύνασθαι, καὶ παρῄνει στρατηγὸν χειροτονῆσαι. ἦν τοίνυν ἕτοιμα αὐτοῖς τοῦτο τὸ προ-
βούλευμα καὶ προδιῴκητο, ἵν' εἰ πεισθείητε ἐκ τῶν ὑποσχέσεων καὶ τῶν ἐλπίδων ἃς ὑπέτεινεν ὁ Ἀριστόμαχος,
ἀλλ' ἐπικυρώσειεν ὁ δῆμος καὶ μηδὲν ἐμποδὼν εἴη. καίτοι πῶς ἂν τεχνικώτερον ἢ κακουργότερον συμπα-
ρεσκεύασαν ἄνθρωποι ὅπως οἱ μὲν ἐκπεσοῦνται τῶν βασιλέων, ὃς δὲ βούλοιντο πᾶσαν ὑφ' αὑτὸν
ποιήσεται τὴν ἀρχήν, οἱ τοῖς μὲν τοῖν δυοῖν βοηθήσοντας ἂν εἰς φόνον καὶ συκοφαντίας ἀνάγκας καθιστάν-
τες, ἣν εἰκὸς προσδοκᾶν ἐκείνους ἐφ' ἑαυτοὺς ἐλθεῖν διὰ τοῦ ψηφίσματος τουτουί, τῷ δ' ἑνὶ πράττοντι
τὴν ἀρχὴν καὶ πάντα τἀναντία τοῖς ὑμῖν συμφέρουσι κατασκευάζοντι τοσαύτην ἐξουσίαν διδόντες τοῦ ταῦτ'
ἀδεῶς πράττειν. οὐ τοίνυν μόνον ἐκ τούτων δῆλον ἐστὶν ὅτι τούτου γ' ἕνεκ' ἐρρήθη τὸ προβούλευμα ὃν λέγω,
ἀλλὰ καὶ ἐκ τοῦ ψηφίσματος αὐτοῦ μαρτυρία τίς ἐστιν ἀμεγέθης. ἂν γάρ ἀποκτείνῃ τις Χαρίδημον γράψας
καὶ παρ' ὑμᾶς τό τι πράττοντα εἰπεῖν, πότερ' ἡμῖν συμφέροντα ἢ οὔ, γέγραφεν ἀγώγιμον εἶναι ἐκ τῶν
συμμάχων εἶναι, οὐκ ὄντων μὲν ἐχθρῶν ὁμοίως ἡμῖν τε κἀκείνῳ οὐδέποτε τοῖς ἡμετέροις ἥξουσιν
οὐδ' ὡς, οὔτε τὰ ποιεῖν ἃς ἐκείνου γένηται· ὥστε οὐκ ἔστι τοῦτ' γέγραφεν αὐτὴν τὴν τιμωρίαν· τῶν δὲ ἡμετέρων
μὲν φίλων ἐκείνου δὲ ὅ τι ἂν ἄλλ' ἢ πράττῃ ἐναντίον ὑμῖν ἐχθρῶν. τοῦτο ἄν τις εἴποι τοῦτο τὸ ψήφισμα

φοβηθεὶς καὶ φυλαξάμενος μὴ δι' ἀναισχυντίαν ἡμῖν εἰς ἔχθραν ἐλθεῖν· ἔστι τοίνυν ὡς ὁ Ἀθηνόδωρος· Σίμων· Βιάνωρ· οἱ Θρᾴκης βασιλεῖς· ἄλλος ὅστις ἂν εἰς εὐεργεσίας μέρος καταθέσθαι βούλοιτο τὸ πρᾶγμα ὑπὲρ αὐτῶν ἐκείνου ἐχθρῶν εὐθὺς μὲν ἐπιχειρεῖν· ὡς μὲν τοίνυν ἐξηνέχθη τὸ προβούλευμα ἵνα κυρωθείη ὁ δῆμος ἐξαπατηθεὶς καὶ διὰ τὴν γραφὴν ἐποιησάμεθα ἡμεῖς ταύτην βουλόμενοι κωλῦσαι· ταῦτ' ἐστὶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· δίκαιον δ' ἐστὶν ἴσως ἐμὲ ὑπεσχημένον τρία ἐπιδείξειν· ἓν μὲν ὡς παρὰ τοὺς νόμους τὸ ψήφισμα εἴρηται· δεύτερον δ' ὡς ἀσύμφορόν ἐστι τῇ πόλει· τρίτον δ' ὡς ἀνάξιός ἐστι τυχεῖν τούτων ᾧ γέγραπται· πάντων αἵρεσιν δοῦναι τοῖς ἀκουσομένοις· τί πρῶτον ἢ τί δεύτερον ἢ τί τελευταῖον βουλομένοις ἀκούειν ὑμῖν ἐστιν· ὅ τι δὴ βούλεσθε ὁρᾶτε· ἵνα τοῦτο λέγω πρῶτον ὑμῖν· περὶ τοῦ παρανόμου βούλεσθε πρῶτον· τοῦτο τοίνυν ἐροῦμεν· ἃ δὴ δέομαί τε καὶ ἀξιῶ παρὰ πάντων ὑμῶν τυχεῖν· δίκαια ὥς γ' ἐμαυτὸν πείθω· μηδεὶς ὑμῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῷ δὴ ἐξηπατῆσθαι τοῦ Χαριδήμου καὶ νομίζειν εὐεργέτην εἶναι φιλονεικῶν διαχρείᾳ πρότερον τὸ περὶ τὸν νόμον λόγους ἀκούσῃ μου· μηδ' ἀποστερήσῃ διὰ τοῦτο μήθ' αὑτὸν τοῦ θέσθαι τὴν ψῆφον εὔορκον· μήτ' ἐμὲ τοῦ διδάξαι περὶ πάντων ὑμᾶς ὡς βούλομαι· ἀλλὰ ποιήσασθε τὴν ἀκρόασιν ὡδί· καὶ σκοπεῖσθε ὡς δίκαια ἐρῶ· ὅταν μὲν λέγω περὶ τῶν νόμων ἀφέντες ᾧ τὸ ψήφισμα εἴρηται καὶ ποίῳ τινί· σκοπεῖσθε πότερον παρὰ τοὺς νόμους ἢ κατὰ τούτους εἴρηται καὶ μηδὲν ἄλλο· ὅταν δ' ἐλέγχω τὰ πεπραγμένα καὶ διεξίω τὸν τρόπον ὃν πεφενάκισθε ὑπ' αὐτοῦ· τὰς πράξεις σκοπεῖσθε πότερον γεγόνασιν ἢ ψευδεῖς ἐρῶ· ὅταν δ' ἐξετάζω περὶ τοῦ συμφέρειν ἢ μὴ τῇ πόλει ταῦτ' ἐψηφίσθαι· πάντα τἄλλα ἀφεὶς τοὺς λογισμοὺς ὁρᾶτε τοὺς περὶ τούτου πότερα ὀρθῶς ἔχοντας ποιοῦμαι ἢ οὔ· ἐὰν τοῦτον ἔχοντες τὸν τρόπον ἀκροάσησθέ μου· αὐτοί τε ἄριστα ἃ προσήκει συνήσετε χωρὶς ἕκαστα σκοποῦντες καὶ οὐχ ἅμα πάντα ἀθρόα ἐξετάζοντες· κἀμοὶ ῥᾷστα ἃ βούλομαι διδάξαι· ἔσονται δὲ βραχεῖς περὶ πάντων οἱ λόγοι· λαβὲ δὴ τοὺς νόμους αὐτοὺς καὶ λέγε· ἵν' ἐξ αὐτῶν ἐπιδεικνύω τοῦτο τὸ παράνομον:

Κ τῶν φονικῶν νόμων τῶν ἐξ Ἀρείου πάγου· δικάζειν δὲ τὴν βουλὴν τὴν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ φόνου καὶ τραύματος ἐκ προνοίας καὶ πυρκαϊᾶς καὶ φαρμάκων· ἐάν τις ἀποκτείνῃ δούς· ἐπίσης: ἠκούσατε μὲν τοῦ νόμου καὶ τοῦ ψηφίσματος ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· ὡς δ' ἄν μοι δοκεῖτε τοὺς περὶ τοῦ παρανόμου λόγους αὐτοὺς ῥᾷστα μαθεῖν· τοῦθ' ὑμῖν φράσω· ἐξετάσασθε τίνι τάξει ποτ' ἐστὶν ὑπὲρ οὗ τὸ ψήφισμα εἴρηται· πότερα ξένος ἢ μέτοικος ἢ πολίτης ἐστίν· εἰ μὲν δὴ μέτοικον φήσομεν· οὐκ ἐροῦμεν ἀληθῆ· εἰ δ' αὖ ξένον· οὐχὶ δίκαια ποιήσομεν· τὴν γὰρ τοῦ δήμου δωρεὰν δι' ἣν πολίτης γέγονε· κυρίαν αὐτῷ δίκαιόν ἐστιν εἶναι· ὡς ὑπὲρ πολίτου τοίνυν ὡς ἔοικε ποιητέον τοὺς λόγους· θεάσασθε δὴ πρὸς Διὸς ὡς ἁπλῶς καὶ δικαίως χρήσομαι τῷ λόγῳ· ὃς ἐν μὲν ταύτην τίθεμαι τὴν τάξιν αὐτόν· ἐν ᾗ πλεῖστ' ἂν τυγχάνοι τιμῆς· ἃ δ' οὐδ' ἡμῖν τοῖς γένει πολίταις ἐστίν· οὐδ' ἐκείνῳ δεῖν οἴομαι γενέσθαι παρὰ τοὺς νόμους· τίνα οὖν ἐστι ταῦτα ἃ γέγραφεν οὑτοσί· γέγραπται γὰρ ἐν μὲν τῷ νόμῳ· τὴν βουλὴν δικάζειν φόνου καὶ τραύματος ἐκ προνοίας καὶ πυρκαϊᾶς καὶ φαρμάκων· ἐάν τις ἀποκτείνῃ δούς· καὶ προσέθηκεν ὁ θεὶς τὸν νόμον ἐὰν ἀποκτείνῃ· κρίσιν πεποίηκεν· ὅμως οὐ πρότερον τί χρὴ πάσχειν τὸν δεδρακότα εἴρηκε· καλῶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦθ' ὑπὲρ εὐσεβείας ὅλης τῆς πόλεως προϊδών· πῶς· οὐκ ἔνεστιν ἅπαντας ἡμᾶς εἰδέναι τίς ποτ' ἐστὶν ὁ ἀνδροφόνος· τὸ μὲν δὴ τὰ τοιαῦτα ἄνευ κρίσεως πιστεύειν ἂν ἐάν τις ἐπαιτιάσηται· δεινὸν ἡγεῖτο· δεῖν δ' ᾤετο πεῖσαι λαμβάνειν· ἐπειδήπερ ἡμεῖς τιμωρήσομεν τῷ πεπονθότι· πεισθῆναι καὶ μαθεῖν ἡμᾶς διδάσκοντα ὡς δέδρακε· τηνικαῦτα γὰρ εὐσεβὲς ἤδη κολάζειν εἰδόσιν εἶναι· πρότερον δ' οὔ· καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ διελογίζετο· ὅτι πάντα τὰ τοιαῦτα ὀνόματα· οἷον ἐάν τις ἀποκτείνῃ· ἐάν τις ἱεροσυλήσῃ· ἐάν τις προδῷ· καὶ τὰ τοιαῦτα πάντα πρὸ μὲν τοῦ κρίσιν γενέσθαι· αἰτιῶν ὀνόματ' ἐστίν· ἐπειδὰν δὲ κριθείς τις ἐξελεγχθῇ· τηνικαῦτα ἀδικήματα γίγνεται· οὐ δὴ δεῖν ᾤετο τῷ τῆς αἰτίας ὀνόματι τιμωρίαν προσγράφειν· ἀλλὰ κρίσιν· καὶ διὰ ταῦτα ἄν τις ἀποκτείνῃ τινά· τὴν βουλὴν δικάζειν ἔγραψε· καὶ οὐχ ἅπερ ἂν ἁλῷ παθεῖν εἶπεν· ὁ μὲν δὴ τὸν νόμον τιθεὶς οὕτως· ὁ δὲ τὸ ψήφισμα γράφων πῶς· ἐάν τις ἀποκτείνῃ φησὶ Χαρίδημον· τὴν μὲν δὴ προσηγορίαν τοῦ πάθους τὴν αὐτὴν πεποίηκε τῷ ἐάν τις ἀποκτείνῃ γράψας· ὥσπερ ὁ τὸν νόμον τιθείς· μετὰ ταῦτα δ' οὐκέτι ταῦτα· ἀλλ' ἀνελὼν τὸ δίκην ὑπέχειν ἀγώγιμον εὐθὺς ἐποίησε· καὶ παραλιπὼν τὸ διωρισμένον ἐκ τοῦ νόμου δικαστήριον ἄκριτον τοῖς ἐπαιτιασαμένοις παρέδωκεν ὅ τι ἂν βούλωνται χρῆσθαι· ὃν δὲ πεποίηκε προφανέρον· καὶ λαβοῦσιν ἐκείνοις ἐξεῖναι στρεβλοῦν· αἰκίσασθαι· χρήματα πράξασθαι· καίτοι πάντα ταῦτα ἀπείρηκεν ἀντικρυς καὶ σαφῶς ὁ κατὰ τῶν θεῶν νόμος· μηδὲ τοὺς ἑαλωκότας καὶ δεδειγμένους ἀνδροφόνους ἐξεῖναι ποιεῖν· λέγε δ' αὐτοῖς αὐτὸν τὸν νόμον τὸν μετὰ ταῦτα:

Τοὺς δ' ἀνδροφόνους ἐξεῖναι ἀποκτείνειν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ καὶ ἀπάγειν ὡς ἐν τῷ ἄξονι ἀγορεύει· λυμαίνεσθαι δὲ μή· μηδὲ ἀποινᾶν· ἢ διπλοῦν ὀφείλειν ὅσον ἂν καταβλάψῃ· εἰσφέρειν δὲ τοὺς ἄρχοντας ὧν ἕκαστοι δικασταί εἰσιν τῷ βουλομένῳ· τὴν ἡλιαίαν δὲ διαγιγνώσκειν: ἠκούσατε μὲν τοῦ νόμου· σκέψασθε δὲ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ θεωρήσατε ὡς καλῶς καὶ σφόδρα εὐσεβῶς ἔθηκεν ὁ τιθεὶς τὸν νόμον· τοὺς ἀνδροφόνους φησί· πρῶτον μὲν δὴ τοῦτ'

ἀνδροφόνον λέγει τὸν ἑαλωκότα ἤδη τῇ ψήφῳ· γάρ ἐστιν οὐδεὶς ὑπὸ ταύτῃ τῇ προσηγορίᾳ, πρὶν ἂν ἐξελεγχθεὶς
ἁλῷ· ποῦ τοῦτο δηλοῖ· ἔν τε τῷ προτέρῳ νόμῳ καὶ τούτῳ· ἐν μὲν γὰρ ἐκείνῳ γράψας· ἐάν τις ἀποκτείνῃ· τὴν βουλὴν
δικάζειν εἶπεν· ἐν δὲ τούτῳ τὸν ἀνδροφόνον προσειπὼν, ἃ χρὴ πάσχειν εἴρηκεν· ὅτι δὲ ἄλλοις ἔνοχος τῷ προσρή-
ματι τούτῳ καθέστηκεν τὴν τιμωρίαν ἔγραψεν· περὶ μὲν δὴ τῶν ἑαλωκότων ἂν λέγοι· λέγεται δέ τι· ἐξεῖναι ἀποκτείνειν
καὶ ἀπάγειν πρὸς αὐτόν· ἢ ὡς ἂν βούληταί τις, πολλοὺς ἐκάλυσεν· ἀλλὰ πῶς, ὡς ἐν τῷ ἄξονι εἴρηται φησίν· τοῦτο
δ' ἐστὶν τί· ὃ πάντες ἐπίστασθ' ὑμεῖς· οἱ θεσμοθέται τοὺς ἐπὶ φόνῳ φεύγοντας, κύριοι θανάτῳ ζημιῶσαί εἰσι·
καὶ τὸν ἐκ τῆς ἐκκλησίας πέρυσι πάντες ἑωρᾶτε ὑπ' ἐκείνων ἀπαχθέντα· ὡς τούτους οὖν ἀπάγειν λέγει· διαφέρει
δ' ἔτι τοῦτο, τὸ ὡς αὑτὸν ἀπάγειν· ὅτι ὁ μὲν ἀπάγων ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ὡς τοὺς θεσμοθέτας, τοὺς νόμους κυρίους
ποιεῖ τοῦ δεδρακότος· ὁ δ' ὡς αὑτὸν ἄγων, ἑαυτόν· ἔστι δ' ἐκείνως μὲν, ὡς ὁ νόμος τάττει δοῦναι δίκην· οὕτω δὲ
ὡς ὁ λαμβάνων βούληται· πλεῖστον δ' ἐστὶ δήπου διαφέρει τὸν νόμον κύριον τῆς τιμωρίας ἢ τὸν ἐχθρὸν γίγνεσθαι·
λυμαίνεσθαι δὲ φησὶ μή· μηδ' ἀποινᾶν· ταῦτα δ' ἐστὶν τί· τὸ μὲν δὴ μὴ λυμαίνεσθαι, γνώριμον οἶδ' ὅτι
πᾶσιν· μὴ μαστιγοῦν· μὴ δεῖν· μὴ τὰ τοιαῦτα ποιεῖν λέγει· τὸ δὲ μηδ' ἀποινᾶν, μὴ χρήματα πράττεσθαι·
τὰ γὰρ ἄποινα χρήματα ἐνόμιζον οἱ παλαιοί· ὁ μὲν δὴ νόμος οὕτως τὸν ἀνδροφόνον καὶ τὸν ἑαλωκότα ἤδη διώρισεν
ὡς κολαστέον· καὶ οὐ τὴν τοῦ πεπονθότος εἴπων πατρίδα· καὶ περὶ τοῦ μηδ' ἐν ἄλλῳ τρόπῳ ἢ τοῦτον· μηδ' ἄλλο-
θι πλὴν οὗ ταῦθ' ἂν τις κρίνῃ εἴρηκεν· ὁ δὲ τὸ ψήφισμα γράψας πολλοῦ γε δεῖ διωρίσαι, ὥστε πάντα τούτοις τἀναν-
τία εἴρηκεν· γράψας γὰρ ἐάν τις ἀποκτείνῃ Χαρίδημον, ἀγώγιμος ἔστω φησὶ πανταχόθεν· τί λέγεις· τῶν νόμων
οὐδὲ τοῖς ἑαλωκόσι διδόντων ἀπάγειν πλὴν ἐν τῇ ἡμεδαπῇ· σὺ γράφεις ἄνευ κρίσεως τινα ἀγώγιμον ἐκ τῆς
συμμαχίδος πάσης; καὶ οὐδ' ἐν τῇ ἡμεδαπῇ ἀγαγεῖν κελευόντων τῶν νόμων· σὺ διδοὺς ἄγειν; καὶ μὴν ἐάν γε τῷ ποιεῖν
ἀγώγιμον, πάνθ' ὅσα ἀπείρηκεν ὁ νόμος δέδωκας· χρήματα πράξασθαι· ζῶντα λυμαίνεσθαι κακοῦν· ἔχον-
τα αὐτὸν ἀποκτιννύναι· πῶς οὖν ἄν τις μᾶλλον ἐλεγχθείη παράνομα εἰρηκὼς ἢ πῶς δεινότερα γράφων ἢ τοῦτον
τὸν τρόπον· ὃς δυεῖν ὑποκειμένοιν ὀνομάτων κατὰ μὲν τὴν αἰτίαν· ἐάν τις ἀποκτείνῃ· κατὰ δὲ τῶν ἑαλωκότων· ἐάν τις
ἀνδροφόνος ᾖ, ἐν μὲν τῇ προσηγορίᾳ τὸ τοῦ τὴν αἰτίαν ἔχοντος ἐκλαμβάνομεν· τῇ δὲ τιμωρίᾳ ἣν οὐδὲ
κατὰ τῶν ἐξεληλεγμένων διδόασιν οἱ νόμοι· ταύτην κατὰ τῶν ἀκρίτων ἔγραψας· καὶ τὸ μέσον τούτων ἐξῆλες· μέσον
γάρ ἐστιν αἰτίας καὶ ἐλέγχου, κρίσις· ἣν οὐδαμοῦ γέγραφεν οὗτος ἐν τῷ ψηφίσματι· λέγε τοὺς ἐφεξῆς νόμους: +
ἐάν τις τὸν ἀνδροφόνον κτείνῃ ἢ αἴτιος ᾖ φόνου, ἀπεχόμενον ἀγορᾶς ἐφορίας καὶ ἄθλων καὶ ἱερῶν ἀμφικτυονικῶν,
ὥσπερ τὸν Ἀθηναῖον κτείναντα, ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι, διαγιγνώσκειν δὲ τοὺς ἐφέτας. Τοῦτον δεῖ
μαθεῖν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸν νόμον τί ποτε βουληθεὶς ὁ θεὶς ἀκριβῶς ἅπαντα διώρισε
καὶ νομίμως· ἐάν τις ἀποκτείνῃ τὸν ἀνδροφόνον φησὶν ἢ αἴτιος ᾖ φόνου ἀπεχόμενον ἀγορᾶς ἐφορίας καὶ ἄθλων
καὶ ἱερῶν ἀμφικτυονικῶν· ὥσπερ τὸν Ἀθηναῖον κτείναντα ἐν τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι· διαγιγνώσκειν δὲ τοὺς
ἐφέτας· τί δή ποτ' ἐστίν· ἐκεῖνος ᾤετο δεῖν τὸν πεφευγότα ἐπ' αἰτίᾳ φόνου καὶ ἑαλωκότα, ἐάν περ ἅπαξ
ἐκφύγῃ καὶ σωθῇ, εἴργειν μὲν τῆς τοῦ παθόντος πατρίδος δίκαιον εἶναι· κτείνειν δὲ οὐχ ὅσιον ἁπανταχοῦ·
σκοπῶν ὅτι καὶ τοὺς παρ' ἡμῖν πεφευγότας ἐὰν ἡμεῖς τοὺς ἑτέρωθι ἀποκτιννύωμεν, ἀποκτενοῦσιν ἕ-
τεροι· εἰ δὲ τοῦτ' ἔσται, ἡ μόνη λοιπὴ τοῖς ἀτυχοῦσιν ἅπασι σωτηρία διαφθαρήσεται· ἔστι δ' αὕτη τίς· ἐκ τῆς τοῦ
πεπονθότος μεταστάντα, εἰς τὴν τῶν μηδὲν ἠδικημένων ἀδεῶς μετοικεῖν· ἵνα δὴ μὴ τοῦτο ᾖ, μηδ' ἀπέραντος
ἡ τῶν ἀτυχημάτων αὖ τιμωρία γίγνηται, ἔγραψεν, ἐάν τις τὸν ἀνδροφόνον κτείνῃ ἀπεχόμενον φησὶν ἀγορᾶς ἐφορί-
ας· τί τοῦτο λέγων· τῶν ὁρίων τῆς χώρας· ἐνταῦθα γάρ, ὡς γ' ἐμοὶ δοκεῖ, τἀρχαῖα συνῄεσαν οἱ πρόσχωροι παρά τε
ἡμῶν καὶ τῶν ἀστυγειτόνων· ὅθεν ὠνόμακεν ἀγορὰν ἐφορίαν· καὶ πάλιν ἱερῶν ἀμφικτυονικῶν· τί δή ποτε καὶ τούτων
ἀπέκλεισε τὸν ἀνδροφόνον· ὅσων τῷ παθόντι ζῶντι μετῆν, τούτων εἴργει τὸν δεδρακότα· πρῶτον μὲν
τῆς πατρίδος καὶ τῶν ἐν ταύτῃ πάντων καὶ ὁσίων καὶ ἱερῶν· τὴν ἐφορίαν ἀγορὰν ὅρον προσγράψας
ἧς εἴργεσθαί φησιν· εἶτα τῶν ἱερῶν τῶν ἐν Ἀμφικτυόσιν· καὶ γὰρ τούτων, εἴπερ ἦν Ἕλλην ὁ παθών, μετῆν αὐτῷ·
ἄθλων διὰ τί· ὅτι κοινοὶ πᾶσιν εἰσὶν οἱ κατὰ τὴν Ἑλλάδα ἀγῶνες· κατὰ δὲ τὴν πάντων μετουσίαν, μετῆν καὶ τούτων
τῷ πεπονθότι· καὶ τούτων οὖν ἀπεχέσθω· τούτων μὴ τὸν εἰργασμένον εἴργει· ἂν δ' ἔξω τούτων κτείνῃ τις αὐτὸν
ἀλλοθί που, τὴν αὐτὴν ὑπὲρ αὐτοῦ δίκην δέδωκεν, ἥνπερ ἂν τὸν Ἀθηναῖον κτείνῃ· τὸν γὰρ φυγάδα τὸ τῆς
πόλεως ὄνομα οὐ προσεῖπεν ὀνόματι, ἧς οὐκ ἔστι μετουσία αὐτῷ, ἀλλὰ τῷ τοῦ πράγματος ᾧ κατέστησεν αὐτὸν ἐ-
κεῖνος ἔνοχον· καὶ διὰ ταῦτα ἄν τις ἀποκτείνῃ φησὶ τὸν ἀνδροφόνον ἐπεί περ ὧν εἴργεσθαι ἔστι τῷ τὴν τιμωρίαν
ἐλαύνοντι νομίμως ἐπιθεῖναι τὸ τῆς πόλεως ὄνομα ὠνόμασεν τοῖς αὐτοῖς ἐνέχεσθαι καθάπερ ἂν τὸν Ἀθηναῖον
ἀποκτείνῃ· γράψας δ' ὁμοίως ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῷ τουτὶ τὸ ψήφισμα εἰρηκότι· καὶ τοῖς [illegible]·
οἷς ὁ νόμος δέδωκεν ἐὰν ὧν εἴπομεν ἀπέχωνται μετὰ ἀσφαλείας ζῆν φησιν· τούτους ἐκδότους εἶναι γράφει·
καὶ ἀφαιρεῖται τὸ τῆς γνώμης [illegible] ὃ τοῖς ἀτυχοῦσιν ὑπάρχειν εἰκὸς παρὰ τῶν ἐξ ὧν ἐγκλημάτων
ὄντων ὁπωσποτε πάντων ἀπόκειται ἀδήλου ὄντος μὴ προδήλου τῆς ἐπιούσης τύχης ὁποίας ἑκάστῳ καὶ νῦν τοῦ

τὸν ἀποκτείναντα Χαρίδημον. οὐ πῶς ἂν ἄρα τοῦτο γένηται; ἐὰν ἅπαντα ποιῶσιν ὅσ᾽ οἵ τινες λαμβάνοντες ἐκ δὲ τῶν
φευγόντων καὶ τῶν νομίμων εἰργόμενον· ἔνοχοι μὲν αὐτοὶ ταῖς φονικαῖς δίκαις ἔσονται· ἔνοχος δὲ σύ· καὶ
γὰρ ἄν τις αἴτιος ᾖ γέγραπται· ἔστι δ᾽ αἴτιος ὁ τὴν διὰ τοῦ ψηφίσματος ἐξουσίαν δεδωκώς. οὐκοῦν ἐσόμεθα ὑ-
μᾶς· τούτου συμβάντος, οὐ καθαροῖς οὖσιν ὁμοῦ διατρίψομεν· εἰ δὲ παρήσομεν, οἷς ἐγνωκότες μὲν αὐτοῖς τἀναν-
τία πράττειν ἀναγκασθησόμεθα. ἆρα σμικρὰ ἢ τὸ τυχὸν ἐστὶν ὑπὲρ οὗ δεῖ λῦσαι τὸ ψήφισμα ὑμᾶς; λέγε δὴ τὸν
μετὰ ταῦτα νόμον. +

Ἐάν τις τῶν ἀνδροφόνων τῶν ἐξεληλυθότων ὧν τὰ χρήματα ἐπίτιμα, πέρα ὅρου ἐλαύνῃ ἢ φέρῃ ἢ ἄγῃ, τὰ ἴσα
ὀφείλειν ὅσα περ ἂν εἰ ἐν τῇ ἡμεδαπῇ δράσῃ. Ἄλλος οὗτος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νόμος ἀνθρωπίνως καὶ καλῶς
κείμενος, ὃν παραβὰς οὗτος ὁμοίως φανήσεται. ἐάν τις τινὰ τῶν ἀνδροφόνων φησὶ τῶν ἐξεληλυθότων ὧν
τὰ χρήματα ἐπίτιμα. τοὺς ἐπ᾽ ἀκουσίῳ φόνῳ λέγει μεθεστηκότας. τῷ τὸ ἐξεληλυθότων εἰπεῖν, ἀλλὰ μὴ
φευγόντων· καὶ τῷ διορίζειν ὧν τὰ χρήματα ἐπίτιμα· τῶν γὰρ ἐκ προνοίας δεδήμευται τὰ ὄντα. περὶ
μὲν δὴ τῶν ἀκουσίων ἂν λέγοι. λέγει δὲ τί; ἐὰν πέρα ὅρου φησὶν ἐλαύνῃ ἢ φέρῃ ἢ ἄγῃ. τοῦτο δ᾽ ἐστὶ τί; τὸ πέρα ὅρου; ἐστὶ
πᾶσιν ὅρος τοῖς ἀνδροφόνοις τῆς τοῦ παθόντος εἴργεσθαι πατρίδος. ἐκ μὲν δὴ ταύτης δέδωσιν ἐλαύνειν καὶ
ἄγειν· πέρα δὲ οὐκ ἐᾷ τοῦτο δ᾽ οὐδ᾽ ἕτερον ποιεῖν. ἐὰν δέ τις παρὰ ταῦτα ποιῇ, τὴν αὐτὴν ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ
δίκην ἥνπερ ἂν μένοντα ἀδικῇ οἴκοι γράψας ταὐτὰ ὀφείλειν ἅπερ ἂν οἴκοι δράσῃ. εἰ δή τις ἔροιτ᾽ Ἀριστοκρά-
την τουτονί, καὶ μὴ νομίσῃ τέ με θεῖναι τοῦτ᾽ ἐρώτημα, πρὸς τὸν μεγάλοις δή, εἴ τις ἀποκτενεῖ Χαρίδημον, ἢ καὶ ἄλλως
πως τὸ ἐρώτημα, οὐκ ἂν οἶμαι φαίη· θήσομαι τοίνυν ἀποκτενεῖν· πότερον οἷς θέλων ἢ ἄκων; καὶ ξένος ἢ πολίτης;
ὁ τοῦτο ποιήσων ἔσται· οὐκ ἔνεστιν εἰπεῖν ὡς οἴεσθαι· οὐκοῦν ταῦτα εἰδήπου προσῆκε γράψαι, ἐάν τις ἀποκτείνῃ ἑκόντα
φοῦ τὰ ἄκοντα ἢ ἑκών, ἀδίκως ἢ δικαίως, ξένος ἢ πολίτης, ἵν᾽ ὅτῳ ποτὲ τοὔργον πραχθῇ, τούτῳ τὰ ἐκ τῶν
νόμων ὑπῆρχεν δίκαια. μὴ μὰ Δί᾽ αὐτὸ τοῦτο τῆς αἰτίας ὀνομάζοντα, ἁπλῶς ἐὰν προσγράψαι. τίνα γὰρ
οὐ λέλοιπας ὅρον τῷ γράμματι τούτῳ; τῶν νόμων σαφῶς οὑτωσὶ λεγόντων, μὴ πέρα ὅρων ἐλαύνειν ὅς ἂν πάν-
τα λόθεν δίδως ἄγειν. ὁ νόμος δὲ οὐ μόνον οὐκ ἐλαύνειν πέρα τῶν ὅρων, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἄγειν ἐᾷ. ἐκ δὲ τοῦ σοῦ ψηφίσ-
ματος ὁ βουλόμενος ἄξει τὸν ἄκοντα ἀπεκτονότα ἐκ δὲ τῆς λαμβανομένης τοῦ παθόντος πατρίδος. ἆρ᾽
οὐ πάντα συγχεῖς τὰ ἀνθρώπινα καὶ ἀφαιρῇ τὴν πρόφασιν, μεθ᾽ ἧς ἢ καλὸν ἐστὶν ἕκαστον τῶν ἔργων ἢ αἰσχρόν;
ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐπὶ πάντων, οὐκ ἐπὶ πάντων, οὐκ ἐπὶ τῶν φονικῶν μόνον, οὕτω τοῦτ᾽ ἔχει. ἄν τις τύπτῃ τινὰ ἄρχων
χειρῶν ἀδίκων, ὥσπερ εἰ τύπτοι, οὐκ ἀδικεῖ· ἄν τις κακῶς ἀγορεύῃ, τὰ ψευδῆ προσθεὶς, ὥσπερ εἴ γε τἀληθῆ, προ-
σῆκον· ἄν τις ἀποκτείνῃ ἐκ προνοίας, ὥσπερ εἴ γε ἄκων, οὐ ταὐτόν· ἄν τις καταβλάψῃ τινὰ ἑκὼν ἀδίκως· πάν-
ταχοῦ τὴν πρόφασιν μεμαθηκὼς ὁπόταν τὸ πρᾶγμα ἀρήσομεν. ἀλλ᾽ οὐ σύ· ἀλλ᾽ ἄν τις ἁπλῶς ἀποκτείνῃ Χα-
ρίδημον, ἀγώγιμος ἔστω· κἂν ἄκων, κἂν δικαίως, κἂν ἀμυνόμενος, κἂν οἷς δεδώκασιν οἱ νόμοι, κἂν ὁπωσοῦν.
λέγε τὸν μετὰ ταῦτα νόμον. +

Φόνου δὲ δίκας μὴ εἶναι μηδαμοῦ κατὰ τῶν τοὺς φεύγοντας ἐνδεικνύντων, ἐάν τις κατίῃ ὅποι μὴ ἔξεστιν.
Μέγα νόμος ἐστίν οὗτος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ ἄλλοι δὲ ὅσοι ἐκ τῶν φονικῶν νόμων παραγεγρα-
φα ἤμην, δι᾽ ὧν δεῖ λέγεις κάμψασθαι· κατὰ τῶν ἐνδεικνύντων φησὶ τοὺς κατιόντας ἀνδροφόνους ὅποι μὴ ἔξεστι,
δίκας φόνου μὴ εἶναι. ἐνταῦθ᾽ ἴδῃ δηλοῖ δίκαια, ἃ παρ᾽ ἀμφότερα οὗτος εἴρηκε τὸ ψήφισμα. ὅτι τε ἐνδεί-
κνυναι δίδωσι τὸν ἀνδροφόνον, καὶ οὐκ αὐτὸν ἀγώγιμον οἴχεσθαι λαβόντα· καὶ ὅτι ἐὰν κατίῃ τις ὅποι μὴ ἔ-
ξεστι, καὶ αὐτὸ τοῦτο δίδωσιν, οὐχ ὅποι βούλεταί τις· οὐκ ἔξεστι δὲ ποῖ; ὅθεν ἂν φεύγῃ τις πόλεως ὅπου καὶ
σφόδρα σαφῶς τοῦτο δηλοῖ· ἐάν τις κατίῃ φησὶ· τοῦτο δ᾽ οὐκ ἔστιν ἐπενεγκεῖν ἄλλῃ πόλει, πλὴν ἧς ἂν φεύγη-
τις, ὅθεν γὰρ μηδὲ ἐξέπεσεν τις, τίνα ἀρχήν, οὐκ ἐγίδηπου κατελθεῖν εἰς ταύτην. ὁ μέν τοίνυν νόμος ἐνδεῖξαι
δέδωκεν, καὶ ταύτην, ἂν κατίῃ ὅποι μὴ ἔξεστιν· ὁ δὲ, ἀγώγιμος ἔστω γέγραφε, κἂν τοῦθ᾽ ὅποι φεύγειν οὐδεὶς
κωλύει νόμος. λέγε ἄλλον νόμον:

Ἐάν τις ἀποκτείνῃ ἐν ἄθλοις ἄκων, ἢ ἐν ὁδῷ καθελὼν, ἢ ἐν πολέμῳ ἀγνοήσας, ἢ ἐπὶ δάμαρτι, ἢ ἐπὶ
μητρί, ἢ ἐπ᾽ ἀδελφῇ, ἢ ἐπὶ θυγατρί, ἢ ἐπὶ παλλακῇ ἣν ἂν ἐπ᾽ ἐλευθέροις παισὶν ἔχῃ, τούτων
ἕνεκα μὴ φεύγειν κτείναντα. Πολλῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νόμων τῶν προειρημένων ἠρώτηται τὸ ψήφισμα, οὐδε-
νὸς δὲ μᾶλλον ἢ παρὰ τοῦτον τὸν ἄρτι γεγονὼς μένον ὑμῖν ἐρηταί. διδόντος γὰρ τοῦ νόμου σαφῶς οὑτωσί, καὶ λέγοντος
ἐφ᾽ οἷς ἐξεῖναι κτείναι, οὗτος ἅπαντα ταῦτα παρεῖδε, καὶ γέγραφεν οὐδὲν ὑπειπὼν ὅπως, ἄν τις ἀποκτείνῃ,
τὴν τιμωρίαν. καίτοι σκέψασθε ὡς ὁσίως καὶ καλῶς ἕκαστα διεῖλεν ὁ ταῦτ᾽ ἐξ ἀρχῆς διελών. ἄν τις ἐν ἄθλοις
ἀποκτείνῃ τινά, τοῦτον ὥρισεν οὐκ ἀδικεῖν. διὰ τί; ὅτι οὐ τὸ συμβὰν ἐσκέψατο, ἀλλὰ τὴν τοῦ δεδρακότος
διάνοιαν. ἔστι δ᾽ αὕτη τίς; ζῶντα νικῆσαι καὶ οὐκ ἀποκτεῖναι. εἰ δ᾽ ἐκεῖνος ἀσθενέστερος ἦν τὸν ὑπὲρ τῆς
νίκης ἐνεγκεῖν πόνον, ἑαυτῷ τοῦ πάθους αἴτιον ἡγήσατο. διὸ τιμωρίαν οὐκ ἔδωκεν ὑπὲρ αὐτοῦ. πάλιν ἄν
ἐν πολέμῳ φησὶν ἀγνοήσας, καὶ τοῦτον εἶναι καθαρόν. καλῶς. καὶ γὰρ εἴ τινα τῶν ἐναντίων οἰηθεὶς εἶναι δι-

ἐφθάρη ἀδίκως ἀπέχειν. ἀλλὰ συγγνώμης τυχεῖν δίκαιος ἐστί. ἢ ἐπὶ δάμαρτι ἢ ἐπὶ μητρὶ ἢ ἐπ' ἀδελφῇ
ἢ θυγατρί. ἢ ἐπὶ παλλακῇ ἣν ἂν ἐπ' ἐλευθέροις παισὶν ἔχῃ. καὶ τὸν ἐπὶ τούτων ἀποκτείναντα ἀθῷον ποιεῖ.
πάντων γ' ὀρθότατα ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτον ἀφιείς. τί δήποτε. ὅτι ὑπὲρ ὧν τοῖς πολεμίοις μαχόμεθα
ἵνα μὴ πάθωσιν ὑβριστικὸν μηδ' ἀσελγὲς μηδέν. ὑπὲρ τούτων καὶ τοὺς φίλους ἐὰν παρὰ τὸν νόμον εἰς αὐτοὺς
ὑβρίζωσι καὶ διαφθείρωσιν ἔδωκεν ἀποκτεῖναι. ἐπειδὴ γὰρ οὐ γένει φίλοι καὶ πολέμιοι. ἀλλὰ τὰ πραττό-
μενα ἐξεργάζεται τούτων ἑκάτερον τοὺς ἐχθρὰ ποιοῦντας ἐν ἐχθροῦ μέρει κολάζειν ἀπέδωκεν ὁ νόμος.
οὐκοῦν δεινὸν εἰ τοσούτων ὄντων οἷς τοὺς ἄλλους ἔξεστιν ἀποκτιννύναι. μόνον ἀνθρώπων ἐκεῖνον μηδ' ἐπὶ τού-
τοις ἐξέσται ἀποκτεῖναι. φέρε γὰρ εἴ τῳ συμβαίη τοιοῦτον οἷον ἴσως ἤδη τῳ καὶ ἄλλῳ. ἀπαλλαγέντι ἐκ Θρᾴκης.
ἐλθόντι οἰκεῖν που. τῆς μὲν ἐξουσίας μηκέτι κυρίῳ ὄντι. ὧν δ' ἡ συνήθεια πολλὰ ποιεῖ τῶν ἀπειρημένων ὑπὸ τῶν νόμων.
τοῖς δ' ἔθεσι καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις ταῦτ' ἐπιχειροῦντι πράττειν. ἄλλο τι ἢ σιγῶν τεθνήξει Χαρίδημον ἐὰν αὐτὸν ὑβρί-
ζῃ. οὐ γὰρ ἀποκτεῖναί γε ἀσφαλές. οὐδὲ τιμωρίαν λαμβάνειν ἣν δίδωσιν ὁ νόμος διὰ τὸ ψήφισμα τουτί. καὶ μὴν
εἴ τις ἐκεῖνο ὑπολαμβάνει. ποῦ δ' ἔστ' ἢ γένοιτ' ἂν ταῦτα. τί κωλύει κἀμὲ λέγειν τίς δ' ἂν ἀποκτείναι Χαρίδημον. ἀλλὰ
μὴ τοῦτο σκοπῶμεν. ἀλλ' ἐπειδὴ περί ἐστι τὸ ψήφισμα οὐκ ἐπὶ δὴ γεγενημένῳ τινὶ πράγματι. ἀλλ' ἐπὶ
τοιούτῳ ὃ μηδ' εἰ γενήσεται μηδεὶς οἶδεν. τὸ μὲν τοῦ μέλλοντος ἔσεσθαι κοινὸν ἀμφοῖν ὑπάρχέτω. πρὸς δὲ τοῦτο
ὑποθέντες ἀνθρωπίνως τὰς ἐλπίδας οὕτω σκοπῶμεν. ὡς τὰ γὰρ ἂν τύχοι καὶ τοῦτο κἀκεῖνο συμβαίνειν τε-
λύσασι μὲν τὸ νῦν ψήφισμα ἂν ἄρα συμβῇ τι παθεῖν ἐκεῖνον. ἔστιν ἀκ τῶν νόμων ὑπὲρ αὐτοῦ τιμωρίαν.
ἐῶσι δ' ἐὰν ἄρα ἐκεῖνος ζῶν ἀδικῇ τινα. ἀνῄρηται δὲ τοῖς ὑβριζομένοις ἡ κατὰ τῶν νόμων δίκη. ὥστε πανταχῇ ἐν αν-
τίον ἐστὶ τοῖς νόμοις τὸ ψήφισμα λῦσαι συμφέρει. λέγε τὸν μετὰ ταῦτα νόμον:

ἂν ἐὰν φέροντα ἢ ἄγοντα βίᾳ ἀδίκως εὐθὺς ἀμυνόμενος κτείνῃ. νηποινεὶ τεθνάναι. ἀλλ' ἐπὶ ταῦτα ἐφ' οἷς
ἔξεστι κτεῖναι. ἐὰν ἄγοντα κτεῖναι βίᾳ ἀδίκως εὐθὺς ἀμυνόμενος κτείνῃ. νηποινεὶ τεθνάναι κελεύει. θεάσασθε
πρὸς Διὸς ὡς εὖ. τῷ μὲν εἰπεῖν ἐφ' οἷς ἐξεῖναι κτείνειν. προσγράψαι εὐθύς. ἀφεῖλε τὸν τοῦ βουλεύσασθαί τι
κακὸν χρόνον. τῷ δὲ ἀμυνόμενος γράψαι. δηλοῖ τῷ πάσχοντι διδοὺς τὴν ἐξουσίαν οὐκ ἄλλῳ τινί. ὁ μὲν δὴ νόμος
διὰ ταῦτα εὐθὺς ἀμυνομένῳ δέδωκεν ἀποκτιννύναι. ὁ δ' οὐδὲν εἴρηκεν. ἀλλ' ἁπλῶς ἐάν τις ἀποκτείνῃ. κἂν
ὡς νόμοι διδόασιν. ἀλλ' ἀνηδία συκοφαντοῦμεν τὸ πρᾶγμα. τίνα γὰρ οἴσει ἄξει βίᾳ ἀδίκως Χαρίδημος.
πάντας ἀνθρώπους. ἴστε γὰρ δήπου τοῦθ' ὅτι πάντες οἱ στρατεύματα ἔχοντες. ὧν ἂν οἴωνται κρείττους ἔσεσθαι
ἄγουσι καὶ φέρουσι χρήματ' αἰτοῦντες. εἶτ' οὐ δεινὸν ὦ γῆ καὶ θεοὶ καὶ φανερῶς παράνομον. οὐ μόνον παρὰ τὸν
γεγραμμένον νόμον. ἀλλὰ καὶ παρὰ τὸν κοινὸν ἁπάντων ἀνθρώπων. τὸν ἄγοντα βίᾳ τὰ ἐμὰ ἐν πολεμίου μοίρᾳ.
μὴ ἐξεῖναί μοι ἀμύνεσθαι. εἰ μηδὲ τοῦτον τὸν τρόπον ἐξέσται Χαρίδημον ἀποκτεῖναι. ἀλλ' ἐὰν ἀδίκως ἄγῃ
καὶ φέρῃ καὶ τὰ τινος λῃζόμενος. ἀγώγιμος ὁ κτείνας ἔσται. τοῦ νόμου διδόντος ἐάν ἐπὶ τούτοις ἀθῷον εἶναι. λέ-
γε τὸν μετὰ ταῦτα νόμον: +

ὃς ἂν ἄρχων ἢ ἰδιώτης αἴτιος ᾖ τὸν θεσμὸν συγχυθῆναι τόνδε ἢ μεταποιήσῃ αὐτόν. ἄτιμον εἶναι καὶ παῖδας
ἀτίμους καὶ τὰ ἐκείνου: ἠκούσατε μὲν τοῦ νόμου λέγοντος ἄντικρυς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. ὃς ἂν ἄρχων ἢ ἰδιώτης
αἴτιος ᾖ τὸν θεσμὸν συγχυθῆναι τόνδε ἢ μεταποιήσῃ αὐτόν. ἄτιμος ἔσται καὶ οἱ παῖδες καὶ τὰ ἐκείνου. ἆρ' οὖν
μικρὰν ἢ φαύλην πρόνοιαν ἔχειν ὑμῖν ὁ θεὶς τὸν νόμον δοκεῖ. ὅπως κύριος ἔσται καὶ μήτε συγχυθήσεται μήτε
μεταποιηθήσεται. ἀλλ' Ἀριστοκράτης οὑτοσὶ μικρὰ φροντίσας αὐτοῦ μεταποιεῖ καὶ συγχεῖ. τί γὰρ ἄλλο ἐστὶ
τὸ μεταποιεῖν. ἢ ὅταν τὰ τεταγμένα δικαστήρια καὶ ὅρους ὧν εἴργεσθαι δεῖ διδῶσί τις τὰς τιμωρίας καὶ τὸν λόγον
τυχεῖν ἀναιρῶν ἐκδότους ποιῇ. τί δ' ἄλλο τὸ συγχεῖν. ἢ ὅταν ἐξῆς οὑτωσὶ πάντα τἀναντία τῶν ἐν τοῖς νόμοις
τις γράφῃ. οὐ τοίνυν τούτους μόνους τοὺς νόμους ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι παραβέβηκεν. ἀλλὰ καὶ ἄλλους
πολλοὺς οὓς παραλελοίπαμεν διὰ τὸ πλῆθος. ἀλλ' ἐν κεφαλαίῳ λέγω. ὅσοι νόμοι τῶν φονικῶν δικαστη-
ρίων εἰσὶ καλεῖσθαι λέγοντες ἢ μαρτυρεῖν ἢ διομνύσθαι τοὺς ἀγωνιζομένους ἢ ἄλλο τι ὅσα προστάττοντες.
πάντας ὑπερπεπήδηκε τούτους. καὶ πᾶσιν ἐναντίον εἴρηκε τὸ ψήφισμα τουτί. οὐ γὰρ οὐ κλῆσις. οὐ κρίσις. οὐ μαρ-
τυρία συνειδότος. οὐ διωμοσία. ἀλλὰ παραυτίκα ἡ τιμωρία γέγραπται. καὶ αὕτη ἣν ἀπαγορεύουσιν οἱ νόμοι.
τί ἂν ἄλλο τις εἴποι. καὶ ταῦτα πάντα ἐπὶ τίνι τῶν δικαστηρίων γίγνεται προστεταγμένα τοῖς νόμοις. μηδ'
ἴσως εἴποι τις ἄν. ἀλλὰ ταῦτα μὲν οὐδενὸς ἐστ' ἄξια οὐδὲ δίκαιος ἄρ' ἡμεῖν ἃ γέγραφεν οὗτος δίκαια καὶ
καλά. ἀλλὰ τοὐναντίον. τούτου μὲν τοῦ ψηφίσματος οὐκ οἶδ' ὅ τι δεινότερον γέγονε πώποτε ἐν ὑμῖν. τοῦτο
δὲ τῶν πάντων ὅσα ἐστὶ δικαστήρια ἐν ἀνθρώποις οὐδὲν οὕτως σεμνότερον τε δίκαιον φανήσεται.
βούλομαι δ' ἐπὶ μικρὸν διαδραμεῖν ἃ καὶ ζηλοῦντ' ἂν καὶ τιμὴν φέρει τῇ πόλει ῥηθέντα καὶ ἡδίους ἔσεσθαι ἀκούσαντες.
ἄρξομαι δ' ἐντεῦθεν ὅθεν μάλιστα μαθήσεσθε τί τὴν δωρεὰν ἐπανελθοῦσι τῷ Χαρίδημον δεδωκότας. ὑμεῖς
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι Χαρίδημον ἐποιήσασθε πολίτην. διὰ τῆς δωρεᾶς ταύτης μετεδώκαμεν αὐτῷ καὶ ἱερῶν
καὶ ὁσίων καὶ νομίμων καὶ πάντων ὅσων περ αὐτοῖς μέτεστιν ἡμῖν. πολλὰ μὲν δὴ παρ' ἡμῖν ἐστι τοιαῦτα. οἷ-

ἀλλ' ἔτι πρόσθεν· ἐν δ' οὐ μόνον οὐδ' ὅλως τούτων οὐδ' ἄλλο τι μόνον τοῦτο Τῶν ἐν Ἀρείῳ πάγῳ δικαστήριον· ὑπὲρ οὗ τοσαῦτ' ἔστιν εἰπεῖν καλὰ παραδεδομένα καὶ μυθώδη καὶ ὧν αὐτοὶ μάρτυρές ἐσμεν, ὅσα περὶ οὐδενὸς ἄλλου δικαστηρίου· ὧν ὥσπερ εἰ δείγματος εἵνεκα ἄξιόν ἐστιν ἓν ἢ δύ' ἀκοῦσαι. τοῦτο μὲν τοίνυν τὰ παλαιά, ὡς ἡμῖν ἀκούειν παραδέδοται, ἐν μόνῳ τούτῳ τῷ δικαστηρίῳ δίκας φόνου θεοὶ καὶ δοῦναι καὶ λαβεῖν ἠξίωσαν καὶ δικασταὶ γενέσθαι διενεχθέντες ἀλλήλοις, ὡς λόγος· λαβεῖν μὲν Ποσειδῶν ὑπὲρ Ἁλιρροθίου τοῦ υἱοῦ παρ' Ἄρεως, δικάσαι δ' Εὐμενίσιν καὶ Ὀρέστῃ οἱ δώδεκα θεοί. καὶ τὰ μὲν δὴ παλαιὰ ταῦτα· τὰ δ' ὕστερον. τοῦτο μόνον τὸ δικαστήριον οὐ τύραννος, οὐκ ὀλιγαρχία, οὐ δημοκρατία τὰς φονικὰς δίκας ἀφελέσθαι τετόλμηκεν· ἀλλὰ πάντες ἀσθενέστερον ἂν τὸ δίκαιον εὑρεῖν ἡγοῦνται τὸ παρ' αὐτοῖς τοῦ παρὰ τούτοις εὑρημένου δικαίου. πρὸς δὲ τούτοις τοιούτοις οὖσιν, ἐνταυθοῖ μόνον οὐδεὶς πώποτε οὔτε φεύγων ἁλοὺς οὔτε διώκων ἡττηθεὶς ἐξήλεγξεν ὡς ἀδίκως ἐδικάσθη τὰ κριθέντα. ταύτην τοίνυν τὴν φυλακὴν καὶ τὰς ἐν ταύτῃ νομίμους τιμωρίας παραβὰς ὁ γράψας τὸ ψήφισμα τουτὶ, ζῶντι μὲν ἐξουσίαν γέγραφε τῷ Χαριδήμῳ ποιεῖν ὅ τι ἂν βούληται, παθόντος δέ τι, τοῖς οἰκείοις συκοφαντίαν δέδωκεν. σκέψασθε γὰρ οὑτωσί. ἴστε δήπου τοῦθ' ἅπαντες, ὅτι ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, οὗ δίδωσιν ὁ νόμος καὶ κελεύει τοῦ φόνου δικάζεσθαι, πρῶτον μὲν διομεῖται κατ' ἐξωλείας αὑτοῦ καὶ γένους καὶ οἰκίας, ὁ τιν' αἰτιώμενος εἰργάσθαι τι τοιοῦτον· εἶτ' οὐδὲ τὸν τυχόντα τιν' ὅρκον τοῦτο ποιήσει, ἀλλ' ὃν οὐδεὶς ὄμνυσιν ὑπὲρ οὐδενὸς ἄλλου, στὰς ἐπὶ τῶν τομίων κάπρου καὶ κριοῦ καὶ ταύρου, καὶ τούτων ἐσφαγμένων ὑφ' ὧν δεῖ καὶ ἐν αἷς ἡμέραις καθήκει, ὥστε καὶ ἐκ τοῦ χρόνου καὶ ἐκ τῶν μεταχειριζομένων ἅπαν ὅσον ἐστὶν ὅσιον πεπρᾶχθαι. καὶ μετὰ ταῦθ' ὁ τὸν τοιοῦτον ὅρκον ὀμωμοκὼς οὔπω πεπίστευται, ἀλλ' ἐὰν ἐξελεγχθῇ μὴ λέγων ἀληθῆ, τὴν ἐπιορκίαν ἀπενεγκάμενος τοῖς αὑτοῦ παισὶ καὶ τῷ γένει, πλέον οὐδ' ὁτιοῦν ἕξει. ἂν δὲ δόξῃ τὰ δίκαια ἐγκαλεῖν καὶ ἕλῃ τὸν δεδρακότα τοῦ φόνου, οὐδ' οὕτω κύριος γίγνεται τοῦ ἁλόντος, ἀλλ' ἐκεῖνον μὲν οἱ νόμοι κύριοι κολάσαι, καὶ οἷς προστέτακται· τῷ δ' ἐπιδεῖν διδόντα δίκην ἔξεστιν ἣν ἔταξεν ὁ νόμος τὸν ἁλόντα, πέρα δ' οὐδὲν τούτου. καὶ τῷ μὲν διώκοντι ὑπάρχει ταῦτα· τῷ δὲ φεύγοντι τὰ μὲν τῆς διωμοσίας ταὐτά, τὸν πρότερον δ' ἔξεστιν εἰπόντα λόγον μεταστῆναι, καὶ οὔθ' ὁ διώκων οὔθ' οἱ δικάζοντες οὔτ' ἄλλος ἀνθρώπων οὐδεὶς κύριος κωλῦσαι. τί δήποτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦθ' οὕτως ἔχει; ὅτι οἱ ταῦτ' ἐξ ἀρχῆς τὰ νόμιμα διαθέντες, οἵτινές ποτ' ἦσαν, εἴθ' ἥρωες εἴτε θεοί, οὐκ ἐπέθεντο τοῖς ἀτυχήμασιν, ἀλλ' ἀνθρωπίνως ἐπεκούφισαν, εἰς ὅσον εἶχε καλῶς, τὰς συμφοράς. ταῦτα μέντοι πάνθ' οὕτω καλῶς καὶ νομίμως ἔχοντα ὁ γράψας τὸ ψήφισμα τουτὶ παραβεβηκὼς φαίνεται· ἓν γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν ἔνι τούτων ἐν τῷ ψηφίσματι τῷ τούτου. καὶ πρῶτον μὲν παρ' ὅλον τοῦτο δικαστήριον καὶ παρὰ τοὺς γεγραμμένους νόμους καὶ τἄγραφα νόμιμα τὸ ψήφισμ' εἴρηται. δεύτερον δ' ἕτερον δικαστήριον τὸ τῶν ἀκουσίων φόνων φανήσεται συγχέον, τὸ ἐπὶ Παλλαδίῳ, καὶ τοὺς παρὰ τούτῳ νόμους παραβαῖνον. καὶ γὰρ ἐνταῦθ' ὑπόκειται πρῶτον μὲν διωμοσία, δεύτερον δὲ λόγος, τρίτον δὲ γνῶσις τοῦ δικαστηρίου, ὧν οὐδὲν ἔστιν ἐν τῷ τούτου ψηφίσματι. ἂν δ' ἁλῷ καὶ δόξῃ ἠδικηκέναι, οὐδ' οὕτω τοῦ δεδρακότος κύριος οὐδ' ὁ τἆλλος ἐστί· πλὴν ὁ νόμος. τί οὖν ὁ νόμος κελεύει; τὸν ἁλόντα ἐπ' ἀκουσίῳ φόνῳ ἔν τισιν εἰρημένοις χρόνοις ἀπελθεῖν τακτὴν ὁδὸν καὶ φεύγειν, ἕως ἂν αἰδέσηταί τινα τῶν ἐν γένει τοῦ πεπονθότος. τηνικαῦτα δ' ἥκειν δέδωκεν ἔστιν ὃν τρόπον, οὐχ ὃν ἂν τύχῃ, ἀλλὰ καὶ θῦσαι καὶ καθαρθῆναι καὶ ἄλλ' ἅττα διείρηκεν ἃ χρὴ ποιῆσαι, ὀρθῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντα ταῦτα λέγων ὁ νόμος. καὶ γὰρ τὸ τοῖς ἀκουσίοις ἔλαττον τὴν τιμωρίαν ἢ τοῖς ἑκουσίοις τάξαι δίκαιον, καὶ τὸ παρασχόντα ἀσφάλειαν ἀπελθεῖν οὕτω προστάττειν φεύγειν ὀρθῶς ἔχει, καὶ τὸ τὸν κατιόντα ὁσιοῦσθαι καὶ καθαίρεσθαι διὰ νομίμων τινῶν, καὶ τὸ κυρίους τοὺς νόμους εἶναι πάντα ταῦτα καλῶς. ταῦτα τοίνυν ἅπαντα τὰ δίκαια οὕτω δίκαια τεθέντα ὑπὸ τῶν ἐξ ἀρχῆς νομοθετησάντων παρέβη ὁ γράψας τὸ ψήφισμα οὑτοσί. ταῦτα μὲν δὴ δύο τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα δικαστήρια καὶ νόμιμα ἐκ παντὸς τοῦ χρόνου παραδεδομένα οὕτως ἀναιδῶς ὑπερπεπήδηκε. τρίτον δ' ἕτερον πρὸς τούτοις δικαστήριον, ὃ πάντων ἁγιώτατα τούτων ἔχει καὶ φρικωδέστατα, ἄν τις ὁμολογῇ μὲν κτεῖναι, ἐννόμως δὲ φῇ δεδρακέναι. τοῦτο δ' ἐστὶ τὸ ἐπὶ Δελφινίῳ. δοκοῦσι γάρ μοι, ὦ ἄνδρες δικασταί, ζητῆσαι τοῦτο πρῶτον ἁπάντων οἱ περὶ τούτων ἐξ ἀρχῆς τὰ δίκαια ὁρίσαντες, πότερον οὐδένα χρὴ φόνον ὅσιον εἶναι νομίζειν, ἢ τινὰ καὶ ὅσιον νομιστέον, λογιζόμενοι δ' ὅτι τὸν μὲν Ὀρέστην ἀποκτείναντα τὴν μητέρα ὁμολογοῦντα θεοὶ δικασταὶ ψηφισάμενοι ἀφεῖσαν, νομίσαι δίκαιον τινὰ φόνον· οὐ γὰρ ἂν τὰ μὴ δίκαια θεοὺς ψηφίσασθαι. ὡς δ' ἐνόμισαν, γράφουσιν ἤδη καὶ διορίζουσι σαφῶς ἐφ' οἷς ἐξεῖναι ἀποκτιννύναι. ἀλλ' οὐχ οὗτος οὐδὲν ἀφῆκεν, ἀλλ' ἁπλῶς, ἐάν τις ἀποκτείνῃ Χαρίδημον, κἂν δικαίως, κἂν ὡς οἱ νόμοι διδόασιν, ἔκδοτον ποιεῖ. καίτοι πᾶσιν ἔστι πράγμασι καὶ λόγοις ἐφ' ὧν προσθείη ἂν τις ἢ τὸ δικαίου ἢ τὸ ἀδίκου· ἀλλ' ἅμα τοῦτ' οὐδεὶς λέγει ἀδικεῖν (?) οὐδὲ λόγος οὐδεὶς. πῶς γὰρ ἂν δίκαια ἅμα ταῦτα καὶ μὴ γένοιτο; ἐπὶ γὰρ δὴ ἑκάστου τῶν ἔργων τῷ δικαίως ἢ ἀδίκως ἂν μὲν τὸ ἀδίκου φανῇ, πονηρὸν ἐστιν, ἂν δὲ τὸ δικαίου, χρηστὸν καὶ καλόν. σὺ τοίνυν οὐδέτερον προσέθηκας τούτων, ἐάν τις ἀποκτείνῃ γράψας, ἀλλ' ὡς εἰ τὸν ὁποτερανοῦν αἰτίαν, ἡμῖν ταῦτ' ἀθῶο—

προστάξας ἀγνώμονα εἶναι. τὰ τοῦ τούτου δικαστηρίου καὶ τὰ τούτου νόμιμα παραβεβηκὼς φαίνῃ.
Ἔστι δ' ἔτι τοίνυν ἄλλο πρὸς τούτοις, τὸ ἐπὶ Πρυτανείῳ. τοῦτο δ' ἐστίν· ἐὰν δὲ λίθος ἢ ξύλον ἢ σίδηρος
ἤ τι τοιοῦτον ἐμπεσὸν πατάξῃ, καὶ τὸν μὲν βαλόντα ἀγνοῇ τις, αὐτὸ δ' εἰδῇ καὶ ἔχῃ τὸ τὸν φόνον
εἰργασμένον, τούτοις ἐνταῦθα λαγχάνεται. εἰ τοίνυν τῶν ἀψύχων καὶ μὴ μετεχόντων τοῦ φρονεῖν οὐδ' εἶναι
ὅσιον τοιαύτην ἔχοντ' αἰτίαν ἐᾶν ἄκριτον, ἦ που τόν γε ἀδικοῦντα μὲν οὐδέν, εἰ δ' ἀτυχῇ θ', ὅσον δ' ἀδικοῦντα,
ἀλλ' ἄνθρωπον ὄντα καὶ μετειληφότα τῆς τύχης τῆς αὐτῆς ἡμῖν φύσεως, ἀνόσιον καὶ δεινὸν ἄνευ λόγου καὶ
ψήφου ποιεῖν ἔκδοτον ἐπὶ τοιαύτῃ αἰτίᾳ. Ἔτι τοίνυν πέμπτον δικαστήριον ἄλλο θεάσασθε οἷον ὑπερ-
νένικε, τὸ ἐν Φρεαττοῖ. ἐνταῦθα γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κελεύει δίκας ὑπέχειν ὁ νόμος, ἐάν τις ἐπ' ἀκουσίῳ
φόνῳ πεφευγώς, μήπω τῶν ἐκβαλόντων αὐτὸν ᾐδεσμένων, αἰτίαν ἔχῃ ἑτέρου φόνου ἑκουσίου· καὶ οὐδ' ὅτι δεῦρο
ἀξιοῖ οὔτε ἐλθεῖν αὐτῷ, παρεῖδεν αὐτὸν ὁ ταῦτα ἕκαστα τάξας, οὐδ' ὅτι καὶ πρότερόν τι τοιοῦτον ἐποίησεν,
ἤδη τὴν ὁμοίαν ἐποίησε τῆς ἁμαρτίας κατ' αὐτοῦ· ἀλλὰ τό τε εὐσεβὲς εὗρεν ὅπως ἔσται, κἀκεῖνον οὐκ ἀπο-
στερήσει λόγου καὶ κρίσεως. τί οὖν ἐποίησεν; ἤγαγε τοὺς δικάσοντας οἷ προσελθεῖν οἷόν τε ἐκείνῳ, τῆς χώρας
ἀποδείξας τόπον τινά, τὸν Φρεάτου καλούμενον, ἐπὶ θαλάττῃ. ὁ δ' ἐν πλοίῳ προσπλεύσας λέγει,
τῆς γῆς οὐχ ἁπτόμενος· οἱ δ' ἀκροῶνται καὶ δικάζουσιν ἐν τῇ γῇ. κἂν μὲν ἁλῷ, τὴν ἐπὶ τοῖς ἑκουσίοις
φόνοις δίκην ἔδωκε δικαίως· ἐὰν δ' ἀποφύγῃ, ταύτης μὲν ἀθῷος ἀφίεται, τὴν δ' ἐπὶ τῷ προτέρῳ φόνῳ
φυγὴν ὑπέχει. τίνος οὖν ποτε ἕνεκα ταῦθ' οὕτω διεσπούδασται; ἴσον ἡγεῖτο ἀσέβημα ὁ ταῦτα διαιρῶν,
τόν τε ἀδικοῦντα ἀφεῖναι καὶ τὸν ἀναίτιον ἐκδιδόναι πρὸ δίκης. καίτοι εἰ περὶ τῶν ἀνδροφόνων τῶν ἤδη
κεκριμένων τοσαύτη σπουδὴ ὅπως λόγου καὶ κρίσεως καὶ τῶν ἄλλων ὅσ' ἐστὶ δίκαια τεύξονται, περὶ τοῦ ἀ[illegible]
αἰτίου, ἦ που περί γε τοῦ μήθ' ἑαλωκότος μήτ' ἐγνωσμένου πότερον δέδρακεν ἢ οὔ, καὶ πότερον ἄκων ἢ
ἑκών, προῆγον γράφειν ὡς ἔκδοτον τοῖς ἐγκαλοῦσιν. Ἔτι τοίνυν ἐστὶν ἕκτη τιμωρία πρὸς ἁπάσαις
ταύταις, ἣν ὁμοίως παραβὰς γέγραφε τὸ ψήφισμα οὑτοσί. εἰ πάντα ταῦτά τις ἠγνόηκεν, ἢ καὶ πα-
ρεληλύθασιν οἱ χρόνοι ἐν οἷς ἔδει τούτων ἕκαστα ποιεῖν, ἢ δι' ἄλλο τι οὐχὶ βούλεται τούτοις τοῖς τρόποις
ἐπεξιέναι, τὸν ἀνδροφόνον ἐὰν ὁρᾷ περιιόντα ἐν τοῖς ἱεροῖς καὶ κατὰ τὴν ἀγοράν, ἀπάγειν ἔξεστιν εἰς τὸ
δεσμωτήριον, οὐκ οἴκαδε οὐδ' ὅποι βούλεται, ὥσπερ σὺ δέδωκας. κἀνταῦθα παθεῖς οὐδ' ὁτιοῦν ἂν
κριθῇ πείσεται· ἀλλ' ἐὰν μὲν ἁλῷ, θανάτῳ ζημιωθήσεται· ἐὰν δὲ μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν
ψήφων ὁ ἀπαγαγών, χιλίας προσοφλήσει. ἀλλ' οὐχ οὗτος ἔγραψε ταῦτα, ἀλλὰ τὸν μὲν ἀθῷον αἰτιάσασθαι,
τὸν δὲ ἄκριτον παραχρῆμα ἐκδίδοσθαι. ἐὰν δέ τις ἄνθρωπον ἢ καὶ ὅλη πόλις τοσούτοις νόμοις ἀναιρου-
μένοις ὅσοις ἐγὼ διεξελήλυθα καὶ τοσούτοις δικαστηρίοις καταλυομένοις ὅσοις εἴρηκα, ἃ θεοὶ κατέδειξαν
ἐμοί, ταῦτα ἄνθρωποι χρῶνται πάντα τὸν χρόνον, βοηθήσῃ καὶ τὸν ὑβριζόμενον καὶ παρανομούμενον
ἀφέληται, ἔκσπονδον ἔγραψεν εἶναι. καὶ οὐδὲ τούτῳ λόγον οὐδὲ κρίσιν πεποίηκεν, ἀλλ' εὐθὺς ἄ-
νευ κρίσεως κολάζει. πῶς ἂν ἢ δεινότερον γένοιτ' ἢ παρανομώτερον τούτου ψήφισμα; ἆρά τις ἡμῖν
Ἔτι λοιπὸς ἐστὶ νόμος. δεῖξον. λέγε τοῦτον:
ἐάν τις βιαίῳ θανάτῳ ἀποθάνῃ, ὑπὲρ τούτου τοῖς προσήκουσιν εἶναι τὰς ἀνδροληψίας, ἕως ἂν ἢ δίκας τοῦ
φόνου ὑπόσχωσιν ἢ τοὺς ἀποκτείναντας ἐκδῶσι. τὴν δὲ ἀνδροληψίαν εἶναι μέχρι τριῶν, πλέον δὲ μή.
Πολλῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καλῶς ἐχόντων νόμων, οὐκ οἶδ' εἴ τινος ἧττον οὗτος ἔχει καλῶς καὶ δικαίως ὁ νόμος.
σκέψασθε γὰρ ὡς νομίμως καὶ σφόδρα ἀνθρωπίνως κεῖται. ἐάν τις βιαίῳ θανάτῳ ἀποθάνῃ, φη-
σί. πρῶτον μὲν δὴ τοῦτο προσγράψας, βιαίως, σύμβολον πεποίηκεν ᾧ γνωσόμεθα ὅτι, ἂν ἀδίκως,
λέγει· ὑπὲρ τούτου φησὶ τοῖς προσήκουσιν εἶναι τὰς ἀνδροληψίας, ἕως ἂν ἢ δίκας τοῦ φόνου ὑπόσχωσιν ἢ
τοὺς ἀποκτείναντας ἐκδῶσιν. σκοπεῖσθε ὡς καλῶς· πρότερον μὲν ὑποσχεῖν δίκας ἀξιοῖ· μετὰ ταῦτα
δὲ ἂν τοῦτο μὴ βούλωνται, προσέταξεν ἐκδοῦναι. ἐὰν δὲ μηδέτερον τούτων ἐθέλωσι, τὸ ἀνδροληψί-
ον, φησίν, εἶναι μέχρι τριῶν, πλέον δὲ μή. παρὰ τοίνυν ὅλον τοῦτον τὸν νόμον εἴρηται τὸ ψήφισμα. πρῶτον μὲν
γὰρ ἐάν τις ἀποκτείνῃ γράφων, οὐ προσέγραψεν ἀδίκως οὐδὲ βιαίως οὐδὲ ὅλως οὐδέν. εἶτα πρὸ τοῦ δίκην
ἀξιῶσαι λαβεῖν, εὐθὺς ἔγραψεν ἀγώγιμον εἶναι. πρὸς δὲ τούτοις ὁ μὲν νόμος ἐὰν μήτε δίκας ὑπόσχωσι
παρ' οἷς ἂν τὸ πάθος γένηται, μήτε τοὺς δεδρακότας ἐκδιδῶσι, κελεύει κατὰ τούτων εἶναι μέχρι τριῶν τὸ
ἀνδροληψίον· ὁ δὲ τούτους μὲν ἀθῴους παρῆκε καὶ οὐδὲ λόγον πεποίηται περὶ αὐτῶν οὐδένα.
τοὺς δὲ τὸν ἤδη πεφευγότα, θήσω γὰρ οὕτως κατὰ τὸν κοινὸν ἁπάντων ἀνθρώπων νόμον, ὃς κεῖται τὸν
φεύγοντα δέχεσθαι, τοὺς ὑποδεξαμένους ἐκσπόνδους εἶναι γράφει, ἐὰν μὴ τὸν ἱκέτην ἔκδοτον διδῶσιν.
οὐκοῦν καὶ τῷ μὴ προσθεῖναι πῶς ἂν ἀποκτείνῃ, καὶ τῷ μηδεμίαν κρίσιν εἰπεῖν, καὶ τῷ μὴ δίκας αἰτεῖν, καὶ τῷ
πανταχόθεν διδόναι λαβεῖν, καὶ τῷ τοὺς ὑποδεξαμένους, ἀλλὰ μὴ παρ' οἷς ἂν τὸ πάθος γένηται, κολάζειν,
καὶ πᾶσιν οὕτω φανερῶς καὶ παρὰ τοῦτον εἴρηκε τὸν νόμον. λέγε δὴ τὸν ἐφεξῆς: +

μηδὲ νόμον ἐπ' ἀνδρὶ ἐξεῖναι θεῖναι, ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν ἐπὶ πᾶσιν Ἀθηναίοις. ὅτι μὲν οὐκέτι τῶν φο-
νικῶν ὁ νῦν ἀνεγνωσμένος νόμος, ὦ ἄνδρες δικασταί, δῆλον· ὅτι οὐδὲν ἧττον ἔχει καλῶς, εἴπερ καὶ ἄλλος τις,
ὥσπερ γὰρ τῆς ἄλλης πολιτείας ἴσον μέτεστιν ἑκάστῳ, οὕτως ᾤετο δεῖν καὶ τῶν νόμων ἴσον μετέχειν πάντας
ὁ θεὶς αὐτόν. καὶ διὰ ταῦτ' ἔγραψεν μηδένα νόμον ἐπ' ἀνδρὶ ἐξεῖναι θεῖναι, ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν ἐφ' ἅπασιν Ἀ-
θηναίοις. ὁπότε τοίνυν τὰ ψηφίσματα δεῖν κατὰ τοὺς νόμους ὁμολογεῖται γράφειν, ὁ γράψας ἰδίᾳ τι Χαρι-
δήμῳ τοιοῦτον ὃ μὴ πᾶσιν καὶ ὑμῖν ἔσται, σαφῶς παρὰ τοῦτον ἂν εἰρηκὼς εἴη τὸν νόμον· οὐ γὰρ δήπου ἃ
μηδὲ νομοθετεῖν ἔξεστι, ταῦτα διὰ ψηφίσματος γράψας τις ἔννομ' ἂν εἰρηκὼς εἴη. λέγε τὸν μετὰ ταῦτα νόμον·
ἢ γ' οὗτοι πάντες εἰσίν: +

ψήφισμα δὲ μηδὲν μήτε βουλῆς μήτε δήμου νόμου κυριώτερον εἶναι. κατάθου. πάνυ μικρὸν
ὑπολέλειπταί μοι τοῦ λόγου, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ ῥᾴδιον εἶναι περὶ τὸ παρὰ τοῦτον εἰρῆσθαι τὸν νόμον τὸ
ψήφισμα. ὃς γὰρ ὑπάρχοντος τοῦδε τοῦ νόμου, πάντας ὑπὲρ ὧν τούτοις γέγραφεν τί καὶ καταλέλοιπεν ἴδιον πρᾶγ-
μα ψηφίσματι, τοῦτον τί ποτε ἄλλο ποιεῖν φήσει πλὴν ψήφισμα νόμου κυριώτερον ἀξιοῦν εἶναι; βούλομαι
τοίνυν ὑμῖν καὶ ἔνια ψηφίσματα δεῖξαι τῶν γεγραμμένων τοῖς ὡς ἀληθῶς εὐεργέταις τῆς πόλεως, ἵνα δῆτε
ὅτι ῥᾴδιόν ἐστι γράφειν τὰ δίκαια, ὅταν αὐτοῦ τις ἕνεκα τούτου γράφῃ τοῦ τιμῆσαί τινα καὶ μὴ δοῦναι τῶν
ἡμῖν ὑπαρχόντων, καὶ μὴ διὰ τούτου ταῦτα δοκεῖν ποιεῖν βούληται κακουργεῖν καὶ παρακρούεσθαι. λέγε τὰ ψηφίσ-
ματα ταυτί. ἀλλ' ἵνα μὴ μακρὰ ἀκούειν ὑμῖν ᾖ, ἐξ ἑκάστου τῶν ψηφισμάτων αὐτὸ τοῦτ' ἐξείλεκται περὶ οὗ
τούτου κατηγορῶ. λέγε:

ῥᾷθ' ὅτι πάντες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸν αὐτὸν τρόπον γεγράφασιν· ἔστω φησὶν ὑπὲρ αὐτοῦ ἡ αὐτὴ τιμωρία
καθάπερ ἂν τὸν Ἀθηναῖον ἀποκτείνῃ. κυρίους μὲν ἐῶντες τοὺς περὶ τούτων ὑπάρχοντας ὑμῖν νόμους,
σεμνοὺς δ' ἀποφαίνοντες, οἷς γε ἐν δωρεᾶς ἐποιήσαντο τάξει τὸ τούτων μεταδοῦναι. ἀλλ' οὐκ Ἀριστοκράτης,
ἀλλὰ προπηλακίζει μὲν καθ' ὅσον δύναται τούτους ὡς οὐδενὸς ἀξίους ὄντας, ἰδίᾳ τι γράφων ἐπὶ Χαριδή-
μῳ, μικρὰν δ' ἀποφαίνει κἀκείνῳ τὴν δωρεὰν ἣν τῆς πολιτείας δεδώκατε τῷ Χαριδήμῳ. ὃς γὰρ ὡς ἀγαπητοῦ
τοῦθ' ὑμῶν καὶ προσοφειλόντων χάριν αὐτῷ γέγραφε καὶ προσφυλάττειν ὑμᾶς ἐκεῖνον ὅπως ἀδεῶς
ὅ τι ἂν βούληται ποιῇ, πῶς οὐ τοῦθ' ὃ λέγω διαπράττεται; οὐκ ἀγνοῶ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι πῶς μὲν
οὐ παρὰ τοὺς νόμους φανερῶς γέγραφε τὸ ψήφισμα Ἀριστοκράτης οὐχ ἕξει δεῖξαι, ὃ δὲ δεινότατον πάντων
ἐστί, τὸ μηδεμίαν κρίσιν ἐν παντὶ ποιῆσαι τῷ ψηφίσματι τοιαύτης αἰτίας, τοῦθ' ὑφαιρεῖσθαι πειράσεται.
ἐκ δὲ τοῦ ψηφίσματος αὐτοῦ δείξω σαφῶς οὐδαμῶς αὐτὸν τοῦτο ἡγούμενον εἶναι κρίσιν οὐδεμίαν τῷ ποιή-
σαντι τι ἂν ἔχοντι. γέγραφε γάρ· ἐάν τις ἀποκτείνῃ Χαρίδημον, ἀγώγιμος ἔστω· ἐὰν δέ τις ἀφέληται, ἢ πόλις ἢ ἰδιώ-
της, ἔκσπονδος ἔστω. οὐκ, ἐὰν μὴ παραδῷ εἰς κρίσιν τὸν ἀφαιρεθέντα, ἀλλ' ὅλως ἁπλῶς. καίτοι εἴ γε ἐδίδου κρίσιν
καὶ μὴ ἀφῃρεῖτο, τὸ ἐὰν προσέγραψεν ἂν κατὰ τοῦ ἀφελομένου τὴν τιμωρίαν, ὁπότε εἰς τὴν κρίσιν μὴ παρέχοι
ὃν ἐξείλετο. οἶμαι τοίνυν αὐτὸν κἀκεῖνον ἐρεῖν τὸν λόγον, καὶ σφόδρα ταύτῃ ζητήσειν ἐξαπατᾶν ὑμᾶς,
ὡς ἄκυρόν ἐστι τὸ ψήφισμα· προβούλευμα γάρ ἐστιν· ὁ νόμος δ' ἐπέτεια κελεύει τὰ τῆς βουλῆς εἶναι ψηφίσ-
ματα· ὥστε κἂν αὐτοῦ νῦν ἀποψηφίσησθε, ἥ γε πόλις φλαῦρον οὐδὲν πείσεται κατὰ τοῦτο τὸ ψήφισμα. ἐγὼ
δὲ πρὸς ταῦτ' οἶμαι δεῖν ὑμᾶς ἐκεῖνο ὑπολαμβάνειν, ὅτι τὸ ψήφισμα τοῦθ' οὕτως ἔγραψεν, οὐχ ἵν' ὄντος ἀ-
κύρου μηδὲν ἀηδὲς ὑμῖν συμβῇ· τὴν ἀρχὴν γὰρ ἐξῆν αὐτῷ μὴ γράφειν, εἰ τὸ βέλτιστον τῇ πόλει σκοπεῖν ἐβού-
λετο· ἀλλ' ἵν' ἐξαπατηθέντων ὑμῶν διαπράξαιντό τινες τἀναντία τοῖς ὑμῖν συμφέρουσιν. οἱ δὲ γρα-
ψάμενοι καὶ χρόνους ἐμποιήσαντες, δι' οὓς ἄκυρόν ἐστιν, ἡμεῖς ἐσμεν· ἀπὸ τῶν ὑφηγουμένων τὰ ἐφ' ἡμῖν χά-
ριτος ὑπάρχειν, ταῦτα τούτοις ἔστω τῆς εἰδ' ἂν ὑπάρξειεν. ἔτι τοίνυν οὐδ' ἁπλοῦν τοῦθ' οὕτως ἐστίν, ὥστ' εἰ-
πεῖν· εἰ μὲν γὰρ μηδεὶς ἄλλος ἦν ὅστις ἔμελλεν ὁμοίως τούτῳ τῶν συμφερόντων ὑμῖν ὀλιγωρήσας γράφειν,
ἴσως ἂν ἦν τοῦτο· γιγνωσκόντων οὐκ ὀλίγων, οὐχὶ καλῶς ἔχει μὴ λῦσαι τὸ ψήφισμα ὑμῖν. τίς γὰρ οὐ γράψει
θαρρῶν πάλιν, ἢ νικᾶν ἢ τοῦτο ἀποπεφευγώς; τίς δ' οὐκ ἐπιψηφιεῖ; τίς δὲ γραφὴν γράψεται; οὐ τοίνυν τοῦτο
σκεπτέον εἰ τοῦτ' ἐστὶν ἄκυρον τοῖς χρόνοις, ἀλλ' ἐκεῖνο ὁρᾶν, ὅτι τῇ περὶ τούτου ψήφῳ νῦν, ἐὰν ἀποψη-
φίσησθε, τοῖς ἀδικεῖν βουλομένοις αὖθις ὑμᾶς ἄδειαν δώσετε. οὐ τοίνυν οὐδ' ἐκεῖνό με, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
λέληθεν, ὅτι ἁπλῆν μὲν οὐδὲ δικαίαν οὐδ' ἡντινοῦν ἀπολογίαν Ἀριστοκράτης ἕξει λέγειν· παράγων γὰρ δὲ
τοιαύτας τινὰς ἐρεῖ, ὡς ἄρα πολλὰ τοιαῦτ' ἤδη γέγονε ψηφίσματα πολλοῖς. ἔστι δ' οὐδέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τοῦτο σημεῖον τοῦ τοῦτον ἔννομα εἰρηκέναι· πολλαὶ γὰρ προφάσεις εἰσί, δι' ἃς πολλάκις ὑμεῖς ἐξηπάτησθε.
οἷον εἴ τι τῶν ἑαλωκότων ψηφισμάτων παρ' ὑμῖν μὴ ἐγράφη, κύριον ἂν δήπου θεῖεν· καὶ μὴν παρὰ τοὺς νόμους
ἂν εἰρηκὼς εἴη. καὶ εἴ τι γέγραφεν ἢ καθυφέντων τῶν κατηγόρων ἢ μὴ δυνηθέντων διδάξαι ἀπέφυγεν, καὶ τοῦτο
οὐδὲν κωλύει παράνομον εἶναι. οὐκ ἄρ' εὐορκοῦσιν οἱ δικάσαντες αὐτό; ναί. πῶς; ἐγὼ διδάξω· γνώμῃ τῇ δι-
καιοτάτῃ δικάσειν ὀμωμόκασιν· ἡ δὲ τῆς γνώμης δόξα, ἀφ' ὧν ἂν ἀκούσωσι, παρίσταται. ὅτε τοίνυν κτλ.

τεθεῖτο τὴν ψῆφον· εὐσεβοῖσιν· πᾶς γὰρ ὁ μήτε δι' ἔχθραν μήτε δι' εὔνοιαν μήτε δι' ἄλλην ἄδικον πρόφασιν
μηδεμίαν παρὰ γνώμην ἐκεῖ θέμενος τὴν ψῆφον, εὐσεβεῖ· ὃ γὰρ ἠγνόησεν, ἢ διδασκόμενος τοῦτο μὴ συνεῖναι,
δίκην οὐκ ὀφείλει δοῦναι· ἀλλ' εἴ τις ἐκείνους προδεδωκὼς ἐξαπατᾷ, οὗτος ἔνοχος τῇ ἀρᾷ· διόπερ
καταρᾶται καθ' ἑκάστην ἐκκλησίαν ὁ κῆρυξ, οὐκ εἴ τινες ἐξηπατήθησαν, ἀλλ' εἴ τις ἐξαπατᾷ λέγων ἢ βουλὴν ἢ
δῆμον ἢ τὴν ἡλιαίαν. μὴ δὴ τοῦθ' ὑμῖν ἐᾶτε λέγειν, ὡς ἐπέγνωσαν, ἀλλ' ὡς ἐστὶ δίκαιον γίγνεσθαι· μηδ' ὡς ἕτεροι
δικάσαντες ἐκύρωσαν ἐκεῖνα, ἀλλ' ὑμᾶς αὐτοὺς ἀξιοῦτε διδάσκειν, ὡς δικαιότερ' ἂν ἦ μὲν περὶ τοῦδε λέγειν·
εἰ δὲ τοῦτο μὴ δύνηται, οὐχὶ καλῶς ἔχειν ὑμῖν ἡγοῦμαι τὴν ἑτέρων ἀπάτην κυριωτέραν ποιήσασθαι τῆς
ὑμετέρας αὐτῶν γνώμης. ἔτι τοίνυν ἔμοιγε δοκεῖ καὶ σφόδρ' ἀναιδὴς ὁ τοιοῦτος εἶναι λόγος. ὅστις γὰρ εἰ καὶ πρότε-
ρόν τισιν ἄλλοις τοιαῦτα ψηφίσματ', οὐ γὰρ εἴ τι πω πρότερον παρὰ τοὺς νόμους ἐπράχθη, οὐδὲ τοῦτ' ἐμιμήσω, διὰ τοῦτ'
ἀποφυγεῖν σοι προσήκει, ἀλλὰ τοὐναντίον πολὺ μᾶλλον ἁλίσκεσθαι διὰ ταῦτα· ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐκείνων ἑάλω,
σὺ ταῦτ' οὐκ ἂν ἔγραψας, οὕτως ἂν σὺ νῦν ἁλῷς, ἄλλος οὐ γράψει. ὡς μὲν τοίνυν οὐ παρὰ πάντας τοὺς νόμους
φανερῶς γέγραφε τὸ ψήφισμα Ἀριστοκράτης, οὐκ οἶμαι λέγειν αὐτὸν ἕξειν. ἤδη δέ τιν' ἔγνων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
γραφὴν ἀγωνιζόμενον παρανόμων, τοῖς νόμοις μαχόμενον, ὡς δὲ συμφέρον θ' ὑμῖν γέγραφε λέγειν ἐ-
πιχειροῦντα καὶ ταύτῃ βιαζόμενον· ἀληθῆ μὲν μᾶλλον, οἴομαι δὲ ἀναιδῆ λόγον. εἰ γὰρ καὶ τὰ ἄλλα πάντα συμφέρει
τὰ γεγραμμένα, ἡγούμενος παρὰ τοὺς νόμους δικάσειν ὑμᾶς ἀξιοῖ κυροῦν ἃ μηδ' αὐτὸς ἂν εἴποι δίκαια ὡς δ' ἔξω γε-
γραμμένα, ἀσύμφορον ὅμως καὶ ὃ περὶ τῶν ὅρκων περὶ πλείστου πᾶσιν ἐστὶ ποιητέον. οὐ μὴν ἀλλ' ἔχει τιν' ὅμως
ἡ ἀναίδεια αὐτῷ λόγον. τοῦτο τοίνυν οὐδ' οὕτως εἰπεῖν ἔσται πρὸς ὑμᾶς ὅλως· οὐ γὰρ οὕτω σφόδρα ἐναντίον ἐστὶ τοῖς
νόμοις τὸ ψήφισμα, μᾶλλον ἀσύμφορόν ἐστιν ἢ παράνομον. βούλομαι δ' ἤδη καὶ τοῦθ' ὑμῖν ἐπιδεῖξαι. ἵνα δ'
ὡς διὰ βραχυτάτου λόγου δῆλον ὃ βούλομαι ποιήσω, παράδειγμά τι γνώριμον πᾶσιν ὑμῖν ἐρῶ. ἴσθ' ὅτι
συμφέρει τῇ πόλει μήτε Θηβαίους μήτε Λακεδαιμονίους ἰσχύειν, ἀλλὰ τοῖς μὲν Φωκέας ἀντιπάλους, τοῖς
δ' ἄλλους τινὰς εἶναι· ἐκ γὰρ τοῦ ταῦθ' οὕτως ἔχειν ὑμῖν ὑπάρχει μεγίστοις οὖσιν ἀσφαλῶς οἰκεῖν. τοῦτο τοίνυν
νομίζετε καὶ τοῦτο· καὶ τοῖς Χερρόνησον οἰκοῦσι τῶν πολιτῶν συμφέρειν, μηδένα εἶναι τῶν Θρᾳκῶν ἰσχυρόν· ἡ γὰρ ἐκείνων
πρὸς ἀλλήλους ταραχὴ καὶ ὑποψία φρουρὰ Χερρονήσου μεγίστη τῶν πασῶν ἐστι καὶ βεβαιοτάτη. τὸ τοίνυν ψή-
φισμα τουτὶ τῷ μὲν κηδομένῳ τῶν Κερσοβλέπτου πραγμάτων ἀσφάλειαν δίδωσι, τοῖς δὲ τῶν ἑτέρων βασιλέων στρα-
τηγοῖς φόβον καὶ δέος μή τινος αἰτίαν ἔχωσι περὶ τούτων. τοὺς μὲν ἀσθενεῖς, τὸν δ' ἕνα ὄντα ἰσχυρὸν καθίστησιν. ἵνα
δὲ μὴ πάνυ θαυμάζητε εἰ τὰ παρ' ὑμῖν ψηφίσματα τηλικαύτην ἔχει δύναμιν, γεγονός τι ὃ πάντες ἐπίστασθε
πρᾶγμα ὑμᾶς ὑπομνήσω. ὅτε Μιλτοκύθης ἀπέστη Κότυος, συχνὸν ἤδη χρόνον ὄντος τοῦ πολέμου, καὶ ἀπηλλαγ-
μένου μὲν Ἐργοφίλου, μέλλοντος δ' Αὐτοκλέους ἐκπλεῖν στρατηγοῦ, ἐγράφη τι παρ' ὑμῖν ψήφισμα τοιοῦτον
δι' οὗ Μιλτοκύθης μὲν ἀπῆλθε φοβηθεὶς καὶ νομίσας ὑμᾶς οὐ προσέχειν αὐτῷ, Κότυς δὲ ἐγκρατὴς τοῦ τ' ὄρους τοῦ
ἱεροῦ καὶ τῶν θησαυρῶν ἐγένετο. καὶ γάρ τοι μετὰ ταῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Αὐτοκλῆς μὲν ἐκρίνετο ὡς ἀπολω-
λεκὼς Μιλτοκύθην, οἱ δὲ χρόνοι κατὰ τοῦ τὸ ψήφισμα εἰπόντος τῆς γραφῆς ἐξεληλύθεσαν· τὰ δὲ πράγματα
ἀπολώλει τῇ πόλει. ἴστε τοίνυν ἴσως ὅτι καὶ νῦν, εἰ μὴ λύσετε τὸ ψήφισμα τοδί, καὶ τοῖς βασιλεῦσι θαυμαστὴ γενή-
σεται διὰ τοῦτο ἀθυμία, καὶ τοῖς στρατηγοῖς αὐτῶν· ὅλως γὰρ ἡγήσονται παρεωρᾶσθαι μὲν αὐτοί, πρὸς Κερσοβλέ-
πτην δ' ἀποκλίνειν ὑμᾶς. εἰ δὲ ἐκ τοῦ ταῦτα γνῶναι παραχωρήσονται τῆς ἀρχῆς ἐπικαιροῦντος αὐτοῖς
ἐπιτιθεμένου τοῦ Κερσοβλέπτου, πάλιν ὁρᾶτε τί συμβήσεται. φέρε γὰρ πρὸς θεῶν, ἂν ἡμᾶς ἀδικῇ Κερσο-
βλέπτης, ὃ μᾶλλον ἐλπίς, ἢ μηδὲν ὧν ἐθέλομεν ποιήσῃ, οὐκ ἐπ' ἐκείνους ἴμεν καὶ δι' ἐκείνων ἀσθενῆ ποιεῖν αὐτὸν ζη-
τήσομεν; ἂν οὖν εἴπωσιν ἡμῖν ὅτι ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐ μόνον ἡμῖν ἀδικουμένοις οὐκ ἐβοηθήσατε,
ἀλλὰ καὶ φόβον θαυμαστὸν παρεστήσατε, ψήφισμα ποιησάμενοι τἀναντία τοῖς ὑμῖν συμφέρουσιν καὶ ἡμῖν,
[illegible] ἄν τις ἀποκτείνῃ Χαρίδημον ἀγώγιμον εἶναι· οὐκ οὖν ἐστε δίκαιοι βοηθοὺς καλεῖν ἡμᾶς ἐφ' οἷς καὶ περὶ ὑμᾶς
αὐτοὺς καὶ περὶ ὑμᾶς κακῶς ἐβουλεύσασθε· εἰπέ μοι, ταυτὶ ἂν λέγωσιν, οὐ δικαιότερ' ἡμῶν ἐροῦσιν; ἐγὼ οἶμαι.
καὶ μὴν οὐδ' ἐκεῖνό γε ἔστιν εἰπεῖν ὅτι νῦν δή, ἐκ τοῦ φυλάξασθαι τὸ καὶ παρακρούσασθαι τό· εἰ γὰρ μηδὲν ἄλλ' ἔχετε, ἀλλὰ
λογίσασθαι μηδὲ φυλάττεσθαι αὐτῷ γ' ὅτι ἔπειτα ταῦτα συνεῖναι· ὧν ἰδεῖν παράδειγμα Ὀλυνθίους τουτουσί. οἵ τι
πεποιηκότος αὐτοῖς Φιλίππου πῶς αὐτῷ χρῶνται· ἐκεῖνος ἐκείνοις Ποτίδαιαν οὐχὶ τηνικαῦτ' ἀπέδωκεν
ἡνίκα ἀποστερῶν οὐκ ἐτοίας ὥσπερ ὑμῖν Κερσοβλέπτης Χερρόνησον, ἀλλὰ πρὸς ὑμᾶς πόλεμον χρημάτων
πολλὰ ἀναλώσας, ἑλὼν δ' αὐτὴν ἐθελήσας αὐτὸς ἔχειν, ἐπειδὴ ἐβουλήθη, παρέδωκε· καὶ οὐδὲ ἐπεχείρησεν ἄλλο ποιῆσαι
οὐδέν. ἀλλ' ὅμως ἐκεῖνοι τέως ἑώρων αὐτὸν τηλικοῦτον, ἡλίκος ὢν καὶ πιστὸς ὑπῆρχε, σύμμαχοί τε ἦσαν καὶ
δι' ἐκεῖνον ἡμῖν ἐπολέμουν· ἐπειδὴ δὲ εἶδον μείζονα τῆς πρὸς αὐτοὺς πίστεως γιγνόμενον, τοσοῦτο ἀπέχουσι
τοῦ ψηφίσασθαι ἄν τις ἀποκτείνῃ τινα τῶν ἐκείνου συγκαλέσαντα τῶν ἀρχῶν ἐκ τῶν ἑαυτῶν συμμάχων ἀ-
γώγιμον εἶναι, ὥσθ' ὑμᾶς οὓς ἴσασιν ἁπάντων ἀνθρώπων ἰδίᾳ καὶ τοὺς ἐκείνου φίλους καὶ αὐτὸν τὸν Φίλιππον
ἀποκτείνοντας φίλους πεποίηνται· φασὶ δὲ καὶ συμμάχους ποιήσεσθαι. ἐκ τῶν Ὀλυνθίοι μὲν ἴσασιν τὸ μέλλον

προορᾶν· ὑμεῖς δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ταὐτὸ τοῦτο οὐχὶ ποιήσετε; ἀλλ' αἰσχρὸν τοὺς περὶ πραγμάτων ἐπίστασθαι
βουλεύσασθαι δοκοῦντας προέχειν ἧττον Ὀλυνθίων τὸ συμφέρον εἰδότας ὀφθῆναι· ἀκούω τοίνυν αὐτὸν
καὶ τοιοῦτόν τι ὑπὲρ εἶν λόγον· οἷον καὶ πρότερόν ποτε Ἀριστόμαχος παρ' ὑμῖν ἐδημηγόρει· ὡς οὐκ ἔστιν ὅπως ποτὲ
Κερσοβλέπτης αἱρήσεται Χερρόνησον ἀποστερεῖν ἐπιχειρῶν ἐχθρὸς ὑμῖν εἶναι· οὐδὲ γὰρ ἂν λαμβάνοι κέρδος· ἀλυσιτε-
λὲς εἶναι αὐτῷ· ἐκ μὲν γὰρ ἐκείνης οὐκ ἔστιν ὑπὲρ τριάκοντα τάλαντα ἡ πρόσοδος μὴ πολεμουμένης· εἰ πολεμήσεται
δὲ οὐδέν· ἐκ δὲ τῶν ἐμπορίων ἃ τότε ἂν κλεισθῇ πλέον ἢ διακόσια τάλαντα ἐστὶν ἡ πρόσοδος· ὥστε εἰ βουλόμενος
μικρὰ λαμβάνειν καὶ πολεμεῖν ἂν ἕλοιτο ἐξὸν τὰ πλείω καὶ φίλος εἶναι θαυμάζειν φήσουσιν· ἐγὼ δὲ οὐ
κἀπορῶ μὲν εἰπεῖν πολλὰ ἅ μοι δοκεῖ μᾶλλον ἄν τις ἰδὼν ἀπιστεῖν εἰκότως· ἢ τούτοις πιστεύσειν ἐκεῖνον
ἐᾶν μέγαν γίγνεσθαι· οὐ μὴν ἀλλ' ὃ μάλιστα πρόχειρον ἔχω· τοῦτ' ἐρῶ· ἴστε δή που Φίλιππον ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι τουτονὶ τὸν Μακεδόνα· ᾧ πολὺ δή που μᾶλλον συμφέρει τὰς ἐξ ἁπάσης Μακεδονίας
προσόδους ἀδεῶς λαμβάνειν ἢ μετὰ κινδύνων τὰς ἐξ Ἀμφιπόλεως· καὶ χρῆσθαι φίλοις αἱρετώτερον ἦν
αὐτῷ τοῖς πατρικοῖς ὑμῖν ἢ Θετταλοῖς οἳ τὸν πατέρ' αὐτοῦ ποτ' ἐξέβαλον· ἄνευ γὰρ τούτου κἀκεῖνος ἔστιν ἰδεῖν·
ὑμᾶς μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι οὐδένα προὐδώκατέ πω ποτὲ τῶν φίλων· Θετταλοὶ δὲ οὐδένα πώποθ' ὅντιν' οὔ·
ἀλλ' ὅμως οὕτως ἐχόντων τούτων, μικρὰ λαμβάνειν καὶ τοῖς ἀπίστοις φίλοις καὶ τῷ κινδυνεύειν ἑλόμενον τὸ μετ'
ἀσφαλείας ζῆν ὁρᾶτε προῃρημένον αὐτόν· τί δή ποτ' αἴτιον; οὐ γὰρ δὴ λόγῳ γε τὸ πρᾶγμα οὕτωσὶ πρόχειρον
εἶναι· ὅτι ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δυοῖν ὄντοιν ἀγαθοῖν πᾶσιν ἀνθρώποις· τοῦ μὲν ἡγουμένου καὶ μεγίστου πάντων
τοῦ εὐτυχεῖν· τοῦ δὲ ἐλάττονος μὲν τούτου τῶν δ' ἄλλων μεγίστου τοῦ καλῶς βουλεύεσθαι· οὐχ ἅμα ἡ κτῆσις
παραγίγνεται τοῖς ἀνθρώποις· οὐδ' ἐθέλουσι τῶν εὖ πραττόντων οὐδεὶς ὅρον· οὐδὲ τὸ κρατεῖν τῆς τοῦ πλεονε-
κτεῖν ἐπιθυμίας· διόπερ πολλοὶ πολλάκις μειζόνων ἐπιθυμοῦντες, τὰ παρόντα ἀπώλεσαν· καὶ τί δεῖ
Φίλιππον λέγειν ἢ τινὰ ἄλλον, ἀλλ' ὁ πατὴρ αὐτοῦ τοῦ Κερσοβλέπτου Κότυς· ἡνίκα μὲν στασιάζοι πρός τιν'·
πρέσβεις ἔπεμπεν, ἅπαντα ποιεῖν ἕτοιμος ἦν· καὶ τότε ᾐσθάνετο ὡς ἀλυσιτελές ἐστι τῇ πόλει πολεμεῖν·
ἐπειδὴ δὲ ὑφ' αὑτῷ τὴν Θρᾴκην ἔχοι· κατέτρεχε τὰς πόλεις· ἠδίκει· μεθύων ἐπαρῴνει· μάλιστα μὲν εἰς
αὑτόν· εἶτα καὶ εἰς ὑμᾶς· τὴν χώραν ἐποίει αὑτοῦ· ὃ πρᾶγμα ἀμήχανόν ἐστι· τὴν γὰρ ὑπὲρ τοῦ πλεονεκτεῖν
ἐπιχειρούντων οἷς οὐ χρή· οὕτω διαφερέστατα ἕκαστος εἴωθε λογίζεσθαι· ἀλλὰ κατορθώσας διαπράξεται·
ὃ δεῖ δεῖξαι ὑμᾶς οἶμαι τοῦτον τὸν τρόπον βουλεύεσθαι· ὅπως ἂν μὲν ἄχρι τῶν μετρίων γιγνώσκῃ Κερ-
σοβλέπτης, μηδὲν ὑφ' ὑμῶν ἀδικηθήσεται· ἂν δὲ ἀλόγως ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ, μὴ μείζων ἔσται τοῦ δίκην
δοῦναι· ἂν γὰρ ὡς ἐμαυτὸν δύναμιν τινὰ ἐπισπᾶν ἢ νῦν τε ἀσφαλῶς ἥκει μετὰ Σκύθης· Κότυς ἔπεμψε· καὶ ἣν
ὅτε τὰ πάντα ἔσχε τὴν ἀρχὴν πέμψας Τιμομάχῳ ταῦτα ὑμῖν ἔδειξα·
οὗ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ παράδειγμα ἑορακότες ἂν ἐμοὶ μὴ πείθησθε· κἀκεῖνο εἰδότες, ὅτι Φίλιππος
ὅτε μὲν Ἀμφίπολιν ἐπολιόρκει· ἵν' ὑμῖν παραδῷ πολιορκεῖν ἔφη· ἐπειδὴ δὲ ἔλαβε, καὶ Ποτίδαιαν
προσαφείλετο· ἐκείνην τὴν πίστιν βουλήσεσθε ἔχειν ἥνπερ φασὶ πρὸς Λακεδαιμονίους ποτ' εἰπεῖν Φι-
λοκράτην τὸν Ἐφιάλτου· καὶ γὰρ ἐκεῖνόν φασιν ἐξαπατώντων ποτὲ τῶν Λακεδαιμονίων καὶ προτεινόντων πίστιν
ἥν τινα βούλεται λαμβάνειν· εἰπεῖν· ὅτι πίστιν ἂν ἡγήσασθαι μόνην· εἰ δείξαιεν ὅπως ἂν ἀδικεῖν
βουλόμενοι μὴ δύνωνται· ἐπεὶ ὅτι γε βουλήσονται, εὖ εἰδέναι· ἕως ἂν δύνωνται, ἀπιστεῖν οὐκ εἶναι·
ταύτην ἂν ἐμοὶ χρῆσθε συμβούλῳ· φυλάξετε τὴν πίστιν πρὸς τοῦτον Θρᾷκα καὶ μὴ βουλήσεσθε εἰδέναι
τίν' ἂν εἰ πάσης ἄρξειε Θρᾴκης πρὸς ὑμᾶς σχοίη γνώμην· ὅτι τοίνυν ὅλως οὐδ' ὑγιαινόντων ἐστὶν ἀνθρώπων
τοιαῦτα γράφειν ψηφίσματα καὶ διδόναι τισὶ τοιαύτας δωρεάς· καὶ τοῦτ' ἐκ πολλῶν ῥᾴδιον γνῶναι· ἴστε
δή που πάντες ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦτο ὁμοίως ἐμοὶ ὅτι τὸν Κότυν ποτὲ ἐκεῖνον ἐποιήσασθε πολίτην· δῆλον
ὡς κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον ἐνομίζετε ὑμῖν εἶναι φίλον· καὶ μὴν καὶ χρυσοῖς στεφάνοις ἐστεφανοῦτε οὐκ ἄν, εἰ
ἐχθρὸν ἡγεῖσθε· ἀλλ' ὅμως ἐπειδή πονηρὸς καὶ θεοῖς ἐχθρὸς ἦν καὶ μεγάλα ὑμᾶς ἠδίκει· τοὺς ἀποκτείναντας
ἐκεῖνον Πύθωνα καὶ Ἡρακλείδην τοὺς Αἰνίους πολίτας ἐποιήσασθε ὡς εὐεργέτας καὶ χρυσοῖς στεφάνοις ἐστε-
φανώσατε· εἰ δὴ τότε ὑμῖν οἰκείως ἔχειν ὁ Κότυς ἐδόκει, ἔγραψέ τις, ἄν τις ἀποκτείνῃ Κότυν, ἔκδοτον αὐτὸν
εἶναι· πότερον ἐξεδότε ἂν τὸν Πύθωνα καὶ τὸν ἀδελφὸν ἢ παρὰ τὸ ψήφισμα τοῦτο πολίτας ἐποιεῖσθε
καὶ ὡς εὐεργέτας ἐτιμᾶτε; τί δ' Ἀλέξανδρον ἐκεῖνον τὸν Θετταλόν· ἡνίκα εἶχε μὲν αἰχμάλωτον δήσας
Πελοπίδαν· ἐχθρὸς δ' ὡς οὐδεὶς ἦν Θηβαίοις· ὑμῖν δ' οἰκείως διέκειτο οὕτως ὥστε παρ' ὑμῶν στρατηγὸν αἰτεῖν·
ἐβοηθεῖτε δ' αὐτῷ καὶ πάντ' ἦν Ἀλέξανδρος· πρόσοδος εἴ τις ἔγραψεν, ἐάν τις ἀποκτείνῃ Ἀλέξανδρον, ἀγώ-
γιμον εἶναι· ἆρ' ἂν ὅμως τοῦθ' ὑβρίσαι καὶ προυπηλακίσαι· ἀσφαλὲς ἦν τῷ παρ' αὐτοῦ δίκην παραλαβεῖν
ἐμοί; τί δεῖ τἆλλα λέγοι τις ἄν· ἀλλ' ὃ μάλιστα δοκῶ γιγνώσκειν ἐχθρὸς εἶναι Φίλιππος οὑτοσί· εἰ τότε ὅτ' Ἀργαῖον
κατάγοντας λαβὼν τῶν ἡμετέρων τινὰς πολιτῶν ἀφῆκε μὲν αὐτούς, ἀπέδωκε δὲ πάνθ' ὅσα ἀπώλεσαν αὐτοῖς·
πέμψας δὲ γράμματα ἐπηγγέλλετο ἕτοιμος εἶναι συμμαχίαν ποιεῖσθαι καὶ τὴν πατρικὴν φιλίαν ἀνα-

γίγνεσθαι· ὁπότ' ἠξίωσε τυχεῖν του· καὶ τίς ἔγραψε τῶν ἀφεθέντων ὑπ' αὐτοῦ· ἐάν τις ἀποκτείνῃ φίλιππον
ἀγώγιμον εἶναι· καλήν γ' ἂν ὑμεῖς ἦτε ἐψηφισμένοι; ἆρ' ὁρᾶτε καὶ μανθάνετε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ἑκάστου τούτων
ἡλίκην ἂν ὠφληκότες ἦτε ἄνοιαν· ἐπὶ τοιούτων τυγχάνετε ἐψηφισμένοι; ἔστι γὰρ οἶμαι νοῦν ἔχοντας
οἶμαι ἀνθρώπων οὔτε τινὰ ὑπερλίαν φιλοῦντας οὕτω πιστεύειν ὥστ' ἂν ἀδικεῖν ἐπιχειρῇ τὸ ἀμύνασθαι
σφῶν αὐτῶν ἀφαιρεῖσθαι· οὔτ' ἐχθρόν τινα ἡγουμένους οὕτως αὖ μισεῖν ὥστ' ἐὰν παυσάμενος βούληται
φίλος εἶναι, τὸ ποιεῖν ἐξεῖναι ταῦτα κωλῦσαι· ἀλλ' ἄχρι τούτου καὶ φιλεῖν οἶμαι χρῆναι καὶ μισεῖν μηδετέρου
τὸν καιρὸν ὑπερβάλλοντας. ἐγὼ τοίνυν οὐδ' ἐκεῖνο ἰδεῖν δύναμαι ὅσοι γ' ἂν πάντες ἄνθρωποι τούτων
ἀξίως οὐ τυχεῖν ὅτοισπερ ἐστί· καὶ εἴ τις οὖν εὐεργεσίας πρόφασις πρὸς ὑμᾶς· χαρίδημος ἔστω·
οἷον [...] σίμων· βιάνωρ· ἀθηνόδωρος· ἄλλοι μυρίοι· εἰ μὲν τοίνυν πᾶσι ψηφιούμεθα ταῦτα
λήσομεν ὥσπερ ἔοικε μισθοφόρων ἔργον ἀνθρώπων ποιοῦντες, τὴν ἑκάστου σωτηρίαν τούτων δορυφοροῦντες·
εἰ δὲ τῷ μέν, τοῖς δ' οὔ, δικαίως ἐγκαλέσουσιν οἱ μὴ τυχόντες. φέρε ἂν δὲ δὴ καὶ μενέστρατος ἡμᾶς ὁ ἐρετριεὺς
ἀξιοῖ ταὐτὰ καὶ αὐτῷ ψηφίσασθαι, ἢ φάϋλλος ὁ φωκεύς, ἤ τις ἄλλος δυνάστης· πολλοῖς δὲ δή που διὰ καιρούς
τινας πολλάκις φίλοι γιγνόμεθα· πότερον ψηφιούμεθα πᾶσιν ἢ οὔ; ψηφιούμεθα νὴ δία. καὶ τί φήσομεν
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, οἱ τῶν ἑλλήνων ὑπὲρ ἐλευθερίας προεστάναι φάσκοντες, τοὺς ἰδίας δυνάμεις ἐπὶ τοῖς πλή-
θεσι κεκτημένους δορυφοροῦντες φανούμεθα; ἐγὼ μὲν οὐκ ἔχω. εἰ γάρ ἐστι δοτέον τι τοιοῦτον ὥς ἔγωγε
φημί· πρὸς τὸν μὲν τὸ μηδὲν ἠδικηκότι πώποτε, δεύτερον δὲ μηδ' ἂν ἀδικεῖν βουληθῆναι δυνησομένῳ·
ἔπειθ' ὡς ἀληθῶς ὅστις ἅπασιν ἀνθρώποις ἐστὶ φανερὸς ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν ταῦτα αἱρούμενος καὶ οὐχ
ἐπὶ ποιεῖν μετ' ἀδείας ἑτέρους κακῶς τούτῳ δοτέον. ὅτι μὲν τοίνυν ὁ χαρίδημος οὐ τοῦ ἂν ἁμαρτεῖν τι
αὐτὸς πρὸς ὑμᾶς, ἀλλὰ τοῦ γ' ἂν μή τι πάθῃ ταῦτα εὑρίσκομαι, ἐάσω· ἄλλως οὐδὲ πιστός ἐστιν [...]
χρόνον· ἀκούσατέ μου, καὶ σκοπεῖτε ἂν ὑμῖν ὀρθῶς ἐξετάζειν δοκῶ· ἡμεῖς νομίζομεν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι,
οἱ μὲν τῶν ἡμετέρων ἐθῶν καὶ νόμων ἐπιθυμηταὶ γενόμενοι πολῖται ἐσπούδασαν γενέσθαι· ἅμα τε
αὐτοὺς ἂν τυγχάνειν τούτων καὶ παρ' ἡμῖν οἰκεῖν καὶ μετέχειν ὧν ἐπεθύμησαν· ὅσοις δὲ τούτων μὲν μηδενὸς
μήτ' ἐπιθυμία μήτε ζῆλος εἰσέρχεται, τὴν πλεονεξίαν δ' ἀγαπῶσιν ἣν διὰ τὸ δοκεῖν ὑφ' ὑμῶν τιμᾶ-
σθαι καρποῦνται· τούτους δ' οἴομαι μᾶλλον δ' εὖ οἶδα σαφῶς ὅταν ποτὲ μείζονος πλεονεξίας ἑτέρωθεν ἐλ-
πίδα ἴδωσιν, οὐδ' ὁτιοῦν ἡμῶν φροντίσαντας τὰς ἐκείνων θεραπεύσειν· οἷον εὐθὺς δή, τέκαι ὑμεῖς πρὸς ὃ ταῦτ'
ἀποβλέπων λέγω· πύθων οὑτοσὶ ὁ τὸν μὲν κότυν ἀθέως ἀπεκτονὼς καὶ ἀσφαλὲς ἡγεῖτο ἀπελθεῖν ὅποι τύχοι,
ἦλθεν ὡς ὑμᾶς καὶ πολιτείαν ᾔτησεν καὶ πάντων ἐποιήσατο πρῶτον ὑμᾶς· ἐπειδὴ δ' ἐοίκει τὰ φιλίππου
πράγματα συμφέρειν αὐτῷ μᾶλλον, οὐδ' ὁτιοῦν ὑμῶν φροντίσας τὰ ἐκείνου φρονεῖ. οὐ γάρ ἐστιν οὐκ ἔστιν
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι παρὰ τούτοις ὅσοις ἐπὶ τῇ πλεονεξίᾳ ζῶσιν, οὐδὲν οὔτε βέβαιον οὔθ' ὅσιον·
ἀλλὰ δεῖ τὸν νοῦν ἔχοντα φρονεῖν φυλαττόμενον ὀρθῶς εἶναι, μὴ προπίπτοντα καθ' ἡμέραν. ἐγὼ τοίνυν ὦ ἄνδρ(ες)
ἀθηναῖοι τοὐναντίον ἢ τἀληθὲς ὑπάρχει· εἰ καὶ μὲν τὸν χαρίδημον αὐτὸν καὶ γεγενῆσθαι περὶ ἡμᾶς
σπουδαῖον καὶ εἶναι καὶ ἔσεσθαι· καὶ μηδέποτε ἄλλην γνώμην ἢ ταύτην σχήσειν· οὐδὲν μᾶλλον ἂν ἐγὼ καλῶς
ταῦτα αὐτῷ ψηφίσασθαι. ἐγὼ μὲν γὰρ ἔπειτα ἀλλ' ὅτι ταύτην τὴν ἄδειαν ἔλαβε μάλιστα τὴν ἐκ τοῦ ψηφίσματος
ἢ τὰ κερσοβλέπτου πράγματα ἢ τὴν [...]· ὑμῶν δὲ ὑπὲρ οὗ χρήσεται τῇ διὰ τοῦ ψηφίσματος
πλεονεξίᾳ, οὐκ ἀξιόπιστον ὄντα ἡμῖν οὐδ' ἐκεῖνο λογιζόμενος αὐτὸν εὑρίσκω· σκέψασθε δ' ὡς δικαίως
ἐξετάζω· καὶ σφόδρα γε εἰκότως δὲ δόξεις· ἀποσκοπῶ κότυν ὅτι κηδεστὴς ἦν ἰφικράτει τὸν
αὐτὸν τρόπον ὅνπερ χαρίδημος κερσοβλέπτῃ· καὶ τὰ πεπραγμένα ἀεὶ πολλῷ μείζονα καὶ χαρίτων
πλείονος ἄξια ὑπὲρ κότυος ἰφικράτει ἢ ὑπὲρ κερσοβλέπτου χαριδήμῳ· σκεψώμεθα δ' οὕτως· ἴστε
δή που τοῦτ' ἄνδρες ἀθηναῖοι ὅτι χαλκῆς εἰκόνος οὔσης παρ' ὑμῖν ἰφικράτει καὶ σιτήσεως ἐν πρυτανείῳ
καὶ δωρεῶν καὶ τιμῶν ἄλλων δι' ἃς εὐδαίμων ἐκεῖνος ἦν, ὅμως ἐτόλμησεν ὑπὲρ τῶν κότυος πραγμάτων
ἐναντία τοῖς ὑμετέροις στρατηγοῖς ναυμαχεῖν· καὶ περὶ πλείονος ἐποιήσατο τὴν ἐκείνου σωτηρίαν ἢ τὰς
ὑπαρχούσας ἑαυτῷ παρ' ὑμῖν τιμάς· καὶ εἰ μὴ μετριωτέραν ἔσχετε τὴν ὀργὴν ὑμεῖς τῆς ἐκείνου προ-
πετείας, οὐδὲν ἂν αὐτὸν ἐκώλυσεν ἀθλιώτατον ἀνθρώπων ἁπάντων εἶναι· ἀλλ' ὅμως ὁ κότυς ὑπ' ἐκείνου
σωθεὶς καὶ λαβὼν ἔργῳ τῆς ἐκείνου φιλίας πεῖραν, ἐπειδὴ βεβαίως ἡγήσατο σῶος εἶναι, οὐχ ὅπως
ἀποδοῦναι χάριν ἐσπούδασεν αὐτῷ, καὶ πρὸς ὑμᾶς δι' ἐκεῖνον ἤτοι φιλάνθρωπον ἐπράξαι ἵνα συγγνώμη
ἐπὶ τοῖς πεπραγμένοις τύχῃ, ἀλλὰ πᾶν τοὐναντίον· ἠξίου μὲν αὐτὸν συμπολιορκεῖν τὰ λοιπὰ
τῶν ὑμετέρων χωρίων· οὐκ ἐθέλοντος δ' ἐκείνου, λαβὼν αὐτὸς τήν τε ἰδίαν μισθοφορικὴν δύναμιν καὶ τὴν
ὑπ' ἐκείνου συλλεγεῖσαν καὶ τὸν χαρίδημον τοῦτον προσμισθωσάμενος, προσέβαλε τοῖς ὑμετέροις χωρίοις·
καὶ εἰς τοῦτο κατέστησε τὸν ἰφικράτην ἀπορίας ὥστε ἀπελθόντα εἰς ἀντίσσαν οἰκεῖν καὶ πάλιν εἰς δρῦν,
ἡγούμενον ὡς μὲν ὑμᾶς οὐχὶ καλῶς ἔχειν ἐλθεῖν οὓς ὑστέρους ἐπεποιήκει τοῦ θρᾳκὸς καὶ τοῦ μισθοφόρου παρ-

ἐκείνῳ δ' οὐκ ἀσφαλὲς εἶναι μένειν· ὁ γὰρ οὕτως ὀλιγωρῶν τὰ ἑαυτοῦ σώζειν· ἀφ' ὧν ὦ ἄνδρες
ἀθηναῖοι καὶ κερσοβλέπτης ἐκ τῆς τοῦ χαριδήμου νῦν ἀδείας κατασκευαζομένης αὐξηθεὶς ὀλιγωρήσει
ἐκείνου· νεωτερίζῃ δέ τι καὶ κινεῖ πρὸς ὑμᾶς· ἐξαρκεῖ τοῦ θυμοῦ γ' ἐὰν χαρίδημος ἐξαπατηθῇ τὸν
θρᾷκα ἰσχυρὸν ὑφ' ὑμᾶς αὐτοὺς κατασκευάσαι· ὡς μὲν οὐκ ἄξιον, καὶ γὰρ ἐκεῖνον νομίζω δίκαιον· εἶναι
ἀγαθὸν ἔσται ταῦτα καὶ προορᾷ καὶ χαρίδημος· εἰ τὰ ὅπως ἐπιδιοῦντος ψήφισμα τοῦτ' ἐξέσται διαπρά-
ξασθαι, ὥστ' ἐπιβουλεύοντι μὴ ἐπιτρέπειν αὐτῷ· εἰ δὲ λέληθεν αὐτὸν ὁ συμμάχου ὄντως τις αὐτῷ
ὑπείληφ' εἶναι· τοσούτῳ μᾶλλον προϊδέσθαι καὶ ὑπὲρ αὐτοῦ καὶ ὑπὲρ ἐκείνου· ἔστι γὰρ φίλων ἀγαθῶν
γε πάντα τὰ τοιαῦτα χαρίζεσθαι τοῖς ἄλλοις ἐξ ὧν κἀκείνοις καὶ σφίσιν αὐτοῖς ἔσται τι συλλαβεῖν· ἄλλο μὲν ὃ
μέλλουσιν ποιήσειν ἀμφοῖν· συμπράττειν· ὁ δ' ἂν αὐτὸς ἄμεινον ἐκείνου προορᾷ· πρὸς τὸ καλῶς ἔχον
τίθεσθαι. καὶ μὴ τὴν ἤδη χάριν τὴν μὲν ταῦτα χρόνου τοσούτου πλείονος ἡγεῖσθαι· γ' τοίνυν οὐδὲ κἂν ὁ
λογιζόμενος δύναμαι κατιδεῖν· ὡς εἰ καὶ μάρμαρος καὶ ἄπιστος ὁ κερσοβλέπτης ὅμως προνοήσασθαι
γὰρ μὴ τὰ τηλικαῦτα ἀδικῆσαι χαρίδημον· ὅταν γὰρ πάλιν ἐξέσται τοῦ τηλικοῦτον κοινωνοῦ ἀποστε-
ρήσειν μέλλων γ' δεῖ φροντίσαι· πάντως καὶ τοῦτο ποιεῖν οὐδὲν ἂν ἡγοῦμαι μορίσαι τῶν πολλῶν χαρί-
δημος· ὁ μὲν γε ἐκείνου τιμὰς σιτήσιν ἀκούσας πάντ' εἰδὼν ζηλωτὸν αὐτὸν ἐποίησεν· ὀλίγου δέω λέγειν
πάντα τὰ ὄντα γ' ὧν οὐκ ἄξιον ὧν ἐγκρατὴς νομίζων ἀποστερήσειν οὐκ ἐπεστράφη· γ' τὸ δὲ ὡς ἀληθῶς
τίνος ἂν καὶ λόγου ἀξιοίη· μὴ τινος χαρίδημον ἀποστερήσῃ· οὐκ ἐπεστράφη· ὅ, τι δὲ ποιῶν· ἔστι γὰρ πορίζ-
ειν αὐτῷ ὡς ὄντα ἴδες οὐκ εἰκὸς ὅ συλλάβοις ἄλλο οὐδέν. καὶ μὴν εἰ μὴ τις φήσει πιστὸς ὁ κερσοβλέπτης ἐκ τῆς
γεγενημένης πρότερον δικαίως ἄπιστος· μηδὲν τε τοιοῦτον ὑπάρχει τοῖς πράγμασι· διὸ κἂν πορά γνώμην
καὶ φύσιν προνοηθῇ ἐπὶ τοῦ χαριδήμου· τίνος ἕνεκα ἁπλῶς καὶ κομιδῇ τε τύφῳ μεγάλως οὕτως ἀμούλετε διαπρά-
ξασθαι συλλαμβάνειν αὐτῷ καὶ ταῦτα φημὶ μόνον τα· εἰ ὡς μὲν οὐ χρῶ ὅτι ποιεῖν ὑμᾶς ἐν τούτοις πράγμασιν μὴ
συμφέρειν τὸ ψήφισμα οὐδὲ προσδόξαι συμφέρει τῇ πόλει τοιοῦτον οὐδὲν ἐψηφισμένην φαίνεσθαι· καὶ τοῦτο δὴ
μαθεῖν ὑμᾶς· εἰ μὲν γὰρ ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πόλιν οἰκοῦντι τῷ καὶ νόμοις πολιτευομένῳ τὸ ψήφισμα ἐγέγραπτο-
δ' ἂν ὄν· ἧττον ἦν ἀγριόν· νῦν δὲ γέγραπται χαρίδημῳ τῷ πόλιν μὲν οὐδ' ἥντινοῦν οἰκοῦντι· θρακὶ δὲ
ἀνθρώπῳ βασιλεῖ παρ' αὐτῆς οὔτε καὶ διὰ τῆς ἐκείνου βασιλείας πολλοὺς ἀδικοῦντι· ἴστε γὰρ δή που τοῦθ' ὅτι
πάντες οἱ ξένοι ἀγωνιοῦνται οὗτοι· πόλεις κατ' λαμβάνοντες ἑλληνίδας ἄρχειν ζητοῦσιν· καὶ πάντων ὅσοι ἂν ταῖς νόμοις
οἰκεῖν μέλλουσι τὴν αὐτῶν ὄντες ἐλεύθεροι· κοινοὶ περιέρχονται κατὰ πᾶσαν χώραν ἐχθροὶ ἀληθείᾳ ἀπεινέχθροι· ἀρ' οὖν
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καλὸν ἢ πρέπον ὑμῖν· τοῦ μὲν ἕνεκα τῆς ἑαυτοῦ πλεονεξίας ἐπιβουλεύοντος οἷς ἂν
τύχῃ τοιαύτην φυλακὴν ἐψηφισμένους φαίνεσθαι· τοῖς δ' ὑπὲρ τῆς ἑαυτῶν ἐλευθερίας ἀμυνομένοις εἴργεσθαι
τῆς ὑμετέρας συμμαχίας προειρηκέναι· ὡς μὲν οὐχ ὑπολαμβάνω τοῦτο οὔτε καλῶς ἔχειν γ' θ' ὑμῶν ἀξίως·
πῶς γὰρ οὐκ αἰσχρὸν λακεδαιμονίοις μὲν ἐγκαλεῖν ὅτι τοὺς μὲν τὴν ἀσίαν οἰκοῦντας ἕλληνας ἔγραψαν ἐξεῖναι δρᾶν
πάνθ' ὅτι ἂν θέλῃ βασιλεύς· αὐτοὺς δ' ἐκδοῦναι καὶ τοὺς τὴν εὐρώπην οἰκοῦντας κερσοβλέπτῃ· καὶ πάντας ὅσους
περ ἂν οἴηται κρείττους χαρίδημος ἔσεσθαι· εἰ γὰρ ἄλλο τι ποιεῖ τὸ ψήφισμα τουτί· γ' εἰ τῶν μὲν ἐκείνου πραττόντων
γ' εἰρῆσθαι τί πρακτέον ἢ μή· πᾶσι δ' ἂν τις ἀμύνηται τοσοῦτος ἐπήρτηται φόβος· ἦ μὴν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι
καὶ γεγονός τι πρᾶγμα φράσαι πρὸς ὑμᾶς βούλομαι· δι' οὗ μᾶλλον ἔθ' ὑμῖν γενήσεται δῆλον ὡς σφόδρα δεῖ
λῦσαι τὸ ψήφισμα τουτί· ὑμεῖς ἐποιήσασθ' αὐτοῖς τισι καιροῖς καὶ χρόνοις ἀριοβαρζάνην πολίτην· καὶ δι' ἐ-
κεῖνον φιλίσκον· ὥσπερ νῦν διὰ κερσοβλέπτην χαρίδημον· ὢν δ' ὅμοιος ἐκεῖνος τούτῳ τῇ προαιρέσει τοῦ βίου
διὰ τῆς ἀριοβαρζάνου δυνάμεως πόλεις κατελάμβανεν ἑλληνίδας· εἰς ἃς εἰσιὼν πολλὰ καὶ δεινὰ ἐποίει·
παῖδας ἐλευθέρους ἀδικῶν· καὶ γυναῖκας ὑβρίζων· πάντα ποιῶν ὅσ' ἂν ἄνθρωπος ποιήσειεν ἄνευ
νόμων καὶ τῶν ἐν πολιτείᾳ καλῶν τεθραμμένος εἰς ἐξουσίαν ἐλθών· ἐν δὴ λαμψάκῳ τινὲς ἄνθρωποι
γίγνονται δύο· θερσαγόρας ὄνομα αὐτῷ· θατέρῳ δ' ἐξήκεστος· οἳ παραπλήσια τοῖς παρ' ἡμῖν γνόντες περὶ
τῶν τυράννων· ἀποκτιννύασι τὸν φιλίσκον δικαίως· τὴν αὐτῶν πατρίδα οἰόμενοι δεῖν ἐλευθεροῦν· εἰ δὴ
τῶν τότε ὑπὲρ φιλίσκου λεγόντων· ὅτε ἐμισθοδότει μὲν τοῖς ἐν περίνθῳ ξένοις· εἶχε δ' ὅλου τὴν ἑλλήσποντον
μάλιστα δὴ τῶν ὑπάρχων· ἔγραψέ τις ὥσπερ οὗτος νυνί· ἐάν τις ἀποκτείνῃ φιλίσκον· ἀγώγιμον αὐτὸν ἐκ τῶν
συμμάχων εἶναι· πρὸς διὸς θεάσασθε εἰς ὅσην αἰσχύνην ἡ πόλις ὑμῶν ἐνεκηλύθη· ἧκε μὲν γὰρ ὁ θερσαγόρ-
ας ὁ ἐξήκεστος εἰς λέσβον καὶ ᾤκουν ἐκεῖ· εἰ δ' ἔφη ἐπὶ τοὺς τῶν φιλίσκου φίλων παῖδας ἐξεδίδοτο ἂν ὑπὸ τοῦ
ἡμετέρου ψηφίσματος· πῶς οὖν οὐκ αἰσχρὸν καὶ δεινὸν ἂν ἦν; εἰ πεποιηκότες ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι· εἰ τοῖς μὲν παρ'
ὑμῖν τοιοῦτο πράξαντας χαλκοῦς ἱστάντες καὶ ταῖς μεγίσταις δωρεαῖς τιμῶντες φαίνεσθε· τοὺς δ' ἑτέρωθι περὶ
τῶν αὐτῶν τούτοις δόξαντας ὑπὲρ τῆς αὐτῶν πατρίδος ἔχοντας ἐκδότους εἶναι κατεψηφίσμεν· τοῦτο τοίνυν
ὑπὲρ ἐκείνου μὲν ποιοῦντες οὐ συνέβη ψηφίσασθαι· ἀλλ' οἴονται ἀγαθῇ τύχῃ ὀφλεῖν· ἐπὶ τούτου δ' ἄν ἐμοὶ πείθησθε
φυλάξεσθε· μὴ γὰρ ὡς εἰς μέγ' οὐ μηδενὸς· ἀλλ' ἁπλῶς ἄν τις ἀποκτείνῃ χαρίδημον γεγραμμένου· πάντ' ἂν

ἀνὴρ καὶ τοιοῦτός τις ὑμῖν. βούλομαι τοίνυν ὑμῖν ἤδη καὶ τὰ πεπραγμένα ἐξετάσαι τῷ Χαριδήμῳ διὰ
βραχέων, καὶ δεῖξαι τὴν ὑπερβολὴν τῆς ἀναιδείας τῶν ἐπαινούντων αὐτόν. ἐγὼ δ' ὑμῖν μὲν ἐκεῖνο ὑπισχνοῦμαι,
καί μου μηδεὶς ἀχθεσθῇ τῇ ὑποσχέσει· ὁμολογῶ ὑμῖν μὴ ἐπιδείξας τῆς φυλακῆς οὐκ ἄξιον ὧν γέγραφεν οὗτος ἀλλὰ
καὶ δίκην δοῦναι δικαίως τὴν μεγίστην, ἅπερ οἱ κακόνοι καὶ φενακίζοντες ὑμᾶς καὶ διὰ παντὸς τἀναντία
πράττοντες, κολάζοιντ' ἂν δικαίως. ἴσως δέ τις λογίζεται ὑμῶν, ὅτι πρῶτον μὲν πολίτης γεγονὼς ἄνθρω-
πος, εἶτα πολλάκις χρυσοῖς στεφάνοις ὡς εὐεργέτης ἐστεφάνωται· θαυμαστὸν ἂν εἰ ἐληλύθει ἂν τὰ τηλικαῦτα οὕτως
ἐξηπατήθημεν ῥᾳδίως. ὦ τοίνυν ἴστε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ὅτι ἐξηπάτησθε, καὶ δι' ἃ ἀκριβῶς τοῦτο πεπόνθατε
ἐγὼ πρὸς ὑμᾶς φράσω· ὅτι ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πολλὰ γιγνώσκοντες ὀρθῶς ὑμεῖς, οὐ διατελεῖτε αὐτοῖς χρῆσθαι.
οἷόν τι λέγω· εἴ τις ὑμᾶς ἔροιτο τί πονηρὸν νομίζετε τῶν ἐν τῇ πόλει ὄντων ἐθνῶν, οὔτε τοὺς γεωργοὺς οὔτε
τοὺς ἐμπόρους οὔτε τοὺς ἐκ τῶν ἀργυρείων οὔτε τῶν τοιούτων οὐδένα ἂν φήσαιτε, ἀλλ' εἰ τοὺς ἐπὶ μισθῷ λέγειν καὶ
γράφειν εἰωθότας εἴποι τις, οἶδ' ὅτι συμφήσαιτε ἅπαντες. μέχρι μὲν δὴ τούτου καλῶς ἐγνώκατε· ἔπειτ'
οὐκέτ' ὀρθῶς τὸ λοιπόν· οὓς γὰρ ἂν πονηροτάτους νομίζετε πάντων, τούτοις περὶ τοῦ ποῖόν τιν' ἕκαστον χρὴ
νομίζειν ἐπιτρέπετε· οἷς δ' ἂν αὐτοὶ λυσιτελῇ καὶ χρηστὸν καὶ πονηρὸν εἶναι φασίν, ἐκεῖν' ἂν ἢ δίκαιον καὶ ἀ-
ληθές. ὅπερ πεποιήκασι τὸν Χαρίδημον τουτονὶ οἱ ῥήτορες πάντα τὸν χρόνον, ὡς καὶ ὑμεῖς ὁμολογήσετε
ἐπειδὰν ἀκούσητέ μου τὰ πεπραγμένα αὐτῷ· ὅσα μὲν δὴ στρατιώτης ὢν σφενδονήτης ἢ ψιλὸς ὢν μέρος τὸ
ἀπ' ἀρχῆς ἐναντία ἐστράτευται τῇ πόλει, οὐ τίθημι ὑμῖν ἐν μέρει ἀδικήματος· οὐδ' ὅτι ληστικόν ποτε πλοῖον ἔχων
ἐλῄζετο τοὺς ὑμετέρους συμμάχους, ἀλλ' ἐῶ ταῦτα. διὰ τί; ὅτι ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι αἱ ἀναγκαῖαι χρεῖαι τὸ
τοῦ πρακτέου ἢ μὴ λογισμὸν ἀναιροῦσιν ἅπαντας· ὥστε τοῦ πάντα ταῦτα ἀκριβολογεῖσθαι δεῖ τὸν δικαίως
ἐξετάζοντα. ἀλλ' ὅθεν ἀρξάμενος ἐξ ὑπαρχῆς ἤδη καὶ τίνων ἄρχων στρατιωτῶν κακῶς ὑμᾶς ἐποίει, ταῦτ'
ἀκούσατέ μου. οὗτος γὰρ μὲν ἁπάντων πρῶτον μισθωθεὶς ὑπὸ Ἰφικράτους καὶ πλείω ἢ τρία ἔτη μισθο-
φορήσας παρ' ἐκείνῳ, ἐπειδὴ τὸν μὲν Ἰφικράτην ἀποστράτηγον ἐποιήσατε, Τιμόθεον δὲ ἐπ' Ἀμφίπολιν
καὶ Χερρόνησον ἐξεπέμψατε στρατηγόν, πρῶτον μὲν τοὺς Ἀμφιπολιτῶν ὁμήρους, οὓς παρ' Ἁρπάλου
λαβὼν Ἰφικράτης ἔδωκε φυλάττειν αὐτῷ, ψηφισαμένων ὑμῶν ὡς ὑμᾶς κομίσαι, παρέδωκεν Ἀμφιπολίταις·
καὶ τοῦ μὴ λαβεῖν Ἀμφίπολιν τοῦτ' ἐμποδὼν κατέστη. δεύτερον δὲ μισθουμένου Τιμοθέου πάλιν αὐτὸν καὶ
τὸ στράτευμα, τούτῳ μὲν οὐ μισθοῖ, πρὸς δὲ Κότυν πλέων ᾤχετο ἔχων τὰς ὑμετέρας τριακοντόρους, ὃν
ἀκριβῶς ᾔδει τῶν ὄντων ἀνθρώπων ἐχθρὸν τὰ θ' ὑμῖν διακείμενον. καὶ μετὰ ταῦτ' ἐπειδὴ τὸν πρὸς Ἀμφί-
πολιν πόλεμον πρότερον πολεμεῖν ἔγνω Τιμόθεος ἢ πρὸς Χερρόνησον, καὶ οὐδὲν εἶχε ποιεῖν ὑμᾶς ἐκεῖ κακ(όν),
μισθοῖ πάλιν αὐτὸν Ὀλυνθίοις τοῖς ὑμετέροις ἐχθροῖς καὶ τοῖς ἔχουσιν Ἀμφίπολιν κατ' ἐκεῖνον τὸν χρόνον· καὶ πλέ-
ων ἐκεῖσε ἐκ Καρδίας ἀνήχθη, ἵνα τἀναντία τῇ πόλει πολεμῇ· ὑπὸ τῶν ἡμετέρων τριήρων ἑάλω. διὰ τὸν παρόν-
τα δὲ καιρὸν καὶ τὸ δεῖν καὶ ξένων ἐπὶ τὸν πόλεμον τὸν ἐπ' Ἀμφίπολιν, ἀντὶ τοῦ δίκην δοῦναι ὅτι οὐκ ἀπέδω-
κε τοὺς ὁμήρους, καὶ διότι πρὸς Κότυν ἐχθρὸν ὄνθ' ὑμῖν ᾤχετο ἔχων τὰς τριακοντόρους, πίστεις δοὺς καὶ
λαβὼν στρατεύσεται μεθ' ὑμῶν. ὃν δ' ἐκεῖνον δίκαιον ἦν χάριν εἰδέναι ὑμῖν ἔχοντα οὐκ ἀπολωλότα τοῦτο παθόντα δίκαια,
ἀντὶ τούτων ὡς ὀφείλουσα ἡ πόλις αὐτῷ στεφάνους καὶ πολιτείαν καὶ ἃ πάντες ἐπίστασθε δέδωκεν. καὶ ὅτι ταῦτ'
ἀληθῆ λέγω, τό τε ψήφισμα ἀνάγνωθί μοι τὸ περὶ τῶν ὁμήρων καὶ τὴν Ἰφικράτους ἐπιστολὴν καὶ τὴν Τιμοθέου· καὶ μετὰ
ταῦτα τὴν μαρτυρίαν ταυτηνί· εἴσεσθε γὰρ οὐ λόγους οὐδ' αἰτίας, ἀλλ' ἀληθῆ ὄντα ἃ λέγω. λέγε τὴν μαρ-
τυρίαν:

τί μὲν τοίνυν καὶ τὸ πρὸ τοῦ πολεμεῖν ὑμῖν ὢν ἐκεῖσε ἐμισθώσατ' αὐτόν, πολλάκις ἄλλοσε μισθώσαι παρ' ὃν
καιροὺς τοιούτους οὐδὲν ἐκεῖ κακὸν εἶχε ποιεῖν ὑμᾶς· ἐπειδὰν δ' ἄρ' οὗτος, οὐ τἀναντία ἔμελλε πράξειν τῇ
πόλει, καὶ τοῦ μὴ λαβεῖν Ἀμφίπολιν πάντων οὗτος αἴτιος ἐγένετο, ἀκηκόατε ἐκ τῆς ἐπιστολῆς καὶ τῆς μαρ-
τυρίας. καὶ τὰ μὲν πρῶτα τοιαῦτ' ἐστὶ τῶν ἔργων τῶν Χαριδήμου· μετὰ ταῦτα δὲ ἄλλα θεάσασθε. χρόνου γὰρ
διελθόντος καὶ τοῦ πολέμου προσκόπτοντος ἤδη, πέμπει πρὸς ὑμᾶς ἐπιστολήν, μᾶλλον δὲ οὐχὶ πρὸς ὑμᾶς,
ἀλλὰ πρὸς Κηφισόδοτον τὸν τότε σφόδρ' ὑμῶν· τούτου δ' ἂν ἐξαπατηθῆναι τὴν πόλιν ἡγεῖτο συνειδὼς ἃ πεποίηκ(εν),
τὴν Χερρόνησον ὑπισχνούμενος τῇ πόλει κομιεῖσθαι, πάντα τούτοις τἀναντία γνωκὼς ποιεῖν. δεῖ δ' ὑμᾶς τὸ πρᾶγμα οἷον
ἦν τὸ πεμφθεῖσαν τὴν ἐπιστολὴν ἀκοῦσαι, καὶ γάρ ἐστι μικρά, καὶ θεωρῆσαι τὸν τρόπον τοῦ ἀνθρώπου ᾧ ὑμῖν ἀπ' ἀρχῆς
κέχρηται· ἐκεῖνος ὡς ἀπομισθωθεὶς γίγνεται παρὰ τοῦ Τιμοθέου τὸ ἐπ' Ἀμφιπόλεως ἀναχωρῶν, διαβὰς
εἰς τὴν Ἀσίαν διὰ τὸ συλληφθῆναι Ἀρταβάζου ὑμῖν ἃς ὢν τότε ὑπ' Αὐτοφραδάτου, μισθοῦται τὸ στράτευμα
καὶ αὐτὸν τῷ Ἀρταβάζου κηδεστῇ· λαβὼν δὲ πίστεις καὶ δούς, ὀλιγωρήσας τῶν ὅρκων καὶ παραμαθὼν αὐτὸ
ἀφυλάκτως ὄντων ὡς ἂν πρὸς φίλον τῶν ἐν τῇ χώρᾳ, Σκῆψιν καὶ Κεβρῆνα καὶ Ἴλιον αὐτῶν ἐκρά-
τησε. γενόμενος δὲ τούτων τῶν χωρίων, πρᾶγμ' ἔπαθεν τοιοῦτον, οἷον οὐδ' ὅστις στρατηγὸς ἂν γνοίη εἴ τις εἶναι
φάσκων· ἀλλ' οὐδ' ὅστις ἄνθρωπος· οὐδ' ὅπου γὰρ χωρίον ἔχων ἐπὶ θαλάττῃ, οὐδ' ὅθεν σιτοπομπίας

ἀπορήσας τοῖς στρατιώταις οὐδ' ὧν σιτοῖντ' ἂν ἐν τοῖς χωρίοις· ὑπέμεινεν ὀλίγον ἐπί τι χρόνον καὶ διαρπάσας
ᾤχετο· ἐπειδὴ πάλιν κεῖν' ἔγνω· ὡς δὲ συλλέξας δύναμιν πάλιν ὁ Ἀρτάβαζος ἀφειμένος παρὰ τοῦ
Αὐτοφραδάτου· τῶν μὲν ὑπαρχόντων ἐπισιτισμὸς ἐκ τῆς ἄνωθεν Φρυγίας καὶ Λυδίας καὶ Παφλαγονίας
οἰκείας οὔσης· τῷ δ' οὐδ' ὁτιοῦν ἄλλο πλὴν πολιορκίαν προσδοκᾶν ἧκεν· ἐνθυμούμενος δ' οὖν εἰκότως καὶ λογισμὸν
λαμβάνων ὅτι ληφθήσεται κἂν μηδὲν τῶν ἄλλων τῷ γε λιμῷ· ἐν δ' ἀπορίᾳ τῶν ἐπιτηδείων γενόμενος τοσοῦτον συνιεὶς ὅτι
σωτηρία μόνη γένοιτ' ἂν αὐτῷ ἥπερ ἅπαντας τοὺς ἀνθρώπους σώζει· καὶ δ' αὕτη τίς; ἡ ὑμετέρα, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, ἥ τε χρηστὴ φιλανθρωπία· λαμβάνει αὐτὴν ἐθῶν ἤδη ποτέ· γινώσκει δὲ τοῦτο· πέμπει τὴν ἐπιστολὴν ὑμῖν
ἣν ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι· βουλόμενος διὰ τῆς ὑποσχέσεως τοῦ κομίσασθαι Χερρόνησον ὑμῖν καὶ διὰ τοῦ τὴν κοινὴν
τὸ δοκεῖν ἐχθρὸν τὰ τοῦ Κότυος καὶ τοῦ Ἰφικράτους ταῦτα βούλεσθαι· τριήρους ἀπορήσας πρὸς ὑμᾶς
ἀσφαλῶς ἐκ τῆς Ἀσίας ἀποδρᾶναι· ἐπειδὴ σώματ' ἄνευ παραυτὰ ἐθέλειν ἐξελέχθη φανερῶς τὸ πρᾶγμα
ἐπ' αὐτοφώρῳ· ὁ μὲν ἐν οὐκ ὀλίγῳ τῷ οἰκειότατα τοῦ Ἀρταβάζου ἀνθρωποποιηθεὶς καὶ κεχρημένοι ἀπροσ-
δοκήτως ἀτυχίᾳ τῇ τοῦ Ἀρταβάζου κηδείᾳ· βουλόμενοι τῆς χώρας ἄρχειν ἀθῷοι ἔρημον καὶ τιμᾶσθαι καὶ
μὴ πολεμεῖν μηδὲ κινδυνεύειν· πείθουσι τὸν Ἀρτάβαζον τοῦ μὲν τιμωρεῖσθαι τὸν Χαρίδημον ἀφεῖναι καὶ μὴ
πολεμεῖν· ἀποστεῖλαι δ' ὑπόσπονδον· διδάσκοντες ὡς ὑμεῖς κἂν ἐκεῖνος μὴ θέλῃ διακωλύσαιτε· καὶ οὐδ' ὑμῖν ποτε
κωλύειν· ὡς δὲ τυγχάνει ταύτης τῆς ἀλόγου καὶ ἀπροσδοκήτου σωτηρίας ὁ Χαρίδημος, διαβὰς εἰς τὴν Χερρόνησον
φανερῶς αὐτοῦ διὰ τὰς σπονδάς· τοσούτου ἐδέησεν ἐπελθεῖν τῷ Κότυι γεγραφὼς ὅ τι ποιήσοι μὴ πολέμιον εἰκότως αὐτὸν ἐποίουν τὰ
ἢ τὴν Χερρόνησον ὑποκομίζεσθαι ὑμεῖς οὐ μὴ πρᾶξαι, ὥστε πάλιν μισθώσας αὐτὸν τῷ Κότυι ταῦτ' ἐπολιόρκει
τῶν ὑμετέρων χωρίων, Κριθωτὴν καὶ Ἐλαιοῦντα ἐπολιόρκει· καὶ ὅτι ταῦτα καὶ ἡνίκα ἐτύγχανεν ἐν τῇ Ἀσίᾳ καὶ τὴν ἐπιστολὴν
ἔπεμπε πρὸς ὑμᾶς ἐγνωκὼς ποιεῖν φενακίζων ὑμᾶς, ἀπὸ τῆς διαβάσεως ἣν ἐποιήσατο γνώσεσθε· εἰ γὰρ
ἀμύνειν τῆς ἀναπλέοντας χρόνον ὑμῖν ἐχθρὰς καὶ ὅθεν ἠδύναντο οἱ σῆς λαβόντες, ἐς σῆς αὐτοῦ δὲ εἶναι γενέσθαι χε-
κότι· καὶ τί μὰ τὸν Δία ἔπεμπεν τὴν τοιαύτην ὡς αὐτὸν ὑποδέχεσθαι· μὴ πάντως ἐν τῷ σῆς τῆς ἐπιστολῆς
μὲν ἐκείνης πεπεμμένης ἃ μὴ συνήδεσαν φενακίζοντι αὐτῷ τότε καὶ συνέξη πάντων αὐτῷ· βουλόμενοι
τῶν μὲν διαμένειν τὸ παραυτίκα, ὑμᾶς παρέχειν τὴν ἀσφάλειαν· διαβάντες δ' ὅπως συνέχοιντο Ἀρτάβα-
ζου τὴν ἄδειαν, αὐτοῖς ὑπάρξαι τὴν χρείαν· ὅτι τοίνυν οὕτω ταῦτ' ἔχει λέγε τὰς ἐπιστολάς· καὶ ἐπὶ τῷ μὲν τῶν
ἐκκάνος καὶ τὰς παρὰ τῶν ἀρχόντων τῶν ἐν Χερρονήσῳ· γνώσεσθε γὰρ ἐκ τούτων ὅτι ταῦθ' οὕτως ἔχει:
ἐνθυμεῖσθαι ὅθεν δὴ ἐκεῖνος ἐξαναδύεσθαι ... ὑποδέξασθαι τοὺς ἀναδύσεως αὐτὸν ἢ τοὺς ὁποίους
ἂν μὴ συνέξη πάντως ὅτι τὴν πρὸς ὑμᾶς ἔπεμπεν ἐπιστολήν· λέγε αὐτοῖς τὴν ἐπιστολὴν αὐτήν· καὶ θεωρεῖτε
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰς ὑπερβολὰς ὧν αὐτὸς περὶ αὐτοῦ πρὸς ὑμᾶς γράφειν ἐτόλμα νῦν· καὶ τἄλλ' ὅσα πεποίηκε λέγει
ταῦθ' ὑπισχνούμενος ποιήσειν· λέγε :+

ἀλλ' ἔτι· οὐ γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰ γεγραμμένα καὶ χάριτος πολλῆς ἄξια εἰ γένοιτ' ἀληθῆ; γνῶθ' ὅτι τῶν ἀπὸ συμ-
οὐκ ὄντος αὐτοῦ τάξεσθαι ταῦτ' ἔγραφε ἐξαπατῶν· ἐπειδὴ δ' ἔτυχεν λέγε οἷα ἐποίησεν:

κόσω τοὺς κομίζεσθαι τὰ ἀπολωλότα χωρία ὑποχομένους Χαριδήμου διαβάντος, φησὶν ὁ ἄρχων Κριθωτῆς
περὶ τῶν ὑπαρχόντων γεγενῆσθαι μείζους τῶν πρότερον τοὺς κινδύνους· λαβὲ ἑτέρας ἐπιστολὰς ἐπιδείξας·
λέγε ἑτέρας: +

ῥᾳδίως ὅτι πάντα χόθεν τὸ πρᾶγμα μαρτυρεῖται· ὅτι διαβὰς οὐκ ἐπὶ τὸν Κότυν ἀλλ' ἐφ' ἡμᾶς μετ' ἐκείνου
ἐστρατεύετο; ἐπεὶ τοίνυν ταύτην μόνην ἀνάγνωθί μοι τὴν ἐπιστολήν· τὰς δ' ἄλλας ἔα· δηλοῦ γὰρ πῶς ὑμῖν
γέγονεν ὡς πεφενάκισεν ὑμᾶς· λέγε: +

ἐπιστολῆς· ἐνθυμεῖσθε ὅτι γράψας μὲν ὡς ἀποδώσει Χερρόνησον, τὰ λοιπὰ ἀφαιρεῖσθαι μισθώσας αὐτὸν τοῖς
ὑμετέροις ἐχθροῖς ἐπεχείρει· γράψας δ' ὡς Ἀλεξάνδρου πρεσβείαν μὲν πρὸς αὐτὸν οὐ προσδέξαιτο· τοῖς
λῃσταῖς φαίνεται τοῖς παρ' ἐκείνου πάντα πράττων ἃ νοεῖτε· οὐ γὰρ ἁπλῶς ὑμῖν καὶ οὐδ' ἂν ἐπιστείλας ψευδῶς
οὐδ' ἐξαπατήσας· οὐ τοίνυν ἐκ τούτων τῶν δηλουμένων οὕτω σαφῶς ὡς οὐδ' ἐπιστάμενος ἕκαστος φησὶν ἢ προσ-
ποιεῖται τῇ πόλει προσέχειν, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῶν μετὰ ταῦτα συμβάντων ἔστι φανερώτερον: τὸν μὲν γὰρ
Κότυν ἐποίουν ὄντα ἐχθρὸν ὑμῖν καὶ πονηρὸν ἀποκτιννύουσιν ὁ Πύθων· ὁ δὲ Κερσοβλέπτης οὗτος ὁ νῦν βασιλεύων
μειρακύλλιον ἦν, καὶ πάντες οἱ τοῦ Κότυος παῖδες· τῶν δὲ πραγμάτων κύριος διὰ τὴν παρουσίαν καὶ τὴν δύναμιν
ὁ Χαρίδημος ἐγεγόνει· ἧκον δὲ καὶ οἱ τῶν στρατηγῶν πρὸς ὃν αὐτὸς ἔπεμψε τὴν ἐπιστολὴν ἐκείνην·
καὶ αἱ τριήρεις, ἐν αἷς ὅπη ἂν ὁ δὴ ἐλάττω τῆς σωτηρίας αὐτῷ καὶ μὴ συγχωροῦσαν Ἀρταβάζου· ἐσώζεν ἔμελλον
αὐτόν· τί δὴ προσῆκεν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸν ὡς ἀληθῶς ἁπλοῦν καὶ φίλον· παρόντος μὲν στρατηγοῦ
οὗ ἐκεῖνος ἔφησεν αὐτῷ φθονεῖν οὐδενός· ἀλλ' οὖν αὐτὸς ἑαυτοῦ φίλον προείλετο τὸν παρ' ὑμῖν καὶ πρὸς
ὃν τὴν ἐπιστολὴν ἐπεπόμφει· τετελευτηκότος δὲ Κότυος· κύριον δ' ὄντα τῶν πραγμάτων· οὐκ ἀποδοῦναι μὲν
τὴν χώραν ἀθρόως ὑμῖν· κοινὴν δὲ μεθ' ὑμῶν καταστῆσαι βασιλέα τῆς Θρᾴκης· δηλῶσαι δ' ὡς ἔχει γ' ἀνοικῶς

τοῦ μὲν καιροῦ τοιούτου λαβόμενον· ὅσον γ' ἂν φαίην ἄριστον, ἐποίησέ τι τούτων; πολλοῦ γε δεῖ. ἀλλὰ τὸν μὲν
ἅπαντα χρόνον μείνας ἐπὶ τὰ διηνεκῆ ἡμᾶς πολεμῶν ἐκ προφανοῦς ἐχθρὸς ὤν· καὶ οὐδὲ λόγον ὑπὲρ ἀνθρώπων
δίδους· καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν ἡμῶν οὐδὲ κοινωνοῦσι μόναις εἰς τὸ Ἐλευθὸν ὁρμισαμένων, ἀνήκοος τῶν ὅ τι πλεῖστον ἐστὶν
ἐκεῖνος, ὅπως συμμίξαι μετ' αὐτῶν καὶ τὰ τούτων εἰς λόγους ἔλθοιμεν· ἀριστοποιουμένους φυλάξας
τοὺς στρατιώτας ἐπεχείρησεν ἡμῶν τὰ σκάφη λαμβάνειν· πολλοὺς δ' ἀπέκτεινε τῶν ναυτῶν· καὶ τέρραζεν
δ' εἰς τὴν θάλατταν ἅπαντας ἱππίας χώρας καὶ φίλους τινάς. μετὰ ταῦτα δὲ τοὺς λοιποὺς τῶν ἡμετέρων οὐκέτι τῆς Θρᾴκης
τόπον οὐδένα οὐδ' ἐχυρόν· οὐδὲ γὰρ τοῦτο γ' ἂν ἐποίησεν ἢ δι'· ἀμυνόμενος γὰρ ὑπὲρ τῶν ὑμῖν παθεῖν ἐποίει τι κακόν.
οὐκ ἔστι τοῦτο· οὐ γὰρ ἤλθομεν οὐδαμοῖ τῆς Θρᾴκης, ἀλλ' ἐπὶ πολλῶν πεκοννησίων Χερρονήσου ἐστὶν, καὶ ἡ νῦν ὑμετέρα
ἄκρον τι ἔχον, οὐδ' ἂν ἔχον πρὸς τὴν Ἱμερον ἀπὸ πάντων τῆς Θρᾴκης λῃστῶν μετ' αὐτῆς καὶ τῶν πολιτῶν· ἐνταῦθα δ' ἐλθόν-
των ἡμῶν καὶ πολιορκούντων τούτους, παραδοθείσης ἤδη Χερρονήσου πάσης τῆς ὑμετέρας, ἡμῖν μὲν προσέβαλλε,
ἐβοήθει δὲ τοῖς λῃσταῖς καὶ τοῖς πολίταις· καὶ πρότερον προσκαθήμενος τὸν ὑμέτερον στρατηγὸν ἔπεισε καὶ ἠνά-
γκασε μηδὲ τὰ μέλλοντα θ' ὑπὲρ ὑμῶν πράττειν ἢ αὐτὸς ὑπὸ τούτου ἐπείσθη ὁμολογῆσαι καὶ ὑπέσχετο πρά-
ξειν· γράφεσθαι τὰς συνθήκας ταύτας τὰς πρὸς Κηφισόδοτον· φασὶ ὑμεῖς οὕτως ἠγανακτήσατε καὶ χαλεπῶς ἠνέ-
γκατε, ὥστε ἀποχειροτονήσαντες μὲν τὸν στρατηγὸν, πέντε ταλάντοις δ' ἐζημιώσατε· τρεῖς δὲ μόναι ψῆφοι
διήνεγκαν τὸ μὴ θανάτου τιμῆσαι. καίτοι πηλίκην τινὰ χρὴ νομίζειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ταύτην τὴν ὀργήν,
ὅταν τις ἴδῃ διὰ ταύτας αὐτὰς πράξεις τὸν μὲν ὡς ἀδικοῦντα κολασθέντα, τὸν δ' αἴτιον ἐς γε
ἐπὶ καινοῖς τιμώμενον; ὅτι τοίνυν ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, τῶν μὲν πεπραγμένων δήπου μάρτυρές
ἐστε ὑμεῖς ἐμοί· καὶ γὰρ ἐκρίνετε ὑμεῖς καὶ ἀπεχειροτονεῖτε καὶ ὠργίζεσθε· ἐκ τῶν πάντων ταῦτα συνίσθ' ὑμεῖς.
τὴν δ' ὑπὸ Ἐλευθῶν καὶ τῶν ἄλλων πεκοννήσων κάλει μοι τοὺς τριηράρχους μάρτυρας:
Μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐπειδὴ Κηφισόδοτος μὲν ἀπηλλάγη τοῦ στρατηγεῖν, ὑμῖν δ' οὐκ ἐδόκουν καλῶς ἔχειν
οὐδὲ δικαίως αἱ πρὸς ἐκεῖνον γραφεῖσαι συνθῆκαι, τὸν μὲν Μιλτοκύθην διὰ τὸ δοκεῖν εὔνουν ὑμῖν τὸν χρόνον
καὶ ὃν προδοθέντα ὑπὸ τοῦ Σμικυθίωνος ὁ χρηστὸς οὗτος Χαρίδημος, οὐ νομίζων τοῖς Θρᾳξὶν ἀλλήλους
ἀποκτιννύναι, γινώσκων ὅτι σωθήσεται πρὸς Κερσοβλέπτην ἀναχθείς, παραδίδωσι Καρδιανοῖς τοῖς ὑμετέροις
ἐχθροῖς· κἀκεῖνοι λαβόντες καὶ αὐτὸν καὶ τὸν υἱόν, ἀναγαγόντες εἰς τὸ πέλαγος ἐν πλοίῳ, τὸν μὲν υἱὸν ἀπέσφαξαν,
ἐκεῖνον δ' ἐπιδόντα τὸν υἱὸν ἀποσφαττόμενον κατεπόντισαν. τῶν δὲ Θρᾳκῶν ἁπάντων χαλεπῶς ἐνε-
γκόντων ἐπὶ τούτοις καὶ συστραφέντων τοῦ τε Βηρισάδου καὶ τοῦ Ἀμαδόκου, ἰδὼν τὸν καιρὸν τοῦτον Ἀθηνόδωρος
συμμαχίαν ποιησάμενος πρὸς τούτους οἷός τ' ἦν πολεμεῖν. ὄντος φόβου δὲ καὶ τότε τῷ Κερσοβλέπτῃ, γράφει
ὁ Ἀθηνόδωρος συνθήκας, καθ' ἃς ἀναγκάζει τὸν Κερσοβλέπτην ὀμόσαι πρός τε ἡμᾶς καὶ πρὸς τοὺς βασιλέας
εἶναι μὲν τὴν ἀρχὴν κοινὴν τῆς Θρᾴκης εἰς τρεῖς διῃρημένην, πάντας δ' ὑμῖν ἀποδοῦναι τὴν χώραν. ὡς δ' ἐν ἀρ-
χαιρεσίαις ὑμεῖς Χαβρίαν ἐπὶ τὸν πόλεμον τοῦτον κατεστήσατε, καὶ τῷ μὲν Ἀθηνοδώρῳ συνέβη διαφῆναι
τὴν δύναμιν χρήματα οὐκ ἔχοντι παρ' ὑμῶν οὐδ' ἀφορμὴν τοῦ πολέμου, τῷ Χαβρίᾳ δὲ μίαν ναῦν ἔχοντι
μόνην ἐκπλεῖν, τί πάλιν ποιεῖ οὗτος ὁ Χαρίδημος; ἃς μὲν ὤμοσε πρὸς τὸν Ἀθηνόδωρον συνθήκας, ἔξαρ-
νος γίγνεται, καὶ τὸν Κερσοβλέπτην ἀρνεῖσθαι πείθει· γράφει δ' ἑτέρας πρὸς τὸν Χαβρίαν ἔτι τῶν πρὸς Κηφισό-
δοτον δεινοτέρας. οὐκ ἔχων δ' ἐκεῖνος οἶμαι δύναμιν στέργειν ἠναγκάζετο ταύταις. ἀκούσαντες δ' ὑμεῖς ταῦτ'
ἐν τῷ δήμῳ, λόγων ῥηθέντων πολλῶν καὶ τῶν συνθηκῶν ἀναγνωσθεισῶν, οὔτε τὴν Χαβρίου δόξαν αἰσχυνθέντες
οὔτε τῶν συναγορευόντων οὐδένα, ἀπεχειροτονήσατε καὶ ταύτας πάλιν τὰς συνθήκας, καὶ ἐψηφίσασθε
ψήφισμα Γλαύκωνος εἰπόντος ἑλέσθαι πρέσβεις δέκα ἄνδρας ἐξ ὑμῶν αὐτῶν· τούτους δ' ἐὰν μὲν τὰς
πρὸς Ἀθηνόδωρον συνθήκας ὀρκίσαι πάλιν αὐτὸν ἐθέλῃ, παρὰ μὲν τοῖν δυοῖν βασιλέοιν ἀπολαμβάνειν
τοὺς ὅρκους, πρὸς δ' ἐκεῖνον ὅπως πολεμήσετε βουλεύεσθαι. ἐκπλευσάντων δὲ τῶν πρέσβεων συμβαίνει
τοῖς χρόνοις εἰς τὸ ὕστερον μέγα τὰ πράγματα ἐκτεινόντων τούτων, καὶ οὐδὲν ἁπλοῦν οὐδὲ δίκαιον ὑμῖν
ἐθελόντων πρᾶξαι, ὥστε ἐβοηθοῦμεν εἰς Σάμον, καὶ Χάρης ἧκεν ἄγων τοὺς ξένους καὶ στρατηγὸς ἐφ' ὑμῶν
αὐτοκράτωρ εἰς Χερρόνησον ἐξέπλει. οὕτω γράφει πάλιν συνθήκας πρὸς τὸν Χάρητα, παραγενομένου
Ἀθηνοδώρου καὶ τῶν βασιλέων ταύτας, αἵπερ εἰσὶν ἄρισται καὶ δικαιόταται· καὶ ἔργῳ ἑαυτὸν ἐξήλεγξεν
ὅτι καιροφυλακεῖ τὴν πόλιν ἡμῶν καὶ οὐδὲν ἁπλοῦν ἔγνωκε ποιεῖν οὐδ' ἴσον. εἰ θεῖον ὁρᾶτε ἐκ προσα-
γωγῆς ὑμῖν φίλον, καὶ ὅπως ἂν ὑμᾶς δύνασθαι νομίσῃ οὕτω πρὸς ὑμᾶς εὐνοίας ἔχοντα, τοῦτον οἴεσθε
δεῖν ἰσχυρόν ποτε αὐτὸν γενέσθαι καὶ ταῦτα δι' ὑμῶν; οὐ κατ' ὀρθῶς ἐγνώκατε. ἵνα τοίνυν εἰδῆτε ὅτι τὰ
ἀληθῆ λέγω, λαβέ μοι τὴν ἐπιστολὴν ἣν μετὰ τὰς πρώτας συνθήκας ἦλθεν· ἐκ ταύτης γὰρ αὐτὰ εἴσεσθε·
μάλιστα γὰρ οὕτως γνώσεσθε διδασκόμενοι: λέγε καὶ τὴν ἐπιστολὴν τὴν τοῦ Κηφισοδότου:
μετὰ τοίνυν συμμαχία τοῖς βασιλεῦσι τοῖν δυοῖν, τούτων τὸν τρόπον μὲν τὴν παράκρουσιν τὴν διὰ τὴν
πρὸς Κηφισόδοτον συνθήκην συνεστάθη· ἤδη Μιλτοκύθου μὲν ἀνῃρημένου, Χαριδήμου δ' ἔργῳ φανερῶν

γέγονεν· ὅτι τῆς πόλεως ἐχθρός ἐστιν ὁ Χαρίδημος διὰ παντὸς τοῦ χρόνου πάντων τῶν Θρᾳκῶν κινοῦντα τὸν ὑμῖν εὔνουν
τοῦτον ὑποχείριον ἠξίωσε λαβὼν τοῖς ὑμετέροις ἐχθροῖς Καρδιανοῖς ἐγχειρίσαι· πῶς οὐ μεγάλης ἔχθρας
δεῖγμα πρὸς ὑμᾶς ἐξέφηνεν· ἄδηλον τὸν πόλεμον δ' ἐδίως τὸν πρὸς τοὺς Θρᾷκας καὶ πρὸς Ἀθηνόδωρον ἐποιή-
σατο συνθήκας ἐκ ταυτασὶ ὁ Κερσοβλέπτης· λέγε:
αὐτὰ τοίνυν πράξας καὶ συνθέμενος καὶ τοὺς ὅρκους ὀμνύειν ἠκούσατε ὀμόσας· ἐπειδὴ τὴν μὲν Ἀθηνοδώρου
δύναμιν διαφθαρεῖσαν ᾔσθετο· μάλα δὲ μόνον τε ἦρχε Χαβρίαν ἥκοντα· ὅτε τοῦ Ἰφικράτους παρεδόκαμεν ἡμῖν ἡγόν·
ὅτι ἄλλο οὐδὲν ὧν ὤμοσεν ἐποίησεν· ἀλλὰ παρὰ τῶν ἄλλων τῶν γεγραμμένων ἐν ταῖς συνθήκαις ἐξαρνος
γίγνεται· καὶ γράφεται αὐτὰς τὰς συνθήκας· λαβέ μοι καὶ λέγε ταυτασί:
ἐνθυμεῖσθε ὅτι καὶ τὸ ῥῆμα καὶ διὰ τὰς ἠξίου λαμβάνειν καὶ πάλιν ὡς αὐτοῦ τῆς χώρας οὔσης τοὺς λόγους ἐποιεῖτο·
τοὺς δὲ καὶ τοὺς λόγους ἀξιῶν τοὺς αὐτοὺς τῶν τελῶν κυρίους εἶναι· καὶ τὸν ὅμηρον τὸν υἱὸν τοῦ Ἰφιάδου ὑπόσχε-
σιν αὐτὸς ἔχων ὤμοσε πρὸς τὸν Ἀθηνόδωρον παραδώσειν, οὐδ' ὑπισχνεῖτο παραδώσειν ἔτι· λαβὲ δὴ ψήφισμα
ὃ πρὸς ταῦθ' ὑμεῖς ἐψηφίσασθε· λέγε:
λαβόντων τοίνυν μετὰ ταῦτα τῶν πρέσβεων εἰς Θρᾴκην· ὁ μὲν Κερσοβλέπτης ὑμῖν ἐπιστέλλει ταυτί· καὶ οὐδὲ
ὁτιοῦν ὁμολογεῖ δίκαιον· οἱ δ' ἕτεροι ταυτί· λέγε αὐτοῖς:
ἐφ' ἣν τὴν παρὰ τῶν βασιλέων· καὶ σκοπεῖτε πάλιν ὑμῖν δοκοῦσι μηδὲν ἐγκαλεῖν:
ῥᾳδίως καὶ σὺν ἴστε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὴν πονηρίαν καὶ τὴν ἀπιστίαν ὡς ἄνω καὶ κάτω πρὸς τὸν ἠδίκη-
κεν ἐψήφισθε· πάλιν φοβηθεὶς Ἀθηνόδωρον ἐπαύσατο· αὖθις ἠδίκει Χαβρίαν· πάλιν ὡμολόγει Χάρητι·
πάντα ἄνω καὶ κάτω πεποίηκεν καὶ οὐδὲν ἁπλῶς οὐδὲ δικαίως ἔπραξεν· μὴ ταῦτα τοίνυν ὧ συμμαχοῦ
ἡ ὑμετέρα δύναμις παρῆν ἐγγὺς ἐλλειπόντων· κολακεύων καὶ φενακίζων ὑμᾶς διῆγεν· ἐπειδὴ εἶδε τὰ χωρία
τὰ ἐκεῖ ἐλλειπόντων ἔρημον δυνάμεως, αὐτὸς ἐνεχείρει καὶ λύειν καὶ ἀπαλλάξαι τοὺς δύο τῆς ἀρχῆς· καὶ πάσαν
ἐφ' αὑτῷ ποιήσασθαι τὴν ἀρχήν· ἔργῳ πειρώμενον· ὅτι τῶν πρὸς ὑμᾶς οὐδὲν μὴ δύνηθῇ πρότερον
λῦσαι· πρὶν ἂν ἐκποδὼν ᾖ τούτους· ἵνα δ' ὡς ῥᾷστα τοῦτο πράττῃ· ψήφισμα τοιοῦτο παρ' ὑμῶν ζητεῖ-
ται ἂν κυρωθέντος ἂν μηδ' ἡμᾶς καὶ ταύτην τὴν γραφὴν ἠδίκησεν μὲν φανερῶς οἱ δύο τῶν βασιλέων ἡσυχίαν
δ' ἂν ἤγαγον οἱ στρατηγοὶ ὑμῶν τῆς αὐτῆς· ὁ Βιάνωρ· ὁ Σίμων· ὁ Ἀθηνόδωρος· φοβούμενοι τὴν διὰ τοῦ ψηφίσματος
συκοφαντίαν· ὁ δὲ ταύτης τῆς ἐξουσίας ἀπολαύσας καὶ πᾶσαν ὑφ' αὑτῷ ποιῶν τὴν ἀρχήν· ἰσχυρὸς
ἂν ἐχθρὸς ὑπῆρχεν ὑμῖν· ἐπειδὴ ὁρμητήριον παρὰ πάντα τὸν χρόνον αὐτῷ πεπόρισται· τὴν Καρδιανῶν πόλιν·
ἣν ἐν ἁπάσαις μὲν ταῖς συνθήκαις ἐξαιρετὸν αὐτῷ γέγραφεν· τὸ τελευταῖον δὲ καὶ φανερῶς αὐτὴν ἀφεί-
λετο παρ' ὑμῶν· καὶ τοι δίκαια ἀπηλλαγμένοις μὲν τοῦ πολεμεῖν ἡμῶν τί φρονεῖν ἄδικον· μὴ πᾶσα δ' ἀληθεία
ἀπολῶς ἐννοεῖν ἢ μὴν εἰρημένοις· τί προσῆκεν αὐτοῖς ὁρμητήριον καὶ λαμβάνειν χρήσιμον τοῦ πρὸς ἡμᾶς
πολέμου· ἴστε γὰρ δή που τοῦτο οἱ μὲν ἀφιγμένοι σαφῶς οἱ δ' ἄλλοι τούτων ἀκούοντες· ὅτι τῆς Καρδιανῶν πό-
λεως ἐχούσης ὡς ἔχει· ἐγγὺς ἐστι ταῦτα πρὸς τοὺς Θρᾷκας ἐστρέπτη ὥσπερ Σηλυμβρία παρ' ἡμέραν ἐξεστὶν αὐτῷ
βαδίζειν ἐπὶ Χερρόνησον ἀσφαλῶς· ὥσπερ γὰρ Χαλκὶς τῷ τόπῳ τῆς εὐνοίας πρὸς τὴν Βοιωτίαν κεῖται
οὕτω καὶ Χερρονήσου κεῖται πρὸς τῆς Θρᾴκης ἡ Καρδιανῶν πόλις· ἣν ὃν ἔχει τόπον ὅστις οἶδεν ὑμῶν οὐδ' ἐκεῖν
ἀγνοεῖ τίνος ἕνεκα καιροῦ περιεποίηται καὶ διεσπούδασται μὴ λαβεῖν ὑμᾶς· οὐ δοκοῦν παρασκευάσαι καθ'
ὑμῶν αὐτῶν ὀφείλετε· ἀλλὰ κωλῦσαι καθ' ὅσον δυνατὸν· καὶ σκοπεῖν ὅπως μὴ γενήσεται· ἐπειδὴ τί ἐστιν οὐδὲν
ὅντινα οὐ καιρὸν περὶ ἡμῶν δεδήλωκεν· Φιλίππου γὰρ εἰς Μαρώνειαν ἀπελθόντος· ἔπεμψε πρὸς αὐτὸν Ἀπολλω-
νίδην πίστεις δοὺς ἐκείνῳ καὶ Παμμένει· καὶ εἰ μὴ κρατῶν τῆς χώρας Ἀμάδοκος ἀπεῖπε Φιλίππῳ μὴ ἐπιβαίνειν·
οὐδὲν ἂν ἦν ἐν μέσῳ πολεμεῖν ἡμᾶς πρὸς Καρδιανοὺς ἤδη καὶ Κερσοβλέπτην· καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω·
λαβὲ τὴν Χάρητος ἐπιστολήν:
αὐτὰ μὲν τοίνυν ἐσκοπημένοις· ἀπιστεῖν καὶ μὴ πεπεῖσθαι· μηδὲν εὐεργετεῖν προσέχειν τὸν νοῦν· οὐ γὰρ
ὧν δὴ ἀγαθὸς ὅμως φίλος εἶναι φησί φενακίζων ὑμᾶς· χάριν ἐστὶ δίκαιον ὀφείλειν Κερσοβλέπτην· οὐδ' ὧν
μικρὰ ἀναλίσκων ἰδίᾳ καὶ τοῖς στρατηγοῖς καὶ τοῖς ῥήτορσι Χαρίδημος διαπράττεται πρὸς ὑμᾶς· ἐπαινεῖσθαι
αὐτοῦ γράφεσθαι· ἀλλ' ὧν ὅσα ἦν κύριος εἴη γε τοῦ πράττειν ὅτι βούλεται πάντα καὶ κακῶς ἐπεχείρει ἡμᾶς
ποιεῖν φανερὸς· τούτων πολὺ μᾶλλον ὀργίζεσθαι προσήκει· οἱ μὲν τοίνυν ἄλλοι πάντες ὅσοι τι παρ' ὑμῶν
εὑρηνται ποτὲ ἐφ' οἷς εὖ πεποιήκασιν ὑμᾶς τετίμηνται· οὗτος δὲ ἐξ ἁπάντων τῶν ἄλλων μόνοις ἐφ' οἷς
ἐγχειρῶν οὐδὲ δύναται κακῶς ποιῆσαι· καίτοι τῷ τοιούτῳ τὸ δίκην ἐκτῖσαι ἐδόκει δίκαιον ἀφεῖσθαι μετὰ
δωρεὰν παρ' ὑμῶν ἦν· ἀλλ' οὐ ταῦτα δοκεῖ τοῖς ῥήτορσιν· ἀλλὰ πολίτης· εὐεργέτης· στέφανοι· δωρεαί·
διὰ τούτοις ἰδίᾳ διδόασιν· οἱ δ' ἄλλοι φενακιζόμενοι κάθησθε τὰ πράγματα θαυμάζοντες· τὸ τε-
λευταῖον δ' ἐν νῷ ἔχει φύλακας καθίστησιν ὑμᾶς ἐκείνου διὰ τὴν προαίρεσιν τοῦ τούτου· εἰ μὴ τὴν γραφὴν
ἐποιησάμεθ' ἡμεῖς ταυτηνί· καὶ τοῦ μισθοφόρου καὶ θεράποντος ἐκείνου ἔργον ἡ πόλις ἂν διεπράττετο.

ε

ἐφρούρει Χαρίδημον· καὶ λοιπόν ἐστιν, ὦ γῆ καὶ θεοί, ὃς αὐτός ποτε τοῖς ὑμετέροις ἐχθροῖς μισθὸν
λαμβάνων ἐδορυφόρει, τοῦτον ὑφ᾽ ὑμετέρου ψηφίσματος φαίνεσθαι φυλαττόμενον. ἴσως τοίνυν ὑμῶν κἀμὲ
ἄν τις ἔροιτο· τί δή ποτε ταῦτ᾽ εἰδὼς οὕτως ἀκριβῶς, ἅπασι καὶ παρηκολουθηκὼς οὕτω τοῖς τοσούτοις ἀδικήμασι τοῦτον
εἴασα καὶ εὐεργέτην ποιεῖσθαι καὶ πολίτην, οὐδὲν ἀντεῖπον· καὶ ὅτε ἐπῃνεῖτο, καὶ ὅλως πρότερον περὶ
τὸ ψήφισμα τουτὶ γενέσθαι λόγον ἐποιησάμην οὐδένα. ἐγὼ δ᾽, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸς ὑμᾶς ἅπασαν ἐρῶ τὴν
ἀλήθειαν· καὶ γὰρ ὡς ἂν ἄξιος ἦν ἤδειν, καὶ παρῆν ὅτε τούτων ἠξιοῦτο, καὶ οὐκ ἀντεῖπον, ὁμολογῶ. διὰ τί; ὅτι, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, προῄδειν μὲν ἀσθενέστερον ἡγούμενον ἔσεσθαι πολλῶν, ψαύειν δ᾽ ἑτοίμως αὐτοῦ πρὸς ὑμᾶς μὲν τὰ-
ληθῆ λέγοντα ἐμαυτόν· ἐπειθόμην ἐκεῖνος εὑρίσκεσθαι ἐξαπατῶν ὑμᾶς· μὰ τοὺς θεοὺς πάντας οὐδενὸς
ἕνεκ᾽ εἰμὶ φθονεῖν· καὶ οὐδ᾽ οὐδένα ἑώρων ὑπερφυὲς τεθαυμακότας ὑμᾶς· ὅτι ἂν δικαιότατα πολλὰ ἀφ᾽ ἑαυτῶν καὶ προ-
καλεῖσθε τί τοῦ λοιποῦ ποιεῖν ὑμᾶς ἀγαθόν· οὐ γὰρ τὸ πολίτην ποιεῖσθαι καὶ στεφανοῦν· ταῦτα ἦν ἀμφότερα.
ἐπειδὴ δὲ ὁρῶ προσκατασκευαζόμενόν τι τοιοῦτον, δι᾽ οὗ μόνου ἂν στρατηγὸς τοῖς ἐνθάδε ἐξαπατήσαντας ὑμᾶς
περὶ αὐτοῦ· τὸ γὰρ ἔξω φίλον καὶ βουλόμενον ἀγαθὸν ποιεῖν ὑμᾶς, ἀλλ᾽ οὐ κἀκεῖνον κωλύειν ὅ τι ἂν πράττῃ ὑμῖν,
οἷον Ἀθηνόδωρον, Σίμωνα, Βιάνορα, Ἀρχέβιον τὸν Βυζάντιον, τοὺς Θρᾷκας τοὺς δύο τοὺς βασιλέας· τούτ-
ων μηδένα μήτε ἀντιποιεῖσθαι μήτε κωλύειν ἐκεῖνον ἐξεῖναι· τοιοῦτοι καὶ αὐθήκοοι καὶ κατήγορος· καὶ νομίζω τούτοις ἐμέλλ-
ἐκεῖνος λαμβάνειν μηδὲν ὑπερμεγέθες τὴν πόλιν, ἀλλὰ μηδ᾽ ἀντιλέγειν, ἢ κακῶς ἰδίᾳ πεπονθότος ἢ συκοφάντου τινὸς
εἶναι· τὸ δὲ ψήφισμα παράνομα ἀριστεύς τῇ πόλει καὶ τὸ κακῶς συγχωρεῖν, χρηστοῦ καὶ φιλοπόλιδος ἀνδρὸς
ἐργάσασθαι· διὰ ταῦτ᾽ ἔπειτ᾽ ἐκείνοις οὐδὲν ἀντεῖπον, νῦν λέγω. ἴσως τοίνυν τις αὐτοὺς τοιούτους λόγους, οὓς προσδοκῶ
παράξειν ὑμᾶς· ὡς ὅπερ Κερσοβλέπτης καὶ Χαρίδημος ἴσως ἦσαν ἐπολέμουν τῇ πόλει τότε, ὅτε ἦσαν ἐχθροί· νῦν δὲ
φίλοι καὶ χρησίμους παρέχουσιν ἑαυτούς, οὐ δὴ δεῖ μνησικακεῖν· καὶ γὰρ Λακεδαιμονίους ὅτε σώζομεν καὶ Θηβα-
ίων μνησικακοῦμεν, ἅτινα κακῶς ἐποίησαν ὑμᾶς ὄντες ἐχθροί· καὶ Θετταλοῖς οὐδὲ Εὐβοεῦσιν ... ἐγὼ δὴ
νῦν ὑμᾶς τοῦτον τὸν λόγον· εἰ μὲν ἦν τι ἐν καιρῷ βοηθείας γεγραμμένης, ὥσπερ Κερσοβλέπτῃ καὶ Χαριδήμῳ κωλύοντ-
οι μὲν ταύτῃ ἔλεγον ὀρθῶς ἂν λέγεσθαι· εἰ δὲ τοιούτου μὲν μηδενὸς ὄντος μηδὲ γεγραμμένου, βουλόμενοι δὲ μείζω
τοῦ δέοντος ποιῆσαι διὰ τοῦτο παρ᾽ ὑμῶν ἀδείας λαμβάνειν τοῖς ἐκείνου στρατηγοῖς, δύναιντο ποιεῖν αὐτοὺς ἢ ὑμᾶς. οὐ
γὰρ ἔστι δίκαιον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς τῶν Ἀθηναίων ... τοὺς λόγους πρὸς ὑμᾶς λέγειν, ὑπὲρ τοῦ ὅπως ἀδικεῖν αὐτοῖς
ἐξεῖναι παρὰ τοῦτο· χωρὶς δὲ τούτων, ἃ μὲν ἐχθρὸς ὢν κακῶς ἐποίει, φίλος δὲ φήσας μετεμέλησε, τάχ᾽ ἂν ταῦτα
τις ἤκουσεν· ἐπειδὴ δ᾽ οὐ τοιοῦτ᾽ ἔστιν, ἀλλ᾽ ἐξ οὗ φίλος εἶναι προσποιεῖται, ἐκ τούτου πλεῖστα καὶ ὑμᾶς ἐξηπά-
τηκε, ἃ μὲν καὶ δι᾽ ἐκεῖνα μισεῖν, δι᾽ ἃ δὲ ταῦτα πιστεύειν δήπου προσήκει. καὶ μὴν ὅσα τούτους μὴ μνησικακ-
εῖν ... λέγω· ὁ μὲν ἕνεκα τοῦ κακοῦ τι ποιεῖν τὰ τοιαῦτ᾽ ἐξετάζων μνησικακεῖ· ὁ δ᾽ ὑπὲρ τοῦ μὴ παθεῖν
ἀλλὰ φυλάξασθαι σκοπῶν σωφρονεῖ. ἴσως τοίνυν καὶ τοιαύτην τινὰ ἐροῦσιν ὑπόνοιαν· ὡς ὡρμηκότα νῦν τὸν
ἄνθρωπον φίλον εἶναι καὶ βουλόμενόν τι ποιεῖν ἀγαθὸν τὴν πόλιν εἰς ἀθυμίαν τρεψόμεν, ἐὰν καταψηφιούμεθα,
καὶ ποιήσομεν ὑπόπτως ἔχειν πρὸς ὑμᾶς. ἐγὼ δ᾽, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θεάσασθε ὡς ἔχω· εἰ μετὰ ἀληθείας ἁπλῶς
ἦν ἡμῖν φίλος καὶ μὴ διὰ πάντα ταῦτ᾽ ἔμελλεν ἡμᾶς ποιήσειν, καὶ δὴ καὶ τοῦτο μηδὲ τοῦτον ποιῆσαι δι᾽ οὗ
μὴ προσήκειν ἐπιορκῆσαι καὶ παραφαίνεσθαι δικαίαν εἶναι τὴν ψῆφον θέσθαι. ἐπειδὴ δὲ καὶ φενακίζων καὶ
δοκῶν ... στρατηγὸν ἐξελέγχεται, δυοῖν ἀγαθοῖν θάτερον ὑμῖν ἂν καταψηφισαμένοις συμβήσεται· ἢ γὰρ ἐ-
ξαπατῶν παύσεται νομίσας οὐκέτι λανθάνειν, ἢ ὥσπερ αὐτὸ βουλόμενος πρὸς ὑμᾶς ἐπιεικῶς ἔχειν ὡς
ἀληθῶς ἀγαθόν τι ποιεῖν πειράσεται, γνοὺς ὅτι τῷ φενακίζειν οὐκέτι ἂν βούλεται πράξει· ὥστε καὶ εἰ μηδὲ δι᾽ ἓν
τῶν ἄλλων, διὰ τοῦτο καταψηφίσασθαι συμφέρει. ἄξιον τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο ἐξετάσαι,
πῶς ποθ᾽ οἱ πάλαι τὰς τιμὰς ἔνεμον καὶ τὰς δωρεὰς τοῖς ὡς ἀληθῶς εὐεργέταις, καὶ ὅσοι πολῖται τύχοιεν
ὄντες καὶ ὅσοι ξένοι· κἂν μὲν ἴδητε ἐκείνους ἄμεινον ὑμῶν, καλὸν τοῦτο μιμήσασθαι· ἂν δ᾽ ὑμᾶς αὐτούς, φανεῖται
τὸ πράττειν. πρῶτον μὲν τοίνυν ἐκεῖνοι Θεμιστοκλέα τὸν τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν νικήσαντα καὶ Μιλ-
τιάδην τὸν ἡγούμενον Μαραθῶνι καὶ πολλοὺς ἄλλους οὐκ ἴσα τοῖς νῦν στρατηγοῖς ἀγαθὰ ἐργασαμένους, οὐ χαλ-
κοῦς ἵστασαν οὐδ᾽ ὑπερηγάπων. οὐκ ἄρα τοῖς ἑαυτοὺς ἀγαθόν τι ποιοῦσιν χάριν εἶχον; σφόδρα γε, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, καὶ ἀπεδίδοσάν γε καὶ αὐτῶν κἀκείνων ἄξια· ὄντες γὰρ πολλοῦ πάντες ἄξιοι, προὔκρινον ἐκείνους
αὐτῶν ἡγεῖσθαι. ἔστι δὲ σώφροσιν ἀνθρώποις καὶ πρὸς ἀλήθειαν βουλομένοις σκοπεῖν πολὺ μεῖζόν τι μὴ τῆς
χαλκῆς εἰκόνος τὸ καλῶν κἀγαθῶν κεκρίσθαι πρώτους. καὶ γὰρ τοι τῶν ἔργων τῶν τότε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οὐδενὸς
ἀπεστέρησαν αὑτούς, οὐδ᾽ ἔστιν οὐδεὶς ὅστις ἂν φήσαι τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν Θεμιστοκλέους, ἀλλ᾽ Ἀθηναίων,
οὐδὲ τὴν Μαραθῶνι μάχην Μιλτιάδου, ἀλλὰ τῆς πόλεως. νῦν δ᾽, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλοὶ τοῦτο λέγουσιν,
ὡς Κέρκυραν εἷλε Τιμόθεος καὶ τὴν μόραν κατέκοψεν Ἰφικράτης καὶ τὴν περὶ Νάξον ἐνίκα ναυμαχίαν Χαβρί-
ας· δοκεῖτε γὰρ αὐτοῖς τῶν ἔργων τούτων παραχωρεῖν τῷ τιμᾶν ταῖς ὑπερβολαῖς, αἷς δεδώκατ᾽ ἐπ᾽ αὐτοῖς ἑ-
κάστῳ. τὰς μὲν δὴ πολιτικὰς δωρεὰς οὕτως ἐκεῖνοι καλῶς καὶ λυσιτελῶς τοῖς αὐτοῖς ἐδίδοσαν.

Καὶ ἡμεῖς οὐκ ὀρθῶς. τὰ δὲ τῶν ξένων πῶς ἐκεῖνοι; Μένωνι τῷ Φαρσαλίῳ, δώδεκα μὲν τάλαντα ἀργυρίου δόντι πρὸς τὸν ἐπ' Ἠιόνι τῇ πρὸς Ἀμφιπόλει πόλεμον, τριακοσίοις δ' ἱππεῦσι πενέσταις ἰδίοις βοηθήσαντι, οὐκ ἐψηφίσαντο, ἐάν τις ἀποκτείνῃ, ἀγώγιμον εἶναι, ἀλλὰ πολιτείαν ἔδοσαν, καὶ ταύτην ἱκανὴν ᾤοντο εἶναι τὴν τιμήν. καὶ πάλιν Περδίκκᾳ τῷ κατὰ τὴν τοῦ βαρβάρου ποτὲ ἐπιστρατείαν βασιλεύοντι Μακεδονίας, τοὺς ἀναχωροῦντας ἐκ Πλαταιῶν τῶν βαρβάρων διαφθείραντι καὶ τέλειον τἀτύχημα ποιήσαντι τῷ βασιλεῖ, οὐκ ἐψηφίσαντο ἀγώγιμον, ἐάν τις ἀποκτείνῃ Περδίκκαν, ᾧ βασιλεὺς ὁ Περσῶν ἐχθρὸς δι' ἡμᾶς ἀπεδέδεικτο, ἀλλὰ πολιτείαν ἔδοσαν μόνον. καὶ γὰρ ἦν τότε μὲν οὕτω τίμιον τοῖς ἄλλοις ἀνθρώποις τὸ γενέσθαι πολίτην παρ' ὑμῖν, ὥσθ' ὑπὲρ τοῦ τυχεῖν τούτου τηλικαῦτα ὑμᾶς ἀγαθὰ ἤθελον ποιεῖν. νῦν δ' οὕτως ἄτιμον, ὥστε τῶν τετυχηκότων πολλοὶ πλείω κακὰ τῶν φανερῶς ἐχθρῶν εἰσιν ὑμᾶς εἰργασμένοι. οὐ μόνον δ' αὕτη τῆς πόλεως ἡ δωρεὰ προπεπηλάκισται καὶ φαύλη γεγένηται, ἀλλὰ καὶ πᾶσαι διὰ τοὺς καταράτους καὶ θεοῖς ἐχθροὺς ῥήτορας τοὺς τὰ τοιαῦτα γράφοντας ἑτοίμως, οἳ τοσαύτην ὑπερβολὴν πεποίηνται τῆς αὐτῶν αἰσχροκερδείας ὥστε τὰς τιμὰς καὶ τὰς παρ' ὑμῶν δωρεὰς ὥσπερ οἱ τὰ μικρὰ καὶ κομιδῇ φαῦλα ἀποκηρύττοντες, οὕτω πωλοῦσιν εὐωνίζοντες, καὶ πολλοῖς ἀπὸ τῶν αὐτῶν λημμάτων γράφοντες πᾶν ὅ τι ἂν πωλῶνται. πρὸ τοῦ μέν, ἵνα τῶν τελευταίων πρῶτον μνησθῶμεν, Ἀριοβαρζάνην ἐκεῖνον οὐ μόνον αὐτὸν καὶ τοὺς υἱεῖς τρεῖς ὄντας πολίτας ἠξιώσαμεν, τοῦτο ... ἀλλὰ καὶ δύο Ἀβυδηνοὺς μισαθηναιοτάτους καὶ πονηροτάτους ἀνθρώπους προσεθήκαμεν αὐτῷ, Φιλίσκον καὶ Ἄγαμον. πάλιν Τιμοθέου δόξαντός τι ποιῆσαι τῶν δεόντων, ὑμῖν πρὸς τῷ πάνθ' ἃ μέγιστα ἦν αὐτῷ δοῦναι, προσεθήκαμεν αὐτῷ Φρασιηρίδην καὶ Πολύσθενον, ἀνθρώπους οὐδ' ἐλευθέρους, ἀλλ' ὀλέθρους καὶ τοιαῦτα πεποιηκότας οἷα λέγειν ὀκνήσειεν ἄν τις εὖ φρονῶν. τὸ τελευταῖον δὲ νῦν, ἐπειδὴ Κερσοβλέπτην ἠξιώσαμεν, αὐτοῖς ἔδοξε· καὶ περὶ τούτου ἦν σπουδή, προστιθέασι δύο αὐτῷ· τὸν μὲν ὅσα ὑμᾶς κακὰ εἰργασμένον κακά, τὸν δ' ἄλλως οὐδεὶς οἶδεν ἀνθρώπων τίς ἐστιν, Ἀδέρκην ὄνομα. τὰ γὰρ τοιαῦτα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μικρὰ πρὸ τοῦ μεγάλα φαίνεται, καὶ τὸ πρᾶγμα ἤδη καὶ πορρωτέρω βαδίζει, καὶ οὐκέτι ταῦτα ἀποχρῇ, ἀλλ' εἰ καὶ ψηφίσαιο τι ἑκάστου τοῦτ' ἐκείνων γε οὐδεμία χάρις, ὡς ἔοικεν. τὸ μέντοι ταῦθ' οὕτως αἰσχρῶς προεληλυθέναι, ἵνα μετὰ παρρησίας εἴπω τἀληθῆ, οὐδ' εἷς ὑμῶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μᾶλλον ἐστὶν αἴτιοι. οὐδὲ γὰρ δίκην ἐπὶ τοῖς ἀδικοῦσι λαμβάνειν ἐθέλετε παρὰ τῶν ἀδικούντων, ἀλλὰ καὶ τοῦτ' ἐξελήλυθεν ἐκ τῆς πόλεως. καίτοι σκέψασθε ὡς ἐκόλαζον οἱ πρόγονοι τοὺς ἀδικοῦντας ἑαυτούς, ἆρα παραπλησίως ὑμῖν.

Ἐκεῖνοι Θεμιστοκλέα λαβόντες μεῖζον αὐτῶν ἀξιοῦντα φρονεῖν, ἐξήλασαν ἐκ τῆς πόλεως καὶ μηδισμὸν κατέγνωσαν· καὶ Κίμωνα, ὅτι τὴν πάτριον μετεκίνησε πολιτείαν ἐφ' αὑτοῦ, παρὰ τρεῖς μὲν ἀφεῖσαν ψήφους τὸ μὴ θανάτῳ ζημιῶσαι, πεντήκοντα δὲ τάλαντα ἐξέπραξαν. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον προσεφέροντο τηλικαῦτα αὐτοὺς ἀγαθὰ εἰργασμένοις ἀνθρώποις δικαίως. οὐ γὰρ αὐτοῖς ἀπεδίδοντο τὴν αὐτῶν ἐλευθερίαν καὶ μεγαλοψυχίαν τῶν ἔργων, ἀλλὰ χρηστοὺς μὲν ὄντας ἐτίμων, ἀδικεῖν δ' ἐπιχειροῦσιν οὐκ ἐπέτρεπον.

Ὑμεῖς δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς τὰ μέγιστα ἀδικοῦντας καὶ φανερῶς ἐξελεγχομένους, ἂν ἓν ἢ δύο ἀστεῖα εἴπωσιν καὶ παρὰ τῶν φυλετῶν τινες ᾑρημένοι σύνδικοι δέωνται, ἀφίετε· ἂν δὲ καὶ καταψηφίσησθέ του, πέντε καὶ εἴκοσι δραχμῶν ἐτιμήσατε. καὶ γάρ τοι τότε μὲν τῆς πόλεως ἦν εὔπορα καὶ λαμπρὰ δημοσίᾳ, ἰδίᾳ δ' οὐδεὶς ὑπερεῖχε τῶν πολλῶν. τεκμήριον δέ· τὴν Θεμιστοκλέους μὲν οἰκίαν καὶ τὴν Μιλτιάδου καὶ τῶν τότε λαμπρῶν εἴ τις ἄρα ὑμῶν οἶδεν ὁποία ποτ' ἐστίν, ὁρᾷ τῶν πολλῶν οὐδὲν σεμνοτέραν οὖσαν· τὰ δὲ τῆς πόλεως οἰκοδομήματα καὶ κατασκευάσματα τηλικαῦτα καὶ τοιαῦτα ὥστε μηδενὶ τῶν ἐπιγιγνομένων ὑπερβολὴν λελεῖφθαι, προπύλαια ταῦτα, νεώσοικοι, στοαί, Πειραιεύς, τἆλλα οἷς κατεσκευασμένην ὁρᾶτε τὴν πόλιν. νῦν δ' ἰδίᾳ μὲν ἑκάστῳ τῶν τὰ κοινὰ πραττόντων τοσαύτη περιουσία ἐστὶν ὥστ' ἐνίους μὲν αὐτῶν πολλῶν δημοσίων οἰκοδομημάτων σεμνοτέρας τὰς ἰδίας κατεσκευακέναι οἰκίας, γῆν δ' ἔνιοι πλείω πάντων ὑμῶν τῶν ἐν τῷ δικαστηρίῳ συνεώνηνται· δημόσια δ' ὑμεῖς ἃ μὲν οἰκοδομεῖτε καὶ κονιᾶτε, ὡς μικρὰ καὶ γλίσχρα, αἰσχύνη λέγειν. ἀλλ' ἔχετε εἰπεῖν ὅτι κοινὸν κτησάμενοι καταλείψετε, ὥσπερ ἐκεῖνοι Χερρόνησον, Ἀμφίπολιν, δόξαν ἔργων καλῶν, ἣν οἱ νῦν πολῖται πάντα ἀναλίσκοντες τρόπον οὐχ οἷοί τέ εἰσιν ἀφανίσαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι. εἰκότως. τότε μὲν γὰρ κύριος τῶν φόρων γενόμενος τάξας Ἀριστείδης οὐδὲ μιᾷ δραχμῇ πλείω τὰ ὑπάρχοντα ἐποίησεν, ἀλλὰ καὶ τελευτήσαντα αὐτὸν ἔθαψεν ἡ πόλις. ὑμῖν δ' εἴ τι δέοι, χρήματα ὑπῆρχεν κοινὰ πλεῖστα τῶν πάντων Ἑλλήνων, ὥσθ' ὁπόσου χρόνου ψηφίσαισθε ἐξάγειν, τοσούτου μισθὸν ἔχοντες ἐξῄτε. νῦν δ' οἱ μὲν τὰ κοινὰ διοικοῦντες ἐκ πτωχῶν εὔποροι καὶ πολλοῦ χρόνου τροφὴν ἄφθονον εἰσὶν ἡτοιμασμένοι· ὑμῖν δὲ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας ἐφόδι' ἐστὶν ἐν τῷ κοινῷ, ἀλλ' ἂν δέῃ τι ποιεῖν, καὶ πόθεν οὐκ ἔχετε. τότε μὲν γὰρ ὁ δῆμος ἦν δεσπότης τῶν πολιτευομένων, νῦν δ' ὑπηρέτης. αἴτιοι δ' οἱ τὰ τοιαῦτα γράφοντες καὶ συνεθίζοντες ὑμᾶς ὑμῶν μὲν αὐτῶν καταφρονεῖν, ἕνα δ' ἢ δύο θαυμάζειν ἀνθρώπους. εἶθ' οὗτοι κληρονομοῦσι τῆς ὑμετέρας δόξης καὶ τῶν ἀγαθῶν· ὑμεῖς δ' οὐδὲ-

Τί οὖν ἀπολαύετε· ἀλλὰ μάρτυρές ἐστε τῶν ἑτέρων ἀγαθῶν· οὐδενὸς ἄλλου μετέχοντες ἢ τοῦ ἐξαπατᾶσθαι.
καίτοι πηλίκον τι ποτ' ἂν στενάξαιεν οἱ ἄνδρες ἐκεῖνοι οἱ ὑπὲρ δόξης καὶ ἐλευθερίας τελευτήσαντες καὶ πολλὰ
καὶ καλὰ ἔργων ὑπομνήματα καταλιπόντες· εἰ ἄρα αἴσθοιντο ὅτι νῦν ἡ πόλις εἰς ὑπηρέτου σχῆμα καὶ τάξιν
προελήλυθε· καὶ Χαρίδημον εἰ χρὴ φρουρεῖν βουλεύεται· Χαρίδημον οἴμοι. ἀλλ' οὐ τοῦτ' ἔστι τὸ δεινὸν εἰ τῶν
προγόνων οἳ διενηνόχασιν ἀρετῇ χείρους βουλευόμεθα· ἀλλ' ὅτι καὶ τῶν ἄλλων ἀνθρώπων. πῶς γὰρ
οὐκ αἰσχρὸν Αἰγινήτας μὲν τουτουσὶ τὴν νῆσον οἰκοῦντας οὕτω μικρὰν καὶ οὐδὲν ἔχοντας ἐφ' ᾧ μέγα χρὴ φρονεῖν· αὐτῶν
Λάμπιν ὃς μέγιστα ναυκλήρια κέκτηται τῶν Ἑλλήνων καὶ κατεσκεύακε τὴν πόλιν αὐτοῖς καὶ τὸ ἐμπόριον· μηδέπω καὶ τήμερον
πολίτην πεποιῆσθαι· ἀλλὰ μόλις τῆς ἀτελείας αὐτὸν ἠξιωκέναι τῆς τοῦ μετοικίου· καὶ Μεγαρέας τουτουσὶ
τοὺς καταράτους οὕτω τὰ παρ' αὐτοῖς σεμνύνειν· ὥσπερ Μένωνα τὸν κυβερνήτην τὸν μετ' Ἀλεξάνδρου λαμόντα
τειήρας διακοσίας ὅτ' ἦν ἀγῶνος ποταμοῖς ἡ τιμήσασθαι ἡμεῖς· πέμψαντος Λακεδαιμονίων καὶ κελευόντων ποι-
ήσασθαι πολίτην· ἀποκρίνασθαι ὅτι ἐπειδὰν αὐτοῖς ἴδωσι Σπαρτιάτην αὐτὸν πεποιημένους· τότε αὐτοὶ
Μεγαρέα ποιήσονται. καὶ Ὠρείτας ἐκείνους μέρος τέταρτον Εὐβοίας οἰκοῦντας· τὸν Χαρίδημον τουτονὶ αὐτῶν
ᾧ μὴ τὴν μητέρα ὑπάρχει πολίτης ἐκεῖ· πατρὸς δ' οὐκ ἐρῶ τίς ἢ πόθεν· οὐδὲ γὰρ δεῖ πλείω τῶν ἀναγκαίων αὐτὸν
ἐξετάζεσθαι· ἀλλ' ὅμως τὸ ἥμισυ τοῦ γένους αὐτοῦ συμμετέχοντι· τοῦ ἡμίσεος μετέχειν τῆς σήμερον ἡμέρας
οὐκ ἠξιώκασιν· ἀλλ' εἰς τοὺς νόθους συντελεῖν ὥσπερ ποτὲ ἐνθάδε εἰς Κυνόσαργες οἱ νόθοι. ὑμεῖς δ'
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πόλεως μεταδόντες αὐτῷ καὶ τετιμηκότες ἄλλοις· ἔτι καὶ τοῦτ' αὐτῷ προσθήσετε.
ὅτι τί· ποίας ἕνεκα εὐεργεσίας· διὰ τίνας ὑπὸ τῶν ἀπολωλεκότων ἐπαινουμένας· ἢ ποίαν πόλιν παρέδωκ-
εν ἢ ποίους κινδύνους ὑπὲρ ὑμῶν κεκινδύνευκεν· ἢ τίνας ἐχθροὺς τοὺς αὐτοὺς ὑμῖν ᾕρηται.
οὐδεὶς ἂν εἰπεῖν ἔχοι. Περὶ δὲ τῶν νόμων ὧν παραγεγράμμεθα ὦ ἄνδρες δικασταί· βούλομαι μικρὰ
πρὸς ὑμᾶς εἰπὼν καταπαύειν· ἃ νομίζω μνημονεύοντας ὑμᾶς ἄμεινον φυλάξειν· ἂν παράγειν καὶ φενα-
κίζειν οὗτος ζητῇ ὑμᾶς. Ὁ πρῶτος νόμος ἄντικρυς εἴρηκεν· ἄν τις ἀποκτείνῃ τινὰ· τὴν βουλὴν δικά-
ζειν· ὁ δ' ἄν τις ἀποκτείνῃ ἀγώγιμον εἶναι γέγραφεν· τοῦτο φυλάττετε καὶ μέμνησθε· ὅτι τῶν ὄντων ἁπάντων
ὀνομάτων ἐστὶ τὸ κρίνειν τὸ μὴ διδόντα κρίσιν ἔκδοτον ποιεῖν· οὐκ ἀμεταύτως(?) ὁ δεύτερος νόμος· οὐδὲ τὸν ἑαλωκό-
τα ἀνδροφόνον λυμαίνεσθαι οὐδὲ χρήματα πράττεσθαι· ὁ δὲ τὸ ποιεῖν ἀγώγιμον· πάντα ταῦτα δέδωκ-
εν· ἐφίησι γὰρ τοῖς λαμβάνουσιν ἐᾶσαι ποιεῖν ὅ τι ἂν βούλωνται· ἀπαγορεύοντος ὡς τοὺς θεσμοθέτας κελεύει. καὶ τὸν τρίτον
ἀναγνῶτε πάλιν· ὅ τι πονηρότατός ἐστι καὶ ἄν τις τελευτήσῃ ὁ δ' ἀγώγιμον αὐτὸν ποιῶν καὶ ἐὰν ἐξενεγκὼν τις διδῶσιν ὡς αὐτὸν·
κἂν τῆς ἀλλοτρίας που λάβῃ· ἐπὶ φονικοῖς ἀδικήμασιν δέδωκεν ἀποκτείνειν ὁ νόμος· ὁ δ' οὐδ' ἂν ὑπεξῇ κἂν
ἐν τούτοις τις κτείνῃ· δίδωσιν ἔκδοτον τὸν ἀθῷον ἀφείς· ἐν τοῖς νόμοις· ἄν τις πάθῃ τι τοιοῦτον· δίκας ὁ νόμος
κελεύει λαμβάνειν πρῶτον· ὁ δὲ τὸν ἐναντίον οὐδεμίαν κρίσιν· οὔτ' αὐτὸς ὅπως οὔτ' ἐπὶ τῶν ὑπαρχόντων ἀξιοῖ λαμβάνειν· ἀλλὰ τὸν
ἀγώγιμον ἐποίησεν. κἂν τις ἀφαιρῆται παραχρῆμα ἔκδοτον ποιεῖ· τὸ ἀνδροληψίον παρὰ τοῖς ἂν ὅδ' ἄρα
ἢ· ἂν δὲ μὴ διδῶσι· δίκας κελεύουσιν οἱ νόμοι μέχρι τριῶν εἶναι· ὁ δ' ἐὰν ἀφαιρῆταί τις τὸν ἀνδροληψία μὴ ἐω-
λόμενος ὑπὸ δίκης ἐκδοῦναι· ἀθῷον ἔκδοτον ποιεῖ· οὐκ ἐῶν νόμον οὐδ' ὑμῶν τὸν αὐτὸν ἐπιτάσσει τιθέντες εἰς
φέρειν· ὁ δ' εἴ που ἂν δὲ γέγραφε ψήφισμα ἴδιον· οὐκ ἐᾷ ψήφισμα ὁ νόμος κύριον προεστηκέναι νόμου· ὁ δ' ὑπάρ-
χοντα τὸν τούτου νόμον· ψήφισμα ποιεῖ κύριον· τῶν νόμων ἀναιρῶν. ταῦτα φυλάττετε καὶ μεμνημέ-
νοι καθήσθε· καὶ τὰς μὲν παραγωγὰς ἃς οὗτοι ποιήσονται· χαίρειν ἐᾶτε καὶ μηδ' ἐπιτρέπετε λέγειν αὐτοῖς· κε-
λεύετε δὲ δεῖξαι ποῦ γέγραφε κρίσιν· ἢ ποῦ γέγραφεν ἄν τις ἁλῷ φόνου· κατὰ τούτους τὰς τιμωρίας εἶναι· ἂν γὰρ
ἢ τὸν ἄλλοθι που κεῖσθαι τὰ κεκλωκότα(?) ποιεῖ ἑκατόν(?) ἢ γέγραφεν· ἢ αὐτὸς ἔγραψε κρίσιν εἰ πεποίηκεν ἢ οὐ
καὶ δικαίως ἢ ἀδίκως· οὐκ ἀδικεῖ· εἰ δὲ τὸ τῆς αἰτίας ὄνομα αὐτὸς γράψας ἄν τις ἀποκτείνῃ· καὶ ὑπερβάν-
τος καὶ ἄλλο φόνου καὶ δόξης ἀποκτενεῖν· καὶ τὰς δίκας ὑπερέχων τοῦ φόνου· καὶ τὰς τιμωρίας εἶναι κατ'
αὐτοῦ τὰς αὐτὰς ὥσπερ ἂν τὸν Ἀθηναῖον κτείνῃ· καὶ πάνθ' ὅσ' ἔστι δίκαια ὑπὲρ ὑμᾶς ἀγώγιμον εἶναι γέγραφε·
μὴ φενακίζεσθε· ἀλλ' ἴστε ὅτι πάντων ἀνθρώπων παρανομώτατα εἴρηκεν:

[illegible] ὦ ἄνδρες δικασταί· πεπονθὼς ὑπ' Ἀνδροτίωνος κακῶς· ἅμα τῇ τε πόλει βοηθεῖν οἴεται δεῖν
καὶ δίκην ὑπὲρ αὑτοῦ λαβεῖν· τοῦτο κἀγὼ πειράσομαι ποιεῖν· ἐὰν ἄρα οἷός τε ὦ. συμβέβηκε δ' ἐκείνῳ πολλὰ
καὶ δεινὰ καὶ παρὰ πάντας τοὺς νόμους Ἀνδροτίωνος ὑβρισμένου· ἐλάττω ταῦτ' εἶναι τῶν ἐμοὶ γεγενημένων
δι' Ἀνδροτίωνος πραγμάτων· ὁ μὲν γὰρ εἰς χρήματα καὶ τὸ παρ' ὑμῶν ἀδίκως ἐκπεσεῖν ἐπεβουλεύθη· ἐμὲ
δὲ ὃ οὐδ' ἂν εἷς δέξαιτο τὸν(?) τῶν ἀνθρώπων οὐδείς· ἐπὶ τὰ κολάσασθαι τὰ ὑπὸ τούτου παρ' ὑμῖν ἐπιβουλευ-
θῆ· αἰτιασάμενος γάρ με· ἃ καὶ λέγειν ὀκνήσειεν ἄν τις μὴ τύχοι προσόμοιος ὢν τούτῳ· τὸν πατέρα
ὡς ἀπέκτονα ἐγὼ τὸν ἐμαυτοῦ· καὶ κατασκευάσας ἀσεβείας γραφὴν οὐκ ἐπ' ἐμὲ ἀλλ' ἐπὶ τὸν θεῖόν μου
γράψας ἀσεβεῖν ἐμοὶ συνιόντα ὡς πεποιηκότι ταῦτα· εἰς ἀγῶνα κατέστησεν· ὃν εἰ συνέβη

τὸ τελευταῖον, τίς ἂν ἀθλιώτερα ἐμοῦ πεπονθὼς ἦν ὑπὸ τούτου· τίς γὰρ ἂν ἢ φίλος ἢ ξένος ἐς ταὐτό ποτε
ἐλθεῖν ἠθέλησεν ἐμοί· τίς δ' ἂν ἐάσειε πόλις που παρ' αὑτῇ γενέσθαι, τὸν τοιοῦτον ἀσέβημα δοκοῦντα
ἐργάσασθαι· οὐκ ἔστιν οὐδεμία. ἀλλ' ὅμως τοίνυν ταῦτα μὲν οὐ παρὰ μικρὸν ἀγωνιζόμενος παρ' ὑμῖν ἀπο-
λυσάμην, ἀλλ' ὥστε τὸ πέμπτον μέρος μὴ λαβεῖν τοῦτον τῶν ψήφων. τοῦτον δὲ μεθ' ὑμῶν πειράσομαι
καὶ νῦν καὶ τὸν ἄλλον ἅπαντα ἀμύνεσθαι χρόνον. καὶ περὶ μὲν τῶν ἰδίων ἔχων ἔτι πολλὰ λέγειν, ἐάσω.
περὶ δ' ὧν οἴσετε τὴν ψῆφον νυνί, καὶ περὶ ὧν οὗτος δημοσίᾳ πεπολιτευμένος οὐκ ὀλίγα ὑμᾶς ἐκλάθηται,
ἅ μοι παραλιπεῖν Εὐκτήμων ἔδοξε, βέλτιον δ' ὑμᾶς ἀκοῦσαι, ταῦτα διεξελθεῖν ἐν μέρει ἔστι παρασκευάσμαι.
ἑώρων γάρ, μὴ ἑωρακὼς τινὰ ἃ πολλὴν τούτῳ περὶ ὧν φάλλει πρὸς ὑμᾶς τὴν ἀπολογίαν, οὐκ ἂν ἐποιούμην
περὶ αὐτῆς μνείαν οὐδεμίαν. νῦν δ' οἶδα σαφῶς ὅτι οὗτος ἀπολούμενος, τὸ δὲ δίκαιον τὸ δ' ἐμὸν ἂν ποιεῖν ἔχοι,
ἐξαπατᾶν ὑμᾶς πειράσεται, πολλὰ τοιαῦτα καὶ παράνομα πρὸς ἕκαστα τούτων κακούργους λόγους. ἔστι γάρ,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τεχνίτης τοῦ λέγειν, καὶ πάντα τὸν βίον ἐσχόλακεν ἐν τούτῳ. ὑπὲρ οὖν τοῦ μὴ παρακρουσθῆναι
ὑμᾶς, καὶ τἀναντία τῶν ὀμωμοσμένοις ψηφίσασθαι, ἀφεῖναι δὲ τοῦτον οὐ μὴν πολλῶν ἕνεκα ἄξιον κολάσαι,
προσέχετε τὸν νοῦν οἷς ἐρῶ, ἵνα ἀκούσαντες ἔχητε πρὸς ἕκαστον τῶν ὑπὸ τούτου ῥηθησομένων ἀντειπεῖν ἃ μέλλω λέγειν
ἀδικ. ἔστι γὰρ εἷς μὲν ὃν οἴεται τεχνικὸς εἶναι αὐτῷ λόγος, περὶ τοῦ ἀπροβουλεύτου· νόμος ἐστί, φησίν, ἐὰν ἀξίως
ἡ βουλὴ δοκῇ βουλεῦσαι, δωρεὰς διδόναι τὸν δῆμον τὴν δωρεὰν αὐτῇ. ταῦτ' ἐπιψηφίζειν ὁ ἐπιστάτης διεχειροτό-
νησεν, ὁ δῆμος ἔδοξεν, οὐδὲν δ' ἔφησε προβουλεύματος ἐνταῦθα. κατὰ γὰρ νόμον ἦν τὰ γιγνόμενα. ἐγὼ δ' αὖ τὸ τοὐναν-
τίον οἶμαι, νομίζω δὲ καὶ ὑμῖν συνδόξειν, περὶ τούτων τὰ προβουλεύματα ἐκφέρειν μόνον, περὶ ὧν καὶ γράφειν
οἱ νόμοι. ἐπεὶ περὶ ὧν μηκέτι οἱ νόμοι, οὐδὲ γράφειν τὴν ἀρχὴν προσήκει οὐδὲν δήπου. φήσει τοίνυν τοῦτον ὅτι
πάσας τὸν τρόπον εἰληφέναι τὰς βουλάς, ὅσαι πώποτε ἔχουσι παρ' ὑμῶν δωρεάν, καὶ οὐδεμία ἂν ἐγένηθη προβου-
λεύματος πώποτε. ἐγὼ δ' οἴομαι μὲν οὐχὶ λέγειν αὐτὸν ἀλήθειαν, μᾶλλον δ' οἶδα σαφῶς, οὐ μὴν ἀλλ' εἰ τοῦτο τοιοῦτ'
ἐστὶν τὰ μάλιστα, ὁ νόμος δὲ λέγει τἀναντία, οὐχ ὅτι πολλάκις ἡμάρτηται δήπου πρότερον, διὰ τοῦτ' ἐπεξαμαρ-
τητέον ἐστὶ καὶ νῦν· ἀλλὰ τοὐναντίον ἀρκτέον, ὡς ὁ νόμος κελεύει, τὰ τοιαῦτα ποιεῖν ἀναγκάζειν ἀπὸ σοῦ πρῶτον·
καὶ μὴ λέγε ὡς γέγονε τοῦτο πολλάκις, ἀλλ' ὡς οὕτω προσήκει γίγνεσθαι. οὐ γὰρ εἴ τι πώποτε μὴ κατὰ τοὺς νόμους
ἐπράχθη, σὺ δὲ τοῦτ' ἐμιμήσω, διὰ τοῦτ' ἀποφύγοις ἂν δικαίως, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον ἁλίσκοιο. ὥσπερ γὰρ εἴ τις
ἐκείνων προήλω, σὺ ταῦτ' οὐκ ἂν ἔγραψας, οὕτως, ἂν σὺ νυνὶ δίκην δῷς, ἄλλος οὐ γράψει. περὶ τοίνυν τοῦ νόμου
διαρρήδην οὐκ ἐῶντος ἐξεῖναι μὴ ποιησαμένῃ τῇ βουλῇ τὰς τριήρεις αἰτῆσαι τὴν δωρεάν, ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι τὴν
ἀπολογίαν ἣν ποιήσεται, καὶ θεωρῆσαι τὴν ἀναίδειαν τοῦ τρόπου δι' ὧν ἐγχειρεῖ λέγειν. ὁ νόμος, φησίν, οὐκ ἐᾷ τὴν βου-
λὴν αἰτῆσαι τὴν δωρεάν, ἐὰν μὴ ποιήσηται τὰς τριήρεις· ὁμολογῶ. δοῦναι δ' ἔτι οὐδαμοῦ, φησί, κωλύει τὸν δῆμον.
ἐγὼ δὲ εἰ μὲν ἔδωκα αἰτούσῃ, παρὰ τὸν νόμον εἴρηκα· εἰ δὲ μηδὲν πεποίηκα μνείαν περὶ τῶν νεῶν ἐν ὅλῳ τῷ ψη-
φίσματι, ἀλλ' ἕτερα λέγω δι' ἃ τὴν βουλὴν στεφανῶ, πῶς παρὰ τὸν νόμον εἴρηκα; ἐπειδὴ πρὸς ταῦτ' οὐ χαλεπὸν
τὰ δίκαια καὶ ὑμῖν ἀντειπεῖν, ὅτι πρῶτον μὲν οἱ προεδρεύοντες τῆς βουλῆς καὶ ὁ ταῦτ' ἐπιψηφίζων ἐπιστάτης
ἠρώτων καὶ διεχειροτόνιαν ἐδίδοσαν, ὅτῳ δοκεῖ δωρεᾶς ἀξίως ἡ βουλὴ βεβουλευκέναι καὶ ὅτῳ μή. καίτοι τοὺς μὲν
μηκέτι ταύτας μηδὲ λαμβάνειν ἀξιοῦντας τὴν ἀρχήν, οὐδ' ἐπερωτᾶν προσήκει. πρὸς τοίνυν τούτοις ἐστὶν ἀμφοῖν
κατηγοροῦντος τῆς βουλῆς καὶ ἄλλων τινῶν, ἀναπηδῶντες οἱ βουλευταὶ ἐδέοντο μὴ σφᾶς ἀφελέσθαι τὴν δωρεάν.
καὶ ταῦτα οὐ παρ' ἐμοῦ δεῖ πειθέσθαι τοὺς δικάζοντας ὑμᾶς, ἀλλ' αὐτοὶ παρόντες ἴστε ἐν τῷ δήμῳ γιγνόμενα. ὥστε
ὅταν μὲν μὴ φῇ τὴν βουλὴν αἰτεῖν, ταῦτα ὑπολαμβάνετε· ὅτι δ' οὐδὲ τὸν δῆμον ἐᾷ διδόναι μὴ ποιησαμένοις
τὰς ναῦς ὁ νόμος, καὶ τοῦτ' ἐπιδείξω. διὰ ταῦτα γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτον ἔχει τὸν τρόπον ὁ νόμος, μὴ ἐξεῖναι
τῇ βουλῇ μὴ ποιησαμένῃ τὰς τριήρεις αἰτῆσαι τὴν δωρεάν, ἵνα μηδὲ πεισθῆναι μηδὲ ἐξαπατηθῆναι γένοιτ'
ἐπὶ τῷ δήμῳ. οὐ γὰρ ὡς ἐπὶ τοῦ λέγειν ὁ τιθεὶς τὸν νόμον, ἐπὶ τῇ τοῦ λέγοντος δυνάμει τὸ πρᾶγμα καταστῆσαι, ἀλλ' ὃ
δίκαιον ἦν ἅμα καὶ συμφέρον τῷ δήμῳ, νόμῳ τετάχθαι, τὰς τριήρεις οὐ πεποιηκυίας μὴ τοίνυν αἰτεῖν τὴν δω-
ρεάν. ὅπου δ' αἰτεῖν οὐκ ἐᾷ, πῶς οὐ σφόδρα δοῦναι κωλύει; ἄξιον τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἀκεῖνο ἐξετάσαι,
τί δή ποτε ἂν τἆλλα πάντα ἡ βουλὴ καλῶς βουλεύσῃ καὶ μηδεὶς ἔχῃ μηδὲν ἐγκαλέσαι, τὰς δὲ τριήρεις μὴ ποιήσῃ,
τὴν δωρεὰν οὐκ ἐξεῖναι αἰτῆσαι. ἀρήσεται γὰρ τοῦτ' ἐπιτοιαύτας ὑπὲρ τοῦ δήμου καλῶς. οἶμαι γὰρ ἂν μηδένα ἀντιπ-
εῖν ὡς ὅσα πώποτε τῇ πόλει γεγονέναι ἡγοῦμαι ἐστὶν ἀγαθά, ἢ θάτερα, ἵνα μηδὲν ἀπωφλήσωμεν, ἐκ τῆς τῶν τριή-
ρων κτήσεως τὰ δ' ἀπουσίας γεγένηται· οἷον πολλὰ μὲν ἄν τις ἔχοι λέγειν καὶ παλαιὰ καὶ καινά, ἃ δ' οὖν πᾶσι
μάλιστα ἀκοῦσαι γνώριμα, τοῦτο μὲν οἱ βουλευθέντες τὰ προπύλαια καὶ τὸν παρθενῶνα οἰκοδομήσαντες
ἐκείνοις καὶ τἆλλα ἀπὸ τῶν βαρβάρων ἱερὰ κοσμήσαντες, ἐφ' οἷς φιλοτιμούμεθα πάντες εἰκότως· ἴστε γὰρ δήπου τοῦτο
ἀκοῇ, ὅτι τὴν πόλιν ἐκλιπόντες καὶ κατακλεισθέντες εἰς Σαλαμῖνα, ἐκ τῶν τριήρων ἔχειν, πάντα μὲν τὰ σφέτερα
αὐτῶν καὶ τὴν πόλιν τῇ ναυμαχίᾳ νικήσαντες ἔσωσαν, πολλῶν δὲ καὶ μεγάλων ἀγαθῶν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι κατέστησαν
αἴτιοι, ὧν οὐδ' ὁ χρόνος τὴν μνείαν ἀφελέσθαι δύναται. ἀλλ' ἐκεῖνα μὲν ἀρχαῖα καὶ παλαιά· ἀλλὰ πάντ'

ἑωράκατε. ἴστε ὅτι πρώην, ὅτ᾽ εἰς Εὔβοιαν ἡμέραις τρισὶν ἐβοηθήσατε καὶ Θηβαίους ὑποσπόνδους ἀπεπέμψατε·
ἆρ᾽ οὖν ταῦτ᾽ ἐπράξατ᾽ ἂν οὕτω ταχέως, εἰ μὴ καινὰς ναῦς εἴχετε ἐφ᾽ ὧν ἐβοηθήσατε; ἀλλ᾽ οὐκ ἂν ἠδύνασθε.
ἀλλὰ πολλὰ ἄν τις ἔχοι εἰπεῖν τῇ πόλει γεγενημένα ἐκ τοῦ τὰς τριήρεις καλῶς ἐξητάσθαι ἀγαθά· ἐκ δὲ τοῦ
κακῶς, πολλὰ δεινά. τὰ μὲν πολλὰ ἐάσω, ἀλλ᾽ ἐπὶ τοῦ Δεκελεικοῦ πολέμου, τῶν γὰρ ἀρχαίων ἓν ὃ πάντες
ἐμοῦ μᾶλλον ἐπίστασθε, ὑπομνήσω· πολλῶν καὶ δεινῶν ἀτυχημάτων συμβάντων τῇ πόλει, οὐ πρότερον
τῷ πολέμῳ παρέστησαν, πρὶν τὸ ναυτικὸν αὐτῶν ἀπώλετο. καὶ τί δεῖ τὰ παλαιὰ λέγειν; τὸν τελευταῖον γὰρ
ἴστε τὸν πρὸς Λακεδαιμονίους πόλεμον, ὅτε μὲν ὑμᾶς οὐκ ἐδόκει τε ἀποστεῖλαι δύνασθαι, πῶς διέκειτο ἡ πόλις·
ἴστε ὀρόβους ὠνουμένους· ἐπειδὴ δ᾽ ἀπεστείλατε, εἰρήνης ἔτυχε ποίας τινός; ἧς ἐβούλεσθε. ὥστε δικαίως, ὦ ἄν-
δρες Ἀθηναῖοι, τηλικαύτην ἐχούσης ῥοπὴν ἑκατέρωσε τῶν τριήρων, τοῦτον ὅρον τεθήκατε τῇ βουλῇ, ὥσπερ αὐτῇ
δηλαδὴ λαμβάνειν τὴν δωρεὰν ἢ οὔ. ἂν γὰρ πάντα τἄλλα διοικήσῃ καλῶς, δι᾽ ὃ δὲ τὸ ἐξ ἀρχῆς αὐτὴν ἐκτησάμεθα
συνισώζομεν, ταύτας μὴ ποιήσῃ, τὰς τριήρεις λέγω, οὐδὲν ἐκείνῃ ὄφελος. τὴν γὰρ τοῦ ὅλου σωτηρίαν
πρῶτον ὑπάρχειν δεῖ, πρὶν ἀρέσκειν τῷ δήμῳ. ὁ δὲ τοίνυν ὡς ἐς τοῦτ᾽ ἐλήλυθε, τοῦ νόμου ἐξὸν αὐτῷ λέγειν
καὶ γράφειν ἐξεῖναι περὶ ὅτι ἂν βούληται, ὥστε μὲν οὐ λέξεις μέν, τὸν ἄλλον τρόπον ὑμεῖς ἀκούετε τῆς βουλῆς
οὐ πεποιηκυίας δὲ τὰς τριήρεις γέγραφε δοῦναι τὴν δωρεάν. κατὰ τὸν νόμον ὡς οὐ παρὰ τὸν νόμον ἐστὶν οὐ τὰ
οὐ τῶν ἔχοι λέγειν· οὐ θ᾽ ὑμεῖς πεισθείητε ἀκούσαντες αὐτοῦ τοιοῦτον ἐρεῖν τινὰ πρὸς ὑμᾶς λόγον, ὡς οὐχ ἡ βουλὴ γέγονεν
αἰτία τοῦ μὴ πεποιῆσθαι τὰς ναῦς, ἀλλ᾽ ὁ τῶν τριηροποιῶν ταμίας ἀποδρὰς ὤχετο ἔχων πένθ᾽ ἡμιτάλαντα
καὶ τὸ πρᾶγμα ἀτύχημα συμβέβηκεν. ἐγὼ δὲ πρῶτον μὲν αὐτὸ τοῦτο θαυμάζω, εἰ γράφοντος ὑπὲρ τοῖς ἠτυ-
χηκόσιν ἠξίου τὴν βουλήν. τοὺς κατορθοῦντας γὰρ ἐπὶ τοῖς γεγενημένοις ἔργοις τὰς τοιαύτας δέχεσθαι τιμάς. ἔπειτα
κἀκεῖνο ἐπιβούλομαι φράσαι πρὸς ὑμᾶς· οὐ φημὶ δίκαιον εἶναι περὶ ἀμφοῖν λέγειν, ὡς οὐ παρὰ τὸν νόμον ἡ δω-
ρεὰ δέδοται, καὶ ὡς οὐ διὰ τὴν βουλὴν οὐκ εἰσὶν αἱ τριήρεις. εἰ μὲν γὰρ δίδοσθαι καὶ μὴ ποιησάσῃ προσήκει, τί
τοῦτο δεῖ λέγειν δι᾽ ὅντινα δή ποτε οὐ πεποίηκεν; εἰ δ᾽ οὐκ ἔξεστι, τί μᾶλλον, ἂν διὰ τὸν δεῖνα ἢ τὸν δεῖνα ἐπι-
δείξῃ μὴ πεποιηκυῖαν, ἐκείνῃ προσήκει λαμβάνειν; χωρὶς δὲ τούτων, ἔμοιγε δοκεῖ τὴν αἵρεσιν ὑμῖν οὐ τοιούτοις λόγοις
διδόναι, ὥσπερ οἴεσθε δεῖν προφάσεις καὶ λόγους ἀκούειν τοὺς ἀδικοῦντας ὑμᾶς ἢ ναῦς κεκτῆσθαι. εἰ μὲν
γὰρ τούτου ταῦτα ἀποδέξεσθε, ἔσται δῆλον ἁπάσαις ταῖς βουλαῖς, ὅτι δεῖ πρόφασιν πιθανὴν ἐξευρεῖν
πρὸς ὑμᾶς, οὐχὶ τριήρεις ποιήσασθαι. ἐκ δὲ τούτου, τὰ μὲν χρήματα ἀναλωθήσεται, ναῦς δ᾽ οὐχ ἕξετε ὑμεῖς.
ἐὰν δ᾽ ὅσον ὁ νόμος λέγει καὶ δεῖ τοὺς ὀμωμοκότας πικρῶς καὶ ἁπλῶς τὰς μὲν προφάσεις ἀνέλητε, φανῆτε δὲ
ἀφῃρημένοι τὴν δωρεὰν ὅτι τὰς ναῦς οὐ πεποίηνται, πάντες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πεποιημένας ὑμῖν παρα-
δώσουσι τὰς τριήρεις, πάντα τἄλλα παρ᾽ ὑμῖν ἑορακότες ἀθυμότερα τοῦ νόμου γεγενημένα. ὅτι τοίνυν οὐδ᾽
αἴτιος ἄλλος οὐδεὶς ἄνθρωπός ἐστι τοῦ μὴ πεποιῆσθαι τὰς ναῦς, τοῦτο σαφῶς ὑμῖν ἐπιδείξω. ἀνελοῦσα γὰρ
ἡ βουλὴ τὸν νόμον τοῦτον, ἐχειροτόνησεν αὐτή. ἔστι τοίνυν ὃ ἐπιχειρεῖ λέγειν περὶ τοῦ τῆς ἑταιρήσεως νόμου,
ὡς ὑβρίζομεν ἡμεῖς καὶ μέρας φιλίας οὐχὶ προσηκούσας κατ᾽ αὐτοῦ ποιούμεθα. καὶ φησὶ δεῖν ὑμᾶς, εἴπερ
ἐστιάσομεν εἶναι ταῦτ᾽ ἀληθῆ, πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ἀπάγειν, ἵν᾽ ἐκεῖ περὶ χιλίων ἐκινδυνεύομεν, εἰ ἐξηλεγ-
χόμενοι ταῦτ᾽ ἐφαινόμεθα· νῦν δὲ φενακίζειν, αἰτίας καὶ λοιδορίας κενὰς ποιουμένους καὶ ἐνοχλεῖν, οὐ δικα-
σταῖς τούτων οὖσιν ὑμῖν. ἐγὼ δ᾽ οἶμαι δεῖν ὑμᾶς πρῶτον μὲν ἐκεῖνο λογίζεσθαι παρ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς, ὅτι πάμπολυ
λοιδορία τε καὶ αἰτία κεχωρισμένον ἐστὶν ἐλέγχου. αἰτία μὲν γάρ ἐστιν, ὅταν τις ψιλῷ χρησάμενος λόγῳ μὴ
παράσχηται πίστιν ὧν λέγει· ἔλεγχος δέ, ὅταν οἷς ἂν εἴπῃ τις καὶ τἀληθὲς ὁμοῦ δείξῃ. ἔστι τοίνυν ἀνάγκη τοὺς
ἐλέγχοντας ἢ τεκμήρια δεικνύναι δι᾽ ὧν ἐμφανιοῦσι τὸ πιστὸν ὑμῖν, ἢ τὰ εἰκότα φράζειν, ἢ μάρτυρας
παρέχεσθαι. οὐ γὰρ οἷόν τε ἐνίων αὐτόπτας ὑμᾶς ἐστὶ καταστῆσαι, ἀλλ᾽ ἐάν τις ἐπιδεικνύῃ τι τούτων, ἱκανὴν γνώμ-
ην τε ἔλεγχον ἔχειν ὑμεῖς εἰκότως τῆς ἀληθείας ἑκάστοτε. ἡμεῖς τοίνυν οὐκ ἐκ λόγων εἰκότων οὐδὲ τεκμηρί-
ων, ἀλλὰ παρ᾽ οὗ μάλιστα δίκην ἐστὶ λαμβάνειν τούτῳ ταῦτ᾽ ἐπιδείκνυμεν, ἄνθρωπον πεπρακότα τὰ γράμματα τὸν γ᾽ ἐμῶ
τὰ τούτου μεμισθωμένον, ὅς ἐστιν ὅσα τούτῳ πεπρᾶχθαι ποιήσας μάρτυρα ταῦτα. ὥσθ᾽ ὃ τὰ μὲν λοιδορεῖ ἂν ταῦτ᾽
καὶ αἰτίαν εἶναί φησιν, ὑπολαμβάνεσθε ὡς ταῦτα μέν ἐστιν ἔλεγχος, ἃ δ᾽ οὗτος ποιεῖ, ταῦτα λοιδορία καὶ αἰτία.
ὅταν δ᾽ ὅτι πρὸς τοὺς θεσμοθέτας προσήκειν ἐπαγγέλλειν ἡμῖν, ἐκεῖνο ὑπολαμβάνετε, ὅτι καὶ τοῦτο ποι-
ήσομεν, καὶ νῦν προσηκόντως περὶ τοῦ νόμου λέγομεν. εἰ μὲν γὰρ ἄλλου τινὸς ἀγῶνα ἀγωνιζομένοις ταῦτ᾽
κατηγοροῦμεν, δικαίως ἂν ἠγανάκτεις· εἰ δ᾽ ὁ μὲν νῦν ἐνεστηκὼς ἀγών ἐστι παρανόμων, οἱ νόμοι δ᾽ οὐκ ἐῶσι
λέγειν τοὺς ἡταιρηκότας, ἡμεῖς δ᾽ ἐπιδεικνύμεν οὐ μόνον ἡταιρηκότα αὐτὸν παρα-
νομοῦντα, ἀλλὰ καὶ μεμισθωκότα παρανόμως, πῶς οὐχὶ προσήκει λέγειν περὶ τούτου τοῦ νόμου δι᾽ οὗ ταῦτ᾽
ἐλέγχεται; καὶ μὴν κἀκεῖνο δεῖ μαθεῖν ὑμᾶς, ὅτι ὁ τοὺς νόμους τιθεὶς τούτους Σόλων καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς
πολλοὺς οὐδὲν ὅμοιος ὢν τούτῳ νομοθέτης οὐχ ἕνα δέδωκε τρόπον περὶ τῶν ἀδικημάτων ἑκάστου λαμβάνειν
δίκην τοῖς βουλομένοις παρὰ τῶν ἀδικούντων, ἀλλὰ πολλαχῶς. ᾔδει γὰρ οἶμαι τοῦθ᾽ ὅτι τοὺς ἐν τῇ

πόλει γενέσθαι πάντας ὁμοίως ἢ δεινοὺς ἢ θρασεῖς ἢ μετρίους· οὐκ ἐνῆν. εἰ μὲν οὖν ὡς τοῖς μετρίοις δίκην ἐξαρ-
κέσει λαμβάνειν οὕτω τοὺς νόμους θήσει, μετ' ἀδείας ἔσεσθαι πολλοὺς πονηροὺς ἡγεῖτο· εἰ δ' ὅπως τοῖς θρασέσι
καὶ δυναμένοις λέγειν, τοὺς ἰδιώτας οὐ δυνήσεσθαι τὸν αὐτὸν τοῦτον τρόπον λαμβάνειν δίκην. δεῖν δ' ᾤετο
μηδένα ἀποστερεῖσθαι τοῦ δίκης τυχεῖν ὡς ἕκαστος δύναται. πῶς οὖν ἔσται τοῦτο; ἐὰν πολλὰς ὁδοὺς
δῷ διὰ τῶν νόμων ἐπὶ τοὺς ἠδικηκότας, οἷον τῆς κλοπῆς· ἔρρωσαι καὶ σαυτῷ πιστεύεις· ἄπαγε· ἐν χιλίαις δ'
ὁ κίνδυνος. ἀσθενέστερος εἶ· τοῖς ἄρχουσιν ἐφηγοῦ· τοῦτο ποιήσουσιν ἐκεῖνοι. φοβεῖ καὶ τοῦτο· γράφου.
καταμέμφει σεαυτὸν καὶ πένης ὢν οὐκ ἂν ἔχοις χιλίας ἐκτῖσαι· δικάζου κλοπῆς πρὸς διαιτητὴν καὶ οὐ κιν-
δυνεύσεις. οὐδέτερον μου ἀλλὰ τοῦ γράφου καταγνοὺς καὶ τοῦτο φύγε. τούτων οὐδέν ἐστι ταὐτό. τῆς ἀ-
σεβείας κατὰ ταὐτά ἐστιν ἀπάγειν, γράφεσθαι, δικάζεσθαι πρὸς Εὐμολπίδας, φράζειν πρὸς τὸν βασιλέα.
περὶ τῶν ἄλλων ἁπάντων τὸν αὐτὸν τρόπον σχεδόν. εἰ δή τις ὡς μὲν οὐ κακοῦργός ἐστιν μὴ λέγοι, ὡς δ' ἐ-
κάστοτε ἢ ὅτι δή ποτε ἐν διοκρίνοιτο, διὰ ταῦτα δ' ἐκφεύγειν ἀξιοίη, καὶ εἰ μὲν ἀπαγόμενος ἢ διότι πρὸς
διαιτητὴν ἐξῆν αὐτῷ λαχεῖν καὶ γράφεσθαι χρῆν, εἰ δὲ πρὸς διαιτητὴν φεύγοι, ὅτι χρῆν σε ἀπάγειν, ἵνα ἐκινδύνευ-
ες περὶ χιλίων, γελοῖος ἂν εἴη δήπουθεν. οὐ γὰρ τὸν μηδὲν πεποιηκότα δεῖ περὶ τοῦ τρόπου ὅντινα
χρὴ δοῦναι δίκην ἀντιλέγειν, ἀλλ' ὡς οὐ πεποίηκεν ἐπιδεικνύναι. τὸν αὐτὸν δὴ τρόπον Ἀνδροτίων καὶ σοὶ
μὴ διὰ ταῦτα οἴου σοι προσήκειν μὴ δοῦναι δίκην εἰ γραφὴ εἰσῆκται ἐνθάδε, ὅτι καὶ πρὸς τοὺς θεσμοθέτας
ἔσθ' ἡμῖν ἐπαγγελία, ἀλλ' ἢ δεῖξον ὡς οὐ πεποίηκας τὰ τοιαῦτα, ἢ δίκην ὑπέχε ἃ γέγραφας ἐπὶ τούτοις
ὤν· οὐ γὰρ ἐξέστι σοι. εἰ δ' ἐσμὲν πάντας ὅσους οἱ νόμοι διδόασι τρόπους τιμωρούμεθα, χάριν ἡμῖν ὀφεί-
λεις εἴ πῃ μὲν ἐκείνων ἔχω, μὴ διὰ ταῦτα ἀξίου μηδένα δοῦναι τρόπον δίκην. ἄξιον τοίνυν ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ τὸν θέντα τὸν νόμον ἐξετάσαι Σόλωνα, καὶ θεάσασθαι ὅσην πρόνοιαν ἐποιεῖτο ἐν ἅ-
πασιν οἷς ἐτίθει νόμοις τῆς πολιτείας, καὶ ὅσῳ περὶ τούτου μᾶλλον ἐσπούδαζεν ἢ περὶ τοῦ πράγματος
αὐτοῦ οὗ ἐτίθει τὸν νόμον. πολλαχόθεν μὲν οὖν ἄν τις ἴδοι τοῦτο, οὐχ ἥκιστα δ' ἐκ τούτου τοῦ νόμου, μήτε
λέγειν μήτε γράφειν ἐξεῖναι τοῖς ἡταιρηκόσιν. ἑώρα γὰρ ἐκεῖνο, ὅτι τοῖς πολλοῖς ὑμῶν ἐξὸν λέγειν οὐ
λέγετε, ὥστε τοῦτο οὐδὲν ἡγεῖτο βαρύ. καίτοι πολλὰ ἂν εἶχεν, εἴ γε κολάζειν ἐβούλετο τούτους, χαλεπώτερα
θεῖναι. ἀλλ' οὐ τοῦτο ἐσπούδασεν, ἀλλὰ ταῦτα ἀπεῖπεν ὑπὲρ ὑμῶν καὶ τῆς πολιτείας. ᾔδει γὰρ ᾔδει τοῖς
αἰσχρῶς βεβιωκόσιν ἁπασῶν οὖσαν ἐναντιωτάτην πολιτείαν, ἐν ᾗ πᾶσιν ἔξεστι λέγειν τὰ ἐκείνων ὀνεί-
δη. ἔστι δ' αὕτη τίς; δημοκρατία. οὐκ οὖν ἐνόμιζεν ἀσφαλὲς εἴ ποτε συμβήσεται γενέσθαι συχνοὺς ἀνθρώπ(ους)
κατὰ τοὺς αὐτοὺς χρόνους λέγειν μὲν δεινοὺς καὶ θρασεῖς, τοιούτων δ' ὀνειδῶν καὶ κακῶν μεστούς. πολλὰ γὰρ τὸν
δῆμον ὑπ' αὐτῶν ὑπαχθέντα ἐξαμαρτεῖν, κἀκείνους ἤτοι καταλύειν γ' ἂν πειρᾶσθαι τὸ παράπαν τὸν δῆμον.
ἐν γὰρ ταῖς ὀλιγαρχίαις, οὐδ' ἂν ὦσιν ἔτ' Ἀνδροτίωνος τινὲς αἴσχιον βεβιωκότες, οὐκ ἔστι λέγειν κακῶς τοὺς
ἄρχοντας· ἢ προάγειν ἂν ὡς πονηροτάτους εἶναι, ἵν' ὡς ὁμοιοτάτους σφίσιν ὦσιν. τὴν οὖν ἀρχὴν τοῖς
τοιούτοις ἀπεῖπε μὴ μετέχειν τοῦ συμβουλεύειν, ἵνα μὴ φενακισθεὶς ὁ δῆμος ἐξαμάρτοι μηδέν. ὧν
ὀλιγωρήσας ὁ καλὸς κἀγαθὸς οὗτος, οὐ μόνον ᾤετο δεῖν λέγειν καὶ γράφειν οὐκ ἐξόν, ἀλλὰ παρὰ τοὺς νόμους
ταῦτα ποιεῖν. περὶ μὲν τοίνυν τοῦ νόμου καθ' ὃ ὀφληκότος αὐτοῦ τοῦ πατρὸς τῷ δημοσίῳ χρήματα
καὶ οὐκ ἐκτετικότος οὐκ ἔξεστι λέγειν οὐδὲ γράφειν τούτῳ, ταῦτα δίκαια λέγειν ἂν ἔχοιτε ὡς· ἐλυφήσεσθαι
ὑμᾶς αὐτὸν ἐνδεικνύναι· ὅτε γὰρ τοῦτο ποιήσομεν, οὐ μόνον ὁ διώκων νικᾷ, δεῖ σε ἕτερον ὃν ἀδικεῖς
δοῦναι λόγον, ἀλλ' ὅτι ποιεῖ ἢ προσῆκον ἐκ τῶν νόμων. καὶ νῦν δείκνυμεν οὐκ ἐῶντα γράφειν σε οὐδ' ἁ-
τοῖς ἄλλοις ἐξεῖναι τὸν νόμον, ὡς ὤφειλεν ὀφλὼν ὁ πατήρ σου τοῦ τε δεῖ δεῖξον ἢ ὡς οὐκ ἀποδρὰς ἐξῆλ-
θεν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, ἀλλὰ τὰ χρήματα ἐκτίσας. εἰ δὲ μὴ ταῦθ' ἕξεις δεικνύειν, οὐκ ἐξὸν γέγραφας.
κληρονόμον γάρ σε καθίστησιν ὁ νόμος τῆς ἀτιμίας τῆς τοῦ πατρός· ὅντινα ἄτιμον ὄντα λέγειν οὐ προσήκ(ει)
οὐδὲ γράφειν. καὶ περὶ μὲν τῶν νόμων οὓς παρεγράψαμεν, μάλιστα δεῖν ὑμᾶς ἄν τι φενακίζειν ἐγχειρήκαι πα-
ράγειν οὗτος. τοῦ δ' ὑπολαμβάνειν ἀδίκως ἐξεληλυθέναι, εἰ δὲ καὶ περὶ τῶν ἄλλων αὐτῶν λόγοι, πρὸς
τὸ φενακίζειν ὑμᾶς μεμηχανημένοι, περὶ ὧν βέλτιον ὑμᾶς προακηκοέναι. ἔστι γὰρ εἷς αὐτῷ τοιοῦτος·
μὴ πεντακοσίους ὑμᾶς αὐτῶν ἀφελέσθαι τὴν δωρεάν, μηδ' ὄνειδος περιβάλλειν. ἐκεῖνο μὲν ὁμολογῶ· οὐκ ἐμὸς
εἰ ὡς μὲν ἔμελλέ τε ἀφαιρήσεσθαι τούτους μόνον, ἄλλο δὲ μηδὲν ὠφελήσειν τὴν πόλιν, οὐδ' ἂν ὑμᾶς
σφόδρα σπουδάζειν ἠξίουν. εἰ δὲ τῷ τοῦτο ποιῆσαι πλεῖν ἢ μυρίους τοὺς ἄλλους πολίτας βελτίους
εἶναι προτρέψετε, πόσῳ κάλλιον τοσούτους παρασκευάσαι χρηστοὺς ἢ πεντακοσίοις ἀδίκως χαρίσασθαι.
ὡς δ' οὐδ' ἐστὶν ἁπάσης τὸ πρᾶγμα τῆς βουλῆς, ἀλλὰ τινῶν οἵπερ εἰσὶν αἴτιοι τῶν κακῶν καὶ Ἀνδροτίωνι,
ἄξιον λέγειν. τίς γάρ ἐστιν ὄνειδος τῷ σιωπῶντι καὶ μηδὲν γράφοντι, ἴσως δ' οὐδ' εἰσιόντι τὰ πολλὰ εἰς τὸ βου-
λευτήριον, ἐὰν μὴ λάβῃ ἡ βουλὴ τὸν στέφανον; οὐδὲν δήπουθεν· ἀλλὰ τοῖς γράφουσι καὶ πολιτευ-
ομένοις καὶ πείθουσιν ἃ βούλονται τὴν βουλήν· διὰ γὰρ τούτους ἀνάξια τοῦ στεφανωθῆναι βεβούλευκεν.

οὐ μὴν ἀλλ' εἰ καὶ τὰ μάλιστα πάσης ἐστ' ἀθῷον τῆς βουλῆς ὃ τοῦτο συμφέρει μᾶλλον ὑμῖν καὶ γνοίη σιωπῇ μὴ
θελήσατε· ἐὰν μὲν γὰρ ἀπογνῶσεσθαι, ἐπὶ τοῖς λέγουσι τὸ βουλευτήριον ἔσται· ἐὰν δὲ καταγνῶτε, ἐπὶ τοῖς
ἰδιώταις· ἑορακότες γὰρ οἱ πολλοὶ διὰ τὴν τῶν λεγόντων πονηρίαν τὴν δ' ἀφῃρημένην τὴν βουλὴν τὸν στέ-
φανον, οὐχὶ προήσονται τούτοις τὰς πράξεις, ἀλλὰ τὰ βέλτιστα ἐροῦσιν αὐτοί· εἰ δὲ γενήσεται τοῦτο
καὶ τῶν ἠθάδων καὶ τῶν συνεστηκότων ῥητόρων ἀπαλλαγήσεσθε, ὄψεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάνθ' ἃ
προσήκει γιγνόμενα· ὥστε εἰ μηδενὸς ἄλλου ἕνεκα, διὰ ταῦτα καταψηφιστέον. ὃ τοίνυν ἐστὶ πρὸς δεῖ
μὴ λαθεῖν ὑμᾶς, ἀκούσατε. ἴσως ἀναστήσεται καὶ συνερεῖ τῇ βουλῇ Φίλιππος καὶ Ἀντιγένης καὶ ὁ ἀν-
τιγραφεὺς καί τινες ἄλλοι οἳ περ ἐκεῖ δι' ἑαυτῶν εἶχον μετὰ τούτου τὸ βουλευτήριον, καὶ τούτων τῶν κακῶν εἰσὶν
αἴτιοι· δεῖ δὴ πάντας ὑμᾶς γιγνώσκειν ὅτι τούτοις ἐστὶν ἡ πρόφασις τῆς συνηγορίας, τῇ βουλῇ βοηθεῖν,
τῇ δ' ἀληθείᾳ ὑπὲρ αὑτῶν ἀγωνιοῦνται καὶ τῶν εὐθυνῶν, ἃς αὐτοὺς προσήκει δοῦναι τῶν πεπραγμένων. ἐὰν
γὰρ οὕτως, ὦ ἄνδρες, ἀπογνῶτε τὴν γραφὴν ταύτην, ἅπαντες εἰσὶν ἀπηλλαγμένοι, καὶ δίκην οὐδεὶς οὐδεμίαν
μὴ δῷ· τίς γὰρ ἔτ' ἂν καταψηφίσαιτο ἐκείνων, τὴν βουλὴν ὑμῶν ἀφεικότων ἧς οὗτοι προειστήκεσαν; ἂν δὲ κατα-
γνῶτε, πρῶτον μὲν τὰ εὔορκα ἔσεσθε ἐψηφισμένοι, ἔπειτα ἐπὶ ταῖς εὐθύναις ἕκαστον τούτων λαμβάνοντες, ὃς μὲν ἂν
μὴ ἀδικεῖν δοκῇ, κολάσετε, ὃς δ' ἂν μή, τοῦτον ἀφήσετε, ὃς δ' ἂν μὴ τοῦτον ἀφήσετε. μὴ τοίνυν ὡς ὑπὲρ τῆς βουλῆς
λεγόντων καὶ τῶν πολλῶν ἀκούετε, ἀλλ' ὡς ὑπὲρ αὑτῶν παρακρουομένοις ὀργίζεσθε. ἔτι τοίνυν ὡς ἄρ-
γ' ἀφεῖλε μὲν τὸν Χολαργέα· καὶ γὰρ οὗτος ἐβούλευε πέρυσιν, ὥστε πάντως κήδεσθαι καὶ συνερεῖν αὐτοῖς. ἃ τοίνυν
δίκαιον εἶναι ὡς δεῖ πῶς ἀκούειν Ἀρχίου, ἐρωτᾶν αὐτὸν ταυτὰ καὶ ἡγεῖται τῆς βουλῆς, πότερ' αὐτῷ δοκεῖ
καλῶς ἔχειν ἢ κακῶς· κἂν μὲν φῇ καλῶς, μηκέτι τὸν νοῦν ὡς ἐπιεικεῖ προσέχειν, ἄνδρες· εἰ δ' ἤτοι
κακῶς φάσκων ἐπιεικὴς εἶναι, πολὺ ἂν αὐτὸν ἐρωτᾶτε, κἂν μὲν ἐναντία λέγων φῇ, μηδὲν αὐτῷ πείθεσθαι·
εἰ δὲ τὸ πῶς δή ποτε νῦν λέγει ὑπὲρ τῆς τὰ μέλλοντα οὐχὶ πειθομένης ἑαυτῷ βουλῆς· ἂν δὲ σιωπᾷ, πῶς
οὐκ ἀδικεῖ, εἰ ὃ πρότερον ἐξαμαρτάνειν μέλλουσαν ἀποτρέπειν τοῦτο μὲν οὐκ ἐποίει, νῦν δὲ λέγειν τολμᾷ
ὡς δεῖ τοὺς τοσαῦτα κακὰ ἐργασαμένους στεφανῶσαι. οἶμαι τοίνυν αὐτὸν οὐδ' ἐκεῖνον ἀφέξεσθαι τοῦ λόγου,
ὅτι ταῦτα πάντα αὐτῷ διὰ τὰς εἰσπράξεις γεγένηται ἃς ὑπὲρ ὑμῶν ὀλίγου εἰσπρᾶξαι φήσει πολλὰ χρήματα
ἀναδιδόντας οὐ τιθέντας· καὶ κατηγορήσει τούτων, πρᾶγμα ῥᾴδιον, οἶμαι, διαπραξάμενος, τῶν μὴ τιθέντων
τὰς εἰσφοράς, καὶ φήσει πᾶσαν ἄδειαν ἔσεσθαι τοῦ μὴ τιθέναι τὰς εἰσφοράς, καὶ φήσει πᾶσαν ἄδειαν ἔ-
σεσθαι τοῦ μὴ τιθέναι τὰς εἰσφορὰς ἂν ἀποψηφίσησθε αὐτοῦ. ὑμεῖς δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρῶτον μὲν
ἐκεῖνο ἐνθυμεῖσθε, ὅτι οὐ περὶ τούτου δικάζειν ὀμωμόκατε, ἀλλ' εἰ κατὰ τοὺς νόμους τὸ ψήφισμα εἴρη-
ται· ἔθ' ὅτι οὐ πάνδεινον, εἰ κατηγορεῖν ἂν ποιούμενον ὡς ἀδικοῦσί τινες τὴν πόλιν, αὐτὸν ἀξιοῦν ὑμᾶς ἀδικεῖν μᾶλλον
οὗτοι· μὴ δῶμεν ἀδικεῖν· πολὺ γὰρ δή που μεῖζον ἐστὶν ἀδίκημα γράφειν παρὰ τοὺς νόμους ἢ τὰς εἰσφορὰς μὴ τι-
θέναι. ὅτι τοίνυν οὐδ' εἰ φανερῶς ἔμελλον ἅπαντες τούτου μηδεὶς εἰσοίσειν, μηδ' ἔθ' ὁμόσας εἰσπράττειν, οὐδ'
οὕτως ἀποψηφιστέον, ἐκ τῶνδε γνώσεσθε. ὑμῖν παρὰ τὰς εἰσφορὰς τὰς ἀπὸ Ναυσινίκου παρ' ἴσως
τάλαντα τριακόσια ἢ μικρῷ πλείω ἐλλείμματα τέτταρα καὶ δέκα ἐστὶ τάλαντα, ὧν ἑπτὰ τάλαντα οὗ-
τος εἰσέπραξεν. ἐγὼ δὲ τίθημι ἅπαντα. ἐπὶ μὲν δὴ τοὺς ἑκόντας τιθέντας οὐδεὶς [illegible] ἐπὶ δὲ
τοὺς ἐλλείποντας αὐτῶν. ἔτι τοίνυν ὑμῖν γνώριμον ἔσται ὁ τοσούτου τιμήσεσθε τὴν πόλιν καὶ τοὺς κειμένους
νόμους καὶ τὸ εὐορκεῖν; εἰ γὰρ ἀποψηφιεῖσθε τούτου φανερῶς οὕτως παρὰ τοὺς νόμους εἰρηκότος, δόξετε
πεποιῆσθαι χρήματα ταῦτα ἀντὶ τῶν νόμων καὶ τῆς εὐορκίας εἰρῆσθαι· ὃ οὐδαμῶς ὑπὲρ αὐτοῦ οὐδ' εἴ τις ὑμῖν
λαμβάνειν ἄξιον, μή τί γε ἐφ' ἑτέροις εἰσπράττειν· ὥσθ' ὅταν ταῦτα λέγῃ, μέμνησθε τὸν ὅρκον καὶ τὴν γραφὴν
ἐνθυμεῖσθε ὅτι νῦν οὐ περὶ εἰσφορῶν ἐστιν, ἀλλ' εἰ δεῖ κυρίους εἶναι τοὺς νόμους. καίτοι περὶ τούτου
ὃν τρόπον ὑμᾶς ἀπὸ τῆς γραφῆς ἀπὸ τοῦ νόμου παρακρούεσθαι ζητήσει καὶ ἃ πρὸς ταῦτα ὑμᾶς μνημο-
νεύοντας μὴ ἐπιτρέπειν προσήκει, πολλὰ λέγειν ἔχω ἔτι· καὶ τὰ νῦν εἰκότα ἀναγκαῖα νομίζω ἐάσω. βούλομαι
δὲ καὶ τὰ πολιτεύματα αὐτοῦ ἐξετάσαι τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ τούτου, δι' ὧν εἴσεσθε ὅτι τῶν δεινῶν οὐδὲν ἐλλείπ-
φανήσεται. καὶ γὰρ ἀναιδὴς καὶ θρασὺς καὶ κλέπτης καὶ ὑπερήφανος καὶ πάντα μᾶλλον ἢ ἐν δημοκρατίᾳ
πολιτεύεσθαι ἐπιτήδειος· οὐ ταὐτοῦ δ' ἄξιος· καὶ πρῶτον μὲν, ὃ μέγιστον φρονεῖ τὴν τῶν χρημάτων εἴσπραξιν
ἐξετάσωμεν αὐτοῦ, μὴ τῇ τούτου προσέχοντες ἀλαζονείᾳ τὸν νοῦν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγμα, οἷον γέγονε, τῇ
ἀληθείᾳ σκοποῦντες. οὗτος Εὐκτήμονα φήσας τὰς ὑμετέρας ἔχειν ἀφορμάς, καὶ τοῦτ' ἐξελέγξειν ἢ παρ'
ἑαυτοῦ καταθήσειν ὑποσχόμενος, καταλύσας ψηφίσματι κληρωτὴν ἀρχήν, ἐπὶ προφάσει ταύτῃ, ἐπὶ τὴν εἴσπρα-
ξιν παρεδύ· δημηγορίας δὲ ἐπὶ τούτοις ποιούμενος ὡς ἔστι τριῶν ὑμῖν αἱρετέον ἕν, ἢ τὰ πομπεῖα κατακό-
πτειν, ἢ πάλιν εἰσφέρειν, ἢ τοὺς ὀφείλοντας εἰσπράττειν, αἱρουμένων εἰκότως ὑμῶν τοὺς ὀφείλοντας εἰσπράττειν,
ταῖς ὑποσχέσεσιν κατέχων διὰ τὸν καιρὸν ὃς ἦν τότε, ἐξουσίαν τοῖς μὲν κειμένοις νόμοις περὶ
τούτων οὐκ ᾤετο δεῖν χρῆσθαι, οὐδ' ἂν μὴ τούτους νομίζοι ἱκανοὺς ἑτέρους τιθέναι, ψηφίσματα δ' εἰπὼν

ἐγὼ μὲν δ' ἀγανακτῶ· παράγομαι διώκειν· ἢ γὰρ λάβῃ καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων κεκλοφότων, τοὺς δὲ καταράσας ἀκολουθεῖν
μεθ' ἑαυτοῦ, ἀπέχων τούτους ἡγεμόνας ἐπὶ τὰς τῶν πολιτῶν οἰκίας. καὶ τὸν μὲν Ἀνδροτίωνα οὐδεὶς πράξειν ἂν
ἐπιθήσειν αὐτὸς ἔφη τὰς εἰσφοράς· οὐδ' ἐνεῖχεν ἐλέγχειν πόλει τοῦτ'· ὑμᾶς δὲ εἰσέπραττεν· ὥσπερ
οὐ διὰ τὴν Ἀνδροτίωνος ἀθυμίαν ἐπὶ ταῦτ' ἐλθών, ἀλλὰ διὰ τὴν ὑμετέραν. καὶ μηδεὶς ὑπολαμβανέτω με
λέγειν ὡς οὐ χρὴ εἰσπράττειν τοὺς ὀφείλοντας. χρὴ γάρ· ἀλλὰ πῶς; ὡς ὁ νόμος κελεύει, τῶν ἄλλων ἕνεκα. τοῦτο
γάρ ἐστι δημοτικόν. οὐ γὰρ τοσοῦτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοσούτων χρημάτων τοῦτον τὸν χρόνον εἰσπραχθέντων
ὠφελήθητε, ὅσον ἐζημιώθητε τοιούτων ἐθῶν εἰς τὴν πολιτείαν εἰσαγομένων. εἰ γὰρ θέλετε ἐξετάσαι τίνος εἵνεκα
μᾶλλον ἄν τις ἕλοιτ' ἐν δημοκρατίᾳ ζῆν ἢ ἐν ὀλιγαρχίᾳ, τοῦτ' ἂν εὕροιτε προχειρότατον, ὅτι πάντα
πρᾳότερ' ἐστὶν ἐν δημοκρατίᾳ. ὅτι μὲν τοίνυν τῆς ὁπουποτοῦν ὀλιγαρχίας οὗτος ἀσελγέστερος γέγονε,
παραλείψω· ἀλλὰ παρ' ἡμῖν πότε πώποτε τὰ δεινότατ' ἐν τῇ πόλει γέγονεν; ἐπὶ τῶν τριάκοντα πάντες
ἂν φήσαιτε. τότε τοίνυν, ὡς ἔστιν ἀκούειν, οὐδεὶς ἔστιν ὅστις ἀπεστερεῖτο τοῦ σωθῆναι, ὅστις ἑαυτὸν οἴκοι
κρύψειεν· ἀλλὰ τοῦτο κατηγοροῦμεν τῶν τριάκοντα, ὅτι τοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδίκως ἀπῆγον. οὗτος δὲ τούτων
τοσαύτην ὑπερβολὴν ἐποιήσατο ἐκείνων τῆς αὑτοῦ βδελυρίας, ὥστ' ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενος τὴν
ἰδίαν οἰκίαν ἑκάστῳ δεσμωτήριον καθίστη, τοὺς ἕνδεκα ἄγων ἐπὶ τὰς οἰκίας. καίτοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί
οἴεσθ', ὁπότ' ἄνθρωπος πένης ἢ καὶ πλούσιος πολλὰ ἀνηλωκώς, καὶ τυχὸν ἴσως τρόπον τινὰ οὐκ εὐπορῶν
ἀργυρίου, ἢ τέγος ὡς τοὺς γείτονας ὑπερβαίνοι, ἢ ὑποδύοιτο ὑπὸ κλίνην, ὑπὲρ τοῦ μὴ τὸ σῶμα ἁλοὺς εἰς τὸ δεσ-
μωτήριον ἕλκεσθαι, ἢ ἄλλα ἀσχημονοίη, ἃ δούλων οὐκ ἐλευθέρων ἐστὶν ἔργα, καὶ ταῦθ' ὑπὸ τῆς αὑτοῦ γυναικὸς
ὁρῷτο ποιῶν, ἣν ὡς ἐλεύθερος ἠγγυήσατο καὶ τῆς πόλεως πολίτης; ὁ δὲ τούτων αἴτιος Ἀνδροτίων ἦν· ὃν
οὐδ' ὑπὲρ αὑτοῦ δίκην λαμβάνειν ἔνεστι τὰ πεπραγμένα καὶ βεβιωμένα, μή τί γε ὑπὲρ τῆς πόλεως. καίτοι εἴ τις
ἔροιτ' αὐτὸν τὰς εἰσφορὰς πότερον τὰ κτήματα ἢ τὰ σώματα ὀφείλει, τὰ κτήματα φήσειεν ἄν, εἴπερ
ἀληθῆ λέγειν βούλοιτο· ἀπὸ γὰρ τούτων εἰσφέρομεν. τίνος οὖν εἵνεκα, ἀφεὶς τὸ τὰ χωρία δημεύειν καὶ τὰς οἰκίας
καὶ ταῦτα ἀπογράφειν, ἔδεις καὶ ὕβριζες πολίτας ἀνθρώπους καὶ τοὺς ταλαιπώρους μετοίκους, οἷς ὑβριστικώ-
τερον ἢ τοῖς οἰκέταις τοῖς σαυτοῦ κέχρησαι; καὶ μὴν εἰ θέλετε σκέψασθαι τί δοῦλον ἢ ἐλεύθερον εἶναι διαφέρει,
τοῦτο μέγιστον ἂν εὕροιτε, ὅτι τοῖς μὲν δούλοις τὸ σῶμα τῶν ἀδικημάτων ἁπάντων ὑπεύθυνόν ἐστι, τοῖς δ'
ἐλευθέροις, κἂν τὰ μέγιστ' ἀτυχῶσιν, τοῦτό γ' ἔνεστι σῶσαι· εἰς χρήματα γὰρ τὴν δίκην περὶ τῶν πλείστων παρὰ
τούτων προσήκει λαμβάνειν. ὁ δὲ τοὐναντίον εἰς τὰ σώματα ὥσπερ ἀνδραπόδοις ἐποιήσατο τὰς τιμω-
ρίας. οὕτω δ' ἀγροίκως καὶ πλεονεκτικῶς εἶχε πρὸς ὑμᾶς, ὥστε τὸν μὲν ἑαυτοῦ πατέρα ᾤετο δεῖν ἐκ δημο-
σίας δεθέντα ἐπὶ χρήμασιν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου, μήτε ἀποδόντα ταῦτα μήτε κριθέντα, ἀποδρᾶναι·
τῶν δ' ἄλλων πολιτῶν τὸν μὴ δυνάμενον τὰ ἑαυτοῦ θεῖναι οἴκοθεν εἰς τὸ δεσμωτήριον ἕλκεσθαι. ἔτι τοί-
νυν τούτοις ὡς ὅτι βούλοιτ' ἐξὸν αὑτῷ ποιεῖν, Σινώπην προσηγόρευε καὶ Φανοστράτην ἀνθρώποις πόρ-
νας οὐ μὴν τὰς ὀφειλούσας εἰσφοράς. καίτοι εἰ τισὶν ἄρα δοκοῦσιν ἐπιτήδειαι ἐκεῖναι παθεῖν, ἀλλὰ τὸ πρᾶγ-
μά γε οὐκ ἐπιτήδειον γίγνεσθαι. τηλικοῦτον τίνας φρονεῖν διάκαιρον, ὥστε βαδίζειν ἐπὶ τὰς οἰκίας καὶ σκαλήφειν
μηδ' ὀφειλόντων τῶν ἀνθρώπων. πολλὰ γὰρ ἄν τις ἴδοι πολλοὺς ἐπιτηδείους πράττειν καὶ πεπονθέναι.
ἀλλ' οὐ ταῦτα λέγουσιν οἱ νόμοι, οὐδὲ τὰ τῆς πολιτείας ἔθη ἃ φυλακτέον ὑμῖν· ἀλλ' ἔνεστιν ἔλεος, συγγνώ-
μη, πάνθ' ὅσα προσήκει τοῖς ἐλευθέροις. ὧν οὐ τοσαύτην τῶν εἰκότως οὐ μετέχει τῇ φύσει οὐδὲ τῇ παιδείᾳ.
πολλὰ γὰρ ὕβρισται καὶ προπεπηλάκισται, συνὼν οὐ κατὰ φύσιν ἑαυτοῦ ἀνθρώποις, ἀλλὰ δουλεύειν μισθὸν
δυναμένοις· ὧν προσήκει τὴν ὀργὴν οὐκ εἰς τῶν πολιτῶν τὸν τυχόντα ἀφιέναι, οὐδ' εἰς τὰς ὁμοτέχνους
πόρνας, ἀλλ' εἰς τὸν τοῦτον τὸν τρόπον ἐκθρέψαντα πατέρα. ταῦτα τοίνυν ὡς μὲν οὐ δυνατὸν παρὰ
πάντας τοὺς νόμους, οὐκ ἐξαλείφειν οὗτος. οὕτω δ' ἐστὶν ἀναιδής, ὥστε ἐν τῷ δήμῳ προαγορεύσας αἰκίζων σκανδάλων
αὐτῷ· τῆς δὲ τῆς γραφῆς ἐτόλμα λέγειν ὡς ὑπὲρ ὑμῶν καὶ δι' ὑμᾶς ἐχθροὺς ἑαυτῷ ἀνήλωσεν. καὶ γυναιξὶ τοῖς
ἐσχάτοις ἐπικινδύνοις. ἐγὼ δ' ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βούλομαι δεῖξαι τοῦτον οὔτε πεπονθότα οὐδ' ὁτι-
οῦν κακὸν οὔτε μέλλοντα πάσχειν οὐδέν, δι' ὧν ὑπὲρ ὑμῶν ἔπραξεν, ἀλλὰ διὰ τὴν αὐτοῦ βδελυρίαν
καὶ θεοῖς ἐχθρὰν αἰσχροκέρδειαν, πεπονθότα μὲν μέχρι τῆς δὲ τῆς ἡμέρας οὐδέν, ποιεῖ τὸ μέλλον δ' ἂν τὰ δί-
καια ποιῆτε ὑμεῖς. σκέψασθε γὰρ ὡδί· τί ποθ' ὑμῖν οὗτος ὑπέσχετο καὶ τί ποιεῖν αὐτὸν ἐχειροτονήσαθ'
ὑμεῖς; χρήματα εἰσπράττειν· ἄλλο δὲ πρὸς τούτῳ τι ποιεῖν οὐδέν. φέρε δὴ καθ' ἕκαστον ὑπομνήσω
τῶν εἰσπραχθέντων ὑμᾶς. οὗτος εἰσέπραξεν ἐκ πάσης ἐκκλησίας τέτταρας καὶ τετταράκοντα δραχμάς,
ἐθελοντὴν τὸν ἄλλον ἑκατὸν δραχμὰς ἕνδεκα καὶ εἴκοσι, μικροῦ τι πρός. καὶ τὸν ἀφ' ἧς τοῦ Καλλικράτην· καὶ
τὸν τελεσταῖον νεανίσκον· οὐκ ἔχω γὰρ τοὔνομα εἰπεῖν· σχεδὸν δὲ πάντας οὓς εἰσέπραξεν ἴσμεν καθ'
ἕκαστον λέγω· οὐκ οἶδα εἴ τινα ὑπὲρ μνᾶν ὀφείλοντα. πότερ' οὖν οἴεσθε τούτους ἑκατὸν μισεῖν καὶ πολεμεῖν
αὐτῷ διὰ τὴν εἰσφορὰν ταύτην; ἢ τὸν μὲν αὐτοῦ πάντων ἀκούοντα τῶν ὑμῶν ἐν τῷ δήμῳ δοῦλον ἔφη

Καὶ ἐκ δούλων εἶναι καὶ προσήκειν αὐτῷ τὸ ἕκτον μέρος εἰσφέρειν μετὰ τῶν μετοίκων· τοὺς δ᾽ ὅτι παῖδας ἐκ πόρνης
εἶναι· τοὺς δὲ τὸν πατέρα ἡταιρηκέναι· τοὺς δὲ τὴν μητέρα πεπορνεῦσθαι· τοὺς δ᾽ ἀπογραφὴν εἶναι ὅσα ὑφῄρηνται
ἐξ ἀρχῆς· τοὺς δὲ τὸ δεῖνα· τοὺς δ᾽ ὅλως ῥητὰ καὶ ἄρρητα κακὰ ἐξειπὼν ἅπαντας· φαίνομαι γὰρ οἶδ᾽ ὅτι πάντες
εἰσὶν ἐπαρῴνησεν οὗτος· τὴν μὲν εἰσφορὰν ἕκαστος ἀναγκαῖον ὂν ἀλλ᾽ ὅμως ὑπελάμβανεν εἶναι· ταυτὶ δ᾽ ἃ
τιμωρηθεὶς καὶ προπηλακισθεὶς, χαλεπῶς ἠνέσχετο· ἐκεῖνο οἶδα ὅτι χρήματα εἰσπράττειν τοῦτον ἐ-
χειροτονήσατε ὑμεῖς, οὐχὶ τὰς ἰδίας συμφορὰς ὀνειδίζειν καὶ προφέρειν ἑκάστῳ· εἰ γὰρ ἦσαν ἀληθεῖς,
οὐχ οὕτω ῥητέαι. πολλὰ γὰρ ἡμῶν ἕκαστος οὐχ ὡς βούλεται πράττει· εἶτα μὴ προσηκούσας κατεσκεύαζεν.
πῶς γὰρ ὅ τι οὖν ἂν πάθοις δικαίως· ἐπὶ τίνι ὑμῶν ἐκ τοῦδε ἀκριβέστερον γνώσεσθε· ὅτι μισεῖ τοῦτον ἕκαστος.
οὐ διὰ τὴν εἴσπραξιν· ἀλλ᾽ ὑπὲρ οὗ ὑμεῖς ὠρίσθητε καὶ προωνήθη· Σάτυρος ὁ τῶν νεωρίων ἐπιμελητὴς οὐχ ἑπτὰ τά-
λαντα εἰσέπραξεν ὑμῖν· ἀλλὰ τετταράκοντα καὶ τετταράκοντα τοῖς αὐτοῖς τούτοις ἀνθρώποις ἐξ ὧν παρεσκευακό-
τας κάλλιστα ἐκ πλείστων ναυσί· καὶ οὔτε ἐκεῖνος διὰ ταῦτα οὐδένα ἐχθρὸν αὐτῷ φησὶν εἶναι· οὔτε τούτων εἷς πρα-
χθέντων οὐδεὶς ἐκείνῳ πολεμεῖ· ὁ μὲν γὰρ τὸ προστεταγμένον οἶμαι δεῖν ἔπραττε· οὐδὲ τῆς αὐτοῦ προπετείᾳ
καὶ θρασύτητι λαμβάνων ἐξουσίαν· πολλὰ ἂν ἡλωκότας εἰς τὴν πόλιν ἀνθρώπους καὶ τοὺς βελτίους καὶ ἐκ βελ-
τιόνων· φανερὸς καὶ χαλεποῖς ὀνείδεσιν, ὧν οὐδὲν προσῆκεν· εἰ τὰ ταῦθ᾽ οὗτοι πεπόνθασιν ὑπὲρ αὐτῶν
σε ποιεῖν· καὶ τὰ τῆς σῆς ἀναγωγίας καὶ πονηρίας ἔργα φέρεις αὐτοῖς ἀναδέξασθαι; ἀλλὰ μισεῖν δικαιότερον
διὰ ταῦτα σε ὀφείλουσιν, ὦ Ἀνδροτίων. τὸν γὰρ ὑπὲρ πόλεως πράττοντα τι δεῖ τὸ τῆς πόλεως ἦθος μιμεῖ-
σθαι· καὶ δεῖ σῴζειν ὑμῖν τοὺς τοιούτους, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι προσήκει, καὶ μισεῖν τοὺς οἷος περ οὗτος. ὡς
ἐκεῖνο γε ὅσοι μὲν ἴσως· ὅμως δὲ ἐρῶ· ὁποῖοι τινας ἀφαιρεῖσθαι φασὶ πονοῦντες καὶ σῴζοντες, τούτοις
ὁμοίους δεῖ εἶναι· ὅτι τοίνυν ὅλως οὐδὲ τὴν εἰς πρᾶξιν αὐτὴν ὑπὲρ ὑμῶν πεποίηκε· καὶ τοῦτο αὐτίκα
δὴ μάλα ὑμῖν ποιήσω. εἰ γάρ τις ἔροιτο ὑμᾶς, πότεροι αὐτῶν δοκοῦσιν ἀδικεῖν μᾶλλον τὴν πόλιν· οἱ γε-
ωργοῦντες καὶ φειδόμενοι, διὰ παιδοτροφίας δὲ καὶ οἰκεῖα ἀναλώματα καὶ λειτουργίας ἑτέρας ἐλλε-
λοιπότες τὰς εἰσφοράς· ἢ οἱ τὰ τῶν ἐθελησάντων εἰσενεγκεῖν χρήματα· καὶ τὰ παρὰ τῶν συμμάχων
κλέπτοντες καὶ ἀπολλύντες· οὐκ ἂν εἰς τοῦτο τόλμης δή που καίπερ ὢν ἀναιδὴς ἔλθοι, ὥστε φῆσαι τοὺς
τὰ ἑαυτῶν μὴ εἰσφέροντας μᾶλλον ἀδικεῖν· ἢ τοὺς τὰ κοινὰ ὑφαιρουμένους. τίνος οὖν ἕνεκα ὦ ἐνδημῶ-
τατε, ὄντων τοσούτων ἐτῶν ἀφ᾽ οὗ σὺ πολιτεύει· καὶ ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ πολλῶν μὲν στρατηγῶν
ἠδικηκότων τὴν πόλιν· πολλῶν δὲ ῥητόρων, οἳ παρὰ τούτοις κεκρίνονται· ὧν οἱ μὲν τεθνᾶσιν ἐφ᾽ οἷς ἠδίκουν·
οἱ δ᾽ ἀποχωρήσαντες φεύγουσιν· οὐδεὶς πώποτε ἐξήτασας κατήγορος· οὐδ᾽ ἀγανακτῶν ὤφθης ὑπὲρ
ὧν ἡ πόλις πάσχει· ἀλλ᾽ ὡς οὖν θρασὺς καὶ λέγειν δεινός· ἀλλ᾽ ἐν τούτῳ ἐφάνης κηδεμὼν ὢν· ὅπου πολλοὺς ἔδει
κακῶς ποιῆσαι; βούλεσθε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὸ τούτου αἴτιον ἐγὼ ὑμῖν εἴπω; ὅτι τῶν μὲν ὑφαιροῦνται,
δι᾽ ἃ πλεῖστ᾽ ἀδικεῖ πρὸ πάντων δίχοθεν καρποῦνται τὴν πόλιν· οὐ πεπαρρησίασαι· πολλοῖς καὶ τὰ μικρὰ ἀδικοῦσιν
ἀπεχθάνεσθαι, ἢ ὀλίγοις καὶ μεγάλα. οὔτε δημοτικῶς περ οὐδὴ που τὰ τῶν πολλῶν ἀδικήματα ὁρᾶν,
ἢ τὰ τῶν ὀλίγων· ἀλλὰ τοὐναντίον οὗ μὲν λέγω. τὰ μὲν οἶδεν ἑαυτοῦ ὄντα τῶν ἀδικούντων· ὑμᾶς δὲ
οὐδενὸς ἀξίους ἡγήσατο. διὸ τοῦτον ἐχρήσατο τὸν τρόπον ὑμῖν. εἰ γὰρ ἄνδρα πόρρω πόλις ἀλλὰ μὴ τὸν
ἄρχειν ἑτέρων ἀξιοῦντα πῶς ὁμολογεῖ τοῦ εἶναι· οὐκ ἂν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὰς ἡμέρας ἠνέσχεσθε τὰς τούτου
ἀσκῶν τὴν ἀγορὰν ὑμεῖς ἀντὶ· ὁμοῦ μετοίκους Ἀθηναίους, δέον ἀπ᾽ ἀγορᾶς· καὶ οὖν ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ἐπὶ
τοῦ βήματος· δούλους καὶ ἐκ δούλων καλῶν αὐτοὺς βελτίους καὶ ἐκ βελτιόνων· ἐρωτῶν εἰ μὰ τὴν δεσμωτή-
ριον ᾠκοδομήθη κατὰ φαινομένην ἔστω. εἰ ὁ πατὴρ ὁ τοῦ σοῦ ἐν τῷ αὐτόθεν ἐν ταῖς πέδαις ἐξορχησάμενος
διονυσίων τῇ πομπῇ· ἀλλὰ τί δεῖ ὅσα ὑμεῖς καὶ οὐδ᾽ ἂν ἔχοι τις εἰπεῖν· τοσοῦτον πλῆθός ἐστιν. ὧν ἀθρό- ον
λαβόντας δίκην τήμερον παράδειγμα ποιῆσαι τοῖς ἄλλοις, ἵν᾽ ὦσι μετριώτεροι· ἀλλὰ μὴ διὰ ταῦτα
τοιοῦτος ἐστὶν οἷος πεπολίτευται ἀλλὰ δέος ἀκάλως διῴκηκεν· ἀλλὰ τἆλλα οὕτως προσελήλυθεν
πάντα πρὸς ὑμᾶς· ὥστ᾽ ἐπεὶ κἂν εἰ μηδὲν ἠδικήκει, ἄξιός ἐστι μισεῖσθαι. τί γὰρ βούλεσθε εἴπω· τὰ πομ-
πεῖα ὡς ἐπεσκεύασε καὶ τὴν τῶν στεφάνων καθαίρεσιν· ἢ τὴν τῶν φιαλῶν ποίησιν τὴν καλήν· ἀλλ᾽ ἐπὶ
τούτοις γ᾽ εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο ἀδικῶν ἐτύγχανε τὴν πόλιν, τρὶς οὐχ ἅπαξ τεθνάναι δίκαιος ὢν φανεῖται.
καὶ γὰρ ἱεροσυλίᾳ καὶ ἀσεβείᾳ καὶ κλοπῇ καὶ πᾶσι τοῖς δεινοτάτοις ἔστιν ἔνοχος. τὰ μὲν οὖν πολλὰ λέγων
ὑμᾶς φενακίζειν, παραλείψω· φήσας δὲ πορεῖν τὰ φύλλα τῶν στεφάνων καὶ σαπρὰ εἶναι διὰ τὸν
χρόνον ὥσπερ ἴων ἢ ῥόδων ὄντας, ἀλλ᾽ οὐ χρυσίου· συγχωνεύειν ἔπεισεν. κατ᾽ ἐπὶ μὲν ταῖς εἰσφοραῖς
τὸν δημόσιον παρεῖναι προσέγραψεν· ὡς ἂν δίκαιος ὢν ἕκαστος ἀντίγραφα ἔμελλεν ἔσεσθαι τῶν
εἰσενεγκόντων· ἐπὶ τοῖς ἀναθήμασι δὲ οὓς κατέκοπτεν οὐχὶ προσηγάγετο· καίτοι ὂν δίκαιον τοῦτο· ἀλλ᾽ αὐτὸς
ῥήτωρ, χρυσοχόος, ταμίας, ἀντιγραφεὺς ἐγένετο. καὶ μὴν εἰ μὲν ἃ πάντ᾽ ἠξίους ὅσα πράττεις τῇ πόλει
σαυτῷ πιστεύειν, οὐκ ἂν ὁμοίως κλέπτης ἐφωράθη· νῦν δὲ ἐπὶ ταῖς εἰσφοραῖς ὁ δίκαιον ἐπιθεὶς ὡς μὴ α

πίστιν, ἀλλὰ τοῖς ἑαυτοῦ δούλοις τὴν πόλιν ὑποτέθηκεν. ἀλλ᾽ ὅτι πράττων καὶ χρήματα κινῶν ἱερὰ, οὐ μὲν
οὖν. ὃ δ᾽ ἐπὶ τῇ ἡμετέρᾳ γενεᾷ ἀνετέθη μνημεῖα, προσγράψαι μετ᾽ ἐκείνην τὴν αὐτὴν τὴν τῶν στεφάνων ἐπιγραφὴν ἠφάνισεν,
οὐκ ἐνδηλον δ᾽ ὅ τι τοῦτ᾽ ἐποίησας, ἀγνοῶ μὲν οἶμαι. Καίτοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καθ᾽ ἕνα πάντα ταῦτα
σκέψασθε ὡς καλὰ καὶ ζηλωτὰ ἐπιγράμματα τῆς πόλεως ἀνεῖλεν ὡς ἀσεβῆ καὶ δεινὰ ἀντεπιγέγραφεν. Οἶμαι
γὰρ ὑμᾶς ἅπαντας ὁρᾶν ὑπὸ τῶν στεφάνων ταῖς χοινικίσι τὰ κάτω ἐπιγεγραμμένα, ὅτι οἱ σύμμαχοι τὸν δῆμον ἀνδρ-
αγαθίας ἕνεκα καὶ δικαιοσύνης, ἢ οἱ σύμμαχοι ἀριστεῖον τῇ Ἀθηνᾷ, ἢ κατὰ πόλεις οἱ δεῖνες τὸν δῆμον σωθέντες
ὑπὸ τοῦ δήμου, οἷον Εὐβοεῖς ἐλευθερωθέντες ἐστεφάνωσαν τὸν δῆμον, οἷον Εὐβοεῖς ἐλευθερωθέντες,
πάλιν Κόνων ἀπὸ τῆς ναυμαχίας τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους. Τοιαῦτα γὰρ ἦν τὰ τῶν στεφάνων ἐπιγράμ-
ματα. Ταῦτα μὲν τοίνυν ἃ ζῆλον πολὺν εἶχε καὶ φιλοτιμίαν ὑμῖν ἠφάνισται, καθαιρεθέντων τῶν
στεφάνων· ἐπὶ ταῖς φιάλαις δὲ ἃς ἀντ᾽ ἐκείνων ἐποιήσατο ὑμῖν ὁ πόρνος οὗτος, Ἀνδροτίωνος ἐπιμελουμένου
ἐποιήθησαν ἐπιγέγραπται· καὶ οὗ τὸ σῶμα ἡταιρηκότος οὐκ ἔστιν εἰσιέναι κατὰ τοὺς νόμους εἰς τὰ ἱερὰ, τούτου
τοὔνομα ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπὶ ταῖς φιάλαις γεγραμμένον. Ὅμοιόν γε· οὐ γὰρ τοῦτο τοῖς προτέροις ἐπιγράμ-
μασιν ἢ φιλοτιμίαν ἴσην ἔχον ὑμῖν. Τρία τοίνυν ἐκ τούτων τὰ δεινότατ᾽ ἄν τις ἴδοι πεπραγμένα
αὐτοῖς· τοὺς μὲν γὰρ θεοὺς τοὺς στεφάνους σεσυλήκασι, τῆς πόλεως δὲ τὸν ζῆλον ἠφανίκασι τὸν ἐκ τῶν
ἔργων, ὧν ὑπόμνημα ἦσαν ὄντες οἱ στέφανοι, τοὺς δ᾽ ἀναθέντας δόξαν οὐ μικρὰν ἀφῄρηνται, τὸ δοκεῖν
ὧν ἂν εὖ πάθωσιν οὐ μεμνῆσθαι. Καὶ τοιαῦτα τὸ πλῆθος κακὰ εἰργασμένοι, εἰς τοῦτο ἀναισθησίας καὶ ἀν-
αισθησίας καὶ τόλμης προεληλύθασιν, ὥστε μεμνῆσθαι τοῦ ὡς καλῶς αὐτοῖς διῴκηται, ὠθοῦνται
δι᾽ ἐκείνων σωθήσεσθαι, ὁ δὲ παρακάθηται καὶ οὐ καταδύεται τοῖς πεπραγμένοις. Καὶ οὐ
μόνον εἰς χρήματα ἀναιδής, ἀλλὰ καὶ σκαιός ἐστιν, ὥστε οὐκ οἶδεν ἐκεῖνο ὅτι στέφανοι μέν εἰσιν ἀρετῆς
σημεῖον, φιάλαι δὲ καὶ τὰ τοιαῦτα πλούτου, καὶ στέφανος μὲν ἅπας, κἂν μικρὸς ᾖ, τὴν ἴσην φιλοτιμίαν ἔχει
τῷ μεγάλῳ, ἐκπώματα δὲ καὶ θυμιατήρια, ἂν μὲν ὑπερβάλλῃ τῷ πλήθει, πλούτου τινὰ δόξαν προσετρί-
ψατο τοῖς κεκτημένοις, ἐὰν δὲ ἐπὶ μικροῖς σεμνύνηταί τις, τοσοῦτον ἀπέχει τοῦ τιμῆς τινος διὰ ταῦτα
τυχεῖν, ὥστε ἀπειρόκαλος προσέδοξεν εἶναι. Οὗτος τοίνυν ἀνελὼν τὰ τῆς δόξης κτήματα, τὰ τοῦ
πλούτου πεποίηται μικρὰ καὶ ἀνάξια. Καὶ οὐδ᾽ ἐκεῖνο εἶδεν, ὅτι πρὸς μὲν χρημάτων κτῆσιν οὐδὲ
πώποτε ὁ δῆμος ἐσπούδασε, πρὸς δὲ δόξης, ὡς οὐδὲ πρὸς ἓν τῶν ἄλλων. Τεκμήριον δέ· χρήματα μὲν
γὰρ πλεῖστα τῶν Ἑλλήνων ποτὲ σχὼν ἅπαντ᾽ ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσεν, εἰσφέρων δ᾽ ἐκ τῶν ἰδίων οὐδένα
κίνδυνον ὑπὲρ δόξης ἐξέστη. Ἀφ᾽ ὧν κτήματα ἀθάνατα αὐτῷ ὑπάρχει, τὰ μὲν τῶν ἔργων ἡ μνήμη, τὰ
δὲ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐπ᾽ ἐκείνοις σταθέντων τὸ κάλλος, προπύλαια ταῦτα, ὁ παρθενών, στοαί, νεώσοικοι,
οὐκ ἀμφορεῖσκοι δύο οὐδὲ χρυσίδες τρεῖς ἢ τέτταρες, ἑκάστη μνᾶν ἄγουσαι, ἃς ὅταν σοι δοκῇ, συντρίψας πάλιν γρά-
ψεις. Οὐ γὰρ αὑτοὺς δεκατεύοντες οὐδ᾽ ἃ κατηράσαντ᾽ ἂν οἱ ἐχθροὶ ποιοῦντες, διπλᾶς πράττοντες
τὰς εἰσφοράς, ταῦτ᾽ ἀνέθεσαν, οὐδὲ συμβούλοις χρώμενοι σοῖς ἐπολιτεύοντο, ἀλλὰ τοὺς ἐχθροὺς
κρατοῦντες καί, ἃ πᾶς τις ἂν εὖ φρονῶν εὔξαιτο, τὴν πόλιν εἰς ὁμόνοιαν ἄγοντες, ἀθάνατον κλέος αὑτῶν κατα-
λελοίπασι, τοὺς ἐπιτηδεύοντας ὅμοια τοῖς σοῖς ἐπιτηδεύμασιν ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἐξείργοντες. Ὑμεῖς δ᾽ εἰς τοῦτο, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, προήχθητε εὐηθείας καὶ ῥᾳθυμίας, ὥστε οὐδὲ ταῦτ᾽ ἔχοντες παραδείγματα ταῦτα μιμεῖσθε,
ἀλλ᾽ Ἀνδροτίων ὑμῖν πομπείων ἐπισκευαστής. Ἀνδροτίων, ὦ γῆ καὶ θεοί· καὶ τοῦτο ἀσέβημα ἔλαττον τίνος
ἡγεῖσθε; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι δεῖν τὸν εἰς ἱερὰ εἰσιόντα καὶ χερνίβων καὶ κανῶν ἁψόμενον καὶ τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς
ἐπιμελείας προστάτην ἐσόμενον οὐχὶ προειρημένον ἡμερῶν ἀριθμὸν ἁγνεύειν, ἀλλὰ τὸν βίον ὅλον ἡγνευκέναι
τοιούτων ἐπιτηδευμάτων, οἷα τούτῳ βεβίωται.

Οὐ μὲν ἀγῶνος, ὦ ἄνδρες δικασταί, τοῦ παρόντος, οὐδ᾽ ἂν αὐτὸν οἶμαι Τιμοκράτην φῆσαι ὡς αἴτιός ἐστιν
ἄλλος τις αὐτῷ πλὴν αὐτὸς αὑτῷ· χρημάτων γὰρ οὐκ ὀλίγων ἀποστερῆσαι βουλόμενος τὴν πόλιν, παρὰ
πάντας τοὺς νόμους νόμον εἰσήνεγκεν οὔτ᾽ ἐπιτήδειον οὔτε δίκαιον, ὦ ἄνδρες δικασταί· ὃς τὰ μὲν ἄλλα
ὅσα λυμανεῖται καὶ χεῖρον ἔχειν τὰ κοινὰ ποιήσει κύριος γενηθείς, τάχ᾽ ἂν διηκριβωμένα ἕκαστα ἀκούοντες εἴσεσθε (?)
μαθήσεσθε· ὃ δὲ μέγιστον ἔχω καὶ προχειρότατον πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, οὐκ ἀποτρέψομαι. Τὴν γὰρ ὑμε-
τέραν ψῆφον ἣν ὀμωμοκότες ἐπειδὰν φέρητε, λύει καὶ ποιεῖ τοῦ μηδενὸς ἀξίαν, οὐχ ἵνα τοὺς νόμους
ἀλλ᾽ ἵνα κοινῇ τι τὴν πόλιν ὠφελήσῃ· πῶς γάρ; ὅς γε τὰ δοκεῖ σιωπᾶν τῇ πολιτείᾳ ταῦτα ἀδικεῖν ἀπείρηται ταῦτα
ἀκυρὰ ποιεῖ τὰ προστιμήματα ἐπὶ τοῖς ἀδικήμασιν ἐκ τῶν νόμων ὁρισθέντα· ἀλλ᾽ ἵνα τῶν πολλῶν
χρόνον ὑμᾶς τινες ἐσεσυλήκεσαν, καὶ πολλὰ τῶν ὑμετέρων διηρπακότων, μηδ᾽ ἃ μέλλουσι πάντες
φανερῶς ἐξελεγχθέντες κατατιθῶσιν· καὶ τοσοῦτον ἀπονοίας ἦλθε διά τινας θεραπείας ἀνθ᾽ ὑμῶν τε περὶ δικαίων

προΐεσθαι· ὥστ᾽ εἴ τις μέγ᾽ ἐκ τῶν ἐκεῖ ἀργύριον, καὶ οὐ πρότερον τοῦτον ἔσωσ᾽ ἐγὼ ὑπὲρ αὐτῶν τὸν
νόμον· ἐμοὶ δὲ χιλίαις ὑπὲρ ὑμῶν ὁ κίνδυνος. τοσοῦτ᾽ ἀπέχω τοῦ λαμβάνειν τι παρ᾽ ὑμῶν ὁ κίνδυνος.
τοσοῦτ᾽ ἀπέχω τοῦ λαμβάνειν τι παρ᾽ ὑμῶν. ἃ εἰώθασι μὲν οὖν οἱ πολλοὶ τῶν πράττειν τι προαιρουμένων
τῶν κοινῶν λέγειν, ὡς ἔστ᾽ ἄρα σπουδαιότατα ταῦτ᾽ ἐστὶ καὶ μάλιστ᾽ ἄξιον προσέχειν τούτοις, ὑπὲρ ὧν αὐτοὶ τυγ-
χάνουσι ποιούμενοι τοὺς λόγους, ἐμοὶ δ᾽ εἴπερ τινὶ τοῦτο καὶ ἄλλῳ προσῆκον τῷ ἔργῳ, νομίζω κἀμοὶ νῦν ἁρ-
μόττειν εἰπεῖν. τὸν γὰρ ὄντ᾽ ἀγαθὸν τῇ πόλει καὶ τοῦ δημοκρατεῖσθαι καὶ ἐλευθέραν εἶναι ὡς ἄλλο τι τῶν
νόμων αἴτιος πρόνοιάν ἐστιν, οὐδεὶς ἂν ἀντειπεῖν οἶμαι. περὶ τίνων αὐτοῦ τούτου νῦν ὑμῖν ἐστι· πότερον δεῖ
τοὺς μὲν ἄλλους νόμους, οὓς ἐπὶ τοῖς ἀδικοῦσι τὴν πόλιν ὑμεῖς ἀνεγράψατε, ἀκύρους εἶναι, τὸν δὲ δὴ κύριον·
ἢ τοὐναντίον· τοῦτον μὲν λῦσαι, χρῆσθαι δὲ μένειν τοὺς ἄλλους ἐᾶν. τὸ μὲν οὖν πρᾶγμα περὶ οὗ νῦν δεῖ
ὑμᾶς γνῶναι, ὡς ἐν κεφαλαίῳ τις ἂν εἴποι, τοῦτ᾽ ἔστιν. ἵνα δ᾽ ὑμῶν μηδεὶς θαυμάζῃ τί δή ποτ᾽ ἐγὼ
μετρίως ὡς γ᾽ ἐμαυτὸν πείθω τὸν ἄλλον χρόνον βεβιωκὼς νῦν ἐν ἀγῶσι καὶ γραφαῖς δημοσίαις ἐξετάζομαι,
βούλομαι μικρὰ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, ἔστι δὲ ταῦτα οὐκ ἄπο τοῦ πράγματος. ἐγὼ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
προσέκρουσ᾽ ἀνθρώπῳ πονηρῷ καὶ φιλαπεχθήμονι καὶ θεοῖς ἐχθρῷ, ᾧ τὸ τελευταῖον ὅλη προσέκρουσεν
ἡ πόλις, Ἀνδροτίωνα λέγω· καὶ τοσούτῳ χαλεπώτερα Εὐκτήμονος ἠδικήθην ὑπ᾽ αὐτοῦ· ὁ μὲν Εὐκτήμων
εἰς χρήματα ἐάθ᾽ ἃ κακῶς ἔπαθεν, ἃ μηδ᾽ εἰκότως ὀρθῶς ἦν ἐκεῖνος ... ἐπιλαθέσθαι, ἀλλ᾽ ὅτι τῶν ὄντων
ἀπεστερημένην, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ἂν ἔζην· οὐδ᾽ ὃ κοινὸν ἅπασίν ἐστιν, ἀπαλλαγῆναι τοῦ μιαροῦ ἀδίκου τινὸς ἂν ἐμοὶ
αἰτιασάμενος γὰρ μὲ ἃ καὶ λέγειν ἄν τις ὀκνήσειεν εὖ φρονῶν, τὸν ἐμαυτοῦ πατέρα ὡς ἀπέκτονα, κατασκευάσας
γραφὴν καὶ κατασκευάσας εἰσάγων ἀπέτασσεν· οὐδὲ τούτου τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων μεταλαβὼν ὤφλε
χιλίας. ἐγὼ δ᾽ ὥσπερ ἦν δίκαιον, μάλιστα μὲν διὰ τοὺς θεούς, ἔπειτα δὲ καὶ διὰ τοὺς δικαστὰς ὑμᾶς ἐσώθην. τὴν
δὴ ἐς τοιαῦτα κινδυνεύσαντα με δικαίως, ἀδιάλλακτον ἐχθρὸν ἡγούμην. ἰδὼν δὲ ἠδικηκότα κοινῇ πολλὰ
τὴν πόλιν καὶ περὶ τὴν εἰσπράξιν τῶν εἰσφορῶν, καὶ περὶ τὴν ποίησιν τῶν πομπείων, καὶ χρήματα
πολλὰ τῆς θεοῦ καὶ τῶν ἐπωνύμων τῆς πόλεως ἔχοντα καὶ οὐκ ἀποδιδόντα, ἦλθον ἐπ᾽ αὐτὸν μετ᾽ Εὐκτήμονος
ἡγούμενος ἁρμόττοντα εἰληφέναι καιρὸν τοῦ βοηθῆσαι θ᾽ ἅμα τῇ πόλει καὶ τιμωρεῖσθαι ὑπὲρ ὧν πεπόνθει
καμεῖν. βουλοίμην δ᾽ ἂν ἐμέ τε τυχεῖν ὧν βούλομαι, τοῦτόν τε παθεῖν ὧν ἄξιός ἐστιν. τοῦ δὲ πράγ-
ματος οὐκέτι ὄντος ἀμφισβήτησιμου, ἀλλὰ πρῶτον μὲν βουλῆς κατεγνωκυίας, εἶτα τοῦ δήμου μίαν
ἡμέραν ὅλην ἐπὶ τούτοις αὐτοῖς ἀναλώσαντος· πρὸς δὲ τούτοις δικαστηρίοιν δυοῖν, ἑνὸς μὲν καὶ χιλίοις ἀψη-
φίσαντος, ὄντος δὲ οὐδεμιᾶς ἔτι ἀποστροφῆς τοῦ μὴ τὰ χρήματα ἔχειν ὑμᾶς, Τιμοκράτης οὑτοσὶ τοσοῦθ᾽
ὑπερεῖδεν ἁπάντων τὰ πράγματα, ὥστε τίθησι τουτονὶ τὸν νόμον, δι᾽ οὗ τῶν ἱερῶν μὲν χρημάτων τῆς
θεοῦ, τῶν ὁσίων δὲ τὴν πόλιν ἀποστερεῖ, ἄκυρα δὲ τὰ γνωσθένθ᾽ ὑπὸ τῆς βουλῆς καὶ τοῦ δήμου
καὶ τοῦ δικαστηρίου καθίστησιν, ἄδειαν δὲ τὰ κοινὰ διαρπάζειν τοῖς βουλομένοις πεποίηκεν. ὑπὲρ δὴ
τούτων ἁπάντων λύσιν ταύτην εὑρίσκομεν, ὅσον μόνην· ἐγραψάμεθα τὸν νόμον καὶ εἰσάγομέν τε
ἐς ὑμᾶς, χρῆσθαι δυναίμεθα. ἐξ ἀρχῆς οὖν ἐμοὶ πραχθέντα πάντα διηγήσομαι πρὸς ὑμᾶς, ἵνα μᾶλλον
μάθητε καὶ παρακολουθήσητε τοῖς περὶ τὸν νόμον αὐτοῦ ἀδικήμασιν. Ψήφισμα εἶπεν ἐν ὑμῖν
Ἀριστοφῶν ἑλέσθαι ζητητάς, ἐάν τις οἶδεν τινὰ ἢ τῶν ἱερῶν ἢ τῶν ὁσίων χρημάτων ἔχοντά τι τῆς πόλεως,
μηνύειν πρὸς τούτους. μετὰ ταῦτα Εὐκτήμων ἔχειν ἀρχεῖον καὶ λῃστὰς θεῖσαν τριηραρχησάντων τὰ
χρήματα Ναυκρατιτικά, τίμημα ταλάντων ἐννέα καὶ τετταράκοντα μνᾶς. προσῆλθε δὲ τῇ βουλῇ· προ-
βούλευμα ἐγράφη. μετὰ ταῦτα γιγνομένης ἐκκλησίας προυχειροτόνησεν ὁ δῆμος. ἀναστὰς Εὐκτήμων ἐ-
δίδασκεν ἄλλα τε πολλὰ καὶ διεξῆλθε πρὸς ὑμᾶς, ὡς ἔλαβεν ἡ τριήρης τὸ πλοῖον ἡ μελλ᾽ ἄγουσα
καὶ Γλαυκέτην καὶ Ἀνδροτίωνα πρέσβεις ὡς Μαύσωλον, ὡς ἔθεσαν τὴν ἱκετηρίαν οἱ ὄντες τὰ χρήματα
ἄνθρωποι, ὡς ἀπεχειροτόνησαθ᾽ ὑμεῖς μὴ ἀφελέσθαι· τό τε ἀναμνήσειν ὑμᾶς τοὺς νόμους ἀναγνώ-
καθ᾽ οὓς τοῦτον τὸν τρόπον πραχθέντων γίγνεται τὰ χρήματα· ἐδόκει δίκαια λέγειν
ὑμῖν ἅπασιν. ἀναπηδήσας Ἀνδροτίων καὶ Γλαυκέτης καὶ Μελάνωπος καὶ Ναυσικλῆς ἐπὶ τὴν ἄλλην
λόγων ἐκβοῶν ἠγανάκτουν, ἐλοιδοροῦντο, ἀπέλυον τοὺς τριηράρχους, ἔχειν ὡμολόγουν παρ᾽ αὐτοῖς,
ζητεῖν ἠξίουν τὰ χρήματα. ταῦτα ἀκουσάντων ὑμῶν, ἐπειδή ποτε ἐπαύσαντο θορυβοῦντες,
ἔδοξεν γνώμην Εὐκτήμονος ὡς δυνατὸν δικαιοτάτην, ὑμᾶς μὲν εἰσπράττειν τοὺς τριηράρχους,
ἐκείνοις δ᾽ εἶναι παρ᾽ αὐτῶν εἰς τοὺς ἔχοντας ἀναφοράν· ἐὰν δὲ ἀμφισβητῇ τις τι, ποιεῖν διαδικασίαν.
τοῦ δὲ ψηφίσματος, τὸ ὄφειλον τῇ πόλει γράφοντος τὸ ψήφισμα εἰς ὑμᾶς εἰσῆλθεν, ἵνα σώζηται
καὶ τοὺς νόμους ἔδοξεν χρῆσθαι καὶ ἀποφαίνειν· ἐνταῦθα τί προσῆκεν; τὰ μὲν χρήματ᾽ ἔχειν τὴν πόλιν,
τὸν δ᾽ ἀποστεροῦντα κολάζειν· νόμου δ᾽ οὐδ᾽ ὁτιοῦν οὐδενὸς δήπου προσέδει. μέχρι μὲν δὴ τούτου οὐδὲν
ἠδικήθη ὑπὸ Τιμοκράτους τουτουί· μετὰ ταῦτα δὲ πάντα ἀνεδέξατο ἐφ᾽ ἑαυτὸν τὰ προειρημένα καὶ

πάντα ἠδικημένοι φανήσεσθε ὑπὸ τούτου. τοῖς γὰρ ἐκείνων τέχναις καὶ δημιουργίαις μισθώσας αὑτὸν καὶ παρ-
έχων ὑπηρέτην ἑαυτὸν ... τἀδικήματα. ὡς ἐγὼ σαφῶς ὑμῖν ἐπιδείξω. ἀνάγκη δὲ πρῶτον ὑπομνῆσαι
τοὺς χρόνους ὑμᾶς καὶ τὸν καιρὸν ἐν ᾧ τίθησι τὸν νόμον. καὶ γὰρ ὑπερισχυρῶς προκεχλευακὼς ὑμᾶς
φανήσεται. ἦν μὲν γὰρ σκιροφοριῶνος μήν, ἐγὼ τὰς γραφὰς ἔστησεν δὲ ἐκεῖνοι τὰς κατὰ τοῦ Εὐκτήμονος μισθω-
σάμενοι δὲ τοῦτον καὶ οὐδὲ παρασκευασάμενοι τὰ δίκαια ποιεῖν ὑμῖν κατὰ τῶν ἀνδραγάθων ποιοῖς καθίεσαν.
ὥστε ἀπολλαμένοις τοῖς τὰ χρήματα ἐκτίνειν διπλάσια ἐδόθη. ἐπειδὴ δὲ ταῦτα ἐνέδραμε ταῖς ἀλλαγαῖς
καὶ σκευασμὸς ὑπὲρ τοῦ λαθεῖν τὸν δὲ τὸν νόμον τεθέντα. μαρτυρεῖ δ' ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει. τοὺς γὰρ αὐτὸ-
τῶν μὲν χρημάτων ἐκείνοις τοῖς χρόνοις δραχμὴν οὐ κατέθηκαν ὑμῖν. νόμον δὲ ἐπιτηδείους τοὺς ὑπάρχοντας
ἀκύρους ἐποίησαν. καὶ τοῦτον τὸν τρόπον τεθῆναι ὑμῖν, τεθέντα ἀδικώτατον καὶ δεινότατον. βούλομαι δὴ μικρὰ
διεξελθεῖν περὶ τῶν κειμένων νόμων καθ' οὓς ἔξεστιν αἱ τιθέναι καὶ γράφειν. περὶ αὐτοῦ τοῦ νόμου λέγειν οὗ γέγρα-
πται. γνώσεσθε γὰρ ὡς μᾶλλον σαφέστερον πρὸς τὰ λοιπά. ταῦτα προακούσαντες. ἔστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἷς
διοικοῦσι νόμοις ἡμῖν κυρίοις, διωρισμένα ἀκριβῶς καὶ σαφῶς πάνθ' ὅσα δεῖ ποιεῖν περὶ τῶν μελλόντων
τεθήσεσθαι νόμων. καὶ πρῶτον μὲν ἀπάντων χρόνος ἐστὶ γεγραμμένος ἐν ᾧ προσήκει νομοθετεῖν. εἶτα
οὐδὲ τότε ὡς ἂν ἑκάστῳ δοκῇ δέδωκε τοῦτο πράττειν. ἀλλὰ προστάττει πρῶτον μὲν ἐκθεῖναι πρόσθε τῶν
ἐπωνύμων γράψαντα σκοπεῖν τῷ βουλομένῳ. μετὰ ταῦτα ἐπὶ πᾶσι τὸν αὐτὸν νόμον τιθέναι κελεύει.
πρὸς τούτοις λύειν τοὺς ἐναντίους. ἄλλα περὶ ὧν οὐδὲν ἴσως ὑμᾶς κατεπείγει ἀκοῦσαι. ἂν δέ τις
τούτων ἓν παραλίπῃ, τῷ βουλομένῳ δίδωσι γράφεσθαι. εἶναι ὅμως μὴ πᾶσιν ἕν ἔνοχος τούτοις Τιμοκράτης.
καὶ παρὰ πάντα ταῦτα ἔστιν ἐνέχει τὸν νόμον. ἐὰν αὐτοῦ τις ἐπὶ ποιεῖ τὸ καὶ τὴν ῥῆμα ὅ τι δήποτε
τούτῳ ἦν. νῦν δὲ ἀνάγκη καθ' ἕκαστον χωρὶς περὶ ἑκάστου διελόμενον λέγειν. πρῶτον μὲν ὡς παρηδίκησεν
πρῶτον τούτῳ ὡς παρὰ πάντας τοὺς νόμους ἐνομοθέτει. εἶτα τῶν ἄλλων ἐξῆς ὅ τι ἂν βουλομένοις
ὑμῖν ἀκούειν ᾖ. καί μοι λαβὲ τουτουσὶ τοὺς νόμους καὶ ἀνάγνωθι. φανήσεται γὰρ τούτων οὐδὲν πεποιηκώς.
προσέχετε, ἄνδρες δικασταί, τὸν νοῦν ἀναγιγνωσκομένοις τοῖς νόμοις.

ἐπὶ δὲ τῆς πρώτης πρυτανείας τῇ ἑνδεκάτῃ ἐν τῷ δήμῳ, ἐπειδὰν εὔξηται ὁ κῆρυξ, ἐπιχειροτονίαν ποιεῖν τῶν
νόμων. πρῶτον μὲν περὶ τῶν βουλευτικῶν, δεύτερον δὲ τῶν κοινῶν, εἶτα οἳ κεῖνται τοῖς ἐννέα ἄρχουσιν,
εἶτα τῶν ἄλλων ἀρχῶν. ἡ δὲ ἐπιχειροτονία ἔστω ἡ προτέρα ὅτῳ δοκοῦσιν ἀρκεῖν οἱ νόμοι οἱ βουλευτικοί,
ἡ δ' ὑστέρα ὅτῳ μὴ δοκοῦσιν· εἶτα τῶν κοινῶν κατὰ ταὐτά. τὰς δὲ ἐπιχειροτονίας εἶναι τῶν νόμων κατὰ τοὺς νόμους
τοὺς κειμένους. ἐὰν δέ τινες τῶν νόμων τῶν κειμένων ἀποχειροτονηθῶσι, τοὺς πρυτάνεις ἐφ' ὧν ἂν ἡ ἐπιχει-
ροτονία γένηται, ποιεῖν περὶ τῶν ἀποχειροτονηθέντων τὴν τελευταίαν τῶν τριῶν ἐκκλησιῶν. τοὺς δὲ
προέδρους οἳ ἂν τύχωσι προεδρεύοντες ἐν ταύτῃ τῇ ἐκκλησίᾳ χρηματίζειν ἐπάναγκες πρῶτον μετὰ
τὰ ἱερὰ περὶ τῶν νομοθετῶν καθ' ὅ τι καθεδοῦνται, καὶ περὶ ἀργυρίου ὁπόθεν τοῖς νομοθέταις ἔσται.
τοὺς δὲ νομοθέτας εἶναι ἐκ τῶν ὀμωμοκότων τὸν ἡλιαστικὸν ὅρκον. ἐὰν δὲ οἱ πρυτάνεις μὴ ποιῶσι κατὰ
τὰ προγεγραμμένα τὴν ἐκκλησίαν, ἢ οἱ πρόεδροι μὴ χρηματίσωσι κατὰ τὰ προγεγραμμένα, ὀφείλειν
τῶν μὲν πρυτάνεων ἕκαστον χιλίας δραχμὰς ἱερὰς τῇ Ἀθηνᾷ, τῶν δὲ προέδρων ἕκαστος ὀφειλέτω τετταρ-
άκοντα δραχμὰς ἱερὰς τῇ Ἀθηνᾷ. καὶ ἔνδειξις αὐτῶν ἔστω πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, καθάπερ ἐάν τις ἄρχῃ
ὀφείλων τῷ δημοσίῳ. οἱ δὲ θεσμοθέται τοὺς ἐνδειχθέντας εἰσαγόντων εἰς τὸ δικαστήριον κατὰ τὸν νόμον,
ἢ μὴ ἀνιόντων εἰς Ἄρειον πάγον ὡς καταλύοντες τὴν ἐπανόρθωσιν τῶν νόμων. πρὸ δὲ τῆς ἐκκλησίας
ὁ βουλόμενος Ἀθηναίων ἐκτιθέτω πρόσθε τῶν ἐπωνύμων γράψας τοὺς νόμους οὓς ἂν τιθῇ, ὅπως ἂν πρὸς
τὸ πλῆθος τῶν τεθέντων νόμων ψηφίσηται ὁ δῆμος περὶ τοῦ χρόνου τοῖς νομοθέταις. ὁ δὲ τιθεὶς τὸν καινὸν
νόμον ἀναγράψας εἰς λεύκωμα ἐκτιθέτω πρόσθε τῶν ἐπωνύμων ὅσαι ἡμέραι, ἕως ἂν ἐκκλησία γένηται.
αἱρεῖσθαι δὲ καὶ τοὺς συναπολογησομένους τὸν δῆμον τοῖς νόμοις οἳ ἂν ἐν τοῖς νομοθέταις λύωνται, πέν-
τε ἄνδρας ἐξ Ἀθηναίων ἁπάντων τῇ ἑνδεκάτῃ τοῦ Ἑκατομβαιῶνος μηνός. οὗτοι πάντες οἱ νόμοι κεῖνται
πολὺν ἤδη χρόνον, ὦ ἄνδρες δικασταί. καὶ πεῖραν αὑτῶν πολλάκις δεδώκασιν ὅτι συμφέροντες
ὑμῖν εἰσιν, καὶ οὐδεὶς πώποτε ἀντεῖπεν μὴ οὐ καλῶς ἔχειν αὐτούς. εἰκότως. οὐδὲν γὰρ ὠμὸν οὐδὲ
βίαιον οὐδ' ὀλιγαρχικὸν προστάττουσιν, ἀλλὰ τοὐναντίον πάντα φιλανθρώπως καὶ δημοτικῶς
διατάττουσι πράττειν. καὶ πρῶτον μὲν ὑμῖν ἐποίησαν διαχειροτονίαν πότερον ἀξιῶ θέσθαι νόμους
καινοὺς ἢ δοκοῦσιν ἀρκεῖν οἱ κείμενοι. μετὰ ταῦτα δὲ ἂν χειροτονήσητε εἰσφέρειν, οὐκ εὐθέως τίθεσθαι
προσέταξαν, ἀλλὰ τὴν τρίτην ἀπέδειξαν ἐκκλησίαν. καὶ οὐδ' ἐν ταύτῃ τιθέναι δεδώκασιν, ἀλλὰ σκέ-
ψασθαι καθ' ὅ τι τοὺς νομοθέτας καθιεῖτε. ἐν δὲ τῷ μεταξὺ χρόνῳ τούτῳ προσέταξαν τοῖς βουλομένοις
εἰσφέρειν ἐκτιθέναι τοὺς νόμους πρόσθε τῶν ἐπωνύμων, ἵν' ὁ βουλόμενος σκεψάμενος, ἂν ἀσύμφορον ὑμῖν
καὶ ἴδῃ, ἐπιφράσῃ καὶ ἀντιλέγῃ. ... τούτων μὲν τοίνυν τοσούτων ὄντων, οὐδὲν πεποίηκε Τιμοκράτης ούτοσί.

οὔτε γὰρ ἐξέθηκε τὸν νόμον, οὔτ' ἐπέδωκεν εἴ τις ἐβούλετ' ἀναγνοὺς αὐτὸν ἀντειπεῖν, οὔτ' ἀνέμεινεν οὐδένα τῶν
τεταγμένων ἐν τοῖς νόμοις, ἀλλὰ τῆς ἐκκλησίας οὔσης ἐν ᾗ τοὺς νόμους ἐπεχειροτονήσατε, ἑνδεκάτῃ τοῦ
Ἑκατομβαιῶνος μηνός, δωδεκάτῃ τὸν νόμον εἰσήνεγκεν, ἐθέτο τῇ ὑστεραίᾳ, καὶ ταῦτα ὄντων Κρονίων, καὶ διὰ
ταῦτ' ἀφειμένης τῆς βουλῆς, διαπραξάμενος μετὰ τῶν ὑμῖν ἐπιβουλευόντων καθίζεσθαι νομοθέτας
διὰ ψηφίσματος ἐπὶ τῇ τῶν Παναθηναίων προφάσει. βούλομαι δ' ὑμῖν τὸ ψήφισμ' αὐτὸ ἀναγνῶναι τὸ
νικῆσαν, ἵν' εἰδῆθ' ὅτι πάντα συνταξάμενοι, καὶ οὐδὲν ἀπὸ ταὐτομάτου τούτων ἔπραττον. λαβέ μοι
τὸ ψήφισμα αὐτὸ καὶ ἀναγίγνωσκε σύ.

Ἐπὶ τῆς Πανδιονίδος πρώτης, ἑνδεκάτῃ τῆς πρυτανείας, Ἐπικράτης εἶπεν· ὅπως ἂν τὰ ἱερὰ θύηται
καὶ ἡ διοίκησις ἱκανὴ γένηται, καὶ εἴ τινος ἐνδεῖ πρὸς τὰ Παναθήναια διοικηθῇ, τοὺς πρυτάνεις τοὺς τῆς Παν-
διονίδος καθίσαι νομοθέτας αὔριον, τοὺς δὲ νομοθέτας εἶναι ἕνα καὶ χιλίους ἐκ τῶν ὀμωμοκότων· συννομοθετεῖν
δὲ καὶ τὴν βουλήν. Ἐνθυμήθητε ἀναγιγνωσκομένου τοῦ ψηφίσματος ὡς τεχνικῶς ὁ γράφων αὐτὸ τὴν διοίκησιν
καὶ τὴν ἑορτὴν προστησάμενος κατεπείγειν, ἀνελὼν τὸν ἐκ τῶν νόμων χρόνον, αὔριον ἔγραψεν αὔριον νομο-
θετεῖν, οὐ [illegible]· οὐχ ἵν' ὡς κάλλιστα γένοιτό τι τῶν περὶ τὴν ἑορτήν· οὐδὲ γὰρ ἦν ὑπόλοιπον οὐδὲ ἓν ἀδιοί-
κητον οὐδέν· ἀλλ' ἵνα μὴ προαισθόμενοι μηδένες ἄνθρωποι μηδ' ἀντειπόντες τούτου τεθείη καὶ γένοιτο κύριος
αὐτοῖς ὁ δεῦρ' ὑμῖν ἀγωνιζόμενος νόμος. τεκμήριον δέ· καθεζομένων γὰρ τῶν νομοθετῶν, περὶ μὲν δὴ τῶν
γεγραμμένων τούτων τῆς διοικήσεως καὶ τῶν Παναθηναίων οὔτε χεῖρον οὔτε βέλτιον νόμον οὐδεὶς ἔθηκεν οὐδείς,
περὶ δὲ ὧν οὔτε τὸ ψήφισμα ἐκέλευεν οἵ τε νόμοι κωλύουσι, Τιμοκράτης οὑτοσὶ καὶ πολλὴν ἡσυχίαν ἐνο-
μοθέτει, κύριον ὥσπερ ὁμολογουμένως νομίσας τὸν ἐκ τοῦ ψηφίσματος ἢ τὸν ἐν τοῖς νόμοις εἰρημένον χρόνον, οὐδ' ὀπίσω
φοβηθείς, εἰ ἁπάντων ὑμῶν ἀγόντων ἱερομηνίαν, καὶ νόμου κειμένου μήτ' ἰδίᾳ μήτε κοινῇ μηδένα ἀλλήλους
ἀδικεῖν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ, μηδὲ χρηματίζειν ὅ τι ἂν μὴ περὶ τῆς ἑορτῆς ᾖ, αὐτὸς οὐχ ἕνα τὸν τυχόντα
ἀλλ' ὅλην ἀδικῶν φανήσεται τὴν πόλιν. καίτοι πῶς οὐ δεινόν, ἃ δὲ ταμίας τοὺς νόμους ὀλίγῳ πρό-
τερον πάντες ἠκούσατε κυρίους ὄντας, ἃ δὲ τὰ δοκοῦντα θέσθαι πρὸ νόμου ψήφισμα οὐδὲν οὐδὲ ἂν ἐν νόμον
ἢ νόμου κύριον ὥσπερ εἶναι, γράψαι καὶ θεῖναι νόμον ὑμῖν καὶ ψήφισμα, ὃ καὶ αὐτὸ παρὰ τοὺς νόμους
εἰρημένον ἤδη· ἢ πῶς οὐχ ἑτέρως ἠδίκηκε τὴν μὲν πόλιν αὐτὴν ἑκάστῳ ἡμῶν δεδωκέναι ἄδειαν τοῦ τι περὶ αὑτῶν
ἀηδὲς ἰδεῖν ἐν τούτῳ τῷ χρόνῳ ποιησάσης ἱερομηνίαν, αὐτὴν δὲ μὴ τυχεῖν ταύτης τῆς ἀσφαλείας
παρὰ Τιμοκράτους, ἀλλ' ἐν αὐτῇ τῇ ἱερομηνίᾳ τὰ μέγιστ' ἠδικῆσθαι. τί γὰρ ἄν τις μεῖζον ἀδίκημα ἴδοι τῆς
ἀνήρ, ἢ καταλύσων τοὺς νόμους, αὐτοὺς ἐν οἷς διῳκεῖται; ὅτι μὲν τοίνυν οὐδὲν ὧν προσήκει κελεύουσιν οἱ νόμοι
πεποίηκεν, ἐκ τῶν προειρημένων ἅπας τις σκοπῶν ἂν γνοίη· ὅτι δ' οὐ μόνον κατὰ τοῦτ' ἀδικεῖ, ὅτι παρέβη
τὸν χρόνον τὸν ἐκ τῶν νόμων καὶ ἐβουλεύσατο, καὶ σκέψασθαι περὶ τούτου ὑμᾶς πάντας ἐμέλλον, ἐν
ἱερομηνίᾳ ἐνομοθέτει, ἀλλὰ καὶ κατ' ἐκεῖνο ὅτι πᾶσιν ἐναντίον ἔθηκε τοῖς οὖσι νόμοις, αὐτί-
κα δὴ μάλ' ἀκριβῶς μαθήσεσθε. ἀνάγνωθι δέ μοι λαβὼν τουτονὶ πρῶτον τὸν νόμον, ὃς διαρρήδην οὐ-
κ ἐᾷ νόμον οὐδέν' ἐναντίον εἰσφέρειν, ἐὰν δέ τις εἰσφέρῃ, γράφεσθαι κελεύει. ἀναγίγνωσκε.

Τῶν δὲ νόμων τῶν κειμένων μὴ ἐξεῖναι λῦσαι μηδένα, ἐὰν μὴ ἐν νομοθέταις· τότε δ' ἐξεῖναι τῷ βουλομένῳ
Ἀθηναίων λύειν, ἕτερον τιθέντι ἀνθ' ὅτου ἂν λύῃ. διαχειροτονίαν δὲ ποιεῖν τοὺς ἑτέρους τιθέντι ἀνθ' ὅτου
ἂν λύῃ· διαχειροτονίαν δὲ ποιεῖν τοὺς προέδρους περὶ τούτων τῶν νόμων, πρῶτον μὲν περὶ τοῦ κειμένου,
εἰ δοκεῖ ἐπιτήδειος εἶναι τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων ἢ οὔ, ἔπειτα περὶ τοῦ τιθεμένου. ὁπότερον δ' ἂν χειρο-
τονήσωσιν οἱ νομοθέται, τοῦτον κύριον εἶναι. ἐναντίον δὲ νόμον μὴ ἐξεῖναι τιθέναι τῶν νόμων τῶν κει-
μένων μηδενί. ἐὰν δέ τις λύσας τινὰ τῶν νόμων τῶν κειμένων ἕτερον ἀντιθῇ μὴ ἐπιτήδειον τῷ δήμῳ τῷ Ἀθηναίων
ἢ ἐναντίον τῶν κειμένων τῳ, τὰς γραφὰς εἶναι κατ' αὐτοῦ κατὰ τὸν νόμον ὃς κεῖται, ἐάν τις μὴ ἐπιτήδειον θῇ
νόμον.

Ἠκούσατε μὲν τοῦ νόμου· πολλῶν δὲ καλῶν καὶ νόμων τῇ πόλει οὐδένος ἡγοῦμαι
καὶ τοῦτον ἀξίως ἐπαίνου γεγράφθαι. σκέψασθε γὰρ ὡς δικαίως καὶ σφόδρα ὑπὲρ τοῦ δήμου κεῖται.
οὐκ ἐᾷ τοῖς ὑπάρχουσι νόμοις ἐναντίον εἰσφέρειν, ἐὰν μὴ λύσῃ τὸν πρότερον κείμενον. τίνος ἕνεκα; πρῶτον
μὲν ἵν' ὑμῖν ἐξῇ τὰ δίκαια ψηφίζεσθαι μετ' εὐσεβείας· εἰ γὰρ εἶεν ἐναντίοι νόμοι, καί τινες
ἀντίδικοι παρ' ὑμῖν ἀγωνίζοιντο ἢ περὶ δημοσίων ἢ περὶ ἰδίων πραγμάτων, ἀξιοῖ δ' ἑκάτερος νικᾶν
μετὰ τῶν αὑτοῦ δεικνὺς νόμων, οὔτ' ἀμφοτέροις ἐνῆν δήπου ψηφίσασθαι (πῶς γάρ;) οὔτε θατέρῳ ψηφιζο-
μένους εὐορκεῖν· παρὰ γὰρ τὸν ἐναντίον οὐ τὸν ὁμοίως κύριον ἡ γνῶσις συμβαίνει. τοῦτο τοίνυν
ὑπὲρ ὑμῶν ἀνατιθέμενος ταῦτα προσέταξε· καὶ ἔτι πρὸς τούτῳ βουλόμενος ὑμᾶς φύλακας
ὑμᾶς τῶν νόμων καταστῆσαι· ἤδει γὰρ ἐκεῖνο ὅτι τὰς ἄλλας ἐγέγραφε αὐτῶν φυλακάς, ἔτι πολλαχῇ
διακρούσασθαι τοῖς συνηγόροις οὐ χρόνον εἶναι τε δίκαιον· τὰ πεισθῇ τισι πάντων, ἐκτιθέναι κελεύει
τοῦ πρὸ ἐπωνύμων πάντας, ὥστ' ἂν ἐντύχοι τοῖς μὲν ἀντιλέγουσιν, ἐὰν μὴ προαισθοιντο λάθοι. οἱ δ' οὐδ'

προσέχοντες ἀγνοοῖτ' ἄν. ἀλλ' ἄρα γράψασθαι μὲν δεῖ, ἐκ τούτου δ' ἐστὶν ὃ καινὸν ὑμῖν πεποίηκα. καὶ ταῦτ'
ἀπαλλάξει τις δ' ἐπιφαύοντα, ἡ πόλις περιακέκρουσται. τί οὖν ἡ μόνη φυλακὴ φυλακὴ καὶ δικαία
καὶ βέβαιος τῶν νόμων· ὑμεῖς οἱ πολλοί. ἐπὶ γὰρ τοὺς νόμους δικαίους καὶ δοκιμάσαντας τοὺς βελτίστους ἐ-
ξελέσθαι δεῖν ἅπαντα τὰ ἐν ὑμῖν, οὐδεὶς ἐπὶ τὰ ἀπαλλάξας καὶ διαφθείρας πεισθῆναι ἐπιχειροθετεῖσθαι νόμον ἀντί
τοῦ κρείττονος· διὰ ταῦτα πάντα ταῦτ' ἐφ' ἑκάστῃ μὲν πάντα τὰ τὴν ὁδὸν τοῦ μὲν ἀδικεῖν κωλύουσι καὶ οὐκ ἐῶσι μα-
δίζειν τοὺς ἐπιβουλεύοντας ὑμῖν. ταῦτα πάντα Τιμοκράτης οὕτω καλῶς καὶ δικαίως κείμενα ἀφανῆ
ἐξηλέγχθη, γεγονὼς ἐπὶ τούτῳ. καὶ νόμον εἰσήνεγκεν ἅπασιν ἐναντίον ὥσπερ πεῖθον τοῖς οὖσιν ἐ-
παράνομος, ἐκλύσας ἐξουσίαν αἵρεσιν, ἐκ ἄλλο ποιήσας οὐδὲν τῶν προσηκόντων. ὡς μὲν οὖν ἔνοχος
τῇ γραφῇ καθέστηκεν ἐναντίον ἐστιν νομοθέτης δισοῖς ἐν νόμοις, οἶμαι πάντας ὑμᾶς ᾐσθῆσθαι. ἵνα δ' ἐ-
ἰδῆτε παρ' οἷς νόμοις οἷον ἐστὶν ἐνήνοχεν, ἀναγνώσεται πρῶτον ὑμῖν τὸν τούτου νόμον, εἶτα
τοὺς ἄλλους οἷς οὗτος ἐναντίος ἐστὶν ἀναγνώσεται:

ἐπὶ τῆς Πανδιονίδος δωδεκάτης τῆς πρυτανείας. Τιμοκράτης εἶπεν· καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ
προστετίμηται κατὰ νόμον ἢ κατὰ ψήφισμα δεσμοῦ ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, εἶναι αὐτῷ ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ
ἐκείνου ἐγγυητὰς καταστῆσαι τοῦ ὀφλήματος, οὓς ἂν ὁ δῆμος χειροτονήσῃ, ἦ μὴν ἐκτίσειν τὸ ἀργύριον ὃ
ὦφλεν. τοὺς δὲ προέδρους ἐπιχειροτονεῖν ἐπάναγκες, ὅταν τις καθιστάναι βούληται. τῷ δὲ καταστήσαν-
τι τοὺς ἐγγυητάς, ἐὰν ἀποδιδῷ τῇ πόλει τὸ ἀργύριον ἐφ' ᾧ κατέστησε τοὺς ἐγγυητάς, ἀφεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ.
ἐὰν δὲ μὴ καταβάλλῃ τὸ ἀργύριον ἢ αὐτὸς ἢ οἱ ἐγγυηταὶ ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας, τὸν μὲν ἐξεγγυηθέντα
δεδέσθαι, τῶν δὲ ἐγγυητῶν δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν. περὶ δὲ τῶν ὠνουμένων τὰ τέλη καὶ τῶν ἐγγυωμένων
καὶ ἐκλεγόντων, καὶ τῶν τὰ μισθώματα μισθουμένων καὶ ἐγγυωμένων, τὰς πράξεις εἶναι τῇ πόλει κατὰ τοὺς
νόμους τοὺς κειμένους. ἐὰν δὲ ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας ὄφλῃ, τοῦ ὑστέρου ἐνιαυτοῦ ἐπὶ τῆς ἐνάτης ἢ δεκάτης
πρυτανείας ἐκτεῖσαι: ἀκηκόατε μὲν τὸν νόμον, μνημονεύετε δ' αὐτοῦ μοι πρῶτον μὲν τό, εἴ
τινι τῶν ὀφειλόντων δεσμοῦ προστετίμηται ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, ἔπειτα τὸ ὅτι πάλιν περὶ τῶν
τὰ τέλη ὠνουμένων καὶ περὶ τῶν μισθουμένων, καὶ ὅτι τοὺς ταῦτα ἐγγυῶντας χρῆσθαι κελεύει τῷ νόμῳ. ὅλος μὲν γάρ ἐστιν
ἅπασιν ἐναντίος τοῖς οὖσι, μάλιστα δὲ ταῦτα. γνώσεσθε δέ, ἀκούσαντες τοὺς νόμους αὐτούς.
λέγε: +

Ἰοκλῆς εἶπεν· τοὺς νόμους τοὺς πρὸ Εὐκλείδου τεθέντας ἐν δημοκρατίᾳ καὶ ὅσοι ἐπ' Εὐκλείδου ἐτέθησαν
καὶ εἰσὶν ἀναγεγραμμένοι, κυρίους εἶναι. τοὺς δὲ μετ' Εὐκλείδην τεθέντας καὶ τὸ λοιπὸν τιθεμένους, κυρί-
ους εἶναι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἕκαστος ἐτέθη, πλὴν εἴ τῳ προσγέγραπται χρόνος ὅντινα δεῖ ἄρχειν. ἐπιγράψαι
δὲ τοῖς μὲν νῦν κειμένοις τὸν γραμματέα τῆς βουλῆς τριάκοντα ἡμερῶν· τὸ δὲ λοιπὸν ὃς ἂν τυγχάνῃ γραμμα-
τεύων, προσγραφέτω παραχρῆμα τὸν νόμον κύριον εἶναι ἀπὸ τῆς ἡμέρας ἧς ἐτέθη: καλῶς ἔχοντα τὸν
νόμον, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ τῶν ὑπαρχόντων. ὁ δ' ἐν ὑμῖν ἀναγνωσθεὶς νόμος ὡς περὶ διώρισεν καὶ βεβαιοτέρους
ἐποίησεν αὐτούς, κελεύων ἕκαστον ἀφ' ἧς ἡμέρας ἐτέθη κύριον εἶναι, πλὴν εἴ τῳ χρόνος προσγέγραπται·
τούτῳ δὲ τὸν γεγραμμένον ἄρχειν. διὰ τί; ὅτι πολλοῖς τῶν νόμων προσγέγραπται τὸν δεῖνα νόμον εἶναι κύ-
ριον, τὸν δὲ ἀπὸ τοῦ δεῖνος ἄρχοντα. ὕστερον δὲ γράφοντι θεὶς ἐπὶ τούτοις· τὸν δὲ τὸν νόμον τὸν ἀ-
ναγνωσθέντα οὐκ ἐνόμιζε δίκαιον εἶναι τοὺς αὐτοὺς τῶν νόμων ἀναγεγραμμένους ὕστερον ἢ ἐτέθησαν κυρίους εἶναι,
ἀλλ' ἀνενεγκεῖν ἐπὶ τὴν ἡμέραν ἀφ' ἧς ἐτέθησαν, ἢ πρότερον ποιῆσαι κυρίους ἢ θεὶς ἕκαστον ἠξίωσε. τούτῳ
μὲν τοίνυν τῷ νόμῳ σκέψασθε ὡς ἐναντίος ἐστὶν ὃν οὗτος τέθεικεν. ὁ μὲν γὰρ κελεύει τὸν γεγραμμένον χρόνον ἢ
τὴν ἡμέραν ἀφ' ἧς ἂν τεθῇ κύριον εἶναι· ὁ δὲ γράψας καὶ εἴ τινι προστετίμηται περὶ τῶν παρεληλυθότων λέγων.
καὶ οὐδὲ τοῦτο ὥρισεν, ἄρχοντα προσγράψας ἀφ' οὗ, ἀλλὰ πεποίηκεν οὐ μόνον πρὸ τῆς ἡμετέρας
ἀφ' οὗ. ἀλλὰ πεποίηκεν οὐ μόνον πρὸ τῆς ἡμέρας ἐν ᾗ τέθεικε κύριον τὸν νόμον, ἀλλὰ καὶ πρὸ τοῦ
γενέσθαι τινὰ ἡμῶν· ἀόριστον γὰρ ἅπαντα τὸν παρεληλυθότα προσπεριείληφε χρόνον. καίτοι χρῆν σε,
ὦ Τιμόκρατες, ἢ τοῦτον καταγράφειν ἢ ἐκεῖνον λύειν, ἀλλὰ μὴ ὅπως ἂν σὺ βούλει γένηται, πάντα τὰ πράγματα
συνταράξαι. λέγε ἄλλον νόμον: +

Μηδὲ περὶ τῶν ἀτίμων, ὅπως χρὴ ἐπιτίμους εἶναι, μηδὲ περὶ τῶν ὀφειλόντων τοῖς θεοῖς ἢ τῷ δημοσίῳ
τῶν Ἀθηναίων περὶ ἀφέσεως τοῦ ὀφλήματος ἢ τάξεως, ἐὰν μὴ ψηφισαμένων τὴν ἄδειαν πρῶτον μὴ ἔλαττον
ἑξακισχιλίων, οἷς ἂν δόξῃ κρύβδην ψηφιζομένοις. τότε δ' ἐξεῖναι χρηματίζειν, καθ' ὅ τι ἂν τῇ βουλῇ καὶ
τῷ δήμῳ δοκῇ. ἄλλος οὗτος νόμος, οὐκ ἐῶν περὶ τῶν ἀτίμων οὐδὲ περὶ τῶν ὀφειλόντων λέγειν
οὐδὲ χρηματίζειν περὶ ἀφέσεως τῶν ὀφλημάτων οὐδὲ τάξεως, ἂν μὴ τῆς ἀδείας δοθείσης καὶ ταύτης
μὴ ἔλαττον ἢ ἑξακισχιλίων ψηφισαμένων. ὁ δὲ γράψας ἄντικρυς, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων δεσμοῦ προστετί-
μηται, εἶναι τὴν ἄφεσιν ποιεῖσθαι τοῖς ἐγγυητὰς καθισταμένοις, οὐ προτεθέντος οὐδενὸς περὶ τούτου, οὐδὲ

δοθείσης ἀδείας λέγειν. Καὶ ὁ μὲν νόμος οὐδὲ περὶ ὧν ἂν τὴν ἄδειαν εὕρηταί τις ἐᾷ δοκεῖν ὅσ' ἂν ἡ βουλὴ βούληται
πράττειν, ἀλλ' ὅσ' ἂν τῇ βουλῇ καὶ τῷ δήμῳ δοκῇ. ὁ δ' οὐ καταχρῆσθαι τούτῳ δικαιοῖ μόνον, ἀλλὰ μὴ δοθείσης
τῆς ἀδείας λέγειν καὶ νόμον εἰσφέρειν περὶ τούτων· ἀλλὰ καὶ προσέτι οὐκ εἰς τὴν βουλὴν οὐδ' εἰς τὸν δῆμον
ἀλλὰ περὶ τούτων οὐδ' ἐν παρακλήσει τῆς βουλῆς μὲν ἀφειμένης, τοῦ δὲ δήμου διὰ τὴν ἑορτὴν ἱερο-
μηνίαν ἀγόντων, λάθρᾳ νόμον εἰσήνεγκεν. Καίτοι χρῆν σε, ὦ Τιμόκρατες, εἰ δίκαια τὸν δὲ τὸν νόμον ὀνο-
μάζων, εἴ τι δίκαιον ἐβούλου πράττειν, πρῶτον μὲν προσελθόντα γράψασθαι πρὸς τὴν βουλήν, εἶτα
τῷ δήμῳ διαλεχθῆναι. Καὶ οὕτως εἰ πᾶσιν Ἀθηναίοις ἐδόκει, γράφειν καὶ νομοθετεῖν περὶ τούτων, καὶ τότε
τοὺς χρόνους ἀναμείναντα τοὺς ἐκ τῶν νόμων, ἵνα τοῦτον τὸν τρόπον πράττων, εἰ καί τις ἐπεχείρει διακωλύειν,
σὺ ἐπιτήδειον ὄντα τῇ πόλει τὸν νόμον μὴ ὡς ἐπιβουλεύων ἐδόκεις, ἀλλὰ γνώμῃ διαμαρτὼν ἀποτυ-
χεῖν. νῦν δὲ πάλαι λάθρᾳ καὶ ταχὺ καὶ παρὰ τοὺς νόμους ἐμβαλεῖν τὸν νόμον εἰς τοὺς νόμους μὴ θεῖναι· παρα-
ἀφῄρησαι σαυτοῦ τὴν συγγνώμην· τοῖς γὰρ ἄκουσιν ἁμαρτοῦσιν μέτεστι συγγνώμης, οὐ τοῖς ἐπιβουλεύσασιν,
ὥσπερ σὺ ἐγκαταλῆψαι ποιῶν, ἀλλὰ παρὰ τὰ δίκαια ἐρῶ περὶ τούτων. νῦν δ' ἀνάγνωσκε τὸν ἑξῆς νόμον:
ἂν δέ τις ἱκετεύῃ ἐν τῇ βουλῇ ἢ ἐν τῷ δήμῳ περὶ οὗ δικαστήριον ἢ βουλὴ ἢ ὁ δῆμος κατέγνω, ἐὰν μὲν αὐτὸς
ὁ ὀφλισκάνων ἱκετεύῃ πρὶν ἐκτῖσαι, ἔνδειξιν εἶναι κατ' αὐτοῦ, καθάπερ ἐάν τις ὀφείλων τῷ δημοσίῳ ἡλιάζῃ.
ἐὰν δ' ἄλλος ὑπὲρ τοῦ ὠφληκότος ἱκετεύῃ πρὶν ἐκτῖσαι, δημοσία ἔστω αὐτοῦ ἡ οὐσία ἅπασα. ἐὰν δέ τις
τῶν προέδρων δῷ τινι τὴν ἐπιχειροτονίαν ἢ αὐτοῦ τοῦ ὠφληκότος ἢ ἄλλου ὑπὲρ ἐκείνου πρὶν ἐκτῖσαι, ἄτιμος
ἔστω. Τοῦτον μὲν ἐρῶ, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἀπειπόντων τῶν νόμων ἐναντίον ὃν συνηγορεύομεν· ἀξιῶ δ'
ἐπὶ τούτοις καὶ ἄλλους καὶ περὶ τοῦ δέοντος ὑμῶν ἂν ἐγὼ διελθεῖν. ὁ γὰρ τὸν νόμον τοῦτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, θεὶς
ἤδει τὴν φιλανθρωπίαν καὶ τὴν πρᾳότητα τὴν ὑμετέραν, καὶ διὰ ταύτην ἑώρα περὶ πολλῶν ὑμᾶς ἑκόντας
ἤδη ποτὲ μεταλλαξ... θέντας· βουλόμενος δὴ μηδεμίαν πρόφασιν τούτῳ κοινὰ κακὰ ὡς ἔχειν ὑπολοιπεῖν
τοῖς μετὰ τῶν νόμων κρίσει καὶ δικαστηρίῳ μὴ δίκαια ποιεῖν ἐγνωσμένοις, οὐκ ᾤετο δεῖν τῆς εὐηθείας τῆς
ὑμετέρας ἀπολαύειν, τὸ δεῖσθαι καὶ μὴ συμφορᾶς ἱκετείαν ἔχοντας ἀφορμήν· ἀλλ' ὅλως ἀπεῖπε
μήτ' αὐτὸν μήτ' ἄλλον μηδένα μήθ' ἱκετεύειν μήτε λέγειν ὑπὲρ τῶν τοιούτων, ἀλλὰ ποιεῖν τὰ δίκαια δεῖν. εἰ
τοίνυν τις ἔροιθ' ὑμᾶς, ποτέροις μᾶλλον ἂν εἰκότως ποιήσαιτε ὅ τι, τοῖς δεομένοις ἢ τοῖς ἐπιτάττουσιν,
οἶδ' ὅτι φήσαιτ' ἂν τοῖς δεομένοις· τὸ μὲν γὰρ χρηστῶν, τὸ δ' ἀνάνδρων ἔργον ἀνθρώπων ἐστίν. οὐκοῦν
οἱ νόμοι μὲν ἅπαντες προστάττουσιν ἃ χρὴ ποιεῖν, οἱ τιθέντες δὲ τὰς ἱκετηρίας δέονται. ἱκετεύειν τοίνυν
οὐκ ἔξεστιν· ἢ που νόμον γ' ἐπιτάγματ' ἔχοντα εἰσφέρειν ἐγὼ μὲν οὐκ οἶμαι. Καὶ γὰρ ἂν ἄτοπον εἴη, περὶ ὧν μηδ' ἱκετεύειν
ἐξεῖναι ἐκείνοις ἐθέλειν ὑπειλήφατε, περὶ τούτων ἀκόντων ὑμῶν, ἐάν τινες βούλωνται, πραχθῆναι. λέγε τὸν μετὰ
τοῦτον ἐφεξῆς νόμον:
Ὧν δίκη πρότερον ἐγένετο ἢ εὐθύνη ἢ διαδικασία περί του ἐν δικαστηρίῳ ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ ἢ τὸ δημόσιον
ἀπέδοτο, μὴ εἰσάγειν περὶ τούτων εἰς δικαστήριον, μηδ' ἐπιψηφίζειν τῶν ἀρχόντων μηδένα, μηδὲ
κατηγορεῖν ἐώντων ἃ οὐκ ἐῶσιν οἱ νόμοι. Τιμοκράτης τοίνυν ὥσπερ μαρτυρίαν ὧν ἀδικεῖ γράφων, ἀπ'
ἀρξάμενος τοῦ νόμου τἀναντία ἔθηκε τούτοις. ὁ μὲν γὰρ οὐκ ἐᾷ περὶ ὧν ἀπέγνω δικαστήριον πάλιν
χρηματίζειν, ὁ δὲ γέγραφε, κἄν τινι προστετιμημένον ᾖ κατὰ νόμον ἢ κατὰ ψήφισμα τὸν δῆμον περὶ τούτου χρηματίζειν,
ὅσα μὲν ἔγνω τὸ δικαστήριον λυθῆναι καὶ ἀποδοῦναι τοὺς ὀφλόντας. καὶ ὁ μὲν νόμος μηδὲ ἐπιψηφίζειν
φησὶ τῶν ἀρχόντων περὶ τούτων μηδένα, ὁ δὲ γέγραφε τοῖς προέδροις ἐπάναγκες, ἐάν τις καθιστῇ, προ-
σάγειν, καὶ προσέγραψεν ὁ ἐπιστάτης τῆς βουλῆς. λέγε ἕτερον νόμον:
ἃς δίκας καὶ τὰς διαίτας ὅσαι ἐγένοντο ἐπὶ τοῖς νόμοις ἐν δημοκρατουμένῃ τῇ πόλει κυρίας εἶναι.
οἷ φησι Τιμοκράτης· οὐκοῦν ὅπως τοῖς ἂν δεσμοῦ προστίθη. λέγε:
Ὅσα δ' ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἐπράχθη ἢ δίκη ἐδικάσθη ἢ ἰδίᾳ ἢ δημοσίᾳ, ἄκυρα εἶναι. Ἐπίσχες. εἰ-
πέ μοι, τί δεινὸν ὁ τάλαν πάντες ἂν ἀκούσαντες φήσαιτε, καὶ τί μάλιστ' ἂν ἀπεύξαισθε; ἆρ' οὐ ταῦτα τὰ
πράγματα ἃ τότ' ἦν ἐπὶ τῶν τριάκοντα μὴ γενέσθαι; ἔγωγ' οἶμαι. ὁ τοίνυν νόμος οὑτοσὶ εὐλαβούμενος,
ὥς ἐμοὶ δοκεῖ, τὸ τοιοῦτον, ἀπεῖπε τὰ πραχθέντα ἐπ' ἐκείνων μὴ κύρια εἶναι. οὗτος τοίνυν τὴν αὐτὴν
κατέγνω παρανομίαν τῶν ἐπὶ τῆς δημοκρατίας πεπραγμένων ἥνπερ ἐπ' ἐκείνων ὑμεῖς· ὁμοίως
γὰρ ἄκυρα ποιεῖ. καίτοι τί φήσομεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτον κύριον τὸν νόμον ἐάσαντες γενέσθαι;
πότερον τὰ δικαστήρια ἃ δημοκρατουμένης τῆς πόλεως ἐκ τῶν νόμων κληροῦνται, ταῦτα ἀδι-
κήματα δεῖ ἐπὶ τῶν τριάκοντα ἀδικεῖν; καὶ πῶς οὐ δεινόν; ἀλλὰ δικαίως ἡμαρτῆσθαι. Τίνος οὖν ἕ-
νεκα τὸν λύοντα ταῦτα νόμον φήσομεν, πλὴν εἰ μὴ τοῦτό τις ἀποδείξει μανέντες; ἄλλος γὰρ οὐκ ἔστιν ἐπί.
λέγε ἄλλον νόμον: +
Μηδὲ νόμον ἐξεῖναι ἐπ' ἀνδρὶ θεῖναι, ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν ἐπὶ πᾶσιν Ἀθηναίοις τιθῇ, ψηφισαμένων μὴ ἐ-

+

λάττον ἢ ἑξακισχιλίοις ἂν δόξῃ κρύβδην ψηφιζομένοις· οὐκ ἐᾷ νόμον ἀλλ᾽ ἢ τὸν αὐτὸν τιθέναι
ἐπὶ τῶν πολιτῶν πάντων, καλῶς καὶ δημοτικῶς λέγων· ὥσπερ γὰρ τῆς ἄλλης πολιτείας ἴσον μέτεστιν ἑ-
κάστῳ, οὕτω καὶ τῶν νόμων ἴσον μετέχειν ἕκαστον ἀξιοῖ. διότι μὲν τοίνυν οὗτος ἐστὶ φαῦλος ὁ νόμος, ὑμεῖς
οὐδὲν ἐμοῦ χεῖρον γιγνώσκετε· ἀνάγκη δὲ τοῦτον αὐτὸς ὡμολόγηκε μὴ ἐπὶ πᾶσι τὸν αὐτὸν τεθεικέναι·
πλὴν περὶ τῶν τελωνῶν καὶ τῶν μισθουμένων καὶ τῶν τούτων ἐγγυητῶν χρῆσθαι προσγράψας τῷ νόμῳ. οὐκοῦν
ὁπότε ἐστί τινες οὓς ἀφεῖλες, οὐκ ἂν ἔτι εἴης ἐπὶ πᾶσι τὸν αὐτὸν τεθεικώς. Καὶ μὴν οὐδ᾽ ἐκεῖνό γ᾽ ἂν
ἔχοις ὡς τοῖς δεσμοῦ προστιμᾶται, τοῦτο μάλιστα ἢ τὰ μέγιστα ἀδικοῦσιν οἱ τελῶναι, ὥστε μόνοις αὐτοῖς
μὴ μεταδοῦναι τοῦ νόμου· πολὺ γὰρ δήπου μᾶλλον οἱ προδιδόντες τι τῶν κοινῶν ἢ οἱ τοὺς γονέας κακοῦντες
ἢ οἱ μὴ καθαρὰς τὰς χεῖρας ἔχοντες εἰσιόντες δ᾽ εἰς τὴν ἀγορὰν ἀδικοῦσιν, οἷς ἅπασιν οἱ μὲν ὑπάρχοντες
νόμοι δεσμὸν προλέγουσιν, ὁ δὲ τούτοις λελύσθαι δίδωσιν. ἀλλ᾽ ἐνταῦθα πάλιν καὶ μισῶ εἰς ὑπερῷον ἐπιθείς·
διὰ γὰρ τὸ μὴ τὸ ὠνήσαντας ὀφείλειν αὐτούς, ἀλλὰ κλέψαντας μᾶλλον δὲ ἁρπάσαντας τὰ χρήματα,
διὰ τοῦτ᾽ οὐκ ἐφρόντισας οἶμαι τῶν τελωνῶν. πολλοὺς δ᾽ ἄν τις ἔχοι νόμους ἔτι καλῶς ἔχοντας δεικνύναι
οἷς ἅπασιν ἐναντίος ἐστὶν ὃν οὗτος τέθεικεν· ἀλλ᾽ ἴσως ἐγὼ μὲν εἰ περὶ πάντων ἐρῶ, ἐξωσθήσομαι περὶ
τοῦ μηδ᾽ ἐπιτήδειον ὅλως ἀμείνειν αὐτὸν νόμον γράφειν· ἐν ᾧ δ᾽ ὁμοίως ἔνοχος φαίνεται τῇ γραφῇ.
Καὶ ἐναντίον τῶν νόμων ἐναντίος ἐστίν; πῶς οὖν μοι δοκεῖ; τοῖς μὲν ἄλλοις ἐᾶν· περὶ δ᾽ οὗ πρότε-
ρον ποτὲ αὐτὸς οὗτος ἔθηκε νόμου διελθόντα· ἐκεῖνο γὰρ εἶναι μέρος τῆς κατηγορίας ἤδη· ὃς καὶ μετὰ
ἂν κλάποι γενόμενος κύριος τὴν πόλιν. τὸν μὲν οὖν τοῖς τῶν ἄλλων ἐναντίον ἐστὶ νῦν ἔχων γεγραμμένον
ἐδείξαμεν· ἀλλ᾽ οὐδεῖται κατηγόρου. ὁ δὲ τῷ ὑφ᾽ ἑαυτοῦ πρότερον κειμένῳ νόμῳ τἀναντία θεῖναι, τοῦ-
τ᾽ ἤδη ποιεῖ κατήγορον αὐτὸν αὑτοῦ γεγενῆσθαι. ἵν᾽ οὖν τοῦτ᾽ εἰδῆτε γιγνόμενον, ἀναγνώσεται τὸν νόμον ὑμῖν αὐτὸν
ὃν οὗτος ἔθηκεν, ἐφ᾽ ᾧ δὲ σιωπήσομαι· λέγε: +

Τιμοκράτης εἶπεν· ὁπόσοι Ἀθηναίων κατ᾽ εἰσαγγελίαν ἐκ τῆς βουλῆς ἢ νῦν εἰσὶν ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ ἢ τὸ λοιπὸν
καταλεγῶσιν· καὶ μὴ παραδοθῇ ἡ κατάγνωσις αὐτῶν τοῖς θεσμοθέταις ὑπὸ τοῦ γραμματέως τοῦ κατὰ
πρυτανείαν κατὰ τὸν εἰσαγγελτικὸν νόμον, δεδόχθαι τοῖς θεσμοθέταις εἰσάγειν τοὺς ἕνδεκα εἰς τὸ δικαστή-
ριον ἐντὸς τριάκοντα ἡμερῶν ἀφ᾽ ἧς ἂν παραλάβωσιν, ἐὰν μή τι δημοσίᾳ κωλύῃ· ἐὰν δὲ μή, ὅτ-
αν πρῶτον οἷόν τ᾽ ᾖ. κατηγορεῖν δὲ Ἀθηναίων τὸν βουλόμενον οἷς ἔξεστιν. ἐὰν δ᾽ ἁλῷ, τιμάτω ἡ ἡλι-
αία περὶ αὐτοῦ ὅ τι ἂν δοκῇ ἄξιος εἶναι παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι· ἐὰν δὲ ἀργυρίου τιμηθῇ, δεδέσθω
τέως ἂν ἐκτίσῃ ὅ τι ἂν αὐτοῦ καταγνωσθῇ. ἀκούετε ὦ ἄνδρες δικασταί· λέγε αὐτοῖς αὖθις τοῦτο
πάλιν: +

ἐὰν δὲ ἀργυρίου τιμηθῇ, δεδέσθω τέως ἂν ἐκτίσῃ. παῦσαι. ἆρ᾽ οὖν ὅπως ἂν ἐναντιώτε-
ρα τις θείη τοῦ δεδέσθαι τέως ἂν ἐκτίσωσι τοὺς ὀφείλοντας ἢ τοῦ καθιστάναι τοὺς αὐτοὺς τούτους
ἐγγυητὰς ἀλλὰ μηδ᾽ ἕν. ταῦτα τοίνυν κατηγορεῖ Τιμοκράτης Τιμοκράτους· οὐ Διόδωρος οὐδ᾽ ἄλλος
ἡμῶν οὐδεὶς τοσούτων ὄντων τὸ πλῆθος. Καίτοι τίνος ἂν ὑμῖν ἀποσχέσθαι δοκεῖ λήμματος
ἢ τί ποιεῖν ἂν ὀκνῆσαι κέρδους ἕνεκα, ὅστις ἐναντία αὐτὸς αὑτῷ νομοθετεῖν ἠξίωσεν; οὐ δὲ τοῖς
ἄλλοις τῶν νόμων ἐναντίον· ἐμοὶ μὲν γὰρ ἕνεκα ἀναιδείας ὁ τοιοῦτος δοκεῖ πᾶν ἂν ἑτοίμως ἔργον
ποιῆσαι. ὥσπερ τοίνυν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν περὶ τ᾽ ἄλλα κακούργων τοὺς ὁμολογοῦντας
ἄνευ κρίσεως κολάζουσιν οἱ νόμοι, κατὰ ταῦτ᾽ ἐστὶν οὐ τὸ δίκαιον καὶ τοῦτον, ἐπειδὴ τοὺς νόμους κακουργῶν
εἴληπται, μήτ᾽ ὄντας λόγον μηδὲ θελήσαντας ἀκοῦσαι καὶ ψηφίσασθαι· ὡμολόγησε γὰρ θατέρῳ τῷ προτέρῳ
νόμῳ ἐναντίον τόνδε τιθεὶς ἀδικεῖν. ὅτι μὲν τοίνυν καὶ παρὰ τούτους τοὺς νόμους προειρημένους καὶ μικροῦ
δέω παρὰ πάντας εἰπεῖν τοὺς ὄντας ἐν τῇ πόλει τέθεικε τὸν νόμον, οἶμαι δῆλον ἅπασιν ὑμῖν εἶναι.
θαυμάζω δ᾽ αὐτοῦ τί ποτε καὶ τολμήσει λέγειν περὶ τούτου· οὔτε γὰρ ὡς οὐκ ἐναντίος ἐστὶν ὁ νόμος τοῖς ἄλλοις
δεικνύναι ἕξει, οὐθ᾽ ὡς δι᾽ ἀπειρίαν ἰδιώτην αὐτὸν ὄντα τοῦτ᾽ ἔλαθεν, δύναιτ᾽ ἂν πεῖσαι· πολλοὺς γὰρ
μισθοὺς καὶ γράφων καὶ νόμους εἰσφέρων ὦπται. Καὶ μὴν οὐδ᾽ ἐκεῖνό γ᾽ ἔστιν αὐτῷ ἀδίκημα μὲν εἶναι τὸ πρᾶγμα
ὁμολογῆσαι, συγγνώμης δὲ τυχεῖν ἀξιοῦν· οὐ γὰρ ἄκων οὐδ᾽ ὑπὲρ ἠτυχηκότος οὐδ᾽ ὑπὲρ συγγενῶν καὶ ἀνα-
γκαίων αὐτῷ τεθεικὼς φαίνεται τὸν νόμον, ἀλλ᾽ ἑκὼν ὑπὲρ μεγάλα ἠδικηκότων ὑμᾶς, οὐδὲν προσηκόντων
αὐτῷ, πλὴν εἰ συλλέγειν ὑπολαμβάνειν φησὶ τοὺς μισθουμένους αὐτόν. ὡς τοίνυν οὐδ᾽ ἐπιτήδειον ὁ νόμος
ὑμῖν οὐδὲ συμφέρον τις ἐνήνοχεν, τοῦτ᾽ ἤδη πειράσομαι ὑμῖν δεικνύναι· οἶμαι δὴ πάντας
ὑμᾶς ὁμολογῆσαι δεῖν τὸν ὀρθῶς ἔχοντα νόμον καὶ συνοίσειν μέλλοντα τῷ πλήθει πρῶτον μὲν ἁπλῶς
καὶ πᾶσιν ὁμοίως γνωρίμως γεγράφθαι, καὶ μὴ τῷ μὲν εἶναι ταυτὶ τῷ δὲ ταυτί· ἔ-
πειτα ἀδύνατα τὰς πράξεις δεῖν γίγνεσθαι διὰ τοῦ νόμου· εἰ γὰρ ἂν καλῶς μὲν ἔχοι μηδὲν αὐτὸν
δέ τι πράξοι, εἰ χρῆσαι νόμου διὰ τὸ ἄπρακτον τὸ ἔργον· προσδεῖ τοῦτο τοῖς μηδὲν ἔτι τῶν ἀδικούντων φαίνεσθαι

μηδὲ μὴ ἀποδιδόντα τὰ χρήματα ὠνήν· ἢ γὰρ δημοτικούς τις ὑπείληφεν ὑμᾶς εἶναι τοὺς νόμους. Τίσι τούτοις
προσέξετε τὸν νοῦν, κἂν πρὸ ὀρθῶς μου ληφθῇ σκοπεῖν· χρῆναι τοῖς κρίνεσθαι μέλλουσιν, οὐ τοῖς ἐξεληλεγ-
μένοις· νῦν μὲν γὰρ τοῖς ἄδηλον εἴ τις ὑμῶν ἀδίκως διαπεπλημμένος· τοῖς δ' οὐδὲ λόγος λέλειπται τὸ μὴ
οὐ πονηροῖς εἶναι. Τούτων τοίνυν τῶν ἐξεληλυθότων νῦν, ὅτι ὅσων οὐ τῶν ἀγὼν ὁ νόμος φανήσεται τἀ-
ναντία δ' ἐξῆς πάντα. πολλαχόθεν μὲν οὖν ἄν τις ἔχοι τοῦτο διδάσκειν· μάλιστα δὲ τὸν νόμον αὐτὸν ὃν
τέθεικε διεξιών. ἔστι γὰρ οὐ τὸ μὲν αὐτοῦ καλῶς κείμενον, ἄλλο δ' ὅλως ἐξ ἀρχῆς ἀπὸ πρώτης
συλλαβῆς μέχρι τῆς τελευταίας ἐφ' ὑμῖν κεῖται· καὶ μὲν δὴ αὐτοῖς τὴν γραφὴν αὐτήν· καὶ μέχρι
τῶν πρώτων μερῶν ἀνάγνωθι τὸν νόμον· ῥᾷστα γὰρ οὕτως ἐγὼ διδάξω, καὶ ὑμεῖς μαθήσεσθε.
λέγε: +

Ἐπὶ τῆς Πανδιονίδος πρώτης πρυτανευούσης, δωδεκάτῃ τῆς πρυτανείας, τῶν προέδρων ἐπεψήφιζεν Ἀριστοκλῆς
Μυρρινούσιος. Τιμοκράτης εἶπεν· Καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ νόμον ἢ κατὰ
ψήφισμα δεσμοῦ, ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, εἶναι αὐτῷ ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ ἐκείνου ἐγγυητὰς καταστῆσαι· ἐπὶ
αὐτίκα γὰρ καθ' ἕκαστον διαγνώσεσθε. τουτὶ πάντων, ὦ ἄνδρες δικασταί, τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ νόμῳ δει-
νότατον· οἶμαι γὰρ μηδένα ἀνθρώπων ἄλλον τολμῆσαι νόμον εἰσφέρειν τὰ ἐπὶ τῷ χρῆσθαι
τοὺς πολίτας αὐτῷ· τὰς κατὰ τοὺς πρότερον κυρίους νόμους κρίσεις γεγενημένας ἐπὶ χάριτι λύειν. τοῦ-
το τοίνυν οὑτοσὶ Τιμοκράτης ἀναιδῶς καὶ οὐδὲν ἀποκρυψάμενος πεποίηκε. γράψας διαρρήδην· καὶ
εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ νόμον ἢ κατὰ ψήφισμα δεσμοῦ ἢ τὸ λοιπὸν προστι-
μηθῇ. περὶ μὲν δὴ τῶν μελλόντων, εἰ ἐπὶ δίκαιον, ἔστω εἰς ὑμᾶς· οὐκ ἂν ἦν δίκαιον· περὶ δ' ὧν δικαστήριον
ἔγνωκεν καὶ τέλος εἴληφεν, πῶς οὐδ' ἂν ἀσεβεῖ νόμον εἰσφέρων δι' οὗ ταῦτα λυθήσεται· ὥσπερ ἂν εἴ τις
ἐάσας κύριον τοῦ τοιοῦτον γενέσθαι νόμον, γράψαι ἕτερον τοιόνδε· καὶ εἴ τινες ὀφληκότες χρήματα
καὶ δεσμοῦ προστετίμηνται αὐτοῖς, ἐγγυητὰς καταστῆσαι κατὰ τὸν νόμον, μὴ εἶναι τὴν ἐγγύησιν αὐτοῖς· μὴ
δὲ τὸ λοιπὸν ἐξεγγυᾶν μηδένα. ἀλλ' οὔτε ταῦτα ποιήσας ἂν οὐδεὶς ἐγκαλέσειεν, οἶμαι· οὔτ' ἐκεῖνα λύ-
ων ἠδίκεις. χρῆν γὰρ αὐτὸν, εἴ τι παραλελειμμένον ἐδίκαιον, ἐπὶ τοῖς ὑστέροις γενησομένοις θεῖναι τὸν νόμον· καὶ
μὴ συνενεγκόντα εἰς ταὐτὸ τὰ μέλλοντα τοῖς παρεληλυθόσι, καὶ τὰ μὴ δῆλα τοῖς φανεροῖς ἀδικήμασιν,
εἶτα ἐπὶ πᾶσι γράψαι τὴν αὐτὴν γνώμην. πῶς γὰρ οὐ δεινὸν τῶν αὐτῶν ἠξιῶσθαι καὶ ἀδίκως τοὺς ἐξεληλεγ-
μένους ἀδικοῦντας τὴν πόλιν πρότερον, καὶ τοὺς μηδὲ κρίσεως ἀξίου ἐργασομένους τι δήλους· καὶ μὴν κα-
κεῖθεν ἴδοι τις ἂν ὡς δεινὸν ἔργον πεποίηκεν, τὸ θεῖναι περὶ τῶν παρεληλυθότων τὸν νόμον. ἀναλογίσασθε
πρὸς αὑτοὺς τί ποτ' ἐστὶν ᾧ νόμος ὀλιγαρχίας διαφέρει. ἐπειδὴ γὰρ οἱ μὲν ὑπὸ νόμων ἐθέλοντες ἄρχεσθαι,
σώφρονες καὶ χρηστοὶ πολῖται νομίζονται. οἱ δ' ὑπὸ τῶν ὀλιγαρχιῶν, ἄνανδροι καὶ δοῦλοι. εὕροι γὰρ ἂν
ὡς ἀληθῶς τοῦτο προχειρότατον· ὅτι τῶν μὲν ἐν ταῖς ὀλιγαρχίαις ἕκαστος, καὶ τὰ πεπραγμένα
λῦσαι, καὶ περὶ τῶν μελλόντων ἃ ἂν αὐτῷ δοκῇ προστάξαι κύριός ἐστιν· οἱ δὲ νόμοι περὶ τῶν μελλόντων
ἃ χρὴ γίγνεσθαι φράζουσιν, μετὰ τοῦ πεῖσαι τεθέντες ὡς συνοίσουσι τοῖς χρωμένοις. Τιμοκράτης
τοίνυν ἐν δημοκρατίᾳ νῦν τῇ πόλει νομοθετῶν, τὴν ἐκ τῆς ὀλιγαρχίας ἐξουσίαν εἰς τὸν αὑτοῦ νόμον
μετήνεγκεν· καὶ περὶ τῶν παρεληλυθότων αὑτὸν κυριώτερον τῶν κατεγνωκότων δικαστῶν ἠξίωσε ποιῆσαι.
Καὶ οὐ τοῦτο μόνον πεποίηκεν ὑβριστικόν· ἀλλὰ καὶ γέγραπται ἐν τῷ λοιπῷ, ἐάν τινι προστιμηθῇ δεσμοῦ,
εἶναι καταστῆσαι τοὺς ἐγγυητὰς, ἢ μὴ ἐκτίσαντι ἀφεῖσθαι· καίτοι ἐχρῆν αὐτὸν ἀποδείξασθαι δ' ἀγνοεῖν εἰ τὸ
μηδενὶ προστιμᾶν ὅσα ἂν ὑμῖν ἐγγυητὰς καθιστῆτε δεσμοῦ νομοθετῆσαι· μὴ προλαβόντα καὶ ἐγνωκότας
ὑμᾶς τὸν δεσμόν, μηδ' ἔχθρως διατεθέντα πρὸς ὑμᾶς δηλοῦντα, τηνικαῦτα ποιεῖν τὴν ἐξεγγύ-
ησιν. νυνὶ δ' ὥσπερ ἐνδεικνύμενος ὅτι κἂν ὑμῖν δοκῇ δεδέσθαι τινὰ αὐτὸς ἀφήσει· τοῦτον τὸν τρό-
πον τὸν νόμον εἰσήνεγκεν. ἆρ' οὖν ὑμῖν δοκεῖ συμφέρειν τῇ πόλει τοιοῦτος νόμος, ὃς δικαστηρίου
γνώσεως αὐτὸς κυριώτερος ἔσται, καὶ τὰς ὑπὸ τῶν ὀμωμοκότων γνώσεις τοῖς ἀνωμότοις προστάξει
λύειν; ἔγωγ' οὐκ οἶμαι. Φαίνεται τοίνυν ὁ τούτου νόμος ταῦτ' ἔχων ἀμφότερα. ὡς δ' ἅπερ
ὑμῶν ἑκάστῳ μέλει τι τῆς πολιτείας καὶ δεῖν οἴεσθαι κυρίαν εἶναι τὴν αὐτοῦ γνώμην περὶ ὧν ἂν ὀμω-
μοκὼς ψηφίσηται, λυτέος καὶ οὐκ ἐατέος ὁ τοιοῦτος νόμος κύριος νυνὶ γενέσθαι. οὐ τοίνυν ἀπέχρησεν
αὐτῷ τὰ δικαστήρια ἄκυρα ποιῆσαι τῶν προστιμημάτων, ἀλλ' οὐδὲ ἃ δίκαια ὡρίσατο αὐτὸς ἐν τῷ νόμῳ
καὶ προσέταξεν τοῖς ὀφληκόσιν, οὐδὲ ταῦτα ἁπλῶς, οὐδὲ ἀδόλως φανήσεται γράψας, ἀλλ' ὡς
ἂν μάλιστα αὐτὸς ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι καὶ παρακρούσασθαι βουλόμενος. σκέψασθε γὰρ ὡς γέγραφεν·
Τιμοκράτης ἔφη φησί· Καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων τῷ δημοσίῳ προστετίμηται κατὰ νόμον ἢ κατὰ ψήφισμα
δεσμοῦ, ἢ τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, εἶναι αὐτῷ ἢ ἄλλῳ ὑπὲρ ἐκείνου ἐγγυητὰς καταστῆσαι, οὓς ἂν ὁ δῆμος χειροτο-
νήσῃ, ἦ μὴν ἐκτίσειν. ἐνθυμεῖσθε δὴ ἀπὸ τοῦ δικαστηρίου καὶ τῆς κατὰ γνώσεως· οἷς δ' ἐπιδῆσαι ἐπὶ τὸ δημ

176

ἐκκλησίας τὸν ἠδικηκότα. καὶ τῆς παραδόσιμα αὐτοῦ τοῖς ἕνδεκα; τίς γὰρ ἀρχὴ παραδόσιμον αὐτὸν
τοῖς ἕνδεκα; τίς γὰρ ἀρχὴ παραδώσει τὸν ὀφλόντα; τίς τῶν ἕνδεκα παραλήψεται, κελεύοντος μὲν
τοῦ νόμου τουτουὶ τὸν δῆμον καθιστάναι τοὺς ἐγγυητάς, ἀδυνάτου δ' ὄντος αὐθημερὸν ἐκκλησίαν ἅμα καὶ
δικαστήριον γίγνεσθαι, οὐδαμοῦ δὲ ἐπιτάττοντος φυλάττειν, ἕως ἂν καταστήσῃ τοὺς ἐγγυητάς; καίτοι τί ποτ'
ἔδει προστάξαι σαφῶς ὤκνησε τῇ δ' ἀρχῇ τὸν ὀφλόντα φυλάττειν, ἕως ἂν καταστήσῃ τοὺς ἐγγυητάς,
ὥσπερ ἦν δίκαιον; ὦ οἶδ' ὅτι πάντες ὑμῖν φανερὸν ἔσται· ἀλλ' ἐγὼ αὐτὸν ἐν τῷ νόμῳ· οὐ κατὰ μόνον
καὶ τοὺς νόμους. τί ποτ' οὖν; οὐδὲν ἂν ἄλλο τις εὕροι, πλὴν ὅτι οὐχ ὅπως δώσουσι δίκην, ὧν ἂν ὑμεῖς
καταγνῶτε, σκοπεῖ, ἀλλ' ὅπως μή. προσγέγραφε γὰρ ταῦτα καθιστάναι τοὺς ἐγγυητὰς ἢ μὴν ἐκτείσειν
τοὺς ἐγγυητὰς ἢ μὴν ἐκτείσειν τὸ ἀργύριον ὃ ἂν ὄφλῃ. ἐνταυθὶ πάλιν τῶν μὲν ἱερῶν χρημάτων τὴν δεκαπλασίαν
ἀφῄρηται, τῶν δὲ ὁσίων ὃ πᾶσι τοῖς νόμοις διπλάσια ἐστὶν ἐκτίνειν, ἡμίσει. πῶς δὴ τοῦτο ποιεῖ; γράψας
ἀντὶ μὲν τοῦ τιμήματος τὸ ἀργύριον, ἀντὶ δὲ τοῦ γιγνομένου ὃ ἂν ὄφλῃ. διαφέρει δέ τι. ἐγέγραπτο
καθιστάναι τοὺς ἐγγυητὰς ἢ μὴν ἐκτείσειν τὸ τίμημα τὸ γιγνόμενον· πρὸς ὃ ἐξ ἀνάγκης προσῆν τοῖς νόμοις τὸ μὲν καθ' ἕν
τὸ μὲν δεκαπλᾶ, τὰ δὲ καὶ διπλᾶ γίγνεσθαι τῶν ὀφλημάτων· ὥστ' ἐκ τούτων ἀνάγκη τοῖς ὀφείλουσι τὸ γι-
γνόμενον τέλος ἐκτίνειν, καὶ τὰς ἐκ τῶν νόμων προσούσας ζημίας καταβάλλειν. νῦν δὲ προσγράψας τὴν κατά-
στασιν εἶναι τῶν ἐγγυητῶν ἢ μὴν ἐκτείσειν τὸ ἀργύριον ὃ ἂν ὄφλῃ, ἐκ τῆς λέξεως τῆς γραμματοφοῖς ἕκαστος
ἐσηχθη ποιεῖ τὴν ἔκτισιν, ἐν οἷς πᾶσιν ἀπροσώπως τις ὄφλῃ ἀργύριον γέγραπται. μετὰ ταῦτα
τοίνυν τηλικοῦτο πρᾶγμα ἀγελαιότερον τοῦ ῥηματίου μεταθέσει προσέγραψε. τοὺς δὲ προέδρους ἐπιχει-
ροτονεῖν ἐπάναγκες, ὅταν τις καθιστάναι βούληται, παρὰ πάντα τὸν νόμον οἰόμενος δεῖν σώζειν τὸν ἠδι-
κηκότα καὶ τὸν συνῃρημένον λελωκότα. οὐ γὰρ ὅταν βούληται τῆς καταστάσεως τῶν ἐγγυητῶν ἐπ' ἐκείνῳ
πεποίηκε, μηδὲ πρὶν ἐκτεῖσαι μηδὲ δεθῆναι. τίς γὰρ οὕτως ἔσται φαῦλος ἄνθρωπος, ὅς, κἂν ὑμεῖς
ἀποχειροτονήσητε, ἀπαλλάξεται; ἐὰν γάρ τις ὡς οὐ καθιστᾶσι τοὺς ἐγγυητὰς ἀξιοῖ δεδέσθαι,
φήσει καὶ καθιστάναι καὶ καταστήσειν, καὶ δόξει τοῦ τοῦ νόμου, ὃς καθιστάναι μέν, ὅταν βούληται, κελεύει,
φράττειν δὲ πῶς οὐ λέγει· οὐδ' ἂν ἀποχειροτονήσητε ὑμεῖς τοὺς ἐγγυητὰς δεδέσθαι προστάττει. ἀλλ' ὡς
ἀληθῶς ὥσπερ ἀλεξιφάρμακόν ἐστι τοῖς ἀδικεῖν βουλομένοις. τὸ δὲ καταστήσαντι, φησί, τοὺς ἐγγυητὰς
ἐὰν ἀποδιδῷ τῇ πόλει τὸ ἀργύριον, πάλιν ἐνταῦθα ἐπέμεινεν ἐπὶ τοῦ κακουργήματος, ὃ μικρῷ
πρότερον εἶπον. καὶ οὐκέτι προσέθετο οὐδ' ἔγραψε τὸ τίμημα τὸ γιγνόμενον, ἀλλὰ τὸ ἀργύριον ὃ ὤφλε,
ἐὰν ἀποδιδῷ, ἀφεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ· ἐὰν δὲ καταβάλῃ τὸ ἀργύριον ἢ αὐτὸς ἢ οἱ ἐγγυηταὶ ἐπὶ τῆς ἐνάτης
πρυτανείας, τὸν μὲν ἐξεγγυηθέντα δεδέσθαι, τῶν δ' ἐγγυητῶν δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσίαν. ἐν δὴ τούτῳ τε-
λευταίῳ τούτῳ πάντων σαφῶς αὐτὸς αὐτοῦ κατήγορος ὡς ἀδικεῖ γεγονὼς φανήσεται. οὐ γὰρ ὅλως τὸ δεδέσθαι τὴν
τῶν πολιτῶν αἰσχρὸν ἡγούμενος ἀπεῖπε μηδέν, ἀλλὰ τὸν καιρὸν γνοὺς τὸν ἠδικηκότα συγχωρ-
οῦντα καμεῖν ἐκκλέψας, τὸ μὲν ὄνομα τῆς τιμωρίας ἔλιπε τοῖς ἀδικουμένοις ὑμῖν, τὸ δ' ἔργον ἀφεῖ-
λετο καὶ παρ' ἀκόντων ὑμῶν ἐδωκεν ἀφεῖσθαι τοῖς τὰ ὑμέτερα ἀξιοῦσιν ἔχειν. καὶ μόνον οὐ προσέ-
γραψε δίκην ἐξεῖναι λαχεῖν αὐτῷ κατὰ τῶν δικαστῶν τῶν προστιμησάντων τοῦ δεσμοῦ. ὅ δὲ πολλῶ μὲν
καὶ δεινότερον ἐν τῷ νόμῳ τέθεικε, μάλιστα ἄξιον ἀγανακτῆσαι, βούλομαι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. δι' ὅλου
γὰρ τοῦ νόμου τὸ καταστῆσαι τοὺς ἐγγυητὰς ἀεὶ πάντα λέγει· τὰ δὲ μὴ καθιστάντι, μήτε βελτίους μήτε
χείρους μηδ' ὅλως προσέχοντι τῷ νόμῳ ὑμῖν, οὐδεμίαν οὔτε δίκην οὔτε τιμωρίαν προσέγραφεν, ἀλλ'
ἄδειαν πεποίηκε τοσαύτην, ὅσην οἷόν τε γενέσθαι πλείστην. καὶ γὰρ τὸν χρόνον ἐν διώρισε τὴν ἐνάτην πρυ-
τανείαν τὸ καταστῆσαι λέγει τοὺς ἐγγυητάς, γνοίη δ' ἄν τις ἐκεῖθεν· προσέγραψε δημοσίαν εἶναι τὴν οὐσί-
αν τῶν ἐγγυητῶν, ἂν μή τις ἐκτείσῃ. τοῦ δὲ μὴ καταστήσαντος οὐκ ἐνῆν ἤδη που θεῖν ὑπάρχειν ἐγγυητὰς καὶ τοῖς μὲ-
ν προέδροις οἱ κεκληρωμένοι καθίζουσι δεσμῶν· ἐπάναγκες πεποίηκεν, ὅταν καθιστῇ τις, δέχεσθαι· τοῖς
δὲ ἀδικοῦσι τὴν πόλιν οὐδεμίαν προσέγραψεν ἀνάγκην, ἀλλ' ὥσπερ ἀεργεῖται αἱρεσιμαίοις ἔδωκεν
ἔχειν ὅσα ὠνάμην δίκην ὀφλεῖν. καί τι πῶς δ' ἂν ἀσύμφορος πρὸς ὑμῖν τούτου γένοιτ' ὁ νόμος ἢ καινότερος; ὃς
παρῃτημένῳ περὶ τῶν ἐκ τοῦ παρεληλυθότος χρόνου κριθεῖσι τῆς ἐναντία τοῖς ... φύλεσι ἀγνοουμένοις
προστάττει, δὲ ἀπεροῦν δὲ περὶ τῶν μελλόντων κριθήσεσθαι προστιμᾶν κεκώλυκεν. τοὺς δικαστὰς τοὺς ὀμωμο-
κότας ἀκύρια τὰ προστιμήματα ποιεῖ, πρὸς δὲ τούτοις ἐπιτίμου τοὺς ὀφλόντας οὐ τὰ προσήκοντα
ἐκτίνοντας καθίστησιν. ὅλως δὲ τί δεῖ κύριοι μάλιστα ἡγούμενοι, ὅτι τοὺς τιμῶντας δικάζοντας ὀργίζομαι
δὲ πάντα ποιοῦντας ὑμᾶς, ἐρῶ. μὲν γὰρ εἰ Κριτίας ὁ γενόμενος τῶν τριάκοντα εἰσέφερε τὸν νόμον,
οὐκ ἂν ἄλλον τρόπον οἶμαι γράψαι τῶν ἐξεῖναι ἔχειν ἢ τοῦτον. ὅτι τοίνυν ὅλως ἐγκλεῖ τῆς πολιτείας καὶ κατα-
λύει πάντα τὰ πράγματα ὁ νόμος καὶ πολλὰς φιλοτιμίας ἀφαιρεῖται τῆς πόλεως, καὶ τοῦτο ῥᾳδί-
ως μας γνωρίζω μαθήσεσθαι. ἴστε γὰρ δή που τοῦθ' ὅτι συμβαίνει πολλάκις ἡμῖν ἡ πόλις διὰ τὰς

στρατείας καὶ τὰς ναυτικὰς καὶ τὰς πρεσβείας. Καίτοι πολλὰ καὶ καλὰ πολλάκις ἡ πόλις ἤδη διεπράξατο ποιήσαν-
τες τινὲς καὶ τιμωρησάμενοι καὶ διαλλάξαντες. πῶς οὖν ἀνάγκη ταῦτα διοικεῖσθαι ἐστίν; διὰ ψηφισμάτων
καὶ νόμων. τοῖς μὲν εἰσφέρειν ἐπιτάττοντας, τοὺς δὲ τριηραρχεῖν κελεύοντας, τοὺς δὲ πλεῖν, τοὺς δὲ ἄλλα
ποιεῖν ὅσων δεῖ. ἵνα κοινῇ ταῦθ' οὕτως γίγνηται, δικαστήρια πληροῦντα καὶ καταγιγνώσκει τε δεσμὸν τῶν
ἀκοσμούντων. σκέψασθε δὴ τὸ τοῦ καλοῦ κἀγαθοῦ τούτου νόμου, ὡς λυμαίνεται ταῦτα καὶ διαφθείρει.
λέγει γὰρ δή που ἐν τῷ νόμῳ αὐτοῦ, καὶ εἴ τινι τῶν ὀφειλόντων προστετίμηται δεσμοῦ ἢ τὸ λοιπὸν
προστιμηθῇ· ἀνάγκην ἀποστῆσαι ἐγγυῶντας, ἢ μὴν ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας ἐκτείσειν τὸ ἀργύριον ἀ-
φεῖσθαι τοῦ δεσμοῦ. τί οὖν ποιήσομεν; τίνα ἄν ποτ' ἐλπίσειεν ἡ στρατιά; πῶς τὰ χρήματα
εἰσπράξομεν, ἐὰν ἕκαστος ὀφλισκάνων ἐγγυητὰς καθιστῇ κατὰ τὸν τούτου νόμον, ἀλλὰ μὴ τὸ προσῆκον
ποιῇ; ἐροῦμεν νὴ Δία τοῖς Ἕλλησι· Τιμοκράτους νόμος ἐστὶ παρ' ἡμῖν· ἀναμείνατε ἕως ἂν ἡ ἐνάτη
πρυτανεία ἔλθῃ, εἶτα τότ' ἐξίμεν. τοῦτο γὰρ λοιπόν. ἂν δ' ὑπὲρ ἡμῶν αὐτῶν ἀμύνεσθαι δέῃ, ἆρ' ἀγνοεῖτε
τοὺς ἐχθροὺς τὰς τῶν παρ' ἡμῖν πονηρῶν διαλύσεις καὶ κακουργίας ἀναμενεῖν, ἢ τὴν πόλιν ἀδικεῖν ἐμ-
ποδίζοντας νόμους ἔθησεν. Καὶ τοὐναντίον τῶν συμφερόντων λέγοντας δεινὸν ἔσται τί ποιῆσαι τῶν
δεόντων. ἀλλ' ἐπὶ τῷ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀπάντων καλῶς ἐχόντων ἡμῖν. Καὶ μηδενὸς ὄντος τοιούτου
νόμου, κρατεῖν μὲν τῶν ἐχθρῶν καὶ τῇ ὀξύτητι δυναίμεθα καὶ τοῖς τοῦ πολέμου καιροῖς ἀκολουθεῖν καὶ
μηδένας ὑβρίζειν· ἀλλὰ μὴν ἀφαιρεῖ τοιοῦτον τεθεικὼς νόμον, ὅτι ταῦτα λυμαίνεται δι' ὧν ἡ πόλις
καὶ λαμπρὰ καὶ σεμνὴ παρὰ πᾶσιν καθέστηκε, πῶς οὐχὶ δίκαιος ὁ τιοῦν ἂν παθεῖν. Ἔτι τοίνυν,
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν διοίκησιν ἀναιρεῖ τὴν ἱερῶν καὶ τὴν ὁσίων. ὡς δέ, ἐγὼ φράσω. ἔστιν ὑμῖν
κύριος νόμος καλῶς, ὥσπερ τις καὶ ἄλλος καλῶς κείμενος, τοὺς ἔχοντας τὰ ἱερὰ καὶ τὰ ὅσια χρήματα κατα-
βάλλειν εἰς τὸ βουλευτήριον· εἰ δὲ μή, τὴν βουλὴν αὐτοὺς εἰσπράττειν, χρωμένην τοῖς νόμοις τοῖς τελω-
νικοῖς. διὰ τοίνυν τοῦ νόμου τούτου διοικεῖται τὰ κοινά. τὰ γὰρ εἰς τὰς ἐκκλησίας καὶ τὰς θυσίας
καὶ τὴν βουλὴν καὶ τοὺς ἱππέας καὶ τἆλλα χρήματα ἀναλισκόμενα οὗτός ἐσθ' ὁ νόμος ὁ διοικῶν καὶ ποιῶν
προσπορίζεσθαι, γιγνομένων ἱκανῶν τῶν ἐκ τῶν τελῶν χρημάτων εἰς τὴν διοίκησιν, τὰ προσκαταλήμματα
ὀνομαζόμενα διὰ τὸν τοῦ νόμου τούτου φόβον καταβάλλεται. πῶς οὖν οὐχ ἁπάντων ἀνάγκη καταλυθῆναι
τὰ τῆς πόλεως, ὅταν αἱ μὲν τῶν τελῶν καταβολαὶ μὴ ἱκαναὶ ὦσι τὴν διοίκησιν, ἀλλ' ἐνδέῃ πολλῶν καὶ
μηδὲ ταῦτα, ἀλλὰ τέλη λήγοντα δύναμιν αὐτῶν λαμβάνειν. τὰ δὲ προσκαταβλήματα τοὺς τιθέντας
μὴ κύρια ἡ βουλὴ μὴ δικαστήρια δῆσαι, ἀλλὰ καθιστῶσιν ἐγγυητὰς ἄχρι τῆς ἐνάτης πρυτανείας. τῶν
δεόντων τί ποιήσομεν, ἐπεὶ Τιμοκράτης τὸ συνίεμεν καὶ βουλόμεθα ἐάν τι δέῃ; ἢ τὰ ἐπὶ δημοκρατίᾳ;
τὸ δικάσει τὰ δικαστήρια τὰ περὶ ἴδια καὶ τὰ δημόσια, καὶ τίς ὑπάρξει τοῖς ἀδικουμένοις ἀσφάλεια;
τὸ κεῖσθαι σοὶ ἡ βουλὴ καὶ διοικήσει τὰ ἐκ τῶν νόμων; Καὶ τί λοιπὸν ἔσθ' ὑμῖν ἀλλ' ἢ καταλελύσθαι; ἀλλὰ
νὴ Δία ἄμισθι ταῦτα ποιήσομεν; Καὶ πῶς οὐ δεινὸν διὰ τὸν νόμον ὃν σὺ τέθεικας μισθὸν λαμβάνων ἄ-
μισθος ὁ δῆμος καὶ ἡ βουλὴ καὶ τὰ δικαστήρια ἔσται; χρῆν γὰρ τοῦτό σε, ὦ Τιμόκρατες, προσγράψαι τῷ
νόμῳ, ὥσπερ ἐποίησας κατὰ τῶν τελωνῶν καὶ τῶν ἐγγυητῶν τὰς πράξεις κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους.
Καίτοι καὶ τί ἦν σοι ἄλλο τινὶ νόμῳ ἢ ψηφίσματι τὰς αὐτὰς ἀρῆται πράξεις ὧν ὀφείλουσιν εἶναι, ἅσπερ
τῶν τελωνῶν καὶ κατὰ τούτων εἶναι τὰς πράξεις κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους. νῦν δὲ κύκλῳ ἐφάγων τοὺς
νόμους τοὺς τελωνικούς, ὅτι τὸ ψήφισμα τὸ ἐκτίμου ὃς ἀρνῶν παρατείνει τοὺς ὀφληκότας κατὰ τούτους
τοὺς νόμους, διὰ ταὐτοῦ προσέγραψε τοῦτο. ἐκ δὲ τούτου τοῦ τρόπου τὴν μὲν ὑπάρχουσαν τιμωρίαν ἀφελέ-
κατὰ τὰ τῆς πόλεως ἔχοντα. Ἔτι γὰρ δὴ οὐ προσγράψας πῶς ταῦτα πράγματα ἀναιρεῖ δή που ἡ τὴν
βουλήν; ἱερὰ ὅσια ἀνθρώπων ἂν παρ' ὑμεῖς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, σωφρονῆτε, κολασθεὶς καὶ δοὺς ἀξίαν
δίκην, τοῖς ἄλλοις παράδειγμα γενήσεται μὴ τιθέναι τοιούτους νόμους. οὐ τοίνυν μόνον τὰ δικαστήρια
ἄκυρα ποιεῖ τῇ προστιμήσει, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἀδικοῦσι τὰ κοινὰ δίδωσιν ἄδειαν· τὰς ὑπὲρ τῆς πόλεως
στρατείας λυμαίνεται, τὴν διοίκησιν καταλύει, τοῖς κακούργοις καὶ τοῖς πατραλοίαις καὶ τοῖς ἀστρατεύτοις βοη-
θῶν ταῦτα τέθεικε τὸν νόμον. τὰς γὰρ ὑπαρχούσας ἐκ τῶν νῦν κυρίων νόμων τιμωρίας καταλύει. λέγουσι
γὰρ τῶν νόμων οὓς ἔθηκε Σόλων, οὐδὲν ὅμοιοι ὄντες τούτῳ νομοθέτης, ἐάν τις ἁλῷ κλοπῆς καὶ μὴ τιμηθῇ θανάτου,
προστιμᾶν αὐτῷ δεσμόν· καὶ ἐάν τις ἁλοὺς τῆς κακώσεως τῶν γονέων εἰς τὴν ἀγορὰν ἐμβάλλῃ, δεδέσθαι, καὶ
ἀστρατείας τις ὄφλῃ καί τι τῶν αὐτῶν τοῖς ἐπιτίμοις ποιῇ. Καὶ τούτου δεδέσθαι. Τιμοκράτης δὲ ἅπασι
τούτοις ἄδειαν ποιεῖ, τὴν κατάστασιν τῶν ἐγγυητῶν τὸν δεσμὸν ἀφαιρῶν. ὥστ' ἔμοιγε δοκεῖ· Καὶ γὰρ εἰ φορ-
τικώτερον εἰπεῖν ῥηθήσεται μοι οὐ δόξαι, λέξω καὶ οὐκ ἀποτρέψομαι· κατὰ τοῦτο αὐτὸ ἄξιον εἶναι θανάτῳ
ζημιῶσαι, ἵν' ἀπ' αὐτοῦ ἰδίᾳ σβέσιν θῆτε τούτου τοῦ νόμου. ἡμᾶς δὲ τοὺς ζῶντας τοῖς δὲ τοῖς ὁσίοις καὶ δικαίοις
εἰς τὸ λοιπὸν χρῆσθαι. ἀναγνωσθῆναι δὲ καὶ τούτους τοὺς νόμους. :+

τι ἄν τις ἀπολέσῃ, ἐὰν μὲν αὐτὸ λάβῃ, τὴν διπλασίαν καταδικάζειν· ἐὰν δὲ μή, τὴν δεκαπλασίαν πρὸς
τοῖς ἐπαιτίοις· δεδέσθαι δ' ἐν τῇ ποδοκάκκῃ τὸν πόδα πένθ' ἡμέρας καὶ νύκτας ἴσας, ἐὰν προστιμήσῃ ἡ
ἡλιαία. προστιμᾶσθαι δὲ τὸν βουλόμενον, ὅταν περὶ τοῦ τιμήματος ᾖ. ἐὰν δέ τις ἀπαχθῇ τῶν γονέων
κακώσεως ἑαλωκὼς ἢ ἀστρατείας ἢ προειρημένον αὐτῷ τῶν νόμων εἴργεσθαι, εἰσιὼν ὅποι μὴ χρή, δησάντων
αὐτὸν οἱ ἕνδεκα καὶ εἰσαγόντων αὐτὸν εἰς τὴν ἡλιαίαν· κατηγορείτω δὲ ὁ βουλόμενος οἷς ἔξεστιν. ἐὰν δὲ
ἁλῷ, τιμάτω ἡ ἡλιαία ὅ τι χρὴ παθεῖν αὐτὸν ἢ ἀποτεῖσαι. ἐὰν δὲ ἀργυρίου τιμηθῇ, δεδέσθω τέως
ἂν ἐκτείσῃ. Ὅμοιός γε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, Σόλων ὁ νομοθέτης καὶ Τιμοκράτης. ὁ μέν γε καὶ τοὺς ὄντας
βελτίους ἐποίει καὶ τοὺς μέλλοντας ἔσεσθαι. ὁ δὲ καὶ τοῖς ἐξεληλεγμένοις πονηροῖς ὅπως μὴ δώσουσι δίκην
ὁδὸν ἀνεύρισκεν, καὶ τοῖς οὖσιν ὅπως ἀδεῶς ἐγγενήσεται κακουργεῖν εὑρίσκει. καὶ τοῖς μέλλουσιν ἔσεσθαι τὴν
ἐξουσίαν τὸν λοιπὸν τῶν χρόνων πονηροῖς, ὅπως ἔσται τοῖς καὶ μηδὲν πείσονται παρασκευάζων. Καίτοι
τίνα ἂν ἀξίαν οὗτος δοίη δίκην, ἢ τί παθὼν ἂν τὰ προσήκοντα ἄξιος πεπονθὼς εἴη, ὃς τὰ μὲν ἄλλα ἐῶ, ἀλλὰ
τοὺς τῷ γήρᾳ βοηθοὺς λυμαίνει, οἳ καὶ ζῶντας ἀναγκάζουσι τοὺς παῖδας τοὺς γονέας τρέφειν. Καὶ ἐπειδὰν
ἀποθάνωσιν, ὅπως τῶν νομιζομένων τύχωσι παρασκευάζουσιν. ἢ πῶς οὐκ ἀδικώτατος ἁπάντων ἀνθρώπων
δικαίως ἂν νομίζοιτο, ὅστις ὥσπερ καταρράπτει περὶ πλείονος φαίνεται τοὺς κλέπτας καὶ τοὺς κακούργους καὶ τὴν
ἀστρατείας τῆς πατρίδος ποιούμενος, καὶ διὰ τούτους καθ' ἡμῶν νόμον τιθείς. Βούλομαι τοίνυν
ὑμῖν ἃ ὑπεσχόμην ἐν ἀρχῇ τοῦ λόγου ἀπολογήσασθαι πεποιηκότα ἐμαυτόν. ἔφην γὰρ αὐτὸν ὁμοῦ ἐξ-
ελέγξειν καὶ παρὰ πάντας ὑπόδικον ὄντα τῇ γραφῇ, πρῶτον μὲν παρὰ τοὺς νόμους νομοθετοῦντα, δεύτερον
ἐναντίον τοῖς οὖσι νόμοις γεγραφότα, τρίτον δὲ τοιαῦτα δι' ὧν βλάπτει τὴν πόλιν ὡς κοινῇ καὶ
ἰδίᾳ τῶν νόμων ἀκροτελεύτιον ποιεῖν ἐῶντα θέντα νόμον καινόν. Καὶ πρότερον ὑμᾶς ἐδίδαξα ὅτι τούτων
οὐδ' ὁτιοῦν ἐποίησεν οὗτος, καὶ μὴν κἀκείνων ἠκούσατε τῶν νόμων οἷς ἐναντίος ὢν φαίνεται οὗτος.
Καὶ τοῦτο ὅτι πρὶν λῦσαι τὸν δὲ τέθεικεν ἐπίστασθε. ἀλλὰ μὴν ὅτι γ' οὐκ ἐπιτήδειος ἀκηκόατε.
ὅ τι γὰρ λέγων ἐπαυσάμην, ὡς κοινῇ καὶ πάντα ἀδικεῖ φανερῶς. Καὶ οὐδὲν ἔοικε φροντίσας ὡς ἂν λάθῃ τὰς
σφαγάς. ἀλλ' ἔμοιγε δοκεῖ κἂν πρὸς τούτοις ἄλλο τι ποιεῖν ἐγγράπτου τοῖς νόμοις. κἂν τοῦτο ποι-
ῆσαι πάντα ὀφθῆναι τί ἂν ὧν δῆλός ἐστιν ὅτι ταῦτ' ἔγραψεν ἐπισυλλάβεσθαι μὲν τοῖς συλλαβέσθαι ταῦτ'
ἀδικεῖ καὶ οὐ συγγνώμη διαμαρτών. μάλιστα δ' ἐκ τοῦ παρὰ τὰ ἄλλα νόμον μέχρι τῆς συλλαβῆς τοιοῦτον
εἶναι. ὁ δὲ γὰρ οὐδ' ἀκούων οὐδὲν ἔθηκεν ὀρθῶς ἔχον, ὡς δ' ὅσους ὑμῖν ἔμελλε λυσιτελήσειν· πῶς οὖν οὐκ εἰκὸς
μισεῖν καὶ τιμωρεῖσθαι τοῦτον ὅστις τοῦ μὲν δημοσίου ἡ δίκη ἠμέλησεν, ὑπὲρ δὲ τῶν ἠδικηκότων καὶ
ὑπὲρ ἀδικούντων τοὺς νόμους ἔθηκεν. θαυμάζω δ', ὦ ἄνδρες δικασταί, τῆς ἀναιδείας αὐτοῦ, τὴν ἡνίκα
μὲν ἦρχεν αὐτὸς μετὰ Ἀνδροτίωνος, τὸν ἔλεον τοῦτον ἐπὶ τῷ πλήθει τῷ ὑμετέρῳ μὴ ποιήσασθαι, τῶν
ἀπειρηκότων τὰ ἑαυτῶν χρήματα εἰσφερόντων. ἐπειδὴ δὲ Ἀνδροτίων ἑάλω ἃ πάλαι ὑφῄρηται τῆς πόλεως
χρήματα καταθεῖναι, τὰ μὲν ἱερὰ τὰ δ' ὅσια, τότε θεῖναι τὸν νόμον ἐπ' ἀποστερήσει τὴν μὲν ὁσίων τῆς
διπλασίας, τῶν ἱερῶν δὲ τῆς δεκαπλασίας. καὶ ὥσπερ πρὸς τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον προσενήνεκται, ὁ
αὐτίκα μάλα ὑπὲρ τοῦ δήμου φήσει τὸν νόμον τοῦτον θεῖναι. δικαίως δ' ἂν ἔμοιγε δοκεῖ παθεῖν ὅ τι οὖν
ὅστις οἴεται δεῖν. εἰ μέν τις ἀγορανόμος ἢ ἀστυνόμος ἢ δικαστὴς κατὰ δήμους γενόμενος κλοπῆς ὀφλὼν τὰς εὐ-
θύνας ἑάλω, κἂν ἄνθρωπος πένης καὶ ἰδιώτης καὶ πολλῶν ἄπειρος καὶ κλήρῳ τὴν ἀρχὴν ἄρξας, τούτων
τὴν δεκαπλασίαν εἶναι, καὶ νόμον οὐδένα τοῖς τοιούτοις ἐπικουροῦντα τίθησιν. εἰ δέ τινες πρέσβεις αἱρεθέντες
ὑπὸ τοῦ δήμου πλούσιοι ὄντες ὑφέλοιντο χρήματα πολλά, τὰ μὲν ἱερὰ τὰ δ' ὅσια, καὶ ἔχοιεν χρόνον
πολύν, τούτοις ὅπως μηδὲν πάθωσι, μὴ θῶνται οἱ νόμοι μὴ θῶνται τὰ ψηφίσματα πρὸς ταῦτα μάλα
ἀκριβῶς ἔχει. καίτοι Σόλων, ὦ ἄνδρες δικασταί, ᾧ οὐδ' ἂν αὐτὸς Τιμοκράτης φήσαι ὅμοιος νομοθέτης
εἶναι, οὐχ ὅπως ἀσφαλῶς κακουργήσουσι φαίνεται παρασκευάζων τοῖς τοιούτοις, ἀλλ' ὅπως ἢ μὴ ἀδική-
σουσιν ἢ δώσουσι δίκην ἀξίαν. καὶ νόμον εἰσήνεγκεν, εἰ μέν τις μεθ' ἡμέραν ὑπὲρ πεντήκοντα δραχμὰς
κλέπτοι, ἀπαγωγὴν πρὸς τοὺς ἕνδεκα εἶναι· εἰ δέ τις νύκτωρ ὁτιοῦν κλέπτοι, τοῦτον ἐξεῖναι καὶ ἀπο-
κτεῖναι καὶ τρῶσαι διώκοντα καὶ ἀπαγαγεῖν τοῖς ἕνδεκα, εἰ βούλοιτο. τῷ δ' ἁλόντι ὧν αἱ ἀπαγωγαί εἰσιν
οὐκ ἐγγυητὰς καταστήσαντι ἔκτισιν εἶναι τῶν κλεμμάτων, ἀλλὰ θάνατον τὴν ζημίαν. Καὶ εἴ τίς γε ἐκ Λυκείου
ἢ ἐξ Ἀκαδημείας ἢ ἐκ Κυνοσάργους ἱμάτιον ἢ ληκύθιον ἢ ἄλλο τι φαυλότατον, ἢ εἰ τῶν σκευῶν τι τῶν ἐκ
τῶν γυμνασίων ὑφέλοιτο, ἢ ἐκ τῶν λιμένων ὑπὲρ δέκα δραχμάς, καὶ τούτοις θάνατον ἐνομοθέτησεν εἶναι
τὴν ζημίαν. εἰ δέ τις ἰδίαν δίκην κλοπῆς ἁλοίη, ὑπάρχειν μὲν αὐτῷ διπλάσιον ἀποτεῖσαι τὸ τιμηθέν,
προστιμῆσαι δ' ἐξεῖναι τῷ δικαστηρίῳ πρὸς τῷ ἀργυρίῳ δεσμὸν τῷ κλέπτῃ πένθ' ἡμέρας καὶ νύκτας
ἴσας, ὅπως ὁρῷεν ἅπαντες αὐτὸν δεδεμένον. καὶ τοῦτ' ὀλίγῳ πρότερον ἠκούσατε τῶν νόμων. ὦ

Τὸ γὰρ δὴ τόν γε τὰ ἀργύρια ἐργαζόμενον, μὴ ἀλλ' ὑφελόμενον μόνον ἀποδόντα ἀπηλλάχθαι· πολλοὶ
γὰρ ἂν αὐτῷ ἐδόκουν οὕτω γ' οἱ κλέπται ἔσεσθαι, εἰ μέλλοιεν λαθόντες μὲν ἕξειν, μὴ λαθόντες δὲ αὐτὰ
μόνον καταθήσειν· ἀλλὰ ταῦτα μὲν διπλάσια καταθεῖναι δεῖν, τὰ δὲ πρὸς τούτῳ τῷ τιμήματι· ἐγὼ δ' οὐ-
νὴ δὴ ζῶ τὸν ἄλλον μικρὸν ἀλλ' οὔτι Τιμοκράτης· ἀλλ' ὁπόσα ἂν ὑφέλωνται διπλᾶ καταθήσουσι προσ-
κλάσας, μηδ' ὁπωσδὴ ἐπιτιμίου ἔσται πρὸς τούτοις. Καὶ τὸ κατεχρήσατο ὑπὲρ τῶν μελλόντων αὐτῷ
ταῦτ' ἀδικεῖν, ἀλλὰ καὶ ἔτι παρ' ἠδικηκὼς καὶ κεκολασμένος ἦν, καὶ τοῦτον ἀφῆκε. Καίτοι ἔγωγε οἶμαι δεῖν
τὸν νομοθετοῦντα περὶ τῶν μελλόντων ἔσεσθαι οἷα δεῖ γίγνεσθαι καὶ ὡς ἕκαστα ἔχειν, καὶ τὰς τιμωρίας
ὁποίας τινὰς ἐφ' ἑκάστοις δεῖ τοῖς ἀδικήμασιν εἶναι, περὶ τούτων νομοθετεῖν· τοῦτο γάρ ἐστι τὸ ἐφ' ἅπασι
τοῖς πολίταις κοινοὺς τοὺς νόμους τιθέναι· τὸ δὲ περὶ τῶν γεγονότων παραλύειν νόμους γράφειν, οὐ νομοθε-
τεῖν ἐστιν, ἀλλὰ τοὺς ἀδικοῦντας σώζειν. Σκοπεῖτε δ' ὡς ἀληθῆ λέγω ἐκ τῶνδι. εἰ μὲν γὰρ ἂν τῶν ἑαλω-
κότων τῶν παρανόμων γραφῶν, οὐκ ἂν ἔθηκε τοῦτον τὸν νόμον ὁ Τιμοκράτης, οὐδ' ἂν ἔδει τὴν πόλιν
τούτου τοῦ νόμου· ἀλλ' ἐξήρκει αὐτοῖς ἀπεστερηκόσι τὴν πόλιν τὰ χρήματα, τῶν ἄλλων μὴ φροντίζειν.
νῦν δὲ ἐπειδὴ ἀπέφυγεν, τὸ μὲν ὑμέτερον δόγμα καὶ τὴν τοῦ δικαστηρίου ψῆφον καὶ τοὺς ἄλλους νόμους
ἀκύρους οἴεται δεῖν εἶναι, αὐτὸν δὲ καὶ τὸν αὐτοῦ νόμον κύριον. Καίτοι ὦ Τιμόκρατες, οἱ μὲν ὄντες ἡμῖν κύριοι
νόμοι, τουτουσὶ ποιοῦσι κυρίους ἁπάντων, καὶ διδόασιν αὐτοῖς ἀκούσασιν ὁποίου ἄν τινος ἀξιῶσι τὸ ἀ-
δίκημα, τοιαύτῃ περὶ τοῦ ἠδικηκότος χρῆσθαι τῇ ὀργῇ, μέγα, μεγάλῃ, μικρόν, μικρᾷ. ὅταν γὰρ ἡ τὸ τί
χρὴ παθεῖν ἢ ἀποτῖσαι τιμῶνται ἐπὶ τούτοις γίγνεται, σὺ τοίνυν τὸ παθεῖν ἀφαιρεῖς, τοῦ δεσμοῦ ἀ-
φιείς. Καὶ ταῦτα τίσι; τοῖς κλέπταις, τοῖς ἱεροσύλοις, τοῖς πατραλοίαις, τοῖς ἀνδροφόνοις, τοῖς ἀ-
στρατεύτοις, τοῖς λιποῦσι τὰς τάξεις· τούτους γὰρ πάντας σώζεις τῷ νόμῳ. Καίτοι ὅστις ἐν δημοκρα-
τίᾳ νομοθετῶν μήθ' ὑπὲρ τῶν ἱερῶν μήθ' ὑπὲρ τοῦ δήμου νομοθετεῖ, ἀλλ' ὑπὲρ τῶν ἐξημαρτηκότων, πῶς
οὐ δίκαιός ἐστι τῆς ἐσχάτης τιμωρίας τυχεῖν; οὐ γὰρ δὴ ἐρεῖ πως τοῖς τοιούτοις οὐ καὶ προσήκει καὶ οἱ νόμοι
κελεύουσι ταῖς μεγίσταις τιμωρίαις ἐνόχους εἶναι. οὐδ' ὡς οὐ τοιοῦτοι οὓς εἴρηκε τὸν νόμον οὐ καὶ κλέπται
καὶ ἱερόσυλοί εἰσιν. οἱ ταμίαι ἱερὰ τὰς δεκάτας τῆς θεοῦ καὶ τὰς πεντηκοστὰς τῶν ἄλλων θεῶν σεσυ-
ληκότες καὶ ἀντὶ τοῦ ἀποδοῦναι αὐτοὶ ἔχοντες. τὰ δ' ὅσια ἀεί ἐστιν τὸ ὑμέτερα κεκλοφότες. διαφέρει
δὲ τοσοῦτον αὐτῶν ἡ ἱεροσυλία τῶν ἄλλων, ὅτι τὴν ἀρχὴν οὐδὲ ἀνήνεγκαν εἰς τὴν ἀκρόπολιν δέον
αὐτούς. οἱ μὲν δὲ ἐν τῷ διὰ τοῦ Ὀλυμπίου, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐκ ἀπὸ ταὐτομάτου τὴν ὕβριν καὶ τὴν ὑ-
περηφανίαν ἐπελθεῖν ἀνθρώποις μοι, ἀλλ' ὑπὸ τῆς θεοῦ ἐπιπεμφθεῖσαν, ἵν' ὥσπερ οἱ τὰ ἀκροθίνια τῆς
νίκης περικόψαντες ἀπώλοντο αὐτοὶ ὑφ' αὐτῶν, οὕτω καὶ τοι αὐτοὶ αὐτοῖς δικαζόμενοι ἀπόλοιντο, καὶ
τὰ χρήματα καταθεῖεν δεκαπλάσια κατὰ τοὺς νόμους, ἢ δεθεῖεν. Βούλομαι δ' ὑμῖν ὃ μέλλω λέγειν περὶ τούτ(ου)
ἐνεθυμήθην εἰπεῖν· ἐπειδ' οὖν ἐπεθεικε νόμου παράλογον, τί θαυμαστὸν ἡλίκον· οὐ τοῖς γὰρ ὦ ἄνδρες δικασταί
δὶς μὲν τὰ τέλη ὀφείλουσι μόνοις ἔγραψε τὰς τιμωρίας εἶναι, εἰ μὴ καταβάλοιεν τὰ χρήματα κατὰ τοὺς νόμους
τοὺς προτέρους, ἐν οἷς καὶ ὁ δεσμὸς καὶ ἡ διπλασία γέγραπται· ἀνθρώποις οἳ διὰ τὸ ζημιοῦσθαι ἐπὶ τὴν
ὠνὴν ἄκοντες ἔμελλον τὴν πόλιν ἀδικήσειν· τοῖς δ' ὑφαιρουμένοις τὰ τῆς πόλεως καὶ ἱεροσυλοῦσι τὰ
τῆς θεοῦ, τὸν δεσμὸν ἀφεῖλεν. Καίτοι μὲν ἐλάττω τούτους ἀδικεῖν ἐκείνων νομίσαι φήσεις, ἀνάγκη μαί-
νεσθαί σε ὁμολογεῖν· εἰ δὲ μεῖζον ὁμολογῶν ὥσπερ ἐστὶν ἐκείνων τὰ ἀδικήματα, τούτους μὲν ἀφεῖς, τοὺς δὲ
μή, οὐκ ἤδη δῆλος εἶ πεπρακὼς τὸ πρᾶγμα τούτοις; ἀξιοῦν τοίνυν καὶ τοῦτ' εἰπεῖν ὅτι ὑμεῖς διαφέρετ(ε)
ὦ ἄνδρες δικασταὶ μεγαλοφροσύνῃ τῶν ῥητόρων· ὑμεῖς μέν γε τὰ ἐπὶ τῷ πλήθει νομοθετεῖ μὲν δεῖν.
Ἐάν τις ἢ διχόθεν μισθοφορῇ ἢ ὀφείλων τῷ δημοσίῳ ἐκκλησιάζῃ ἢ δικάζῃ ἢ ἄλλο τι ποιῇ ὧν οἱ νόμοι
ἀπαγορεύουσιν, οὐ λύετε. Καὶ ταῦτ' εἰδότες ὅτι διὰ πενίαν ποιήσει ὁ τούτων τι ποιῶν. οὐ δὲ νόμους
τοιούτους τίθεσθε ὅπως ἐξουσία ἔσται αὐτοῖς ἐξαμαρτεῖν, ἀλλὰ τοὐναντίον ὅπως μή. οἱ πονηροὶ δ' οὗτοι
τὰ ἀδικήματα καὶ τὰ δεινὰ ταῦτα ποιοῦντες δίκην μὴ διδῶσιν. εἶτα προπηλακίζουσιν ὑμᾶς ἰδίᾳ τοῖς λόγοις
ὡς αὐτοὶ καλοὶ κἀγαθοί, πονηρῶν καὶ οἰκετῶν ἀρίστων τρόπων ἔχοντες· καὶ γὰρ ἐκεῖνοι ὦ ἄνδρες
δικασταί, οἱ τοιοῦτοι ἀντ' ἐλευθέρων γιγνόμενοι οὐ τῆς ἐλευθερίας χάριν ἔχουσι τοῖς δεσπόταις, ἀλλὰ μισοῦσι μάλιστα
πάντων ἀνθρώπων, ὅτι συνίσασιν αὐτοῖς δουλεύσασιν. οὕτω δὲ καὶ οὗτοι ῥήτορες οὐκ ἀγαπῶ-
σιν ἐκ πενήτων πλούσιοι ἀπὸ τῆς πόλεως γιγνόμενοι, ἀλλὰ καὶ προπηλακίζουσι τὸ πλῆθος ὅτι
σύνοιδεν αὐτῶν ἑκάστοις τὰ ἐν τῇ πενίᾳ καὶ τῇ νεότητι ἐπιτηδεύματα. ἀλλ' οὖν διὰ ἀναχρονίσως
ἂν ὑμῶν ἀνθρώποις ἀδεθῆναι ἢ σκαιοτέρων ἐμβραχὺ πόνων; οὐ μὰ τοῦτο ὦ ἄνδρες δικασταί, ἀλλὰ πολλῶν
ἄξιον τὴν πόλιν ἀδικοῦντα καὶ ὑβρίζοντα μὴ λαμβάνειν δίκην ὑπὲρ τῆς θεοῦ καὶ ὑπὲρ αὐτῆς. ἐπεὶ ἀνδρο τί
ὠνῇ γε πωστρά οὐ πατρῴων δεδέσθαι, ἀλλ' αὐτοὶ εἴ τε πολλάς πω τετήρηκας ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ διά-
τρίψαντα τὸν πατέρα αὐτοῦ καὶ ἀποδράντα, ἀλλ' οὐκ ἀφεθέντα, ἀλλὰ διὰ τὰ ἐπιτηδεύματα.

τὰ ἐν τῇ ἡλικίᾳ· ἀλλὰ καὶ διὰ ταῦτα δεδέσθαι αὐτὸν οὐχ ἧττον προσήκει ἢ δι' ἅπερ ὦφλεν· ὅτι
φρονεῖ ὡς τὴν γραφὴν οὐκ ὄζειν αὐτῷ καὶ ἐκ ταύτης τοῖς σωφρονοῦσιν ἐκείνως κολάσας αὐτὸς ἤγαγεν εἰς τὸ δεσμωτή-
ριον· ἀλλὰ μεγαλόψυχος δὴ μόνον μὴ τὸν διὰ ἑαυτὸν δεθήσεσθαι ἐμέμφετο· ἀλλὰ πρὸς εἰ μὲν τοῦ πατρὸς αὐτοῦ
οὐ δεῖν ὀφλόντ' ἀργύριον ποιῶ· οὐ δεῖ πάνυ πολλὰ ἔχω περὶ κλοπῆς λέγειν· ἀλλ' ἐάσω· ἐμοὶ ἐκεῖνός γε
τοιοῦτος οἷον ἂν Τιμοκράτης αὐτὸν ἐγκωμιάσειεν· ἀλλ' εἰ χρηστοῦ πατρὸς ὢν πονηρὸς καὶ κλέπτης ἑάλω
καὶ προδοσίας γε ἁλοὺς τρία τάλαντα ἀπέτισεν· καὶ συνέδρου γενομένου κλοπὴν αὐτοῦ τὸ δικαστή-
ριον κατέγνω· καὶ δεκαπλάσια ἀπέτισεν· καὶ παραπρεσβείας ἑάλω καὶ τοὺς ἀδελφοὺς τοὺς
ἑαυτοῦ ἠδίκει· οὐ τοσούτῳ μᾶλλον αὐτὸν ἔδει δεδέσθαι ὅσῳ καὶ χρηστοῦ πατρὸς ὢν τοιοῦτός ἐστιν; οἶμαι
γὰρ ἔγωγε· εἴπερ τῷ ὄντι χρηστὸς ἦν ὁ Λάχης καὶ φιλόπολις, μᾶλλον ἐκεῖνον ἂν δεθῆναι αὐτὸν τοιοῦτον
ὄντα. καὶ τοῦτον μὲν δὴ ἐάσομεν· Γλαυκέτην
δὲ σκεψώμεθα. οὗτός ἐστιν ὁ πρῶτον μὲν εἰς Δεκέλειαν αὐτομολήσας κἀκεῖθεν ὁρμώμενος καὶ ἄγων
καὶ φέρων καὶ ἀδικῶν ὑμᾶς· ἀλλὰ πάντες ἴστε ταῦτα ἃ λέγω· καὶ ἀπὸ μὲν τῶν ὑμετέρων καὶ γυναικῶν
καὶ τῶν ἄλλων χρημάτων ὅσα λάβοι δεκάτας ἐκείνῳ ἁρμοστῇ τιθεὶς τοῦτ' ἀκριβῶς· τὴν δὲ ἐνθάδε θεὸν
πρεσβείας ἀξιωθεὶς ἄγειν ... ἔφυ μὲν ἀποσπῶν τὰς ἀπὸ τῶν ὑμετέρων πολεμίων δεκάτας·
ἔπειτα ταμιεύσας ἐν ἀκροπόλει τὰ ἀριστεῖα τῆς πόλεως ἃ ἐκ παλαιοῦ ὑφῃρημένος ἐξ ἀ-
κροπόλεως· τόν τε δίφρον τὸν ἀργυρόποδα καὶ τὸν ἀκινάκην τὸν Μαρδονίου ὃς ἦγε τριακοσίους δαρεικούς.
ἀλλὰ ταῦτα οὕτω περιφανῆ ἐστιν, ὥστε πάντας ἀνθρώπους εἰδέναι· ἀλλὰ τἆλλα οὐχ ὁμοίως οὐδεὶς
ἀνθρώπων· ἢ τὰ φάσκεσθαι τινὸς αὐτῶν ἄξιός ἐστιν· ὥστε διὰ τούτους ἢ τῶν δεκάτων τῶν τῆς θεοῦ
ἀμελῆσαι· ἢ τῆς διπλασίας τῶν ὁσίων χρημάτων· ἢ τοὺς τούτους πειρωμένους ζημιοῦν μὴ τιμωρήσασθαι;
καὶ τί κωλύσει ἅπαντας εἶναι πονηροὺς, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἰ διὰ ταῦτα περιέσονται; εἰ μὲν οὐδὲ
μὴ τοῖς ἑαυτοῖς διδάσκετε, ἀλλὰ τιμωρεῖσθε καὶ μὴ ἐᾶτε γὰρ ἀκτεῖν εἰ δεθῶσι ταῦτα ἔχοντες τὰ ὑμέτερα·
ἀλλ' ὅτε αὐτοὺς ὑπὸ τοὺς νόμους· οὐδὲ γὰρ οἱ τῆς ζημίας ἁλισκόμενοι ἀγανακτοῦσιν ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ ὄντες
ὡς ἂν τῶν παλαιῶν μαρτύρων ἀγωνίσωνται· ἀλλὰ μένουσι καὶ οὐχ οἷόν τε αὐτοῖς ἐξεῖναι ἄνευ τοῦ καταθεῖναι ἀπιέναι·
ἔδοξε γὰρ τῇ πόλει ἀπιστεῖν αὐτοῖς, καὶ οὐκ ὤετο δεῖν διακρουσθῆναι τῆς τιμωρίας διὰ τῆς ἐγγύης
καταστάσεως· ἀλλ' ἐν τούτῳ θαμένειν αὐτούς· οἱ καὶ ἄλλοι πολλοὶ τῶν πολιτῶν· καὶ τοῖς ἐπὶ χρήμασιν ἤδη ἐ-
δέθησαν καὶ ἐπικρίσεσιν· ἀλλ' ὅμως ὑπέμενον· ἀνδρὶ δέσμιον ὅμως ἴσως ἐστὶν ὀνόματι περὶ τίνων μεμνῆσθαι
ἀναγκαῖον δὲ παρεξετάσαι αὐτοὺς παρὰ τούτοις. τοὺς μὲν οὖν πρὸ Εὐκλείδου ἄρχοντος ἐάσω καίτοι
σφόδρα πολλοὺς. καὶ τοῖς κατὰ τοὺς χρόνους καθ' οὓς ἕκαστοι αὐτῶν ἦσαν· πολλοῦ ἄξιοι δοκοῦντες γεγο-
νέναι τὸν ἔμπροσθεν χρόνον· ὅμως ἰδίᾳ παρὰ τοῦ δήμου ὀργῆς τυγχάνουσι ἐπὶ τοῖς ὑφ' αὑτῶν
γινομένοις ἀδικήμασιν· οὐ γὰρ χρόνου τινὸς ἀδικίαις ᾤετο δεῖν αὐτοὺς ἡ πόλις ἀφεῖναι· εἰ τὰ κλέπτοιεν·
ἀλλὰ περὶ γε τὰ κοινὰ ἀεὶ δικαίους· ἐδόκει γὰρ τὸν ἔμπροσθεν χρόνον οὐ φύσει, ἀλλ' ἐπὶ βουλῇ τοῦ
πιστευθῆναι δίκαιος γεγονέναι ὁ τοιοῦτος ἄνθρωπος· ἀλλὰ μετ' Εὐκλείδην ἄρχοντα, ὦ ἄνδρες δικασταί,
πρῶτον μὲν Θρασύβουλον τὸν Κολλυτέα πάντες μέμνησθε δὶς δεθέντα καὶ κριθέντα ἀμφοτέρας
τὰς κρίσεις ἐν τῷ δήμῳ· καὶ τοῦτον ἀπὸ Πειραιῶς καὶ ἀπὸ Φυλῆς ὄντα. ἔπειτα Φιλέψιον τὸν Λαμπ-
τρέα· ἔπειτα Ἀγύρριον τὸν Κολλυτέα, ἄνδρα καὶ χρηστὸν καὶ δημοτικὸν καὶ περὶ τὸ πλῆθος τὸ ὑμέτερον
πολλὰ σπουδάσαντα· ἀλλ' ὅμως τοῖς νόμοις ᾤετο δεῖν καὶ αὐτὸς ἐκεῖνος ὁμοίως ὥσπερ ἐπὶ τοῖς ἀ-
δυνάτοις, οὐ τοῖς καὶ φεύγειν αὐτῷ ἰδίᾳ ὑπείκειν· καὶ ἐγένετο ἐν τῷ οἰκήματι τούτῳ πολλὰ ἔτη, ἕως τὰ χρήματα
ἀπέτισεν ἃ ἔδοξε τῆς πόλεως ὄντα ἔχειν· καὶ ἐπ' ἐκεῖνῳ Καλλίστρατος δυνάμενος καὶ ἀδελφιδοῦς
ὢν αὐτοῦ, οὐκ ἐτίθει νόμους. καὶ Μυρωνίδης ὁ Ἀρχίνου υἱὸς τοῦ καταλαβόντος Φυλὴν καὶ μετὰ
τοὺς θεοὺς αἰτιωτάτου ὄντος τῆς καθόδου τῷ δήμῳ καὶ ἄλλα πολλὰ καὶ καλὰ πεπολιτευμένου καὶ ἐ-
στρατηγηκότος πολλάκις· ἀλλ' ὅμως ἅπαντες οὗτοι ὑπέμενον τοῖς νόμοις· καὶ οἱ ταμίαι τῶν
ὀπισθοδόμου ἐνεπρήσθη καὶ οἱ τῆς θεοῦ καὶ οἱ τῶν ἄλλων θεῶν ἐν τούτῳ τῷ οἰκήματι ἦσαν, ἕως
ἡ κρίσις αὐτοῖς ἐγένετο· καὶ οἱ περὶ τὸν σῖτον ἀδικεῖν δόξαντες καὶ ἄλλοι πολλοί, ὦ ἄνδρες δικασταί, πάντες
βελτίους Ἀνδροτίωνος ὄντες· ἀλλὰ τούτοις μὲν ἐδόκει δεῖν τοῖς κειμένοις νόμοις ἄγεσθαι, καὶ δεδω-
κέναι δίκην αὐτοὺς κατὰ τοὺς ὑπάρχοντας νόμους· δι' Ἀνδροτίωνα δὲ καὶ Γλαυκέτην καὶ Μελάνωπον καινὸν δεῖ
γενέσθαι νόμον· δι' οὓς ἐκ τῶν ἀλόντων καὶ ψήφῳ κεκριμένους κατὰ τοὺς πάλαι κειμένους νόμους καὶ δόξαντας
ἔχειν ἱερὰ χρήματα καὶ ὅσια· εἰ ταῦτ' οὐ καταγέλαστος δόξει ἡ πόλις εἶναι· εἰ διὰ ἱεροσύλοις οὕτως ἐπεθύμησε νόμον
φανερῶς τιθέναι; ἐγὼ τοίνυν οἶμαι μὴ τοίνυν ἐάσητε ὑμᾶς αὐτοὺς ὑβρίζεσθαι μηδὲ τὴν πόλιν· ἀλλὰ μνη-
σθέντες ὅτι ὁ δῆμος ὁ ἐν Κυδαθηναίῳ νόμον δόξαντα θεῖναι οὐκέτι ἠδίκουν οὐ πάλαι, ἀλλ' ἐπὶ τὸν ἄνδρα
ἄρχοντα ἀπεκτείνατε· καὶ Φιλιππίδην ... ἀλλ' ἔπου τοὺς ἀνακληρουμένους μικροῦ μὲν ἀπεκτείνατε.

χρημάτων δὲ πολλῷ αὐτοῦ ἐκείνου ἀτιμοτέρου μέλλοντος παρ' ὀλίγας ψήφους ἐτιμήσατε· ταύτην τὴν ὀργὴν καὶ
νῦν ἐπὶ τουτονὶ λάβετε· ἐκεῖνο πρὸς τούτοις ἅπασιν ἐνθυμηθέντες, τί ποτ' ἂν ἐποίησεν εἴ ποτε τὸν
αὐτοῦ ... ἐπρέσβευσεν ὑπὲρ ὑμῶν· οἶμαι γὰρ οὐδενὸς ἂν τοιούτου ὁ τοιοῦτος ἀπέσχετο· ὁρᾶτε
δὲ τῶν ἰδίων οἷος αὐτοῦ· ὁ γὰρ νόμος ὃν ἐτόλμησε θεῖναι τὸν τρόπον αὐτοῦ ἐκκηρύσσει. Βούλομαι δ' ὑμῖν
ὦ ἄνδρες δικασταί, ἐν Λοκροῖς ὡς νομοθετοῦσι διηγήσασθαι· οὐδὲν γὰρ χείρους ἔσεσθε παράδειγμά τι
ἀκηκοότες, ἄλλως τε καὶ ᾧ πόλις εὐνομουμένη χρῆται. ἐκεῖ γὰρ οὕτως οἴονται δεῖν τοῖς πάλαι κειμένοις χρῆσθαι
νόμοις καὶ τὰ πάτρια περιστέλλειν καὶ μὴ πρὸς τὰς βουλήσεις μηδὲ πρὸς τὰς διαλύσεις τῶν ἀδικημάτων
νομοθετεῖν, ὥστ' ἐάν τις βούληται νόμον καινὸν τιθέναι, ἐν βρόχῳ τὸν τράχηλον ἔχων νομοθετεῖ, καὶ ἐὰν μὲν δόξῃ
καλὸς καὶ χρήσιμος εἶναι ὁ νόμος, ζῇ ὁ τιθεὶς καὶ ἀπέρχεται· εἰ δὲ μή, τέθνηκεν ἐπισπασθέντος τοῦ βρόχου. καὶ
γὰρ τοι καινοὺς μὲν οὐ τολμῶσι τιθέναι νόμους, τοῖς δὲ πάλαι κειμένοις ἀκριβῶς χρῶνται. ἐν πολλοῖς
δὲ πάνυ ἔτεσιν, ὦ ἄνδρες δικασταί, εἷς λέγεται παρ' αὐτοῖς νόμος καινὸς τεθῆναι. ὄντος γὰρ αὐτόθι νόμου,
ἐάν τις ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἀντεκκόψαι παρασχεῖν τὸν ἑαυτοῦ, καὶ οὐ χρημάτων τίμησις οὐδεμία, ἀπειλῆ-
σαί τις λέγεται ἐχθρὸς ἐχθρῷ ἕνα ἔχοντι ὀφθαλμὸν ὅτι αὐτοῦ ἐκκόψει τοῦτον τὸν ἕνα. γενομένης δὲ ταύτης
τῆς ἀπειλῆς, χαλεπῶς ἐνεγκὼν ὁ ἑτερόφθαλμος καὶ ἡγούμενος ἀβίωτον εἶναι αὐτῷ τὸν βίον τοῦτο παθόντι,
λέγεται τολμῆσαι νόμον εἰσενεγκεῖν, ἐάν τις ἕνα ἔχοντα ὀφθαλμὸν ἐκκόψῃ, ἀμφοτέρους ἀντεκκόψαι παρασχεῖν,
ἵνα τῆς ἴσης συμφορᾶς ἀμφότεροι τυγχάνωσι. καὶ τοῦτον μόνον λέγονται Λοκροὶ θέσθαι τὸν νόμον ἐν πλείοσιν ἢ
διακοσίοις ἔτεσιν. οἱ δὲ παρ' ἡμῖν ῥήτορες, ὦ ἄνδρες δικασταί, πρῶτον μὲν τοὺς μῆνας ἑκάστους μικροῦ δέουσι
νομοθετεῖν τὰ αὑτοῖς συμφέροντα· ἔπειτα αὐτοὶ μὲν τοὺς ἰδιώτας εἰς τὸ δεσμωτήριον ἀπάγουσιν ὅταν ἄρχωσιν·
ἐφ' ἑαυτοῖς δὲ οὐκ οἴονται δεῖν τὸ αὐτὸ δίκαιον τοῦτ' εἶναι· ἔπειτα τοὺς μὲν Σόλωνος νόμους τοὺς πάλαι δεδοκιμασ-
μένους, οὓς οἱ πρόγονοι ἔθεντο, λύουσιν αὐτοί· τοῖς δὲ αὑτῶν οὓς ἐπ' ἀδικίᾳ τῆς πόλεως τιθέασι, χρῆσθαι ὑμᾶς
οἴονται δεῖν. εἰ οὖν μὴ τιμωρήσεσθε τούτους, οὐκ ἂν φθάνοι τὸ πλῆθος τούτοις τοῖς θηρίοις δουλεῦον. εὖ δ' ἴστε, ὦ
ἄνδρες δικασταί, ὅτι ἐὰν μὲν σφόδρα ὀργίζησθε τοῖς τὰ τοιαῦτα λέγουσιν, ἂν δὲ μή, πολλοὺς τοὺς ἀσελγεῖς εὑρήσετε
καὶ τοὺς ὑβρίζοντας ὑμᾶς ἐπὶ τὴν τοῦ φιλοτιμεῖσθαι πρόφασιν. ἵνα δ' ἐξ ἐπὶ ἐκείνου ... νόμου, ὦ ἄνδρες
δικασταί, ὡς ἀκούω μέλλειν παραδείγματι χρῆσθαι τουτονί, καὶ φήσειν ἀκόλουθον αὐτῷ τεθεικέναι ἐκεῖνῳ· οὐ δὲ
δήσω Ἀθηναίων οὐδένα ὃς ἂν ἐγγυητὰς τρεῖς καθιστῇ ἢ αὐτὸ τὸ τέλος τελοῦντας, πλὴν ἐάν τις ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς πό-
λεως ἢ ἐπὶ καταλύσει τοῦ δήμου συνιὼν ἁλῷ, ἢ τέλος τι πριάμενος ἢ ἐγγυησάμενος ἢ ἐκλέγων μὴ καταβάλλῃ. ἀ-
κούσατέ μου καὶ περὶ τούτου· οὐ γὰρ ἐρῶ ὅτι αὐτὸς ἀνδροτίων ἡμᾶς εἰς δεσμωτήριον καὶ ἐδῆσε τούτου κειμένου τοῦ νόμου,
ἀλλ' ἐφ' οἷς κεῖται ὁ νόμος οὗτος, διδάξω ὑμᾶς. οὗτος γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐκ ἐπὶ τοῖς κεκριμένοις καὶ ἡγωνισμέ-
νοις κεῖται, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς ἀκρίτοις, ἵνα μὴ διὰ τὸ δεδέσθαι χεῖρον ἀγωνίζοιντο ἀγωνίζεσθαι, ἢ καὶ ἀπαράσκευοι ἅπασιν
παρασκευάσαι· οὗτος δὲ ἃ ἐπὶ τοῖς ἀκρίτοις κεῖται ὡς περὶ ἁπάντων εἰρημένον μέλλει πρὸς ὑμᾶς λέγειν. ὡς δὲ
σαφῶς γνώσεσθε ὅτι ἀληθῆ λέγω, ἐγὼ ὑμῖν ἐρῶ. ἔστι γάρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, τιμᾶν ἐξ ἧς ὑμῖν ὅ,τι χρὴ παθεῖν
ἢ ἀποτεῖσαι. ἐν γὰρ τῷ παθεῖν καὶ ὁ δεσμός ἐστιν· οὐκ ἂν οὖν ἐξῆν δεσμοῦ τιμῆσαι. οὐ πεποίηνται ἔνδειξις ἐστί τινι
ἢ ἀπαγωγὴ προσγέγραπται ἐν αὐτοῖς τοῖς νόμοις· τὸν δὲ ἐνδειχθέντα ἢ ἀπαχθέντα, δησάντων οἱ ἕνδεκα ἐν τῷ
ξύλῳ· ὥσπερ μὴ ἐξῆν ἄλλους ἢ τοὺς ἐπὶ προδοσίᾳ τῆς πόλεως ἢ ἐπὶ καταλύσει τοῦ δήμου συνιόντας ἢ τοὺς τὰ
τέλη ὠνουμένους καὶ μὴ καταβάλλοντας δῆσαι. γνῶθι δὲ τῷδε ὑμεῖς τεκμηρίῳ τῷδε, ὅτι ἐξῆν δῆσαι· πάντως γὰρ
ἤδη ἄκυρα ἂν ἦν τὰ τιμήματα. ἔπειτα δ', ὦ ἄνδρες δικασταί, τοῦτο τὸ γράμμα αὐτὸ μὲν καθ' αὑτὸ οὐκ ἔστι νόμος
τὸ οὐδὲ δήσω Ἀθηναίων οὐδένα, ἀλλ' ἐν τῷ ὅρκῳ τῷ βουλευτικῷ γέγραπται, ἵνα μὴ συνιστάμενοι οἱ ῥήτορες οἱ ἐν τῇ
βουλῇ δεσμοὺς καταλύοιεν τῆς πολιτείας λέγοιεν ἄκυρον ἢ οὐ τοῦ δῆσαι τὴν βουλὴν ποιῶν ὁ Σόλων τοῦτο πρὸς τὸν
ὅρκον τὸν βουλευτικὸν προσέγραψεν, ἀλλ' οὐ πρὸς τὸν ὑμέτερον· ἅπαντων γὰρ κυρίους τὸ δικαστήριον ᾤετο δεῖν εἶναι, τὸ δ'
καταγνῷ ὅ,τι ἂν γνοίη τοῦτο πάσχειν τὸν ἁλόντα. ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω, ἀναγνώσεται ὑμῖν αὐτὸν τούτου ἕνεκα τὸν τῶν ἡλιαστῶν ὅρκον.
Λέγε σύ.

Ψηφιοῦμαι κατὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς τῶν πεντακοσίων. καὶ τύραννον οὐ
ψηφιοῦμαι εἶναι οὐδ' ὀλιγαρχίαν· οὐδ' ἄν τις καταλύῃ τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων ἢ λέγῃ ἢ ἐπιψηφίζῃ παρὰ ταῦτα,
οὐ πείσομαι. οὐδὲ τῶν χρεῶν τῶν ἰδίων ἀποκοπὰς οὐδὲ γῆς ἀναδασμὸν τῆς Ἀθηναίων οὐδ' οἰκιῶν. οὐδὲ τοὺς
φεύγοντας κατάξω οὐδὲ ὧν θάνατος κατέγνωσται. οὐδὲ τοὺς μένοντας ἐξελῶ παρὰ τοὺς νόμους τοὺς κειμένους καὶ
τὰ ψηφίσματα τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων καὶ τῆς βουλῆς· οὔτ' αὐτὸς ἐγὼ οὔτ' ἄλλον οὐδένα ἐάσω. οὐδ' ἀρχὴν
καταστήσω ὥστ' ἄρχειν ὑπεύθυνον ὄντα ἑτέρας ἀρχῆς, καὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων καὶ τοῦ ἱερομνήμονος, καὶ ὅσαι μετὰ
τῶν ἐννέα ἀρχόντων κυαμεύονται ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ, καὶ κήρυκος καὶ πρεσβείας καὶ συνέδρων. οὐδὲ δὶς τὴν αὐτὴν ἀρχὴν
τὸν αὐτὸν ἄνδρα, οὐδὲ δύο ἀρχὰς ἄρξαι τὸν αὐτὸν ἐν τῷ αὐτῷ ἐνιαυτῷ. οὐδὲ δῶρα δέξομαι τῆς ἡλιάσεως
ἕνεκα, οὔτ' αὐτὸς ἐγὼ οὔτ' ἄλλος ἐμοὶ οὔτ' ἄλλη εἰδότος ἐμοῦ οὔτε τέχνῃ οὔτε μηχανῇ οὐδεμιᾷ. καὶ γεγονὼς

οὐκ ἔλαττον ἢ τριάκοντα ἔτη· καὶ ἀκροάσομαι τοῦ τε κατηγόρου καὶ τοῦ ἀπολογουμένου ὁμοίως ἀμφοῖν· καὶ δια-
ψηφιοῦμαι περὶ αὐτοῦ οὗ ἂν ἡ δίωξις ᾖ. ὀμνύναι Δία, Ποσειδῶ, Δήμητρα, καὶ ἐπαρᾶσθαι ἐξώλειαν ἑ-
αυτῷ καὶ οἰκίᾳ τῇ ἑαυτοῦ, εἴ τι τούτων παραβαίνοι, εὐορκοῦντι δὲ πολλὰ καὶ ἀγαθὰ εἶναι. ἐνταῦθ' οὐ
καὶ ἴσως, ὦ ἄνδρες δικασταί, οὐδὲ ἦν ὡς ἀθῷοι οὐδὲ ἕν· τὰ παρακρίνοντα τὰς κρίσεις ἁπάσας τὰ δικαστήριά ἐστιν·
οἷς ἐξουσία ἐστὶ καὶ δεσμὸν καὶ ἄλλο ὅτι ἂν βούλωνται καταγιγνώσκειν. ὡς μὲν οὖν ἔξεστιν ὑμῖν καὶ δεσμὸν καταγιγνώσκειν,
ταῦτ' ἐπιδείκνυμι· ὡς δὲ τὰ δεδικασμένα ἄκυρα ποιεῖν καὶ δεινὸν καὶ ἀνόσιόν ἐστι καὶ δήμου κατάλυσις, πάντας
ἂν οἶμαι ὁμολογῆσαι. ἡ γὰρ πόλις ἡμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί, νόμοις καὶ ψηφίσμασι διοικεῖται· εἰ δέ τις τὰ ψήφῳ
κεκριμένα νόμῳ καινῷ λύσει, τί περανεῖται; ἢ πῶς τοῦτον δίκαιόν ἐστι νόμον προσαγορεύειν, ἀλλ' οὐκ ἀνομίαν;
ἢ πῶς οὐ τῆς μεγίστης ὀργῆς ὁ τοιοῦτος νομοθέτης ἄξιός ἐστιν; ἐγὼ μὲν γὰρ τῆς ἐσχάτης νομίζω, οὐχ ὅτι τοῦτον
μόνον ἔθηκεν, ἀλλ' ὅτι καὶ τοῖς ἄλλοις ὁδὸν δείκνυσι καὶ περὶ δικαστηρίων καταλύσεως καὶ περὶ τῶν φευγόντων καθόδου
καὶ περὶ τῶν ἄλλων τῶν δεινοτάτων. τί γὰρ κωλύει, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἕτερον χαίρειν ἀπαλλαγέντα τὸν τοιοῦτον νόμον
θεῖς ἕτερον φανῆναι, ἀλλ' ὅτι τῶν τῆς πόλεως ἰσχυροτάτων καταλύοντα νόμον καινόν; ἐγὼ μὲν γὰρ οἶμαι οὐδένα.
ἀκούω δ' ἔγωγε καὶ πρότερον οὕτω καταλυθῆναι τὴν δημοκρατίαν, παρανόμων πρῶτον γραφῶν καταλυθεισῶν καὶ
τῶν δικαστηρίων ἀκύρων γενομένων. ἴσως μὲν οὖν ἄν τις ὑπολάβοι ὅτι οὐχ ὁμοίως νῦν τῶν πραγμάτων ὑμῖν καθεστηκότων ἐ-
λάγω(?) περὶ καταλύσεως τοῦ δήμου· ἀλλ' οὐδὲ σπέρμα δεῖ καταλείπειν τῇ πόλει οὐδενός, ὦ ἄνδρες δικασταί,
τοιούτου πράγματος, οὐδ' εἰ μή πω ἂν ἐκφύοι· ἀλλὰ καὶ τοὺς ἐγχειροῦντας λέγειν ἢ ποιεῖν τι τοιοῦτον δίκην δι-
δόναι. ὅτι τοίνυν καὶ τέχνῃ κακῶς ἐγχειρεῖ ποιεῖν ὑμᾶς, ἄξιόν ἐστιν ἀκοῦσαι. ὁρῶν γὰρ ἑκάστοτε πάντας
τοὺς πολιτευομένους καὶ τοὺς ἰδιώτας τοὺς νόμους τοὺς τῆς πόλεως ἀγαθῶν αἰτίους ὑπολαμβάνοντας, ἐσκόπει
πῶς λήσει τούτους καταλύσας, κἂν ἁλῷ φανερῶς τοῦτο ποιῶν, μηδὲ ἐξ ἀδίκου(?) μηδ' αὐτὸς μηδὲν εἰργάσθαι.
εὑρὼν οὖν τοῦτο πεποίηκε, νόμῳ τοὺς νόμους λῦσαι, ἵνα τὸ δίκημα αὐτοῦ τὸ τῆς σωτηρίας ὄνομα ἔχῃ. οἵ τε
γὰρ σῴζουσι τὴν πόλιν εἰσὶ νόμοι, οὓς οὗτος ἔθηκεν, οὐδὲν ἐκείνοις τῶν αὐτῶν ἔχοντα νόμον. τὴν μὲν οὖν
οὐ ὀνομάζεις φιλανθρωπίαν ὅτι ταύτην ἔχουσα φανήσεται προειδέναι(?)· φέρε γὰρ πρὸς Διός, ἔστιν ὅστις ἂν ἢ πρό-
εδρος ποτὲ ἐπεψήφισεν ἢ πρύτανις τοῦτ' ἐπὶ τῶν ἐν τῷ νόμῳ γεγραμμένων; ἐγὼ μὲν οὐδένα οἶμαι. πῶς οὖν
τοῦθ' ὑπὲρ δ' ὁ νόμος ἔθηκεν οὐ νόμου δ' εἰς αὐτοῦ κακουργήματα(?). οὐ γὰρ ἁπλῶς οὐδὲ πῶς(?) ποιοῦσι κακῶς
ὑμᾶς, ἀλλ' ἐσκεμμένως καὶ τοῦτ' αὐτὸ πράττοντες, οὐχ οὗτοι μόνον, ἀλλὰ πολλοὶ τῶν πολιτευομένων,
οἱ τοῦτο περιιόντες, αὐτίκα δὴ μάλα συναπολογήσονται. οὐ μὰ Δί' οὐ Τιμοκράτει χαρίσασθαι βουλόμενοι
πόθεν· ἀλλ' αὐτῷ συμφέρειν ἕκαστος ἡγούμενος τὸν νόμον. ὥσπερ τοίνυν οὗτοι τοῖς σφίσιν αὐτοῖς βοηθοῦσιν
ψήφοις(?), οὕτω δεῖ καὶ ὑμᾶς ὑμῖν αὐτοῖς βοηθεῖν. ἔπειτα τοίνυν πυνθάνεσθε λεγόντων τούτων τίνος ἕνεκα καὶ τί ἀμε-
ρῶν τοῦ ὄντος τινὸς αὐτοῦ ὅτου ἕνεκα τοιαύτη ἡ θέλησις γράφειν(?). καὶ διεξιόντες ὡς χαλεπὸν ἐμοὶ ὑπολαμβά-
νουσι τὸ ἀποφαίνεσθαι ἐλέγχοντα ἔφη· συναπορεῖσθαι γὰρ ἀνθρωπίνως ἑαυτῷ. καὶ τοιούτοις λόγοις
ἀρτι(?) σκέψασθαι περὶ πάντων· ὡς ἔγωγε ὡς οὐδὲν αὐτῷ γενήσεται φλαῦρον ἀπὸ τῆς γραφῆς
τῆσδε· καὶ δὴ τὰς τεθεσμένας κατὰ τὴν ἀναισχυντίαν τοῦ τούτου τε κἀκείνου. τοῦ μὲν οὖν καλῶς(?). τοῦ δ' εἰπεῖν ὅρκοις(?)
καὶ συναπολογήσεσθαι· μαρτύρια γὰρ δήπου φανερὰ γενήσεται πᾶσιν ὑμῖν ὅτι τὸν νόμον τοῦτον ἕνεκα
σφῶν(?)· ἀλλ' οὐκ ἐπὶ πᾶσι τοῦ αὐτοῦ. ὅμως δὲ καὶ περὶ τῶν ἐκείνῳ πεπολιτευμένων ὑμᾶς μικρὰ βέλτιόν ἐστιν
ἀκοῦσαι. καὶ τοῦτο ταῦτα ὡς κεκοινώνηκεν οὗτος· καὶ διὰ τοῦτον οὐδὲν ἧττον ἐκείνου δικαίως ἂν μισοῖτε.
λέξω δὲ οὐδὲν πλέον ὧν ἀκηκόατε ὑμεῖς, εἰ μή τινες ὀρθαί(?) τοῖς διὰ τὸ ἀτημονεῖ(?) γεγονόσιν ἃ ὧσι παρῆσαν(?).
τοῦτο πρῶτον μὲν ἐφ' ᾧ μέγιστον φρονεῖ τῶν χρημάτων ἐκ πράξεως(?) αὐτοῦ. ὧν μὲν τὰ χρήματα παντ-
ἐστὶ(?) πράξειν ὑμᾶς· ἐπιστάμενος γὰρ εὐκτήμονα τὰς ὑμετέρας ἔχειν εἰσφοράς, καὶ τοῦτ' ἐξελέγξειν ἢ(?) περὶ
ἑαυτοῦ κατάθεσιν ὑποσχόμενος καταλύσας ψηφίσματι κλήρῳ τὴν ἀρχήν, ἐπὶ τῇ προφάσει ταύτῃ ἐπὶ τὴν
εἰς πρᾶξιν παρῆλθε(?)· καὶ τοῦτον παρουσίαν(?) τοῦ σώματος ἀρρωστίαν· ἵν' ἔφη συνδιοικήσοι(?).
δημηγορίας δ' ἐπὶ τούτοις ποιούμενος ὡς ἐπὶ τρισὶν αἱρέσεις ὑμῖν· ἢ τὰ πομπεῖα κατακόπτειν, ἢ πάλιν εἰσ-
φέρειν, ἢ τοὺς ὀφείλοντας εἰσπράττειν· αἱρουμένων δ' εἰκότως ὑμῶν τοὺς ὀφείλοντας εἰσπράττειν, ταῖς ὑποσχέσεσι
κατέχειν καὶ διὰ τὸν καιρὸν ὃς ἦν τότε ἔχων τὴν ἐξουσίαν, τοῖς μὲν κειμένοις νόμοις περὶ τούτων
οὐκ ᾤετο δεῖν χρῆσθαι, οὐδ' εἰ μὴ τούτους νομίζοι ἱκανούς, ἑτέρους τιθέναι· ψηφίσματα δ' εἰπὼν ἐν
ὑμῖν δεινὰ καὶ παράνομα, δι' ὧν ἠργολάβει προσαγορεύει τοῦτο, χρώμενος τῷ ὑπηρετεῖν(?) καὶ πολλὰ τῶν ὑ-
μετέρων κέκλοφε μετὰ τούτου γράψας τοὺς ἕνδεκα καὶ τοὺς ἀποδέκτας καὶ τοὺς ὑπηρέτας ἀκολουθεῖν μεθ'
ἑαυτοῦ, εἰ τύχοι(?) τούτοις· ἦγεν ἐπὶ τὰς ὑμετέρας οἰκίας· καὶ οὑτωσὶ Τιμοκράτης ἠκολούθει μόνος
τῶν συναρχόντων δέκα ὄντων. καὶ μηδεὶς ὑπολαμβανέτω με λέγειν ὡς οὐ χρῆν εἰσπράττειν τοὺς ὀφεί-
λοντας· χρῆν γάρ, ἀλλὰ πῶς; ὡς ὁ νόμος κελεύει(?), τῶν ἄλλων ἕνεκα. τοῦτο γάρ ἐστι δημοτικόν. οὐ γὰρ το-
σοῦτον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ... ἐκ τοῦ τὸ πεῖσαι(?) πρᾶξαι ... τὴν ἀφορμήν.

÷ ἂν μάλιστα προΐστατο καὶ δῆ(μος)(?)· τὴν χρείαν τὴν ἐναντίαν(?)

ὃ συμβέβληται ἔθεσθ᾽ ἂν τοιούτου ἔθους ἐστὶν ἃ πολιτεύεσθαι ἄξιον. ἀλλὰ γὰρ ἐθέλοιτ᾽ ἂν ἐξετάσαι τίνος ἕνεκα μάλιστ᾽ ἄν τις ἕλοιτο ἐν δημοκρατίᾳ ζῆν ἢ ἐν ὀλιγαρχίᾳ. τοῦτο δ᾽ ἂν εὕροιτε προχειρότατον· ὅτι πάντα πρᾳότερ᾽ ἐστὶν ἐν δημοκρατίᾳ. ὅτι τοίνυν τῆς ὁποιασοῦν ὀλιγαρχίας πολλῷ ἀσελγέστερα καὶ δεινότερα ἐποίησεν οὗτοι, παραλείψω· ἀλλὰ παρ᾽ ἡμῖν πότε πώποτε δεινότερ᾽ ἐν τῇ πόλει γέγονεν; ὁ οἶδ᾽ ὅτι ἐπὶ τῶν τριάκοντα πάντες ἂν εἴποιτε. τότε τοίνυν, ὡς ἔστιν ἀκούειν, οὐδείς ἐστιν ὅστις ἀπεστερεῖτο τοῦ σωθῆναι ὅστις ἑαυτὸν οἴκοι κρύψειεν· ἀλλὰ τοῦτο κατηγοροῦσι τῶν τριάκοντα, ὅτι τοὺς ἐκ τῆς ἀγορᾶς ἀδίκως ἀπῆγον. οὗτοι τοίνυν τοσαύτην ὑπερβολὴν ἐποιήσαντο τῆς ἐκείνων πονηρίας, ὥστ᾽ ἐν δημοκρατίᾳ πολιτευόμενοι τὴν ἰδίαν ἑκάστου οἰκίαν δεσμωτήριον καθίστασαν, τοὺς ἕνδεκα ἄγοντες ἐπὶ τὰς οἰκίας. καίτοι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί οἴεσθε, ὁπότ᾽ ἄνθρωπος πένης, μᾶλλον δὲ καὶ πλούσιος, πολλὰ δ᾽ ἀνηλωκώς, καὶ τιν᾽ ἴσως τρόπον εἰκότως οὐκ εὐπορῶν ἀργυρίου, μὴ μόνον εἰς τὴν ἀγορὰν φοβοῖτο ἐκκύπτειν, ἀλλὰ μηδ᾽ οἴκοι μένειν ἀσφαλὲς ἡγοῖτο· ὁ δὲ τούτων αἴτιος εἴη ὁ οὐδὲ τὰ πρὸς αὑτοῦ δίκην ἐθέλων λαμβάνειν τῶν πεπραγμένων καὶ μεμισθωμένα, μὴ τῆς ὑπὲρ τῆς πόλεως ὧς πράττει εἰσφορᾶς. καὶ τί ἄν τις ἐροίη αὐτόν; ὡς ὁ Τιμοκράτης δι᾽ ὑμᾶς ἐπαινεῖ τὴν τοῦ κ συνεργὸν τὰς εἰσφορὰς οὐ πρότερον τὰ κτήματα ἢ τὰ σώματα ὀφείλει. τὰ κτήματα φησὶ· τὰ γὰρ περὶ ἀληθῆ λέγειν βούλοιο· ἀπὸ γὰρ τούτων εἰσφέρομεν. τίνος οὖν ἕνεκα, ὦ κάκιστε πάντων ἀνθρώπων, ἀφεὶς τὸ τὰ χωρία δημεύειν καὶ τὰς οἰκίας καὶ ταῦτα ἀπογράφειν, ἐδέου καὶ ὕβριζες πολίτας ἀνθρώπους καὶ τοὺς ταλαιπώρους μετοίκους, οἷς ὑβριστικώτερον ὑμεῖς ἢ τοῖς οἰκέταις τοῖς ὑμετέροις αὐτῶν ἐχρῆσθε. καὶ μὴν εἰ θέλετε σκέψασθαι παρ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς, ὦ ἄνδρες δικασταί, τί δοῦλον ἢ ἐλεύθερον εἶναι διαφέρει, τοῦτο μέγιστον ἂν εὕροιτε, ὅτι τοῖς μὲν δούλοις τὸ σῶμα τῶν ἀδικημάτων ἁπάντων ὑπεύθυνόν ἐστιν, τοῖς δ᾽ ἐλευθέροις, ὅ τι ἂν δέῃ, τοῦτο προσήκει κολάζειν. οἱ δὲ τοὐναντίον εἰς τὰ σώματα, ὥσπερ ἀνδραπόδοις, τὰς τιμωρίας ἐποιήσαντο. οὕτω δ᾽ ἀνίσως καὶ πλεονεκτικῶς ἔσχε πρὸς ὑμᾶς ἄνθρωπος, ὥστε τὸν μὲν αὐτοῦ πατέρα δεῖν δημοσίᾳ δεθέντα ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου μήτ᾽ ἀποδόντα τὰ χρήματα μήτε κριθέντα ἀποδρᾶναι, τῶν δ᾽ ἄλλων πολιτῶν τὸν μὴ δυνάμενον θεῖναι τὰ ἑαυτοῦ οἴκοθεν εἰς δεσμωτήριον ἄγεσθαι καὶ τὰ ὑπὲρ αὐτοῦ δεδέσθαι. καὶ Τιμοκράτης τῶν μὲν πολλῶν ὑπὸ τῆς ἰδίας πενίας ἀεὶ σταθέντων οὐδ᾽ ἂν πρόσοδον ἐλεεῖν ἠθέλησεν ἐγγυῶντας. μὴ μέχρι τῆς τελευτῆς ... ἀλλ᾽ οὐδὲ μιᾶς ἡμέρας· ἀλλ᾽ ἤδη πολλὰ τὰ χρήματα προσήκει παραλαμβάνειν ἢ προσταχθέντα δεδέσθαι. ὥσπερ εἰ δοῦλοι τοὺς ἕνδεκα τοὺς κεκοσμηκότας τὰ τῶν δικαστηρίων. γνῶναι δὲ πῶς ἄξιον ὑμεῖς ἐγνώκατε. ὅ δὲ τοῖς ἀπορίαισιν ὑπεύθυνον αὐτὸν ποιήσας, μόνον εἰσενεγκεῖν τολμήσαι· ἀλλ᾽ ὁμοίως κἀκεῖνα καὶ τὰ δεδεφ... ὑπὲρ ὑμῶν πράττειν· ἀλλὰ ταῦθ᾽ ὑμεῖς ἂν ἐξετάσαιτε ὑπὲρ ὑμῶν πεπρᾶχθαι καὶ τὰ τῆς τούτου θρασύτητος καὶ πονηρίας ἔργα, ὥσπερ ὅσοι ἔτι· ἀλλὰ μισεῖν ὀφείλετε τοὺς τοιούτους, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μᾶλλον ἢ σώζειν. τὸ γὰρ ὑπὲρ τῆς πόλεως πράττειν τὰ τῆς πράως ὑμῶν τάξομεν. τὸ τῆς πόλεως ἦθος ἄρ᾽ οὐ τὰ δεῖ φαίνεσθαι; τοῦτο δ᾽ ἐστὶ τί; τοὺς ἀσθενεῖς ἐλεεῖν, τοῖς ἰσχυροῖς καὶ δυναμένοις μὴ ἐπιτρέπειν ὑβρίζειν. οὐ τὸ μὲν τοὺς πολλοὺς ὠμῶς μεταχειρίζεσθαι, κολακεύειν δὲ τὸν ἀεὶ τι δυνάμενον. δοκοῦντα ἃ σὺ ποιεῖς ὦ Τιμόκρατες διὰ πολλῶν μᾶλλον ἂν ἔχοι τοὺς μὴ θέλοντας ἀκοῦσαι ἀλλ᾽ εὖ θαυμάζειν εἰ ψηφίσαιντο. ἀλλ᾽ ἄν, ὦ Τιμόκρατες, ἡ δὲ ἀνδροτίονα ἀφίει, ὅτι τοίνυν οὐδ᾽ ἐπὶ τῆς εἰς πρᾶξιν ἐν αὐτῶν ὑπὲρ ὑμῶν πεποίηκας. καὶ τοῦτ᾽ αὐτὸ καθ᾽ ἡμᾶς μᾶλλον ὑμῖν δῆλον ποιήσω. ἀλλ᾽ ἄρ᾽ εἴ τις ἐροίη αὐτούς, πότεροι αὐτοῖς δοκοῦσιν ἀδικεῖν μᾶλλον τὴν πόλιν, οἱ γεωργοῦντες καὶ φειδόμενοι, διὰ παιδοτροφίας δὲ καὶ οἰκεῖα ἀναλώματα καὶ λειτουργίας ἑτέρας ἐλλελοιπότες τὰς εἰσφοράς, ἢ οἱ τὰ τ᾽ ἔθεσιν ἐσθῆς ἀξίας χρήματα καὶ τὰ παρὰ τοῦ συμμάχου λέγοντες καὶ ἀπολλύντες· οὐκ ἂν ἐς τοῦτο δήπου τόλμης καίπερ ὄντες ἀναιδεῖς ἔλθοιεν, ὥστε φῆσαι τοὺς τὰ ἑαυτῶν μὴ εἰσφέροντας μᾶλλον ἀδικεῖν ἢ τοὺς τὰ κοινὰ ὑφαιρουμένους. τίνος οὖν ἕνεκα, ὦ Τιμόκρατες καὶ Ἀνδροτίων, ἔτη πλείω ἢ τριάκοντα ἀφ᾽ οὗ τε πολιτεύεσθε, καὶ τούτου τοῦ χρόνου πολλῶν μὲν στρατηγῶν ἠδικηκότων τὴν πόλιν, πολλῶν δὲ ῥητόρων, οἳ ἐπὶ τούτοις ἐκρίθησαν, ὧν οἱ μὲν τεθνᾶσιν ἐφ᾽ οἷς ἠδίκουν, οἱ δ᾽ ὑποχωρήσαντες ᾤχοντο καταγνόντες αὑτῶν, οὐδεὶς πώποτε τούτων ζητήσας καλῆς γοροῦ τοῖς ὑμῶν οὐδ᾽ ἕτερος, οὐδ᾽ ἀγανακτῶν ὑπὲρ τῆς πόλεως πάλαι· ἀλλ᾽ ἐφάνητε ἡμῖν κηδόμενοι ὥστε πολλοὺς δεῖ κακῶς ποιῆσαι. βούλεσθε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ τούτων αἴτιον ἀκοῦσαι ἐγὼ φράσω· ὅτι τοῦ μὲν μετέχειν ὧν ἀδικοῦσιν ὑμᾶς τινες, ἀπὸ τοῦ δ᾽ ὑμεῖς πρᾶττεν, ὑφαιροῦνται διὰ τὰ πλεῖστ᾽ ἀνδὶ τρόπων. δι᾽ ὃ ἠγκαρπώσαντο τὴν πόλιν· καὶ περιορᾶν τοὺς πολλοὺς καὶ τὰ μικρὰ ἀδικοῦντας ἀπεχθάνεσθαι, ἠξίουν μεγάλα οὕτε δημοτικῶς περιόντες τὰ τῆς πόλεως ἀδικήματα ὁρᾶν ἢ τὰ τῶν ὀλίγων· ἀλλὰ τοῦτ᾽ αὐτὸ πονηρὸν ἐμοὶ λέγω. δεῖ τοίνυν ὑμᾶς ταῦτα λογιζομένους καὶ μεμνημένους, ὦ ἄνδρες, ἕκαστον μὴ τῇ κολάζειν ὑπὸ τῶν βλάβην πεποίηκα, καὶ μὴ τῷ χρόνῳ ἢ πολυετῇ πρὸς ἐκείνους σκοπεῖν, ἀλλ᾽ εἰ ταῦτα ποιοῦσιν ὥστ᾽ εἰ γὰρ πράως οἷς ἐπεφοίτησε τὸ ἐπὶ μεγάλα τε δόξαν

φυγιζόμενοι καὶ ἐλεγχόμενοι τὰ χρήματα ταῦτ' οὐκ ἀδικούμενοι. τὴν μὲν γὰρ ὀργὴν ὀργίζεσθαι τινὸς εἰκὸς
τι κατὰ τῶν λελυπηκότα ἐργάσασθαι τὸν ἀδικούμενον ὅταν ὑποθεῖναι αὐτοῖς λάβωσι τοὺς ἠδικηκότας·
τὸ ἐπιτιμωρήσασθαι· οὐ κοινῶς δ' ἐδόκει γίγνεσθαι μαλακισθέντας. τό τε ὀνόμασι μὲν ἐνόρκους ὀμόσαν-
τας ὑμῖν αὐτοῖς χαρίσασθαι παρὰ τὸ δίκαιον· ἀλλὰ μισεῖν καὶ μηδ' ἀνέχεσθαι φωνὴν μήτ' ἐκείνου
μήτε τούτου τοιαῦτα πεπολιτευμένων· ἀλλά γε δὴ διὰ ταῦτα μόνον τοῖς γε τοιούτοις ἡμῖν αὐτοῖς πεπολι-
τευμένοις· ἀλλὰ δέεσθαι καλῶς διῳκήκασιν· ἀλλὰ καὶ τἆλλα οὕτω προσεληλύθασι πρὸς ὑμᾶς ὥστε
ἥκιστ' αὐτοῖς ἀνήκοα· τε ἄξιον ἐστὶ μισεῖν αὐτούς. τί γὰρ βούλεσθε εἴπω; τὰ πομπεῖα ὡς ἐπεσκευά-
κασιν· ἢ τὴν τῶν στεφάνων καθαίρεσιν· ἢ τὴν τῶν φιαλῶν ποίησιν τὴν καλήν· ἀλλ' ἐπὶ τούτοις τε εἰ μηδὲν ἄλλο
ἠδικοῦν τὴν πόλιν· τρεῖς οὐχ ἅπαξ δικαίως ἂν μοι τεθνάναι δοκοῦσιν· καὶ γὰρ ἱεροσυλίας καὶ ἀσεβείας
καὶ κλοπῆς καὶ πάντων τῶν δεινοτάτων τοῖς εἰσιν ἔνοχοι. τὰ μὲν οὖν πολλὰ ὧν λέγων ὑμᾶς ὑφῃρεῖτο Ἀνδρο-
τίων παραλείψω· φήσας δὲ ἀπορρεῖν τὰ φύλλα τῶν στεφάνων· καὶ σαπροὺς εἶναι διὰ τὸν χρόνον ὥσπερ
ἴων ἢ ῥόδων ὄντας ἀλλ' οὐ χρυσίου· συγχωνεύειν ἔπεισεν· αἱρεθεὶς δ' ἐπὶ ταῦτα προείλετο τουτονὶ τὸν
πάντων τῶν κακῶν κοινωνόν. καὶ ἐπὶ μὲν ταῖς εἰσφοραῖς τὸν δημόσιον παρεῖναι προσέγραψεν ὡς δὴ
δικαίως ὧν ἕκαστος ἀντιγραφὰς ἔμελλεν ἔσεσθαι τῶν εἰσφερόντων. ἐπὶ τοὺς στεφάνους δὲ οὓς κατέκοπτεν
οὐκ ἔτι προσῆγε τὸ αὐτὸ δίκαιον τοῦτο· ἀλλ' αὐτὸς ῥήτωρ χρυσοχόος ταμίας ἀντιγραφεὺς ἐγένετο. καὶ μὴν
εἰ μὲν ἅπαντ' ἠξίου ὅσα πράττει τῇ πόλει σαυτῷ πιστεύειν, οὐκ ἂν ὁμοίως κλέπτης ὢν ἐφωρᾶτο. νῦν δ'
ἐπὶ ταῖς εἰσφοραῖς ὁ δίκαιον ἔθηκεν ὁρίσας μὴ σοὶ πιστεύειν ἀλλὰ τοῖς αὐτοῖς δούλοις τῆς πόλιν, ὁπότε
ἄλλο τι παρ' αὐτῷ καὶ χρήματα κινῶν ἱερὰ ὧν ἔνια οὐδ' ἐπὶ τῆς ὑμετέρας γενεᾶς ἀνετέθη μὴ προσέγραψας
τὴν αὐτὴν φυλακὴν ἥνπερ ἐπὶ τῶν εἰσφορῶν φαίνῃ· οὐκ ἤδη δῆλον διότι τοῦτ' ἐποίησας; ἔγωγε οἶμαι. καὶ
μὴν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ πάντες τὸν χρόνον ὃν ἐσκέψασθε ὡς καλὰ καὶ ζηλωτὰ ἐπιγράμματα τῆς
πόλεως ἀπώλεσαν. ὡς ἀσεβῆ καὶ δεινὰ ἀντεπέγραψεν. οἶμαι γὰρ ὑμᾶς ἅπαντας ὁρᾶν ὑπὸ τῶν στεφάνων
ταῖς χοινικίσιν καὶ τοῦθ' ἐπεγέγραπτο· οἱ σύμμαχοι τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων ἀνδραγαθίας ἕνεκα ἐστεφάνωσαν
στεφανωθέντες ὑπὸ τοῦ δήμου· οἷον Εὐβοεῖς ἐλευθερωθέντες ἐστεφάνωσαν τὸν δῆμον· ἐπεγέγραπτο που καὶ
Κόνων ἀπὸ τῆς ναυμαχίας τῆς πρὸς Λακεδαιμονίους· Χαβρίας ἀπὸ τῆς ἐν Νάξῳ ναυμαχίας. τοιαῦτα
γὰρ ἦν τὰ τῶν στεφάνων ἐπιγράμματα.   ταῦτα μὲν τοίνυν ἃ πρότερον ζῆλον πολὺν εἶχεν καὶ
φιλοτιμίαν ὑμῖν· ἠφάνισται καθαιρεθέντων τῶν στεφάνων. ἐπὶ δὲ ταῖς φιάλαις ἃς ἀντ' ἐκείνων ἐποιήσατο θηρίον
ὁ πόρνος οὗτος Ἀνδροτίωνος ἐπιμελουμένου ἐποιήθησαν ἐπιγέγραπται. καὶ οὗ τὸ σῶμα ἡταιρηκότος
οὐ καθαρῶς οἱ νόμοι εἰς τὰ ἱερὰ εἰσιέναι· τούτου τοὔνομα ἐν τοῖς ἱεροῖς ἐπὶ τῶν φιαλῶν γεγραμμένον ἐστὶν ὁμοίου-
τε. οὐ γὰρ ταὐτὸ τοῖς προτέροις ἐπιγράμμασιν ἣν φιλοτιμίαν ἴσην ἔχον ὑμῖν. τρία τοίνυν ἐκ τούτων
τὰ δεινότατ' ἄν τις ἴδοι πεπραγμένα αὐτοῖς. τὴν μὲν γὰρ θεὸν τοὺς στεφάνους σεσυλήκασι· τῆς πόλεως
δὲ τὸν ζῆλον ἠφανίκασι τὸν ἐκ τῶν ἔργων ὧν ὑπομνήματα ἦσαν ὄντες οἱ στέφανοι. τοὺς δὲ ἀναθέντας
δόξαν οὐ μικρὰν ἀφῃρῆσθαι τὸ δοκεῖν ὧν ἂν εὖ πάθωσιν ἐθέλειν μεμνῆσθαι. καὶ τοιαῦτα καὶ τοσαῦτα
τὸ πλῆθος ἐργασάμενοι κακὰ εἰς τοῦτ' ἀναισθησίας καὶ τόλμης προεληλύθασιν ὥστε θαρροῦσιν· ἐπειτα δι' ἐκείνων
εὐημερίας σωθήσεσθαι. ὁ δὲ παρακάθηται καὶ οὐκ αἰσχύνεται τοῖς πεπραγμένοις. οὕτω δ' οὐ μόνον ἦν χρημάτων
ἀναιδής· ἀλλὰ καὶ σκαιός ἐστιν ὥστε οὐκ οἶδεν ἐκεῖνο ὅτι στέφανοι μέν εἰσιν ἀρετῆς σημεῖον· φιάλαι δὲ
καὶ τὰ τοιαῦτα πλούτου. καὶ στέφανος μὲν ἅπας κἂν μικρὸς ᾖ τὴν ἴσην φιλοτιμίαν ἔχει τῷ μεγάλῳ.
ἐκπώματα δὲ καὶ θυμιατήρια καὶ τὰ τοιαῦτα κτήματα ἐὰν μὲν ὑπερβάλλῃ τῷ πλήθει· πλούτου τινὰ δόξαν
προσετρίψατο τοῖς κεκτημένοις· ἐὰν δ' ἐπὶ μικροῖς σεμνύνηταί τις· τοσοῦτ' ἀπέχει τοῦ τιμῆς τινος διὰ
ταῦτα τυχεῖν ὥστε ἀπειρόκαλος προσέδοξεν εἶναι. οὗτος τοίνυν ἀνελὼν τὰ τῆς δόξης κτήματα τὰ τοῦ
πλούτου πεποίηται μικρὰ καὶ ἀνάξια ὑμῶν· καὶ οὐδ' ἐκεῖνο ἑώρα ὅτι πρὸς μὲν χρημάτων κτῆσιν οὐδε
πώποτε ὁ δῆμος ἐσπούδασεν· πρὸς δὲ δόξης ὡς οὐδὲ πρὸς ἓν τῶν ἄλλων. τεκμήριον δέ· χρήματα
μὲν γὰρ πλεῖστα τῶν Ἑλλήνων ποτὲ σχὼν ἅπανθ' ὑπὲρ φιλοτιμίας ἀνήλωσεν· ὑπὲρ δὲ δόξης εἰσφέρων ἐκ τῶν
ἰδίων οὐδένας πώποτε κινδύνους ἐξέστη. ἀφ' ὧν αὐτῷ κτήματα ἀθάνατα περίεστι· τὰ μὲν τῶν ἔργων ἡ
μνήμη· τὰ δὲ τῶν ἀναθημάτων τῶν ἐπ' ἐκείνοις σταθέντων τὸ κάλλος· προπύλαια ταῦτα ὁ παρθενών·
στοαί· νεώσοικοι· οὐ καμφορέσκοι δύο· οὐδὲ χρυσίδες τέτταρες ἢ τρεῖς ἄγουσαι ἑκάστη μνᾶν· ἃς ὅταν σοι
δοκῇ πάλιν γράψεις καταχωνεύειν. οὐ γὰρ ἑαυτοὺς δεκατεύοντες οὐδ' ἃ καταράσαιντ' ἂν οἱ ἐχθροὶ ποι-
οῦντες διπλὰς πράττοντες τὰς εἰσφορὰς ταῦτα ἀνέθεσαν· οὐδὲ τοῖς ὥσπερ σὺ χρώμενοι συμβούλοις
ἐπολιτεύοντο· ἀλλὰ τοὺς ἐχθροὺς κρατοῦντες καὶ ἅπερ πᾶς τις ἂν εὖ φρονῶν εὔξαιτο τὴν πόλιν εἰς ὁμόνοιαν
ἄγοντες ἀθάνατον κλέος αὐτοῖς λελοίπασιν· τοὺς ἐπιτηδεύοντας οἷα σὺ οἰκείως ἀπὸ τῆς ἀγορᾶς εἴργοντες.
μηδεὶς τοσοῦτον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι προήχθητε ἀμαθείας καὶ ῥᾳθυμίας ὥστε οὐδὲ τοιαῦτα

185

ἔχοντες τὰ παραδείγματα· ταῦτα μὴ μιμεῖσθε· ἀλλ' ἄνδρες ὅτι ὑμῖν προσήκει ἐπισκέψασθε· ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι καὶ θεοί· καὶ τοῦθ' ὡς δεινὸν καὶ ἔλαττον ὄν τινος ἡγεῖσθε· ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι δεῖν τοὺς εἰς ἱερὰ εἰσιόντα
ς χερνίβων καὶ κανῶν ἁπτόμενον· καὶ τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς ἐπιμελείας προστάτην ἔσεσθαι· οὐχὶ προειρημένων
ἡμερῶν ἀριθμὸν ἁγνεύειν· ἀλλὰ τὸν βίον ὅλον ἡγνευκέναι τοιούτων ἐπιτηδευμάτων οἷα τούτῳ βεβίωται·
Καὶ περὶ μὲν τούτων ἀρκεῖν· ἃ δὲ Τιμοκράτει συνερεῖ· πολλὰ λείπειν ἔτι πρὸς τούτοις οἴομαι·
οἶδα δ' ὅτι ὡς μὲν οὐκ ἀσύμφορος ὑμῖν ἐστιν ὁ νόμος καὶ παρὰ πάντας τοὺς νόμους εἰσενηνεγμένος· καὶ
κατὰ πάντα ἀδίκως ἔχων· οὐχ ἕξει λέγειν· ἀκούω δ' αὐτὸν λέγειν ὡς ἐκτέτεισται τὰ χρήματα ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ
πέπαυκε τῆς μελλούσης ποιεῖν· καὶ ὅτι δεινὸν τὰ αὐτὰ πάθοι τῶν ἀνθρώπων εἰσενηνοχότων· ἐκείνων τὰ
δίκαια ὑπὲρ ὧν αὐτὸς ἂν τιμωρεῖν ἀξιοίη· μηδὲν αὐτὸς ἧττον ἁλίσκοιτο· ἐγὼ δὲ τὸν λόγον ἡγοῦμαι
τοῦτον οὐδὲ καθ' ἓν λέγειν εἶναι τούτῳ· ἃ μὲν γὰρ ὑπὲρ τούτου τὰ προσήκοντα φήσεις πεποιηκέναι θέντα
τὸν νόμον ὁμολογίας· καὶ τ' ἐκεῖνο προσήκει σε ἁλίσκεσθαι φανερῶς· ὅτι μὴ τιθέναι νόμους ἐὰν μὴ τὸν αὐτὸν
ἐπὶ πᾶσι τοῖς πολίταις· ἄντικρυς οἱ κύριοι νόμοι λέγουσιν· καθ' οὓς τὸ δικάσειν ὀμωμόκασιν· ἃ δὲ τῶν
πᾶσι συμφερόντων ἕνεκα ταῦτα νομοθετήσας φήσεις· μὴ λέγε τίων ἕκτισιν τοῦτ' οὐδὲ γὰρ κοι-
νωνεῖ τῷ νόμῳ τῷδε· ἀλλ' ὡς ἐπιτήδειος ἐστὶ καὶ καλῶς ἔχων ὁ νόμος· τοῦτο δίδασκε· τοῦτο γὰρ ἐσθ' ὑπὲρ
οὗ σὺ μὲν εἰσενήνοχας· ἐγὼ δὲ γέγραμμαι τἀναντία φάσκων· κρίνειν δὲ προσήκει τούτοις· καὶ τὸ
καὶ τοῦτο οὐκ ἀπορήσαι μ' ἂν δεῖξαι πάντα μᾶλλον ἢ κατὰ τοὺς νόμους πεποιηκότος· τὴν ἔκτισιν ἐκείνων
τῶν χρημάτων· ἀλλὰ καὶ περὶ τούτου ὑμῶν οἴσοντων τὴν ψῆφον· τί δεῖ ταῦτα λέγοντα ἐνοχλεῖν; μὴ νομί-
σαιμι τοίνυν αὐτὸν οὐδ' ἐκείνων ἀφέξεσθαι τῶν λόγων· ὡς δεινὰ ἂν πάθοι εἰ γράψας ὅπως Ἀθηναίων
μηδεὶς δεθήσεται αὐτὸς πείσεται τὸ κακόν· καὶ ὅτι τοὺς νόμους ὡς πράους ποιοῦντας καὶ μετρίους ταὐτῷ
ἦν αὐτῷ ὑπὲρ τῶν ἀδικούντων μόνῳ λαλεῖν ἐστιν· πρὸς δὲ τοὺς τοιούτους λόγους· μέλλει ὥρα δεῖ κεκινηκέναι μικρὰ
πάντας ὑμᾶς· ἵν' εἰδῆτε τὰ ἐξαπατῶντα· ὅταν μὲν γὰρ λέγῃ ὅπως μηδεὶς δεθήσεται Ἀθηναίων· μὴ λαν-
θανέτω φενακίζων ὑμᾶς· οὐ γὰρ τοῦτ' ἔθηκεν· ἀλλ' ὅπως ὑμεῖς ἄκυροι τῶν προστιμήσεων ἔσεσθε· καὶ τῶν
μεθ' ὅρκου καὶ λόγου καὶ κρίσεως ψήφου δοθησομένων ἃ δίκαιον καθίστησιν· μηδ' ὑπὲρ ὑμῶν τῶν ἐκ τῶν νόμων
ῥημάτων ἐκλέξας· λέγετω ὡς φιλάνθρωπόν ἐστιν ἀκοῦσαι· ἀλλ' ὅλον διεξιών τὸν νόμον τὴν ἀξίαν
καὶ τὰ συμβαίνοντα ἐξ αὐτοῦ σκοπείνετω· εὑρήσετε γὰρ ταῦτα ὄντα ἃ ἐγὼ λέγω καὶ γράφω
ταῦτα· ἀλλὰ μὴν πρός γε τὸ δεῖν τοῖς πολλοῖς συμφέρειν τοὺς νόμους πράους καὶ μετρίους εἶναι· τόδε χρὴ σκο-
πεῖν· ἔστιν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δύο ἤδη περὶ ὧν εἰσὶν οἱ νόμοι κατὰ πάσας τὰς πόλεις· ὧν τὸ μὲν
ἐστὶ χρώμεθα ἀλλήλοις καὶ συναλλάττομεν· καὶ περὶ τῶν ἰδίων ἃ χρὴ ποιεῖν διωρίσμεθα· καὶ ζῶμεν ὅλως
τὰ πρὸς ἡμᾶς αὐτούς· τὸ δ' οὗ τρόπον δεῖ τῷ κοινῷ τῆς πόλεως ἕνα ἕκαστον ἡμῶν χρῆσθαι· ἐὰν πολιτεύεσθαι
βούληται καὶ φῇ κήδεσθαι τῆς πόλεως· ἐκείνους μὲν τοίνυν τοὺς νόμους τοὺς περὶ τῶν ἰδίων· ἠπίως κεῖσθαι
καὶ φιλανθρώπως ὑπὲρ τῶν πολλῶν ἐστιν· τοὺς δὲ δὴ τοὺς περὶ τῶν πρὸς τὸ δημόσιον· τοὐναντίον ἰσχυρῶς
καὶ χαλεπῶς ἔχειν ὑπὲρ ὑμῶν ἀδικοίη· ὅταν δὴ τούτῳ τῷ λόγῳ χρῆται· ἐπὶ ταῦτα ἀπάντα τε·
ὁ τιθεὶς νόμους οὐκ ἐκείνους τοὺς ὑπὲρ ὑμῶν πράους ποιεῖ· ἀλλὰ τούσδε· οἱ τοῖς πολιτευομένοις φόβον
παρέχουσιν· πολλὰ δ' ἄν τις ἔχοι λέγειν· ἕκαστον ὧν ἐρεῖ δεικνύναι μου λοιδορίαν φενακισμοῦ καὶ παρα-
κρούσεως ἕνεκα ῥηθησόμενα· ἀλλὰ τὰ μὲν πολλὰ παρήσω· κεφάλαιον δ' ἓν μόνον μνημονεύετε ἑτέρω· σκο-
πεῖτε ὅσα ἅπασι τοῖς λόγοις ὁπόσους ἂν λέγῃ· ἂν τί δῶ ἡγήσεται τοιοῦτον εἰπεῖν δι' οὗ διδάξει ὡς ἔστι
δίκαιον τὸν τιθέντα τὸν νόμον ταῦτα προστάξαι περὶ τῶν παρεληλυθότων καὶ τέλος ἐσχηκότων ποι-
καὶ περὶ τῶν μελλόντων γενήσεσθαι· πάντων γὰρ ὄντων αἰσχρῶν καὶ δεινῶν τῶν γεγραμμένων ἐν τῷ νόμῳ·
τοῦτο δεινότατον καὶ μάλιστα παράνομον γέγραπται· ἀλλ' ἢ μὴ θέτω τοσμη τἄλλος μηδεὶς τοῦτο δυνη-
σεται δεῖξαι· οὐ δεῖ μὲν χρηστοφοῦ φενακιζομένους· καὶ λογίζεσθαι πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς ἐκ τίνος ποτὲ
πλῆθει τούτῳ τοιαῦτα νομοθετεῖν· οὐ γὰρ οἶκα ὦ Τιμόκρατες· πόθεν οὐ δέ ὀλίγου δή τοῦ τὸν ἔθηκα τὸν
νόμον· οὐ δὲ μίαν γὰρ εἰπεῖν ἂν ἔχοις ἄλλην πρόφασιν· δι' ὃν τοιοῦτον ἐπήρθης εἰσενεγκεῖν νόμον· ἀλλὰ
τὸ σεαυτοῦ θεοῖς ἐχθρὰν αἰσχροκέρδειαν· οὔ τε γὰρ οἰκεῖος οὔ τε συγγενής· οὔ τε ἄλλο καί ὅσης ὑσοι τῶν
οὐδείς· οὔ τ' ἐκεῖνο ἂν ἔχοις εἰπεῖν ὡς ἐλεήσας δήπου ἀπορουντας ἀνθρώπους ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα νομοθετεῖν αὐτοῖς·
οὔ τε γὰρ τὸ τὰ τούτων πολλοστῷ χρόνῳ μόλις ἄκοντας ἐν τρισὶν ἐξελεγχθέντας δικαστηρίοις· καὶ θεῖναι
τοῦ θηνῆσθαι τὰ δεινὰ πάσχειν εἶναι· ποιεῖν γάρ ἐστι τοῦτο τὸ δεῖνα· καὶ πάρος ἐστὶ μᾶλλον ἀντιμισθεῖν·
ἢ προτρέψαι δρέπειν· οὔ τ' ἄλλος πρᾶος καὶ φιλάνθρωπος οὐ τῆς τῶν ἄλλων διάφορος ὢν ἐλεήσας αὐτούς·
οὐ γάρ ἐστι τῆς αὐτῆς ψυχῆς ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ πλανήτην καὶ μὴ ἀποπέμπειν· ἀλλ' ἐλέγχειν τις ἔχων
ἐκ τῶν ἠθῶν· τούτων δὲ τοσοῦτον τῶν ἄλλων πολιτῶν ἀνέπει τὰς οἰκίας βαδίζεις ὧν τοῖς δίκα-
ς τὰς ἀποδεκτὰς ἔχουσι καὶ τοῖς ὑπηρέταις μηδὲν ἀπόπολεῖσθαι· ἀλλὰ θύρας ἀφαιρεῖν καὶ στρώματ'

ὑποστὰς καὶ διακονῶν ὅ τι ἐχρῆτο ταύτην συνεχώρησεν· ἃ σὺ πάντ' ἐποίεις ἅμα αὐτῷ ὄχλον μετ' Ἀν-
δροτίωνος. πολλῷ γὰρ δή που ἐπλέον τὸ προνενοῆσθαι· ὑμεῖς καὶ πολὺ μᾶλλον ἀγανακτοῖτ' εἰκότως ἢ λέξας τούτῳ·
οἱ δ' ὑμᾶς ὦ καταρᾶσθε τοὺς λέγοντας καὶ δι' ὅτι οὐκ εἰσφέρουσι πάσχουσι· καὶ οὐκ ἂν τοῦ χρὴ τούτου· ἀλλὰ
καὶ δι' ἃ πολλὰ πράττουσι. καὶ ταῦτα ὑπὸ πεσοῦσι καὶ Ἀνδροτίωνος· οἱ μὲν ἄλλοι εἰσφορὰν οὐδὲ πώποτε εἰσενηνόχασι·
τηλικοῦτο τοίνυν ἐφρόνησεν οὗτος, ὥσπερ ἂν οὐδὲ δίκην τούτων οὐδεμίαν δώσων, ὥστε μόνος δέκα τῶν
ἐπαρχόντων τούτων κοινῇ τὸν λόγον ἀπογράψαι μετ' Ἀνδροτίωνος ἐτόλμησεν. πρὸ οἰκίας γὰρ οὐδ' ἂν ὀφει-
λόμενος ὑμῖν Τιμοκράτης ἀπεχθάνεται καὶ νόμους εἰσφέρει πᾶσιν ἐναντίους. τί τελευταῖον οὐδὲ
καὶ ἑαυτοῦ νόμον πρότερον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· καὶ δι' ὑμᾶς οἴομαι λανθάνειν. ὃ τοίνυν ἐμοὶ δοκεῖ μά-
λιστα ὀργῆς ἄξιον εἶναι, φράσω καὶ οὐκ ἀποκρύψομαι. ὅτι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρά τινων
ἐπ' ἀργυρίῳ καὶ προῃρημένος ὡς ἀληθῶς μισθαρνεῖν, καὶ κεῖσε καὶ συλλογίσαι ὑμῶν κοινὰς ὑπό τις ἔχει
πάντα ἀναλίσκει. ταῦτα δ' ἐστὶ τί; ὁ πατήρ, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὁ τούτου τῷ δημοσίῳ ὀφείλει καὶ οὐ κο-
μίζων ἐκεῖνον λέγω, ἀλλ' ἀναγκαζόμενος καὶ τὸ σὸν χρήματος φθορά· καίτοι ὅστις μέλλων κληρονομεῖν
τῆς ἀτιμίας, ἂν ἐκεῖνός τι πάθῃ, μὴ οἴεται δεῖν ἐκτίσαι, ἀλλὰ κερδαίνειν ὅσον ἐκεῖνος ζῇ χρόνον, ἄξιοι
τοῦτο κέρδος τίνος ἂν ὑμῖν ἀποδείξασθαι δοκεῖ· καὶ τὸν μὲν πατέρα οὐ τελεῖς, καὶ δεδεγμένος σοι πᾶν ἐκείνῳ
δοκεῖ· ἐσοῦ λαμβάνοντος καὶ χρηματιζομένου ἀπὸ τῶν εἰσφορῶν ὧν εἰσέπραττες ἀπὸ τῶν ψηφισμάτων
ὧν ἔγραφες· ἀφ' ὧν εἰσέφερες νόμον· διὰ μικρὰν ἀργυρίου μὴ μετέχειν τῆς πόλεως. ἑτέροις δὲ λέγουσι τιμὰς
φής. ἀλλὰ μὴν διὰ τὴν ἀδελφὴν καλῶς διῴκηκεν. ἀλλ' εἰ καὶ μηδὲν ἄλλο ἠδίκει, καὶ τοῦτ' ἄξιός ἐστ' ἀπολωλέναι·
πέπρακε γὰρ αὐτὴν καὶ οὐκ ἐκδέδωκεν. τὸν γὰρ ὑμέτερον ἐχθρὸν Κερκυραῖον τινὶ τῶν νῦν ἐχόντων
τὴν πόλιν, καὶ λύοντι πρὸς αὐτὸν ὅτε δεῦρο πρέσβυς ἦλθε καὶ μου λαθὼν τι λαμβάνειν αὐτήν· εἶτα δὲ πρὸς τὸν
πατέρα λείψας λαβὼν ἀργύριον ἔδωκε. καὶ νῦν ἐστιν ἐν Κερκύρᾳ. ὃς οὖν τὴν μὲν ἀδελφὴν ἐπ' ἐξαγωγῇ
φησὶ μὲν ἐκδοῦναι, πέπρακε δὲ τῷ ἔργῳ· τὸν δ' ἑαυτοῦ πατέρα οὐ τῆς τροφῆς, κολακεύει δ' ἐκ μισθοῦ
γραφῆς πολιτεύεται· τοῦτον ὑμεῖς λαβόντες οὐκ ἀποκτενεῖτε; δόξετε γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
κρίσεις βούλεσθαι καὶ πράγματ' ἔχειν, ἀλλ' οὐκ ἀπηλλάχθαι τῶν πονηρῶν. καὶ μὴν ὅτι μὲν προσήκει
πάντας κολάζειν τοὺς ἀδικοῦντας, ἴσως οἶδ' ὅτι πάντες ἂν εἴ τις ἔροιτο φήσετε· ὅτῳ δὲ μάλιστα, τοῦτον ὃς
τὸν νόμον εἰσενήνοχεν ἐπὶ βλάβῃ τοῦ πλήθους, ἐγὼ πειράσομαι διδάξαι. τῶν μὲν γὰρ κλεπτῶν καὶ λω-
ποδυτῶν καὶ τὰ τοιαῦτα κακουργούντων ἕκαστος πρῶτον μὲν ὡς ἀληθῶς τὸν ἐντυχόντα ἀδικεῖ· καὶ γὰρ οἷός
τε ἂν ἦ πάντας ἐκδύειν, οὐδὲ τὰ πάντων ἀφελέσθαι· ἔτι καταισχύνει τὴν ἑαυτοῦ δόξαν καὶ τὸν βίον μόνον.
ὃς δέ τις εἰσφέρει νόμον ἐξ οὗ τοῖς βουλομένοις ὑμᾶς ἀδικεῖν ἡ πᾶσα ἐξουσία καὶ ἄδεια γενήσεται, οὗτος
ὅλην ἀδικεῖ τὴν πόλιν καὶ καταισχύνει πάντας. νόμος γὰρ αἰσχρὸς ὅταν κύριος ᾖ, τῆς πόλεως ὄνειδός ἐστι
τῆς θεμένης· καὶ βλάπτει πάντας οἵπερ ἂν αὐτῷ χρῶνται. τὸν οὖν καὶ βλάπτειν ὑμᾶς καὶ δόξης ἀδικεῖν περιά-
πτειν φαύλης ἐπιχειροῦντα, τοῦτον οὐ τιμωρήσεσθε λαβόντες; καὶ τί φήσετε; γνοίη δ' ἄν τις τοῦτο
μάλιστα ἡλίκα πράγματα σοι καθάσας γέγραφεν αὐτόν· καὶ ταῦθ' ὡς ὑπεναντία τῇ καθεστώσῃ πολιτείᾳ.
ἐλογίσατο ὅτι πάντες οἱ καταλύοντες τὸν δῆμον, ὅταν πράγμασιν ἐγχειρῶσι νεωτέροις, τοῦτο ποιοῦσι
πρῶτον, ἵνα πάντας ἐλύσωσι τοὺς ὅρκους πρότερον γενομένους διὰ μαρτυρίαν τινὰ ταύτην ὑπέχοντας τὴν δίκην.
πῶς οὖν οὐκ ἄξιος οὗτος ἀδικῶν αὐτὸς γε τρὶς οὐχ ἅπαξ ἀπολωλέναι, ὃς ἐξὸν καὶ οὐδέ που μέλλων καταλύ-
σειν ὑμᾶς, ἀλλὰ τοὐναντίον αὐτὸς ἐν ὑμῖν ἅπαντα δίκαια καὶ τὰ προσήκοντα ποιῆσαι, ἀπολογεῖσθαι,
ὅμως ἐμιμήσατο τοῦτο τὸ ἀδίκημα· καὶ διὰ τὸν νόμον λύειν ἠξίωσεν ἃ ἐδέδοκτο τὰ δικαστήρια. γράψας
ἀγαθὸς εἴ τινι προστετίμηται δεσμοῦ, καὶ ἂν τὸ λοιπὸν προστιμηθῇ, τοῦτον ἀφεῖσθαι. καὶ μὴν εὐθὺς τηνικαῦτα δὴ
μάλα κραυγὴν ἀκούσετε πρὸς τῷ δικαστηρίῳ, εἴ ποτ' εἴποι τις ὡς ἀνέῳκται τὸ δεσμωτήριον, οἱ δὲ δεσμῶται
φεύγουσιν; οὐδεὶς οὕτω γέρων οὐδ' οὕτως ὀλίγωρος οὗτος, ὅστις οὐχὶ βοηθήσειεν ἂν καθ' ὅσον δύναιτο.
εἰ δὲ δή τις εἴποι παρελθὼν ὡς ὁ τούτους ἀφεὶς ἐστὶν οὗτος, οὐδὲ λόγου τινός, ἀλλ' ἂν ἀπαχθεὶς θανάτῳ
ζημιωθείη. νῦν τοίνυν ἔχετε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦτον, ὃς οὐ λάθρα πεποίηκε τοῦτο, ἀλλ' ἀφανῶς καὶ
παρακρουσάμενος ὑμᾶς, νόμον ἔθηκε φανερῶς, ὃς οὐκ ἀνοίγνυσι μόνον τὸ δεσμωτήριον, ἀλλὰ καθαιρεῖ
πρὸς τῷ ἐκλυθέντες καὶ τὰ δικαστήρια. τίς γὰρ ἢ τούτων ἢ ἐκείνων χρεία, ὅταν οἷς προστετίμηται δεσμοῦ λύωνται,
κἂν τὸ λοιπὸν τιμήσητέ τῳ, μηδὲν ὑμῖν ᾖ πλέον; δεῖ τοίνυν ὑμᾶς κἀκεῖνο σκοπεῖν, ὅτι πολλοὶ
τῶν Ἑλλήνων πολλάκις εἰσὶν ἐψηφισμένοι τοῖς νόμοις χρῆσθαι τοῖς ὑμετέροις, ἐφ' ᾧ φιλοτιμεῖσθαι ὑμᾶς
εἰκότως. ὃ γὰρ εἰπεῖν τινάς φασιν ἐν ὑμῖν, ἀληθὲς εἶναί μοι δοκεῖ, ὅτι τοὺς νόμους ἅπαντες
ὑπειλήφασιν ὑμῖν σωφρονοῦσι τρόποις τῆς πόλεως. χρὴ τοίνυν σπουδάζειν ὅπως ὡς βελ-
τίστοι δόξωσιν εἶναι, καὶ τοὺς λυμαινομένους καὶ διαστρέφοντας αὐτοὺς κολάζειν, ὡς, ἐὰν καταρρᾳθυμῆτε, τῆς
φιλοτιμίας τε ταύτης ἀποστερηθήσεσθε, καὶ τὴν τῆς πόλεως δόξαν οὐ χρηστὴν ποιήσετε. καὶ μὴν εἰ τῶν

Καὶ δι' ἃ ἀκούετε τὰ δίκαια ὡς ἐπαινεῖ τό· οὐ καλῶς ἔχοντες ἀπεῖν οὐδὲ τέρου κοινοῦ ἐργαστήριον οὐδέν· πολλοί γε
συμφέροντας ἔθηκαν καὶ καλῶς ἔχοντας νόμους· δίκαιον δή που καὶ τοῖς ὑπεναντίους τιθεῖσιν ἐκείνοις
ὀργίλως ἔχοντας καὶ κολάζοντας φαίνεσθαι. οἶδα δὲ Τιμοκράτην ὅτι τὸν νόμον ἔθηκεν οὐχ ἥκιστα
ὑπὲρ αὑτοῦ· πολλὰ γὰρ ἡγεῖται πεπολιτεῦσθαι παρ' ὑμῖν ἄξια δεσμοῦ. Βούλομαι δ' ὑμῖν ἐκεῖ-
νο διηγήσασθαι ὅ φασί ποτ' εἰπεῖν Σόλωνα κατηγοροῦντα νόμου τινὸς οὐκ ἐπιτήδειον θέντος· λέγεται γὰρ
τοῖς δικασταῖς αὐτὸν εἰπεῖν, ἐπειδὴ τἆλλα κατηγόρησεν, ὅτι νόμος ἐστὶν ἁπάσαις ὡς ἔπος εἰπεῖν ταῖς πόλεσιν,
ἐάν τις τὸ νόμισμα διαφθείρῃ, θάνατον τὴν ζημίαν εἶναι. ἐπερωτήσας δὲ εἰ δίκαιος αὐτοῖς καὶ καλῶς ἔχων ὁ νόμος
φαίνεται, ἐπειδὴ φῆσαι τοὺς δικαστάς, εἰπεῖν ὅτι αὐτὸς ἡγεῖται ἀργύριον μὲν νόμισμα εἶναι τῶν ἰδίων συναλλαγ-
μάτων ἕνεκα τοῖς ἰδιώταις εὑρημένον, τοὺς δὲ νόμους ἡγοῖτο νόμισμα τῆς πόλεως εἶναι. δεῖν δὴ τοὺς δικαστὰς πολλῷ
μᾶλλον, εἴ τις ὃ τῆς πόλεως ἐστὶ νόμισμα τοῦτο διαφθείρει καὶ παράσημον εἰσφέρει, μισεῖν καὶ κολάζειν
ἢ εἴ τις ἐκεῖνο ὃ τῶν ἰδιωτῶν ἐστί. προσθεῖναι δὲ τεκμήριον τοῦ μεῖζον εἶναι τὸ ἀδίκημα τὸ τοὺς νόμους
διαφθείρειν ἢ τὸ ἀργύριον, ὅτι ἀργυρίῳ μὲν πολλαὶ τῶν πόλεων καὶ φανερῶς πρὸς χαλκὸν καὶ μόλυβδον
κεκραμένῳ χρώμεναι σῴζονται καὶ οὐδ' ὁτιοῦν παρὰ τοῦτο πάσχουσιν· νόμοις δὲ πονηροῖς χρώμενοι
καὶ διαφθείρεσθαι τοὺς ὄντας ἐῶντες οὐδένες πώποτε ἐσώθησαν. ταύτην μέντοι νῦν τὴν κατηγορίαν Τιμοκράτης
ἔνοχος καθέστηκε νυνί, καὶ δικαίως ἂν ὑφ' ὑμῶν τοῦ προσήκοντος τύχοι τιμήματος. χρῆν μὲν οὖν ἅπασι
ὀργίλως ἔχειν ὅσοι τιθέασι νόμους αἰσχροὺς καὶ πονηρούς, μάλιστα δὲ τούτοις οἳ τοὺς τοιούτους τῶν νόμων
διαφθείρουσι, δι' ὧν ἐστὶν ἢ μικρὰν ἢ μεγάλην εἶναι τὴν πόλιν. εἰσὶ δ' οὗτοι τίνες; οἵ τε τοὺς ἀδικοῦντας
τιμωρούμενοι, καὶ ὅσοι τοῖς ἐπιεικέσι τιμὰς διδόασιν. εἰ γὰρ ἅπαντες προθυμηθεῖεν ποιεῖν ἀγα-
θόν τι τὸ κοινὸν καὶ τὰς τιμὰς καὶ τὰς δωρεὰς τὰς ὑπὲρ τούτων ζηλώσαντες, καὶ πάντες ἀποσταῖεν τοῦ κακουργ-
εῖν ἢ κακόν τι πράττειν, τὰς βλάβας καὶ τὰς ζημίας τὰς ἐπὶ τούτοις κειμένας φοβηθέντες, ἔσθ' ὅ τι κωλύει
τὴν πόλιν μεγίστην εἶναι; οὐ τριήρεις ὅσας οὐδεμία ἄλλη πόλις Ἑλληνὶς κέκτηται; οὐχ ὁπλίτας; οὐχ ἱππέας;
οὐ προσόδους; οὐ τόπους; οὐ λιμένας; ταῦτα δὲ πάντα τί σῴζει καὶ συνέχει; οἱ νόμοι· κατὰ γὰρ τούτους οἰκούσης
τῆς πόλεως ἐστὶ ταῦτα χρήσιμα τῷ κοινῷ. εἰ δὲ τοὐναντίον γένοιτο, τοῖς χρηστοῖς μὲν μηδ' ὁπωστιοῦν πλέον,
τοῖς δ' ἀδικοῦσιν ἄδεια, ὡς Τιμοκράτης γέγραφε, πόσης ταραχῆς ἂν γένοιτο ἄξια κακῶς; εὖ γὰρ ἴστε ὅτι τούτων
ὧν διεξῆλθον κτημάτων οὐδ' ἂν εἰ διπλάσια γένοιτο, ὄφελος ἂν οὐδ' ὁπωστιοῦν εἴη. οὐκοῦν ὅτι μὲν οὗτος
τῷ νόμῳ φαίνεται κακῶς ἐπιχειρῶν ὑμᾶς ποιεῖν, δι' οὗ τοῖς ἀδικεῖν ἐπιχειροῦσιν ἄδειαν εἶναι τιμωρίας, πάν-
των ἕνεκα τῶν εἰρημένων ἄξιον ὀργισθῆναι καὶ κολάσαι, καὶ παράδειγμα ποιῆσαι τοῦτον τοῖς ἄλλοις, ὡς τὸ πρά-
ξειν τοῖς τοιούτοις καὶ τὸ ψηφίζεσθαι μὲν ὀλίγου δὲ τιμᾶν ἐθίζει καὶ προδιδάσκειν ἐπ' ἀδικεῖν ὑμᾶς
ὡς πλείστους.

Ἀλλὰ καθήμενος, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ κατηγοροῦντος ἀκούων ὥσπερ ὑμεῖς Λυκούργου, τὰ μὲν ἄλλα καλῶς
αὐτὸν ἡγοῦμαι λέγειν· ἐν δὲ τεθαύμακα ὁρῶν ὑπερδιατεινόμενον, εἰ μὴ νοεῖ τοῦθ' ὅτι οὔτε παρὰ τῶν
φεύγοντος λόγοις εἰρημένοις οὔτε τοῖς ὑπ' ἐμοῦ μέλλουσι ῥηθήσεσθαι τὰ τουτὶ τοῦ νόμου ἐστὶ
δίκαια ἴδια· ἄλλως δ' ἂν ἕκαστος ὑμῶν μάλα προσδοκᾷ χαίρειν ἢ παροξύνεσθαι πονηρίαν. καὶ ἔγωγε ὑπο-
λαμβάνω τὴν μὲν κατηγορίαν καὶ τὸ τῶν λόγων πλῆθος ἔθους ἕνεκα καὶ τῆς ὑμετέρας ἀκροάσεως δεῖ ποιήσασθαι·
κεκρίσθαι δὲ τοῦτο τὸ πρᾶγμα πάλαι ὑπὸ τῆς ἑκάστου φύσεως οἴκοθεν· καὶ ἡμῶν εἰ μὲν εἰσὶν ὑμῶν οἱ πολλοὶ
οἷοι τοὺς πονηροὺς φιλεῖν καὶ σῴζειν, μάτην ἐρρᾳθυμηκότας ὑμᾶς ἔσεσθαι· εἰ δ' οἷοι μισεῖν, δίκην, ἐὰν
θεὸς θέλῃ, τοῦτον δώσειν. πολλῶν δὲ λόγων εἰρημένων καὶ πάντων καλῶς, οὐκ ὀκνήσω πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν ἅ μοι
φαίνεται· ἐμοὶ γὰρ οὐδ' ὁτιοῦν ἔοικεν, ὡς δοκεῖ τοῖς ἄλλοις, ὁ παρὼν ἀγών. σκοπεῖτε δ' οὑτωσί· πρὸς
ἅπαντ' ἔρχονται τὰ δικαστήρια· οἱ μὲν δικασταὶ παρὰ τῶν κατηγόρων καὶ τῶν φευγόντων τὸ πρᾶγμα μαθόντες
πάλιν οὐδὲν ἧττον τὴν ψῆφον ὑπὲρ ἐκείνων αὐτοὺς οἱ δ' αὐτοὶ δίκοι, μεθ' ἑαυτοῦ δ' εἷς ὢν ἑκάτερος ὄντα τὰ τῶν
νόμων δίκαια ἴδια· τὰ δὲ τούτου τοῦ νόμου πῶς ἔχει; οἱ μὲν δικάζοντες ὑμεῖς ἥκετε μᾶλλον ἢ μὲν
τῶν κατηγόρων εἰδότες καὶ ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ τοῦτον καὶ ἐγγεγραμμένον ἐν ἀκροπόλει, καὶ οὐκ ἐξὸν αὐτῷ
λέγειν, ὥσθ' ἕκαστον ὑμῶν κατηγόρου τάξιν ἔχειν καὶ ὁπόσα μὴ δέηται μὴ μαθεῖν δεῖσθαι. ὁ δὲ κρινόμενος
τῶν μὲν εἰς σωτηρίαν αὐτῷ φερόντων οὐδ' ὁτιοῦν πάρεστιν ἔχων, οὐ τοὺς ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ πράγματος
λόγους δικαίους, οὐ τὸν ἑαυτοῦ βίον ἀνθρώπινον, οὐκ ἄλλο οὐδ' ὁτιοῦν ἀγαθόν· διὰ δ' ἃ μηδ' ὁτιοῦν
ἀδικοῦντι εἴ δεισε, διαλαθεῖν τοσοῦτον σωθήσεσθαι· ἐν γὰρ τῇ τῆς πονηρίας ὑπερβολῇ τὴν ἐλπίδα
τῆς σωτηρίας ἔχει. οὕτω δὲ ἐχόντων τούτων δοκεῖ μοί τις οὐχ ἂν ἁμαρτεῖν εἰπὼν ὅτι τῶν νῦν κρίνεται μὲν
οὗτος, δοκιμάζεσθαι δὲ καὶ κινδυνεύειν ὑμεῖς περὶ δόξης. ἂν μὲν γὰρ ὀφθήσεσθε ἐπὶ τοῖς οὕτω
φανεροῖς καὶ μεγάλοις ἀδικήμασιν ὀργιζόμενοι καὶ τιμωρούμενοι, δόξετε τοῦτο ὅπερ ἐστὲ δικασταὶ καὶ φύλακ(ες)

τὸν νόμον ἐξεληλυθέναι, ἐὰν δ' ἕτερόν τι δεῖξαι τοῦτον, ὃ μηδεὶς μηδ' ἂν αὐτὸς πεποιηκὼς ἀποφήσαι· ἐν δὲ ταῖς ψήφοις ἀφεθήσεται· δέδοικα μὴ δόξητε ἐπὶ τὸν ἀξιολογώτατον εἶναι πονηρὸν τῶν ἐν τῇ πόλει παιδοτριβεῖν. ἀσθενὴς μὲν γάρ ἐστιν ἅπας πονηρὸς καθ' ἑαυτόν· ὅταν δ' ὑμεῖς προσθῆσθε, οὗτος ἰσχυρὸς γίγνεται. ἐπειδὴ δὲ τοῦτο τῷ μὲν λαμβάνοντι πόρου ἐργασία καὶ δύναμις, ὑμῖν δὲ τοῖς δοκοῦσιν ὄνειδος. βουλοίμην δ' ἄν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸ τοῦ περὶ τῶν ἰδίων ἐμὲ τῶν τουτουῒ λέγειν, ὅσου δ' ἂν τὴν ὑμᾶς ἐξετάσαι διὰ βραχέων εἰς ὅσην αἰσχύνην καὶ ἀδοξίαν περιάγει τὴν πόλιν δημοσίᾳ πάντα τὰ τοιαῦτα θηρία, ὧν μέσος καὶ τελευταῖος καὶ πρῶτος ἐστὶν οὗτος. καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐάσω· ἀλλ' εἰς τὰς ἐκκλησίας ἀναβαίνουσιν, ἐν αἷς ὑμεῖς γνώμης ἀπόδειξιν, οὐ πονηρίας ἔλεγχον προστίθετε· τὸ λαλεῖν καὶ κραυγὴν καὶ ψευδεῖς αἰτίας καὶ συκοφαντίαν καὶ ἀναισχυντίαν καὶ πάντα τὰ τοιαῦτα συσκευασάμενοι· ὧν οὐκ ἂν εὕροι τις ἐναντιώτερα τῷ βουλεύεσθαι. νομίζω δ' οὐδὲν αἴσχιον καὶ τούτοις τοῖς αἰσχροῖς, ἀντὶ πάντων τῶν πόλεως καλῶν παρελάσαι· τῶν νόμων, τῶν προέδρων, τοῦ προγράμματος, τῆς εὐκοσμίας. ἐὰν οὖν ὑμεῖς ταῦτα βούλεσθε καὶ μὴ τῆς ὑμετέρας γνώμης οὗτοι ταῦτα ποιοῦσιν, οὐδὲν ἀδικεῖ καὶ ἐνδεῖ· ἐὰν δ' ἐπανορθώσασθαι ταῦτα ποιοῦσιν, οὐδὲν ἀδικεῖ καὶ ἐνδεῖ· ἐὰν δ' ἐπανορθώσασθαι ταῦτα ἔτι καὶ νῦν βούλεσθε, χρὴ ὑμᾶς καὶ τὰ προειρημένα πόρρω ἡ πόλις ἤδη χρόνον αἰσχρῶς καὶ κακῶς ὑπὸ τούτων διακειμένη, μέλλετε ποιῆσαι· πάντα τὰ τοιαῦτα ἔθη παριδόντας ὑμᾶς τήμερον ὀρθῶς δεῖ δικάσαι· τὴν τὰ δίκαια ἀγαπῶσαν εὐνομίαν περὶ πλείστου ποιησαμένους, ἣ πάσας καὶ πόλεις καὶ χώρας σώζει. καὶ τὴν ἀπαραίτητον καὶ σεμνὴν δίκην, ἣν ὁ τὰς ἁγιωτάτας ὑμῖν τελετὰς καταδείξας Ὀρφεὺς παρὰ τὸν τοῦ Διὸς θρόνον φησὶ καθημένην πάντα τὰ τῶν ἀνθρώπων ἐφορᾶν, εἰς αὑτὸν ἕκαστον νομίσαντα βλέπειν οὕτω ψηφίζεσθαι, φυλαττόμενον καὶ προορώμενον μὴ καταισχῦναι ταύτην, ἧς ἐπώνυμός ἐστιν ὑμῶν ἕκαστος ὁ ἀεὶ δικάζειν λαχών, πάντα τὰ ἐν τῇ πόλει καλὰ καὶ δίκαια καὶ συμφέροντα φυλάττειν· καὶ τὴν τήμερον ἡμέραν παρακαταθήκην ἔνορκον εἰληφὼς παρὰ τῶν νόμων καὶ τῆς πολιτείας καὶ τῆς πατρίδος, ὡς εἰ μὴ τοῦτον ἕξετε τὸν τρόπον, ἀλλὰ ἀπὸ τῆς συνήθους ἀηθείας εἰσεληλυθότες καθεδεῖσθε, φοβοῦμαι μὴ τὸ πρᾶγμα εἰς τοὐναντίον περιστῇ καὶ δοκοῦντες ἡμεῖς Ἀριστογείτονος κατηγορεῖν, ὑμῶν κατηγοροῦντες φανῶμεν. ὅσῳ γὰρ ἂν μᾶλλον ὑμῖν δείξωμεν τὴν τούτου πονηρίαν, μηδὲν ὑμεῖς φροντίσαντες, τοσούτῳ μείζων ἡ καθ' ὑμῶν αἰσχύνη γενήσεται.

Καὶ περὶ μὲν τούτων ἱκανά. πάνυ δ', ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μετὰ πάσης οἰκειότητος ἐρῶ τἀληθῆ πρὸς ὑμᾶς. ἐγὼ γὰρ ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὁρῶν ὑμᾶς καὶ τὰ τοιαῦτα ἐμὲ καὶ προχειριζομένους ἐπὶ τὴν τούτου κατηγορίαν, ἠχθόμην καὶ μὰ τὸν Δία καὶ πάντας τοὺς θεοὺς οὐκ ἐβουλόμην· ᾔδειν γὰρ ἠγνοῶν ὅτι τὸ ποιῆσαί τι τοιοῦτον παρ' ὑμῖν καὶ παθεῖν ἀπέρχεται· ἐὰν δὲ μὴ τηλικοῦτον ὥστε δίκαιοι ἀθεᾶσθαι, ἀλλ' ἐὰν πολλὰ τοιαῦτα ποιῇ καὶ μὴ παύσηται, ταχὺ γνωσθήσεται. ὅμως δ' ἀναγκαῖον ἡγούμην εἶναι πείθεσθαι τοῖς ὑμετέροις βουλήμασι· πάντων δὲ ἐπὶ τῆς ἐνδείξεως καὶ τῶν νόμων δίκαια αὐτὸν ὅπερ πεποίηκε μὴ λύειν ἔργων ἡγούμην. καὶ τοὺς μάρτυρας τῆς πονηρίας τῆς τούτου τούτων ἑωρῶν προσκαλουμένων· ἃ δὲ καὶ λογίζεσθαι τοὺς ὑπὲρ πόλεως νομοθετεῖν βουλομένους προσήκει καὶ σκοπεῖσθαι δεῖ, ταῦτα προῃρούμην εἰπεῖν. καὶ ὑμῶν ἐπὶ ταῦτα παράγομαι· δότε δέ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δότε καὶ συγχωρήσατέ μοι πρὸς Διός, ὥσπερ ἔφυκα καὶ προῄρημαι περὶ τούτων διαλεχθῆναι πρὸς ὑμᾶς. καὶ γὰρ οὐδ' ἂν ἄλλως δυναίμην. ἅπας ὁ τῶν ἀνθρώπων βίος, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, κἂν μεγάλην πόλιν οἰκῶσι κἂν μικράν, φύσει καὶ νόμοις διοικεῖται. τούτων δὲ ἡ μὲν φύσις ἐστὶν ἄτακτον καὶ ἀνώμαλον καὶ κατ' ἄνδρα ἴδιον τοῦ ἔχοντος, οἱ δὲ νόμοι κοινὸν καὶ τεταγμένον καὶ ταὐτὸ πᾶσιν. ἡ μὲν οὖν φύσις ἂν ᾖ πονηρά, πολλάκις φαῦλα βούλεται· διόπερ τοὺς τοιούτους ῥᾳδίως ἐξαμαρτάνοντας εὑρήσετε. οἱ δὲ νόμοι τὸ δίκαιον καὶ τὸ καλὸν καὶ τὸ συμφέρον βούλονται καὶ τοῦτο ζητοῦσι, καὶ ἐπειδὰν εὑρεθῇ, κοινὸν τοῦτο πρόσταγμα ἀπεδείχθη, πᾶσιν ἴσον καὶ ὅμοιον, καὶ τοῦτό ἐστι νόμος, ᾧ πάντας πείθεσθαι προσήκει διὰ πολλά, καὶ μάλιστα ὅτι πᾶς ἐστι νόμος εὕρημα μὲν καὶ δῶρον θεῶν, δόγμα δὲ φρονίμων ἀνθρώπων, ἐπανόρθωμα δὲ τῶν ἑκουσίων καὶ ἀκουσίων ἁμαρτημάτων, πόλεως δὲ συνθήκη κοινή, καθ' ἣν πᾶσι προσήκει ζῆν τοῖς ἐν τῇ πόλει. ἀλλὰ μὴν ὅτι νῦν Ἀριστογείτων ἔνοχός ἐστι τῆς ἐνδείξεως δικαίοις ἅπασιν ἑάλωκε.

Ἔτι πρὸς δὲ οὐδεὶς ἐστιν ἂν ἐκ τῶν αὐτῶν λόγων περὶ τούτου ῥᾴδιον διδάξαι. δυοῖν γὰρ οὕτοιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὧν ἕνεκα πάντες τίθενται οἱ νόμοι, τοῦ μηδένα μηδὲν ὃ μὴ δίκαιόν ἐστι ποιεῖν, καὶ τοῦ τοὺς παραβαίνοντας ταῦτα κολαζομένους βελτίους τοὺς ἄλλους ποιεῖν, ἀμφοτέροις τούτοις οὗτος ἔνοχος ὢν φανήσεται. ἐπεὶ μὲν γὰρ οἷς ἐξ ἀρχῆς παρέβη τοῖς νόμοις, τὸ ὄφλημα ταῦτα αὐτῷ γέγονεν· ἐπεὶ δ' οἷς ἐγκέκληται τούτοις, ὑμῖν ἐπὶ τὴν προθυμίαν ἐστὶ τιμωρίαν, ὥστε μηδεμίαν ἂν λείπεσθαι πρόφασιν δι' ἣν ἄν τις αὐτὸν ἀφείη. οὐδὲ γὰρ αὐτὸ τοῦτό ἐστιν εἰπεῖν, ὡς ἄρα ἐκ τούτου οὐδὲν ἡ πόλις βλαβήσεται. ἐὰν γὰρ ὅ τι μὲν πάντα ἀπολλύναι τὰ τῆς πόλεως ὀφλήματα ἔστι τούτου ὁρισμὸν προσδέξησθε, καὶ ὅτι ἄρα δεῖ τινας ἐκ τῶν ὀφειλόντων ἀφεῖναι τοὺς ἐπιεικεστάτους καὶ βελτίστους, τοὺς ἐπὶ τοῖς ἥκιστα δεινοῖς ὀφλη-

κότας τούτους ἀφιέναι δεῖ, ἀλλὰ τὸν πονηρότατον καὶ πλεῖστα ἡμαρτηκότα, ὠφληκότα καὶ ἐπὶ τοῖς
δεινοτάτοις· τί γὰρ ἂν γένοιτο συκοφαντίας καὶ παρανομίας δεινότερον· οἷς ἀμφοτέροις οὗτος
ὦφληκεν. Καίτοι οὐδ᾽ εἰ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἀφίετε, γε τούτῳ καλῶς ἂν δήπου συγχωρῆσαι προ-
σήκει ὑμᾶς· εἰς γὰρ δὴ τοῦτο ἥκει πάντα τὰ τοιαῦτα, ἐάσω. ἀλλ᾽ ὅτι καὶ πᾶς ὁ τῆς πόλεως καὶ τῶν νόμων κόσμος
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, συνταράττεται καὶ διαφθείρεται ὑπὸ τούτου. Καὶ τοῦθ᾽ ἵνα μὴ σαφῶς ὑμῖν ἐπιδείξω,
λέξω δὲ οὔτε καινὸν οὔτε περιττὸν οὐδὲ ἴδιον, ἀλλ᾽ ὃ πάντες ὑμεῖς ἴστε ὁμοίως ἐμοί· ἄρ᾽ ἂν τις ὑμῶν
ἐξετάσαι βούλεται τί ποτ᾽ ἐστὶ τὸ αἴτιον καὶ τὸ ποιοῦν τὴν βουλὴν συλλέγεσθαι, τὸν δῆμον εἰς τὴν ἐκ-
κλησίαν ἀναβαίνειν, τὰ δικαστήρια πληροῦσθαι, τὰς ἕνας ἀρχὰς ταῖς νέαις ἑκούσας ὑπεξιέναι, καὶ πάντα
δι᾽ ὧν ἡ πόλις διοικεῖται καὶ σῴζεται γίγνεσθαι, τοὺς νόμους εὑρήσει τούτων αἰτίους, καὶ τὸ τούτοις ἅπαντας
πείθεσθαι· ἐπεὶ λυθέντων γε τούτων καὶ ἑκάστῳ δοθείσης ἐξουσίας ὅ τι βούλεται ποιεῖν, οὐ μόνον ἡ πολιτεία
οἴχεται, ἀλλ᾽ οὐδ᾽ ὁ βίος ἡμῶν τοῦ τῶν θηρίων οὐδὲν ἂν διενέγκοι. τί γὰρ ἂν τοῦτον αὐτὸν οἴεσθε ποιήσειν
λυθέντων τῶν νόμων, ὃς ὄντων κυρίων τοιοῦτός ἐστιν· ἐπειδὴ τοίνυν οἱ νόμοι μετὰ τοὺς θεοὺς ὁμολογουμένως
σῴζουσι τὴν πόλιν, δεῖ πάντας ὑμᾶς τὸν αὐτὸν τρόπον ὥσπερ ἂν εἰ καθῆσθε ἐράνου πληρωταί, τὸν μὲν
πειθόμενον τούτοις ὡς φέροντα τὴν τῆς σωτηρίας φορὰν πλήρη τῇ πατρίδι τιμᾶν καὶ ἐπαινεῖν, τὸν δὲ
ἀπειθοῦντα κολάζειν. ἔρανος γάρ ἐστι πολιτικὸς καὶ κοινὸς πάνθ᾽ ὅσα ταξάντων τῶν νόμων ἕκαστος
ἡμῶν ποιεῖ· ὁ λείπων, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πολλὰ καὶ καλὰ καὶ σεμνὰ καὶ μεγάλα ὑμῶν ἀφαιρεῖται καὶ δια-
φθείρει τὸ καθ᾽ αὑτόν. ὧν ἓν ἢ δύο ἐρῶ παραδείγματος ἕνεκα τὰ γνωριμώτατα· τὸ τὴν βουλὴν τῶν
πεντακοσίων ἀπὸ τῆς ἀσθενοῦς ταύτης κιγκλίδος τῶν ἀπορρήτων κυρίαν εἶναι, καὶ μὴ τοὺς ἰδιώτας
εἰσιέναι· τὸ τὴν ἐξ Ἀρείου πάγου βουλήν, ὅταν ἐν τῇ βασιλείῳ στοᾷ καθεζομένη περισχοινίσηται, κατὰ πολλ-
ὴν ἡσυχίαν ἐφ᾽ αὑτῆς εἶναι, καὶ ἅπαντας ἐκποδὼν ὑποχωρεῖν· τὸ τὰς ἀρχὰς ἁπάσας ὅσας οἱ λαχόντες ἄρχουσιν
μόνον ἅμα τῷ τὸν ὑπηρέτην εἰπεῖν μετάστητε ἔξω, τῶν νόμων κρατεῖν οἷς ἐπέμφθησαν, καὶ μὴ
τοὺς ἀσελγεστάτους βιάζεσθαι· ἀλλὰ μυρία. πάντα γὰρ τὰ σεμνὰ καὶ καλά, καὶ δι᾽ ὧν ἡ πόλις κοσμεῖται
καὶ σῴζεται, οὗτοι φυλάττουσιν· ἡ σωφροσύνη ἡ πρὸς τοὺς γονέας καὶ τοὺς πρεσβυτέρους ὑμῶν, ἡ παρὰ τῶν
νέων αἰσχύνη, ἡ εὐταξία· ἡ τῶν νόμων προσθήκη τῶν αἰσχρῶν περίεστιν· τῆς ἀναισχυντίας τῆς θρασύτητος·
τῆς ἀναιδείας· ἴταμον γὰρ ἡ πονηρία καὶ τολμηρὸν καὶ πλεονεκτικόν, καὶ τοὐναντίον ἡ καλοκἀγαθία
ἡσύχιον καὶ ὀκνηρὸν καὶ βραδὺ καὶ δεινὸν ἐλαττωθῆναι. τοὺς νόμους οὖν δεῖ τηρεῖν καὶ τούτους ἰσχυροὺς
ποιεῖν τοὺς ἀεὶ δικάζοντας ὑμῶν· μετὰ γὰρ τούτων οἱ χρηστοὶ τῶν πονηρῶν περίεισιν. εἰ δὲ μή, λέλυται πάντα, ἀνέῳκται, συγκέ-
χυται, τῶν πονηροτάτων καὶ ἀναιδεστάτων ἡ πόλις γίγνεται. φέρε γὰρ πρὸς θεῶν, εἰ ἕκαστος τῶν ἐν τῇ πόλει
τὴν Ἀριστογείτονος τόλμαν καὶ ἀναισχυντίαν λαβὼν καὶ διαλογισάμενος ταὐτὰ ἅπερ οὗτος, ὅτι ἔξεστι καὶ
λέγειν καὶ ποιεῖν μέχρι παντὸς ὅ τι ἂν βούληταί τις ἐν δημοκρατίᾳ, ἐάνπερ τοιοῦτός τις ᾖ ἀναιδής, ἢ ὅ-
τι ταῦτα ποιῶν ὀλιγωρήσει, καὶ οὐδεὶς σπουδάζει τῶν ἀδικημάτων ἕνεκ᾽ αὐτὸν ἀποκτείνειν· εἰ ταῦτα διανοηθεὶς
ὁ μὴ λαχὼν τῶν λαχόντων καὶ ὁ μὴ χειροτονηθεὶς τῶν χειροτονηθέντων ἐξ ἴσου ζητοίη εἶναι καὶ τῶν αὐτῶν μετέχειν· καὶ
ὅλως μήτε νέος μήτε πρεσβύτερος τὰ προσήκοντα πράττοι, ἀλλὰ πάντα τὸν τεταγμένον ἐξελάσας ἕκαστος ἐκ τοῦ
βίου τὴν ἑαυτοῦ βούλησιν νόμον, ἀρχήν, πάνθ᾽ ὑπολαμβάνοι, εἰ ταῦτα ποιοῖμεν, ἔστιν ἔτι τὴν πόλιν
οἰκεῖσθαι; τί δὲ τοὺς νόμους κυρίους εἶναι; πόσην δ᾽ ἂν οἴεσθε καὶ ὕβριν καὶ παρανομίαν ἂν ἀνὰ πᾶσαν τὴν
πόλιν καθ᾽ ἑκάστην τὴν ἡμέραν γίγνεσθαι, καὶ μᾶλλον ἀφ᾽ ἡμῶν ἀντὶ τῆς νῦν εὐφημίας καὶ τάξεως; καὶ τί δεῖ λέγειν
ὅτι διὰ τοὺς νόμους ἅπαντα κοσμεῖται καὶ διὰ τὸ τούτοις πείθεσθαι· ἀλλ᾽ ὑμεῖς αὐτοὶ πάντως ἄρτι κληρούμενοι
Ἀθηναῖοι καὶ πάντες, ὧν οἶδ᾽ ὅτι βούλονται εἰς τὸ λαχεῖν δικαστήριον, μόνοι δικάζεσθ᾽ ἡμῖν· διὰ τί; ὅτι ἐλά-
χετε, εἶτα ἀπεκληρώθητε· ταῦτα γὰρ οἱ νόμοι λέγουσιν· εἶθ᾽ ὑμεῖς αὐτοὶ κατὰ τοὺς νόμους εἰσεληλυθότες
τὸν παρὰ τοὺς νόμους λέγειν ἢ πράττειν τι βιαζόμενοι λαβόντες ἀφήσετε· καὶ οὐδεὶς ὑμῶν χολὴν οὐδὲ
ὀργὴν ἔχων φανήσεται· οἷς ὁ μιαρὸς καὶ ἀναιδὴς ἄνθρωπος οὑτοσὶ βιάζεται τοὺς νόμους, ὅς, ὦ μια-
ρώτατε πάντων τῶν ὄντων ἀνθρώπων, κεκλημένης σου τῆς ἐξουσίας οὐ κιγκλίσιν οὐδὲ θύραις
ἃ καὶ παρανοίξειεν ἄν τις, ἀλλὰ τοσούτοις καὶ τηλικούτοις ὀφλήμασιν, καὶ τούτοις παρὰ τῇ θεῷ κειμένοις.
ὑπὸ δὴ τῆς τούτων βιάζῃ καὶ προσέρχῃ πρὸς ταῦτ᾽ ἀφ᾽ ὧν ἀπελαύνουσί σε οἱ νόμοι, ἀπεχρισμένος
πᾶσι τοῖς ἐν τῇ πόλει δικαίοις, γνῶστε εἰς δικαστήριον· ἡ γραφὴ θεσμοθετῶν, ἑτέρα πρακτόρων
τῇ τῆς βουλῆς ἐστίᾳ ἐναντίος διώκεις γραφῇ, μόνον οὐχ ἁλύσει σιδηρᾷ δεδεμένος ὑποδύει παρὰ ταῦτ᾽
καὶ δι᾽ ἃ πᾶσι καὶ προφάσεις πλάττων καὶ ψευδεῖς αἰτίας συντιθεὶς τὰ κοινὰ δίκαια ἀνατρέψεις· καὶ μὴ
μέγα καὶ σαφὲς ὑμῖν ἐρῶ παράδειγμα, ὅτι ταῦτα οὐδὲ καθ᾽ ἓν προσήκει περιιδεῖν· εἰ γάρ τις αὐτίκα
δὴ μάλα ἐποίει ὡς ἐκ τῶν νεωτάτων ἢ τῶν πλουσιωτάτων ἢ τῶν λελῃτουργηκότων ἢ τῶν τοιούτων τινὸς μερῶν
ἀφαιρεῖσθαι τοὺς λέγοντας ἀναιδεῖ ἀποκτεῖναι τὰ παῖδ᾽ αὐτὸν, οἶδ᾽ ὅτι ὡς καταλύοντα τὸν δῆμον καὶ δικαίως

ἂν τοῦτο ποιήσαιτε· καὶ μὴν ὅτι μὲν οὐ λέγεσθαι τοῦτ', ἢ τὴν ἐστὶ φθόνον, ἢ ὅτι τις βοηθοῦντος τὸ ἐστὶ μέτριον,
ἐπὶ τοῖς ἀδικουμένοις βοηθεῖν χαλεπεῖ; ἢ τοῖς ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου; ἢ τοῖς ὧν ἀπέκτεινεν ὁ δῆμος τοὺς
πατέρας; ἢ τοῖς ἀποδεδοκιμασμένοις ἄρχειν λαχοῦσιν; ἢ τοῖς ὀφείλουσι τῷ δημοσίῳ; ἢ τοῖς καθάπαξ
ἀτίμοις; ἢ τοῖς πονηροτάτοις καὶ ... ὅσοι· πάντα γὰρ ταῦθ' ὑπάρχει τούτῳ προσεῖναι οἷς ὑπὸ τῆς
ἐστὶ τῆς φύσεως. ἐγὼ γὰρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζω μὲν αὐτὸν ἐφ' οἷς ἤδη πεποίηκε δικαίως ἂν ἀποθανεῖν
πολλάκις, τί μᾶλλον ἢ οὐδὲν γε ἐφ' οἷς δῆλός ἐστι ποιήσων, εἰ τὸ περὶ ὑμῶν ὁ βουλευτὴς ... καὶ καιρ-
ὸν μὴ γένοιτο. ὃ καὶ θαυμαστόν ἐστιν εἴ τις ὑμῶν ἀγνοεῖ· ὅτι ἐπὶ μὲν καλὸν ἢ τῆς πόλεως ἄξιον πρᾶγμα
οὐδὲν οὗτός ἐστι χρήσιμος. μὴ γὰρ ὦ Ζεῦ καὶ θεοὶ τοσαύτη ποτ' ἀπορία ἀνθρώπων γένοιτο τῇ πόλει ὥστε παρ' Ἀρι-
στογείτονος τῶν καλῶν τι ποιήσασθαι. ἐφ' ἃ δ' ἂν καὶ χρήσαιτό τις τοιούτῳ θηρίῳ, ἀπεύχεσθαι τοῖς θεοῖς
μὴ γενέσθαι δεῖ. ἃ δ' ἄρα συμβαίη, μεῖζόν ἐστιν ἀτύχημα τὴν πόλιν ἀπορῆσαι τοὺς βουλομένους ἐξαμαρτ-
άνειν δι' οὗ τοῦτο ποιήσουσιν, ἢ τοῦτον ἀφ' ἑαυτοῦ αὖθις ἕτοιμον ὑπάρξαι. τί γὰρ οὗτος ὃ κήδεται, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τοῦ ἀνηκέστου μηδέν; ὁ ἄνθρωπος μιαρὸς καὶ πατρικῆς ἔχθρας πρὸς τὸν δῆμον ἀνάμεστος.
τίς δ' ἂν ἄλλος μᾶλλον, ὃ μὴ γένοιτο, ἀνατρέψαι τὴν πόλιν ἐξουσίας λάβοι; οὐχ ὁρᾶτε ὅτι τῆς
φύσεως αὐτοῦ καὶ τῆς πολιτείας οὐ λογισμὸς οὐδ' αἰδὼς οὐδεμία, ἀλλ' ἀπόνοια ἡγεῖται; μᾶλλον δὲ
ὅλον ἐστὶν ἀπόνοια ἡ τούτου πολιτεία. ἡ μέγιστον μέν ἐστιν αὐτῷ τῷ ἔχοντι κακόν, δεινὸν δὲ καὶ χαλεπὸν καὶ πάσῃ
πόλει δὲ οὐκ ἀνεκτόν. ὁ γὰρ ἀπονενοημένος ἅπας ἑαυτὸν μὲν προΐεται καὶ τὴν ἐκ λογισμοῦ σωτηρίαν, ἐκ δὲ
τοῦ παραδόξου καὶ παραλόγου ἐὰν ἄρα σωθῇ, σώζεται. τίς ἂν οὖν φρονῶν αὐτὸν ὢν ἢ τῇ πόλει τὰ
συμφέροντα ταύτῃ συνάψαι; τίς δ' οὐκ ἂν ἐξ ὅσου δύναιτο φύγοι, καὶ τὸν ἔχοντα ταύτην ἐκποδὼν ποι-
ήσαιτο; ἵνα μηδ' ἐὰν ἀκούσῃ τῇ πόλει περιπέσῃ. οὐ κατὰ πονηρίας, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοὺς ὑπὲρ πατρίδος βουλευομένους
δεῖ ζητεῖν ὅτῳ κοινωνήσουσιν, ἀλλὰ νοῦ καὶ φρονήσεως ἀγαθοῦ καὶ προνοίας πολλῆς. ταῦτα μὲν γάρ ἐστιν ὅσα μόνα
φέρει πάντας ἀνθρώπους· ἐκεῖνα δὲ οἱ τούτων ἀπελθεῖν δεῖ. θεωρεῖτε δὲ μὴ πρὸς τὸν ἐμὸν λόγον, ἀλλ' εἰς ἃ πάντα
τεθήκασιν, ἐστὶ ταῖς πόλεσι πάσαις κοινὸς ... καὶ ἀγαθῆς καὶ μεγάλης θεοῦ, καὶ παρὰ τῷ Ἀπόλλωνι
τῷ ἐν Δελφοῖς κάλλιστος καὶ μέγιστος νεὼς εἶναι, ὅ τι ἐστὶ τὸ ἱερὸν ὅσον θεὸς καὶ μάντις· οἶδε τὸ βέλτιστον. ἀλλ' οὐκ ἀπονοίας
οὐδὲ ἀναιδείας, καὶ Δίκης γε καὶ Εὐνομίας καὶ Αἰδοῦς εἰσὶ πᾶσιν ἀνθρώποις βωμοί, οἱ μὲν κάλλιστοι καὶ ἁγιώτατοι
ἐν αὐτῇ τῇ ψυχῇ ἑκάστου καὶ τῇ φύσει, οἱ δὲ καὶ κοινοὶ τοῖς πᾶσι τιμᾶν ἱδρυμένοι· ἀλλ' οὐκ ἀναισχυντίας οὐδὲ συκο-
φαντίας οὐδ' ἐπιορκίας οὐδ' ἀχαριστίας, ἃ πάντα τούτῳ πρόσεστιν. οἶδα τοίνυν ὅτι τὴν μὲν ὀρθὴν καὶ δικαίαν
ὁδὸν τῆς ἀπολογίας οὐ βαδιεῖται· ὁ βοηθῶν δὲ κύκλῳ περιείσι λοιδορούμενος καὶ διαβάλλων καὶ ὑπισχνούμενος
κρίνειν, ἐξετάζειν, παραδώσειν. τὰ τοιαῦτα δὴ ἔστι δὲ πάντα αὐτῷ ταῦτα, ἐὰν περ ὑμεῖς ὀρθῶς ἀκούσητε,
ἀδόκιμα. τί γὰρ οὐ βεβλάβηκται τοῦτ' εἰπεῖν πάντων πολλάκις; καὶ τὰ μὲν ἄλλα ἐάσω, ἀλλ' ἀρίστου εἶναι ἐπι-
γραφὰς κέκρικας με δὶς ὑπὲρ Φιλίππου τότε παρ' ... αὐτὸν μιαθώσας καὶ ... ἀδίδου τὸ δὶς ...
καὶ ἀνδραπόδων μὲν ἄνθρωπος ὢν ἐγὼ προσκυνῶ καὶ ἔχω τοῖς θεοῖς καὶ πᾶσιν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς σώ-
σασί με πολλὴν χάριν· σὺ δὲ πώποτε οὐδὲν ἀληθὲς λέγων φανῇς, ἀλλ' ἐσυκοφάντεις· ὃν ἤλεγχες ἐὰν ... κύρ-
τοὺς νόμους τί ποιήσουσι τε σήμερον ... ἐξελέγξας περὶ τοῦ. σκοπεῖτε γὰρ οὑτοσὶ δύ' ἔτη
... λέγειν ὅτι οὐκ ἐβούλευσεν αὐτῷ, ἀλλὰ λέγει ὡς ὁμοίως. ἔπειτα σὺ τούτοις τὸν μὲν πάλαι παρὸν φωνεῖς
τὸν χαλκότυπον τὸν ἐκ Πειραιῶς καὶ τὸν σκυλοδέψην καὶ ὅσους ἄλλους κατηγόρηκε παρ' ὑμῖν, ἐστὶν ἀδικῶν τὴν
πόλιν· ἐμὲ δὲ οὐχ ὁρᾷ τὸν ῥήτορα ὡς πολεμεῖ, οὐδὲ τὸν Λυκοῦργον, οὐδὲ τοὺς ἄλλους περὶ ὧν αὐτίκα δὴ τὰ
πολλὰ ἐρεῖ. καὶ μὴν καὶ ἀμφότερα ἄξιός ἐστιν ἀπολωλέναι, τούτῳ μέν, ὅτι καθ' ἡμῶν ἔχων ἀδίκημα δεικνύναι
ἡμᾶς μὲν ἠφίει, ἐπὶ δὲ τοὺς ἰδιώτας ἐπορεύετο· τούτους δὲ μηδὲν ἔχων, ἕνεκα τοῦ παρακρούσασθαι καὶ φενακίσαι
ὑμᾶς ταῦτα ἐρεῖ. ἐστὶ τοίνυν ἄρα καὶ τοιοῦτός τις ἐστὶν ἄνθρωπος ἐν τῇ πόλει οἷος ἐκ παντὸς τρόπου δυνη-
θῆναι αἰτίας καὶ συκοφαντίας τυχεῖν, εἴτε δικαίως εἴτε ἀδίκως, μηδὲν φροντίζειν, οὐδὲ δὴ ἂν ... χρη-
σιμεύοντα ἢ τοῦτον ἑαυτῷ· διὰ τί; ὅτι τὸν κατηγοροῦντα τῶν ἄλλων καὶ πάντας κρίνοντα αὐτὸν ἀνεξέλεγκτον
ὑπάρχειν δεῖ, ἵνα μὴ διὰ τὴν τούτου πονηρίαν ἀποφύγωσιν ἐκεῖνοι. τούτου δὲ οὔτε πονηρότερον οὔτε
μεῖζον ἁμάρτημα οὐδεὶς μᾶλλον ἐστὶ μεστὸς ἐν τῇ πόλει. ποῖος γὰρ οὗτός ἐστι; κύων νὴ Δία φασί τινες τοῦ δήμου.
ποδαπός; οἷος οὓς μὲν αἰτιᾶται λύκους εἶναι μὴ δάκνειν, ἃ δέ φησι φυλάττειν πρόβατα, αὐτὸς κατεσθίειν.
τίνα γὰρ τῶν ῥητόρων οὗτος εἴργασταί τι κακὸν τοσοῦτον ἡλίκον τοὺς ἰδιώτας περὶ ὧν ψηφίσματα
γράψας ἑάλω; τίνα δὲ βούλεται πάλιν λέγειν; κέκρικε ῥήτορα οὐδένα, ἀλλ' ἰδιώτας πολλούς. ἀλλὰ μὴν τοὺς
λεγομένους κύνας τῶν προβάτων κατακόπτειν φασὶ δεῖν· ὥστε οὐκ ἂν φθάνοι κατακοπτόμενος. οὐδὲ γὰρ, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, χρήσιμός ἐστιν οὐδὲ φύσει, ἀλλ' οὕτως ... ἑώρακε μιαρὸν καὶ ἀναιδές. λοιδορούμενος γὰρ ἐν ταῖς
ἐκκλησίαις καὶ προπετῶς ἅπασι προσκρούων, ὃν ἂν ἐκ τούτων ἀθρόους πάντας ὑμᾶς ἐκεῖ παρακρούσῃ,
τούτῳ καὶ βασκαίνει ὑμῶν περὶ ἑκάστου δίκην λαμβάνειν συκοφαντῶν αὐτὸν ὥσπερ ἄπλουν ἀργύριον ἔχει

μάλιστα τοὺς λέγοντας· οὐ μὲν γὰρ ἐπίστανται τοῦτο δια[illegible]ίζεσθαι· ἀλλὰ τοὺς ἰδιώτας καὶ τοὺς ἀπείρους·
ἴσασι δὲ οἱ πεπληγμένοι. ἀλλ' οὐ διὰ ταῦτα μὲν οὔπως ἀχρεῖον ὁμολογήσετε· χρήσιμον δὲ ἄνθρωπον τῇ
πόλει κρίνειν ὥστε ταῦτα πάντα παριδόντας δεῖν αὐτὸν σώζειν· ἀλλ' ὧν ἔργῳ πεῖραν εἰλήφατε ὦ
ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μηδέποτ' ἐκ λόγου ταῦτα σκοπεῖσθε. τοῦ τοίνυν ἀγαθοῦ προσῆλθε πώποτε τοῦ ἐπιτιμηθῆ-
ναι λέγειν αὐτόν; τί σοι ὦ ἄνδρες τοῦτον τὸν χρόνον τοῦτον ἐπόθησεν; τί τῶν τῆς πόλεως ἐλλειφθὲν διὰ τὴν ἀπουσίαν
ἀπέδωκε τὴν τούτου; τί δ' ἀφ' οὗ γέγονε βέλτιον γέγονεν; ἐμοὶ μὲν γὰρ δοκεῖ τοὐναντίον· ὃν μὲν γὰρ πρόσθεν χρόνον
ᾐτίμου μὲν, ἀναπαύσασθαι τῶν κακῶν ἡ πόλις· ὡς ἅπασιν ὑπῆρχεν· ἀφ' οὗ δὲ πάλιν δημηγορεῖ, πολι-
ορκεῖσθαι λόγοις φασὶ οἱ δεῖς καὶ τὸ πρᾶγμα ὅτι ἐν ἁπάσαις ταῖς ἐκκλησίαις λέγοντες τοῦτο. βούλομαι τοί-
νυν καὶ περὶ ἀκινδύνου τινὸς εἰπεῖσθαι λόγου καὶ διαλεχθῆναι διότι ταῦτα φιλοῦσιν αὐτὸν οἷς ἑκάστοτε
μαρτυρίας χρῆναι νομίζουσιν· αὐτοὶ σκοπεῖσθε. ἐγὼ δ' οὐδὲν ἂν εἴποιμι πλὴν ὅτι τοῖς σωφρονοῦσι προσνέ-
μοντες ἑαυτοὺς τούτῳ. τὸν μὲν οὖν ἐν τῷ δικαστηρίῳ νῦν ὑμῶν οὐδένα εἶναι τοιοῦτον τίθεμαι· καὶ γὰρ
δίκαιον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ ὀρθῶς συμφέρον οὕτω καὶ λέγειν ἐμὲ καὶ φρονεῖν περὶ ὑμῶν. ἐκ δὲ τῶν ἄλλων πολιτῶν
ἵν' ὡς εἰς ὀρχήστρας τὴν ἡμετέραν βλασφημίαν ἄγω, τὸν μαθητὴν ὃν δὲ βούλεσθε τὸν διδάσκαλον αὐτοῦ Φιλοκράτην τὸν
Ἐρασινίου μόνον εἶναι τοιοῦτον τίθεμαι· οὐχ ὡς οὐχὶ πλειόνων ὄντων· ὤφελε γὰρ μηδεὶς ἄλλος Ἀριστογείτονι
χαίρειν· ἀλλ' ὁ καθ' ὑμᾶς ὁ ὢν ὁ μὴ εἰδὼς ὃ κινῶ λέγειν. τῶν δὲ τῶν ἄλλων πολιτῶν δίκαιος εἶναι δημοσίᾳ καλεῖν
ἐντὸς καὶ τοῦτο ὁ ποιήσεις καὶ προσεναρηθεὶς ὁ λόγος. τῶν μὲν οὖν ξένων ἀκεῖνος ὅσοι ἀνάγκη τοῦ φάσκειν εἶναι
τῷ Ἀριστογείτονι χαίροντας ἐλάσσω· ἵνα μὴ πολλὰ καὶ βλάσφημα ἀναγκάζωμαι λέγειν καὶ διεξιέναι. ἀλλ' ἐκεῖνο λέγω·
εἰ πονηρός ἐστιν Ἀριστογείτων ἀπρόσκαιτος καὶ πικρὸς καὶ συκοφάντης καὶ τοιοῦτος οἷος ὑπισχνεῖται δ' ὁ σῶμα· συγ-
χωρῶ Φιλοκράτης ὁ τῷ τοιούτῳ τὸν ὅμοιον σώζων. τῶν γὰρ ἄλλων ἁπάντων τε καὶ ποιούντων ἀδεῶς φυλά-
ττων τοῖς νόμοις· οὐδὲν ἂν παρὰ τοῦτον μᾶλλον γενέσθαι. ὁ δὲ κάπηλός ἐστι πονηρίας καὶ παλιγκάπηλος
καὶ μεταβολεὺς καὶ μόνον οὐ ζυγὰ καὶ σταθμὰ ἔχων περιέρχεται ὅσα πώποτε πράξειεν ἐν τῇ πόλει. τί τοῦτον ὦ μάται-
ε ἀκούοντες; ὥσπερ γὰρ μαγείρου μαχαίρας οὐδέν ἐστ' ὄφελος, ἂν δήπου θεῖν ἤ τις μὴ τέμνει· οὕτω καὶ βουλόμενοι δι' αὐτοῦ
πᾶσι πράγματα καὶ κακὰ γίγνεσθαι, ὁ ταῦτα ποιῶν ὁμοίως συκοφάντης οὐδέν ἐστι χρήσιμος. ἀλλὰ μὴ ὑμῖν τί
τινὸς τούτου ἐστιν· ὃ δ' ὅτι σοι φράσω. τὸν καθήμενος ἐπεὶ ἀπεμνημόνευσας ἀπέδωκας; τὰς κατὰ Δημάδου
γραφὰς οἷα σθαλῶς ἐξέλιπες; τὸν Ἐλαίου πολλὴν ἀγαθὸν ἃ; ταῦτα γὰρ τὰ πρώην κωμῳδῶν καὶ κεκραγὼς καὶ ἰὸν
ἰὼν τῶν ταῦτα ἐκ καταποιούμενος ἐν ταῖς ἐκκλησίαις ὡς διὸ γὰρ εἰ μὲν μόνον ὅτι δή ποτε· πῶς οὖν ὅτι ψηφίσω
ἀφανὴς ἐγένετο τῶν κατὰ Δημοκλέους ἀναλάσας ποιήσειεν· ἀλλὰ μυρία ὧν ἐμοὶ μὲν ἔργον ἁ-
πάντων ἀπομνησθῆναι· οὐδὲ οὖν οἶδ' ὅτι καὶ τὰ ἀντίγραφα αὐτὸν ἔχεις ἐργολαβῶν αὐτῷ. τί σοι οὖν τὸν τοιοῦτον
σώζων ἢ πονηρὸς ἢ χρηστὸς ἠδίκει; τῶν μὲν γὰρ ὁμοίων προδότης· τῶν δὲ χρηστῶν ἐχθρὸς ἐκ φύσεως καὶ γέγονε·
πλὴν εἰ συκοφάντου τίς καὶ πονηροῦ σπέρματος ἐλ... ἄπορον ἐν γεωργοῖς οἴεται δεῖν ὑπάρχειν τῇ πόλει.
Τοῦτο δ' οὖν καλῶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι νομίζω δὲ μὰ τοὺς θεοὺς οὐδ' ὅσιον. οὐδὲ γὰρ τοὺς προγόνους ὑπολαμβάνω
τὰ δικαστήρια ταῦθ' ὑμῖν οἰκοδομῆσαι ἵνα τοὺς τοιούτους ἐν αὐτοῖς μοχλεύητε· ἀλλὰ τοὐναντίον, ἵνα ἀνείρ-
γητε καὶ κολάζητε καὶ μηδεὶς ζηλοῖ μηδ' ἐπιθυμῇ κακίας· διὰ τὸ πάντας ὁρᾶν ἀκίνδυνον ἐκ τῶν πράξεων ἔχειν πο-
νηρίας. ὅπου γὰρ Ἀριστογείτων ἐπὶ τοῖς ὁμολογουμένοις ἀδικήμασι κρίνεται καὶ οὐκ ἀπόλωλε πάλαι, τί χρὴ ποιεῖν
ἢ λέγειν; ὅς γε τοῦ ἤθει πονηρίας, ὥστ' ἐνδεδεγμένος ἤδη καὶ σὺν συκοφαντίᾳ ἀπειλεῖ οὐκ ἐπαύσατο οἷς μᾶλ-
λον ὑμεῖς τὸ μέγιστον ἀδυνατεῖ τετραστηνοῖς ὅτι αὐτῷ ἀργύριον αἰτῶν τί οὐκ ἐδίδου· οὐ δὲ τοῦ κωπρωπῶν
ἐπίσταται ὡς τρέφεσθαι φάσκων· οὐκ ἐκεῖνος ὑβρίζων· οὐδ' ἐκείνοις μὲν γὰρ ὃς ἦν μικρὸν ἀργυρείου δίδωσι τούτῳ.
μὴ ἀκούειν ταῦτα· ἀλλ' ἀπειλῶν ἡμετέραν χειροτονίαν προπηλακίζων καὶ τῆς αὐτοῦ πονηρίας ἐπίδειξιν ποι-
ούμενος· τὰς δὲ κληρωτὰς ἀρχὰς πράττων αὐτῶν ἃς πράττων ἀργύριον τί κακὸν οὐ παρέχει; τὰ τελευταῖα
δὲ ταυτὶ πάντας ἐκ ταραχῆς καὶ στάσιν ἐκ μάλλειν ζητήσας· γράμματα ἐκτιθεὶς ψευδῆ. ὅλως δ' ἐστὶ τῶν πάν-
των κακῶν πεφυκὼς καὶ πρόδηλος ὢν ὅτι τοιοῦτός ἐστι τῷ βίῳ. σκοπεῖτε γάρ· ἐστὶν ὅμως δὲ ἴσως οἱ πάντες
Ἀθηναῖοι τοῦτ' ἕκαστος ὑμῶν τι πράττων καὶ τὴν ἀγορὰν περιέρχεται, ἢ τοίνυν τὸν Ἡρακλέα τὸν κοινὸν ἢ τῶν ἰδί-
ων· ἀλλ' οὐχὶ τούτου δ' ἀποδεῖξαι πρὸς ὅπως τὸν βίον ἐστὶ τῶν μετρίων καλῶς, οὐχὶ τῶν πολιτικῶν ἀλλ' ὧν μέτε-
ον τῇ ψυχῇ διατελεῖ, οὐ τέχνης, οὐ γεωργίας, οὐκ ἄλλης ἐργασίας οὐδεμιᾶς ἐπιμελεῖται, οὐ φιλαν-
θρωπίας, οὐχ ὁμιλίας οὐδεμιᾶς οὐδενὶ κοινωνεῖ· ἀλλὰ πορεύεται διὰ τῆς ἀγορᾶς ὥσπερ ἔχις ἢ σκορ-
πίος ἠρκὼς τὸ κέντρον, ᾄττων δεῦρο κἀκεῖσε, σκοπῶν τίνι ἢ συμφορὰν ἢ βλασφημίαν ἢ κακόν τι προσ-
τρίψηται καὶ καταστήσας εἰς φόβον ἀργύριον εἰσπράξηται· οὐδὲ προσφοιτᾷ πρὸς τί τούτων τῶν ἐν τῇ πόλει
κουρείων ἢ μυροπωλείων ἢ τῶν ἄλλων ἐργαστηρίων οὐδὲ πρὸς ἕν· ἀλλ' ἄσπειστος, ἀνίδρυτος, ἄμικτος, οὐ
χάριν, οὐ φιλίαν, οὐκ ἄλλο οὐδὲν ὧν ἄνθρωπος μέτριος γιγνώσκων· μεθ' ὧν δὲ οἱ ζωγράφοι τοὺς ἀσεβεῖς ἐν ᾅδου
γράφουσιν, μετὰ τούτων, μετ' ἀρᾶς καὶ βλασφημίας καὶ φθόνου καὶ στάσεως καὶ νείκους περιέρχεται. ὁ θεὸς οὐδὲ

192

τῷ γὰρ ἀδύνατόν ἐστι τυχεῖν ἐλέου ἀλλ' εἰς τοὺς ἀσεβεῖς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι διὰ τὴν πονηρίαν τουτουί. τοῦτον ὑμεῖς
ἀδικοῦντα λαβόντες οὐ μόνον οὐ τιμωρήσεσθε. ἀλλὰ καὶ μικροῦ ἀξιώσαντες δωρεᾶς ἀφήσετε ὡς τὰ
ἔργα τας; τί γὰρ πώποτε ὑμεῖς ἐδοτε ἀγαθὸν ὀφλόντι τῷ δημοσίῳ. τοῦτο μὴ καθῆτε. τὸ νῦν ἴσον μετέχειν
ἀδικεῖ. μὴ τοίνυν μηδὲ τοῦτο ποιήσητε ὑμῶν ἀλλὰ τιμωρήσασθε. καὶ τὸ πρᾶγμ' ἀνόσιον ποιήσαντες ἔσεσθε. ἄλλ' εἰς
ἄξιον δ' ἐστὶν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι καὶ τὰ λοιπὰ ἀκοῦσαι. δῆλον γὰρ ὅτι τὴν ὑπερβολὴν
ἠκούσατε ἄρτι λέγοντος λυκούργου τὰ λοιπὰ συνάμ' ἄλλα τοῖς καὶ τῆς αὐτοῦ φύσεως ἔργα ἐξετάσαι.
πρὸς μὲν γὰρ τὸν πατέρα αὐτοῦ ἐν τῷ δεσμωτηρίῳ προδοὺς ἀπελθεῖν ὡς ἐν ἐρετρίᾳ ὡς ἀκούσαντες φασὶ
ἀποθανόντα. οὐδ' ἔθαψεν. τοῖς καὶ μιαροῖς οὐκ ἔθαψεν. ἀλλὰ τοῖς θάψασι τὴν ταφὴν οὐκ ἀπέδωκεν. ἀλλὰ καὶ
δίκην προσέλαχεν. πρὸς δὲ τούτοις τῇ μητρὶ ἐπέσαθαι ταῖς χερσὶν ὥσπερ ἄρτι ἠκούσατε τῶν μαρτύρων.
καὶ τὴν ἀδελφὴν τὴν αὑτοῦ, οὐχ ὁμομήτριον, ἀλλ' οὖν ὁμοπατρίαν, ἐκείνης ὁποσδήποτε γεγονυίας
ἐστὶ γὰρ τοῦτο. ἀλλ' ἀδελφήν γε. ἐπ' ἐξαγωγῇ ἀπέδοτο, ὥς φησι τὸ ἔγκλημα τῆς δίκης ἣν ὑπὲρ ταύτης ἔλαχεν
αὐτῷ ὁ γνήσιος ἀδελφὸς οὑτοσὶ ὁ νῦν συναπολογησόμενος. πρὸς δὲ τούτοις, οἷον οὐδ' εἷς ἂν ποτε
ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι πρᾶγμα ἀκούσεσθε. ὅτι γὰρ ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου διορύξας ἀπέδρα τότε πρὸς γυναῖκά τινα
ἔρχεται ζωβίαν ὄνομα. ἣ ἐπιτηδεία ὡς ἔοικεν ἐκεχρήμενος ποτέ. ἔκρυψε καὶ διέσωσε τὰς πρώτας
ἡμέρας αὐτόν· ἐκείνῃ ἀεὶ ἐξητοῦσι καὶ ἐκήρυττον οἱ ἕνδεκα. καὶ δοῦσα δραχμὰς ὀκτὼ ἐφόδιον
καὶ χιτωνίσκον καὶ ἱμάτιον, ἐξέπεμψεν εἰς μέγαρα. ταύτην τὴν ἄνθρωπον τὴν τοιαῦτα εὐεργετήσασαν
αὐτόν, ὡς ἐπολιτεύετο παρ' ὑμῖν ἐπειδὴ λαμπρὸς ἦν, μεμφομένην τι καὶ τοῦ ὑπομιμνήσκουσαν καὶ ἀξιοῦσαν
τυχεῖν. τὸ μὲν πρῶτον ῥαπίσας καὶ ἀπειλήσας ἀπέπεμψεν ἀπὸ τῆς οἰκίας. ὡς δ' οὐκ ἐπαύετο
ἡ ἄνθρωπος ἀλλ' ὅπερ γυναῖον πρᾶγμα ἐποίει καὶ πρὸς τοὺς γνωρίμους προσιοῦσα ἐνεκάλει, λαβὼν αὐτὸς
αὐτοχειρίᾳ πρὸς τὸ πωλητήριον τοῦ μετοικίου ἀπήγαγεν. καὶ εἰ μὴ κείμενον αὐτῇ ἔτυχε τὸ μετοίκιον, ἐπ-
έπρατ' ἂν διὰ τοῦτον ᾧ τῆς σωτηρίας αὐτῷ αἰτία γέγονεν. καὶ ταῦθ' ὡς ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τὸν γραμ-
ματέα, πρὸς οὓς ἀπειληφότα καὶ τοῦ τῆς δίκης διαιτητήν, ἣν ὑπὲρ τῆς πράσεως τῆς ἀδελφῆς ἔλαχεν
αὐτῷ οὑτοσί. καὶ τὸ ἔγκλημα φέρε. κάλει δέ μοι πρῶτον τὸν τὴν τῆς ζωβίας πρᾶσιν τὴν τῆς ὑπόθε-
ξ ἀμύνασθαι· καὶ τοὺς πωλητὰς πρὸς οὓς ἀπήγαγεν αὐτήν. ὑμεῖς δὲ ἐν γραμματείῳ παρ' αὐτοῖς· ἵνα δὴ τὴν
ἔρανον γεγονότως ἐν αὐτῷ τῆς σωτηρίας αὐτοῦ κατηγορεῖ. μιαρὸν μιαρὸν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι τὸ θηρίον καὶ ἄ-
μικτον. λέγε τὰς μαρτυρίας.

ἴσως ἱκανὰ καὶ τοσαῦτα καὶ ταῦτα πεποιηκότος γε μοι παρ' ἀδικητὴς ἀξία τιμωρία θάνατος
μὲν γὰρ ἔμοιγε μικρὰ φαίνεται. ἃ δὲ τί νῦν ἔτι τὸ τοῦ ἰδίου αὐτοῦ πονηρόν, ἃ λοιπὰ ἐλάσ-
σω ἦν γὰρ ὡς ἐξέθειν ἐκ τοῦ δεσμωτηρίου ἐκπεσὼν τοὺς ἀνθρώπους τινὸς τῶν ἀγραίου πρὸς καὶ γραμματεῖον ἔγραμ-
ματεῖον ἔχοντος. προσελθὼν καὶ λαθὼν ὁτιδήποτε ἀφαιρεῖται τὸ γραμματεῖον. αἰτιωμένου δὲ
καὶ δῆμα ποιοῦντος τοὺς ἀνθρώπους λέγειν ὅτι οὐδεὶς ἄλλος εὑρήκαι, ἢ τοῦτο, ἀφίκετ' εἰς παλαιστρίας
ὅπου τύπτειν ἐπεχείρησε τὸν ἄνθρωπον. νεαλὴς καὶ πρόσφατος ὢν ἐκεῖνος ἐθέλων αὐτοῦ περιεγένετο.
καὶ πολὺν χρόνον ἐκπεπτωκότος ὡς δ' εἰς τοῦ θάνατον ἐπειθεῖ τὴν ῥῖνα τοῦ θρόπου. καὶ τότε μὲν
ἀπιὼν ἠγάγχασεν συμφορᾷ ἄνθρωπος γενόμενος ἀπέστη τοῦ γραμματείου καὶ κατεπείγει
τῶν κλειστῶν ἔχει. καὶ νῦν ταῦτα φρόνιζονται παλαιοῦ ταῦτα οἰκήματα. μήτε πυρὸς μήτε λύχνου
μήτε τοῦ μηδενὸς τοῦ μηδενὸς μηδένα τούτῳ κοινωνεῖν. μηδὲ λαμβάνειν, μηδ' αὐτὸν τούτῳ διδόναι.
καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, κάλει μοι τὸν ἄνθρωπον αὐτόν. ὃν τὴν ῥῖνα ὁ μιαρὸς οὗτος ἐσθίων κατέφαγεν.
ἆρ' οὖν ἐπὶ ἔργον ὅ τι δημιουργὸς ὑμῖν γέγονεν. ἀξιοῦντ' ἐκ τοῦ τοιαῦτα πεποιηκότος λόγον σωμάτ-
λῶντι ναὶ ἀκοῦσαι· ἀγνοεῖ δ' ἦν τι τὸ καλὸν ἐν αὐτοῦ δόγματα.

τί οὖν καὶ ἀξιώσετε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ζηλοῦν ἐπὶ πονηρίᾳ καὶ τοῖς ἐλάττοσιν ἐμπεπτωκότες εἰς ὃ οἰκήματα
τοσοῦτον τοῦτον ὁ μὲν διὰ τοῦ ἔχειν πονηρότατον. ὥστε ἄμικτον αὐτοῖς καὶ πᾶσαν ὑμεῖς δ' ἐξεληλα-
κότες τὴν γνώμην αὐτὸν ἐκ τῆς πολιτείας καὶ ὑμᾶς αὐτοὺς καλὲ μίξατε. τίνι τῷ πράγματι ἐβεβιώσατ'
ἐπαινέσαντες. ἐπὶ τῷ τοῦ ὁδὸν διαγράψαντες τοὺς δικάσειεν; ἀλλ' ὦ καλὸς; ἀλλὰ καθαρὸς; ὅσου κο-
φαντῆς; ἀλλ' ὅμως τοιαῦτα ποιοῦντες καὶ τοιοῦτος ὢν. ἐν τῷ ἀπάσαις ταῖς ἐκκλησίαις καὶ μόνον οὐχὶ
ὑμῶν πάντες τοῦτο σώματα. προσδέχεσθε ἢ παρ' ἐμοὶ μόνον ἄγνοια λοιπή. ἵν' οὐ λόγω μάδη τὴν ὠμό-
τητα καὶ μετὰ πολλῶν ἄγνοιαν αὐτοῦ ταύτην ἐξετάσαι. πῶς θανεῖται κακός ὡς ἀληθῶς αὐτῷ ἐπῆν ῥᾳθυμία. ἵν'
ἐλῆ ἐστι τοιαύτη χρῆσθ' αὐτῷ καὶ ταῖς ἀλλαις ἐμὴν φυλάττησθε. ὥσπερ γὰρ ὅπερ ἐγὼ ὅτε
αὐτοῦ θάνατον κατέγνωστε καὶ τὴν μητέρα αὐτοῦ ὁ φλοιὸν ἀποσαδισίου ἀπέδοσθε. διὰ ταῦτα αὐτοὶ
ὑμῖν ἄγνουν ὑπολαμβάνετε εἶναι· ἀλλ' ὥσπερ οὐν τὴν ὑμῶν ἀποδιακέσθε οὗ τοῦτον. ὑμεῖς γὰρ ἀγνοεῖτε
ἐκείνοις καὶ τὸ τῆς φύσεως διασῴζομεν. οἱ καὶ ἄνθρωποις καὶ θηρίοις καὶ ἀνθ' ὅσα αὐτοῖς πᾶσιν ὑφεῖται

πέρ γ' εἰ τοὺς γονέας κακοῦσιν ἐπὶ τοῖς ἐκείνους ἀπολωλεκόσι δηλονότι καὶ νόμος καὶ πολιτεία τῇ τούτου
δὲ μηδ' ὁτιοῦν τούτων ὑπόλογον ποιεῖται. ἢ δέος ἂν ᾖ δέξαι τις ἐστὶν ὅτι τὴν πρὸς τοὺς γονεῖς ἐᾶσαι ἄγνοιαν ὀρ-
προσδεδωκότα τοῦτον τὴν πρὸς τὸν δῆμον γνώμην ἔχειν ὑπισχνεῖται πιστόν. ἃ μὲν γὰρ ἁπάντων
καὶ θεοῖς ἐχθρὸν οὐ μόνον ἀνθρώποις ὑπολαμβάνω τὸν τῶν γονέων ἀμελοῦντα. ἀλλὰ νὴ Δία ὅτι τὴν
ἔνδειξιν αὐτοῦ κατεψηφίσασθε. καὶ δὶς εἰς δεσμωτήριον κατέθεσθε καὶ αὐτὸν καὶ τὸν ἀδελφόν. διὰ ταῦ-
θ' ὑμῖν εὔνους ἐστίν; ἀλλὰ καὶ τοῦτο ἄτοπον. ἀλλ' ὅτι τὴν ἀρχὴν ἣν ἔλαχεν ἀπεδοκιμάσατε; ἀλλ' ὅτι
παρανόμων αὐτοῦ κατεγνώκατε; ἀλλ' ὅτι πέντε ταλάντων προσετιμήσατε; ἀλλ' ὅτι δακτυλοδει-
κτεῖ πέπεισθε πονηρότατον τῶν ὄντων ἀπάντων; ἀλλ' ὅτι τῶν ὑπαρχόντων νόμων καὶ πο-
λιτείας μετέχοντα οὐκ ἐᾶτε ἄχρι οὗ αὐτὸν ἀπολλάξῃ (?) ἀλλὰ διὰ τί ὑμῖν οὗτος εὔνους ἐστίν ὅτι φησί;
ἀναιδὴς ἐστίν. ὁ δ' ἀναιδὴς ἐκ τίνος ὀνομάσθη τῶν ἄλλων; ἀλλ' ὅταν τὰ μὴ ὄντα μὴ τὰ γινόμενα.
Ταῦτα τολμᾷ λέγειν δι' ἀναισχυντίαν ὅπερ οὗτος ποιεῖ. ἡγοῦμαι τοίνυν καὶ περὶ τῆς ἐνδείξεως ἅ μοι
παραλείπειν ἔδοξα Λυκούργῳ βέλτιον εἶναι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. ἔστι γὰρ οἷμαι ὅταν ὑμᾶς ὡς ἄπορον (?) χρέ-
ος σκοπεῖτε ἴδιον, οὕτως ἐξετάσαι τοῦτον καὶ τὰ τούτου ἴσως ἀμφοῖν δίκαια. ἔστι τοίνυν ὧν τις ὀφείλει
τις ἀπὸ τοῦ χρόνου ὅθεν ἤρξατο. ἐμφαίνουσι δ' αἵ τε συνθῆκαι καθ' ἃς ἐδανείσατο κείμεναι καὶ οἱ τεθέντες
ὅροι ἑστηκότες. τὸν ἀρνούμενον ἡγεῖσθ' ἂν ἀναιδῆ δηλονότι. ἐὰν δ' ἂν ἠρνημένα ταῦτα τὸν ἐγκαλοῦντα
οὕτω πάντα πέφυκεν. ἔστι τοίνυν ὧν Ἀριστογείτων ὀφείλει τῇ πόλει. συνθῆκαι μὲν οἱ νόμοι καθ' οὓς
ἐγγράφονται πάντες οἱ ὀφλισκάνοντες· ὅρος δὲ ἡ σανὶς ἡ παρὰ τῇ θεῷ κειμένη. ἐμοὶ οὖν ἀρνεῖται τοῦτ'
ἐξαλήλιπται τὸ ὄφλημα. ἡμεῖς ληροῦμεν, μᾶλλον δὲ ψευδόμεθα. ἔστι δὲ ἔτι καὶ ἑτέρως περὶ
ἂν ἐκτίσῃ καὶ μένει. οὗτος οὐδὲν ἀληθὲς λέγει ἀλλὰ δίκαια καὶ δεινὰ ποιεῖ. τὰ κοινὰ δίκαια ἀφανίζειν
ἐπιχειρῶν. ἄχρι γὰρ ἂν ἐκτίσῃ ὅσον ὦφλεν ὀφείλειν ὑμῖν ἡ κρίσις οὐ δόλος ἐστίν. ἀλλ' ἔστιν ὀφλεῖν. οὐδενὸς γὰρ ἂν
παθόντες οἱ ἰδίᾳ δραχμὴν ἄνευ γραμμάτων μόνον. ἔστιν ὅτι μικρὰ καὶ οὐδεμία δίκη καθίσταται ἀπὸ τοῦ ὀφλεῖν
καταστῶν. ἐὰν δέ τις μεγάλην δίκην κωλύσῃ ἡμῖν θεὶς ἢ διώκει βολὰς ἐπίτιμος ἔσται. ἔτι τοίνυν περὶ αὐτοῦ
τὰ ὀφλήματα ἐγγέγραπται καὶ φοῖς ἐνδέδεικται. τὰ μὲν δὴ διό ἀπογραφὴ πεποίηται. τὸ δὲ οὐκ ἀ-
πογέγραπται. ἀλλὰ βουλευτέον ἀναλογιζομένους ἐκ τῆς ... δοκεῖ. γράφει ἀδίκως γὰρ μὲ ἐγέγραφεν.
δὲ δὴ σε ὡς ἔοικεν δίκην ἀπαιτεῖν. οὐκοῦν ὑποσχεῖν προσῆκεν καὶ μεῖναι οἷς πέπονθας ὅ νῦν ἄτιμος λαβεῖν
δίκην. ἃ γὰρ ἔξεστι τοι πάντα ποιεῖν ἅπερ τοῖς ἄλλοις τὴν δίκην σαι. φέρε δὴ πρὸς θεῶν καὶ ἐκεῖνος σκέ-
ψασθε. ἂν ἕλῃ τὸν Ἀριστογείτονα τῆς βουλεύσεως τί ἔσται; ἐξαλειφθήσεται νὴ Δία ὁ δ' ἂν ἐπεγράφη ἐστὶ. ταῦτα
γὰρ οἱ νόμοι λέγουσι καλῶς. πότερον οὖν ἀπὸ ταύτης τῆς ἡμέρας ὁ μὲν ὀφλήσει τῷ δημοσίῳ ἐξαλει-
φθείς, ἐκεῖνος δὲ ἐπίτιμος ἔσται ὁ ἐγγραφείς. ἐκ γὰρ ὧν νῦν οὗτος ἀξιοῖ ταῦτα συμβαίνει. ἔστι γὰρ ὅτε ἐγ-
γέγραπται μὴ ὀφείλειν. ἐπειδὰν ἐξαλειφθῇ, ὀφειλήσει δηλονότι. ἀλλ' οὐκ ἔστι ταῦτα, οὐκ ἔστιν. ἀλλ' ὅταν
ἐξαλειφθῇ τότε οὐκ ὀφλήσει. οὐκοῦν νῦν ὀφείλει. τί δ' ἂν αὐτὸν ἀποφύγῃ παρὰ τοῦ κομίσασθαι ταῦθ'
ἡ πόλις. ἃ νῦν οὐκ ἐξὸν οὗτος ποιεῖ. πάθῃ δεινοῖς οὗτος θανάτου τιμᾶται καὶ δεσμοῦ τελείου ἐν τῷ δικαστη-
ρίῳ. οἱ μὲν τὰς ψυχάς, οἱ δὲ μηδ' ἐνταῦθα πεπονθέναι κομιοῦνται. ὡς γὰρ οὐδὲ τῶν ἴσων οὐδὲ τῶν ἐγκυκλίων οὐδὲ καὶ
μέτοικοι ἀποδιδόασιν οἱ νόμοι οὗτος τῶν ἀνηκέστων ἑτέροις αἴτιος ἐστί γε. οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ πολιτικῶς οὐδὲ ὅσως
συμφέρει γίγνοιτ' ἂν τοῦτ'. ἀλλ' ἔγωγε τὰ αὐθόρως θαυμάζω τὸ δ' ἀμφοτέρως ἐγεννήθη. τί τοίνυν ἐθέλεται ἐὰν
ἡ γνώμη ... ταῦτα δὲ ἀπαράκλητος γένηται; οὐκ ἔστι τοῦτο γενέσθαι μηδ' ἐγγένοιτο. ἀλλ' ὅταν οἷς ἐκ τῶν νόμων μὴ
ἐξέστιν ἐκ τῶν ὑμετέρων κουλήσεων ἐξῇ, ὅταν ἡ μὲν πονηρία τιμᾶται τὸ χρηστὸν δ' ἀπορρίπτηται.
ὅταν τὸ δίκαιον καὶ τὸ συμφέρον ἡττᾶται τοῦ φθόνου. τότ' ἀμφότερον καὶ κατὰ πάντα χρηματίζειν τρέπεσθαι.
ἤδη τοίνυν τινὰς εἶδον τῶν ἀγωνιζομένων οἳ τοῖς πράγμασιν αὐτοῖς ἁλισκόμενοι καὶ οὐκ ἔχοντες ὡς οὐκ
ἀδικοῦσι δεῖξαι, οἱ μὲν εἰς τὴν τοῦ βίου μετριότητα καὶ σωφροσύνην κατέφυγον, οἱ δ' εἰς τὰ τῶν προγόνων
ἔργα καὶ λειτουργίας, οἱ δ' εἰς ἕτερα τοιαῦτα, δι' ὧν εἰς ἔλεον καὶ φιλανθρωπίαν τοὺς δικάζοντας ἤγαγον.
τούτῳ δ' οὐδ' ἀφορμὴ τῶν τοιούτων τούτων οὐδενὸς ὑπάρχει ἀλλὰ πάντα ἀποκρύμματα φάραγγας βάραθρα.
τί γὰρ ὡς ἀληθῶς ἐρεῖ; ὧν ὁ πατὴρ αὐτοῦ τι πεποίηκεν; νὴ Δία ἀλλὰ καταγνόντες ὑμεῖς ἐν τούτοισὶ τοῖς
δικαστηρίοις αὐτοῦ θάνατον ὡς πονηροῦ δηλονότι καὶ ἀξίου τεθνάναι. ἀλλὰ νὴ Δία εἰς ταῦτ' εἶναι αὐτῷ
διαχρῆται περὶ τὸν πατέρα. ὅς γε αὐτοῦ οὐ μόνον καὶ φάσκειν ὡς σωφρονικώτερον; ποῖον οὗτος
βεβίωκεν. οὐ μὲν γὰρ πάντες ὑμεῖς ἑωράκατε οὐκ ἔστι τοιοῦτος. ἀλλ' ὡς τὴν ἐς τὰς λειτουργίας
ἀποχωρήσεται; τὰς ποτὲ ἢ πού γεγονυίας; τὰς τοῦ πατρός; ἀλλ' οὐκ εἰσίν. ἀλλὰ τὰς ἑαυτοῦ; φάσεις
ἀπαγωγὰς ἐνδείξεις; ἢ λειτουργίας ἀρνήσεται. ἀλλὰ νὴ Δία καὶ χωρὶς τούτων συγγενεῖς πολλοὶ καὶ καλοὶ
κἀγαθοὶ παρ' ἂν αἰτήσας τις αὐτὸν ἐξαιτήσονται; ἀλλ' οὔτ' εἰσὶν οὔτ' ἐγένοντο πώποτε. πῶς γὰρ τῷ γε μηδ' ἐ-
λευθέρῳ. πλὴν ἔστι νὴ Δία ἐστὶν ἀδελφὸς τις οὗτος, αὐτῷ ὁ παρὼν καὶ τὴν δίκην λαχὼν αὐτῷ.

ποιεῖ· τὸ μὲν ἄλλα τί δεῖ λέγειν· ἀδελφὸς δέ ἐστι τούτου ὁμομήτριος καὶ ὁμοπάτριος ὁ πρὸς τοῖς ἄλλοις
καλοῖς, δι' ἃ μισοῦσι· καὶ τὸ μὲν ἄλλα σιωπῶ· ἀλλ' ἐφ' οἷς ὑμεῖς τὴν μιαρὰν Θεωρίδα τὴν Λημνίαν τὴν
φαρμακίδα καὶ αὐτὴν καὶ τὸ γένος ἅπαν ἀπεκτείνατε· ταῦτα λαβὼν τὰ φάρμακα καὶ τὰς ἐπῳδὰς παρὰ
τῆς θεραπαίνης αὐτῆς, ἣ κατεῖπε τότε τῆς μηνύσεως, ἐξ ἧς ὁ βάσκανος οὗτοσὶ πεπαιδοποίηται,
μαγγανεύει καὶ φενακίζει καὶ τοὺς ἐπιλήπτους φησὶν ἰᾶσθαι, αὐτὸς ὢν ἐπίληπτος πάσῃ πονηρίᾳ. τοῦτον
οὖν αὐτὸν ἐξαιτήσεται ὁ φαρμακός, ὁ λοιμός, ὃν ἰδὼν ἄν τις μᾶλλον ἢ ἰδὼν ἢ προσειπεῖν βούλοιτο, ὃς αὐτὸς
αὑτοῦ θανάτου τετίμηκεν ὅτε τοιαύτην δίκην ἔλαχεν. τί οὖν λοιπόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; ἃ κοινὰ δὴ
πᾶσιν ὑπάρχει τοῖς ἀγωνιζομένοις παρὰ τῆς τῶν ἄλλων φύσεως, καὶ οὐδεὶς αὐτὸς ἑαυτῷ ταῦτα φέρει
τῶν κρινομένων, ἀλλ' ὑμῶν ἕκαστος οἴκοθεν ἔρχεται· ἔλεον, συγγνώμην, φιλανθρωπίαν· ἀλλὰ τούτων
οὐδ' ὅσιον τῷ μιαρῷ τούτῳ μεταδοῦναι. διὰ τί; ὅτι ὃν ἂν αὐτὸς ἕκαστος νόμον τῇ φύσει καὶ
παρ' αὑτῷ θῇ, τούτου τυγχάνειν ὑπὲρ ἑκάστου δίκαιός ἐστι καὶ αὐτός. τίνα δ' οὖν νόμον ὑμῖν ὑπηρετῶν ἔχει
ὁ τοιοῦτος; οὐκ οἶδ' ὅ τι πάντων δοκεῖ· ὃς πρὸς μὲν τοὺς ὀρῶντας καὶ εὐδαιμονίᾳ καὶ χρηστῇ δόξῃ διάγοντας
καὶ τί ποιήσεται· τὰ γὰρ τῶν ἄλλων κακὰ τοῦτον τρέφει. οὐκοῦν ἐν κρίσεσι καὶ ἀγῶσι καὶ πονηραῖς αἰτίαις
ἀνθρώπους ἐμβαλεῖν βουλεύεται, ταῦτα θεωρεῖ, ταῦτα ἐργάζεται. ὁ δὲ δὴ παμπόνηρος ἄνθρωπος ποῖός τις ἐστὶν, ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, καλοῖτ' ἂν δικαίως; ὁ τοῖς καθ' αὑτὸν ὁ κοινὸς ἐχθρός, ὁ πᾶσι δυσμενής, ὅτῳ μήτε γῆ φέροι καρ-
πὸν μήτε ἀποθανόντα δέξαιτο. ὁ γὰρ τοιοῦτος, εἴπερ τις νομίζω, τίνος δεῖ συγγνώμης ποιοῦμαι ἔλεον; οἱ
συκοφαντούμενοι τετυχήκασι παρὰ τούτου; οἷς γὰρ θανάτου πᾶσι ἐτιμᾶτο ἐν τοῖς δικαστη-
ρίοις. καὶ ταῦτα πρὶν τὴν προτέραν ψῆφον διενεχθῆναι. καὶ ἐφ' οἷς ὁ βάσκανος γὰρ τος τοσοῦτον ἀνδρὸς καὶ
πικρὸς εἶχεν, τούτους μὲν οὖν ἀθρόους τε, ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὰ δίκαια ποιοῦντες ἐσῴζοντο. καὶ τοῖς ὑπὸ τούτου
συκοφαντουμένοις ἀποψηφίζοιτο. καὶ τὸ πίπτομενος τὴν ψῆφον μετέδωσα τούτῳ· ἀλλ' ἔστι τούτῳ
πικρία καὶ μιαιφονία καὶ ὠμότης παρ' ἣν καὶ δειλία. ἀλλ' ἡ παιδία; ἡ μήτερ ἄρα τῶν κρινομένων ἀγαθῶν
γραῦς παρεστῶσα ὁρῶν τοῖς ἐλεεῖν· ὅτι ἀσύγγνωμος· πόθεν ἢ παρὰ τῶν ἢ τοῖς σοῖς παιδίοις ἔλεος.
πολλοὺς ἐκεῖ δεῖ σὺ τοιοῦτον ἔλεον προέδωκας· δεῖ τοῦ ἔργον μᾶλλον δὲ ἀμήρηκας· ὅλως μηδὲ πρὸς
γὰρ αὐτὸς ὅσας λύμας καὶ προπολλὰ ἐπλήσας. πρὸς τοῦτον προσκρούεις· ἀρ' ὁ δίκαιον ὅτι ὅμοια
ποιεῖτε καὶ τὰς ὁμολογίας, ἀεὶ τῶν ἄρρων τὰ ἐλαττώματα ἐθυμοῦ ἔλεγεν· ἐπὶ πολλὸν ἂν αὐτὸν μισῆσαι
καὶ δικαίως· φησὶ γὰρ πολλὰ ὀφείλειν τῷ δημοσίῳ. τούτου δὲ πάντας ὁμοίως ὑπάρχει αὐτῷ· ἀρ' δεῖ πολλ-
ῶν εἶναι τοῖς ἠτυχηκόσι καὶ δι' ὃ σὺ μόνος συγχωρεῖ. πάντα πλέον ἐστὶ τοῦ δέοντος καὶ οὐδὲν ἄλλον
ὀφειλέτης. οὐ μὲν τιμᾶ τὰ θεοῖς τούτῳ ὑπάρχει ὁμοίως οἷόμαι τούτοις δὲ πολλοῦ δεῖ· ἀλλὰ τοὐναν-
τίον· οὕτω σὺ δὲ λογίζεσθε καὶ μὴ μέμφεσθε ἄνδρες Ἀθηναῖοι ὡς πρὸς ὀφείλοντας ὑμᾶς τῷ δημοσίῳ
διαλέξασθαι· οὐ παρέστι μήτε γονεῖς οὗτος· ἀπ' ἐγὼ νομίζω· ἀλλ' ἐστὶ παρὰ τὸ φιλόνικον ἐγὼ εἰ μὲν ὅσον εἶναι
τούτοις ὅσον ὑπὲρ τούτου τοῦτο προσήκει μισεῖν. τούτου οὐ λόγον ἀλλ' ἄξια· πρῶτον μὲν ὅτι ἄνθρωπος εἰ ἐπὶ τοῖς
οἱ συγγενεῖς καὶ φιλανθρωπίαν γενόμενοι καὶ ὀφλήματα ἴδια οἷς οὐ πρὸς τὰ κοινὰ ἀδικήματα ἢ τὴν ἀτυχίαν δὲ ὁμοίως
εἰς τὴν ὁμοίαν τάξιν ἑαυτὸν καὶ λαβόντα ἀμύνει· οὐκ ὀρθῶς οὐδὲ προσήκοντος· ἀγαθὸν μὲν γὰρ ἀεὶ
τοιούτων· οὐδὲ πολλοῦ δεῖ· γράψας τούτους τὴν πολιτείαν τῶν κρινομένων ἀποκτεῖναι γραφῶν ἄλλων παρανόμων.
δέους τε θανάτου ἐπὶ ταύτην τὴν τιμήματος τυχεῖν καὶ φίλον ἐγγυητὴν ἐμὴν δῶσθαι ζημίαν ἀπὸ προσόδων τὴν εὐθ-
γκεῖν. ἐγὼ ὅμοιον· ἐπειδὴ ὅτι τὴν κοινὴν φιλανθρωπίαν ὥσπερ ἐκ φύσεως πρὸς ἀλλήλους
τοσοῦτον ἀναιρεῖ καὶ διαφθείρει καθ' αὑτὸν εἰ δεῖ τὰς συνθέσεις. πᾶσι γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῆς φύσεως
πρὸς ἀλλήλους ὥσπερ τὴν χρώμενοι φιλανθρωπία ὥσπερ συγγενεῖς τὰς ἰδίας οἰκοῦσι οἰκίας· οὕτω
τὴν πόλιν οἰκεῖτε δημοσίᾳ. ποῖοι οὖν ἐκεῖνοι ὅπου τηρεῖται καὶ εἰσάνδρες. τὴν δὲ καὶ τοῦτο παῖδες ἐν ταῦτα
ἀνάγκη πολλὰς καὶ μηδὲ ὁμοίας ἐγγυήσεις· ὧν γὰρ τῶν αὐτῶν ὑπὸ πλέον μὲν ὑπέρ γονεῖ ἐστὶν νεότητος
γηρᾷ. ἀλλ' ὅμως οἱ γενεῖς πάντα ὅσα ἂν πράττωσιν ἀεὶ προσίεμεν τελέοις ὡς ποιοῦσιν ὥσπερ μάλιστα
παραλαθεῖν λανθάνειν. ἢ δὲ μὴ φανεροί ἐστιν τούτοις οὐ λόγον ποιεῖν. οἵ τε πρεσβύτεροι πολὺ
ἀρᾷ αἰδῶσιν ἢ δὲ τὸν ὑπὸ τῶν παιδίων πλείστης μετρίας· οὕτω αὐτοὶ ὁρῶσιν, ὥστε μηδὲ δοκεῖν ἐφορᾶκε-
ναι. ἐκ δὲ τούτου γίγνεται τε πάντα ἃ φέρουσι αἱ φύσεις· καὶ καλῶς γίγνεται. τὸν αὐτὸν τοίνυν τρόπον ὑμεῖς
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν οἰκεῖτε συγγενικῶς καὶ φιλανθρώπως· οἱ μὲν γὰρ οὕτως ὁρῶντες τὰ τῶν ἠτυχηκότων
ἔργα, ὥσπερ τὸ τῆς παροιμίας ὁρῶντας μὴ ὁρᾶν καὶ ἀκούοντας μὴ ἀκούειν· οἱ δὲ γὰρ οὕτω ποιοῦντες ἀπρά-
κτοις εἶναι φανεροὶ φυλάττειν καὶ ἀγαθοὶ. ἐκ δὲ τούτων κοινῆς πάντων τῶν ἀγαθῶν αἰτία
τὴν πόλιν μένειν συγγενικὴν ὁμόνοιαν. ταῦτα τοίνυν ὁ μιαρὸς οὗτος τὰ καλῶς οὕτω πεπηκότα τῇ φύσει
καὶ τὴν θέσιν τοῖς ὑμετέροις κινεῖ καὶ ἀναιρεῖ καὶ ἐλπίζει καὶ τὰ τῶν ἄλλων τῶν ἠτυχηκότων ἕκαστος ἀποφηνεῖ
ποιεῖ· ταῦθ' οὐ μόνον οὐκ ὀφείλων ὡς ἔξω ἀγαμενος διαπράττεται· οὐ πρυτάνεις οὐ κῆρυξ οὐκ ἐπιστάτης.

ἀλλ' ἢ προεδρεύουσα φυλὴ τούτου κρατεῖν δυνήσεται; ἐπειδὰν οὖν τις ὑμῖν φῇ, οἷος γ' οὗτός ἐστιν, ἀσελγαίνειν λυπηθεὶς
ἐπὶ τὸν τούτῳ ταῦτα ποιεῖν καὶ ταῦτ' ὀφείλοντα τῷ δημοσίῳ· τί δ' οὐ καὶ ὁ δεῖνα φησὶν ὀφείλειν τὸν ἐχθρὸν ἐκείνου κατ-
ημεῖς πῶς τὸν αὐτοῦ· ὥστε τὴν πονηρίαν τὴν τούτου αἰτίαν εἶναι τῶν ὑμᾶς φημι ἴσων· ἀντιπερὶ τῶν
ὁμοίων τοῦτο διὰ τοῦτον γιγνόμενον· λοιπὸν τοίνυν ἐστίν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς ἀπαλλαγῆναι βουλ-
ομένοις τούτου ἀδικήματος ἀφεῖσθαι ἀρχὰς ἔχοντας ἐκ τῶν νόμων· μάλιστα μὲν αὐτῷ θανάτου τιμᾶν·
εἰ δὲ μή, τοσοῦτον ἐπιθεῖναι τίμημα χρημάτων, ὅσον μὴ δυνήσεται φέρειν· ἄλλη γὰρ οὐκ ἔστιν ἀπαλλαγὴ
τοῦ τοιούτου, εὖ ἴστε. καὶ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τῶν μὲν ἄλλων ἀνθρώπων ἄν τις ἴδοι τοὺς
μὲν βελτίστους καὶ μετρίους αὐτοὺς ἐκ αὐτῆς τῆς φύσεως πάντα ποιοῦντας ἑκόντας ἃ δεῖ· τοὺς δὲ χείρους μὲν τούτ-
ων, ἔξω δὲ τῶν πονηρῶν, ἀναγκασθῆναι τῷ φόβῳ τῷ πρὸς ὑμᾶς καὶ τοῖς αἰσχροῖς καὶ λοιδορίαις καὶ ὀνείδεσι
ἀλγεῖν ἀκροωμένους ἐξαμαρτάνειν· τοὺς δὲ πονηροτάτους καὶ ἐξωλεστάτους ὀνομαζομένους ταῖς συ-
μφοραῖς σωφρονίζεσθαι λέγουσιν· οὑτοσὶ τοίνυν ἀριστείων τοσοῦτον ὑπερῆρκεν ἅπαντας
ἀνθρώπους πονηρίᾳ, ὥστ' οὐδὲ παθὼν ἐνουθετήθη, ἀλλ' ἐπὶ τοῖς αὐτοῖς ἀδικήμασι καὶ πλεονεκτήμασι
πάλιν εἴληπται. καὶ τοσούτῳ πλείονος ὀργῆς ἄξιός ἐστι νῦν ἢ πρότερον, ὅσῳ τότε μὲν γράφειν μόνον
ᾤετο δεῖν παρὰ τοὺς νόμους, νυνὶ δὲ πάντα ποιεῖν, ἀντιλέγειν, λέγειν, διαβάλλειν, ἄγειν, βλασφημεῖν,
θανάτου τιμᾶσθαι, εἰσαγγέλλειν, κακολογεῖν τοὺς ἐπιτίμους, αὐτὸς ὀφείλων τῷ δημοσίῳ. τούτου γὰρ
οὐδέν ἐστι δεινότερον. τὸ μὲν οὖν νουθετεῖν τοῦτον, μωρία· ὃς γὰρ οἷς ὁ δῆμος ἅπας τοὺς ἐνοχλοῦντας
ἑαυτὸν νουθετεῖ, θορύβοις, μηδεπώποτ' ἐπείσθη μηδὲ διετράπη, τί χρὴ φροντίσειν τοῦ παρ' ἑνὸς
λόγου; ἀνίατον, ἀνίατον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὸ πρᾶγμα ἐστὶ τοῦτο. δεῖ δὴ πάντας, ὥσπερ οἱ ἰατροί, ὅταν
τὸν καρκίνον ἢ φαγέδαιναν ἢ τῶν ἀνιάτων τι κακῶν ἴδωσιν, ἀπέκαυσαν ἢ ὅλως ἀπέκοψαν, οὕτω τοῦτο τὸ
θηρίον ὑμᾶς ἐξορίσαι, ῥῖψαι ἐκ τῆς πόλεως, ἀνελεῖν, μὴ περιμείναντας ἐπιπαθεῖν, ὃ μήτ' ἰδίᾳ
μήτε δημοσίᾳ γένοιτο, ἀλλὰ προλαβηθέντας. ὡς γὰρ ὁρᾶτε, οὐδὲν ἀπώποτ' ἴσως ὑμῖν ἔχις ἔδακεν
οὐδὲ φαλάγγιον, μηδὲ δάκοι ποτέ· ἀλλ' ὅμως ἅπαντα τὰ τοιαῦτα ὅταν ἴδητε, εὐθὺ ἀποκτείνετε.
τὸν αὐτὸν τοίνυν τρόπον, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ ὅταν συκοφάντην καὶ πικρὸν καὶ ἔχιν τὴν φύσιν ἄνθρωπον
ἴδητε, μὴ πόθ' ἕκαστον ὑμῶν δηχθῆναι περιμένετε, ἀλλ' ὁ προστυχὼν ἀεὶ τιμωρησάσθω. Λυκοῦργος μὲν
οὖν τὴν Ἀθηνᾶν ἐπιμαρτυρόμενος καὶ τὴν μητέρα τῶν θεῶν καὶ καλῶς γ' ἐποίει. ἐγὼ δὲ τοὺς προγόνους τοὺς
ὑμετέρους καὶ τὰς ἀρετὰς τὰς ἐκείνων ἀνακαλῶ, ὧν οὐδ' ὁ χρόνος τὴν μνήμην ἠφάνικεν. ἐκεῖνοι γὰρ ἐπολίτε-
υον, γάρ, οὐχὶ τοῖς πονηροτάτοις καὶ συκοφάνταις συνεργεῖν διδόντες ἑαυτούς, οὐδὲ τὴν ἀρετὴν τῶν
φθόνον ἀσκοῦντες ἐπ' ἀλλήλους, ἀλλὰ καὶ τῶν ῥητόρων καὶ τῶν ἰδιωτῶν τοὺς μὲν σώφρονας καὶ χρηστοὺς
τιμῶντες, τοὺς δὲ πονηροὺς καὶ θρασεῖς μισοῦντες καὶ κολάζοντες, ἐξ ὧν πάντες ἀθρήσαντες τῶν κα-
τειργασμένους. ἐν δὲ ταῖς νῦν ἔτι παύσασθαι βούλομαι ἔξεστιν αὐτίκα δὴ μάλα ἐκ τοῦ δικαστηρίου. θεωρήσου-
σι δ' ὑμᾶς οἱ περιεστηκότες καὶ ξένοι καὶ πολῖται καὶ κατ' ἄνδρα εἷς ἕκαστος παριόντα βλέψονται, καὶ φυσιο-
γνωμονήσουσι τοὺς ἀποψηφισαμένους. τί οὖν ἐρεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, οἱ προέμενοι τοὺς νόμους
ἐξιόντες; ποίοις ὀφθαλμοῖς πρὸς ἕκαστον τούτων ἀντιβλέψετε; πῶς δ' εἰς τὸ μητρῷον βαδιεῖσθε,
ἄν τι βούλησθε; εἰ γὰρ δήπου εἰς καθ' ἕνα ὑμῶν ἕκαστος ὥσπερ ἐπὶ κυρίους τοὺς νόμους πορεύσεται,
νῦν μὴ κεκυρωκότες αὐτοὺς ἐξίετε ἅπαντες κοινῇ. πῶς δὲ ταῖς νουμηνίαις εἰς τὴν ἀκρόπολιν ἀ-
ναβαίνοντες τἀγαθὰ τῇ πόλει διδόναι καὶ ἕκαστος ἑαυτῷ τοῖς θεοῖς εὔξεσθαι, ὅταν ὅ γ' οὗτος τούτου ἐκεῖ
καὶ τοῦ πατρὸς αὐτοῦ τοῦ χρηστοῦ τἀναντία τοῖς ὅρκοις καὶ τοῖς ἐκεῖ γράμμασιν ἐγνωκότες ἦτε;
τί ἐρεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; τί ἐρεῖτε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι; τί ἐρεῖτε, ἄν τις ὑμᾶς ἐρωτᾷ, γνωρίσας τοὺς
ἀποψηφισαμένους; τί φήσετε ἀρέσκειν τοῦτον ὑμῖν; καὶ τίς ὁ τοῦτο τολμήσων εἰπεῖν; τίς ὁ τῆς τούτου
πονηρίας μετ' ἀρᾶς καὶ κακῆς δόξης κληρονομεῖν βουλόμενος; ἀλλ' οὐ καὶ αὐτὸς ἕκαστος κρύφα ψηφίσασθαι
γνώσεται· καταράσασθαι τοῖς ἀποψηφισαμένοις τοῦτο πιστὸν ἕκαστος διδούς, ὡς οὐκ αὐτὸς οὗτός ἐστιν. καὶ
τί δεῖ ταῦτα ποιεῖν, ἐξὸν ἀφῃρημένη καὶ ἅπαντας ἅπασι πάντα τἀγαθὰ εὔχεσθαι καὶ ὑμῖν αὐτοῖς
καὶ τοῖς ἄλλοις Ἀθηναίοις ἅπαντας ὑμῖν προσθέσθε καὶ τοὺς ξένους καὶ παῖδας καὶ γυναῖκας. φεικταὶ γάρ,
φεικταὶ πάντων ἡ τούτου κακοπραγμοσύνη καὶ πᾶσι βουλομένοις ἐστὶν ἀπαλλαγῆναι τῆς τούτου πονη-
ρίας, καὶ δίκην δεδωκότα αὐτὸν ἐπιδεῖν.
Τί μὲν τοίνυν καὶ ὀφείλει τῷ δημοσίῳ Ἀριστογείτων καὶ οὐκ ἔστιν ἐπίτιμος, καὶ οἱ νόμοι διαρρήδην
ἀπαγορεύουσι τῷ τοιούτῳ μὴ ἐξεῖναι λέγειν, τοῖς οὖσι φανερῶς ἐπιδέδεικται, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι. δεῖ δ' ὑμᾶς ἅπαντας μὲν ἀπείργειν καὶ κωλύειν τοὺς παρανομοῦντας, πολὺ δὲ μάλιστα
τοὺς ἄρχειν ἐθέλοντας καὶ τὰ πολιτευομένους· διὰ γὰρ τούτους τὰ κοινὰ καὶ βλάπτεσθαι πέφυκεν ἂν
ὦσι φαῦλοι, καὶ τὰ μέγιστα πάλιν ὠφελεῖσθαι, ἐὰν ὦσιν ἐπιεικεῖς καὶ θέλωσιν ἐμμένειν τοῖς νόμοις.

ὥστ' ἐὰν ἅπαξ δῶτε τοῖς ὑπὲρ τοῦ κοινοῦ ἐχθροῖς τι πράττειν τὸ παρανομεῖν καὶ φρονεῖν τὸ
ὡρισμένον δίκαιον· ἀναγκαῖόν ἐστιν ἅπαντας ἀπολαύειν τοὺς μετέχοντας τῆς πόλεως· ὥσπερ γὰρ τῶν ἐν
ταῖς ναυσὶν ἁμαρτημάτων ἃ συμβαίνει περὶ τοὺς πλοῦς· ὅταν μὲν τῶν ναυτῶν τις ἁμαρτὼν παράσχῃ
τὴν βλάβην ᾤχετο· ὅταν δὲ ὁ κυβερνήτης ἀποσφαλῇ ἢ διαμάρτῃ, κοινὴν τὴν ἀτυχίαν ἅμα πᾶσιν
τοῖς ἐμπλέουσι παρεσκεύασεν· ὡσαύτως τὰ μὲν τῶν ἰδιωτῶν ἁμαρτήματα οὐκ εἰς τὸ πλῆθος· ἀλλ' εἰς αὐτοὺς
ᾤχετο τὰς βλάβας· τὰ δὲ τῶν ἀρχόντων καὶ πολιτευομένων εἰς ἅπαντας ὑμᾶς ἀφικνεῖται· διὸ καὶ τὰς τιμω-
ρίας ὁ σόλων τοῖς μὲν ἰδιώταις βραδείας ἐποίησε· ταῖς δὲ ἀρχαῖς καὶ τοῖς δημαγωγοῖς ταχείας· ὑπολαμβά-
νων τοῖς μὲν ἐνδέχεσθαι καὶ παρὰ τὸν χρόνον τὸ δίκαιον λαμβάνειν· τοῖς δὲ, οὐκέτι περιμεῖναι· τὸ γὰρ
τιμωρηθῆναι ἐκλείπει ἂν τῆς πολιτείας καταλυθείσης· καὶ τούτοις τοῖς δικαίοις οὐδεὶς οὕτως ἀναιδὴς
ὅ γε ὑπὲρ ὑμᾶς φρονῶν ἔστιν ὅστις ἄν τι λέγειν ἐπιχειρήσει· πλὴν γὰρ ἴσως γείτονος τούτου καὶ τῆς
τούτου τόλμης καὶ πονηρίας· ἀλλὰ πάσας τὰς ἀρχὰς καὶ τοὺς πολιτευομένους ἀρήσομεν ἐπειδὰν ἅπαξ
τι καὶ γνῶτε ὑμεῖς· τούτοις ἐμμένοντας· τοῦτο μὲν γὰρ ὅταν ἀποχειροτονηθῶσί τινες τῶν ἐν ταῖς ἀρχαῖς
παραχρῆμα πέπαυνται ἄρχοντες καὶ τοὺς στεφάνους περιῄρηνται· τοῦτο δὲ ὅσοις τῶν θεσμοθετῶν ἐς ἄρειον
πάγον οὐχ ὅσιόν τέ ἐστιν ἀνελθεῖν, παρόντες ἐξετάζεσθαι, ἀργοῦσιν εἴκοντες ταῖς ὑμετέραις γνώμαις·
καὶ τοῦτο εἰκότως· ὥσπερ γὰρ ὅταν ἄρχωσι τοὺς ἰδιώτας οἴονται δεῖν αὐτοῖς πειθαρχεῖν· ὡσαύτως ὅταν
αὐτοὶ ἰδιῶται γένωνται, πάλιν τοῖς τῆς πόλεως ἄρχουσι νόμοις δικαίως ἂν ἀκολουθοῖεν· ἔτι τοίνυν οἱ πο-
λιτευόμενοι πάντες ἐκ τῶν παλαιῶν εἰ βούλεσθε ἀρξάμενοι χρόνων θεωρεῖν, ὡσαύτως φαίνονται οὗτοι εἴκοντες
τοῖς ὑμετέροις δικαίοις· θεμιστοκλεῖ μέν γε φασὶν ὑπὸ τῶν προγόνων ἐστάθη τὰ ἐν ἀγγείοις διατρίβειν· ἕως
ὁ δῆμος αὐτὸν κατεδέξατο· μιλτιάδην δὲ καὶ περικλέα ὀφείλοντας, τὸν μὲν τριάκοντα τὸν δὲ πεντήκοντα
τάλαντα ἐκτίσαντας, οὐ τῷ δημηγορεῖν· ὃ καὶ δεινότατον ἂν εἴη γε οὐ μικρόν· τοὺς μὲν πολλάκις μάλα
ποιήσαντας ὑμᾶς ἀγαθά· μὴ μετέχειν ταύτης τῆς δωρεᾶς, ὥστε παρὰ τοὺς νόμους τι τοὺς κειμένους ὑμῖν
πρᾶξαι· τὸν δὲ μηδὲν μέγα ἀγαθὸν εἰργασμένον· ὑπὲρ πλῆθος δὲ ἐξημαρτηκότα· τοῦτον οὕτως προχείρως
φαίνεσθαι· καὶ παρὰ τὸ συμφέρον καὶ τὸ δίκαιον ἐξουσίαν παρ' ὑμῶν τοῦ παρανομεῖν εἰληφότα· καὶ τί δεῖ
λέγειν περὶ τῶν παλαιῶν· ἀλλὰ τοὺς ἐφ' ὑμῶν αὐτῶν ἀναλογίσασθε, εἴ τις οὕτως ἀναιδὴς γέγονεν ὥσποτε
οὐδένα γὰρ ἂν εὕροιτε βουλήσεσθαι ἀκριβῶς ἐξετάζειν· χωρὶς τοίνυν τούτων ὅταν τις ψηφίσματος
ἢ νόμου γραφὴν ἀπενέγκῃ πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, ὁ μὲν νόμος ἢ τὸ ψήφισμα ἄκυρόν ἐστιν· ὁ δὲ θεὶς ἢ γράψας
οὐδὲν ἀναισχυντεῖ ἀγωνιζόμενος· ἀλλ' ὅτι ἂν ὑμεῖς ψηφίσησθε, τοῦτο ἐμμένει· κἂν ἢ πρῶτος ζημιοῦσθαι
λέγειν ἢ πράττειν ἐν ὑμῖν· καίτοι πῶς οὐκ ἄτοπον ἂν μὲν ἅπαντες ὑμεῖς συλλεξάμενοι ψηφίσασθε δια-
τοὺς νόμους ἀκυροῦν εἶναι· τὴν δ' ἀριστογείτονος βούλησιν ἐς τὸ παρανομεῖν κυριωτέραν οἴεσθαι δεῖν τῶν νόμων
αὐτῶν καὶ ὑμῶν εἶναι· πάλιν τοίνυν ὅταν τις ἐπεξιὼν μὴ μεταλάβῃ τὸ πέμπτον μέρος τῶν ψήφων, οἱ νόμοι
κελεύουσι τὸ λοιπὸν μὴ γράφεσθαι μηδ' ἀπάγειν μηδ' ἐφηγεῖσθαι· τὸν αὐτὸν τρόπον παρὰ ταῦτα οὐδ' ἐξ-
εῖναι δεῖν πράττειν τῷ γεγονότι ἐνόχῳ τούτοις τοῖς ἐπιτιμίοις· ἀριστογείτων δ' ὡς ἔοικε μόνος τῶν ἁπάντων
οὐδὲν οὔτε δικαστήριον οὔτε νόμος κυριώτερός ἐστι τῆς αὐτοῦ βουλήσεως· καὶ ταῦτα πάντα οὕτω διαφυλά-
ττουσιν· οὐδὲ πώποτε οὔθ' ὑμῖν οὔτε τοῖς προγόνοις μετεμελήσεν· ἐστὶ γὰρ δημοκρατίας φυλακή· τῶν μὲν ἐχθρ-
ῶν βουλομένων ἢ συναγωνιζομένων καταλῦσαι· καὶ ταῦθ' ὅτι τοῦτον τὸν τρόπον προσήκει πράττεσθαι· καὶ
παρ' αὐτοῦ τούτου φανερῶς συνωμολόγηται· ὅτε γὰρ ὑπερείδης ἔγραψε τῷ ἐν χαιρωνείᾳ ἀτυχήματι τοῖς ἐ-
λησι γενομένοις καὶ τῆς πόλεως ὑπὲρ αὐτῶν ἐδάφους εἰς κίνδυνον μέγιστον κατακεκλεισμένης· ἵνα τοὺς ἀτίμους ἐπιτιμ-
ους ποιήσας ὁμονοοῦντες ἅπαντες ὑπὲρ τῆς ἐλευθερίας προθύμως ἀγωνίζωνται· ἐάν τις κίνδυνος τηλικοῦτος καταλαμ-
βάνῃ τὴν πόλιν· τούτου τοῦ ψηφίσματος γραφὴν παρανόμων ἀπενεγκὼν ἠγωνίζετο ἐν τῷ δικαστηρίῳ·
καίτοι πῶς οὐ δεινὸν εἰ ἐκείνων τῶν ὑπὲρ τῆς πατρίδος σωτηρίας μηδένα τῶν ἀριστογείτονα τουτωνὶ συγχωρηθῆναι
τυχεῖν τῆς ἐπιτιμίας· ἀξιοῦν δὲ τὴν αὐτοῦ παρανομίαν παρ' αὐτῶν ὑμῶν ἀξιοῖ λαμβάνειν τὴν δωρεάν· καίτοι
πολλῷ ἐννομώτερον καὶ δικαιότερον τὸ ψήφισμα ἐκεῖνο ἦν· οὓς οὖν ἠξίου ἀξίοις ψηφίσασθαι τοσούτοις· τὸ μὲν
γάρ τι καὶ κοινὸν ἅπασι τοῖς πολίταις ἦν· τὸ δ' ἴδιον· καὶ τὸ μὲν ὁ πόλεμος ἐν τῇ πόλει τὴν πλεονεξίαν κατε-
σκεύαζον· καὶ τὸ μέν, ὑπὲρ τοῦ μὴ γενέσθαι τὴν εἰρήνην φόβος τε ἦν ἄκυρον τῆς ὅλης πολιτείας καταστῆναι· τὸ δέ, ὑπὲρ
τοῦ τὰ τούτων ἴδια δόγματα καὶ νόμιμα ἐκ παλαιοῦ παραδοθέντα ὑπὸ τῶν προγόνων· τιμωρεῖσθαι ἐξῆν
ἀδεῶς παρανομοῦντι ὅστις ἂν βουληθῇ· ἡδέως δ' ἂν ἔγωγε αὐτὸν ἐρωτήσαιμι· πότερα ἔννομον καὶ δίκαιον
ἐποίησας τοῦ ψηφίσματος τὴν γραφήν, ἢ τοὐναντίον ἄδικον καὶ παράνομον· εἰ μὲν γὰρ ἀσύμφορον καὶ τῷ
δήμῳ ἐμφανῆ διὰ τοῦτο δικαίως ἂν ἀποθάνοι· εἰ δὲ συμφέρουσαν καὶ τοῖς πολλοῖς ὠφέλιμον, διὰ τί
νῦν τἀναντία οἷς αὐτὸς ἔγραψας ψηφίζεσθαι τούτοις ἀξιοῖς· ἀλλ' οὔτε ἐκεῖνα δίκαια, οὔτε ταῦτα συγγνώμα-
οὐδὲ σύμφορον τάδ' ἐστὶν ὑμῖν· ὁρῶ δ' ὑμᾶς ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ταύτην ἔχοντας τὴν γνώμην καὶ πεπεισμένους

αὐτῷ. πολλὰς γὰρ ἐνδείξεις ἤδη κατεψηφίσασθε ἰδίων τῶν ἀνθρώπων. καίτοι πῶς οὐ δεινὸν φήμην μὲν αὐτῶν ἐνδείξε-
σθαι, ζητεῖσθαι ἀκριβῶς τοὺς νόμους. ἐπειδὲ τοῦτον περιεργάζομαι τε καὶ κοινῇ πάντας ἐνοχλοῦντα ὁρῶ καὶ προσποι-
ούμενον ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ἀνάγκῃ ῥᾳθυμῶς οὕτως ἔχειν. εἰ γὰρ δή τινες ὑμῶν οὕτως ἔχουσιν, ὡς προσήκει μὲν
ταῦθ' οὕτως, ὡς ἐγὼ λέγω, διὰ δὲ τὴν ἐπιείκειαν τὴν ἀρίστου γείτονος καὶ χρήσιμον αὐτὸν ὑμῖν εἶναι.
παροπτέον τε καὶ παρανομοῦντα αὐτόν. ὅτι μὲν γὰρ πονηρὸς καὶ τὸν τρόπον ἄδικος, ἱκανῶς ὑμῖν ὡς ἄρ' οἴ-
ομαι ἐκ τῶν προειρημένων Λυκοῦργος ἐπιδέδειχεν· ὅτι δὲ οὐδὲ χρήσιμος, ἐξ αὐτῶν τῶν πολιτευμάτων αὐτοῦ
θεωρήσατε. τίνα γὰρ πώποτε ἀδίκως ἀπεῖπεν ὡς ἀδικοῦντας; τοῦτον κατηγορηκὼς εἴληφεν; ἢ ποῖον πόρον
ὑμῖν πεπόρικεν; ἢ τί ψήφισμα γέγραφεν, ᾧ πείθεσθε ὑμεῖς; ἢ τῶν ἄλλων μόνος νοῆσαι προείλεσθε; καὶ γὰρ
ταῦτα οὕτως καὶ ὡς ἔστι καὶ μαρμαρος τὸν τρόπον· ὥσθ' ὅταν ὑμᾶς ἴδῃ παροργισθέντας τισὶ πρός τινας
καὶ μᾶλλον τῶν δεόντων παροξυνθέντας, τηνικαῦτα παρὰ τῶν ὀργιζομένων τὰ βουλήματα λαμβάνων.
τοῖς καιροῖς ἐναντίους δεῖ δὲ τὸν πολιτευόμενον ὑπὲρ ὑμῶν, οὐχὶ τοῖς ἐξαίφνης μὲν τῆς ὀργῆς παθεσιν
ὑμῶν συμπίπτουσιν ἐπακολουθεῖν, ἀλλὰ τοῖς λογισμοῖς καὶ τοῖς πράγμασι καὶ τοῖς ὑπάρχουσι καιροῖς. τὰ μὲν
γὰρ ταχὺ μεταπίπτειν εἴθισται, τὰ δὲ διαμένειν καὶ πολὺν χρόνον ὑπάρχειν. οὗτος τοσοῦδε ἐνθυμούμενος
ἐξελέγχει τὰ ἀπόρρητα τῆς πολιτείας, ὥστε ταῦτα ἀναγκάζεσθαι καὶ κύρια καὶ πάλιν ἄκυρα ποιεῖν. ἀλλ' ἴσως
ὅ τι πρὸς ἅπαντας ἀεὶ προαιρεῖται λοιδορεῖσθαι καὶ διαμάχεσθαι καὶ μέμφεσθαι τὰ λεγόμενα. διὰ ταῦτ'
ὠφείλει ποιήσασθαι ὑμᾶς αὐτὸν ἁρμοστής. ἀλλὰ ταῦτά γε νὴ τὴν Ἀθηνᾶν ὁμοειδῶς ἐστιν ἄνδρες δικασταὶ γιγνόμενα τῇ
πόλει ἐπιτηδεύματα, καὶ διὰ τὰς τούτων ἀπονοίας ἐπονείδιστον ἤδη τὸ πολιτεύεσθαι παρὰ τοῖς ἐπιεικέσιν
ὑμῶν ἐστιν. ἐκδῶ τινὶ τούτῳ ὑμεῖς ἐνῆδον συμμεμένηκεν· οὐκ ἀπορήσετε τῶν τὰ τοιαῦτα ποιησόντων. ἐπεὶ
καὶ νῦν μέσον τοῦτο μὲν ἐστιν, εἰ γὰρ ἐπιτιμᾶν διαβεβουλευμένοις χαλεπόν, ἀλλὰ καὶ συμβουλεῦσαι καὶ πεῖσαι
περὶ τῶν δεόντων ὑμᾶς ψηφίσασθαι. πρὸς δὲ τούτοις ἀναμνήσθητε πρότερον, οἷς αὐτοῖς τούτοις χρώμενος λόγοις
ἐξηπάτησεν ὑμᾶς ὅτε ἠγωνίσατο τὴν προτέραν ἔνδειξιν. ὥσπερ οὐδ' οὕτως δίκαιον παρὰ τοὺς ὑπάρχοντας
νόμους τι συγχωρεῖν. οὐδεὶ γὰρ παρανομεῖν δοντες ἔστι, τοὺς ἄλλους κατὰ τοὺς νόμους ἀξιοῦσι πράττειν. οὐ μὴν
ἀλλ' ἴσως εὐλογώτερον ἦν ὅτι πιστεύσαντες καὶ χαρίσασθαι καὶ προέσθαι τι τῶν τοιούτων. ἐπειδὴ δὲ τότε
ἀφέντες ἐπὶ ταῖς ὁμολογουμέναις ἐλπίσι μικρὸν ὕστερον αὐτὸν τοῦτον ὡς παραβάντα καὶ λέγοντα μετ'
ἀρίστων δῆμον πάλιν ἐκολάσατε, τί σύ, πόλει ἐπιστὰς καὶ ψηφίσαμεν ἁρμόττοντα ἀγνωμονεῖ, παρακρουσθῆτε.
ὧν μὲν γὰρ ἔργῳ πεῖραν εἰλήφατε, τούτοις δὲ λόγοις πιστεύσαιτε. οὐδὲ μηδὲ πω τῇ δοκιμασίᾳ ἐξεταζομένου ἀκριβῆ
πεῖραν ὑμῖν αὐτοῖς ἐκ τῶν λεγομένων ἴσως ἀναγκαῖον ἐστὶ κρίνειν. θαυμάζω δὲ πῶς τῶν οὕτως ἐχόντων, ὥσπερ τὰ μὲν
ἴδια τοῖς ἐκ τῶν παρελθόντων χρόνων γνωρίζεσθε ἐπιεικέσι τούτοις παρακελεύεσθαι· τὰ δὲ τῆς πολιτείας κοινὰ
τοῖς ὁμολογουμένως ἐξεληλεγμένοις φαύλοις ἐπιτρέπειν. καίτοι κωλύομεν ἐπὶ ποίμνην ἀγαθὴν καὶ φαῦλον οὐ
δέχεσθαι ἐπιστάτην ἐκφυλάττειν. ἐπὶ δὲ τοὺς τὰ κοινὰ πράττοντας, τοὺς τοιούτους ἀνθρώπους φασὶν εἶναι φύ-
λακας δεῖν ἐπιπέμπειν. οἱ προσποιούμενοι μηνύειν τοὺς ἁμαρτάνοντας, αὐτοὶ τῆς μεγίστης εἰσὶ φυλακῆς
δεόμενοι. οὓς ἐὰν ἀπατῶσιν ἐνθυμούμενοι, τοὺς μὲν φάσκοντας τούτῳ τῷ λόγῳ φιλεῖν ὑμᾶς, χαίρειν ἐάσατε.
αὐτοὶ δὲ τοῦ τοιούτου τρόπου παραφυλάξατε, ὅπως μηδενὶ ἐξουσίαν ἀκύρους τοὺς νόμους
ποιεῖν. ἀλλ' ὥσπερ ἐκ τῶν πολλῶν ὑπὲρ τοῦ πλήθους καὶ λέγειν καὶ γράφειν διώκεσθαι προσποιοῦνται, ὡς πάνδει-
νόν ἐστι τοὺς μὲν προγόνους ὑπὲρ τοῦ μὴ καταλυθῆναι τοὺς νόμους ἀποθνήσκειν τολμᾶν, ὑμᾶς δὲ μηδὲ τοὺς
ἐξαμαρτάνοντας εἰς αὐτοὺς τιμωρεῖσθαι, καὶ τοῖς μὲν γράψασι τὰ τοὺς νόμους σῴζοντα ψηφίσασθαι χαλκοῦν
ἀνδριάντα στῆσαι, αὐτῶν δὲ τῶν νόμων οὕτως ὀλιγωροῦντας φαίνεσθαι, δι' οὓς κἀκείνων ὑπερβαλλόντως συμ-
μεμένηκε τιμᾶσθαι. πῶς δ' οὐκ ἔσται ἤδη συμμαχοῦν ἄλογον, εἰ νομοθέτου μὲν ὀργίζεσθε τοῖς πονηροῖς, ἐ-
παμφοτερίζοντες δὲ τινας εἰληφότες, ἀθῴους ἐάσατε, καὶ τὸν μὲν νομοθέτην ὑμῶν τὰ πᾶσιν ὑπὲρ ὑμῶν ἀπεχθάνε-
σθαι τοῖς φαύλοις, ὑμᾶς δὲ μηδ' ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν κοινῇ συλλαμβάνοντας ἐπιδείξασθαι μισοῦντας τοὺς πονηρούς.
ἀλλ' ἀφεῖσθαι ἀνδρὸς πονηρίας ἡττηθῆναι καὶ θαυμάζειν ὅσοι ἔλαχον τὴν ζημίαν ἐν αὐτοῖς οὐκ ὄντα νόμον παράγει.
τοὺς δὲ ὄντας εἰς τὴν τῶν νόμων κοινὴν ταξιν ἄγοντας, τούτους ἀτιμωρήτους περιορᾶν. εἰ τοίνυν
ἀκριβέστατα συνθεωρήσαιτε, ὅσῳ τοῖς κειμένοις νόμοις πείθεσθαι ἡλίκον ἀγαθόν ἐστι καὶ τὸ εὖ φρονεῖν, καὶ μὴ πει-
θαρχεῖν αὐτοῖς ἡλίκον κακόν· εἰ τὰ κατὰ τῶν νόμων ἀγαθὰ χωρὶς καὶ τὰ διὰ τῆς παρανομίας συμβαίνοντα προ-
φθαλμῶν ὑμῖν αὐτοῖς ποιησάμενοι θεωρήσετε· εὑρήσετε γὰρ τὴν μὲν τῆς μεθυσίας καὶ τῆς ἀκρασίας καὶ τῆς
πλεονεξίας· τὴν δὲ τῆς φρονήσεως καὶ σωφροσύνης καὶ δικαιοσύνης ἐργαζομένας πράττουσιν. δῆλον δέ· τῶν γὰρ
πόλεων ταύτας ἀρίστας οἰκουμένας ἴδοι μὲν ἄν, ἐν αἷς ἄριστοι νομοθέται γεγόνασιν. τὰ μὲν γὰρ ἐν τοῖς σώμασιν
ἀρρωστήματα τοῖς τῶν ἰατρῶν εὑρήμασι καὶ παύεται· τὰς δὲ τῶν ψυχῶν ἀγριότητας αἱ τῶν νομοθετῶν ἐ-
ξορίζουσι διάνοιαι. ὅλως δὲ οὐδὲν οὔτε σεμνὸν οὔτε σπουδαῖον εὕρηται, ὃ μὴ νόμου κεκοινώνηκεν· ἐπεὶ καὶ τὸν
ὅλον κόσμον καὶ τὰ θεῖα καὶ τὰς καλουμένας ὥρας νόμος καὶ τάξις εἰ χρὴ τοῖς ὁρωμένοις πιστεύειν φαίνεται.

198

παρακαλέσαντες οὖν ὑμᾶς αὐτοὺς ἄνδρες ἀθηναῖοι· βοηθῆσαι τε καὶ τοῖς νόμοις· καὶ ψηφίσασθε δὲ τοὺς εἰς θεοὺς ἀσεβοῦντας προορώμενοι καὶ ταῦτα ἐὰν πράξητε· τὰ δέοντα ποιήσετε καὶ τὰ κράτιστα ψηφιεῖσθε:

ολλά με τὰ παρακολουθοῦντα ἦν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι γράψασθαι νέαιραν τὴν γραφὴν ταυτηνὶ καὶ εἰσελθεῖν εἰς ὑμᾶς· καὶ γὰρ ἠδικήμεθα ὑπὸ στεφάνου μεγάλα καὶ εἰς κινδύνους τοὺς ἐσχάτους κατέστημεν ὑπ' αὐτοῦ· ὅ τε κηδεστὴς καὶ ἐγὼ καὶ ἡ ἀδελφὴ καὶ ἡ γυνὴ ἡ ἐμή· ὥστε οὐχ ὑπάρχων ἀλλὰ τιμωρούμενος· ἀγωνιοῦμαι τὸν ἀγῶνα τουτονί· τῆς γὰρ ἔχθρας πρότερος οὗτος ὑπῆρξεν· οὐδὲν ὑφ' ἡμῶν πώποτε οὔτε λόγῳ οὔτε ἔργῳ κακὸν παθών· βούλομαι δ' ὑμῖν προδιηγήσασθαι πρῶτον ἃ πεπόνθαμεν ὑπ' αὐτοῦ· ἵνα μᾶλλόν μοι συγγνώμην ἔχητε ἀμυνομένῳ· καὶ ὡς εἰς τοὺς ἐσχάτους κινδύνους κατέστημεν περί τε τῆς πατρίδος καὶ περὶ ἀτιμίας· ψηφισαμένου γὰρ τοῦ δήμου τοῦ ἀθηναίων ἀθηναῖον εἶναι πασίωνα καὶ ἐκγόνους τοὺς ἐκείνου διὰ τὰς εὐεργεσίας τὰς εἰς τὴν πόλιν· ὁμογνώμων καὶ ὁ πατὴρ ἐγένετο ὁ ἐμὸς τῇ τοῦ δήμου δωρεᾷ· καὶ ἔδωκεν ἀπολλοδώρῳ τῷ υἱεῖ τῷ ἐκείνου θυγατέρα μὲν αὑτοῦ ἀδελφὴν δὲ ἐμήν· ἐξ ἧς ἀπολλοδώρῳ οἱ παῖδές εἰσι· ὄντος δὲ χρηστοῦ τοῦ ἀπολλοδώρου περί τε τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐμὴν καὶ περὶ ἡμᾶς ἅπαντας καὶ ἡγουμένου τῇ ἀληθείᾳ οἰκείους ὄντας κοινωνεῖν πάντων τῶν ὄντων· ἔλαβον καὶ ἐγὼ γυναῖκα ἀπολλοδώρου μὲν θυγατέρα ἀδελφιδῆν δὲ ἐμαυτοῦ· προεληλυθότος δὲ χρόνου· λαγχάνει βουλεύειν ὁ ἀπολλόδωρος· δοκιμασθεὶς δὲ καὶ ὀμόσας τὸν νόμιμον ὅρκον· συμβάντος τῇ πόλει καιροῦ τῇ πόλει τοιούτου καὶ πολέμου ἐν ᾧ ἦν ἢ κρατήσασιν ὑμῖν μεγίστοις τῶν ἑλλήνων εἶναι καὶ ἀναμφισβητήτως τά τε ὑμέτερ' αὐτῶν κεκομίσθαι καὶ καταπεπολεμηκέναι φίλιππον· ἢ ὑστερήσασι τῇ βοηθείᾳ καὶ προεμένοις τοὺς συμμάχους δι' ἀπορίαν χρημάτων καταλυθέντος τοῦ στρατοπέδου· τούτους τε ἀπολέσαι καὶ τοῖς ἄλλοις ἕλλησιν ἀπίστους εἶναι δοκεῖν καὶ κινδυνεύειν περὶ τῶν ὑπολοίπων· περί τε λήμνου καὶ ἴμβρου καὶ σκύρου καὶ χερρονήσου· καὶ μελλόντων στρατεύεσθαι ὑμῶν πανδημεὶ εἴς τε εὔβοιαν καὶ ὄλυνθον· ἔγραψε ψήφισμα ἐν τῇ βουλῇ ἀπολλόδωρος βουλεύων· καὶ ἐξήνεγκε προβούλευμα εἰς τὸν δῆμον λέγον διαχειροτονῆσαι τὸν δῆμον εἴτε δοκεῖ τὰ περιόντα χρήματα τῆς διοικήσεως στρατιωτικὰ εἶναι εἴτε θεωρικά· κελευόντων μὲν τῶν νόμων ὅταν πόλεμος ᾖ τὰ περιόντα χρήματα τῆς διοικήσεως στρατιωτικὰ εἶναι· κύριον δ' ἡγούμενος δεῖν τὸν δῆμον εἶναι περὶ τῶν αὑτοῦ ὅ τι ἂν βούληται πρᾶξαι· ὀμωμοκὼς δὲ τὰ βέλτιστα βουλεύσειν τῷ δήμῳ τῷ ἀθηναίων ὡς ὑμεῖς πάντες ἐμαρτυρήσατε ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ· γενομένης γὰρ τῆς διαχειροτονίας· οὐδεὶς ἀπεχειροτόνησεν ὡς οὐ δεῖ τοῖς χρήμασι τούτοις στρατιωτικοῖς χρῆσθαι· ἀλλ' ἔτι καὶ νῦν ἄν που λόγος γένηται παρὰ πάντων ὁμολογεῖται ὡς τὰ βέλτιστα εἰπὼν ἄδικα πάθοι· τὸν οὖν ἐξαπατήσαντα τῷ λόγῳ τοὺς δημοκρατουμένους δίκαιον ὀργίζεσθαι οὐ τοὺς ἐξαπατηθέντας· γραψάμενος γὰρ παρανόμων τὸ ψήφισμα στέφανος οὑτοσὶ καὶ εἰσελθὼν εἰς τὸ δικαστήριον ἐπὶ διαβολῇ ψευδεῖς μαρτυρίας παρασχόμενος καὶ ἔξω τῆς γραφῆς πολλὰ κατηγορῶν εἷλε τὸ ψήφισμα· καὶ τοῦτο μὲν εἰ αὐτῷ ἐδόκει διαπράξασθαι χαλεπῶς φέρομεν· ἀλλ' ἐπειδὴ περὶ τοῦ τιμήματος ἐλάμβανον τὴν ψῆφον οἱ δικασταί· δεομένων ἡμῶν συγχωρῆσαι οὐκ ἤθελεν· ἀλλὰ πεντεκαίδεκα ταλάντων ἐτιμᾶτο· ἵνα ἀτιμώσειεν αὐτὸν καὶ παῖδας τοὺς ἐκείνου καὶ τὴν ἀδελφὴν τὴν ἐμὴν καὶ ἡμᾶς ἅπαντας εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπορίαν καταστήσειε καὶ ἔνδειαν πάντων· ἡ μὲν γὰρ οὐσία οὐδὲ τριῶν ταλάντων πάνυ τι ἦν· ὥστε δυνηθῆναι ἐκτεῖσαι τοσοῦτον ὄφλημα· μὴ ἐκτεισθέντος δὲ τοῦ ὀφλήματος ἐπὶ τῆς ἐνάτης πρυτανείας διπλοῦν ἔμελλεν ἔσεσθαι τὸ ὄφλημα καὶ ἐγγραφήσεσθαι ἀπολλόδωρος τριάκοντα τάλαντα ὀφείλων τῷ δημοσίῳ· ἐγγεγραμμένου δὲ τῷ δημοσίῳ ἀπογραφήσεσθαι ἔμελλεν ἡ ὑπάρχουσα οὐσία ἀπολλοδώρῳ δημοσία εἶναι· πραθείσης δ' αὐτῆς εἰς τὴν ἐσχάτην ἀπορίαν καταστήσεσθαι καὶ αὐτὸς καὶ παῖδες οἱ ἐκείνου καὶ γυνὴ καὶ ἡμεῖς ἅπαντες· ἔτι δὲ καὶ ἡ ἑτέρα θυγάτηρ ἀνέκδοτος ἔμελλεν ἔσεσθαι· τίς γὰρ ἄν ποτε παρ' ὀφείλοντος τῷ δημοσίῳ καὶ ἀποροῦντος ἔλαβεν ἄπροικον· οὐκοῦν τηλικούτων κακῶν αἴτιος ἡμῖν ἅπασιν ἐγίγνετο· οὐδὲν πώποτε ὑφ' ἡμῶν ἠδικημένος· τοῖς μὲν οὖν δικασταῖς τοῖς τότε δικάσασι πολλὴν χάριν κατά γε τοῦτο ἔχω· ὅτι οὐ περιεῖδον αὐτὸν ἀναρπασθέντα· ἀλλ' ἐτίμησαν ταλάντου ὥστε δυνηθῆναι ἐκτεῖσαι μόλις· τοῦτον δὲ δικαίως ἐπεχείρησα τὸν αὐτὸν ἔρανον ἀποδοῦναι· οὐ γὰρ μόνον ταύτῃ ἐζήτησεν ἡμᾶς ἀνελεῖν· ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς πατρίδος αὐτὸν ἠβουλήθη ἐκβαλεῖν· ἐπενεγκὼν γὰρ αὐτῷ αἰτίαν ψευδῆ ὡς ἀφίδναζέ ποτε ἀφικόμενος ἐπὶ δραπέτην αὑτοῦ ζητῶν πατάξειε γυναῖκα καὶ ἐκ τῆς πληγῆς τελευτήσειεν ἡ ἄνθρωπος· παρασκευασάμενος ἀνθρώπους δούλους καὶ σκευάσας ὡς κυρηναῖοι εἴησαν προεῖπεν αὐτῷ ἐπὶ παλλαδίῳ φόνου· καὶ ἔλεγε τὴν δίκην στέφανος οὑτοσὶ διομοσάμενος ὡς ἀπέκτεινεν ἀπολλόδωρος τὴν γυναῖκα αὐτοχειρίᾳ· ἐξώλειαν αὑτῷ καὶ γένει καὶ οἰκίᾳ ἐπαρασάμενος· ἃ οὔτε ἐγένετο οὔτε εἶδεν οὔτε ἤκουσεν οὐδενὸς πώποτε ἀνθρώπου· ἐξελεγχθεὶς δ' ἐπιορκῶν καὶ ψευδῆ αἰτίαν ἐπιφέρων καὶ φανερὸς γενόμενος μεμισθωμένος ὑπὸ κηφισοφῶντος καὶ ἀπολλοφάνους ὥστ' ἐξελάσαι ἀπολλόδωρον ἢ ἀτιμῶσαι ἀργύριον εἰληφώς· ὀλίγας ψήφους μεταλαβὼν ἐκ πεντακοσίων δραχμῶν ἀπῆλθεν ἐπιορκηκὼς καὶ δόξας πονηρός

ἦμαι· σκοπεῖτε δὴ αὐτοί, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἐκ τίνος λογίζομαι πρὸς ὑμᾶς αὐτούς· τί ἂν ἐχρησάμην ἐμαυτῷ καὶ τῇ γυναικὶ καὶ τῇ ἀδελφῇ, εἴ τι Ἀπολλόδωρος συνέβη παθεῖν ὧν Στέφανος οὑτοσὶ ἐπεβούλευσεν ἐν τῷ προτέρῳ ἢ ἐν τῷ ὑστέρῳ ἀγῶνι; ἢ ποία αἰσχύνη οὐκ ἂν ἦν, καὶ συμφορὰ δ' εἰ περιπεπτώκοι ἂν; παρακαλούντων δή με ἁπάντων ἰδίᾳ προσιόντων τιμωρίαν μοι ἐπὶ τὸν ἀγῶνα τοῦτον πράξασθαι ὧν ἐπάθομεν, καὶ ὀνειδιζόντων μοι ἀνανδρότατον ἀνθρώπων εἶναι, εἰ οὕτως οἰκείως ἔχων πρὸς τούτους μὴ λήψομαι δίκην ὑπὲρ ἀδελφῆς καὶ κηδεστοῦ καὶ ἀδελφιδῶν καὶ γυναικὸς ἐμαυτοῦ, μηδὲ τὴν περιφανῶς εἰς τοὺς θεοὺς ἀσεβοῦσαν καὶ εἰς τὴν πόλιν ὑβρίζουσαν καὶ τῶν νόμων καταφρονοῦσαν τῶν ὑμετέρων εἰσαγαγὼν εἰς ὑμᾶς καὶ ἐξελέγξας τῷ λόγῳ ὡς ἀδικεῖ, κυρίους ποιήσω ὅ τι ἂν βούλησθε χρῆσθαι αὐτῇ. καὶ ὥσπερ Στέφανος ἐμὲ ἀφῃρεῖτο τοὺς οἰκείους παρὰ τοὺς νόμους καὶ τὰ ψηφίσματα τὰ ὑμέτερα, οὕτω καὶ ἐγὼ τοῦτον ἥκω ἐπιδείξων εἰς ὑμᾶς ξένῃ μὲν γυναικὶ συνοικοῦντα παρὰ τὸν νόμον, ἀλλοτρίους δὲ παῖδας εἰσαγαγόντα εἴς τε τοὺς φράτορας καὶ εἰς τοὺς δημότας, ἐγγυῶντα δὲ τὰς τῶν ἑταιρῶν θυγατέρας ὡς αὑτοῦ οὔσας, ἠσεβηκότα δ' εἰς τοὺς θεούς, ἄκυρον δὲ ποιοῦντα τὸν δῆμον τῶν αὑτοῦ, ἄν τινα βούληται πολίτην ποιήσασθαι· τίς γὰρ ἂν ἔτι παρὰ τοῦ δήμου ζητήσειε λαβεῖν δωρεάν, μετὰ πολλῶν ἀναλωμάτων καὶ πραγματείας πολίτης μέλλων ἔσεσθαι, ἐξὸν παρὰ Στεφάνου ἀπ' ἐλάττονος ἀναλώματος, εἴ γε τὸ αὐτὸ τοῦτο γενήσεται αὐτῷ; ἃ μὲν οὖν ἀδικηθεὶς ἐγὼ ὑπὸ Στεφάνου πρότερος ἐγραψάμην τὴν γραφὴν ταυτηνί, εἴρηκα πρὸς ὑμᾶς· ὡς δ' ἐστὶ ξένη Νέαιρα αὑτηὶ καὶ συνοικεῖ Στεφάνῳ τουτῳὶ καὶ πολλὰ παρανενόμηκεν εἰς τὴν πόλιν, ταῦτ' ἤδη δεῖ μαθεῖν ὑμᾶς. δέομαι οὖν ὑμῶν, ὦ ἄνδρες δικασταί, ἅπερ ἡγοῦμαι προσήκειν δεηθῆναι νέον τε ὄντα καὶ ἀπείρως ἔχοντα τοῦ λέγειν, συνήγορόν με κελεῦσαι καλέσαι τῷ ἀγῶνι τούτῳ Ἀπολλόδωρον. καὶ γὰρ πρεσβύτερός ἐστιν ἢ ἐγώ, καὶ ἐμπειροτέρως ἔχει τῶν νόμων, καὶ ἠδίκηται ὑπὸ Στεφάνου τουτουί, καὶ μεμέληκεν αὐτῷ περὶ τούτων ἁπάντων ἀκριβῶς, ὥστε καὶ ἀνεπίφθονον αὐτῷ τιμωρεῖσθαι τὸν ὑπάρξαντα. δεῖ δ' ὑμᾶς τὴν ἀλήθειαν τὴν ἀκριβῆ ἀκούσαντας τῆς τε κατηγορίας καὶ τῆς ἀπολογίας οὕτως ἤδη τὴν ψῆφον φέρειν ὑπέρ τε τῶν θεῶν καὶ τῶν νόμων καὶ τοῦ δικαίου καὶ ὑμῶν αὐτῶν.

μὲν ἠδίκημαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὑπὸ Στεφάνου καὶ δι' ἃ ἀναβέβηκα κατηγορήσων Νεαίρας ταυτησί, Θεόμνηστος εἴρηκε πρὸς ὑμᾶς· ὡς δ' ἐστὶ ξένη Νέαιρα καὶ παρὰ τοὺς νόμους συνοικεῖ Στεφάνῳ τουτῳί, τοῦθ' ὑμῖν βούλομαι σαφῶς ἐπιδεῖξαι. πρῶτον μὲν οὖν τὸν νόμον ὑμῖν ἀναγνώσεται, καθ' ὃν τήν τε γραφὴν ταυτηνὶ Θεόμνηστος ἐγράψατο καὶ ὁ ἀγὼν οὗτος εἰσέρχεται εἰς ὑμᾶς.

ἂν δὲ ξένος ἀστῇ συνοικῇ τέχνῃ ἢ μηχανῇ ᾑτινιοῦν, γραφέσθω πρὸς τοὺς θεσμοθέτας Ἀθηναίων ὁ βουλόμενος οἷς ἔξεστιν. ἐὰν δὲ ἁλῷ, πεπράσθω καὶ αὐτὸς καὶ ἡ οὐσία αὐτοῦ, καὶ τὸ τρίτον μέρος ἔστω τοῦ ἑλόντος. ἔστω δὲ καὶ ἐὰν ἡ ξένη τῷ ἀστῷ συνοικῇ κατὰ ταὐτά, καὶ ὁ συνοικῶν τῇ ξένῃ τῇ ἁλούσῃ ὀφειλέτω χιλίας δραχμάς. τοῦ μὲν νόμου τοίνυν ἀκηκόατε, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὃς οὐκ ἐᾷ τὴν ξένην τῷ ἀστῷ συνοικεῖν οὐδὲ τὴν ἀστὴν τῷ ξένῳ, οὐδὲ παιδοποιεῖσθαι τέχνῃ οὐδὲ μηχανῇ οὐδεμιᾷ· ἐὰν δέ τις παρὰ ταῦτα ποιῇ, γραφὴν πεποίηκε κατ' αὐτῶν εἶναι πρὸς τοὺς θεσμοθέτας, κατά τε τοῦ ξένου καὶ τῆς ξένης, κἂν ἁλῷ, πεπρᾶσθαι κελεύει. ὡς οὖν ἐστι ξένη Νέαιρα αὑτηί, τοῦθ' ὑμῖν βούλομαι ἐξ ἀρχῆς ἀκριβῶς ἐπιδεῖξαι. ἑπτὰ γὰρ ταύτας παιδίσκας ἐκ μικρῶν παιδίων ἐκτήσατο Νικαρέτη, Χαρισίου μὲν οὖσα τοῦ Ἠλείου ἀπελευθέρα, Ἱππίου δὲ τοῦ μαγείρου τοῦ ἐκείνου γυνή, δεινὴ δὲ καὶ δυναμένη φύσιν μικρῶν παιδίων συνιδεῖν εὐπρεπῆ, καὶ ταῦτα ἐπισταμένη θρέψαι καὶ παιδεῦσαι ἐμπείρως, τέχνην ταύτην κατεσκευασμένη καὶ ἀπὸ τούτων τὸν βίον συνειλεγμένη. προσειποῦσα δ' αὐτὰς ὀνόματι θυγατέρας, ἵν' ὡς μεγίστους μισθοὺς πράττοιτο τοὺς βουλομένους πλησιάζειν αὐταῖς ὡς ἐλευθέραις οὔσαις, ἐπειδὴ τὴν ἡλικίαν ἐκαρπώσατο αὐτῶν ἑκάστης, συλλήβδην καὶ πάσας ἀπέδοτο τὰ σώματα, ἑπτὰ οὔσας, Ἄντειαν καὶ Στρατόλαν καὶ Ἀριστόκλειαν καὶ Μετάνειραν καὶ Φίλαν καὶ Ἰσθμιάδα καὶ Νέαιραν ταυτηνί. ἣν μὲν οὖν ἕκαστος αὐτῶν ἐκτήσατο καὶ ὡς ἠλευθερώθησαν ἀπὸ τῶν πριαμένων αὐτὰς παρὰ τῆς Νικαρέτης, προϊόντος τοῦ λόγου, ἂν βούλησθε ἀκούειν καὶ περιουσία ἡμῖν ᾖ τοῦ ὕδατος, δηλώσω ὑμῖν· ὡς δὲ Νέαιρα αὑτηὶ Νικαρέτης ἦν καὶ εἰργάζετο τῷ σώματι μισθαρνοῦσα τοῖς βουλομένοις αὐτῇ πλησιάζειν, τοῦθ' ὑμῖν βούλομαι πάλιν ἐπανελθεῖν. Λυσίας γὰρ ὁ σοφιστὴς Μετανείρας ὢν ἐραστής, ἠβουλήθη πρὸς τοῖς ἄλλοις ἀναλώμασιν οἷς ἀνήλισκεν εἰς αὐτήν, καὶ μυῆσαι, ἡγούμενος τὰ μὲν ἄλλα ἀναλώματα τὴν κεκτημένην αὐτὴν λαμβάνειν, ἃ δ' ἂν εἰς τὴν ἑορτὴν καὶ τὰ μυστήρια ὑπὲρ αὐτῆς ἀναλώσῃ, πρὸς αὐτὴν τὴν ἄνθρωπον χάριν καταθήσεσθαι. ἐδεήθη οὖν τῆς Νικαρέτης ἐλθεῖν εἰς τὰ μυστήρια ἄγουσαν τὴν Μετάνειραν, ἵνα μυηθῇ, καὶ αὐτὸς ὑπέσχετο μυήσειν. ἀφικομένας δ' αὐτὰς ὁ Λυσίας εἰς μὲν τὴν αὑτοῦ οἰκίαν οὐκ εἰσάγει, αἰσχυνόμενος τήν τε γυναῖκα ἣν εἶχε, Βραχύλλου μὲν θυγατέρα, ἀδελφιδῆν δὲ αὑτοῦ, καὶ τὴν μητέρα τὴν αὑτοῦ πρεσβυτέραν τε οὖσαν καὶ ἐν τῇ αὐτῇ διαιτωμένην· ὡς Φιλόστρατον δὲ τὸν Κολωνῆθεν, ἠίθεόν τε ἔτι ὄντα καὶ φίλον αὑτῷ, καθίστησιν αὐτάς, τήν τε Μετάνειραν καὶ τὴν Νικαρέτην. συνηκολούθει δὲ καὶ Νέαιρα αὑτηί, εἰργασμένη μὲν ἤδη τῷ σώματι, νεωτέρα δὲ οὖσα διὰ τὸ μήπω τὴν ἡλικίαν αὐτῇ παρεῖναι. ὡς οὖν ἀληθῆ λέγω, ὅτι Νικαρέτης ἦν καὶ ἠκολούθει ἐκείνῃ καὶ ἐμισθάρνει τῷ βουλομένῳ ἀναλίσκειν, τούτων ὑμῖν

αὐτὸν τὸν φιλόστρατον μάρτυρα καλῶ:

Φιλόστρατος διονυσίου κολωνῆθεν μαρτυρεῖ εἰδέναι νέαιραν νικαρέτης οὖσαν, ἧσπερ καὶ μετάνειρα ἐγένετο, καὶ καταγομένας παρ᾽ αὐτῷ ὅτε εἰς τὰ μυστήρια ἐπεδήμησαν ἐν κορίνθῳ οἰκοῦσαι· καταστῆσαι δὲ αὐτὰς ὡς αὑτὸν λυσίαν τὸν κεφάλου, φίλον ὄντα ἑαυτῷ καὶ ἐπιτήδειον. πάλιν τοίνυν ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι μετὰ ταῦτα σῖμος ὁ θετταλὸς ἔχων νέαιραν ταυτηνὶ ἀφικνεῖται δεῦρο εἰς τὰ παναθήναια τὰ μεγάλα. συνηκολούθει δὲ καὶ ἡ νικαρέτη αὐτῇ, κατήγοντο δὲ παρὰ κτησίππῳ τῷ γλαυκωνίδου τῷ κυδαντίδῃ, καὶ συνέπινεν καὶ συνεδείπνει ἐναντίον πολλῶν νέαιρα αὑτηὶ ὡς ἂν ἑταίρα οὖσα. καὶ ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, τούτων ὑμῖν τοὺς μάρτυρας καλῶ. καί μοι κάλει εὐφίλητον σίμωνος αἰξωνέα καὶ ἀριστόμαχον κριτοδήμου ἀλωπεκῆθεν:

Εὐφίλητος σίμωνος αἰξωνεύς, ἀριστόμαχος κριτοδήμου ἀλωπεκῆθεν μαρτυροῦσιν εἰδέναι σῖμον τὸν θετταλὸν ἀφικόμενον ἀθήναζε εἰς τὰ παναθήναια τὰ μεγάλα, καὶ μετ᾽ αὐτοῦ νικαρέτην καὶ νέαιραν τὴν νυνὶ ἀγωνιζομένην· καὶ κατάγεσθαι αὐτοὺς παρὰ κτησίππῳ τῷ γλαυκωνίδου, καὶ συμπίνειν μετ᾽ αὐτῶν νέαιραν ὡς ἑταίραν οὖσαν καὶ ἄλλων πολλῶν παρόντων καὶ συμπινόντων παρὰ κτησίππῳ. μετὰ ταῦτα τοίνυν ἐν τῇ κορίνθῳ αὐτῆς ἐπιφανῶς ἐργαζομένης καὶ οὔσης λαμπρᾶς ἄλλοι τε ἐρασταὶ γίγνονται καὶ ξενοκλείδης ὁ ποιητὴς καὶ ἵππαρχος ὁ ὑποκριτής, καὶ εἶχον αὐτὴν μεμισθωμένοι. καὶ ὅτι ἀληθῆ λέγω, τοῦ μὲν ξενοκλείδου οὐκ ἂν δυναίμην ὑμῖν μαρτυρίαν παρασχέσθαι· οὐ γὰρ ἐῶσιν αὐτὸν οἱ νόμοι μαρτυρεῖν. ὅτε γὰρ λακεδαιμονίους ὑμεῖς ἐσῴζετε πεισθέντες ὑπὸ καλλιστράτου, τότε ἀντειπὼν ἐν τῷ δήμῳ τῇ βοηθείᾳ, ἐωνημένος τὴν πεντηκοστὴν τοῦ σίτου ἐν εἰρήνῃ, καὶ δέον αὐτὸν καταβάλλειν τὰς καταβολὰς εἰς τὸ βουλευτήριον κατὰ πρυτανείαν, καὶ οὔσης αὐτῷ ἀτελείας ἐκ τῶν νόμων, οὐκ ἐξελθὼν ἐκείνην τὴν στρατείαν, γραφεὶς ὑπὸ στεφάνου τουτουῒ ἀστρατείας καὶ διαβληθεὶς τῷ λόγῳ ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἑάλω καὶ ἠτιμώθη. καίτοι πῶς οὐκ οἴεσθε δεινὸν εἶναι, εἰ τοὺς μὲν φύσει πολίτας καὶ γνησίως μετέχοντας τῆς πόλεως ἀπεστέρηκε τῆς παρρησίας στέφανος οὑτοσί, τοὺς δὲ μηδὲν προσήκοντας βιάζεται ἀθηναίους εἶναι παρὰ πάντας τοὺς νόμους. τὸν δ᾽ ἵππαρχον αὐτὸν ὑμῖν καλῶ, καὶ ἀναγκάσω μαρτυρεῖν ἢ ἐξόμνυσθαι κατὰ τὸν νόμον, ἢ κλητεύσω αὐτόν. καί μοι κάλει ἵππαρχον:

Ἵππαρχος ἀθμονεὺς μαρτυρεῖ ξενοκλείδην καὶ αὐτὸν μισθώσασθαι νέαιραν ἐν κορίνθῳ τὴν νυνὶ ἀγωνιζομένην ὡς ἑταίραν οὖσαν τῶν μισθαρνουσῶν, καὶ συμπίνειν ἐν κορίνθῳ νέαιραν μετ᾽ αὐτοῦ καὶ ξενοκλείδου τοῦ ποιητοῦ. μετὰ ταῦτα τοίνυν αὐτῆς γίγνονται ἐρασταὶ δύο, τιμανορίδας τε ὁ κορίνθιος καὶ εὐκράτης ὁ λευκάδιος, οἳ ἐπειδήπερ πολυτελὴς ἦν ἡ νικαρέτη τοῖς ἐπιτάγμασιν, ἀξιοῦσα τὰ καθ᾽ ἡμέραν ἀναλώματα ἅπαντα τῇ οἰκίᾳ παρ᾽ αὐτῶν λαμβάνειν, κατατιθέασιν αὐτῆς τιμὴν τριάκοντα μνᾶς τοῦ σώματος τῇ νικαρέτῃ, καὶ ὠνοῦνται αὐτὴν παρ᾽ αὐτῆς νόμῳ πόλεως καθάπαξ αὐτῶν δούλην εἶναι. καὶ εἶχον καὶ ἐχρῶντο ὅσον ἐβούλοντο αὐτῇ χρόνον. μέλλοντες δὲ γαμεῖν, προαγορεύουσιν αὐτῇ ὅτι οὐ βούλονται αὐτὴν σφᾶς αὐτῶν ἑταίραν γεγενημένην ὁρᾶν ἐν κορίνθῳ ἐργαζομένην, οὐδ᾽ ὑπὸ πορνοβοσκῷ οὖσαν, ἀλλ᾽ ἡδέως ἂν αὐτοῖς εἴη ἔλαττόν τε τἀργύριον κομίσασθαι παρ᾽ αὐτῆς ἢ κατέθεσαν, καὶ αὐτὴν ταύτην ὁρᾶν τι ἀγαθὸν ἔχουσαν. ἀφιέναι οὖν αὐτῇ ἔφασαν εἰς ἐλευθερίαν χιλίας δραχμάς, πεντακοσίας ἑκάτερος· τὰς δ᾽ εἴκοσι μνᾶς ἐκέλευον αὐτὴν ἐξευροῦσαν αὑτοῖς ἀποδοῦναι. ἀκούσασα δ᾽ αὕτη τοὺς λόγους τούτους τοῦ τε εὐκράτους καὶ τιμανορίδου, μεταπέμπεται εἰς τὴν κόρινθον ἄλλους τε τῶν ἐραστῶν γεγενημένων αὐτῇ καὶ φρυνίωνα τὸν παιανιέα, δήμωνος μὲν ὄντα υἱόν, δημοχάρους δὲ ἀδελφόν, ἀσελγῶς δὲ καὶ πολυτελῶς διάγοντα τὸν βίον, ὡς ὑμῶν οἱ πρεσβύτεροι μνημονεύουσιν. ἀφικομένου δ᾽ ὡς αὐτὴν τοῦ φρυνίωνος, λέγει πρὸς αὐτὸν τοὺς λόγους οὓς εἶπον πρὸς αὐτὴν ὁ εὐκράτης καὶ τιμανορίδας, καὶ δίδωσιν αὐτῷ τὸ ἀργύριον ὃ παρὰ τῶν ἄλλων ἐραστῶν ἐδασμολόγησεν ἔρανον εἰς τὴν ἐλευθερίαν συλλέγουσα, καὶ εἴ τι ἄρα αὐτὴ περιεποιήσατο, κελεύουσα προσθέντα τὸ ἐπίλοιπον οὗ προσέδει εἰς τὰς εἴκοσι μνᾶς, καταθεῖναι αὑτῆς τῷ τε εὐκράτει καὶ τῷ τιμανορίδᾳ ὥστε ἐλευθέραν εἶναι. ἄσμενος δ᾽ ἀκούσας ἐκεῖνος τοὺς λόγους τούτους αὐτῆς, καὶ λαβὼν τὸ ἀργύριον ὃ παρὰ τῶν ἐραστῶν τῶν ἄλλων εἰσηνέχθη αὐτῇ, καὶ προσθεὶς τὸ ἐπίλοιπον αὐτός, κατατίθησιν αὐτῆς τὰς εἴκοσι μνᾶς τῷ εὐκράτει καὶ τῷ τιμανορίδᾳ ἐπ᾽ ἐλευθερίᾳ καὶ ἐφ᾽ ᾧ ἐν κορίνθῳ μὴ ἐργάζεσθαι. καὶ ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, τούτων ὑμῖν τὸν παραγενόμενον μάρτυρα καλῶ. καί μοι κάλει φίλαγρον μελιτέα:

Φίλαγρος μελιτεὺς μαρτυρεῖ παρεῖναι ἐν κορίνθῳ, ὅτε φρυνίων ὁ δημοχάρους ἀδελφὸς κατετίθει εἴκοσι μνᾶς νεαίρας τῆς νυνὶ ἀγωνιζομένης τιμανορίδᾳ τῷ κορινθίῳ καὶ εὐκράτει τῷ λευκαδίῳ, καὶ καταθεὶς τὸ ἀργύριον ᾤχετο ἀπάγων ἀθήναζε νέαιραν. ἀφικόμενος τοίνυν δεῦρο ἔχων αὐτὴν ἀσελγῶς καὶ προπετῶς ἐχρῆτο αὐτῇ, καὶ ἐπὶ τὰ δεῖπνα ἔχων αὐτὴν πανταχοῖ ἐπορεύετο ὅπου πίνοι, ἐκώμαζέ τ᾽ ἀεὶ μετ᾽ αὐτοῦ, συνῆν τ᾽ ἐμφανῶς ὁπότε βουληθείη πανταχοῦ, φιλοτιμίαν τὴν ἐξουσίαν πρὸς τοὺς ὁρῶντας ποιούμενος. καὶ ὡς ἄλλους τε πολλοὺς ἐπὶ κῶμον ἔχων ἦλθεν αὐτὴν καὶ ὡς χαβρίαν τὸν αἰξωνέα, ὅτε ἐνίκα ἐπὶ σωκρατίδου ἄρχοντος τὰ πύθια τῷ τεθρίππῳ ὃ ἐπρίατο παρὰ τῶν παίδων τῶν μίτυος τοῦ ἀργείου, καὶ ἥκων ἐκ δελφῶν εἱστία τὰ ἐπινίκια ἐπὶ κωλιάδι· καὶ ἐκεῖ ἄλλοι τε πολλοὶ συνεγίγνοντο αὐτῇ μεθυούσῃ καθεύδοντος τοῦ φρυνίωνος·

καὶ οἱ διάκονοι οἱ Χαβρίου τράπεζαν παραθέντες. καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, τοὺς ὁρῶντας ὑμῖν καὶ παρόντας μάρτυρας παρέξομαι. καί μοι κάλει Χιωνίδην Ξυπεταιόνα καὶ Εὐθετίωνα Κυδαθηναιέα.

Χιωνίδης Ξυπεταιών, Εὐθετίων Κυδαθηναιεὺς μαρτυροῦσι κληθῆναι ὑπὸ Χαβρίου ἐπὶ δεῖπνον, ὅτε τὰ ἐπινίκια ἔθυε Χαβρίας τῆς νίκης τοῦ ἅρματος, καὶ ἑστιᾶσθαι ἐπὶ Κωλιάδι, καὶ εἰδέναι Φρυνίωνα παρόντα ἐν τῷ δείπνῳ τούτῳ ἔχοντα Νέαιραν τὴν νυνὶ ἀγωνιζομένην, καὶ καθεύδειν σφᾶς αὐτοὺς καὶ Φρυνίωνα καὶ Νέαιραν, καὶ αἰσθάνεσθαι αὐτοὶ ἀνισταμένους τῆς νυκτὸς πρὸς Νέαιραν ἄλλους τε καὶ τῶν διακόνων τινάς, οἳ ἦσαν Χαβρίου οἰκέται.

Ἐπειδὴ τοίνυν ἀσελγῶς προυπηλακίζετο ὑπὸ τοῦ Φρυνίωνος, καὶ οὐχ ὡς ᾤετο ἠγαπᾶτο, οὐδ' ὑπηρέτει αὐτῇ ἃ ἐβούλετο, συσκευασαμένη αὐτοῦ τὰ ἐκ τῆς οἰκίας, καὶ ὅσα ἦν αὐτῇ ὑπ' ἐκείνου περὶ τὸ σῶμα κατεσκευασμένα ἱμάτια καὶ χρυσία, καὶ θεραπαίνας δύο, Θρᾷτταν καὶ Κοκκαλίνην, ἀποδιδράσκει εἰς Μέγαρα. ἦν δὲ ὁ χρόνος οὗτος ᾧ Ἀστεῖος μὲν ἦρχεν Ἀθήνησιν, ὁ καιρὸς δ' ἐν ᾧ ἐπολεμεῖθ' ὑμεῖς πρὸς Λακεδαιμονίους τὸν ὕστερον πόλεμον. διατρίψασα δ' ἐν τοῖς Μεγάροις δύ' ἔτη, τόν τ' ἐπὶ Ἀλκισθένους ἄρχοντος καὶ Φρασικλείδου ἐνιαυτόν, ὡς αὐτῇ ἡ ἀπὸ τοῦ σώματος ἐργασία οὐχ ἱκανὴν εὐπορίαν παρεῖχεν ὥστε διοικεῖν τὴν οἰκίαν· πολυτελὴς δ' ἦν, οἱ δὲ Μεγαρεῖς ἀνελεύθεροι καὶ μικρολόγοι, ξένων δὲ οὐ πάνυ ἐπιδημία ἦν αὐτόθι διὰ τὸ πόλεμον εἶναι καὶ τοὺς Μεγαρέας λακωνίζειν, τῆς δὲ θαλάττης ὑμᾶς ἄρχειν· εἰς δὲ τὴν Κόρινθον οὐκ ἐξῆν αὐτῇ ἐπανελθεῖν διὰ τὸ ἐπὶ τούτῳ ἀπηλλάχθαι ἀπὸ τοῦ Εὐκράτους καὶ τοῦ Τιμανορίδου, ὥστ' ἐν Κορίνθῳ μὴ ἐργάζεσθαι· γενομένης οὖν τῆς εἰρήνης τῆς ἐπὶ Φρασικλείδου ἄρχοντος καὶ μάχης ἐν Λεύκτροις Θηβαίων καὶ Λακεδαιμονίων, τότ' ἐπιδημήσαντα τὸν Στέφανον τουτονὶ εἰς τὰ Μέγαρα καὶ καταγόμενον ὡς αὐτὴν ἑταίραν οὖσαν καὶ πλησιάσαντα αὐτῇ, διηγησαμένη πάντα τὰ πεπραγμένα καὶ τὴν ὕβριν τοῦ Φρυνίωνος, καὶ ἐπιδοῦσα ἅπαντα ἃ ἐξῆλθεν ἔχουσα παρ' αὐτοῦ, ἐπιθυμοῦσα μὲν τῆς ἐνθάδε οἰκήσεως, φοβουμένη δὲ τὸν Φρυνίωνα διὰ τὸ ἠδικηκέναι μὲν αὐτή, ἐκεῖνον δ' ὀργίλως ἔχειν αὐτῇ, σοβαρὸν δὲ καὶ ὀλίγωρον εἰδυῖα αὐτοῦ τὸν τρόπον ὄντα, προΐσταται τὸν Στέφανον τουτονὶ αὐτῆς, καὶ ἐπαίρει ἐν τοῖς Μεγάροις τῷ λόγῳ, καὶ φυσήσας, ὡς κλαύσοιτο ὁ Φρυνίων εἰ ἅψαιτο αὐτῆς, αὐτὸς δὲ γυναῖκα αὐτὴν ἕξοι, τούς τε παῖδας τοὺς ὄντας αὐτῇ τότε εἰσάξοι εἰς τοὺς φράτερας ὡς αὐτοῦ ὄντας καὶ πολίτας ποιήσοι· ἀδικήσοι δὲ οὐδεὶς ἀνθρώπων. ἀφικνεῖται αὐτὴν ἔχων δεῦρο ἐκ τῶν Μεγάρων καὶ παιδία μετ' αὐτῆς τρία, Πρόξενον καὶ Ἀρίστωνα καὶ θυγατέρα, ἣν νυνὶ Φανὼ καλοῦσιν. καὶ εἰσάγει αὐτὴν καὶ τὰ παιδία εἰς τὸ οἰκίδιον ὃ ἦν αὐτῷ παρὰ τὸν ψιθυρὸν Ἑρμῆν, μεταξὺ τῆς Δωροθέου τοῦ Ἐλευσινίου οἰκίας καὶ τῆς Κλεινομάχου, ἣν νυνὶ Σπίνθαρος παρ' αὐτοῦ ἐώνηται ἑπτὰ μνῶν. ὥστε ἡ μὲν ὑπάρχουσα Στεφάνῳ οὐσία αὕτη ἦν, καὶ ἄλλο οὐδέν. δυοῖν δὲ ἕνεκα ἦλθεν ἔχων αὐτήν, ὥς τ' ἐξ ἀτελείας ἕξων καλὴν ἑταίραν, καὶ τὰ ἐπιτήδεια ταύτην ἐργασομένην καὶ θρέψουσαν τὴν οἰκίαν· οὐ γὰρ ἦν αὐτῷ ἄλλη πρόσοδος, ὅ τι μὴ συκοφαντήσας τι λάβοι. πυθόμενος δὲ ὁ Φρυνίων ἐπιδημοῦσαν αὐτὴν καὶ οὖσαν παρὰ τούτῳ, λαβὼν νεανίσκους μεθ' αὑτοῦ καὶ ἐλθὼν ἐπὶ τὴν οἰκίαν τὴν τοῦ Στεφάνου ἦγεν αὐτήν. ἀφαιρουμένου δὲ τοῦ Στεφάνου κατὰ τὸν νόμον εἰς ἐλευθερίαν, κατηγγύησεν αὐτὴν πρὸς τῷ πολεμάρχῳ. καὶ ὡς ἀληθῆ λέγω, τούτων αὐτὸν ὑμῖν μάρτυρα αὐτὸν τὸν τότε πολέμαρχον παρέξομαι. καί μοι κάλει Αἰήτην Κειριάδην.

Αἰήτης Κειριάδης μαρτυρεῖ πολεμαρχοῦντος αὐτοῦ κατεγγυηθῆναι Νέαιραν τὴν νυνὶ ἀγωνιζομένην ὑπὸ Φρυνίωνος τοῦ Δήμωνος ἀδελφοῦ, καὶ ἐγγυητὰς γενέσθαι Νεαίρας Στέφανον Ἐροιάδην, Γλαυκέτην Κηφισιέα, Ἀριστοκράτην Φαληρέα.

Διεγγυηθεῖσα δ' ὑπὸ Στεφάνου καὶ οὖσα παρὰ τούτῳ τὴν μὲν αὐτὴν ἐργασίαν οὐδὲν ἧττον ἢ πρότερον ἠργάζετο, τοὺς δὲ μισθοὺς μείζους ἐπράττετο τοὺς βουλομένους αὐτῇ πλησιάζειν, ὡς ἐπὶ προσχήματος ἤδη τινὸς οὖσα καὶ ὡς ἀνδρὶ συνοικοῦσα. συνεσυκοφάντει δὲ καὶ οὗτος, εἴ τινα ξένον ἀγνῶτα πλούσιον λάβοι ἐραστὴν αὐτῆς, ὡς μοιχὸν ἐπ' αὐτῇ ἔνδον ἀποκλείων καὶ ἀργύριον πραττόμενος πολύ, εἰκότως· οὐσία γὰρ οὐχ ὑπῆρχε Στεφάνῳ οὐδὲ Νεαίρᾳ, ὥστε τὰ καθ' ἡμέραν ἀναλώματα δύνασθαι ὑποφέρειν, ἡ δὲ διοίκησις συχνή, ὁπότε δέοι τοῦτόν τε καὶ αὐτὴν τρέφειν καὶ παιδάρια τρία, ἃ ἦλθεν ἔχουσα ὡς αὐτόν, καὶ θεραπαίνας δύο καὶ οἰκέτην διάκονον, ἄλλως τε καὶ μεμαθηκυῖα μὴ κακῶς πράττειν τὰ ἐπιτήδεια, ἑτέρων ἀναλισκόντων αὐτῇ τὸ πρότερον. οὔτε γὰρ ἀπὸ τῆς πολιτείας προσῄει τι Στεφάνῳ τουτῳὶ ἄξιον λόγου· οὐ γάρ πω ἦν ῥήτωρ, ἀλλ' ἔτι συκοφάντης τῶν παραβοώντων παρὰ τὸ βῆμα καὶ γραφομένων μισθοῦ καὶ φαινόντων καὶ ἐπιγραφομένων ταῖς ἀλλοτρίαις γνώμαις, ἕως ὑπέπεσε Καλλιστράτῳ τῷ Ἀφιδναίῳ. ἐξ ὅτου δὲ τρόπου καὶ δι' ἣν αἰτίαν, ἐγὼ ὑμῖν καὶ περὶ τούτου διέξειμι, ἐπειδὰν περὶ ταυτησὶ Νεαίρας ἐπιδείξω ὡς ἔστι ξένη καὶ ὡς μεγάλα ὑμᾶς ἠδίκηκε καὶ ὡς ἠσέβηκεν εἰς τοὺς θεούς, ἵν' εἰδῆτε ὅτι καὶ αὐτὸς ἄξιός ἐστιν οὐκ ἐλάττω δοῦναι δίκην ἢ καὶ Νέαιρα αὑτηί, ἀλλὰ καὶ πολλῷ μείζω καὶ μᾶλλον, ὅσῳ Ἀθηναῖος φάσκων εἶναι τοσοῦτον τῶν νόμων καταπεφρόνηκε καὶ ὑμῶν καὶ τῶν θεῶν, ὥστ' οὐδ' ὑπὲρ τῶν ἡμαρτημένων αὑτῷ αἰσχυνόμενος τολμᾷ ἡσυχίαν ἄγειν, ἀλλὰ συκοφαντῶν ἄλλους τε καὶ ἐμὲ τουτονὶ πεποίηκεν αὐτὸν καὶ ταύτην εἰς τηλικοῦτον ἀγῶνα καταστῆναι, ὥστ' ἐξετασθῆναι μὲν ταύτην ἥτις ἐστίν, ἐξελεγχθῆναι δὲ τὴν αὐτοῦ πονηρί-

+

λαχόντος δ' αὐτῷ τοῦ Φρυνίωνος δίκην ὅτι αὐτοῦ ἀφείλετο Νέαιραν ταυτηνὶ εἰς ἐλευθερίαν· καὶ ὅτι ἃ ἐξῆλθεν ἔχουσα παρ' αὐτοῦ αὐτὴ ὑπεδέξατο· συνῆγον αὐτοὺς οἱ ἐπιτήδειοι καὶ ἔπεισαν δίαιταν ἐπιτρέψαι αὐτούς· καὶ ὑπὲρ μὲν τοῦ Φρυνίωνος διῄτα Σάτυρος Ἀλωπεκῆθεν ὁ Λακεδαιμονίου ἀδελφός· ὑπὲρ δὲ Στεφάνου τουτουὶ Σαυρίας Λαμπτρεύς· κοινὸν δὲ αὐτοῖς προσαιροῦνται Διογείτονα Ἀχαρνέα· συνελθόντες δ' οὗτοι ἐν τῷ ἱερῷ ἀκούσαντες ἀμφοτέρων καὶ αὐτῆς τῆς ἀνθρώπου τὰ πεπραγμένα· γνώμην ἀπεφήναντο· καὶ οὗτοι ἐνέμειναν αὐτῇ· τὴν μὲν ἄνθρωπον ἐλευθέραν εἶναι καὶ αὐτὴν αὑτῆς κυρίαν· ἃ δ' ἐξῆλθεν ἔχουσα Νέαιρα παρὰ Φρυνίωνος χωρὶς ἱματίων καὶ χρυσίων καὶ θεραπαινῶν ἃ αὐτῇ τῇ ἀνθρώπῳ ἠγοράσθη· ἀποδοῦναι Φρυνίωνι πάντα· συνεῖναι δ' ἑκατέρῳ ἡμέραν παρ' ἡμέραν· ἐὰν δὲ καὶ ἄλλως πως ἀλλήλους πείθωσι· ταῦτα κύρια εἶναι· τὰ δ' ἐπιτήδεια τῇ ἀνθρώπῳ τὸν ἔχοντα ἀεὶ παρέχειν· καὶ ἐκ τοῦ λοιποῦ χρόνου φίλους εἶναι ἀλλήλοις καὶ μὴ μνησικακεῖν· ἡ μὲν οὖν γνωσθεῖσα διαλλαγὴ ὑπὸ τῶν διαιτητῶν Φρυνίωνι καὶ Στεφάνῳ περὶ Νεαίρας ταυτησὶ αὕτη ἐστίν· ὅτι δ' ἀληθῆ λέγω ταῦτα· τούτων ὑμῖν τὴν μαρτυρίαν ἀναγνώσεται· κάλει μοι Σάτυρον Ἀλωπεκῆθεν· Σαυρίαν Λαμπτρέα· Διογείτονα Ἀχαρνέα:

Σάτυρος Ἀλωπεκῆθεν διαλλάξαι διαιτηταὶ γενόμενοι περὶ Νεαίρας τῆς νυνὶ ἀγωνιζομένης Στέφανον καὶ Φρυνίωνα· τὰς δὲ διαλλαγὰς εἶναι καθ' ἃς διήλλαξαν αὐτούς· οἵας παρέχεται Ἀπολλόδωρος:

κατὰ τάδε διήλλαξαν Φρυνίωνα καὶ Στέφανον· χρῆσθαι ἑκάτερον Νεαίρᾳ τὰς ἴσας ἡμέρας τοῦ μηνὸς παρ' ἑαυτοῖς ἔχοντας· ἂν μή τι ἄλλο αὐτοὶ αὑτοῖς συγχωρήσωσιν· ὡς δ' ἀπηλλαγμένοι ἦσαν οἱ παρόντες ἑκατέρῳ ἐπὶ τὴν δίαιταν καὶ τοῖς πράγμασιν· οἷον οἶμαι φιλεῖ γίγνεσθαι ἑκάστοτε· ἄλλως τε καὶ περὶ ἑταίρας οὔσης αὐτοῖς τῆς διαφορᾶς· ἐπὶ δεῖπνον ᾖσαν ὡς ἑκάτερον ἐν ᾧ χρόνῳ ἔχοι Νέαιραν· καὶ αὑτηὶ συνεδείπνει καὶ συνέπινεν ὡς ἑταίρα οὖσα· καὶ ὅτι ταῦτ' ἀληθῆ λέγω· κάλει μοι μάρτυρας τοὺς συνόντας αὐτοῖς· Εὔβουλον Προβαλίσιον· Διοπείθην Μελιτέα· Κτήσωνα ἐκ Κεραμέων:

Εὔβουλος Προβαλίσιος· Διοπείθης Μελιτεύς· Κτήσων ἐκ Κεραμέων μαρτυροῦσιν· ἐπειδὴ αἱ διαλλαγαὶ ἐγένοντο αἱ περὶ Νεαίρας Φρυνίωνι καὶ Στεφάνῳ πολλάκις συνδειπνῆσαι αὐτοῖς καὶ συμπίνειν μετὰ Νεαίρας τῆς νυνὶ ἀγωνιζομένης· καὶ ὁπότε παρὰ Στεφάνῳ εἴη Νέαιρα· καὶ ὁπότε παρὰ Φρυνίωνι·

ὅτι μὲν τοίνυν ἐξ ἀρχῆς δούλη ἦν καὶ ἐπράθη δὶς καὶ ἠργάζετο τῷ σώματι ὡς ἑταίρα οὖσα· καὶ ἀπέδρα τὸν Φρυνίωνα εἰς Μέγαρα· καὶ ἥκουσα κατηγγυήθη ὡς ξένη οὖσα πρὸς τῷ πολεμάρχῳ· τῷ τε λόγῳ ἀποφαίνω ὑμῖν καὶ μεμαρτύρηται· βούλομαι δ' ὑμῖν καὶ αὐτὸν Στέφανον ἐπιδεῖξαι καταμεμαρτυρηκότα αὐτῆς ὡς ἔστι ξένη· τὴν γὰρ θυγατέρα τὴν ταυτησὶ Νεαίρας ἣν ἦλθεν ἔχουσα ὡς τουτονὶ παιδάριον μικρόν· ἣν τότε μὲν Στρυβήλην ἐκάλουν· νυνὶ δὲ Φανώ· ἐκδίδωσι Στέφανος οὑτοσὶ ὡς οὖσαν αὑτοῦ θυγατέρα ἀνδρὶ Ἀθηναίῳ Φράστορι Αἰγιλιεῖ· καὶ προῖκα ἐπ' αὐτῇ δίδωσι τριάκοντα μνᾶς· ὡς δ' ἦλθεν ὡς τὸν Φράστορα ἄνδρα ἐργάτην καὶ ἀκριβῶς τὸν βίον συνειλεγμένον· οὐκ ἠπίστατο τοῖς τοῦ Φράστορος τρόποις ἀρέσκειν· ἀλλ' ἐζήτει τὰ τῆς μητρὸς ἔθη καὶ τὴν παρ' αὐτῇ ἀκολασίαν· ἐν τοιαύτῃ οἶμαι ἐξουσίᾳ τεθραμμένη· ὁρῶν δὲ Φράστωρ αὐτὴν οὔτε κοσμίαν οὖσαν οὔτ' ἐθέλουσαν αὐτοῦ ἀκροᾶσθαι· ἅμα δὲ καὶ πεπυσμένος σαφῶς ἤδη ὅτι Στεφάνου μὲν οὐκ εἴη θυγάτηρ· Νεαίρας δέ· τὸ δὲ πρῶτον ἐξηπατήθη ὅτ' ἠγγυᾶτο ὡς Στεφάνου θυγατέρα λαμβάνων καὶ οὐ Νεαίρας· ἀλλὰ τούτῳ ἐξ ἀστῆς αὐτὴν γυναικὸς οὖσαν πρότερον πρὶν ταύτῃ συνοικῆσαι· ὀργισθεὶς δ' ἐπὶ τούτοις ἅπασιν καὶ ὑβρίσθαι ἡγούμενος καὶ ἐξηπατῆσθαι· ἐκβάλλει τὴν ἄνθρωπον ὡς ἐνιαυτὸν συνοικήσας αὐτῇ κυοῦσαν· καὶ τὴν προῖκα ἀποδίδωσι·

λαχόντος δὲ τοῦ Στεφάνου αὐτῷ δίκην σίτου εἰς ᾨδεῖον τῆς προικὸς κατὰ τὸν νόμον ὃς κελεύει ἐὰν ἀποπέμπῃ τὴν γυναῖκα ἀποδιδόναι τὴν προῖκα· ἐὰν δὲ μή· ἐπ' ἐννέα ὀβολοῖς τοκοφορεῖν· καὶ σίτου εἰς ᾨδεῖον εἶναι δικάσασθαι ὑπὲρ τῆς γυναικὸς τῷ κυρίῳ· γράφεται ὁ Φράστωρ Στέφανον τουτονὶ γραφὴν πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ἄγοντα ξένης θυγατέρα αὐτῷ ἐγγυῆσαι ὡς αὑτῷ προσήκουσαν· κατὰ τὸν νόμον τουτονί· καί μοι ἀνάγνωθι αὐτόν:

ἐὰν δέ τις ἐκδῷ ξένην γυναῖκα ἀνδρὶ Ἀθηναίῳ ὡς ἑαυτῷ προσήκουσαν· ἄτιμος ἔστω· καὶ ἡ οὐσία αὐτοῦ δημοσία ἔστω· καὶ τοῦ ἑλόντος τὸ τρίτον μέρος· γραφέσθων δὲ πρὸς τοὺς θεσμοθέτας οἷς ἔξεστιν καθάπερ τῆς ξενίας:

τὸν μὲν τοίνυν νόμον ἀνέγνωκεν ὑμῖν καθ' ὃν ἐγράφη Στέφανος οὑτοσὶ ὑπὸ τοῦ Φράστορος πρὸς τοὺς θεσμοθέτας· γνοὺς δ' ὅτι κινδυνεύσει ἐξελεγχθεὶς ξένης θυγατέρα ἠγγυηκέναι ταῖς ἐσχάταις ζημίαις περιπεσεῖν· διαλλάττεται πρὸς τὸν Φράστορα καὶ ἀφίσταται τῆς προικὸς καὶ τὴν δίκην τοῦ σίτου ἀνείλετο· καὶ ὁ Φράστωρ τὴν γραφὴν παρὰ τῶν θεσμοθετῶν· καὶ ὡς ἀληθῆ λέγω· τούτων ὑμῖν μάρτυρα αὐτὸν τὸν Φράστορα καλῶ καὶ ἀναγκάσω μαρτυρεῖν κατὰ τὸν νόμον· κάλει μοι Φράστορα Αἰγιλιέα: +

Φράστωρ Αἰγιλιεὺς μαρτυρεῖ· ἐπειδὴ ᾔσθετο Νεαίρας θυγατέρα ἐγγυήσαντα αὐτῷ Στέφανον ὡς ἑαυτοῦ οὖσαν θυγατέρα· γράψασθαι αὐτὸν γραφὴν πρὸς τοὺς θεσμοθέτας κατὰ τὸν νόμον· καὶ τὴν ἄνθρωπον ἐκβαλ

ἐκ τῆς ἑαυτοῦ οἰκίας, καὶ οὐκέτι συνοικεῖν αὐτῇ· καὶ λαχόντος αὐτῷ Στεφάνου σίτου, διαλύσασθαι πρὸς αὐτὸν Στέφανον, ὥστε τὴν γραφὴν ἀφαιρεθῆναι παρὰ τῶν θεσμοθετῶν, καὶ τὴν δίκην τοῦ σίτου ἣν ἔλαχεν ἐμοὶ Στέφανος. φέρε δή μοι καὶ ἑτέραν μαρτυρίαν παράσχωμαι τοῦ τε Φράστορος καὶ τῶν φρατέρων αὐτοῦ καὶ γεννητῶν, ὡς ἔστι ξένη Νέαιρα αὑτηί. οὐ πολλῷ χρόνῳ γὰρ ὕστερον ἢ ἐξέπεμψεν ὁ Φράστωρ τὴν τῆς Νεαίρας θυγατέρα, ἠσθένησε καὶ πάνυ πονηρῶς διετέθη καὶ εἰς πᾶσαν ἀπορίαν κατέστη. διαφορᾶς δ' οὔσης αὐτῷ παλαιᾶς πρὸς τοὺς οἰκείους τοὺς αὑτοῦ καὶ ὀργῆς καὶ μίσους, πρὸς δὲ καὶ ἄπαις ὤν, ψυχαγωγούμενος ἐν τῇ ἀσθενείᾳ τῇ θεραπείᾳ ὑπό τε τῆς Νεαίρας καὶ τῆς θυγατρὸς αὐτῆς· ἐβάδιζον γὰρ πρὸς αὐτόν, ὡς ἠσθένει καὶ ἔρημος ἦν τοῦ θεραπεύσοντος τὸ νόσημα, τὰ πρόσφορα τῇ νόσῳ φέρουσαι καὶ ἐπισκοπούμεναι· ἴστε δήπου καὶ αὐτοὶ ὅσου ἀξία ἐστὶ γυνὴ ἐν ταῖς νόσοις, παροῦσα κάμνοντι ἀνθρώπῳ· ἐπείσθη δὴ τὸ παιδίον, ὃ ἔτεκεν ἡ θυγάτηρ ἡ Νεαίρας ὅτ' ἐξεπέμφθη ὑπὸ τοῦ Φράστορος κυοῦσα, πυθομένου ὅτι οὐ Στεφάνου θυγάτηρ ἀλλὰ Νεαίρας εἴη, καὶ ὀργισθεὶς ἐπὶ τῇ ἀπάτῃ, πάλιν λαβεῖν καὶ ποιήσασθαι υἱὸν αὑτοῦ, λογισμὸν ἀνθρώπινον καὶ εἰκότα λογιζόμενος, ὅτι πονηρῶς μὲν ἔχοι καὶ οὐ πολλὴ ἐλπὶς εἴη αὐτὸν περιγενέσθαι, τοῦ δὲ μὴ λαβεῖν τοὺς συγγενεῖς τὰ αὑτοῦ μηδ' ἄπαις τετελευτηκέναι, ἐποιήσατο τὸν παῖδα καὶ ἀνέλαβεν ὡς αὑτόν. ὅτι δ' ὑγιαίνων οὐκ ἄν ποτε ἔπραξεν, μεγάλῳ τεκμηρίῳ καὶ περιφανεῖ ἐγὼ ὑμῖν ἐπιδείξω. ὡς γὰρ ἀνέστη τάχιστα ἐξ ἐκείνης τῆς ἀσθενείας ὁ Φράστωρ καὶ ἀνέλαβεν αὑτὸν καὶ ἔσχεν ἐπιεικῶς τὸ σῶμα, λαμβάνει γυναῖκα ἀστὴν κατὰ τοὺς νόμους, Σατύρου μὲν τοῦ Μελιτέως θυγατέρα γνησίαν, Διφίλου δὲ ἀδελφήν. ὥστε πρῶτον μὲν ὑμῖν ἔστω τοῦτο τεκμήριον ὅτι οὐχ ἑκὼν ἀνεδέξατο τὸν παῖδα, ἀλλὰ βιασθεὶς ὑπὸ τῆς νόσου καὶ τῆς ἀπαιδίας καὶ τῆς αὐτῶν θεραπείας καὶ τῆς ἔχθρας τῆς πρὸς τοὺς οἰκείους, ἵνα μὴ κληρονόμοι γένωνται τῶν αὑτοῦ, εἴ τι πάθοι· ταῦτα μὲν τεκμήρια· δηλώσει δὲ καὶ τὰ ἀκόλουθα αὐτῶν ἔτι μᾶλλον. ὡς γὰρ εἰσῆγεν ὁ Φράστωρ εἰς τοὺς φράτερας τὸν παῖδα ἐν τῇ ἀσθενείᾳ ὄντα τὸν ἐκ τῆς θυγατρὸς τῆς Νεαίρας, καὶ εἰς τοὺς Βρυτίδας, ὧν καὶ αὐτός ἐστιν ὁ Φράστωρ γεννήτης, εἰδότες οἶμαι οἱ γεννῆται τὴν γυναῖκα ἥτις ἦν ἣν ἔλαβεν ὁ Φράστωρ τὸ πρῶτον, τὴν τῆς Νεαίρας θυγατέρα, καὶ τὴν ἀπόπεμψιν τῆς ἀνθρώπου, καὶ διὰ τὴν ἀσθένειαν πεπεισμένον αὐτὸν πάλιν ἀναλαβεῖν τὸν παῖδα, ἀποψηφίζονται τοῦ παιδὸς καὶ οὐκ ἐνέγραφον αὐτὸν εἰς σφᾶς αὐτούς. λαχόντος δὲ τοῦ Φράστορος αὐτοῖς δίκην, ὅτι οὐκ ἐνέγραφον αὐτοῦ υἱόν, προκαλοῦνται αὐτὸν οἱ γεννῆται πρὸς τῷ διαιτητῇ ὀμόσαι καθ' ἱερῶν τελείων ἦ μὴν νομίζειν εἶναι αὑτοῦ υἱὸν ἐξ ἀστῆς γυναικὸς καὶ ἐγγυητῆς κατὰ τὸν νόμον. προκαλουμένων δὲ ταῦτα τῶν γεννητῶν τὸν Φράστορα πρὸς τῷ διαιτητῇ, ἔλιπεν ὁ Φράστωρ τὸν ὅρκον καὶ οὐκ ὤμοσεν. καὶ ὅτι ἀληθῆ ταῦτα λέγω, τούτων ὑμῖν μάρτυρας τοὺς παρόντας Βρυτιδῶν παρέξομαι.

Τιμόστρατος Ἑκαληθεν, Ξάνθιππος Ἐροιάδης, Εὐάλκης Φαληρεύς, Ἄνυτος Λακιάδης, Εὐφράνωρ Αἰγιλιεύς, Νίκιππος Κεφαλῆθεν μαρτυροῦσιν εἶναι καὶ αὑτοὺς καὶ Φράστορα τὸν Αἰγιλιέα τῶν γεννητῶν οἳ καλοῦνται Βρυτίδαι, καὶ ἀξιοῦντος Φράστορος εἰσάγειν τὸν υἱὸν αὑτοῦ εἰς τοὺς γεννήτας, εἰδότες αὐτοὶ ὅτι Φράστορος υἱὸς ἦν ἐκ τῆς θυγατρὸς τῆς Νεαίρας, κωλύειν εἰσάγειν Φράστορα τὸν υἱόν. οὐκοῦν περιφανῶς ἐπιδεικνύω ὑμῖν καὶ αὐτοὺς τοὺς οἰκειοτάτους Νεαίρας ταυτησὶ καταμεμαρτυρηκότας ὡς ἔστι ξένη, Στέφανόν τε τουτονὶ τὸν ἔχοντα ταύτην νυνὶ καὶ συνοικοῦντα ταύτῃ, καὶ Φράστορα τὸν λαβόντα τὴν θυγατέρα, Στέφανον μὲν οὐκ ἐθελήσαντα ἀγωνίσασθαι ὑπὲρ τῆς θυγατρὸς τῆς ταύτης, γραφέντα ὑπὸ Φράστορος πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ὡς Ἀθηναίῳ ὄντι ξένης θυγατέρα αὐτῷ ἐνεγγύησεν, ἀλλὰ ἀποστάντα τῆς προικὸς καὶ οὐκ ἀπολαβόντα, Φράστορα δ' ἐκβαλόντα τε τὴν θυγατέρα τὴν Νεαίρας ταυτησὶ γήμαντα, ἐπειδὴ ἐπύθετο οὐ Στεφάνου οὖσαν, καὶ τὴν προῖκα οὐκ ἀποδόντα, ἐπειδή τ' ἐπείσθη ὕστερον διὰ τὴν ἀσθένειαν καὶ τὴν ἀπαιδίαν καὶ τὴν ἔχθραν τὴν πρὸς τοὺς οἰκείους ποιήσασθαι τὸν υἱόν, καὶ ἐπειδὴ εἰσῆγεν εἰς τοὺς γεννήτας, ἀποψηφισαμένων τῶν γεννητῶν καὶ διδόντων ὅρκον αὐτῷ οὐκ ἐθελήσαντα ὀμόσαι, ἀλλὰ μᾶλλον εὐορκεῖν προελόμενον, καὶ ἑτέραν ὕστερον γήμαντα γυναῖκα ἀστὴν κατὰ τὸν νόμον. αὗται γὰρ αἱ πράξεις περιφανεῖς οὖσαι μεγάλας μαρτυρίας δεδώκασι κατὰ τούτων, ὅτι ἔστι ξένη Νέαιρα αὑτηί. σκέψασθε δὲ καὶ τὴν αἰσχροκέρδειαν τὴν Στεφάνου τουτουὶ καὶ τὴν πονηρίαν, ἵνα καὶ ἐκ ταύτης εἰδῆτε ὅτι οὐκ ἔστιν Νέαιρα αὑτηὶ ἀστή. Ἐπαίνετον γὰρ τὸν Ἄνδριον, ἐραστὴν ὄντα Νεαίρας ταυτησὶ παλαιὸν καὶ πολλὰ ἀνηλωκότα εἰς αὐτὴν καὶ καταγόμενον παρὰ τούτοις ὁπότε ἐπιδημήσειεν Ἀθήναζε διὰ τὴν φιλίαν τὴν Νεαίρας, ἐπιβουλεύσας ὁ Στέφανος οὑτοσί, μεταπεμψάμενος εἰς ἀγρὸν ὡς θύων, λαμβάνει μοιχὸν ἐπὶ τῇ θυγατρὶ τῇ Νεαίρας ταυτησί, καὶ εἰς φόβον καταστήσας πράττεται μνᾶς τριάκοντα, καὶ λαβὼν ἐγγυητὰς τούτων Ἀριστόμαχόν τε τὸν θεσμοθετήσαντα καὶ Ναυσίφιλον τὸν Ναυσινίκου τοῦ ἄρξαντος υἱόν, ἀφίησιν ὡς ἀποδώσοντα αὑτῷ τὸ ἀργύριον. ἐξελθὼν δὲ ὁ Ἐπαίνετος καὶ αὐτὸς αὑτοῦ κύριος γενόμενος, γράφεται πρὸς τοὺς θεσμοθέτας γραφὴν Στέφανον τουτονὶ ἀδίκως εἰρχθῆναι ὑπ' αὐτοῦ, κατὰ τὸν νόμον ὃς κελεύει, ἐάν τις ἀδίκως εἵρξῃ ὡς μοιχόν, γράψασθαι πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ἀδίκως εἰρχθῆναι, καὶ ἐὰν μὲν ἕλῃ τὸν εἵρξαντα καὶ δόξῃ ἀδίκως ἐπιβεβουλεῦσθαι, ἀθῷον εἶναι αὐτὸν καὶ τοὺς ἐγγυητὰς ἀπηλλάχθαι τῆς ἐγγύης· ἐὰν δὲ δόξῃ μοιχὸς εἶναι, παραδοῦναι αὐτὸν κελεύει τοὺς ἐγγυητὰς τῷ ἑλόντι, ἐπὶ τοῦ δικαστηρίου ἄνευ ἐγχ-

ιδίου χρήσασθαι ὅτι ἂν βούληται ὡς μοιχῷ ὄντι· κατὰ δὴ τοῦτον τὸν νόμον γράφεται αὐτὸν ὁ ἐπαίνετος· καὶ ὡμολόγει μὲν χρῆσθαι τῇ ἀνθρώπῳ, οὐ μέντοι μοιχός γε εἶναι· οὔτε γὰρ στεφάνου θυγατέρα αὐτὴν εἶναι ἀλλὰ νεαίρας, τήν τε μητέρα αὐτῆς συνειδέναι πλησιάζουσαν αὐτῷ, ἀνηλωκέναι τε πολλὰ εἰς αὐτάς, τρέφειν τε ὁπότε ἐπιδημήσειεν τὴν οἰκίαν ὅλην· τόν τε νόμον ἐπὶ τούτοις παρεχόμενος ὃς οὐκ ἐᾷ ἐπὶ ταύταις μοιχὸν λαβεῖν ὁπόσαι ἂν ἐπ' ἐργαστηρίου καθῶνται ἢ πωλῶνται ἀποπεφασμένως, ἐργαστήριον φάσκων καὶ τοῦτο εἶναι τὴν στεφάνου οἰκίαν καὶ τὴν ἐργασίαν ταύτην εἶναι, καὶ ἀπὸ τούτων αὐτοὺς εὐπορεῖν μάλιστα. τούτους δὲ τοὺς λόγους λέγοντος τοῦ ἐπαινέτου καὶ τὴν γραφὴν γεγραμμένου, γνοὺς στέφανος οὗτος ὅτι ἐξελεγχθήσεται πορνοβοσκῶν καὶ συκοφαντῶν, δίαιταν ἐπιτρέπει πρὸς τὸν ἐπαίνετον αὐτοῖς τοῖς ἐγγυηταῖς, ὥστε τῆς μὲν ἐγγύης αὐτοὺς ἀφεῖσθαι, τὴν δὲ γραφὴν ἀνελέσθαι τὸν ἐπαίνετον. πεισθέντος δὲ τοῦ ἐπαινέτου ἐπὶ τούτοις καὶ ἀνελομένου τὴν γραφὴν ἣν ἐδίωκε στέφανον, γενομένης συνόδου αὐτοῖς, καθεζόμενοι δίαιται οἱ ἐγγυηταί, δίκαιον μὲν οὐδὲν εἶχε λέγειν στέφανος, εἰς ἔκδοσιν δ' ἠξίου τὸν ἐπαίνετον τῇ τῆς νεαίρας θυγατρὶ συμβαλέσθαι, λέγων τὴν ἀπορίαν τὴν αὑτοῦ καὶ τὴν ἀτυχίαν τὴν πρότερον γενομένην τῇ ἀνθρώπῳ πρὸς τὸν φράστορα, καὶ ὅτι ἀπολωλεκὼς εἴη τὴν προῖκα, καὶ οὐκ ἂν δύναιτο πάλιν αὐτὴν ἐκδοῦναι· σὺ δὲ κέχρησαι, ἔφη, τῇ ἀνθρώπῳ, καὶ δίκαιος εἶ ἀγαθόν τι ποιῆσαι αὐτήν, καὶ ἄλλους ἐπαγωγοὺς λόγους οὓς ἄν τις δεόμενος ἐκ πονηρῶν πραγμάτων εἴποιεν ἄν. ἀκούσαντες δ' ἀμφοτέρων αὐτῶν οἱ διαιτηταὶ διαλλάττουσιν αὐτούς, καὶ πείθουσι τὸν ἐπαίνετον χιλίας δραχμὰς εἰσενεγκεῖν εἰς τὴν ἔκδοσιν τῇ θυγατρὶ τῇ νεαίρας. καὶ ὅτι πάντα ταῦτα ἀληθῆ λέγω, τούτων ὑμῖν μάρτυρας αὐτοὺς τοὺς ἐγγυητὰς καὶ διαιτητὰς γενομένους καλῶ.

Ναυσίφιλος κεφαλῆθεν, αἰσχίνης κεφαλῆθεν μαρτυροῦσιν ἐγγυηταὶ γενέσθαι ἐπαινέτῳ τῷ ἀνδρίῳ, ὅτ' ἔφη στέφανος μοιχὸν εἰληφέναι ἐπαίνετον· καὶ ἐπειδὴ ἐξῆλθεν ἐπαίνετος παρὰ στεφάνου καὶ κύριος ἐγένετο αὐτοῦ, γράψασθαι γραφὴν στέφανον πρὸς τοὺς θεσμοθέτας ὅτι αὐτὸν ἀδίκως εἷρξε· καὶ αὐτοὶ διαλλακταὶ γενόμενοι διαλλάξαι ἐπαίνετον καὶ στέφανον. τὰς δὲ διαλλαγὰς εἶναι ἃς παρέχεται ἀπολλόδωρος.

ἐπὶ τοῖσδε διήλλαξαν στέφανον καὶ ἐπαίνετον οἱ διαλλακταί· τῶν μὲν γεγενημένων περὶ τὸ εἶργμα μηδεμίαν μνείαν ἔχειν, ἐπαίνετον δὲ δοῦναι χιλίας δραχμὰς φανοῖ εἰς ἔκδοσιν, ἐπειδὴ κέχρηται αὐτῇ πολλάκις· στέφανον δὲ παρέχειν φανὼ ἐπαινέτῳ ὁπόταν ἐπιδημῇ καὶ βούληται συνεῖναι αὐτῇ. τὴν τοίνυν περιφανῶς ἐγνωσμένην ξένην εἶναι καὶ ἐφ' ᾗ μοιχὸν οὗτος ἐτόλμησε λαμβάνειν, εἰς τοσοῦτον ὕβρεως καὶ ἀναιδείας ἦλθε στέφανος οὑτοσὶ καὶ νέαιρα αὑτηί, ὥστε ἐτόλμησαν μὴ ἀγαπᾶν εἰ ἔφασκον αὐτὴν ἀστὴν εἶναι, ἀλλὰ κατιδόντες θεογένην κοθωκίδην λαχόντα βασιλέα, ἄνθρωπον εὐγενῆ μὲν, πένητα δὲ καὶ ἄπειρον πραγμάτων, συμπαραγενόμενος αὐτῷ δοκιμαζομένῳ καὶ συνευπορήσας ἀναλωμάτων ὅτε εἰσῄει εἰς τὴν ἀρχήν, στέφανος οὑτοσὶ καὶ ὑπελθὼν καὶ τὴν ἀρχὴν παρ' αὐτοῦ πριάμενος, πάρεδρος γενόμενος, δίδωσι τὴν ἄνθρωπον ταύτην γυναῖκα, τὴν νεαίρας θυγατέρα, καὶ ἐγγυᾷ στέφανος οὑτοσὶ ὡς αὑτοῦ θυγατέρα οὖσαν· οὕτω πολὺ τῶν νόμων καὶ ὑμῶν κατεφρόνησεν. καὶ αὕτη ἡ γυνὴ ὑμῖν ἔθυε τὰ ἄρρητα ἱερὰ ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ εἶδεν ἃ οὐ προσῆκεν αὐτὴν ὁρᾶν ξένην οὖσαν, καὶ τοιαύτη οὖσα εἰσῆλθεν οἷ οὐδεὶς ἄλλος ἀθηναίων τοσούτων ὄντων εἰσέρχεται ἀλλ' ἢ ἡ τοῦ βασιλέως γυνή, ἐξώρκωσέν τε τὰς γεραρὰς τὰς ὑπηρετούσας τοῖς ἱεροῖς, ἐξεδόθη δὲ τῷ διονύσῳ γυνή, ἔπραξε δὲ ὑπὲρ τῆς πόλεως τὰ πάτρια τὰ πρὸς τοὺς θεούς, πολλὰ καὶ ἅγια καὶ ἀπόρρητα. ἃ δὲ μηδ' ἀκοῦσαι πᾶσιν οἷόν τ' ἐστίν, πῶς ποιῆσαί γε τῇ ἐπιτυχούσῃ εὐσεβῶς ἔχει, ἄλλως τε καὶ τοιαύτῃ γυναικὶ καὶ τοιαῦτα ἔργα διαπεπραγμένῃ; βούλομαι δ' ὑμῖν ἀκριβέστερον περὶ αὐτῶν ἄνωθεν διηγήσασθαι καθ' ἕκαστον, ἵνα μᾶλλον ἐπιμέλειαν ποιήσησθε τῆς τιμωρίας, καὶ εἰδῆτε ὅτι οὐ μόνον ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν καὶ τῶν νόμων τὴν ψῆφον οἴσετε, ἀλλὰ καὶ τῆς πρὸς τοὺς θεοὺς εὐλαβείας, τιμωρίαν ὑπὲρ τῶν ἠσεβημένων ποιούμενοι καὶ κολάζοντες τοὺς ἠδικηκότας. τὸ γὰρ ἀρχαῖον, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, δυναστεία ἐν τῇ πόλει ἦν καὶ ἡ βασιλεία τῶν ἀεὶ ὑπερεχόντων διὰ τὸ αὐτόχθονας εἶναι, τὰς δὲ θυσίας ἁπάσας ὁ βασιλεὺς ἔθυε, καὶ τὰς σεμνοτάτας καὶ ἀρρήτους ἡ γυνὴ αὐτοῦ ἐποίει, εἰκότως, βασίλιννα οὖσα. ἐπειδὴ δὲ θησεὺς συνῴκισεν αὐτοὺς καὶ δημοκρατίαν ἐποίησεν καὶ ἡ πόλις πολυάνθρωπος ἐγένετο, τὸν μὲν βασιλέα οὐδὲν ἧττον ὁ δῆμος ᾑρεῖτο ἐκ προκρίτων κατ' ἀνδραγαθίαν χειροτονῶν, τὴν δὲ γυναῖκα αὐτοῦ νόμον ἔθεντο ἀστὴν εἶναι καὶ μὴ ἐπιμεμιγμένην ἑτέρῳ ἀνδρὶ ἀλλὰ παρθένον γαμεῖν, ἵνα κατὰ τὰ πάτρια θύηται τὰ ἄρρητα ἱερὰ ὑπὲρ τῆς πόλεως, καὶ τὰ νομιζόμενα γίγνηται τοῖς θεοῖς εὐσεβῶς καὶ μηδὲν καταλύηται μηδὲ καινοτομῆται. καὶ τοῦτον τὸν νόμον γράψαντες ἐν στήλῃ λιθίνῃ ἔστησαν ἐν τῷ ἱερῷ τοῦ διονύσου παρὰ τὸν βωμὸν ἐν λίμναις. καὶ αὕτη ἡ στήλη ἔτι καὶ νῦν ἕστηκεν, ἀμυδροῖς γράμμασιν ἀττικοῖς δηλοῦσα τὰ γεγραμμένα. μαρτυρίαν ποιούμενος ὁ δῆμος ὑπὲρ τῆς αὑτοῦ εὐσεβείας πρὸς τὸν θεὸν καὶ παρακαταθήκην καταλείπων τοῖς ἐπιγιγνομένοις, ὅτι τήν γε θεῷ γυναῖκα δοθησομένην καὶ ποιήσουσαν τὰ ἱερὰ τοιαύτην ἀξιοῦμεν

ἵνα καὶ διὰ ταῦτα ἐν τῷ ἀρχαιοτάτῳ ἱερῷ τοῦ Διονύσου καὶ ἁγιωτάτῳ ἐν Λίμναις ἔστησαν, ἵνα μὴ πολλοὶ εἰδῶσι τὰ γεγραμμένα· ἅπαξ γὰρ τοῦ ἐνιαυτοῦ ἑκάστου ἀνοίγεται, τῇ ιβ΄ τοῦ ἀνθεστηριῶνος μηνός. ὑπὲρ τοίνυν ἁγίων καὶ σεμνῶν ἱερῶν, ὧν οἱ πρόγονοι ὑμῶν οὕτως καλῶς καὶ μεγαλοπρεπῶς ἐπεμελήθησαν, ἄξιον καὶ ὑμᾶς σπουδάσαι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τοὺς ἀσελγῶς μὲν καταφρονοῦντας τῶν νόμων τῶν ὑμετέρων, ἀναιδῶς δ' ἠσεβηκότας εἰς τοὺς θεούς, ἄξιον τιμωρήσασθαι δυοῖν ἕνεκα, ἵνα οὗτοί τε τῶν ἠδικημένων δίκην δῶσιν, οἵ τ' ἄλλοι πρόνοιαν ποιῶνται καὶ φοβῶνται μηδὲν εἰς τοὺς θεοὺς καὶ τὴν πόλιν ἁμαρτάνειν. βούλομαι δ' ὑμῖν καὶ τὸν ἱεροκήρυκα καλέσαι, ὃς ὑπηρετεῖ τῇ τοῦ βασιλέως γυναικί, ὅταν ἐξορκοῖ τὰς γεραρὰς ἐν κανοῖς πρὸς τῷ βωμῷ, πρὶν ἅπτεσθαι τῶν ἱερῶν, ἵνα καὶ τοῦ ὅρκου καὶ τῶν λεγομένων ἀκούσητε, ὅσα οἷόν τ' ἐστὶν ἀκούειν, καὶ εἰδῆτε ὡς σεμνὰ καὶ ἅγια καὶ ἀρχαῖα τὰ νόμιμά ἐστιν.

Ἁγιστεύω καὶ εἰμὶ καθαρὰ καὶ ἁγνὴ ἀπό τε τῶν ἄλλων τῶν οὐ καθαρευόντων καὶ ἀπ' ἀνδρὸς συνουσίας, καὶ τὰ θεοίνια καὶ τὰ ἰοβάκχεια γεραρῶ τῷ Διονύσῳ κατὰ τὰ πάτρια καὶ ἐν τοῖς καθήκουσι χρόνοις. τοῦ μὲν ὅρκου τοίνυν καὶ τῶν νομιζομένων πατρίων, ὅσα οἷόν τ' ἐστὶν εἰπεῖν, ἀκηκόατε, καὶ ὡς ἣν Στέφανος ἠγγύησε τῷ Θεογένει γυναῖκα βασιλεύοντι ὡς αὑτοῦ οὖσαν θυγατέρα, αὕτη ἐποίει τὰ ἱερὰ ταῦτα καὶ ἐξώρκου τὰς γεραράς, καὶ ὅτι οὐδ' αὐταῖς ταῖς ὁρώσαις τὰ ἱερὰ ταῦτα οἷόν τ' ἐστὶ λέγειν πρὸς ἄλλον οὐδένα. φέρε δὴ καὶ μαρτυρίαν παράσχωμαι ὑμῖν δι' ἀπορρήτου μὲν γεγενημένην, ὅμως δὲ αὐτοῖς τοῖς πεπραγμένοις ἐπιδείξω φανερὰν οὖσαν αὐτὴν καὶ ἀληθῆ. ὡς γὰρ ἐγένετο τὰ ἱερὰ ταῦτα καὶ ἀνέβησαν εἰς Ἄρειον πάγον οἱ ἐννέα ἄρχοντες ταῖς καθηκούσαις ἡμέραις, εὐθὺς ἡ βουλὴ ἡ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ, ὥσπερ καὶ τἆλλα πολλοῦ ἀξία ἐστὶν τῇ πόλει περὶ εὐσέβειαν, ἐζήτει τὴν γυναῖκα ταύτην τοῦ Θεογένους ἥτις ἦν, καὶ ἐξήλεγχεν, καὶ περὶ τῶν ἱερῶν πρόνοιαν ἐποιεῖτο, καὶ ἐζημίου τὸν Θεογένην ὅσα κυρία ἐστίν, ἐν ἀπορρήτῳ δὲ καὶ διακοσμίως· οὐ γὰρ αὐτοκράτορές εἰσιν ὡς ἂν βούλωνται Ἀθηναίων τινὰ κολάσαι. γενομένων δὲ λόγων, καὶ χαλεπῶς φερούσης τῆς ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλῆς καὶ ζημιούσης τὸν Θεογένην ὅτι τοιαύτην ἔλαβε γυναῖκα καὶ ταύτην εἴασε ποιῆσαι τὰ ἱερὰ τὰ ἄρρητα ὑπὲρ τῆς πόλεως, ἐδεῖτο ὁ Θεογένης ἱκετεύων καὶ ἀντιβολῶν, λέγων ὅτι οὐκ ᾔδει Νεαίρας αὐτὴν οὖσαν θυγατέρα, ἀλλ' ἐξαπατηθείη ὑπὸ Στεφάνου, ὡς αὐτοῦ θυγατέρα οὖσαν αὐτὴν λαμβάνων γνησίαν κατὰ τὸν νόμον, καὶ διὰ τὸ ἄπειρος εἶναι τῶν πραγμάτων καὶ τὴν ἀκακίαν τὴν αὑτοῦ τοῦτον πάρεδρον ποιήσαιτο, ἵνα διοικήσῃ τὴν ἀρχήν, ὡς εὔνουν ὄντα, καὶ διὰ τοῦτο κηδεύσειεν αὐτῷ. ὅτι δ' ἔφη οὐ ψεύδομαι, μεγάλῳ τεκμηρίῳ καὶ περιφανεῖ ἐπιδείξω ὑμῖν· τὴν γὰρ ἄνθρωπον ἀποπέμψω ἐκ τῆς οἰκίας, ἐπειδὴ οὐκ ἔστι Στεφάνου θυγάτηρ ἀλλὰ Νεαίρας. κἂν μὲν ταῦτα ποιήσω, ἤδη πιστοὶ ὑμῖν ἔστων οἱ λόγοι οἱ παρ' ἐμοῦ λεγόμενοι, ὅτι ἐξηπατήθην· ἐὰν δὲ μὴ ποιήσω, τότ' ἤδη με κολάζετε ὡς πονηρὸν ὄντα καὶ εἰς τοὺς θεοὺς ἠσεβηκότα. ὑποσχομένου δὲ ταῦτα τοῦ Θεογένους καὶ δεομένου, ἅμα μὲν καὶ ἐλεήσασα αὐτὸν ἡ ἐν Ἀρείῳ πάγῳ βουλὴ διὰ τὴν ἀκακίαν τοῦ τρόπου, ἅμα δὲ καὶ ἐξηπατῆσθαι τῇ ἀληθείᾳ ἡγουμένη ὑπὸ τοῦ Στεφάνου, ἐπέσχεν. ὡς δὲ κατέβη ἐξ Ἀρείου πάγου ὁ Θεογένης, εὐθὺς τήν τε ἄνθρωπον τὴν ταυτησὶ Νεαίρας θυγατέρα ἐκβάλλει ἐκ τῆς οἰκίας, τόν τε Στέφανον τὸν ἐξαπατήσαντα αὐτὸν τουτονὶ ἀπελαύνει ἀπὸ τοῦ συνεδρίου. καὶ οὕτως ἐπαύσαντο οἱ Ἀρεοπαγῖται κρίνοντες τὸν Θεογένην καὶ ὀργιζόμενοι αὐτῷ, καὶ συγγνώμην εἶχον ἐξαπατηθέντι. ὅτι δὲ ταῦτ' ἀληθῆ λέγω, τούτων ὑμῖν μάρτυρα αὐτὸν τὸν Θεογένην καλῶ καὶ ἀναγκάσω μαρτυρεῖν. κάλει μοι Θεογένην Ἐρχιέα.

Θεογένης Ἐρχιεὺς μαρτυρεῖ, ὅτε αὐτὸς ἐβασίλευε, γῆμαι Φανὼ ὡς Στεφάνου οὖσαν θυγατέρα, ἐπειδὴ δὲ ᾔσθετο ἐξηπατημένος, τήν τε ἄνθρωπον ἐκβαλεῖν καὶ οὐκέτι συνοικεῖν αὐτῇ, καὶ Στέφανον ἀπελάσαι ἀπὸ τῆς παρεδρίας καὶ οὐκ ἐᾶν ἔτι παρεδρεύειν αὐτῷ.

λαβὲ δή μοι τὸν νόμον ἐπὶ τούτοις τουτονὶ καὶ ἀνάγνωθι, ἵν' εἰδῆτε ὅτι οὐ μόνον προσῆκεν αὐτὴν ἀπέχεσθαι τῶν ἱερῶν τούτων τοιαύτην οὖσαν καὶ τοιαῦτα διαπεπραγμένην, τοῦ ὁρᾶν καὶ θύειν καὶ ποιεῖν τι τῶν νομιζομένων ὑπὲρ τῆς πόλεως πατρίων, ἀλλὰ καὶ τῶν ἄλλων τῶν Ἀθήνησιν ἁπάντων. ἐφ' ᾗ γὰρ ἂν μοιχὸς ἁλῷ γυναικί, οὐκ ἔξεστιν αὐτῇ ἐλθεῖν εἰς οὐδὲν τῶν ἱερῶν τῶν δημοτελῶν, εἰς ἃ καὶ τὴν ξένην καὶ τὴν δούλην ἐλθεῖν ἐξουσίαν ἔδοσαν οἱ νόμοι καὶ θεασομένην καὶ ἱκετεύσουσαν εἰσιέναι· ἀλλὰ μόναις ταύταις ἀπαγορεύουσιν οἱ νόμοι ταῖς γυναιξὶ μὴ εἰσιέναι εἰς τὰ ἱερὰ τὰ δημοτελῆ, ἐφ' ᾗ ἂν μοιχὸς ἁλῷ, ἐὰν δ' εἰσίωσι καὶ παρανομῶσι, νηποινεὶ πάσχειν ὑπὸ τοῦ βουλομένου ὅ τι ἂν πάσχῃ, πλὴν θανάτου, καὶ ἔδωκεν ὁ νόμος τὴν τιμωρίαν ὑπὲρ αὐτῶν τῷ ἐντυχόντι. διὰ τοῦτο δὲ ἐποίησεν ὁ νόμος, πλὴν θανάτου, τἆλλα ὑβρισθεῖσαν αὐτὴν μηδαμοῦ λαχεῖν δίκην, ἵνα μὴ μιάσματα μηδ' ἀσεβήματα γίγνηται ἐν τοῖς ἱεροῖς, ἱκανὸν φόβον ταῖς γυναιξὶ παρασκευάζων τοῦ σωφρονεῖν καὶ μηδὲν ἁμαρτάνειν, ἀλλὰ δικαίως οἰκουρεῖν, διδάσκων ὡς, ἄν τι ἁμάρτῃ τοιοῦτον, ἅμα ἔκ τε τῆς οἰκίας τοῦ ἀνδρὸς ἐκβεβλημένη ἔσται καὶ ἐκ τῶν ἱερῶν τῶν τῆς πόλεως. καὶ ὅτι ταῦτα οὕτως ἔχει, τοῦ νόμου αὐτοῦ ἀκούσαντες εἴσεσθε. καί μοι λαβέ.

ἐπειδὰν δὲ ἕλῃ τὸν μοιχόν, μὴ ἐξεῖναι τῷ ἑλόντι συνοικεῖν τῇ γυναικί· ἐὰν δὲ συνοικῇ, ἄτιμος ἔστω· μηδὲ τῇ γυναικὶ ἐξεῖναι εἰσιέναι εἰς τὰ ἱερὰ τὰ δημοτελῆ, ἐφ᾽ ᾗ ἂν μοιχὸς ἁλῷ· ἐὰν δ᾽ εἰσίῃ, νηποινεὶ πασχέτω ὅ τι ἂν πάσχῃ, πλὴν θανάτου. βούλομαι τοίνυν ὑμῖν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ τοῦ δήμου τοῦ Ἀθηναίων μαρτυρίαν παρασχέσθαι, ὡς σπουδάζει περὶ τὰ ἱερὰ ταῦτα, καὶ ὡς πολλὴν πρόνοιαν περὶ αὐτῶν πεποίηται. ὁ γὰρ δῆμος ὁ Ἀθηναίων κυριώτατος ὢν τῶν ἐν τῇ πόλει ἁπάντων, καὶ ἐξὸν αὐτῷ ποιεῖν ὅ τι ἂν βούληται, οὕτω καλὸν καὶ σεμνὸν ἡγήσατ᾽ εἶναι δῶρον τὸ Ἀθηναῖον γενέσθαι, ὥστε νόμους ἔθετο αὑτῷ καθ᾽ οὓς ποιεῖσθαι δεῖ, ἐάν τινα βούλωνται, πολίτην, οἳ νῦν προπεπηλακισμένοι εἰσὶν ὑπὸ Στεφάνου τουτουὶ καὶ τῶν οὕτω γεγαμηκότων. ὅμως δ᾽ ἀκούοντες αὐτῶν βελτίους ἔσεσθε, καὶ τὰ κάλλιστα καὶ τὰ σεμνότατα δωρεὰ τοῖς εὐεργετοῦσι τὴν πόλιν διδόμενα γνώσεσθε ὡς λελυμασμένοι εἰσίν. πρῶτον μὲν γὰρ νόμος ἐστὶ τῷ δήμῳ κείμενος μὴ ἐξεῖναι ποιήσασθαι Ἀθηναῖον, ὃν ἂν μὴ δι᾽ ἀνδραγαθίαν εἰς τὸν δῆμον τὸν Ἀθηναίων ἄξιον ᾖ γενέσθαι πολίτην. ἔπειτ᾽ ἐπειδὰν πεισθῇ ὁ δῆμος καὶ δῷ τὴν δωρεάν, οὐκ ἐᾷ κυρίαν γενέσθαι τὴν ποίησιν, ἐὰν μὴ τῇ ψήφῳ εἰς τὴν ἐπιοῦσαν ἐκκλησίαν ὑπὲρ ἑξακισχίλιοι Ἀθηναίων ψηφίσωνται κρύβδην ψηφιζόμενοι. τοὺς δὲ πρυτάνεις κελεύει τιθέναι τοὺς καδίσκους ὁ νόμος καὶ τὴν ψῆφον διδόναι προσιόντι τῷ δήμῳ πρὶν τοὺς ξένους εἰσιέναι καὶ τὰ γέρρα ἀναιρεῖν, ἵνα κύριος ὢν αὐτὸς αὑτοῦ ἕκαστος σκοπῆται πρὸς αὑτὸν ὅντινα μέλλει πολίτην ποιήσεσθαι, εἰ ἄξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς ὁ μέλλων λήψεσθαι. ἔπειτα μετὰ ταῦτα παρανόμων γραφὴν ἐποίησε κατ᾽ αὐτοῦ τῷ βουλομένῳ Ἀθηναίων, καὶ ἔστιν εἰσελθόντα εἰς τὸ δικαστήριον ἐξελέγξαι ὡς οὐκ ἄξιός ἐστι τῆς δωρεᾶς, ἀλλὰ παρὰ τοὺς νόμους Ἀθηναῖος γέγονεν. καὶ ἤδη τισὶ τοῦ δήμου δόντος τὴν δωρεὰν λόγῳ ἐξαπατηθέντος ὑπὸ τῶν αἰτούντων, παρανόμων γραφῆς γενομένης καὶ εἰσελθούσης εἰς τὸ δικαστήριον, ἐξελεγχθῆναι συνέβη τὸν εἰληφότα τὴν δωρεὰν μὴ ἄξιον εἶναι αὐτῆς, καὶ ἀφείλετο τὸ δικαστήριον. καὶ τοὺς μὲν πολλοὺς καὶ παλαιοὺς ἔργον διηγήσασθαι· ἃ δὲ πάντες μνημονεύετε, Πειθόλαν τε τὸν Θετταλὸν καὶ Ἀπολλωνίδην τὸν Ὀλύνθιον πολίτας ὑπὸ τοῦ δήμου γενομένους ἀφείλετο τὸ δικαστήριον. ταῦτα γὰρ οὐ πάλαι ἐστὶ γεγενημένα ὥστε ἀγνοεῖν ὑμᾶς. οὕτω τοίνυν καλῶς καὶ ἰσχυρῶς τῶν νόμων κειμένων ὑπὲρ τῆς πολιτείας, δι᾽ ὧν δεῖ Ἀθηναῖον γενέσθαι, ἕτερός ἐστιν ἐφ᾽ ἅπασι τούτοις κυριώτατος νόμος κείμενος· οὕτω πολλὴν ὁ δῆμος πρόνοιαν ἐποιεῖτο ὑπὲρ αὑτοῦ καὶ τῶν θεῶν, ὥστε δι᾽ εὐσεβείας τὰ ἱερὰ θύεσθαι ὑπὲρ τῆς πόλεως. ὅσους γὰρ ἂν ποιήσηται ὁ δῆμος ὁ Ἀθηναίων πολίτας, ὁ νόμος ἀπαγορεύει διαρρήδην μὴ ἐξεῖναι αὐτοῖς τῶν ἐννέα ἀρχόντων γενέσθαι, μηδὲ ἱερωσύνης μηδεμιᾶς μετασχεῖν· τοῖς δ᾽ ἐκ τούτων μετέδωκεν ἤδη ὁ δῆμος ἁπάντων, καὶ προσέθηκεν ἐὰν ὦσιν ἐκ γυναικὸς ἀστῆς καὶ ἐγγυητῆς κατὰ τὸν νόμον. καὶ ὅτι ταῦτ᾽ ἀληθῆ λέγω, μεγάλῃ καὶ φανερᾷ μαρτυρίᾳ ἐγὼ ὑμῖν δηλώσω. βούλομαι δ᾽ ὑμῖν τὸν νόμον πόρρωθεν προδιηγήσασθαι, ὡς ἐτέθη καὶ πρὸς οὓς διωρίσθη, ὡς ἄνδρας ἀγαθοὺς ὄντας καὶ βεβαίους φίλους περὶ τὸν δῆμον γεγονότας. ἐκ τούτων γὰρ ἁπάντων εἴσεσθε τήν τε τοῦ δήμου δωρεὰν τὴν ἀπόθετον τοῖς εὐεργέταις προπηλακιζομένην, καὶ ὅσων ὑμᾶς ἀγαθῶν κωλύουσι κυρίους εἶναι Στέφανός τε οὑτοσὶ καὶ οἱ τὸν αὐτὸν τρόπον τούτῳ γεγαμηκότες καὶ παιδοποιούμενοι. Πλαταιεῖς γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μόνοι τῶν Ἑλλήνων ὑμῖν ἐβοήθησαν Μαραθῶνάδε, ὅτε Δᾶτις ὁ βασιλέως Δαρείου στρατηγὸς ἀναχωρῶν ἐξ Ἐρετρίας Εὔβοιαν ὑφ᾽ αὑτῷ ποιησάμενος, ἀπέβη εἰς τὴν χώραν πολλῇ δυνάμει καὶ ἐπόρθει. καὶ ἔτι καὶ νῦν τῆς ἀνδραγαθίας αὐτῶν ὑπομνήματα ἡ ἐν τῇ ποικίλῃ στοᾷ γραφὴ δεδήλωκεν· ὡς ἕκαστος γὰρ τάχους εἶχεν, εὐθὺς προσβοηθῶν γέγραπται, οἱ τὰς κυνᾶς τὰς Βοιωτίας ἔχοντες. πάλιν δὲ Ξέρξου ἰόντος ἐπὶ τὴν Ἑλλάδα, Θηβαίων μηδισάντων, οὐκ ἐτόλμησαν ἀποστῆναι τῆς ἡμετέρας φιλίας, ἀλλὰ μόνοι τῶν ἄλλων Βοιωτῶν οἱ μὲν ἡμίσεις αὐτῶν μετὰ Λακεδαιμονίων καὶ Λεωνίδου ἐν Θερμοπύλαις παραταξάμενοι τῷ βαρβάρῳ ἐπιόντι συναπώλοντο, οἱ δὲ λοιποὶ ἐμβάντες εἰς τὰς ὑμετέρας τριήρεις, ἐπειδὴ αὐτοῖς οἰκεῖα σκάφη οὐχ ὑπῆρχεν, συνεναυμάχουν ὑμῖν ἐπί τε Ἀρτεμισίῳ καὶ ἐν Σαλαμῖνι. καὶ τὴν τελευταίαν μάχην Πλαταιᾶσι Μαρδονίῳ τῷ βασιλέως στρατηγῷ μεθ᾽ ὑμῶν καὶ τῶν συνελευθερούντων τὴν Ἑλλάδα μαχεσάμενοι, εἰς κοινὸν τὴν ἐλευθερίαν τοῖς ἄλλοις Ἕλλησι κατέθηκαν. ἐπειδὴ δὲ Παυσανίας ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ὑβρίζειν ἐνεχείρει ὑμᾶς, καὶ οὐκ ἠγάπα ὅτι τῆς ἡγεμονίας μόνοι ἠξιώθησαν Λακεδαιμόνιοι ὑπὸ τῶν Ἑλλήνων, καὶ ἡ πόλις τῇ μὲν ἀληθείᾳ ἡγεῖτο τῆς ἐλευθερίας τοῖς Ἕλλησιν, τῇ δὲ φιλοτιμίᾳ οὐκ ἠναντιοῦτο τοῖς Λακεδαιμονίοις, ἵνα μὴ φθονηθῶσιν ὑπὸ τῶν συμμάχων, ἐφ᾽ οἷς φυσηθεὶς Παυσανίας ὁ Λακεδαιμονίων βασιλεὺς ἐπέγραψεν ἐπὶ τὸν τρίποδα τὸν ἐν Δελφοῖς, ὃν οἱ Ἕλληνες οἱ συμμαχεσάμενοι τὴν Πλαταιᾶσι μάχην καὶ τὴν ἐν Σαλαμῖνι ναυμαχίαν ναυμαχήσαντες κοινῇ ποιησάμενοι ἀνέθηκαν ἀριστεῖον τῷ Ἀπόλλωνι ἀπὸ τῶν βαρβάρων, Ἑλλήνων ἀρχηγὸς ἐπεὶ στρατὸν

» ὤλεσε Μήδων Παυσανίας Φοίβῳ μνῆμ᾽ ἀνέθηκε τόδε· ὡς αὐτοῦ τοῦ ἔργου ὄντος καὶ τοῦ ἀναθήματος,

» ἀλλ᾽ οὐ κοινοῦ τῶν συμμάχων, ὀργισθέντων δὲ τῶν Ἑλλήνων, οἱ Πλαταιεῖς λαγχάνουσι δίκην τοῖς Λακε-

δαιμονίους ἐς τοὺς ἀμφικτύονας χίλια τάλαντα ὑπὲρ τῶν συμμάχων· καὶ ἠνάγκασαν αὐτοὺς ἐκκολάψαντας
τὰ ἐλεγεῖα ἐπιγράψαι τὰς πόλεις τὰς κοινωνούσας τοῦ ἔργου· δι' ὅπερ αὐτοῖς οὐχ ἥκιστα προσηκολούθησεν ἡ
ἔχθρα παρὰ λακεδαιμονίων καὶ ἐκ τοῦ γένους τοῦ βασιλείου· καὶ ἐν μὲν τῷ παρόντι οὐκ εἶχον αὐτοῖς ὅ τι χρήσωνται
λακεδαιμόνιοι· ὕστερον δὲ ὡς πεντήκοντα ἔτεσιν ἀρχίδαμος ὁ ζευξιδάμου λακεδαιμονίων βασιλεὺς
εἰρήνης οὔσης ἐνεχείρησεν αὐτῶν καταλαβεῖν τὴν πόλιν· ἔπραξε δὲ ταῦτ' ἐκ θηβῶν δι' εὐρυμάχου τοῦ λεοντ-
ιάδου βοιωταρχοῦντος· ἀνοίξαντος τὰς πύλας τῆς νυκτὸς ναυκλείδου καὶ ἄλλων τινῶν μετ' αὐτοῦ πεισ-
θέντων χρήμασιν· αἰσθόμενοι δ' οἱ πλαταιεῖς ἔνδον ὄντας τοὺς θηβαίους τῆς νυκτὸς καὶ ἐξαπίνης αὐτῶν
τὴν πόλιν ἐν εἰρήνῃ κατειλημμένην· προσεβοήθουν καὶ αὐτοὶ καὶ συνετάττοντο· καὶ ἐπειδὴ ἡμέρα ἐγένετο καὶ εἶδον
οὐ πολλοὺς ὄντας τοὺς θηβαίους ἀλλὰ τοὺς πρώτους αὐτῶν εἰσεληλυθότας· ὕδωρ γὰρ γενόμενον τῆς νυκτὸς
πολὺ ἐκώλυσεν αὐτοὺς πάντας εἰσελθεῖν· ὁ γὰρ ἀσωπὸς ποταμὸς μέγας ἐρρύη καὶ διαβῆναι οὐ ῥᾴδιον ἦν·
ἄλλως τε καὶ νυκτός· ὡς οὖν εἶδον οἱ πλαταιεῖς τοὺς θηβαίους ἐν τῇ πόλει καὶ ἔγνωσαν ὅτι οὐ πάντες πάρεισιν·
ἐπιτίθενται καὶ εἰς μάχην ἐλθόντες κρατοῦσι καὶ φθάνουσιν ἀπολέσαντες αὐτοὺς πρὶν τοὺς ἄλλους προσβοηθῆσαι·
καὶ ὡς ὑμᾶς πέμπουσιν εὐθὺς ἄγγελον τήν τε πρᾶξιν φράσοντα καὶ τὴν μάχην δηλώσοντα ὅτι νικῶσι· καὶ
βοηθεῖν ἀξιοῦντες ἂν οἱ θηβαῖοι τὴν χώραν δῃῶσιν· ἀκούσαντες δὲ οἱ ἀθηναῖοι τὰ γεγονότα διὰ τάχους
ἐβοήθουν ἐς τὰς πλαταιάς· καὶ οἱ θηβαῖοι ὡς ἑώρων τοὺς ἀθηναίους βεβοηθηκότας τοῖς πλαταιεῦσιν ἀνε-
χώρησαν ἐπ' οἴκου· ὡς οὖν ἀπέτυχον οἱ θηβαῖοι τῆς πείρας καὶ οἱ πλαταιεῖς τοὺς ἄνδρας οὓς ἔλαβον αὐτῶν
ἐν τῇ μάχῃ ζῶντας ἀπέκτειναν· ὀργισθέντες οἱ λακεδαιμόνιοι ἀπροφασίστως στρατεύουσιν ἐπὶ τὰς
πλαταιάς· πελοποννησίοις μὲν ἅπασι πλὴν ἀργείων τὰ δύο μέρη τῆς στρατιᾶς ἀπὸ τῶν πόλεων ἑκάστων
πέμπειν ἐπιτάξαντες· βοιωτοῖς δὲ τοῖς ἄλλοις ἅπασι καὶ λοκροῖς καὶ φωκεῦσι καὶ μαλιεῦσι καὶ οἰταίοις
καὶ αἰνιᾶσι πανδημεὶ ἐπαγγείλαντες στρατεύειν· καὶ περικαθεζόμενοι αὐτῶν τὸ τεῖχος πολλῇ δυνάμει· ἐπη-
γγέλλοντο εἰ βούλοιντο τὴν μὲν πόλιν αὐτοῖς παραδοῦναι τὴν δὲ χώραν ἔχειν καὶ καρποῦσθαι τὰ αὐτῶν· ἀ-
φίστασθαι δὲ τῆς ἀθηναίων συμμαχίας· οὐκ ἐθελησάντων δὲ τῶν πλαταιέων ἀλλὰ ἀποκριναμένων ὅτι ἄνευ ἀθηναίων
οὐδὲν ἂν πράξειαν· ἐπολιόρκουν αὐτοὺς διπλῷ τείχει περιτειχίσαντες δέκα ἔτη· πολλὰς καὶ παντο-
δαπὰς πείρας προσάγοντες· ἐπειδὴ δ' ἀπειρήκεσαν οἱ πλαταιεῖς καὶ ἐνδεεῖς ἦσαν ἁπάντων καὶ ἠπόρουν τῆς
σωτηρίας· διακληρωσάμενοι πρὸς σφᾶς αὐτοὺς οἱ μὲν ὑπομείναντες ἐπολιορκοῦντο· οἱ δὲ τηρήσαντες
νύκτα καὶ ὕδωρ καὶ ἄνεμον πολὺν ἐξελθόντες ἐκ τῆς πόλεως καὶ ὑπερβάντες τὸ περιτείχισμα τῶν πολεμίων
λαθόντες τὴν στρατιὰν ἀποσφάξαντες τοὺς φύλακας διασῴζονται δεῦρο· δεινῶς διακείμενοι καὶ ἀπροσδοκήτως·
οἱ δὲ ὑπομείναντες αὐτῶν ἁλούσης τῆς πόλεως κατὰ κράτος ἀπεσφάγησαν πάντες οἱ ἡβῶντες· παῖδες δὲ
καὶ γυναῖκες ἐξηνδραποδίσθησαν ὅσοι μὴ αἰσθόμενοι ἐπιόντας τοὺς λακεδαιμονίους ὑπεξῆλθον ἀθήναζε·
τοῖς οὖν οὕτω φανερῶς ἐνδεδειγμένοις τὴν εὔνοιαν τῷ δήμῳ καὶ προειμένοις ἅπαντα τὰ αὐτῶν καὶ παῖδας
καὶ γυναῖκας· πάλιν σκοπεῖτε πῶς μετέδοτε τῆς πολιτείας· ἐκ γὰρ τῶν ψηφισμάτων τῶν ὑμετέρων καταφανὴς
πᾶσιν ἔσται ὁ νόμος καὶ γνώσεσθε ὅτι ἀληθῆ λέγω· καί μοι λαβὲ τὸ ψήφισμα τουτὶ καὶ ἀνάγνωθι αὐτοῖς: +

ἱπποκράτης εἶπεν· πλαταιέας εἶναι ἀθηναίους ἀπὸ τῆσδε τῆς ἡμέρας ἐπιτίμους καθάπερ οἱ ἄλλοι ἀθηναῖοι·
καὶ μετεῖναι αὐτοῖς ὧνπερ ἀθηναίοις μέτεστι πάντων καὶ ἱερῶν καὶ ὁσίων· πλὴν εἴ τις ἱερωσύνη ἢ τελετή ἐστιν
ἐκ γένους· μηδὲ τῶν ἐννέα ἀρχόντων· τοῖς δὲ ἐκ τούτων· κατανεῖμαι δὲ τοὺς πλαταιέας εἰς τοὺς δήμους καὶ τὰς φυλάς·
ἐπειδὰν δὲ νεμηθῶσι· μὴ ἐξέστω ἔτι ἀθηναίῳ μηδενὶ γίγνεσθαι πλαταιέων μὴ εὑρομένῳ παρὰ τοῦ δήμου
τοῦ ἀθηναίων· ὁρᾶτε ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι ὡς καλῶς καὶ δικαίως ἔγραψεν ὁ ῥήτωρ ὑπὲρ τοῦ δήμου τοῦ ἀθηναίων
καὶ ἠξίωσε τοὺς πλαταιέας λαμβάνοντας τὴν δωρεὰν πρῶτον μὲν δοκιμασθῆναι ἐν τῷ δικαστηρίῳ κατ' ἄνδρα
ἕκαστον εἰ ἔστι πλαταιεὺς καὶ εἰ τῶν φίλων τῶν τῆς πόλεως· ἵνα μὴ ἐπὶ ταύτῃ τῇ προφάσει πολλοὶ μεταλά-
βωσι τῆς πολιτείας· ἔπειτα τοὺς δοκιμασθέντας ἀναγραφῆναι ἐν στήλῃ λιθίνῃ καὶ στῆσαι ἐν ἀκροπόλει παρὰ
τῇ θεῷ· ἵνα σῴζηται ἡ δωρεὰ τοῖς ἐπιγιγνομένοις καὶ ᾖ ἐξελέγξαι ὅτου ἂν ἕκαστος ᾖ συγγενής· καὶ ὕστερον
οὐκ ἐᾷ γίγνεσθαι ἀθηναῖον ἐξεῖναι ὃς ἂν μὴ νῦν γένηται καὶ δοκιμασθῇ ἐν τῷ δικαστηρίῳ· τοῦ μὴ πολλοὺς
φάσκοντας πλαταιέας εἶναι κατασκευάζειν αὐτοῖς πολιτείαν· ἔπειτα καὶ τὸν νόμον διωρίσατο ἐν τῷ ψη-
φίσματι πρὸς αὐτοὺς εὐθέως ὑπέρ τε τῆς πόλεως καὶ τῶν θεῶν· καὶ μὴ ἐξεῖναι αὐτῶν μηδενὶ τῶν ἐννέα ἀρχόντων
λαχεῖν μηδὲ ἱερωσύνης μηδεμιᾶς· τοῖς δ' ἐκ τούτων ἂν ὦσιν ἐξ ἀστῆς γυναικὸς καὶ ἐγγυητῆς κατὰ τὸν νόμον·
οὐκ οὖν δεινόν πρὸς μὲν τοὺς ἀστυγείτονας καὶ ὁμολογουμένως ἀρίστους τῶν ἑλλήνων εἰς τὴν πόλιν
γεγενημένους οὕτω καλῶς καὶ ἀκριβῶς διορίσασθαι περὶ ἑκάστου ἐφ' οἷς δεῖ ἔχειν τὴν δωρεάν· τὴν δὲ
περιφανῶς ἐν ἁπάσῃ τῇ ἑλλάδι πεπορνευκυῖαν οὕτως αἰσχρῶς καὶ ὀλιγώρως ἐάσετε ὑβρίζουσαν εἰς τὴν
πόλιν καὶ ἀσεβοῦσαν εἰς τοὺς θεοὺς ἀτιμώρητον· ἣν οὔτε οἱ πρόγονοι ἀστὴν κατέλιπον· οὔτε ὁ δῆμος πολῖτιν

συνοικοῦσα τῷ. ποῦ γὰρ αὕτη οὐκ εἴργασται τῷ σώματι, ἢ ποῦ οὐκ ἐλήλυθεν ἐπὶ τῷ καθ᾽ ἡμέραν μισθῷ; οὐκ ἐν Πελοποννήσῳ μὲν πάσῃ, ἐν Θετταλίᾳ δὲ καὶ Μαγνησίᾳ μετὰ Σίμου τοῦ Λαρισαίου καὶ Εὐρυδάμαντος τοῦ Μηδείου, ἐν Χίῳ δὲ καὶ ἐν Ἰωνίᾳ τῇ πλείστῃ μετὰ Σωτάδου τοῦ Κρητὸς ἀκολουθοῦσα, μισθωθεῖσα ὑπὸ τῆς Νικαρέτης, ὅτε ἔτι ἐκείνης ἦν; τὴν δὴ ὑφ᾽ ἑτέροις οὖσαν καὶ ἀκολουθοῦσαν τῷ διδόντι τί οἴεσθε ποιεῖν; ἆρ᾽ οὐχ ὑπηρετεῖν τοῖς χρωμένοις εἰς ἁπάσας ἡδονάς; εἶτα τὴν τοιαύτην καὶ περιφανῶς ἐγνωσμένην ὑπὸ πάντων γῆς περίοδον εἰργασμένην ψηφιεῖσθε ἀστὴν εἶναι; καὶ τί καλὸν φήσετε πρὸς τοὺς ἐρωτῶντας διαπεπρᾶχθαι, ἢ ποίᾳ αἰσχύνῃ καὶ ἀσεβείᾳ οὐκ ἔνοχοι αὐτοὶ εἶναι; πρὶν μὲν γὰρ γραφῆναι ταύτην καὶ εἰς ἀγῶνα καταστῆναι καὶ πυθέσθαι πάντας ἥτις ἦν καὶ οἷα ἠσέβηκε, τὰ μὲν ἀδικήματα ταύτης ἦν, ἡ δ᾽ ἀμέλεια τῆς πόλεως· καὶ οἱ μὲν οὐκ ᾔδεσαν ὑμῶν, οἱ δὲ πυθόμενοι τῷ μὲν λόγῳ ἠγανάκτουν, τῷ δ᾽ ἔργῳ οὐκ εἶχον ὅ τι χρήσαιντο αὐτῇ, οὐδενὸς εἰς ἀγῶνα καθιστάντος οὐδὲ διδόντος περὶ αὐτῆς τὴν ψῆφον· ἐπειδὴ δὲ καὶ ἴσασι πάντες καὶ ἔχετε ταύτην ὑφ᾽ ὑμῖν αὐτοῖς καὶ κύριοί ἐστε κολάσαι, ὑμέτερον ἤδη τὸ ἀσέβημα γίγνεται τὸ πρὸς τοὺς θεούς, ἐὰν μὴ ταύτην κολάσητε. τί δὲ καὶ φήσειεν ἂν ὑμῶν ἕκαστος εἰσιὼν πρὸς τὴν ἑαυτοῦ γυναῖκα ἢ θυγατέρα ἢ μητέρα, ἀποψηφισάμενος ταύτης, ἐπειδὰν ἔρηται ὑμᾶς, ποῦ ἦτε; καὶ εἴπητε ὅτι ἐδικάζομεν. τῷ; ἐρήσεται εὐθύς. Νεαίρᾳ, δῆλον ὅτι φήσετε (οὐ γάρ;), ὅτι ξένη οὖσα ἀστῷ συνοικεῖ παρὰ τὸν νόμον, καὶ ὅτι τὴν θυγατέρα μεμοιχευμένην ἐξέδωκε Θεογένει τῷ βασιλεύσαντι, καὶ αὕτη ἔθυσε τὰ ἱερὰ τὰ ἄρρητα ὑπὲρ τῆς πόλεως καὶ τῷ Διονύσῳ γυνὴ ἐδόθη, καὶ τἆλλα διηγούμενοι τὴν κατηγορίαν, ὡς εὖ καὶ μνημονικῶς καὶ ἐπιμελῶς περὶ ἑκάστου κατηγορήθη. αἱ δὲ ἀκούσασαι ἐρήσονται, τί οὖν ἐποιήσατε;

ὑμεῖς δὲ φήσετε, ἀπεψηφίσαμεν. οὐκοῦν ἤδη αἱ μὲν σωφρονέσταται τῶν γυναικῶν ὀργισθήσονται ὑμῖν, διότι ὁμοίως αὐταῖς ταύτην ἠξιοῦτε μετέχειν τῶν τῆς πόλεως καὶ τῶν ἱερῶν· ὅσαι δ᾽ ἀνόητοι, φανερῶς ἐπιδείκνυτε ποιεῖν ὅ τι ἂν βούλωνται, ὡς ἄδειαν ὑμῶν καὶ τῶν νόμων δεδωκότων· δόξετε γὰρ ὀλιγώρως καὶ ῥᾳθύμως φέροντες ὁμογνώμονες καὶ αὐτοὶ εἶναι τοῖς ταύτης τρόποις. ὥστε πολὺ μᾶλλον ἐλυσιτέλει μὴ γενέσθαι τὸν ἀγῶνα τουτονί, ἢ γενομένου ἀποψηφίσασθαι ὑμᾶς. κομιδῇ γὰρ ἤδη παντελῶς

ἐξουσία ἔσται ταῖς πόρναις συνοικεῖν οἷς ἂν βούλωνται, καὶ τοὺς παῖδας φάσκειν οὗ ἂν τύχωσιν εἶναι· καὶ οἱ μὲν νόμοι ἄκυροι ὑμῖν ἔσονται, οἱ δὲ τρόποι τῶν ἑταιρῶν κύριοι ὅ τι ἂν βούλωνται διαπράττεσθαι. ὥστε καὶ ὑπὲρ τῶν πολιτίδων σκοπεῖτε, τὸ μὴ ἀνεκδότους γενέσθαι τὰς τῶν πενήτων θυγατέρας. νῦν μὲν γάρ, κἂν ἀπορηθῇ τις, ἱκανὴν προῖκ᾽ αὐτῇ ὁ νόμος συμβάλλεται, ἂν καὶ ὁπωστιοῦν μετρίαν ἡ φύσις ὄψιν ἀποδῷ· προπηλακισθέντος δὲ τοῦ νόμου ὑφ᾽ ὑμῶν ἀποφυγούσης ταύτης, καὶ ἀκύρου γενομένου, παντελῶς ἤδη ἡ μὲν τῶν πορνῶν ἐργασία ἥξει εἰς τὰς τῶν πολιτῶν θυγατέρας, δι᾽ ἀπορίαν ὅσαι ἂν μὴ δύνωνται ἐκδοθῆναι, τὸ δὲ τῶν ἐλευθέρων γυναικῶν ἀξίωμα εἰς τὰς ἑταίρας, ἂν ἄδειαν λάβωσι τοῦ ἐξεῖναι αὐταῖς παιδοποιεῖσθαι ὡς ἂν βούλωνται καὶ τελετῶν καὶ ἱερῶν καὶ τιμῶν μετέχειν τῶν ἐν τῇ πόλει. ὥστε εἷς ἕκαστος ὑμῶν νομιζέτω, ὁ μὲν ὑπὲρ γυναικός, ὁ δ᾽ ὑπὲρ θυγατρός, ὁ δ᾽ ὑπὲρ μητρός, ὁ δ᾽ ὑπὲρ τῆς πόλεως καὶ τῶν νόμων καὶ τῶν ἱερῶν τὴν ψῆφον φέρειν, τοῦ μὴ ἐξ ἴσου φανῆναι ἐκείνας τιμωμένας ταύτῃ τῇ πόρνῃ, μηδὲ τὰς μετὰ πολλῆς καὶ καλῆς σωφροσύνης καὶ ἐπιμελείας τραφείσας ὑπὸ τῶν προσηκόντων καὶ ἐκδοθείσας κατὰ τοὺς νόμους, ταύτας ἐν τῷ ἴσῳ φαίνεσθαι μετεχούσας τῇ μετὰ πολλῶν καὶ ἀσελγῶν τρόπων πολλάκις πολλοῖς ἑκάστης ἡμέρας συγγεγενημένῃ, ὡς ἕκαστος ἐβούλετο. ἡγεῖσθε δὲ μήτ᾽ ἐμὲ τὸν λέγοντα εἶναι Ἀπολλόδωρον μήτε τοὺς ἀπολογησομένους καὶ συνεροῦντας πολίτας, ἀλλὰ τοὺς νόμους καὶ Νέαιραν ταυτηνὶ περὶ τῶν πεπραγμένων αὐτῇ πρὸς ἀλλήλους δικάζεσθαι. καὶ ὅταν μὲν ἐπὶ τῆς κατηγορίας γένησθε, τῶν νόμων αὐτῶν ἀκούετε, δι᾽ ὧν οἰκεῖται ἡ πόλις καὶ καθ᾽ οὓς ὀμωμόκατε δικάσειν, τί κελεύουσι καὶ τί παραβεβήκασιν· ὅταν δὲ ἐπὶ τῆς ἀπολογίας ἦτε, μνημονεύοντες τὴν τῶν νόμων κατηγορίαν καὶ τὸν ἔλεγχον τὸν εἰρημένον, τὴν ὄψιν αὐτῆς ἰδόντες ἐνθυμεῖσθε τοῦτο μόνον, εἰ Νέαιρα οὖσα ταῦτα διαπέπρακται. ἄξιον δὲ κἀκεῖνο ἐνθυμηθῆναι, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι Ἀρχίαν τὸν ἱεροφάντην γενόμενον, ἐξελεγχθέντα ἐν τῷ δικαστηρίῳ ἀσεβεῖν θύοντα παρὰ τὰ πάτρια τὰς θυσίας, ἐκολάσατε ὑμεῖς, καὶ ἄλλα τε κατηγορήθη αὐτοῦ καὶ ὅτι Σινώπῃ τῇ ἑταίρᾳ Ἁλῴοις ἐπὶ τῆς ἐσχάρας τῆς ἐν τῇ αὐλῇ Ἐλευσῖνι προσαγούσῃ ἱερεῖον θύσειεν, οὐ νομίμου ὄντος ἐν ταύτῃ τῇ ἡμέρᾳ ἱερεῖα θύειν, οὐδ᾽ ἐκείνου οὔσης τῆς θυσίας ἀλλὰ τῆς ἱερείας. οὐκοῦν δεινὸν τὸν μὲν καὶ ἐκ γένους ὄντα τοῦ Εὐμολπιδῶν καὶ προγόνων ἀγαθῶν καὶ πολίτην τῆς πόλεως δοῦναι δίκην, ὅτι ἐδόκει τι παρὰ τὰ νόμιμα ἁμαρτάνειν· καὶ οὔθ᾽ ἡ τῶν συγγενῶν οὔθ᾽ ἡ τῶν φίλων ἐξαίτησις ὠφέλησεν αὐτόν, οὔθ᾽ αἱ λειτουργίαι ἃς ἐλειτούργησε τῇ πόλει αὐτὸς καὶ οἱ πρόγονοι αὐτοῦ, οὔτε τὸ ἱεροφάντην εἶναι, ἀλλ᾽ ἐκολάσατε δόξαντα ἀδικεῖν· Νέαιραν δὲ ταυτηνὶ εἰς τὸν αὐτὸν θεὸν τοῦτον ἠσεβηκυῖαν καὶ τοὺς νόμους, καὶ αὐτὴν καὶ τὴν θυγατέρα αὐτῆς, οὐ τιμωρήσεσθε; θαυμάζω δ᾽ ἔγωγε τί ποτε καὶ ἐροῦσι πρὸς ὑμᾶς ἐν τῇ ἀπολογίᾳ. πότερον ὡς ἀστή ἐστι Νέαιρα αὐτηὶ καὶ κατὰ τοὺς νόμους συνοικεῖ αὐτῷ; ἀλλὰ μεμαρτύρηται ἑταίρα οὖσα καὶ δούλη Νικαρέτης γεγενημένη. ἀλλ᾽ οὐ γυναῖκα εἶναι αὐτοῦ, ἀλλὰ παλλακὴν ἔχειν ἔνδον; ἀλλ᾽ οἱ παῖδες ταύτης ὄντες καὶ εἰσηγμένοι εἰς τοὺς φράτορας ὑπὸ Στεφάνου

Καὶ ἣν θυγατέρα οὐδεὶς Ἀθηναίων ἐκδοθεῖσαν, περὶ Φανοῦς αὐτὴν ἀποφαίνουσι γυναῖκα ἔχοντα. ὡς μὲν τοίνυν οὐκ ἀληθῆ ἐστι τὰ κατηγορημένα καὶ μεμαρτυρημένα, οὔτ' αὐτὸν Στέφανον οὔτ' ἄλλον ὑπὲρ τούτου οἶμαι ἐπιδείξειν ὡς ἔστιν Νέαιρα αὐτή· ἀκούω δὲ αὐτὸν τοιοῦτόν τι μέλλειν ἀπολογεῖσθαι, ὡς οὐ γυναῖκα ἔχει αὐτὴν ἀλλ' ἑταίραν, καὶ οἱ παῖδες οὐκ εἰσὶ ταύτης ἀλλ' ἐξ ἑτέρας γυναικὸς αὐτῷ ἀστῆς, ἣν φησι πρότερον γῆμαι συγγενῆ αὐτοῦ. πρὸς δὴ τὴν ἀναίδειαν αὐτοῦ τοῦ λόγου καὶ τὴν παρασκευὴν τῆς ἀπολογίας καὶ τῶν μαρτυρεῖν αὐτῷ παρεσκευασμένων πρόκλησιν αὐτὸν προὐκαλεσάμην ἀκριβῆ καὶ δικαίαν, δι' ἧς ἐξῆν ὑμῖν ἅπαντα τἀληθῆ εἰδέναι· παραδοῦναι τὰς θεραπαίνας τὰς Νεαίρας, ἃς ὅτε προσκαρτεροῦσα ὅτ' ἦλθεν ὡς Στέφανον ἐκ Μεγάρων, Θρᾷτταν καὶ Κοκκαλίνην, καὶ ἃς ὕστερον παρὰ τούτῳ οὖσα ἐκτήσατο, Ξεννίδα καὶ Δροσίδα, αἳ ἴσασιν ἀκριβῶς Πρόξενόν τε τὸν τελευτήσαντα καὶ Ἀρίστωνα τὸν νῦν ὄντα καὶ Ἀντιδωρίδην τὸν σταδιοδρομοῦντα, καὶ Φανὼ τὴν Στρυβήλην καλουμένην, ἣ Θεογένει τῷ βασιλεύσαντι συνῴκησεν, Νεαίρας ὄντας. καὶ ἐὰν φαίνηται ἐκ τῆς βασάνου γήμας Στέφανος οὑτοσὶ ἀστὴν γυναῖκα καὶ ὄντες αὐτῷ οἱ παῖδες οὗτοι ἐξ ἑτέρας γυναικὸς ἀστῆς καὶ μὴ Νεαίρας, ἤθελον ἀφίστασθαι τοῦ ἀγῶνος καὶ μὴ εἰσιέναι τὴν γραφὴν ταύτην. τὸ γὰρ συνοικεῖν τοῦτ' ἐστίν, ὃς ἂν παιδοποιῆται καὶ εἰσάγῃ εἴς τε τοὺς φράτορας καὶ δημότας τοὺς υἱεῖς, καὶ τὰς θυγατέρας ἐκδιδῷ ὡς αὑτοῦ οὔσας τοῖς ἀνδράσιν. τὰς μὲν γὰρ ἑταίρας ἡδονῆς ἕνεκ' ἔχομεν, τὰς δὲ παλλακὰς τῆς καθ' ἡμέραν θεραπείας τοῦ σώματος, τὰς δὲ γυναῖκας τοῦ παιδοποιεῖσθαι γνησίως καὶ τῶν ἔνδον φύλακα πιστὴν ἔχειν. ὥστ' εἰ πρότερον ἠγάγετο γυναῖκα ἀστὴν καὶ εἰσὶν οὗτοι οἱ παῖδες ἐξ ἐκείνης καὶ μὴ Νεαίρας, ἐξῆν αὐτῷ ἐκ τῆς ἀκριβεστάτης μαρτυρίας ἐπιδεῖξαι, παραδόντι τὰς θεραπαίνας ταύτας. ὡς δὲ προὐκαλεσάμην, τούτων ὑμῖν τήν τε μαρτυρίαν καὶ τὴν πρόκλησιν ἀναγνώσεται. λέγε τὴν μαρτυρίαν, ἔπειτα τὴν πρόκλησιν:

Ἱπποκράτης Ἱπποκράτους Προβαλίσιος, Δημοσθένης Δημοσθένους Παιανιεύς, Διοφάνης Διοφάνους Ἀλωπεκῆθεν, Δεινομένης Ἀρχελάου Κυδαθηναιεύς, Δεινίας Φορμίδου Κυδαντίδης, Λυσίμαχος Λυσίππου Αἰγιλιεύς. μαρτυροῦσι παρεῖναι ἐν ἀγορᾷ ὅτε Ἀπολλόδωρος προὐκαλεῖτο Στέφανον, ἀξιῶν παραδοῦναι εἰς βάσανον τὰς θεραπαίνας, περὶ ὧν ᾐτιᾶτο Ἀπολλόδωρος Στέφανον περὶ Νεαίρας· Στέφανον δὲ οὐκ ἐθελῆσαι παραδοῦναι τὰς θεραπαίνας· τὴν δὲ πρόκλησιν εἶναι ἣν παρέχεται Ἀπολλόδωρος. λέγε δὴ αὐτὴν τὴν πρόκλησιν ἣν προὐκαλούμην ἐγὼ Στέφανον τουτονί:

[Τ]άδε προὐκαλεῖτο Ἀπολλόδωρος Στέφανον περὶ ὧν τὴν γραφὴν γέγραπται Νέαιραν ξένην οὖσαν ἀστῷ συνοικεῖν, ἕτοιμος ὢν τὰς θεραπαίνας παραλαμβάνειν τὰς Νεαίρας ἃς ἐκ Μεγάρων ἔχουσα ἦλθεν, Θρᾷτταν καὶ Κοκκαλίνην, καὶ ἃς ὕστερον παρὰ Στεφάνῳ ἐκτήσατο, Ξεννίδα καὶ Δροσίδα, τὰς εἰδυίας ἀκριβῶς περὶ τῶν παίδων τῶν ὄντων Νεαίρᾳ, ὅτι οὐκ ἐκ Στεφάνου εἰσί, Πρόξενός τε ὁ τελευτήσας καὶ Ἀρίστων ὁ νῦν ὢν καὶ Ἀντιδωρίδης ὁ σταδιοδρομῶν καὶ Φανώ, ἐφ' ᾧτε βασανίσαι αὐτάς. καὶ εἰ μὲν ὁμολογοῖεν ἐκ Στεφάνου εἶναι καὶ Νεαίρας τούτους τοὺς παῖδας, πεπρᾶσθαι Νέαιραν κατὰ τοὺς νόμους καὶ τοὺς παῖδας ξένους εἶναι· εἰ δὲ μὴ ὁμολογοῖεν ἐκ ταύτης εἶναι αὐτούς, ἀλλ' ἐξ ἑτέρας γυναικὸς ἀστῆς, ἀφίστασθαι τοῦ ἀγῶνος ἤθελον τοῦ Νεαίρας, καὶ εἴ τι ἐκ τῶν βασάνων βλαφθείησαν αἱ ἄνθρωποι, ἀποτίνειν ὅ τι βλαβείησαν. ταῦτα προκαλεσαμένου ἐμοῦ, ὦ ἄνδρες δικασταί, Στέφανον τουτονί, οὐκ ἠθέλησεν δέξασθαι. οὐκοῦν ἤδη δοκεῖ ὑμῖν δεδικάσθαι ὑπ' αὐτοῦ Στεφάνου τουτουί, ὦ ἄνδρες δικασταί, ὅτι ἔνοχός ἐστι τῇ γραφῇ Νέαιρα ἣν ἐγὼ αὐτὴν ἐγραψάμην, καὶ ὅτι ἐγὼ μὲν ἀληθῆ εἴρηκα πρὸς ὑμᾶς καὶ τὰς μαρτυρίας παρεσχόμην ἀληθεῖς, οὗτος δ' ὅ τι ἂν λέγῃ πάντα ψεύσεται καὶ ἐξελέγξει αὐτὸς αὑτὸν ὅτι οὐδὲν ὑγιὲς λέγει, οὐκ ἐθελήσας παραδοῦναι εἰς βάσανον τὰς θεραπαίνας ἃς ἐγὼ ἐξῄτουν αὐτόν. ἐγὼ μὲν οὖν, ὦ ἄνδρες δικασταί, καὶ τοῖς θεοῖς εἰς οὓς οὗτοι ἠσεβήκασιν, καὶ ἐμαυτῷ τιμωρῶν, καὶ εἰς τὸν ἀγῶνα τουτονὶ κατέστησα καὶ ἤγαγον εἰς τὴν ὑμετέραν ψῆφον. καὶ ὑμᾶς δὲ χρὴ νομίσαντας μὴ λήσειν τοὺς θεοὺς εἰς οὓς οὗτοι παρανενομήκασιν, ὅ τι ἂν ἕκαστος ὑμῶν ψηφίσηται, ψηφίσασθαι τὰ δίκαια καὶ τιμωρεῖν μάλιστα μὲν τοῖς θεοῖς, ἔπειτα δὲ καὶ ὑμῖν αὐτοῖς. καὶ ταῦτα ποιήσαντες δόξετε πᾶσι καλῶς καὶ δικαίως δικάσαι ταύτην τὴν γραφήν, ἣν Νέαιραν ἐγὼ ἐγραψάμην, ξένην οὖσαν ἀστῷ συνοικεῖν:

[Ἀ]λλ' ἐπειδήπερ ἀκούειν βούλει τοῦ λόγου, δείξω σοι καὶ ἀναγνώσομαι· δεῖ δέ σε τὴν προαίρεσιν αὐτοῦ πρῶτον εἰδέναι. βούλεται μὲν γὰρ ὁ τὸν λόγον ποιῶν ἐπαινεῖν Ἐπικράτην, ὃν ᾤετο πολλῶν καὶ καλῶν κἀγαθῶν ὄντων νέων ἐν τῇ πόλει χαριέστατον εἶναι, καὶ πλέον τῇ συνέσει προέχειν ἢ τῷ κάλλει τῶν ἡλικιωτῶν. ὁρῶν δ' ὡς ἔπος εἰπεῖν τὰ πλεῖστα τῶν ἐρωτικῶν συνταγμάτων αἰσχύνην μᾶλλον ἢ τιμὴν περιάπτοντα τούτοις περὶ ὧν ἐστι γεγραμμένα, τοῦθ' ὅπως μὴ πείσεται πεφύλακται, καὶ ὅπερ καὶ πεπεῖσθαί φησι τῇ γνώμῃ, τοῦτο καὶ γέγραφεν, ὡς δίκαιος ἐραστὴς οὔτ' ἂν ποιήσειεν οὐδὲν αἰσχρὸν οὔτ' ἀξιώσειεν. ὃ μὲν οὖν ὥσπερ μάλιστ' ἂν ἐρωτικὸν ἐν τῷ λόγῳ περὶ τοῦτ' ἐστίν· ὁ δ' ἄλλος λόγος τὰ μὲν αὐτὸν ἐπαινεῖ, τὰ δὲ συμβουλεύει περὶ παιδείας καὶ προαιρέσεως τοῦ βίου. ἅπαντα δὲ ταῦτα γέγραπται τὸν τρόπον ὅν τις ἂν εἰς βιβλίον

καταλέθετο· οἱ μὲν γὰρ ἐρωτικοὶ τῶν λόγων ἁπλῶς καὶ ὁμοίοις ἂν ἐκ τοῦ παραχρῆμά τις ἂν ποιῶν ἐπιγεγράφθαι·
τοῖς δ' εἰς τὸν πλείω χρόνον τεθησομένοις ποιητικῶς καὶ περιττῶς ἁρμόττει συγκεῖσθαι· τοὺς μὲν γὰρ πιθανοὺς
τοὺς δ' ἐπιδεικτικοὺς εἶναι προσήκει· ἵν' οὖν μὴ παρὰ τὸν λόγον σοι λέγω μὴ διαγιγνώσκων (?) τοῦτ' αὐτὸς
διεξίω, πρόσεχ' ὡς αὐτοῦ τοῦ λόγου ἤδη ἀκουσόμενος, ἐπειδὴ δὲ καὶ αὐτὸς ἥκει ὃν ἠβουλήθην ἀκούειν, Ἐπικράτης.
ὁρῶν ἐνίους τῶν ἐρωμένων καὶ κάλλος κεκτηκότας οὐδετέρᾳ δὲ τῆς ὄψεως εὐπρεπείᾳ σεμνυνομένους, τὴν δὲ
πρὸς τοὺς ἐραστὰς ὁμιλίαν δυσχεραίνοντας· καὶ τοσοῦτον διημαρτηκότας τοῦ τὰ βέλτιστα κρίνειν ὥστε διὰ τοὺς
λυμαινομένους τῷ πράγματι, καὶ τοὺς μετὰ σωφροσύνης πλησιάζειν ἀξιοῦντας δυσκόλως διακεῖσθαι, τοὺς
ἡγησάμην τοὺς μὲν τοιούτους οὐ μόνον αὐτοῖς ἀλυσιτελῶς ἔχειν, ἀλλὰ τοῖς ἄλλοις μοχθηρὰς συνηθείας ἐνεργά-
ζεσθαι· τοῖς δὲ καλῶς φρονοῦσιν οὐκ ἐπακολουθητέον εἶναι τῇ τούτων ἀπονοίᾳ· μάλιστα μὲν ἐνθυμουμένοις ὅτι
τῶν πραγμάτων οὔτε καλῶν οὔτ' αἰσχρῶν ἀποτόμως ὄντων, ἀλλὰ παρὰ τοὺς χρωμένους τὸ πλεῖστον διαλλαττόντων,
ἄλογον μιᾷ γνώμῃ περὶ ἀμφοτέρων χρῆσθαι· ἔπειθ' ὅτι πάντων ἀτοπώτατόν ἐστι ζηλοῦν μὲν τοὺς
πλείστους φίλους καὶ βεβαιοτάτους ἔχοντας, ἀποδοκιμάζειν δὲ τοὺς ἐραστάς, ὃ μόνον ἴδιον ἔθος οὐχ ἁ-
πᾶσιν, ἀλλὰ τοῖς καλοῖς καὶ σώφροσιν οἰκειοῦσθαι πέφυκεν· ἔτι δὲ τοῖς μὲν μηδεμίαν πω τοιαύτην φιλίαν ἑωρακό-
σιν καλῶς ἀποβᾶσαν ἢ σφόδρα καταγνωκόσιν αὑτῶν ὡς οὐκ ἂν δυνηθεῖεν σώφρονες τοῖς ἐντυγχάνουσιν ὁ-
μιλεῖν, ἴσως οὐκ ἄλογον ταύτην ἔχειν τὴν διάνοιαν· τοῖς δ' ὥσπερ σὺ διακειμένοις καὶ μήτε παντάπασιν ἀνηκό(οις)
οὖσιν ὅσαι δὴ χρεῖαι ἔρωτος χωρὶς αἰσχύνης εὑρήθησαν καὶ μετὰ τῆς ἀκριβεστάτης εὐλαβείας τὸν ἄλλον χρόνον
βεβιωκόσιν, οὐδ' ὑποψίαν ἔχειν εὔλογον ὡς ἄν τι πρᾶξαι αἰσχρόν· διὸ δὴ καὶ μᾶλλον ἐπήρθην τοῦ συγγρά-
ψαι τὸν λόγον, ἡγούμενος δυοῖν τοῖν καλλίστοιν οὐ διαμαρτήσεσθαι· τὰ μὲν γὰρ ὑπάρχοντά σοι ἀγαθὰ διελθὼν
ἅμα σέ τε ζηλωτὸν καὶ ἐμαυτὸν οὐκ ἀνόητον ἐπιδείξειν ἐλπίζω, εἰ τοιοῦτον ὄντα σε ἀγαπῶ· συμβουλεύσας
δὲ ἃ μάλιστα κατεπείγει, νομίζω τῆς μὲν εὐνοίας τῆς ἐμῆς δεῖγμα, τῆς δὲ κοινῆς φιλίας ἀφορμὴν ἔσεσθαι
ἀμφοτέροις. καίτοι με οὐ λέληθεν ὅτι χαλεπὸν μέν ἐστι καὶ τὴν σὴν φύσιν ἀξίως τῶν ὑπαρχόντων διελθεῖν·
ἔτι δ' ἐπικινδυνότερον τὸ συμβουλεύειν μέλλοντα αὑτὸν ὑπεύθυνον τῷ πεισθέντι καταστῆσαι· ἀλλὰ
νομίζω τοῖς μὲν δικαίως ἐγκωμίων τυγχάνουσι πρέπειν γενέσθαι τῆς τῶν ἐπαινούντων δυνάμεως προσήκειν
τὴν τῆς ἀληθείας ὑπερβολήν· τῆς δὲ συμβουλῆς οὐ διαμαρτήσεσθαι, συνειδὼς ὅτι διὰ μὲν ἀνοήτων καὶ
πονηρῶν ὑπ' ἀκρασίας διεφθαρμένων οὐδὲ τὰ καθ' ὑπερβολὴν ὀρθῶς βουλευθέντα οὐδ' ἂν καλῶς ἐξενεχθῆ·
διὰ δὲ τῶν σωφρόνων καὶ καθαρῶς ζῆν αἱρουμένων οὐδὲ τὰ μετρίως ἐσκεμμένα διαμαρτάνεσθαι πέφυκεν. τὰς
μὲν οὖν ἐλπίδας ἔχων τοιαύτας ἐγχειρῶ τῷ λόγῳ· ἡγοῦμαι δὲ πάντας ἂν ὁμολογῆσαί μοι τοῖς τηλικούτοις
μάλιστα καὶ πρέπειν κάλλος μὲν ἐπὶ τῆς ὄψεως, σωφροσύνην δὲ ἐπὶ τῆς ψυχῆς, ἀνδρείαν δὲ ἐπ' ἀμφοτέρων τούτων,
χάριν δὲ ἐπὶ τῶν λόγων διατελεῖν ἔχοντας· ὧν τὰ μὲν τῆς φύσεως οὕτως καλῶς ἡ τύχη σοι παρέδωκεν ὥστε
περίβλεπτον καὶ θαυμαζόμενον διατελεῖν· τὰ δ' αὐτὸς παρὰ τὴν ἐπιμέλειαν εἰς τοῦτο προήκεις, ὥστε
μηδένα ἄν σοι τῶν εὖ φρονούντων ἐπιτιμῆσαι. καίτοι τί χρὴ τὸν τῶν μεγίστων ἐπαίνων ἄξιον; οὐχ ὑπὸ μὲν τῶν
θεῶν ἠγαπημένον φαίνεσθαι, παρὰ δὲ τοῖς ἀνθρώποις τὰ μὲν δι' αὑτόν, τὰ δὲ διὰ τὴν τύχην θαυμάζεσθαι;
Καθόλου μὲν τοίνυν τῶν ὑπαρχόντων σοι πρὸς ἀρετὴν ἴσως ὕστερον ἁρμοσιώτερον ἔσται διελθεῖν· ἃ δ' ἑκάστου τούτων
ἐγκώμια ἔχω εἰπεῖν, ταῦτα δηλῶσαι πειράσομαι μετ' ἀληθείας. ἄρξομαι δὲ πρῶτον ἐκεῖνο ὅπερ πρῶτον
ἰδοῦσιν ἅπασιν ἃ πᾶσίν ἐστι γνῶναί σου, τὸ κάλλος καὶ τούτου τὸ χρῶμα, δι' οὗ καὶ τὰ μέρη καὶ ὅλον τὸ σῶμα φαίνεται.
ᾧ τίνα ἂν ἁρμόττουσαν εἰκόνα ἐνέγκω, σκοπῶν οὐχ ὁρῶ· ἀλλὰ παρίσταταί μοι δεῖσθαι τῶν ἀγνοούντων τοῦτο τὸν δὲ
τὸν λόγον, ἐπιθεωρῆσαι καὶ ἰδεῖν, ἵν' ἀγνώμονος τύχω μηδὲν ὅμοιον ἔχων εἰπεῖν. τῷ γὰρ ἂν εἰκάσειέ τις θνητῶν ὃ
ἀθάνατον οἱ ἰδοῦσιν ἐργάζεται πόθον, κορωμένοις οὐκ ἀποπληροῖ, καὶ μετ' ἀμνημονεύεσθαι καὶ τῶν
θεῶν ἀξίαν ἀνθρώπου φύσιν ἔχει, πρὸς μὲν τὴν εὐπρέπειαν ἀνθηρόν, πρὸς δὲ τὰς αἰτίας ἀνυπονόη-
τον· ἀλλὰ μὴν οὐδὲ ταῦτ' ἔστιν αἰτιάσασθαι πρὸς τὴν σὴν ὄψιν, ἃ πολλοῖς ἄλλοις ἤδη συμβέβηκε τῶν
κάλλους μετεχόντων· ἢ γὰρ διὰ ῥαθυμίαν τὸ σύνολον ἅπασι συνταράξαι τὴν ὑπάρχουσαν εὐπρέπειαν
ἢ διὰ ἀτύχημά τι καὶ τὰ καλῶς πεφυκότα σώματι δυσμεταλογῶν (?)· ὧν οὐδὲν ἐπὶ τῆς σῆς ὄψεως εὕροιμ' ἂν (?) ἔγωγε
γεγενημένον· οὕτω γὰρ σφόδρα φυλάξαι τὸ πάσας τὰς τοιαύτας κῆρας ὥστ' εἴς ποτε τὴν θεωρίαν τῆς σῆς ὄψεως
προνοηθεὶς, ὥστε μηδὲν μέμψεως ἄξιον, τὰ δὲ πλεῖστα περίβλεπτα καταστῆσαι. καὶ μὲν δὴ καὶ τοῦ ὅ-
ρου ἐπιφανέστατον ὄντος τοῦ προσώπου, τούτου δὲ αὐτοῦ τῶν ὀμμάτων, ἔτι μᾶλλον ἐν τούτοις ἐπέδει-
ξατο τὴν εὔνοιαν ἣν ἔχει σοι τὸ δαιμόνιον· οὐ γὰρ μόνον πρὸς τὸ κατεπείγειν τὰ ὁρατὰ αὐτάρκη παρέσχεν,
ἀλλ' οἷον οὐ δεῖ καὶ τῆς πράξεως γιγνώσκομεν τῆς ἀρετῆς σου, διὰ τῶν τῆς ὄψεως σημείων τὰ κάλλιστα
τῶν ἠθῶν ἐνεφάνισεν, πρᾶον μὲν καὶ φίλον τοῖς ὁρῶσι, μεγαλοπρεπῆ δὲ καὶ σεμνὸν τοῖς ὁμιλοῦσιν, ἀν-
δρεῖον δὲ καὶ σώφρονα πᾶσιν ἐπιδείξας· ὃ καὶ μάλιστ' ἄν τις θαυμάσειεν· τῶν γὰρ ἄλλων ἐπὶ μὲν τῆς πρᾳότητος
ταπεινῶν, ἐπὶ δὲ τῆς σεμνότητος αὐθάδων ὑπολαμβανομένων, καὶ διὰ μὲν τὴν ἀνδρείαν θρασυτέρων.

διὰ δὲ τὴν ἡσυχίαν ἀμελέστερον εἶναι δοκοῦντα. τοσαύτας ὑπεναντιότητας πρὸς ἄλληλα λαβοῦσα ἡ τύχη πρὸς
τὸ δέον ἅπαντα ὁμολογούμενα ἀπέδωκεν· ὥσπερ γὰρ νῦν ἐπιτελοῦσα ἢ παράδειγμα τοῖς ἄλλοις ὑποδεῖξαι
βουληθεῖσα· ἀλλ' οὐ θνητὴν ὡς ἀληθῶς φύσιν ἱστᾶσα. εἰ μὲν οὖν οἷόν τ' ἦν ἀφεικάσασθαι τῷ λόγῳ τοῦ κάλλους
τοσοῦτον ἢ τοῦτο μόνον τῶν σῶν ἀξιέπαινον, οὐδ' ἂν παραλιπεῖν ᾠόμεθα δεῖν ἐπαινοῦντες τῶν
προσόντων σοι· νῦν δὲ δέδοικα μὴ πρὸς τὰ λοιπὰ ἀπειρηκόσι χρήσωμαι τοῖς ἀκροαταῖς καὶ περὶ τούτου
μάτην τερθρευσόμεθα. πῶς γὰρ ἄν τις ὑπερβάλοιτο λόγῳ τὴν σὴν ὄψιν, ἧς μηδὲ τὰ τέχνῃ πεποιημένα
τῶν ἔργων τοῖς ἀρίστοις δημιουργοῖς δύναται ὑπερτεῖναι· καὶ θαυμαστὸν οὐδέν· τὰ μὲν γὰρ ἀκίνητον ἔχει
τὴν θεωρίαν· ὥστ' ἄδηλα εἶναι τί ποτ' ἂν ψυχῆς μεταλαβόντα φθέγγειν. σοῦ δὲ τὸ τῆς γνώμης ἦθος ἐν πᾶ-
σιν οἷς πράττεις μεγάλην εὐπρέπειαν ἐπαύξει τῷ σώματι· ὥσπερ εἰ μὲν οὖν τοῦ κάλλους πολλὰ παραλιπών.
τοσαῦτα ἐπαινέσαι ἔχω· περὶ δὲ τῆς σωφροσύνης κάλλιστον μὲν τοῦτο ἔχοιμ' ἂν εἰπεῖν, ὅτι τὴν ἡλικίαν
τῆς τοιαύτης ἀδιαλώτως ἄγεις· οἷς μᾶλλον ἐπαινεῖσθαι συμβέβηκεν, ἁρμόζον οὐδὲν ἐξαμαρτάνειν·
ἀλλὰ καὶ φρονίμῳ τρόπῳ καὶ τῶν ὀρθῶν ζῆν προῄρησαι. καὶ τούτου μέγιστον τεκμήριον ἡ πρὸς τοὺς ἀνθρώπους
ὁμιλία· πολλῶν γὰρ ἐντυγχανόντων σοι καὶ παντοδαπὰς φύσεις ἐχόντων, ἐπεὶ δὲ προσάγεις ἅπαντας τῶν
τοιούτων, ὥστε πάντας πρὸς σὲ φιλίαν ἠγαπηκότας ἔχειν· ὃ σημεῖον τοῦ ἐνδόξως καὶ φιλανθρώπως ζῆν
προαιρουμένων ἐστίν. καίτοι τινὲς ἐδόκουν μὴ δεῖν ἤδη τῶν τε συμβουλευόντων ὡς οὐ χρὴ τὰς τῶν τυχόντων ὁμιλίας
προσδέχεσθαι καὶ τῶν πείθεσθαι τούτοις· ἢ γὰρ πρὸς χάριν ὁμιλοῦντα τοῖς φαύλοις ἀναγκαῖον εἶναι διαβάλ-
λεσθαι παρὰ τοῖς πολλοῖς· ἢ δι' εὐλαβουμένους τὰς τοιαύτας ἐπιπλήξεις ὑπὸ πάντων τῶν ἐντυγχανόντων δυσχεραί-
νεσθαι συμπίπτει. ἐγὼ δὲ διὰ τοῦτο καὶ μᾶλλον οἶμαί σε δεῖν ἐγκωμιάζειν, ὅτι τῶν ἄλλων ἐν τῷ αὐτῷ ἀδύνατον
οἰομένων εἶναι τοῖς ἀλλοτρίοις τρόποις ἀρέσκειν, σὺ τοσοῦτον τούτων διήνεγκας, ὥστε τῶν χαλεπῶν καὶ δυσκόλων
ἁπάντων περιγεγενῆσθαι· τοῦ μὲν συνεξαμαρτάνειν τισὶν οὐδ' ὑποψίαν ἐνδοὺς τοῖς ἄλλοις· τῆς δὲ πρὸς
αὐτοὺς δυσχερείας τῇ τῶν τρόπων συναρμοσίᾳ κρατήσας. πρὸς τοίνυν τοὺς ἐραστάς, εἰ χρὴ καὶ περὶ τούτων
εἰπεῖν, οὕτω καλῶς μοι δοκεῖς καὶ σωφρόνως ὁμιλεῖν, ὥστε τῶν πλείστων οὐδ' ἂν προελομένων πάντα μετρίως
ἐγκρίνειν δύναμιν· οἷς πᾶσι καθ' ὑπερβολὴν ἀρέσκειν συμβέβηκεν· ὃ τῆς σῆς ἀρετῆς σημεῖον ἐναργέστατόν
ἐστιν. ὧν μὲν γὰρ δίκαιον καὶ καλόν, οὐδεὶς ἄμοιρος αὐτῶν παρὰ σοῦ καθέστηκεν· ὧν δ' αἰσχύνη μηνύει, τού-
των δ' οὐδ' εἰς ἐλπίδα οὐδεὶς ἔρχεται. τοσαύτην τοῖς μὲν τῶν βελτίστων ὀρεγομένοις ἐξουσίαν· τοῖς δ' ἀποθρασύνεσθαι
βουλομένοις ἀτολμίαν ἡ σωφροσύνη παρεσκεύακεν. ἔτι τοίνυν τῶν πλείστων ἐκ τῆς σιωπῆς ὅταν ὦσι νέοι
τὴν τῆς σωφροσύνης δόξαν θηρωμένων, οὕτω σὺ τῇ φύσει διενήνοχας, ὥστ' ἐξ ὧν λέγεις καὶ ὁμιλεῖς τοῖς ἐντυγ-
χάνουσιν, μηδὲν ἐλάττω τὴν περὶ σεαυτοῦ δόξαν ἢ διὰ πάντα τἄλλα πεποιεῖσθαι. τοσαύτη πειθὼ
καὶ χάρις καὶ τοῖς σπουδάζουσί σου καὶ τοῖς παίζουσι· καὶ γὰρ εὐήθης ἀναμαρτήτως καὶ δεινὸς οὐ κακοήθως καὶ
φιλάνθρωπος ἐλευθερίως· καὶ τὸ σύνολον τοιοῦτος εἶ, οἷος ἂν ἐξ ἀρετῆς υἱὸς ἐρώτων γένοιτο. τὴν τοίνυν ἀνδρεί-
αν δὲ τοῦτο ἄξιόν ἐστι παραλιπεῖν, οὐχ ὡς οὐ πολλὴν ἐπίδοσιν ἕξουσαν ἔτι τῆς σῆς φύσεως καὶ τοῦ μέλλοντος
χρόνου καλλίους ἀφορμὰς παραδώσοντος τοῖς λόγοις τοῖς ἐπαινεῖν σε βουλομένοις· ἀλλ' ὡς καλλίστων ὄντων
τῶν ἐν ταύτῃ τῆς ἡλικίας ἐπαίνων, ἐν ᾗ τὸ μηδὲν ἐξαμαρτάνειν τοῖς ἄλλοις ἀγαπητόν ἐστιν. οὐδ' ἐπὶ πολλῶν
μὲν ἄν τις καὶ ἑτέρων τὴν ἀνδρείαν διέλθοι· μάλιστα δὲ ἐπὶ τῆς ἀσκήσεως ἧς καὶ πλεῖστοι γεγένηνται μάρτυρες. ἀναγκ-
αῖον δ' ἴσως πρῶτον εἰπεῖν ταύτην τὴν ἀγωνίαν ὡς καλῶς προείλου· τὸ γὰρ ὀρθῶς ὅ τι πρακτέον ἐστὶ νέον ὄντα
δοκιμάσαι καὶ ψυχῆς ἀγαθῆς καὶ γνώμης φρονίμου κοινόν ἐστι σημεῖον· δι' ὃ οὐδὲ τὸ παραλιπεῖν
ἄξιον τὸν τῆς προαιρέσεως ἔπαινον. συνειδὼς τοίνυν τῶν μὲν ἄλλων ἀθλημάτων καὶ δούλους καὶ ξένους
μετέχοντας· τοῦ δ' ἀποβαίνειν μόνοις μὲν τοῖς πολίταις ἐξουσίαν οὖσαν· ἐφιεμένους δὲ τοὺς βελτίστους,
οὕτως ἐπὶ τοῦτον τὸν ἀγῶνα ὥρμησας. ἔτι δὲ κρίνων τοὺς μὲν τὰ δρομικὰ γυμναζομένους οὐδὲν πρὸς
ἀνδρείαν οὐδ' εὐψυχίαν ἐπιδιδόναι· τοὺς δὲ τὴν πυγμὴν καὶ τὰ τοιαῦτα ἀσκήσαντας πρὸς τῷ σώματι καὶ τὴν
γνώμην διαφθείρεσθαι· τὸ σεμνότατον καὶ κάλλιστον τῶν ἀγωνισμάτων καὶ μάλιστα πρὸς τὴν σεαυτοῦ φύσιν ἁρ-
μόττον ἐξελέξω· τῇ μὲν συνηθείᾳ τῶν ὅπλων καὶ τῇ τῶν δρόμων φιλοπονίᾳ τοῖς ἐν τῷ πολέμῳ συμβαι-
νόντων ὡμοιωμένον· τῇ δὲ μεγαλοπρεπείᾳ καὶ τῇ σεμνότητι τῆς παρασκευῆς πρὸς τὴν τῶν θεῶν δύναμιν εἰκασ-
μένον· πρὸς δὲ τούτοις ἡδίστην μὲν θέαν ἔχον, ἐκ πλείστων δὲ καὶ παντοδαπῶν συγκείμενον· μεγίστων δὲ
ἄθλων ἠξιωμένον· πρὸς τοῖς ἄλλοις μεγάλοις τὸ γυμνασθῆναι καὶ μελετῆσαι τοιαῦτα· οὐ μικρὸν ἆθλον προ-
φανήσεται τοῖς μετρίως ἀρετῆς ἐφιεμένοις. τεκμήριον δὲ μέγιστον ἄν τις ποιήσαιτο τὴν Ὁμήρου ποίησιν, ἐν ᾗ
καὶ τοὺς Ἕλληνας καὶ τοὺς βαρβάρους μετὰ ταύτης τῆς παρασκευῆς πολεμήσοντας πεποίηκεν ἀλλήλοις. ἔτι δὲ
καὶ νῦν τῶν πόλεων τῶν Ἑλληνίδων οὐ ταῖς ταπεινοτάταις, ἀλλὰ ταῖς μεγίσταις ἐν τοῖς ἀγῶσι χρῆσθαι
σύνηθές ἐστι. ἡ μὲν οὖν προαίρεσις οὕτω καλὴ καὶ παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἠγαπημένη· νομίζω δὲ οὐδ' ἐν
ἔργῳ προὔργου τῶν σπουδαιοτάτων ἐπιθυμεῖν, οὐδὲ καλῶς πρὸς ἅπαντα πεφυκέναι τὸ σῶμα μὴ τῆς

ψυχῆς φιλότιμος παρασκευασαμένης· τὴν μὲν φιλοπονίαν ἐν τοῖς γυμνασίοις ἀθλῶν ἐπιδειξάμενος· ἐν δὲ
τοῖς ἔργοις σαφῶς τὴν δ' ἄλλην ἐπιφάνειαν τῆς αὐτοῦ φύσεως καὶ τῆς ψυχῆς ἀνδρείας· ἐν τοῖς ἀφροσιμά-
λιαν ἐνεδείξω· περὶ ὧν ὀκνῶ μὲν ἄρξασθαι λέγειν, μὴ λειφθῶ τῷ λόγῳ τῶν τότε γεγενημένων· ὅμως δ' οὖν παραλέ-
ψω· καὶ γὰρ ἄλογον ἃ θεωροῦντας ἡμᾶς εὔφραινε, ταῦτ' ἀπαγγεῖλαι μὴ θέλειν· ἅπαντας μὲν οὖν ὡς διε-
ξιοίην τοὺς ἀγῶνας· ἴσως ἂν ἄκαιρον μῆκος ἢ μεῖζον ἐπιγένοιτο τῷ λόγῳ· ἑνὸς δ' ἐν ᾧ πολὺ διήνεγκας μνησθεὶς·
ταῦτ' ἐπιδηλώσω καὶ τῇ τῶν ἀκουόντων δυνάμει συμμετρῶ περὶ τὴν φάσιν χρώμενος· τῶν γὰρ ζευγῶν
ἀφεθέντων καὶ τῶν μὲν προορμησάντων, τῶν δὲ ὑφηνιοχουμένων· ἀμφοτέρων περιγενόμενος, ὡς ἑκατέρ-
ωρος ἧκε τὴν νίκην ἔλαβες. τοιούτου στεφάνου τυχών· ὥστε καίπερ καλοῦ τοῦ νικᾶν ὄντος· κάλλιον ἔδοξας
καὶ παραλογώτερον τὸ σωθῆναι· φερομένου γὰρ ἐναντίου μέν σοι τοῦ τῶν ἀντιπάλων ἅρματος· ἁπάν-
των δ' ὑποστάντων ὁμοίως φέρεσθαι τῇ τῶν ἵππων δυνάμει· ὁρῶν αὐτὸν ἐναντίους καὶ μηδενὸς δ' ἄλλου παρόντος ὑπερηκοντι-
ακότας· οὐχ ὅπως ἐξεπλάγης ἢ κατεδειλίασας· ἀλλὰ τῇ μὲν ἀνδρείᾳ καὶ τῆς τοῦ ζεύγους ὁρμῆς κρείττων φανεὶς·
τῷ δὲ τάχει καὶ τοὺς διευτυχηκότας τῶν ἀνταγωνιστῶν παρῆλθες· καὶ γὰρ τοσοῦτον μετήλλαξας τῶν ἀν-
θρώπων τὰς διανοίας· ὥστε πολλῶν θρυλούντων ὡς ἐν τοῖς ἱππικοῖς ἀγῶσιν ἡδίστην θέαν παρέχεται τὰ ναυ-
αγοῦντα καὶ δοκούντων ἀληθῆ ταῦτα λέγειν, ἐπὶ σοῦ τοὐναντίον τοὺς θεατὰς φοβεῖσθαι πάντας
μή τί σοι συμπέσῃ τοιοῦτον ὅλως· τοιαύτην εὔνοιαν καὶ φιλονικίαν ἡ σὴ φύσις αὐτοῖς παρεσχηκότως·
καλὸν μὲν γὰρ καὶ τὸ καθ' ἕν τι περίβλεπτον γενέσθαι· πολὺ δὲ κάλλιον τὸ πάντα περιλαβεῖν ἐφ' οἷς ἄν τις
νοῦν ἔχων φιλοτιμηθῇ· δῆλον δ' ἐκεῖθεν· Αἰακὸν μὲν γὰρ καὶ Ῥαδάμανθυν διὰ σωφροσύνην·
Ἡρακλέα δὲ καὶ Κάστορα καὶ Πολυδεύκην δι' ἀνδρείαν· Γανυμήδην δὲ καὶ Ἄδωνιν· καὶ ἄλλους τοιούτους διὰ κάλλος
ὑπὸ θεῶν ἀγαπηθέντας· ὥστ' ἔγωγ' οὐ θαυμάζω τῶν ἐπιθυμούντων τῆς σῆς φιλίας· ἀλλὰ τῶν μὴ
τοῦτον τὸν τρόπον διακειμένων· ὅπου γὰρ ἑνὸς ἑκάστου τῶν προειρημένων μετέχοντές τινες τῆς τῶν θεῶν ὁμιλί-
ας ἠξιώθησαν· ἦ που τοῦ γ' ἁπάντων κυρίου καταστάντος τῶν θνητῶν φαίη τις φίλον γενέσθαι· δίκαιον μὲν οὖν καὶ πατέρα
καὶ μητέρα καὶ τοὺς ἄλλους οἰκείους τοὺς σοὺς ζηλοῦσθαι τοσοῦτον ὑπερέχοντός σου τῶν ἡλικιωτῶν ἀρετῇ· δὲ μᾶλλον οὓς
σὺ ὁ τῶν τηλικούτων ἀγαθῶν ἠξιωμένος, σαυτὸν προκρίνας ἀξιοῖς εἶναι φίλους ἐξ ἁπάντων αἱρῇ· τοὺς μὲν γὰρ
ἡ τύχη σοι μετόχους κατέστησεν· τοὺς δ' ἡ σὴ ἀρετὴ παρακαλοῦσα προσῳκειώσατο· οὓς οὐκ οἶδα πότερον ἐραστὰς
ἢ μόνους ὀρθῶς γιγνώσκοντας προσαγορεῦσαι χρή· δοκεῖ γάρ μοι καὶ κατ' ἀρχὰς ἡ τύχη τῶν μὲν φαύλων ὑπερφρονοῦσα, τὰς δὲ
τῶν σπουδαίων ἀνθρώπων διανοίας ἐρεθίσαι βουληθεῖσα· τὴν φύσιν σου οὐ πρὸς ἡδονὴν ἐξαπατηθησομένων καλὴν ποιῆσαι·
ἀλλὰ πρὸς ἀρετὴν εὐδαιμονήσουσι χρήσιμον· πολλὰ δὲ ἔχων ἔτι περὶ σοῦ διελθεῖν· αὐτοῦ καταλύσειν μοι δοκῶ
τὸν ἔπαινον· δεδιὼς μὴ καθ' ὑπερβολὴν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως ὑπὲρ σοῦ διαλέγεσθαι δόξω· τοσοῦτον γὰρ ὡς
ἔοικεν ἡ τῶν λόγων δύναμις ἔλαττον ἔχει τῆς ὄψεως· ὥστε τοῖς μὲν ὁρωμένοις οὐδεὶς ἀπιστεῖν ἀξιοῖ· τοὺς δὲ τοι-
ούτους ἐπαίνους οὐδ' ἂν ἐλλείπωσι τῆς ἀληθείας εὐγνωμονίζουσιν· παυσάμενος οὖν περὶ τούτων· ἤδη πειράσομαί σοι
συμβουλεύειν ἐξ ὧν ἂν ἐντιμότερον ἔτι τὸν σαυτοῦ βίον καταστήσαις· βουλοίμην δ' ἄν σε μὴ πάρεργον ποιή-
σασθαι τὸ προσέχειν τὸν νοῦν τοῖς μέλλουσι ῥηθήσεσθαι· μηδ' ὑπολαμβάνειν τοῦθ' ὡς ἄρα λέγω τούτοις κεχρημένος οὐ
λυσιτελοῦς τῆς ὠφελείας ἕνεκα· ἀλλ' ἐπιδείξεως ἐπιθυμῶν· ἵνα μήτε διαμαρτὼν τῆς ἀληθείας, μήτε τῶν
βελτίστων ἀτυχήσας τὰ ἐλάττω ἑλόμενος· χεῖρον περὶ σαυτοῦ βουλεύσῃ· καὶ γὰρ τοῖς μὲν ἀφανῆ καὶ ταπεινὴν τὴν φύ-
σιν ἔχουσιν, οὐδ' ὅταν μὴ καλῶς τι πράξωσιν ἐπιπλήττομεν· τοῖς δ' ὥσπερ σὺ περιβλέπτοις γεγενημένοις
καὶ τὸ παραμελῆσαί τινος τῶν καλλίστων φέρει κατάγνωσιν· εἶθ' οἱ μὲν ἐπὶ τῶν ἄλλων λόγων σφαλέντες
καθ' ἑνὸς μόνου πράγματος οὐ τὰ κράτιστα ἔγνωσαν· οἱ δὲ τῆς τῶν ἐπιτηδευμάτων συμβουλίας διαμαρτόντες
καὶ κακῶς φρονήσαντες· παρ' ὅλον τὸν βίον τῆς ἑαυτῶν ἀγνωσίας ὑπομνήματα ἔχουσι· τούτων μὲν οὖν οὐδὲν δεῖ σε παθεῖν·
σκοπεῖσθαι δὲ τί τῶν ἀνθρωπείων μεγίστην δύναμιν ἔχει· καὶ τίνος καλῶς μὲν ἀπολαύοντος πάντ' ἂν κατορ-
θοῖμεν· διαφθαρέντος δέ, μέγιστ' ἂν βλαπτοίμεθα παρὰ τὸν βίον· οὐ γὰρ ἄδηλον ὅτι τούτου καὶ μάλιστα
ἐπιμέλειαν ποιητέον, ὃ μεγίστην ῥοπὴν ἐφ' ἑκάτερον ἐνεργάζεσθαι πέφυκεν· τῶν μὲν τοίνυν ἐν ἀνθρώποις
διάνοιαν ἁπάντων εὑρήσομεν ἡγεμονεύουσαν· ταύτην δὲ φιλοσοφίαν μόνην παιδεῦσαί τε ὀρθῶς καὶ γυ-
μνάσαι δυναμένην· ἧς οἶμαί σε δεῖν μετέχειν καὶ μὴ κατοκνῆσαι μηδὲ φυγεῖν τὰς ἐνούσας ἐν αὐτῇ πραγματείας·
ἐνθυμούμενον ὅτι διὰ μὲν ἀργίας καὶ ῥᾳθυμίας καὶ τὰ πάνυ πρόχειρα ἐπὶ πολλῆς δυσχερείας ἐστί· διὰ δὲ
καρτερίας καὶ φιλοπονίας οὐδὲν οὐδὲ τῶν ἀγαθῶν ἀνάλωτον πέφυκεν· καὶ διότι πάντων ἀλογώτατόν ἐστι
πρὸς μὲν χρηματισμὸν καὶ ῥώμην καὶ τὰ τοιαῦτα φιλοτίμως ἔχειν καὶ πολλὰς ὑπομένειν κακοπαθείας
ἃ πάντα θνητά ἐστιν καὶ τῇ διανοίᾳ δουλαγωγεῖσθαι· τὴν δ' ἐπιστατοῦσαν μὲν τῶν ἄλλων, συνδιατρίβουσαν
δὲ τοῖς ἔχουσιν· ὅλου δ' ἡγεμονεύουσαν τοῦ βίου, μὴ ζητεῖν ὅπως διακείσεται βέλτιον· καὶ τὸ καλὸν μὲν καὶ διὰ
τύχην τοῖς σπουδαίοις ἔργοις θαυμάζεσθαι· πολὺ δὲ κάλλιον διὰ τὴν ἐπιμέλειαν τὴν αὑτοῦ μηδενὸς τῶν
ἐνδόξων ἄμοιρον γενέσθαι· τῆς μὲν γὰρ ἐνίοτε καὶ τοῖς φαύλοις μετασχεῖν συνέβη· τῆς δ' οὐκ ἔστιν ἄλλοις μετεῖναι·

πλὴν τοῖς ἐν ἀνδράσι ἀδιαφέρουσιν· ἀλλὰ μὴν περί γε τῆς φιλοσοφίας· ἀκριβῶς μὲν ἐκ τοῦ διελθεῖν κ(αὶ)
γνῶναι τὸν μέλλοντα χρόνον ἡμῖν ἐστι ταῖς ὑστέροις καιροῖς παραδοῦσιν· συντόμως δ' εἰπεῖν οὐδὲ νῦν
οὐδὲν κωλύσει περὶ αὐτῆς· ὅσον πρὸς τὸν ἐκείνοις ἐδόκει μαθεῖν ἀκριβῶς· ὅτι πάσης μὲν παιδείας ἐπι-
στήμης καὶ μελέτης τινὸς συνεστηκυίας ἡ δὲ φιλοσοφία κ(αὶ) μᾶλλον τῶν ἄλλων· ὅσον γὰρ ἀκριβεστέροις ἔχει
τοὺς φέροντας· τοσούτῳ καλλίων αὐτὴν εἶναι δοκεῖσθαι προσήκει· καὶ τοι τί ποτ' ἂν [illegible] τῆς μὲν
διανοίας ἐπὶ τὸ λέγειν καὶ [illegible] τῆς δὲ φιλοσοφίας ἑκατέρου τούτων ἐμπειρίαν πα-
ραδιδούσης· καὶ τοῦ τὴν κατὰ γε εἶναι τῶν πραγμάτων διὰ ἀμφοτέρων τούτων ἀκριβῶς ἕξομεν· τὸ παρ-
ἀκροατὰς τὸν βίον ἡμῶν μεγίστην ἐπίδοσιν λαμβάνειν· ὅσον τῶν κρατίστων ὀρεγόμενοι· τὰ μὲν διδακτικὰ τέχνῃ·
τὰ δὲ λοιπὰ γυμνασίᾳ καὶ συνηθείᾳ κατέχειν δυνηθῶμεν· γὰρ δή που τοῦτό ἐστιν εἰπεῖν ὡς οὐδὲν πρὸς
τὸ φρονεῖν ἡ παρὰ τῆς ἐπιστήμης διαφέρομεν ἀλλήλων· ὅλως μὲν γὰρ ἅπασα φύσις βελτίων γίνεται· παι-
δείαν προσλαβοῦσα τὴν προσήκουσαν· πολὺ δὲ μάλιστα ὅσαι ἐξ ἀρχῆς εὐφυέστεραι τῶν ἄλλων ἔτυχον
ὑπάρξασαι· τοῖς μὲν γὰρ αὑτῶν μόνον βελτίοσι γίγνεσθαι· τοῖς δὲ καὶ τῶν ἄλλων συμβαίνει διενεγκεῖν·
ἃ δι' αὐτῆς τῶν μὲν ἐκ τῶν πράξεων ἐμπειρίαν γίγνομεν· σφαλερὰν οὖσαν καὶ πρὸς τὸν λοιπὸν βίον ἀχρήστως
ἔχειν· τὴν δὲ ἐκ τοῦ φιλοσοφεῖν παιδείαν· πρὸς ἅπαντα ταῦτα ἀκαίρως συγκεκραμένην· καίτοι τινὲς ἤδη
διὰ τύχην πραγμάτων γυμνασθέντες ἐθαυμάσθησαν· οἷς δὲ προσήκει τούτων μὲν κ(αὶ) φρονεῖν· σαυτοῦ δὲ ποι-
μελείᾳ ἔχειν· ἡ γὰρ αὐτὸς σχεδιάζειν ἀλλ' ἐπίστασθαι ὅσ' ἔδει περὶ τῶν μεγίστων ὁ δ' ἐπὶ τῶν καιρῶν μελετῶν·
ἀλλ' ἀγωνίζεσθαι καλῶς ἐπίστασθαι νομίζετε δὲ πάντων μὲν τὴν φιλοσοφίαν· μάλιστα τοῖς χρωμένοις ὠφελ(εῖν)·
πολὺ δὲ μάλιστα τῶν περὶ τὰς πράξεις καὶ τοὺς πολιτικοὺς λόγους ἐπιστήμην· τῆς γὰρ γεωμετρίας κ(αὶ) τῆς ἄλλης
τῆς τοιαύτης παιδείας ἀπείρως μὲν ἔχειν ἄγροικον· ἄκρον δὲ ἀφουγίαν γενέσθαι· ταπεινότερον τῆς τῆς ἀξί-
ας ἐκείνῃ δὲ· τὸ μὲν διενεγκεῖν· ζηλωτόν· τὸ δ' ἄπειρον γενέσθαι· πάντων αἴσχιστον κ(αὶ) γελαστόν· γνοίης δ' ἂν ἐξ ἄλλ-
ων τε πολλῶν· καὶ παραθεωρήσας τοὺς πρὸς αὐτοῦ γεγενημένους ἐνδόξους ἄνδρας· τοῦτο μὲν γὰρ περικλέα τὸν
συνέσει κρείττον τῶν καθ' αὑτὸν διενεγκεῖν δόξαντα παρ' ὧν ἀκούσῃ πλησιάσαντα ἀναξαγόρᾳ τῷ
κλαζομενίῳ κ(αὶ) μαθητὴν ἐκείνου γενόμενον· ταύτης τῆς δυνάμεως μετασχόντα· τοῦτο δ' ἀλκιβιάδην ἀρήσας
φύσει μὲν πρὸς ἀρετὴν πολλῶν χεῖρον διακείμενον· κ(αὶ) τὰ μὲν ὑπερηφάνως τὰ δὲ ταπεινῶς τὰ δ' ὑπερά-
κρως ζῆν προῃρημένον· ἀπὸ δὲ τῆς σωκράτους ὁμιλίας πολλὰ μὲν ἐπανορθωθέντα τοῦ βίου· τὰ δὲ
λοιπὰ τῷ μεγέθει τῶν ἄλλων ἔργων ἐπικρύψαντα· ἃ δὲ δεῖ μὴ πάλαι ἀλέγοντας διατρίβειν· ἔχοντας
ἀπογνωστέροις παραδείγμασι χρῆσθαι· τοῦτο μὲν τιμόθεον οὐκ ἐξ ὧν μέσου προσῶν ἐπετήδευσεν ἀλλ' ἐξ ὧν
ἰσοκράτει συνδιατρίψας ἔπραξε· μεγίστης δόξης κ(αὶ) πλείστων τιμῶν ἀξιωθέντα· τοῦτο δὲ
ἀρχύταν· τὴν ταραντίνων πόλιν οὕτω καλῶς κ(αὶ) φιλανθρώπως διοικήσαντα καὶ κύριον αὐτῆς καταστάντα·
ὥστε ἅπαντας τὴν ἐκείνου μνήμην διενεγκεῖν· ὃς ἐν ἀρχῇ καταφρονούμενος· ἐκ τοῦ πλάτωνι πλησιάσαι
τοσαύτην ἔλαβεν ἐπίδοσιν· καὶ τοῦτο οὐδ' ὑπὸ λόγων ὡς ἀποβέβληκεν· πολὺ γὰρ ἦν ἂν τὸν τρόπον ἅπαν μὲν
μικρὰ δι' ἐπιστήμης καὶ μόνης ἐτησινάζομεθα ἐπιτελεῖν· τὰ δὲ μέγιστα ἄνευ ταύτης τῆς πραγματείας
ἠδυνάμεθα πράττειν· περὶ μὲν οὖν τούτων· οὐκ οἶδ' ὅτι δεῖ πλείω λέγειν· οὐδὲ γὰρ ἐξ ἀρχῆς ὡς πάντως
ἀπείρως ἔχοντός σου περὶ αὐτῶν ἐμνήσθην· ἀλλ' ἡγούμενος τὰς τοιαύτας παρακλήσεις τοὺς μὲν ἀγνοοῦντας
προτρέπειν· τοὺς δ' εἰδότας παροξύνειν· μηδὲν δ' ὑπολάβῃς τοιοῦτον ὡς ἄρα ἐγὼ ταῦτα εἴρηκα διδά-
ξων· αὐτὸς ἐπαγγελλόμενος τι τούτων· οὐ γὰρ ἂν αἰσχυνθείην εἰπὼν ὅτι πολλὰ μαθεῖν αὐτὸς ἔτι δέ-
ομαι κ(αὶ) μᾶλλον ἀγωνιστὴς προῄρημαι τῶν πολλῶν ἢ διδάσκαλος εἶναι τῶν ἄλλων· οὐχ ὡς ἀναινόμενος δὲ
ταῦτα διαιροῦμαι τὴν τῆς σοφίας ἔλεγον δόξαν· ἀλλ' ὅτι τὸ ἀληθὲς τοῦτον ἔχον τυγχάνει τὸν τρόπον· ἐπεὶ
σύνοιδά γε πολλοὺς μὲν ἐξ ἀδόξων κ(αὶ) ταπεινῶν ἐπιφανεῖς διὰ τῆς πραγματείας ταύτης γεγενημένους·
σχῶν δ' ἀδοξοῦντα κ(αὶ) τελευτήσαντα μεγίστης δόξης ἠξιωμένον· ὃς οὐκ ἀπελαυνόμενος τῶν ἄλλων τιμῶν·
ἀλλὰ τῆς μὲν ἀνδρείας τὸ πρὸς μακαρίας τρόπαιον ὑπόμνημα κατέλιπον· τῆς δ' εὐβουλίας τὴν σαλα-
μῖνος κομιδήν· τῆς δ' ἄλλης συνέσεως τοὺς νόμους· οἷς ἔτι κ(αὶ) νῦν οἱ πλεῖστοι τῶν ἑλλήνων χρώμενοι διά-
γουσιν· ὅμως τοσούτων αὐτῷ καλῶν ὑπαρχόντων· ἐσπούδασε μᾶλλον ἐσπούδασεν ἢ τῶν ἑπτὰ σοφι-
στῶν [illegible] νομίζων τὴν φιλοσοφίαν οὐκ ὄνειδος· ἀλλὰ τιμὴν τοῖς χρωμένοις φέρειν· καλῶς ἐγνωκὼς
αὐτὸ τοῦτο εἰ καί τοι ἢ τἆλλα φύσει διήνεγκεν· ἐφ' ὧν οὖν σοι τὸ παραινῶ φιλοσοφεῖν μεμνημένῳ τῶν
ἐξ ἀρχῆς ὑπαρξάντων σαυτῷ· τούτου γὰρ ἕνεκα διῆλθον ἐν ἀρχῇ τὸν λόγον κἀμοῦ περὶ αὐτῶν· οὐχ ὡς
ἐκ τούτων τὴν σὴν φύσιν ἐπαινεῖν ἀναλίσκεσθαι προσδοκῶν· ἀλλ' ἵνα μᾶλλον προτρέψω σε πρὸς τὴν
φιλοσοφίαν· ἐὰν μὴ παρὰ μικρὸν ποιήσῃ μηδὲ ἐπὶ τοῖς ὑπάρχουσιν ἐφ' οἷς μέγα φρονήσας· τῶν μελλόντων
ὀλιγωρήσῃς· μηδὲ τῶν τυγχανόντων κρείττων εἶναι· μηδὲ τῶν ἄλλων ζητεῖ διενεγκεῖν· ἀλλ' ἡγοῦ κράτιστον μὲν εἶναι
τὸ πρωτεύειν ἐν ἅπασιν· τούτου δ' ὀρεγόμενον· ὁρᾶν ἂν μᾶλλον συμφέρειν· ἢ προέχοντα ἐν τοῖς τυχοῦσιν·

ς μὴ καταισχύνῃς τὴν φύσιν μηδὲ ψευσθῆναι ποιήσῃς τὴν ἐλπίδα τοὺς ἐπὶ σοὶ μέγα φρονοῦντας· ἀλλ' ὡς κάλλιστα πειρῶ τῇ σαυτοῦ δυνάμει τῶν τ' εὐνοούντων τὴν ἐπιθυμίαν. καὶ νόμιζε τοὺς μὲν ἄλλους λόγους ὅταν σοι χρησίμως ἔχωσιν, τοῖς εἰποῦσιν δόξαν περιτιθέναι· τὰς δὲ συμβουλίας τοῖς πεισθεῖσιν ὠφέλειαν καὶ τιμὴν προσάπτειν· καὶ τὰς μὲν περὶ τῶν ἄλλων κρίσεις τὴν ἀγχίνοιαν ὧν ἔχομεν δηλοῦν· τὰς δὲ περὶ τῶν ἐπιτηδευμάτων αἱρέσεις τὴν ὅλην φύσιν ἡμῶν δοκιμάζειν· ἐν οἷς ἅμα κρινόμενος αὐτὸς καὶ θήσεσθαι προσδόκα παρὰ πᾶσιν κἀμὲ τὸν σ' ἐγκωμιάσαντα. Οἴομαι σ' ἐμφρονήσεσθαι τῆς σῆς δοκιμασίας· διὰ δὲ σέ περὶ τοὺς ἐπαί ἄξιον ἡμᾶς δόξαι ταῦτα. Καὶ ἐμὲ τῆς σῆς φιλίας δ' ἐπὶ τιμὴν τοῦ ἡμᾶς ἀλλ' ὅτως ~~κἀμὲ τῆς σῆς φιλίας~~ δ' ἂν σε προθύμως ἐπὶ τὴν φιλοσοφίαν παρεκάλουν· ἢ μὲν τῆς μεγαλονοίας τῆς ἐμῆς τοῦτον ἂν εἰκὸς λίαν ἐρανούμενος ἐνεγκεῖν ᾤμην. τὴν δὲ πόλιν ἑώρων διὰ μὲν ἀπορίαν τῶν καλῶν κἀγαθῶν ἀνδρῶν τοῖς τυχοῦσιν πολλάκις χρωμένην· διὰ δὲ τὰς τούτων ἁμαρτίας αὐτὴν ταῖς μεγίσταις ἀτυχίαις περιπίπτουσαν· ἵν' οὖν ἡ μὲν τῆς σῆς ἀρετῆς, σὺ δὲ τῶν παρὰ ταύτης τιμῶν ἀπολαύσῃς, προθυμότερόν σοι παρεκελευσάμην. καὶ γὰρ οὐδ' ἐπὶ σοὶ νομίζω γενήσεσθαι ζῆν ὡς ἔτυχεν, ἀλλὰ προστάξουσί σοι τῶν ταύτης τι διοικεῖν. Καὶ ὅσῳ τὴν φύσιν ἐπιφανεστέραν ἔχεις, τοσούτῳ μειζόνων ἀξιωθήσῃ καὶ θᾶττον βουλήσονται πεῖραν λαμβάνειν. καλὸν οὖν παρεσκευάσθαι τὴν γνώμην, ἵνα μὴ τότε πλημμελῇς. Τὸ μὲν οὖν ἐμὸν ἤδη ἔργον εἰπεῖν ἅ σοι συμφέρειν ἡγοῦμαι πεπρᾶχθαι· σὲ δὲ βουλεύσασθαι περὶ αὐτῶν. προσήκει δὲ καὶ τοὺς ἄλλους τοὺς ζηλοῦντας οἰκείως περὶ σὲ διακεῖσθαι· μὴ τὰς ἐπιπολαίους ἡδονὰς καὶ διατριβὰς ἀγαπᾶν· μηδ' ἐπὶ ταύτας προκαλεῖσθαι· ἀλλὰ φιλοπονεῖν καὶ σκοπεῖν ὅπως τὸν σὸν βίον ὡς λαμπρότατον καταστήσουσιν· αὐτοὶ γὰρ οὕτως ἂν μάλιστ' ἐπαινοῖντο. Καὶ σοὶ πλεῖστα ἀγαθῶν αἴτιοι γένοιντο. μέμφομαι μὲν οὖν οὐδ' ἐν οὐδένα τῶν σοι πλησιαζόντων. Καὶ γάρ μοι δοκεῖ τῆς ἄλλης εὐτυχίας τῆς σῆς καὶ τοῦτ' εἶναι· τὸ μηδένα φαῦλον εἶναι ἐραστήν· ἀλλ' οὓς ἄν τις ἐκλέξαιτο βουλόμενος φίλους ἐκ τῶν ἡλικιωτῶν ἐκλέξασθαι. παραινῶ μέντοι σοι φιλοφρονεῖσθαι μὲν πρὸς ἅπαντας τούτους καὶ ἔχειν ἡδέως· πείθεσθαι δὲ τοῖς πλεῖστον νοῦν ἔχουσιν αὐτῶν· ἵνα τούτοις αὐτοῖς ἐπισπουδαιότερος δοκῇς εἶναι· καὶ τοῖς ἄλλοις πολίταις. Εὐτύχει:

πειδὴ τοὺς ἐν τῷδε τῷ τάφῳ κειμένους ἄνδρας ἀγαθοὺς ἐν τῷδε τῷ πολέμῳ γεγονότας ἔδοξεν τῇ πόλει δημοσίᾳ θάπτειν. Καὶ προσέταξεν ἐμοὶ τὸν νομιζόμενον λόγον εἰπεῖν ἐπ' αὐτοῖς, ἐσκόπουν μὲν οὖν ὅπως τοῦ προσήκοντος ἐπαίνου τεύξονται· ἐξετάζων δὲ καὶ σκοπῶν ἀξίως εἰπεῖν τῶν τετελευτηκότων ἕν τι τῶν ἀδυνάτων εὕρισκον ὄν· οἱ γὰρ τὴν ὑπάρχουσαν πᾶσιν ἔμφυτον τοῦ ζῆν ὑπερεῖδον ἐπιθυμίαν, καὶ τελευτῆσαι καλῶς μᾶλλον ἠβουλήθησαν ἢ ζῶντες τὴν Ἑλλάδα ἰδεῖν ἀτυχοῦσαν, πῶς οὐκ ἀνυπέρβλητον παντὶ λόγῳ τὴν αὑτῶν ἀρετὴν καταλελοίπασιν· ὁμοίως μέντοι διαλεχθῆναι τοῖς πρότερόν ποτ' εἰρηκόσιν ἐνθάδ' εἶναί μοι δοκεῖ. ὡς μὲν οὖν ἡ πόλις σπουδάζει περὶ τοὺς ἐν τῷ πολέμῳ τελευτῶντας, ἔκ τε τῶν ἄλλων ἔστιν ἰδεῖν· καὶ μάλιστα ἐκ τοῦδε τοῦ νόμου καθ' ὃν αἱρεῖται τὸν ἐροῦντα ἐπὶ ταῖς δημοσίαις ταφαῖς· εἰδυῖα γὰρ παρὰ τοῖς ἀγαθοῖς ἀνδράσι· τὰς μὲν τῶν χρημάτων κτήσεις καὶ τὰς τῶν κατὰ τὸν βίον ἡδονῶν ἀπολαύσεις ὑπερεωραμένας· τῆς δ' ἀρετῆς καὶ τῶν ἐπαίνων πᾶσαν τὴν ἐπιθυμίαν οὖσαν· ἐξ ὧν ταῦτ' ἂν αὐτοῖς μάλιστα γένοιτο λόγων· τούτοις ᾠήθη δεῖν αὐτοὺς τιμᾶν· ἵν' ἣν ζῶντες ἐκτήσαντο εὐδοξίαν· αὕτη καὶ τετελευτηκόσιν αὐτοῖς ἀποδοθῇ. εἰ μὲν οὖν τὴν ἀνδρείαν μόνον αὐτοῖς τῶν εἰς ἀρετὴν ἀνηκόντων ὑπάρχουσαν ἑώρων, ταύτην ἂν ἐπαινέσας ἀπηλλαττόμην τοῦ λόγου. ἐπειδὴ δὲ καὶ γεγενῆσθαι καλῶς· καὶ πεπαιδεῦσθαι σωφρόνως καὶ βεβιωκέναι φιλοτίμως συμβέβηκεν αὐτοῖς· ἐξ ὧν εἰκότως ἦσαν σπουδαῖοι· αἰσχυνοίμην ἂν εἴ τι τούτων φανείην παραλιπών. ἄρξομαι δ' ἀπὸ τῆς τοῦ γένους αὐτῶν ἀρχῆς· ἡ γὰρ εὐγένεια τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἐκ πλείστου χρόνου παρὰ πᾶσιν ἀνθρώποις ἀνωμολόγηται· οὐ γὰρ μόνον εἰς πατέρ' αὐτοῖς καὶ τῶν ἄνω προγόνων κατ' ἄνδρα ἀνενεγκεῖν ἑκάστῳ τὴν φύσιν ἔστιν, ἀλλ' εἰς ὅλην κοινῇ τὴν ὑπάρχουσαν πατρίδα ἧς αὐτόχθονες ὁμολογοῦνται εἶναι. μόνοι γὰρ πάντων ἀνθρώπων ἐξ ἧσπερ ἔφυσαν, ταύτην ᾤκησαν· καὶ τοῖς ἐξ αὑτῶν παρέδωκαν· ὥστε δικαίως ἄν τις ὑπολάβοι τοὺς μὲν ἐπήλυδας ἐλθόντας εἰς τὰς πόλεις καὶ τούτων πολίτας προσαγορευομένους, ὁμοίους εἶναι τοῖς εἰσποιητοῖς τῶν παίδων· τούτους δὲ γνησίους γόνῳ τῆς πατρίδος πολίτας εἶναι. δοκεῖ δέ μοι καὶ τὸ τοὺς καρποὺς οἷς ζῶσιν ἄνθρωποι παρ' ἡμῖν πρῶτον φανῆναι, χωρὶς τοῦ μέγιστον εὐεργέτημα εἰς πάντας γενέσθαι, ὁμολογούμενον σημεῖον ὑπάρχειν τοῦ μητέρα τὴν χώραν εἶναι τῶν ἡμετέρων προγόνων· πάντα γὰρ τὰ τίκτοντα ἅμα καὶ τροφὴν τοῖς γινομένοις ἀπ' αὐτῆς τῆς φύσεως φέρει· ὅπερ ἥδε ἡ χώρα πεποίηκεν. τὰ μὲν οὖν εἰς γένος ἀνήκοντα, τοιαῦτα διὰ παντὸς ὑπάρχει τοῖς δὲ τῶν ἀνδρῶν προγόνοις. τὰ δ' εἰς ἀνδρείαν καὶ τὴν ἄλλην ἀρετὴν· πάντα μὲν ὀκνῶ λέγειν· φυλαττόμενος μὴ μῆκος ἄκαιρον ἐγγένηται τῷ λόγῳ· ἃ δὲ καὶ τοῖς εἰδόσι χρήσιμα ἀναμνησθῆναι καὶ τοῖς ἀπείροις κάλλιστα ἀκοῦσαι· καὶ ζῆλον ἔχει

πολλῶν καὶ μῆκος λόγου ἀλλ' ὑπονοοῦν ἐχόντων, ταῦτ' ἐπὶ κεφαλαίων εἰπεῖν πειράσομαι· οἱ γὰρ τῆς καὶ τῶν παρόντα
προγόνου γενεᾶς πρόγονοι καὶ πατέρες καὶ τούτων ἐπάνω, ὧν τὰς προσηγορίας ἔχοντες αὑτοὺς ὑπὸ τῶν ἐν γένει γνωρί-
ζουσιν· ἠδίκησαν μὲν οὐδένα πώποτε οὔτε Ἕλληνα οὔτε βάρβαρον, ἀλλ' ὑπῆρχεν αὐτοῖς πρὸς ἅπασι τοῖς
ἄλλοις καλοῖς κἀγαθοῖς καὶ δικαιοτάτοις εἶναι· ἀμυνόμενοι δὲ, πολλὰ καὶ καλὰ διεπράξαντο· καὶ γὰρ τὸν Ἀμα-
ζόνων στρατὸν ἐλθόντα ἐκράτησαν οὕτως, ὥστε ἔξω Φάσιδος ἐκβαλεῖν· καὶ τὸν Εὐμόλπου καὶ τὸν πολλῶν στόλον,
οὐ μόνον ἐκ τῆς οἰκείας, ἀλλὰ καὶ ἐκ τῆς τῶν ἄλλων Ἑλλήνων χώρας ἐξήλασαν· οὓς οἱ πρὸ ἡμῶν οἰκοῦντες πρὸς ἑ-
σπέραν πάντες οὐδ' ὑπέμειναν οὔτε ἠδυνήθησαν κωλῦσαι· καὶ μὴν καὶ τῶν Ἡρακλέους παίδων, ὃς τοὺς ἄλλους
ἔσωζεν, σωτῆρες ὠνομάσθησαν, ἡνίκα ἦλθον εἰς τήνδε τὴν γῆν ἱκέται φεύγοντες Εὐρυσθέα· καὶ πρὸς πᾶσι
τούτοις καὶ πολλοῖς ἄλλοις καὶ καλοῖς ἔργοις, τὰ τῶν κατοιχομένων νόμιμα οὐ περιεῖδον ὑβριζόμενα, ὅτε τοὺς
ἐπὶ Θήβας θάπτειν ἐκώλυσε Κρέων. τῶν μὲν οὖν εἰς μῦθον ἀνενηνεγμένων ἔργων πολλὰ παραλιπὼν, τούτων
ἐπεμνήσθην, ὧν οὕτως ἕκαστον εὐσχήμονας καὶ πολλοὺς ἔχει λόγους, ὥστε καὶ τοὺς ἐμμέτρους καὶ τοὺς τῶν ἀδομένων
ποιητὰς καὶ πολλοὺς τῶν συγγραφέων ὑποθέσεις τὰ ἐκείνων ἔργα τῆς αὐτῶν μουσικῆς πεποιῆσθαι· ἃ δὲ
τῇ μὲν ἀξίᾳ τῶν ἔργων οὐδέν ἐστι τούτων ἐλάττω, τῷ δ' ὑποτέρω τετάχθαι τοῖς χρόνοις, οὔπω μεμυθολόγηται
οὐδ' εἰς τὴν ἡρωικὴν ἐπανῆκται τάξιν, ταῦτ' ἤδη λέξω. ἐκεῖνοι τὸν μὲν ἐξ ἁπάσης τῆς Ἀσίας στόλον ἐλθόντα
μόνοι δὶς ἠμύναντο καὶ κατὰ γῆν καὶ κατὰ θάλατταν, καὶ διὰ τῶν ἰδίων κινδύνων, κοινῆς σωτηρίας πᾶσι τοῖς Ἕλλησιν
αἴτιοι κατέστησαν· καὶ προείρηται μὲν ὃ μέλλω λέγειν ὑπ' ἄλλων πρότερον· δεῖ δὲ μηδ' ἐνῦν τοὺς δικαίους καὶ καλῶς
ἔχοντας ἐπαίνους τοὺς ἄνδρας ἐκείνους ἀφαιρεθῆναι· τοσούτῳ γὰρ ἀμείνους τῶν ἐπὶ Τροίαν στρατευσαμένων νομίζοιντ' ἂν
εἰκότως, ὅσον οἱ μὲν ἐξ ἁπάσης τῆς Ἑλλάδος ὄντες ἀριστεῖς δέκ' ἔτη τῆς Ἀσίας ἓν χωρίον πολιορκοῦντες
μόλις εἷλον· οὗτοι δὲ τὸν ἐκ πάσης τῆς ἠπείρου στόλον ἐλθόντα, μόνοι τὰ ἄλλα πάντα κατεστραμμένον, οὐ μόνον
ἠμύναντο, ἀλλὰ καὶ τιμωρίαν ὑπὲρ ὧν τοὺς ἄλλους ἠδίκουν ἐπέθηκαν· ἔτι τοίνυν τὰς ἐν αὐτοῖς τοῖς
Ἕλλησι πλεονεξίας κωλύοντες, πάντας ὅσους συνέβη γενέσθαι κινδύνους ὑπέμειναν, ὅπου τὸ δίκαιον
ἐπετάττετο, ἐνταῦθα προσνέμοντες ἑαυτούς, ἕως εἰς τὴν νῦν ζῶσαν ἡλικίαν ὁ χρόνος προήγαγεν ἡμᾶς.
μηδεὶς δ' ἡγείσθω ἀποροῦντά τι χρὴ περὶ τούτων ἑκάστου, ταῦτα τὰ παραλειφθέντα ἀπηριθμηκέναι· εἰ γὰρ
ἁπάντων ἀμηχανώτατος ἦν ὅ τι χρὴ λέγειν πορίσασθαι, ἡ ἐκείνων ἀρετὴ πολλὰ δείκνυσιν αὐτὴ ἃ πρόχειρα
καὶ ῥᾴδιον ἐπελθεῖν ἐστιν· ἀλλὰ προαιροῦμαι τῆς εὐγενείας καὶ τῶν μεγίστων μνησθεὶς ὡς τάχιστα συνάψαι
τὸν λόγον πρὸς τὰ τοῖσδε πεπραγμένα· ἵν' ὥσπερ τὰς φύσεις ἦσαν συγγενεῖς, οὕτω τοὺς ἐπαίνους ἐπ' αὐτῶν
κοινοὺς ποιήσωμαι· ἡγούμενος ἂν ταῦτ' εἶναι κεχαρισμένα κἀκείνοις καὶ μάλιστ' ἀμφοτέροις· εἰ τῆς
ἄλλης ἀρετῆς μὴ μόνον τῆς φύσεως μετάσχοιεν, ἀλλὰ καὶ τοῖς ἐπαίνοις· ἀνάγκη δ' ἤδη τῷ λόγῳ διαλαμβάνειν καὶ περὶ
τούτων τὰ τοῖσδε πεπραγμένα τοῖς ἀνδράσιν· δηλοῦν καὶ τοὺς ἔξω τοῦ γένους πρὸς τὸν τάφον ἠκολουθηκότας
προσάγοιδὸν παρακαλέσαι· καὶ γὰρ εἰ μὲν εἰς χρημάτων δαπάνην ἢ τινα ἄλλην θεωρίαν ἱππικῶν ἢ γυ-
μνικῶν ἄθλων ἐτάχθην κοσμῆσαι τὸν τάφον, ὅσῳ περ προθυμότερον καὶ ἀφθονέστερον ταῦτα παρε-
σκευασάμην, τοσούτῳ μᾶλλον ἂν προσήκοντα ταῖς δόξαις ἂν πεποιηκέναι· λόγῳ δὲ ἐπαινέσαι τούτους τοὺς ἄνδρας
αἱρεθεὶς, ἂν μὴ τοὺς ἀκούοντας συμβουλομένους λάβω, φοβοῦμαι μὴ τῇ προθυμίᾳ τοὐναντίον οὗ δεῖ
ποιήσω· ὁ μὲν γὰρ πλοῦτος καὶ τάχος καὶ ἰσχὺς καὶ ὅσα ἄλλα τούτοις ὅμοια, αὐτάρκεις ἔχει τὰς ὀνήσεις
τοῖς κεκτημένοις, καὶ κρατοῦσιν ἐν αὐτοῖς οἷς ἂν παρῇ, κἂν μηδεὶς τῶν ἄλλων βούληται· ἡ δὲ τῶν λόγων πειθὼ
τῆς ἀκουόντων εὐνοίας προσδεῖται· καὶ μετὰ ταύτης κἂν μετρίως ῥηθῇ, δόξαν ἤνεγκε καὶ χάριν προσποιεῖ·
ἄνευ δὲ ταύτης κἂν ὑπερβάλλῃ τῷ λέγειν καλῶς, προσέστη τοῖς ἀκούουσιν. πολλὰ τοίνυν ἔχων εἰπεῖν ὧν
οἵδε πράξαντες δικαίως ἐπαινεθήσονται, ἐπειδὴ πρὸς αὐτοῖς εἰμι τοῖς ἔργοις, ἀπορῶ τί πρῶτον εἴπω· προ-
σιόντα μοι ἁρμοῖ πάντα εἰς ἕνα καιρὸν, δύσκριτον καθίστησι τὴν αἵρεσιν αὐτῶν· οὐ μὴν ἀλλὰ πειράσομαι
τὴν αὐτὴν ποιήσασθαι τῷ λόγῳ τάξιν, ἥπερ ὑπῆρξε τῷ βίῳ τούτοις· οἵδε γὰρ ἐξ ἀρχῆς ἐν πᾶσι τοῖς
παιδεύμασιν ἦσαν ἐπιφανεῖς, τὰ πρέποντα καθ' ἡλικίαν ἀσκοῦντες ἑκάστην, καὶ πᾶσιν ἀρέσκοντες
γονεῦσιν, φίλοις, οἰκείοις· τοιγαροῦν ὥσπερ ἴχνη γνωρίζουσα νῦν ἡ τῶν αὐτοῖς οἰκείων καὶ φίλων μνήμη, πάντα
ὥραν ὡς τούτους φέρεται τῷ πόθῳ, πολλὰ ὑπομνήματα ἀναλαμβάνουσα οἷς συνῄδει τούτοις ἀρίστοις οὖσιν·
ἐπειδὴ δὲ εἰς ἄνδρας ἀφίκοντο, οὐ μόνον τοῖς πολίταις γνώριμον τὴν αὐτῶν φύσιν, ἀλλὰ καὶ πᾶσιν ἀνθρώποις
κατέστησαν· ἔστι γὰρ ἁπάσης ἀρετῆς ἀρχὴ μὲν σύνεσις, πέρας δὲ ἀνδρεία· καὶ τῇ μὲν δοκιμάζεται τί πρα-
κτέον ἐστί, τῇ δὲ σῴζεται· ἐν τούτοις ἀμφοτέροις οἵδε πολὺ διήνεγκαν· καὶ γὰρ εἴ τις φύοιτο κοινὸς πᾶσιν
κίνδυνος τοῖς Ἕλλησιν, οὗτοι πρὸ τῶν προεῖδον, καὶ πολλάκις εἰς σωτηρίαν ἅπαντας παρεκάλεσαν· ὅπερ
γνώμης ἀπόδειξίς ἐστιν εὖ φρονούσης· καὶ τῆς παρὰ τοῖς Ἕλλησιν ἀγνοίας μεμιγμένης κακίᾳ, ὅτε μὲν ἦν ταῦτ'
κωλύειν ἀσφαλῶς, τὰ μὲν οὐ προορώσης, τὰ δ' εἰρωνευομένης, ὅμως ἐπεὶ χ' ὑπήκουσαν καὶ τὰ δέοντα
ποιεῖν ἠθέλησαν, οὐκ ἐμνησικάκησαν, ἀλλὰ προστάντες καὶ παρασχόντες ἅπαντα προθύμως καὶ σώμ[ατα]

ἐχρήσαντο καὶ συμμάχοις, ἅς περ ἂν πλῆθος ἀγαθῶν, ἐξ ὧν οὐδὲ τῆς ψυχῆς φείσασθαι· ἐξ ἀνάγκης δὲ συμβαίνει,
ὅταν μάχη γίγνηται, τοῖς μὲν ἡττᾶσθαι, τοῖς δὲ νικᾶν· οὐκ ἂν ὀκνήσαιμι δ' εἰπεῖν ὅτι μοι δοκοῦσιν οἱ τελευτῶντες
ἑκατέρων ἐν τῇ τάξει τῆς μὲν ἥττης οὐ μετέχειν, νικᾶν δὲ ὁμοίως ἀμφότεροι. τὸ μὲν γὰρ κρατεῖν ἐν τοῖς ζῶσιν,
ὡς ἂν ὁ δαίμων παραδῷ, κρίνεται· ὃ δ' εἰς τοῦτο ἕκαστον ἔδει παρασχέσθαι, πᾶς ὁ μένων ἐν τῇ τάξει πεποίηκεν. εἰ δὲ
θνητὸς ὢν τῆς εἱμαρμένης ἔτυχεν, πέπονθε τοῦτο συμβαῖνον, οὐχὶ τὴν ψυχὴν ἥττηται τῶν ἀντιπάλων. νομίζω τοί-
νυν καὶ τοῦ τῆς χώρας ἡμῶν μὴ ἐπιβῆναι τοὺς πολεμίους, πρὸς τῇ τῶν ἐναντίων ἀγνωμοσύνῃ, τὴν τούτων ἀρετὴν
αἰτίαν γεγενῆσθαι· κατ' ἄνδρα γὰρ πεῖραν εἰληφότες οἱ τότε συμμίξαντες ἐκεῖ, οὐκ ἠβούλοντο αὖθις εἰς ἀγῶνα
καθίστασθαι τοῖς ἐκείνων οἰκείοις, ὑπολαμβάνοντες ταῖς μὲν φύσεσιν ταῖς ὁμοίαις ἀπαντήσεσθαι, τύχην δὲ
οὐκ εὔπορον εἶναι τὴν ὁμοίαν λαβεῖν. δηλοῖ δὲ οὐχ ἥκιστα ὅτι τοῦθ' οὕτως ἔχει καὶ τὰ τῆς γεγονυίας εἰρήνης· οὐ γὰρ
ἐνῆν εἰπεῖν οὔτε ἀληθεστέραν οὔτε καλλίω πρόφασιν, τοῦ τῆς τῶν τετελευτηκότων ἀγασθέντα ἀρετῆς τὸν τῶν
ἐναντίων κύριον κύριον φίλον γενέσθαι τοῖς ἐκείνων οἰκείοις βούλεσθαι μᾶλλον, ἢ πάλιν τὸν ὑπὲρ τῶν ὅλων
κίνδυνον ἀράσθαι. οἶμαι δ' ἄν, εἴ τις αὐτοὺς τοὺς παραταξαμένους ἐρωτήσειεν, πότερ' ἡγοῦνται τοῖς αὐτῶν
ἀρεταῖς ἢ τῇ παραδόξῳ καὶ χαλεπῇ τύχῃ κατωρθωκέναι καὶ τῇ τοῦ προεστηκότος αὐτῶν ἐμπειρίᾳ καὶ τόλμῃ,
οὐδένα οὕτως ἀναίσχυντον οὔτε τολμηρὸν οὕτως εἶναι ὅντιν' ἀντιποιήσασθαι τῶν πεπραγμένων. ἀλλὰ μὴν ὑπὲρ ὧν
ὁ πάντων κύριος δαίμων ὡς ἐβούλετο ἔνειμε τὸ τέλος, ἅπαντας ἀφεῖσθαι κακίας ἀνάγκη τοὺς λοιποὺς
ἀνθρώπους ὄντας· περὶ ὧν δὲ τῶν ἐναντίων ἡγεμὼν ὑπερῆσχε τοὺς ἐπὶ τούτῳ ταχθέντας, οὐχὶ τοὺς πολλοὺς
οἵ τ' ἐκείνων οὐκ ἠθέλησαν αἰτιάσασθαι ἄν τις εἰκότως. εἰ δ' ἄρα ἐστί τις ἀνθρώπων ὅτῳ περὶ τούτων ἐγκαλέσαι προ-
σήκει, τοῖς ἐπὶ τούτῳ ταχθεῖσιν ἡγεῖσθαι, οὐ τοῖς πολλοῖς οὔτ' ἐκείνων οὔθ' ἡμῶν ἐγκαλέσειεν ἄν τις εἰκότως. οἳ δ' ὡς ἀμεί-
νονες λαμβάνοντες ἄριστον θυμὸν ἀντὶ τῆς τύχης ἀπροφάσιστον καὶ φιλοτιμίαν ἀμφ' ἅμιλλον, οὐδ' ἐν τούτῳ ὀρθῶς ἐροῦσι
τὰ μὲν ἀλλ' ἔστιν· τούτων ὡς ἕκαστος ἔχει γνώμης οὕτως ὑπολαμβάνειν. ὃ δ' ἅπασιν ὁμοίως τοῖς οὖσιν
ἀνθρώποις ἐστὶ φανερόν, ὅτι ἡ πάσης τῆς Ἑλλάδος ἀρετὴ καὶ ἐλευθερία ἐν ταῖς τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ψυχαῖς διε-
σῴζετο. ἐπειδὴ οὖν ἡ πεπρωμένη τούτους ἀνεῖλεν, οὐδεὶς ἀντέστη τῶν λοιπῶν. καὶ φθόνος μὲν ἀπείη τοῦ λόγου·
δοκεῖ δέ μοί τις ἂν εἰπὼν ὡς ἡ τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἀρετὴ τῆς Ἑλλάδος ἦν ψυχή, τἀληθὲς εἰπεῖν· ἅμα γὰρ τά τε
τούτων πνεύματ' ἀπηλλάγη τῶν οἰκείων σωμάτων καὶ τὸ τῆς Ἑλλάδος ἀξίωμα ἀνῄρηται. μεγάλην μὲν οὖν ἴσως
ὑπερβολὴν δόξομεν λέγειν, ῥητέον δ' ὅμως. ὥσπερ γὰρ εἴ τις ἐκ τοῦ καθεστηκότος κόσμου τὸ φῶς ἐξέλοι,
δυσχερὴς καὶ χαλεπὸς ἅπας ὁ λοιπὸς ἂν ὁ βίος γένοιτο, οὕτω τῶνδε τῶν ἀνδρῶν ἀναιρεθέντων ἐν σκό-
τει καὶ πολλῇ δυσκλείᾳ ὁ πρὸ τούτου ζῆλος τῶν Ἑλλήνων γέγονεν. διὰ πολλὰ δ' εἰκότως ὄντες τοιοῦτοι, διὰ τὴν
πολιτείαν οὐχ ἥκιστα ἦσαν σπουδαῖοι. αἱ μὲν γὰρ διὰ τῶν ὀλίγων δυναστεῖαι δέος μὲν ἐνεργάζονται τοῖς
πολίταις, αἰσχύνην δ' οὐ παριστᾶσιν. ἡνίκ' ἂν οὖν ὁ ἀγὼν ἔλθῃ τοῦ πολέμου, πᾶς τις εὖ μάλα ἑαυτὸν
σῴζει, συνειδὼς ὅτι, ἂν τοὺς κυρίους ἢ δώροις ἢ δι' ἄλλης ἡστινοσοῦν ὁμιλίας ἐξαρέσηται, κἂν τὰ δεινότατα
ἀσχημονήσῃ, μικρὸν οὖν ὄνειδος τὸ λοιπὸν αὐτῷ κατέστη. αἱ δὲ δημοκρατίαι πολλά τ' ἄλλα καὶ καλὰ καὶ δίκαια ἔχουσιν,
ὧν τὸν εὖ φρονοῦντα ἀντέχεσθαι δεῖ, καὶ τὴν παρρησίαν ἐκ τῆς ἀληθείας ἠρτημένην οὐκ ἔστι τἀληθὲς δηλοῦν ἀ-
ποτρέψαι. οὔτε γὰρ πάντας ἐξαρέσασθαι τοῖς αἰσχρόν τι ποιήσασιν δυνατόν, ὥστε ὁ νόμος τἀληθὲς ὄνειδος
χρονίζων ἔπι. καὶ γὰρ οἱ μηδὲν αὐτοὶ ἐξαμαρτόντες, αὐτοὶ ἡμᾶς φήμην ἄλλου τελευτῶντος χαίρουσιν ἀκούοντες. ἃ
φοβούμενοι πάντες εἰκότως τὴν τῶν μετὰ ταῦτα ὀνειδῶν αἰσχύνην, τόν τε προσιόντα ἀπὸ τῶν ἐναντίων κίν-
δυνον ἀνδρείως ὑπέμειναν, καὶ θάνατον καλὸν εἵλοντο μᾶλλον ἢ βίον αἰσχρόν. ἃ μὲν οὖν κοινῇ πᾶσιν ὑ-
πῆρχε τοῖσδε τοῖς ἀνδράσιν εἰς τὸ καλῶς ἐθέλειν ἀποθνῄσκειν, εἴρηται· γένος, παιδεία, χρηστῶν ἐπιτηδευ-
μάτων συνήθεια, τῆς ὅλης πολιτείας ὑπόθεσις· ἃ δὲ καθ' φυλὰς παρεσκεύασεν ἑκάστους ἀνδρείους εἶναι, ταῦ-
τ' ἤδη λέξω. ᾔδεσαν ἅπαντες Ἐρεχθεῖδαι τὸν ἐπώνυμον αὑτῶν Ἐρεχθέα, ἕνεκα τοῦ σῶσαι τὴν χώραν,
τὰς αὑτοῦ παῖδας, ἃς Ὑακινθίδας καλοῦσιν, εἰς προῦπτον θάνατον δόντα ἀναλῶσαι. αἰσχρὸν οὖν ἡγοῦντο
τὸν μὲν ἀπ' ἀθανάτων πεφυκότα πάντα ποιεῖν ἕνεκα τοῦ τὴν πατρίδα ἐλευθερῶσαι, αὐτοὶ δὲ φανῆναι
θνητὸν σῶμα ποιούμενοι περὶ πλείονος ἢ δόξαν ἀθάνατον. οὐκ ἠγνόουν Αἰγεῖδαι Θησέα τὸν Αἰγέως πρῶτον
ἰσηγορίαν καταστησάμενον τῇ πόλει. δεινὸν οὖν ἡγοῦντο τὸ προδοῦναι τὴν ἐκείνου προαίρεσιν, καὶ τεθνάναι μᾶλλον
ᾑροῦντο ἢ καταλυομένης ταύτης παρὰ τοῖς Ἕλλησι ζῆν φιλοψυχήσαντες. παρειλήφεσαν Πανδιονί-
δαι Πρόκνην καὶ Φιλομήλαν τὰς Πανδίονος θυγατέρας, ὡς ἐτιμωρήσαντο Τηρέα διὰ τὴν εἰς αὑτὰς ὕβριν.
οὐ βιωτὸν οὖν αὑτοῖς ἐνόμιζον αὐτοῖς, εἰ μὴ συγγενὲς δόξοντες θυμὸν ἔχοντες ὅμοιον ἐκείναις φανήσονται, ἐφ' οἷς
τὴν Ἑλλάδα ἑώρων ὑβριζομένην. ἠκηκόεσαν Λεοντίδαι μυθολογουμένας τὰς Λεωκόρας, ὡς ἑαυτὰς
ἔδοσαν σφάγιον τοῖς πολίταις ὑπὲρ τῆς χώρας. ὅτε δὴ οὖν γυναῖκες ἐκεῖναι τοιαύτην ἔσχον ἀνδρείαν, οὐ θεμιτὸν
αὐτοῖς ὑπελάμβανον χείροσιν ἀνδράσιν οὖσιν ἐκείνων φανῆναι. ἐμέμνηντο Ἀκαμαντίδαι τῶν ἐπῶν ἐν οἷς
Ὅμηρος ἕνεκα τῆς μητρός φησιν Αἴθρας Ἀκάμαντα εἰς Τροίαν στεῖλαι. ὁ μὲν οὖν παντὸς ἐπειρᾶτο κινδύνου τ

σῶσαι τὴν ἑαυτοῦ μητέρα ὧν ἕνεκα· οἱ δὲ τοὺς οἰκείους σύμπαντας οἰκείους γονέας ἕνεκα τοῦ σῶσαι, πῶς οὐκ ἔμελλον
πάντα κίνδυνον ὑπομένειν; οὐκ ἐλάνθανεν Οἰνεΐδας ὅτι Κάδμου μὲν Σεμέλη, τῆς δὲ ὃν οὐ πρέπον ἐστὶν ὀνομάζειν ἐπὶ τοῦ τάφου, τοῦ δὲ ὁ ἀρχηγὸς αὐτῶν ἐκαλεῖτο, κοινοῦ δὲ ὄντος ἀμφοτέραις
ταῖς πόλεσι τοῦ προτοῦ κινδύνου· ὑπὲρ ἀμφοτέρων ᾤοντο δεῖν πάντα ἐκτεῖναι. ᾔδεσαν Κεκρο-
πίδαι τὸν ἑαυτῶν ἀρχηγὸν τὰ μὲν δράκοντα, τὰ δὲ ἄνθρωπον λεγόμενον, οὐκ ἄλλοθέν ποθεν ἢ τῷ
τὴν σύνεσιν αὐτοῦ προσομοιοῦσθαι ἀνθρώπῳ, τὴν ἀλκὴν δὲ δράκοντι· ἄξια δὴ τούτων πράττειν ὑπελάμ-
βανον αὑτοῖς προσήκειν. Ἐμέμνηντο Ἱπποθωντίδαι τῶν Ἀλόπης γάμων, ἐξ ὧν Ἱπποθόων ἔφυ, καὶ τὸν
ἀρχηγὸν ᾔδεσαν· ὃν τὰ πρέποντα φυλάττων ἐγὼ τῷ παρόντι καιρῷ, σαφέστερον εἰπεῖν ὑπερβαίνω· ἄξια δὴ τούτων
ᾤοντο δεῖν προσήκειν ποιοῦντες ὀφθῆναι. Οὐκ ἐλάνθανεν Αἰαντίδας ὅτι τῶν ἀριστείων στερηθεὶς Αἴας
ἀβίωτον ἡγήσατο τὸν βίον. ἡνίκ' οὖν ὁ δαίμων ἄλλῳ τἀριστεῖα ἐδίδου, τότε τοὺς ἐχθροὺς ἀμυνόμενοι
τεθνάναι δεῖν ᾤοντο ὥστε μηδὲν ἀνάξιον αὑτῶν παθεῖν. οὐκ ἠμνημόνουν Ἀντιοχίδαι Ἡρακλέους ὄντα τὸν Ἀντίοχον·
δεῖν οὖν ᾤοντο ἢ ζῆν ἀξίως τῶν ὑπαρχόντων ἢ τεθνάναι καλῶς. οἰκτροὶ μὲν οὖν οἱ ζῶντες οἰκεῖοι τῶν
τοιούτων ἀνδρῶν, ἐρημωμένοι καὶ συνηθείας καὶ φιλανθρώπου διατριβῆς ἐστερημένοι, καὶ τὰ τῆς πατρίδος πράγματα
ἐρημίας καὶ δακρύων πλήρη· οἱ δὲ εὐδαίμονες τῷ δικαίῳ λογισμῷ. πρῶτον μὲν ἀντὶ μικροῦ χρόνου
πολὺν καὶ τὸν ἅπαντα χρόνον ἀγήρω κλέος καταλείπουσιν, ἐν ᾧ καὶ παῖδες οἱ τούτων ὀνομαστοὶ τραφήσονται, καὶ γονέας
οἱ τούτων περιβλέπτους γηροτροφήσουσι, παράκλησιν τοῦ πάθους τὴν τούτων εὔκλειαν ἔχοντες· ἔπειτα
νόσων ἀπαθεῖ τὰ σώματα καὶ λυπῶν ἄπειροι τὰς ψυχάς, ἃς ἐπὶ τοῖς συμβεβηκόσιν οἱ ζῶντες ἔχουσιν, ἐν
μεγάλῃ τιμῇ καὶ πολλῷ ζήλῳ τῶν νομίμων τυγχάνουσιν. ἐν μεγάλῃ τιμῇ καὶ πολλῷ ζήλῳ τῶν νομιζομένων τυγ-
χάνουσιν. οὓς γὰρ ἅπασα ἡ πατρὶς θάπτει δημοσίᾳ, καὶ κοινῶν δὲ ἐπαίνων μόνοι τυγχάνουσι, καὶ ποθοῦσιν
οὐ μόνον συγγενεῖς καὶ πολῖται, ἀλλὰ πᾶσαν ὅσην Ἑλλάδα χρὴ προσειπεῖν, συμπεπένθηκε δὲ καὶ τῆς
οἰκουμένης τὸ πλεῖστον μέρος, πῶς οὐ χρὴ τούτους εὐδαίμονας; οὓς παρέδρους εἰκότως ἄν τις φήσαι τοῖς κά-
τω θεοῖς εἶναι, τὴν αὐτὴν τάξιν ἔχοντας τοῖς προτέροις ἀγαθοῖς ἀνδράσιν ἐν μακάρων νήσοις. οὐ γὰρ ἰδών τις
οὐδὲ περὶ ἐκείνων ταῦτα ἀπήγγελκεν, ἀλλ' οὓς οἱ ζῶντες ἀξίους ὑπειλήφαμεν τῶν ἄνω τιμῶν, τούτους τῇ δόξῃ
καὶ μαντευόμενοι κἀκεῖ τῶν αὐτῶν τιμῶν ἡγούμεθα αὐτοὺς τυγχάνειν. ἔστι μὲν οὖν ἴσως χαλεπὸν τὰς παρούσας
συμφορὰς λόγῳ κουφίσαι· δεῖ δὲ ὅμως πειρᾶσθαι καὶ πρὸς τὰ παρηγοροῦντα τρέπειν τὴν ψυχήν, ὡς τοὺς
τοιούτους ἄνδρας γεγεννηκότας καὶ πεφυκότας αὐτοὺς ἐκ τοιούτων ἑτέρων, καλόν ἐστι τὰ δεινὰ ἐμμελέστερον
τῶν ἄλλων φέροντας ὁρᾶσθαι καὶ πάσῃ τύχῃ χρωμένους ὁμοίους εἶναι. καὶ γὰρ ἐκείνοις ταῦτ' ἂν εἴη μάλιστ' ἐν
κόσμῳ καὶ τιμῇ, καὶ πάσῃ τῇ πόλει καὶ τοῖς ζῶσι ταῦτ' ἂν ἐνέγκοι πλείστην δόξαν. χαλεπὸν πατρὶ καὶ μητρὶ
παίδων στερηθῆναι καὶ ἐρήμοις εἶναι τῶν οἰκειοτάτων γηροτρόφων· σεμνὸν δέ γε ἀγήρως τιμὰς καὶ μνήμην ἀρετῆς
δημοσίᾳ κτησαμένους ἐπιδεῖν, καὶ θυσιῶν καὶ ἀγώνων ἠξιωμένους ἀθανάτων. λυπηρὸν παισὶν ὀρφανοῖς
γεγενῆσθαι πατρός· καλὸν δέ γε κληρονομεῖν πατρῴας δόξης. καὶ τοῦ μὲν λυπηροῦ τούτου τὸν δαίμονα
αἴτιον εὑρήσομεν ὄντα, ᾧ φύντας ἀνθρώπους εἴκειν ἀνάγκη, τοῦ δὲ τιμίου καὶ καλοῦ τὴν τῶν ἐθελησάντων οὕτω
καλῶς ἀποθνήσκειν αἵρεσιν. ἐγὼ μὲν οὖν οὐχ ὅπως πολλὰ λέξω τοῦτ' ἐσκεψάμην, ἀλλ' ὅπως τἀληθῆ. ὑμεῖς
δὲ ἀποδυράμενοι καὶ τὰ προσήκοντα ὡς χρὴ καὶ νόμιμα ποιήσαντες, ἄπιτε.

Εἰ μὲν περὶ καινοῦ τινος πράγματος προυτίθετο, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, λέγειν, ἐπισχὼν ἂν ἕως οἱ πλεῖστοι τῶν εἰω-
θότων γνώμην ἀπεφήναντο, εἰ μὲν ἤρεσκέ τί μοι τῶν ῥηθέντων, ἡσυχίαν ἂν ἦγον, εἰ δὲ μή, τότ' ἂν αὐτὸς ἐπειρώ-
μην ἃ γιγνώσκω λέγειν· ἐπειδὴ δ' ὑπὲρ ὧν πολλάκις εἰρήκασιν οὗτοι πρότερον, περὶ τούτων νυνὶ σκοπεῖτε,
ἡγοῦμαι καὶ πρῶτος ἀναστὰς εἰκότως ἂν φαίνεσθαι τούτοις ἐκεῖνο λέγειν· εἰ μὲν οὖν εὖ εἶχε καλῶς τὰ πράγματα, οὐδ-
ὲν ἂν ἔδει συμβουλεύειν· ἐπειδὴ δ' ὡς ἅπαντες ὁρᾶτε τὰ πράγματα ἔχει δυσκολίαν, ὡς ἐκ τοιούτων πειράσομαι συμβου-
λεύειν ἃ κράτιστα νομίζω. πρῶτον μὲν οὖν ὑμᾶς ἐκεῖνο ἐγνωκέναι δεῖ, ὅτι οὐδὲν ὧν ἐποιεῖτε τότε ὅτε τὸν
πολεμεῖν ὄντες ἐβούλεσθε πρακτέον ἐστίν, ἀλλὰ πάντα τἀναντία. εἰ γὰρ ἐκεῖνα φαύλως πεποίηκε τὰ
πράγματα, τἀναντία εἰκὸς βελτίω ποιῆσαι. ἔπειτα νομιστέον οὐχ ὃς ἂν ὑμῖν μηδὲν ἢ μικρὰ προστάττῃ,
τοῦτον ὀρθῶς λέγειν· ὁρᾶτε γὰρ ὡς ἐκ τοιούτων ἐλπίδων καὶ λόγων εἰς πᾶν προελήλυθε μοχθηρίας τὰ παρόντα·
ἀλλ' ὃς ἂν τὸ χαρίζεσθαι παρεὶς ἃ δεῖ καὶ δι' ὧν παυσαίμεθ' ἂν αἰσχύνην ὀφλισκάνοντες καὶ ζημιούμενοι ταῦτα
λέγῃ. καὶ γὰρ ὡς ἀληθῶς, εἰ μὲν ὅσ' ἂν τῷ λόγῳ τις ὑπερβῇ λυπῆσαι, μὴ καὶ τὰ πράγματα ὑπερβήσεται,
δεῖ πρὸς ἡδονὴν δημηγορεῖν· εἰ δ' ἡ τῶν λόγων χάρις, ἂν ᾖ μὴ προσήκουσα, ἔργῳ ζημία γίγνεται, αἰσχρόν ἐστι
φενακίζειν ἑαυτούς, καὶ μετὰ τῆς ἡδονῆς ἅπαντα ἀναβαλλομένους, ταῦτα ἀπολλύειν ἐθέλοντας, ἃ προσήκει ποιεῖν. ἔτι τοίνυν
γιγνώσκειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὡς εἰκός ἐστιν, ὅτι τὴν τῆς πολιτείας ὀνομασίαν ὑμῶν ἀκούσω, καὶ τὸν
ὃν τρόπον οὐ προσφέρουσι τίνες ἐν τοῖς ὑπὲρ αὐτῆς ἐλέγχοις ἴδοι· τὴν μὲν πολιτείαν δημοκρατίαν ὀνομάζων

ἅπαντες ἴσως τὸ ὄνομα ζητεῖτε· τῶν δ' ἐναντία τούτοις λεγόντων ἐνίους ἥδιον ἀκούοντας ὁρῶ· ὃ καὶ θαυμάζω τίς ποτ' ἐστὶν ἡ πρόφασις· πότερον προῖκα λέγειν ταῦτ' αὐτοὺς οἴεσθε· ἀλλ' οἱ τῶν ὀλιγαρχιῶν ὑπὲρ ὧν οὗτοι λέγουσι κύριοι πλείονος τοῦ σιωπῆσαι μᾶλλον ἂν δοῖεν· ἀλλὰ βελτίω ταῦτ' εἶναι τῶν ἑτέρων ὑπειλήφατε· βελτίων ἄρ' ὑμῖν ὀλιγαρχία δημοκρατίας φαίνεται· ἀλλ' αὐτοὺς ἂν εἶναι βελτίους ἐπείσθητε· καὶ τίς ἂν ὑμῶν φαῦλον χρηστὸν νομίζοι τὸν τἀναντία τῇ καθεστώσῃ πολιτείᾳ δημηγοροῦντα· οὐκοῦν λοιπὸν ἁμαρτάνειν ὑμᾶς ὅταν οὕτως ἔχητε τὴν γνώμην· τοῦτο τοίνυν φυλάττεσθε μὴ πάθητε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ὅπως μή ποτε τοῖς ἐπιβουλεύουσι καιρὸν δώσετε· εἶτα τότ' αἰσθήσεσθε ἡμαρτηκότες ἡνίκ' οὐδ' ὁτιοῦν ὑμῖν πλέον ἔσται· ὃ μὴ γένοιτο ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· μὴ πάντως ἂν ἡμεῖς βουλοίμεθα ἔχειν μήτε παρ' αὐτοῖς ἡμῖν μήτε παρὰ τοῖς συμμάχοις ἴσως οὐδέν ἐστι θαυμαστόν· πολλῶν γὰρ ἡ τῆς τύχης αὐτόματον κρατεῖ· καὶ πολλὰς προφάσεις τοῦ μὴ πάντα ~~θαυμαστόν· πολλῶν γὰρ ἡ τῆς τύχης~~ κατὰ γνώμην συμβαίνειν ἔνεστιν· ἀλλὰ τοὺς ἀντιπράττοντας πεῖσαι· τοῦτο καὶ θαυμαστὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ φοβερὸν τοῖς εὖ φρονοῦσιν ὡς ἐγὼ κρίνω· ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ πάντων ἐστὶν αὕτη μοι τοῦ λόγου·

Ἀντὶ πολλῶν ἂν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χρημάτων τὸ μέλλον συνοίσειν περὶ ὧν νυνὶ τυγχάνετε σκοποῦντες πάντας ἂν ὑμᾶς ἑλέσθαι· ὅτε τοίνυν τοῦθ' οὕτως ἔχει· προσήκει προθύμως ἐθέλοντας ἀκούειν ὑμᾶς αὐτοὺς τῶν βουλομένων συμβουλεύειν· οὐ γὰρ μόνον εἴ τι χρήσιμον ἐσκεμμένος ἥκει τις τοῦτ' ἂν ἀκούσαντες λάβοιτε· ἀλλὰ καὶ τῆς ὑμετέρας τύχης ὑπολαμβάνω πολλὰ τῶν δεόντων ἐκ τοῦ παραχρῆμα ἐνίοις ἐπελθεῖν ἂν εἰπεῖν ὥστ' ἐξ ἁπάντων ῥᾳδίαν τὴν τοῦ συμφέροντος ὑμῖν αἵρεσιν γενέσθαι· ἐπὶ δὲ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δίκαιον ἐπειδὴ φ' ὑμῖν ἐστιν ~~ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι δι-~~ ἑλέσθαι τῶν ῥηθέντων ὅ τι ἂν βούλησθε ἁπάντων ἀκοῦσαι· καὶ γὰρ πολλάκις συμβαίνει τὸν αὐτὸν ἄνθρωπον τοῦτο μὲν μὴ λέγειν ὀρθῶς ἕτερον δέ τι· ἐκ μὲν τοῦ θορυβεῖν ταχ' ἂν δυσχεράναντες πολλῶν χρησίμων ἀποστερηθείητε· ἐκ δὲ τοῦ μετὰ κόσμου καὶ σιγῆς ἀκοῦσαι καὶ τὰ καλῶς ἔχοντα ἅπαντα ποιήσετε· κἂν δοκῇ τις παραληρεῖν παραλείψετε· ἐγὼ μὲν οὖν οὔτ' εἴωθα μακρολογεῖν· οὔτ' εἰ τὸν ἄλλον εἰώθειν χρόνον νῦν ἂν ἐχρησάμην τούτῳ· ἀλλ' ἃ συμφέρειν ὑμῖν νομίζω· ταῦτ' ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων ἐρῶ πρὸς ὑμᾶς·

Ὁρῶ μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι παντάπασι πρόδηλον ὂν τοῦ τε ἀκούειν τε λόγους ἡδέως καὶ προσῶ οὐκ οἰκείως ἔχετε· οὐ μὴν ἀλλὰ τὸ μὲν λέγειν ἅ τις οἴεται χαριεῖσθαι τοῦ παρακρούσασθαι τινὰ βουλομένου μᾶλλον ἡγοῦμαι· τὸ δ' ὑφίστασθαι περὶ ὧν πέπεικεν ἑαυτὸν συμφέρειν τῇ πόλει κἂν θορυβῆτε κἂν ἄλλο τι βούλησθε ὑμεῖς· εὔνου καὶ δικαίου τοῦτο πολίτου κρίνω· βουλοίμην δ' ἂν ὑμᾶς εἰ καὶ μηδενὸς τῶν ἄλλων· δι' ἐκεῖνο ὑπομεῖναι τοὺς λόγους ἀμφοτέρων· ἵν' ἐὰν μὲν ὀρθότερον φανῇ τις λέγων ὧν ὑμεῖς ὡρμήκατε τούτῳ χρῆσθε τούτῳ· ἂν δ' ἀπολειφθῇ καὶ μὴ δύνηται διδάξαι· δι' αὐτὸν ἀλλὰ μὴ δι' ὑμᾶς οὐκ ἐθέλοντας ἀκούειν τοῦτο πεπονθέναι δοκῇ· ἔπειτα οὐδὲ πάθοιτ' ἂν ἀηδὲς οὐδὲν τοσοῦτον εἰ πολλά τινος ληροῦντος ἀκούσαιτε· ὅσον εἴ τινα τῶν δεόντων τι λέγειν ἔχοντα τινος εἰπεῖν κωλύσαιτε· ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τοῦ δοκιμάζειν ὀρθῶς ἅπαντ' ἐστὶ μηδὲν οἴεσθαι πρότερον γιγνώσκειν πρὶν μαθεῖν ἄλλως τε καὶ συνειδότας πολλάκις ἤδη πολλοὺς μετεγνωκότας· ἂν τοίνυν ὑμεῖς ταῦθ' ὑπάρξητε νῦν πεπεισμένοι οἶμαι μὲν βραχέων λόγων καὶ αὐτὸς ἂν τι λέγειν εἰκότως δόξαι καὶ ὑμῖν τὰ βέλτιστα φαίνεσθαι λέγων·

Πολλῶν δ' ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι λόγων εἰρημένων παρὰ πάντων τῶν συμβεβουλευκότων· οὐδὲν ὑμᾶς ὁρῶ ὄντας ἐγγυτέρω τοῦ τί πρακτέον εὑρῆσθαι ἢ πρὶν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀναβῆναι· αἴτιον δὲ τούτου ταὐτὸ ὅπερ οἶμαι τοῦ κακῶς ἔχειν τὰ ὅλα· οὐ γὰρ παραινοῦσιν ὑμῖν ὑπὲρ τῶν παρόντων οἱ λέγοντες ἀλλ' ἑαυτῶν κατηγοροῦσι καὶ λοιδοροῦνται ὡς μὲν ἐγὼ κρίνω συνεθίζοντες ὑμᾶς ἄνευ κρίσεως ὧν εἰσιν αἴτιοι κακῶν ἀκούειν· ἵν' ἄν ποτ' ἄρ' εἰς ἀγῶνα καθιστῶνται μηδὲν ἡγούμενοι καινὸν ἀκούειν ἀλλ' ὑπὲρ ὧν ὠργίσθητε πολλάκις πρᾳότεροι δικασταὶ καὶ κριταὶ γίγνησθε τῶν πεπραγμένων αὐτοῖς· τὴν μὲν οὖν αἰτίαν δι' ἣν ταῦτα ποιοῦσιν· ἴσως ἂν οὐ δέοι ἀκριβῶς ζητεῖν ἐν τῷ παρόντι· ὅτι δ' ὑμῖν οὐχὶ συμφέρει διὰ τοῦτ' ἐπιτιμῶ· ἐγὼ δ' οὔτε κατηγορήσω τήμερον οὐδενός· οὔτε ὑποσχήσομαι τοιοῦτον οὐδὲν ὃ μὴ παραχρῆμα ἐπιδείξω· οὐδ' ὅλως τῶν αὐτῶν τούτοις οὐδὲν ποιήσω· ἀλλὰ βέλτιστα μὲν τοῖς πράγμασι· συμφέροντα δὲ τοῖς βουλευομένοις ὑμῖν ἡγοῦμαι ταῦθ' ὡς ἂν δύνωμαι διὰ βραχυτάτων εἰπὼν καταβήσομαι·

Οἶμαι γ' ἐπαινοῦντες ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοὺς προγόνους ὑμῶν λόγον εἰπεῖν μοι δοκοῦσι προαιρεῖσθαι κεχαρισμένον· οὐ μὴν συμφέροντά γ' ἐκείνοις οὓς ἐγκωμιάζουσι ποιεῖν· περὶ πραγμάτων γὰρ ἐγχειροῦντες ὧν οὐδ' ἂν εἷς ἀξίως ἐφικέσθαι δύναιτο τῷ λόγῳ αὐτοὶ μὲν τοῦ δύνασθαι λέγειν δόξαν ἐκφέρονται· τὴν δ' ἐκείνων ἀρετὴν ἐλάττω τῆς ὑπειλημμένης παρὰ τοῖς ἀκούουσι φαίνεσθαι ποιοῦσιν· ἐγὼ δὲ τῆς μὲν ἐκείνων ἀρετῆς μέγιστον ἡγοῦμαι μάρτυρα τὸν χρόνον οὗ πολλοῦ γεγενημένου μείζω τῶν ὑπ' ἐκείνων πραχθέντων οὐδένες ἄλλοι παραδεῖξαι δεδύνηνται· αὐτὸς δὲ πειράσομαι τὸν τρόπον εἰπεῖν ὃν δή μοι δοκεῖτε μάλιστα δύνασθαι παρασκευάσασθαι· καὶ γὰρ οὕτως ἔχει· εἰ μὲν ἅπαντες οἱ λέγοντες δεινοὶ φανεῖμεν οὐδὲν ἂν τὰ ὑμέτερα οἶδ' ὅτι βέλτιον σχοίη· εἰ δὲ παρελθὼν ὁστισοῦν δύναιτο διδάξαι καὶ δεῖξαι τίς παρασκευὴ καὶ πόση καὶ πόθεν πορισθεῖσα χρήσιμος ἔσται τῇ πόλει πᾶς ὁ παρὼν λέλυται φόβος· ἐγὼ δὲ τοῦτ' ἂν ἄρα οἷός τε ὦ πειράσομαι ποιῆσαι μικρὰ προειπὼν ὑμῖν ὡς ἔχω

γνώμης περὶ τῶν βασιλεία. Ἀμφότεροι μοι δοκοῦσιν ἁμαρτάνειν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ οἱ τοῖς Ἀρκάσιν καὶ οἱ
τοῖς Λακεδαιμονίοις συνειρηκότες· ὥσπερ γὰρ ἀφ' ἑκατέρων ἥκοντες, οὐχ ὑμῶν ὄντες, οἷς ἀμφότεροι πρεσ-
βεύουσι, κατηγοροῦσι καὶ διαβάλλουσιν ἀλλήλους. ἦν δὲ τοῦτο μὲν τῶν ἀφιγμένων ἔργον· τὸ δὲ κοινῶς ὑπὲρ τῶν πραγμάτων
λέγειν καὶ τὰ βέλτιστα ὑπὲρ ὑμῶν σκοπεῖν ἄνευ φιλονεικίας, τῶν ἐνθάδε συμβουλεύειν ἀξιούντων. νῦν δ' ἔγωγε
εἴ τις αὐτοὺς ἀφέλοιτο τοῦ γιγνώσκεσθαι καὶ τὸ τῇ φωνῇ λέγειν Ἀττικιστί, πολλοὺς ἂν οἶμαι τοὺς μὲν Ἀρκάδας, τοὺς δὲ
Λάκωνας αὐτῶν εἶναι νομίσαι. ἐγὼ δ' οἶδα μὲν ὡς χαλεπὸν τὸ τὰ βέλτιστα λέγειν ἐστί· συνεξηπατημένων γὰρ ὑμῶν
καὶ τῶν μὲν ταδί, τῶν δὲ ταδὶ βουλομένων, ἐὰν μεταξύ τις ἐγχειρῇ λέγειν, κᾆτα μὴ περιμείνητε μαθεῖν,
χαριεῖται μὲν οὐδετέροις, διαβεβλήσεται δὲ πρὸς ἀμφοτέρους. οὐ μὴν ἀλλ' αἱρήσομαι μᾶλλον αὐτὸς, ἂν ἄρα τοῦτο
πάθω, δοκεῖν φλυαρεῖν, ἢ παρ' ἃ βέλτιστα νομίζω τῇ πόλει προέσθαι τισὶν ὑμᾶς ἐξαπατῆσαι. τὰ μὲν οὖν
ἄλλα ὕστερον, ἂν ὑμῖν βουλομένοις ᾖ, λέξω· ἐκ δὲ τῶν ὁμολογουμένων ὑπὸ πάντων ἄρξομαι, ἃ κράτιστα νομίζω, διδά-
σκειν. Οὐχὶ ταὐτὰ γιγνώσκων ἐνίοις τῶν εἰρηκότων ἀνέστηκα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· οὐ μὴν οὐδὲ τούτους αἰτιάσομαι
κακίᾳ τοῦ μὴ τὰ βέλτιστα τοῖς βελτίστοις εἰρηκέναι· ἀλλ' ὅτι πολλοὶ τοῦ τὰ πράγματα κρίνειν ἀμελήσαντες, τοὺς
λόγους σκοπεῖν οὓς ἐροῦσιν εἰώθασι, κἂν τούτοις ἀφθόνοις ἐν τῷ χρόνῳ (?) δημηγορεῖν. καὶ ὀρθῶς ἐγνωκότες
καὶ δὲ λογιζόμενοι παρ' ἑαυτοῖς ὅτι πολλῶν πράξεων ἐν πολλῷ χρόνῳ πᾶσι πεπραγμένων καὶ διὰ τοὺς καιροὺς ἐνί-
ων ἴσως αὐταῖς τὰς προτέρας τισὶν ὑπεριδόντας τὰς ὑστέρας λέγειν λήσει τὸ ῥᾷστον τῶν ἔργων ποιῶν
αὐτοὺς ἐξαπατᾶν. οἱ μὲν οὖν οὕτω χρώμενοι τῷ συμβουλεύειν δοκοῦσί μοι τὴν ἀπὸ τοῦ ῥηθέντος τοῦ δύνασθαι
λέγειν δόξαν ἀντὶ γνώμης αὐτοῖς ἱκανὴν φιλοτιμίαν ἡγεῖσθαι. ἐγὼ δὲ νομίζω χρῆναι τὸν πόλει περὶ πραγμάτων ἐπιχει-
ροῦντα συμβουλεύειν μᾶλλον ὅπως τὰ δόξαντα συνοίσει σκοπεῖν ἢ ὅπως οἱ παραχρῆμα λόγοι χάριν ἕξουσιν.
δεῖ γὰρ τοῖς ἐπὶ τῶν λόγων εὐδοκιμοῦσι συμφέροντός τινος ἔργου πρᾶξιν προσεῖναι, ἵνα μὴ νῦν μόνον, ἀλλ' ἀεὶ
τὰ ῥηθέντα καλῶς ἔχῃ. Ἃ μὲν ἐγνώκατε, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τί βέλτιστον ὂν τυγχάνει πρᾶξαι περὶ τῶν παρόντων,
ἁμάρτημα τὸ συμβουλεύειν προτίθεσθαι· ἃ γὰρ αὐτοὶ πρὶν ἀκοῦσαι δοκιμάζετε συμφέρειν, τί δεῖ ταῦτ'
ἀκούοντας μάτην ἐνοχλεῖσθαι; ἃ δὲ σκοπεῖτε καὶ βουλεύεσθε ὡς ἐκ τῶν ῥηθησομένων δοκιμάσαι δέον, οὐκ ὀρθῶς ἔχει
τὸ κωλύειν τοὺς βουλομένους λέγειν. παρὰ μὲν τῶν ὅλως ἀποστρέφεσθε ἐκ τοῦ τοῦτο ποιεῖν εἴ τι χρήσιμον ἐνθυ-
μεῖται· τοὺς δ' ἀφέντας ἀντιλέγουσιν ἐγνωκότες ὑμᾶς ἐπιθυμεῖν ὅσον ταῦτα ποιεῖτε συμβουλεύειν. ἔστι
δὲ ἁμαρτάνειν βουλομένους τοσοῦτον ἀναγκάζειν τὸν παριόντα βουλεύεσθαι λέγειν· βουλομένους δὲ ἀκούσαντας ἀγιγνώ-
σκειν σκοπεῖν κἄν τι καλῶς ἔχῃ χρῆσθαι. λέγω δὲ ταῦτα οὐκ ἐναντία τοῖς ὑμῖν ἀρέσκουσιν μέλλων παραινεῖν,
ἀλλ' ἐκεῖνο εἰδὼς ὅτι ἂν μὲν μὴ ἐθελήσητε τῶν ἀντιλεγόντων ἀκοῦσαι, ἐξηπατῆσθαι φήσουσιν ὑμᾶς· ἂν δ' ἀκούσαντες
μὴ πεισθῆτε, ἐξεληλεγμένοι παραχρῆμα ἔσονται τἀναντία χείρω παραινοῦντες. Οἴομαι πάντας ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, γιγνώσκειν ὅτι οὐ κρινοῦντες ἥκετε τήμερον οὐδένα τῶν ἀδικούντων, ἀλλὰ βουλευσόμενοι περὶ τῶν
παρόντων. δεῖ τοίνυν τὰς μὲν κατηγορίας προέσθαι πάσας καὶ τότε ὑμῖν λέγειν καθ' ὅτου τις ἔχει ἕκαστος, ἐπειδὰν
ὅταν τινὰ κρίνωμεν· εἰ δέ τις τι χρήσιμον ἢ συμφέρον εἰπεῖν ἔχοι, τοῦτο νῦν ἀποφαίνεσθαι. τὸ μὲν γὰρ κατηγορ-
εῖν τοῖς πεπραγμένοις ἀκόλουθόν ἐστιν, τὸ δὲ συμβουλεύειν περὶ τῶν παρόντων καὶ γενησομένων προτίθεται. οὐκοῦν
λοιδορίας οὐδὲ μέμψεως ὁ παρὼν καιρὸς, ἀλλὰ συμβουλῆς εἶναί μοι δοκεῖ. διὸ πειράσομαι μὲν φυλάξασθαι
ὃ τούτοις ἐπιτιμῶ μὴ παθεῖν αὐτός, συμβουλεύσω δὲ ἃ κράτιστα νομίζω περὶ τῶν παρόντων. Οὐδέν' ἂν τῶν π(ολιτῶν),
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νομίζω οὕτως οὐκ ἀκούοντα πολίτην καὶ φαύλου τὴν γνώμην ἀνδρὸς εἶναι, ὡς τῷ τινα μισεῖν ἢ
φιλεῖν τῶν ἐπὶ τὰ κοινὰ προσιόντων ὥστε τοῦ τῇ πόλει βελτίστου μηδὲν φροντίζειν, ἀλλὰ τὰ μὲν πρὸς ἐπήρει-
αν, τὰ δὲ πρὸς φιλονεικίαν δημηγορεῖν, ἃ ποιοῦσιν ἔνιοι τῶν δεῦρο παριόντων. ἐγὼ δὲ καὶ τούτοις μὲν τοσοῦτον ἂν εἴποιμι,
ὅτι μοι δοκοῦσιν, οὐδ' εἴ τι πεποιήκασι τοιοῦτον, μέγιστα ἡμαρτηκέναι, ἀλλ' ὅτι δηλοῦσιν οὐδέποτε τοῦδε παύσεσθαι
παρεσκευασμένοι. ὑμῖν δὲ παραινῶ μὴ προϊεμένους ὑμᾶς αὐτοὺς ἱκανὸν τοῦτο νομίζειν δίκην ὅταν ὑμῶν
δόξῃ παρὰ τούτων λαβεῖν· ἀλλὰ καὶ τούτους, ὅσον ἐστὶν ἐν ὑμῖν, κωλύειν, καὶ αὐτοὺς ὥσπερ ὑπὲρ πόλεως προσήκει
βουλευομένους, τὰς ἰδίας ἀμελοῦντας φιλονεικίας, τὸ κοινῇ βέλτιστον σκοπεῖσθαι, ἐνθυμουμένους ὅτι οὐδεὶς
οὐδ' ἅμα πάντες οἱ πολιτευόμενοι τῶν νόμων ἐφ' οἷς ὑμεῖς ἐστε ἀξιόχρεως διαφθαρέντων δίκην δοῦναι.
Ἴσως ἐπίφθονον ἄν τισιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, δόξειεν εἶναι εἴ τις ὢν ἰδιώτης καὶ τῶν πολλῶν ὑμῶν εἷς, ἑτέρων συμ-
βεβουλευκότων, οἳ καὶ τῷ πάλαι πολιτεύεσθαι καὶ τῷ παρ' ὑμῖν δόξαν ἔχειν προέχουσι, παρελθὼν φαίη ὅτι
οὐ μόνον αὐτῷ δοκοῦσιν οὐκ ὀρθῶς λέγειν, ἀλλ' οὐδ' ἐγγὺς εἶναι τοῦ τὰ δέοντα γιγνώσκειν. οὐ μὴν ἀλλ' ἔγωγε οὕτω
σφόδρα οἶμαι μᾶλλον ὑμῖν συμφέροντα ἐρεῖν τούτων ὥστε οὐκ ὀκνήσω ταῦτα ἃ τυγχάνουσιν εἰρηκότες
ἄξια μηδενὸς εἶναι φῆσαι. νομίζω δὲ καὶ ὑμᾶς ὀρθῶς ἂν ποιεῖν εἰ μὴ τοὺς λέγοντας, ἀλλὰ τὰ συμβουλευόμενα
σκοποῖτε. δεῖ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν παρ' ὑμῶν εὔνοιαν μὴ τισὶν ὥσπερ ἐκγόνοις, ἀλλὰ τοῖς τὰ βέλ-
τιστα ἀεὶ λέγουσιν ὑπάρχειν. Βουλοίμην τοίνυν ἂν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, προσέχοντας ἃ μέλλω λέγειν
ἀκοῦσαι· καὶ γάρ ἐστιν οὐ μικρά. ἐγὼ θαυμάζω τί δή ποτε πρὶν μὲν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἀναβῆναι ὅτῳ τις

ἀγνώμονος ἡ τύχη οὕτως ἀπόρως εἰπεῖν ἔχει δι' ὧν τὰ παρόντα πράγματα βελτίω γένοιτο· καὶ πάντα ἀδύνατα
ἐὰν ἅπαντες ὁμοίως ἕκαστος ἐρεῖ τὰ δέοντα· ὃν δὲ τρόπον περὶ τούτων σκοπεῖν ὄντες καὶ συνειλεγμένοι πάντα
μᾶλλον ἢ ταῦτα λεγόντων τινῶν ἀκούετε. ἆρά γε, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, γνῶναι μὲν ἔστιν ἑκάστῳ τὰ δέοντα θυμῷ
ὡς τὰ τῶν ἄλλων εἰπεῖν συστάντας· ποιεῖν δ' αὐτὸς ἕκαστος οὐχ αἱρεῖται· ἰδίᾳ μὲν ὡς ἄρα αὐτὸς ἕτοιμος τὰ
βέλτιστα πράττειν δόξων τοῖς ἄλλοις ἐπιτιμᾷ· κοινῇ δ' ἀμελεῖσθαι τὰ τοιαῦτα νομίζεσθαι δι' ὧν τὰ
λέγειν τυγχάνει τῶν καθηκόντων ἅπαντες ἐστέ· ἐμοὶ δὲ τὸ νῦν μηδένα καιρὸν οἴεσθε ἐξήγνος εἰς τῆς εἰρωνείας
ἀφίξεσθαι ταύτης· καλῶς ἂν ἔχοι τοῦτον τὸν τρόπον διάγειν· εἰ δὲ τὰ πράγματα ὁρᾶτε ἐγγυτέρω προσάγοντα δεῖ
σκοπεῖσθαι ὅπως μὴ πλησίον αὐτοῖς μάχησθε ἀπορρωθέντες, ἐξέσται φυλάξασθαι καὶ τοὺς νῦν περιοφθέντας
φθονουμένους ὕστερον ἔχητε οἷς ἂν πάθητε. Τὰ μὲν τῶν παρόντων, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, πραγμάτων τῇ πόλει
καίπερ οὐκ ἐχόντων ὡς ἔδει, οὐ πάνυ μοι δοκεῖ τῶν χαλεπῶν εἶναι ζητῆσαι τί ἄν τις πράξας βέλτιον ποιήσειεν·
ὅντινα μέντοι χρὴ τρόπον πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν περὶ αὐτῶν, τοῦτο πάνυ πολλὴν δυσκολίαν ἔχειν νομίζω. οὐχ ὡς
οὐ συνήσοντας ὅ τι ἄν τις λέγῃ, ἀλλ' οὕτω πολλάκις ψευδῆ καὶ πάντα μᾶλλον ἢ τὰ βέλτιστα τοῖς πράγμασι συνε-
θίσθαι δοκεῖτε ἀκούειν, ὥστε δέδοικα μὴ τὸ τὰ νῦν βέλτιστα εἰπόντι ἣν τοῖς ἐξηπατηκόσι προσήκει ἀπεχ-
θάνεσθαι ὑπάρχειν παρ' ὑμῶν, ταύτην ἀπενεγκέσθαι συμβῇ· ὁρῶ γὰρ ὑμᾶς πολλάκις οὐ τοὺς αἰτίους τῶν πραγ-
μάτων μισοῦντας ἀλλὰ τοὺς ὑστάτους περὶ αὐτῶν εἰπόντας τι πρὸς ὑμᾶς. οὐ μὴν ἀλλὰ καίπερ οὕτως ἀκριβῶς
ταῦτα λογιζόμενος οἴομαι πάντα πάρεις τἄλλα περὶ αὐτῶν τῶν παρόντων ἀκρατείαν νομίζω δεῖν
λέγειν. Ἐβουλόμην ἂν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, ἣν πρὸς τοὺς ἄλλους ἅπαντας εἰώθατε προσφέρεσθαι
φιλανθρωπίαν, ταύτην καὶ πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς χρῆσθαι· νυνὶ δὲ ἀμείνους ἐστὲ τὰ τῶν ἄλλων δυστυχήματα ἐπανορθοῦν ἢ τῶν
ὑμῖν αὐτοῖς συμφερόντων φροντίζειν. ἴσως μὲν οὖν αὐτὸ τοῦτό τις ἂν φήσειε μέγιστον ἔπαινον φέρειν
τῇ πόλει, τὸ μηδενὸς ἕνεκα κέρδους ἰδίου πολλοὺς κινδύνους ὑπὲρ αὐτοῦ τοῦ δικαίου προῃρῆσθαι. ἐγὼ δὲ
ταύτην τὴν ἀληθῆ τὴν δόξαν εἶναι νομίζω καὶ τῆς πόλεως καὶ βούλομαι· κἀκεῖνο δ' ὑπολαμβάνω σωφρόνων ἀν-
θρώπων ἔργον εἶναι, ἴσην πρόνοιαν τῶν αὑτῆς οἰκείων ὅσηνπερ τῶν ἀλλοτρίων ποιεῖσθαι, ἵν' ἄμα μὴ φιλάν-
θρωποι μόνον ἀλλὰ καὶ νοῦν ἔχοντες φαίνησθε. Ἴσως, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, προσήκει τὸν βουλόμενόν τι
πραγμάτων ὑμῖν, οὐ τὸ πειρᾶσθαι λέγειν ὡς δυνήσεσθε ὑπομεῖναι· εἰ δὲ μὴ τοὺς ἀφέντας, τοὺς ἄλλους ἅπαντας
περὶ αὐτῶν ὧν σκοπεῖτε συμβουλεύειν καὶ ταῦθ' ὡς διαπραχθήσεται· οὐ γὰρ ἔνδεια μοι δοκεῖ τέλος οὐδὲν ὧν
ὁρᾶν τὰ πράγματα πάντα λελυμασμένα ἀλλὰ τοῦ τοὺς μὲν ἑαυτῶν ἕνεκα δημηγορεῖν καὶ πολιτεύεσθαι· τοὺς δὲ
μήπω τούτου δεδωκότας πεῖραν μᾶλλον ὅπως εὐδοκιμοῦσι λέγειν σπουδάζειν ἢ πῶς ἔργον ἐξ ὧν λέγουσί τι συμ-
φέρον πραχθήσεται. ἐγὼ δ' ἵνα μὴ λάθω τοὐναντίον οὗ φημι δεῖν αὐτὸς ποιῶν καὶ πλείω περὶ τῶν ἄλλων λέγων
ἢ περὶ ὧν ἀνέστην ἐρῶν, ἀφεὶς τἄλλα πάντα ἃ παραινῶ καὶ δὴ πειράσομαι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν. Δοκεῖτέ μοι
δίκαιοι, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, προσέχειν δ' ἄν, εἴ τις ὑπόσχοιθ' ὑμῖν ταῦτα δίκαια καὶ συμφέροντα δείξειν ὄντα
περὶ ὧν βουλεύεσθε. ἐγὼ τοίνυν οἴομαι τοῦτο ποιήσειν οὐ χαλεπῶς, ἂν ὑμεῖς μοι μικρὰ πείθησθε πάνυ·
μὴ πάνυ θ' ὡς ἕκαστος ἔχει γνώμης ὑμῶν περὶ τῶν παρόντων ὀρθῶς ἀκούετε τῶν συμβουλευόντων καὶ τὰ πράγματα
κρίνετε· πάντων ἀσφαλέστατον ἦν ἂν τὸ συμβουλεύειν. καὶ γὰρ ἀτυχῶς καὶ καλῶς πράξασιν· λέγειν
γὰρ ἀφῄρηται πάντα δεῖ κοινὰ ἂν ἦν τὰ τῆς αἰτίας ὑμῖν καὶ τῷ πείσαντι. νῦν δ' ἀκούετε μὲν τῶν ἃ βούλεσθε
λεγόντων ἥδιστα, αἰτιᾶσθε δὲ πολλάκις ἐξαπατῶντα ὑμᾶς, ἂν μὴ πάνθ' οὖν ἂν ὑμεῖς τρόπον βούλησθε γένηται·
οὐ λογιζόμενοι τοῦθ' ὅτι τοῦ μὲν ζητῆσαι καὶ λογίσασθαι τὰ βέλτιστα θ' ὡς ἄνθρωπος, καὶ πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν, αὐτὸς
ἕκαστός ἐστι κύριος· τοῦ δὲ πραχθῆναι ταῦτα καὶ συνενεγκεῖν, ἐν τῇ τύχῃ τὸ πλεῖστον μέρος γίγνεται. ἔστι δὲ
ἀνθρώπῳ ὄντα ἀγαπητὸν τῆς αὑτοῦ διανοίας λόγον ὑπέχειν· τῆς δὲ τύχης προσυποσχεῖν ἄν τι τῶν ἀδυνάτων
ἐμοὶ οὖν εἰρημένου τοῦ πῶς ἄν τις ἀσφαλῶς ἄνευ κινδύνου δημηγοροίη, μανία παραλιπεῖν τοῦτον ἦν τὸν τρό-
πον. ἐπειδὰν ἀνάγκη τῶν περὶ τῶν μελλόντων πραγμάτων γνώμην ἀποφαινομένους κοινωνεῖν τοῖς ἀποβησομένοις
ὡς μετέχειν τῆς ἀπὸ τούτων αἰτίας· αἰσχρὸν ἡγοῦμαι λέγειν μὲν ὡς εὔνους, μὴ ὑπομένειν δὲ εἴ τις ἐκ τούτων κίνδυνος
ἔσται. εὔχομαι δὲ τοῖς θεοῖς ἃ καὶ τῇ πόλει καὶ ἐμοὶ συμφέρειν μέλλει ταῦτ' ἐμοί τε εἰπεῖν ἐπελθεῖν ὑμῖν οὖν καὶ
ἀκριβῶς βουλεύσασθαι· τὸ γὰρ πάντα τρόπον ζητεῖν νικῆσαι δυοῖν θάτερον ἢ μανίας ἢ κέρδους ἕνεκα ἐσπουδακότος
φήσαιμ' ἂν εἶναι. Ἡμεῖς, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, καὶ περὶ ὧν νυνὶ τυγχάνετε ἐκκλησιάζοντες καὶ περὶ τῶν ἄλλων ἁ-
πάντων ταῦτα καὶ δοκοῦμεν τὰ καὶ βέλτιστα ὑμῖν εἶναι. καὶ οὐ τοῦτ' ἀληθῶς. εἰ ἔμελλέ τι περὶ πραγμάτων μάλιστα ὀλιγω-
ρούμενοι· καὶ κοινῇ δ' ἐσπουδάκατε ἐθέλειν ἀκούειν τῶν συμβουλευόντων ὥς ἐμοὶ δοκεῖ· ἐνθυμουμένοις ὅτι αἰσχρόν
ἐστιν, ὦ ἄνδρες ἀθηναῖοι, νῦν μὲν βουλομένους τι πράττειν θόρυβον ποιεῖν, ὕστερον δὲ καθ' ἡμέρας τῶν αὐτῶν
τούτων πραγμάτων ἡδέως ἀκούειν. ἐγὼ γὰρ οἶδα, νομίζω δὲ καὶ ὑμᾶς, ὅτι γιγνώσκουσιν ἀρέσκουσιν μάλιστα ὑμῖν οἱ ταῦ-
τα ἃ ὑμεῖς βούλεσθε λέγοντες· ἂν δέ τις ὑμῖν παρὰ γνώμην ἄθ' ὅ μὴ σύμμαχος ᾖ, τούτοις μὲν ἐξηπατηκέναι
νομίζετε ὑμᾶς· ὧν δ' ἐγὼ οὐκ ἂν μετάσχοιμι, τὸ ὀρθῶς δόξουσι λέγειν· ἔστι δὲ τοῖς μάλιστα πιθανοῖς ὑμᾶς

Ταῦτα ἔφασαν, ὑμεῖς δ' αὖ τούτοις καὶ μάλιστα συμφέρον λόγου τυχεῖν τοὺς ἀντιλέγοντας· ἂν μὲν γὰρ δυνηθῶσιν
διδάξαι ὡς οὐκ ἔστιν ἄριστα ἃ τούτοις δοκεῖ, ὅ τι οὐδ' ἡμάρτηται· τοῦτο πράξαντες ἀθῴους τοῦ κινδύνου
ποιήσουσιν αὑτούς· ἐὰν δὲ μὴ δυνηθῶσιν, οὐκ οὖν ἀφαιροῦνται ἐπιτιμᾶν ἕξουσιν, ἀλλ' ὅσα ἄνθρωποι τῶν
ἔργων ἀκοῦσαι, τούτων τετυχηκότες, ἂν ἢ πείθωνται δικαίως στέρξουσιν καὶ μεθ' ἁπάντων τῶν ἀπολαυόντων
ὁποῖ' ἂν ᾖ κοινωνήσουσιν. Οἶμαι δεῖν ὑμᾶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ τηλικούτων βουλευομένους
διδόναι παρρησίαν ἑκάστῳ τῶν συμβουλευόντων. ἐγὼ δ' οὐδεπώποθ' ἡγησάμην χαλεπὸν τὸ διδάξαι τὰ βέλ-
τισθ' ὑμᾶς· ὡς γὰρ ἁπλῶς εἰπεῖν, πάντες ὑπάρχειν ἐγνωκότες ἐμοὶ δοκεῖτε· ἀλλὰ τὸ πεῖσαι πράττειν
ταῦτα. ἐπειδὰν γάρ τι δόξῃ καὶ ψηφισθῇ, τότε ἴσον τοῦ πραχθῆναι ἀπέχει ὅσονπερ πρὶν δόξαι. ἔστι μὲν
οὖν ὧν ἔγωγε νομίζω χάριν ὑμᾶς τοῖς θεοῖς ὀφείλειν, τοῦτο εἷς, ὅτι τῶν αὐτῶν ὑπὲρ εἰρήνης ἡμῖν πολεμησάντων
πάλαι, νῦν ἐν ὑμῖν μόνοις τῆς αὐτῶν σωτηρίας ἔχειν τὰς ἐλπίδας. ἄξιον δ' ἡσθῆναι τῷ παρόντι καιρῷ.
Συμβήσεται γὰρ ὑμῖν, ἂν ἃ χρὴ βουλεύσησθε ὑπὲρ αὐτοῦ, τὰς παρὰ τῶν διαβαλλόντων τὴν πόλιν ἡμῶν
βλασφημίας ἔργῳ μετὰ δόξης καλῆς ἀπολύσασθαι. ἂν μὲν ἐλπίδες, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μάλα γε καλαί,
τῶν προειρημένων προσάξομαι τοῖς πολλοῖς ἀναλογισμὸν τί ποτ' οὖν θεῖναι· ἐγὼ δ' οὐδεπώποτε ἔγνων ἕνεκ-
του παραχρῆμα ἀρέσαι λέγειν τι πρὸς ὑμᾶς ὅ τι ἂν μὴ καὶ μετὰ ταῦτα συνοίσειν ἡγῶμαι. ἔστι μὲν οὖν τὸ
κοινὸν ἔθος τῶν πλείστων τοῖς μὲν συνεπαινοῦντας ἑαυτοῖς ὅ τι ἂν πράττωσι φιλεῖν, πρὸς δὲ τοὺς ἐπιτι-
μῶντας ἀηδῶς ἔχειν. οὐ μὴν ἀλλὰ δεῖ τοὺς εὖ φρονοῦντας τῷ λογισμῷ ἀεὶ τῶν ἐπιθυμιῶν κρείττω πειρᾶσθαι
ποιεῖν. ἐγὼ δ' ἡδέως ἑώρων ἄν καὶ συνοίσειν ἡ μέλλει ταὐτῇ ἡδονὴ πράττειν ὑμῖν, ἵνα καὶ χαριζόμενος
καὶ χρηστὰ λέγων φαινοίμην. ἐπειδὴ δὲ τἀναντία ὁρῶ τοὺς ἐπιχειροῦντας ὑμᾶς, οἴομαι δεῖν ἀντειπεῖν,
ἐκ τίσιν μέλλω ἀπεχθήσεσθαι· ἂν μέντοι μὴ ὑπομείνητε ἀκοῦσαι μηδέν, οὐ τῷ δοκιμάζοντες διαμαρτάνειν,
ἀλλὰ τῷ φύσει πονηρὰ ἐπιθυμεῖν πράττειν τοιαῦτα προαιρεῖσθαι δόξετε· ἐὰν δ' ἀκούσητε, τυχὸν μὲν ἴσως
κἂν μεταπεισθείητε, ὃ μάλιστα ἐγὼ νομίζω συνενεγκεῖν ἂν ὑμῖν· εἰ δὲ μὴ, οἴομαι ἀγνοεῖν τὸ συμφέρον οὐδ' ὅτι
ἄν τις βούληται τοῦτ' ἐρεῖ. Πρῶτον μὲν οὐδέν ἐστι καινόν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῖς δόξασι παρ' ὑμῖν ἐναν-
τιουμένους οἵτινες ἂν ἐροῦσιν, ἐπειδὰν πράττειν τι δέῃ. ἐγὼ μὲν οὖν ἀποδοὺς ὑμᾶς λόγον αὐτοῖς ὅτε ἐβουλεύεσθε
τοῦτ' ἐποίουν· τούτων ἂν ἦν ἄξιον κατηγορεῖν, ὡς περὶ ὧν ἤδη τινὸς δέοι ζητεῖ τὴν πόλιν λέγειν. νῦν δὲ τούτους
μὲν οὐδ' ἐξ αὐτοῦ ποτ' ἂν εἰπεῖν βουληθῆναι ταῦτα ἃ τότε ὑπομείναντες ἀκοῦσαι· ὑμῖν δ' ἄν τις ἀκόντως ἐπιτι-
μήσειεν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτι οὕτω ταῦτ' ἐπεὶ βουλεύεσθε οὐκ ἐᾶτε λέγειν ἕκαστον ἃ γιγνώσκει. ἀλλ' ἂν
ἕτεροι τῷ λόγῳ προλάβωσιν ὑμᾶς, οὐδ' ἂν τῶν ἑτέρων ἀκοῦσαί τε. ἐκ δὲ τούτου συμβαίνει πρᾶγμα
ἀηδὲς ὑμῖν· οἷς γὰρ πρὶν ἁμαρτεῖν ὑμῖν ἐξῆν συμβουλεύουσι πείθεσθαι, τούτοις ὕστερον κατηγοροῦν-
τας ἐπαινεῖτε. τοῦτο δὴ τοῦτό μοι πάλιν δοκεῖτε πείσεσθαι, ἂν μὴ παρασχόντες ἴσους ἀκροατὰς πάντων ὑμᾶς
αὐτοὺς τῶν παρόντων καὶ τούτων δ' ὑπομεῖναντες ἑλόμενοι τὰ κράτιστα, τοὺς ὅτι οὖν τούτοις ἐπιτιμῶν-
τας φαύλους νομίζετε. ἐγὼ μὲν δὴ δίκαιον ὑπείληφα πρῶτον ἁπάντων αὐτοῖς εἰπεῖν τί μοι δοκεῖ περὶ ὧν
σκοπεῖσθε, ἵν' ἂν μὲν ὑμῖν ἀρέσκῃ καὶ τὰ λοιπὰ διδάσκω· εἰ δὲ μή, μήθ' ὑμῖν ἐνοχλῶ μήτ' ἐμαυτὸν κόπτω.
Ἔδει μέν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρὸ τοῦ πολεμεῖν σκέψασθαι τίς ὑπάρξει παρασκευὴ τῷ γενησομένῳ πολέμῳ.
Εἰ δ' ἄρα μὴ πρόδηλος ἦν ὅτε πρῶτον ἐβουλεύεσθε ὑπὲρ αὐτοῦ, ὑφ' ἑτέρου γενομένου τότε καὶ περὶ τῆς πα-
ρασκευῆς ἐσκέφθαι· εἰ δ' ἐφήσετε πολλὰς καὶ χρησίμους δυνάμεις ἃς λελυμάνθαι τοὺς ἐπὶ τὰ αὐτὰ
οὐκ ἀποδέξεσθαι τοῦ θυμοῦ γ' ὅδ' ἄν· οὐ γὰρ ἔστιν τῶν αὐτῶν τοὺς ἐπὶ τῶν πραγμάτων ἀπολύειν καὶ λέγειν ὡς διὰ
τούτους κακῶς ταῦτ' ἔχει. ἐπειδὴ δὲ τὰ μὲν παρεληλυθότα οὐκ ἂν ἄλλως ἔχοι, εἰ δὲ ἐκ τῶν παρόντων ἐπανορθῶσαι
τοῖς πράγμασιν, τοῦ μὲν κατηγορεῖν οὐδένα καιρὸν ὁρῶ· πειρᾶσθαι δὲ ἃ κράτιστα νομίζω συμβουλεῦσαι.
πρῶτον μὲν οὖν ὑμᾶς ἐκεῖνο ἐγνωκέναι δεῖ, ὅτι τὴν ἴσην ὑπερβολὴν τῆς σπουδῆς καὶ φιλονικίας ἐπὶ τοῖς
πράγμασι πάντα ἄνδρα πράξεσθαι δεῖ ὅσηνπερ ἐκ τῶν ἔμπροσθεν χρόνων ἀμελείας. μόλις γὰρ οὕτως ἐλπὶς
ἐκ πολλοῦ διώκοντας τὰ προειμένα ἑλεῖν δυνηθῆναι. ἔπειτ' οὐκ ἀθυμητέον τοῖς γεγενημένοις· ὃ γάρ ἐστιν
τῶν παρεληλυθότων χείριστον, τοῦτο πρὸς τὰ μέλλοντα βέλτιστον ὑπάρχει. τί οὖν τοῦτ' ἐστίν, ὦ ἄνδρες Ἀθη-
ναῖοι; ὅτι οὐδὲν ὑμῶν τῶν δεόντων ποιούντων κακῶς ἔχει τὰ πράγματα· ἐπεὶ εἴ γε πάνθ' ἃ προσῆκε πρα-
ξάντων οὕτως εἶχεν, οὐδ' ἂν ἐλπὶς ἦν αὐτὰ γενέσθαι βελτίω. οὐ δεῖ γ' ἐστὶν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, χαλεπώτερον
ἢ τοῖς αὐτοῖς ἔθεσιν ἐπιτιμῶντες χρῆσθαι τοῖς δημηγοροῦντας· τὸ γὰρ στασιάζειν πρὸς αὑτοὺς καὶ κατηγορ-
εῖν ἀλλήλων ἀνακρίσεως οὐδείς ἐστιν οὕτως ἀγνώμων ὅστις οὐ φήσειεν ἂν μεγάλην εἶναι τοῖς πράγμασιν. ἐγὼ δ'
οἴομαι τούτους μὲν ἂν εἶναι βελτίους εἰ τὴν πρὸς αὑτοὺς φιλονικίαν ἐπὶ τοὺς τῆς πόλεως ἐχθροὺς τρέψαιντο
δημηγοροῦντες· ὑμῖν δὲ παραγνώμην στασιάζειν μηδ' ἑτέροις τούτων μηδ' ὅπως ἀπεροικρατῆσαι γιγνώσκε-
σθαι, ἀλλ' ὅπως ὑμεῖς ἅπαντες τῶν ἐχθρῶν περιέσεσθε. εὔχομαι δὲ τοῖς θεοῖς τοὺς ἢ φιλονικίας
ἢ ἐπηρείας ἢ τινος ἄλλης ἕνεκα αἰτίας ἄλλο τι πλὴν ἀποθνήσκοντας συμφέρον λέγοντας παύσασθαι.

Τὸ γὰρ κατηγορῆσαι συμβουλεύειν ἴσως ἐστὶ τὸ πονηρόν· αἰτιασαίμην μὲν οὖν ἔγωγ' ἂν τύχην, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τοῦ κακῶς τὰ πράγματα ἔχειν· ἀλλ' ἢ πάντας τούτους· οἴομαι δὲ δεῖν ἐγὼ παραδραμὼν τοῦ τίς φησιν αἰτίας λόγον ὑμᾶς
καὶ ἐγὼ ὑπὲρ τῶν παρόντων ὅπως ἔσται βέλτιον σκοπεῖν. Ἐβουλόμην ἄν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τὴν ἴσην
σπουδὴν ἐνίους τῶν λεγόντων ποιεῖσθαι ὅπως τὰ βέλτιστα ἐροῦσιν, ὅσην περ ὅπως εὐδοξοῦσι λέγειν· ἵν' οὗτοι
μὲν ἀντὶ τοῦ δεινοὶ λέγειν ἐπιεικεῖς ἐνομίζοντο εἶναι· τὰ δ' ὑμέτερα ὥσπερ ἐστὶ προσῆκον βέλτιον εἶχεν· νῦν δ'
ἐνίοι μοι δοκοῦσι παντάπασι τὴν ἀπὸ τοῦ λόγου δόξαν ἠγαπηκότες· τῶν μὲν ταῦτα συμβησομένων ὑμῖν μηδὲν
φροντίζειν. Καὶ δὴ θαυμάζω πότερ' ἀπὸ θεοῦ τοιοῦτοι λόγοι τοῖς λέγουσιν ὁμοίως πεφύκασιν ἐξαπατᾶν ὡς
τῶν προσόντων ἀμελοῦντας· ἢ συνειδότες οὗτοι τἀναντία τοῖς δοκοῦσιν ἑαυτοῖς εἶναι βέλτιστα δημηγοροῦσιν· ἐγὼ μὲν γὰρ
ἀγνοοῦσιν οἶμαι τὸ τὴν μέλλουσαν πράξειν τὰ δέοντα οὐκ ἐπὶ τῶν λόγων θρασύνειν ἀλλ' ἐπὶ τῆς παρασκευῆς ἰσχυρὸν εἶναι
δεῖν· οὐδ' ἐπὶ τῷ τοὺς ἐχθροὺς μὴ δύνασθαι θαρρεῖν ἀλλ' ἐπὶ τῷ κἂν δύνωνται κρατῆσαι· τὰ τῶν λόγων ἀγαθὰ ὡς ἔοικε
τοῦτα μέγιστα ἀγαθὰ εἶναι κεκωλύκασιν αὐτούς· εἰ δὲ ταῦτα μὲν μηδὲν ἂν φήσαιεν ἀγνοεῖν, πρόφασις δ' ἄλλη τίς ἐστι
δι' ἣν ταῦτα προαιροῦνται, πῶς οὐχὶ φαύλην ταύτην ὑπολαμβάνειν ἥτις ποτ' ἐστίν· ἐγὼ δ' οὐκ ἀποτρέψομαι λέγειν
ἃ δοκεῖ μοι· καίπερ ὀρθῶς ἡγουμένους ὑμᾶς. Καὶ γὰρ ἀληθεῖς λόγους φιλῶ τιθεὶς τῶν οὐκ ὀρθῶς λεγόντων αὐτοὺς μέλλοντα
βέλτιστα λέγειν· καὶ μᾶλλον συμφέρον θ' ὑμῖν καὶ τῇ δόξῃ· ἀξιῶ δὲ καὶ ὑμᾶς ὑπομεῖναι, ἐνθυμηθέντας ὅτι οὐδὲ τῶν
δοκούντων τι δόξειεν ἂν ὑμῖν, εἰ μὴ τοὺς λόγους ἠκούσατε ἐξ ὧν ἐπείσθητε· ὥσπερ ἂν τὸ νόμισμα ἐκρίνετε ὁποῖον
τί ποτ' ἐστι, δοκιμάσαι δέον ἂν ὠνήθητε, οὕτω καὶ τὸν λόγον ἀξιῶ τὸν εἰρημένον ἐξετάζειν· ἄν τι πείσεσθαι μέλλητε ἐξ ὧν σκεψάμενοι
ἐὰν μὲν συμφέροντα ᾖ, ἐπιτεθῆναι αὐτοῖς πείθεσθαι· ἂν δ' ἄρα ἐκ τῶν νομιζομένων ἄλλοις τι προσφαίνηται ὑμῖν ἄμεινον, τούτοις
μὲν βουλευσαμένοις τοῖς ὀρθῶς ἔχουσι χρήσασθαι. μάλιστα μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, βουλοίμην ἂν ὑμᾶς ἃ μέλλω λέγειν
πεισθῆναι· εἰ δ' ἄρα τοῦτ' ἄλλῃ πῃ συμβαίνοι, εἰ μὴ αὐτὸς ἂν αἱρῆσθαι πρὸ τούτων αὐτὸ δεξαίμην· ἐπειδὴ οὐ μόνον ὡς
δοκεῖ μοι πρὸς ὑμᾶς εἰπεῖν χαρίζεσθαι τὰ δέοντα, ἀλλὰ καθ' αὑτὸν σκοπούμενον ἄρχειν· γνοίη δ' ἄν τις ἐκ τῶν λόγων ὑμᾶς
ἀλλὰ τὰ πράγματα φθοῦν ἐπισκέψασθαι νομίσας. Καὶ πλείω σπουδὴν τοῦ δοκεῖν ἐπισκέψασθαι τοῦ δῆμος εἰπεῖν φανῆναι
ποιοῖτο. ἀγνοῶ οὕτως τιμωρίαν αὐτοῦ γένοιτο. ἐπειδὴ περὶ τῶν παρόντων εἰπεῖν μοι σκοπεῖν λόγους μὲν μάλα ἀφθόνους
οὐκ ἂν ἡδέως ἀκούετε ὑμεῖς ἐντυγχάνοντες· καὶ γὰρ ὡς δίκαιον τὰ τῶν Ἑλλήνων ἐστι πολλὰ εἰπεῖν καὶ ἑωρακὼς ὁρῶ. Καὶ ὡς
δεινὸν προσῆν. Καὶ πολλὰ τοιαῦτα ἀλλὰ τὰ μὲν τῶν χρόνων ἠθῆναι ποιήσαντα ὅτ' ἂν ῥηθῇ μὲν δὲ ταῦτ' ἐχέσθαι δεῖ
πράξεως τινος τῶν λεγόντων φανῆναι συμβουλευόντων ἢ μὲν ταῦτα ἀγαθοῦ τινος ἡ μὲν εἰς τὰ παρουσία. Τοῦτο δὴ δικ
πάνυ οὐ χαλεπὸν πεπειραμένος οἶδα ὂν ἄρχειν· οὐδὲ γὰρ αὐτάρκεις τοῖς εἶναι ἐστὶν τὰ τοιαῦτα ὁρμῆσαι πεῖσαι τις τῶν
συναιρουμένους ὑμᾶς δύνηθῆ· οὐ μὴν ἀλλ' ἐμὸν μὲν ἔργον εἰπεῖν ἴσως ἃ πεπεικὼς αὐτὸν συμφέρειν· ὑμέτερον δ'
ἀκούσαντας κρῖναι κἂν ἀρέσκῃ χρῆσθαι. οὐκ ἄδηλον ἦν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πρότερον τῶν ἀντιλέγειν βουλομένων οἷς
ὁ δεῖνα ἐλέγετο οὐκ ὀκνεῖτε ἀκούειν χρῆναι· ὅτι ἐσομένης τοῦτο ὁμοίως γίγνεται ὁποῖοι τε κωλυθέντες· ἐρεῖ γὰρ εἰς τὴν
ἑτέραν ἐκκλησίαν αὐτοί γ' ὧν ταὐθ' ἅπερ πρότερον ποιήσητε καὶ τῶν τοῖς τότε δόξασι συνειπεῖν βουλομένων μὴ θελήση-
τε ἀκοῦσαι· πάλιν ταὐτὰ εἰς τὴν ἑτέραν ἐκκλησίαν οὐ τὰ λαμβάνοντες τούτων κατηγορήσουσιν· οὐδαμῶς, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
οὔτε τὰ πράγματα χρόνον γενοίατ' οὔθ' ὑμεῖς ἂν τοῦ πρότερον φανεῖν ἢ τί ἄμεινον τῶν δοξάντων ὑμῖν πράξαι μηδὲν ἔχειν δοκοίη·
μηδ' ἀφέντες ἃ συμφέρει τῶν προσδοκώντων πραγμάτων· εἰ τι δεῖ ὥσπερ τῶν τὰ θέατρα τῶν προκαταλαμβανόντων μηδαμῶς
ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ἀλλὰ πονήσαντες τὸν πόνον τοῦτον καὶ παραδόντες τοῖς ἀκροαταῖς ἀμφοτέροις ὑμᾶς αὐτοὺς
πρὸς τὸ μηδὲν ἐλέασθαι ὅ τι καὶ ποιήσετε· ἐπειδὴ ὑπολαμβάνετε ἐάν τις ἐναντίος ᾖ τοῖς ἄλλοις, ὃ τῷ δοκιμάσθαι
πονηροὺς κακονοῦν ὑμῖν. ὁ μὲν γὰρ λόγος ὃν μὴ τύχοντα πεπεῖσθαι βέλτιον τῶν ὑμῖν δοκούντων αὐτὸν ἐπιτεθυμῆσθαι
συγγνώμη· τὸ δ' ἀκούσαντας ὑμᾶς οὐ διακρίναντες ἐπ' ἀναισχυντεῖν καὶ μισεῖν χωρεῖν ἐνδόντα τὰ τῶν πλειόνων
γνώμη· ἀλλ' ἤν τινα ὑποψίαν οὐ δίκαιον ἔχειν φανῇ· ἐγὼ μὲν δὴ εἰ σιωπᾶν ὁμοίως δεῖν ἐν τῷ παρόντι ἐμαυτὸν
ὑμᾶς ἑώρων φρονοῦντας δόξειν· ἐμὲ γὰρ τῶν ἐκεῖ ἀπεπεισμένον συμφέρειν ὑμῖν· ἐπειδὴ δὲ ὑπὸ τῶν παρὰ τοῦ λόγου
μὲν βιβλίσθαι μοι τινὲς δοκοῦσιν ὡς οὐ τἀληθῆ λέγουσιν οὐδὲ θ' ὑμῖν συμφέροντα· ἴσως μὲν ἐδόντας οὐ μὴν ἀλλ' εἰ
καὶ τυγχάνετε ἀγνοοῦντες διδάξω. Ἐδει μὲν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καὶ δίκαιον ἦν τότε πείθειν ὑμᾶς ὅτι ἄριστον ἕκαστος
ἡγεῖτο ὅτε ἐβουλεύεσθε· τὸ πρῶτον περὶ τούτων· ἵνα μὴ συνέβαινε ἅμα δὴ δύο πόνους τῶν ἐπανελθόντων τελεσταὶ τῇ
πόλει, μήτε πέρας μηδὲν ἔχειν τῶν ὑμῖν δοξάντων· παράνοιαν θ' ὑμεῖς καταγιγνώσκετε ὑμῶν αὐτῶν μὲν βουλεύσαντες·
ἐὰν δὲ δὴ ἐπισπεύσαντες τὸ πεῖθον ἐπιτιμῶσί τινες, βούλομαι μικρὰ πρὸς αὐτοὺς εἰπεῖν· ἐγὼ γὰρ θαυμάζω τὸν τρόπον
τῆς πολιτείας τῆς τούτων μᾶλλον δή γ' ὑμᾶς φαῦλον· εἰ γὰρ ἐξ ὧν παραγγέλλω τὰ νῦν σκοπεῖτε, μεμνημένοι κατηγορεῖν
αἱροῦνται· συμφέρον τῶν ἔργων οὐχ ὡς φασὶν εὔνοιαν ποιοῦσιν ἀνθρώπων· ἡδέως δ' ἂν ἐροίμην αὐτοὺς καὶ μηδεμιᾶς
λοιδορίας ὁ μέλλω λέγειν ἀρχὴ γενέσθω· πότε δὴ τὰ λοιπὰ ἐπαινοῦντες Λακεδαιμονίους ὃ μάλιστα ἄξιον ἐστι τῶν παρ' ἐκείνοις
ἀγασθαι, τοῦτο οὐ μιμοῦνται, μᾶλλον δ' αὐτοὶ τοὐναντίον ποιοῦσιν· φασὶ γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, παρ' ἐκείνοις μέ-
χρι μὲν τοῦ δόξαι γνώμην ἣν ἂν ἕκαστος ἔχῃ λέγειν, ἐπειδὰν δ' ἐπικυρωθῇ ταῦτα ἅπαντας συναινεῖν καὶ συμπράττειν
καὶ τοὺς ἀντειπόντας· τοιγάρτοι πολλοὶ μὲν ὄντες οὐ πολλοὶ δ' εἰσὶν γίγνονται· λαμβάνουσι δὲ ὅσα ἂν μὴ τῷ πολέμῳ δύνωνται

τοῖς καιροῖς· ὃ δ' ἐξ αὐτοῦ ἐκφαίνει χρόνος· ὁ δὲ τρόπος τοῦ τὰ συμφέροντα αὐτοῖς πράττειν· ὃ μάλιστα οὐχ ὥς-
περ ὑμεῖς καὶ διὰ τούτους καὶ τοὺς ὁμοίους τούτοις ἀλλ' ἀεὶ γιγνόμενοι ἐκ τῶν ἐχθρῶν· πάντα ἀνηλώκαμεν τὸν χρόνον·
κἂν μὲν εἰρήνην τις ἐκ πολέμου ποιήσῃ, τοῦτον μισοῦντες· ἂν δὲ ἐξ εἰρήνης πόλεμον, τὸν λέγειν τοῦτο μαχόμενοι· ἂν δὲ ἔχειν
ἡσυχίαν τῆς πραγματείας τὰ ἡμέτερα αὐτῶν πράττειν· οὐδὲ τὸν ὀρθῶς λέγειν φάσκοντες· ὅλως δὲ πάντων κακῶν ἐλπίδων
ὄντες πλήρεις· τί οὖν ἄν τις ἔτι ποιοίη πράττων εἰς ... ἐπειδὴ ταῦτ' ἐπιτιμᾷς· ἐγὼ δὴ ἐρῶ. πρόθυμα ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, πάνυ μοι δοκεῖ τις ἂν εἰκότως θαυμάσαι ὑμῶν διότι παρὰ τῶν συμβουλευόντων οὐκ ἐθέλειν ἀκούειν· χρὴ
βουλεύσησθε· πρόθυμα γὰρ ἡ τύχη καλῶς ποιοῦσα πολλὰ τῶν πραγμάτων ὑμῖν αὐτόματα ὥσπερ ἂν ἀξιώσαιτε παρε-
σκεύασεν· ἐπεὶ τήν γε τῶν προεστηκότων πρόνοιαν ... αὐτῶν ἔχειν ἂν καλῶς· ἐπειδὴ ὑμεῖς οὐ μόνον τοῖς λόγοις οἷς ἂν ἕκαστος
... προΐστε· ἀλλὰ καὶ ... ἕνεκα τῶν ἕκαστος δημηγορεῖ· ἡ δὲ μὴ φιλαπεχθημοσύνῃ ... πρὸς ... τοῦ· τὸ δὴ τὸ φυλά-
κίζεσθαι χρόνον ὡς ἐλάχιστον τοῦτον συμφέροντες σωφρονεῖν ἐμοί γε δοκεῖτε· ... τι τῶν αὐτῶν ἔμελλον τοῖς ἄλλοις ἐρεῖν·
... ὑμῖν δὲ ... λέγων ... ὀχλεῖν· ... δὲ συμφέροντα ὑμῖν ἀκοῦσαι· πάντα πᾶσι δὲ ἀφεστηκότα τῶν ... τῶν πολ-
λῶν προσδοκιῶν οἴομαι ... ἔχειν· ... δὲ ἔσται χρόνος· σκέψασθαι δὲ ἀκούσαντες κἂν ὑμῖν ἀρέσκῃ χρήσασθε. καὶ
... ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ δίκαιον ποιήσομαι τὴν ἀρχὴν τοῦ λόγου καὶ οὐδὲ τὰ ... ἡγοῦμαι γὰρ ἐξ ... τῶν
... βουλομένων σκοπεῖν οὕτινι ὑμεῖς τρόπον τοὺς ἀκούοντας καὶ τὰ τῶν πραγμάτων διὰ χρῆσθαι λόγων συγκειμένων
... πεποίηκότας αὐτοὺς ὑμῖν προσφέρεσθαι· πότε τῶν προσῆκον ἐγὼ εἰπεῖν· ποτὲ ... παρεληλύθη· ἵν'
ἐὰν μὲν ἀκούσαντες τούτους τοὺς λόγους βούλησθε ἀκούειν καὶ διδῶσιν ... τὰ μάλιστα αὐτῶν δοκοῦντα·
... ἀπηλλαγμένος ἢ καὶ μὴ πεῖν ὑμῖν ... τὸ αὐτὸν κόπτῃ· ὁ δὲ τοῦτο προθυμεῖσθαι· ἐμοὶ δοκεῖ
μὴ ... ὁ δῆμος ἠδικῆσθαι καὶ δίκην ὑμῖν ... παρ' αὐτοῦ προσήκειν λαμβάνειν· καὶ ὅπως λάχεσθε ἔχωλέστιν ...
... δίκην ... ὑμῖν προσήκει βοηθεῖν ἐπιδείξω· πρόθυμα πάνυ θαυμαστὸν ἐστὶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
τὸ μὴ ῥᾳδίους τοῖς συμβουλεύειν βουλομένοις εἶναι τοὺς λόγους· ὅτ' ἂν γὰρ τὰ πράγματα ... φαύλως ... οὐδὲ
σκοπεῖν ... τῆς ... ἀνάγκης ... αὐτῶν ... καὶ τὰς συμβουλίας· ἐγὼ μὲν οὖν ἐκ τοῦ μὴ ἐθέλειν ἀκούειν ἐλπὶς ταῦτα
γενέσθαι βέλτιον τοῦτο χρὴ πράττειν· ὁ δὲ χείρω μὲν ἅπαντα βέλτιον οὐδ' οὐδὲν ἐκ τούτου γενήσεται· τί δεῖ πρὸς τὸ
φανερὸν ... ἐλθεῖν ἐάσαντας ἐκ πλείονος ἡγῶ ... χαλεπωτέρους σώζειν πειρᾶσθαι· ἐξὸν ἐκ τῶν παρόντων ἐπὶ ...
... θύσασθαι καὶ προαιρεῖν ἐπὶ τὸ βέλτιον· τὸ μὲν οὖν ὀργίλως ὑμᾶς ἔχειν· εἰκός ἐστι ταῦτα πάσχοντας
τὸ δὲ μὴ τοῖς αἰτίοις ἀλλὰ πᾶσιν ἐφεξῆς ὀργίζεσθαι· τοῦτο οὐκέτι εἰκὸς οὐδὲ ὀρθῶς ἔχον ἐστίν· οἱ γὰρ μηδὲν μὲν αἴτιοι
τῶν παρεληλυθότων· τὰ δὲ λοιπὰ πῶς ἔσται βέλτιον λέγειν ἔχοντες· χάριν οὐκ ἀπεχθείας κομίσαιντ' ἂν δικαίως
παρ' ὑμῶν· οὓς ἐὰν ἀκαίρως δυσκολαίνητε· ὀκνεῖν ἀνίστασθαι ποιήσετε· καὶ τοί γε οὐκ ἀγνοῶ ὅτι πολλάκις οὐ τοῖς
αἰτίοις ἀλλὰ τοῖς ἐμποδὼν οὖσι τοῖς ὀργιζομένοις· ἃ δὲ ἐστὶ παθεῖν συμβαίνει· ὅμως δ' ἀνέστην συμβουλεύσων· πιστεύω
γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι φλαύρου μὲν μηδενὸς ὢν αἴτιος ἀρεθήσεσθαι· βελτίω δὲ τῶν παρόντων ὑμῖν ἔχειν συμβου-
λεῦσαι. τὰ μὲν γεγενημένα ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοιαῦτα οἷα πάντες ἀκηκόατε· δεῖ δ' ὑμᾶς μηδὲν ἐκπεπληγμένους
διακεῖσθαι· λογιζομένους ὅτι πρὸς μὲν τὰ παρόντα ἀθύμως ἔχειν οὔτε τοῖς πράγμασι συμφέρον οὔτε θυμοῦ ἄξι-
όν ἐστιν· τὸ δὲ ταῦτ' ἐπανορθοῦν αὐτούς· ἡγεῖσθαι προσῆκον καὶ τῆς ἡμετέρας δόξης ἄξιον ἂν φανείη· χρὴ δὲ τὸ
ὄντας οἵους φῆσαι τὰ ὑμεῖς ἐν ἀνάγκαις τοῖς δεινοῖς ... διαφέροντας φαίνεσθαι· ἐγὼ δὲ οὐδαμῶς μὲν ἂν ἐβουλόμην
ταῦτα συμβῆναι τῇ πόλει· οὐδ' ἂν τυχεῖν ὑμᾶς οὐδέν· ἃ δ' ἄρα ἔδει γενέσθαι· καὶ τὸ δαιμόνιον τοῦτ' ἀπέκειτο ἀπο-
... πεπρᾶχθαι· τὰ γεγενημένα λυσιτελεῖν οἴομαι· τὰ μὲν γὰρ τῆς τύχης ὀξείας ἔχει τὰς μεταβολάς· καὶ κοινὰς ἀμφο-
τέροις τὰς παρουσίας· ἀνδράσι δ' ἀνδρῶν καὶ ἄλλων ... μᾶλλον ποιεῖ τὰς ἥττας· οἴομαι μὲν οὖν οὐδὲ τοὺς κεκρα-
τηκότας ἀγνοεῖν ὅτι βουληθέντων ὑμῶν καὶ παροξυνθέντων τοῖς γεγενημένοις οὐ πάνυ πόρρω δῆλον πότερον ἀτυχήμα-
τα καὶ τούτων τοῖς αὐτοῖς ἐστι τὸ πεπραγμένον· ὅσα δ' ἄρα ἐπῆρκε τὸ πρᾶγμα αὐτοὺς θρασύνεσθαι· τοῦτο πρὸς ὑμῶν ἤδη
γίγνοιτ' ἄν· ὅσῳ γὰρ ἂν μᾶλλον καταφρονήσωσι τοσοῦτον θᾶττον ἁμαρτήσονται· ἐμοὶ δοκεῖ πῶς ἄνδρες Ἀθηναῖοι ποιεῖ-
σθε ... οἴεσθε πόλεως ... κοινωνίας ... βουλεύσεσθαι· ἀλλ' ὑπὲρ πασῶν τῶν συμμάχων· ὅπως γὰρ ἂν ποιῆτε ταύτης ... τῆς
προστασίας εἰκὸς ἀποβλέποντας τοὺς ἄλλους καὶ τοὺς τῶν αὐτῶν τάξεσθαι νομίζειν· ὥστε δὴ καὶ τοῦ μελλήσειν
καὶ τῆς ὑμετέρας αὐτῶν ἕνεκα δόξης σπουδάσατε ὅπως ἅμα καὶ συμφέροντα καὶ δίκαια φανήσεσθε βουλευόμενοι·
ἡ μὲν οὖν ἀρχὴ τοῦ τοιούτου πράγματος ἅπαντος ἐστὶ τῶν ἀρχαίων ... οἷον δίκαιοι τῶν παρ' ὑμῶν ἐκπλέοντων τούτοις ...
ἡμετέρους φίλους οὐ διὰ παντὸς τοῦ χρόνου τοὺς αὐτοὺς κινδύνους μετεσχηκότας παραλήψεσθαι· θεραπεύοντας
ὄντας δεῖν· ἀλλὰ καὶ ἰδίους φίλους ἕκαστος ἑαυτῷ κατασκευάσας· ὑμᾶς ἀξιοῖ τοὺς αὐτῶν κολάσαντας καὶ ὑμετέρους
ἡγεῖσθαι φίλους· ὁ πάντων ἀτοπώτατον· ὅτε γὰρ ἐχθροτέρους οὕτως ἀμφοτέρους μᾶλλον ἐχθροὺς ἂν τούτους ἂν ποιοῖτο
ὅσῳ γὰρ πλέον ... ἀκρούομενοι πλεονεκτοῦσιν· τοσοῦτο πλείονος ὀφείλειν ἡγοῦνται δίκην δοῦναι· οὐδὲ εἰς δ' ἂν
γνοίη ἀνοικτοῦ τούτοις ... φῶν ἀντί κακὸν πείσεσθαι προσδοκᾷ. τοῦ μὲν οὖν κατηγορεῖν ἴσως οὐχ ὁ παρὼν
καιρός· ἃ δὲ ἡγοῦμαι συμφέρειν ὑμῖν ταῦτα συμβουλεύσω. οὐ δεῖ γὰρ ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τῶν παρόντων ὑμῶν
... τοσοῦτον οἴομαι κακὸν οὖν εἶναι τῇ πόλει ὥστε μὴ χαλεπῶς φέρειν μηδὲ λυπεῖσθαι τοῖς γεγενημένοις· ἐμοὶ ταῦτ' ...

ἀναγκαίων τῶν ἀπράκτων τι ποιῆσαι τούτων. τὰ μὲν εἰρημένα ὑμῖν ἅπασι. ἐπειδὴ δὲ ταῦτα μὲν οὐκ ἂν
ἄλλως ἔχοι, δεῖ δὴ περὶ τῶν λοιπῶν προνοηθῆναι ὅπως μὴ ταὐτὰ πείσεσθε ὥσπερ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, νῦν γεγε-
νημένα ἄλλα τε οὐ τῶν χρημάτων οὐδαμῶς ὑπὲρ τῶν μὴ πάντα ταῦτα συμβῆναι καὶ νομίζειν μηδὲν ἄλλ' ἔχειν λόγον ἢ περὶ τῶν
συμμαχικῶν τοιούτων ὅσ' ἂν ἦσθε ὅσα τὰ παρόντα μηδενὸς ὑμῶν μηδὲν συνορῶντος. οὐ γὰρ οὐ λόγοις
ἀλλὰ θεός τις ὁ τοιοῦτος ἂν ἦν. ἡμεῖς μὲν οὖν ὀρθῶς τοῦτον οὕτως ἔχειν ἐκεῖθεν ἠρτῆσθαι ἐκ τῶν τῆς παραχρῆμα πρὸς ὑμᾶς
ἕνεκα χάριτος ἐνίους τῶν λεγόντων ἐνταυθοῖ δημηγορεῖν, ὡς οὔτε εἰσφέρειν οὔτε στρατεύεσθαι δεῖ, πάντα δὲ
αὐτόματα ἔσεσθαι. ἔδει μὲν οὖν ἐνταυθοῖ μὴ ἄλλου τινὸς ἐξελέγχεσθαι μὲν τῶν λυσιτελούντων ἐλέγχου τὴν πόλιν. δοκεῖ
δέ μοι τρόπον τινὰ καὶ νῦν ἄμεινον ἢ τύχῃ ἐθέλειν ὥσπερ ἐφεστηκότων ἄγειν. τὰ μὲν γὰρ ἕκαστα ἀπόλλυσθαι,
τῆς τῶν ἐπιμελουμένων κακίας σημεῖον προσήκει ποιεῖσθαι. τὸ δὲ μὴ πάλαι πάντα ἀπολωλέναι, τῆς ὑμετέρας τύχης
ἔργον εἶναι ἔγωγε κρίνω. ἐγὼ τοίνυν ἡ τύχη διαλείπει τοῖς ἐχθροῖς ἀνέχει. τῶν λοιπῶν ἐπιμεληθήσεσθε. εἰ δὲ μή, σκο-
πεῖτε ὅπως μὴ ἅμα τοῖς ἐφεστῶσι ταῖς ἑκάστοις ὑμεῖς κρίνητε τὰ πράγματα. ὑμῶν γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, καλῶς εἰ-
ργάσθαι ὅπως ταῦτα μεγάλου τινὸς αἰτήσεται μηδενὸς ἀντιλαμβανομένου. οὐδέν ἐστιν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι,
τοῦ τὰ λόγον τοῖς ἀεὶ καὶ συνεχῶς ὑπὲρ τῶν ὀλιγαρχιῶν πολιτευομένοις καὶ νῦν ταῦτα ποιοῦντας ἐξελέγχεσθαι.
ἀλλ' ἐκεῖνο μᾶλλον ἄν τις εἰκότως θαυμάσαι, τὸ τοὺς εἰδότας ὑμᾶς ταῦτα πολλάκις ἥδιον τούτων ἀκούειν ἢ τῶν
ὑπὲρ ὑμῶν λεγόντων. ἴσως μὲν οὖν ὥσπερ οὐδ' ἰδίᾳ ῥᾴδιόν ἐστιν ἅπαντ' ὀρθῶς πράττειν, οὕτως οὐδὲ κοινῇ. ἀλλ' οὐ
δὴ τὰ μέγιστα δεῖ παρορᾶν. τὰ μὲν οὖν ἄλλα πάντ' ἐστὶν ἐλάττω. ὅταν δ' ὑπὲρ πολιτείας καὶ σφαγῶν καὶ
δήμου καταλύσεως ἀκροώμενοι ἀκούητε, πῶς οὐκ ἔξω χρὴ τοῦ φρονεῖν ὑμᾶς αὐτοὺς ἡγεῖσθαι; οἱ μὲν γὰρ ἄλλοι πάντες
ἄνθρωποι τοῖς ἑτέρων παραδείγμασι χρώμενοι μᾶλλον ἀσφαλεῖς αὐτοὶ γίγνονται. ὑμεῖς δὲ οὐδὲ τὰ τοῖς
ἄλλοις συμβαίνοντα ἀκούοντες φοβηθῆναι δύνασθε, ἀλλὰ τοὺς ἰδίᾳ περιμένοντας ἀμελεστέρους νομίζετε.
ταῦτ' αὐτοὶ δημοσίᾳ μοι δοκεῖτε ἀναμένειν παθόντες αἰσθέσθαι. οὐδὲ πώποτε τοῖς ὑμῶν ἐζήτησα, ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι, τί δή ποτε οἱ κακῶς πράττοντες ἄμεινον περὶ τῶν πραγμάτων τῶν εὖ πραττόντων βουλεύονται; ἴσως οὐ-
χ ἑτέρωθέν ποθεν τοῦτο γιγνόμενον, ἀλλ' ὅτι συμβαίνει τοῖς μὲν μήτε φοβεῖσθαι μηδὲν μηδ' ἅ τις ἂν λέγῃ ἰδεῖν ἃ
προσήκοντα αὐτοῖς ἡγεῖσθαι. τοὺς δὲ πλησιάζοντας τῶν ἁμαρτημάτων, ὅταν εἰς τὸ κακῶς πράττειν ἀφίκωνται,
σώφρονας πρὸς τὰ λοιπὰ καὶ μετρίους παρέχει. σπουδαῖον τοίνυν ἐστὶν ἀνθρώπων ὅταν μάλιστα τῇ παρούσῃ
τύχῃ χρῶνται, τότε πλείστην σπουδὴν πρὸς τὸ σωφρονεῖν ἔχειν. οὐδὲν γὰρ οὔτε φυλαττομένοις οὕτω δεινόν
ὥστε φυλακτέον εἶναι, οὔτε ὀλιγωροῦσιν ἀπροσδόκητον παθεῖν. λέγω δὲ ταῦτα οὐχ ἵνα τὴν ἄλλως ὑμᾶς δεδίττωμαι,
ἀλλ' ἵνα μηδὲ διὰ τὴν παροῦσαν εὐπραξίαν ἃ γένοιτ' ἂν εἰ μὴ προνοήσεσθε τῶν πραγμάτων δεινὰ ἀκούοντες καταφρονῆτε,
ἀλλ' ἄνευ τοῦ παθεῖν, ὥσπερ ἐστὶν προσῆκον φάσκοντας μηδένων ἀπολεῖσθαι τῷ σωφρονεῖν φυλάξησθε.
οὐχὶ τὸ ναυτικὸν ἀναγκαῖον ὑπείληφα, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, τοῦ χαρίζεσθαι καὶ τοῦ τὰ δοκοῦντα μοι βέλτιστα παραι-
νεῖν. πολλάκις γὰρ ὁρῶ τὸ χαρίζεσθαί τι παρὰ γνώμην πλείονα ἀπέχθειαν ἐνεγκὸν τοῦ τὸ πρῶτον ἐναντιω-
θῆναι. εἰ μὲν οὖν ἅπαντες ἐγιγνώσκετε ταὐτά, οὔτ' ἂν ἐμοὶ τὰ δέοντ' ἐδόκει προαιρεῖσθαι οὔτ' ἂν παρῆλθον
περὶ ὧν ἡγούμενος τοῖς ἀφ' αὑτῶν ἂν χρῆ ποιοῦσι λέγειν. ὅταν ἦ τοὐναντίον, μᾶλλον ἂν ἡγησάμην ἐναντίον τε μαυ-
τῷ ἀγνοεῖν τὰ κράτιστα ἢ πάντας ὑμᾶς. ἐπειδὴ δὲ ὁρῶ τινας ὑμῶν ταῦτα μὲν συγγιγνώσκοντας ἐμοί, τἀναντία
δ' ἄλλοις πράττοντας. τοῦτ' τοὺς ἑταίρους πεῖσαι, εἰ μὲν οὖν οἴησθε δεῖν μαθεῖν ἀκούειν, οὐκ ὀρθῶς ποιήσετε.
ἂν δ' ἀκούσητε σιωπῇ καὶ τοῦθ' ὑπομείνητε, δυοῖν ἀγαθοῖν θάτερον ὑμῖν ὑπάρξει. ἢ γὰρ πεισθήσεσθε, ἄν τι δοκῶ-
μεν λέγειν συμφέρον, ἢ βεβαιότερον ἃ ἐγνώκατε ἔσεσθε πεπεισμένοι. ἂν γὰρ οἷς τι διαμαρτάνειν
οἰόμεθ' ἡμεῖς ὑμᾶς ταῦτα μηδενὸς ἄξια φανῇ μετ' ἐλέγχου, τὰ δεδογμένα νῦν ὑμῖν εἰς ἔσεσθ' ᾑρημένοι. βουλοίμην
ἄν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, περὶ ὧν ἀδοκιμεῖ καὶ κελεύουσι παρ' ὑμῖν ὅσα εἰ ἐπὶ τῶν ἔργων τῷ πεπρᾶχθαι ἴσον αὐτῶ
τῷ ἐπαγγείλασθαι. οὐ γὰρ τοῦτο κακόνοις ἡμῖν μὰ τοὺς θεούς. ὑμῖν τε ἀγαθὸν βουλόμενος ἀγγεῖλαι. ἀλλ' ὁρῶ
πεῖ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, μὴ κεχωρισμένον ἢ λόγον εἰπεῖν ἢ προελέσθαι πρᾶξιν συμφέροντα. καὶ τὸ μὲν γνῶναι τοῦ
ἔργον ἢ τὸ δεῖν οὖν ἔχοντος ἀνθρώπου. ὑμεῖς τοίνυν οἱ πολλοὶ καὶ μάλιστα οἱ πρεσβύτεροι ἐγνώκαμεν οὐκ ὀφεί-
λετε ὁμοίως δύνασθαι τοῖς δεινοῖς. τῷ γὰρ ἐθισμῷ τὸ πρᾶγμα τοῦτο, γνῶναι δ' ἔχειν ὁ φρόνιμος ὁμοίως καὶ μᾶλλον
τούτων. οὐ γὰρ ἐμπειρίᾳ καὶ τῷ πολλὰ ἑωρακέναι τοῦτ' ἐμποιοῦσι. μὴ τοίνυν, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, φανῆτε ἀγνοοῦν-
τες ἐν τῷ παρόντι νῦν ὅτι ἀεὶ διὰ τῶν λόγων ἀνδρεῖαι καὶ θρασύτητες, ἐὰν μὴ μεθ' ὑπάρχῃ σωστικὸς ὅσοι παρασκευῆς
ἐρρωμένης, ἀκοῦσαι μὲν εἰσὶν ἡδεῖς, πράττειν δὲ ἐπικίνδυνοι. αὐτίκα γὰρ δὴ ἐπιτρέπειν τοῖς ἀδικοῦσιν. ὁρᾶτε
ὡς οὐ καλὸν τὸ ῥῆμα. ἀποβλέψατε δὴ πρὸς δὴ πρὸς τὸ ἔργον αὐτό. δεῖ κρατῆσαι μαχομένους τῶν ἐχθρῶν τοὺς τὴν
τοῦ ῥήματος τούτου σεμνότητα ἐργολαβουμένους. εἰπεῖν μὲν γάρ, ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, πάντα πέφυκε ῥᾴδιον,
πρᾶξαι δ' οὐχ ἅπαντα. οὐ γὰρ ἴσος πόνος καὶ ἱδρὼς πρό τε τοῦ λέγειν καὶ πρὸ τοῦ πράττειν ἐστίν. ἐγὼ δ' οὐχ ἁρ-
μαστὴν ὑμᾶς φησιν ἐθιμᾶν· καὶ γὰρ ἂν μαινοίμην. ἀλλὰ παρασκευαστέους φημὶ δεῖν τοῦ παρασκευάζεσθαι
νῦν ποιεῖσθαι τὴν ἀρχήν. ἐπειδὴ πολλάκις μὲν ἤδη τι τοῦ διαφωνίζεσθαι, οὐ γὰρ ἂν τι λέγω τὸ ὅλον ἀλλ' ὑπὲρ τοῦ προ-

τῆς εἰρημένης αἰτίας οἴομαι· ὅσην μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πεποίηνται σπουδὴν οἱ πρέσβεις κατηγορῆσαι τῆς
πόλεως ἡμῶν, ἅπαντες ἑωράκατε· πλὴν γὰρ οὐκ ἔχω τίνος εἴπω· τἄλλα πάντα τὰ ὑμῖν ἀγαθὰ ἡγοῦμαι πεπειρᾶσθαι·
ἡμεῖς οὖν ἥσθημεν αὐτῶν ἀληθεῖς ἂν κατηγορίας· χαρίεν ἦν ἐπιεικῶς ἂν ἦν πρὸς ὑμᾶς οὕτως ὑμῶν κατηγοροῦ-
σι μὴ πρὸς ἄλλους· ἐπειδὴ δὲ διατρέψαντες τἀληθῆ ταῦτα παραινοῦντες ἀφ' ὧν ἂν μεγάλους ἑαυτοὺς
κομίσεσθε δικαίως· τὰ δ' αἰτίας ἁψάμενοι τὰ δίκης οὐ προσήκοντα ὑμῖν κεχρημένας τῷ λόγῳ· πονηροὺς δικαίως ἂν αὐτοὺς
ἐπειδὰν ἐξελεγχθῶσι ταῦτα πεποιηκότες νομίζειν· ἐγὼ γὰρ ῥήτορες δι' ἡμῶν μᾶλλον ἡγοῦμαι δοκεῖν ἡμῖν ἀλήθειαν
ἐπιεικεῖς ἄνθρωποι νομίζεσθαι προείλοντο· οὐδ' αὐτοὶ καλοκαγαθίας ἀνθρώπως ἔοικεν ἀμφισβητεῖν· ἐγὼ μὲν
οὖν χαλεπὸν τὸ παρ' ὑμῖν ὑπὲρ ὑμῶν λέγειν ἀναγκαῖον· ὥσπερ ῥᾴδιον τὸ καθ' ὑμῶν· ἐγὼ γὰρ μὰ τὴν Ἀθηνᾶν
οὐδένα τῶν ἄλλων ἀνθρώπων οὕτως οἶμαι τὰ προσόντα αὐτοῖς ἀκούσαντας νουθετουμένους ὡς ὑμεῖς τὰ μὴ προ-
σόντα κακῶς ἀκούοντες· οὐ μὴν οὐδὲ τούτους ῥᾳστ' ἂν οὕτως ἡγοῦμαι φέρεσθαι εἰ μὴ συνῄδεσαν ταῦτα· καὶ
πρόδηλον ὅτι δεῖν οὗτοι πάντες ὑμεῖς ἐπακούειν· ὅτι ἄν τις καθ' ὑμῶν λέγῃ· ἡμεῖς οὖν ταύτης τῆς
ἀληθείας δίκην ὑμᾶς ἀξιοῦμεν διδόναι· λόγους οὐ προσήκοντας καὶ τῆς πόλεως ἀκούειν τοῦτ' ἂν εἴη· ἐγὼ δ' ὑπὲρ τῶν ἀληθ-
ῶν τὸ δίκαιον ῥητέον· ἐπὶ τοῦτ' ἐγὼ παρελήλυθα περὶ ὧν οὐκ αὐτὸς ἄξιος τῶν ὑμῖν πεπραγμένων ἀπειπ-
εῖν δυνήσεσθαι· ἀλλὰ τὰ πράγματα ὅπως ἄν τις ἀπολογεῖσθαι· βουλοίμην δ' ἂν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι
ἴσως ἀκροατὰς ὑπὲρ ὑμῶν αὐτῶν γενέσθαι· καὶ μὴ τῷ προήχθαι τοῖς λόγοις ἐπαινέσαι τοῖς τοῦτο φιλονεικεῖν·
οὐ γὰρ ἂν ὑμετέραν κακίαν οὐδεὶς ἔτι κρίναι ἐλέγχοντός τινος ἂν παρεκρούσθητε· ἀλλὰ τῶν ἐπὶ τούτῳ σπουδὴν
ποιησάμενοι ὅπως ὑμᾶς ἐξαπατήσωσιν· οἶμαι πάντας ἂν ὑμᾶς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι φῆσαι μάλιστα ἕκαστος
ἡγεῖται τῇ πόλει βουλεύεσθαι ταῦτα πραχθῆναι· συμβαίνει δέ γε μὴ κατὰ ταὐτὸ κεκρίσθαι παρ' ἅπασι τὸ βέλτιστον·
οὐ γὰρ ἂν ὑμῶν οἱ μὲν λέγειν οἱ δὲ μὴ λέγειν ἐκέλευον· πρὸς μὲν τοίνυν τοὺς ὑπειληφότας ταῦτα συμφέρειν
οὐδεὶς δεῖ λόγου τοῦ μέλλοντι λέγειν· πεπεισμένοι γὰρ ὑπάρχουσι· πρὸς δὲ τοὺς τἀναντία συμφέρειν
ἡγουμένους μικρὰ εἰπεῖν βούλομαι· μὴ θελούσι μὲν οὖν ἀκούειν· οὐκ ἔνι δή που μαθεῖν οὐδὲν μᾶλλον ἢ σιω-
πῶσι μηδενὸς λέγοντος· ἀκούσασι δὲ δυοῖν ἀγαθοῖν οὐκ ἔνι θατέρου διαμαρτεῖν· ἢ γὰρ πεισθέντες πάντες
ταὐτὸ γνόντες κοινῇ τὸ πρᾶγμα βουλεύεσθε· οὐ μεῖζον ἀγαθὸν τὰ παρόντα οὐδὲν ἂν γένοιτο ἀγαθόν· ἢ μὴ δυνηθέντος
τοῦ λέγοντος διδάξαι· βεβαιότερον τοῖς ἔγνωσμένοις πιστεύσετε· χωρὶς δὲ τούτου οὐδὲ καλὴν ὑποψίαν ἔχει
ἡ κειμένη ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ ὡς ἐκ παρακλήσεως μὲν οὐ κρατίστου μέλλεσθαι δέον· φανῆναι δὲ πρὶν ἐκ τῶν λόγων δο-
κιμάσαι παρ' ὑμῖν αὐτοῖς τι πεπεισμένους· καὶ τοῦθ' οὕτως ἰσχυροὺς ὥστε μηδὲ θέλειν παρὰ ταῦτ' ἀκούειν·
ἴσως ὀχληρὸς ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τισὶν ὑμῶν ἡγοῦμαι δοκῶ πολλάκις λέγων περὶ τῶν αὐτῶν ἀκούειν· ἀλλ' εἰ ὀρθῶς
σκοπεῖτε· οὐκ ἐγὼ φανήσομαι τούτου δίκαιος ὢν ἔχειν τὴν αἰτίαν· ἀλλ' οἱ μὴ πειθόμενοι τοῖς ὑμετέροις ψη-
φίσμασι· εἰ γὰρ ἐκεῖνοι τὸ πρῶτον ἐποίησαν ἃ ὑμεῖς προσετάξατε· οὐδὲν ἂν ἡμᾶς ἔδει περὶ τῶν αὐτῶν λέγειν·
οὐδ' εἰ τὸ δεύτερον αὖθις· νῦν δ' ὅσῳ πλεονάκις τὰ προσήκονθ' ὑμῖν ὑμεῖς ἐψηφίσασθε· τοσούτῳ μοι δο-
κοῦσιν ἧττον ἐκεῖνοι παρεσκευάσθαι ποιεῖν· πρότερον μὲν οὖν ἔγωγε μὰ τοὺς θεοὺς οὐκ ᾔδειν πρὸς τί ποτ' ἦν
τοῦτ' εἰρημένον· ἀρχὴ ἄνδρα δείκνυσιν· νῦν δὲ κἂν ἄλλον μοι δοκῶ διδάξαι· οἱ γὰρ ἄρχοντες ἢ τινὲς αὐτῶν ἵνα
μὴ πάντας λέγω· τῶν μὲν ὑμετέρων ψηφισμάτων· ἀλλ' οὐδὲ τὸ μικρότατον φροντίζουσιν· ὅπως δὲ λήψονται
εἰ μὲν οὖν ἐγὼ ὑμῖν δικαίως ἂν αὐτὸ τοῦτο μοι τις ἐπέπληξεν ἴδια μικρῶν ἀναλωμάτων ὀχλεῖν ὑμῖν ἠρούμην·
νῦν δὲ οὐκ ἔγνων καθάπερ οὐδὲ τούτους λέληθεν· ἐγὼ δ' ὑπὲρ ὧν ὑμῖν λειτουργεῖν δεῖ· προσθήσειν αὐτοῖς οἴονται μὴ
ληροῦσιν· ἐγὼ δ' οὐ ποιήσω ταῦτα· ἀλλ' ἐὰν μὲν δῶσι καθ' ἕξω τὴν γνώμην, τὰ προσήκοντα ποιήσω· εἰ δὲ μή, τοὺς
αἰτίους ὑμῖν ἀποφανῶ. οὐδένα δ' ἂν φονεύοντα ἂν εἰπεῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι νομίζω ὡς ἔχει πάντων
ἄριστον ἐστὶν τῇ πόλει· μάλιστα μὲν ἐξ ἀρχῆς μηδὲν ἀσύμφορον πράττειν· εἰ δὲ μὴ παρεσκευάσθαι τοὺς ἐναντιωσο-
μένους· δεῖ μὲν τοι τούτῳ προσεῖναι ἐθέλοντας ἀκούειν ὑμᾶς καὶ διδάσκεσθαι· οὐδὲν γὰρ πλέον εἶναι τὸν ἐροῦντα τὰ βέλ-
τιστα ἂν τοῖς ἀκουσομένοις ἐσόμενον· οὐ μὴν οὐδ' ἐκεῖνο λυσιτελὲς μὲν ταὐτὸ ἂν φανείη ὅσ' ἄν τις ὑμᾶς ἢ διὰ καιρὸν ἢ
διὰ ὥραν ἡμέρας ἢ δι' ἄλλην τινὰ αἰτίαν παρακρούσηται· ταῦθ' ὕστερον ποτε βουληθεῖεν ἂν μεταγνόντες ἀκοῦσαι·
τοὺς ἐξετάσοντας πάλιν· ἵνα ἐὰν μὲν ὡς φασὶν οἱ τότε πείσαντες φανῇ, προθυμότερον πράττητε ὡς
ἐλεγχομένου δεδοκότα· ἐὰν δ' ἄρα μὴ τοιαῦτα ἀρεσθῇ πρὶν πορρωτέρω προελθεῖν ἐπίσχητε· καὶ γὰρ ἂν δεινὸν
εἴη εἰ τοῖς τοῦ κρατίστου διαμαρτοῦσι τὸ χεῖρον ἀνάγκη πράττειν εἴη· καὶ μὴ τὸ δεύτερον ἐκ τῶν λοιπῶν ἐξῆν
βουλεύσασθαι· τοὺς μὲν οὖν ἄλλους ἅπαντας ἔγωγε θαυμάζω τὴν ἀναλογίαν προσάγομαι· ὅταν τις πιστῶς
καὶ δικαίως αὐτοῖς ἐργάσασθαι· οὐ τὸ δ' αὖ τὸν ἀντίον ἐγκαλοῦσιν ἐπειδὰν ἡμάρτετε· ὑμεῖς ἀγαθε ἐθέλησθε βουλεύεσθαι
τὰ ἀπαιτηκυῖα πρότερον οἴομαι δεῖν ἐγγυητὴς ἐμῶν τὸν χρόνον ὑμᾶς ποιεῖν· τὴν μὲν οὖν τούτων σπουδὴν οὐδ' ἐμῶν
ἴσως ἀγνοοῦσιν οἱ πολλοί· δεῖ δ' ὑπὲρ τῶν πραγμάτων ἐπειδήπερ γεγένηται λόγου τυχεῖν· ἅ τις ἡγεῖται κράτιστα λέγειν
ὅτι μὲν μέλλοι συνοίσειν πᾶσι τῇ πόλει· τοῦτο καὶ λέγειν ἄρχομαι πάντας ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι· καὶ ὑμᾶς ἑλέσθαι·
ἐγὼ δ' οἶμαι πεπεικὼς ἐμαυτὸν τυγχάνω μάλιστα συμφέρειν ὑμῖν· ταῦτ' ἐρῶ· δεηθεὶς ὑμῶν τοσοῦτον μὴ τ

ἐξιέναι κελεύοντας ὑμᾶς, διὰ τοῦτο νομίζειν ἀνδρείους, μήτε τοὺς ἀντιλέγειν ἐπιχειροῦντας διὰ τοῦτο κακούς·
οὐ γὰρ ὁ αὐτὸς ἔλεγχος ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῦ τε λόγου καὶ τῶν πραγμάτων ἐστίν· ἀλλὰ δεῖ νῦν μὲν εὖ βεβουλευμένους
ἡμᾶς φανῆναι· τότε δὲ ἂν ἄρα ταῦτα δοκῇ, τὰ τῆς ἀνδρείας ἀποδείξασθαι. ἡ μὲν οὖν ὑμετέρα προθυμία
πάντων ἀξία καὶ τοιαύτη πάρεστιν οἵαν ἄν τις εὔξαιτο ὁ εὔνους ὢν τῇ πόλει· ὑμῶν δ᾽ ὅσῳ τυγχάνει σπουδαιοτέρα, το-
σούτῳ δεῖ μᾶλλον προϊδεῖν ὅπως εἰς δέον καταχρήσησθε αὐτῇ· οὐδὲν γάρ ἐστιν ὃ δοκιμεῖ πρᾶγμα τῆς ἡ προαίρεσις, ἀλλ᾽ ἂν μὴ
καὶ τὸ τέλος συμφέρον ἀκολουθῇ. ἐγὼ δ᾽ οἶδά ποτε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι παρ᾽ ὑμῖν ἀκούσας ἀνδρὸς οὔτ᾽ ἀνοή-
του δοκοῦντος εἶναι, οὔτ᾽ ἀπείρου πολέμου, Ἰφικράτους λέγω, ὃς ἔφη δεῖν οὕτω προαιρεῖσθαι καὶ γιγνώσκειν τὸν
στρατηγόν, ὅπως μὴ τάδε ἢ τάδε γενήσεται, ἀλλ᾽ ὅπως τάδε· οὕτως γὰρ ἔπεστι τῷ ῥήματι· ὥσπερ οὖν τοῦτο γνώριμον ὅτι
ὅπως καλῶς ἀγωνιεῖται· ἐπειδὰν μὲν ἐξέλθητε, ὁ ἡγεμὼν κύριος ὑμῶν ἐστί· νῦν δ᾽ ἕκαστος
ὑμῶν αὐτῶν στρατηγεῖ. δεῖ δὴ τοιαῦτα φανῆναι βεβουλευμένους δι᾽ ὧν πάντα καλῶς συνοίσεται τῇ πόλει καὶ μὴ
μέλλουσιν ὑμῖν ἕνεκ᾽ ἐλπίδος τῆς παρούσης εὐδαιμονίας χεῖρόν τι ποιήσεται. οὐδὲν ἀγωνιῶ μὴν ὦ ἄνδρες
Ἀθηναῖοι πιστεύοντας τοῖς πεπραγμένοις, ἀκαλέσαι δὲ εἰς καθιστᾶσιν εἰς λόγον ταῦτα· ὁ τοίνυν πολλάκις ἐξε-
τάζει τις αὐτά, ἀνάγκη τοὺς τοιούτους δοκιμεῖν· οὐ μὴν ἀλλά μοι δοκοῦσιν αὐτοὶ φανερὸν καθιστάναι, οὐκ ἐ-
πὶ τῷ τῇ πόλει συμφέροντι πράξαντες οἱ νῦν ἐξελέγχεσθαι μέλλοντες, ἀλλ᾽ ὀλίγου εἰς λόγον ἐληλύθασιν· φα-
νερῶς δ᾽ ἐναποιεῖν ἡμᾶς φασίν. καίτοι τοὺς ἐξελέγχειν βουλομένους δεῖν ἀποιεῖν ἐᾶσθε· ἢ ἡμεῖς τοὺς
ἡμᾶς αὐτοὺς ἐξηπατηκότας τηνικαῦτα λάθωμεν· τὸ μὲν οὖν δίκαιον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὴν ἴσην ἔχειν παρ᾽ ὑμῶν
ὀργὴν τοῖς ἐπιχειροῦσιν ὅσην περ τοῖς δυνηθεῖσιν ἐξαπατῆσαι· ὃ μὲν οὖν ἐπὶ τούτοις πεποίηνται καὶ προσήκει ὑ-
μᾶς· τοῦ δὲ μηδὲ τοὺς ταῦτα ἄρχειν ἡ τύχη βέλτιον γνῶναι ὑμᾶς φρονεῖν· ἡ ὅπως ἐξηχθῆ τι ὑπὸ τούτων γε-
γενῆσθαι αἴτια· οὐ μὴν ἀλλ᾽ ἔγωγε τοῦτο πορῶ νομίζω τὴν πόλιν εἶναι τοῦ δίκην παρὰ τῶν ἀδικούντων λαμβάνειν·
ὥστ᾽ ἄρα τὴν τοὐναντίον μοι δοκεῖ ἂν ὅπως μὴ πείσεσθε κακῶς δυνήσεσθε φυλάττεσθαι· τοσαῦται τέχναι καὶ γοητεῖαι
καὶ ὅλως ὑπηρεσίαι τινές εἰσιν ἐφ᾽ ὑμᾶς κατεσκευασμέναι· τῆς μὲν οὖν τούτων κακίας οὐκ ἂν ἐν τῷ παρόντι τις
ἐν δέοντι μάλιστα κατηγορήσειε· βούλομαι δ᾽ ὑπὲρ ὧν ἀνέστην ἃ νομίζω συμφέροντ᾽ εἰπεῖν. ἡμεῖς ἔστε θέλοντα
τὸν χρόνον καταπλεῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι τὴν πόλιν λοιδορίας καὶ ταραχῆς γεμίζειν παρὰ τῶν αὐτῶν οὐ πρ-
άξ. ἄξιον δ᾽ οὐχ ὅτι τούτοις ἐπιτιμῆσαι· ἴσως γὰρ ὀργῇ καὶ φιλονεικίᾳ ταῦτα πράττουσι· καὶ τὸ μέγιστον ἁπάντων
ὅτι συμφέρει ταῦτα ποιεῖν αὐτοῖς. ἀλλ᾽ ὑμῖν ἐπεὶ κοινῶν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πραγμάτων ἕνεκα μελλόντων συνειλεγμένοι
τὰς ἰδίας λοιδορίας ἀκροώμενοι κάθησθε· καὶ οὐ δύνασθε πρὸς ὑμᾶς αὐτοὺς λογίσασθαι τοῦθ᾽ ὅτι πάντων τῶν ῥητόρων ἄνευ
ἀνακρίσεως πρὸς ἀλλήλους λοιδορίαι, ὡς ἂν ἀλλήλους ἐξελέγξωσιν, ὑμᾶς τὰς εὐθύνας διδόναι ποιοῦσιν· τὸ
γὰρ ὀλίγων ἴσως ἂν μὴ πάντας εἰπεῖν· οὐδεὶς αὐτῶν ἅπερ ὡς θάτερον λοιδορεῖται ἵνα βέλτιόν τι τῶν ὑμετέρων γένηται,
πολλοῦ γε καὶ δεῖ· ἀλλ᾽ ἵνα ἃ τὸν δεῖνά φασι ποιοῦντα ἀδικεῖν, ταῦτα ἀνθρώπων ποιεῖν ταῦτ᾽ αὐτοὶ μετὰ πλείονος
ἡσυχίας διαπράττωνται. ὅτι δ᾽ οὕτω ταῦτ᾽ ἔχει, μή ἐμοὶ πιστεύσητε· ἀλλ᾽ ὑμεῖς μικρὰ λογίσασθε. ἔστιν ὅπου τις ἀ-
ναστὰς ἤδη παρ᾽ ὑμῖν πώποτε βουλόμενός τι λαμβάνειν τῶν ὑμετέρων, παρελήλυθα ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι λέγων ὑπὲρ
ὑμῶν· οὐδ᾽ ἔστιν δήπου· ἀλλ᾽ ὑπὲρ ὑμῶν καὶ δι᾽ ὑμᾶς καὶ ταύτας τὰς προφάσεις λέγουσιν. φέρε δὴ σκέψασθε
τί δή ποτε ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ὑπὲρ ὧν ἅπαντες λέγουσιν, οὐδὲν βέλτιον τοῖς ὅλοις νῦν ἢ πρότερον πράττετε·
οὗτοι δ᾽ οἱ πάνθ᾽ ὑπὲρ ὑμῶν, ὑπὲρ αὐτῶν δ᾽ οὐδεὶς οὐδὲν πώποτ᾽ εἰρηκὼς ἐκ πτωχῶν πλούσιοι γεγόνασιν· ὅτι φασὶ
μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι φιλεῖν ὑμᾶς, φιλοῦσι δ᾽ οὐχ ὑμᾶς ἀλλ᾽ αὑτούς· καὶ γελάσαι καὶ θορυβῆσαι καὶ ποτ᾽ ἐλπίσαι
μετέδωκαν ὑμῖν, λαμβάνειν δ᾽ ἢ κτήσασθαι τῇ πόλει κυρίως ἀγαθὸν οὐδὲν ἂν βούλοιντο· ᾗ γὰρ ἂν ἡμέρᾳ τῆς λίαν ὀ-
ρρωδίας ἀπαλλαγῆτε, ταύτῃ τούτους οὐδ᾽ ὁρῶντες ἀνέξεσθε. νῦν δὲ δραχμῇ καὶ χοῖ καὶ τέτταρσιν ὀβολοῖς ὥσπερ
ἀσθενοῦντα τὸν δῆμον διάγουσιν· ὁμοιότατα ὦ ἄνδρες ἄνδρες Ἀθηναῖοι τοῖς παρὰ τῶν ἰατρῶν σιτίοις διδόντες
ὑμῖν· καὶ γὰρ ἐκεῖνα οὔτ᾽ ἰσχὺν ἐντίθησιν οὔτ᾽ ἀποθνῄσκειν ἐᾷ· καὶ ταῦτα οὔτ᾽ ἀπογνόντας ἄλλο τι μεῖζον
πράττειν ἐᾷ, οὔτ᾽ αὐτὰ ἐξαρκεῖν δύναται.   Καὶ δίκαιον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι καὶ καλὸν καὶ σπουδαῖον ὅπερ
ὑμεῖς εἰώθατε, καὶ ὑμᾶς προνοεῖν ὅπως τὰ πρὸς τοὺς θεοὺς εὐσεβῶς ἕξει· ἡ μὲν οὖν ἡμετέρα γέγονεν ἐπιμέλεια
ὑμῖν εἰς δέον· καὶ γὰρ ἐθύσαμεν τῷ Διὶ τῷ σωτῆρι καὶ τῇ Ἀθηνᾷ καὶ τῇ Νίκῃ, καὶ γέγονεν καλὰ καὶ σωτήρια ταῦθ᾽ ὑμῖν
τὰ ἱερά. ἐθύσαμεν δὲ καὶ τῇ Πειθοῖ καὶ τῇ Μητρὶ τῶν θεῶν καὶ τῷ Ἀπόλλωνι, καὶ ἐκαλλιεροῦμεν καὶ ταῦτα. ἦν δ᾽ ὑμῖν
καὶ τὰ τοῖς ἄλλοις θεοῖς τυθέντα ἱερὰ ἀσφαλῆ καὶ βέβαια καὶ σωτήρια· δέχεσθε οὖν παρὰ τῶν θεῶν διδόντων τἀγαθά.
Ἦν τις ὡς ἔοικε χρόνος παρ᾽ ὑμῖν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι, ὅτε ἐπηνάγκαζεν ὁ δῆμος ὃν ἂν ἄνθρωπον ἴδοι σώφρονα
καὶ χρηστόν, πράττειν τὰ κοινὰ καὶ ἄρχειν· οὐ σπάνει τῶν τοῦτο βουλομένων ποιεῖν· πάντα γὰρ τἄλλα ἀτυχῆ πω πρό-
τερον· ἐκείνων δ᾽ εὐτυχῆσαι τοῦτο νομίζω, ἐπὶ λέγειν αὐτῶν τοὺς τὰ κοινὰ καρποῦσθαι βουλομένους· ἀλλ᾽ ὅρα-
μα τοῦτο ἐποιεῖτο ὁ δῆμος αὐτοῦ· καλὸν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι χλευάζοντες οἱ ῥήτορες τῇ πόλει· οἵ τε γὰρ συνεχεῖς οἵδε
παραζηλούμενοι σφίσιν ἐξ ἰδίων σπουδαῖοι καὶ δίκαιοι ἄνδρες ἀμαθεστέρους αὐτοὺς παρεῖχον· οἵ τε χρηστοὶ μὲν
ὑμῶν καὶ δίκαιοι ὡς ἄρχοντες μὴ πονηροὶ τῷ ὄχλῳ λέγειν καὶ παραγγέλλειν· οὐ καπηλεύοντες τῶν πολιτῶν ὑμῶν.

ὧν τὰ πάντα τὸν αὐτὸν τρόπον ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι ὅνπερ τοὺς ἱερεῖς οὕτως καθίστατε καὶ τοὺς ἄρχοντας. ἐγὼ
θαυμάζω ἐπειδὰν ὁ δεῖνα ἀδελφὸς καὶ ὁ δεῖνα υἱὸς ᾖ, συνεχῶς πολλὰ λαμβανόντων. οἱ δ' ἄλλοι περιεῖτε
τὰ τούτων ἀγαθὰ ζηλοῦντες. δυνάμενοι γὰρ ἱκανῶς ἀφελέσθαι μὲν ὅσα νῦν ὑπάρχει, καὶ νόμον περὶ τούτων θεῖναι,
ἄν τις αὐτὸν νομίσῃ δίκῃ τὰ τοιαῦτα ἀρνεῖσθαι δεῖν τοὺς αὐτοὺς ἐὰν καὶ τοὺς ἐπὶ τῶν πράξεων ὄντας ἴσως ἂν
πρόφασιν. τὸ δὲ τοὺς ἄλλους οἳ ποιοῦσι μὲν οὐδέν, χορῶν δὲ τὸ κρεῖττον ἔχουσιν αὐτοὶ τετελεσμένοι μισθῷ ... ἀλλὰ
καὶ τὴν μισθῶν αὐτῶν ἃ σὺ οὐκ ὀλίγοι. προσάγειν χρή· ἂν γὰρ ὥσπερ ἀξιῶν γνῶναι ταῦτ', εἰ προσιὼν ὃς ἂν ἄξιος ᾖ τὸν
μὲν ταῦτα αὐτός. Τὸ μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι πεπεικότα ἑαυτὸν ἔχειν τι συμφέρον εἰπεῖν ἀνίστασθαι καὶ καλὸν
καὶ προσῆκον εἶναί μοι δοκεῖ. τὸ δὲ μὴ βουλομένους ἀκούειν βιάζεσθαι παντελῶς ἔγωγε αἰσχρὸν ἡγοῦμαι εἶναι. οἴο-
μαι δὲ ἐὰν ἐθελήσητέ μοι πείθεσθαι τήμερον, καὶ τὰ βέλτιστα μᾶλλον ὑμᾶς ἑλέσθαι δυνήσεσθαι καὶ τοὺς τῶν ἀναβαινόντων
λόγους βραχεῖς ποιήσειν. τί οὖν συμβουλεύω; πρῶτον μὲν ὦ ἄνδρες Ἀθηναῖοι περὶ αὐτῶν ὧν σκοπεῖτε τὸν παριόντα
λέγειν ἀξιοῦν. πολλὰ γὰρ ἄλλα τις ἂν περιέλθοι τῷ λόγῳ καὶ πολλῶν ἀστεῖα εἴποι. ἄλλως τε καὶ ὥσπερ τῶν τινες
δεινῶν ὄντων. ἀλλ' εἰ μὲν ῥημάτων ἥκετε ἀκουσόμενοι, ταῦτα ἀκούειν χρή· εἰ δ' ὑπὲρ πραγμάτων αἱρέσεως βουλευ-
σόμενοι, αὐτὰ καθ' αὑτὰ τὰ πράγματα ὡς μάλιστα κρίνειν ἀφελόντας ὅσοι λόγοι πεφύκασιν ἐξαπα-
τᾶν. ἓν μὲν οὖν τοῦτο λέγω· δεύτερον δ' ὅ τισιν ἴσως παράδοξον ἔσται· πρὸς γὰρ τοῖς λόγοις ἐλάττους ἐργασίαν παρὰ τῶν
ἀκούειν. περὶ μὲν γὰρ τοῦ ταῦτα ἢ κεῖνα συμφέρειν καὶ πότερα δίκαια ὁπότερα ἂν προέλοιτο ἡ πόλις, οὐ πεῖσι λόγοι
πολλοὶ μὴ βουλομένοις μάλιστ' ἂν ἀδολεσχεῖν, οὐ τὴν πόλιν τις ἂν αὐτοὺς ἐπέχοι· ὡς δὲ καὶ δίκαιον ἀκούειν καὶ πρὸς
τὸν θόρυβον ἀποκρίνασθαι καὶ λόγον ἐκ λόγου λέγειν, οὐδεὶς ὅστις οὐκ οἶδεν ἅπαντα. ἐκ δὲ τοῦ θορυβεῖν οὐ καταπ-
λάττεσθαι λόγους, ἀλλὰ καὶ περὶ τῶν οὐδὲν ἐς χρείαν ἀναγκάζεσθαι ἀκούειν. ἡ μὲν οὖν ἐμὴ γνώμη περὶ
ὧν βουλεύεσθε νῦν δέ ἐστιν: +

+